

**INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ  
– KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI  
PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU**

**oraz**

**MUZEUM ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH  
I WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH PRL**

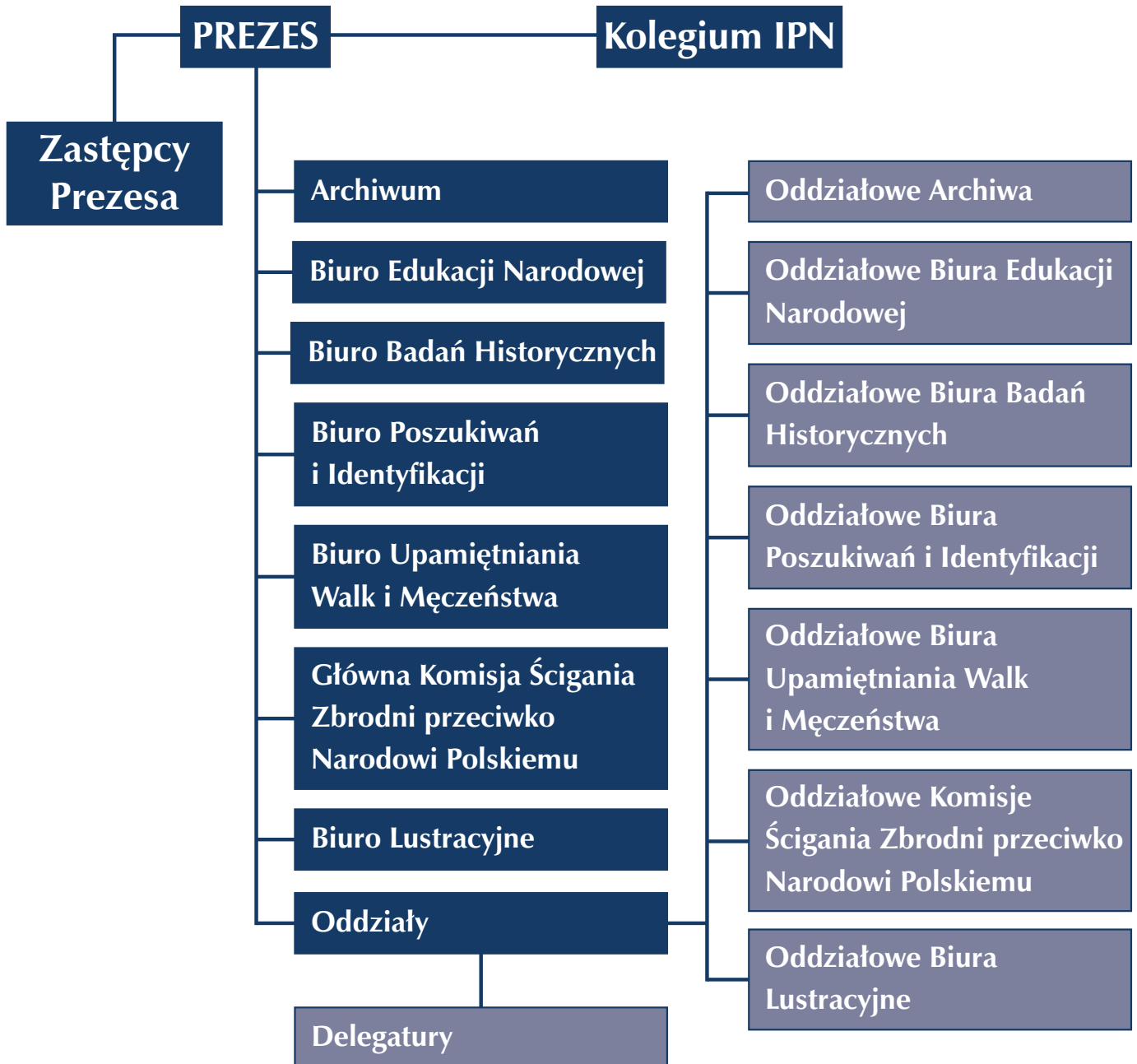
**INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI  
1 STYCZNIA 2022 r. – 31 GRUDNIA 2022 r.**



**I**

**Warszawa 2023**

# Struktura IPN



**INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ  
– KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI  
PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU**

**oraz**

**MUZEUM ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH  
I WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH PRL**

**INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI  
1 STYCZNIA 2022 r. – 31 GRUDNIA 2022 r.**

**I**

Warszawa 2023





## SPIS TREŚCI

### I

Wstęp .....	9
Informacja o działalności Kolegium IPN .....	27

#### Część I. Współpraca z podmiotami zewnętrznymi i komunikacja medialna

<b>1. Współpraca krajowa .....</b>	<b>39</b>
1.1. Współpraca z instytucjami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi .....	39
1.2. Współpraca ze szkołami wyższymi, środowiskami studenckimi oraz uniwersytetami .....	121
<b>2. Współpraca międzynarodowa .....</b>	<b>131</b>
2.1. Współpraca bilateralna .....	131
2.2. Współpraca z Polonią i organizacjami polonijnymi .....	141
2.2.1. Zagraniczne Przystanki Historia .....	141
2.2.2. Pozostała współpraca z organizacjami polonijnymi .....	143
2.3. Inne działania międzynarodowe .....	151
2.4. Dyfamacje .....	155
<b>3. Informacja i komunikacja społeczna .....</b>	<b>157</b>
3.1. Patronaty .....	157
3.2. Współpraca z mediami .....	174
3.2.1. Audycje radiowe .....	174
3.2.2. Audycje telewizyjne .....	202
3.2.3. Dodatki prasowe .....	223
3.2.4. Projekt „Opowiadamy Polskę światu” .....	229
3.2.5. Konferencje prasowe .....	229
3.3. Media społecznościowe .....	230
3.4. Historia w Internecie .....	245
3.4.1. Portale .....	245
3.4.2. Inna działalność internetowa .....	252
<b>4. Wydarzenia .....</b>	<b>269</b>
4.1. Uroczystości rocznicowe .....	269
4.2. Nagrody, konkursy .....	318
4.3. Inne koncerty, spektakle, filmy itp. ....	324
<b>5. Nowe technologie w edukacji historycznej .....</b>	<b>341</b>

#### Część II. Działalność ustawowa poszczególnych pionów IPN

<b>1. Działalność archiwalna .....</b>	<b>347</b>
1.1. Zasób .....	348
1.1.1. Stan zasobu .....	348
1.1.2. Zabezpieczenie i przechowywanie zasobu .....	350
1.2. Opracowanie zasobu .....	353
1.2.1. Cyfrowe Archiwum .....	353

1.2.2. Inwentarz archiwalny .....	354
1.2.3. Opracowanie dokumentacji audiowizualnej .....	355
1.3. Digitalizacja zasobu .....	355
1.3.1. Reprografia .....	357
1.4. Udostępnianie zasobu .....	357
1.4.1. Udostępnianie dokumentów i informacji o zasobie podmiotom zewnętrznym .....	359
1.4.2. Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej .....	361
1.4.3. Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945 .....	362
1.4.4. Wnioski służbowe .....	362
1.4.5. Kwerendy i sprawdzenia w zasobie ewidencyjnym .....	364
1.4.6. Praca czytelnicy .....	364
1.5. Działalność naukowa i popularyzatorska .....	365
1.5.1. Publikacje .....	365
1.5.2. Działalność naukowa, popularyzatorska i edukacyjna .....	366
<b>2. Działalność popularyzatorska i edukacyjna .....</b>	<b>369</b>
2.1. Kształcenie nauczycieli – seminaria i szkolenia .....	369
2.2. Konkursy i projekty .....	375
2.2.1. Ogólnopolskie projekty i konkursy własne .....	375
2.2.2. Regionalne projekty i konkursy własne .....	378
2.2.3. Projekty i konkursy we współpracy .....	381
2.3. Lekcje i warsztaty .....	387
2.4. Wyjazdy edukacyjne, rajdy i gry miejskie .....	396
2.4.1. Spacerki edukacyjne .....	396
2.4.2. Gry miejskie .....	397
2.4.3. Rajdy .....	398
2.4.4. Inne .....	400
2.5. Materiały edukacyjne .....	403
2.5.1. Teki edukacyjne i materiały dla nauczycieli .....	403
2.5.2. Infografiki .....	404
2.5.3. Gry edukacyjne .....	405
2.5.4. Komiksy i publikacje popularnonaukowe .....	407
2.6. Wystawy i ich ekspozycje .....	408
2.6.1. Wystawy w kraju .....	408
2.6.2. Wystawy za granicą .....	409
2.6.3. Wystawy elementarne .....	409
2.7. Projekty multimedialne .....	410
2.7.1. Notacje .....	410
2.7.2. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia” .....	410
2.7.3. Inne projekty multimedialne o charakterze edukacyjnym .....	411
2.8. Inne działania popularyzujące wiedzę .....	413
2.9. Kluby Historyczne im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” .....	417
2.10. Krajowe Centra Edukacyjne IPN i Przystanki Historia .....	417
<b>3. Badania naukowe .....</b>	<b>427</b>
3.1. Projekty badawcze .....	427
3.1.1. Centralne Projekty Badawcze .....	427
3.1.2. Oddziałowe Projekty Badawcze .....	437
3.2. Badania nad terrorem okupacyjnym .....	440
3.3. Konferencje naukowe i popularnonaukowe, sympozja, debaty historyczne .....	441
3.4. Letnia Szkoła Historii Najnowszej IPN .....	443
3.5. Ekspertyzy i opinie, recenzje, konsultacje .....	444
3.6. Uzyskane stopnie naukowe .....	445
<b>4. Budżet .....</b>	<b>447</b>
4.1. Budżet w układzie klasyfikacji budżetowej .....	447
4.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych .....	448

4.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych .....	449
4.2. Budżet Instytutu w układzie zadaniowym .....	466
4.3. Zatrudnienie .....	469
<b>5. Poszukiwania i identyfikacja .....</b>	<b>473</b>
5.1. Badania historyczne .....	473
5.1.1. Badania historyczne dotyczące miejsc pochówku w Polsce .....	473
5.1.2. Badania historyczne dotyczące miejsc pochówku poza granicą Polski .....	480
5.2. Poszukiwania .....	482
5.2.1. Poszukiwania w Polsce .....	482
5.2.2. Poszukiwania za granicą .....	487
5.3. Identyfikacja .....	489
5.4. Organizacja prac poszukiwawczych .....	492
5.5. Działalność edukacyjna i informacyjna .....	494
5.5.1. Strona internetowa .....	494
5.5.2. Projekt „Łączka i inne miejsca poszukiwań” .....	494
5.5.3. Media społecznościowe .....	495
<b>6. Upamiętnianie walk i męczeństwa .....</b>	<b>497</b>
6.1. Budowa i remonty upamiętnień .....	498
6.1.1. Wykonywanie nowych upamiętnień .....	498
6.1.2. Remonty upamiętnień .....	499
6.2. Groby wojenne – budowa i remonty, ekshumacje .....	500
6.2.1. Wykonywanie nowych nagrobków .....	501
6.2.2. Remonty grobów wojennych .....	501
6.2.3. Ekshumacje .....	502
6.3. Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski .....	503
6.3.1. Ewidencja grobów weteranów .....	503
6.3.2. Realizacja wniosków o udzielenie dotacji celowych i świadczeń pieniężnych .....	503
6.3.3. Budowa i remonty grobów weteranów .....	504
6.4. Opiniowanie upamiętnień i nazw .....	505
6.4.1. Realizacja ustawy o IPN-KŚZpNP .....	505
6.4.2. Realizacja Ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. z 2018 r. poz. 1103) .....	507
<b>7. Ściganie zbrodni .....</b>	<b>509</b>
7.1. Stan zatrudnienia prokuratorów w Komisji .....	512
7.2. Działalność śledcza Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w liczbach .....	513
7.3. Działalność Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawach o unieważnienie orzeczeń w trybie wskazanym w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP .....	520
7.4. Udział prokuratorów Komisji Ścigania w postępowaniach sądowych w związku z realizacją zadań ustawowych .....	521
7.5. Udział prokuratorów w identyfikacji osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym, wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych .....	524
7.6. Nadzór służbowy nad działalnością Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu .....	524
7.7. Szkolenia prokuratorów i pracowników Komisji .....	526
7.8. Realizacja obowiązków pionu śledczego IPN innych niż wynikające z ustawy o IPN-KŚZpNP .....	526
7.9. Wybrane postępowania KŚZpNP prowadzone w 2022 r. obrazujące pracę prokuratorów .....	529
<b>8. Lustracja .....</b>	<b>543</b>
8.1. Ewidencja oświadczeń lustracyjnych i publikacja informacji .....	544

8.1.1. Przyjmowanie oświadczeń lustracyjnych oraz informacji o ich uprzednim złożeniu (SEiS) . . . . .	544
8.1.2. Przygotowanie i publikowanie informacji o osobach pełniących funkcje publiczne wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej (SUiP) . . . . .	546
8.2. Przygotowywanie i publikowanie katalogów w Biuletynie Informacji Publicznej IPN . . . . .	549
8.3. Przygotowywanie postępowań lustracyjnych . . . . .	552
8.3.1. Sprawy zainicjowane zgodnie z treścią art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN . . . . .	552
8.3.2. Sprawy przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego . . . . .	558
8.3.3. Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi Biura Lustracyjnego . . . . .	558
8.4. Działania analityczno-studyjne . . . . .	559
<b>9. Wydawnictwo IPN . . . . .</b>	<b>561</b>
9.1. Książki . . . . .	561
9.2. Periodyki . . . . .	566
9.2.1. Periodyki naukowe . . . . .	566
9.2.2. Periodyki popularnonaukowe . . . . .	568
9.3. Promocja, popularyzacja, dystrybucja i sprzedaż . . . . .	571
<b>Wykaz skrótów . . . . .</b>	<b>579</b>

## II

### Aneks

Załącznik nr 1: Wydawnictwa IPN . . . . .	7
Załącznik nr 2: Publikacje pracowników IPN . . . . .	25
Załącznik nr 3: Wystawy IPN . . . . .	99
Załącznik nr 4: Wykaz konferencji oraz sesji naukowych i popularnonaukowych . . . . .	109
Załącznik nr 5: Wykaz wystąpień pracowników IPN podczas międzynarodowych konferencji i sympozjów organizowanych oraz współorganizowanych przez instytucje zagraniczne (w tym online) . . . . .	115
Załącznik nr 6: Wykaz notacji zrealizowanych przez IPN w 2022 r. . . . .	121
Załącznik nr 7: Uroczystości upamiętniające wydarzenia i postacie związane z walką i męczeństwem organizowane lub współfinansowane przez pion upamiętniania walk i męczeństwa . . . . .	135
Załącznik nr 8: Reprezentowanie IPN przez pracowników pionu upamiętniania walk i męczeństwa podczas uroczystości i wydarzeń krajowych oraz zagranicznych . . . . .	149
Załącznik nr 9: Groby weteranów wykonane i poddane renowacji z urzędu z funduszy pionu upamiętniania walk i męczeństwa IPN; informacje o uroczystościach pogrzebowych oraz prezentacji grobów . . . . .	163
Załącznik nr 10: Groby wojenne wykonane i poddane renowacji z funduszy pionu upamiętniania walk i męczeństwa IPN; informacje o uroczystościach pogrzebowych oraz prezentacji grobów . . . . .	167
Załącznik nr 11: Upamiętnienia, których wykonanie lub renowacja były finansowane lub współfinansowane przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN; informacje o odsłonięciu albo prezentacji upamiętnień . . . . .	171
Załącznik nr 12: Wykaz spotkań poświęconych publikacjom i filmom . . . . .	181
Załącznik nr 13: Nagrody i wyróżnienia . . . . .	193
<b>Mapa oddziałów i delegatur IPN oraz Centrów Edukacyjnych i Przystanków Historia . . . . .</b>	<b>201</b>
<b>Adresy biur, oddziałów i delegatur IPN, krajowych Centrów Edukacyjnych i Przystanków Historia, Izb Pamięci IPN oraz zagranicznych Przystanków Historia . . . . .</b>	<b>202</b>
<b>Wydawnictwa IPN w 2022 r. . . . .</b>	<b>205</b>
<b>Fotografie dokumentujące wybrane wydarzenia z działalności IPN w 2022 r. . . . .</b>	<b>213</b>



## Informacja o działalności Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 2022 r.

<b>Wstęp</b> .....	<b>427</b>
<b>1. Informacja o działalności Rady Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (w organizacji)</b> .....	<b>430</b>
<b>2. Dział Zbiorów</b> .....	<b>431</b>
2.1. Pozyskiwanie zbiorów .....	431
2.2. Ewidencja zbiorów .....	431
2.3. Opieka nad zbiorami w pomieszczeniach magazynowych .....	432
2.4. Konserwacja .....	432
2.5. Książki, broszury i inne wydawnictwa ukazujące się poza cenzurą w drugim obiegu wydawniczym .....	433
2.6. Digitalizacja .....	434
2.7. Współpraca z innymi instytucjami .....	434
<b>3. Dział Edukacyjny</b> .....	<b>434</b>
3.1. Zwiedzanie Muzeum .....	434
3.2. Wystawy .....	436
3.2.1. Wystawy w budynkach Muzeum .....	437
3.2.2. Wystawy plenerowe .....	437
3.3. Uroczystości rocznicowe i wydarzenia kulturalne .....	437
3.3.1. Uroczystości rocznicowe i wydarzenia kulturalne organizowane i współorganizowane przez Muzeum .....	438
3.3.2. Uroczystości rocznicowe i wydarzenia kulturalne organizowane na terenie Muzeum przez partnerów zewnętrznych .....	441
3.4. Działania edukacyjne i popularyzatorskie .....	441
3.5. Aktywność merytoryczna pracowników Działu Edukacyjnego .....	443
3.6. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi .....	443
3.7. Projekt wolontariatu .....	444
<b>4. Dział Informacji, Promocji i Wydawnictw</b> .....	<b>444</b>
4.1. Wydawnictwa .....	448
4.2. Promocja wydarzeń .....	448
4.3. Udzielone patronaty .....	448
4.4. Współpraca Muzeum z producentami filmów i programów telewizyjnych .....	449
<b>5. Dział Adstracyjny</b> .....	<b>449</b>
<b>6. Dział Inwestycji</b> .....	<b>449</b>
<b>7. Dział Księgowy</b> .....	<b>451</b>
7.1. Budżet w układzie klasyfikacji budżetowej .....	451
7.2. Plan i wykonanie wydatków budżetowych .....	451
7.3. Realizacja wydatków bieżących w 2022 r. (dotacja podmiotowa) .....	452
7.4. Realizacja wydatków bieżących w 2022 r. (dotacja podmiotowa poz. 44 rezerwy) .....	453
7.5. Realizacja wydatków inwestycyjnych w 2022 r. .....	454
7.6. Zatrudnienie .....	454
<b>8. Publikacje pracowników Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (w organizacji)</b> .....	<b>455</b>
<b>Fotografie dokumentujące wybrane wydarzenia z działalności Muzeum</b> .....	<b>457</b>





## Wstęp

„Żadne bezprawne działania państwa przeciwko obywatelom nie mogą być chronione tajemnicą ani nie mogą ulec zapomnieniu” – ten cytat z preambuły ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu niezmiennie wyznacza misję IPN. Jest nią jak najpełniejsze odkrywanie i jak najskuteczniejsze przekazywanie prawdy o polskim dwudziestowiecznym doświadczeniu dwóch totalitaryzmów: niemieckiego nazizmu i sowieckiego komunizmu.

W roku 2022 pracownicy Instytutu nadal z pełnym zaangażowaniem wypełniali podstawowe zadania powierzone im przez ustawodawcę: funkcje śledcze, archiwalne, memoratywne, poszukiwawcze, edukacyjne, badawcze i lustracyjne. Podejmowali również nowe wyzwania wynikające zarówno z poszerzenia kręgu zadań ustawowych, jak i z bieżących potrzeb.

Na początku roku sprawozdawczego dobiegł końca proces legislacyjny związany z przekazaniem IPN Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. Zagwarantowane ustawowo środki finansowe umożliwią stworzenie nowoczesnej placówki przedstawiającej historię społecznego oporu przeciwko komunistycznemu totalitaryzmowi. Prezes IPN dr Karol Nawrocki powołał na stanowisko dyrektora Muzeum dr. hab. Filipa Musiała, kierującego Oddziałem IPN Kraków. Ukonstytuowała się również kilkunastoosobowa Rada Muzeum.

Duży oddźwięk publiczny wywołał marcowy apel prezesa Karola Nawrockiego o dekomunizację przestrzeni publicznej. Wiosną IPN obliczał, że w Polsce nadal znajduje się ok. 60 obiektów propagandowych – głównie tzw. pomników wdzięczności Armii Czerwonej – wymagających usunięcia zgodnie z Ustawą z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki. Dzięki współpracy z samorządami udało się do końca roku wyburzyć prawie połowę tych obiektów.

Zdynamizowana została praca pionu śledczego. W sierpniu IPN zainaugurował projekt „Archiwum zbrodni”, by raz jeszcze przyjrzeć się przestępczej działalności władz PRL w latach osiemdziesiątych XX w. Także w 2022 r., dzięki staraniom m.in. IPN, ustanowiono nowe święto – Narodowy Dzień Powstań Śląskich, obchodzony 20 czerwca.

Ważnym wydarzeniem były uroczystości pogrzebowe więźniarek KL Ravensbrück, współorganizowane przez IPN, które odbyły się 6 września w miejscowości Fürstenberg/Havel w Niemczech z udziałem m.in. rodzin ofiar. Instytut Pamięci Narodowej reprezentowany był przez zastępcę prezesa dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka.

12 listopada w Mauzoleum Prezydentów RP na Uchodźstwie w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie spoczęło trzech prezydentów Rzeczypospolitej: Władysław Raczkiewicz, August Zaleski i Stanisław Ostrowski. Integralną część Mauzoleum stanowi nowo otwarta Izba Pamięci, za której przygotowanie odpowiadał IPN wraz z Fundacją „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

Rok 2022 był czasem wielkich rocznic, m.in. 80. rocznicy przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową (14 lutego) oraz ewakuacji Armii Polskiej w ZSRS pod dowództwem gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego do Iranu (od 24 marca). W obu przypadkach IPN organizował lub współorganizował uroczystości rocznicowe.

16 maja rozporządzenie ministra zdrowia zniosło w Polsce stan epidemii. Wiele przedsięwzięć IPN, które w poprzednich dwóch latach przeniosły się z konieczności do przestrzeni internetowej, mogło

ponownie odbywać się w tradycyjnej formie, co przywróciło bezpośredni kontakt z publicznością. Instytut nadal jednak korzystał z tych form wirtualnej aktywności, które sprawdziły się w rzeczywistości pandemicznej, umożliwiając dotarcie do szerokiej publiczności w kraju i za granicą.

Dla urzędującego prezesa IPN jednym z priorytetów pozostaje dialog z pokoleniem urodzonym na przełomie wieków. W dotarciu do młodych z przekazem o historii Polski pomagają projekty takie jak „Gra Szyfrów”, która swoją premierę miała w kwietniu na targach PAX East w Bostonie.

Instytut regularnie współpracuje z mediami i jest w nich stale obecny: w 2022 r. przygotował 45 dodatków historycznych do prasy ogólnopolskiej lub regionalnej, współpracował też przy realizacji cyklicznych audycji „Przystanek Historia” emitowanych co dwa tygodnie w radiowej Jedynce i w TVP Historia.

Dużym rezonansem medialnym cieszyły się konferencje prasowe z udziałem prezesa IPN, m.in. w związku z przekazaniem 27 stycznia do Muzeum Treblinka i 28 października do Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy artefaktów odnalezionych podczas prac prowadzonych w ramach śledztw IPN.

W okresie sprawozdawczym IPN był aktywny w sferze międzynarodowej: kontynuowano m.in. projekt „Opowiadamy Polskę światu” prowadzony przez Instytut Nowych Mediów przy wsparciu IPN i innych instytucji; do odbiorców na kilku kontynentach regularnie docierały artykuły prasowe – także autorstwa prezesa Karola Nawrockiego – prezentujące polską narrację historyczną; aż 1,65 mld zasięgu miały publikacje o polskich stratach wojennych i braku zadośćuczynienia ze strony sprawców. Artykuł Karola Nawrockiego *Przez reparacje do pojednania* ukazał się 11 września w milionowym nakładzie weekendowego wydania „Chicago Tribune”, jednego z największych dzienników w Stanach Zjednoczonych.

1 września na Zamku Królewskim w Warszawie został zaprezentowany trzytomowy *Raport o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej 1939–1945*. W wydarzeniu wzięli udział najwyżsi rangą przedstawiciele władz państwowych, w tym marszałek Sejmu Elżbieta Witek oraz premier Mateusz Morawiecki. Opracowanie powstało przy wydatnym udziale historyków z IPN: Włodzimierza Sulei, Pawła Kosińskiego, Marcina Przegiętki i Tomasa Sudoła – autorów obszernego rozdziału *Niemiecka okupacja Polski 1939–1945*.

W celu lepszego wykorzystania potencjału pracowników przeprowadzono ewaluację językową i wyłoniono dwudziestokilkuosobową grupę osób, które znają języki obce w zaawansowanym stopniu i mogą z powodzeniem reprezentować Instytut za granicą oraz przedstawiać tam historię Polski. Osoby te weszły do powołanego w grudniu interdyscyplinarnego zespołu ds. kontaktów międzynarodowych reprezentującego różne pionierzy merytoryczne IPN.

Flagowym przedsięwzięciem IPN jest rozpisany na lata 2021–2025 międzynarodowy projekt memoryjno-edukacyjny „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, upamiętniający wysiłek Polskich Sił Zbrojnych i tułaczkę polskiej ludności cywilnej w czasie II wojny światowej. Jego istotną częścią jest wystawa pokazywana w różnych krajach w wersji dostosowanej do lokalnych odbiorców. Wernisaż wystawy odbył się 18 marca na Zamku Królewskim w Warszawie. Do końca roku została ona zaprezentowana na czterech kontynentach, m.in. w RPA podczas obchodów Dnia Wolności w tym kraju, w USA w przededniu amerykańskiego Dnia Weterana, w Uzbekistanie, gdzie wpisała się w uroczystości 80. rocznicy formowania armii Andersa. W Kanadzie wystawa stanowiła jedną z atrakcji Polskiego Festiwalu na Roncesvalles Avenue w Toronto, w którym uczestniczyło pół miliona osób. Narodowe Muzeum Historii Wojskowości w Johannesburgu włączyło ją do swojej ekspozycji stałej.

Instytut Pamięci Narodowej konsekwentnie poszerza współpracę z zagranicznymi partnerami. 4 października w Narodowym Archiwum Uzbekistanu w Taszkencie prezes Karol Nawrocki i dyrektor agencji Uzarchiv Ulugbek Yusupov podpisali memorandum o współpracy IPN z archiwami państwowymi Republiki Uzbekistanu, dzięki któremu polscy historycy uzyskają dostęp do dokumentów pozwalających na dokładniejsze poznanie losów armii Andersa w Uzbekistanie, a także będą mieli szansę odnalezienia znajdujących się w tym kraju nieoznakowanych miejsc pochówku Polaków.

W związku z agresją Rosji na Ukrainę komórki organizacyjne IPN włączyły się w szeroko pojętą akcję pomocy: zbiórkę produktów spożywczych, środków higieny osobistej i innych rzeczy potrzebnych ukraińskim uchodźcom, zbiórkę na rzecz armii ukraińskiej, pomoc materialną dla Polaków mieszkają-

cych m.in. w Winnicy. Udostępniono samochody służbowe do przewozu uchodźców z przejść granicznych w głąb Polski, przeprowadzono w IPN akcję krwiodawstwa.

## CENTRALA

### Archiwum IPN

29 marca w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie przeprowadzono dyskusję o wydawnictwach Archiwum przygotowanych na podstawie wspomnień Wandy Barbary Kociuby: książce *„Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli”*. *Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu* oraz audiobooka *Pamiętnik Basi*. Autorka opisała wojenną tułaczkę swojej rodziny od deportacji na Syberię przez ewakuację „szlakiem nadziei” do Iranu i Libanu po emigrację do Stanów Zjednoczonych. W dyskusji zorganizowanej w formule spotkania otwartego udział wzięli: dyrektor AIPN Marzena Kruk, redaktor książkowych wydań pamiętnika Wojciech Kujawa (AIPN), reżyser audiobooka zrealizowanego przez Radio Gdańsk Jacek Puchalski, odtwórczyni roli Basi Ewelina Oleś, Maria Gordziejko, którą los zetknął z Wandą Barbarą Kociubą w Iranie, a także syn autorki Christopher Bik (łączenie online). Rozmowę poprowadził Andrzej Urbański (Radio Gdańsk). W prezentacji wykorzystano przygotowany przez AIPN film promujący obie publikacje.

24 maja w Łoży Platynowej stadionu PGE Narodowy w Warszawie zorganizowano uroczystą prezentację nowej odsłony projektu „Archiwum Pełne Pamięci” (APP). Podczas konferencji prasowej prezes IPN dr Karol Nawrocki i dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk podkreślili konieczność zachowania dokumentów będących zapisem indywidualnych losów Polaków w XX w. APP oferuje m.in. rozszerzenie współpracy zagranicznej i partnerstw krajowych, podcasty oraz możliwość przysyłania dokumentów do oceny archiwalnej z dowolnego urządzenia elektronicznego. Po konferencji działacz Solidarności Walczącej Dariusz Olszewski przekazał do zasobu IPN część swoich prywatnych zbiorów. W dalszej części spotkania rozwinęła się dyskusja na temat publikacji *„...aby każdy okrucieństwo historii zostało uratowane!”*, poświęconej najcenniejszym nabytkom uzyskanym w ramach projektu. W dyskusji wzięli udział: prof. dr hab. Andrzej Nowak, dr hab. Waldemar Chorążyczewski, prof. UMK, koordynator projektu APP Teresa Gallewicz-Dołowa oraz darczyńcy – Dariusz Olszewski, Krystyna Lenkowska i Edward Müller. Dyskusję poprowadził dyrektor BEN Adam Hlebowicz.

16 września w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce odbył się uroczysty wernisaż wystawy *„Ramię krzep – Ojczyźnie służ”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce*. Ekspozycja powstała w ramach projektu APP na podstawie kolekcji dokumentów i artefaktów otrzymanej z archiwum Sokolstwa Polskiego w Ameryce, została przygotowana przez AIPN we współpracy z Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce oraz Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie. Honorowym patronatem objął ją prezydent RP Andrzej Duda. Zwiedzającym zaprezentowano blisko czterysta eksponatów: dokumenty, fotografie, prasę, sztandary, mundury, odznaczenia i pamiątki. Gości powitała dyrektor Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego Iwona Stefaniak. Przewodniczący Kolegium IPN prof. Tadeusz Wolśza odczytał list marszałek Sejmu Elżbiety Witek. Pisma do uczestników skierowali również: marszałek Senatu Tomasz Grodzki, minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak, minister kultury i dziedzictwa narodowego Piotr Gliński, minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek, marszałek województwa mazowieckiego Adam Struzik. Podczas wernisażu głos zabrali: prezes IPN dr Karol Nawrocki, prezes Polish Falcons of America Timothy L. Kuzma, dyrektor AIPN Marzena Kruk. Archiwum przygotowało także wystawę plenerową złożoną z szesnastu plansz ukazujących historię amerykańskiego Sokoła. Prezentowano ją w Warszawie, Warce, Zakopanem i Krakowie. W Warce wystawie towarzyszy szeroka oferta edukacyjna obejmująca lekcje archiwalne, seminarium dla nauczycieli oraz konkurs dla dzieci i młodzieży na komiks lub etiudę filmową nawiązujące do historii Sokolstwa Polskiego.

### Biuro Badań Historycznych

19 stycznia w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się dyskusja „Od referendum do sfałszowanych wyborów w 1947 r. Proces przejmowania władzy przez

komunistów w Polsce”. Dyskusja ukazała w szerokiej perspektywie zaprowadzanie komunistycznych rządów i jedno z głównych posunięć władzy: sfałszowane wybory 19 stycznia 1947 r. Nakreślone zostały trzy płaszczyzny tego wydarzenia: działania komunistów z uwzględnieniem roli KBW i wojska, działania opozycyjnego Polskiego Stronnictwa Ludowego oraz stosunek podziemia niepodległościowego do wyborów. Omówiono również reakcje społeczne na działania komunistów w czasie kampanii wyborczej, w dniu wyborów oraz po ogłoszeniu wyników.

30 marca i 1 kwietnia w siedzibie Sejmu RP odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „„Jedynie prawda jest ciekawa». Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin”, zorganizowana przez Biuro Badań Historycznych we współpracy z Kancelarią Sejmu. Debata była poświęcona Józefowi Mackiewiczowi – jednemu z najwybitniejszych pisarzy emigracyjnych, bezkompromisowemu antykomuniście, który w sposób zasadniczy przyczynił się do ujawnienia i opisanego prawdy o rozstrzelaniu polskich oficerów przez NKWD w Lesie Katyńskim w 1940 r. Obradom towarzyszyła wystawa „*Jedynie prawda jest ciekawa*”. *Dziedzictwo Józefa Mackiewicza*. Konferencja o charakterze interdyscyplinarnym zgromadziła wybitnych znawców twórczości Mackiewicza: historyków, literaturoznawców i językoznawców z Polski, Litwy, Węgier oraz ze Szwajcarii. Dzieło pisarza zostało ukazane na tle epoki – tragicznych wydarzeń XX w.

### **Biuro Edukacji Narodowej**

Do najważniejszych działań pionu edukacyjnego IPN w okresie sprawozdawczym należało upamiętnienie dwóch wspomnianych rocznic: 80. rocznicy przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową oraz 80. rocznicy ewakuacji Armii Polskiej w ZSRS ze Związku Sowieckiego.

14 lutego na pl. Szczepańskim w Krakowie została otwarta nowa wystawa plenerowa *Armia Krajowa* przygotowana przez BEN we współpracy z oddziałowymi biurami edukacji narodowej. Tego samego dnia na Targu Węglowym w Gdańsku odbył się wernisaz wystawy OBEN Gdańsk *Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu 1939–1945*.

Głównym przedsięwzięciem upamiętniającym 80. rocznicę ewakuacji armii Andersa z ZSRS była wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* zainaugurowana 18 marca na dziedzińcu Zamku Królewskiego w Warszawie, prezentowana również w innych miastach w kraju i za granicą.

17 października na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie zaprezentowano wystawę multimedialną *Patrioci. Żołnierze. Żydzi* prezentującą sylwetki Żydów, którzy walczyli o niepodległość i granice Polski w latach 1914–1921, oraz ich późniejsze losy.

### **Biuro Lustracyjne**

Pion lustracyjny – na podstawie dokumentów zgromadzonych w zasobie archiwalnym IPN – przeprowadza analizę złożonych oświadczeń lustracyjnych, przygotowuje postępowania lustracyjne, opracowuje i publikuje katalogi zawierające dane osobowe pracowników, funkcjonariuszy i żołnierzy organów bezpieczeństwa państwa, osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL, osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL, a także wykaz osób pełniących najważniejsze funkcje publiczne.

W roku sprawozdawczym Biuro Lustracyjne kontynuowało analizę oświadczeń lustracyjnych osób urodzonych przed 1 sierpnia 1972 r., pełniących najważniejsze funkcje publiczne w państwie lub kandydujących na te stanowiska, oraz zbierało informacje niezbędne do ich właściwej oceny. W omawianym okresie wpłynęło 4576 nowych oświadczeń.

W zasobie Biura Lustracyjnego jest obecnie ok. 472 tys. oświadczeń lustracyjnych, z czego dotychczas objęto sprawdzeniem prawie 148 tys. W roku sprawozdawczym zainicjowano procedury weryfikujące prawdziwość oświadczeń lustracyjnych w 15 283 sprawach. Łącznie w tym czasie zweryfikowano 15 967 oświadczeń lustracyjnych, a prokuratorzy pionu lustracyjnego skierowali 208 wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego z uwagi na uzasadnioną wątpliwość co do prawdziwości badanego oświadczenia i przedstawili 9 stanowisk w tzw. postępowaniach autolustracyjnych. W 243 sprawach zapadły prawomocne orzeczenia sądowe, w tym 177 orzeczeń uznających, że kwestionowane oświadczenia lustracyjne są niegodne z prawdą.

Od dnia wejścia w życie ustawy lustracyjnej z 2006 r. zapadły łącznie 1702 prawomocne orzeczenia sądowe uznające, że analizowane oświadczenia lustracyjne były niezgodne z prawdą, tzn. pomijały fakt pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa komunistycznego lub współpracy z tymi organami.

W roku sprawozdawczym w trzech wspomnianych katalogach tematycznych opublikowano informacje dotyczące 11 518 nowych osób. W wykazie osób pełniących najważniejsze funkcje publiczne zamieszczono dane dotyczące 107 osób. Katalogi publikowane są w Biuletynie Informacji Publicznej IPN na stronie internetowej <http://katalog.bip.ipn.gov.pl>.

### **Biuro Nowych Technologii**

Głównym założeniem działającego od 2021 r. Biura Nowych Technologii jest transformacja cyfrowa oferty edukacyjnej, naukowej i wydawniczej IPN. Obejmuje ona zarówno projekty realizowane już przez IPN, jak i te nowe. Dzięki wykorzystaniu najnowszych technologii stało się możliwe dotarcie z przekazem historycznym do najmłodszych odbiorców w Polsce i za granicą.

Podczas panelu dyskusyjnego na XXXI Forum Ekonomicznym w Karpaczu „Edukacja przyszłości – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych” 8 września dyrektor Biura Nowych Technologii IPN Magdalena Hajduk zaprezentowała wyniki przygotowanego pod patronatem MEiN raportu „Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych”. Dokument wskazuje na potrzeby edukacyjne młodego pokolenia i jego oczekiwania w stosunku do edukacji historycznej.

Najważniejszymi projektami zrealizowanymi przez BNT w roku sprawozdawczym były premiera edukacyjnego projektu gamingowego „Gra Szyfrów” oraz trasa mobilnego showroomu, który promował tę grę.

Światowa premiera „Gry Szyfrów” odbyła się 21 kwietnia podczas targów PAX East w Bostonie. Poprzedziła ją prapremiera projektu 31 marca i 1 kwietnia w Reducie Banku Polskiego w Warszawie. Pierwszoosobowa gra 3D z elementami skradania się oraz rozbudowanymi zagadkami wprowadza gracza w świat wojny polsko-bolszewickiej. „Gra Szyfrów” jest projektem crossplatformowym, dostępnym w wirtualnej rzeczywistości (VR), na urządzeniach mobilnych i komputerach oraz bezpłatnie w Steam, App Store i Google Play. Jej fabuła rozpoczyna się pod koniec 1920 r. podczas walk o Korosteń – kluczowy węzeł kolejowy oraz bazę techniczno-zaopatrzeniową. Rozgrywka powstała na podstawie materiałów źródłowych i została dokładnie odwzorowana z eksponatów historycznych. Misje to udokumentowane wydarzenia historyczne, a każdy z bohaterów ma inne zadanie – zasadnicze dla wyników bitwy. Zgodność historyczną udało się osiągnąć dzięki ścisłej współpracy dewelopera gry – firmy Chronospace – z historykami z IPN. Gra promuje nieznaną szerzej dokonania polskich kryptologów, którzy złamali bolszewickie szyfry, przesądzając o losach wojny. „Gra Szyfrów” jest częścią projektu MEiN „Gry w edukacji” i została dodana do programu nauczania jako rekomendowana. Oznacza to, że może być wykorzystywana jako narzędzie dydaktyczne podczas zajęć lekcyjnych. Pobrało ją już ponad 100 tys. osób na całym świecie.

Jesienią mobilny showroom promujący ten edukacyjny projekt gamingowy przejechał przez 21 miejscowości w każdym z województw: Warszawę, Gorzów Wielkopolski, Piłę, Nakło nad Notecią, Koszalin, Czarne, Nowy Targ, Żurawicę, Chełm, Piotrków Trybunalski, Końskie, Jędrzejów, Iłżę, Supraśl, Gietrzwałd, Gdańsk, Otwock, Jaworzno, Namysłów, Głogów oraz Opole Lubelskie. Inauguracja przedsięwzięcia odbyła się 14–16 września w budynku Sejmu RP z udziałem marszałek Sejmu Elżbiety Witek oraz prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego. Mobilny showroom zaopatrzony w 6 stanowisk gamingowych umożliwił uczestnikom spróbowanie swoich sił w rozgrywce zarówno w goglach VR, jak i na PC, a nawet mobilnie. W projekcie wzięły udział setki uczniów z 53 szkół w całej Polsce. Wykorzystanie mobilnego showroomu przyczyniło się do rozszerzenia wiedzy o projekcie, a także do zmniejszenia wykluczenia technologicznego młodzieży z mniejszych miejscowości.

29 grudnia IPN udostępnił bezpłatnie na platformie Steam aplikację „Szybowcowa '87” – pomoc dydaktyczną nowej generacji. Za pomocą gogli VR można wejść do mieszkania w peerelowskim bloku, w którym znajduje się konspiracyjna drukarnia Solidarności Walczącej.

### **Biuro Poszukiwań i Identyfikacji**

W roku sprawozdawczym w pionie poszukiwań i identyfikacji zarejestrowano 332 nowe sprawy badawczo-historyczne zmierzające do ustalenia okoliczności śmierci ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu i wytypowania miejsc ich pochówku w celu przeprowadzenia prac poszukiwawczych. Kontynuowano równoległe kwerendy rozpoczęte w latach ubiegłych. Przykładem prowadzonych spraw są archiwalno-historyczne badania zbrodni niemieckich dokonanych w kompleksach leśnych w pobliżu miejscowości Palmiry (woj. mazowieckie) oraz Pałędzie (woj. wielkopolskie). Badania te mają na celu potwierdzenie lub wykluczenie istnienia nieodkrytych i nieupamiętnionych miejsc pochówku ofiar masowych egzekucji – przedstawicieli elit polskiego społeczeństwa.

Podjęto również badania archiwalno-historyczne dotyczące nieznanymi miejsc pochówku obywateli polskich zmarłych w Kazachstanie i Uzbekistanie. Zespół BPiI przeprowadził w roku sprawozdawczym rekonesans: w Uzbekistanie były to wizje lokalne w nieupamiętnionych miejscach pochówków obywateli polskich pod kątem ich ewentualnej ekshumacji lub upamiętnienia, w Kazachstanie zaś weryfikacja miejsc na cmentarzach w ramach badań naukowych związanych z projektem ewidencji nieupamiętnionych miejsc pochówku obywateli polskich represjonowanych przez władze sowieckie w latach 1936–1956.

W 2022 r. Instytut Pamięci Narodowej podpisał porozumienie z Centrum Badań Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy o współpracy przy poszukiwaniu miejsc spoczynku ofiar totalitaryzmów. Na tej podstawie będą prowadzone m.in. identyfikacje Polaków – ofiar NKWD pochowanych na terenie dawnego majątku Tuskulanum w Wilnie. Podczas prac poszukiwawczych odnaleziono i podjęto szczątki 14 żołnierzy polskich i litewskich poległych w 1920 r. koło miejscowości Zawiasy. Odnaleziono także prawdopodobne miejsce pochówku żołnierza AK Napoleona Antoniego Ciukszy ps. „Waligóra”.

W roku sprawozdawczym Biuro Poszukiwań i Identyfikacji przeprowadziło prace poszukiwawcze w 50 miejscach w kraju i za granicą, a także wizje lokalne w 30 miejscach w Polsce, ponad 30 miejscach na Litwie oraz 9 w Kazachstanie i Uzbekistanie. Wyróżnić należy kontynuację prac poszukiwawczych na terenie poligonu wojskowego na osiedlu Brus w Łodzi, zakończenie prac poszukiwawczych na terenie dawnego Aresztu Śledczego Warszawa I (dziś Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL), dalsze poszukiwania na terenach leśnych przy ul. Skierdowskiej w Warszawie, gdzie wiosną 2021 r. odnaleziono szczątki 35 osób (prawdopodobnie ofiar zbrodni niemieckiej), oraz poszukiwania na terenie dawnej leśniczówki Brenzberg w miejscowości Muczne w Bieszczadach, gdzie w sierpniu 1944 r. oddział OUN-UPA zamordował 74 Polaków. Trwały także kolejne etapy prac na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie, cmentarzu Jeruzalem w Raciborzu oraz cmentarzu Bródnowskim w Warszawie. Po kilkuletnich staraniach formalno-prawnych przeprowadzono pierwszy etap prac poszukiwawczych na terenie Jednostki Wojskowej 4226 w Rembertowie, gdzie w latach 1944–1945 znajdował się obóz dla jeńców wojennych NKWD, a wcześniej niemiecki obóz pracy przymusowej dla Polaków (filia Stalag 333). Ze wszystkich lokalizacji podjęto szczątki 111 osób.

Regularnie zlecane badania profilowań DNA materiału porównawczego (od rodzin) oraz kostnego (od ofiar) prowadzą do systematycznego zwiększania zasobów Bazy Materiału Genetycznego (BMG) IPN oraz systemu analizy porównawczej CODIS. Do końca roku sprawozdawczego w BMG zarejestrowano łącznie 3435 prób materiału biologicznego (w tym 1500 prób pobranych z ekshumowanych szczątków). Tylko w 2022 r. w systemie CODIS pracownicy BPiI zarejestrowali 558 profili genetycznych. Wykorzystanie zasobów BMG oraz wsparcie systemu CODIS bezpośrednio wpływają na liczbę identyfikacji.

Zwieńczeniem prac zespołu dr. hab. Krzysztofa Szwaagrzyka jest uroczyste ogłoszenie nazwisk zidentyfikowanych osób. 22 lipca w Belwederze odbyła się uroczystość wręczenia not identyfikacyjnych rodzinom ofiar totalitaryzmów. Do publicznej wiadomości podano wówczas nazwiska 30 osób. Do końca grudnia IPN uzyskał jeszcze 13 opinii genetycznych potwierdzających tożsamość ofiar.

W ramach projektu edukacyjnego „Łączka i inne miejsca poszukiwań”, realizowanego wspólnie z biurami Edukacji Narodowej i Przystanków Historia, zespół BPiI pragnie obudzić w młodych Polakach zainteresowanie historią Polski XX w. – przez kształtowanie postawy empatii wobec ofiar systemów totali-



tarnych i wspieranie przywiązania do „małych ojczyzn”. Uczestnicy projektu biorą udział w spotkaniach z archeologami, antropologami, archiwistami i historykami, poznają zarówno miejsca poszukiwań, jak i warsztat pracy specjalistów. W roku sprawozdawczym została zakończona V edycja projektu, w której wystartowało łącznie 214 osób w 38 zespołach. Jesienią zainaugurowano VI edycję – udział w niej zgłosiło 302 uczniów w 59 zespołach. Projekt jest objęty Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy.

### **Biuro Przystanków Historia**

Biuro Przystanków Historia powstało na mocy zarządzenia prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego w styczniu 2022 r. Obecnie w skład BPH wchodzi: Centralny Przystanek Historia IPN im. Janusza Kurtyki, Samodzielna Sekcja Organizacyjna, Samodzielna Sekcja Planowania oraz Realizacji Projektów i Samodzielna Sekcja Projektów Aranżacyjnych.

Najważniejszym osiągnięciem Biura w pierwszym roku działalności było dotarcie do kilkunastu tysięcy słuchaczy w Polsce i za granicą – w tym dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, funkcjonariuszy służb mundurowych oraz żołnierzy – z takimi projektami jak „Historia misia Wojtka”, „Drużyna Inki” i „Teddy – żołnierz, bohater, mistrz”.

„Historia misia Wojtka” to spektakl dla dzieci w wieku przedszkolnym, przybliżający losy niedźwiedzia Wojtka – żołnierza 2. Korpusu Polskiego. Przedstawienie trwa ok. 40 minut, a po jego zakończeniu każde dziecko otrzymuje na pamiątkę pluszaka.

Projekt „Drużyna Inki” pozwala uczniom szkół podstawowych i średnich poznać losy niezłomnej sanitariuszki Danuty Siedzikówny ps. „Inka” (1928–1946) oraz przejść teoretyczne i praktyczne szkolenie z pierwszej pomocy przedmedycznej.

Projekt „Teddy – żołnierz, bohater mistrz” przeznaczony jest głównie dla funkcjonariuszy służb mundurowych. Przybliży postać Tadeusza Pietrzykowskiego (1917–1991), legendarnego polskiego żołnierza i boksera, więźnia KL Auschwitz.

Biuro Przystanków Historia zorganizowało ponadto obozy patriotyczno-historyczne dla dzieci i młodzieży, służące edukacji przez zabawę. W dwóch turnusach – od 31 lipca do 6 sierpnia i od 7 do 13 sierpnia – w miejscowości Nasiczne w Bieszczadach wzięło udział 60 laureatów konkursu fotograficznego „Patroni naszych ulic”.

### **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa**

Po marcowym apelu prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego o dekomunizację przestrzeni publicznej z pozostałych w Polsce ok. 60 komunistycznych obiektów propagandowych zdemontowano już prawie połowę, a usunięcie kolejnych jest planowane.

Szeroko relacjonowane w mediach, także zagranicznych, było usunięcie 27 października pomników poświęconych Armii Czerwonej w czterech miejscowościach: Głubczycach i Byczynie na Opolszczyźnie, Bobolicach na Pomorzu Zachodnim oraz niedaleko Staszowa w województwie świętokrzyskim.

Demontaż komunistycznych obiektów propagandowych spotkał się z pozytywną oceną społeczną. 49 proc. respondentów uważa, że likwidacja pomników poświęconych Armii Czerwonej jest działaniem właściwym (za zdecydowanie niewłaściwe uznało je tylko 11 proc. badanych). Zarazem 45 proc. Polaków dobrze ocenia działania IPN związane z demontażem pomników, a jedynie 8 proc. zdecydowanie źle. Takie dane pokazuje sondaż Kantar Public przeprowadzony na zlecenie IPN w listopadzie.

Równoległe z usuwaniem obiektów propagandowych powstają kolejne upamiętnienia polskich bohaterów. 25 stycznia przed Domem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej w Balatonboglar na Węgrzech odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika rotmistrza Witolda Pileckiego. Instytut Pamięci Narodowej miał też udział m.in. w powstaniu pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej odsłoniętego w Wolicy Śniatyckiej 28 sierpnia oraz pomnika Żołnierzy Wyklętych Niezłomnych odsłoniętego w Mielcu 3 września.

### **Biuro Współpracy Międzynarodowej**

Biuro Współpracy Międzynarodowej zajmuje się m.in. promowaniem i popularyzowaniem najnowszej historii Polski na arenie międzynarodowej, także w środowiskach polonijnych.

Z pozytywnym przyjęciem spotkały się przygotowane przez BWM spoty o kobietach należących do AK, które straciły życie w walce z okupantem, oraz o działaniach antydyfamacyjnych Instytutu.

Komórka BWM zajmująca się reagowaniem na dyfamacje powstała w odpowiedzi na nowelizację ustawy o IPN w 2016 r., nakładającą na Instytut zadanie reagowania na zniesławienia godzące w dobre imię Polski i narodu polskiego. Wydział Reagowania na Dyfamacje BWM prowadzi monitoring mediów zagranicznych, przygotowuje komunikaty na stronę internetową IPN prezentujące stanowisko Instytutu oraz wysyła do redakcji, które opublikowały nieprawdziwe informacje, korespondencję z prośbą o sprostowanie. Zamieszcza też posty antydyfamacyjne i edukacyjne w anglojęzycznych mediach społecznościowych Instytutu.

Procedura reagowania na zniesławienia obejmuje wielotorowe działania, w tym opracowywanie opinii merytorycznych przez Biuro Badań Historycznych IPN oraz opinii prawnych przez Biuro Prawne IPN. Ponadto we współpracy z MSZ przesyłane są materiały edukacyjne w różnych językach do polskich placówek dyplomatycznych za granicą oraz do instytucji partnerskich zajmujących się walką z dyfamacjami i zniekształceniami historycznymi. Instytut reaguje na zniesławienia pojawiające się w mediach zagranicznych, m.in. w Rosji, Izraelu, Wielkiej Brytanii, Niemczech, Australii, RPA, USA, Szwecji i Luksemburgu. W roku sprawozdawczym procedowano około stu kompleksowych spraw. Do najczęstszych przypadków należy stosowanie określenia „obóz koncentracyjny w Polsce”, „obóz śmierci w Polsce” lub „polskie getto”, „getto w Polsce”. Określenia te – pozbawione kontekstu historycznego, czyli informacji o niemieckich nazistowskich sprawcach i fakcie, że Polska była w latach 1939–1945 krajem okupowanym – mogą sugerować opinii międzynarodowej, że to Polacy zorganizowali i prowadzili obozy koncentracyjne oraz getta. Inne zniesławienia dotyczyły m.in. rzekomego niszczenia grobów sowieckich w Polsce oraz „wyzwalania” Polski przez Armię Czerwoną w 1944 i 1945 r.

W 2022 r. IPN odwiedzali zagraniczni goście, m.in. przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodu – słowackiego odpowiednika IPN (24–25 maja), dziennikarze Państwowego Radia i Telewizji Uzbekistanu (18 lipca), południowokoreańska delegacja Obywatelskiego Sojuszu Obrony Praw Człowieka w Korei Północnej (8–11 sierpnia), przedstawiciele Szkoły Sędziów Republiki Albanii, Fundacji im. Konrada Adenauera oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (24–25 października).

### **Biuro Wydarzeń Kulturalnych**

W roku sprawozdawczym Biuro Wydarzeń Kulturalnych zorganizowało 56 imprez, w tym 27 koncertów, 8 spektakli, 4 widowiska, 8 pokazów filmowych i 3 inauguracje wystaw. Zgromadziły one łącznie ponad 17 tys. uczestników.

18 marca na Zamku Królewskim w Warszawie oraz w Sali Koncertowej Nowa Miodowa przy Zespole Szkół Muzycznych odbyły się dwa koncerty inaugurujące projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Zaprezentowano utwory artystów, którzy podczas II wojny światowej znaleźli się w armii Andersa.

Z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, który został wyznaczony na 24 marca, w Gdańsku, Pile i Kwidzynie przedstawiono 24, 25 i 26 marca widowisko *Sprawiedliwi* w reż. Artura Hoffmana.

14 czerwca w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie zorganizowano koncert muzyki ludowej z Kresów Wschodnich *Dolny Śląsk* w wykonaniu Józka Brody z zespołem. Była to inauguracja projektu „Historia niewypłakana”, którego celem jest uzyskanie wspomnień osób przesiedlonych na Dolny Śląsk po II wojnie światowej. Na scenie wystąpili przedstawiciele kultur kresowych: zespół „Ze Świrza” z Gierałtowa, zespół „Pojana” reprezentujący kulturę górali czadeckich oraz łemkowska grupa „Łastiwoczka”.

19 czerwca w Żuławskim Ośrodku Kultury w Nowym Dworze Gdańskim odbył się koncert *Już nie zapomnisz mnie* z cyklu „Artyści Andersa” (projekt IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”). Formowana w Związku Sowieckim Armia Polska stała się azylem dla znajdujących się w ZSRS polskich artystów. Towarzyszyli oni żołnierzom na całym szlaku bojowym. W zespole „Polska Parada” znaleźli się wybitni artyści, m.in. Jerzy Petersburski, Henryk Wars, Marian Hemar i Adam Aston. To ich utwo-

ry – napisane i wykonywane przed wojną – można było usłyszeć podczas koncertu. Dyrektorem artystycznym koncertu był Daniel Nosewicz – kompozytor, dyrygent i gitarzysta.

29 listopada w warszawskim Teatrze Syrena miał premierę reżyserowany przez Jakuba Kornackiego spektakl *Obywatel Junod o śmierci Eugeniusza Bodo* (1899–1943), jednego z najwybitniejszych twórców polskiego kina przedwojennego.

### **Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu**

Pion śledczy Instytutu realizuje zadania określone w ustawie z 18 grudnia 1998 r. o IPN oraz ustawie z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. W pionie tym są zatrudnieni prokuratorzy wykonujący czynności śledcze w postępowaniach karnych:

- dotyczących zbrodni komunistycznych, zbrodni nazistowskich oraz innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne wskazane w ustawie o IPN;
- dotyczących czynów polegających na niszczeniu, ukrywaniu, zmianie treści i niedostępnianiu dokumentów archiwalnych podlegających przekazaniu do zasobu archiwalnego IPN;
- w sprawie publicznego i wbrew faktom zaprzeczaniu zbrodniom określonym w ustawie o IPN.

Oprócz prokuratorów w pionie śledczym pracują także historycy i pracownicy administracyjni, stanowiący wsparcie merytoryczne i organizacyjne dla prokuratorów.

W roku sprawozdawczym pion śledczy – oprócz wykonywania zadań ustawowych – przystąpił do realizowanego przez Archiwum IPN programu „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”, w ramach którego tworzona jest baza danych o ofiarach i stratach wojennych. Pracownicy pionu śledczego niebędący prokuratorami analizują informacje zawarte w aktach śledztw zakończonych oraz prowadzonych, starając się wyselekcjonować informacje o osobach pokrzywdzonych działaniami okupanta niemieckiego w latach 1939–1945. Do tak powstającej bazy danych przekazano w roku sprawozdawczym informacje o 8103 osobach oraz okolicznościach popełnienia na szkodę tych osób zbrodni nazistowskich.

Włączając się w projekt „Archiwum zbrodni”, prokuratorzy przeprowadzili analizę postępowań karnych w sprawach zbrodni komunistycznych popełnionych w Polsce w okresie stanu wojennego. Postępowania te obejmują bardzo szeroki przekrój zdarzeń kwalifikowanych jako zbrodnie komunistyczne oraz jako zbrodnie przeciwko ludzkości i odnoszą się zarówno do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu osób pokrzywdzonych, jak i do bezprawnego pozbawienia wolności tych osób. Wynikiem tych działań było m.in. podjęcie na nowo oraz wszczęcie łącznie 15 śledztw w sprawach zbrodni komunistycznych popełnionych w latach osiemdziesiątych XX w., których sprawcy nie zostali dotąd pociągnięci do odpowiedzialności karnej.

Przykładem śledztw podejmowanych w ramach „Archiwum zbrodni” są następujące sprawy: pacyfikacja mieszkańców Lubina, którzy wzięli udział w pokojowej manifestacji z okazji rocznicy porozumień sierpniowych; pobicie internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Kwidzynie; działania funkcjonariuszy MO w Krakowie, we Wrocławiu, w Gdańsku, Katowicach, Częstochowie, Płocku i Lublinie wobec osób protestujących przeciwko bezprawnemu wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego; pozbawianie obywateli podstawowych i niezbywalnych praw i wolności zagwarantowanych przez prawo krajowe oraz międzynarodowe, w tym sprawy zabójstw Piotra Majchrzaka i Jacka Jerza. Rozpoczęto postępowania karne w sprawach niewyjaśnionych, o poważnych skutkach dla pokrzywdzonych, a zarazem istotnych z punktu widzenia historii najnowszej Polski.

Przedmiotem wszczętych śledztw było bezprawne stosowanie wobec obywateli na szeroką skalę przemocy, dręczenia fizycznego i psychicznego w celu zastraszenia społeczeństwa, a co za tym idzie – wymuszenia posłuszeństwa wobec władzy, która broniła przywilejów i osłaniała swoich obrońców, zapewniając im bezkarność nawet w przypadku popełnienia najcięższych przestępstw. Pokrzywdzeni oraz ich rodziny nie dostali wówczas szansy na sprawiedliwość, choć części z nich odebrano życie, a inni doświadczyli cierpień, bólu i upokorzeń. Dziś IPN stara się przywracać sprawiedliwość. Podejmuje m.in. działania zmierzające do tego, by bezkarni dotąd sprawcy zbrodni komunistycznych ponieśli odpowiedzialność karą za swoje czyny.

Innym elementem – oprócz zdarzeń badanych w ramach „Archiwum zbrodni” – są zbrodnie komunistyczne określane jako zbrodnie sądowe, polegające na wydawaniu decyzji o zatrzymaniu i tymczasowych aresztowaniach oraz wymierzaniu przez sądy wieloletnich kar pozbawienia wolności w ramach represyjnego systemu prawnego, którego celem było zwalczanie przeciwników politycznych w okresie obowiązywania w Polsce stanu wojennego.

Sędzia, który nie kieruje się sprawiedliwością, staje się narzędziem bezprawia. Tezę tę potwierdziły orzeczenia Sądu Najwyższego zapadłe po przemianach ustrojowych w Polsce w sprawach o stwierdzenie nieważności orzeczeń wydanych przez sądy komunistyczne. Prokuratorzy IPN doprowadzili w roku sprawozdawczym do stwierdzenia nieważności 500 orzeczeń wydanych w stosunku do 526 skazanych wówczas osób.

### Wydawnictwo

W roku sprawozdawczym IPN wydał łącznie 217 publikacji i sprzedał ponad 10 tys. egzemplarzy książek więcej niż w roku 2021.

Od 20 do 31 sierpnia w dziewięciu miastach Polski odbyły się po raz pierwszy Dni Wydawnictwa IPN – wielka wyprzedaż publikacji połączona ze spotkaniami autorskimi, wystawami, kinem plenerym i innymi atrakcjami.

Ważnym wydarzeniem w polskiej branży wydawniczej były jubileuszowe XXX Targi Książki Historycznej trwające od 24 do 27 listopada w Arkadach Kubickiego w Warszawie. Instytut Pamięci Narodowej pierwszy raz uczestniczył w nich w roli współorganizatora. Stoiska Wydawnictwa IPN nie zabrakło też na wiosennych Targach Książki w Warszawie (26–29 maja) i jesiennych Targach Książki w Krakowie (27–30 października).

Poza rozszerzeniem dystrybucji stacjonarnej Wydawnictwo IPN wzmacnia dystrybucję w internecie. We wrześniu księgarnia internetowa IPN została zarejestrowana na platformie Amazon, co umożliwi skuteczne promowanie publikacji w językach obcych.

W obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę IPN wspiera polskie szkoły, w których uczą się ukraińskie dzieci. Publikacja *Polszcza – narys istoriji* (Polska – zarys dziejów) ma pomóc Ukraińcom lepiej zrozumieć historię Polski, a także polskie spojrzenie na wiele epizodów naszej wspólnej historii. Instytut przygotował także nowe wydania *Przewodnika po historii Polski* w językach polskim i ukraińskim. Ta popularnonaukowa broszura została rozszerzona o rozdział *Polska i Ukraina. Dzieje sąsiedztwa*.

### ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

Z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych na scenie Opery i Filharmonii Podlaskiej przedstawiono 1 marca współorganizowane przez IPN widowisko muzyczne *I że Was nie zapomnę...* poświęcone bohaterom powojennego podziemia niepodległościowego, przygotowane na kanwie rozmów z żołnierzami wyklętymi oraz ich wspomnień, wierszy i pieśni (częściowo pochodzących z projektu „Wilczy ślad. Piosenki Niezłomnych”). Na scenie wystąpili m.in. Andrzej Lampert i Krzysztof Iwaneczko.

Promocja publikacji *Zesłani na Sybir. Deportacje mieszkańców gminy Jedwabne i okolic na Syberię w latach 1940–1941* autorstwa Patrycji Sanejko i Magdaleny Dzienis-Todorczuk z OBEN Białystok wpisała się w obchody 82. rocznicy drugiej deportacji ludności polskiej z zagarniętych przez ZSRS Kresów Wschodnich II RP. Spotkanie odbyło się 13 kwietnia w Jedwabnem.

19 maja na cmentarzu katedralnym w Łomży pochowano uroczystie Romka Lenczewskiego, siedmioletniego chłopca zastrzelonego przez Niemców w 1943 r., którego szczątki zostały ekshumowane w miejscowości Leńce i zidentyfikowane przez IPN. Niespełna dwa miesiące później, 18 lipca, na cmentarzu parafialnym w Augustowie odbył się pogrzeb pierwszej zidentyfikowanej ofiary oblawy augustowskiej, ppor. Wacława Sobolewskiego ps. „Sęk”, „Skała” – 77 lat po jego śmierci. Szczątki ppor. Wacława Sobolewskiego zostały odnalezione przez pracowników BPiI podczas prac ekshumacyjnych w październiku 2019 r. w okolicach miejscowości Osowy Grąd w powiecie augustowskim.

7 listopada w Czerwonym Borze odsłonięto i poświęcono tablicę upamiętniającą działaczy opozycji antykomunistycznej przetrzymywanych i represjonowanych przez władze w latach 1982–1983 w Woj-

skowym Obozie Specjalnym nr 6 w Czerwonym Borze. Przedsięwzięcie zrealizowane przez OBUWiM Białystok zostało zainicjowane przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Represjonowanych w Specjalnych Obozach Wojskowych w latach 1982–1983 oraz Zakład Karny w Czerwonym Borze.

24 listopada dyrektor Oddziału IPN Białystok dr Marek Jedynak przekazał zastępcy burmistrza Zabłudowa Wiesławowi Dąbrowskiemu artefakty z grobów polskich żołnierzy poległych w walkach z Niemcami we wrześniu 1939 r.: hełmy, haki kurtki mundurowej do podtrzymywania pasa, kłamy od pasków, guziki wojskowe, medaliki, krzyż i paciorki różańca, a także fragmenty tkanin – pozostałości munduru wojskowego z zachowaną na naramienniku oznaką stopnia wojskowego. Szczątki zostały ekshumowane przez zespół BPiI w lipcu i pochowane 29 lipca.

### ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

22 marca – w 82. rocznicę egzekucji 67 wybitnych Polaków z Gdańska w KL Stutthof – otwarto wystawę *Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku 1920–1939* przygotowaną przez OBEN Gdańsk. Ekspozycja przedstawia niezwykłych ludzi, którym przyszło żyć i działać w stworzonym w 1920 r. Wolnym Mieście Gdańsku, gdzie Polacy stanowili mniejszość pośród niechętnego, a z czasem wrogiego żywiołu niemieckiego. Niewzruszenie służyli Polsce, pracując na rzecz zachowania tożsamości narodowej, za co zapłacili najwyższą cenę. Wystawa jest dostępna również w wersji cyfrowej na stronie [edukacja.ipn.gov.pl](http://edukacja.ipn.gov.pl).

44. rocznicę powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża uczczono 27 kwietnia debatą „Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża. Oni ruszyli lawinę” w Studiu Koncertowym Polskiego Radia Gdańsk. Salę wypełniło wielu gości, wśród których znaleźli się działacze WZZ Wybrzeża, przedstawiciele NSZZ „Solidarność”, pomorskich placówek kulturalnych i urzędów oraz przedsiębiorcy. Na pytania redaktora Michała Pacześniaka odpowiadali doradca prezesa Instytutu Pamięi Narodowej ds. naukowych dr hab. Sławomir Cenckiewicz, dyrektor Oddziału IPN Gdańsk dr Paweł Piotr Warot oraz prezes Radia Gdańsk dr Adam Chmielecki.

Wernisaż wystawy *Elbląg. Miasto odnalezionych przeznaczeń żołnierzy Armii Krajowej* odbył się 10 sierpnia na Rynku w Elblągu. Historia żołnierzy AK i dzieje Elbląga zostały przedstawione w nowoczesny sposób – w technice soczewkowej 3D.

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

Oddział IPN Katowice zaangażował się w obchody 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski. Działania upowszechniające wiedzę na ten temat zwieńczyły czteroletni program obejmujący wydarzenia z lat 1918–1922: w 16 dziennikach wchodzących w skład grupy medialnej Polska Press Grupa oraz w tygodniku „Gość Niedzielny” ukazały się dodatki prasowe; w Katowicach, Wodzisławiu Śląskim, Zabrze i Świętochłowicach prezentowano wystawę *Bramy do Polski 1922* przygotowaną przez OBEN Katowice; wydano *Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych*; wyprodukowano krótkometrażowy animowany film dokumentalny *Śląski pirat. Marzenie o morzu i polskim Śląsku*, opowiadający historię życia kpt. Roberta Oszka.

Od 2019 r. OBUWiM Katowice prowadzi akcję „Powstańcy to wiara, nadzieja i cud». Ocalmy groby powstańców śląskich od zapomnienia!”, która ma na celu zewidencjonowanie jak największej liczby mogił uczestników powstań, które nie figurują w spisach prowadzonych przez instytucje samorządowe i rządowe. W odpowiedzi na apele rozpowszechniane przez media, instytucje samorządowe i kościelne oraz organizacje społeczne w roku sprawozdawczym wpłynęło 270 zgłoszeń o mogiłach w 46 miejscowościach w województwach śląskim, opolskim, wielkopolskim, mazowieckim oraz – w jednym wypadku – we Francji. Znakiem pamięci „Tobie Polsko” oznaczono 42 groby (w tym dwa podwójne): 40 w województwie śląskim oraz po jednym w Wielkopolsce i na Opolszczyźnie.

### ODZIAŁ IPN KRAKÓW

1 marca w ogólnopolskim paśmie TVP3 został wyemitowany koncert w hołdzie Żołnierzom Wyklętym *Niezwycięzony – Franciszek Niepokólczycki*. Wykonano autorskie utwory muzyczne z tekstami

powstałymi na podstawie materiałów źródłowych. Były one przeplatane krótkimi wstawkami lektorskimi, które nagrał znany prezenter telewizyjny Tomasz Wolny. Warstwę wizualną uzupełniły materiały graficzne, zdjęcia historyczne, dokumenty, filmy oraz pamiątki rodzinne po Niepokólczyckim. Wykorzystano również nagrania głosowe z procesu krakowskiego oraz wypowiedź radiową Franciszka Niepokólczyckiego. Wystąpili muzycy scen krakowskich. Nagrań dokonano w Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie oraz w Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie.

14 lutego, w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK, na pl. Szczepańskim odbył się wernisaż wystawy *Armia Krajowa* z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego. Ekspozycja ukazuje genezę AK na tle ówczesnej sytuacji politycznej Polski i Europy, wprowadza w struktury Polskiego Państwa Podziemnego, zawiera także portrety dowódców i najwybitniejszych oficerów AK. Wiele miejsca poświęcono Powstaniu Warszawskiemu oraz losom żołnierzy po rozwiązaniu AK, powołaniu Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, a potem Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Plenerowej wystawie towarzyszyło stoisko edukacyjne IPN. Otwarcie ekspozycji poprzedziły uroczystości w bazylice archikatedralnej pw. św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu, a następnie przy Grobie Nieznanego Żołnierza na pl. Matejki. Podczas obchodów prowadzono szeroką akcję edukacyjną, m.in. na budynkach Tauron Arena oraz teatru Bagatela wyświetlano rocznicowe napisy i hasło „Z miłości do Polski”.

6 maja odbyła się przygotowana przez Oddział IPN Kraków popularnonaukowa konferencja „Sowieci w Małopolsce w świetle dokumentów”. Przedstawiono zbrodnie i przestępstwa Armii Czerwonej odnotowane w oficjalnych dokumentach instytucji reżimowych. Materiały te dowodzą, że nawet komuniści dostrzegali skalę zbrodni i przestępstw popełnianych przez sowiecką armię.

26 i 27 maja przeprowadzono konferencję naukową „W sieci zależności. Relacje Urzędu/Służby Bezpieczeństwa z innymi instytucjami Polski »ludowej« i tajnymi służbami państw bloku sowieckiego”, zorganizowaną przez OBBH Kraków oraz redakcję rocznika „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”. Naukowcy z całej Polski zaprezentowali niezbadane dotychczas zagadnienia dotyczące relacji policji politycznej z innymi instytucjami państwa komunistycznego – partią, administracją, służbami sowieckimi oraz tzw. demoludów i „ludowego” wojska, prokuraturą, sądami cywilnymi i wojskowymi.

24 października odbyła się dyskusja wokół książki *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*. W spotkaniu wzięli udział abp prof. Marek Jędraszewski oraz autor biografii – ks. dr Jarosław Wąsowicz. Rozmowę moderował dr hab. Konrad Białecki.

10 listopada otwarto przygotowaną przez Oddział IPN Kraków wystawę *Londyn żywy. Emigracyjne portrety Barbary Kaczmarowskiej-Hamilton*. W ekspozycji znalazło się 12 pastelowych portretów twórców niezłomnych oraz innych wybitnych postaci polskiego wychodźstwa w Wielkiej Brytanii, wykonanych przez Barbarę Kaczmarowską-Hamilton. Są one pretekstem do opowieści o Londynie jako miejscu symbolicznym, ale i rzeczywistym – miejscu, w którym od lat czterdziestych po lata dziewięćdziesiąte XX w. rozwijała się polska kultura.

### ODDZIAŁ IPN LUBLIN

Jednym z najważniejszych wydarzeń w okresie sprawozdawczym była lubelska odsłona ogólnopolskiej akcji informacyjnej IPN „Z miłości do Polski. Armia Krajowa” – cykl działań związanych z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK. 14 lutego na budynku Poczty Polskiej w Lublinie prezentowano iluminację graficzną „Armia Krajowa. Największa podziemna armia świata”, a w dniach 9–22 lutego na dwóch ekranach LCD w Lublinie i jednym w Radomiu co pięć minut emitowano spoty promujące akcję. Od 11 do 26 lutego na trzech ekranach na Dworcu Głównym PKP w Lublinie prezentowano co dziesięć minut spot informacyjny (216 emisji), na monitorach w autobusach MPK, księgarni IPN i kioskach multimedialnych w Oddziale IPN Lublin wyświetlano planszę rocznicową. Na fasadzie budynku Oddziału zawieszono baner okolicznościowy, który trafił także do dziesięciu lubelskich i radomskich instytucji. Przekazano 300 plakatów szkołom, służbom mundurowym i innym podmiotom, a 12 lutego wyemitowano przygotowany w Oddziale program „Zima z TVP3 Lublin”, w którym zaproszeni goście rozmawiali m.in. o historii Armii Krajowej oraz działaniach IPN związanych z rocznicą.

Z kolei 9 kwietnia została wyemitowana audycja „Wiosna z TVP3 Lublin” poświęcona wiosennym działaniom IPN. Składała się – podobnie jak zimowa edycja tego programu – z pięciu kilkunastominutowych bloków pokazywanych przez całą sobotę. Formuła reportażu oraz wywiadów z pracownikami IPN i gośćmi reprezentującymi organizacje współpracujące z IPN pozwoliła na urozmaiconą prezentację projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Poruszono m.in. zagadnienie dzieci tułaczy, przedstawiono losy mjr. Andrzeja Rudolfa Czaykowskiego, rozmawiano o gen. Władysławie Andersie. Istotnym tematem była rocznica katyńska. W program zaangażowali się uczniowie lubelskich szkół średnich; przeprowadzili oni m.in. ankietę internetową badającą wiedzę młodych ludzi o zbrodni katyńskiej oraz odysei Polaków podczas II wojny światowej, przygotowali też reportaż o polskich dzieciach z Pahiatua. Miejscem spotkań był oddziałowy punkt sprzedaży książek, dzięki czemu telewidzowie mogli zapoznać się z ofertą księgarską i edukacyjno-multimedialną IPN.

Innym ważnym wydarzeniem w okresie sprawozdawczym był projekt edukacyjny „IPN młodych” zainicjowany 1 czerwca. Licznie zgromadzona w siedzibie Oddziału młodzież wzięła udział w grze terenowej „O wilkach mowa” i warsztatach rysowania komiksu, przygotowała również pierwszą powieść graficzną opartą na faktach: „Kopistka” Zaza. Zaprezentowano barwę i broń żołnierzy polskich od XVII do XX w. Parking IPN zamieniono w galerię i pracownię malarską. Powstał mural przedstawiający postaci historyczne oraz panoramy Lwowa i Lublina. W sali konferencyjnej pokazano wystawę *Codziennosc młodych w PRL, czyli jak spędzano wolny czas*, przygotowano też warsztaty „Lubelscy pasjonaci nauki”.

1 sierpnia – w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego i akcji „Burza” na Lubelszczyźnie – na pl. Litewskim odbył się koncert patriotyczny *Powstanie Warszawskie – bitwa o Polskę*. Rozpoczął go dyrektor Oddziału IPN Lublin dr Robert Derewenda, przedstawiając krótki rys historyczny Powstania Warszawskiego. Oprawę muzyczną zapewnili artyści scen lubelskich z Centrum Inicjatyw Artystycznych w Lublinie, a część utworów patriotycznych i powstańczych zaśpiewano wspólnie z publicznością, która otrzymała przygotowany na tę okazję śpiewnik.

Na odnotowanie zasługują również trzydniowe obchody 83. rocznicy bitwy z 1939 r. pod Wytycznem. Oddział IPN Lublin – wspólnie z Nadbużańskim Oddziałem Straży Granicznej w Chełmie – zorganizował 29 września w swojej siedzibie sesję edukacyjną na temat Korpusu Ochrony Pogranicza. Prezes Karol Nawrocki otworzył w siedzibie NOSG w Chełmie nowy Przystanek Historia – przy tej okazji zaprezentowano mobilny showroom „Gra Szyfrów” oraz wygłoszono prelekcję o wojnie polsko-bolszewickiej. 30 września odbył się 15-kilometrowy pieszy rajd szlakiem Zgrupowania KOP gen. bryg. Wilhelma Orlika-Rückemanna, zorganizowany wraz z NOSG i Muzeum Narodowym w Lublinie. Żołnierze SG, funkcjonariusze służb mundurowych oraz uczniowie przeszli trasę ze Zboreża do Wytyczna i w miejscu ostatniej bitwy KOP z Sowietami uporządkowali miejsce pamięci, a także zapalili znicze. 1 października pod Kopcem Chwały Żołnierzy KOP w Wytycznie odbyły się uroczystości główne; część oficjalną zakończyło widowisko historyczne *Wytyczno 1939*, w którym wzięły udział najlepsze grupy rekonstrukcji historycznej, odtwarzające formacje KOP i Armii Czerwonej z września 1939 r.

Warto wspomnieć o projekcie „Wczoraj i dzisiaj – 100-lecie narodzin Imperium Zła”. Zrealizowany on został we współpracy z Fundacją Pamięci Narodów oraz Delegaturą IPN w Olsztynie przy wsparciu Fundacji BGK, Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. i Polskiej Fundacji Narodowej. Celem projektu było przypomnienie, że Rosja nie zmieniła się od wieków i nadal stanowi zagrożenie dla pokoju. W ramach projektu 15 grudnia otwarto wystawę, odbyła się konferencja popularnonaukowa (z transmisją online i tłumaczeniem symultanicznym na język angielski) i przeprowadzono szeroką kampanię w mediach społecznościowych. Wybitni specjaliści: historycy sowietolodzy, historycy wojskowości, historycy sztuki, badacze dziejów służb specjalnych i politolodzy przybliżyli w trzech panelach zagadnienie rosyjskiego imperializmu oraz szerokiego spektrum zaborczych i agresywnych działań Kremla. Panele dyskusyjne były nagrywane i transmitowane w sieci. Planowana jest publikacja pokonferencyjna.

## ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

Najważniejsze przedsięwzięcia Oddziału były związane z 75. rocznicą śmierci kpt. Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc”, 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK oraz 80. rocznicą wyprowa-

dzenia Armii Polskiej w ZSRS pod dowództwem gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego do Iranu.

Dla upamiętnienia 75. rocznicy śmierci kpt. Stanisława Sojczyńskiego wydano ośmiostronicowy dodatek prasowy „Warszyc” – *legendarny dowódca Konspiracyjnego Wojska Polskiego*. Pierwszy raz zostały w całości opublikowane dokumenty z zachowanych akt Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi dotyczące śledztwa, procesu i egzekucji Stanisława Sojczyńskiego oraz jego pięciu żołnierzy. Na murze gmachu Sądu Okręgowego w Łodzi, gdzie w grudniu 1946 r. WSR wydał wyrok śmierci na dowódcę KWP i jego podkomendnych, odsłonięto tablicę upamiętniającą „Warszyc”. Obchodom rocznicowym towarzyszyły liczne konkursy internetowe.

We współpracy z Łódzką Koleją Aglomeracyjną na bokach pociągu „Warszyc” umieszczono wielkoformatowe rysunki przypominające walkę kpt. Sojczyńskiego w szeregach AK oraz organizacji antykomunistycznej po 1945 r. Prezentacja pociągu odbyła się 15 czerwca na dworcu kolejowym w Radomsku. Towarzyszyło jej otwarcie wystawy *Stanisław Sojczyński (1910–1947) – nauczyciel, żołnierz, konspirator*, przygotowanej przez OBEN Łódź i nawiązującej graficznie do rysunków na pociągu. W wydarzeniu wzięli udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski, marszałek województwa łódzkiego Grzegorz Schreiber i dyrektor Oddziału IPN Łódź dr hab. Dariusz Rogut.

Z okazji 80. rocznicy utworzenia AK Oddział opublikował dodatek prasowy *80. rocznica przekształcenia struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego SZP-ZWZ-AK*. Złożono tabliczki pamiątkowe na kilkuset grobach żołnierzy AK w województwie łódzkim, rozwieszono okolicznościowe banery z wizerunkami lokalnych bohaterów AK, stworzono okolicznościową grafikę z wizerunkiem kpt. Stanisława Sojczyńskiego, która została zaprezentowana na billboardzie w centrum Łodzi. Swoją premierę miała biograficzna wystawa elementarna poświęcona gen. Stefanowi Roweckiemu ps. „Grot”, twórcy i dowódcy AK. Wernisażowi towarzyszył realizowany wspólnie z Radiem Łódź konkurs „Stefan Rowecki”.

W 80. rocznicę wyprowadzenia Armii Polskiej w ZSRS pod dowództwem gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego do Iranu opublikowano ogólnopolski dodatek do tytułów prasowych wchodzących w skład grupy medialnej Polska Press Grupa zatytułowany *Daleka droga do Polski*. 12 maja na pl. Alcide De Gasperi w Cassino we Włoszech otwarto przygotowaną przez Oddział wystawę *Z lagrów na Monte Cassino. General Władysław Anders i 2. Korpus Polski / From the Soviet Gulag to Monte Cassino. General Władysław Anders and the Polish II Corps / Dai gulag a Montecassino. Il generale Władysław Anders e il 2° Corpo Polacco*. W uroczystości uczestniczyli ambasador RP we Włoszech Anna Maria Anders oraz burmistrz Cassino Enzo Salera. Na planszach przedstawiono genezę Armii Polskiej w ZSRS i jej ewakuację wraz z ludnością cywilną do Iranu w 1942 r., szlak bojowy 2. Korpusu Polskiego, zdjęcia archiwalne, a także rysunki scen batalistycznych autorstwa Tomasza Wilczkiewicza.

## ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

Głównym wydarzeniem związanym z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK było upamiętnienie 80. rocznicy akcji „Bollwerk” – największej akcji sabotażowo-dywersyjnej ZWZ-AK w Wielkopolsce. Przygotowano wystawę *Akcja Bollwerk* prezentowaną na dziedzińcu Urzędu Miasta Poznania od 18 lutego do 3 marca. Podczas uroczystości pod pomnikiem przy ul. Estkowskiego dyrektor Oddziału dr hab. Rafał Reczek odczytał list prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego. Zorganizowana została również dyskusja transmitowana 21 lutego na żywo z Przystanku Historia na kanale YouTube IPNtv i Facebooku Oddziału. Uczestniczyli w niej Aleksandra Pietrowicz (Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu), dr Bogumił Rudawski (Instytut Zachodni w Poznaniu), Marcin Podemski (Oddział IPN Poznań) oraz moderator dr Adam Pleskaczyński (Oddział IPN Poznań).

Podczas koncertu *...w drodze*, który odbył się w Poznaniu 1 lipca, miał swoją premierę film *Akcja Bollwerk* w reżyserii Zbysława Kaczmarka, wyprodukowany przez TVP3 Poznań dla IPN w serii „Zapomniane Historie”. Została ponadto wznowiona broszura Aleksandry Pietrowicz *Akcja Bollwerk. Poznań, 20/21 lutego 1942 r.*

W szczególny sposób upamiętniono uczestnika tej akcji Antoniego Gąsiorowskiego ps. „Ślepy Antek”. 16 lipca z udziałem prezesa Nawrockiego została odsłonięta tablica Systemu Informacji Miejskiej



poświęcona Antoniemu Gąsiorowskiemu, ufundowana przez IPN. Wizerunek „Ślepego Antka” znalazł się na plakatach.

22 lutego Węgierskie Muzeum Narodowe, IPN i Instytut Polski w Budapeszcie zorganizowały promocję wspólnie wydanej dwujęzycznej publikacji *A szabadság városai. Poznań és Budapest, 1956 / Miasta wolności. Poznań – Budapest 1956*. Gości powitali dyrektor Węgierskiego Muzeum Narodowego László L. Simon, dyrektor Instytutu Polskiego w Budapeszcie Joanna Urbańska oraz prezes IPN Karol Nawrocki. O książce mówili autorzy: dyrektor Oddziału IPN Poznań dr hab. Rafał Reczek, dr Áron Máthé z węgierskiego Komitetu Pamięci Narodowej (Nemzeti Emlékezet Bizottság) i naczelnik Oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu dr Rafał Kościński. Dyskusję poprowadził dr János Tischler. Spotkanie odbyło się pod patronatem ambasadora RP na Węgrzech prof. Jerzego Snopka.

Projekt „Razem przed laty – razem dziś. Poznań – Warszawa wspólna sprawa” miał na celu przybliżenie udziału Wielkopolan w Powstaniu Warszawskim. Przygotowany został spot prezentujący wybranych powstańców. Był on emitowany od 29 lipca do 4 sierpnia w warszawskich tramwajach oraz poznańskich autobusach i tramwajach, został także opublikowany na stronie internetowej i Facebooku Oddziału IPN Poznań oraz na kanale YouTube IPNtv. Przygotowano plakaty z sylwetkami pięciorga powstańców związanych z Wielkopolską, a na portalu biogramy.ipn.gov.pl opublikowano bazę 841 nazwisk powstańców pochodzących z Wielkopolski. Baza ma być uzupełniana, dlatego w mediach pojawił się apel do mieszkańców regionu o zgłaszanie nazwisk krewnych.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

Oddział współorganizował rzeszowskie obchody 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK. Rozpoczęła je msza św., po czym nastąpił przemarsz pod pomnik Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów. Żołnierze 21. Brygady Strzelców Podhalańskich i 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej wystawili wartę honorową. W uroczystościach uczestniczyli m.in. przedstawiciele Sejmu, Oddziału IPN Rzeszów, kombatancki, delegacje wojska, Związku Strzeleckiego „Strzelec” i mieszkańcy miasta. Odbyła się konferencja popularnonaukowa „Struktura i działalność ZWZ-AK na Rzeszowszczyźnie w latach 1939–1945”, zorganizowana 10–11 lutego wspólnie z Muzeum Historycznym w Sanoku.

W Mielcu 9 marca odbyły się uroczystości upamiętniające ofiary Akcji „Reinhardt”. Przy trasie, którą pokonywali Żydzi wysiedleni z Mielca, odsłonięto tablicę pamiątkową. Przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych oraz IPN przypomnieli, że Mielec został uznany przez Niemców za pierwsze w Generalnym Gubernatorstwie miasto „wolne od Żydów”. Złożono wieńce i wiązanki kwiatów oraz zapalono znicze. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych, służb mundurowych, IPN, stowarzyszeń i organizacji, młodzież szkolna oraz mieszkańcy miasta.

W związku z agresją Rosji na Ukrainę i koniecznością zabezpieczenia Polski oraz wschodniej flanki NATO od początku lutego 2022 r. na Podkarpaciu stacjonują wojska amerykańskie. Prezes Karol Nawrocki wystąpił z inicjatywą przekazania żołnierzom USA anglojęzycznych publikacji IPN. W jego imieniu uczynił to dyrektor Oddziału IPN Rzeszów dr hab. Dariusz Iwaneczko, który na ręce Christophera O’Connora, zastępcy doradcy ds. relacji Wojsk Amerykańskich w Polsce, złożył przeszło 1,5 tys. egzemplarzy następujących wydawnictw: *The Fighting Republic of Poland 1939–1945*; *Rather die than betray the cause. The Gestapo Detention Center at Aleja Szucha 25*; *It’s deeds that make the man...*; *The risk of survival. The rescue of the Jews by the Poles and the tragic consequences for the Ulma family from Markowa*; *The Katyn Massacre*; *The defence of Grodno 1939*; *A guide to the history of Poland*; *Primate Stefan Wyszyński*. Zostały one rozpowszechnione wśród żołnierzy 82. Dywizji Powietrznodesantowej USA.

29 lipca w Jaworniku Ruskim odbyły się uroczystości pogrzebowe czteremastu żołnierzy Wojska Polskiego z 28. pułku piechoty 9. Dywizji Piechoty, uprowadzonych i zamordowanych w lipcu 1946 r. przez nacjonalistów ukraińskich z OUN-UPA. Żołnierze 21. Brygady Strzelców Podhalańskich z Rzeszowa wystawili wartę honorową. Po mszy św. pogrzebowej nastąpił przemarsz na cmentarz komunalny w Jaworniku Ruskim, gdzie po pochówku odbyło się przekazanie flagi państwowej rodzinom lub osobom do

tego wyznaczonym. W ceremonii uczestniczyli m.in. członkowie rodzin, przedstawiciele władz parlamentarnych i samorządowych, służb mundurowych, IPN, strzelcy, harcerze.

Pracownicy OBEN przeprowadzili zajęcia edukacyjne „Z pieśnią przez wieki – historia polskiego hymnu w związku z 200. rocznicą śmierci Józefa Wybickiego” dla uczestników pięciu turnusów kolonii charytatywnej w Ośrodku Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnym Caritas Diecezji Rzeszowskiej w Myczkowcach (6, 12 i 26 lipca oraz 9 i 23 sierpnia). Na początku każdego spotkania wygłaszano prelekcję o Józefie Wybickim, okolicznościach powstania *Mazurka Dąbrowskiego*, jego treści i znaczeniu dla kolejnych pokoleń Polaków, a następnie uczestnicy przygotowywali rysunki na podstawie tekstów źródłowych przedstawiających te momenty z historii Polski, w których – często w dramatycznych sytuacjach – śpiewano spontanicznie *Mazurek Dąbrowskiego* (np. bitwa pod Stoczkiem w 1831 r., manifestacje przed Powstaniem Styczniowym, manifestacje studenckie w 1968 r., zakończenie strajku w kopalni „Piast” w 1981 r.).

8 i 9 września odbyły się obchody 83. rocznicy obrony Rzeszowa i okolic przed nacierającym wojskiem niemieckim. Po mszy św. w kościele Świętego Krzyża nastąpił przemasz zebrań gości wraz z kompanią honorową przed budynek Oddziału IPN. Tam odsłonięto tablicę poświęconą żołnierzom 24. Pułku Ułanów im. Hetmana Wielkiego Koronnego Stanisława Żółkiewskiego w Rzeszowie, którzy zginęli w walce 8–9 września 1939 r. W uroczystości uczestniczyli m.in. parlamentarzyści, przedstawiciele władz samorządowych, służb mundurowych i kombatanckich, duchowieństwo, członkowie stowarzyszeń, rodziny weteranów 24. Pułku. Po odsłonięciu tablicy rozpoczął się piknik edukacyjny dla młodzieży z udziałem grup rekonstrukcyjnych. Wieczorem 8 września w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej wystawiono spektakl *Przedwojenna kawiarnia*. 9 września na Zamku Lubomirskich odbyła się konferencja popularnonaukowa, która przybliżyła dzieje 24. Pułku Ułanów.

Oddział IPN Rzeszów współorganizował uroczystości upamiętniające funkcjonariuszy Policji Państwowej – ofiary zbrodni katyńskiej. Centralnym punktem uroczystości z udziałem m.in. prezesa IPN, dyrektora Oddziału IPN Rzeszów i komendanta wojewódzkiego Policji w Rzeszowie było odsłonięcie 28 września w Kalwarii Paławskiej tablicy memoratywnej ufundowanej przez IPN, która upamiętnia policjantów pochodzących z miejscowej parafii – Jana Jurystę i Edwarda Misińskiego. Oddano salwę honorową, odczytano apel pamięci, następnie złożono kwiaty i zapalono znicze. Ceremonię poprzedziła uroczysta msza św. w bazylice w Kalwarii Paławskiej. Wicewojewoda podkarpacki w asyście prezesa IPN uhonorował cztery osoby medalem „Pro Patria”, a komendant wojewódzki Policji w Rzeszowie wręczył o. Krzysztofowi Hurze statuetkę „Sierżanta Michała”. Uroczystościom towarzyszyła wystawa IPN poświęcona zbrodni katyńskiej.

### ODDZIAŁ IPN SZCZECIN

W ramach szczecińskich obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK, zorganizowanych wspólnie z 12. Szczecińską Dywizją Zmechanizowaną i Okręgiem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Szczecinie, 14 lutego przy gmachu Urzędu Miasta złożono kwiaty pod tablicą „Żołnierzom Armii Krajowej” z popiersiem gen. Leopolda Okulickiego. Przed południem odbyła się ceremonia złożenia kwiatów przy pomniku Na Chwałę Armii Krajowej na cmentarzu Centralnym z udziałem żołnierzy AK, władz wojewódzkich i samorządowych oraz służb mundurowych. Zwieńczeniem obchodów była msza św. w bazylice archikatedralnej pw. św. Jakuba Apostoła – tradycyjnie w intencji żołnierzy i dowódców AK. Po nabożeństwie złożono kwiaty w kaplicy Armii Krajowej, gdzie znajduje się m.in. ufundowana przez IPN i odsłonięta w 2019 r. tablica „W hołdzie kresowym żołnierzom Armii Krajowej”.

22 marca w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” odbyło się spotkanie promujące prowadzony przez IPN Katalog Osób Rozpracowywanych przez organa bezpieczeństwa państwa komunistycznego. Zaproszeni goście mieli okazję zapoznać się m.in. z podstawowymi metodami pracy operacyjnej SB, projektem „Archiwum Pełne Pamięci”, a także ustawą z 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji i osobach represjonowanych z powodów politycznych.

74 lata po wykonaniu wyroku na rtm. Witoldzie Pileckim, w godzinie jego śmierci, w całej Polsce zapłonęły znicze. Oddział zorganizował uroczystości w Gorzowie Wielkopolskim, Gryfinie, Kosza-

linie, Połczynie-Zdroju i Szczecinie. Główna część obchodów odbyła się w Technikum Ekonomicznym im. rtm. Witolda Pileckiego w Szczecinie. Obecni byli wojewoda zachodniopomorski Zbigniew Bogucki, zachodniopomorski kurator oświaty Magdalena Zaręba-Kulesza, reprezentujący 12. Dywizję Zmechanizowaną płk Michał Kuraczyk, a także władze i uczniowie szkoły oraz mieszkańcy miasta i regionu. Oddział IPN Szczecin reprezentował naczelnik OBBH dr hab. Sebastian Ligarski. Modlitwę w intencji Witolda Pileckiego odmówił ks. kpt. dr Stanisław Pawłowski, proboszcz rzymskokatolickiej parafii wojskowej św. Wojciecha w Szczecinie.

16 maja główne obchody Święta Straży Granicznej zorganizowano w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie. Odślonięto tablicę poświęconą patronowi placówki Józefowi Piłsudskiemu (autorką płaskorzeźby z wizerunkiem marszałka jest rzeźbiarka dr hab. Monika Szpener; liternictwo nawiązuje do stylistyki art déco). W asyście kompanii reprezentacyjnej Straży Granicznej tablicę odsłonili komendant główny gen. dyw. SG Tomasz Praga oraz prezes Karol Nawrocki. Podczas uroczystości odbyła się promocja na pierwszy stopień oficerski, podczas której był obecny prezydent RP Andrzej Duda z małżonką.

3 listopada – w ramach ogólnopolskich obchodów 40. rocznicy internowania działaczy i sympatyków NSZZ „Solidarność” w Wojskowych Obozach Internowania – Oddział zorganizował uroczystości w Złocieńcu. Odślonięto tablicę upamiętniającą miejsce internowania w Budowie, dzielnicy Złocieńca. W czasie stanu wojennego utworzono tam z internowanych kompanię, którą zakwaterowano w nieogrzewanych drewnianych barakach poniemieckich.

5 grudnia, w 155. rocznicę urodzin Józefa Piłsudskiego, na terenie jednostki wojskowej 2. Brygady Zmechanizowanej Legionów im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Złocieńcu odsłonięto pomnik marszałka. Postument został zaprojektowany w OBUWiM Szczecin w porozumieniu z 16. Wojskowym Oddziałem Gospodarczym. Autorką popiersia jest rzeźbiarka dr hab. Monika Szpener.

### ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

Jednym z wydarzeń przygotowanych przez Oddział IPN Warszawa w związku z 80. rocznicą przeszkolenia ZWZ w AK był konkurs fotograficzny „Chwała nieśmiertelna bohaterom AK” dla uczniów szkół ponadpodstawowych z województwa mazowieckiego. Uczestnicy musieli wykonać jedno zdjęcie miejsca, obiektu, pamiątki, przedmiotu, budynku lub pomnika związanego z historią AK. Finał konkursu odbył się 30 marca w Izbie Pamięci Strzelecka 8 w Warszawie. Uczestnicy mogli zwiedzić Izbę, poświęconą więźniom aresztu WUBP w Warszawie.

24 kwietnia 2022 r. odsłonięto tablicę upamiętniającą matkę Marię Symplicytę Nehring, przełożoną Warszawskiej Prowincji Zgromadzenia Sióstr Świętego Feliksa z Kantalicjo, oraz inne siostry z tego zgromadzenia. Otwarto zarazem wystawę *Wy macie być opoką dla przyszłości...* W uroczystości zorganizowanej przez warszawski oddział IPN, zgromadzenie sióstr felicjanek i Urząd Dzielnicy Wawra wzięli udział m.in. wiceprezes IPN dr Mateusz Szpytma oraz dyrektor BUWiM Adam Siwek. We wrześniu 1939 r. felicjanki niosły samarytańską pomoc rannym polskim żołnierzom, a w latach okupacji 1939–1945, współpracując z lokalnymi władzami Wawra, prowadziły tajne nauczanie w szkole średniej działającej jako szkoła gospodarstwa domowego, ukrywały dzieci pochodzenia żydowskiego w wawerskim sierocińcu św. Feliksa i pomagały tysiącom cywilów. Matka Symplicyta była więźniarką Pawiaka.

Izba Pamięci Strzelecka 8 była otwarta podczas Nocy Muzeów 15 maja. W programie znalazły się: zwiedzanie Izby przez rodziny z dziećmi, zajęcia edukacyjne dla dzieci, quiz z nagrodami dla młodzieży, projekcja filmu Ewy Szkalickiej *Katownie praskie* oraz diorama *Codziennosc pod sowieckim butem* w wykonaniu członków Towarzystwa Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury oraz Rodzinnej Grupy Historycznej „Szwadron Żandarmerii”.

9 czerwca w Muzeum Memoriału Rewolucji 1989 w Timișoarze odbył się wernisaż anglojęzycznej wersji wystawy *Zimna wojna. Krótka historia podzielonego świata*, współorganizowany przez Instytut Polski i Ambasadę RP w Bukareszcie. Wystawę otworzyli dyrektor Muzeum Memoriału Rewolucji 1989 w Timișoarze Gino Rado, zastępca dyrektora Instytutu Polskiego w Bukareszcie Wojciech Mrozowski, Przemysław Walewski z Dowództwa Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych im. gen. Bro-

niśława Kwiatkowskiego, naczelnik OBEN dr Dariusz Gałaszewski oraz autorzy wystawy: dr Paweł Sasanka i Sławomir Stępień. Wśród gości znaleźli się przedstawiciele korpusu dyplomatycznego oraz lokalnych władz, delegacje Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Rumunii oraz rumuńskiej 18. Brygady Badawczo-Obszerwacyjnej „Decebal” z Timișoary. Uczestnicy wernisażu zwrócili uwagę na aktualność wystawy w kontekście wojny toczącej się na Ukrainie. Obecny był Przemysław Walewski, który w grudniu 1989 r. z pięcioma poznańskimi studentami wyruszył do Rumunii z misją humanitarną. W Muzeum znajduje się stała ekspozycja *Solidarni z Rumunią. Grudzień 1989 – styczeń 1990* przekazana przez IPN, przedstawiająca poszczególne etapy tej dramatycznej wyprawy.

29 września 2022 r. w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie obradowali uczestnicy konferencji naukowej „Działalność wywiadowcza Polaków i polskiego wywiadu emigracyjnego po 1945 roku na terenie kraju”, zorganizowanej przez OBBH. Naukowcy zaprezentowali wyniki szczegółowych badań dotyczących przykładów powojennej działalności wywiadowczej, a także gier operacyjnych bezpieczeństwa mających na celu preparowanie dowodów w śledztwach. Zorganizowano panel dyskusyjny „Działalność wywiadowcza w powojennej Polsce: fakty, mity i zjawisko szpiegomanii” z udziałem dr. Witolda Bagieńskiego, dr. hab. Patryka Pleskota, dr. Roberta Spałka i Tomasza Kroka, organizatora konferencji. Zapis obrad dostępny jest na kanale YouTube Oddziału.

25 października w Izbie Pamięci Strzelecka 8 odbyła się ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa „Autentyzm miejsc pamięci i jego rola w budowaniu tożsamości narodowej”. W sesji wzięło udział 16 prelegentów z różnych ośrodków uniwersyteckich, naukowych i muzealnych w Polsce. Zorganizowano panel dyskusyjny „Miejsca pamięci na mapie współczesnej narracji historycznej” z udziałem historyków i red. Rafała Dudkiewicza. Pokłosem konferencji będzie publikacja, która ukaże się nakładem Wydawnictwa IPN.

### ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

18 stycznia Oddział IPN Wrocław we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji we Wrocławiu otworzył Izbę Pamięci poświęconą Piotrowi Jurczakowi, który walczył podczas wojny polsko-bolszewickiej w załodze pociągu pancernego „Piłsudczyk” oraz w III Powstaniu Śląskim jako oficer kombinowanego składu pancernego „Nowina-Doliwa”. W okresie międzywojennym był funkcjonariuszem Policji Państwowej. W 1939 r. został uwięziony przez Sowieców w Ostaszkowie, a w 1940 r. – na mocy katyńskiej decyzji Biura Politycznego WKP(b) – zamordowany w Kalininie (dziś: Twer, Rosja) i pogrzebany w dole śmierci w Miednoje. Wykonano aranżację wnętrza i opracowano koncepcję funkcjonowania Izby Pamięci. Integralną jej częścią jest wystawa IPN o Policji Państwowej II RP.

1 marca, w Narodowym Dniu Pamięci Żołnierzy Wyklętych, wspólnie z Delegaturą IPN w Opolu zorganizowano w Nyskim Domu Kultury przedstawienie teatralne *Hiob '51* w reżyserii Jana Nowary. Jest ono inspirowane życiem ppłk. Łukasza Cieplińskiego, prezesa IV Zarządu Głównego WiN. Przedstawieniu towarzyszyły wystawa elementarna *Łukasz Ciepliński* oraz wystawa Narodowego Banku Polskiego prezentująca monety z wizerunkami żołnierzy niezłomnych.

Oddział IPN Wrocław włączył się w obchody 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej. IPN ufundował tablicę poświęconą przywódcy SW Kornelowi Morawieckiemu, umieszczoną w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim. Odślonił ją premier RP Mateusz Morawiecki. Przygotowano dodatek prasowy do dzienników grupy medialnej Polska Press Grupa, a także rocznicowe wydawnictwo *Wolni i Solidarni. Solidarność Walcząca na Dolnym Śląsku w Encyklopedii Solidarności*. Ukoronowaniem obchodów było odznaczenie członków SW Krzyżami Wolności i Solidarności. Na uroczystości obecny był premier Morawiecki.

8 lipca 2022 r. przy ul. Jana Długosza 48 we Wrocławiu prezes Karol Nawrocki otworzył Przystanek Historia – centrum edukacyjnych i naukowych projektów Oddziału. Działalność Przystanku zainaugurował cykl „Wakacje z IPN”, kierowany przede wszystkim do dzieci i młodzieży.



## Informacja o działalności Kolegium IPN

W 2022 r. Kolegium IPN kontynuowało swoją działalność w składzie: prof. dr hab. Jan Draus, prof. dr hab. Piotr Franaszek, ks. prof. dr hab. Józef Marecki, prof. dr hab. Andrzej Nowak, prof. dr hab. Wojciech Polak, dr hab. Mieczysław Ryba, Bronisław Wildstein, prof. dr hab. Tadeusz Wolsza i Krzysztof Wyszowski. Mieczysław Ryba został powołany na członka Kolegium IPN uchwałą Sejmu RP z 27 stycznia 2022 r. w związku z rezygnacją złożoną 21 grudnia 2021 r. przez Sławomira Cenckiewicza. Pracami Kolegium od 28 czerwca 2021 r. kieruje Tadeusz Wolsza ze swoimi zastępcami: Sławomirem Cenckiewiczem (do 21 grudnia 2021 r.), Piotrem Franaszkiem i Wojciechem Polakiem, wybranymi 5 lipca 2022 r. ponownie na kolejną kadencję zgodnie z regulaminem organizacyjnym Kolegium.

Kolegium odbyło 14 posiedzeń, w których – poza jego członkami – uczestniczyli: prezes IPN dr Karol Nawrocki, wiceprezesa IPN: dr hab. Karol Polejowski, dr Mateusz Szytma i dr hab. Krzysztof Szwagrzyk bądź delegowani przez prezesa przedstawiciele. Przekazywali oni informacje o bieżących sprawach związanych z działalnością Instytutu oraz odpowiadali na pytania i interpelacje, które wpłynęły do Kolegium lub zostały wniesione przez jego członków. Ponadto w posiedzeniach brali udział dyrektorzy i wicedyrektorzy poszczególnych pionów i biur Instytutu oraz pracownicy merytoryczni.

Podczas posiedzenia 18 stycznia Kolegium spotkało się z koordynatorami projektu edukacyjno-memoratywnego IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”: dr. hab. Sławomirem Kalbarczykiem (naczelnikiem Wydziału Historii Polski do 1945 r. Biura Badań Historycznych) i dr. Mateuszem Markiem (naczelnikiem Wydziału Projektów Edukacyjnych Biura Edukacji Narodowej). Ponadto omówiono zaproponowaną przez p.o. dyrektora Biura Badań Historycznych IPN dr. Sebastiana Pilarskiego korektę centralnych i oddziałowych projektów badawczych oraz projekt sprawozdania z działalności Kolegium IPN za rok 2021.

Na posiedzeniu 15 lutego dyrektor Paweł Mikołaj Rozdżestwieński przedłożył sprawozdanie z działań kierowanego przez siebie Oddziału IPN Wrocław, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prok. Andrzej Pozorski poinformował o podejmowanych przez prokuratorów pionu ścigania działaniach mających na celu stwierdzenie nieważności orzeczeń sądów wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a dyrektor Biura Lustracyjnego prok. Jarosław Skrok – o działalności pionu lustracyjnego IPN.

Podczas posiedzenia 16 marca prezes IPN dr Karol Nawrocki przedłożył projekt „Informacji o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu za rok 2021”, który został omówiony i zatwierdzony. Informacja została następnie przedstawiona przez prezesa IPN Sejmowi RP i Senatowi RP. Kolegium wysłuchało też informacji na temat funkcjonowania Oddziału IPN Lublin przedstawionych przez jego dyrektora dr. Roberta Derewendę. Ponadto wydało oświadczenie, że członkowie Kolegium popierają ideę uhonorowania prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo na arenie międzynarodowej.

26 kwietnia wysłuchano informacji na temat funkcjonowania Oddziału IPN Szczecin, przedstawionych przez jego dyrektora dr. Pawła Skubisza, oraz zapoznano się z planem wydawniczym IPN, który przedstawili p.o. dyrektora Biura Badań Historycznych dr Sebastian Pilarski oraz dyrektor Wydawnictwa IPN Karolina Imianowska.

Na kolejnym posiedzeniu, 17 maja, dyrektor dr hab. Dariusz Iwaneczko przedłożył informację na temat funkcjonowania kierowanego przez niego Oddziału IPN Rzeszów, a Adam Siwek, dyrektor Biura

Upamiętniania Walk i Męczeństwa, sprawozdanie z procesu dekomunizacji przestrzeni publicznej realizowanego we współpracy z samorządami.

Na posiedzeniu 21 czerwca wysłuchano sprawozdania wiceprezesa IPN dr. hab. Krzysztofa Szwarzyka z dotychczasowych prac pionu poszukiwań i identyfikacji IPN oraz planów na drugie półrocze 2022 r.

Sprawozdanie z działalności Instytutu za 2021 r., złożone zgodnie z art. 24a ustawy o IPN przez prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, zostało przyjęte przez Kolegium 5 lipca. Wówczas też koordynator Centralnego Projektu Badawczego IPN „Transformacja ustrojowa PRL” dr hab. Daniel Wicenty zaprezentował koncepcję prac nad projektem.

Kolegium wyraziło protest przeciwko nagonce medialnej związanej z pojawieniem się w przestrzeni publicznej podręcznika *Historia i teraźniejszość 1945–1979* autorstwa prof. Wojciecha Roszkowskiego i wydało w tej sprawie oświadczenie 8 lipca.

Podczas posiedzenia 15 lipca prezes IPN przedstawił kandydaturę Marcina Marcza na stanowisko p.o. zastępcy dyrektora Oddziału IPN Wrocław.

Na posiedzeniu 30 sierpnia Kolegium wysłuchało sprawozdania dyrektora Biura Lustracyjnego prok. Jarosława Skroka na temat realizacji zadań wynikających z Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz ich treści.

27 września omówiono współpracę IPN z zagranicznymi partnerami i polskimi instytucjami działającymi za granicą. Sprawozdanie przedstawili dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej Agnieszka Jędrzak oraz wiceprezes IPN dr hab. Karol Polejowski, który koordynuje i nadzoruje pracę Biura. Kolegium wysłuchało również sprawozdań z działalności delegatur IPN w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie, Opolu oraz Radomiu, które przedstawili kierujący nimi naczelnicy.

Podczas posiedzenia 18 października zapoznano się z zaprezentowanymi przez dyrektora Biura Edukacji Narodowej Adama Hlebowicza informacjami o planowanych działaniach edukacyjnych związanych z ważnymi rocznicami przypadającymi w ostatnim kwartale 2022 r. i w 2023 r. oraz z oceną działalności oddziałowych biur edukacji narodowej.

Podczas posiedzenia 2 listopada prezes IPN przedstawił informacje na temat zmian struktury organizacyjnej, których celem miało być usprawnienie działalności IPN. Wówczas też Kolegium spotkało się z zaproponowanymi przez prezesa kandydatami na stanowiska kierownicze: dr. Kamilem Dworackim – na stanowisko dyrektora Oddziału IPN Wrocław, dr. Markiem Jedynakiem – na stanowisko dyrektora Oddziału IPN Białystok, Mateuszem Koteckim – na stanowisko dyrektora Biura Kadr, dr. Pawłem Skubiszem – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Kadr, Adamem Stefanem Lewandowskim – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Prezesa oraz Sebastianem Marciniakiem – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Administracyjno-Gospodarczego.

Na posiedzeniu 29 listopada wysłuchano sprawozdania o popularyzacji historii Polski z wykorzystaniem przez IPN najnowszych możliwości technologicznych, o których mówili dyrektor Biura Nowych Technologii Magdalena Hajduk oraz dyrektor Biura Informatyki Sebastian Górkiewicz.

14 grudnia zapoznano się natomiast ze sprawozdaniem przedstawionym przez dyrektora Łukasza Witka na temat zrealizowanych przez Biuro Przystanków Historia projektów edukacyjnych w kraju oraz za granicą, a także planów na 2023 r.

Kolegium podjęło w trakcie wszystkich posiedzeń łącznie osiem uchwał w sprawie zgłoszonych przez prezesa kandydatów na stanowiska kierownicze wymienione w statucie IPN w związku z realizacją art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN. Wypełniając obowiązki wynikające z art. 36 ust. 9 ustawy o IPN, wydało jedną opinię na wniosek prezesa IPN – odnośnie do odwołania od decyzji administracyjnej dyrektora oddziału IPN w sprawie nieudostępniania dokumentów. W związku z art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski Kolegium rozpatrzyło dwa odwołania od decyzji prezesa odmawiającej uznania grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Realizując zadania ustawowe związane z utrwalaniem pamięci o bohaterach narodowych i upowszechnianiem wiedzy o najnowszej historii Polski, IPN przyznaje nagrody, w których jury zasiada

przewodniczący Kolegium jako wiceprzewodniczący kapituły nagród „Kustosz Pamięci Narodowej” i „Świadek Historii”. Dlatego w roku sprawozdawczym osobiście uczestniczył on w spotkaniach tych gremiów bądź delegował upoważnioną przez siebie osobę. Ponadto profesorowie Draus, Polak i Wolsza brali udział w pracach komisji Konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego „Najlepszy Debiut Historyczny Roku”, w którym nagradzane są niepublikowane prace magisterskie i doktorskie poświęcone historii Polski i Polaków w XX w.

Należy dodać, że członkowie Kolegium uczestniczyli nie tylko w posiedzeniach, lecz także w uroczystościach i przedsięwzięciach organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut, związanych z jego ustawowymi celami oraz misją.

Profesor Draus wziął udział w spotkaniu wspomnieniowym poświęconym dr. Zbigniewowi Nawrockiemu (1959–2017), pierwszemu dyrektorowi Oddziału IPN Rzeszów i dyrektorowi Archiwum IPN, które odbyło się w Rzeszowie (30 czerwca). Reprezentował IPN w Ulanowie w 102. rocznicę Bitwy Warszawskiej podczas mszy św. w kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela i św. Barbary, składania kwiatów pod pomnikiem św. Jana Pawła II i odsłonięcia na budynku gminnym przy ul. Tadeusza Buli muralu *Armia Błękitna* autorstwa Michała Czerki i Michała Macha (15 sierpnia).

Profesor Franaszek wziął udział jako zastępca przewodniczącego Kolegium IPN w dyskusji „Polski Edison i inni wynalazcy” w ramach cyklu online „Jak Polacy tworzyli naukę” w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie wraz z dr. hab. Zbigniewem Tucholskim (Instytut Historii Nauki PAN), Beniaminem Czaplą (Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej), Beatą Stoczyńską (Ambasada RP w Indonezji) oraz Karoliną Wandą Olszowską (prowadząca) (23 stycznia). Wygłosił wykład zorganizowany przez Oddział IPN Wrocław dla nauczycieli w związku z projektem „Giganci nauki” (27 kwietnia). Uczestniczył w Krakowie w otwarciu wystawy IPN *Armia Krajowa* podczas obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w Armię Krajową (14 lutego).

Książk prof. dr hab. Józef Marecki wziął udział w następujących wydarzeniach: panelu dyskusyjnym „Problemy związane z obsadą kadrową Urzędu ds. Wyznań 1950–1990” wraz z dr. hab. Rafałem Łatką (BBH), dr. Bartłomiejem Noszczakiem (OBBH Warszawa) oraz ks. dr. hab. Dominikiem Zamiatałą (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Urząd ds. Wyznań: kadry” w Wólce Magierowej (5–7 września) oraz w zorganizowanym przez Oddział IPN Rzeszów „Edukacyjnym Rajdzie Motocyklowym – odcinku specjalnym 80. rocznica powstania AK” (13–14 sierpnia), podczas którego wygłosił prelekcję *Życie religijne żołnierzy polskiego zbrojnego podziemia w czasie II wojny światowej*. Jest autorem publikacji *Misterium iniquitatis. Osoby duchowne i zakonne obrządku łacińskiego zamordowane przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1939–1945* (IPN oraz Wydawnictwo UNUM, Kraków 2020, druk 2022). „W Sieci Historii” ukazała się 19 grudnia rozmowa dr. hab. Rafała Łatki z ks. prof. Józefem Mareckim na temat książki, w której autor mówił o doświadczeniu przez Polaków fizycznej eksterminacji, o niszczeniu dóbr polskiej kultury, nauki i myśli technicznej. Wśród ofiar byli duchowni różnych wyznań, w tym także duchowni i osoby zakonne Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego. Uczestniczył w obchodach upamiętniających 78. rocznicę wyzwolenia Ankony na Polskim Cmentarzu Wojennym w Loreto, we mszy św. w intencji żołnierzy 2. Korpusu Polskiego oraz odsłonięciu pomnika upamiętniającego karpaczyków w Ankonie (17–19 lipca). W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele polskiej delegacji (m.in. ambasador RP we Włoszech, córka gen. Andersa – Anna Maria Anders, szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk i zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski) oraz władze miasta Ankona. W tych samych dniach wziął udział w obchodach 78. rocznicy wyzwolenia Ankony oraz 225. rocznicy powstania *Mazurka Dąbrowskiego*. Organizatorami uroczystości były: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Ambasada RP w Rzymie oraz Konsulat Generalny RP w Mediolanie.

Profesor Andrzej Nowak uczestniczył w dyskusji wokół publikacji *...aby każdy okruch historii został uratowany! Archiwum Pełne Pamięci* z dr. hab. Waldemarem Chorążyczewskim, Krystyną Lenkowską (darczyńcą, archiwum osobiste Franciszka Wilka), Edwardem Müllerem (darczyńcą i bohaterem publikacji, archiwum osobiste Edwarda Müllera), Teresą Gallewicz-Dołową (Archiwum IPN, koordynatorem projektu APP) i prowadzącym Adamem Hlebowiczem (dyrektorem BEN) podczas uroczystej

inauguracji nowej odsłony projektu „Archiwum Pełne Pamięci” na PGE Narodowym w Warszawie (23 maja). W Miosroszowie reprezentował IPN podczas pożegnania Elżbiety Morawiec, publicystki, tłumaczki, związanej m.in. z Narodowym Starym Teatrem w Krakowie, działaczki NSZZ „Solidarność” w latach 1980–1981, animatorki kultury niezależnej, organizatorki niezależnych spektakli teatralnych, publicystki pism drugoobiegowych, rozpracowywanej przez SB, która zmarła 10 listopada. Przekazał bratu Zmarłej, Krzysztofowi, Krzyż Wolności i Solidarności przyznany przez prezydenta RP oraz Medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis przyznany przez prof. Piotra Glińskiego, wicepremiera oraz szefa resortu kultury i dziedzictwa narodowego (18 listopada).

Profesorowie Nowak i Wolsza wzięli udział w międzynarodowej konferencji naukowej „Jedynie prawda jest ciekawa». Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin” w Sejmie RP w Warszawie (31 marca – 1 kwietnia). Profesor Nowak wygłosił wykład *Antykomunizm Józefa Mackiewicza – odpowiedź na klęskę cywilizacji*, poprowadził sesję z udziałem prof. Tadeusza Wolszy, dr hab. Danuty Jastrzębskiej-Golonki (BBH), dr. hab. Tomasza Balbusa (Oddział IPN Wrocław) i dr hab. Małgorzaty Misiak (BBH) oraz wziął udział w dyskusji z Anną Buchmann (dyrektorem Muzeum Polskiego w Rapperswilu), prof. dr. hab. Włodzimierzem Boleckim (IBL PAN), dr. hab. Sławomirem Cenckiewiczem (IPN, WBH) i prof. dr. hab. Włodzimierzem Suleją (BBH). Profesor Wolsza wygłosił natomiast wykład *Józef Mackiewicz i jego świadectwa dotyczące zbrodni katyńskiej* oraz poprowadził sesję z udziałem prof. dr. hab. Rafała Habielskiego (UW), prof. dr. hab. Macieja Urbanowskiego (UJ), prof. dr. hab. Adama Fitasa (KUL) i prof. dr. hab. Mirosława A. Supruniuka (UMK).

Profesor Wolsza o Józefie Mackiewiczu wspominał na uroczystej inauguracji Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” w Malborku (7 czerwca) podczas wykładu *Józef Mackiewicz wobec zbrodni katyńskiej* oraz na międzynarodowej konferencji naukowej „Józef Mackiewicz – odczytania współczesne. W 120. rocznicę urodzin” we Wrocławiu (17 listopada) w wykładzie *Józef Mackiewicz i jego świadectwa dotyczące zbrodni katyńskiej. Wątek emigracyjny*. Prowadził także panele: „Imperialne resentymenty Józefa Mackiewicza” z udziałem prof. dr. hab. Krzysztofa Kawalca, „Józefa Mackiewicza marzenie o wojnie” z udziałem prof. dr. hab. Waława Lewandowskiego, „Józef Mackiewicz – antyśudczyk?” z udziałem prof. dr. hab. Włodzimierza Sulei oraz „Wojskowe realia w zmaganiach polsko-bolszewickich 1919–1920 roku w twórczości Józefa Mackiewicza (na podstawie powieści *Lewa wolna*)” z udziałem dr. Pawła Mikołaja Rozdźestwieńskiego. Wielokrotnie wypowiadał się w audycjach Polskiego Radia PR1 i PR 2 (marzec, kwiecień). Uczestniczył w konferencji w związku z wydaniem przez IPN i MEiN albumem Grzegorza Miki i Patryka Pleskota *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* w Warszawie (26 września), w dyskusji wokół książki Mariana Karczewskiego *Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939–1945* w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie (11 stycznia), w uroczystym otwarciu wystawy *Ramię krzep – Ojczyźnie służ* w Muzeum im. K. Pułaskiego w Warce z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce (16 września), w VII edycji Turnieju Debat Historycznych IPN skierowanego do uczniów szkół ponadpodstawowych w Sejmie RP w Warszawie (14 czerwca), w uroczystości wręczenia nagrody Kustosz Pamięci Narodowej na Zamku Królewskim w Warszawie (2 czerwca) oraz w uhonorowaniu Krzyżami Wolności i Solidarności na Zjeździe Kobiet Aresztowanych w okresie stanu wojennego w Warszawie, odczytując list marszałek Sejmu RP Elżbiety Witek (4 czerwca).

Profesor Wolsza jako przewodniczący Kolegium IPN i reprezentant marszałek Sejmu RP Elżbiety Witek wziął udział wraz z Krzysztofem Wyszowskim w uroczystościach pogrzebowych obrońców Westerplatte, podczas których dowódca mjr Henryk Sucharski oraz dziewięciu obrońców Westerplatte – plut. Adolf Petzelt, kpr. Bronisław Perucki, kpr. Jan Gębura, st. strz. Władysław Okrasa (Okraszewski), legionista Józef Kita, st. legionista Zygmunt Zięba, st. legionista Ignacy Zatorski oraz dwóch niezidentyfikowanych żołnierzy – spoczęło na nowym Cmentarzu Żołnierzy Wojska Polskiego na Westerplatte w Gdańsku (4 listopada); uczestniczył w dyskusji wokół albumu Jerzego Kirszaka, Bogusława Polaka i Michała Polaka *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie (20 września), w uroczystej inauguracji projektu IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w Zamku Królewskim w Warszawie (18 marca) oraz w gali wręczenia nagrody



Instytutu Pamięci Narodowej „Świadek Historii” osobom i organizacjom spoza Polski w Łazienkach Królewskich w Warszawie (25 października).

Krzysztof Wyszowski uczestniczył w debacie naukowej „Pogrom Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. Między portretem społecznym a dynamiką zajęć” w kieleckim Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” (30 czerwca), w rozmowie o książce *Ocalona z Auschwitz. Pójdę za Tobą na koniec świata* Niny Majewskiej-Brown w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie (4 października) oraz w widowisku muzycznym *Kryptonim „Jodla”* w Teatrze Polskim w Warszawie, przygotowanym przez IPN oraz Telewizję Polską w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia). Prezes IPN dr Karol Nawrocki powołał go do Rady Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (14 grudnia). Krzysztof Wyszowski reprezentował IPN podczas uroczystości pogrzebowych Doroty Świtoń, żony działacza opozycyjnego Kazimierza Świtonia, uczestnika ROPCiO, założyciela pierwszego w PRL komitetu WZZ, działacza śląsko-dąbrowskiej NSZZ „Solidarność” w Katowicach (3 lutego); złożył kwiaty m.in z Prezesem Rady Ministrów Mateuszem Morawieckim oraz Antonim Macierewiczem w 3. rocznicę śmierci Jana Olszewskiego na jego grobie na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (7 lutego) oraz wraz z zastępcą prezesa IPN dr. hab. Karolem Polejowskim uczestniczył w uroczystym odsłonięciu pomnika premiera Jana Olszewskiego przed Kancelarią Prezesa Rady Ministrów w Warszawie (21 grudnia). Ponadto wziął udział w obchodach 42. rocznicy Sierpnia '80 i powstania NSZZ „Solidarność” w Sali BHP w Gdańsku (31 sierpnia) oraz w benefisie opozycjonisty Tadeusza Szczudłowskiego zorganizowanym przez Oddział IPN Gdańsk w związku z jego 90. urodzinami (22 grudnia).

Profesor Polak w 40. rocznicę powołania Wojskowych Obozów Internowania wziął udział w konferencji naukowej zorganizowanej w Bydgoszczy przez Oddział IPN Gdańsk oraz Centrum Badania Historii „Solidarności” i Oporu Społecznego w PRL UMK w Toruniu, podczas której wygłosił wykład *Represje wobec internowanych w Wojskowym Obozie Internowania w Czarnem* oraz był moderatorem panelu „Wokół genezy wojskowych obozów internowania” (3 listopada). Uczestniczył w dyskusji „Odsłony stanu wojennego” w Gdańsku (9 grudnia) wraz z dr hab. Sylwią Galij-Skarbińską oraz Piotrem Abryszeńskim i w otwarciu wystawy plenerowej *Armia Krajowa* w Toruniu (27 października); ponadto wziął udział w uroczystościach: poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego w Nowym Mieście Lubawskim (21 stycznia), nadania dworcowi Bydgoszcz Główna imienia Mariana Rejewskiego (2 lutego) oraz odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej Marianowi Rejewskiemu w Delegaturze IPN w Bydgoszczy (11 lutego). Reprezentował Kolegium IPN podczas uroczystości i sympozjum „Godni Synowie Ojczyzny” z okazji V Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką w Toruniu (26 marca); podczas uroczystości w Inowrocławiu upamiętniającej Piotra Bartoszcze, jednego z przywódców NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” w 38. rocznicę jego tragicznej śmierci (7 lutego); podczas wydarzenia upamiętniającego wybitnego żołnierza AK rtm. Witolda Pileckiego podczas X Toruńskiego Marszu Pułkownika Pileckiego (28 maja), którego organizatorem była Fundacja „Polska Tożsamość” oraz Kolegium IPN, a także podczas składania kwiatów z zastępcą dyrektora Oddziału IPN Gdańsk prof. Mirosławem Golonem pod tablicą Solidarności na Rynku Staromiejskim w Toruniu (13 grudnia). Wspólnie z zastępcą dyrektora Oddziału IPN Gdańsk prof. Mirosławem Golonem oraz naczelnikiem Delegatury IPN w Bydgoszczy Edytą Cisewską uczestniczył w obchodach upamiętniających wybuch Powstania Wielkopolskiego w Narodowym Dniu Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego (27 grudnia).

Profesor Ryba wziął udział w zorganizowanej przez IPN i Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II konferencji naukowej „Prymas Wyszyński a Lublin i diecezja lubelska” w Lublinie (14 września), podczas której wystąpił z wykładem *Prymas Wyszyński wobec dziedzictwa narodu polskiego*. Wygłosił wykład *Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów* na konferencji naukowej „Ksiądz Franciszek Blachnicki. Naukowiec – wizjoner – praktyk” w Lublinie (10–11 października), której organizatorami były Oddział IPN Lublin oraz KUL. Podczas otwarcia w Lublinie wystawy IPN *Szlaki nadziei. Odyseja wolności. Losy Polaków w czasie II wojny światowej* wygłosił słowo wprowadzające do jej treści (18 maja).

Bronisław Wildstein wziął udział w wernisażu wystawy *Patrioci. Żołnierze. Żydzi* na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie (17 października).

W gronie członków Kolegium zasiadają znani i cenieni badacze historii zarówno Polski, jak i powszechnej, zaangażowani uczestnicy wydarzeń historycznych, działacze opozycji antykomunistycznej, publicyści oraz wykładowcy akademicki, dlatego też jako eksperci często zabierają głos publicznie. Uczestniczą w konferencjach naukowych organizowanych przez uczelnie wyższe, stowarzyszenia i fundacje – nie tylko w Polsce, lecz także poza jej granicami, biorą udział w dyskusjach na temat książek dotyczących interesującej ich problematyki, odkrywają kulisy ważnych wydarzeń historycznych podczas obchodzonych rocznic, komentują najważniejsze wydarzenia polityczne, społeczne i historyczne, a także są autorami lub współautorami uznanych publikacji.

Profesor Wojciech Polak wziął udział w konferencji naukowej „50 lat Kościoła koszalińsko-kołobrzesckiego” w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie (14 maja), podczas której wygłosił wykład „*Najweselszy barak obozu socjalistycznego*”. *Polska w okresie rządów Władysława Gomułki i Edwarda Gierka*. Podczas uroczystości upamiętniających 40. rocznicę powstania Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Bydgoszczy (27 października) wystąpił z wykładem, w którym przypomniał, że Kościół wielokrotnie odgrywał kluczową rolę w dziejach narodu polskiego, a działania Prymasowskiego Komitetu skupiały się nie tylko na pomocy materialnej – odbywały się w jego lokalu również spotkania „Solidarności” podziemnej, podczas których można było bezpiecznie rozmawiać. Na sympozjum naukowym „Męczeństwo mieszkańców Pomorza XX wieku” zorganizowanym przez Centrum Edukacji Młodzieży im. ks. Jerzego Popiełuszki w Górsku wraz z dr hab. Sylwią Galij-Skarbińską przybliżył historię internowanych kobiet z Torunia i okolic podczas stanu wojennego (1981–1982) oraz opowiadał o warunkach, w których były przetrzymywane i więzione (25 maja). Profesor Polak, Krzysztof Kolczyński, Jerzy Skarbiński oraz dr hab. Sylwia Galij-Skarbińska uczestniczyli w Kętrzynie w promocji książki Krzysztofa Kolczyńskiego „*Larwa*”. *Pismo Federacji Młodzieży Walczącej Warmii i Mazur* (18 czerwca). Ponadto profesor wziął udział wraz z ks. kan. Tadeuszem Magasem, Beatą Kempą, Józefem Mozolewskim oraz Adrianem Stankowskim (moderatorem) w dyskusji „Romuald Traugutt jest przykładem Polaka, który zdawał sobie sprawę z tego, że kto chce wiele uczynić dla swej ojczyzny, nie może zasłaniać sobą Pana Boga, ale musi z panem Bogiem współdziałać” na I Kongresie bł. ks. Jerzego Popiełuszki na Jasnej Górze (16–17 września). Prezentował książkę *Zbrodnia i grabież. Jak Niemcy tuszują prawdę o sobie* (Kraków 2019), której jest – z Sylwią Galij-Skarbińską – współautorem. Profesor wielokrotnie wypowiadał się o historycznej walce Żołnierzy Wyklętych w związku z Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, a także o ich upamiętnianiu; o ludobójstwie wołyńskim i o potrzebie pamiętania przy jednoczesnym odrzuceniu nienawiści; o działalności Komitetu Obrony Robotników; o pakcie Ribbentrop–Mołotow, w którego wyniku Hitler i Stalin w 1939 r. podzielili II Rzeczpospolitą między Związek Sowiecki i III Rzeszę Niemiecką. Zabierał głos w związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką i Dniem Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych, podkreślając, że obowiązkiem Polaków jest pamięć o tym, co niesie ze sobą pogarda dla człowieka; w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego przybliżał słuchaczom audycji radiowych i programów telewizyjnych postać rtm. Witolda Pileckiego, żołnierza AK, więźnia i organizatora ruchu oporu w KL Auschwitz; przypominał wybór Karola Wojtyły na papieża oraz postać Jana Olszewskiego, prezesa Rady Ministrów w latach 1991–1992, w 3. rocznicę jego śmierci. Zwracał uwagę na to, że Polska nigdy nie zrzekła się reparacji, dlatego powoływanie się na dokument z 1953 r. jest bezpodstawne; że uregulowanie sprawy reparacji przyczyniłoby się do oczyszczenia relacji polsko-niemieckich. Mówił o polityce Niemiec wobec Polski w przeszłości i obecnie; o refleksjach, jakie powinny nam towarzyszyć w związku z 52. rocznicą wydarzeń 17 grudnia 1970 r. na Wybrzeżu oraz 41. rocznicą wprowadzenia stanu wojennego; o konieczności pozbawienia Wojciecha Jaruzelskiego stopnia generała. Przekonywał, że Polacy powinni być dumni ze swojej historii, a miłość do ojczyzny ugruntuje ich poczucie wspólnotowości. Profesor w swoich wypowiedziach zwracał także uwagę na to, że dzisiejsza wojna na Ukrainie jest skutkiem zaszłości

sprzedziesięcioleci, że Ukraina jest już państwem nowoczesnym, którego obywatele mają świadomość narodową i chcą być częścią Zachodu, a nie „ruskiego miru”; opowiadał o rosyjskiej prowincji; napominał, by pamiętać o rocznicy najazdu wojsk rosyjskich na Gruzję 7 sierpnia 2008 r., który został niesłusznie zapomniany w obliczu wojny za wschodnią granicą Polski. Ponadto w związku z dekomunizacją przestrzeni publicznej podkreślał, że armia sowiecka nie zasługuje na żadne upamiętnienie. Zniszczenie cmentarza AK w Surkontach, pomnika na zbiorowym grobie żołnierzy AK w Stryjówce na Grodzieńszczyźnie oraz cmentarza w Mikuliszkach na Białorusi uważa za zemstę Aleksandra Łukaszenki w iście sowieckim stylu za sankcje.

Profesor Polak wraz z prof. Nowakiem wzięli udział w jubileuszowym spotkaniu „Słowo i obraz” zorganizowanym przez Wydawnictwo Biały Kruk w Kalwarii Zebrzydowskiej (2 lipca), podczas którego wygłosili wykłady: prof. Polak *Podziemna twórczość w słowie i obrazie* oraz *Nikczemność i honor* i inne, a prof. Nowak *Dlaczego historia jest nauczycielką życia* oraz *Polska i Rosja* i inne. Na konferencji naukowej „Budowanie tożsamości narodowej poprzez politykę historyczną” w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Działdowie (10 października) prof. Polak wygłosił wykład *Czym jest i czemu powinna służyć polityka historyczna*, a prof. Nowak *Tradycje polskiej wolności i ich współczesne znaczenie*. Profesor Nowak wzięł udział w spotkaniu na temat swojej książki *Polska i Rosja. Sąsiedztwo wolności i despotyzmu X–XXI w.* w budynku Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Krakowie (23 kwietnia), gdzie razem z nim nad przeszłością i przyszłością Polski, Rosji i Ukrainy zastanawiali się prof. Wojciech Roszkowski, prof. Wojciech Polak oraz wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska.

Profesor Nowak uczestniczył w 3. edycji konferencji „Zderzenie kulturowe w UE” Fundacji New Direction w Warszawie (26–27 listopada), podczas której rozmawiano na temat przyszłości Polski w UE. Wraz z dr. hab. Henrykiem Głębockim, Piotrem Doerrem i Janem Pospieszalskim wzięł udział w dyskusji „Putin katechonem? To gwałt na polskiej kulturze!” w Warszawie (29 listopada). Wygłosił wykład dla ambasadorów akredytowanych w RP w ramach Klubu Dyplomaty (27 czerwca), w którym przedstawił zasadnicze różnice polityczno-ustrojowe Polski i Rosji oraz historyczną sytuację Ukrainy. Wystąpił z wykładami: *Dzisiejsza sytuacja Ukrainy powtarza scenariusz I i II rozbioru Polski* w ramach cyklu „Kolokwia Warszawsko-Wileńskie” w Wilnie (29 czerwca), *Rosja i Europa. Polska. Czyli historia się nie skończyła* w Ambasadzie RP w Paryżu (10 lipca), *Kozacy, czyli wojenny lud w Rzeczypospolitej* – zapowiedź tomu szóstego *Dziejów Polski* w ramach VIII Dnia Patrioty w Krakowie (3 grudnia), *Rosja, Europa, Polska* w Klubie Ronina (22 grudnia).

Profesor Nowak jako wybitny historyk i sowietolog kontynuował udział w cyklu audycji „Historia Żywa” w Programie 1 Polskiego Radia. Propagują one wiedzę o przeszłości, a ich tematy są tak różnorodne, jak cała polska historia – od narodzin państwowości aż po czasy współczesne. Tematem audycji w roku sprawozdawczym były wielowiekowe relacje Polski z Rosją i ZSRS, które mają znaczenie dla zrozumienia współczesnych działań Kremla w kontekście agresji Rosji na Ukrainę. Prowadzi też cykliczne wykłady w Warszawie w ramach organizowanego przez Stowarzyszenie Solidarni 2010 cyklu „Nasze miejsce w historii”: *Polska i Zachód / Europa. Kultura i geopolityka, Polska, Europa Środkowo-Wschodnia, Wschodnia i Rosja, Skąd się wzięły dwie Polski?, Potop – czyli przetrwanie*.

W roku sprawozdawczym ukazała się książka prof. Nowaka *Wojna i dziedzictwo. Historia najnowsza*; opublikował też wiele artykułów w prasie codziennej, periodykach i na portalach internetowych, m.in. w związku z rocznicą Bitwy Warszawskiej, o przyczynach zamachu na papieża Jana Pawła II, o wartościach chrześcijańskich i konserwatywnych, o istocie niepodległości i wpływie historii na teraźniejszość.

Profesor Piotr Franaszek wygłosił podczas sympozjum naukowego „Ignacy Łukasiewicz – życie i działalność” w Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce (7 marca) referat *Ignacy Łukasiewicz jako przemysłowiec naftowy*. W „Do Rzeczy” ukazał się wywiad z profesorem o dziejach gospodarczych Galicji, a w miesięczniku „Mówią Wieki” przybliżył postać mniej znanego pioniera wydobywania galicyjskiej ropy – Stanisława Szczepanowskiego.

Książd prof. Józef Marecki uczestniczył wraz z ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim i dr. Leonem Popkiem (BUWiM IPN) w Szczecinie w promocji książki *Niedokończone Msze wołyńskie*

połączonej z konferencją oraz spotkaniem ze świadkami historii (22 czerwca); w międzynarodowej konferencji naukowej „Życie i działalność kardynała Adama Stefana Sapiehy na tle epoki” w Krakowie–Krasicy (8–10 września), podczas której wygłosił wykład *Kardynał Adam Stefan Sapieha na tle epoki*; w konferencji „Jedność w wielości – archiwistyka jako dziedzina interdyscyplinarna” w Krakowie (9 czerwca) z wykładem *Archiwista zakonny wobec wyzwań w jego miejscu pracy*; w ogólnopolskiej konferencji naukowej z okazji 100. rocznicy powstania Polskiej Prowincji Bonifratrów „Czas to miłość... Stulecie bonifraterskiego szpitalnictwa w Polsce” w Krakowie (25 marca) z referatem *Bonifratrzy na ziemiach polskich po II wojnie światowej w świetle polityki władz komunistycznych wobec wspólnot zakonnych*; w konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut De Republica i Instytut Historii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego „Jezuici: nauka i nauczanie, sztuka, kultura, duchowość” w Pułtuskach (6–8 lipca), gdzie wystąpił z referatem *Krakowscy jezuici w okresie PRL*. Z okazji beatyfikacji prymasa Stefana Wyszyńskiego i 100. rocznicy urodzin św. Jana Pawła II wygłosił referat *Niepodzieleni – kard. Stefan Wyszyński i kard. Karol Wojtyła wobec bezpieczeństwa* na ogólnopolskiej konferencji w Zakliczynie-Lusławicach (18 października), której organizatorami byli: Uniwersytet Nauczania Społecznego Jana Pawła II w Tarnowie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie, Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie; referat *Ojciec Maksymilian Maria Kolbe O.F.M. Conv. (1894–1941)* wygłosił podczas zorganizowanej przez Konsulat RP w Segedynie, Archiwum Wojewódzkie w Segedynie oraz diecezję Szeged-Csanád międzynarodowej konferencji „Mit üzennek hőseink?” („Co przekazują nam nasi bohaterowie?”) w Segedynie (Węgry) (17 listopada). Ksiądz prof. Marecki wystąpił z wykładami: *Straty polskich Kościołów i związków wyznaniowych w latach II wojny światowej* podczas spotkań pedagogów w Krośnie (20 stycznia) i Jaśle (26 lutego), *Ojcowie Niepodległej* oraz *Odbudowa Państwa Polskiego po 1918 roku* na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Mogilanach (17 grudnia), *Kościół katolicki w Polsce w latach 1944–1990* podczas Międzynarodowego Seminarium Naukowego Badaczy Dziejów Kościołów w Europie Środkowej w Preszowie (Słowacja) (16 maja). Wziął także udział w uroczystości Dnia Żołnierzy Niezłomnych w Powiecie Legnickim w Raczkowej (27 lutego), podczas której wygłosił referat *Powstanie i działalność Armii Krajowej. Walka o niepodległość Polski po zakończeniu II wojny światowej*.

Profesor Tadeusz Wolsza wielokrotnie podnosił kwestię zbrodni katyńskiej zarówno w audycjach radiowych, jak i artykułach prasowych, zwracając uwagę na daleko idące podobieństwa tego mordu do współczesnych zbrodni rosyjskich na Ukrainie. W kontekście znaczenia kanału żeglugowego na Mierzei Wiślanej wspominał, że Polska wyszła zwycięsko z wojny, ale przegrała pokój, który został ukształtowany przez wielkie mocarstwa w Europie Środkowo-Wschodniej, ZSRS otrzymał bowiem mandat do układania korzystnych dla siebie relacji. Artykuł profesora *Czytelnicy mają głos. Pierwsze komentarze na łamach „Nowego Kuriera Warszawskiego” i „Gońca Krakowskiego” po nagłośnieniu przez Niemców odkrycia grobów w Katyniu (kwiecień–czerwiec 1943 roku)* opublikowany został w dedykowanej prof. Wiesławowi Wysockiemu w 70. rocznicę urodzin księdze jubileuszowej *Majestati Rei Publicae Poloniae reddere proprium decus. Majestatowi Rzeczypospolitej Polskiej przywrócić własną chwałę* (red. Waldemar Gliński, Warszawa 2022). Na antenie Programu II PR profesor wspominał zmarłego 12 grudnia prof. Zbigniewa Wawra jako najlepszego w Polsce specjalistę badającego historię Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, pasjonata i popularyzatora historii wojskowości.

Profesor Jan Draus poprowadził seminarium „Polskie drogi do Niepodległości” w ramach organizowanego przez Fundację Misji Obywatelskiej projektu „Historia oczami Podkarpacia” w Zarzeczu (8 listopada). Wziął też udział w dyskusjach XXXI Forum Ekonomicznego w Karpaczu (6–8 września): „Tożsamość Europy Środkowej. Atrybuty i symbole” z udziałem Marka Kuchcińskiego, Pavola Mačali, Markijana Malskiego, Franja Topicia, Emanuelisa Zingerisa i Marka Pęka (moderatora) oraz „Polityka pamięci w dyskursie międzynarodowym” z udziałem Juraja Buzalki, Małgorzaty Gosiewskiej, Karola Nawrockiego, Jakowa Szechtera, Emanuelisa Zingerisa, której profesor był moderatorem.

Bronisław Wildstein brał udział w dyskusjach podczas XXXI Forum Ekonomicznego w Karpaczu (6–8 września): „W cieniu imperializmu. Polska między Wschodem a Zachodem” z Dariuszem Jawor-

skim, „Realizm i wartości w polityce” z Jarosławem Kaczyńskim, Ryszardem Legutką, Zdzisławem Krasnodębskim (moderatorem) oraz „Czy polski konserwatyizm może dać coś Europie?” ze Zdzisławem Krasnodębskim, Grzegorzem Górnym oraz Marcinem Pasierbskim (moderatorem). Uczestniczył w konferencji zorganizowanej przez Radio Poznań „Polska – pomiędzy starym zagrożeniem a nową szansą” w Będlewie (12 maja); w debacie „Wolność a wspólnota. Przypadek Polski”, w której dyskutował z prof. Andrzejem Szachajem (UMK), Arturem Mamcarzem-Plisieckim (prowadzącym) w ramach LXIV Tygodnia Filozoficznego „Filozoficzne spory o ludzką wolność” w Lublinie (17 maja); w dyskusji „Wolność religijna w debacie publicznej” z Pawłem Lisickim, Goranem Andrijanicem, Wojciechem Biedroniem, Grzegorzem Górnym i Jackiem Karnowskim podczas międzynarodowej konferencji o ograniczaniu i naruszaniu wolności religijnej w Warszawie (2–3 września), zorganizowanej przez Centrum Badań Polityki Europejskiej Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Podczas debaty „Dlaczego Polska jest wartością” w Trybunale Konstytucyjnym w Warszawie (6 czerwca) głos – oprócz red. Wildsteina – zabrali: Henryk Broder, Jacek Karnowski, Samuel Pereira i Tomasz Sakiewicz. Redaktor wygłosił prelekcję *Dlaczego człowiek nie może być aniołem. Uwagi do sentencji Pascala: Człowiek nie jest ani aniołem, ani bydlęciem, nieszczęście w tym, iż kto chce być aniołem, bywa bydlęciem* podczas konferencji „Człowiek – między Bogiem a zwierzęciem” w Białymstoku (15 października). Uczestniczył w dyskusji „Europa wobec wartości” V Seminarium Europejskiego Instytutu De Republica (8 listopada) z udziałem m.in. prof. dr. hab. Macieja Potępy, prof. dr. hab. Pawła Kaczorowskiego, prof. dr. hab. Zbigniewa Stawrowskiego, prof. dr. hab. Genowefy Grabowskiej i dr. Artura Trubalskiego; podczas XII Kongresu „Polska Wielki Projekt” w Warszawie (10–12 czerwca) był moderatorem dyskusji „Sztuczna inteligencja – szanse i zagrożenia”, w której udział wzięli Andrzej Kisielewicz, Jerzy Surma i Andrzej Zybertowicz. Komentował na antenie Polskiego Radia i w TVP najważniejsze wydarzenia historyczne (m.in. obalenie rządu Jana Olszewskiego, 13 grudnia 1981 r., zamordowanie Stanisława Pyjasa oraz transformację ustrojową w polskiej kinematografii) oraz polityczne i społeczne (m.in. napaść Rosji na Ukrainę, wpływ Unii Europejskiej na podmiotowość narodową, relacje Polski z Unią Europejską). Wspominał także zmarłego 5 lutego Jarosława Marka Rymkiewicza. Był uczestnikiem dyskusji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Solidarność Walcząca, Fundację Pomorska Inicjatywa Historyczna oraz Fundację Wizja Rozwoju „Europa dziś i jutro”, w której uczestniczyli premier Mateusz Morawiecki, prof. Andrzej Nowak, Zbigniew Jagiełło (prowadzenie) podczas obchodów 40-lecia SW w Gdyni – Warszawie (23–26 czerwca).

Krzysztof Wyszowski uczestniczył we wspólnej debacie z Michałem Karnowskim, Jackiem Kurskim i dr. Janem Parysem przed pokazem filmu *Nocna zmiana*. Wielokrotnie wypowiadał się w związku z 30. rocznicą obalenia rządu Jana Olszewskiego, na temat Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża, 42. rocznicy Porozumień Sierpniowych, działalności Komitetu Obrony Robotników, tzw. karnawału „Solidarności”; przypomniał wydarzenia z 13 grudnia 1981 r., a nierozliczenie stanu wojennego ocenił jako katastrofę narodową, społeczną i państwową. W poznańskim Pałacu Działyńskich odebrał medal Przemysła II przyznany mu przez Akademicki Klub Obywatelski im. Lecha Kaczyńskiego (2 kwietnia).

Profesor Ryba wygłosił referaty: *Kościół i państwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej* podczas spotkania zorganizowanego przez Radomski Klub „Polonia Christiana” w Radomiu (23 marca) i *Rosja – państwo cywilizacji turańskiej* oraz komentarz po projekcji filmu dokumentalnego *Wszystkie maski Kremla* podczas XII Międzynarodowego Interdyscyplinarnego Seminarium Naukowego w Centrum Pielgrzymowania Opoka im. Jana Pawła II w Starym Sączu (1–2 sierpnia); był gościem Dysput Kopernikańskich organizowanych przez Instytut Copernicanum w Toruniu (17 grudnia) z wykładem *Polityka polska w kontekście wojny na Ukrainie*; podczas konferencji dla nauczycieli historii oraz wiedzy o społeczeństwie „Historia i teraźniejszość” w Warszawie (14 czerwca) scharakteryzował koncepcję oraz metodykę nauczania przedmiotu historia i teraźniejszość z dr. Robertem Derewendą (dyrektorem Oddziału IPN Lublin). Wielokrotnie wypowiadał się w telewizji i radio na temat bieżących problemów, będących m.in. pokłosiem napaści Rosji na Ukrainę, w tym o okłamywaniu rosyjskiego społeczeństwa przez rosyjskich polityków i media; mówił o polskiej polityce bezpieczeństwa i polityce

zagranicznej, a także o stosunkach polsko-rosyjskich i polsko-ukraińskich w kontekście historycznym. Wspominał, że naród polski może szukać obrony w polskiej tradycji i poczuciu tożsamości, które powinno być budowane w umysłach młodzieży nie tylko w szkole, lecz i poza nią; tłumaczył, czym jest niepodległość dla współczesnego Polaka; krytykował rewolucję kulturową, która dokonuje się na zachodzie Europy. Profesor niejednokrotnie wspominał też w mediach prof. Waldemara Parucha w związku z jego śmiercią 8 maja.

Publikacja Mieczysława Ryby *Kościół i państwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej* (Lublin 2021) została wyróżniona decyzją Kapituły Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich Feniks 2022 w kategorii „Historia”.

# CZĘŚĆ I

## WSPÓŁPRACA Z PODMIOTAMI ZEWNĘTRZNYMI I KOMUNIKACJA MEDIALNA







## 1. Współpraca krajowa

### 1.1. Współpraca z instytucjami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi

#### CENTRALA

##### Biuro Prezesa

- Grupa Historyczna „Zgrupowanie Radosław” / XV Katyński Marsz Cieni – spod Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie wyruszył Katyński Marsz Cieni. Wydarzenie zorganizowały IPN i Grupa Historyczna „Zgrupowanie Radosław”. Marsz jest hołdem dla blisko 22 tysięcy polskich obywateli zamordowanych przez Sowieców w 1940 r. w Katyniu i innych miejscach kaźni na Wschodzie – 3 kwietnia.
- Stowarzyszenie Scena Kultury / XIV Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci” – IPN jako partner instytucjonalny zaangażował się w przygotowywanie wydarzeń festiwalowych: pokazów filmów, dyskusji, promocji książek i warsztatów. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BEN, AIPN, BPiI, Wydawnictwo IPN.

##### Archiwum IPN

- Centrum Pieniądza NBP / Wykład *Działalność wywiadu naukowo-technicznego i ekonomicznego PRL w latach 1956–1990* – 10 lutego.
- Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego:
  - releksja *Na drugą stronę. Uciekinierki z getta warszawskiego i inne tajemnice archiwum IPN w Warszawie* na konferencji multimedialnej IPN – 16 lutego;
  - wykład *Polska w obiektywie Służby Bezpieczeństwa. Zasób fotograficzny Archiwum IPN – Polen im Visier des Sicherheitsdienstes: Bildarchiv des Instituts für Nationales Gedenken* na seminarium „Twierdza Archiwum – Festung Archiv”; wykorzystano platformę Zoom, spotkanie tłumaczone na język niemiecki – 24 marca.
- Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji / Udział pracownika AIPN jako przedstawiciela prezesa IPN w pracach Komisji – 25 lutego, 27 kwietnia, 1 czerwca, 14 grudnia.
- Liceum Chocimska w Warszawie / Lekcja archiwalna z prezentacją dokumentów dotyczących obławy augustowskiej – 14 marca.
- Szkoła Podstawowa nr 88 im. Gabriela Narutowicza w Warszawie / Lekcja archiwalna połączona ze zwiedzaniem AIPN – 23 marca.
- Sąd Okręgowy w Warszawie / Szkolenie dla sędziów Sądu Okręgowego w Warszawie – 31 marca.
- Stowarzyszenie Filmowe „Dziki Bez” / Warsztaty archiwalne online dla reżyserów, scenarzystów i producentów filmowych „Gotowy scenariusz na film w Archiwum IPN” w ramach 3. Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia” – prezentacje dotyczące kpt. Tadeusza Starzyńskiego, ks. Zygmunta Peszkowskiego, rozbicia aresztu w Krasnosielcu przez Romana Dziemiszewicza ps. „Pogoda” i Czesława Czaplickiego ps. „Ryś”, wojennych peregrynacji Władysława Ziarnika, losów osób represjonowanych za głoszenie prawdy o Katyniu oraz inwigilacji

- pracowników ambasad przez organy bezpieczeństwa PRL – 8 kwietnia. Odpowiedzialne: AIPN, BEN.
- Muzeum Niepodległości w Warszawie / Prelekcja *Losy uciekinierów z getta w Warszawie na przykładzie Rosy Hutnik i Lotte Eckstein* w ramach ogólnopolskiej interdyscyplinarnej konferencji naukowej „Warszawo ma... 79. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim” – 14 kwietnia.
  - Oratorium im. św. Jana Bosko przy bazylice Najświętszego Serca Jezusowego w Warszawie / Warsztaty edukacyjne dla dzieci o zadaniach archiwum, rodzajach dokumentów w zasobie IPN i znaczeniu archiwaliów dla zachowania pamięci o przeszłości – drużynowy turniej układania na czas puzzli „303” – 20 kwietnia.
  - Wytwórnia Filmów Oświatowych w Łodzi / Współpraca, dzięki której AIPN uzyska pomoc w digitalizacji nietypowych nośników filmowych i dźwiękowych z zasobu IPN.
  - Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych / W wyniku kwerendy przesłano wglądówki fotografii, sprawdzono prawa autorskie do wskazanych zdjęć oraz przekazano kopie cyfrowe 41 fotografii w wysokiej rozdzielczości do projektu MSZ „Rok trzech generałów” dotyczącego Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego i Władysława Andersa; mają być one wykorzystane na stronach internetowych MSZ i w mediach społecznościowych własnych oraz placówek zagranicznych.
  - Muzeum Powstania Warszawskiego / Udostępniono elektroniczne kopie 45 j.a. do *Słownika biograficznego uczestników Powstania Warszawskiego* oraz innych działań statutowych MPW; przeprowadzono pogłębioną kwerendę dotyczącą Zofii Ścibor-Rylskiej działającej pod pseudonimem „Marie Springer” w Komendzie Głównej AK i w służbie informacyjno-wywiadowczej na terenie III Rzeszy.
  - Muzeum Historii Polski w Warszawie / Udostępniono kopie fotografii w wysokiej rozdzielczości do przygotowywanej przez Muzeum stałej ekspozycji poświęconej historii relacji polsko-węgierskich w Polskim Instytucie Badawczym w Budapeszcie.
  - Muzeum Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej:
    - udostępniono do wystawy multimedialnej kopie cyfrowe w wysokiej rozdzielczości schematu siatki wywiadowczej Witolda Pileckiego, sporządzonego przez pracowników MBP, oraz zdjęcia sygnalityczne osób oskarżonych w jego procesie;
    - udzielenie licencji na użycie fragmentu notacji z Andrzejem Markiem Ostrowskim na wystawie stałej.
  - Poczta Polska SA:
    - pomoc w ustaleniu praw autorskich i poprawnego zapisu pochodzenia zdjęć Józefa Franczaka ps. „Lalek” do publikacji znaczka pamiątkowego z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych;
    - wytypowano i sprawdzono prawa autorskie do fotografii dotyczących Powstania Zamojskiego do znaczka upamiętniającego powstanie – za pośrednictwem Biura Prezesa IPN przesłano 6 zdjęć.
  - PKP SA / Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych – przeprowadzono kwerendę i udostępniono fotografię żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady AK.
  - Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego / Na prośbę Instytutu studenci z USA przygotowujący projekty naukowe dotyczące historii Polski w XX wieku odwiedzili AIPN, poznali rodzaje dokumentacji tam zgromadzonej, odwiedzili magazyny i pracownie archiwalne – 11 maja.
  - Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli / Zakończenie 8. edycji warsztatów archiwalnych dla nauczycieli w ramach współpracy z MSCDN „Polska odrodzona – obraz miast II Rzeczypospolitej w filmie *Z wycieczki Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej*” – 24 maja; rozpoczęcie 9. edycji pod hasłem „Za niepodległość na obcej ziemi – żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na frontach II Wojny Światowej. Charakterystyka dokumentów źródłowych AIPN dotyczących Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i powojenne losy żołnierzy PSZ na wybranych przykładach” – 24 listopada.
  - Fundacja Fort III Pomiechówek, Dom Kultury w Pomiechówku / Z okazji 78. rocznicy likwidacji więzienia w Forcie III projekcja przygotowanego przez IPN filmu dokumentalnego *Fort* oraz dyskusja „Fort zapomniany? – Odzyskany! – Zachowany!?” – 30 maja.

- Urząd ds. Cudzoziemców / Na spotkaniu w AIPN zorganizowanym na prośbę dyrekcji Urzędu omówiono zasób archiwalny IPN ze szczególnym uwzględnieniem dokumentacji paszportowej i dokumentacji Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej wykorzystywanej w postępowaniach toczących się przed Urzędem; goście odwiedzili także pracownie i magazyny archiwalne – 8 czerwca.
- Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie / XII edycja Warszawskiego Pikniku Archiwalnego pod hasłem „Nie ma historii bez kobiet” w Pałacu Staszica – prezentacja poświęcona kobietom związanym z powojennym podziemiem niepodległościowym, przedstawienie działalności Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej oraz projektu „Archiwum Pełne Pamięci”; stoisko AIPN dla gości z puzzlami, grami edukacyjnymi i ofertą wydawniczą IPN – 11 czerwca. Odpowiedzialne: AIPN, Wydawnictwo IPN.
- XXXIII Liceum Ogólnokształcące Dwujęzyczne im. Mikołaja Kopernika w Warszawie / Warsztaty dla uczniów w siedzibie AIPN w Warszawie: przedstawienie zadań i zasobu AIPN, odwiedziny w pracowniach digitalizacji i konserwacji oraz w magazynie akt wojskowych, spotkanie z pracującymi w AIPN historykami – 21 czerwca.
- Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego:
  - wizyta studyjna nauczycieli uczestniczących w III Letniej Szkole Historii organizowanej przez IDMN – przedstawienie rodzajów dokumentacji przechowywanej w zbiorach IPN ze szczególnym uwzględnieniem dokumentów i pamiątek pozyskanych w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci”, omówienie kolekcji Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce, odwiedziny w magazynach i pracowniach archiwalnych – 18 sierpnia;
  - na wniosek IDMN udostępniono kopie 463 j.a. dotyczących Karola Popiela.
- Instytut Strat Wojennych im. Jana Karskiego / Udostępniono kopie cyfrowe 125 j.a. akt wytworzonych przez Komisję do Opracowania Problemu Odszkodowań Niemieckich (KOPON); przekazano 11 zdjęć w postaci cyfrowej do wystawy planszowej pod roboczym tytułem *Wystawa – Raport*.
- Komenda Główna Policji / Udostępniono na mocy porozumienia o współpracy między IPN a KGP 233 j.a. dotyczące Policji Państwowej oraz Policji Polskiej w Generalnym Gubernatorstwie.
- Komenda Główna Straży Granicznej / Kwerenda i udostępnienie na mocy porozumienia o współpracy między IPN a Strażą Graniczną kopii 5 j.a. do biografii gen. Jana Kruszeńskiego.
- Ministerstwo Sprawiedliwości / Udostępniono 83 j.a. oraz 42 kopie fotografii (z ustaleniem praw autorskich) do przygotowywanych przez MS wystaw poświęconych WiN oraz gen. Augustowi Emilowi Fieldorfowi.
- Muzeum Harcerstwa w Warszawie / Kwerendy i udostępnienie kopii zapisów ewidencyjnych oraz 8 j.a. dotyczących losów instruktorów ZHP w latach powojennych.
- Muzeum Zimnej Wojny im. Generała Ryszarda Kuklińskiego / Udostępniono kopie 32 j.a. do wystawy stałej w Muzeum.
- Narodowe Centrum Kultury / Ustalono sygnatury, prawa autorskie i udostępniono 21 kopii fotografii na wniosek NCK do wystaw *Wojna! 1 września 1939* i *Wojna! 17 września 1939*.
- Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi / Udostępniono kopie 13 zdjęć do planowanej okolicznościowej gazety z okazji 40-lecia Duszpasterstwa Rolników.
- Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce / Wernisaż wystawy „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce w siedzibie Muzeum – ekspozycja przygotowana przez AIPN na podstawie materiałów ze zbiorów Sokolstwa Polskiego w Ameryce (wystawa dostępna do 31 marca 2023 r.) – 16 września.
- Archiwum Państwowe w Warszawie, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Archiwum Główne Akt Dawnych / VI Ogólnopolska Konferencja Archiwistów i Historyków „*Educare necesse est... – »My wśród obcych, obcy wśród nas – od średniowiecza do końca XX w.«*” w siedzibie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie (w trybie hybrydowym) – wymiana informacji i doświadczeń na temat wykorzystania źródeł archiwalnych dotyczących szeroko rozumianej problematyki migracji oraz ich popularyzacji w praktyce szkolnej – 21–22 września.

- Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą w Wilnie, Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej – Oddział w Warszawie / Udział pracowników AIPN w dorocznej zbiórce pieniędzy na restaurację pomników nagrobnych na Starej Rossie – 29–30 października.
- Stowarzyszenie „Rodzina Ponarska” / Udział pracownika AIPN w akcji „Świąteczko dla Ponar” na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach: rozdawanie zniczy i ulotek informujących o mordach w Ponarach – 1 listopada.
- Academy International / Lekcje archiwalne dla uczniów klas IV i VII w siedzibie AIPN – 14 i 18 listopada.
- Zespół Szkół Specjalnych w Pruszkowie / Warsztaty dla uczniów „Co to jest Archiwum?” w siedzibie AIPN – 15 listopada; zajęcia „Dokument i jego rodzaje” – 13 grudnia.
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Grójcu / Lekcja archiwalna dla uczniów klasy VIII w siedzibie AIPN – 23 listopada.
- Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce / Seminarium online dla nauczycieli i edukatorów z Mazowsza „Warszawa, Warca, Waszyngton... »Ramię krzep – Ojczyźnie służ«. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce” w ramach przygotowanych przez AIPN działań edukacyjnych towarzyszących wystawie „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce – przedstawienie historii Sokolstwa Polskiego w Ameryce oraz znaczenia sportu w działaniach tego ruchu, przybliżenie założeń wystawy prezentowanej w Warce; zaproszenie nauczycieli do udziału w konkursie i lekcjach archiwalnych związanych z ekspozycją – 14 grudnia.
- Centrum Myśli Jana Pawła II / W ramach porozumienia o współpracy przekazano cyfrowe kopie 18 j.a. do publikacji na portalu JP2online.pl prowadzonym przez Centrum.
- Fundacja Fort III Pomiechówek / Na podstawie kwerend przeprowadzonych w zasobie AIPN zidentyfikowano 260 osób do tworzonej na podstawie umowy o współpracy bazy więźniów i ofiar Fortu III.
- Fundacja im. Janusza Kurtyki / Udział pracownika AIPN w pracach Rady Programowej Fundacji i jury VI edycji Konkursu o Nagrodę im. Janusza Kurtyki na najlepszą książkę pod hasłem „Armia Krajowa i postawy Polaków w latach II wojny światowej. Historia i dziedzictwo”.
- Kancelaria Wicemarszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Małgorzaty Gosiewskiej / Udostępniono 21 fotografii w formie cyfrowej na konferencję „Rola kobiet w drodze do Niepodległości”.
- Mazowieckie Kuratorium Oświaty / Pracownik AIPN pełnił funkcję wiceprzewodniczącego komisji konkursowej i recenzenta zadań etapu szkolnego konkursu „Lech Kaczyński – niedokończona idea. Polityka zagraniczna Prezydenta w latach 2005–2010” dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych województwa mazowieckiego.
- Muzeum Getta Warszawskiego / Kwerenda dotycząca żołnierzy niemieckich wymienionych w raporcie Jürgena Stroopa, biorących udział w likwidacji warszawskiego getta i pacyfikacji powstania w getcie; wytypowano materiały odnoszące się do 100 osób oraz kilkadziesiąt j.a.
- NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze, Sekcja Oświaty i Wychowania / Udział pracownika AIPN w pracach jury konkursu dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Katyń – Prawda i Pamięć”, organizowanego przez Komisję Międzyzakładową nr 450 Pracowników Oświaty i Wychowania Mokotowa, Ursynowa i Wilanowa NSZZ „Solidarność”.
- Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej / Udział pracowników AIPN w działaniach Towarzystwa oraz od czerwca w comiesięcznych spotkaniach członków Towarzystwa; referaty pracowników AIPN *Wilno w mojej głowie*.
- Wojskowe Biuro Historyczne / Kontynuowano skanowanie jednostek archiwalnych z 16 spisów i zdigitalizowano 189 j.a. złożonych z 47 227 kopii cyfrowych w ramach trwającej od 2019 r. współpracy w zakresie digitalizacji dokumentów dotyczących Układu Warszawskiego (w sumie wykonano kopie 2479 j.a. złożonych z 553 279 plików cyfrowych).
- Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Warszawie / Na mocy porozumienia ze Zgromadzeniem uporządkowano, zewidencjonowano i zabezpieczono technicznie 240 j.a. (ok. 3 m.b. akt,

dotyczących poszczególnych domów zakonnych; dokonano przeglądu materiałów, typując jednostki, które w postaci kopii cyfrowych zostaną włączone do zasobu AIPN.

### Biuro Badań Historycznych

- Kancelaria Sejmu RP / Udział w międzynarodowej konferencji naukowej „Jedynie prawda jest ciekawa». Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin” w siedzibie Sejmu RP, wystawa „Jedynie prawda jest ciekawa”. Dziedzictwo Józefa Mackiewicza – 31 marca – 1 kwietnia.
- Stowarzyszenie Podziemnego Radia „Solidarność” / Wykład na temat historii warszawskiego Radia „Solidarność” z okazji 40. rocznicy emisji pierwszej audycji – 12 kwietnia.
- Archiwum Akt Nowych:
  - udział pracownika BBH w dyskusji nad wartością archiwaliów zgromadzonych przez działaczy opozycji podczas uroczystości przekazania AIPN spuścizny po Bronisławie Geremku – 27 kwietnia;
  - udział pracownika BBH w panelu dyskusyjnym o porozumieniach sierpniowych – 30 sierpnia.
- Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka / Uzupełniono przypisy merytoryczne w polskim wydaniu wspomnień Attili Szalaiego *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
- Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”:
  - współpraca przy wydaniu rocznika „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja” nr 10;
  - współpraca w przygotowaniu monografii zbiorowej *Traktat ryski. Konteksty*, red. M. Kruszyński, A. Górak. W publikacji zebrano artykuły badaczy polskich i ukraińskich.
- Muzeum Ziemi Biłgorajskiej w Biłgoraju / Referat „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich”. Represje wobec Polaków za pomoc i ukrywanie ludności żydowskiej na terenie *Kreishauptmannschaft Bilgoraj* na konferencji „Sytuacja ludności cywilnej w powiecie biłgorajskim w latach II wojny światowej – 2 czerwca. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
- Muzeum Niepodległości w Warszawie / Wykład *Juliusz Bogdan Deczkowski „Laudański” – żołnierz batalionu AK „Zośka”* wygłoszony na Ogólnopolskiej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej „Dziś idę walczyć, mam... 78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego” – 22 czerwca. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
- Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Stowarzyszenie Kobiet Internowanych i Represjonowanych / Referat *Represje stanu wojennego* wygłoszony na konferencji „Represje wobec działaczy związkowych w stanie wojennym” – 23 lipca.
- NSZZ „Solidarność” Region Podlaski:
  - XXIX Walne Zebranie Delegatów – wykład NSZZ „Solidarność” i jej dziedzictwo – 21 sierpnia;
  - obchody 42. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych i powstania NSZZ „Solidarność” – wykład *Rozpracowanie kierowniczych organów NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa w latach 1980–1982* – 31 sierpnia.
- Muzeum Kaszubskie w Kartuzach / Współpraca w zakresie informacji o dokumentacji niemieckojęzycznej w Bundesarchiv Ludwigsburg, która może być ważnym przyczynkiem do upamiętnienia osób zamordowanych w marcu 1945 r. w okolicach kościoła ewangelickiego w Kartuzach; weryfikacja przez pracownika Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 miejsca zbrodni w związku z przygotowaniem przez władze powiatu kartuskiego tablicy na ścianie kościoła pw. św. Kazimierza w Kartuzach, upamiętniającej zamordowanych. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
- Muzeum Dzieci Polskich – ofiar totalitaryzmu w Łodzi / Wykład *Wojenne losy polskich dzieci na Pomorzu na przykładzie więziennych historii z obozu wychowawczego w Wejherowie i SS-Lager*

- Sophienwalde* – 9 września. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
- Buskie Stowarzyszenie Kulturalne:
    - udział pracownika BBH w dyskusji o sytuacji Żydów w Busku-Zdroju pod okupacją niemiecką oraz pomocy udzielonej Matyldzie i Gili Engelman przez Halinę i Mariana Dworczyków – 10 września. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945;
    - udział pracownika IPN w uroczystościach w Busku-Zdroju z okazji odsłonięcia tablicy poświęconej rodzinie Dworczyków ratującej ludność żydowska podczas II wojny światowej – 10 września. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945;
    - współpraca przy wydaniu książki Matyldy Engelman *Podróż bez końca*, wstęp autorstwa pracownika BBH na temat położenia Żydów w Busku-Zdroju w latach 1939–1942. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
  - Muzeum Dulag 121 w Pruszkowie / Współorganizacja dyskusji o exodusie ludności Warszawy podczas Powstania Warszawskiego i po jego upadku połączonej z promocją książki Marii Zimy-Marjańskiej *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu* – 3 października. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
  - Fundacja im. Janusza Kurtyki:
    - udział pracownika BBH w dyskusji „Ukraina w XIX i XX w. (do 1945 r.) – budowa tożsamości narodowej i państwowej” – 6 października;
    - udział w pracach kapituły Konkursu Nagrody „Przeszłość – Przyszłość” w kategorii „Strażnicy Ksiąg”.
  - Agencja Wywiadu / Współorganizacja konferencji popularnonaukowej „Wywiad i kontrwywiad Polski niepodległej i PRL” – 12 października.
  - Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego:
    - referaty *Działalność konspiracyjna przedstawicieli inteligencji na terenie Obwodu ZWZ-AK Busko* i „*Z tysiąca różnych dzieł można było wybrać i dać szansę ocalenia trzem czy pięciu. Resztę przeznaczano na zagładę*”. *Ratowanie dóbr kultury w trakcie powstania warszawskiego i po jego kapitulacji* wygłoszone na konferencji „Inteligencja polska wobec totalitaryzmów: opór i kompromis podczas II wojny światowej” – 7–9 listopada. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945;
    - referaty *Zbrodnie I Zmotoryzowanego Batalionu Żandarmerii SS na Lubelszczyźnie* i *Akcje likwidacyjne ludności żydowskiej na obszarze byłego województwa nowogródzkiego*, wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej „Ludobójcze zbrodnie zaborczych reżimów. Od II wojny światowej do Ukrainy” – 9 grudnia. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
  - Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim / Referat *Zarys biografii gen. Józefa Hallera* na konferencji „Polskie drogi do niepodległości” – 10 listopada.
  - Centralna Grupa Działań Psychologicznych w Bydgoszczy / Referat *Akcja „N”, działalność powstańcza Tadeusza Żenczykowskiego-Zawadzkiego* – 22 listopada. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.
  - Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego / Referaty *Niemiecki obóz przesiedleńczy w Zwierzyńcu (pow. biłgorajski)* i *Theodor Eicke – komendant obozu koncentracyjnego w Dachau i inspektor obozów koncentracyjnych* wygłoszone na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Obozy niemieckie w latach 1939–1945 – aktualny stan badań” – 23–24 listopada. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

- Ministerstwo Spraw Zagranicznych / Współpraca przy organizacji Konkursu Historycznego Ministra Spraw Zagranicznych; udział pracownika IPN w VIII posiedzeniu Rady Dyplomacji Historycznej – 25 listopada.
- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Archiwum Akt Nowych, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Referaty *Operacja SB kryptonim „Uparty” – burzliwe losy archiwum Obwodu „Obroża”* i *Dokumenty Delegatury Rządu RP na Kraj 1940–1945 – stan zachowania* wygłoszone na konferencji „Dokumenty Polskiego Państwa Podziemnego – stan zachowania” – 1 grudnia.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” / Organizacja panelu dyskusyjnego podczas konferencji „40-lecie Duszpasterstwa Rolników” – 2 grudnia.
- Sejm RP, Centrum im. Władysława Grabskiego, Fundacja Edukacji Mediów / Referat *Niedocenione. Rola i miejsce kobiet w „Solidarności”* wygłoszony na konferencji „Rola kobiet w drodze do Niepodległości” – 15 grudnia.
- Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku / Referat *Ulotki lotnicze nad okupowaną Polską (1939–1945). Wybrane zagadnienia* wygłoszony na konferencji „Efemeryczne i trwałe – druki ulotkowe w dziejach i przestrzeniach komunikacji społecznej”.
- Instytut De Republica / Współpraca przy wydaniu monografii Marcina Kruszyńskiego *Tadeusz Skowroński. Enviado diplomático da República da Polónia no Rio de Janeiro (1938–1945)* [Tadeusz Skowroński. Poseł w Rio de Janeiro (1938–1945)].
- Sejm RP / Udział pracownika BBH w przeprowadzeniu 3. edycji ogólnopolskiego konkursu literacko-plastycznego dla młodzieży „Polskie serce pękło. Katyń 1940”: przewodniczenie Komisji ds. scenariuszy, prace organizacyjne jury, recenzowanie prac literackich nadesłanych przez młodzież oraz scenariuszy lekcji na temat „Katyń – Pamiętamy” opracowanych przez studentów.
- Stowarzyszenie NZS 1980 / Współpraca przy realizacji filmu o Mieczysławie Gilu, przywódcy strajków w Hucie im. Lenina w Krakowie, dla TVP – konsultacje historyczne i udział w wywiadach z żyjącymi uczestnikami wydarzeń. Odpowiedzialny: Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

### **Biuro Edukacji Narodowej**

- Miejska Biblioteka Publiczna w Libiążu / Prezentacja wystawy IPN *Czas apokalipsy. Stan wojenny 1981–1983* – grudzień 2021 – luty 2022 r.
- Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku / Współpraca w przeprowadzeniu IV edycji konkursu edukacyjnego „Niezwycięzone. Bohaterki Niepodległej” zorganizowanego pod patronatem honorowym Pierwszej Damy Agaty Kornhauser-Dudy; Muzeum jako partner wsparło m.in. promocję konkursu za pośrednictwem mediów społecznościowych. Rozpoczęcie konkursu – 21 stycznia; posiedzenie jury (z udziałem m.in. Barbary Gołębiowskiej, kierowniczką Działu Edukacji Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku), które wyłoniło najlepsze filmy poświęcone bohaterkom odznaczonym Krzyżem lub Medalem Niepodległości (28 zespołów w dwóch kategoriach wiekowych) – 7 czerwca; ogłoszenie zwycięzców – czerwiec; gala finałowa z wręczeniem dyplomów i nagród laureatom oraz wyróżnionym w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku – 19–21 września.
- Fundacja EduSEN / II Polonijny Turniej edukacyjnej gry planszowej „Miś Wojtek” – finał rozgrywek regionalnych online – styczeń; finał ogólny – Przystanek Historia Centrum Edukacyjne im. Janusza Kurtyki w Warszawie, 9–12 maja.
- 5. Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej / Współpraca przy produkcji 5 spotów o pracownikach IPN służących w WOT.
- Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego / Współpraca naukowa i kwerendalna w realizacji wystawy i folderu *Patrioci. Żołnierze. Żydzi. Katalog wystawy / Patriots. Soldiers. Jews. Exhibition catalog.*
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów / Prezentacja wystawy IPN *Spojrzenie ludziom prosto w oczy... W 90. rocznicę urodzin Jana Olszewskiego* w siedzibie KPRM w Warszawie – 7–8 lutego.

- Powiatowe Centrum Kultury i Sztuki im. Marii Konopnickiej w Ciechanowie / Prezentacja wystawy plenerowej *Kwaterna „L” – panteon narodowy pod cmentarnym murem* – 21 lutego – 18 marca.
- Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Heleny i Stefana Nasfeterów w Wołominie / Prezentacja wystawy plenerowej *Siostry [...] matkami żydowskich dzieci. Siostry Franciszkańki Rodziny Maryi wobec Zagłady Żydów w czasie II wojny światowej*.
- Starostwo Powiatowe we Wrześni / Udzielenie licencji na pokaz filmu *W imię prawdy. Tajny Instytut Katyński*.
- Telewizja Polska SA:
  - aneks przedłużający licencję na film *Paszporty Paragwaju*;
  - udzielenie licencji na pokaz filmu dokumentalnego *Matusia*.
- Telewizja Polska SA Oddział w Bydgoszczy / udzielenie licencji na film *Zapora*.
- Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach / Prezentacja wystawy plenerowej IPN *Witold Pilecki w Skierniewicach* – 21 lutego – 31 marca.
- Fundacja Filii Dei / Prezentacja wystawy plenerowej *Siostry [...] matkami żydowskich dzieci. Siostry Franciszkańki Rodziny Maryi wobec Zagłady Żydów w czasie II wojny światowej* w Markach – 22 lutego – 14 maja.
- Fundacja Fort III Pomiechówek / Kontynuacja wspólnego projektu notacyjnego.
- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych / Prezentacja wystawy plenerowej IPN *Łukasz Ciepłiński w Raciborzu* – 27 lutego – 14 marca.
- Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej:
  - prezentacja na Dziedzińcu Wielkim wystawy plenerowej *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* – 18 marca – 29 kwietnia;
  - prezentacja na Dziedzińcu Wielkim wystawy plenerowej *Zostali na Wschodzie. Polska inteligencja w ZSRG 1945–1991* – 16 września – 9 listopada.
- Komenda Główna Policji / Podpisanie porozumienia o współpracy przy organizacji konkursu „Policjanci w służbie historii” – doprecyzowanie wzajemnych praw i obowiązków wynikających z porozumienia o współpracy z 21 lutego 2017 r. – 24 marca.
- Dobrze Miejsce – Katolickie Centrum Kultury w Warszawie / Prezentacja wystawy IPN *Stefan Wyszyński* w Katolickim Centrum Kultury „Dobrze Miejsce” – 30 marca – 10 maja.
- Klub 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej:
  - Karta QSL z oficjalnym numerem radiowym przygotowana w związku z obchodami 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – umieszczono na niej informacje o wystawie elementarnej IPN *Armia Krajowa*; zadaniem krótkofalowców było nawiązanie jak największej liczby połączeń i przekazanie informacji o przedstawionych na karcie materiałach edukacyjnych; dla najbardziej aktywnych przygotowano materiały edukacyjne IPN;
  - odprawa rozliczeniowo-szkoleniowa służby wychowawczej, prasowej oraz psychologów 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej – pracownik BEN przedstawił ofertę IPN, zaprezentował materiały edukacyjne do samodzielnego pobrania i wydruku: wystawy elementarne i biograficzne, infografiki oraz multimedia dostępne w internecie – 6 kwietnia.
- Polskie Towarzystwo Historyczne / Współpraca przy organizacji ogólnopolskiej Olimpiady Historycznej w specjalności „Historia XX wieku” w roku szkolnym 2021/2022; IPN przekazał PTH nagrody dla laureatów i finalistów eliminacji centralnych (103 osoby), w tym nagrodę specjalną prezesa IPN dla zwycięzcy specjalności „Historia XX wieku” (wydawnictwa i materiały edukacyjne IPN wartości ok. 35 tys. zł); finał – 10 kwietnia.
- Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku / Czasowa ekspozycja wystawy *Ostaszków, skrzynka pocztowa nr 37* – 13 kwietnia – 31 grudnia.
- Kancelaria Sejmu / Współorganizacja posiedzenia Sejm Dzieci i Młodzieży w gmachu Sejmu RP z tematem wiodącym „Jakie ideały żołnierzy Armii Krajowej i Narodowych Sił Zbrojnych przetrwały i odniosły zwycięstwo? Które z tych wartości są dla Ciebie ważne? Przedstaw na przykładzie wy-



branego bohatera lub bohaterki” – współpraca między Kancelarią Sejmu, MEiN, IPN i Ośrodkiem Rozwoju Edukacji określona porozumieniem z 17 lutego – 1 czerwca.

- Prokuratura Krajowa / Współpraca przy stworzeniu wystawy *Kodeks Makarewicza*, której premiera odbyła się w Warszawie 11 lipca.
- Fundacja Rosa, Fundacja Sensoria, Fundacja Pokolenia Kolumbów / Inauguracja siódmej kampanii „BohaterON – włącz historię” – jednym z partnerów jest IPN; cel: uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego i promowanie historii Polski XX w.; konferencja prasowa z udziałem m.in. powstańców warszawskich, Kapituły Nagrody BohaterOn 2022 oraz partnerów w Centrum Prasowym PAP – 29 lipca; seminarium edukacyjne w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie i warsztaty terenowe zorganizowane przez pracowników pionu edukacyjnego IPN m.in. na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach i w Muzeum Żołnierzy Wyklętych dla nauczycieli z całej Polski (udział wzięło 40 osób) – 6–9 października; gala z wręczeniem statuetek BohaterOn – 25 listopada.
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie:
  - udzielenie licencji na 5 filmów animowanych z serii *Bohaterowie Niepodległej*;
  - ekspozycja *Jacek Woźniak – wystawa rysunków* w Lesznie – 1 września – 31 października.
- Ministerstwo Edukacji i Nauki / Cykl szkoleń „Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy” dla nauczycieli w ramach porozumienia podpisanego przez IPN i MEN w 2016 r.; w roku sprawozdawczym szkolenie ukończyło ok. 300 nauczycieli.
- Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie:
  - współpraca w ramach projektu obejmującego budowę Mauzoleum Prezydentów RP na Uchodźstwie w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, stworzenie Izby Pamięci Prezydentów RP na uchodźstwie oraz uroczyste pochówek prezydentów Władysława Raczkiewicza, Augusta Zaleskiego i Stanisława Ostrowskiego w Mauzoleum; projekt zrealizowany został pod auspicjami Prezydenta RP we współpracy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, IPN, Centrum Opatrzności Bożej, MON, MSZ, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Biura Programu „Niepodległa” oraz PKP SA – 12 listopada;
  - uroczyste otwarcie Izby Pamięci Prezydentów RP na Uchodźstwie – 12 listopada;
  - prezentacja wystawy elementarnej *Prezydenci RP na Uchodźstwie 1939–1990* w Newark (Wielka Brytania) – 6 listopada – 31 grudnia;
  - wsparcie merytoryczne dla realizacji wystawy stałej w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie.
- Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego / Kontynuacja wspólnego projektu notacyjnego.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce / Udzielenie licencji na film *Wybraniec bogów*.
- Grupy oporu „Solidarni” / Kontynuacja wspólnego projektu notacyjnego.
- Instytut Literatury / Udzielenie licencji na film dokumentalny *Czarny Czwartek, dlaczego?*
- Fundacja Lux Veritatis / Udzielenie licencji na 23 filmy i animacje dla stacji TV Trwam.
- Piechowicki Ośrodek Kultury / Udzielenie licencji na filmy animowane *Niezwycczeni. Czas próby, Gra o Niepodległość, Teresa Grodzińska, Bogusław Szul-Skjöldkrona*.

### **Biuro Poszukiwań i Identyfikacji**

- Krajowe Biuro Informacji i Poszukiwań Polskiego Czerwonego Krzyża / Kwerendy dotyczące planowanych prac poszukiwawczych, w tym poszukiwanie informacji o przeprowadzonych ekshumacjach.
- Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego / Kwerendy archiwalne dotyczące planowanych prac poszukiwawczych, zwłaszcza pozyskiwanie archiwalnych zdjęć lotniczych; przekazanie informacji na temat danych osobowych i przebiegu służby zawodowej żołnierzy WP poległych w czasie wojen światowych i straconych na mocy wyroków sądów komunistycznych.
- Kancelaria Sejmu, Gabinet Marszałka Sejmu / III edycja ogólnopolskiego konkursu „Polskie Serce Pękło. Katyń 1940” – udział pracownika w recenzowaniu prac konkursowych.

- Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia / Udział pracownika BPII w stworzeniu portalu Katyń Pro Memoria na podstawie zdjęć filmowych Pawła Nazaruka z DogFilm Studio Filmowe ([www.katynpromemoria.pl](http://www.katynpromemoria.pl)) – premiera 12 kwietnia.
- Stowarzyszenie Odra – Niemen / Udział członków Stowarzyszenia w prowadzonych przez BPII pracach poszukiwawczych na Litwie.
- Stowarzyszenie Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza w Warszawie / Recenzja i ocena prac konkursowych ogólnopolskiego konkursu historycznego dla młodzieży „Katyń 2022”.

#### **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa**

- Katedra Polowa Wojska Polskiego NMP Królowej Polski w Warszawie / Wykład pracownika BUWiM *Losy żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK po zakończeniu II wojny światowej* – 30 stycznia.
- Stowarzyszenie Fidei Defensor w Szczecinie / Wykład pracownika BUWiM *Niedokończone Msze wołyńskie* – 22 czerwca.

#### **Biuro Przystanków Historia**

- Wydawnictwo Civitas Christiana / Prezentacja książki bł. Stefana Wyszyńskiego *Miłość i sprawiedliwość społeczna* – 12 stycznia.
- Stowarzyszenie Zachowania Pamięci o Armii Krajowej / Wernisaż wystawy zdjęć Pawła Krupińskiego *Niemieckie miejsca zagłady obywateli II RP* – Przystanek Historia Centrum Edukacyjne im. Janusza Kurtyki w Warszawie, 14 stycznia – 28 lutego.
- Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego / Udostępnienie przez Centralny Przystanek Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie sali i obsługa techniczna zebrania OWPTZ – 23 marca, 25 maja, 28 czerwca, 20 października, 24 listopada.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Posiedzenie Zarządu Głównego ŚZŻAK – 25 kwietnia.
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej, 12. Brygada Zmechanizowana w Szczecinie, Klub 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej, Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny dla Młodzieży „Czibór” w Rudkach, 15. Giżycka Brygada Zmechanizowana / Projekt „Teddy – Żołnierz – Bohater – Mistrz”: pokazy filmu *Mistrz*, spotkanie z Eleonorą Szafran – córką Tadeusza Pietrzykowskiego, koncert rapera Tadeusza „Tadka” Polkowskiego, trening bokserski prowadzony przez Piotra Górskiego – Przystanek Historia IPN w Giżycku – 15–16 maja; Przystanek Historia IPN w Szczecinie – 8 sierpnia; Rudki – 9 sierpnia, „Przystanek Historia” IPN w Chełmie – 6–7 października.
- Muzeum Getta Warszawskiego:
  - debata o książce *Getto warszawskie w literaturze polskiej. Antologia* – 18 maja;
  - seminarium w formie zdalnej dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych „W 80. rocznicę Akcji »Reinhardt«” – 3 grudnia.
- Instytut Historyczny Nurtu Niepodległościowego im. Andrzeja Ostoja-Owsianego:
  - promocja książki *ELA. Pamiętnik Solidarności (1)* – 23 maja;
  - promocja książki Aleksandra Diakonowa *Renegaci międzymorza* – 15 września;
  - promocja książki Mirosława Lewandowskiego *Kazimierz Pluta-Czachowski Kuczaba. Działalność polityczna w latach 1956–1979 w świetle zachowanych materiałów SB* – 25 listopada.
- Wydawnictwo Nowa Konfederacja / Udostępnienie sali i obsługa techniczna debaty na temat książki *O dwóch takich, co podzieliły Polskę* (wywiadu rzeki Natalii Kołodyńskiej-Magdziar z Antonim Dudkiem) – 31 maja.
- Urząd Gminy Pszczółki / Współpraca w organizacji Rodzinnego Festynu Historycznego IPN na stadionie w Pszczółkach: turniej piłkarski IPN CUP 2022; namiot Oddziału IPN Gdańsk z bezpłatnymi broszurami edukacyjnymi m.in. o Żołnierzach Wyklętych, stanie wojennym oraz komiksami o II wojnie światowej; wielkoformatowa gra edukacyjna o misiu Wojtku; malowanie przez dzieci na torbach polskiej szachownicy; współpraca Oddziału IPN Gdańsk – 11 czerwca.
- Muzeum Powstania Warszawskiego / XII edycja międzymuzealnej gry miejskiej dla rodzin „Raz, dwa, trzy – Warszawiakiem jesteś Ty”; w 2022 r. tytuł: „Warszawa kiedyś i dziś” – 20 czerwca – 10 września.

- Wydawnictwo Fronda / Debata o książce Joanny Puchalskiej *Wszystkie dzieci Maharadży* – 21 czerwca.
- Poczta Polska SA / Prezentacja albumu *Zapomniana historia powstańczej Warszawy w aktach osobowych Archiwum Poczty Polskiej*, 5 sierpnia.
- Urząd Gminy Rypin / Współpraca Delegatury IPN w Bydgoszczy w organizacji Pikniku Rodzinno-Historycznego w Kowalkach – film *Sambo* z cyklu *Co by było, gdyby zwierzęta mówiły*; prezentacja wydawnictw IPN oraz projektu „Archiwum Pełne Pamięci” – 20 sierpnia.
- Fundacja Sport i Zabawa / Zajęcia półkolonii dla dzieci w wieku od 8 do 13 lat – 16–19 sierpnia.
- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą / Lekcje dla dzieci Polaków ze Wschodu, którzy osiedli w ojczyźnie – 26 sierpnia.
- Urząd Miejski w Węgrowie / Piknik Rodzinno-Historyczny w Węgrowie – oferta skierowana do najmłodszego grona słuchaczy; podmioty zewnętrzne urządziły pokaz gier i zabaw z cyklu „Jak nasi dziadkowie bawili się kiedyś” oraz zorganizowały turniej piłkarski. 12 września przedszkolaki z 3 węgrowskich przedszkoli obejrzały przedstawienie *Historia Misia Wojtka* – 11–12 września.
- Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry / Seminarium terenowe „Niepodległa Rzeczpospolita Kampińska” dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych – 17 września.
- Wydawnictwo Świat Książki / Promocja książki Niny Majewskiej-Brown *Ocalona z Auschwitz. Pójdę za Tobą na koniec świata* – 4 października.
- Fundacja Rosa, Fundacja Sensoria, Fundacja Pokolenia Kolumbów / Inauguracja siódmej kampanii „BohaterON – włącz historię” – jednym z partnerów jest IPN; warsztaty dla nauczycieli z całej Polski – 6–9 października.
- Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rodziny „Sternik” / Organizacja stoiska promującego działalność IPN, w tym Biura Przystanków Historia; turniej piłkarski – 13 listopada.
- Wydawnictwo Biały Kruk / Promocja książki *Wojna. Reportaż z Ukrainy* – 9 grudnia.
- Stowarzyszenie Katolicka Inicjatywa Kulturalna / Koncert *Powrót* z cyklu „Urodziny Barda” poświęcony twórczości Przemysława Gintrowskiego – 16 grudnia.

### **Biuro Wydarzeń Kulturalnych**

- Stowarzyszenie „Prawy Brzeg” oraz Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück:
  - współpraca w organizacji koncertu *Siła Miłości* poświęconego pamięci więźniarek KL Ravensbrück w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha – Kraków, 25 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK, OBEN Kraków;
  - współpraca w organizacji państwowego pogrzebu prochów rozstrzelanych więźniarek KL Ravensbrück w Fürstenberg/Havel (Niemcy) – 6 września. Odpowiedzialne: BWK, OBEN Kraków.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych oraz Więźniów Politycznych PRL / Współpraca w organizacji koncertu dedykowanego pamięci rtm. Witolda Pileckiego na placu przy Muzeum – 25 maja.
- TVP3 Łódź, Oddział IPN Łódź / Współpraca w organizacji koncertu pamięci Jerzego Bożyka, działacza Związku Strzeleckiego „Strzelec” i KPN: udział zespołu Taraka z Amelią Anisowicz, zespołu Zayazd z Lechem Makowieckim i tenora Dariusza Stachury – 20 czerwca.
- TVP3 Kielce, Delegatura IPN w Kielcach / Współorganizacja koncertu *Historia Szarego* poświęconego Antoniemu Hedzie ps. „Szary” z okazji rocznicy rozbicia więzienia w Kielcach: artyści, Chór Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie, Orkiestra Passionart pod dyrekcją Janusza Wierzgacza – 26 lipca.
- TVP3 Białystok / Koprodukcja filmu *Idziemy do Ciebie, Polsko* w reżyserii Stefana Skrzypczaka – fabularyzowanego dokumentu o uroczystym włączeniu części Górnego Śląska w granice Polski w 1922 r.; przedstawiono m.in. postaci działacza społecznego ks. Jana Kapicy i gen. Stanisława Szeptyckiego – premiera w TVP Historia – 25 sierpnia.
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce / Współpraca w ramach Pardes Festival – widowisko „Sprawiedliwi” w kościele farnym pw. św. Jana Chrzciciela i św. Bartłomieja w Kazimierzu Dolnym upamiętniające Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką; recytacja wierszy m.in. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Władysława Broniewskiego,

Mariana Hemara, Władysława Szlengła, Jeszajahu Szpigła, Icchaka Kacnelsona, Leopolda Staffa i Juliana Tuwima; do wszystkich utworów poetyckich muzyka w wykonaniu kwartetu wokalnego i niewielkiego zespołu instrumentalnego w składzie: skrzypce, akordeon, klarnet i kontrabas – 9 września.

- Muzeum Dulag 121 w Pruszkowie / Współpraca w organizacji spektaklu muzycznego *Pejzaż polski* w wykonaniu zespołu „Les Femmes” z okazji Dnia Pamięci Więźniów Obozu Dulag 121 i Niosących Im Pomoc w Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Pruszkowie – 24 września.
- Muzeum Stutthof w Sztutowie:
  - współorganizacja koncertu *Requiem Kaszubskie* Adama Diesnera do słów w języku kaszubskim br. Zbigniewa Joskowskiego OFMConv; Kolegiata Kartuska w Kartuzach – 29 października; Kościół pw. Chrystusa Króla – 20 listopada;
  - współorganizacja wystawy *Stutthof idzie!* – Kartuzy – 29 października – 8 listopada, Gminna Biblioteka Publiczna w Cedrach Wielkich – 9–19 listopada, Wejherowo – 20–30 listopada.
- Filharmonia im. Karola Szymanowskiego w Krakowie / Współorganizacja koncertu *Franciszek Niepokólczycki – Patriota, Bohater, Człowiek* – Samorządowe Centrum Kultury w Szczucinie – 28 listopada, kino Sokół w Zakopanem – 12 grudnia, Centrum Kultury i Sportu w Miechowie – 16 grudnia, Małopolskie Centrum Kultury Sokół w Nowym Sączu – 19 grudnia.

### Biuro Nowych Technologii

- infuture.institute / Raport badawczy „Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych – poszukiwano odpowiedzi na pytania dotyczące potrzeb i oczekiwań przedstawicieli młodych generacji w nauczaniu historii współczesnej i edukacji w ogóle.
- GovTech Polska / Współtworzenie Strefy Laboratoriów Przyszłości podczas Perspektywy Women in Tech Summit 2022, współorganizacja HackYeah! 2022, wsparcie w zakresie dystrybucji raportu „Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych”.
- Ministerstwo Edukacji i Nauki / Inicjatywa „Gry w edukacji”; gamingowy projekt BNT „Gra szyfrów” otworzył listę gier, o które zostaną rozszerzone podstawy programowe kształcenia ogólnego.
- Centralny Dom Technologii / Przygotowano 3 scenariusze zajęć lekcyjnych z wykorzystaniem „Gry szyfrów”, które nauczyciele mogą wykorzystać w szkole; ukazano, jak wpleść grę w zajęcia dotyczące propagandy, szyfrów i komunikacji.
- MIGAM „RKPK” Sp. z o.o. S.K.A. / Tłumaczenie „Gry szyfrów” na język migowy dla osób niesłyszących i niedosłyszących; jest to prawdopodobnie pierwsza na świecie inicjatywa tego typu.

### Wydawnictwo IPN

- Ministerstwo Edukacji i Nauki / Współpraca przy organizacji konferencji prasowej na temat publikacji IPN w języku ukraińskim *Przewodnik po historii Polski* (8 tys. egzemplarzy trafiło do kuratorów oświaty dla ukraińskich uczniów; publikację można pobrać ze strony IPN) – 4 maja.
- Polski Holding Hotelowy / Przekazanie egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim dla obywateli Ukrainy przebywających w obiektach Holdingu – maj.
- Burmistrz Miasta Piastowa / Wsparcie „Biuletynami IPN” (po 100 egzemplarzy numerów od 7–8 z 2021 do 7–8 z 2022 r.) Grand Prix Piastowskich Biegów Historycznych.
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego / Współpraca podczas XXXI Krajowej Wystawy Rolniczej towarzyszącej Ogólnopolskim Dożynkom Jasnogórskim, które nawiązują do 40-lecia Duszpasterstwa Rolników i 40-lecia pierwszej pielgrzymki NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”; stoisko z wydawnictwami IPN – 3–4 września.
- Ministerstwo Edukacji i Nauki / Briefing prasowy prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, sekretarza stanu w MEiN Dariusza Piontkowskiego i dyrektora generalnego MEiN Sławomira Adamca; prezentacja wspólnego wydawnictwa IPN i MEiN – albumu Grzegorza Miki i Patryka Pleskota *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski*; inauguracja konferencji naukowej – 26 września.

- Instytut Lotnictwa / Stoisko Wydawnictwa IPN w czasie 11. Nocy w Instytucie Lotnictwa – 7 października.
- Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie / Z okazji jubileuszu 40-lecia Duszpaństwa Rolników zorganizowano stoisko Wydawnictwa IPN – 2 grudnia.
- Muzeum Duląg 121 w Pruszkowie / Spotkanie z Marią Zimą-Marjańską, autorką książki *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu* – publikacja stała się podstawą do zmiany prawnej oraz nadania uprawnień byłym więźniom Duląg 121 Pruszków – 10 grudnia.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL / W czasie obchodów 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego zorganizowano stoisko Wydawnictwa IPN z bezpłatnymi publikacjami – 13 grudnia.

### ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

- Siemiatycki Ośrodek Kultury / Współpraca w ramach „Ferii z IPN”: warsztaty historyczne dla młodzieży, prezentacja materiałów i gier edukacyjnych – 24–26 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum w Tykocinie / Współpraca przy produkcji filmu *Zagłada Żydów z Tykocina* w związku z Międzynarodowym Dniem Pamięci o Ofiarach Holokaustu – 27 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dom Kultury w Poświętnem / Wernisaż ekspozycji *Dekalog ks. Jerzego. Wystawa o błogosławionym księdzu Jerzym Popiełuszce*, prelekcja o bł. ks. Jerzym i okolicznościach powstania wystawy – 7 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Pamięci Sybiru / Współpraca przy organizacji uroczystości „Światelko Pamięci” w 82. rocznicę pierwszej deportacji Polaków w głąb Związku Sowieckiego – 9 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Poczta Polska SA:
  - współpraca przy wydaniu rocznicowego folderu filatelistycznego złożonego ze znaczka, kartki pocztowej i biogramów żołnierzy podziemia niepodległościowego związanych z Białostoczczyzną – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - 75. rocznica urodzin bł. ks. Jerzego Popiełuszki – 11 września; 41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – publikacja rocznicowej pocztówki i personalizowanego znaczka pocztowego z wizerunkiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki oraz folderu filatelistycznego upamiętniającego 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Łomży:
  - warsztaty dla nauczycieli poświęcone ofercie edukacyjnej IPN oraz Żołnierzom Wyklętym – 22 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - warsztaty dla nauczycieli poświęcone obławie augustowskiej; prezentacja możliwości aplikacji Action Track i oferty edukacyjnej OBEN Białystok – 29 listopada; seminarium dla nauczycieli poprowadzone przez Leszka Żebrowskiego „Historia podziemia niepodległościowego z szczególnym uwzględnieniem Narodowych Sił Zbrojnych” – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach / Warsztaty dla nauczycieli w ramach projektu „Giganci nauki” – 28 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojskowa Komisja Uzpełnień w Białymstoku / Udział pracowników w pikniku militarnym: stoisko z gramami i materiałami edukacyjnymi IPN przedstawiającymi dokonania polskiego oręża w latach 1918–1945 – 22 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejski Ośrodek Doskonalenia Metodycznego w Białymstoku / Warsztaty dla nauczycieli województwa podlaskiego – 23 marca, 27 kwietnia, 1 i 14 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojskowa Komisja Uzpełnień w Bielsku Podlaskim / Udział pracowników w pikniku militarnym: stoisko z gramami i materiałami edukacyjnymi IPN przedstawiającymi dokonania polskiego oręża w latach 1918–1945 – 1 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Projekty Edukacyjne / Współpraca w organizacji etapu regionalnego Turnieju Debat Historycznych IPN: Fundacja przeprowadziła szkolenie techniczne z formatu debaty oksfordz-

- kiej, wsparła Oddział IPN Białystok podczas finału online, przeprowadziła szkolenie dla nauczycieli białostockich szkół średnich „Debata oksfordzka w szkole” – 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Sokólski Ośrodek Kultury, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Sokółce / Projekcja filmu *Wybraniec bogów* o Józefie Marcinkiewiczu z okazji Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – kino Sokół w Sokółce – 7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Burmistrz Gminy Jedwabne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Jedwabnem / Promocja broszury edukacyjnej *Zesłani na Sybir. Deportacje mieszkańców gminy Jedwabne i okolic na Syberię w latach 1940–1941* autorstwa pracowników OBEN Białystok; termin premiery publikacji wpisał się w obchody 82. rocznicy drugiej z czterech masowych deportacji ludności polskiej z Kresów Wschodnich oraz Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Starostwo Powiatowe w Łomży / Udział w uroczystościach nadania szkole w Jeziorku imienia Ofiar Katynia, wykład. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Starostwo Powiatowe w Sokółce / Współorganizacja obchodów Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej: wykład pracownika OBBH o prof. Józefie Marcinkiewiczu w finale konkursu „Mała ojczyzna – wielka historia. Józef Marcinkiewicz – matematyczny geniusz z Cimoszki, ofiara zbrodni katyńskiej” – kwiecień. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Fundacja Obowiązek Polski, Młodzież Wszechpolska Białystok / Prelekcja pracownika OBEN *Zwycięski generał Haller – wzór dla młodego pokolenia* – sala konferencyjna parafii św. Kazimierza w Białymstoku – 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - 18. Białostocki Pułk Rozpoznawczy / Współorganizacja święta 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego i Święta Wojska Polskiego. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Służba Kontrwywiadu Wojskowego / Współorganizacja pikniku strzeleckiego w Białymstoku; stoisko edukacyjne OBEN – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych / V edycja konkursu poetyckiego „Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży”; wernisaż prac uczniów liceum w ramach konkursu do publikacji *Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży: antologia wierszy konkursowych z lat 2020–2021* – Supraśl – 17 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - 1. Podlaska Brygada Obrony Terytorialnej / Podpisanie umowy o współpracy w dziele upowszechniania wiedzy o najnowszej historii Polski – 12 lipca. Odpowiedzialny: OIPN.
  - Gmina Giby, Gminny Ośrodek Kultury w Gibach / Współpraca przy organizacji obchodów upamiętniających ofiary oblawy augustowskiej – 15–17 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - NSZZ „Solidarność” Region Podlaski / Współpraca przy organizacji 42. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych i powstania NSZZ „Solidarność” – 15–17 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Muzeum Podlaskie w Białymstoku, Teatr Otwarty w Gdańsku / Wykład pracownika OBEN *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech w polskiej tradycji patriotycznej* podczas koncertu *Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród* w ramach obchodów Roku Marii Konopnickiej – Ratusz w Białymstoku – 20 lipca. Oddział IPN Białystok był partnerem wydarzenia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Stowarzyszenie Kobiet Internowanych i Represjonowanych, Archiwum Akt Nowych / Współpraca przy organizacji 40. rocznicy zamknięcia Ośrodka Odosobnienia dla Kobiet Internowanych – 23–24 lipca. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
  - Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży / Udział pracownika OBBH w pracach Rady Muzeum. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Zakład Doskonalenia Zawodowego w Suwałkach / Odślonięcie i poświęcenie portretu Anieli Wysockiej – ofiary oblawy augustowskiej, patronki klas mundurowych ZDZ w Suwałkach; prelekcja o oblawie augustowskiej. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Burmistrz Suchowoli, Fundacja im. Bł. ks. Jerzego Popiełuszki „Dobro”, parafia św. Piotra i Pawła w Suchowoli / Współpraca w organizacji obchodów 75. rocznicy urodzin ks. Jerzego Popiełuszki – 11 września. Odpowiedzialne: OBEN.

- Teatr Nie Teraz / Przygotowanie i trzykrotne wystawienie spektaklu *Pokonać piekło* w reż. Tomasza A. Żaka w związku z 75. rocznicą urodzin bł. ks. Jerzego Popiełuszki oraz 38. rocznicą jego śmierci – 11 i 12 września, 16 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Starostwo w Piszcu, Urząd Miejski w Orzyszu / Współpraca przy organizacji 83. rocznicy agresji sowieckiej oraz Światowego Dnia Sybiraka: wykład *Losy Polaków deportowanych do ZSRS w latach 1940–1941* – 17 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojskowe Centrum Rekrutacji w Białymstoku:
  - podpisanie porozumienia o współpracy w działaniach edukacyjnych i naukowych między Oddziałem IPN Białystok a WCR w Białymstoku – 13 października. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja pokazu filmu *Orzeł. Ostatni patrol* w kinie Helios w Białymstoku – 14 października, pracownicy OBEN przybliżyli widzom kontekst historyczny wydarzeń. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojskowe Centrum Rekrutacji w Suwałkach / Współorganizacja pokazów filmu *Orzeł. Ostatni patrol* w kinie Cinema Lumiere w Suwałkach – 14 października, i w kinie Iskra w Augustowie – 19 października; pracownicy OBEN przybliżyli widzom kontekst historyczny wydarzeń. Odpowiedzialne: OBEN.
- Burmistrz Supraśla, Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu, 1. Podlaska Brygada Obrony Terytorialnej / Inauguracja mobilnej wystawy promującej gamingowy projekt edukacyjny IPN „Gra szyfrów” dla uczniów z okolicznych szkół oraz żołnierzy 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej, którzy w ramach szkolenia podstawowego poznali tajemnice wojny polsko-bolszewickiej i działalność polskich kryptologów; warsztaty edukacyjne dla młodzieży w Domu Ludowym w Supraślu – 18 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum im. Marii Konopnickiej, Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach / Współpraca w organizacji gry miejskiej „Maria Konopnicka i tajemnice Suwałk” dla uczniów suwalskich szkół średnich – 25 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Podlaska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy / Współpraca w organizacji II edycji projektu „Rytmy Pamięci” z inicjatywy OBEN Białystok; udział wzięli uczniowie z 3 hufców: augustowskiego, białostockiego i zambrowskiego – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Podlaskie Oddział w Tykocinie / Prezentacja wystawy rzeźb *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* – 3–25 listopada; spotkanie na temat wystawy – 17 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zakład Karny w Czerwonym Borze, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Represjonowanych w Specjalnych Obozach Wojskowych / Uroczystości upamiętniające internowanych osadzonych w powstałym 40 lat temu Wojskowym Obozie Specjalnym nr 6 w Czerwonym Borze; odsłonięcie tablicy memoratywnej (OBUWiM); wystawa *586 dni stanu wojennego* – 7 listopada. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.
- Wojskowe Centrum Rekrutacji w Bielsku Podlaskim / Współorganizacja pokazów filmu *Orzeł. Ostatni patrol* w kinie Wars w Wysokiem Mazowieckiem; pracownicy OBEN przybliżyli widzom kontekst historyczny wydarzeń – 8–9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Związek Piłsudczyków Oddział w Białymstoku, Związek Piłsudczyków RP, Stowarzyszenie Historyczne im. Danuty Siedzikówny „Inki” / Współorganizacja obchodów Święta Niepodległości w Nowoberezowie; podczas odsłonięcia odrestaurowanego pomnika marsz. Józefa Piłsudskiego (OBUWiM) zaprezentowano wystawę *Józef Piłsudski – Honorowy Obywatel. Wystawa w 100. rocznicę nadania Honorowego Obywatelstwa Miasta Białystok Józefowi Piłsudskiemu* – 12 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja w Dobrym Tonie / Pokaz filmu *Mistrz* i spotkanie z Eleonorą Szafran, córką słynnego boksera Tadeusza Pietrzykowskiego; udział wzięli m.in. żołnierze 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej i uczniowie Centrum Naukowo-Biznesowego Feniks w Białymstoku – kino Ton w Białymstoku, 1 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Hajnówce / Podpisanie porozumienia o współpracy w działaniach edukacyjnych i naukowych – 6 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### Delegatura IPN w Olsztynie

- 4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej:
  - opiniowanie wybranych na patronów Brygady żołnierzy antykomunistycznego podziemia;
  - współpraca przy organizacji uroczystości 5-lecia 4. Warmińsko-Mazurskiej Brygady Obrony Terytorialnej.
- Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie:
  - współpraca przy organizacji Święta Narodowego Trzeciego Maja;
  - uroczysta gala „Praesentes Prioribus” – wręczenie przez prezesa IPN specjalnych nagród Delegatury IPN w Olsztynie wyróżniającym się nauczycielom oraz instytucjom z województwa warmińsko-mazurskiego współpracującym z IPN, prezentacja spotu IPN *Pamięć jest kluczem*, koncert, ekspozycja wystawy Delegatury *Panteon polskiego antykomunizmu*.
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie:
  - cykl sześciu spotkań online w ramach projektu edukacyjnego „Przez historię z Niezwycięzonymi” dla uczniów klas V–VIII szkół podstawowych i ponadpodstawowych z województwa warmińsko-mazurskiego; tematyka obejmowała najważniejsze zagadnienia z historii II RP; lekcje poprzedzono fragmentem animacji IPN *Niezwyciężeni. Czas próby*; uczestniczyło około 4 tys. uczniów. Podsumowanie projektu i wręczenie certyfikatów udziału: Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie – 21 czerwca;
  - projekt edukacyjny „Przez historię z Niezwycięzonymi” – cykl sześciu spotkań online poświęconych najważniejszym tematom z historii II RP dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, fragment animacji IPN *Niezwyciężeni. Czas próby*; Kuratorium Oświaty pomaga w dotarciu do szkół województwa warmińsko-mazurskiego – wrzesień–grudzień;
  - przygotowanie zestawień materiałów edukacyjnych IPN o najważniejszych wydarzeniach w historii Polski; Kuratorium Oświaty pomaga w rozesłaniu zestawienia do szkół województwa warmińsko-mazurskiego.

### ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

- Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Warmińsko-Mazurski, Fundacja „Pokolenie Walecznych” / Współpraca przy wydaniu okolicznościowej wpinki upamiętniającej 80. rocznicę przemianowania ZWZ w AK. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Olsztynie, OBEN.
- Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, 4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej / Współorganizacja konkursu „AK 80. Największa podziemna armia Europy” w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Stutthof w Sztutowie:
  - współorganizacja wernisażu wystawy *Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu 1939–1945* w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - ogólnopolska konferencja naukowa „Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu: struktury i ludzie konspiracji. W 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK” – pierwsza konferencja naukowa z cyklu „Pomorze Gdańskie pod okupacją 1939–1945” realizowanego przez Oddział IPN Gdańsk oraz Muzeum Stutthof w Sztutowie – 15 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie „Godność”:
  - współorganizacja wernisażu wystawy *Ryszard Kukliński* w kościele pw. św. Brygidy w Gdańsku – 20 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa plenerowa *Przekop Mierzei Wiślanej. Historyczna konieczność* – wernisaż w Elblągu z udziałem m.in. prezesa IPN; wystawa powstała we współpracy ze Stowarzyszeniem „Godność” – 9 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Pomorskich Kresowian, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku / Wykład *Oficerowie i żołnierze „Szczerbca” w walce z okupantami 1943–1947*, promocja albumu IPN Mi-



chała Ostapiuka *Kapitan Gracjan Fróg „Szczerbiec” 1911–1951* w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 23 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.

- Radio Gdańsk:
  - współorganizacja koncertu rapera Tadeusza „Tadka” Polkowskiego w Studiu Koncertowym Radia Gdańsk – 27 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja cyklu 10 audycji „Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża. Oni ruszyli lawinę” oraz debaty w Radiu Gdańsk w ramach obchodów 44. rocznicy powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża – 24–29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Oddział Okręgowy Narodowego Banku Polskiego w Gdańsku / Współorganizacja prezentacji serii monet „Wyklęci przez komunistów żołnierze niezłomni” w siedzibie Oddziału NBP w Gdańsku w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Instytut Debaty Publicznej / Współpraca w organizacji pokazowej debaty historycznej w formule oksfordzkiej „Polscy żołnierze po zakończeniu II wojny światowej posiadali moralny obowiązek kontynuowania walki” – 4 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Łądowno Kultury w Redzikowie / Współorganizacja w 23. rocznicę wstąpienia Polski do NATO wernisażu wystawy *Ryszard Kukliński z udziałem wojsk amerykańskich stacjonujących w Redzikowie* – 11 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego:
  - wystawa *Gen. bryg. Tadeusz Bieńkiewicz „Rączy”*. *Żołnierz Niepokonany* – Elbląg, 15 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa 3D *Elbląg. Miasto odnalezionych przeznaczeń żołnierzy Armii Krajowej w technice soczewkowej 3D*, dzięki której uzyskano animacje historycznych zdjęć: zdjęcia zniszczonego miasta zmieniają się w obrazy po jego odbudowie – wystawa objęta Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości – Elbląg, 10 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- I Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku, III Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku / Współorganizacja XII Wojewódzkiego Konkursu Historycznego „Historia regionalna – II wojna światowa na Pomorzu Gdańskim” – 16 marca. Odpowiedzialne: OBEN
- Centrum Filmowe Uniwersytetu Gdańskiego im. Andrzeja Wajdy / Współorganizacja pokazu materiałów filmowych *Polacy i Polska w Wolnym Mieście Gdańsku. Zapis ekranowy* w związku z 100. rocznicą powstania Klubu Sportowego Gedania oraz 82. rocznicą egzekucji 67 wybitnych Polaków w KL Stutthof – 23 marca. Odpowiedzialne: OBEN
- Oblackie Centrum Kultury i Edukacji w Gdańsku:
  - dyskusja „Wojska sowieckie w »wyzwolonym« Gdańsku w 1945 r.” z udziałem pracownika OBBH Gdańsk i dr. Tomasza Glinieckiego (Muzeum Stutthof w Sztutowie) na temat obecności Armii Czerwonej w Gdańsku – w kościele pw. św. Józefa w Gdańsku spalonym w 1945 r. przez Armię Czerwoną ze znajdującymi się wewnątrz cywilami – 30 marca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - sesja naukowa „Sytuacja Kościoła rzymskokatolickiego na Pomorzu Gdańskim 1945–1956” / Referaty pracowników Oddziału IPN Gdańsk, Muzeum Gdańska, Muzeum Stutthof w Sztutowie oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego – 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- I LO w Sopocie / Spotkanie z uczniami I Liceum Ogólnokształcącego w Sopocie w ramach projektu edukacyjnego „Co kryją archiwa IPN?”, poświęcone festiwalowi w Jarocinie oraz środowiskom młodzieży niezależnej lat osiemdziesiątych XX w.: prelekcja z elementami pogadanki i warsztatów źródłowych, przedstawiono zasób archiwalny IPN i zaprezentowano dokumenty SB poświęcone środowiskom alternatywnym w PRL. Uczestnicy spotkania obejrżeli fragmenty filmu SB rejestrującego happening Pomarańczowej Alternatywy w Gdańsku w 1989 r. i zwiedzili magazyn archiwalny – 4 kwietnia. Odpowiedzialne: OA.

- Klub Bokserski Brzostek Top Team:
  - współpraca przy przeprowadzeniu cyklu zajęć edukacyjnych dla dzieci – podopiecznych klubu – 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - uroczystość nadania klubowi bokserskiemu imienia Jana Biangi, boksera Klubu Sportowego Gedania w Wolnym Mieście Gdańsku, po II wojnie światowej współpracownika Feliksa Stamma – siedziba klubu bokserskiego Brzostek Top Team – 21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Gdańsku-Brętowie / Konferencja popularnonaukowa z okazji 100. rocznicy utworzenia Administratury Apostolskiej dla Wolnego Miasta Gdańska: referat *Kwestia własności kościelnej po reorganizacji w 1922 r. na przykładzie szpitala Mariackiego w Gdańsku*, wystawa *Błogosławieni Kościoła gdańskiego – Bogu i Ojczyźnie* przygotowana przez Akcję Katolicką w Gdańsku – 7 maja. Odpowiedzialne: OBPiI.
- Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni, Centrum Operacji Morskich / Wykład *Przylączenie Pomorza do Polski 1920* z okazji 20. rocznicy powstania Centrum Operacji Morskich w Gdyni – Dowództwa Komponentu Morskiego – 7 maja. Odpowiedzialne: WSdPiI.
- Centrum Szkolenia WOT w Toruniu / Wykład *Ekspansjonizm Rosji na przestrzeni wieków. Fakty i mity* w ramach projektu „Historia dla WOT” – 9 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, 4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej, Urząd Miejski w Elblągu / Inauguracja działalności Przystanku Historia w Elblągu w budynku Ratusza Staromiejskiego w Elblągu; uroczysta gala wręczenia nagród laureatom konkursu „AK 80. Największa podziemna armia Europy” – 18 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Edukacji Młodzieży im. ks. Jerzego Popiełuszki w Górsku / Współpraca przy organizacji sympozjum naukowego „Męczeństwo mieszkańców Pomorza XX wieku”; wykład *Od toruńskiej Barbarki do Piaśnicy. Pomniki zbrodni pomorskiej 1939 r. Wybrane upamiętnienia ofiar niemieckiej eksterminacji polskich mieszkańców województwa pomorskiego w XXI w.* – 25 maja. Odpowiedzialny: OIPN.
- Morski Oddział Straży Granicznej – przekazanie w siedzibie MOSG w Nowym Porcie w Gdańsku podczas uroczystości 31. rocznicy powołania MOSG publikacji popularnonaukowej *Niezwykła historia zwykłych obiektów. Historia zamknięta w murach. Koszary w Gdańsku-Nowym Porcie*, poświęconej historii siedziby MOSG – 26 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość” Działdowo:
  - współorganizacja ogólnopolskiej konferencji popularnonaukowej „To nie była wojna, to była zbrodnia. Polska pod niemiecką i sowiecką okupacją” – 27–28 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wykład *Polskie drogi do niepodległości 1918–1920* z cyklu „Z historią na Ty” – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja Fabryka Dobra / Współpraca przy organizacji festynu rodzinnego połączonego z grami terenowymi, pokazami sprzętu służb mundurowych, zabawami z animatorami, zawodami sportowymi oraz konkursami w Bażantarni elbląskiej z okazji Dnia Dziecka; stanowisko OBEN z grami planszowymi dla dzieci i młodzieży – 28 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, 4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej, Światowy Związek Żołnierzy AK Okręg Warmińsko-Mazurski / Wystawa *Gen. bryg. Tadeusz Bienkiewicz „Rączy”. Żołnierz Niepokonany* w bazylice pw. św. Brygidy w Gdańsku – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Zamkowe w Malborku – uroczyste otwarcie Przystanku Historia w Przyziemiu Centrum Konferencyjnego Karwan na mocy porozumienia z Muzeum Zamkowym w Malborku – 7 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szwadron Kawalerii 2. Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich – stoisko z ofertą edukacyjną OBEN, Festyn Kawaleryjski z okazji święta pułkowego 2. Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich w obiekcie Stado Ogierów w Starogardzie Gdańskim – 12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Historyczne im. 5. Wileńskiej Brygady AK / Wykład zastępcy prezesa IPN podczas XX Rajdu Pieszego Szlakiem Żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady AK mjr. „Łupaszk” – Bory Tucholskie, 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

- Gmina Kosakowo, Yacht Club Rewa, Stowarzyszenie Port Mechelinki / Współpraca przy organizacji Regat Żeglarskich im. gen. Mariusza Zaruskiego na trasie Rewa – Mechelinki – Rewa, będących kontynuacją regat organizowanych przez 12 lat w Chersoniu na Ukrainie; udział wzięło prawie 100 osób; honorowy patronat prezesa IPN, współpraca Konsul Generalnej RP w Odessie Katarzyny Sołek – 3 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego / Współpraca przy organizacji pikniku wojskowego z okazji 20. rocznicy powstania COM – DKM; stoisko OBEN z bezpłatnymi materiałami edukacyjnymi i grą „303” przy okręcie-muzeum ORP Błyskawica w Porcie Gdynia – 7 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku – stoisko OBEN na pikniku podczas Wojewódzkich Obchodów Święta Policji; uczestnicy uroczystości i mieszkańcy Tczewa otrzymali publikacje i broszury IPN oraz katalog wystawy IPN *Historia, tradycja, pamięć. Policja Państwowa 1919–1939* – 19 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Związek Piłsudczyków RP Okręg Gdański / Współpraca przy organizacji obchodów 105. rocznicy osadzenia Józefa Piłsudskiego i Kazimierza Sosnkowskiego w gdańskim więzieniu; uroczystości odbyły się przed bramą wjazdową do Aresztu Śledczego przy ul. Kurkowej – 22 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Ministerstwo Obrony Narodowej / Udział w piknikach wojskowych w Elblągu i Kościerzynie w związku z obchodami Święta Wojska Polskiego; w namiocie wystawiono broszury edukacyjne IPN; odwiedzający mogli namalować na torbie patriotyczny symbol lub zagrać w grę „303”; dla gości przygotowano graty i nagrody – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Brygada Inki” / Promocja „Gry szyfrów” na trasie mobilnego showroomu Biura Nowych Technologii dla mieszkańców gminy Czarne – 23 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy Trąbki Wielkie, Miasto Pruszcz Gdański / W związku z 100. rocznicą powstania Klubu Sportowego Gedania odbył się VI Historyczny Rajd Rowerowy IPN „Śladami Polaków z Gdańskich Wyżyn” dla uczczenia pamięci Polaków, którzy w latach 1920–1939 walczyli o polskość w Wolnym Mieście Gdańsku. Udział wzięło ok. 20 osób – 24 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gmina Starogard Gdański / Udział w uroczystościach w Lesie Szpęgawskim i okolicznościowe przemówienie – 28 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gdańsku / Otwarcie w Bazylice Mariackiej wystawy Ks. *Stanisław Bogdanowicz* poświęconej sylwetce jej wieloletniego proboszcza – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, Muzeum Stutthof w Sztutowie / Ogólnopolska konferencja naukowa „»Niemcy, w ręce wasze oddają Polaków. Musimy ten naród wytepić...«. Polityka germanizacyjna niemieckich władz okupacyjnych na Pomorzu Gdańskim 1939–1945” z cyklu „Pomorze Gdańskie pod okupacją 1939–1945”. Udział wzięli badacze z całej Polski – 25–26 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Regionalna Grupa Popularyzacji Mikrohistorii w Starogardzie Gdańskim / Współpraca dotycząca ustalenia ogólnej liczby ofiar w Lesie Szpęgawskim i stworzenie bazy zamordowanych – październik. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Marszałkowski w Toruniu / Seria spotkań „Giganci medycyny Kujaw i Pomorza” – udział w filmie *Kapitan ostatni opuszcza swój statek... Józef Władysław Bednarz 1879–1939 – październik–listopad*. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie „Chełminiacy 1982”, Centrum Badania Historii Solidarności i Oporu Społecznego w PRL Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki / Konferencja „Wojskowe Obozy Internowania jako szczególna forma represji w stanie wojennym” w 40. rocznicę utworzenia wojskowych obozów internowania dla opozycjonistów – Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, 3 listopada. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Bydgoszczy, OBBH.
- Kwidzyńskie Stowarzyszenie Wspierania Samorządności, I Liceum Ogólnokształcące im. dr. Władysława Gębika – dawne Polskie Gimnazjum w Kwidzynie / Wernisaż wystawy *Jesteśmy Polakami*

- mi! Związek Polaków w Niemczech* z okazji 85. rocznicy powstania szkoły; sesja popularnonaukowa w szkole poświęcona historii Związku Polaków w Niemczech – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rada Dzielnicy Siedlce / Parada Niepodległości dzielnicy Gdańsk-Siedlce z udziałem prezesa IPN. Rada dzielnicy Siedlce była organizatorem wydarzenia, a IPN współorganizatorem. W wydarzeniu uczestniczyło ponad 200 osób – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Pomorski Urząd Wojewódzki, NSZZ „Solidarność” / Uroczystość odsłonięcia w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim tablicy pamięci organizatorów i uczestników strajku środowisk oświaty, służby zdrowia i kultury w Urzędzie Wojewódzkim w Gdańsku 7–17 listopada 1980 r., którzy wywalczyli podpisanie porozumień z rządem – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Zakład Karny w Gdańsku-Przeróbce:
    - regularne prelekcje (średnio raz w miesiącu) dla osadzonych o najnowszej historii Polski; w spotkaniach jednorazowo uczestniczy kilkadziesiąt osób. Odpowiedzialne: OBEN;
    - w ramach spotkań cyklicznych wykład dla osadzonych o sytuacji duchowieństwa na Pomorzu Gdańskim w czasie II wojny światowej oraz po roku 1945 – 22 listopada. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN.
  - Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Gdańsku / Przekazanie w siedzibie Delegatury ABW przy ul. Okopowej 9 kierownictwu Delegatury publikacji autorstwa pracowników OBBH *Niezwykła historia zwykłych obiektów: Gdańsk, ul. Okopowa 9* poświęconej historii budynku, w którym siedzibę ma gdańska ABW – wcześniej mieściły się tam gestapo, UB i SB – 29 listopada. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
  - Lapigua – Support Center for Ukraine in Zamość / „Pomoc Rodakom z Mikołajowa” – akcja humanitarna na rzecz polskiej diaspory w Mikołajowie (Ukraina): przewóz spiworów oraz kuchenek turystycznych do Mikołajowa – listopad. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Zarząd Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność”, Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku / Współpraca przy wydaniu książki o strajkach w Urzędzie Wojewódzkim w Gdańsku w 1980 r. *Listopad '80. Rzecz o strajkach ludzi oświaty, służby zdrowia i kultury*, red. Jan Hlebowicz, Gdańsk 2022. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Delegatura IPN w Bydgoszczy**

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy / Konkurs „Józef Piłsudski – droga do niepodległej” dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych z województwa kujawsko-pomorskiego; udział wzięło 72 uczniów z 26 szkół. Konkurs rozstrzygnięto 11 stycznia.
- Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty / Promocja teki edukacyjnej *Stan wojenny 1981–1983*; w spotkaniu udział wzięli: Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty, zastępca dyrektora Oddziału IPN Gdańsk, zastępca przewodniczącego Kolegium IPN, prof. Sylwia Galij-Skarbińska – 12 stycznia.
- Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy / Udostępnienie wystawy „*Ocalić od zapomnienia*”. *Anna Jachnina ps. „Hanna”, „Hanka” (1914–1996)* – 24 stycznia.
- Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille’a w Bydgoszczy / Gra miejska „Konspiracja Armii Krajowej w Bydgoszczy” z udziałem grupy rekonstrukcyjnej – 14 lutego.
- Wojska Obrony Terytorialnej / Pierwsza część zajęć: warsztat historyczny poświęcony cichociemnym; druga część: zapoznanie uczestników z pracą archiwisty; prezentacja akt dotyczących podziemia niepodległościowego, w tym 5. Wileńskiej Brygady AK w zasobie Delegatury IPN w Bydgoszczy – 15 lutego.
- Centrum Kultury Browar B / Dzień edukacyjny upamiętniający postać gen. Władysława Andersa: pokaz filmów *Dzieci* i *Cichociemny z Włocławka*, prelekcja, konkurs dla uczniów szkół średnich „Polskie Siły Zbrojne” – 16 lutego.
- Polskie Koleje Państwowe SA / Uroczysty wjazd pociągu Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej Anders na dworzec we Włocławku z córką gen. Władysława Andersa, Anną Marią Anders, i prezesem IPN dr. Karolem Nawrockim. Gości przywitał dyrektor Oddziału IPN Gdańsk – 17 lutego.

- Inowrocławski Oddział Towarzystwa Powstania Wielkopolskiego / Konkurs fotograficzny „Powstanie Wielkopolskie w moim regionie” dla uczniów z Inowrocławia, Ślesina, Kcyni, Wójcina, Nakła i Bydgoszczy; w komisji konkursowej zasiadli Rafał Cymś, wnuk kpt. Pawła Cymśa, oraz pracownicy Delegatury – 21 lutego.
- Narodowy Bank Polski / Internetowy quiz „Żołnierze Wyklęci” przeprowadzony w aplikacji Kahoot!. Nagrodami były wydawnictwa edukacyjne IPN oraz pamiątkowe monety wyemitowane przez NBP – 1–4 marca.
- Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Górskiego w Rojewie, Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 im. L. Braille’a w Bydgoszczy / Montaż słowno-muzyczny „...kto scałuje z Twych oczu łez ślad...?”; scenariusz na podstawie grypsów Władysława Raczyńskiego, skazanego 1 marca 1946 r. przez Wojskowy Sąd Okręgowy na karę śmierci, do Maryli Sobocińskiej – 4 marca.
- Inowrocławski Klub Dyskusyjny / Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym” w Inowrocławiu poprzedzony rekonstrukcją historyczną; uczestnicy pokonali dystans 1963 metrów – jest to odwołanie do roku, w którym zginął ostatni żołnierz wyklęty Józef Franczak, ps. „Lalek” – 6 marca.
- Dom Spotkań z Historią w Warszawie / Spotkanie dla młodzieży „Kresowy tygiel narodów, religii i kultur...”: popularyzowanie wśród młodzieży wiedzy o historii Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej, uwrażliwianie jej na los Polaków za wschodnią granicą, kształtowanie świadomości, że nadal są oni częścią naszej Ojczyzny – 15 marca.
- Urząd Marszałkowski Toruń / Odświeżenie w I Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Krzywoustego w Nakle nad Notecią tablicy poświęconej ppom. Bernardowi Bzdawce, absolwentowi szkoły i cichociemnemu. W uroczystości udział wzięły dzieci Bernarda Bzdawki: syn Andrzej Bzdawka i córka Ewa Bzdawka z rodzinami, a także przedstawiciele władz wojewódzkich i powiatowych – 11 kwietnia.
- Bydgoska Rodzina Katyńska / Konferencja naukowa dla nauczycieli „Zbrodnia Katyńska. Historia – Pamięć – Edukacja”; wykłady: prof. dr hab. Waław Lewandowski, *Józef Mackiewicz – najbardziej „rosyjski” z polskich pisarzy antykomunistów*; pracownik IPN, *Zbrodnia Katyńska 1940 r. jako element sowieckiego ludobójstwa na Narodzie Polskim*; Magdalena Wolska (Bydgoska Rodzina Katyńska), *Jak mówić i uczyć o Zbrodni Katyńskiej z wykorzystaniem zasobów Federacji Rodzin Katyńskich*; pracownik IPN, *Archeologiczne aspekty Zbrodni Katyńskiej* – 13 kwietnia.
- Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej w Inowrocławiu / Konkurs plastyczny „Znak Polski Walczącej” – samodzielne przygotowanie przez uczniów rysunku znaku Polski Walczącej – 30 kwietnia.
- Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie / Szkolenie „Warsztat pracy nauczyciela historii i wiedzy o społeczeństwie. Historia i terażniejszość – zmiany w zakresie edukacji historycznej i obywatelskiej”, inspiracja nauczycieli do tworzenia regionalnych ścieżek pamięci na podstawie planszowych gier edukacyjnych: „Bydgoskie ścieżki pamięci”, „Włocławskie ścieżki pamięci” i „Toruńskie ścieżki pamięci” – 9 września.
- Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Zarząd Regionu Bydgoskiego NSZZ „Solidarność” / Konferencja „Związki zawodowe a nauka społeczna Kościoła – teoria i praktyka” w Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy; referat *Zarys rozwoju katolickiej nauki społecznej*, prowadzenie panelu dyskusyjnego na temat katolickiej nauki społecznej w rzeczywistości PRL i współcześnie – 12 września.
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Muzeum Twierdzy Toruń / Wystawa historycznej *Strażacki Wrzesień 1939*; referat podczas wernisażu – 16 września.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Bydgoszcz / Współpraca przy uroczystości odświeżenia obelisku Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej „Świerki-2” w Pszczółczynie – 18 września.
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Gniewkowie:
  - wernisaż wystawy *Zbrodnie niemieckie na Pomorzu i Kujawach (w tym w Gniewkowie) w dokumentach archiwalnych i dochodzeniu*, wykład w sali koncertowej MGOKSP w Gniewkowie – 19 września;

- współpraca w ramach akcji „Zapał Znicz Pamięci” – przy obelisku ku czci pomordowanych w lasach gniewkowskich zapalono znicze – 23 października.
- Hufiec ZHP Bydgoszcz-Miasto / Współpraca przy organizacji gry miejskiej „Na tropie bydgoskiej konspiracji”; harcerze rozwiązywali zadania związane z Polskim Państwem Podziemnym na Pomorzu; udział wzięło 240 osób – 27 września.
- Trawers Team Nakło / W biegu III Cross Cichociemnych im. ppor. Bernarda Bzdawki w Kowalewku przez tereny nadleśnictwa Dębogóra uczestniczyło kilkadziesiąt osób na dystansach 12 km i półmaraton. Start i meta znajdowały się przy strzelnicy sportowej w Kowalewku – 1 października.
- Chełmińscy 1982. Stowarzyszenie Osób Internowanych / Wystawa IPN w Chełmnie „*I nazywali to Wojskiem Polskim...!*” *Wojskowe Obozy Internowania w Polsce (1982–1983)* w 40. rocznicę powołania Wojskowych Obozów Internowania, spotkanie ze świadkami historii, konkurs wiedzy oraz warsztaty źródłoznawcze – 7 października.
- Urząd Miasta i Gminy Mrocza / Współpraca przy organizacji uroczystości upamiętniających ofiary zbrodni pomorskiej 1939 w Słupówku – 8 października.
- Biblioteka Publiczna w Sępólnie Krajeńskim / Prezentacja książki pracownika Delegatury dr Izabeli Mazanowskiej *Zbrodnia pomorska 1939 – Radzim* – 12 października.
- Zarząd Okręgowy Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników w Bydgoszczy / Przekazanie przez prezesa Zarządu Okręgowego Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników w Bydgoszczy Bolesława Karandyszowskiego do zasobu archiwalnego Delegatury materiałów Związku, m.in. dwóch kaset magnetofonowych z nagraniami wspomnień żołnierzy górników, kwestionariuszy osobowych członków, zbioru pamiątkowych medali wręczonych władzom Związku przez przedstawicieli lokalnych władz samorządowych oraz Kościoła – 13 października.
- Kujawsko-Pomorski Urząd Marszałkowski / Spotkanie dla uczniów toruńskich szkół z okazji Dnia Pamięci o Ofiarach Wojskowych Obozów Internowania z udziałem Tadeusza Antkowiaka, przewodniczącego Stowarzyszenia Osób Internowanych „Chełmińscy 1982”, oraz prokuratora IPN; konkurs wiedzy historycznej – 24 października.
- Instytut Prymasa Józefa Glempa / Spotkanie w Inowrocławiu z ks. dr. Antonim Ponińskim, sprawozdawcą podczas procesu zabójców bł. ks. Jerzego Popiełuszki, autorem publikacji historycznych, m.in. *Proces. Zabójcy ks. Jerzego Popiełuszki przed sądem w Toruniu* – 28 października.
- Instytut Badań Literackich PAN / Spotkanie poświęcone Józefowi Mackiewiczowi; wykład prof. Włodzimierza Boleckiego, historyka literatury polskiej – 31 października.
- Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim / Współpraca przy promocji książki dr Izabeli Mazanowskiej *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreussen* – 5 listopada.
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Więcborku / 24. Powiatowy Tydzień Kultury Chrześcijańskiej – współpraca przy promocji książki dr Izabeli Mazanowskiej *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreussen* – 7 listopada.
- Nadleśnictwo Bydgoszcz / Integracyjna impreza „Patriotyzm z Dziecięcym Graffiti: animacje Grupy Rekonstrukcji Historycznej – Garnizon Bydgoszcz, przemarsz pod pomnik pomordowanych patriotów, wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych – 12 listopada.
- Sejm RP / Wystawa *I nazywali to Wojskiem Polskim...!* *Wojskowe Obozy Internowania w Polsce (1982–1983)* w 40. rocznicę powstania Wojskowych Obozów Internowania w holu głównym gmachu Sejmu; w wernisażu udział wzięła wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska; inicjatorką była poseł Ewa Kozanecka – 15 listopada.
- Urząd Miasta Bydgoszczy / Na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej przeprowadzono kolejny etap poszukiwań szczątków ofiar terroru komunistycznego; wytypowano miejsce, w którym – według dokumentów historycznych – miał zostać potajemnie pogrzebany żołnierz Okręgu AK Lublin Władysław Bielecki ps. „Mikołaj”, rozstrzelany 24 października 1952 r. w Więzieniu Karno-Śledczym przy Wałach Jagiellońskich w Bydgoszczy. W pracach uczestniczył jego brat. Szczątki odnalezione przez archeologów mężczyzny zostaną poddane badaniom genetycznym.

IPN szuka również szczątków jego ojca Józefa Bieleckiego rozstrzelanego 19 grudnia 1951 r. na Zamku w Lublinie – 21 listopada.

- Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku / Udział w konferencji „Tobie, ojczyzno. Losy cichociemnych – żołnierzy tułaczy” – 23 listopada.
- Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego / Wykład *Okupacja niemiecka w Polsce w świetle 8 technik ludobójczych R. Lemkina. Próba klasyfikacji* na międzynarodowej konferencji naukowej „Ludobójcze zbrodnie zaborczych reżimów. Od II wojny światowej do Ukrainy” – 8 grudnia.
- Zakład Karny w Potulicach / Wykład *Stan wojenny w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej 1981–1983* – 13 grudnia.

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

- Muzeum w Gliwicach:
  - „CzasyPismo” – kontynuacja współpracy rozpoczętej w 2012 r. – wspólne wydawanie półrocznika. Odpowiedzialny: OIPN;
  - wspólna praca nad publikacją pokonferencyjną *Rok 1920 na Górnym Śląsku. Alianci – kampania plebiscytowa – powstanie*, red. Zbigniew Gołasz, Sebastian Rosenbaum, IPN, Muzeum w Gliwicach, Warszawa – Katowice – Gliwice 2022; konferencja zorganizowana przez Oddział IPN Katowice i Muzeum w Gliwicach (9–11 grudnia 2020 r.) – grudzień 2020 – wrzesień 2022. Odpowiedzialny: OIPN.
- Polskie Towarzystwo Historyczne – Komitet Główny Olimpiady Historycznej, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Kancelaria Sejmu RP / Wykład *Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy* dla nauczycieli na etapie eliminacyjnym Ogólnopolskiej Olimpiady Historycznej w Katowicach – 15 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Bielsku-Białej / Współpraca merytoryczna przy organizacji konferencji edukacyjnej online „Konstytucja marcowa w pierwszym roku jej obowiązywania. Rzut oka na okoliczności jej uchwalenia i wdrażania w życie ze szczególnym uwzględnieniem autonomicznego województwa śląskiego” – 20 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach:
  - współpraca merytoryczna przy organizacji konferencji edukacyjnej online dla nauczycieli „Stan wojenny 1981–1983” – 19 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - pomoc w organizacji śląskich rozgrywek regionalnych I Olimpiady Gier Planszowych IPN: udostępnienie sali w siedzibie Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach – 24–25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batki w Chorzowie, gminy: Bieruń, Mikołów, Mokre, Borowa Wieś, Przyszowice, Gliwice / III „Bieg Pamięci ze Światłem Pokoju” na trasie Oświęcim–Gliwice w 77. rocznicę „marszu śmierci” – 21 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRS w 1945 r. w Radzionkowie / Kontynuacja trwającej od 2015 r. wymiany informacji o Górnoślązakach deportowanych do ZSRS w 1945 r.; organizacja przez CDDG oraz Oddział IPN Katowice promocji publikacji dr. Dariusza Węgrzyna *Księga aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku* – 29 stycznia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej:
  - wykłady *Stan wojenny 1981–1983* i *Rotmistrz Witold Pilecki – życiorys pisany patriotyzmem* w ramach webinarium dla młodzieży bielsko-bialskich szkół ponadpodstawowych – 10 lutego, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - cykl czterech wykładów o stanie wojennym; wystawa *Stan wojenny 1981–1983*. Odpowiedzialne: OBEN.
- TVP3 / Współpraca przy realizacji filmu dokumentalnego *Film* w reż. Aleksandry Fudali-Barańskiej, poświęconemu amatorskiemu kinu lat pięćdziesiątych XX w.; premiera w TVP3 – 26 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.

- Rada Miasta Tychy, Klub „Gazety Polskiej” w Tychach / Wernisaż wystawy „*Nie jesteśmy żadną bandą. My jesteśmy z miast i wiosek polskich*”. 5. *Wileńska Brygada Armii Krajowej na Pomorzu* połączony z wykładem o por. Zdzisławie Badosze ps. „Żelazny” – 26 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Śląski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, parafia Niepokalanego Poczęcia NMP w Katowicach / Współpraca przy organizacji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Poseł do Parlamentu Europejskiego Jadwiga Wiśniewska / Objęcie patronatem merytorycznym VII Wojewódzkiego Konkursu „Żołnierze Wyklęci. Niezlomni Bohaterowie”, udział w jury, przekazanie nagród, pomoc przy organizacji gali finałowej w Miejskim Domu Kultury w Lublińcu – 5 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Śląskie Kuratorium Oświaty, Regiony NSZZ „Solidarność”: Śląsko-Dąbrowski, Podbeskidzki i Częstochowski / Uroczyste podsumowanie projektu „Gdy gaśnie pamięć ludzka, dalej mówią kamienie – 13 grudnia 1981 – Pamiętamy!”, realizowanego od 2021 r. w ramach obchodów 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego; udział wzięli represjonowani opozycjoniści z lat osiemdziesiątych XX w. oraz przedstawiciele szkół, których uczniowie i nauczyciele zostali nagrodzeni bądź wyróżnieni – 11 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zarząd Regionu Podbeskidzie NSZZ „Solidarność” w Bielsku-Białej:
  - finał XI Podbeskidzkiego Konkursu Historycznego w Liceum Ogólnokształcącym im. Armii Krajowej w Bielsku-Białej; udział wzięło 48 osób z 20 szkół ponadpodstawowych z powiatów bielskiego, żywieckiego i cieszyńskiego oraz z Bielska-Białej – 17 marca. Odpowiedzialne: OA;
  - eliminacje szkolne do XII Podbeskidzkiego Konkursu Historycznego „Solidarni”; udział wzięli uczniowie z 21 szkół ponadpodstawowych z powiatów bielskiego, żywieckiego i cieszyńskiego oraz z Bielska-Białej – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
- Urząd Miasta Jastrzębie-Zdrój / Współorganizacja uroczystości upamiętniających rodzinę Parzychów z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 w Tychach / Udział w obradach jury i współpraca organizacyjna w przeprowadzeniu XXIV Międzynarodowego Konkursu Plastycznego „Ludzie ludziom zgotowali ten los” im. Augusta Kowalczyka; uroczysty finał – 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Śląskie w Katowicach / Etap regionalny VII Turnieju Debat Historycznych IPN; współpraca organizacyjna (użyczenie pomieszczeń Muzeum Śląskiego) i merytoryczna (pracownicy Muzeum wygłosili wykłady dla uczestników i zasiadali w składach sędziowskich) – 24 marca i 28 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach / Inauguracja projektu „Śląska Policja, historia i teraźniejszość – warsztaty historyczno-edukacyjne” – 25 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze / Współorganizacja promocji książki Jana Jurkiewicza *Górnica »Solidarność« w województwie katowickim 1980–1989* w Zabrzu – 30 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Katowice / Współpraca przy organizacji wernisażu wystawy plenerowej *Armia Krajowa* pod pomnikiem Harcerzy Września na pl. Obrońców Katowic – 30 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miasto Ruda Śląska, Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück / Współpraca merytoryczna i organizacyjna przy realizacji VIII Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück” na etapie półfinałów oraz podczas gali finałowej w Miejskim Centrum Kultury im. Henryka Bisty w Rudzie Śląskiej – 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Okręgowa Inspekcja Pracy w Katowicach / „Konkurs wiedzy o prawie pracy, bhp i działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz o historii porozumień sierpniowych” – przygotowanie pytań dotyczących porozumień sierpniowych. udział w pracach komisji, wykład *Porozumienia sierpniowe i powstanie „Solidarności”* dla uczestników i ich opiekunów; wystawa *Stan wojenny 1981–1983* – 8 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.



- Starostwo Powiatowe w Cieszynie, Urząd Gminy w Brennej, Ośrodek Promocji, Kultury i Sportu w Brennej / Współpraca przy obchodach 54. rocznicy śmierci Zofii Kossak w ramach 80. rocznicy powołania Rady Pomocy Żydom „Żegota”; sympozjum naukowe poświęcone losom Zofii Kossak w czasie II wojny światowej oraz jej zaangażowaniu w tworzenie „Żegoty” – 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- 6. Batalion Powietrznodesantowy JW 4115 / Wykład *Zbrodnia Katyńska* w ramach współpracy edukacyjnej z jednostkami wojskowymi na Śląsku: formacjami WOT, wojskami operacyjnymi, w szczególności z 6. Batalionem Powietrznodesantowym z Gliwic; prezentacja wystaw – 16 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Instytucja Filmowa „Silesia Film” w Katowicach / Współpraca merytoryczna (przygotowanie pytań konkursowych, udział w pracach jury) i organizacyjna przy realizacji finału konkursu „Quiz wiedzy o Wojciechu Korfantom” w kinoteatrze Rialto w Katowicach – 20 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Śląski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Marszałkowski, Urząd Miasta Katowice, KW Policji w Katowicach, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach / „Katyński Marsz pamięci służb mundurowych województwa śląskiego w Katowicach” pod patronatem szefów MSW i MON – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kulach / Cykl wykładów dla funkcjonariuszy Służby Więziennej w ramach zajęć z wiedzy patriotyczno-historycznej w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie – 22–7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach / Współpraca przy realizacji Festiwalu Piosenki „O wolności” – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Śląski Urząd Wojewódzki, Muzeum Śląskie, Instytut Śląski w Opolu, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach / Konferencja w ramach obchodów katyńskich „I znowu tupot nóg żołdackich...» – śląskie ofiary zbrodni katyńskiej” poświęcona śląskim ofiarom zbrodni katyńskiej, w szczególności 1231 zamordowanym w Kalininie (dziś: Twer, Rosja) funkcjonariuszom Policji Województwa Śląskiego; wykład „...ofiary były całkowicie zaskoczone śmiercią” – *modus operandi zbrodni katyńskiej a pamięć zbiorowa Polaków*; przedstawienie sylwetek śląskich ofiar zbrodni katyńskiej: aspiranta Franciszka Szymkowiaka z Policji Województwa Śląskiego, Karola Grzesika – powstańca, działacza kombatanckiego, politycznego oraz samorządowego – i poety z grupy Kwadryga Władysława Sebyły – 25 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Katowice Miasto Ogrodów Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek / Wykład *Ignacy Paderewski – wirtuoz polityki* w ramach comiesięcznego cyklu spotkań dla uczniów szkół ponadpodstawowych na temat związków historii z muzyką – 26 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Oddział Śląski / Wykład *AK – największe podziemne państwo świata* dla uczniów szkół średnich w ramach akcji edukacyjnej IPN towarzyszącej prezentacji wystawy plenerowej *Armia Krajowa* – Katowice, 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub Inteligencji Katolickiej w Bielsku-Białej / Spotkanie w Książnicy Beskidzkiej z okazji 40. rocznicy powstania Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym i Internowanym; wykład *Członkowie Klubu Inteligencji Katolickiej w Bielsku-Białej w Biskupim Komitecie Pomocy Uwięzionym i Internowanym w latach 1982–1989* – 28 kwietnia. Odpowiedzialne: OA.
- Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących w Bielsku-Białej / Współpraca merytoryczna (udział w pracach jury konkursowego) i organizacyjna (przygotowanie regulaminu, udział w promocji, przygotowanie nagród dla laureatów) przy realizacji 4. edycji konkursu „Dzieje polskiej nauki i techniki” – 29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Areszt Śledczy w Katowicach:
  - „»Porzućcie nadzieję, którzy tu wchodzić...»». Areszt Śledczy w Katowicach w dwóch systemach totalitarnych” – cykl warsztatów dla uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów prowadzonych od 2005 r. na terenie aresztu: oprowadzanie uczniów po Areszcie Śledczym przez pracownika-wychowawcę, pogadanka funkcjonariuszy Służby Więziennej o ich pracy – 11 maja, 8 czerwca, 7 września, 19 października, 17 listopada, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN;

- cykl warsztatów dla uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów „Ks. Jan Macha – kapłan skazany na śmierć 1914–1942” na terenie aresztu: oprowadzenie uczniów po Areszcie Śledczym przez pracownika-wychowawcę, warsztaty przeprowadzone przez pracownika OBEN na temat pochodzącego z Chorzowa ks. Jana Machy – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Kongres Kresowian, Biuro Poselskie Michała Wójcika / Udział w pracach jury konkursu „Wołyń – Pamięć Pokoleń”, przekazanie nagród dla uczestników – 14 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Młodzieżowy Dom Kultury nr 2 w Bytomiu, Uczniowski Klub Sportowy KARB przy MDK 2 w Bytomiu / Współdział w organizacji XVII Międzynarodowego Festiwalu Modelarskiego – Bytom 2022, jednej z największych imprez modelarskich w Europie Środkowej; przyznanie nagród specjalnych w kategoriach „Historia Polski” i „Wojsko Polskie 1918–1945” – 14–15 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
  - XV Liceum Ogólnokształcące im. rtm. Witolda Pileckiego w Katowicach, Hufiec ZHP Lubliniec im. 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty / Współpraca przy organizacji uroczystości „Znicze Pamięci” w 74. rocznicę śmierci rtm. Witolda Pileckiego. Pracownik OBEN złożył wieniec pod tablicą poświęconą rtm. Pileckiemu i wygłosił przemówienie na temat jego działalności – 25 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum w Tarnowskich Górach / Współpraca przy promocji książki *Rok 1919 na Górnym Śląsku. Czas eskalacji konfliktów*, wydany wspólnie przez Oddział IPN Katowice i Muzeum w Tarnowskich Górach tom pokonferencyjny jest kontynuacją publikacji *Rok 1918 na Górnym Śląsku* i zapowiada kolejne. Celem serii jest stworzenie próby monografii lat 1918–1922 na Górnym Śląsku – 27 maja. Odpowiedzialny: OIPN.
  - Wojskowe Centrum Rekrutacji w Katowicach / Udział OBEN w pracach komisji konkursu „Patriotyzm wczoraj i dziś widziany w obrazach”; obrady Komisji – 31 maja, uroczyste wręczenie nagród – 23 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Kancelaria Prezydenta RP, Zespół Protokolarny Prezydenta / Współorganizacja spotkania uczestników konkursu „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück” z Pierwszą Damą RP Agatą Kornhauser-Dudą – honorowym patronem konkursu – w Pałacu Prezydenckim; udział wzięło ok. 70 osób – 6 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach, Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach / Współorganizacja obchodów 100. rocznicy utworzenia Policji Województwa Śląskiego: wernisaż wystawy „Pamiętaj, że nosisz mundur”. *Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia* autorstwa OBEN Katowice i Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach / Prelekcja *Policja Województwa Śląskiego w setną rocznicę utworzenia. Działania edukacyjne Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach* na konferencji edukacyjnej online „W 100. rocznicę powrotu części Górnego Śląska do państwa polskiego” – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Boguszowickie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ślady”, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności / Strefa edukacyjna IPN z grami planszowymi, wystawami i publikacjami podczas III Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki Harcerskiej i Niepodległościowej „Śladami Niepodległości”; wystawy: *Powstania śląskie 1919–1921* i *Pokolenie Baczyńskiego* – 10–11 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Zespół Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batki w Chorzowie / Współorganizacja „Rajdu rowerowego w 82. rocznicę pierwszego transportu 728 więźniów do niemieckiego nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego i Zagłady Auschwitz” – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa, Ogólnokrajowy Związek Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego / Organizacja części konferencyjnej obchodów Święta Pułkowego 27. Pułku Piechoty w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie – 15 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Poczta Polska SA / Prezentacja znaczka pocztowego „100. rocznica powrotu Górnego Śląska do Polski” – OBEN brało udział w przygotowaniu okolicznościowego folderu ze znaczkiem i przekazało

- 1200 sztuk odznaki Orzeł Śląski przyznanej 74. Pułkowi Piechoty w 1929 r. – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- 6. Batalion Powietrznodesantowy JW 4115, Biblioteka Klubu 6. BPD / Wykład z cyklu „Powstania Śląskie 1919–1921” dla żołnierzy zawodowych 6. Batalionu Powietrznodesantowego i Jednostki Specjalnej AGAT, wystawy przygotowane przez OBEN – 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Więzionych, Internowanych i Represjonowanych WIR, Sekcja Oświaty i Wychowania Regionu Częstochowskiego NSZZ „Solidarność”, Stowarzyszenie Ziemi Częstochowskiej „Solidarność i Niezawisłość” – Akademia Solidarności w Przystanku Historia Centrum Edukacyjne IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie / Współorganizacja konferencji popularnonaukowej „Iskra Wolności» i inne młodzieżowe organizacje antykomunistyczne w Częstochowie po aresztowaniu »Warszycy«”: wspomnienie o Janie Miedziejewskim i organizacji „Iskra Wolności”, wykład *Młodzież przeciwko Polsce Ludowej. Młodzieżowe organizacje antykomunistyczne z lat 1945–1956 w Częstochowie* – 24 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Hufiec ZHP Lubliniec im. 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty, Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa / Wydanie i przekazanie odznak pamiątkowych „Orzeł Śląski 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty” harcerzom, którzy je rozdawali – 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Instytut Tarnogórski w Tarnowskich Górach, Urząd Miasta Tarnowskie Góry / Wykład *Brama triumfalna w Królewskiej Hucie w 1922 r.* na XVII Tarnogórskiej Sesji Naukowej Muzeum Instytutu Tarnogórskiego „Wojsko Polskie posuwa się pionierem naprzód 1922–2022”; zapoznanie uczestników z ofertą wystaw przygotowanych z okazji stulecia przyłączenia części Górnego Śląska do Polski – 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie „Pamięć Jastrzębska”, Stowarzyszenie „Porozumienie Katowickie 1980”, Stowarzyszenie Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Śląsko-Dąbrowskiego, Stowarzyszenie Pokolenie, Stowarzyszenie „Chwała Bohaterom – Pamięć i Rekonstrukcja”, NSZZ „Solidarność” Komisja Międzyzakładowa KWK „Halemba-Wirek”, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności / Typowanie i opracowywanie nazwisk osób przedstawianych do odznaczenia „Krzyż Wolności i Solidarności”; współpraca z wymienionymi organizacjami dotyczyła wniosków o przyznanie odznaczenia. Odpowiedzialne: OA.
  - Gminny Ośrodek Kultury w Krzepicach, Krzepickie Koło Kolekcjonerów, Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa / Obchody 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej w Krzepicach – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Miasta Sławkowa / Uroczystość upamiętniająca żołnierza z Westerplatte ppor. Bronisława Grudzińskiego w ramach obchodów rocznicy wybuchu II wojny światowej – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Urząd Miejski w Blachowni / Uroczystość upamiętniająca żołnierza z Westerplatte ppor. Aleksego Kowalika w ramach obchodów rocznicy wybuchu II wojny światowej – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Rada i Wójt Gminy Węgierska Górka / Wykład *Historia budowy kościoła w Ciścu 5 listopada 1972 r.* na sesji Rady – 6 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum Historii Katowic, Urząd Miasta Katowice, Katowice Miasto Ogrodów Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek, Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Katowicach / Referaty na XXI Katowickiej Konferencji Naukowej „Katowice miejscem ważnych wydarzeń na przestrzeni ostatnich dwóch stuleci”: *Krwawe wydarzenia katowickie w sierpniu 1920 roku w informacjach prasy francuskiej i brytyjskiej, Wydarzenia katowickie 1922 r. w obiektywie Maxa Steckla, Kiedy Katowice były Stalinogrodem. Epizod w historii miasta* – 6–7 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego w Złotym Potoku, Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa, Gmina Janów, Starostwo Powiatowe w Częstochowie / Obchody II Święta Pułkowego 7. Pułku Artylerii Lekkiej oraz II Zjazd Rodzin Żołnierzy 7. Dywizji Piechoty: współorganizacja konferencji w Pałacu Raczyńskich, wykład o działaniach bojowych 7. Dywizji Piechoty we wrześniu 1939 r., prezentacja przygotowanej przez OBEN we współpracy z Muzeum Regio-

- nalnym im. Zygmunta Krasińskiego w Złotym Potoku wystawy *Wrześniowym szlakiem 7 Dywizji Piechoty. Bitwa pod Janowem 1939* – 11 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Oddział Katowice Związku Sybiraków, Sąd Okręgowy w Katowicach / Światowy Dzień Sybiraków: przygotowanie wojewódzkich obchodów, podczas których uczczono dr. Józefa Zemłę, współorganizatora pierwszego w Polsce Zrzeszenia Sybiraków – 16 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Urząd Miejski w Jaworznie, Muzeum Miasta Jaworzna:
    - wystawa *7. Kompania Rezerwy Policji Państwowej w Jaworznie w latach 1936–1939*, odsłonięcie w Parku Miejskim pomnika upamiętniającego funkcjonariuszy 7. Kompanii Rezerw Policji Państwowej w Jaworznie z inskrypcją memoratyczną konsultowaną przez Oddział IPN Katowice – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN;
    - odwiedziny mobilnego showroomu ze stanowiskami do gry w Jaworznie w ramach gamingowego projektu edukacyjnego „Gra szyfrów”, prelekcje o wojnie polsko-bolszewickiej oraz roli, jaką odegrali w niej polscy kryptolodzy – 26 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Seniorzy dla Chorzowa i Śląska, Śląska Telewizja Miejska / Obchody 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski – 19 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, Muzeum Miejskie w Jaworznie, Komenda Miejska Policji w Jaworznie / Współdziałanie na rzecz upamiętnienia udziału 7. Kompanii Rezerwy Policji Państwowej z Jaworzna w kampanii wrześniowej: przekazanie sztandaru Komendzie Miejskiej Policji, odsłonięcie obelisku ufundowanego przez Oddział IPN Katowice – 23 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Federacja Organizacji Polskich Pancerniaków, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych / Obchody 130. rocznicy urodzin gen. Stanisława Maczka w Częstochowie – 23 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Parafia NMP Anielskiej w Dąbrowie Górniczej, Rycerze Kolumba Rady Sosnowieckiej nr 15249 im. św. Rafała Kalinowskiego – we współpracy przygotowano tablicę upamiętniającą sługę Bożego abp. Jana Cieplaka oraz uroczystości ku jego czci – 25 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Śląska Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy / Prelekcja *Od „Solidarności” do wolności* dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Skoczowie w ramach obchodów 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej – 27 września. Odpowiedzialne: OA.
  - Muzeum Regionalne w Kamienicy Polskiej / Wykład *Działania 7. Dywizji Piechoty we wrześniu 1939 r. w świetle nowych faktów. Wybrane boje, nieznanne epizody i zapomniani bohaterowie* ilustrowany fotografiami archiwalnymi i dokumentami – 4 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum Szttygarka w Dąbrowie Górniczej, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział Zagłębiowski, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” Katowice / II Zagłębiowska Konferencja Edukacyjna dla nauczycieli: prezentacja pomocy dydaktycznych, warsztaty „Możliwości wykorzystania wystawy *Stan wojenny 1981–1983* w pracy dydaktycznej nauczyciela” – 7 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Wojskowa Biblioteka Oświatowa – Klub 18. Brygady Desantowo-Szturmowej w Bielsku-Białej, Jednostka Wojskowa 1328 / Projekt „Na szlakach historii oręża polskiego” / Prelekcja *Konflikt zbrojny powstań śląskich* – 14 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Inspektorat Wolność i Niezawisłość Beskidy / Przygotowanie tablicy upamiętniającej miejsce spotkań modlitwowych żołnierzy NSZ w kaplicy Matki Bożej Anielskiej i św. Andrzeja Boboli w Ciścu (Barani Cisieckiej), uroczystość jej odsłonięcia – 15 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Instytucja Filmowa „Silesia Film” w Katowicach, Polskie Radio Katowice / „Historia na ekranie” – udział w wyborze prezentowanych filmów, prelekcje wprowadzające przed seansami, nagranie – wspólnie z filmoznawcami z Instytucji Filmowej „Silesia Film” – w Polskim Radiu Katowice audycji poświęconych poszczególnym tytułom – 17–19 października, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Miejski w Bytomiu, Miejska Biblioteka Publiczna im. prof. Władysława Studenckiego w Bytomiu / Debata ekspercka „Wyzwania edukacji regionalnej w XXI w.” dla nauczycieli powiatu

- bytomskiego: przedstawienie działań OBEN Katowice na rzecz popularyzacji wiedzy o regionie – 19 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski w Jaworznie / Mowa poświęcona Janowi Martyniakowi i działalności Gwardii Ludowej PPS WRN w Jaworznie pod okupacją niemiecką podczas uroczystości odsłonięcia pomnika Jana Martyniaka w Jaworznie – 21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Muzeum Śląskie w Katowicach / Obchody 100. rocznicy utworzenia Policji Województwa Śląskiego – 21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Piaś” / Przygotowanie tablicy upamiętniającej jeńców Ostaszkowa i uroczystości jej odsłonięcia na skwerze Jeńców Ostaszkowa – 24 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, Prezydent Miasta Świętochłowic / Odsłonięcie pomnika Policjantów Województwa Śląskiego – ofiar zbrodni katyńskiej w Muzeum Powstań Śląskich, prelekcja na temat utworzenia Policji Województwa Śląskiego II Rzeczypospolitej Polskiej, prezentacja wystawy plenerowej „Pamiętaj, że nosisz mundur”. *Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia* – 4 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Parafia św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu / Obchody 50. rocznicy budowy kościoła w Ciścu – 5 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Fundacja Wolności i Rozwoju Społecznego – Fundacja dla Życia i Rodziny im. Jana Pawła II / Obchody 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Rada i Zarząd Dzielnicy Rybnik-Kłokocin / Obchody 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Miejski w Bytomiu, Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu / Obchody 100. rocznicy utworzenia Związku Polaków w Niemczech oraz 90. rocznicy powstania Polskiego Gimnazjum w Bytomiu – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach / „Spotkania z Historią – 100-lecie Policji Województwa Śląskiego” – na spotkaniu, w którym uczestniczyli rzecznicy prasowi komend miejskich i powiatowych z województwa śląskiego pracownicy OBEN omówili kwestie samorządności przedwojennego województwa śląskiego oraz powstanie i rolę Policji Województwa Śląskiego – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Instytut Myśli Polskiej im. Wojciecha Korfańtego, Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie / VI Forum Regionalne Między Małopolską a Górnym Śląskiem „Straż ogniowa w społeczności lokalnej” w Muzeum – Nadwiślańskim Parku Etnograficznym w Wygiełzowie: referat *Historia ochotniczych straży pożarnych w Jaworznie* i udział w dyskusji panelowej – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Zespół Szkół im. Orłąt Lwowskich w Tychach Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Katowicach / Wykład *Walki o Lwów 1918–1919 na tle odzyskania niepodległości* podczas uroczystości patronalnych szkoły – 21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Pokolenie, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Katowicach / Przygotowanie tablicy upamiętniającej Młodzieżowy Ruch Oporu Solidarności Walczącej i uroczystości jej odsłonięcia na terenie szkoły – 23 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
  - Śląska Liga Debat, Fundacja Projekty Edukacyjne / „Niepodległościowy Turniej Debat Oksfordzkich”: konsultacja tezy debat, udział w charakterze ekspertów – 24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Polskie Radio Katowice / Obchody 95. rocznicy powstania Radia Katowice – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Zespół Szkół nr 5 w Tychach / naczelnik OA Katowice przeprowadziła w ramach projektu „Co kryją archiwa” lekcję dla uczniów – 7 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
  - Stowarzyszenie „Podbeskidzie Wspólna Pamięć”, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” / Współorganizacja V edycji gry miejskiej „Tropami Solidarności” w Bielsku-Białej; zadania uczestników:

- odnalezienie tajnej drukarni i punktu przerzutu bibuły, wykonanie ulotki i transparentu, udział w manifestacji na trasie demonstracji okresu stanu wojennego – udział wzięło 18 zespołów uczniów bielskich szkół ponadpodstawowych, łącznie ponad 50 osób – 10 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
- Klub 6. Brygady Desantowo-Szturmowej w Gliwicach / „Monte Cassino” – wykład dla żołnierzy Jednostki Wojskowej 4115 w ramach szkolenia patriotycznego dla żołnierzy zawodowych – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - 13. Śląska Brygada Obrony Terytorialnej / Dyrektor Oddziału IPN Katowice i dowódca 13. Śląskiej Brygady Obrony Terytorialnej płk Tomasz Białas podpisali porozumienie o współpracy w organizacji szkoleń z medycyny pola walki, taktyki, postaw strzeleckich, popularyzacji wyników badań naukowych i prowadzenia działań edukacyjnych, wystawienniczych oraz wydawniczych – 22 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

- Muzeum Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego w Starej Wsi / Wystawa *Ks. Władysław Gurgacz. Kapelan Polski Podziemnej* – 2021 – marzec 2022 r. Odpowiedzialne: OBEN.
- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie:
  - współpraca przy prezentacji na pl. Jana Matejki w Krakowie wystawy *Powstanie Wielkopolskie* – 20 grudnia 2021 – 27 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości z okazji przekształcenia ZWZ w AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Parku im. Henryka Jordana – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości upamiętniających 82. rocznicę zbrodni katyńskiej oraz 79. rocznicę odkrycia dołów śmierci w Katyniu – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - organizacja wystawy infografik *Giganci nauki* na Plantach w Krakowie – 1 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja wydarzenia plenerowego „Tak smakuje Małopolska” na Małym Rynku w Krakowie – 2 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości upamiętniających wybuch Powstania Warszawskiego – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości Święta Wojska Polskiego oraz 102. rocznicy zwycięstwa w Bitwie Warszawskiej, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja uroczystości upamiętniających 76. rocznicę akcji rozbicia więzienia św. Michała w Krakowie przeprowadzonej przez 6. Kompanię Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica” – 18 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja mszy św. w intencji Ojczyzny w bazylice archikatedralnej pw. św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu oraz uroczystości upamiętniających 83. rocznicę agresji III Rzeszy i Słowacji na Polskę w kwaterze Żołnierzy Września 1939 r. na cmentarzu Rakowickim w Krakowie – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja im. Zofii i Jana Włodków:
  - współorganizacja warsztatów edukacyjnych prowadzonych online przez dr. hab. Tomasza Kargola (Instytut Historii UJ) „Ziemianie i wieś. Sąsiedzi na rzecz sprawy narodowej 1918–1921” – 12 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - organizacja warsztatów edukacyjnych online z udziałem Marka Bartona (PAN) *Działalność kulturalno-społeczna rodziny Dąmbskich z Kaliny Wielkiej* – 23 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja ogólnopolskiego etapu konkursu historycznego „Bądźcie apostołami narodu! Ziemianie jako sąsiedzi – kulturotwórcza rola dworów polskich w latach 1918–1945” – Goszyce, 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - prowadzenie przez pracownika OBBH konferencji naukowej „Między naturą a historią. Naukowe pasje prof. Jana Mariana Włodka (1924–2012)” – Kraków, 27 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.

- Muzeum Armii Krajowej:
  - pozyskanie materiału ikonograficznego do wystawy elementarnej o gen. Emilu Fieldorfie ps. „Nil” oraz projektów dotyczących AK – styczeń, finał projektu – luty. Odpowiedzialne: OBEN;
  - udział w jury konkursu „Na straży pamięci” z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – 21 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Małopolskie Kuratorium Oświaty, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego / Konkurs tematyczny dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2021–2022 „A jeśli ktoś nasz polski dom zapali – 40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce”; etap szkolny – listopad 2021 r., rejonowy – styczeń–luty 2022 r., wojewódzki – kwiecień 2022 r.; konkurs organizowany na zlecenie Małopolskiego Kuratorium Oświaty. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie / Pozyskanie materiałów zdjęciowych do wystawy o gen. Emilu Fieldorfie ps. „Nil” – styczeń–luty. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy w Rzeszawie / Współpraca przy pozyskiwaniu zdjęć gen. Leopolda Okulickiego – styczeń–luty. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Zakopane, Urząd Miasta Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu, Urząd Miejski w Gorlicach, Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu, Urząd Miasta i Gminy Biecz, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej, Dom Kultury w Wolbromiu, Klub 4. Skrzydła Lotnictwa Szkolnego w Dęblinie, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Ciężkowicach, Szkoła Podstawowa w Szczucinie / Wystawa *Armia Krajowa*: styczeń – maj w Wolbromiu, 11 lutego w Dęblinie, 14 lutego – maj w Zakopanem, 14 lutego – maj w Nowym Targu, 14 lutego – 7 marca w Gorlicach, 14 lutego – 7 marca w Olkuszu, 28 lutego w Szczucinie, 7 marca w Bieczu, 7–19 marca w Tarnowie, 19 marca – maj w Dąbrowie Tarnowskiej, kwiecień – maj w Ciężkowicach. Odpowiedzialne: OBEN, WSdsPiI.
- Urząd Miasta i Gminy Skała / Wystawa *Polski gen wolności. 150 lat walki o niepodległość* – 27 stycznia – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Historyczne Krakowa / Udział w dyskusji o książce – katalogu wystawy *Osiedleni. Mistrzejowice* pod red. Magdaleny Smagi w ramach cyklu „Salon Książki Krakowskiej” – 4 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu:
  - udział w spotkaniu dyskusyjnym *Wokół sądeckiej bezpieki* – Nowy Sącz, 10 lutego. Odpowiedzialne: OBBH;
  - przekazanie materiałów edukacyjnych uczestnikom Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym” w Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu – Oddziale Miasteczko Galicyjskie w Nowym Sączu – 6 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - finał konkursu historycznego „Epizody Niepodległości: »Elity ziemi sądeckiej II Rzeczypospolitej i ich losy«” – edycja 2021–2022 r. – 8 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wykład *Wielkie osobowości. Ojciec Święty Jan Paweł II i Prymas Polski Kardynał Stefan Wyszyński – ich wpływ na przemiany w Polsce i Europie w XX wieku* – 29 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - udostępnienie wystawy *Żołnierze Wyklęci Podziemie niepodległościowe 1944–1963*, Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu – oddział Miasteczko Galicyjskie w Nowym Sączu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminne Centrum Kultury w Żabnie oraz Hufiec ZHP Tarnów im. gen. Józefa Bema / III Festiwal Piosenki Harcerskiej im. hm. płk. Jerzego Pertkiewicza – 11 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Nowy Sącz:
  - wystawa *Polacy Ratujący Żydów*, 12 lutego – 12 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja obchodów upamiętniających ofiary Akcji „Reinhardt” w Nowym Sączu – 22–26 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gmina Mszana Dolna / Uroczyste odsłonięcie nagrobka ppor. Zbigniewa Kondala „Dicka”, żołnierza AK zamordowanego przez UB w 1945 r. – Olszówka, 13 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM, WSdsPiI Kraków.

- Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej / Współpraca przy otwarciu wystawy *Armia Krajowa* na pl. Szczepańskim w Krakowie – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Krakowa:
  - wystawy *Armia Krajowa, Zbrodnia Katyńska – zagłada polskich elit, Giganci nauki, Polacy ratujący Żydów* – 14–28 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce na Plantach w Krakowie – 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie:
  - wykład *Wolność i Niezawisłość jako kontynuacja Armii Krajowej* – Warszawa, 15 lutego. Odpowiedzialne: OBBH;
  - współorganizacja Rodzinnego Spotkania z Historią „Przed Godziną »W«” – 30–31 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca w związku z przygotowywaną wystawą czasową poświęconą płk. Łukaszowi Ciepłińskiemu i grypsom pisany przez niego w celi śmierci więzienia mokotowskiego. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.
- Urząd Gminy i Miasta Miechów, Muzeum Ziemi Miechowskiej / Gra internetowa „Bitwa Miechowska 1863” – 16 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Ziemi Miechowskiej, Urząd Miasta i Gminy w Miechowie / Współpraca przy organizacji uroczystości z okazji 159. rocznicy bitwy o Miechów – 17 lutego. Odpowiedzialne: OBEN, OIPN.
- Stowarzyszenie Passionart, TVP / Współorganizacja koncertu galowego w hołdzie Żołnierzom Wyklętym *Niezwycięzony – Franciszek Niepokólczycki*, emisja w TVP3 – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Niepodległości w Myślenicach:
  - wykład *Antykomunistyczne podziemie zbrojne w powojennej Polsce na przykładzie powiatu myślenickiego* – 1 marca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wykład *Akcja „Reinhardt” w Generalnym Gubernatorstwie z uwzględnieniem ziemi myślenickiej*, udział w uroczystości pod tablicą pamięci z okazji 80. rocznicy deportacji myślenickich Żydów w Myślenicach – 22 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli:
  - organizacja szkolenia dla nauczycieli „Armia Krajowa w Małopolsce” – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - konferencja dla nauczycieli upamiętniająca postać Józefa Wybickiego – patrona roku 2022 – 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wykład dla nauczycieli *Prasa drugiego obiegu w Krakowie w latach 1974–1989* – 4 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wykłady *Akcja „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* i *Nowy człowiek w nowym społeczeństwie. Geneza i istota totalitaryzmów* – 25 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - szkolenie i spacer historyczny dla nauczycieli *Śladami okupacji niemieckiej w Krakowie* – 8 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Patriotyczne Wspólnota Powiśla, Gminna Biblioteka Publiczna w Oleśnie / Wykład *O zjawisku powojennego podziemia niepodległościowego z uwzględnieniem przykładów rejonu Dąbrowy Tarnowskiej* – Olesno, 3 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Gminy Iwanowice / Współpraca przy prezentacji wystawy *Polski gen wolności. 150 lat walki o niepodległość* – 4 marca – maj. Odpowiedzialne: OBEN.
- 16. Batalion Powietrznodesantowy w Krakowie / Prelekcja przed filmem *Kwaterna Ł* (4 marca), prezentacje wystaw: *Armia Krajowa* (luty), *Stanisław Sosabowski* (21 marca) i *Cichociemni*. Odpowiedzialne: OBEN.



- Urząd Gminy w Osielcu / Współorganizacja i udział pracownika OBEN w uroczystościach z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w miejscu aresztowania mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” – Osielec, 6 marca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Klub Historyczny im. Armii Krajowej w Olkuszu, Stowarzyszenie Olkuszbiega, IV Liceum Ogólnokształcące w Olkuszu / Współorganizacja Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym” w Olkuszu – 6 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu, Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu / Spotkanie z cyklu „Działo się – Sądeckie Historie”: referat *Prof. dr hab. Marian Mordarski* – „*kadrowy bandyta z przeszłości*” – 11 marca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Stowarzyszenie „Tarnów pierwsze niepodległe” / Wykład *Podziemie niepodległościowe na Ziemi Tarnowskiej* – 11 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Miasta Bochni, Powiat Bocheński / Wystawa *Pokolenie Baczyńskiego* – 15 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Przedszkole w Wielkich Drogach, Przedszkole w Facimiechu, Szkoła Podstawowa nr 103 w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 114 w Krakowie / Warsztaty „Polskie Symbole Narodowe” – 17, 18 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miasto Kraków / Udział w pracach Zespołu Zadaniowego ds. Muzeum Ruchu Harcerskiego powołanego przez prezydenta Krakowa, udział pracownika OA w spotkaniu 18 marca. Odpowiedzialne: OA.
- Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück w Krakowie / Organizacja małopolskiego półfinału Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek niemieckiego obozu koncentracyjnego Ravensbrück” – 18 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć”:
  - wystawy *Polacy ratujący Żydów, Zagłada Żydów europejskich*, współorganizacja uroczystości upamiętniającej Polaków ratujących Żydów w Nowym Targu – 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca przy organizacji uroczystości katyńskich w Nowym Targu, m.in. wystawa *Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit* – 10 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Krakowskie Stowarzyszenie Mówców / Współpraca przy organizacji VI Małopolskiego Turnieju Debat Historycznych; finał – 27 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce / Współpraca przy organizacji upamiętnienia ofiar niemieckich zbrodni dokonanych w ramach Akcji „Reinhardt” – kontynuowana od marca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Klasztor Ojców Paulinów na Skałce w Krakowie:
  - współpraca przy organizacji cyklu dyskusyjnego „Prymas na Skałce. Wiara – Patriotyzm – Tożsamość – Pamięć”, cz. 3: „Pytania o miejsca pamięci. Między Wyszyńskim a współczesnością” – 29 marca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - współpraca przy organizacji cyklu dyskusyjnego „Prymas na Skałce. Wiara – Patriotyzm – Tożsamość – Pamięć”, cz. 4: *Pytania o tożsamość i politykę historyczną. Między Wyszyńskim a współczesnością* – 7 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitzu i Holokauście / Referat „*Do pracy tej powołać kobiety*” – *rola kobiet w jawnej i konspiracyjnej działalności pomocowej podczas okupacji niemieckiej* na konferencji popularnonaukowej w Oświęcimiu „*Pomoc miała twarz kobiety*” – 31 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa w Dziewinie / Prezentacja wystawy *Ks. Władysław Gurgacz. Kapelan Polski Podziemnej* – marzec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Mikłuszowicach, Szkoła Podstawowa nr 1 w Bochni / Wystawa *...o Orła w koronie. Zgrupowanie partyzanckie »Błyskawica«* – marzec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół nr 1 w Bochni / Wystawa *Precz z kajdanami bolszewizmu. Oddział partyzancki „Wiarusy” 1947–1949* – marzec. Odpowiedzialne: OBEN.

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ryczowie:
  - wystawa *Ojcowie Niepodległości* – marzec. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wykład *Objęcie władzy w Polsce przez komunistów, stan wojenny w Polsce z uwzględnieniem gminy Spytkowice* dla uczniów klas VII i VIII w ramach zakończenia obchodów jubileuszu 185-lecia szkoły – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem:
  - przygotowanie wystawy stałej w dawnej siedzibie gestapo w willi „Palace” w Zakopanem – marzec–maj. Odpowiedzialny: OIPN;
  - współpraca przy tworzeniu koncepcji wystawy stałej w byłej katowni gestapo w willi „Palace” – wrzesień – listopad. Odpowiedzialne: WSdSPiL.
- Zespół Szkół im. Komisji Edukacji Narodowej w Tymbarku / Organizacja turnieju gry planszowej „ZnajZnak”, prelekcja o ofiarach zbrodni katyńskiej – 1 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Krakowie / Organizacja spotkania autorskiego w ramach promocji książki dr. Wojciecha Paduchowskiego *Karły pod krzyżem. Nowohucki Kwiecień '60* – 8 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Towarzystwo Parku im. Henryka Jordana, Szkoła Podstawowa nr 137 z Oddziałami Przedszkolnymi im. prof. Wiktora Zina w Krakowie / Udział w uroczystości upamiętniającej Zofię Kossak – 8 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Biblioteka Miejska w Tymbarku / Wykład *Zbrodnia Katyńska* – 10 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół nr 1 w Gorlicach / Współpraca przy organizacji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie / Współorganizacja warsztatów historycznych dla młodzieży szkół średnich w ramach konkursów „Policjanci w służbie historii” i „Żołnierze w służbie historii” – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Społeczno-Kombatanckie Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” Obszar Południowy w Krakowie:
  - współorganizacja uroczystości upamiętniającej 77. rocznicę rozbicia więzienia w Miechowie – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - prelekcja z okazji 78. rocznicy rozbicia grupy cichociemnych i „Żelbetu” AK w krakowskim Łęgu – 8 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - udział w uroczystościach w 80. rocznicę pierwszej publicznej egzekucji przeprowadzonej przez Niemców w Krakowie – 24 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN;
  - współorganizacja uroczystości w 75. rocznicę zamordowania w więzieniu przy ul. Montelupich ppłk. Alojzego Kaczmarczyka, kpt. Józefa Ostafina i kpt. Waleriana Tumanowicza, członków II Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, Kraków – 13 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej w Oświęcimiu / Udział w otwarciu wystawy stałej w Oświęcimiu – 25 kwietnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Raciechowicach / Prelekcja o rodzinie Bujwidów dla uczniów klas VIII połączona z pokazem multimedialnym, pomoc w przygotowaniu okolicznościowej wystawy – 26 kwietnia. Odpowiedzialny: OA.
- Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego / Udział i prezentacja działań Oddziału IPN Kraków w „Festiwalu Zawodów” – Kraków, 26–27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Dom Kultury im. Cypriana Kamila Norwida w Krakowie, Muzeum Historyczne Krakowa / Współpraca przy organizacji spotkania promocyjnego książki dr. Wojciecha Paduchowskiego *Karły pod krzyżem. Nowohucki kwiecień '60* – 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Regionalne im. dr. Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim / Pozyskanie zdjęć do materiałów graficznych upamiętniających ofiary Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBEN Kraków, OBEN Lublin.

- Stowarzyszenie „Pro Patria” / Wykład *Podziemie niepodległościowe na Ziemi Tarnowskiej* na sesji popularnonaukowej poświęconej działaczowi WiN Władysławowi Stanuli ps. „Mrówka” – 1 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja Sądecka, Sądecki Dom Spotkań z Historią w Żmijanej / Udział w debacie na temat podziemia niepodległościowego w Małopolsce – 8 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Małopolskie Kuratorium Oświaty / Akcja przekazywania podręczników do historii Polski w języku ukraińskim dla uchodźców z Ukrainy – 10 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Jednostka Wojskowa NIL / Udział w uroczystych obchodach 15-lecia wojsk specjalnych – 15 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dom Kultury im. Cypriana Kamila Norwida w Krakowie / Współpraca przy nagraniu materiału promocyjnego wideo książki dr. Wojciecha Paduchowskiego *Karły pod krzyżem. Nowohucki kwiecień '60* do „Nowohuckiej Kroniki Filmowej” – 16 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Związek Harcerstwa Polskiego / Organizacja finału III edycji konkursu „Tak jak ptaki na wolności» – harcerze w obliczu II wojny światowej” – Kraków, 17 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Międzyzakonne Formacyjne Studium Teologicznego w Krakowie:
  - wykład *Powstanie warszawskie – bitwa o Polskę* – 17 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wykład *Polskie Miesiące* – 7 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szczep Czerwonych Maków ZHP / Współorganizacja gry terenowej z okazji rocznicy Bitwy o Monte Cassino oraz 60-lecia powstania Szczepu – Kraków, 21 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- XXIV Liceum Ogólnokształcące im. św. Jana Pawła II w Krakowie / Wykłady dla młodzieży szkolnej *Działalność i funkcjonowanie IPN* – 24 maja, *Losy gen. Leopolda Okulickiego* – 24 maja, *Działalność i losy ks. Władysława Gurgacza* – 31 maja, *Gen. Leopold Okulicki 1898–1946* – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Stowarzyszenie Społeczno-Kombatanckie Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” / Współorganizacja w Parku im. Henryka Jordana w Krakowie uroczystości upamiętniających rtm. Witolda Pileckiego w 74. rocznicę jego śmierci – 25 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wielozawodowy Zespół Szkół im. Witolda Pileckiego w Zatorze / Współorganizacja akcji „Znicze Pamięci w 74. rocznicę śmierci rtm. Witolda Pileckiego” – 25 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu, Filia w Gorlicach / Warsztaty dla nauczycieli i bibliotekarzy na temat edukacyjnych walorów historycznych gier planszowych IPN – 27 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- XLII Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Krakowie / Wykład *Zbrodnia katyńska* – 31 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Passionart / Współorganizacja finału wojewódzkiego Festiwalu Piosenki Niezlomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima” w Krakowie – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu / Współpraca przy organizacji etapu ogólnopolskiego konkursu historycznego „Bądźcie apostołami narodu! Ziemiańskie jako sąsiedzi – kulturotwórcza rola dworów polskich w latach 1918–1945” – Goszyce, 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Polskie Towarzystwo Ziemiańskie:
  - organizacja etapu ogólnopolskiego konkursu historycznego „Bądźcie apostołami narodu! Ziemiańskie jako sąsiedzi – kulturotwórcza rola dworów polskich w latach 1918–1945”, w Goszycach – 3 czerwca; prowadzenie konferencji naukowej „Między naturą a historią. Naukowe pasje prof. Jana Mariana Włodka (1924–2012)” w Krakowie – 27 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - dyskusja promocyjna opracowania dr. Marcina K. Schirmera *Polscy ziemiańskie w obronie ojczyzny podczas wojny z bolszewikami 1919–1921* z udziałem prof. dr. hab. Jana Żaryna i autora – Warszawa, 19 października. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN, OBBH.
- Małopolskie Kuratorium Oświaty, Region Małopolski NSZZ „Solidarność”, Regionalny Ośrodek Kultury Doliny Karpia w Zatorze, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli Ośrodek w Oświęcimiu / Współorganizacja projektu edukacyjnego „Historia Solidarności w Małopolsce”:

- zajęcia online dla nauczycieli „Praca z filmem *Robotnicy '80*” na seminarium „Przedsięwzięcia patriotyczne i edukacyjne dla uczniów”, wykład na temat NSZZ „Solidarność” podczas finału projektu – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Okręgowe w Tarnowie / Wystawy: *Aktion „Reinhardt” 1942–1943, Zagłada Żydów europejskich, Polacy ratujący Żydów, 35. rocznica chłopskiej pielgrzymki z Wierzchosławic do Tarnowa na spotkanie z Janem Pawłem II w 1987 r.* – 10 czerwca; *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych – 1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK ze Słopnic, Gmina Ochotnica Dolna / Organizacja rajdu „Szlakami Żołnierzy 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK” w Ochotnicy Górnej – 10–12 czerwca; współorganizacja obchodów 78. rocznicy zrzutów alianckich dla AK w Słopnicach – 10 lipca. Odpowiedzialne: OBEN, WSdSPiI.
  - Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu / Współorganizacja uroczystości upamiętniających zagładę Żydów w Olkuszu: wystawa *Zagłada Żydów Europejskich*, montaż tablic informacyjnych w punktach związanych z deportacją Żydów olkuskich – 10–14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolski Urząd Marszałkowski, Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej – 1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK, Urząd Gminy i Miasta Miechów, Urząd Gminy w Ochotnicy Dolnej, Urząd Gminy w Tarnowie, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu / Cykl wydarzeń plenerowych „Z miłości do Polski. Armia Krajowa” pod patronatem Marszałka Województwa Małopolskiego: prezentacja wystawy *Armia Krajowa*, stoiska edukacyjne i promocyjne IPN – Ochotnica Górna, 12 czerwca – Słopnice, 10 lipca – Wola Rzędzińska, 15 sierpnia – Miechów, 17 września – Nowy Sącz, 23 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolski Urząd Marszałkowski, Sejmik Województwa Małopolskiego / Organizacja cyklu wydarzeń plenerowych „Z miłości do Polski. Armia Krajowa” pod patronatem Marszałka Województwa Małopolskiego: Ochotnica Górna – 12 czerwca, Słopnice – 11 lipca, Wola Rzędzińska – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Zespół Szkół nr 1 im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach / Prezentacja magazynów archiwalnych oraz pokaz archiwaliów dla uczniów – 15 czerwca. Odpowiedzialne: OA.
  - Krakowska Grupa Wsparcia Pacjentów i Ich Rodzin ze Szpiczakiem Plazmocytowym / Wykład *Zygmunt Nowakowski i bracia – rozdział książki „Profesor Tadeusz Tempka – pionier polskiej hematologii”* w siedzibie PTTK w Krakowie – 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Stowarzyszenie „Pospolite Ruszenie” / Współorganizacja finału projektu „Europa: nowe rozdanie 1989–2019” – 21–22 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolski Urząd Wojewódzki, Stowarzyszenie im. ks. Piotra Skargi / Udział w obchodach 80. rocznicy likwidacji przez Niemców Zakładu dla Umysłowo i Nerwowo Chorych w Kobierzynie – 23 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
  - Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego / Współpraca przy organizacji „Festiwalu Zawodów” – 26–27 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Gmina Kocmyrzów-Luborzyca / Spotkanie eksperckie z udziałem Konsula Generalnego Węgier, Wójta Gminy Kocmyrzów-Luborzyca, historyków, archeologów i regionalistów na temat utworzenia historycznej ścieżki edukacyjnej poświęconej działaniom wojennym podczas I wojny światowej na terenie gminy Kocmyrzów-Luborzyca – 30 czerwca. Odpowiedzialne: WSdSPiI.
  - Stowarzyszenie Szarych Szeregów w Krakowie / Współorganizacja gry terenowej „Kryptonim Szare Szeregi” w Parku im. Henryka Jordana w Krakowie – 30 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - 6. Brygada Powietrznodesantowa im. gen. bryg. Stanisława Sosabowskiego w Krakowie:
    - zajęcia dla dzieci żołnierzy „Historia w kolorach” – 1 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
    - cykl wykładów oraz spotkań połączonych z oprowadzaniem po Krakowie dla żołnierzy – 19 września, 3 października, 24 października, 14 listopada, 19 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Fundacja na Rzecz Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Katedra UNESCO ds. Edukacji o Holokauście UJ, Instytut Prawa i Administracji WSB w Poznaniu / Referaty „*Chciałam po prostu*

- ją nastraszyć”*. *Kontakty Polek z Niemcami w przestrzeni życia codziennego w okupowanym Krakowie i Między zemstą a sprawiedliwością. Polityka władz komunistycznych wobec Volksdeutschow w latach 1945–1956* na konferencji „Auschwitz i Holocaust na tle zbrodni ludobójstwa w XX i XXI wieku. Co warto, co się opłaca? Sprawiedliwi i kolaboranci” – 1–3 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja Instytut Studiów Wschodnich / Wystawa *Żołnierze Wyklęci* – 8 lipca – 20 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Miasta Krakowa, Stowarzyszenie Szarych Szeregów / Współorganizacja 78. rocznicy Akcji „Koppe” – 9 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Centrum Kultury w Pleśnej, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie / Wykład o Waławie Felczaku dla grupy samorządowców i młodzieży z miejscowości Bodajk (Węgry) w ramach projektu Centrum Kultury w Pleśnej – 15 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Ośrodek Rozwoju Edukacji / Referat *Idea jagiellońska w dwudziestoleciu międzywojennym* – 20 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej:
    - pozyskanie zdjęć do materiałów graficznych upamiętniających Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: OBEN;
    - udział w dyskusji na temat publikacji dr. Jarosława Sellina *Żydzi i judaizm w doświadczeniu Karola Wojtyły (1920–1978)* – 27 lipca. Odpowiedzialne: OBBH;
    - wykład *Ludność żydowska w Polsce (1918–1945) w kontekście Praw Człowieka (10 grudnia 1948 r.)* dla funkcjonariuszy policji z województwa podkarpackiego – Markowa, 14 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Stowarzyszenie Gniazdo Integracji Lokalnej / opracowanie broszury *Rabczański ośrodek legionowy* o historii Legionów w Rabce – lipiec. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Waławia Felczaka:
    - stały udział pracownika OBBH w pracach Rady Instytutu z powołania przez Prezesa Rady Ministrów na kadencję 2018–2022. Odpowiedzialne: OBBH;
    - przygotowanie wystawy z cyklu biografie elementarne *Waławia Felczak* i udział w otwarciu wystawy – Warszawa, 1 sierpnia (wystawa eksponowana 1–31 sierpnia) – Kraków, 20 sierpnia (wystawa eksponowana 20–31 sierpnia). Odpowiedzialne: OBBH.
  - Buskie Samorządowe Centrum Kultury / Współpraca przy organizacji uroczystości w Busku-Zdroju z okazji obchodów rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego; projekcja filmu *Zakazane piosenki* – 1 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
  - Parafia św. Maksymiliana Męczennika w Oświęcimiu, Diecezja Bielsko-Żywiecka, Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau / Udział w uroczystości upamiętniającej 81. rocznicę męczeńskiej śmierci o. Maksymiliana Marii Kolbego – 14 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Ministerstwo Obrony Narodowej, Małopolski Urząd Marszałkowski w Krakowie, Urząd Gminy w Tarnowie, Starostwo Powiatowe w Tarnowie, Muzeum Okręgowe w Tarnowie / Współorganizacja wydarzeń plenerowych w Woli Rzędzińskiej: „Obchody rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920”, „Z miłości do Polski”, piknik „Zostań Żołnierzem” – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Rektorat Rzymskokatolicki w Glisnem pw. Najświętszego Serca Jezusowego, Wójt Gminy Mszana Dolna / Udział w uroczystościach upamiętniających poległych i zmarłych żołnierzy oraz kapelanów AK Oddziału Partyzanckiego por. Jana Stachury „Adama” i Placówki „Witolda” – Glisne koło Mszany Dolnej, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Żandarmeria w Nowym Sączu, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Laskowej / Opracowanie i uroczyste odsłonięcie tablic „Szlakami podziemia antykomunistycznego w okolicach Żmiącej”, udział w uroczystości upamiętniającej poległych w walce o niepodległość Polski – Żmiąca, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
  - Muzeum Okręgowe w Tarnowie Oddział Regionalne Centrum Edukacji o Pamięci:
    - prezentacja wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* w Woli Rzędzińskiej i Tarnowie – 15 sierpnia – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN;

- organizacja gry miejskiej „Polskie Państwo Podziemne” w Tarnowie; temat przewodni: historia struktur Polskiego Państwa Podziemnego oraz AK w Tarnowie – Tarnów – 26 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Sąddecki Sztetl / Udział w uroczystości upamiętniającej ofiary Akcji „Reinhardt” w Starym Sączu – 17 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski w Gorlicach / Udział w obchodach 80. rocznicy likwidacji gorlickiego getta – 19 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Stowarzyszenie Saga Grybów / Udział w obchodach 80. rocznicy likwidacji grybowskiego getta – Biała Niżna koło Grybowa, 21 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Urząd Miasta Bochni / Prezentacja wystawy *Aktion „Reinhardt” 1942–1943* – 24 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Parku im. Henryka Jordana, XXV Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Krakowie / Udział w obchodach 76. rocznicy śmierci Danuty Siedzikówny ps. „Inka” – 26 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie:
  - udział w Święcie Lotnictwa Polskiego w Muzeum – 28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - otwarcie ekspozycji muzealnej Izby Pamięci 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK w Słopnicach w ramach projektu „Muzea domowe” – 4 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Sąddecki Sztetl, Fundacja Rodziny Popielów „Centrum” / Udział w uroczystości otwarcia Skweru Pamięci Ofiar Zagłady w Nowym Sączu – 28 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Urząd Miasta Nowy Targ / Współorganizacja obchodów upamiętniających ofiary Akcji „Reinhardt”, wystawa *Aktion »Reinhardt« 1942–1943* w Nowym Targu – 30 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja im. Janusza Kurtyki / Udział w cyklicznych spotkaniach Rady Programowej Fundacji. Odpowiedzialne: OBBH.
- Jednostka Wojskowa NIL, Stowarzyszenie Wojskowe „Kultura – Turystyka – Obronność” / Ekstremalny marsz nocny „Śladami gen. »Niła« – od zmierzchu do świtu”: współorganizacja wydarzenia, wykład *General „Nil”*, wystawienie stoiska promocyjnego – Sucha Polana koło Poręby, 2 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta i Gminy Skawina, Muzeum Regionalne w Skawinie / Współorganizacja obchodów 80. rocznicy Akcji „Reinhardt” – Skawina, 2 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy w Łabowej, Fundacja „Osądź mnie Boże...” im. Ks. Władysława Gurgacza, Nadleśnictwo w Piwnicznej-Zdroju / Współorganizacja upamiętnienia żołnierzy Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców, mszy św. i stoiska edukacyjnego – Hala Łabowska, 3 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Społeczny Komitet im. św. Sebastiana w Skomielnej Białej / Współorganizacja 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej oraz upamiętnienia walk 10. Brygady Kawalerii płk. Stanisława Maczka w Skomielnej Białej: złożenie wiązanki kwiatów, wykład dla młodzieży – 4 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Społeczność Płazy, Piły Kościeleckiej, Bołęcina / Wykład *Działania wojenne w rejonie Płazy, Piły Kościeleckiej i Bołęcina 4 września 1939 r.* podczas uroczystości upamiętniających wydarzenia z 1939 r. – 4 września. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Skawinie / Wykład *Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* – 5 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie „Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück” / Organizacja i prowadzenie warsztatów edukacyjno-naukowych „FKL Ravensbrück. Historia i piętno” dla uczestników konkursu recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek FKL Ravensbrück” i ich opiekunów – Kraków, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Historyczne Krakowa – Oddział „Ulica Pomorska” / Współpraca w przygotowaniu i realizacji historycznej gry miejskiej „Akcja Krowodrza” w ramach obchodów Dni Pamięci Ofiar Gesta-

- po; temat przewodni: działalność konspiracyjna mieszkanek i mieszkańców krakowskiej dzielnicy Krowodrza; udział w panelu dyskusyjnym „Pomiędzy pamięcią a historią” poświęconym obozowi Baulager 15–XIV założonemu przez Niemców na obrzeżach dawnej wsi Mogiła (dziś dzielnica Nowa Huta) – 8–12 września. Odpowiedzialne: OBEN i OBBH.
- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Muzeum Archeologiczne / Współorganizacja uroczystości poświęconej działaczom WiN i PSL skazanym w procesie krakowskim w 1947 r. – 9 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Biblioteka Publiczna w Tuchowie / Współpraca przy organizacji i prowadzeniu dyskusji z Marią Radożycką-Paoletti, autorką książki *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześniowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* – 9 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brzesku / Wykład *Akcja „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* – 10 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Dom Kultury w Tuchowie / Wykład *Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* – 13 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Muzeum Miejskie w Tuchowie / Wykład *Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* – 13 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Gminna Biblioteka Publiczna w Spytkowicach, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie / Udział pracownika OBBH w posiedzeniach rady naukowej czasopisma „Rocznik Spytkowicki” – 15 września w Krakowie i 16 grudnia w Półwsi. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu filia w Zakopanem / Zajęcia dla nauczycieli i bibliotekarzy powiatu nowotarskiego poświęcone walorom edukacyjnym gier planszowych IPN – 15 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Miasta i Gminy w Proszowicach / Przygotowanie i przekazanie materiałów edukacyjnych dla finalistów V Biegu Proszowickiego im. Jana Marynowskiego – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Związek Sybiraków Oddział w Krakowie / Współorganizacja uroczystości w 83. rocznicę agresji ZSRS na Polskę oraz Dnia Sybiraka – 17 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Grupa Proszowice – Rajdy Rowerowe / Organizacja oraz prowadzenie merytoryczne rajdu rowerowego w 83. rocznicę bitew pod Proszowicami i Biskupicami Radłowskimi na trasie Proszowice – Koszyce – Radłów – Biskupice Radłowskie – Koszyce – Proszowice (18 września) oraz organizacja i prowadzenie merytoryczne rajdu rowerowego w 104. rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę na trasie Proszowice – Koniusza – Goszyce – Goszcza – Luborzycza – Kocmyrzów – Wronin – Wierzbno – Proszowice (30 października). Odpowiedzialne: OBEN i OBBH.
  - Polski Instytut Evidence Based Medicine, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Medycyna Praktyczna / Udział w 4. Międzynarodowej konferencji „Medical Review Auschwitz: Medicine Behind the Barbed Wire” – Kraków, 20 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Urząd Miasta i Gminy Żabno / Współorganizacja uroczystości oraz prezentacja wystaw *Aktion „Reinhardt” 1942–1943, Polacy Ratujący Żydów w czasie II wojny światowej, Zagłada Żydów europejskich* – 20 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Antykwariat „Abecadło” / Wykład *Książka – recepta na życie* – 21 września. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Fundacja „Pola Chwały” / Projekt historyczny „Pola Chwały”: prezentacja stanowiska promocyjno-edukacyjnego i stoiska Wydawnictwa IPN – Niepołomice, 24–25 września. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
  - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Światowy Związek Armii Krajowej Okręg Małopolska / Współorganizacja uroczystości upamiętniających powstanie Polskiego Państwa Podziemnego – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum Drukarstwa w Nowym Targu / Prezentacja wystawy *Polskie Państwo Podziemne* – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN.

- Starostwo Powiatowe w Tarnowie / Organizacja szlaku wystaw *Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* w szkołach ponadpodstawowych powiatu tarnowskiego – 27 września – 31 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie:
  - współpraca w ramach VI edycji projektu „Akademia Dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej” – wykłady, warsztaty, spacer historyczny dla nauczycieli – 27 września, 18 października, 11 listopada, 29 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca w przeprowadzeniu cyklu czterech zajęć seminaryjnych online dla nauczycieli „Spotkania z historią najnowszą” – 27 października, 9 listopada, 17 listopada, 1 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja seminarium online dla nauczycieli „Pan Tadeusz. Media pamięci” w ramach cyklu „Literatura i Pamięć” – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Nowy Targ, Hala Lodowa w Nowym Targu / Współorganizacja prezentacji „Gry szaryfrów” – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Nomina Rosae Ogród Kultury Dawnej / Udział w dyskusji panelowej inaugurującej projekt „Wojenny Nowy Sącz” – 28 września. Odpowiedzialne: WSdPiI.
- Klasztor Ojców Paulinów na Skałce w Krakowie / Udział w uroczystości zakończenia obchodów jubileuszu 550-lecia obecności Ojców Paulinów na Skałce w Krakowie – 30 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Podhalańska Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Błyskawica”, Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć”, Podhalański Hufiec ZHP, Liceum Ogólnokształcące nr 1 im. Eugeniusza Romera w Rabce-Zdroju / Współorganizacja XVII Rajdu Szlakami Żołnierzy Wyklętych mjr. Józefa Kurasia „Ognia” w Gorcach – Rabka-Zdrój, 30 września – 2 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Chorągiew Krakowska Związku Harcerstwa Polskiego im. Tadeusza Kościuszki / Współpraca przy organizacji IV edycji konkursu tematycznego „»Tak jak ptaki na wolności« – harcerze w obliczu II wojny światowej” dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa małopolskiego oraz harcerzy – wrzesień–październik. Odpowiedzialne: OBEN.
- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Oddział Ochrony Dziedzictwa Narodowego, Wydział Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i Dziedzictwa Narodowego / Udzielanie informacji dotyczących grobów wojennych i nieznanymi miejsc pochówku – wrzesień–listopad. Odpowiedzialne: WSdPiI.
- Fundacja Sądecka:
  - udział w dyskusji panelowej „Polskie Państwo Podziemne w okresie II wojny światowej” w ramach wydarzenia „Polskie Państwo Podziemne. Historia i czyn zbrojny” w Domu Spotkań z Historią w Żmiącej (gmina Laskowa) – 1 października. Odpowiedzialne: OBBH;
  - udział w seminarium „Stan wojenny wczoraj i dziś” w Domu Spotkań z Historią w Żmiącej – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- XXIV Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Krakowie / Wykłady dla uczniów: *Armia Krajowa – Wojsko Polskie w konspiracji* – Kraków, 4 i 13 października; *Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Organizacja i funkcjonowanie instytucji państwowej* – Kraków, 5 i 6 października; *Okręg Krakowski SZP-ZWZ-AK i jego kowandanci* – Kraków, 11 października; *Między racją stanu a manipulacją. Osoby i wydarzenia II wojny światowej oraz 2. połowy XX w. w kształtowaniu wizerunku państwa polskiego i Polaków* – Kraków, 13 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej / Wykład *Roszczenia, reparacje – aspekty prawne i polityczne* – Kraków, 11 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Polska Agencja Prasowa / Przedstawienie reprezentantom Żydowskiej Gminy w Estonii działań edukacyjnych i naukowych Oddziału IPN Kraków związanych z 80. rocznicą rozpoczęcia Akcji „Reinhardt” – Kraków, 14 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wiejski Ośrodek Kultury w Ochotnicy Górnej / Wykład otwarty *Groby wojenne na terenie Ochotnicy Górnej* – 15 października. Odpowiedzialne: WSdPiI.



- Wiejski Ośrodek Kultury w Tylmanowej / Wykład otwarty *Groby wojenne na terenie Tylmanowej* – 16 października. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Gmina Ochotnica Dolna / Udział w projekcie „Ocalić od zapomnienia” mającym na celu dbanie o groby wojenne i miejsca historyczne w gminie, dwa spacer historyczne dla młodzieży szkół podstawowych z Ochotnicy Górnej i Tylmanowej – 17 października. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- LXII Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Krakowie / Wykłady dla młodzieży *Obrona Grodna i Polska Odrodzona* – 17 października, 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Liceum Montessori (Centrum Resurrectiones w Krakowie) / Wykład dla uczniów *Polscy Sprawiedliwi* – Kraków, 19 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu / Współpraca w promocji eliminacji regionalnych Olimpiady Gier Planszowych IPN – Kraków, 20–21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu Oddział Muzeum Lachów Sądeckich w Podegrodziu:
  - wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja wolności* z prelekcjami *Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie i Losy zesłańców w ZSRS* – Podegrodzie, 23 października. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa *Stan wojenny 1981–1983*, udział w dyskusji panelowej z udziałem Andrzeja Szkaradka o represjach w stanie wojennym w ówczesnym województwie nowosądeckim – Podegrodzie, 9 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Małopolskie Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu / Wykład *Więzenie w Nowym Sączu w latach 1939–1955* po uroczystości odsłonięcia na budynku Zakładu Karnego tablicy upamiętniającej więzionych i torturowanych w latach 1939–1955 – 24 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Parafia NMP Matki Kościoła i św. Jakuba Apostoła w Brzesku / Wykłady *Fenomen AK i Polscy Sprawiedliwi* w ramach „Akademii Historii Polski XX wieku” – 25 października, 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Kwartalnika „Wyklęci” / Wykład *Realizm pesymistyczny w Krakowie* – 27 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego / Wykład otwarty *Polskie Państwo podziemne na Limanowszczyźnie. Przejawy działalności i znaczenie* – 27 października. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, Muzeum AK w Krakowie / Referat *Akcje „Taśma” i „Łańcuch” na terenie Małopolski* na ogólnopolskiej konferencji naukowej „W 80. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) na Armię Krajową (AK)” dedykowanej prof. Grzegorzowi Mazurowi – Kraków, 28 października. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Przedszkole nr 38 w Krakowie / Warsztaty „Historia w kolorach – polskie symbole narodowe” – 2 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Polskie Towarzystwo Ziemiańskie Oddział Kraków / Organizacja inauguracji ogólnopolskiego konkursu historycznego „Wybitni ziemianie w okresie międzywojennym. Gospodarka, kultura, nauka, dyplomacja” – Kraków, 3 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Porozumienie Organizacji Kombatanckich i Niepodległościowych w Krakowie / Prelekcja o pracach pionu poszukiwań i identyfikacji podczas uroczystości przy murze więzienia przy ul. Montelupich – 3 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Grupa „Wyklęci-Niezlomni. Przywróćmy pamięć naszym bohaterom” / Współpraca przy realizacji IX Krakowskich Zaduszek za Żołnierzy Wyklętych-Niezlomnych – 6 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Oddział Krakowski Stowarzyszenia Szarych Szeregów / Panel dyskusyjny, udział w dyskusji „Od Szarych Szeregów do wolnych wyborów – rola harcerstwa w odzyskiwaniu niepodległości w kontekście działalności hm. Władysława Zawiaślaka”, premiera filmu dokumentalnego o hm. Władysławie Zawiaślaku w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie – 6 listopada. Odpowiedzialne: OA.
- Szkoła Podstawowa nr 160 w Krakowie / Warsztaty „Historia w kolorach – polskie symbole narodowe” – 8 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

- Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna w Krakowie / Warsztaty „Historia w kolorach – polskie symbole narodowe” – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego:
  - referat *Etos ziemiaństwa w godzinie próby – ziemianie w Generalnym Gubernatorstwie wobec wyzwań okupacyjnej codzienności na przykładzie pomocy ofiarom wojny* na II Międzynarodowej Konferencji „Inteligencja polska wobec totalitaryzmów: opór i kompromis podczas II wojny światowej” – Warszawa, 9 listopada. Odpowiedzialne: OBBH;
  - międzynarodowa konferencja „Ludobójcze zbrodnie zaborczych reżimów. Od II wojny światowej do Ukrainy” – udział w konferencji, referat *Polityka depopulacyjna oraz biologiczne wyniszczanie narodu polskiego w świetle ekspertyz dla Najwyższego Trybunału Narodowego* – Warszawa 8–9 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie:
  - wykład *Epoka środkowego PRL-u. Władysław Gomułka i Edward Gierek dla nauczycieli* – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH;
  - wykład *Przełom ustrojowy w 1989 roku* – 1 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Stowarzyszenie Miłośników Historii, Tradycji i Kultury Ziemi Skrzydlańskiej / Wykład *Oddział Skalowców. Tragiczna epopeja strażaków-partyzantów* podczas sesji popularnonaukowej w 83. rocznicę wybuchu II wojny światowej – Skrzydlna, 10 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Gmina Sułoszowa / Obchody Święta Odzyskania Niepodległości: prelekcja w ramach gminnych obchodów w Sułoszowej – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach, Oddział Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wincentego Witosa, Wójt Gminy Wierzchosławice / Udział w uroczystościach z okazji jubileuszu 50-lecia powstania i działalności Muzeum Wincentego Witosa – Wierzchosławice, 11 listopada. Odpowiedzialny: OIPN.
- Towarzystwo Miłośników Gilowic, Gminny Ośrodek Kultury w Gilowicach / Udział w uroczystościach Święta Niepodległości połączonych z upamiętnieniem Stanisława Pyjasa – Gilowice, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Miasta i Gminy w Miechowie / Udział w uroczystościach Święta Niepodległości – Miechów, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja im. Zofii i Jana Włodków, Małopolskie Kuratorium Oświaty, Biblioteka im. Raczyńskich w Poznaniu / Konkurs „Wybitni ziemianie w okresie międzywojennym. Gospodarka, kultura, nauka, dyplomacja” / Współpraca w ramach projektu edukacyjnego 2022–2023 przy pracach koncepcyjnych i organizacji nowej edycji konkursu. Inauguracja konkursu – 14 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Binarowej / Udział w komisji Konkursu Poezji Patriotycznej „Nasza Ojczyzna”, prelekcja *Niepodległość 11 listopada 1918* – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kazimierzy Wielkiej / Wykład *Polska Odrodzona* – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Małopolski Ośrodek Wychowawczy im. św. Siostry Faustyny w Krakowie / Udział w projekcie „Jest taki kraj”, wystąpienia *O patriotyzmie na podstawie wybranych przykładów z historii, Niepodległość – jej waga i walka o nią* – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego / Udział w radzie redakcyjnej czasopisma naukowego „AREI. Journal for Central and Eastern European History and Politics” – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Czasopismo „Układ Sił” – Festiwal Książki Geopolitycznej w Warszawie / Udział w panelu dyskusyjnym – 19 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa nr 86 w Krakowie / Warsztaty „Historia w kolorach – polskie symbole narodowe” – 22 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego / Wykład *Eksperymenty pseudomedyczne w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz-*

- Birkenau* na międzynarodowej konferencji naukowej „Obozy niemieckie w latach 1939–1945 – aktualny stan badań” – Olkusz, 24 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Biblioteka Publiczna w Męcinie / Wykład otwarty *Cichociemni na Ziemi Limanowskiej. Rola elitarnych żołnierzy podziemia w Inspektoracie AK Nowy Sącz* – 25 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Akcja Katolicka w Szczawnicy / Udział w dyskusji poświęconej II wojnie światowej i relacjom polsko-rosyjskim na przestrzeni wieków – 26 listopada. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi, Portal PCh24 / Udział w debacie po premierze filmu *Wszystkie maski Kremla. Czy Rosja się nawróciła?* w reż. Krystiana Kratiuka – Warszawa, 29 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Szkoła Podstawowa nr 1 w Olkusz / Warsztaty dla uczniów „2. Korpus Polski” i „Miś Wojtek” – 30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Archiwa Państwowe – Archiwum Akt Nowych, Światowy Związek Żołnierzy AK, Fundacja Polskiego Państwa Podziemnego / Wystąpienie *Dokumenty Okręgu ZWZ-AK Kraków. Drogowskazy* na konferencji naukowej „Dokumenty Polskiego Państwa Podziemnego 1939–1945 – stan zachowania” – Kraków, 1–2 grudnia. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.
  - Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Krakowie / Wykład *Polscy Sprawiedliwi* – 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - 11. Małopolska Brygada Obrony Terytorialnej im. gen. bryg. Leopolda Okulickiego ps. „Niedźwiadek” / Udział w uroczystych przysięgach żołnierzy MBOT w Tarnowie – 3 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Bojowe Schrony Proszowice / Udział w otwarciu Izby Pamięci Stowarzyszenia w Karwinie – Karwin, 3 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu – oddział Miasteczko Galicyjskie w Nowym Sączu / Wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności*, prelekcje *Losy zesłańców w ZSRS i Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie* – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie / Wykład *Stan wojenny w Polsce* – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Muzeum Literatury / Udział w dyskusji *Libańskim śladem Juliusza Słowackiego. Promocja katalogu „Słowacki w Libanie”* – Warszawa, 14 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
  - X Liceum Ogólnokształcące im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie / Wykłady *Zbrodnia Katyńska, Fenomen Armii Krajowej, Żołnierze Wyklęci* – 14, 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni / Prezentacja wystawy *Mały formatem – wielki duchem „Kurierek-B” – pismo bocheńskiej „Solidarności” 1981–1989*, spotkanie z członkami NSZZ „Solidarność”, którzy obsługiwali podziemną drukarnię lub odpowiadali za kolportaż pisma – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej – 1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK w Słopniach, Stowarzyszenie Lotnictwa Eksperymentalnego z Łososiny Dolnej, Krakowski Klub Seniora Lotnictwa / Inscenizacja historyczna zrzutów dokonanych przez samoloty V Eskadry Specjalnego Przeznaczenia 1586 dla AK w 1944 r. – Polanki Szczawskie, 18 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Szkoła Podstawowa nr 137 w Krakowie / Warsztaty dla uczniów „2. Korpus Polski” i „Miś Wojtek” – 20 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolskie Kuratorium Oświaty, Region Małopolski NSZZ „Solidarność”, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Oświęcimiu / Współpraca przy realizacji projektu edukacyjnego „Solidarność a stan wojenny” dla młodzieży szkół ponadpodstawowych – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Oświęcimiu / Wykład *Solidarność i stan wojenny* dla uczniów i nauczycieli – Kraków, 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

- Muzeum Zamkowe w Sandomierzu / Przygotowanie artykułu *Sytuacja ziemianstwa na terenie Kielecczyzny w okresie II wojny światowej* do wystawy poświęconej pamięci dr. Janusza Kamockiego – Sandomierz, 23 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Raciechowicach / Prelekcja podczas gry terenowej dla uczniów na temat rodziny Bujwidów związanej z gminą Raciechowice – 28 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
- Stowarzyszenie „Klub Przyjaciół Wieliczki” / Wykład *Pomoc świadczona Żydom przez ludność polską w okresie II wojny światowej na okupowanych terenach województwa krakowskiego* – Wieliczka, 30 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wydawnictwo Adam Marszałek / Udział pracownika OBBH w radzie naukowej czasopisma „Copernicus. Czasy Nowożytne i Współczesne”. Odpowiedzialne: OBBH.
- Komisja Biograficzna PAU w Krakowie / Udział pracownika OBBH w pracach Komisji. Odpowiedzialne: OBBH.
- Komisja Wschodniosłowiańska PAU w Krakowie / Udział pracownika OBBH w pracach Komisji. Odpowiedzialne: OBBH.
- Parafia św. Katarzyny w Spytkowicach / Udział pracownika OBBH w posiedzeniach redakcji kwartalnika „Sapientia”. Odpowiedzialne: OBBH.

### Delegatura IPN w Kielcach

- Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Długosza w Sandomierzu, Klub Miłośników Sandomierza im. Mariana Połńskiego w Sandomierzu / Stała współpraca: publikacja na łamach pisma „Sandomierzanin” felietonów o najnowszej historii ziemi sandomierskiej.
- Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Archiwum Państwowe w Kielcach, Muzeum Historii Kielc, Muzeum Narodowe w Kielcach, Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach / Współpraca przy wydawaniu publikacji źródłowych „Seria Świętokrzyska. Dzienniki, Wspomnienia, Pamiętniki, Listy”. Dotychczas ukazało się pięć tomów, szósty (ks. Henryk Peszko, „*A droga była niełatwa...*”. *Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910–1955*) w druku.
- Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Wirtualny Sztetl w Chmielniku / Współpraca przy organizacji uroczystości z okazji Dnia Judaizmu – 13 stycznia, Europejskiego Dnia Pamięci o Sprawiedliwych wśród Narodów Świata – 3 marca oraz przy organizacji konferencji naukowej „Akcja »Reinhardt« w regionie kieleckim”; prelekcje historyczne oraz wykład na konferencji – 7 października.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Kielce, Prezydent Kielc, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Garnizon Kielce, 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej / Współpraca przy organizacji obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – 14 lutego.
- Wojewódzki Dom Kultury w Kielcach, Kuratorium Oświaty w Kielcach / Prezentacja z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych spektaklu *Golgota Wroclawska* – dla uczniów szkół średnich z województwa świętokrzyskiego – 4, 7, 8 marca.
- Fundacja „Projekty Edukacyjne” – Turniej Debat Historycznych IPN / Współpraca przy organizacji regionalnego etapu w Kielcach – 4 kwietnia.
- Stowarzyszenie „Wolni i Solidarni 1980–1989”:
  - współorganizacja spotkania poświęconego Żołnierzom Niezłomnym w Ostrowcu Świętokrzyskim: prelekcja *Historie znane i nieznanne. Z dziejów podziemia niepodległościowego na Kielecczyźnie po 1945 r.* – 9 kwietnia;
  - „Nie oddamy Sierpnia” / Współorganizacja spotkania poświęconego 40. rocznicy manifestacji 31 sierpnia 1982 r. w Starachowicach i Kielcach, prelekcja – Starachowice, 17 sierpnia.
- Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”:
  - współpraca w ramach Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o NSZZ „Solidarność”, przekazanie nagród, m.in. publikacji i gier planszowych IPN dla zwycięzców konkursu, udział w rozstrzygnięciu w siedzibie Enea Połaniec – 12 kwietnia;

- współpraca w ramach obchodów 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce; Zarząd Regionu objął patronatem honorowym zorganizowaną przez Delegaturę debatę *Czy Służba Bezpieczeństwa rozpracowała „Solidarność”?* – Kielce, 14 grudnia.
- Stowarzyszenie Kielecka Rodzina Katyńska / Współpraca przy organizacji w Kielcach obchodów Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – 13 kwietnia.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Ogólnopolski konkurs „Podziemna armia. Ludzie, miejsca i walki Armii Krajowej” dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych pod patronatem SZZAK. Uroczyste rozstrzygnięcie – 26 kwietnia.
- Kuratorium Oświaty w Kielcach, Społeczny Komitet „Pamiętamy o Westerplatte” (w składzie: Delegatura OIPN Kielce, Kuria Diecezjalna w Kielcach, ŚWK Ochotnicze Hufce Pracy w Kielcach, 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Wojewoda Świętokrzyski, Prezydent Miasta Kielce oraz Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty):
  - wojewódzki konkurs „Nasi tam byli – Westerplatte 1939. Żołnierze 2. Dywizji Piechoty Legionów WP w walkach na Westerplatte” dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych; uroczyste rozstrzygnięcie – 26 kwietnia;
  - kontynuacja współpracy przy organizacji przedsięwzięcia „Kieleccy Westerplattacy”: II Rajd Rowerowy im. Westerplattaków 2022 r. z Kielc na Westerplatte – 27 sierpnia – 1 września; akcja „Pamiętajmy o żołnierzach broniących Westerplatte” – 1 września; Wojewódzkie Uroczystości „Pamiętamy o Westerplattacych” – 7 września.
- Komisja Związkowa Emerytów i Rencistów NSZZ „Solidarność” przy Delegaturze Zarządu Regionu Świętokrzyskiego w Skarżysku-Kamiennej / Wykład *Wyzwolenie, którego nie było* – 4 maja.
- Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska / przekazanie materiałów źródłowych dotyczących zbrodni katyńskiej i kłamstwa katyńskiego – 6 maja.
- Wojewódzki Dom Kultury im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Kielcach / Współorganizacja VIII edycji Kieleckiego Przeglądu Filmów Fabularnych „Historia w filmie” w kinie Fenomen – 16 maja.
- Posel Agnieszka Górka, Towarzystwo Patriotyczne im. ks. Romana Kotlarza w Szydłowcu, Mazowieckie Stowarzyszenie Integracja / Konkurs „Życie codzienne katolika w PRL” poświęcony relacjom państwo–Kościół katolicki w PRL – 30 maja.
- Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach:
  - współpraca w ramach projektu „Historia i tożsamość – polskie symbole narodowe”: wykład *Polska tożsamość narodowa* – 3 czerwca; projekt zainaugurowano 24 lutego;
  - konferencja podsumowująca projekty historyczne „Świętokrzyscy Pasjonaci Historii” i „Akademia Źródeł Historycznych” dla nauczycieli i uczniów województwa świętokrzyskiego – 27 maja.
- Liceum Ogólnokształcące im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Klimontowie / VIII Wojewódzki Konkurs Historyczny „Katyń – Pamiętajmy”: współpraca w ramach organizacji konkursu, udział w rozstrzygnięciu i wręczeniu nagród – 9 czerwca.
- Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej / święto 10. Świętokrzyskiej Brygady Obrony Terytorialnej: piknik rodzinny w Kielcach – 11 czerwca.
- Starostwo Powiatowe w Kielcach / Współpraca przy organizacji wojewódzkich obchodów 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej: przygotowanie debaty naukowej, nadzór merytoryczny nad wydaniem broszury *Solidarność Walcząca 1982–1922* – Kielce, 13–14 czerwca.
- Burmistrz Jędrzejowa / Współorganizacja Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady – 14 czerwca.
- Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach:
  - święto 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach / Współpraca przy organizacji uroczystości – 23 czerwca;
  - uroczystość przed tablicą poświęconą gen. Bolesławowi Roi w Kielcach w przeddzień Narodowego Święta Niepodległości: złożono wieńce i zapalono znicze – 10 listopada.

- Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”, Prezydent Miasta Kielce, Wojewoda Świętokrzyski / Współorganizacja obchodów 76. rocznicy pogromu Żydów w Kielcach – 4 lipca.
- Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939 r. w Kielcach / Program notacyjny z członkami Stowarzyszenia – 5 lipca.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL / „»Przed godziną W« – rodzinne spotkanie z historią”: stoisko z ofertą edukacyjną Delegatury; warsztaty „Śledztwo Katyńskie” – Warszawa, 30–31 lipca.
- Burmistrz Sandomierza / VI spotkanie z cyklu „Pamięci Sandomierskich Kolumbów”: współorganizacja uroczystości z okazji rocznicy rozpoczęcia akcji „Burza” i bitwy pod Pielaszowem – 30 lipca.
- Wojewoda Świętokrzyski, Prezydent Miasta Kielce / Gra miejska „Godzina W” z wykorzystaniem mobilnej aplikacji ActionTrack – 30 lipca – 1 sierpnia.
- Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach / Konferencja dla nauczycieli o nauczaniu przedmiotu historia i teraźniejszość, prezentacja oferty edukacyjnej Delegatury na rok szkolny 2022–2023 – 30 sierpnia.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Środowisko Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzantów AK „Ponury”, „Nurt” – „Wykus 2022” / Współpraca przy organizacji uroczystości kombatanckich, wspólne wydanie jednodniówki okolicznościowej „Wykus”, wykład o AK.
- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego:
  - 83. rocznica wybuchu II wojny światowej – złożenie kwiatów i zapalenie zniczy przy Pomniku Żołnierzy Września 1939 r. na cmentarzu Wojska Polskiego w Kielcach, wykład, zapalenie zniczy i złożenie kwiatów na grobie Stefana Artwińskiego, ostatniego przedwojennego prezydenta Kielc – 1 września;
  - udział w uroczystości z okazji 83. rocznicy utworzenia Polskiego Państwa Podziemnego przy pomniku Armii Krajowej „Jodła”: złożenie kwiatów, referat o historii Polskiego Państwa Podziemnego – 27 września;
  - Delegatura IPN w Kielcach weszła z instytucjami z Kielc i województwa świętokrzyskiego w skład zespołu organizującego serię upamiętnień ofiar pacyfikacji Michniowa w 80. rocznicę rozpoczęcia niemieckiej akcji – 25 października.
- Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, Urząd Miasta i Gminy Małogoszcz, Urząd Miasta i Gminy Sandomierz, Urząd Miasta i Gminy Wodzisław, Urząd Miasta i Gminy Morawica, Urząd Gminy Brody, Gmina Krynki, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Cedzynie – akcja „Zapał zniczy pamięci dla Westerplatteczyka” / Zapalenie zniczy na grobach żołnierzy – 1 września.
- Urząd Miasta i Gminy Końskie:
  - udział w obchodach „Koneckiego Września” – uroczystości poświęconych żołnierzom AK w Końskich: zapalenie zniczy i złożenie wieńców przed pomnikiem mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”; przemarsz pod Pomnik Partyzantów na tamtejszym cmentarzu, gdzie odbyła się główna część obchodów – 3–4 września;
  - wernisaż wystawy przygotowanej przez Delegaturę *Waldemar Szwiec „Robot”* i prezentacja mobilnego showroomu z „Grą szyfrów”; udział prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego – 11 października.
- Społeczny Komitet „Pamiętamy o Westerplatteczykach” w składzie: Delegatura IPN w Kielcach, Kuria Diecezjalna w Kielcach, ŚWK Ochotnicze Hufce Pracy w Kielcach, 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Wojewoda Świętokrzyski, Prezydent Kielc oraz Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty z partnerami: dowódcą Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych oraz Komendantem Wojewódzkiej Policji – upamiętnienie żołnierzy 4. Pułku Piechoty Legionów z Kielc / Zapalenie z uczniami I LO im. Stefana Żeromskiego i VI LO im. Juliusza Słowackiego w Kielcach zniczy na grobach żołnierzy – uczestników bitwy pod Kajetanowem: Władysława Domonia, Leona Pająka, Juliana Rejmera i Bolesława Rybaka; msza św. w katedrze w Kielcach, złożenie wieńców przy tablicy poświęconej westerplatteczykom przed Wojewódzkim Domem Kultury, film *Kieleckie Westerplatte* – 7 września.

- Sandomierskie Centrum Kultury:
  - współpraca w ramach projekcji spektaklu telewizyjnego *Golgota Wroclawska* z okazji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych;
  - bezpłatny pokaz filmu fabularnego *Popiehuszko. Wolność jest w nas* z wprowadzeniem – 23 października.
- Urząd Gminy w Zagnańsku, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kajetanowie, Parafia Rzymskokatolicka Matki Bożej Częstochowskiej w Wiśniówce:
  - 60-lecie Szkoły Podstawowej im. Armii Krajowej w Kajetanowie: msza św., wystąpienie na temat historii szkoły – 9 września;
  - 83. rocznica wybuchu II wojny światowej i bitwy pod Kajetanowem – msza św. w kościele pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Wiśniówce w intencji żołnierzy WP poległych za Ojczyznę oraz ofiar II wojny światowej, przemarsz do Kajetanowa pod pomnik bitwy pod Kajetanowem stoczony przez żołnierzy Grupy WP „Kielce” 5–7 września 1939 r.; przedstawienie historycznego rysu bitwy, złożenie kwiatów i zapalenie zniczy – 11 listopada.
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu, Nadleśnictwo Włoszczowa, Fundacja „Odzyskajmy Naszą Historię”, Stowarzyszenie „Lokalni Patrioci”, Stowarzyszenie „Kieleccy Patrioci” / Odsłonięcie pomnika upamiętniającego walkę Brygady Świętokrzyskiej NSZ z oddziałami dywersji sowieckiej i komunistycznej w Henrykowie koło Włoszczowy, wykład o Brygadzie Świętokrzyskiej, polowa msza św., złożenie kwiatów przed pomnikiem – 11 września.
- Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej / Uroczystości w ramach obchodów 80. rocznicy Akcji „Reinhardt”: prelekcja *Akcja »Reinhardt« w Generalnym Gubernatorstwie* – 15 września.
- Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl” w Chmielniku:
  - XI Spotkanie z Kinem o Żydowskich Wątkach im. Andrzeja Koziei w Chmielnickim Centrum Kultury: pokaz dramatu historycznego *Biegnij chłopcze, biegnij* w reż. Pepe Danquarta dla młodzieży; spotkanie z Lechem Dyblikiem, aktorem teatralnym i filmowym, które poprowadził filozof Jarosław Skulski; odwiedziny uczniów na cmentarzu przy synagodze w Chmielniku i zapalenie zniczy. Delegatura IPN w Kielcach była partnerem spotkania – 16 września;
  - konferencja naukowa „Akcja »Reinhardt« w regionie kieleckim” w związku z 80. rocznicą zagłady Żydów z chmielnickiego getta – osiem referatów badaczy, również pracowników IPN, na temat lokalnych wątków dotyczących Akcji „Reinhardt” – 7 października.
- Towarzystwo Przyjaciół Bodzentyna, Towarzystwo im. Dawida Rubinowicza w Bodzentynie, Fundacja „Pomnik-Mauzoleum” w Michniowie, Muzeum Wsi Kieleckiej / Panel dyskusyjny w związku z 80. rocznicą zagłady getta w Bodzentynie w Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie „Dawidek Rubinowicz – pamiętnik niezapomniany” na temat zagłady Żydów w czasie II wojny światowej – 16 września.
- Wojewódzki Oddział Związku Sybiraków w Kielcach, Stowarzyszenie „Kielecka Rodzina Katyńska” / Kieleckie obchody 83. rocznicy agresji ZSRS na Polskę oraz Dnia Sybiraka: złożenie kwiatów i zapalenie zniczy przez przedstawicieli władz regionalnych i miejskich oraz instytucji publicznych, a także społeczników i młodzież pod pomnikiem Sybiraków na cmentarzu Starym w Kielcach; druga część uroczystości odbyła się pod pomnikiem katyńskim na Cmentarzu Partyzanckim – 16 września.
- Urząd Miejski w Jędrzejowie:
  - obchody 80. rocznicy Akcji „Reinhardt” w Jędrzejowie, prelekcja *Akcja »Reinhardt« w dystrykcie radomskim* – 17 września;
  - prezentacja mobilnego showroomu z „Grą szyfrów” – młodzież z jędrzejowskich szkół zapoznała się z edukacyjnym projektem gamingowym „Gra szyfrów” – 12 października.
- Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku / Panel dyskusyjny promujący książkę *Stan badań nad pomocą Żydom na okupowanych ziemiach polskich. Przegląd piśmiennictwa*, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek, Kielce–Warszawa 2022 r. – 26 września.

- Parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Wiśniówce, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kajetanowie / Zaduszki Kajetanowskie: uczestnicy uporządkowali na cmentarzu w miejscowości Barcza mogiły żołnierzy WP z Grupy „Kielce” poległych w kampanii wrześniowej w rejonie miejscowości Kajetanów, Barcza i Zagnańsk; prelekcja *Bitwa pod Kajetanowem 5–7 września 1939 r.* – 16 października.
- Muzeum Narodowe w Kielcach, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Kuria Diecezjalna / Promocja książki Henryka Peszki *A droga była niełatwa... Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910–1955* z „Serii Świętokrzyskiej” – 18 października.
- Stowarzyszenie Rodzin i Sympatyków 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów / Uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej żołnierzy 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów na fasadzie siedziby Wojewódzkiego Domu Kultury w Kielcach: apel pamięci, salwa honorowa, złożenie wieńców, część artystyczna w wykonaniu dzieci i młodzieży z kieleckich szkół oraz Radosława Suligi i Lecha Sulimierskiego – 24 października.
- Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych w Kielcach / Wykład *Józef Piłsudski jako twórca Niepodległości w 1918 roku* na sesji popularnonaukowej dla 10. Brygady WOT – Kielce, 8 listopada.
- Wojewoda Świętokrzyski / Udział w wojewódzkich obchodach Narodowego Święta Niepodległości w Kielcach: złożenie kwiatów pod Pomnikiem Niepodległości, msza św. w bazylice katedralnej w Kielcach, odśpiewanie hymnu państwowego przed Pałacem Biskupów Krakowskich; zmiana warty, apel pamięci i salwa honorowa pod pomnikiem Józefa Piłsudskiego – 11 listopada.
- Region Świętokrzyski NSZZ „Solidarność” / Uroczystości w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego: złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą Stanisława Raka i pod pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki, udział we mszy św. w intencji ofiar – 13 grudnia.

### ODDZIAŁ IPN LUBLIN

- Muzeum Regionalne im. dr. Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim, Areszt Śledczy w Lublinie, XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki, Powiatowy Instytut Kultury w Iłży / Stała współpraca przy ekspozycji wystaw IPN. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Krystyny Kraheleskiej w Sosnowicy, Stowarzyszenie Historyczna Sosnowica / Współpraca przy upamiętnieniu Czesława Czaplńskiego – żołnierza AK-DSZ-WiN – 17 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.
- Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Lublinie:
  - przygotowanie publikacji edukacyjnej *Kpt. Zdzisław Broński „Uskok”* – styczeń. Odpowiedzialne: OBEN;
  - quiz internetowy z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1–4 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego / Udział w cyklicznym programie „Poranek u Hieronima”: przedstawienie oferty mobilnych gier miejskich, m.in. „Na ratunek Matejce” – 7 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Rykach / Ekspozycja wystaw *Jan Rodowicz „Anoda”* – 15 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Lipskiej / Ekspozycja wystawy *Polskie Państwo Podziemne* – Lipsko, 15 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęcznej / Wystawa *Kobiety Niezłomne* – 17 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie / Ekspozycja wystawy *Józef Piłsudski w Lublinie* – 18 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- XXIV Liceum Ogólnokształcące im. cc mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory” w Lublinie / Prezentacja aplikacji multimedialnej oraz przewodników z serii „Śladami Bohaterów” dla uczniów i nauczycieli – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.



- Urząd Miasta Świdnik, Tarnobrzeski Dom Kultury / Ekspozycja wystawy *Żołnierze Wyklęci. Polskie Podziemie Niepodległościowe 1944–1963* – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- II Liceum Ogólnokształcące im. Piotra Firleja w Lubartowie / Ekspozycja wystaw elementarnych *Armia Krajowa* (1 marca); *Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918* (11 listopada). Odpowiedzialne: OBEN.
- Dom Dziecka „Dworek” w Dąbrowicy / Ekspozycja wystaw *Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963* (1 marca); *Wojsko Polskie i jego tradycje 1918–1939* (12 września). Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Kornela Makuszyńskiego w Opolu Lubelskim / Ekspozycja wystaw: *Niezlomna, wyklęta, przywrócona pamięci. Danuta Siedzikówna „Inka” 1928–1946* (1 marca); *Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji* (5 września); *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* (19 października). Odpowiedzialne: OBEN.
- 19. Lubelska Brygada Zmechanizowana / Przekazanie do zasobu IPN negatywów zdjęć z wyjazdu delegacji Zarządu Regionu Środkowo-Wschodniego „Solidarność” z Lublina do Gdańska 15–16 grudnia 1980 r. na uroczystości odsłonięcia pomnika Poległych Stoczniowców 1940; wykład na temat przyczyn, przebiegu i skutków strajków w 1970 r. – 2 marca. Odpowiedzialne: OA.
- Fundacja Rozwoju Sportu w Lublinie / Przekazanie nagród w 10. edycji regionalnej Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym” – 7 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Lubelski Urząd Wojewódzki, Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Lublinie / Prezentacja monety NBP z serii „Wyklęci przez komunistów żołnierze niezłomni” z wizerunkiem Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok” i quiz historyczny w aplikacji Kahoot! podczas sesji historycznej z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 8 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Kształcenia Ustawicznego przy Zakładzie Karnym w Opolu Lubelskim / Ekspozycja wystaw: *Niezlomna, wyklęta, przywrócona pamięci. Danuta Siedzikówna „Inka” 1928–1946* (14 marca); *Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji* (1 września); *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* (31 października). Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Hrubieszów / Udział w konferencji popularnonaukowej „Dom ocalenia – siostry służebniczki z Turkowic na ratunek dzieciom żydowskim” – Hrubieszów, 24 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Zespół Placówek Oświatowych im. Marii Skłodowskiej-Curie w Trawninkach / Ekspozycja wystawy *Zapomniane ogniwo. Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944/45–1956* – 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Rudzie-Hucie im. por. Zbigniewa Twardego ps. „Trzask”, Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Brzeźnie / Organizacja zajęć dla uczniów i ekspozycje wystaw elementarnych IPN – marzec–kwiecień. Odpowiedzialne: OBEN.
- Państwowe Muzeum na Majdanku / Spacer pamięci w ramach projektu „Pamiętamy... 17 marca – 19 kwietnia” – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Regionalne w Krasnymstawie / Quiz historyczny w aplikacji Kahoot! na podstawie prelekcji oraz wystawy IPN *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945* – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zakład Karny w Białej Podlaskiej / Ekspozycja wystaw *Armia Błękitna pod Sztandarem Biało-Czerwonym* oraz *Stanisław Łukasik „Ryś”* – 25 kwietnia – 25 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Grupa Rekonstrukcji Historycznych im. 1. Pułku Legii Nadwiślańskiej Ziemi Lubelskiej NSZ, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Lublinie, parafia Najświętszego Serca Jezusowego w Pliszczynie, Gmina Wólka / Udział w pikniku militarno-historycznym podczas 3. Rajdu Pamięci st. sierż. Walentego Waśkowicza „Strzały” w Pliszczynie – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Projekty Edukacyjne / Współpraca przy organizacji VII Turnieju Debat Historycznych IPN w Lublinie: szkolenia z zasad debaty oksfordzkiej, udział w turnieju w charakterze jurorów i marsezałków – kwiecień. Odpowiedzialne: OBEN.

- Lubelskie Centrum Konferencyjne, Lubelski Węgiel Bogdanka, Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Państwowe Muzeum na Majdanku / Otwarcie wystawy *Polacy ratujący Żydów podczas II wojny światowej*, wykład *Ratowanie i pomoc ludności polskiej dla ludności żydowskiej w czasie okupacji niemieckiej* – 16 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Puławach / Odsłonięcie w Lublinie muralu „Superpoeta” poświęconego Krzysztofowi Kamilowi Baczyńskiemu (z logo IPN); OBEN był współorganizatorem i sfinansował przedsięwzięcie – 20 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dom Polonii w Lublinie / Wykład Źródła polskości i ich trwanie na przestrzeni XVII–XIX w. dla uczniów Gimnazjum im. Szymona Konarskiego z Wilna – 24 maja. Odpowiedzialne: OA.
- Stowarzyszenie Trzy Kropki / Wystawy IPN, przekazanie materiałów o tematyce lotniczej (gry, puzzle) oraz o pochodzącym z Lublina wybitnym inżynierze lotniczym Zygmuncie Puławskim w ramach projektu „Warto być Polakiem” – maj–czerwiec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Muzyczna w Lublinie / Prelekcja dla uczniów w kinie Bajka w Lublinie przed filmem *Marec 68* – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Krasnymstawie, II Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Krasnymstawie / Pracownik OA na czele jury 16. edycji Powiatowego Konkursu Historycznego „Ocalmy naszą przeszłość”, którego organizatorem jest Stowarzyszenie Porozumienie Ziemi Krasnostawskiej; udział wzięło ponad 100 uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu krasnostawskiego – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OA.
- Fundacja im. Kazimierza Wielkiego / Udział w jury ogólnopolskiego konkursu „Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Niezlomni”, przekazanie publikacji na nagrody, współudział w organizacji gali finałowej konkursu w siedzibie Oddziału – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Koło Gospodyń Wiejskich w Łuszczowie / Współpraca przy ekspozycji wystawy *Kobiety Niezlomne* – czerwiec. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Fundacja na rzecz Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu, Oświęcimski Instytut Praw Człowieka, United States Holocaust Memorial Museum, Fundacja Róży Luksemburg, Instytut Auschwitz na Rzecz Zapobiegania Zbrodniom Ludobójstwa i Masowym Aktom Okrucieństwa w Nowym Jorku, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Zakład Polityki i Kultury Krajów Śródziemnomorskich w Instytucie Studiów Europejskich UJ, Instytut Prawa i Administracji WSB w Poznaniu, Muzeum Zamek w Oświęcimiu / Referat *Stefan Zygmunt Zipser – Polak, volksdeutsch i osoba ratująca Żydów – studium przypadku* na konferencji „Auschwitz i Holocaust na tle zbrodni ludobójstwa w XX wieku. Co warto, co się opłaca: Sprawiedliwi i kolaboranci” – Oświęcim, 1–3 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Częstochowa Jasna Góra / Udział w Światowym Kongresie Kresowian w Częstochowie, prezentacja Bazy Ofiar Zbrodni Wołyńskiej – 3 lipca. Odpowiedzialne: OA.
- WSK PZL w Świdniku, Miejski Ośrodek Kultury w Świdniku / Wystąpienie podczas obchodów 42. rocznicy Świdnickiego Lipca – 10 lipca. Odpowiedzialne: OA.
- Urząd Miasta Lublin, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego i akcji „Burza” na Lubelszczyźnie: koncert patriotyczny *Powstanie Warszawskie – bitwa o Polskę* na pl. Litewskim – Lublin, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.
- Zespół Placówek Oświatowych w Ciecierzynie / Przekazanie dyrektorom szkół z Lubelszczyzny ok. 1000 publikacji – podręczników do historii i egzemplarzy *Przewodników po historii Polski* w języku ukraińskim, program artystyczny w wykonaniu uczniów Zespołu Placówek Oświatowych w Ciecierzynie – 12 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Środowiskowy Dom Pomocy Misericordia / Udział podopiecznych w otwarciu wystawy *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* oraz pokazie filmu edukacyjnego o Ignacym Mościckim – 12 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- 4. Lubelska Drużyna Harcerska „Wulkan” im. św. Franciszka Ksawerego / Zajęcia dla harcerzy z wykorzystaniem puzzli edukacyjnych „IV rozbiór Polski” w rocznicę podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow – 23 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

- Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście, Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń / Referat *Niemiecka akcja wysiedleńcza na Zamojszczyźnie 1942–1943* na konferencji metodycznej dla nauczycieli „Wysiedlenia polskiej ludności na Zamojszczyźnie – wielowymiarowa historia” – 26–28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie / Plener malarski w Zbereżu dla młodzieży z Zespołu Szkół Plastycznych im. Cypriana Kamila Norwida w Lublinie w ramach projektu edukacyjnego „IPN Młodych” – 5–7 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym w Puławach / Wykład *Historia NSZZ „Solidarność” Ziemia Puławska w latach 1980–1989* na Ogólnopolskim Zjeździe Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym – Drzewce-Kolonia, 8 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie „Ocalić od zapomnienia” w Brzezinach / Otwarcie ścieżki dydaktyczno-historycznej związanej z działalnością oraz aresztowaniem Stefana Kobosa ps. „Wrzos” i Eugeniusza Szczyńskiego ps. „Turski” – 10 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Burmistrz Miasta Tomaszów Lubelski, Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej „Wrzesień ’39” / Udział w uroczystych obchodach 83. rocznicy bitwy pod Tomaszowem Lubelskim: cykl konferencji popularnonaukowych oraz „Spotkań z żywą historią” – 15–16 września. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.
- Technikum Elektroniczne w Lublinie / Prezentacja aplikacji „Lublin 39” i lekcja o wrześniu 1939 r. w Lublinie – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Wsi Lubelskiej / Udział w otwarciu wystawy *Atencja – rocznik wsi*, przybliżającej polską kulturę ludową i rękodzieła – 16 września. Odpowiedzialne: OA.
- XXVII Liceum Ogólnokształcące im. Zesłańców Sybiru w Lublinie / Współpraca przy prezentacji wystawy plenerowej przygotowanej przez społeczność szkolną XXVII LO *Przeszliśmy niepokonani* – 17 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Kuratorium Oświaty w Lublinie / Prezentacja oferty edukacyjnej OBEN Lublin na konferencji dla dyrektorów i nauczycieli szkół z Lubelszczyzny – 22 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenia „Patria Łączna” / Promocja przewodnika historyczno-turystycznego *Szlakami walk oddziału partyzanckiego AK-WiN Hieronima Dekutowskiego „Zapory” 1944–1956* (z serii „Śladami Bohaterów”, t. 3) na pl. Zamkowym w Lublinie w 104. rocznicę urodzin Hieronima Dekutowskiego – 24 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie / Sesja edukacyjna na temat Korpusu Ochrony Pogranicza w siedzibie Oddziału IPN Lublin, inauguracja działalności Przystanku Historia w Chełmie w siedzibie NOSG, prezentacja „Gry szyfrów” z prelekcjami o wojnie polsko-bolszewickiej, odsłonięcie muralu mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory” na ścianie kamienicy przy ul. Unickiej 2 w Lublinie oraz prezentacja broszury edukacyjnej *Hieronim Dekutowski „Zapora” (1918–1949)* – 29 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie, Muzeum Narodowe w Lublinie:
  - współpraca przy organizacji pieszego rajdu szlakiem Zgrupowania KOP gen. bryg. Wilhelma Orlika-Rückemanna: funkcjonariusze Straży Granicznej i służb mundurowych, żołnierze i uczniowie pokonali 15-kilometrową trasę ze Zbereża do Wytyczna, gdzie uporządkowali miejsce pamięci i zapalili znicze; delegacja złożyła kwiaty na zbiorowej mogile żołnierzy KOP na cmentarzu we Włodawie – 30 września. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca przy organizacji uroczystości patriotycznych oraz rekonstrukcji historycznej bitwy pod Wytycznem 1939 r. – 1 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Signa Temporum i Stowarzyszenie Pamięć w Hrubieszowie / Wykład *Więźniowie polityczni w Zakładzie Karnym Hrubieszów w latach 1982–1983* na konferencji „Więźniowie polityczni stanu wojennego w Zakładzie Karnym Hrubieszów” w Hrubieszowskim Domu Kultury – Hrubieszów, 1 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Rada Oddziału Zamość NSZZ „Solidarność” / Uroczystość poświęcenia nowego sztandaru NSZZ „Solidarność” Oddział Zamość, wykład *Historia NSZZ „Solidarność” Oddział Zamość w latach 1980–1989* – 1 października. Odpowiedzialne: OBBH.

- Charytatywne Stowarzyszenie Misericordia w Lublinie / Zajęcia poświęcone historycznym grom planszowym IPN dla osób niepełnosprawnych z Warsztatu Terapii Zajęciowej – 4 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół w Poniatowej / Współpraca przy organizacji konferencji historycznej poświęconej ofiarom zbrodni katyńskiej – 4 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie / Współdział w organizacji spotkania poświęconego pamięci Tadeusza Pietrzykowskiego, spotkanie z Eleonorą Szafran, córką Tadeusza Pietrzykowskiego, oraz projekcja filmu *Mistrz* – 6–7 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Lubelska Grupa Historyczna im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny – wykład edukacyjny podczas obchodów 71. rocznicy śmierci ppor. Edwarda Taraszkiewicza ps. „Żelazny” – 8 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoły z Lubelszczyzny / Cztery warsztaty „Kapral Miś Wojtek”, „Tajne przez poufne” oraz mobilna gra miejska „O Wilkach mowa” – 11–21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Parafia św. Maksymiliana Kolbe w Lublinie, Collegium Gostynianum / Wystawa *Maksymilian Kolbe* w Zespole Szkół Prywatnych im. Księdza Gostyńskiego z okazji Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych – 19 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Środowiska Borowiczan-Sybiraków / Udział środowisk więźniów łagrów i ich rodzin, naczelnika Oddziałowego Archiwum oraz młodzieży w uroczystości upamiętniającej martyrologię żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego wywiezionych do łagrów w ZSRS; złożenie kwiatów na skwerze Borowiczan, msza św. w intencji zmarłych i żyjących żołnierzy AK, BCh oraz NSZ – 21 października. Odpowiedzialne: OA.
- Szkoły z Lubelszczyzny / Objazd dla nauczycieli „Śladami zagłady Żydów na Lubelszczyźnie” trasą Lublin – Wojsławice – Chełm – Sobibór – 22 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych w Obozach Wojskowych w latach 1982–1984 / Uroczystość wmurowania tablicy pamiątkowej w wojskowym obozie internowania w Czerwonym Borze, prelekcja o obozach wojskowych w Polsce w latach 1982–1984 – 7 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa nr 28 w Radomiu / Współpraca przy organizacji eliminacji lokalnych Olimpiady Gier Planszowych – 8 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie / Koncert z okazji Narodowego Święta Niepodległości *Pospieszalcy Wierszem* – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Jastkowie / Wernisaż wystaw *Polskie symbole narodowe* i *Piłsudski w Lublinie* – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 29 w Lublinie / Wernisaż wystawy *Ojcowie Niepodległości* – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoły Podstawowe w Fajslawicach, Łopienniku Nadrzecznym, Siedliskach, Żółkiewce / Współpraca przy organizacji eliminacji lokalnych Olimpiady Gier Planszowych – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- II Liceum Ogólnokształcące im. Piotra Firleja w Lubartowie / Współpraca przy organizacji obchodów Narodowego Święta Niepodległości, otwarcie wystawy *Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918* – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Liceum Plastyczne im. Cypriana Kamila Norwida w Lublinie / Prelekcja o uwarunkowaniach walki o niepodległość i procesie jej odzyskiwania oraz trudnościach w odbudowie państwa – 14 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Bursa Szkolna nr 2 w Lublinie / Współorganizacja konkursu recytatorskiego poezji patriotycznej „Moja Ojczyzna...” dla wychowanków burs i internatów Lublina – 15 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoły z Lubelszczyzny i Radomia / Kwalifikacje regionalne do centralnego projektu „Olimpiada Gier Planszowych IPN” – 17 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” Federacja Skautingu Europejskiego / Zajęcia dydaktyczne dla gromad męskich harcerzy, m.in. prelekcja o lubelskich uczonych – 19 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

- Szkoła Podstawowa nr 25 w Lublinie, Zespół Szkół nr 2 w Kraśniku / Warsztaty dla młodzieży „Animacja w praktyce” na temat efektów specjalnych, scenariuszy i storybordów do tworzenia grafiki komputerowej i animacji – 23 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Przedszkole „Chatka Puchatka” i Przedszkole Sióstr Nazaretanek w Lublinie – warsztaty dla dzieci „Kapral Miś Wojtek” – 24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Lubelska Wojewódzka Komenda OHP w Lublinie / Współpraca przy organizacji ogólnopolskiego konkursu „Powstanie Zamojskie 1942–1943” – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Skierbieszowie / Współdział w obchodach 80. rocznicy wysiedleń mieszkańców Zamojszczyzny z udziałem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, otwarcie wystawy *Dzieci Zamojszczyzny*, ogłoszenie konkursu „Młodzi w hołdzie Dzieciom Zamojszczyzny” – 27 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół nr 1 w Opolu Lubelskim / Współorganizacja prezentacji showroomu z „Grą Szyfrów” – 28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Dzieci Zamojszczyzny w Zamościu / Współdział w obchodach 80. rocznicy wysiedleń mieszkańców Zamojszczyzny, otwarcie wystawy *Dzieci Zamojszczyzny*, ogłoszenie konkursu „Młodzi w hołdzie Dzieciom Zamojszczyzny”, prezentacja filmu animowanego o dzieciach z Zamojszczyzny – 28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rada Dzielnicy Hajdów-Zadębie w Lublinie / Objazdy dla młodzieży zabytkowym autobusem „Gutek” MPK Lublin po miejscach związanych z „Solidarnością” w Lublinie (m.in. Fabryka Samochodów Ciężarowych, pomnik Droga Męczenników Majdanka, lokomotywnia, ul. Królewska), prelekcja o stanie wojennym – 29 listopada, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki w Lublinie / Prelekcja dla młodzieży *XIX-wieczne nurty w kulturze polskiej a walka o niepodległość*, konkurs w aplikacji Kahoot! – 30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- XIV Liceum Ogólnokształcące w Lublinie / Otwarcie wystawy *586 dni stanu wojennego* – grudzień. Odpowiedzialne: OBEN.
- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II / Udział w Targach Wydawców Katolickich na KUL – 2–4 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Lublinie / Współpraca przy organizacji Memoriału Zbigniewa Matysiaka ps. „Kowboj” – imprezy strzeleckiej TG „Sokół” w Urzędowie, 4 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Kazimierza A. Jaworskiego w Chełmie / Prelekcja edukacyjna dla uczniów *Żołnierze Wyklęci. Ostatnie Polskie Powstanie 1944–1956* – 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja KZMRZ w Kazimierzu Dolnym / Współpraca przy odsłonięciu na budynku w Puławach napisu z okresu stanu wojennego *Wolność dla więźniów politycznych* – 12 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Prezydent Miasta Lublin, Poczta Polska w Lublinie / Wyświetlenie na fasadzie budynku Poczty Polskiej w Lublinie iluminacji *13 grudnia. Zapal światło wolności. 19.30* w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Prezydent Miasta Lublin / Otwarcie wystawy *Stan wojenny* – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Pamięci Narodów, Fundacja BGK, Agencja Rozwoju Przemysłu SA, Polska Fundacja Narodowa / Współpraca przy organizacji projektu „100-lecie Imperium Zła” w Oddziale Lublin; na konferencji specjaliści przybliżyli zagadnienie rosyjskiego imperializmu na przestrzeni ostatnich stu lat – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoły podstawowe z Lubelszczyzny / Turniej dla szkół podstawowych „Dziś Teleranka nie będzie. Stan wojenny w Polsce” – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **Delegatura IPN w Radomiu**

- Urząd Miasta i Miejski Ośrodek Kultury w Pionkach / Współpraca przy organizacji spotkań popularyzujących badania historyczne w ramach „Akademii Niepodległości IPN”, wsparcie organizacji

- obozów historycznych IPN-ZHR – 2019–2022. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Polska Fundacja Narodowa / Przygotowanie aneksu do raportu sejmowego na temat strat wojennych Polski w czasie II wojny światowej: koordynacja przygotowania tekstów naukowych pracowników IPN dotyczących zbrodni niemieckich i sowieckich popełnionych na obywatelach polskich oraz rabunków sowieckich na ziemiach polskich po zakończeniu II wojny światowej – listopad 2021 – 1 września 2022 r. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kozienicach / Prelekcja *Międzywojenny Wołyń i Zbrodnia Wołyńska 1943* – 19 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Urząd Gminy Wierzbica, Zespół Szkolno-Przedszkolny z Zalesicach / Współpraca przy organizacji gminnych obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych; wręczenie nagród w konkursie „Niezlomni, niepokorni, wyklęci” – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Szkoła Podstawowa w Dzierzkówku Starym / Współpraca przy organizacji akademii z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych; rozstrzygnięcie międzyszkolnego konkursu, wręczenie laureatom i uczestnikom nagród ufundowanych przez Delegaturę – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Areszt Śledczy w Radomiu:
    - współpraca przy organizacji wystawy IPN *Bić się do końca. Podziemie niepodległościowe w regionie radomskim w latach 1945–1950*, prelekcje na temat Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, walk podziemia niepodległościowego w Polsce, żołnierzy podziemia niepodległościowego z regionu radomskiego podczas otwarcia wystawy w siedzibie aresztu, prezentacja filmu *Zagończyk* – 30 marca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - wystawa *Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.* / Prelekcja *Protest robotniczy w Czerwcu 1976 r.*, udział w audycji radiowej przygotowanej przez osadzonych – 10 lipca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Urząd Miejski w Radomiu / Prelekcja o miejscach masowych straceń w latach okupacji niemieckiej na Firleju pod Radomiem podczas obchodów 82. rocznicy zbrodni – 4 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galerii „Łażnia” / Współpraca przy uroczystym podsumowaniu konkursu „Żołnierze Armii Krajowej z mojego regionu”: przysłano 45 prac z 12 szkół przygotowanych przez 69 uczniów; wręczenie nagród i dyplomów laureatom – 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Szkoły im. 72. Pułku Piechoty Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Radomiu:
    - współpraca przy organizacji finału I Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy Historycznej „Historia i pamięć 72. Pułku Piechoty im. płk. Dionizego Czachowskiego w Radomiu”: trzyosobowe drużyny ze szkół w Skarżysku-Kamiennej, Ostrowcu Świętokrzyskim, Radomiu i Nowym Mieście nad Pilicą odpowiadały na pytania o szlak bojowy pułku i jego związku z Radomiem; ogłoszono wyniki konkursu plastycznego i literackiego dla szkół podstawowych. IPN objął patronat honorowy nad konkursem i ufundował nagrody, przedstawiciel Delegatury uczestniczył w pracach jury – 12 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - wernisaż wystawy IPN *Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit* – wydarzenie towarzyszyło ślubowaniu uczniów klas mundurowych Szkół im. 72. Pułku Piechoty w Radomiu Zakładu Doskonalenia Zawodowego; podczas uroczystości wręczono nagrody w konkursie literackim i plastycznym, nad którym honorowy patronat objął dyrektor Oddziału IPN w Lublinie – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Stowarzyszenie Rodzin i Sympatyków Żołnierzy 72. Pułku Piechoty w Radomiu / Wykład na konferencji popularnonaukowej z okazji 100. rocznicy przybycia pułku do Radomia – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.

- Miejski Ośrodek Kultury w Pionkach, Urząd Miasta Pionki / Cykl „Akademia Niepodległości IPN”: spotkanie „Tarcza i Miecz II Rzeczypospolitej. Polski przemysł zbrojeniowy 1918–1939” – 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju (Londyn) / Przygotowanie umowy o współpracy przy opracowaniu publikacji *Atlas Dziejów Harcerstwa na Obczyźnie 1918–1990*, złożenie projektu w Centrali BBH – kwiecień. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Szkoła Podstawowa nr 31 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu / Pomoc w organizacji konkursu plastycznego i literackiego o życiu i działalności duszpasterskiej patrona szkoły, przekazanie w imieniu IPN nagród dla zwycięzców – 30 maja. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” w Radomiu, V Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugutta w Radomiu / Prezentacja wystawy *Zwycięstwo będzie Twoją nagrodą. Polskie Państwo Podziemne w regionie radomskim w latach 1939–1945* – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Gminne Centrum Kultury i Kultury Fizycznej w Jedlińsku:
  - współpraca przy obchodach 120. rocznicy urodzin sługi Bożego biskupa Piotra Gołębiowskiego, 12 czerwca;
  - prezentacja wystawy *Bić się do końca... Podziemie niepodległościowe w regionie radomskim w latach 1945–1950* oraz prelekcja o podziemiu zbrojnym w regionie radomskim dla uczniów szkół podstawowych w Jedlińsku – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Szkoła Podstawowa nr 24 w Radomiu / Prezentacja wystawy *Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.*, prelekcja *Protest Robotniczy w Czerwcu 1976 r.* – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu:
  - prezentacja wystawy „...ksiądz musi zaprzestać”. *Życie i działalność księdza Romana Kotlarza* – 23 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
  - współorganizacja obchodów 46. rocznicy robotniczego protestu z 25 czerwca 1976 r., wręczenie Krzyży Wolności i Solidarności – 24 czerwca.
- Akademia Handlowa Nauk Stosowanych w Radomiu, III Liceum Ogólnokształcące im. Dionizego Czachowskiego w Radomiu / Wystawa *Powstanie Warszawskie 1944. Bitwa o Polskę* – 26 lipca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Gmina Kowala, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kowala:
  - szkolenie dla nauczycieli – przedstawienie w Przystanku Historia w Pelagowie scenariuszy lekcji opracowanych na podstawie broszury *Katynińscy z Kowali*, prelekcja o mordzie w Katyniu. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
  - współpraca przy organizacji „Wakacji z IPN” w Przystanku Historia w Pelagowie – cykl warsztatów dla dzieci ze szkół podstawowych „Historie Małe i Duże” – 10–22 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Gmina miasta Radomia / Prezentacja wystawy *Aktion „Reinhardt” 1942–1943* w rocznicę likwidacji getta w Radomiu – 17 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Powiatowy Instytut Kultury w Iłży:
  - współpraca przy organizacji cyklu imprez edukacyjnych „Ikony Wolności”: prezentacja sylwetek m.in. ks. Romana Kotlarza, Heleny Grodzińskiej i Jana Piwnika ps. „Ponury” – 18–20 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
  - otwarcie wystawy *Stefan Rowecki „Grot”* w Jedlni-Letnisku – 19 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Kozienice z siedzibą w Pionkach, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej Obwód Ziemia Radomska / Współpraca w Leśnym „Przystanku Historia” w Puszczy Kozie-

- nickiej prowadzonym przez IPN i ZHR: wydzierżawienie budynku oraz wsparcie finansowe działań edukacyjnych. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
- Resursa Obywatelska:
    - pokaz filmu *Ostatni korespondent. Oblężenie Warszawy 1939* dla ponad 200 uczniów szkół średnich w Radomiu, prelekcja edukacyjna – 7 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - wystawa fotografii Juliana Bryana i Henryka Śmigacza wykonanych na ulicach oblężonej Warszawy; zdjęcia umieszczono w Fotoplastykonie w Parku im. Tadeusza Kościuszki – 7 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Oddział IPN w Białymstoku / Ogólnopolska konferencja naukowa „Między propagandą sukcesu a krachem gospodarczym. Polska dekady Gierka (1970–1980) w ujęciu regionalnym” – referat *Partia kieruje, sąd sędzi. Polityka karna władz PRL w dekadzie Edwarda Gierka* – 15–16 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Muzeum Regionalne w Kozienicach:
    - wystawa *Aktion „Reinhardt” 1942–1943*, film o rodzinie Kowalskich z Ciepiewa, prelekcja edukacyjna – 28 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - prelekcja o *Aktion „Reinhardt”*, wystawa *Aktion „Reinhardt” 1942–1943* – 28 września. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Kozienicki Dom Kultury w Kozienicach:
    - prelekcja o *Aktion „Reinhardt”* dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku – 5 października. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - wykład o losach ludności żydowskiej podczas II wojny światowej w regionie radomskim dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Kozienickim Domu Kultury – 5 października. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Centrum Kultury i Turystyki w Iłży / Organizacja wydarzenia promującego „Grę Szyfrów” – 13 października. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Publiczna Szkoła Podstawowa w Bieliszce / Nadanie szkole imienia Teresy Grodzińskiej: przekazanie broszur o Teresie Grodzińskiej – 14 października. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Muzeum Regionalne w Zwoleniu:
    - prelekcja o *Aktion „Reinhardt”*, wystawa *Aktion „Reinhardt” 1942–1943* – 17 października. Odpowiedzialne: OBBH Lublin, Delegatura IPN w Radomiu;
    - otwarcie wystawy *Aktion „Reinhardt” 1942–1943* oraz wykład edukacyjny na temat ludności żydowskiej w regionie radomskim – 18 października. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Zespół Szkół w Pionkach / Otwarcie wystawy *Kampania Wrześniowa 1939* na ogrodzeniu szkoły: dwie prelekcje o kampanii wrześniowej dla uczniów klasy IV liceum – 19 października. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Publiczna Szkoła Podstawowa nr 28 w Radomiu / Współorganizacja VIII Radomskiego Turnieju Planszowych Gier Historycznych, eliminacje lokalne do I Olimpiady Gier Historycznych IPN – 8 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Gmina Kowala / Uczestnicy Biegu Niepodległości w Przystanku Historia IPN – Izbie Pamięci ks. Romana Kotlarza w Pelagowie: prelekcja o działalności księdza Kotlarza – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Stowarzyszenie Aktywni na Targowej w Skaryszewie / Wystawa *Zwycięstwo będzie Twoją nagrodą. Polskie Państwo Podziemne w regionie radomskim w latach 1939–1945*, prelekcja dla mieszkańców Skaryszewa – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.
  - Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza / Współorganizacja 15. rocznicy nadania szkole imienia, otwarcie wystawy o Korpusie Ochrony Pogranicza, prelekcja edukacyjna – 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.



**ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ**

- Łódzki Urząd Wojewódzki / Całoroczna współpraca w celu weryfikacji i realizacji wniosków osób, instytucji i podmiotów zewnętrznych dotyczących poszukiwań nieznanych miejsc pochówku. Odpowiedzialne: WSdSPiI.
- Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach / Współpraca przy organizacji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych: cykl spotkań w związku z festiwalem patriotycznym „Czas Niezłomnych”, otwarcie wystawy *Witold Pilecki* przygotowanej przez OBEN, prezentacja filmu *Wyklęty*, wykład *Kim byli „Żołnierze Wyklęci”* w kinoteatrze Polonia – 1–4 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja im. Janusza Kurtyki w Warszawie / Udział w pracach zespołu konkursowego podczas VI edycji Konkursu o Nagrodę im. Janusza Kurtyki pod hasłem „Armia Krajowa i postawy Polaków w latach II wojny światowej. Historia i dziedzictwo” – 3–29 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Instytut Europejski w Łodzi / Współpraca przy organizacji konferencji „Strajk studentów łódzkich i rejestracja Niezależnego Zrzeszenia Studentów, geneza – przebieg – znaczenie” połączonej z dyskusją na temat 40. i 41. rocznicy strajku studentów łódzkich i rejestracji NZS; prezentacja książki Jadwigi Kowalczyk *Egzamin studenta i obywatela. Rzecz o strajku studentów łódzkich w 1981 roku* pod redakcją Sebastiana Pilarskiego – 19 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Łódź, Społeczny Komitet Obchodów 80. Rocznicy Utworzenia Armii Krajowej / Współpraca przy organizacji konkursów dla dzieci i młodzieży i uroczystej gali w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK w XII Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Wyspiańskiego w Łodzi. Oddział IPN Łódź przekazał nagrody dla laureatów konkursu – 25 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- 9. Łódzka Brygada Obrony Terytorialnej / Udział w uroczystej przysiędze wojskowej żołnierzy WOT, prezentacja wydawnictw, gier i materiałów edukacyjnych IPN na pikniku rodzinnym – Zgierz, 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego:
  - piknik Funduszy Europejskich – promocja wydawnictw, gier i materiałów edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: OBEN;
  - „Łódzkie Pamięta – wojewódzka inscenizacja bitwy nad Wartą wrzesień 1939 r.” – prezentacja wystawy *Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie / Organizacja panelu dyskusyjnego *Polacy z Mazowsza i Pomorza w obozach NKWD–MWD (1944–1947)* – Ciechanów, 19 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Miasta Łodzi, Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego / Współpraca w celu wytypowania na terenie dawnego poligonu wojskowego Brus w Łodzi miejsc do prowadzenia oraz poszukiwawczych grobów ofiar terroru niemieckiego i komunistycznego – w szczególności szczątków Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc” i siedmiu innych żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego straconych 19 lutego 1947 r. – 24 maja – 1 lipca. Odpowiedzialne: WSdSPiI.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gomunicach / Lekcja archiwalna dla uczniów klas VII i VIII na temat rodzajów zgromadzonych w IPN archiwaliów oraz zadań Archiwum IPN, zwiedzanie magazynów archiwalnych i pracowni reprografii, gdzie uczniowie zapoznali się z technikami konserwacji oraz zasadami digitalizacji materiałów archiwalnych – 13 czerwca. Odpowiedzialne: OA.
- Wydział Żandarmerii Wojskowej w Łasku / Święto Żandarmerii Wojskowej: udział w uroczystościach, prezentacja wydawnictw, gier i materiałów edukacyjnych IPN na pikniku dla uczniów ponadpodstawowych szkół mundurowych – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łasku / Udział w obchodach święta Żandarmerii Wojskowej, prezentacja wydawnictw, gier i materiałów edukacyjnych IPN na pikniku towarzyszącym zaprzysiężeniu żołnierzy WOT – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Środowisko NZS – prezentacja książki Jadwigi Kowalczyk *Egzamin studenta i obywatela. Rzecz o strajku studentów łódzkich w 1981 r.* – Wieluń, 27 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa w Kaliszu, Stowarzyszenie Centrum Edukacji Dialogu i Dobrych Praktyk w Kaliszu, Ostrowskie Centrum Kultury w Ostrowie

- Wielkopolskim / Współpraca przy obchodach w Ostrowskim Centrum Kultury 42. rocznicy strajków lipcowych w ostrowskich zakładach pracy: wystawa *Tu rodziła się „Solidarność”* (lokalna wersja ekspozycji stworzonej w ramach ogólnopolskiego projektu IPN upamiętniającego 40. rocznicę strajków lipcowo-sierpniowych), recital muzyczny, prelekcja o wydarzeniach w lipcu i sierpniu 1980 r., wypowiedź dla programu informacyjnego „Teleskop” w TVP3 Poznań – Ostrów Wielkopolski, 2 lipca. Odpowiedzialne: OA.
- Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie / Współpraca w celu ustalenia miejsca tajnego pochówku w Krotoszynie żołnierzy z oddziału Zygmunta Borostowskiego ps. „Bora” poległych w walce z UB pod Benicami w maju 1946 r. – lipiec, listopad. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - 32. Baza Lotnictwa Taktycznego w Łasku / „Weekend z wojskiem” – obchody Święta Wojska Polskiego oraz 102. rocznicy Bitwy Warszawskiej: promocja wydawnictw, gier i materiałów edukacyjnych IPN – 14 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Towarzystwo Przyjaciół Skierniewic, Nadleśnictwo Skierniewice, Muzeum Historyczne Skierniewic / Współpraca (listopad 2021 – październik 2022 r.) w celu wytypowania w lasach pod Skierniewicami miejsc do prowadzenia poszukiwań szczątków ofiar terroru niemieckiego i komunistycznego; efektem współpracy były ekshumacje leśnej mogiły zamordowanego przez Niemców 14-letniego chłopca oraz domniemanej leśnej mogiły Stefana Janusza Drażkiewicza ps. „Murzynek”, zastrzelonego przez niemieckiego żandarma w 1944 r. – 22–24 sierpnia; 3–4 października. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Muzeum Regionalne w Opocznie / Współpraca w celu wytypowania miejsca zbrodni komunistycznej do prowadzenia prac poszukiwawczych w lesie w Prymusowej Woli – sierpień. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego / Spacer edukacyjny „Łódź – miasto wizjonerów, twórców i bohaterów” dla uczestników szkoleń organizowany przez Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego – 2 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Stowarzyszenie Archiwistów Polskich / Referaty na VIII Powszechnym Zjeździe Archiwistów Polskich w Łodzi *Lista Wildsteina. Problem dereglamentacji dostępu do informacji o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej i Działalność dokumentacyjna jako forum rywalizacji archiwów, bibliotek i muzeów o pamięć* – 7–9 września. Odpowiedzialne: OA.
  - Stowarzyszenie Patriotyczne im. gen. Władysława Andersa, Klub Gazety Polskiej w Krośniewicach / Przekazanie materiałów edukacyjnych jako nagrody dla uczestników biegu „Niepokorni – Niezłomni 2022” przypominającego postacie gen. Mieczysława Rysia-Trojanowskiego i gen. Władysława Andersa. – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Klasztor Niepokalanów Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych / Przekazanie wystawy „Św. Maksymilian Maria Kolbe” do użytkowania na czas nieokreślony – 28 września. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Sołectwo Patrzyków / Współpraca w celu wytypowania miejsc zbrodni niemieckich popełnionych w lasach pod Patrzykowem – wrzesień–listopad. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Fundacja im. Stanisława Pomian Szrednickiego / Prelekcja przed przedstawieniem teatralnym *Bajka dla Uli* w reżyserii Agnieszki Battelli, Wojciecha Bartosza i Krzysztofa Szustera w teatrze Muzycznym w Łodzi. Sztuka powstała na kanwie relacji ocalałych z obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi, jest przeznaczona dla młodzieży w wieku 12–16 lat, nauczycieli i pedagogów – 3 października. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Urząd Gminy Kutno / Współpraca w celu wytypowania miejsc zbrodni komunistycznych na terenie powiatu kutnowskiego, w szczególności domniemanej mogiły w Kuczkwie – październik. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Towarzystwo Przyjaciół Skierniewic, Muzeum Historyczne Skierniewic im. Jana Olszewskiego, Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie, Muzeum Regionalne w Opocznie / Współpraca przy ekshumacjach ofiar terroru niemieckiego i komunistycznego. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
  - Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi / Współpraca przy organizacji trzech paneli dyskusyjnych i prezentacji książki *Stan badań nad pomocom Żydom pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa* – 7 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi / Prezentacja książki *Stan badań nad pomocą Żydom pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa* pod red. Tomasza Domańskiego i Alisji Gontarek połączona z panelem dyskusyjnym – 7 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Miasta Łodzi, Manufaktura / XI Piknik Niepodległościowy: prezentacja wystawy Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej oraz gier i wydawnictw IPN – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego:
  - wykład *Powojenne represje wobec byłych funkcjonariuszy łódzkiej Policji Państwowej zaangażowanych w zwalczanie ruchu komunistycznego w latach 1918–1939* na konferencji „Kontrwywiad II Rzeczypospolitej. Służby II RP wobec ruchu komunistycznego w latach 1918–1939” – Emów, 16 listopada. Odpowiedzialne: OA;
  - współorganizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej „Sowieckie i komunistyczne represje wobec oficerów i współpracowników wywiadu i kontrwywiadu podziemia niepodległościowego” w Emowie, wykłady pracowników Oddziału IPN Łódź – 24–25 listopada. Odpowiedzialne: OIPN.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Nieborowie, Urząd Gminy w Nieborowie / Współpraca w celu wytypowania miejsc zbrodni niemieckich popełnionych w lasach pod Nieborowem – listopad. Odpowiedzialne: WSdsPiL.
- Archidiecezja Łódzka / kontynuacja współpracy w związku z obchodami 100. rocznicy erygowania Archidiecezji Łódzkiej: prace nad publikacją pokonferencyjną („»...są w Łodzi serca gorące...«. Konferencja naukowa w setną rocznicę powołania Archidiecezji Łódzkiej” zorganizowana przez OBBH Łódź i Archidiecezję Łódzką – 9–10 grudnia 2021 r.). Odpowiedzialne: OBBH.
- NSZZ „Solidarność” Międzyregionalnej Sekcji Oświaty i Wychowania Ziemi Łódzkiej – przekazanie nagród dla laureatów XIII edycji konkursu muzycznego „Piosenki stanu wojennego” – 10 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Chorągiew Łódzka Związku Harcerstwa Polskiego / przekazanie do zasobu archiwalnego Oddziału IPN Łódź archiwum Obwodu Brzeziny-Koluszki Armii Krajowej z lat 1943–1945 (m.in. rozkazy, raporty, meldunki, sprawozdania i korespondencja – łącznie 33 jednostki archiwalne) – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
- Narodowy Bank Polski / przygotowanie treści folderu oraz konsultacja merytoryczna projektu monety kolekcjonerskiej o nominale 10 zł „Niemiecki obóz dla polskich dzieci w Łodzi (1942–1945)” – 2022 r., prezentacja monety – 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Poczta Polska / konsultacja merytoryczna projektu znaczka pocztowego upamiętniającego 80. rocznicę pierwszego transportu do niemieckiego obozu dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi – 2002 r., prezentacja znaczka 17 stycznia 2023 r. Odpowiedzialne: OBEN.

### ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

- Urząd Miasta Poznania, 12. Wielkopolska Brygada WOT, Muzeum Broni Pancernej w Poznaniu, władze samorządowe powiatów, miast i gmin, organizacje pozarządowe oraz harcerze i szkoły na terenie Wielkopolski oraz Kujaw / Rozstawianie zniczy na grobach uczestników Powstania Wielkopolskiego – 27 grudnia 2021 – 16 lutego 2022 r. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Polskie Towarzystwo Sprawiedliwych wśród Narodów Świata / Całoroczna współpraca w sprawie ustalenia listy Sprawiedliwych związanych z województwami wielkopolskim i lubuskim. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Komisja Rabiniczna w Warszawie / Całoroczna współpraca w sprawie zbadania pochówków nieznanymi ofiar „marszu śmierci” z dwóch filii KL Gross Rosen: Bänish Vorwerk (Potrzebówko Górne) i Neue Vorwerk (Potrzebówko Dolne) do czeskich Volar w 1945 r. i ich upamiętnienia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Zarząd Regionu Konin NSZZ „Solidarność” i Stowarzyszenie Represjonowanych w stanie wojennym / Trwający przez cały rok program notacyjny „Internowani mają głos”: nagrywanie wspomnień internowanych lub więzionych w okresie stanu wojennego członków NSZZ „Solidarność” Region Konin. Odpowiedzialne: OBBH.

- Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jabłonnej, Komitet Społeczny Ustanowienia Miejsca Pamięci w Jabłonnej / Współpraca przy realizacji tablicy upamiętniającej uczestników Powstania Wielkopolskiego i uroczystościach jej odsłonięcia – 16 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Miasta Poznania:
  - współpraca przy prezentacji wystawy *Akcja Bollwerk* na dziedzińcu Urzędu – 18 lutego – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca w ramach przygotowań do ekshumacji i przeniesienia szczątków uczestników Powstania Wielkopolskiego z zaniedbanych grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz w sprawie upamiętnienia Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida w Zielonej Górze / Prezentacja multimedialna 20 – 40 – 20 w budynku biblioteki – 4–25 marca. Odpowiedzialne: OBEN, Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze.
- Muzeum byłego niemieckiego Kulmhof am Nehr w Chełmnie / Współpraca przy organizacji wystawy plenerowej *Wartheland. Dzieje zbrodni* – 8 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Zespół Szkół im. Kryptologów Poznańskich w Luboniu / Współpraca przy realizacji tablicy upamiętniającej ppor. Kazimierza Grendę i jej odsłonięciu – 10 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Gminy w Dopiewie, Zespół Szkół w Dopiewie / Wsparcie merytoryczne w kwestii edukacji o miejscu pamięci w Lasach Pałędzko-Zakrzewskich: spotkanie z nauczycielami (17 marca), spotkanie z zespołem pracującym na rzecz upamiętniania niemieckich mordów w Lasach Pałędzko-Zakrzewskich (6 kwietnia), konsultacje w sprawach merytorycznych z Urzędem Gminy. OBEN pracuje nad treścią tablic informacyjnych w miejscu pamięci. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miasto Zgierz, Muzeum Miasta Zgierza / Wystawa *Wartheland. Dzieje zbrodni* w ramach obchodów 80. rocznicy zbrodni zgierskiej, dyskusja panelowa o niemieckich zbrodniach w Kraju Warty – 18 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Urząd Gminy Wijewo / Współpraca przy organizacji odsłonięcia tablicy upamiętniającej Marię Wojciech, Sprawiedliwą wśród Narodów Świata – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Miasta Rawicza / Wykład o działalności rawickiego oddziału Państwowego Urzędu Repatriacyjnego podczas uroczystości odsłonięcia na budynku dworca kolejowego tablicy upamiętniającej wysiedlonych mieszkańców Kresów Wschodnich – 25 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Kuratorium Oświaty w Poznaniu / Przygotowanie Wielkopolskiego Forum Pamięci – marzec–kwiecień. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Miłośników Historii Wojskowości przy Lubuskim Muzeum Wojskowym w Drzonowie / Współorganizacja VIII Marszu Katyńskiego w Wolsztynie – 2 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Kuratorium Oświaty Delegatura w Kaliszu / Współorganizacja konkursu „Powstanie Wielkopolskie 1918–1919 w moim obiektywie” dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych; zadaniem uczestników było wykonanie zdjęcia nawiązującego do Powstania Wielkopolskiego i przygotowanie krótkiego opisu; gala – 8 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Lesznie / Przekazanie opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski Jana Dutki; przekazanie gier edukacyjnych IPN – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Zespół Szkół im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Nowym Mieście nad Wartą / Przekazanie opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski, uczestnika Powstania Styczniowego Marcina Harwozińskiego; przekazanie gier edukacyjnych IPN – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Muzeum Śremskie, Urząd Miasta i Gminy Śrem / Współpraca przy organizacji odsłonięcia w Zbrudzewie tablicy upamiętniającej Jerzego i Tadeusza Skrzydlewskich, oficerów WP zamordowanych w Charkowie w 1940 r. – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Lesznie / Wystawa plenerowa *Wartheland. Dzieje zbrodni* – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Komisja Rabiniczna ds. cmentarzy przy Biurze Naczelnego Rabina Polski / Współpraca dotycząca rozpoznania miejsca pamięci i trwałego upamiętnienia ofiar „marszu śmierci”. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wielkopolski Kurator Oświaty, Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 12 w Poznaniu, Lubuski Kurator Oświaty, Szkoła Podstawowa nr 6 w Gorzowie Wielkopolskim / Przekazanie egzemplarzy *Przewodników po historii Polski* w języku ukraińskim – 9–10 maja. Odpowiedzialny: OIPN.
- Miasto i Gmina Września, Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni, Fundacja Forum Dialogu / prelekcja *Wyniszczenie przez pracę... Gemeinschaftslager der DAF we Wrześni i pozostałe obozy pracy przymusowej przeznaczone dla ludności żydowskiej w okupowanej Wielkopolsce* w związku z odsłonięciem odrestaurowanego pomnika żydowskich ofiar obozu pracy przymusowej – 24 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Kolniczkach / Przekazanie pod opiekę grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski Mateusza Sadowskiego; przekazanie gier edukacyjnych IPN – 27 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Oddział Terenowy im. 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich, Stowarzyszenie Polski Klub Kawaleryjski, Stowarzyszenie „Garnizon Raduszyn” / III Wielkopolski Rajd Konny Szlakiem 3. Pułku Ułanów Wielkopolskich upamiętniający uczestników Powstania Wielkopolskiego na froncie północnym – Gniezno-Szubin, 1–3 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Bukowskiej / Wykład *W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej* – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Stowarzyszenie Koliber / Referat podczas wydarzenia *O Rotmistrzu Pileckim w plenerze* – 12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych / Wyjazd Pamięci do Górnej Austrii dla laureatów ogólnopolskiego konkursu historycznego „Sztafeta Pamięci. Losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej”, a także rodzin ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych w Austrii – 16–19 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta i Gminy Pobiedziska / Współpraca w sprawie przygotowań do upamiętnienia członków organizacji ZWZ-AK i Narodowej Organizacji Bojowej – czerwiec–grudzień. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Na Skarpie” w Gozdowie / Przekazanie pod opiekę grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski Władysława Bindulskiego, przekazanie gier edukacyjnych IPN – 29 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Gmina Mosina / Współpraca przy wykonaniu tablicy na głazie upamiętniającej płk. Aleksandra Wańkowicza oraz przy jej odsłonięciu – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Fundacja TRES – realizacja naukowo-edukacyjnego projektu „Anders/Zbąszyń”. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Krzywoustego w Kozuchowie / Przekazanie opieki nad grobem weteranki walk o wolność i niepodległość Polski, uczestniczki Powstania Warszawskiego Ewy Lewickiej; przekazanie gier edukacyjnych IPN – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Historyczne Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej / Współorganizacja IV Pikniku Historycznego w Wilkowie Wielkopolskim: przygotowanie i prowadzenie stanowiska promocyjno-edukacyjnego (koło fortuny, gra wielkoformatowa „303”, konkurs wiedzy) – 4 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie / Współorganizacja rajdu rowerowego „Wielkopolskie kobiety niepodległe” – 17 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wielkopolski Kurator Oświaty:
  - współorganizacja IV Wielkopolskiego Forum Pamięci Narodowej poświęconego niemieckiemu ludobójstwu w Wielkopolsce w latach 1939–1945 w Forcie VII w Poznaniu – 23–24 września. Odpowiedzialne: OBEN;

- wspólne prace nad upamiętnieniem ofiar niemieckich zbrodni w Lasach Pałędzie i Dąbrówka koło Zakrzewa. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Miłośników Dopiewca Sami Swoi / Współorganizacja IV Marszu Pamięci w Lasach Pałędzie i Dąbrówki – 13 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Ułanów Karpackich, redakcja pisma „Ułan Karpacki” / Działania edukacyjne w szkołach kultywujących tradycje Pułku Ułanów Karpackich oraz żołnierzy i formacji PSZ, wymiana materiałów ikonograficznych z okresu II wojny światowej, przygotowanie sejmiku szkół; udział w obchodach 130. rocznicy urodzin gen. Władysława Andersa w Krośniewicach (14 października) i rozstrzygnięciu konkursu dla uczniów Szkoły Podstawowej im. gen. Andersa w Nowem z udziałem ambasador RP w Republice Włoskiej Anny Marii Anders. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub Rodła Ziemi Babimojskiej, Zarząd Towarzystwa Miłośników Ziemi Babimojskiej, Uniwersytet Trzeciego Wieku / Realizacja tablicy upamiętniającej 100. rocznicę powstania Związku Polaków w Niemczech – 22 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Marszałkowski w Poznaniu / Współorganizacja akcji „Zapał znicz pamięci” – 23 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Teatr Muzyczny w Poznaniu / Współorganizacja 10. edycji Koncertu Zaduszkowego, spektakl *Irena. Historia I. Sendlerowej* – 30 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta i Gminy Szprotawa / Opracowanie tablic informacyjnych na cmentarzu wojennym w Wiechlicach – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Miejski w Koninie / Realizacja tablicy upamiętniającej co najmniej 56 Polaków zamordowanych przez Niemców w listopadzie 1939 r. na dawnym cmentarzu żydowskim w Koninie, 10 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Poznań British International School / Prelekcja dla uczniów *7. Eskadra – Amerykańscy ochotnicy w walce o niepodległość Polski* – 15 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Fundacja Archeologii Podwodnej w Warszawie / Badania w jeziorze Rusalka w Poznaniu w celu zebrania informacji o fragmentach zatopionych tam przez Niemców macew – 20–28 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Komenda Chorągwi Wielkopolskiej ZHP / Konferencja naukowa „Harcerstwo w Wielkopolsce w latach PRL” – 24–25 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Leśny Zakład Doświadczalny Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu / Współpraca w sprawie wykonania w Kamińsku tablicy informacyjnej poświęconej braciom Andrzejowi, Wiktorowi i Bolesławowi Skotarczakom, bohaterom Powstania Wielkopolskiego i wojny polsko-bolszewickiej – 26 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Szkoła Podstawowa im. Białych Górników w Kłodawie / Przekazanie opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski, uczestnika Powstania Listopadowego Ferdynanda Niesiołowskiego; przekazanie gier edukacyjnych IPN – 29 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Rodzin Powstańców Wielkopolskich w Środzie Wielkopolskiej / Współpraca przy organizacji 104. rocznicy Powstania Wielkopolskiego: przekazanie flag powstańczych – 29 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Urząd Gminy Dopiewo / Upamiętnianie niemieckich zbrodni w Wielkopolsce, w szczególności w lasach Pałędzie i Dąbrówki koło Zakrzewa i w Lasach Rożnowskich oraz popularyzacja wiedzy o nich; udział przedstawicieli IPN i Urzędu Wojewódzkiego w konsultacjach, spotkaniach roboczych oraz działaniach edukacyjnych; wytyczenie z Urzędem Gminy Dopiewo nowego Szlaku Pamięci Narodowej w lasach Pałędzie i Dąbrówki (pięć tablic przy każdym miejscu pamięci) i poszukiwanie miejsc pochówków polskich ofiar. Odpowiedzialne: OBEN.
- Sołectwo Bułaków / Remont oraz renowacja pomnika upamiętniającego mieszkańców Bułakowa, Małgowa i Kaczagórki poległych w czasie II wojny światowej – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Publiczna Biblioteka Gminna w Grzegorzewie / Współorganizacja wykładu i warsztatów w 104. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego w Grzegorzewie – 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

- Zespół Szkół im. Władysława i Jadwigi Zamoyskich w Rokietnicy / Przekazanie opieki nad grobem ofiary stanu wojennego Piotra Majchrzaka; przekazanie gier edukacyjnych – 9 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM i OBBH.
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich w Grodzisku Wielkopolskim / Prelekcja podczas VI edycji Gminnego Konkursu „Bohaterowie Powstania Wielkopolskiego” – 9 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Młodojewie / Realizacja tablicy upamiętniającej ppor. marynarki Stefana Pótrula – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego Koło w Gorzowie Wielkopolskim / Działania edukacyjne dotyczące Powstania Wielkopolskiego: gra terenowa „Na tropie Powstańców Wielkopolskich w Gorzowie i Starym Polichnie... pamiętamy o Bohaterach Niepodległości” – 22 października; sesja popularnonaukowa „Powstanie Wielkopolskie i Powstańcy Wielkopolscy w pamięci pokoleń. Ślady pamięci na ziemi gorzowskiej” – 20 grudnia. Opowiedzialne: OBEN.
- Publiczna Biblioteka Gminy Grodziec / Wykład o Powstaniu Wielkopolskim dla upamiętnienia 104. rocznicy jego wybuchu – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Nadleśnictwo Okonek / Współpraca przy realizacji tablicy w Wilczych Laskach upamiętniającej Bolesława Stachowiaka rozstrzelanego przez Niemców – 23 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Miasta Poznania / Podpisanie porozumienia określającego zasady współpracy pomiędzy UMP a Oddziałem IPN Poznań na rzecz kompleksowego rozwiązania problemu zaniedbanych grobów uczestników Powstania Wielkopolskiego na cmentarzach komunalnych w Poznaniu – 23 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

- Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu / Współorganizacja szkoleń dla nauczycieli i zajęć dla uczniów – 18 stycznia, 28 kwietnia, 25 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zakład Karny w Łupkowie / wystawy: *Polacy ratujący Żydów podczas II wojny światowej* (19 stycznia – 23 marca), *Zbrodnia Katyńska* (23 lutego – 16 marca), *Stan wojenny* (23 lutego – 31 marca; 8–19 października); *Stan wojenny* (budynek szkoleniowy ZK Olszanica, 30 września – 7 października) w Olszanicy. Odpowiedzialne: OBEN.
- Związek Strzelecki „Strzelec” Józefa Piłsudskiego w Sędziszowie Małopolskim / Współorganizacja turnieju gier planszowych na postawie gry „Miś Wojtek” – 22 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie / Wystawy *Młodzi dla Niepodległej* (28 stycznia – 10 marca) i *Józef Piłsudski i Symon Petlura – twórcy sojuszu polsko-ukraińskiego 1920 roku* (21 kwietnia – 30 maja). Odpowiedzialne: OBEN.
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 w Przemyśle im. Marii Grzegorzewskiej / Wystawa *Daleko od KC – opór społeczny w Bieszczadach* – 3 lutego – 31 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Ziemi Leżajskiej w Leżajsku:
  - wystawa *Pokolenie Baczyńskiego* – 3 lutego – 30 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* – 4–30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Publiczne Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. Anny Jenke w Jarosławiu / Wystawy: *Żołnierze Niezłomni. Antykomunistyczne podziemie na Rzeszowszczyźnie po 1944 roku* (3 lutego – 12 marca), *Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Pomoc Polaków dla ludności żydowskiej w Małopolsce w latach 1939–1945* (14 marca – 10 kwietnia), *Zbrodnia Katyńska* (10–30 kwietnia), *Symbole naszej historii. Godło, barwa, hymn* (29 kwietnia – 30 maja), *Polska Walcząca / Fighting Poland* (1–30 września), *Stan wojenny* (1–31 września). Odpowiedzialne: OBEN.
- Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania przy Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Dębica w Pustkowie-Osiedlu:
  - współorganizacja zajęć dydaktycznych – 4 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;

- udział Strzelców z Pustkowa koło Dębicy w akcji przypominającej o nadchodzącej 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, zapalenie znicza pod pomnikiem ofiar okupanta niemieckiego na Górze Śmierci – 31 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
- wykład *Niemiecki nazistowski obóz pracy w Pustkowie* podczas obchodów 80. rocznicy utworzenia niemieckiego obozu pracy przymusowej dla Polaków w Pustkowie – Paszczyzna, 16 września. Odpowiedzialne OBEN.
- Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Krośnie, Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Powiatowy Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Jaśle / Współorganizacja szkoleń dla nauczycieli i zajęć dla uczniów – 8 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Historyczne w Sanoku:
  - konferencja popularnonaukowa „Struktura i działalność ZWZ-AK na Rzeszowszczyźnie w latach 1939–1945” – 10–11 lutego. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* – Sanok, 29 sierpnia – 30 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski w Rzeszowie, 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, Światowy Związek Żołnierzy AK Okręg Rzeszów:
  - współorganizacja obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - współorganizacja Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - współorganizacja 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, Centrum Operacji Lądowych – Dowództwo Komponentu Lądowego / Zajęcia dla oficerów WP „Walka Armii Krajowej z niemiecką bronią V” – 18 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- 34. Batalion Lekkiej Piechoty im. mjr. Władysława Koby w Jarosławiu / Wystawa *Polska Walczaka / Fighting Poland* w Jarosławiu; zajęcia dydaktyczne – 18 lutego – 28 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej / Współorganizacja Turnieju Służb Mundurowych w Futsalu z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych; patronat honorowy Wojewody Podkarpackiego i Marszałka Województwa Podkarpackiego – Rzeszów, 25 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Forum Współpracy i Rozwoju w Rzeszowie / Wystawa Śladami zbrodni komunistycznych na Rzeszowszczyźnie z lat 1944–1956 – Rzeszów, 6 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminne Centrum Kultury w Ostrowie z siedzibą w Kamionce / Wystawy: *Władysław Koba (1914–1949)* – 6–11 marca; *Wiśń polska między dwoma totalitaryzmami (1939–1945)* – 30 kwietnia – 31 maja w Bliznej. Odpowiedzialne: OBEN.
- Burmistrz Miasta i Gminy Narol – wystawy *Żołnierze Niezłomni. Antykomunistyczne podziemie na Rzeszowszczyźnie po 1944 roku* – Narol, 15–30 marca; *Symbole naszej historii. Godło, barwa, hymn* – Narol, 29 kwietnia – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gmina Tuszów Narodowy / Wystawa *Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie 1939–1944/45* – Tuszów Narodowy, 17 marca – 30 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta i Gminy Głogów Małopolski, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Głogowie Małopolskim / Wystawa stała (3 panele) upamiętniająca Aleksandra Ładosia z okazji ramach ustanowienia 2021 r. rokiem Aleksandra Ładosia; wernisaż w Parku im. Aleksandra Ładosia w Głogowie Małopolskim – 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub 21. Brygady Strzelców Podhalańskich:
  - wystawa *Zesłańcy – Sybiracy – Deportowani* – Rzeszów, 5–22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca przy prezentacji wystawy w Rzeszowie *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* – 1–26 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.



- Szkoła Mistrzostwa Sportowego Stal w Rzeszowie / Wystawy Łukasz Ciepliński i *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920 – 7–14 kwietnia*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie / Przekazanie wydawnictw IPN dla tworzonych w budynkach PUP w Rzeszowie kącików zabaw dla dzieci pententów – 11 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Pawła II w Sędziszowie Małopolskim / Przekazanie gier edukacyjnych IPN do wykorzystania podczas zajęć pozalekcyjnych – 11 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Skołoszowie / Przekazanie materiałów edukacyjnych i wydawnictw IPN z serii „Ojcowie Niepodległości” szkole, której ma zostać nadane imię Ignacego Jana Paderewskiego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Środowisko 5. Pułku Strzelców Konnych Armii Krajowej w Dębicy / Współorganizacja I Konkursu Pocztów Sztandarowych im. kpt. Edmunda Książka – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Dębica:
  - wystawa *Polska Walcząca / Fighting Poland* – Paszczyzna, 22 kwietnia – 31 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa *Cisza przed burzą... ostatnie lato II RP* – Paszczyzna, 1 lipca – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystawa *Oczami wroga. Wrzesień '39 w fotografii niemieckiej i sowieckiej* – Paszczyzna, 1 września – 30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Raniżowie / Szkolenia dla nauczycieli i zajęcia dla uczniów. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Sokołowie Małopolskim / Wystawa *Symbole naszej historii. Godło, barwa, hymn* – Sokołów Małopolski, 28 kwietnia – 9 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie – Podkarpacki Festiwal Patriotyczny / Stoisko z wydawnictwami IPN oraz grami edukacyjnymi i konkursami historycznymi; udział wzięło 150 osób – 2 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Podkarpackie Kuratorium Oświaty / Konferencja prasowa połączona z przekazaniem egzemplarzy *Przewodników po historii Polski* dla ukraińskich uczniów na Podkarpaciu i prezentacją innych publikacji IPN w języku ukraińskim – 10 maja. Odpowiedzialny: OIPN.
- Klasztor Znalezienia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych w Kalwarii Paclawskiej / Podsumowanie projektu „Kalwaryjskie Fortalicium Fredry” (konserwacja, rewaloryzacja i prace budowlane w zabytkowych obiektach klasztornych); w ramach projektu powstała m.in. Sala Pamięci pod kuratelą Oddziału IPN Rzeszów, w której były prezentowane wystawy *Abp Ignacy Tokarczuk. Kościół, władza, opór społeczny* (14 maja – 19 sierpnia) i *Zbrodnia Katyńska* (14 września – 30 listopada). Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy Iwonicz-Zdrój, 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, parafia św. Stanisława w Lubatowej / Współorganizacja uroczystości pogrzebowych kpr. Jana Borka ps. „Jastrząb” – żołnierza WP, i oddziału partyzanckiego Armii Polskiej w Kraju pod komendą sierż. Jana Ziomkowskiego ps. „Śmiały” – Lubatowa, 15 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie – Filia nr 2 / Wystawa *Komiks w PRL, PRL w komiksie* – 18 maja – 16 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa im. Walerii Szalay-Groele w Przecławiu / Współpraca w charakterze partnera przy organizacji konkursu szkolnego „Wybitni, mało znani” – maj–czerwiec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie Filia nr 7:
  - współorganizacja szkoleń dla nauczycieli i zajęć dla uczniów. Odpowiedzialne: OBEN;
  - „Cała Polska czyta dzieciom” – udział w akcji – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół nr 1 w Stalowej Woli / Przekazanie nagród dla zwycięzców VIII Ogólnopolskiego Konkursu Modelarskiego „Sikorski Model Show”; Oddział IPN Rzeszów włączył się w charakterze partnera – 11 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

- Archiwum Państwowe w Rzeszowie / Wystawa *Pokolenie Baczyńskiego* – Rzeszów, 12–30 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Paczka dla bohatera” / Przekazanie wydawnictw i gadżetów IPN do wykorzystania w Projekcie „VII Wakacje dla Bohatera” – 24 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Jednostka Strzelecka 2020 im. kpt. Zygmunta Patryna ps. „Słowik” w Strzyżowie / Stoisko edukacyjne i sprzedaż publikacji IPN – 26 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych / Przekazanie wydawnictw i gadżetów IPN – czerwiec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Caritas Diecezji Rzeszowskiej / Zajęcia edukacyjne „Z pieśnią przez wieki – historia polskiego hymnu” dla uczestników pięciu turnusów kolonii charytatywnej w Ośrodku Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnym w Myczkowcach: prelekcja, konkurs plastyczny i muzyczny – 6, 12, 26 lipca; 9, 23 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- 9. Drużyna Harcerska im. Straży Granicznej z Krowicy Samej, Jednostka Strzelecka 2222 w Brzozowie, Hufiec ZHP z Lubaczowa, Jednostka Strzelecka 2033 im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie / Zapalenie zniczy na grobach ofiar OUN-UPA w województwie podkarpackim w ramach akcji „Pamiętamy! 11 lipca – Zapal Znicz Pamięci” – 11 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Muzeum w Przeworsku Zespół Pałacowo-Parkowy / Wystawa *Pokolenie Baczyńskiego* – 22 lipca – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski w Rzeszowie, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej im. płk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług”, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Rzeszów / Współorganizacja święta żołnierzy 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej im. płk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług” oraz rocznicy rozpoczęcia akcji „Burza” na Podkarpaciu – 25–26 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej im. płk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług” / Wystawa *Polska Walcząca / Fighting Poland* – Rzeszów, 26–29 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Burmistrz Miasta i Gminy Narol, Starosta Powiatu Lubaczowskiego, Gminny Ośrodek Kultury w Narolu / Wystawy *Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie 1939–1944/45* (28 lipca – 14 sierpnia), *Podkarpacki wrzesień 1939* (5–30 września) w Narolu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy Bircza, 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, Parafia św. św. Apostołów Piotra i Pawła w Jaworniku Ruskim / Współorganizacja uroczystości pogrzebowych 14 żołnierzy Wojska Polskiego z 28. Pułku Piechoty WP uprowadzonych i zamordowanych w lipcu 1946 r. przez członków OUN-UPA – Jawornik Ruski, 29 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Związek Strzelecki „Strzelec” Józefa Piłsudskiego:
  - akcja promocyjna „Strzelcy w godzinę »W«” – udział młodzieży z Jednostki Strzeleckiej 2021 im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie w obchodach Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego: rozdawanie na ulicach miasta nalepek z emblematem Polski Walczącej, przekazywanie informacji rozpoczęciu obchodów o godzinie 17.00 na pl. Armii Krajowej – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - udział młodzieży z Jednostki Strzeleckiej 2051 w Sędziszowie Małopolskim w zajęciach edukacyjnych na temat wojny polsko-niemieckiej 1939 r. i w obchodach rocznicy wybuchu II wojny światowej; wystawa zdjęć obiektów cywilnych w miastach i miasteczkach II RP zbombardowanych przez niemieckie lotnictwo. Uroczystości zorganizowała Kancelaria Sejmu – Frampol, 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Ostrów / Wystawa *Polska Walcząca / Fighting Poland* w Parku Historycznym w Bliźnie – 1–24 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Park Historyczny Blizna i Gmina Ostrów:
  - „Piknik Militaryny Blizna” / Współpraca przy organizacji wydarzeń ukazujących barwę i broń Wojska Polskiego z okresu niepodległej Rzeczypospolitej, w tym pokaz Oddziału Kawalerii Ochotniczej w barwach 20. Pułku Ułanów Króla Jana III Sobieskiego; wystawa *Polska Walcząca / Fighting Poland* i prelekcja; udział wzięło kilka tysięcy osób – 7 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja zajęć dydaktycznych – 7 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

- Gmina Narol, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, Powiat Ropczysko-Sędziszowski / VI edycja Edukacyjnego Rajdu Motocyklowego szlakiem 24. Dywizji Piechoty – odcinek specjalny w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK; prelekcje o roli AK w rozpracowaniu niemieckiego poligonu broni raketowej V2 i bomb latających V1 oraz o historii AK i WiN – 13–14 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Polski Związek Łowiecki / Wsparcie akcji edukacyjnej PZŁ „Pamięć” (#pzł#myśliwi#powstaniewarszawskie#historia) przez umieszczenie na profilu facebookowym PZŁ ikonografik wybitnych uczestników Powstania Warszawskiego, którzy byli myśliwymi – 18 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu Muzeum Tadeusza Kantora w Wielopolu Skrzyńskim / Zajęcia edukacyjne o bitwie pod Monte Cassino dla dzieci i młodzieży: prelekcja historyczna, projekcja filmu animowanego *Miś Wojtek*, zakończenie konkursu plastycznego i testu historycznego „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz spod Monte Cassino” – 19 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Biuro Posła na Sejm RP Marka Rząsy / Współpraca przy prezentacji wystawy *Zesłańcy – Sybiry – Deportowani* – Przemyśl, 24 sierpnia – 19 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Region Rzeszowski NSZ „Solidarność”, Wojewoda Podkarpacki / Współpraca przy debacie pokoleniowej „O Solidarności, która zmieniła bieg historii” – 31 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Dom Pomocy Społecznej dla Osób w Podeszłym Wieku oraz Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Rzeszowie / Spotkania z pensjonariuszami, prelekcje, prezentacje filmów w DPS i jego filii oraz w Oddziale IPN Rzeszów – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Historia i Zagadki Jarosławia i Okolic, Szkoła Podstawowa w Niebylcu / Zapalenie zniczy na grobach westerplaczyków w województwie podkarpackim podczas akcji „Zapał znicz dla Westerplaczyka” – Jarosław, Niebylec, 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Zespół Szkół nr 2 im. Jana Kochanowskiego w Łańcucie / Wystawy: *Cisza przed burzą... Ostatnie lato II RP* (2–19 września), *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* (18 października – 2 listopada), *Ojcowie Niepodległości* (3–15 listopada), *Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia* (5–31 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Innowacyjnych w Jarosławiu / Wystawa *Zesłańcy – Sybiry – Deportowani* – 7–30 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Okręgowe w Rzeszowie i Oddział Okręgowy NBP w Rzeszowie / Wykład *Z książki chwały Strzelców Podhalańskich Owrucz 1920* na konferencji popularnonaukowej „Ochrona granicy wschodniej. U straży wschodnich granic II RP” w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie z okazji wydania banknotu kolekcjonerskiego – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Czas na pomoc” / Wystawa *Okupacja sowiecka na prawym brzegu Sanu 1939–1941* – Oleszyce, 16–27 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub 21. Brygady Strzelców Podhalańskich / Wystawy: *Śladami zbrodni komunistycznych na Rzeszowszczyźnie z lat 1944–1956* (16 września – 15 października), *Ojcowie Niepodległości* (3–18 listopada), *Łukasz Ciepliński* (22 listopada – 15 grudnia) w Rzeszowie. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego w Lubaczowie, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Koło Lubaczów, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Dyskusyjny Klub Książki w Lubaczowie, Urząd Miejski w Lubaczowie / Spotkanie ze świadkiem historii Franciszkiem Batorym – Lubaczów, 20 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego w Lubaczowie / Wystawa *Żołnierze Niezłomni. Antykomunistyczne podziemie na Rzeszowszczyźnie po 1944 roku* – Lubaczów, 20–30 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Podkarpacki – Koło Lubaczów, Stowarzyszenie „Ocalić od zapomnienia” w Brzezinach, 14. Dywizjon Artylerii Samobieżnej w Jarosławiu, parafia Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Narolu, Miasto i Gmina Narol, Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie, Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Zamojszczyzna, Gminny Ośrodek Kultury w Narolu / Obchody 83. rocznicy powstania kompanii Narol – Narol, 24 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Mokrem / Wystawa *Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie 1939–1944/45* – 20–30 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejski Dom Kultury w Łąncucie Filia Podzwierzyniec / Wystawa *Cisza przed burzą... Ostatnie lato II RP* – 20 września – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Podkarpacki, Urząd Miasta Rzeszowa, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, 21. Brygada Strzelców Podhalańskich / Obchody 83. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego i święta Wojska Obrony Terytorialnej – Rzeszów, 27 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli / Zajęcia dla uczniów szkół ponadpodstawowych na temat Polskiego Państwa Podziemnego na Rzeszowszczyźnie – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Żyrakowie / Wystawa *Symbole naszej historii. Godło, barwa, hymn (cz. 1)* – 28 września – 2 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy Żurawica / Wystawy: *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* (28 września – 10 października), *Ojcowie Niepodległości* (4–30 listopada) – Żurawica. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Oleszycach / Wystawa *Okupacja sowiecka na prawym brzegu Sanu 1939–1941* – 29 września – 28 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- 5. Batalion Strzelców Podhalańskich im. gen. bryg. Andrzeja Galicy / Przekazanie wydawnictw IPN na potrzeby organizacji Dnia Otwartych Koszar – wrzesień. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejsce Pamięci w Bełzcu Oddział Państwowego Muzeum na Majdanku / Wystawa *Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej* – 3 października – 30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Szklarach / Wystawa *Polska Walcząca / Fighting Poland* – 18–24 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Woli Rafałowskiej / Wystawa *Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia* – 21 października – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna / Akcja „Czytanie dla pokoju”: popularyzacja literatury ukazującej grozę wojny oraz kształtowanie empatii dla ofiar konfliktów zbrojnych; wykład *Pojęcie utraczonego świata w twórczości Przemysława Bystrzyckiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Józefa Mackiewicza i Włodzimierza Odojewskiego* na konferencji „Nigdy nie było dobrej wojny i złego pokoju” – 22 października. Odpowiedzialny: OIPN.
- Stowarzyszenie Pamięci Polskich Termopil i Kresów w Przemyślu / Zapalenie zniczy na cmentarzu Obrońców Lwowa we Lwowie i na innych grobach na Kresach Wschodnich podczas akcji „Znicze na Kresy”. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie „Solidarni w Jaśle”/Przekazanie wydawnictw IPN – październik. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta i Gminy Lesko / Wystawa *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* – 4–24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- II Liceum Ogólnokształcące w Łąncucie / Wystawa *Symbole naszej historii. Godło, barwa, hymn (część 1)* – 8–21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego STAL w Rzeszowie / Wystawa *Nie zawsze defilada. Jak świętowano odzyskanie Niepodległości* – 8–21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Komorowie / Wystawa *Młodzi dla Niepodległej* – 9–30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dom Ludowy w Kielnarowej / Udział w wieczorze patriotycznym „Z pieśnią do Niepodległości” z okazji Święta Niepodległości; pogadanka o różnych formach walki o niepodległość – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gmina Radymno i Szkoła Podstawowa im. Ignacego Jana Paderewskiego w Skołoszowie / Zajęcia dydaktyczne dla uczniów szkoły – 10 listopada; wykład *Ignacy Jan Paderewski – ojciec Niepodległości* podczas uroczystości nadania szkole patrona i sztandaru – 20 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

- Urząd Gminy Niebylec, Towarzystwo Miłośników Ziemi Niebyleckiej / Obchody 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości – Gwoźnica Górna, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie:
  - obchody 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN;
  - prelekcja *Ojcowie Niepodległości* w ramach wojewódzkich obchodów Narodowego Święta Niepodległości podczas uroczystości nadania imienia Ojców Niepodległości Sali Kolumnowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współpraca przy organizacji V Kongresu Osób Represjonowanych, Działaczy Solidarności i Kombatanatów: wykład na temat działalności wydawniczej drugiego obiegu w PRL, przekazanie publikacji IPN – 12 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Poseł na Sejm RP Fryderyk Kapinos / Wsparcie I Mieleskiej Gali Wolontariatu: przekazanie wydawnictw i gadżetów IPN dla osób należących do stowarzyszeń i organizacji patriotycznych – listopad. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Janowcu / Współpraca przy projekcie „Pokaz mody patriotycznej”, w konkursie plastycznym „Polska widziana oczami dziecka” oraz konkursie ortograficznym „Dyktando niepodległościowe”; przekazanie nagród dla laureatów i materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 11 w Rzeszowie / Współpraca przy szkolnym Konkursie Literacko-Plastycznym „Patron mojej szkoły – generał Stanisław Maczek”; przekazanie nagród dla laureatów i wyróżnionych w konkursie. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 13 w Mielcu / Współpraca przy konkursie „Dyktando Niepodległościowe”; przekazanie nagród dla laureatów i wyróżnionych. Odpowiedzialne: OBEN.
- Niepubliczne Przedszkole Bajkowa Kraina w Mielcu / Współpraca przy konkursie „Orzeł Biały – symbole naszej historii w wierszu i piosence”; przekazanie nagród dla laureatów i wyróżnionych. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Bogarodzicy Dziewicy Niepokalanie Poczętej w Dębicy / Wykład *Pola walki z okupantem w czasie II wojny światowej i obecność sióstr* na sesji popularnonaukowej „Służebniczki dębickie w przestrzeni społeczno-eklezyjnej. Błaski i cienie” zorganizowanej w ramach obchodów 140-lecia przybycia Zgromadzenia do Dębicy – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej / Uroczystość pogrzebowa Franciszka Marciniaka ps. „Kuna” w kwaterze Żołnierzy Niezłomnych na cmentarzu komunalnym Wilkowyja w Rzeszowie. Jego szczątki zastały odnalezione na cmentarzu Pobitno w Rzeszowie i zidentyfikowane przez BPiI – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej / Wsparcie w organizacji obchodów 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego – grudzień. Odpowiedzialne: OBEN.

### **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

- Urząd Miasta Złotów / Współpraca przy organizacji konferencji w Złotowie z okazji 150. rocznicy urodzin ks. Bolesława Domańskiego – 14 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana, Wojewoda Zachodniopomorski:
  - współpraca przy organizacji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - współpraca przy organizacji Dnia Pamięci Polaków Zamordowanych w latach 1941–1944 w Ponaarach – 16 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Fundacja Projekty Edukacyjne / Warsztaty przygotowujące do Turnieju Debat Historycznych; udział wzięło 40 osób – 17–18 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miejski Dom Kultury w Połczynie-Zdroju, Urząd Gminy w Chociwlu, Areszt Śledczy w Koszalinie / Wydruk i wysyłka w materiałów edukacyjnych, w tym wystawy elementarnej Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963 – luty. Odpowiedzialne: OBEN.

- Urząd Miasta i Gminy w Gryfinie / Współpraca przy organizacji Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym” – 6 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewódzka Rada Konsultacyjna ds. Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych, środowisko byłych opozycjonistów antykomunistycznych PRL ze Szczecina i okolic / Spotkanie w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia” w Szczecinie mające na celu promocję Katalogu Osób Rozpracowywanych w środowisku byłych opozycjonistów antykomunistycznych oraz uzyskanie od zainteresowanych zgody na publikację ich danych w katalogu zgodnie z wymogiem ustawowym. 21 osób wyraziło zgodę na publikację danych – 22 marca. Odpowiedzialne OBL.
- Muzeum Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej:
  - współpraca przy organizacji Turnieju Debat „Odzyskani bohaterowie”: pełnienie funkcji sędziego w trzech debatach – 23–24 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - szkolenie dla nauczycieli „Jak można uczyć o II wojnie światowej?” – 4 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Biuro Prezydyjne Komendy Straży Granicznej / Wypożyczenie wystawy *Na granicy czuwa Straż. Straż Graniczna 1928–1939* – marzec. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Dębnie / Wykład *Polskie malarstwo narodowe* – 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce / Szkolenie dla nauczycieli „Jak można uczyć o II wojnie światowej?” – 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Katyń” w Szczecinie, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Współpraca przy organizacji Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej na cmentarzu Centralnym w Szczecinie – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Muzeum Woldenberczyków i Stowarzyszenie Woldenberczyków w Dobiegniewie, Urząd Miejski w Dobiegniewie, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim / Współpraca przy organizacji XIX Konkursu Recytatorskiego Poezji Oflagu IIC Woldenberg: udział w jury – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie „Katyń” w Szczecinie, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie / Współpraca przy organizacji uroczystości „Katyń – ocalić od zapomnienia”: posadzenie na terenie VII Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie Dębu Pamięci ku czci aspiranta Policji Państwowej Jana Kazimierza Kowalskiego – 29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- 8. Flotylla Obrony Wybrzeża im. Wiceadmirała Kazimierza Porębskiego w Świnoujściu, Urząd Gminy Golezowo / Współpraca przy organizacji uroczystości upamiętniającej ppor. Antoniego Wąsowicza ps. „Roch” – 4 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Lubuskie Kuratorium Oświaty / Uroczyste przekazanie egzemplarzy *Przewodników po historii Polski* w języku ukraińskim – 10 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centralny Ośrodek Straży Granicznej im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Koszalinie, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Współpraca przy organizacji odsłonięcia tablicy upamiętniającej Józefa Piłsudskiego w Koszalinie – 12 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Lubuskie Kuratorium Oświaty / Wręczenie nagród laureatom konkursów „Bohaterowie Ziemi Lubuskiej – ludzie i wydarzenia” i „Historyczna pamięć miejsca, w którym mieszkam 1945–1989” – 12 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Gminy w Pszczewie / Uczestnictwo w uroczystej sesji Rady Gminy, na której przyjęto uchwałę w sprawie upamiętnienia rocznicy powstania Związku Polaków w Niemczech – 12 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Liceum Ogólnokształcące w Tychowie, Zespół Szkół im. Pamięci Ofiar Terroryzmu w Kamieniu Pomorskim, VII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie / Warsztaty w ramach konkursów „Żołnierze w służbie historii” i „Policjanci w służbie historii” – 16 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- I Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie:

- oprowadzenie po wystawie *Armia Krajowa* – 19 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
- przekazanie egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- IX Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie / Udział w obchodach święta szkoły, zajęcia z grami planszowymi „Dywizjon 303” i „Dywizjon 111” – 23 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Technikum Ekonomiczne im. rtm. Witolda Pileckiego w Szczecinie, Wojewoda Zachodniopomorski, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Współpraca przy organizacji uroczystości upamiętniającej rtm. Witolda Pileckiego – 25 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Szkoła Podstawowa nr 42 w Szczecinie / Orowadzenie po wystawie *Armia Krajowa* – 27 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miasta Szczecin / Obsługa strefy edukacyjnej w Dniu Dziecka w Szczecinie – 1 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Archiwum Państwowe w Koszalinie / Obsługa strefy edukacyjnej w Dniu Archiwisty – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu / Obsługa strefy edukacyjnej „Lato z historią” – 18 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- VII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie / Przekazanie egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- 12. Dywizja Zmechanizowana w Szczecinie / Obsługa strefy edukacyjnej podczas święta Dywizji w Szczecinie – 24 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana, Zarząd Oddziału Zachodniopomorskiego Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Więzień i Obozów Koncentracyjnych w Szczecinie, Wojewoda Zachodniopomorski / Współpraca przy organizacji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej – 11 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Muzeum Regionalne w Bobolicach / Udział w uroczystościach 20-lecia Muzeum – 15 lipca. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Jarmark św. Jakuba w Szczecinie / Obsługa strefy edukacyjnej podczas jarmarku – 21–24 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych w Warszawie / Obsługa strefy edukacyjnej podczas Historycznego Pikniku Rodzinnego „Przed Godziną »W«” – 30–31 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej / Lekcja historii: rozmowa z Eleonorą Szafran, córką Tadeusza Pietrzykowskiego – 8 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminny Ośrodek Kultury w Ustroniu Morskim – obsługa strefy edukacyjnej – 12 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wspólnota Polska / Zajęcia edukacyjne dla polskich dzieci i młodzieży z Litwy w Przystanku Historia w ramach projektu „Polskie wakacje” – 17 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Koncert Niepodległości w 101. rocznicę Bitwy Warszawskiej / Obsługa strefy edukacyjnej przy pl. Lotników w Szczecinie podczas koncertu – 28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewoda Zachodniopomorski, Urząd Miasta Stargard, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Współpraca przy organizacji wojewódzkich obchodów 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej na Cmentarzu Wojennym w Stargardzie – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Urząd Miasta Golczewo / Współorganizacja na cmentarzu komunalnym w Golczewie prezentacji nowego nagrobka na mogile Antoniego Wąsowicza ps. „Roch” – 16 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego / Współpraca przy organizacji odsłonięcia tablicy upamiętniającej pracowników wywiadu, którzy pracowali dla II Rzeczypospolitej w niemieckim Szczecinie w latach 1923–1939 – 22 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Żandarmeria Wojskowa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej / Szkolenie dla żołnierzy na temat czynności procesowych w miejscu zdarzeń masowych – Warszawa, 26–27 września. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.

- Światowy Związek Żołnierzy AK Okręg Szczecin, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Współpraca obchodów 83. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego – 27 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Gminny Klub Kultury w Karnicach / Referat *Osadnictwo na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–1948* – 30 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojskowe Centrum Rekrutacji w Szczecinie / Prelekcja w kinie Helios przed premierowym seansem filmu *ORP Orzeł. Ostatni patrol* – 14 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Społeczne Grudzień '70, parafia bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Szczecinie / Współpraca przy organizacji uroczystości przekazania Krzyża Męczeństwa Narodu Polskiego – 29 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Szczecinie, 16 Wojskowy Oddział Gospodarczy w Olesznie, Rzymskokatolicka Parafia Wojskowa św. Augustyna / Współpraca przy realizacji tablicy upamiętniającej osoby internowane w Wojskowych Obozach Internowania w latach stanu wojennego (1982–1983) – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- VII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie / Uroczyste wręczenie nagród laureatom VI edycji konkursu „Policjanci w służbie historii” – 4 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szczeciński Klub Rowerowy Gryfus / Współorganizacja Niepodległościowego Rajdu Rowerowego w Szczecinie w ramach obchodów Narodowego Święta Niepodległości – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Archiwum Państwowe w Szczecinie / Współorganizacja zaduszek na cmentarzu Centralnym w Szczecinie w ramach projektu „Wspomnij Bohatera” – 19 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Szczecinie, 2. Brygada Zmechanizowana Legionów im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, 16 Oddział Gospodarczy w Olesznie / Współpraca przy realizacji pomnika Józefa Piłsudskiego – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim**

- ZHP Chorągiew Ziemi Lubuskiej / Współpraca przy organizacji X Rajdu Szlakiem Ewakuacji Oflagu IIC Woldenberg na trasie: Dobiegniew – Tuczno – Barlinek – Dzierżycie – 26–29 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- Związek Polaków w Niemczech / Udział w jubileuszu stulecia Związku w Międzyrzeczu – 22 maja. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- „Nocny szlak kultury” / Spacer historyczny po mieście „W poszukiwaniu *genius loci*. Miejsce pamięci miasta” – 18 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wielkopolskim / Współorganizacja konferencji edukacyjnej „Gorzowski Sierpień '82” – 2 września. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- I Dobiegniewska Drużyna Harcerska, Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie / Współorganizacja Rajdu Harcerskiego „Ucieczka z Oflagu II C Woldenberg” w Dobiegniewie – 24–25 września. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Gorzów Wielkopolski / Współorganizacja i obsługa XXIII Biegu Solidarności w Gorzowie Wielkopolskim – 3 września. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- Muzeum w Barlinku / Wykład *Ucieczki z PRL* połączony z dyskusją – 17 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

#### **Delegatura IPN w Koszalinie**

- Zespół Szkół w Karlinie / Udział w roli jurora w konkursie „Symbole Narodowe Polaków” – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.



- Urząd Gminy w Karlinie / Przekazanie samorządowi egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 31 maja. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Środowisko byłych działaczy „Solidarności”, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu – spotkanie z osobami rozpracowywanymi przez byłe służby PRL – 7 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Fundacja „Po Piątę” / Przekazanie egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 8 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Urząd Miasta Białogard / Przekazanie szkołom i samorządowi egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Festiwal Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima” 2022 w Trzciniu Zdroju / Udział w roli jurora w eliminacjach VII edycji festiwalu – 11 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Urząd Miasta Ustronie Morskie / Przekazanie szkołom i samorządowi egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Areszt Śledczy Oddział Zewnętrzny w Koszalinie / Prelekcja *Bunt młodych* – 22 lipca. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Koszalinie, OBEN Szczecin.
- Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Koszalinie:
  - prelekcje dla osadzonych *Bunt młodych* (5 września); *Atomowa zagłada* (15 września); *Ojcowie niepodległości i ich wizje przyszłej Polski* (8 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie;
  - organizacja spaceru historycznego po Koszalinie – 28 października. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej w Koszalinie / Zajęcia edukacyjne dla podopiecznych placówki – 6 września, 11 października, 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Centrum Kształcenia Ustawicznego w Koszalinie / Prelekcja *Bunt młodych* – 16 września. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny dla Młodzieży w Czyciborze / Prelekcja dla podopiecznych *Bunt młodych* – 23 września. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Oddział Zewnętrzny w Dobrowie Aresztu Śledczego w Koszalinie / Przeprowadzenie prelekcji dla osadzonych *Bunt młodych* (3 października); *Atomowa zagłada* (25 listopada); *Przerwane marzenia – Janek Stawisiński 1960–1982* (16 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wałczu / Prelekcja *Atomowa zagłada* – 26 października. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Zespół Szkół nr 1 w Koszalinie / Wręczenie nagród w konkursach, udział w przedsięwzięciu „Polska do hymnu”, wykład *Ojcowie niepodległości i ich wizje przyszłej Polski* – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie / Udział w obchodach Narodowego Święta Niepodległości – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Delegatura Zachodniopomorskiego Kuratorium Oświaty w Wałczu / Prezentacja oferty edukacyjnej OBEN Szczecin podczas narady dyrektorów szkół – 23 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Muzeum Zimnej Wojny w Podborsku / Lekcja muzealna – 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Archiwum Państwowe w Koszalinie / Udział w inicjatywie „Dzień Darczyńcy” – 6 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.

- Ośrodek terapeutyczny dla młodzieży w Rudkach-Czyciborze / Prelekcja *Przerwane marzenia – Janek Stawisiński 1960–1982* – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.
- Muzeum Obrony Przeciwlotniczej w Koszalinie / Prelekcja *Przerwane marzenia – Janek Stawisiński 1960–1982* – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.

### ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

- Ośrodek Sportów Japońskich Budojo, Geosystem Polska, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku / Współpraca w ramach projektu upamiętnienia mjr. Apoloniusza Zarychty (1898–1972) w 50. rocznicę śmierci polskiego wojskowego geografa, podróżnika, urzędnika państwowego, emigranta, pracownika naukowego IG PAN, a także wybitnego łucznika. Projekt zakłada odsłonięcie tablicy pamiątkowej na murze domu, w którym mieszkał Apoloniusz Zarychta i zorganizowanie imprezy upamiętniającej z elementami pokazów sportowych. Wszystkie prace wykonywane są *pro publico bono*. Zaangażowanie przedstawiciela IPN polega na popularyzacji postaci Zarychty (kwerenda źródłowa, weryfikacja biografii, pisanie i redakcja artykułów historycznych, obecność podczas ww. uroczystości). Odpowiedzialne: OBBH.
- Dom Polonii w Pułtusk, Zamek Królewski w Warszawie, Urząd Miasta Otwocka, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Miedzeszynie, Centrum Edukacji Lokalnej w Warszawie, Mazowieckie Kuratorium Oświaty, Prokuratura Regionalna w Warszawie, Izba Pamięci Rodziny Maklakiewiczów w Mszczonowie, Muzeum Getta Warszawskiego / Współpraca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Poczta Polska SA / Prezentacja z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych znaczka pocztowego z wizerunkiem Józefa Franczaka ps. „Laluś” przez zastępcę prezesa IPN oraz wiceprezesa Poczty Polskiej. Zwiedzający Izbę Pamięci Strzelecka 8 mogli zapoznać się z wystawą wydawnictw filatelistycznych związanych z postaciami Niezłomnych, które do obiegu wprowadziła Poczta Polska – 1 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków Urzędu m.st. Warszawy / Poszerzenie ekspozycji stałej *Czerwona mapa Warszawy* w Izbie Pamięci Strzelecka 8 o artefakty przekazane Oddziałowi IPN w Warszawie oraz pamiątki od Stowarzyszenia Kolekcjonerzy Czasu – 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Fundacja Centrum Solidarności / Współpraca przy projekcie „Olimpiada Solidarności. Dwie dekady historii” – członkostwo w Komitecie Merytorycznym (ulożenie pytań do etapu wojewódzkiego, przygotowanie propozycji tematów prezentacji multimedialnych dla uczestników); członkostwo w jury finału Olimpiady – Sieradz, 6–8 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Mazowieckie Kuratorium Oświaty / W ramach współpracy odbyły się gale podsumowujące dwa konkursy zorganizowane przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty „Zbrodnia Katyńska. Pamięć i prawda” oraz „Lech Kaczyński – mąż stanu”; uczestnicy zwiedzili Izbę Pamięci Strzelecka 8 – 14, 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą / Kurs adaptacyjno-językowy dla repatriantów i ich rodzin zorganizowany zgodnie z ustawą o repatriacji z dnia 9 listopada 2000 r. przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą na zlecenie MSWiA. Uczestnicy m.in. z Kazachstanu, Rosji, Ukrainy, Uzbekistanu i Azerbejdżanu zapoznają się z polskimi przepisami prawnymi, specyfiką funkcjonowania organizacji rządowych i pozarządowych, podstawowymi informacjami o systemie politycznym i gospodarczym Polski, wymogami rynku pracy, a także doskonałą sprawnością językową w mowie i piśmie w sytuacjach codziennych oraz zawodowych; biorą udział w wykładach, spotkaniach, warsztatach i konsultacjach, w zajęciach krajoznawczych, muzealnych i kulturalnych. Podczas dwóch z tych kursów (5 lipca i 23 sierpnia) poznali sposób działania Archiwum IPN, możliwości uzyskania kopii dokumentów bądź informacji z zasobu IPN lub z innych archiwów polskich i zagranicznych, które mogą być dla nich interesujące ze względów rodzinnych lub pomóc im w uzyskaniu obywatelstwa polskiego. Odpowiedzialne: OA.
- Akcja „Lato w mieście” / Izba Pamięci Strzelecka 8 nawiązała kontakt z koordynatorami akcji „Lato w Mieście” w Warszawie. Efektem tej współpracy było zwiedzanie Izby Pamięci przez uczestników tej akcji oraz zajęcia edukacyjne – lipiec–sierpień. Odpowiedzialne: OBBH.

- Ministerstwo Edukacji Narodowej / Finalizacja współpracy nad opracowaniem albumu ukazującego historię budynku przy al. Szucha 25. Publikacja albumu *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* – sierpień. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wydział Kultury, Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu m.st. Warszawy dzielnicy Praga-Północ / Współpraca Izby Pamięci Strzelecka 8 z Wydziałem Kultury ma na celu promowanie Izby na terenie dzielnicy – od sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Muzeum Pragi / Współpraca polegająca na wymianie informacji dotyczących artefaktów związanych ze zbrodniami komunistycznymi w zbiorach Muzeum Warszawy: pracownicy Muzeum odwiedzili Izbę Pamięci Strzelecka 8 i obejrzeni wystawę *Czerwona mapa Warszawy* oraz zabytkowe inskrypcje – 24 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury / Stała współpraca: wspólna organizacja obchodów 78. rocznicy wkroczenia na warszawską Pragę wojsk sowieckich i ludowego Wojska Polskiego (14 września), udział członków Towarzystwa w seminarium dla nauczycieli „Metoda dramy w edukacji historycznej o zbrodniach komunistycznych” (5 grudnia), wspólnie zorganizowany koncert pamięci Emila Barchańskiego (16 grudnia). Odpowiedzialny: OIPN.
- Współpraca z Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Rakowiecka 37 / Projekt polegający na jednodniowym pobycie szkół w miejscach zbrodni komunistycznych przy Strzeleckiej 8 i Rakowieckiej 37 połączonym z zajęciami edukacyjnymi. Przewidziano wspólne prowadzenie grupy wolontariuszy oraz współorganizację niektórych wydarzeń rocznicowych. Odpowiedzialne OBBH (Strzelecka 8).
- Praski Uniwersytet Trzeciego Wieku / Współpraca ze słuchaczami zainaugurowana ich wizytą członków na Strzeleckiej 8–15 listopada. Odpowiedzialne: OBBH (Strzelecka 8).
- LXXVI Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego / Nauczyciele szkoły mundurowej z Pragi-Północ odwiedzają z klasami Strzelecką 8 i korzystają z oferty edukacyjnej. Odpowiedzialne: OBBH (Strzelecka 8).
- Współpraca z Centrum Szkolenia Policji w Legionowie / Kontakt z przedstawicielami tej placówki w kwestiach dotyczących harmonogramu i wizyt grup z CSP na Strzeleckiej 8. Odpowiedzialne: OBBH (Strzelecka 8).
- Stowarzyszenie Historyczne „Solidarność” Huty Warszawa / Spotkanie dotyczące albumu *Solidarni w „Hucie Warszawa” 1980–1989*. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

- Stowarzyszenie Kawaleryjskie im. 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich, GRH Suomen Armeija „Talvisota 1939–1940” / Polsko-fińskie relacje polityczne i wojskowe w okresie wojny sowiecko-fińskiej” – Spotkanie z cyklu rekonstrukcji bitew historycznych z użyciem modeli redukcyjnych, cel: promocja historii II wojny światowej, zwłaszcza mało znanego wątku kształtowania się polskiego lotnictwa we Francji oraz działań polskiej dyplomacji po klęsce wrześniowej – Wrocław, 5 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu / Otwarcie Izby Pamięci im. nadkom. Policji Państwowej Piotra Jurczaka w budynku KW Policji we Wrocławiu; wystawa *Historia, Tradycja, Pamięć. Policja Państwowa 1919–1939* – 14 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Wolnego Słowa Oddział Dolnośląski / Cykl spotkań członków Dolnośląskiego Oddziału Stowarzyszenia Wolnego Słowa „Internowani na Przystanku Historia” w siedzibie księgarni IPN: prelekcje o stanie wojennym, internowaniu, wydawaniu i kolportażu tygodnika „Samorządna Rzeczpospolita”; przeprowadzono 7 spotkań z prelekcjami (14 lutego, 14 marca, 11 kwietnia, 9 maja, 13 czerwca, 11 lipca, 8 sierpnia); zaprezentowano wystawę poświęconą tygodnikowi „Samorządna Rzeczpospolita”. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Współpraca przy centralnych wojewódzkich uroczystościach z okazji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK przy pomniku żołnierzy Armii Krajowej na cmentarzu Świętej Rodziny we Wrocławiu – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

- Areszt Śledczy we Wrocławiu / Zajęcia w ramach „Spotkań z historią” związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK przeprowadzone ze względu na obostrzenia pandemiczne przez wychowawców – funkcjonariuszy Służby Więziennej – według zaleceń oraz materiałów edukacyjnych IPN. Uczestnicy mieli sposobność wysłuchania przez radiowęzeł informacji o fenomenie Polskiego Państwa Podziemnego i obejrzenia filmów dokumentalnych: *Polskie Państwo Podziemne* oraz *Wykus – Serce Wolnej Polski*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki / W ramach projektu „Ocalamy” upamiętniono żołnierzy gen. Maczka (21 lutego) i aspiranta Policji Państwowej zamordowanego przez NKWD w Kalinie (dziś: Twer, Rosja) Aleksandra Kacprzyńskiego (22 kwietnia); uhonorowano insygniami „Ojczyzna Szwecji”: Artemiego Aroniszydze (26 maja) oraz Stefana Bobulę (7 lipca). Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Zespół Szkół Logistycznych we Wrocławiu / Wykład *Losy Polaków z Kresów Wschodnich po II wojnie światowej* dla uczniów w ramach projektu „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku” – 25 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu / Seminarium online „Giganci nauki” dla nauczycieli szkół podstawowych i średnich województw dolnośląskiego i opolskiego: wykłady popularyzatorskie, warsztaty metodyczne, prezentacja materiałów edukacyjnych IPN – 28 lutego, 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miasto Oleśnica, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Obwód Oleśnica / Współpraca przy obchodach Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych: umieszczenie tabliczek memoratywnych na rondzie Żołnierzy Wyklętych – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Gmina Lubomierz, Wioska Żołnierzy Niezłomnych w Popielówku / Obchody Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych: złożenie kwiatów na grobie Tadeusza Pietryki i przed tablicą memoratywną, Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym”, wykład okolicznościowy – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Klub Muzyki i Literatury / Seminarium środkowoeuropejskie z udziałem prof. Franka Golczewskiego na temat relacji polsko-niemiecko-ukraińskich w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. – 3 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- I Liceum Ogólnokształcące w Kłodzku / VI Powiatowy Konkurs „Katyń-Golgota Wschodu” pod patronatem Oddziału IPN Wrocław z udziałem pracownika OBEN w finałowych rozrywkach. IPN ufundował nagrody dla uczestników; finał – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Powiatowe Centrum Edukacji i Kultury w Oleśnicy / Szkolenie dla nauczycieli historii, języka polskiego i wiedzy o społeczeństwie z powiatu oleśnickiego w ramach projektu „Historia w poezji”: referat o więziennictwie na ziemiach polskich w latach 1944–1956 i poezji ówczesnych więźniów politycznych, prezentacja oferty edukacyjnej IPN, przekazanie materiałów dydaktycznych IPN – 15 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej / W 80. rocznicę pojawienia się na ulicach Warszawy znaku Polski Walczącej ustawiono „żywy” znak kotwicy PW – 20 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Kawaleryjskie im. 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich, Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis”, GRH Suomen Armeija, Husarz. Główna Wojskowa Szkoła Średnia we Wrocławiu / „Szczury Tobruku – Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich i kampania w Afryce Północnej” – cykl rekonstrukcji bitew historycznych z użyciem modeli redukcyjnych – 23, 28 marca i 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa Iskry we Wrocławiu / Wsparcie konkursu „Modelarska Iskra 5”, zapewnienie części konkursowych nagród, udział w pracach jury, prezentacja materiałów edukacyjnych – 26 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- 16. Dolnośląska Brygada Obrony Terytorialnej im. Ludwika Marszałka, Fundacja Wspólnota Pokoleń / Uroczysta przysięga wojskowa żołnierzy 16. Dolnośląskiej Brygady; obsługa techniczna: platforma LED, transmisja *live*. Wydarzenie było połączone z upamiętnieniem 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK – 27 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

- Szkoła Podstawowa nr 6 w Wałbrzychu / Współpraca przy organizacji konkursu o Żołnierzach Wyklętych, prelekcja w finale konkursu – 29 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Henryka Sucharskiego / Warsztaty edukacyjne „Armia Krajowa – największa armia podziemna świata” – 4 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Miliczu / Warsztaty edukacyjne „Śledztwo katyńskie” dla dzieci i młodzieży – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Piechowicki Ośrodek Kultury / Współpraca przy organizacji projektu „Przesiedleni”: materiały multimedialne, pomoc merytoryczna, wystawa *Z Polski do Polski* – 10 obustronnie zadrukowanych plansz o tematyce kresowej oraz ikonografiki poświęcone ekspatriacjom z Kresów Wschodnich w latach 1944–1959 – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Klub Muzyki i Literatury / Seminarium środkowoeuropejskie „Czesi – Słowacy – Polacy – specyfika narodów w XX w.” z udziałem prof. Jana Rychlika – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Szkoła Podstawowa nr 17 im. prof. Stanisława Kulczyńskiego we Wrocławiu, Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, NSZZ „Solidarność” Zarząd Regionu Dolny Śląsk, Urząd Miejski Wrocławia / Współpraca w organizacji XXII edycji Dolnośląskiego Konkursu Historycznego „Od Solidarności do III Rzeczypospolitej”; zakończenie – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu:
  - uroczystość w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej: przekazanie rodzinom policjantów – ofiar zbrodni katyńskiej – ziemi z Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje – 25 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - warsztaty „Śledztwa katyńskie” w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej Policji dla 35 policjantów – 10 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.
- Zespół Szkół Ekonomiczno-Technicznych w Rakowicach / Warsztaty edukacyjne „Śledztwo katyńskie” dla dzieci i młodzieży klas policyjnych w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu – 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis”, Koło Naukowe Historyków Wojskowości Uniwersytetu Wrocławskiego / Cykliczne warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla dzieci i młodzieży z okazji różnych wydarzeń rocznicowych. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Salonik Trzech Muz” we Wrocławiu / Odbył się wykład dotyczący ustanowienia Konstytucji 3 maja – 3 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Areszt Śledczy we Wrocławiu, Wrocławski Klub ANIMA, Sejmik Województwa Dolnośląskiego, Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia |nauczycieli we Wrocławiu, Centrum Historii ZAJEZDZIA / Uroczysty finał konkursu plastycznego w Areszcie Śledczym we Wrocławiu: wręczenie dyplomów i nagród laureatom; nagrodzone i wyróżnione prace wystawiono w „Galerii zza krat” na terenie aresztu, zamieszczono je w opublikowanym katalogu – 4 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Opolu, Areszt Śledczy we Wrocławiu / Podpisanie nowego porozumienia o współpracy z Oddziałem IPN Wrocław w związku ze zmianami w strukturze organizacyjnej Służby Więziennej na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie – 4 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Chorągiew Dolnośląska / Rajd ZHP poświęcony historii Wrocławia w czasie wojny: wykłady o losach miasta i mieszkańców; finał – 8 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkół Technicznych i Licealnych w Żaganiu, Komenda Powiatowa Policji w Żaganiu / Szkolenie przygotowujące zgłoszone zespoły z klas policyjnych do udziału w konkursie „Policjanci w służbie historii” organizowanego przez IPN i Komendę Główną Policji: wykład o historii policji polskiej, prezentacja źródeł i publikacji nawiązujących do tej tematyki, warsztaty filmowe stanowiące pomoc w realizacji miniatury filmowej poświęconej postaci wybranego funkcjonariusza – 9 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 43 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Kaczmarska we Wrocławiu / Spotkanie z uczniami miejscowego Koła Historycznego podsumowujące etap wojewódzki konkursu „Ziemianie jako sąsiedzi – kulturotwórcza rola dworów polskich w latach 1918–1945” i stanowiący przygotowanie do etapu ogólnopolskiego: referat *Noblesse oblige. Karolina Lanckorońska (1898–2002)* – 11 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

- Dolnośląskie Kuratorium Oświaty, Gmina Długołęka, NSZZ „Solidarność” Whirlpool-Wrocław, Sejmiki Województwa Dolnośląskiego, Centrum Biblioteczno-Kulturalne „Fama”, Szkoła Podstawowa nr 6 we Wrocławiu / Współpraca przy organizacji XVI Przeglądu Twórczości Zakazanej w PRL w Centrum Biblioteczno-Kulturalnym „Fama” we Wrocławiu – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Środzie Śląskiej / Konkurs edukacyjny – Konkurs wiedzy historycznej, poprzedzony wykładami dotyczącymi II Korpusu Polskiego i Armii gen. Andersa, 16 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Kultury w Polkowicach – Paddymania w Polkowicach / Współpraca przy otwarciu w Polkowicach plenerowej wystawy biograficznej o Ignacym Janie Paderewskim, wykład na temat życia artysty – 17 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Obornikach Śląskich / Konkurs „Kocham Polskę – Znam Symbole Narodowe” dla przedszkoli i klas I-III – 19 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rodzina Rodła – Wrocław – finał konkursu plastycznego – Wrocław, 19 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Związek Sybiraków III Rzeczypospolitej / Współpraca przy organizacji uroczystości Dnia Matki w kościele garnizonowym przed tablicą ufundowaną i zaprojektowaną przez IPN w 2018 r. „Hołd i Chwała Naszym Matkom” – 26 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Technikum nr 2 w Środzie Śląskiej / Zajęcia dydaktyczne „Muzyką w system” dla młodzieży szkolnej oraz nauczycieli poświęcone historii PRL: ówczesnej muzyce, twórcom, cenzurze i życiu w systemie totalitarnym; prezentacja protest songów z czasów PRL – 30 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Passionart, Filharmonia Krakowska im. Karola Szymanowskiego / VII Festiwal Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima”; eliminacje dolnośląskie odbyły się w ODSK „Piast” we Wrocławiu 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Złot Chorągwi Dolnośląskiej ZHP we Wrocławiu / Złot harcerski podsumowujący działanie środowisk z Dolnego Śląska, z którymi Oddział IPN Wrocław współpracuje od wielu lat; pomoc przy organizacji wydarzenia, stoisko edukacyjne, ufundowanie nagród – 4 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Żarowska Izba Historyczna / Przygotowanie we współpracy z Żarowską Izbą Historyczną uroczystości oznakowania insygnium „Grób Weterana” grobu chorążego Bolesława Kosteckiego, żołnierza 2. Korpusu Polskiego pochowanego w Żarowie; grób został wpisany do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski – 6 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląskie Kuratorium Oświaty / Konferencja prasowa Oddziału IPN Wrocław i Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty połączona z prezentacją i promocją *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 22 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis”, Grupa Rekonstrukcji Historycznej Bellum / #WakacjeZIPN – inauguracja działania Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego oraz pierwsze całodzienne wydarzenie z cyklu „Wakacje z IPN”: wykłady prelegentów z różnych środowisk kulturalnych i naukowych Wrocławia, rekonstrukcja bitwy, warsztaty modelarskie, gry planszowe – 8 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wójt gminy Żórawina / Współpraca przy organizacji uroczystości Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej pod pomnikiem Wincentego Witosa – 12 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Współpraca przy organizacji obchodów rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego pod pomnikiem Witolda Pileckiego we Wrocławiu – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- 16. Dolnośląska Brygada Obrony Terytorialnej im. ppłk. Ludwika Marszałka, Dolnośląski Urząd Wojewódzki / Upamiętnienie patrona 16. Brygady na cmentarzu w Jeleniej Górze w ramach projektu „Ocalamy” w 110. rocznicę jego urodzin – 9 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Motocyklistów „Patria” / Wsparcie historyczno-edukacyjne podczas Raju Śladami Gąsienic Pierwszej Dywizji Pancerniej gen. Maczka: cykl wykładów w miejscach upamiętnień i na

cmentarzach polskich żołnierzy we Francji, Belgii, Holandii i Niemczech – 13–27 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis”, Stowarzyszenie Odra–Niemien, Centrum Historii Zajezdnia / Ostatnie spotkanie w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego z cyklu „Wakacje z IPN”, poświęcone Bitwie Warszawskiej – 19 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Miasto Trzebnica, Muzeum Armii Krajowej / Współpraca przy uroczystym wmurowaniu tablicy inaugurującej powstanie Muzeum Armii Krajowej w Trzebnicy; OBEN wyraził gotowość zostania partnerem przedsięwzięcia – 21 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Opozycji Antykomunistycznej Zagłębia Miedziowego, Gmina Polkowice, Centrum Kultury w Polkowicach / Współpraca przy zorganizowaniu konferencji „Uczestnicy niezależnego obiegu wydawniczego w Zagłębiu Miedziowym 1980–1990” w związku z obchodami 40. rocznicy zbrodni lubińskiej; wręczenie przez prezesa IPN Krzyży Wolności i Solidarności czterem działaczom opozycji antykomunistycznej – 29 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Baza Obozowa Hufca ZHP Powiatu Trzebnickiego w Lginiu / Warsztaty z historii Polskiego Państwa Podziemnego dla harcerzy starszych oraz zajęcia dydaktyczne o Misiu Wojtku dla zuchów – 26–28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wojewoda Opolski, Gmina Komprachcice, Aeroklub Opolski im. Lotników Powstania Warszawskiego / Współpraca w organizacji uroczystości 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy / Współpraca w ramach prowadzonych śledztw. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.
- Chorągiew Dolnośląska ZHP / Zajęcia „XXX Rajd Granica ZHP” dla ZHP w Bukowcu i Szklarskiej Porębie – 8–11 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Przedszkole „Akademia Rozwoju” / Zajęcia w ramach projektu „Polak Mały” dla przedszkolaków w Tomaszowie Bolesławieckim – 18 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- NSZZ „Solidarność” / Spotkanie z byłymi członkami Solidarności w zakładzie FAT – 21 września, 15 grudnia. Odpowiedzialna: Księgarnia IPN we Wrocławiu.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Uehonorowanie ludzi Polskiego Państwa Podziemnego podczas uroczystości przy Kaplicy Polskiego Państwa Podziemnego i na wrocławskim Rynku – 25 i 27 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki / W ramach projektu „Ocalamy” uehonorowano insygniami „Ojczyzna Swemu Obrońcy” mogiły ppor. Henryka Krantza (27 września) i Stanisława Dryglaka (26 października). Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Stowarzyszenie Paryż – Kresy / Spotkanie z Kresowianami – 29 września. Odpowiedzialna: Księgarnia IPN we Wrocławiu.
- Przedszkole „Małych Odkrywców” / Zajęcia w ramach projektu „Historia w kolorach” dla przedszkolaków przybliżające Polskę i jej symbole – Oborniki Śląskie, 3 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa w Międzyzlesiu / Konkurs „Wrzesień 39 – pamiętamy” w Szkole Podstawowej w Międzyzlesiu – 4 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Gminna Hala Widowiskowa / Festiwal historyczny „Nasza Niepodległa” – Trzebnica, 5 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu / Warsztaty „Śledztwo katyńskie” w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej Policji: 7 spotkań dla łącznie 194 nowo zaprzysiężonych funkcjonariuszy Policji z Dolnego Śląska i uczniów ze szkół dolnośląskich (w tym klas mundurowych) oraz słuchaczy CKU – 6 i 7 października, 7, 21, 25 listopada; 12 i 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Szkoła Podstawowa w Międzyzlesiu / Rozstrzygnięcie konkursu o AK – 6 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- X Liceum Ogólnokształcące / Wykład o muzyce w czasach PRL w ramach zajęć „Muzyką w system – opór młodych w PRL” – Wrocław, 7 października. Odpowiedzialne: OBEN.

- Szkoła Podstawowa nr 6 w Wałbrzychu / Rozstrzygnięcie konkursu plastyczno-literackiego „Wolność w bieli i czerwieni” – 10 października. Odpowiedzialne OBEN.
- Publiczna Szkoła Podstawowa „Leonardo” we Wrocławiu / Wykład *Polskie Państwo Podziemne* – 11 października. Odpowiedzialne OBEN.
- Ogród Zoologiczny we Wrocławiu / Współpraca obejmująca adopcję niedźwiedzi brunatnej Przemisi i związane z tym działania edukacyjne przypominające historię misia Wojtka: lekcja dla dzieci ze szkoły podstawowej o losach misia Wojtka, wykład o zagrożonych gatunkach zwierząt – 11 października. Odpowiedzialne: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” we Wrocławiu im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.
- Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis” / Kolejne części cyklu rekonstrukcji bitew historycznych „Wacht am Rhein – Ardeny 1944”; wykład – 12, 19 i 26 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Szkoła Podstawowa nr 6 we Wrocławiu / Uroczystości związane z patronem szkoły Józefem Mackiewiczem: wystawa, wykład dla uczniów klas V i VI – 13 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Chorągiew Dolnośląska ZHP / Obchody 40-lecia Poczty Harcerskiej „Szaniec” we Wrocławiu, wykład *Harcerska Poczta Polowa 44* – 15 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej / Konferencja edukacyjna dla placówek oświatowych zrzeszonych w Dolnośląskiej Rodzinie Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej podczas rajdu historycznego; nauczyciele oddali hołd patriotom pod pomnikiem Powstańców Śląskich i pod pomnikiem Pamięci Mieszkańców Gminy Prószków, którzy zginęli podczas walk w styczniu 1945 roku – 17–18 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Szkoła Podstawowa nr 93 we Wrocławiu / Wykład o muzyce w czasach PRL w ramach zajęć „Muzyką w system. Opór młodych w PRL” – 21 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Dolnośląski Związek Piłki Nożnej / Turniej Piłkarski im. ppłk. Jana Kruka-Śmigli w Bielawie i Wrocławiu, 21 i 22 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Publiczna Szkoła Podstawowa „Leonardo” we Wrocławiu / Wykład o misiu Wojtku – 24 października. Odpowiedzialne OBEN.
- Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna / Wysłka materiałów edukacyjnych dla Polaków na Wschodzie w ramach współpracy nawiązanej 25 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski w Głogowie / Prezentacja gry edukacyjnej „Gra Szyfrów” dla uczniów oraz dorosłych mieszkańców, wykłady popularyzatorskie, prezentacja wydawnictw i gier IPN – 28 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Bolter Cafe, JOCART Pracownię Artystyczną / Seria warsztatów modelarskich „Modele powstałe z historii” dla dzieci, młodzieży i dorosłych w związku z ważnymi rocznicami historycznymi. Odpowiedzialne: OBEN.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki / Inicjatorzy i przedstawiciele instytucji realizujących projekt „Ocalamy” spotkali się na Cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu przy grobie Antoniego Niewęglowskiego, żołnierza spod Monte Cassino – 2 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- 4. Regionalna Baza Logistyczna we Wrocławiu / Dolnośląskie eliminacje do Olimpiady Gier Planszowych IPN (projekt centralny) w lokalnej wersji przedsięwzięcia edukacyjnego realizowanego przez 11 Oddziałów IPN – 3–4 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Uroczystość wręczenia awansu Wandzie Kiałce ps. Marika” na stopień majora – 4 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki / Stoisko z krzyżówkowym konkursem dla dzieci, materiałami edukacyjnymi IPN, broszurami historycznymi i grami planszowymi podczas festiwalu „Nasza Niepodległa” w Trzebnicy; był to finał pięcioletniego cyklu przedsięwzięć związanych z 100. rocznicą odzyskania przez niepodległości – 5 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Sołectwo Jagoszyce / Tablica upamiętniająca „Tych wszystkich, którzy walczyli o Niepodległą Rzeczpospolitą w rocznicę Jej odzyskania” – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.



- Centrum Historii Zajezdnia / Współpraca przy organizacji Radosnej Parady Niepodległości – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Centrum Kultury „Agora” we Wrocławiu, ZHP / Współpraca przy organizacji festynu „Wolność kocham i rozumiem” – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Urząd Miejski Wrocławia, Młodzieżowe Centrum Sportu we Wrocławiu / Współpraca przy organizacji Wrocwalk Marathon z okazji Święta Niepodległości. Odpowiedzialne: OBEN.
- Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich / Wywiad z Heleną Lazarowicz, wdową po Romualdzie Lazarowiczu – 16 listopada. Odpowiedzialna: Księgarnia IPN we Wrocławiu.
- Europejskie Centrum Pamięć, Edukacja, Kultura – Stalag VIIIA w Koźlicach / Szkolenie dla pracowników Centrum na temat metod pracy oraz zasad gromadzenia, przechowywania i opracowania materiałów archiwalnych – 24–25 listopada. Odpowiedzialne: OA.
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 15 we Wrocławiu / Współpraca przy otwarciu wystawy *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech* – 29 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Katedra pw. św. Jana Chrzciciela we Wrocławiu / Organizacja projektu „Zapal światło wolności” – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Region Jeleniogórski NSZZ „Solidarność” / Obchody 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Jeleniej Górze – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Politechnika Wrocławska, NSZZ „Solidarność” Region Dolny Śląsk / Organizacja koncertu w rocznicę wprowadzenia stanu wojennego – 13 grudnia. Odpowiedzialny: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” we Wrocławiu im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.
- 16. Dolnośląska Brygada Obrony Terytorialnej im. ppłk. Ludwika Marszałka / 100. rocznica urodzin mjr Wandy Kiałki ps. „Marika”, uroczystość w siedzibie WOT – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- KGHM Polska Miedź SA / Obchody 40. i 41. rocznicy pacyfikacji Zakładów Górniczych „Rudna” w Polkowicach – 17 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH Wrocław.
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki / Obchody 104. rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego we Wrocławiu – 27 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### **Delegatura IPN w Opolu**

- Nyski Dom Kultury im. Wandy Pawlik, Starostwo Powiatowe w Nysie, Urząd Miejski w Nysie, Nyski Dom Kultury, Teatr im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie / Współpraca przy organizacji spektaklu teatralnego *Hiob '51* z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca.
- Fundacja dla Dziedzictwa / Współpraca przy organizacji opolskiego testu wiedzy o Żołnierzach Wyklętych: ufundowanie nagród rzeczowych – 2 marca.
- Fundacja „Wolność i Demokracja”, Fundacja „Wolne Dźwięki”, Stowarzyszenie „Jedna Odra” / Współpraca przy organizacji opolskiej edycji Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym”. Delegatura m.in. ufundowała nagrody dla zwycięzców.
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Nysie / Otwarcie Izby Tradycji im. Józefa Piłsudskiego w szkole; przekazanie m.in. materiałów IPN o Józefie Piłsudskim – 25 marca.
- Centralne Muzeum Jeńców Wojennych, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku / Współpraca przy organizacji koncertu *Treny Katyńskie* z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – 11 kwietnia.
- Miejska Biblioteka w Opolu, Stowarzyszenie Biało-Czerwone Opole / Współpraca przy organizacji warsztatów patriotycznych dla najmłodszych, przekazanie m.in. gier planszowych.
- Miejska Biblioteka w Kluczborku – przekazanie gier edukacyjnych „Miś Wojtek” i „Niepodległa” oraz egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim – 13 maja.
- Stowarzyszenie „Pancerny Skorpion” w Opolu, Prezydent Miasta Opola / Współpraca przy organizacji 78. rocznicy zakończenia bitwy o Monte Cassino – 14 maja.

- Muzeum Kultury Przeworskiej, Izba Pamięci Bitwy pod Mokrą / Stoisko z grami planszowymi, wystawą o płk. Łukaszu Cieplińskim oraz pamiątkami z okresu II wojny światowej w ramach Nocy Muzeów – 14 maja.
- Kuratorium Oświaty w Opolu / Przekazanie Kuratorium Oświaty w Opolu publikację *Przewodnik po historii Polski* w języku ukraińskim – 19 maja.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu, Starostwo Powiatowe w Kędzierzynie-Koźlu / Pracownik Delegatury opowiedział podczas Targów Książki nad Odrą 2022 o pracy badacza najnowszej historii Polski – 2 czerwca.
- Zarząd Opolskiego Okręgu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej / W Miejskiej Bibliotece Publicznej ogłoszono wyniki konkursu „Armia Krajowa 1939–1945”, którego współorganizatorem była Delegatura – 14 czerwca.
- Nyski Dom Kultury / Koncert w ramach obchodów 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego – Opole, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Opolu, BWK.
- Muzeum w Praszce, Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi w Rudnikach / Lekcje historyczno-dziennikarskie dla młodzieży szkolnej w ramach projektu „Obrońcy naszych polskich granic” – 15 września.
- Opolski Urząd Wojewódzki, władze gminy Malerzowic Wielkich i Starego Grodkowa / Upamiętnienie zamordowanych przez UB żołnierzy NSZ w 76. rocznicę zbrodni w Malerzowicach Wielkich i na Polanie Śmierci koło Starego Grodkowa – 17 września.
- Fundacja Słowem Pisane / W ramach projektu historycznego „Obrońcy naszych polskich granic” powstał cykl audycji o wkroczeniu przez Niemcy w granice II Rzeczypospolitej.
- ZHR, Obwód ZHR Kluczborski Hufiec Harcerzy „Płomień”, Rada Sołecka Krzywizny, parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Krzywiznie / Uroczyste upamiętnienie niezłomnego kapłana ks. Michała Norka, proboszcza parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Krzywiznie w latach 1945–1948 – 2 października.
- Nyski Dom Kultury, Teatr Miejski w Nysie, Prudnicki Ośrodek Kultury, Opolski Urząd Wojewódzki / Monodram o Janie Karskim *Zupa rybna w Odessie* w reż. Julii Mark inaugurujący projekt „Przez sztukę do historii” – Nysa, 26 października – Opole, 27 października – Prudnik, 28 października.
- Urząd Miejski w Buczynie / Demontaż pomnika Armii Czerwonej w Buczynie sfinansowany na prośbę władz miejskich przez IPN, współorganizowany przez Delegaturę IPN w Opolu – 27 października.
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 29 im. Armii Krajowej w Opolu, Wojewoda Opolski, Opolski Kurator Oświaty / W Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu odbył się finał XVIII edycji Wojewódzkiego Konkursu Pieśni Patriotycznej dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych oraz klas I–V szkół ponadpodstawowej; Delegatura IPN w Opolu była partnerem konkursu – 8 listopada.
- Instytut Śląski, Fundacja Projekty Edukacyjne, Wyższa Szkoła Bankowa w Opolu, Miejskie Centrum Wspomagania Edukacji w Opolu / Udział p.o. Naczelnika Delegatury IPN w Opolu w pracach jury III Opolskiego Turnieju Debat Oksfordzkich w Miejskim Centrum Wspomagania Edukacji w Opolu – 29 listopada.
- Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku / Przekazanie *Przewodnik po historii Polski 966–2016* Powiatowemu Ośrodkowi Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku – 30 listopada.
- Stowarzyszenie Razem Dla Powiatu Brzeskiego / Udział w akcji „Paka dla dzieciaka”: przekazanie dzieciom domów dziecka w Brzegu, Skorogoszczy i Strzegowie gier edukacyjnych i puzzli – 1 grudnia.
- Liceum Ogólnokształcące w Kluczborku / Warsztaty historyczne w Liceum Ogólnokształcącym w Kluczborku o drugim obiegu wydawniczym w ramach obchodów rocznicy wprowadzenia stanu wojennego – 8 grudnia.
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Kluczborku, Szkoły Podstawowa nr 29 i nr 9 w Opolu / Zajęcia z cyklu „Historia misia Wojtka” dla najmłodszych w formie mobilnego teatryku historyczno-patriotycznego; współpraca z Przystankiem Historia IPN – 14–16 grudnia.

## 1.2. Współpraca ze szkołami wyższymi, środowiskami studenckimi oraz uniwersytetami

### CENTRALA

- Ośrodek Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych Uniwersytetu w Białymstoku / Referat *Praca kulturalno-oświatowa oraz kształtowanie postaw ochotniczek Pomocniczej Służby Kobiet* wygłoszony podczas warsztatów naukowych „Ośrodek Badań Historii Kobiet – kontynuacja. Tematy główne, szczegółowe, plany badawcze” – Białystok, 11–12 marca. Odpowiedzialne: AIPN.
- Uniwersytet Łódzki (Instytut Archeologii):
  - udział pracowników w projekcie badawczym „Leksykon archeologii katyńskiej (1990–2015)” w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki MEiN – 25 marca 2022 – 24 marca 2027 r. Odpowiedzialne: BPII;
  - szerokopłaszczyznowe badania archeologiczne – współpraca w przygotowaniu i realizacji prac archeologicznych na terenie dawnego poligonu wojskowego na osiedlu Brus w Łodzi. Celem badań było poszukiwanie szczątków ofiar zbrodni komunistycznych z lat 1945–1956 (kontynuacja); kolejny etap zaplanowano na 2023 r. Odpowiedzialne: BPII.
- Szkoła Główna Handlowa w Warszawie / Spotkanie w siedzibie AIPN z przedstawicielkami SGH: zastępcą kanclerza SGH Beatą Mierzejewską, kierownik Archiwum SGH Małgorzatą Buzak, kustosz Agnieszką Słojewską-Walas i starszą specjalistką Małgorzatą Hyc; zaprezentowano system Cyfrowe Archiwum, magazyny archiwalne oraz pracownie konserwacji i digitalizacji, wymieniono doświadczenia w pracy nad elektronicznym zarządzaniem dokumentacją – 14 czerwca. Odpowiedzialne: AIPN.
- Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie / Referat *Masowa egzekucja osób niepełnosprawnych w lesie ościsłowskim na początku 1940 r.* wygłoszony na konferencji „Zbrodnie niemieckie i sowieckie na północnym Mazowszu 1939–1945” – Ciechanów, 16 września. Odpowiedzialne: BBH.
- Ośrodek Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych, Zakład Historii Kultury, Myśli i Ruchów Społecznych Uniwersytetu w Białymstoku / Referat *Szkoły Junaczek i Szkoły Młodszych Ochotniczek (1942–1948) – fragment historii Pomocniczej Służby Kobiet* wygłoszony podczas X Spotkania Członków Zespołu i Współpracowników – Białystok, 14 października. Odpowiedzialne: AIPN.
- Rada Naukowa „Symposia Archivistica”, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego / Sympozjum naukowe podczas VIII konferencji z cyklu „Symposia Archivistica”, temat: „Naukowy charakter pracy archiwisty” – Olsztyn, 16–17 października. Odpowiedzialne: AIPN.
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Referat i pokaz multimedialny *Cmentarz wojenny w Lasach Piaśnickich – największe miejsce martyrologii Polaków na Pomorzu*, prowadzenie panelu dyskusyjnego i udział w debacie na I Interdyscyplinarnym Kongresie Badań nad Cmentarzami – 20–21 października. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).
- Uniwersytet Warszawski / Referat *Perspektywa historyka – dyplomaty, czyli Stanisława Kętrzyńskiego spojrzenie na procesy narodotwórcze w Związku Sowieckim* wygłoszony na konferencji naukowej „Od imperium ku państwu narodowym. Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich a procesy narodotwórcze” – 26–27 października. Odpowiedzialne: BBH.
- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy / Referat naukowy „[...] za dużo, aby umrzeć, a za mało, aby żyć” – językowy obraz jedzenia jako potrzeby, symbolu i formy tortur w memuarystyce Polaków walczących o Niepodległą wygłoszony na konferencji naukowej z cyklu „Miasto – przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie” poświęconej tematowi „Kulinarium w językowo-kulturowym obrazie miasta i wsi” – Bydgoszcz, 29 października. Odpowiedzialne: BBH.
- Uniwersytet Wrocławski / Współpraca merytoryczna i organizacyjna podczas międzynarodowej konferencji naukowej „Józef Mackiewicz – odczytania współczesne. W 120. rocznicę urodzin”; pra-

- cownicy BBH wygłosili referaty naukowe – Wrocław, 17 listopada. Odpowiedzialne: BBH, Oddział IPN Wrocław.
- Akademia Wojsk Lądowych we Wrocławiu / Referat *Dylematy moralne „przykrywkców” ze Służby Bezpieczeństwa na przykładzie kontrwywiadu MSW* na konferencji „Bezpieczeństwo personalne a bezpieczeństwo strukturalne. Dylematy moralne w służbach mundurowych” – Wrocław, 18 listopada. Odpowiedzialne: BBH.
  - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II:
    - referat *Nieznany rząd Polski Walczącej (1939–1945) – pracownicy, struktury. Refleksje w świetle najnowszych publikacji* wygłoszony na konferencji „Polskie państwo na uchodźstwie – zakres pojęciowy, działalność, znaczenie. Stan badań i postulaty badawcze” – Lublin, 23 listopada. Odpowiedzialne: BBH;
    - prelekcja na temat źródeł znajdujących się w Archiwum IPN – Lublin, 14 grudnia. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).
  - Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytet Warszawski (Centrum Kompetencji Cyfrowych) / Studyjna wizyta w AIPN słuchaczy kursu Szkoła Historycznego Dokumentu Filmowego, mająca na celu przygotowanie uczestników do samodzielnej realizacji projektów filmowych i audiowizualnych na podstawie różnych materiałów archiwalnych, poszerzenie kontaktu z historią i ożywienie jej dzięki wykorzystaniu różnych technik dokumentalnych, kreacyjnych i fotograficznych; goście zwiedzili AIPN i poznali zasady jego funkcjonowania – 21 grudnia. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk / Konkurs im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku” w zakresie historii najnowszej; kolejna (od 2008 r.) edycja konkursu organizowanego przez IPN i Instytut Historii PAN, którego celem jest promowanie wyników prac młodych badaczy zajmujących się najnowszą historią Polski i zachęcanie ich do kontynuowania kariery naukowej; nagrodą jest publikacja pracy – Warszawa, październik–grudzień. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BBH.

### **ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK**

- Uniwersytet w Białymstoku / Współpraca podczas Dni Otwartych na Uniwersytecie, stoisko promujące Oddział IPN Białystok wśród potencjalnych przyszłych pracowników, prezentacja m.in. gier, broszur i gadżetów zachęcających młodzież do wybrania studiów historycznych – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet w Białymstoku (Wydział Prawa):
  - wykład *Powszechne czy wojskowe? Rzecz o tzw. sądach doraźnych w Polsce (1946)* wygłoszony na seminarium organizowanym przez Koło Nauk Penalnych Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku – 29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH;
  - współpraca przy konferencji naukowej „Przemiany oraz dziedzictwo systemu prawnego Polski Ludowej – ujęcie filozoficzno- i historycznoprawne” organizowanej przez Studenckie Koło Historii Prawa oraz Studenckie Koło Filozofii Prawa Wydziału Prawa; Oddział IPN Białystok był partnerem – 2–3 września. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Delegatura IPN w Olsztynie**

- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie:
  - prezentacje wystaw *Armia Krajowa* i *Cichociemni* oraz wykłady okolicznościowe – na mocy zawartego 13 maja 2022 r. porozumienia między Oddziałem IPN Białystok i podlegającą mu Delegaturą IPN w Olsztynie a Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim – kampus akademicki w Olsztynie – maj–sierpień;
  - prezentacje wystaw *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945* i *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech* oraz wykłady okolicznościowe na mocy porozumienia zawartego

13 maja 2022 r. między Oddziałem IPN Białystok i podlegającą mu Delegaturą IPN w Olsztynie a Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim – wrzesień–grudzień.

### **ODDZIAŁ IPN GDAŃSK**

- Uniwersytet Gdański, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdańsku / Spotkanie ze studentami i wykładowcami „Cele i zadania archiwum IPN”: nakreślono zadania archiwum, pokazano rodzaje zgromadzonej dokumentacji (wymieniono instytucje, z których przejęto materiały) oraz praktyczne sposoby opracowania i zabezpieczania akt, a także techniki digitalizacji; przedstawiono zasady udostępniania dokumentów oraz sposoby wyszukiwania materiałów w bazie danych Archiwum Cyfrowe i na portalu Archiwum Pełne Pamięci; studenci odwiedzili magazyny archiwalne i kartoteki – 4 marca. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Gdański (Wydział Filologiczny) / Spotkanie ze studentami Zakładu Filmu i Mediów na temat zasobu audiowizualnego archiwum, charakteru tworzonej przez organa bezpieczeństwa PRL dokumentacji filmowej i dźwiękowej, celów jej wytworzenia, technicznych sposobów prowadzenia rejestracji, sposobów zabezpieczenia oryginalnych materiałów, digitalizacji, a także przygotowania materiałów do udostępniania. Przedstawiono film z przykładami zdigitalizowanych materiałów filmowych ukazujący techniczne środki rejestracji oraz cele tworzenia dokumentacji filmowej przez organa bezpieczeństwa PRL, zademonstrowano zgromadzone w archiwum taśmy filmowe oraz sprzęt do rejestracji i odtwarzania materiałów audiowizualnych (m.in. taśmy filmowe 8, 16 i 35 mm, kasety Sanyo VT-30C, odtwarzacze wideo i audio z okresu PRL) oraz zasady obsługi kamery analogowej 8 mm – 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Gdański (Wydział Historyczny) / Wernisaż wystawy *Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku 1920–1939* przygotowanej przez OBEN Gdańsk – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet Gdański / Konferencja „Uczelnie wyższe w Trójmieście w latach 1945–1970”; poruszono tematy dotyczące funkcjonowania trójmiejskich uczelni, ich powojennej odbudowy i rozwoju infrastrukturalnego; planowane jest wydanie przez IPN oraz Uniwersytet Gdański publikacji pokonferencyjnej – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Gdański, Centrum Aktywności Studenckiej i Doktoranckiej, Studenci dla Ukrainy Foundation / Akcja humanitarna Pomoc Rodakom z Mikołajowa: zebranie i zakup kilkudziesięciu śpiworów oraz kuchenek turystycznych dla polskiej diaspory w Mikołajowie (Ukraina) – październik–listopad. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet Gdański, Centrum Aktywności Studenckiej i Doktoranckiej, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Gdańsku, Studenci dla Ukrainy Foundation / Uniwersytecki Kiermasz Świąteczny – „Wspierajmy razem”: świąteczna akcja charytatywna na rzecz polskich środowisk w Borysławiu i Korotyczu (Ukraina), której celem był zakup żywności, środków higieniczno-pielęgnacyjnych oraz lekarstw – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Delegatura IPN w Bydgoszczy**

- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych) / Lekcja archiwalna dla studentów „Co kryją archiwa IPN”; cz. 1: zajęcia i warsztat historyczny na temat podziemia niepodległościowego; cz. 2: zapoznanie studentów z archiwum, pracą archiwisty oraz najciekawszymi eksponatami w zasobie IPN z uwzględnieniem kontekstu historycznego, udział w warsztatach konserwacji dokumentacji papierowej; prezentacja akt dotyczących podziemia niepodległościowego, w tym 5. Wileńskiej Brygady AK pod dowództwem mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszko”, w zasobie Delegatury – 9 marca.
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy / Wykład kierownika Katedry Medycyny Sądowej Tomasza Grzybowskiego dla uczestników projektu „Łączka i inne miejsca poszukiwań” – 15 marca.
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika / Promocja książki *Pomorze pod okupacją niemiecką. Jesień 1939*, red. Piotr Madajczyk, powiązana z seminarium naukowym dla studentów UMK – Toruń, 27 kwietnia.

- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy:
  - 180. rocznica urodzin Marii Konopnickiej – konferencja naukowa; IPN reprezentowała naczelnik Delegatury – 23 maja;
  - dyskusja „Pomoc Żydom na Pomorzu i Kujawach w czasie II wojny światowej” w siedzibie Delegatury; udział dr. hab. Tomasza Kawskiego, prof. UKW – 11 października.
- Uniwersytet Łódzki / Wykład dr. Dawida Kobiałki z Katedry Archeologii Historycznej i Bronioznawstwa UŁ *Archeologia Zbrodni Pomorskiej 1939* wygłoszony w siedzibie Delegatury – 15 września.

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

- Uniwersytet Śląski (Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Wydziału Nauk Społecznych) / Zajęcia z trzema grupami studentów III roku dziennikarstwa na temat zasobu oddziałowego archiwum oraz warunków i możliwości korzystania z dokumentów – 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Śląski (Instytut Historii Wydziału Humanistycznego) / Zajęcia z grupami studentów historii specjalności archiwalnej I i II roku na temat zasobu oddziałowego archiwum, specyfiki pracy archiwistów, warunków i możliwości korzystania ze zgromadzonych dokumentów – 13 maja, 9 grudnia. Odpowiedzialne: OA.
- Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie / Ogólnopolska konferencja naukowa „Prawne i konserwatorskie aspekty zachowania i ochrony historycznych cmentarzy i cmentarzysk w Polsce”; wykład *Cmentarz przy Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie w latach 1945–1949* wygłoszony przez pracownika Oddziału i udział w dyskusji panelowej – Sosnowiec, 17 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

- Uniwersytet Jagielloński (Instytut Historii) / Lekcje archiwalne: prezentacja magazynów archiwalnych oraz archiwaliów – 12 stycznia, 24 listopada. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie:
  - udział pracownika w dyskusji poświęconej prymasowi Stefanowi Wyszyńskiemu – 26 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH;
  - współorganizacja spotkania autorskiego na temat książki Wojciecha Paduchowskiego *Karły pod krzyżem. Nowohucki kwiecień '60* i uczestnictwo w nim – 4 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - referat *Nowa Huta – opis zjawiska* wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej „W poszukiwaniu ukrytej fenomenologii” – 20 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - udział pracownika w dyskusji poświęconej pojęciu wolności w polskiej myśli politycznej XX w. ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia totalitaryzmów – 27 maja. Odpowiedzialne: OBBH;
  - referat *Akta Polskiego Komitetu Opiekuńczego Kraków-miasto jako źródło do badań okupacyjnych losów kobiet* wygłoszony na konferencji naukowej „Jedność w wielości – archiwistyka jako dziedzina interdyscyplinarna” – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - referat *Metropolita krakowski kardynał Adam Stefan Sapieha na tle polityki wyznaniowej władz komunistycznych* wygłoszony na międzynarodowej konferencji naukowej „Życie i działalność kardynała Adama Stefana Sapiehy na tle epoki” – Kraków, Krasieczyn, 8–10 września. Odpowiedzialne: OBBH;
  - warsztaty historii mówionej na temat praktycznego wymiaru sporządzania nagrań – Kraków, 5 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Polska Akademia Umiejętności (Komisja Biograficzna) / Wykład *Józef Piłsudski jako człowiek podziemny w raportach carskiej Ochrony. Nieznane materiały z archiwów rosyjskiej tajnej policji 1887–1915* i udział w dyskusji – Kraków, 23 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Akademia Ignatianum w Krakowie, Uniwersytet Trzeciego Wieku:
  - wykład *Polsko-czechosłowacki spór o Spisz i Orawę po I wojnie światowej* – 8 marca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wykład *Mur wstydu. Krótka historia muru berlińskiego* – 29 marca. Odpowiedzialne: OBBH.

- Uniwersytet Jagielloński / Prowadzenie debaty historycznej *Powrót imperium? Kresy – ziemie Ukrainy, Białorusi i Litwy – w strategii imperializmu rosyjskiego w XIX–XXI w. – od Michaiła Murawjowa „Wiesziela” do Władimira Putina* z udziałem prof. Andrzeja Nowaka, prof. Leszka Zasztowta, prof. Stanisława Wiecha – 14 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Polska Akademia Umiejętności w Krakowie (Komisja Wschodnioeuropejska) / Wykład *Kwestia polska w strategiach Imperium Rosyjskiego wobec zachodnich peryferii – od Mikołaja I do Mikołaja II* i prowadzenie dyskusji – 28 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Akademia Ignatianum w Krakowie / Udział pracownika w sympozjum naukowym z okazji 40-lecia wydania pierwszego numeru „Tygodnika Solidarność” – 31 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Międzyzakonne Formacyjne Studium Teologiczne w Krakowie / Wykłady okolicznościowe: *Zbrodnia Katyńska* (5 maja), *Polskie Państwo Podziemne i Akcja Burza* (26 kwietnia). Odpowiedzialne: OBEN.
- Polska Akademia Nauk (Instytut Historii) / Prezentacja i udział w dyskusji nad książką Macieja Zakrzewskiego *Rewolucja konserwatywna – przypadek polski. Myśl polityczna środowiska „Buntu Młodych” i „Polityki” 1931–1939* – 10 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie:
  - organizacja warsztatów o mobilnych grach miejskich – 14 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - organizacja spotkania autorskiego poświęconego książce Wojciecha Paduchowskiego *Karły pod krzyżem. Nowohucki kwiecień '60* i udział w nim – 6 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Wrocławski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, Katholischer Akademischer Ausländer-Dienst (KAAD) / Referaty *Braune Grüne? Ökologie in der Zeit des Nationalsozialismus i Organism, organisation and pandemic* wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej „Natur – Geist und Macht / Nature – Spirit and Power” – Wrocław, Nysa, 23–26 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Jagielloński (Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej) / Dyskusja *Długa wojna na Podhalu 1939... Rozmowy o trudnej przeszłości* poświęcona pamięci o okresie II wojny światowej i powojnia w południowej Polsce – 7 czerwca. Odpowiedzialne: WSdSPiI.
- Uniwersytet Łódzki / Referat *Produkcja zbrojeniowa RP/PRL a Centralna Agencja Wywiadowcza Stanów Zjednoczonych (1945–1956)* wygłoszony na międzynarodowej konferencji naukowej „Oblicza wojny. Narzędzia wojny” – Łódź, 9–10 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Warszawski (Wydział Historii) / Udział w seminarium im. prof. Anny Żarnowskiej na temat „Robotnice i robotnicy – historia społeczno-kulturowa XIX i XX wieku” – Warszawa, 29 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie / Inauguracja V edycji konkursu ogólnopolskiego (X edycji konkursu wojewódzkiego) „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku” – Kraków, 5 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / Referat *Strach w komunistycznej polityce historycznej w pierwszych latach Polski „ludowej”* i udział pracownika w ogólnopolskiej konferencji naukowej online „Instrukcja obsługi strachu” – 20 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Łódzki, Muzeum Dom Matejki w Krakowie / Referat „Bunt” – *widma Waleriana Łukasińskiego w powieści Władysława Terleckiego »WySPA kata«*” i udział pracownika w ogólnopolskiej konferencji naukowej „»Odcienie buntu«. Romantyczny indywidualizm w postawach i twórczości Polaków w XIX i początkach XX wieku” – Kraków, 23–24 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Jagielloński (Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych), Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie / Referaty: *Komendanci Obwodu Krosno jako przykład kadr dowódczych średniego szczebla ZWZ-AK, Podziemie zbrojne i polityczne na terenie gminy Mogiła i okolic w czasie II wojny światowej, Inspektorat ZWZ-AK Rzeszów pod dowództwem kpt. Łukasza Ciepłińskiego (1941–1945), Podziemie zbrojne i polityczne na terenie gminy Mogiła i okolic w czasie II wojny światowej* wygłoszone na konferencji naukowej „W 80. rocznicę przemia-

nowania Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) na Armię Krajową (AK)” – 27–28 października. Odpowiedzialne: OBBH, OKŚZpNP.

- Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie, Uczelnia Łukaszewski w Warszawie / Referaty: *Prasa katolików świeckich wobec władz komunistycznych po II wojnie światowej. Wybrane zagadnienia, Prasa w polityce wyznaniowej władz komunistycznych w okresie PRL, Propaganda Związku Sowieckiego względem II Rzeczypospolitej a propaganda Federacji Rosyjskiej w stosunku do Ukrainy. Wybrane zagadnienia* wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej „Media a polityka w świecie XX i XXI wieku” – Warszawa, 17 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Centrum Badań nad Historią Polskiego Państwa na Uchodźstwie) / Referat *Dlaczego Józef Jackiewicz nie został doradcą politycznym prezydenta Augusta Zaleskiego?* oraz udział w ogólnopolskiej sesji „Polskie państwo na uchodźstwie – zakres pojęciowy, działalność, znaczenie. Stan badań i postulaty badawcze” – Lublin, 23 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Polska Akademia Nauk / Udział pracowników w posiedzeniu Komisji Historycznej PAN – Chorzów, 24 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Instytut Historii i Archiwistyki) / Lekcja archiwalna: prezentacja magazynów archiwalnych, pracowni reprografii oraz pokaz archiwaliów – 29 listopada. Odpowiedzialne: OA.
- Polska Akademia Nauk (Centrum Badań nad Międzynarodowym Prawem Karnym Instytutu Nauk Politycznych) / Udział w seminarium i dyskusja wokół książki Joanny Lubeckiej *Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym* – Warszawa, 30 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Jagielloński (Koło Naukowe Historyków Studentów) / Stała współpraca pracownika OBBH dr. hab. Henryka Głębockiego. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Delegatura IPN w Kielcach**

- Wyższa Szkoła Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach:
  - międzynarodowa konferencja naukowa „Formacje policyjne w Polsce na tle europejskich służb powołanych do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego”, II edycja; organizacja konferencji, podczas której referaty wygłosiło kilkudziesięciu naukowców z różnych ośrodków krajowych – 30 maja;
  - w ramach współpracy planowana jest publikacja pokonferencyjna.
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach / VI spotkanie naukowe „Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania – kontrowersje – perspektywy”: współpraca przy organizacji spotkania, debata „Pogrom Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. Między portretem społecznym a dynamiką zajęć” w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Kielcach – 30 czerwca.
- Chęciński Uniwersytet Trzeciego Wieku / Wykład inauguracyjny *Chęciny w tradycji polskiego parlamentaryzmu* – 3 października.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ostrowcu Świętokrzyskim / Wykład *Ziemia Świętokrzyska na drodze do niepodległości 1914–1918* – 7 listopada.
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach (Instytut Historii) / Promocja książki *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa*; w dyskusji o pracach nad książką i jej zawartością wzięli udział redaktorzy publikacji: dr Tomasz Domański z Delegatury oraz dr Alicja Gontarek z Biura Badań Historycznych IPN w Lublinie. Merytoryczne wsparcie zapewnili dr hab. Edyta Majcher-Ociesa z Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys, dyrektor Instytutu Historii UJK w Kielcach – 17 listopada.

### **ODDZIAŁ IPN LUBLIN**

- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej:
  - spotkanie w siedzibie Oddziału IPN Lublin z prof. Arturem Górakiem i doktorantami z Kazachstanu; zapoznano gości ze strukturą, celami i zadaniami IPN, przedstawiono informację



- o zasobie archiwalnym ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących II wojny światowej, zaprezentowano edycje źródeł wydane przez OA w Lublinie – 22 lutego. Odpowiedzialne: OA;
- lekcja archiwalna dla studentów archiwistyki – prezentacja projektu „Archiwum Pełne Pamięci”; zaproszenie wszystkich do współpracy w dziele utrwalania historii Polski i Polaków dla przyszłych pokoleń – przekazania domowych archiwów, dokumentów, fotografii ukazujących ważne wydarzenia i rodzinne historie, zapoznanie gości ze strukturą, celami, zadaniami IPN oraz zasobem archiwalnym – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OA.
  - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Instytut Historii):
    - warsztaty maturzysty i tajemnice matury z historii – quiz historyczny Kahoot, wystawa *Użyteczność. Patriotyczny aktywizm społeczny i działania modernizacyjne w Polsce od końca XVIII wieku do II wojny światowej* – 7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
    - lekcja archiwalna dla studentów V roku archiwistyki KUL; zapoznano studentów z ustawowymi zadaniami AIPN, przedstawiono rodzaje materiałów archiwalnych, oryginalne dokumenty z zasobu OA Lublin oraz publikacje wydane przez Archiwum – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OA;
    - warsztaty ze studentami, którym towarzyszył opiekun naukowy dr hab. Tomasz Nowicki, prof. KUL; dyrektor Oddziału IPN Lublin przedstawił strukturę i główne kierunki działań IPN, naczelniczy OBPiI i OBUWiM opisali zadania i wybrane prace realizowane przez podległe im biura, pracownik OBL scharakteryzował projekty realizowane w OBL, pracownicy OA zapoznali gości ze specyfiką pracy z dokumentami UB/SB – 25 maja. Odpowiedzialne: OA;
    - lekcja archiwalna dla studentów archiwistyki KUL; zapoznano studentów z instrukcją kancelaryjną, obowiązującym w IPN rzeczowym wykazem akt i zasadami prowadzenia archiwum zakładowego – 18 października. Odpowiedzialne: OA.
  - Uniwersytet Wrocławski (Instytut Historyczny), Polskie Towarzystwo Historii Gospodarczej / Referat *Kolegium i Rada Naukowo-Ekonomiczna Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego w Lublinie – kadry i realizacja zadań* wygłoszony na konferencji „Wrocławskie spotkania z historią gospodarczą. Spotkanie XVII: Planowanie w przestrzeni gospodarczej z perspektywy historycznej – blaski i cienie” – Sobótka, 13–15 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie, Ogólnokształcące Liceum Lotnicze w Dęblinie / Referat *Franciszek Żwirko i Stanisław Wigura – narodziny i długie trwanie legendy* wygłoszony na X Konferencji Naukowej „Edukacja patriotyczna młodzieży. 50 lat Ogólnokształcącego Liceum Lotniczego w Dęblinie – szkoła i absolwenci” – Dęblin, 20 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie / Referaty *Funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa a obowiązki służby wojskowej – między teorią a praktyką* i *Służba, nauka, odpoczynek. Propagandowy obraz żołnierskiej codzienności na łamach „Żołnierza Polskiego” w latach 1944–1956* wygłoszone na III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Społeczeństwo w wojsku, wojsko w społeczeństwie w XIX i XX wieku. Relacje i procesy w ujęciu interdyscyplinarnym”; współpraca przy organizacji konferencji – Dęblin, 23–24 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
  - Uniwersytet Warszawski (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii) / Referat *Afrykańskie inicjatywy ewangelików Królestwa Polskiego drugiej połowy XIX wieku. Stacja misyjna „Polonia”, wyprawa Stefana Szolc-Rogozińskiego* wygłoszony na międzynarodowej konferencji naukowej „10 lat Polonijnej Biblioteki Cyfrowej” – Warszawa, 16–18 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Delegatura IPN w Radomiu**

- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II / Poprowadzenie sesji z pięcioma referatami na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Polskie państwo na uchodźstwie – zakres pojęciowy, działalność, znaczenie. Stan badań i postulaty badawcze” – Lublin, 23 listopada.

### ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

- Uniwersytet Łódzki (Instytut Archeologii) / Współpraca przy typowaniu miejsc do prowadzenia prac poszukiwawczych na terenie dawnego poligonu wojskowego Brus w Łodzi – 24 maja – 1 lipca. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie / Lekcja archiwalna dla studentów IV roku archiwistyki: wykład na temat struktury zasobu i rodzajów archiwaliów zgromadzonych w IPN oraz podstawowych zadań AIPN, zwiedzanie magazynów archiwalnych i pracowni reprografii, przedstawienie technik konserwacji oraz zasad digitalizacji materiałów archiwalnych – Łódź, 24 maja. Odpowiedzialne: OA.
- Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi / Wystąpienie podczas otwarcia wystawy *Ślad pamięciowy* przygotowanej przez prof. Izabelę Łapińską (PWSFTiT) – 17 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Gdański (Wydział Historyczny), Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Rada Naukowa „Symposia Archivistica” / Referaty *Stan badań aktoznawczych dotyczących zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej* i *Podstawy naukowe opracowania zasobu archiwalnego* wygłoszone na sympozjum „Naukowy charakter pracy archiwisty” – Olsztyn, 17–18 października. Odpowiedzialne: OA.

### ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

- Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie / Prowadzenie programu notacyjnego „Internowani mają głos”: nagrywanie wspomnień osób internowanych bądź więzionych w okresie stanu wojennego – członków NSZZ „Solidarność” Regionu Konin – współpraca stała przewidziana do 2025 r. Odpowiedzialne: OBBH.
- Uniwersytet Adama Mickiewicza (Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa) / Współorganizacja VII Turnieju Debat Historycznych: eliminacje do ogólnopolskiego projektu edukacyjnego prowadzonego według zasad debaty oksfordzkiej; udział wzięli uczniowie z ośmiu szkół ponadpodstawowych z Wielkopolski – 28 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Wydział Historii):
  - współorganizacja debaty „Czym jest dla Ciebie Wielkopolska?” w ramach Centrum Instytut Wielkopolski (OIPN Poznań jest strategiczny partnerem Centrum) – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH;
  - udział w Komitecie Organizacyjnym XXIII Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych; organizacja przejazdu przez miasto szlakiem Poznańskiego Czerwca '56 oraz przygotowanie zwiedzania Oddziału IPN Poznań przez zagranicznych gości Kongresu (w jęz. angielskim i francuskim) – 24 i 26 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH, OA;
  - konferencja naukowa „Harcerstwo w Wielkopolsce w latach PRL” – 24–25 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

- Uniwersytet Rzeszowski:
  - obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu –współpraca przy organizacji obchodów w 17 miejscowościach województwa podkarpackiego: prelekcje, wykłady, wizyty na cmentarzach żydowskich – 24–28 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH;
  - wykład *Udział mieszkańców powiatu ropczycko-sędziszowskiego w Powstaniu Styczniowym* wygłoszony na seminarium naukowym Zakładu Historii XIX wieku Instytutu Historii – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wystąpienie dr. hab. Jerzego Kuzickiego, prof. UR, kierownika Zakładu Historii XIX wieku, na temat Powstania Listopadowego i Wielkiej Emigracji w ramach cyklu spotkań w Przystanku Historia we Lwowie (transmitowanych na antenie polskiego Radia Lwów) – na zaproszenie OBEN – 3 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

- Uniwersytet Rzeszowski (Niezależne Zrzeszenie Studentów):
  - wystawa IPN *Przyczółek Wolności. Niezależne Zrzeszenie Studentów w Rzeszowie 1980–1989* – 4 marca – 30 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
  - zajęcia poświęcone Żołnierzom Wyklętym połączone ze zwiedzaniem Zamku Lubomirskich w Rzeszowie – 5 maja. Odpowiedzialne: OBEN;
  - współorganizacja 40. rocznicy powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów: odsłonięcie tablicy poświęconej strajkom studenckim na budynku dawnej filii UMCS w Rzeszowie. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Uniwersytet Samorządności, Województwo Podkarpackie, Miasto i Gmina Sędziszów Małopolski / Wykłady pracowników OBEN: *Udział mieszkańców powiatu ropczycko-sędziszowskiego w Powstaniu Styczniowym, Polska Organizacja Wojskowa w powiecie ropczyckim (1914–1918), Centralny Okręg Przemysłowy, Niemiecki nazistowski obóz pracy w Pustkowie, Podobwód Sędziszów Armii Krajowej, Karol Chmiel (1911– 1951) – męczennik sprawy narodowej* – Sędziszów Małopolski, 25 i 30 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim**

- Akademia Jakuba z Paradyża / Wykłady: *Polskie Państwo Podziemne i Armia Krajowa* (2, 3, 31 marca); *Akcja „Reinhardt”* (5 marca); *IPN-KŚZpNP – struktura i działalność, Niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne i zagłady, Polskie Państwo Podziemne – struktury cywilne* (23 kwietnia); *IPN i dekomunizacja oraz Polskie Państwo Podziemne – pion cywilny* (25 maja); *Kryzysowa Polska Ludowa* (26 maja i 25 czerwca); *Organizacja Narodów Zjednoczonych* (21 października); *Polskie Państwo Podziemne* (5, 6, 17 listopada); *Akcja „Reinhardt” oraz Operacja polska NKWD* (18 listopada, 10 i 18 grudnia); *ONZ – historia i współczesność oraz Polskie Państwo Podziemne* (18 listopada); *Gospodarka PRL oraz PRL – przełomy* (21 listopada). Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim, OBEN Szczecin.
- Uniwersytet Szczeciński / Referat na temat roli prokuratora IPN, podejmowanych przez niego czynności związanych z poszukiwaniami ukrytych szczątków ludzkich wygłoszony podczas obchodów Europejskiego Dnia Prawnika – 25 listopada. Odpowiedzialne: OKŚZpNP Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

#### **ODDZIAŁ IPN WARSZAWA**

- Praski Uniwersytet Trzeciego Wieku / Prelekcje i spotkania dla seniorów w Izbie Pamięci Strzelecka 8 (przewidziane do września 2023 r.) – październik. Odpowiedzialne: OBBH.
- Ośrodek Kultury Francuskiej przy Uniwersytecie Warszawskim / Udział pracownika OBBH w seminarium OKF z cyklu „Czwartki z Socjologią Historyczną” na temat książki Marcina Frybesa *Amerykańscy i francuscy przyjaciele „Solidarności”*. *Reakcje społeczne na „Solidarność” we Francji i w Stanach Zjednoczonych w latach 1980–1989* – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **ODDZIAŁ IPN WROCŁAW**

- Uniwersytet Wrocławski / Dolnośląski Turniej Debat Oksfordzkich: współpraca przy organizacji turnieju; finał w Instytucie Politologii – 28 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Legnickiej / Lekcja archiwalna dla kleryków; zapoznanie z zasobem archiwalnym Oddziału IPN Wrocław oraz zasadami udostępniania archiwaliów do celów naukowych – 8 marca. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Wrocławski (Koło Naukowe Historyków Wojskowości):
  - „Wakacje z IPN” – inauguracja Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego, prelekcja członka Koła Naukowego, pomoc Koła w zajęciach modelarskich – 8 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - spotkanie na temat bitwy warszawskiej: wykład rekonstruktorów, quiz „Na front!”, gry planszowe „Bitwa Warszawska” i „Niepodległa” – 19 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;

- prelekcja przedstawiciela Koła Naukowego dla młodzieży *Bitwa o Rimini* wygłoszona podczas warsztatów modelarskich „Modele powstałe z historii” – 19–23 września. Odpowiedzialne: OBEN;
- prelekcja przedstawiciela Koła Naukowego *Bitwa o Bolonię* wygłoszona podczas warsztatów modelarskich „Modele powstałe z historii” – 17–20 października. Odpowiedzialne: OBEN;
- artykuł członka Koła Naukowego *Polski gwóźdź do trumny Luftwaffe* zamieszczony na stronie Oddziału IPN Wrocław w ramach promocji rekonstrukcji bitew historycznych, a także okolicznościowe posty członka Koła. Odpowiedzialne: OBEN;
- prelekcja przedstawiciela Koła Naukowego *Polski Korpus Przysposobienia i Rozmieszczenia* wygłoszona podczas warsztatów modelarskich „Modele powstałe z historii” – 21–24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu / Lekcja archiwalna dla studentów III roku archiwistyki i zarządzania dokumentacją: zapoznanie studentów z zasobem archiwalnym Oddziału IPN Wrocław oraz zasadami udostępniania archiwaliów – 16 listopada. Odpowiedzialne: OA.
- Uniwersytet Wrocławski (Instytut Filologii Polskiej) / Współorganizacja międzynarodowej konferencji „Józef Mackiewicz, odczytania współczesne. W 120. rocznicę urodzin” – Wrocław, 17 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Delegatura IPN w Opolu**

- Uniwersytet Opolski / Spotkanie w ramach projektu IPN „Co kryją archiwa IPN” ze studentami Uniwersytetu; pracownicy Delegatury opowiedzieli o powstaniu IPN i jego celach statutowych, zapoznali studentów z wybranymi publikacjami IPN i zasobem archiwalnym oraz zasadami jego udostępniania – 17 listopada.



## 2. Współpraca międzynarodowa

### 2.1. Współpraca bilateralna

#### Albania

- Szkoła Sędziów Republiki Albanii, Fundacja im. Konrada Adenauera, OBWE / Od 24 do 25 października gościła w IPN delegacja przedstawicieli Szkoły Sędziów Republiki Albanii, Fundacji im. Konrada Adenauera i OBWE. Podczas spotkania z dyrektorem Biura Współpracy Międzynarodowej goście zapoznali się ze strukturą i zadaniami IPN – ze szczególnym uwzględnieniem kwestii dekomunizacji. Prokurator GKSZpNP przedstawił rys historyczny pionu śledczego IPN, a także omówił klasyfikację zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni komunistycznych. Pracownik BBH przybliżył słuchaczom historię przemian ustrojowych w Polsce i scharakteryzował reakcje społeczne na transformację. W Archiwum IPN delegacja zapoznała się z zadaniami tego pionu, warunkami przechowywania i zabezpieczenia zasobu archiwalnego, a także z procedurami rejestrowania i ewidencjonowania tajnych współpracowników służb PRL. Przedstawiciel BPiI przygotował warsztaty z prezentacjami metodologii prac poszukiwawczych i identyfikacyjnych oraz historii poszukiwań szczątków ofiar terroru w Polsce, a także scharakteryzował genezę, bieżącą działalność oraz dokonania biura. Goście zwiedzili Izbę Pamięci IPN przy ul. Strzeleckiej 8 i obejrzeni „Łączkę” na cmentarzu Powązkowskim, gdzie zapoznali się z efektami prowadzonych tam prac poszukiwawczych. Odpowiedzialne: BWM, OBBH Warszawa.

#### Austria

- Komitet Pamięci Gusen w Górnej Austrii / Współpraca w ramach wymiany informacji na temat kompleksu obozów Mauthausen-Gusen, przekazywanie materiałów o polskich więźniach tych obozów, udział prof. Rudolfa Haunschmieda w organizowanych przez OBEN Poznań spotkaniach z rodzinami ofiar podczas „Wyjazdów pamięci” do Górnej Austrii. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.
- Zamek Hartheim – Miejsce Pamięci i Nauki w gminie Alkoven w Górnej Austrii / Współpraca przy organizowaniu „Wyjazdów pamięci” dla rodzin polskich ofiar miejsca zagłady, wizyty studyjne, korekta polskojęzycznych materiałów. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

#### Belgia

- Władze miasta Lommel, Związek Polaków w Belgii, Ambasada RP w Brukseli / 25 września w Lommel odbyły się uroczystości upamiętniające 78. rocznicę wyzwolenia Belgii przez żołnierzy 1. Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. IPN był reprezentowany przez zastępcę prezesa dr. hab. Karola Polejowskiego. Uroczystości miały szczególny charakter ze względu na obchody Roku Trzech Generałów: Władysława Andersa, Stanisława Maczka i Stanisława Sosabowskiego – polskich dowódców, którzy przyczynili się do zwycięstwa aliantów nad Niemcami. Odpowiedzialne: BWM.

#### Czechy

- Instytut Badania Reżimów Totalitarnych (USTR), Archiwum Służby Bezpieczeństwa, Instytut Polski, Ambasada RP w Pradze / 4 kwietnia zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski rozmawiał z kierownictwem czeskiego Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych o perspektywach współpracy

naukowej, wydawniczej i edukacyjnej. Złożył kwiaty pod pomnikiem Ryszarda Siwca. 5 kwietnia odwiedził Archiwum Służby Bezpieczeństwa oraz Instytut Polski w Pradze. Wręczył Krzyż Wolności i Solidarności Antoniemu Wrędze, chargé d'affaires w Ambasadzie RP w Pradze. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BWM, AIPN.

- Muzeum Lidice, Instytut Polski w Pradze / Pracownicy OBBH Kraków wzięli udział w konferencji naukowej „Dzieci i wojna” i wygłosili referaty – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
- Urząd Gminy Mosty, Konsulat Generalny RP w Ostrawie / 23 sierpnia na dworcu kolejowym w Mostach koło Jabłonkowa prezes IPN dr Karol Nawrocki wziął udział w uroczystym odsłonięciu tablicy upamiętniającej żołnierzy 4. Pułku Strzelców Podhalańskich oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej, którzy stoczyli walkę z niemieckim oddziałem dywersyjnym w obronie tunelu i stacji kolejowej na Przełęczy Jabłonkowskiej. Tablica została ufundowana przez IPN. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BWM, BUWiM, OIPN Katowice.
- Instytut Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze:
  - podpisanie umowy dotyczącej wydania książki Matěja Bílego *Varšavska smlouva 1985–1991. Dezintegrace a rozpad w polskim przekładzie*. Odpowiedzialne: OBBH Wrocław;
  - 12 września prezes IPN dr Karol Nawrocki wziął udział w rozmowach z nowym kierownictwem czeskiego Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych na temat współpracy naukowej i wydawniczej. Wygłosił przemówienie podczas uroczystości złożenia kwiatów pod pomnikiem Ryszarda Siwca w Pradze w związku z rocznicą jego śmierci. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BWM, BBH.

### Francja

- Wojskowe Archiwum Audiowizualne (l'Établissement de Communication et de Production Audiovisuelle de la Défense – ECPAD) / 10 czerwca w Paryżu dyrektor i pracownik AIPN spotkali się z członkami dyrekcji ECPAD: Laurentem Veyssiere'em i Gilles'em Cimentem. Podczas rozmów poruszono temat nawiązania współpracy archiwalnej pomiędzy ECPAD a AIPN w realizacji wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych i archiwalnych. Przedstawiciele francuskiego archiwum zaprezentowali dokumentację fotograficzną i filmową dotyczącą Polski przechowywaną w ECPAD. Odpowiedzialne: AIPN.

### Gruzja

- Institute for Development of Freedom of Information (IDFI), Metropolia Batumi i Lazeti / Stała współpraca przy poszukiwaniach ofiar terroru komunistycznego w Gruzji / W 2022 r. BPiI przeprowadziło prace poszukiwawczo-ekshumacyjne w miejscu ukrycia zwłok ofiar zbrodni komunistycznych popełnionych w latach 1937–1938. Odpowiedzialne: BPiI.
- Ambasada Gruzji w Warszawie / 26 maja odbyła się w ramach projektu „Ocalamy” uroczystość uhonorowania grobu bohatera narodów polskiego i gruzińskiego mjr. Artemiego Aroniszydze, w której wzięli udział: ambasador Gruzji w RP Zurab Beridze, pułkownicy wojska gruzińskiego i inni członkowie delegacji oraz diaspory gruzińskiej w Polsce. Przybył także przewodniczący Rady Najwyższej Adżarii Dawit Gabaidze z liczną reprezentacją Autonomicznej Republiki Adżarii – udział w uroczystościach był dla gości jednym z punktów oficjalnego pobytu w Polsce. Odpowiedzialne: OBUWiM Wrocław.
- Uniwersytet Państwowy im. Iwane Dżawachiszwilego, Narodowe Archiwum Gruzji, Archiwum Akademii MSW Gruzji / Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski przebywał od 2 do 4 października z wizytą w Gruzji. W asyście przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości i władz uczelni wziął udział w uroczystym wernisażu wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* na Uniwersytecie Państwowym w Tbilisi – ekspozycja została przygotowana merytorycznie przez pracowników IPN. Delegacja Instytutu uczestniczyła w spotkaniu z dyrektorem generalną Narodowego Archiwum Gruzji dr Teoną Jaszwili, podczas którego omawiano kwestię nawiązania współpracy i ewentualnego podpisania porozumienia w tej sprawie. Przedstawiciele IPN rozmawiali z dyrektorem Archiwum Akademii MSW Gruzji Badrim Czerkeziszwilim o współpracy bieżącej i zapoznali się z nowym kie-

rownictwem instytucji. Złożono kwiaty pod pomnikiem Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Tbilisi. Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wraz z dyrektorem BBH dr. Sebastianem Pilarskim i dr. Pawłem Liberą wystąpili na forum III Międzynarodowego Kongresu Kaukaskiego, który odbywał się w tym czasie na Uniwersytecie Państwowym w Tbilisi. Odpowiedzialne: BWM, BBH, AIPN.

- Archiwum MSW Gruzji / Trwają prace nad przygotowaniem publikacji o represjach w sowieckiej Gruzji w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. Przygotowywana jest również nowa umowa z AMSW Gruzji. Podpisanie porozumienia w trybie korespondencyjnym planowane jest na przełomie 2022 i 2023 r. W ramach realizacji umowy z Akademią MSW Gruzji IPN kupił 5574 pliki cyfrowe. W Centralnym Repozytorium Cyfrowym umieszczono pozyskane wcześniej z AMSW kopie 12 j.a. złożone z 1248 kopii cyfrowych. Odpowiedzialne: AIPN.
- Archiwum Parlamentu Gruzji / W ramach ustaleń z 2019 r. trwa wymiana korespondencji w sprawie podpisania porozumienia o współpracy. Odpowiedzialne: AIPN.
- Polsko-Gruzińska Komisja Historyków / Współpraca przy projekcie badawczym nad stosunkami polsko-gruzińskimi, którego wynikiem będzie tom dokumentów i słownik biograficzny oficerów kaukaskich w Wojsku Polskim. Odpowiedzialne: BBH.

### Kanada

- Royal Canadian Military Institute, Konsulat RP w Toronto / Od 19 do 24 sierpnia delegacja IPN przebywała w Kanadzie. 22 sierpnia w polskim Centrum Jana Pawła II w Mississauga na przedmieściach Toronto otwarto wystawę *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* w obecności delegacji IPN z zastępcą prezesa IPN dr. hab. Karolem Polejowskim na czele. Wydarzeniu towarzyszyło złożenie kwiatów pod pomnikiem Spirala Wolności oraz pomnikiem Patrioty przy Centrum im. Jana Pawła II w Mississaudze. Dzięki współpracy z polskim konsulem zorganizowano spotkanie z przedstawicielami Royal Canadian Military Institute w celu omówienia inauguracji projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w tej instytucji, planowanego na marzec 2023 r. Delegacja złożyła kwiaty na cmentarzu hallerczyków w miejscowości Niagara-on-the-Lake i spotkała się z przedstawicielami Polonii. 17–18 września wystawa została pokazana na Polskim Festiwalu Roncesvalles w Toronto, gdzie obejrzało ją ok. 500 tys. osób. Odpowiedzialne: BWM.
- Władze miasta Dieppe, Dieppe Military Veterans' Association (Stowarzyszenie Weteranów Wojskowych Dieppe), Ambasada RP w Ottawie / 21 sierpnia odsłonięto tablicę upamiętniającą załogę niszczyciela ORP „Ślązak” w Dieppe. Na uroczystości obecna była delegacja IPN z zastępcą prezesa dr. hab. Karolem Polejowskim, ambasadorem RP Witoldem Dzielskim, wiceadmirałem Jarosławem Ziemiańskim oraz zastępcą mera Dieppe. Odpowiedzialne: BWM.

### Kazachstan

- Muzeum Ofiar Represji Politycznych i Totalitaryzmu / 2 czerwca w Kazachstanie otwarta została wystawa *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* pod przewodnictwem szefa polskiego MSZ prof. Zbigniewa Raua i zastępcy prezesa IPN dr. hab. Karola Polejowskiego. Wiceprezes IPN złożył kwiaty przed tablicą upamiętniającą 173 Polki więzione w obozie AŁŻIR (Akmoliński Obóz Żon Zdrajców Ojczyzny), spotkał się z prezes Związku Polaków w Kazachstanie Katarzyną Ostrowską, z którą rozmawiał na temat współpracy oraz wsparcia dla działań tej organizacji, a także z przedstawicielami miejscowej Polonii. Odpowiedzialne: BWM.
- Instytut Historii i Etnologii im. Walichanowa w Ałmaty, Państwowe Archiwum Obwodu Pawłodarskiego w Pawłodarze / 10 czerwca delegacja z Kazachstanu odwiedziła Archiwum IPN. Omówiono działalność Archiwum oraz jego zasób, a także rozmawiano o nawiązaniu współpracy na polu archiwalnym i naukowym. W kazachskich archiwach przechowywane są liczne dokumenty dotyczące Polaków deportowanych przez władze sowieckie do Kazachstanu w latach trzydziestych oraz podczas drugiej wojny światowej. Goście zwiedzili m.in. pracownie konserwacji i digitalizacji oraz zapoznali się z pracą Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej. Odpowiedzialne: BWM, AIPN.

### Korea Południowa

- Obywatelski Sojusz Obrony Praw Człowieka w Korei Północnej (Citizens' Alliance for North Korean Human Rights, NKHR) / Od 8 do 11 sierpnia trwała wizyta w IPN przedstawicieli kierownictwa południowokoreańskiej organizacji zajmującej się obroną praw człowieka, której przewodniczyli dyrektor Jaechun Won, profesor prawa międzynarodowego na Handong Global University, oraz zastępca dyrektora dr Joanna Hosaniak. Goście z Korei zapoznali się z działalnością i misją Instytutu, m.in. z poszukiwaniem przez IPN ofiar reżimów totalitarnych i problematyką przywracania im tożsamości, poznali specyfikę pionu śledczego oraz najnowszy projekt gamingowy IPN „Gra szyfrów”. Szczególne zainteresowanie wzbudził projekt „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga” promujący kolekcję rzeźb tego artysty. Goście zwiedzili także Archiwum IPN. Efektem dotychczasowej współpracy IPN i NKHR jest projekt „North Korean Archives” mający na celu prezentację zarchiwizowanej w IPN dokumentacji dotyczącej KRL-D, gromadzonej przez komunistyczne tajne służby w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Delegacja odwiedziła Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL oraz Izbę Pamięci IPN przy ul. Strzeleckiej 8. Goście udali się do Wrocławia, gdzie w Centrum Historii Zajezdnia obejrzeni wystawę IPN 15 rzeźb Samuela Willenberga; zwiedzili też Muzeum Auschwitz-Birkenau i miejsca pamięci w Krakowie. Była to druga wizyta przedstawicieli NKHR w IPN. Odpowiedzialne: BWM, OBBH Warszawa.
- Reprezentanci rządu i instytucji państwowych Korei Południowej / 20 września odbyła się wizyta południowokoreańskich urzędników wysokiego szczebla, m.in. z Koreańskiej Służby Celnej, Sił Zbrojnych Republiki Korei, Marynarki Wojennej Republiki Korei, Sił Powietrznych Republiki Korei, Banku Korei, Ministerstwa Pracy i Zatrudnienia, Ministerstwa Zjednoczenia, Ministerstwa Gospodarki i Finansów, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Kultury, Sportu i Turystyki. IPN był pierwszą instytucją w Polsce, którą delegacja odwiedziła podczas pobytu w Europie Środkowo-Wschodniej. Koreańskim gościom przedstawiono strukturę, cele, misję i główne działania IPN – przede wszystkim dotyczące dokumentacji oraz dostępu do materiałów archiwalnych. Zaprezentowano także główne projekty badawcze prowadzone na podstawie dokumentacji stworzonej przez organy bezpieczeństwa państwa komunistycznego. Reprezentanci Korei byli szczególnie zainteresowani polskim doświadczeniem transformacji ustrojowej oraz procesem poznawania prawdy historycznej fałszowanej w okresie PRL. Odpowiedzialne: BWM.

### Litwa

- Konsulat RP w Wilnie / Prowadzenie prac poszukiwawczych i rekonesansowych w Republice Litewskiej oraz procedowanie wniosku o pochówek w kwaterze wojskowej przy Mauzoleum Matki i Serca Syna na cmentarzu Na Rossie w Wilnie sześciu żołnierzy AK, których szczątki odnaleziono i ekshumowano w 2020 r. w Raubiszkach. Odpowiedzialne: BPiI.
- Uniwersytet Wileński / Zrealizowano dwie umowy na wykonanie badań antropologicznych szczątków osób odnalezionych na Wileńszczyźnie podczas prac poszukiwawczych w latach 2021–2022. Odpowiedzialne: BPiI.
- Litewskie Centrum Badań nad Ludobójstwem i Ruchem Oporu / Podpisano porozumienie o współpracy w zakresie poszukiwań miejsc spoczynku ofiar totalitaryzmów. Odpowiedzialne: BPiI.
- Administracja Rejonu Elektrėnai / Udział przedstawicieli BPiI w pracach komisji powołanej przez Administrację Rejonu Elektrėnai w sprawie organizacji ponownego pochówku szczątków żołnierzy polskich i litewskich ekshumowanych przez BPiI IPN w Zawiasach na Litwie. Odpowiedzialne: BPiI.
- Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy, Litewskie Archiwum Specjalne: – kontynuowano prace nad litewską częścią maszynopisu książki *Działania Grupy Operacyjnej MGB LSRS w Polsce, 1948*, tom 2, cz. 1, z serii „Polska i Litwa w XX wieku”. Grupa robocza spotkała się 12 lipca w Warszawie w celu omówienia harmonogramu prac nad częścią litewską drugiego tomu. Wiosną i jesienią przeprowadzono spotkania w trybie online poświęcone pracom redakcyjnym; pracownik AIPN wraz z litewskimi kolegami koordynował prace nad publikacją podczas wyjazdów służbowych do Wilna. Odpowiedzialne: AIPN;



- AIPN odwiedziła w dniach 13–15 lipca delegacja Centrum: prof. dr Artūras Grickevičius oraz historyk Laimonas Kemėras. Celem spotkania było zapoznanie ich z działalnością Archiwum, w szczególności ze strukturą oraz zawartością elektronicznych baz danych wykorzystywanych przez archiwistów w bieżącej pracy, a także z zagadnieniami dotyczącymi udostępniania dokumentów. Litewskie Archiwum Specjalne w Wilnie przekazało w ramach umowy o współpracy odpłatnie do Archiwum IPN 21 345 plików cyfrowych (176 j.a.). Trwa proces porządkowania, weryfikacji i umieszczania w Centralnym Repozytorium Cyfrowym przekazanego wcześniej przez Litewskie Archiwum Specjalne zbioru kopii cyfrowych, który obejmuje 84 j.a. złożone z 9830 kopii cyfrowych. Odpowiedzialne: AIPN.
- Instytut Historii Litwy w Wilnie / Współpraca przy projekcie edycji źródłowej dokumentów dotyczących stosunków polsko-litewskich w latach 1918–1945. Odpowiedzialne: BBH.

### Meksyk

- Ambasada RP w Meksyku / 9 czerwca prezes IPN dr Karol Nawrocki spotkał się z ambasadorem RP w Meksyku Maciejem Ziętara w Mexico City. Rozmawiano o inauguracji w Meksyku projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” planowanej na lipiec 2023 r. Odpowiedzialne: BWM.
- Udział w pokazie filmu / 9 czerwca prezes IPN dr Karol Nawrocki brał udział w pokazie filmu animowanego o św. Maksymilianie Marii Kolbem produkcji studia Dos Corazones w reż. Donovan Cooka. Rozmawiano o możliwościach współpracy przy realizacji produkcji filmowych. Odpowiedzialne: BWM.

### Niemcy

- Miejsce Pamięci i Muzeum Sachsenhausen w Oranienburgu / 1 maja na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Sachsenhausen odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika upamiętniającego postać gen. Bolesława Roi. W uroczystości wzięł udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski; obecni byli: premier Brandenburgii Dietmar Woidke, konsul RP w Niemczech Marcin Król, prezydent Kielc Bogdan Wenta oraz szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk. Odpowiedzialne: BWM, BUWiM.
- Konsulat Generalny RP w Monachium:
  - 30 czerwca odbyło się spotkanie robocze w sprawie upamiętnienia Józefa Mackiewicza, m.in. przygotowania prezentacji niemieckojęzycznej wersji wystawy poświęconej Józefowi Mackiewiczowi w Monachium, organizacji dyskusji i tematycznej gry miejskiej, upamiętnienia Józefa Mackiewicza w Konsulacie Generalnym RP; rozmawiano także o restauracji miejsc pamięci po byłym KL Dachau; delegacji IPN przewodniczył zastępca prezesa dr hab. Karol Polejowski. Odpowiedzialne: BWM, BUWiM, BBH;
  - 16 października przy budynku, w którym mieści się siedziba Konsulatu Generalnego w Monachium, odsłonięto tablicę upamiętniającą Józefa Mackiewicza; odbyła się debata historyczna, podczas której pracownicy IPN dyskutowali o życiu i twórczości pisarza. W uroczystościach wzięł udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski. Ceremonię odsłonięcia tablicy poprzedziła msza św. w intencji Józefa Mackiewicza w polskiej parafii pw. św. Józefa w Monachium. Odpowiedzialne: BWM, BBH.
- Muzeum Pamięci i Przestrogi w Ravensbrück / 6 września odbył się uroczysty pogrzeb szczątków 45 więźniarek KL Ravensbrück odnalezionych przez pracowników BPiI w 2019 r. na cmentarzu miejskim w Fürstenbergu. Po uroczystej mszy św. połowej pochowano szczątki kobiet na cmentarzu w przygotowanej dla nich mogile. Uroczystości pogrzebowe poprzedzone zostały uroczystym przekazaniem artefaktów – tabliczek aluminiowych i szamotowych odnalezionych przy urnach – Muzeum Pamięci i Przestrogi w Ravensbrück przez zastępcę prezesa IPN dr. hab. Krzysztofa Szwaigrzyka na ręce dyrektora Muzeum i zastępcy dyrektora Fundacji Miejsc Pamięci w Brandenburgii dr Andrei Genest. W uroczystościach wzięli udział wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Wojciech Kolarski oraz szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk. Gośćmi honorowymi były Wanda Półtawska i Barbara Piotrowska, były więźniarki KL Ravensbrück, oraz rodziny Polek rozstrzelanych w obozie

w 1942 r. W maju 2022 r. delegacja IPN uczestniczyła w obchodach 77. rocznicy wyzwolenia KL Ravensbrück. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BWM.

### **Republika Południowej Afryki**

- Freedom Park / Podczas pobytu delegacji IPN w Afryce od 25 kwietnia do 2 maja zainaugurowano projekt IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. 25 kwietnia otwarto uroczyste tematyką wystawę we Freedom Park w Pretorii. W wydarzeniu z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego wzięli udział m.in. ambasador RP w Republice Południowej Afryki Andrzej Kanthak, ambasador Litwy w RPA Dainius Junevičius oraz przedstawiciel Freedom Park dr Otsile Ntsoane. Wystawę zaprezentowano również 28 kwietnia w kościele w Johannesburgu podczas spotkania z Polonią. Delegacja IPN spotkała się z dyrekcją Muzeum Historii Wojskowości w Johannesburgu, gdzie 22 maja (już po wyjeździe delegacji) odbył się wernisaż wystawy włączonej następnie do ekspozycji stałej placówki. Odpowiedzialne: BWM.

### **Rumunia**

- Narodowe Archiwa Rumunii / Trwają finalne prace nad dwujęzycznym tomem materiałów pokonferencyjnych międzynarodowego sympozjum zorganizowanego w Oradei przed przekazaniem go do recenzji. Odpowiedzialne: AIPN.

### **Słowacja**

- Instytut Pamięci Narodu (ÚPN):
  - od 24 do 25 maja trwała wizyta przedstawicieli kierownictwa słowackiego Instytutu Pamięci Narodu (ÚPN) z przewodniczącym Rady Dyrektorów ÚPN dr. Jánem Pálffym na czele w IPN. Celem spotkania było wypracowanie zasad współpracy archiwistów, pobytów studyjnych, wspólnej organizacji konferencji naukowych oraz wymiany publikacji. Omówione zostały najważniejsze aspekty wspólnie prowadzonych projektów i badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem organizowanych cyklicznie konferencji na temat partii komunistycznych w bloku wschodnim w latach 1968–1980. Przedstawiciele ÚPN poznali strukturę IPN, działalność Biura Nowych Technologii, w tym grę komputerową „Gra Szyfrów”. Słowacka delegacja odwiedziła Kwaterę Ł na cmentarzu Wojskowym na Powązkach, Izbę Pamięci Strzelecka 8, a także Archiwum IPN. Przedstawiciele ÚPN zadeklarowali chęć kontynuowania współpracy zarówno na polu naukowym, jak i w zakresie wspólnej organizacji konferencji i spotkań o charakterze popularnonaukowym. Odpowiedzialne: BWM, OBBH Warszawa;
  - od 19 do 20 września trwała pierwsza wizyta archiwistów słowackiego Instytutu Pamięci Narodu z dyrektorem Archiwum ÚPN Janą Matašová na czele w AIPN. Goście przygotowują się do adaptacji przekazanego im budynku na cele archiwalne, byli więc zainteresowani przede wszystkim stosowanymi w AIPN rozwiązaniami w zakresie dezynfekcji, konserwacji, zabezpieczania i przechowywania dokumentów. Podczas wizyty słowaccy archiwiści mieli okazję poznać historię i zasady działania AIPN, zwiedzili również magazyny aktowe i kartoteczne oraz pracownie konserwacji i digitalizacji akt. Na zaproszenie dyrektora AIPN odwiedzili Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL oraz Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce, gdzie obejrzyli wystawę „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Odpowiedzialne: AIPN.

### **Stany Zjednoczone**

- Houston, Texas, Parafia pw. Matki Boskiej Częstochowskiej / 7 czerwca prezes IPN dr Karol Nawrocki otworzył w towarzystwie konsula generalnego RP w Houston Roberta Rusieckiego ekspozycję IPN *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności*. Podczas spotkania z mieszkańcami Houston dyrektor Biura Nowych Technologii IPN zaprezentowała „Grę Szyfrów”, która miała premierę w kwietniu 2022 r. w Bostonie. Odpowiedzialne: BWM, BNT.

- Waszyngton D.C., Muzeum Ofiar Komunizmu / 8 czerwca prezes IPN dr Karol Nawrocki wygłosił przemówienie podczas uroczystego otwarcia Muzeum Ofiar Komunizmu w Waszyngtonie. Odpowiedzialne: BWM.
- Przedstawiciele amerykańskich środowisk żydowskich / 30 sierpnia IPN odwiedziła delegacja przedstawicieli środowisk żydowskich z USA pod opieką Ambasady RP w Waszyngtonie. Goście poznali misję i działalność Instytutu w kontekście stosunków polsko-żydowskich, projekty badawcze dotyczące kwestii polsko-żydowskich oraz przykładowe publikacje IPN dotyczące Holokaustu w okupowanej przez Niemców Polsce. Zainteresowani byli także zmianami w zapisach ustawy o IPN oraz liczbą i zakresem prowadzonych śledztw dotyczących zbrodni niemieckich. Odpowiedzialne: BWM.
- Alabama Veteran's Museum (Muzeum Weteranów) / 10–12 listopada dwaj przedstawiciele IPN – pracownik BEN i pracownik BWM – wystąpili w Alabamie podczas otwarcia wystawy w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Podczas uroczystości IPN otrzymał symboliczne klucze do miasta z rąk burmistrza Athens Ronniego Marksa. Odbyło się także spotkanie z przedstawicielami Polonii. Odpowiedzialne: BWM.
- Defense Prisoner of War / Missing in Action Accounting Agency US Department of Defense (DPAA):
  - współpraca przy poszukiwaniu zaginionego 18 grudnia 1944 r. w Gorcach amerykańskiego lotnika Williama Beimbrinka: pomoc w uzyskiwaniu zgody od właścicieli terenu, zaangażowanie Gorceńskiego Parku Narodowego, kwerenda historyczna i wsparcie merytoryczne. Odpowiedzialne: OIPN Kraków;
  - 17 listopada w Warszawie odbyło się spotkanie prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego z dyrektorem DPAA Kellym McKeague'em. Misją Agencji jest poszukiwanie zaginionych żołnierzy z list jeńców wojennych (POW) lub zaginionych w walce (MIA) podczas wojen i konfliktów zbrojnych. Podsumowano dotychczasową współpracę na podstawie porozumienia z 2019 r. Doktor Karol Nawrocki podkreślił rolę partnerstwa strategicznego IPN i DPAA, zbieżność celów i misji, w tym poszukiwań osób zaginionych i zwracania zidentyfikowanych szczątków ich rodzinom. IPN na bieżąco wspiera DPAA w działaniach prowadzonych na terenie Polski, weryfikując kwestie formalne, a także służąc pomocą w kwerendach archiwalnych. Przedstawiciele DPAA przedstawili plany związane z poszukiwaniem miejsc spoczynku amerykańskich żołnierzy zaginionych na terytorium Polski w związku z działaniami wojennymi w latach czterdziestych XX w. oraz należących do nich przedmiotów. Omówiono perspektywy wspólnego projektu edukacyjnego dotyczącego udziału amerykańskich żołnierzy polskiego pochodzenia w drugiej wojnie światowej. Odpowiedzialne: BWM, BPiI.
- Institute of World Politics w Waszyngtonie / Finalizowanie przez pracownika OBBH sprawy publikacji zamykającej wieloletni projekt badawczy dotyczący Europy Środkowo-Wschodniej w czasie pierwszej wojny światowej i po jej zakończeniu (lata 1914–1921), prowadzony z prof. Markiem J. Chodakiewiczem. Fragmenty książki ukazały się w 2022 r. na łamach „Arcanów” i „Glaukopisu”. Odpowiedzialne: OBBH Warszawa.
- United States Holocaust Memorial Museum / Na podstawie umowy IPN przekazał odpłatnie USHMM 52 762 skany dokumentów. Odpowiedzialne: AIPN.
- Federalne Biuro Śledcze (FBI) / Staraniem BPiI w 2018 r. zawarto porozumienie z FBI o udzieleniu licencji na korzystanie przez IPN z systemu informatycznego Combined DNA Index System (CODIS), służącego m.in. do gromadzenia i automatycznego porównywania profili DNA w celu określenia pokrewieństwa. Dzięki systemowi CODIS do sierpnia zidentyfikowano pięć odnalezionych ofiar. FBI zapewnia pracownikom BPiI stałe wsparcie administracyjne systemu CODIS. Odpowiedzialne: BPiI.

### Szwajcaria

- Muzeum Polskie w Rapperswilu / 1 lutego prezes IPN dr Karol Nawrocki spotkał się z dyrektorem Polskiego Muzeum w Rapperswilu Anną Buchmann w celu omówienia dalszej współpracy i nowych wyzwań stojących przed obiema instytucjami. Odpowiedzialne: BWM.

- Ambasada RP w Bernie / 23 lutego prezes IPN dr Karol Nawrocki spotkał się z ambasadorem RP w Szwajcarii Iwoną Kozłowską w celu omówienia projektów, którym mogłaby patronować Ambasada, i współpracy z organizacjami polonijnymi, w tym z Muzeum Polskim w Rapperswilu. Odpowiedzialne: BWM.
- Muzeum Kościuszki w Solurze / 22 kwietnia zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski i kustosz Muzeum Kościuszki w Solurze Teresa Ackermann podpisali w Warszawie porozumienie o współpracy. Umowa dotyczy nieodpłatnego przekazania do zasobu IPN kopii cyfrowych albumów ze zdjęciami z okresu drugiej wojny światowej, dokumentujących działalność internowanej w Szwajcarii 2. Dywizji Strzelców Pieszych, oraz przebudowę Kaplicy Polskiej w Zuchwilu. Albumy zdigitalizowano i włączono w formie kopii cyfrowych do zasobu archiwalnego IPN (4 j.a. stanowiące 533 pliki cyfrowe). IPN zaofertował swoje wsparcie w projektach wystawienniczych i edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM, AIPN.

### Ukraina

- Wydzielone Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (HDA SBU) / W dniach 19–20 lipca w Warszawie odbyło się spotkanie wspólnej polsko-ukraińskiej grupy roboczej na temat postępów prac w warunkach wojennych nad 11 tomem serii „Polska i Ukraina w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku” i kolejnych projektów. Doszło także do kilku spotkań w Warszawie (lipiec–listopad) prof. Jurija Szapowała z pracownikiem AIPN, dotyczących dopracowania wstępu i uwag recenzentów wydawniczych. Trwają finalne prace nad tomem *Deportacje obywateli polskich z USRS 1940–1941* (oprac. Jerzy Bednarek, Wanda Chudzik, Joanna Karbarz-Wilińska, Marcin Majewski – edycja polsko-ukraińska). Publikacja trafi do druku w 2023 r. Oprócz działań edytorskich w AIPN są opracowywane kopie cyfrowe uzyskane wcześniej z Oddziałowego Wydzielonego Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w Iwano-Frankiwsku. Prace te objęły 24 j.a., złożone z 2639 kopii cyfrowych. Odpowiedzialne: AIPN.
- Państwowe Archiwa Obwodowe Obwodu Chmielnickiego, Odeskiego, Winnickiego / AIPN zapewniło partnerów z Ukrainy o gotowości do dalszej współpracy oraz o jej otwarciu na nowe kierunki, gdy tylko sytuacja polityczna na to pozwoli. W 2022 r. kontynuowano włączanie do zasobu skanów dokumentów kupionych rok wcześniej od Państwowego Archiwum Obwodowego w Chmielnickim: zewidencjonowano 807 j.a. stanowiących 48 831 plików cyfrowych. Porządkowano, weryfikowano i umieszczano w Centralnym Repozytorium Cyfrowym kopie cyfrowe uzyskane wcześniej w ramach współpracy z Państwowym Archiwum Obwodowym w Odessie (297 j.a. stanowiących 27 270 kopii cyfrowych). Odpowiedzialne: AIPN.
- Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej / 28 lipca odbyło się spotkanie online prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego z dyrektorem Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej dr. Antonem Drobowyczem. Rozmawiano przede wszystkim o międzyrządowej polsko-ukraińskiej grupie roboczej powołanej w czerwcu 2022 r. dla wypracowania procedur rozwiązywania wrażliwych kwestii dotyczących poszukiwań, ekshumacji, pochówków, upamiętnień, rekonstrukcji oraz ochrony miejsc pamięci, a także o powołanej w marcu 2021 r. na niższym szczeblu grupie roboczej o podobnym charakterze. Strony zgodziły się, że prace tej ostatniej należy wstrzymać do czasu poczynienia odpowiednich uzgodnień na poziomie grupy międzyrządowej jako instancji nadrzędnej. Prezes Nawrocki przedstawił propozycje wspólnych projektów naukowo-edukacyjnych dotyczących kampanii wrześniowej, relacji między Józefem Piłsudskim a Symonem Petlurą, Wielkiego Głodu oraz zniszczeń podczas drugiej wojny światowej w Polsce i na Ukrainie. Szef UIPN zaproponował IPN udział w charakterze obserwatora w pracach poszukiwawczych na szóstym kilometrze drogi owidopolskiej, w miejscu masowych pochówków ofiar zbrodni NKWD w latach 1937–1938. Strona polska wyraziła solidarność z Ukrainą w obliczu agresji rosyjskiej, a także zadeklarowała wsparcie dla rodzin pracowników UIPN, którzy zdecydowali się na wyjazd do Polski. Odpowiedzialne: BWM.

### Uzbekistan

- Państwowe Radio i Telewizja Uzbekistanu / 18 lipca IPN odwiedziła czteroosobowa grupa dziennikarzy Państwowego Radia i Telewizji Uzbekistanu wywodzących się z miejscowych środowisk

niepodległościowych. Celem ich pobytu w Polsce było przygotowanie filmu dokumentalnego poświęconego m.in. misji i działaniom IPN. Gościom przedstawiono strukturę organizacyjną Instytutu, zakres prac biur merytorycznych, główne kierunki współpracy międzynarodowej, a także specyfikę pracy pionu archiwalnego, w tym system elektronicznego dostępu do danych. Podczas spotkania pojawiły się propozycje współpracy w formie warsztatów edukacyjnych, stworzenia szlaków miejsc pamięci przybliżających historię relacji polsko-uzbeckich oraz założenia muzeum poświęconego Polakom zmarłym w Uzbekistanie. Dziennikarze odwiedzili także Cmentarz-Mauzoleum Żołnierzy Radzieckich w celu odnalezienia mogił żołnierzy pochodzenia uzbeckiego. Zapoznali się tam z polityką Instytutu dotyczącą usuwania z przestrzeni publicznej upamiętnień komunistycznych przy jednoczesnym poszanowaniu dla miejsc spoczynku poległych w działaniach wojennych. Odpowiedzialne: BWM.

- Agencja „Uzarchiv”, Państwowe Muzeum Ofiar Represji, teatr Ilkhom / Od 3 do 7 października prezes IPN dr Karol Nawrocki przebywał w Uzbekistanie, gdzie wraz z ambasadorem RP w Taszkencie Radosławem Grukem i ambasadorem RP we Włoszech Anną Marią Anders uczestniczył w podpisaniu memorandum o współpracy między AIPN a Agencją „Uzarchiv” oraz brał udział w uroczystościach z okazji 80. rocznicy formowania Armii Polskiej gen. Andersa w Uzbekistanie. Delegacja uczestniczyła we mszy św. w katedrze pw. Najświętszego Serca Jezusa w Taszkencie oraz złożyła kwiaty pod pobliskim pomnikiem upamiętniającym Polaków spoczywających na terenie tego kraju. W Państwowym Muzeum Ofiar Represji przy Gabinetach Ministrów Republiki Uzbekistanu odbył się wernisaż wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* połączony ze złożeniem kwiatów w miejscu pamięci. W taszkentkim teatrze Ilkhom lokalne stowarzyszenie polonijne Centrum Kultury Polskiej „Świetlica Polska” przygotowało przy wsparciu Ambasady RP spektakl i uroczystość ku czci gen. Władysława Andersa. Podczas gali prezes IPN odznaczył Annę Marię Anders i Radosława Gruka złotym medalem „Republicae Memoriae Meritum”, a przewodniczący stowarzyszenia polonijnego Oleg Skuridin wręczył Annie Marii Anders i dr. Karolowi Nawrockiemu Odznakę Honorową „Krzyż Pamięci Szlaku Nadziei”. Delegacja złożyła hołd polskim żołnierzom i cywilom spoczywającym na cmentarzach w Kitobie i Shahrissabzie. Odpowiedzialne: BWM.
- Ambasada Republiki Uzbekistanu w RP / Wymiana doświadczeń w prowadzeniu badań historycznych i archeologicznych podczas poszukiwań miejsc pochówku obywateli polskich zmarłych w Uzbekistanie. Odpowiedzialne: BPiI.

### Węgry

- Komitet Pamięci Narodowej (NEB), Instytut Polski w Budapeszcie / 22 lutego w Budapeszcie odbyła się promocja węgierskojęzycznej wersji książki *Miasta Wolności. Poznań – Budapeszt 1956*. Publikację zaprezentowali autorzy: dyrektor Oddziału IPN Poznań dr hab. Rafał Reczek, naczelnik OA Poznań dr Rafał Kościański i dr Áron Máthé z NEB. Dyskusję poprowadził dr János Tischler. Wydarzenie odbyło się pod patronatem ambasadora RP na Węgrzech prof. Jerzego Snopka. Odpowiedzialne: OIPN Poznań, BWM.
- Komitet Pamięci Narodowej (NEB) / 22 lutego prezes IPN dr Karol Nawrocki spotkał się z przewodniczącą NEB dr hab. Réką Földváryné Kiss, by omówić dalszą współpracę naukową, archiwalną, edukacyjną, wydawniczą i komemoratywną oraz bilateralne projekty. Pierwszym wymiernym efektem tych rozmów jest publikacja pozycji *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia* w języku węgierskim. NEB przyjął propozycję wydania węgierskojęzycznej wersji książki dr. Macieja Korkucia *Walcząca Rzeczpospolita 1939–1945*, rekomendując wspólną publikację tomu *Bohaterowie wśród nas. 50 prawdziwych historii o bohaterskich Węgrach w XX wieku*. Zaplanowano wspólne kwerendy archiwalne na temat drugiej wojny światowej i czasów powojennych oraz projekt badawczy poświęcony latom osiemdziesiątym i dziewięćdziesiątym XX w., w tym zmianom politycznym i społecznym w Polsce oraz na Węgrzech, a także organizację międzynarodowej konferencji naukowej (Węgry, Słowacja, Czechy, Polska) na temat sowieckich metod inwigilacji. Zaplanowano stworzenie wspólnego katalogu miejsc oraz osób, które należy upamiętnić w Polsce i na Węgrzech, i omówiono

założenia przyszłej współpracy archiwalnej oraz bieżącej działalności w ramach Europejskiej Sieci Instytucji Archiwalnych Zajmujących się Aktami Tajnych Służb. Odpowiedzialne: BWM, BBH.

- Konsulat Generalny Węgier w Gdańsku / 21 października odbyła się sesja „Polskie zaangażowanie w pomoc Węgrom w 1956 r.”. Zaprezentowano tło wydarzeń na Węgrzech w 1956 r. oraz przykłady pomocy z Małopolski, Podlasia, Warmii i Mazur oraz Pomorza. Na widowni znaleźli się liczni przedstawiciele korpusu dyplomatycznego z Trójmiasta. Odpowiedzialne: OBBH Gdańsk.

### **Wielka Brytania**

- Polska Misja Katolicka w Leamington Spa / Podczas corocznych Dni Dziedzictwa Polskiego (Polish Heritage Days) zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wystąpił z wykładem *Operacja polska NKWD 1937–1938* na anglojęzycznej konferencji poświęconej zbrodni ludobójstwa popełnionej na Polakach mieszkających w ZSRS (7–9 maja). Podczas spotkania z Polonią wygłosił wykład i otworzył wystawę IPN *Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938*. Odpowiedzialne: BWM.

### **Włochy**

- Burmistrz Cassino Enzo Salero, Ambasada RP w Rzymie / Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wziął udział w uroczystościach w Cassino i Rzymie z okazji 78. rocznicy bitwy pod Monte Cassino – 17–19 maja. Odpowiedzialne: BWM.
- Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża (Pontificia Università della Santa Croce), Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej / Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski otworzył wystawę *Stefan Wyszyński* w kościele pw. św. Stanisława w Rzymie oraz wystawę *Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia* na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża. Odwiedził również polskie miejsca pamięci w Rzymie – 19–20 maja. Odpowiedzialne: BWM, BEN.
- Stowarzyszenie Włosko-Polskie w Marche, Burmistrz miasta Loreto Moreno Pieroni / Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wziął udział w uroczystościach z okazji 78. rocznicy bitwy pod Ankoną oraz 225. rocznicy powstania *Mazurka Dąbrowskiego* – 17–20 lipca. Odpowiedzialne: BWM.
- Apulijskie Stowarzyszenie Polsko-Włoskie / W ramach spotkań z historią w czasie VI Tygodnia Kultury Polsko-Włoskiej w Bari pod patronatem IPN pracownik BRP wygłosił wykład popularnonaukowy na temat historii *Mazurka Dąbrowskiego* – 16–20 października. Odpowiedzialne: BWM, Biuro Prezesa.
- Samorząd Piedimonte San Germano / Podjęcie współpracy mającej na celu upamiętnienie przypadającej w 2024 r. 80. rocznicy bitwy o Monte Cassino i wzgórze San Germano. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele strony włoskiej, samorządu województwa wielkopolskiego oraz gminy Cerków-Kolonia, z której m.in. pochodzili żołnierze 2. Korpusu Polskiego. Omówione zostały kwestie związane z identyfikacją Wielkopolan walczących w 2. Korpusie Polskim we Włoszech. Wymieniono się doświadczeniami w upamiętnieniu udziału polskich żołnierzy w walkach na froncie włoskim. Odpowiedzialny: Dyrektor OIPN Poznań.

### **Zimbabwe**

- Lokalne władze Rusape / 30 kwietnia w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” odbyło się uroczyste otwarcie odnowionego cmentarza polskiego w Rusape. Wyremontowano zniszczone nagrobki, wzniesiono bramę i ogrodzenie otaczające polską kwaterę, odtworzono gołdo i napis na cmentarnym krzyżu, a także przygotowano i zamieszczono tablice informacyjne. W uroczystościach z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego wzięli udział konsul honorowy w Zimbabwe dr Krystyna Grabowska, a także mieszkańcy Rusape i polscy harcerze. Delegacja odwiedziła także dawne polskie osiedle w Marandellas i dawną polską szkołę żeńską w Digglefold. Odpowiedzialne: BUWiM, BWM.

## 2.2. Współpraca z Polonią i organizacjami polonijnymi

- Polska Szkoła Hanwell im. Heleny Modrzejewskiej w Londynie / Pracownik BBH wygłosił 17 marca online referat *Listy z celi śmierci – językowy obraz więziennej traumy skazańców komunistycznego aparatu represji* i wziął udział w dyskusji na temat znaczenia edukacji polonistyczno-histerycznej w kształtowaniu polskiej tożsamości młodego pokolenia polonijnego na emigracji. Odpowiedzialne: BBH.
- Polonijna Biblioteka Cyfrowa – Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii / Pracownik OBBH Lublin wygłosił referat *Afrykańskie inicjatywy ewangelików Królestwa Polskiego drugiej połowy XIX wieku. Stacja misyjna „Polonia”, wyprawa Stefana Szolc-Rogozińskiego* na międzynarodowej konferencji naukowej „10 lat Polonijnej Biblioteki Cyfrowej” w Warszawie, 16–18 listopada. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.

### 2.2.1. Zagraniczne Przystanki Historia

#### Belgia

- Przystanek Historia w Belgii:
  - „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”, „Pogromcy Enigmy” – zajęcia edukacyjne dla młodzieży w Szkole Polskiej im. Joachima Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli, w Szkole Polskiej im. Jana Pawła II przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą przy Polskiej Misji Katolickiej oraz w Szkole Polskiej im. gen. Stanisława Maczka przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w Antwerpii – 24–30 maja. Odpowiedzialne: BPH, OBEN Poznań;
  - 26 maja podpisano porozumienie o współpracy ze Szkołą Polską im. Jana Pawła II przy Ambasadzie RP w Brukseli. Odpowiedzialne: BPH;
  - wykład edukatorów o wkładzie Polaków w zwycięstwo aliantów w drugiej wojnie światowej w Polskiej Wspólnocie Katolickiej w Ressaix – 29 maja. Odpowiedzialne: BPH;
  - zajęcia online poprowadzone przez edukatorów w Szkole Polskiej im. gen. Stanisława Maczka przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w Antwerpii – 22 października, 16 listopada. Odpowiedzialne: BPH;
  - „Od Kościuszki do Paderewskiego. Polskie drogi do niepodległości” – zajęcia w Szkole Polskiej im. Jana Pawła II przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą przy Polskiej Misji Katolickiej – 18–19 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów;
  - „Miś Wojtek – żołnierz gen. Andersa” – edukatorzy przeprowadzili 19 listopada zajęcia w Szkole Polskiej EduGandawa w Gent. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów;
  - „Orlęta Lwowskie” – edukatorzy przeprowadzili 21 listopada zajęcia w Szkole Polskiej im. gen. Elżbiety Zawackiej przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w Mons. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

#### Stany Zjednoczone

- Przystanek Historia Nowy Jork:
  - *Historia misia Wojtka* – spektakle w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w Akademii Języka Polskiego (Manchester), Szkole Języka Polskiego im. Jana Kantego (Filadelfia), Polskiej Szkole Doszkalającej Gniazda 946 Sokołów Polskich (Manville), Polskiej Szkole Doszkalającej im. Henryka Sienkiewicza (Brooklyn), Siedzibie Polsko-Słowiańskiej Federalnej Unii Kredytowej (Brooklyn) oraz w kościele pw. św. Kazimierza (Newark) – 11–16 października. Odpowiedzialne: BPH;
  - „Giganci nauki” – warsztaty dla uczniów przeprowadzone w Akademii Języka Polskiego (Manchester), Polskiej Szkole Doszkalającej Gniazda 946 Sokołów Polskich (Manville) oraz w Polskiej Szkole Doszkalającej im. Henryka Sienkiewicza (Brooklyn) – 11–16 października. Odpowiedzialne: BPH.

- Przystanek Historia Chicago:
  - *Historia misia Wojtki* – spektakle w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w przedszkolu „Wyspa Dzieci” (Hanover Park), Przedszkolu „Wyspa Dzieci” (Algonquin), Szkole Języka Polskiego i Kultury Polskiej im. Jana III Sobieskiego (Prospect Heights, IL), Polskiej Parafialnej Szkole im. Juliusza Słowackiego (Wheeling, IL), Akademii Języka i Kultury im. Józefa Piłsudskiego (Bartlett), Polskiej Szkole im. Generała Kazimierza Pułaskiego (Harwood Heights, IL), Polskiej Szkole im. Mikołaja Kopernika (Niles), Polskiej Szkole im. gen. Władysława Andersa w Des Plaines (Des Plaines, IL) oraz w ramach „Rodzinnego spotkania z historią” dla Polonii na Trójcowie – 16–24 października, Odpowiedzialne: BPH;
  - „Giganci nauki” – lekcje oraz warsztaty dla uczniów polskich szkół w Chicago i jego aglomeracji, m.in. w Polskiej Szkole im. Urszuli Ledóchowskiej ( Bensenville), Akademii dla Dzieci i Młodzieży (Chicago), Polskiej Szkole im. Mikołaja Kopernika (Niles), Polskiej Szkole im. Generała Kazimierza Pułaskiego (Harwood Heights, IL) oraz w ramach „Rodzinnego spotkania z historią” dla Polonii na Trójcowie – 16–24 października. Odpowiedzialne: BPH, OBBH Poznań;
  - „Giganci nauki”, „Powstanie Wielkopolskie”, „Zbrodnia katyńska” – warsztaty dla nauczycieli w Polskiej Szkole im. św. Małgorzaty Marii (Algonquin) i w siedzibie Zrzeszenia Nauczycieli Polskich (Chicago) – 16–24 października. Odpowiedzialne: BPH, OBBH Poznań.

### Ukraina

- Przystanek Historia Lwów:
  - na antenie polskiego Radia Lwów ukazują się audycje przygotowywane w ramach Przystanku Historia Lwów, w których uczestniczą pracownicy OIPN Rzeszów. Koordynatorem projektu jest red. Artur Żak. W roku sprawozdawczym wyemitowano następujące audycje: *Bohaterowie Powstania Styczniowego* (22 i 29 stycznia), *Gen. Mariusz Zaruski* (5 i 12 lutego), *Gen. Mieczysław Boruta-Spiechowicz*, cz. 1–3 (26 lutego, 5 i 12 marca), *Koło historii. Rozmowy wojenne* (2 kwietnia), *Gen. Maria Eleonora Mirecka-Loryś*, cz. 1–2 (4 i 11 czerwca), *Abp Ignacy Tokarczuk*, cz. 1–3 (9, 16 i 23 lipca), *Powstanie Warszawskie*, cz. 1–2 (31 lipca i 6 sierpnia), *Tradycje Polskich Termopil – Zadwórze 1920* (20 sierpnia), *Sybiracy* (17 września), *Polskie Państwo Podziemne* (31 września). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów;
  - wykłady, prelekcje, wywiady oraz spacer historyczny, 29 października – 1 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów;
  - na antenie „Radia Niezależni” Katolickiego Programu Radiowego we Lwowie 106,7 FM ks. red. Mariusz Krawiec zaprosił do programu red. Artura Żaka – lwowskiego dziennikarza i koordynatora projektu „Przystanek Historia we Lwowie” – oraz pracownika IPN Rzeszów, którzy dyskutowali o dwóch bohaterach niepodległości: bp. Władysławie Bandurskim (1863–1932) oraz kapucynie o. Kosmie Lenczowskim (1881–1959). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

### Wielka Brytania

- Przystanek Historia Londyn:
  - Polska Szkoła Przedmiotów Ojczystych na Hanwell im. Heleny Modrzejewskiej – zajęcia dla ok. 150 uczniów, 11 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk;
  - spotkanie edukatorów z Polonią w Polskim Ośrodku Społeczno-Kulturalnym w Londynie, prezentacja wystawy „*First to fight*”. *Polacy na frontach II wojny światowej*, przedstawienie założeń projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 11 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk;
  - udział edukatorów w pracach jury finału konkursu pieśni patriotycznej „Śpiewowisko” w siedzibie Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego, 12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk;
  - zajęcia edukacyjne dla Polonii – edukatorzy przeprowadzili zajęcia dla ok. 200 uczniów Polskiej Sobotniej Szkoły Przedmiotów Ojczystych im. Tadeusza Kościuszki w dzielnicy Ealing, 30 września – 2 października. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.



- Przystanek Historia Reading:
  - „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły – Baśka Murmańska” – edukatorzy przeprowadzali projekt edukacyjny w Polskiej Sobotniej Szkole im. Mikołaja Kopernika, 12–13 listopada. Odpowiedzialne: BPH;
  - współpraca przy organizacji obchodów Narodowego Święta Niepodległości w parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, 12–13 listopada. Odpowiedzialne: BPH.
- Przystanek Historia Edynburg:
  - *Historia misia Wojtka* – spektakle w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” dla dzieci w Małym Instytucie Języka Polskiego „Poloniusz”, Szkole bez Granic im. Niedźwiedzia Wojtka, Polskiej Szkole Sobotniej pod patronatem Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, 2–4 grudnia. Odpowiedzialne: BPH.

### 2.2.2. Pozostała współpraca z organizacjami polonijnymi

- „Młodzi Ambasadorzy Polskości” / Spotkanie z uczestnikami programu stypendialnego – młodymi działaczami polonijnymi z Europy Zachodniej, którzy pracą społeczną i własnymi inicjatywami promują polską kulturę, wspierają lokalną Polonię i integrują polską społeczność; goście odwiedzili OIPN Lublin, gdzie spotkali się z dyrektorem Oddziału, pracownicy Oddziału przedstawili im projekt „Giganci nauki” i zaprezentowali gry edukacyjne IPN; pracownik OBEN Lublin przeprowadził prelekcję edukacyjną o pamiętnikach dowódców antykomunistycznego podziemia – Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok” i Edwarda Taraszkiewicza ps. „Żelazny” – 19 sierpnia, 22 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.
- Stała Konferencja Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires / W siedzibie Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych dyrektor AIPN wzięła udział w 44. Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. Edycji w 2022 r. przewodziła Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires w Argentynie. Trzeciego dnia obrad uczestnicy konferencji zwiedzili na zaproszenie AIPN wystawę „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce – 26–28 września. Odpowiedzialne: AIPN.

#### Australia

- Fundacja Wolność i Demokracja, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (Melbourne), Towarzystwo Chrystusowe, Centralny Ośrodek Duszpasterstwa Polskiego w Narrabundah (Canberra), Stowarzyszenie Polaków (Christchurch), Związek Polaków w Australii Zachodniej (Perth), Związek Więźniów Politycznych Okresu Stanu Wojennego w Australii / Bieg „Tropem Wilczym” w Australii objęty honorowym patronatem prezesa IPN, ambasadora RP w Canberze Michała Kołodziejskiego i prezesa Federacji Organizacji Polskich w Nowej Południowej Walii Adama Gajkowskiego. IPN podjął się wysyłki do Australii i Nowej Zelandii nagród (medali) oraz materiałów edukacyjnych o tematyce historycznej. Odpowiedzialne: BMW.
- Środowisko polonijne w Perth / Współpraca polega na przesyłaniu przez środowiska polonijne relacji i zdjęć z obchodów patriotycznych (m.in. Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych 16 marca, Święta Niepodległości 12–13 listopada), podczas których wykorzystywane są wystawy i materiały edukacyjne IPN. Relacje zamieszczane na stronie głównej IPN oraz na stronie Oddziału Łódź trafiają do IPN za pośrednictwem Anny Lilpop, wnuczki ppor. Władysława Kuśmierczyka ps. „Longinus”, dowódcy kompanii Konspiracyjnego Wojska Polskiego krypt. „Brony”. Obecnie w Perth aktywne są m.in.: Polski Ośrodek Rzymsko-Katolicki, Związek Więźniów Politycznych, Pilecki Project i Klub Konfederacji Perth WA. Odpowiedzialne: OBBH Łódź.

#### Belgia

- Stowarzyszenie 1. Polskiej Dywizji Pancерnej w Belgii / Z okazji 130. rocznicy urodzin gen. Stanisława Maczka odbyły się uroczystości w miasteczkach Roeselare i Tiel. Podczas uroczystości

w Roeselare odsłonięto dwa murale upamiętniające wyzwolenie Belgii przez polskich pancerniaków oraz mural „Gen. Maczek – Honorowy Obywatel Tielt”. Pracownik OBEN Rzeszów materiały edukacyjne IPN na ręce lokalnych działaczy polonijnych przekazał – 31 marca. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

- Polska Wspólnota Katolicka w Brukseli, Duszpasterstwo Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, Ambasada RP w Brukseli / W związku ze 104. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości zorganizowano w kościele oblatów Notre-Dame de la Chapelle koncert pieśni patriotycznych dla belgijskiej Polonii. Wziął w nim udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski – 13 listopada. Odpowiedzialne: BWK.
- Szkoły Polskie w Brukseli, Gandawie i Mons / W związku ze 104. rocznicą odzyskania niepodległości przez Polskę pracownik OBEN Rzeszów przeprowadził zajęcia dotyczące różnych aspektów walki o niepodległość: *Drogi do Niepodległości, Orleńskie Lwowskie, Powstania Śląskie* – 18–21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
- Polonia w Leuven, Polonia i ZHP w Beringen / Pracownik OBEN Rzeszów wygłosił prelekcje *Stanisław Maczek – w drodze do generalskich szlifów* (Leuven) i *Drogi do Niepodległości* (Beringen) – 18–21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
- Wysyłka materiałów edukacyjnych dla działacza polonijnego w Antwerpii. Odpowiedzialne: BMW.

### **Białoruś**

- Polacy z Mińska, Braślawia, Wołożyna, Iwieńca, Lidi, Smorgoni, Brześćcia, Kobrynia / W Liceum Śródziennomorskim im. św. Dominika Guzmana w Lublinie odbyły się warsztaty z tworzenia mobilnych gier miejskich dla młodzieży polskiego pochodzenia z Białorusi, podczas których uczestnicy poznali niezwykłą historię poety Józefa Czechowicza – 6 lipca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

### **Czechy**

- Instytut Polski w Pradze / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BMW.

### **Francja**

- Polska Szkoła przy Ambasadzie RP w Paryżu z siedzibą w Strasburgu / Zajęcia online przeprowadzone przez pracowników Centralnego Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie – 27 stycznia, 12 marca, 19 marca, 26 marca, 2 kwietnia. Odpowiedzialne: BPH.

### **Holandia**

- Szkoła Polska im. gen. bryg. Stanisława Sosabowskiego przy Ambasadzie RP w Hadze z siedzibą w Brunssum / Podczas „Patriotycznej majówki z IPN” edukatorzy przeprowadzili zajęcia dla uczniów o udziale polskich lotników w bitwie o Anglię, a dla młodszych – o losach Polaków w czasie II wojny światowej na podstawie historii niedźwiedzia Wojtka. Wykorzystano grę planszową „303” i film *Miś Wojtek*. Przekazano też nauczycielom materiały edukacyjne i zaprezentowano możliwość korzystania z portali internetowych IPN, w szczególności z projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” – 30 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
- Polska Parafia Rzymskokatolicka w diecezji Breda / W kościele pw. św. Maksymiliana Marii Kolbe w Bredzie zaprezentowano przekazaną działaczom polonijnym ze środowiska 1. Polskiej Dywizji Pancerniej wystawę *Wyższyńskiego i Wojtyły gramatyka życia* – kwiecień–maj. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
- Szkoła Polska w Tilburgu / Zajęcia edukacyjne *Orleńskie Lwowskie, Powstania Śląskie* – 19 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

### **Islandia**

- Reykjavík / 15 maja zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski uczestniczył w Dniach Polonii. Złożył kwiaty na cmentarzu Fossvogskirkjugarður w Reykjavíku na grobie marynarzy polskiego

statku „Wigry”, który zatonął w sztormie u wybrzeży Islandii 15 stycznia 1942 r. Grób odnowiono dzięki współpracy Ambasady RP w Reykjavíku z IPN. Prezes Polejowski wziął udział w mszy św. w katedrze pw. Chrystusa Króla w Reykjavíku. Odpowiedzialne: BWK.

### **Kanada**

- IPN otrzymał w celach badawczych pozycje z księgozbioru Mariusza Siwika, Polaka zamieszkałego na stałe w Kanadzie. Niewykorzystane wcześniej i trudno dostępne książki w językach: angielskim, hebrajskim i jidysz dotyczą relacji polsko-żydowskich. Ze względu na prawa autorskie niemożliwe było wykonanie ich kopii. Mariusz Siwik współpracował już z IPN i złożył dary książkowe zarchiwizowane pod sygnaturą IPN BU 4108/1–9. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Kongres Polonii Kanadyjskiej, Fundacja im. Adama Mickiewicza w Kanadzie / Współpraca dotyczyła przyznania pośmiertnie Annie Alwast nagrody „Świadek Historii”. W przygotowaniach uczestniczyli: Krzysztof Alwast, mąż śp. Anny Alwast, działacz Kongresu Polonii Kanadyjskiej oraz Fundacji im. Adama Mickiewicza w Kanadzie, oraz Fundacja Charytatywna Pomoc Polakom na Kresach im. ks. dr. Mosinga z Zielonej Góry, Fundacja dla Rodaka w Olsztynie, Fundacja Lwów i Kresy Południowo-Wschodnie z Kukłówki Radziejowskiej, Stowarzyszenie Rodzina Katyńska w Gdyni, Stowarzyszenie Kielecka Rodzina Katyńska – 27 maja. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Związek Nauczycielstwa Polskiego w Kanadzie / XVI Zjazd Nauczycieli Polonijnych i Komitetów Rodzicielskich z Ameryki Północnej odbył się pod hasłem „Szkolnictwo polonijne – wspólne dzieło nauczycieli i rodziców”, w które wpisywały się zaprezentowane przez IPN materiały. Szczególną uwagę odbiorców zwrócono na wystawy elementarne oraz pomoce dydaktyczne, z których nauczyciele mogą korzystać samodzielnie. Przedstawiono teki edukacyjne, gry, projekt „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”, pakiet edukacyjny „Giganci nauki” złożony z 20 infografik historycznych, kart do pracy oraz grę „Znaj znak+” – wariant z quizem. Pakiet umożliwia przeprowadzenie lekcji poświęconej 20 polskim naukowcom, wynalazcom i odkrywcom. Nauczycielom pracującym z dziećmi powyżej siódmego roku życia zaprezentowano przedpremierowo pakiet edukacyjny „Zwierzęca brygada”. Nauczyciele wysoko oceniali materiały IPN oraz ich przydatność w pracy z uczniami polonijnymi. Podczas wizyty w Kanadzie delegacja IPN odwiedziła Dni Polonijne, odbywające się w Mississauga. Zapoznano się z prezentowaną podczas nich ofertą promującą tematykę polską. Oddano także hołd żołnierzom armii gen. Józefa Hallera pochowanym na cmentarzu w Niagara-on-the-Lake – 27–30 maja. Odpowiedzialne: BEN.
- Polska Szkoła Dokszałająca im. Stanisława Moniuszki w Nowym Jorku / Przekazanie materiałów edukacyjnych IPN – sierpień. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Polski Instytut Naukowy w Kanadzie / W ramach współpracy z PINK cztery delegacje archiwistów Centrali oraz Oddziałów IPN Kraków, Wrocław i Warszawa opracowały i zewidencjonowały w 2022 r. 1602 j.a. z zasobu tej instytucji. Odpowiedzialne: AIPN.
- Biblioteka Polska w Montrealu / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM.

### **Kazachstan**

- Karagandyjskie Obwodowe Stowarzyszenie Polaków „Polonia” / Współpraca przy poszukiwaniach nieznanymi miejsc pochówku obywateli polskich zmarłych w obwodzie karagandyjskim. Odpowiedzialne: BPiI.

### **Litwa**

- Związek Harcerzy Polskich na Litwie / Zawarcie porozumienia o udziale członków ZHPnL w prowadzonych przez BPiI pracach Litwie. Odpowiedzialne: BPiI.
- Związek Polaków na Litwie / Współpraca przy organizacji koncertu Mateusza Ziółki w Domu Polskim w Wilnie z okazji 102. rocznicy ofensywy wileńskiej – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna” / Spotkanie w siedzibie Oddziału IPN Lublin z młodzieżą i nauczycielami z Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Lan-

dwarowie. W spotkaniu udział wzięły wicedyrektor ds. nauczania Regina Sienkiawicz i metodyk języka polskiego Lilia Kondratowicz. Uczniowie obejrzeni filmy: *Marszałek niezapomniany* oraz *Uniwersytet w Wilnie i Trybunał Koronny w Lublinie – dzieła pomnikowe Stefana Batorego* oraz uczestniczyli w otwarciu wystawy *Polskie symbole narodowe* – 4 maja. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

- „Aktywni dla Polski” / W ramach Programu Stypendialnego im. Prezydenta RP na Uchodźstwie Stanisława Ostrowskiego odbyły się zajęcia poświęcone grom edukacyjnym IPN („Miś Wojtek”, „Znaj Znak. Kresy”) – 25 lipca. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

### Niemcy

- Związek Harcerstwa Polskiego Świat w Leipheim / Współpraca przy organizacji uroczystości Polonii w Niemczech, m.in. przesłanie materiałów edukacyjnych w języku niemieckim i angielskim. Odpowiedzialne: BWM, OBEN Szczecin, OBEN Wrocław.
- Szkoła Polska im. Królowej Ryczezy przy Konsulacie Generalnym RP w Kolonii / Zajęcia edukacyjne „Patriotyczna postawa dzieci i młodzieży na przestrzeni trudnych dziejów naszego narodu w XX wieku” – lekcje dla uczniów poszczególnych klas obejmujące m.in. następujące zagadnienia: udział dzieci i młodzieży w walkach o granice odrodzonej Polski, losy dzieci i młodzieży podczas drugiej wojny światowej, młodzi uczestnicy konfliktów społecznych w PRL. Przekazano nauczycielom materiały edukacyjne i zaprezentowano możliwość korzystania z portali internetowych IPN – 26–28 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
- Stowarzyszenie InKontakt w Leipheim, Związek Harcerstwa Polskiego Świat w Leipheim / Dzięki współpracy Oddziału IPN Wrocław z ZHP Świat w Leipheim na Polskim Festynie Kultur w Leipheim w punktach edukacyjnych promujących Polskę i jej kulturę oraz historię znalazły się m.in. materiały edukacyjne IPN – 21 maja. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.
- Szkoła Polska przy Stowarzyszeniu „Oświata” w Riegelsbergu, Szkoły Polskie z Zespołu Szkół Polskich w Nadrenii-Palatynacie / Przekazanie gier, zakładek oraz egzemplarzy *Przewodnika po historii Polski* – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.
- Polska Szkoła w Monachium / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM.

### Republika Południowej Afryki

- Polonia / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM.

### Stany Zjednoczone

- Ewa Rurarz / Kontakty pracownika OBBH Warszawa z Ewą Rurarz z Waszyngtonu w sprawie spuścizny archiwalnej jej rodziców – Zdzisława i Janiny Rurarzów. Odpowiedzialne: OBBH Warszawa.
- „Dziennik Związkowy” (Frank Spula, prezes Alliance Printers & Publishers Inc. w Chicago) / W Centralnym Repozytorium Cyfrowym systematycznie umieszczane są kolejne numery gazety „Dziennik Związkowy”. W 2022 r. zdigitalizowano 11 j.a. złożonych z 9761 kopii cyfrowych. Odpowiedzialne: AIPN.
- Fundacja Kościuszkowska / W okresie sprawozdawczym w Fundacji przebywały cztery delegacje archiwistów IPN z Centrali oraz z Archiwów Oddziałów IPN Łódź, Gdańsk, Rzeszów i Delegatury IPN w Bydgoszczy, które prowadziły prace porządkowe zasobu archiwalnego zgromadzonego przez tę instytucję (uporządkowano i opisano 1387 j.a.). Odpowiedzialne: AIPN.
- Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce / W ramach współpracy archiwalnej cztery delegacje pracowników Centrali IPN i Archiwów Oddziałów IPN Lublin, Katowice, Poznań i Delegatury IPN w Kielcach opracowywały i digitalizowały jednostki z zespołu nr 024 – Uchodźcy polscy w Niemczech 1939–1952. Do AIPN włączono 132 j.a., tj. 25 106 plików cyfrowych. W siedzibie AIPN kontynuowano opracowywanie kopii mikrofilmów gazety polonijnej „Nowy Świat” wychodzącej w latach 1920–1970. Po obróbce graficznej dostępne są 6093 j.a. z najstarszymi wydaniem gazety. Kontynuowano porządkowanie, weryfikację i umieszczanie w Centralnym Repozytorium Cyfro-

wym kopii cyfrowych dokumentów z zasobu IJPA (120 j.a. złożonych z 14 918 kopii cyfrowych).  
Odpowiedzialne: AIPN.

- Polski Instytut Naukowy w Ameryce / W Centralnym Repozytorium Cyfrowym AIPN umieszczono po opracowaniu pozyskane z Instytutu kopie cyfrowe 93 j.a. (złożone z 7483 plików). Odpowiedzialne: AIPN.
- Sokolstwo Polskie w Ameryce / W 2022 r. poddano obróbce i umieszczono w Centralnym Repozytorium Cyfrowym zdigitalizowane wcześniej roczniki czasopisma „Sokół Polski”, przekazane przez Sokolstwo Polskie w Ameryce. Dzięki temu dostępne będą kopie 35 mikrofilmów szpulowych złożone z 33 182 plików. Odpowiedzialne: AIPN.
- Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce / 20 kwietnia prezes IPN dr Karol Nawrocki oraz naczelny komendant SWAP Tadeusz Antoniak podpisali w Nowym Jorku aneks do zawartej w 2017 r. umowy, precyzujący dotychczasowe ustalenia. Delegacja archiwistów z Centrali IPN i Oddziału IPN Białystok zajmowała się zasobem zgromadzonym przez SWAP: uporządkowano około 150 kartonów z dokumentacją archiwalną, nadano zasobowi nowy układ i rozpoczęto tworzenie nowego inwentarza, do którego wpisano 2818 pozycji. Odpowiedzialne: AIPN.
- Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej, Fundacja Kościuszkowska / Realizując umowy z wymienionymi instytucjami zakładające m.in. pomoc IPN w digitalizacji zbiorów, pracownik AIPN zainstalował cztery skanery oraz przeprowadził szkolenia z obsługi sprzętu i zasad digitalizacji. Podczas wizyty Instytutowi Józefa Piłsudskiego zwrócone zostały materiały audio-video (kasety VHS zdigitalizowane przez AIPN) – 18–27 października. Odpowiedzialne: AIPN.
- Polonia in Huntsville, Dom Polski w Seattle / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM.
- Lokalni działacze Polish Media Issues / Wysyłka materiałów edukacyjnych na potrzeby reagowania na dyfamacje. Odpowiedzialne: BWM.

### Szwajcaria

- Rzymskokatolicka parafia pw. św. Marcina w Zuchwilu, Towarzystwo Kościuszkowskie w Solurze, Polska Misja Katolicka w Zuchwilu / Delegacja AIPN wzięła udział w promocji albumu *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu / Polnische Spuren in Solothurn und Zuchwil* wydanego wspólnie z Muzeum im Tadeusza Kościuszki w Solurze. Odbędzie się ona w ramach obchodów 205. rocznicy śmierci gen. Tadeusza Kościuszki i 80. rocznicy oddania do użytku Kaplicy Polskiej w Zuchwilu, przebudowanej w 1942 r. przez internowanych żołnierzy 2. Dywizji Strzelców Pieszych. W uroczystościach wzięło udział ponad 100 osób, w tym przedstawiciele ambasad RP i Stanów Zjednoczonych, Sejmu RP, Towarzystwa Kościuszkowskiego, władz kantonalnych i lokalnych, Archiwum PAN, Polonii szwajcarskiej, mieszkańców Zuchwilu i Solury. W kościele pw. św. Marcina odprawiona została msza św. w intencji Tadeusza Kościuszki, zmarłych żołnierzy 2. DSP i budowniczych kaplicy. W Muzeum Kościuszki delegacja zapoznała się z archiwaliami dotyczącymi 2. DSP i obchodów kościuszkowskich – 15–17 października. Odpowiedzialne: AIPN.

### Szwecja

- Andrzej Żurowski / Izba Pamięci Strzelecka 8 nawiązała kontakt z Andrzejem Żurowskim – synem Antoniego Żurowskiego, który był więźniem aresztu WUBP w Warszawie. 2 sierpnia Andrzej Żurowski odwiedził Izbę Pamięci Strzelecka 8, gdzie nagrano jego wspomnienia o ojcu. Odpowiedzialne: OBBH Warszawa.

### Ukraina

- Związek Polaków na Ukrainie Oddział im. Adama Mickiewicza w Odessie / Akcja humanitarna w Gdańsku „Pomoc Rodakom z Mikołajowa” na rzecz polskiej diaspory w Mikołajowie: zebranie, kupno i przewóz kilkudziesięciu śpiworów oraz kuchenek turystycznych do Mikołajowa przed nadchodzącą zimą – październik–listopad. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

- Regionalne Towarzystwo Kultury Polskiej Borysławia (obw. lwowski) / „Uniwersytecki Kiermasz Świąteczny – wspierajmy razem” – świąteczna akcja charytatywna w Gdańsku na rzecz polskich środowisk w Borysławiu, której celem był zakup żywności, środków higienicznych i lekarstw – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.
- Wspólnota Sióstr Małych Misjonarek Miłosierdzia w Korotyczu (obw. charkowski) / „Uniwersytecki Kiermasz Świąteczny – wspierajmy razem” – świąteczna akcja charytatywna w Gdańsku na rzecz zakonnic w Korotyczu, które dzień opiekują się samotnymi matkami i dziećmi. Celem przedsięwzięcia był zakup żywności, środków higienicznych i lekarstw – 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

### Węgry

- Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie:
  - od 23 do 25 czerwca na zaproszenie dyrektora PIBM Piotra Piętki przebywali na Węgrzech zastępca dyrektora i kierownik Sekcji Digitalizacji i Opisu Zbiorów Kartotecznych AIPN. Wzięli udział w wernisażu wystawy stałej PIBM *Polacy – Węgrzy. 1000 lat historii*. Zastępca dyrektora AIPN odczytał list skierowany do twórców wystawy oraz organizatorów i gości wernisażu. Rozmawiano o dalszej współpracy archiwalnej: porządkowaniu dokumentów dotyczących Polonii na Węgrzech, digitalizacji zbiorów i konserwacji ostatnich nabytków Muzeum. Przeprowadzono serwis skanera dostarczonego przez AIPN w ramach umowy o współpracy. Zastępca dyrektora AIPN rozmawiał z konsulem RP Andrzejem R. Kalinowskim i dyrektorem Instytutu Polskiego w Budapeszcie Joanną Urbańską o działalności AIPN. Przedstawiciele AIPN wzięli udział w uroczystej gali w Dniu Polonii Węgierskiej 25 czerwca. Odpowiedzialne: AIPN;
  - 28 lipca p.o. dyrektora PIBM József Virágh i nauczycielka Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech Barbara Virágh odwiedzili AIPN. Podczas spotkania z zastępcami dyrektora AIPN rozmawiano o szczegółach dalszej współpracy archiwalnej. József Virágh przekazał archiwum prywatne por. Michała Winiarskiego, żołnierza internowanego w czasie drugiej wojny światowej na Węgrzech (0,35 m.b.). Po zakończeniu zabiegów konserwatorskich i digitalizacji materiały zostaną włączone do zasobu archiwalnego Instytutu w formie plików cyfrowych. Odpowiedzialne: AIPN;
  - delegacja AIPN realizowała umowę o współpracy w części dotyczącej opracowania zasobu archiwalnego PIBM. W wyniku analizy dokumentacji sporządzonej głównie w języku węgierskim utworzono 108 j.a. Prace obejmowały: typowanie materiałów do opracowania, wyodrębnianie zespołów archiwalnych, formowanie jednostek archiwalnych oraz ich ewidencjonowanie w spisach zdawczo-odbiorczych. Odpowiedzialne: AIPN.
- Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech, Samorzady Polskie XVII, XVIII, XXII dzielnic Budapesztu i Stołeczny Samorząd Polski / Delegacja AIPN wzięła udział w pikniku Polonii węgierskiej zorganizowanym 27–28 sierpnia przez polonijne organizacje przy wsparciu węgierskiego funduszu Bethlena i polskiej fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie. Na stoisku IPN promowano m.in. projekt Archiwum Pełne Pamięci. Odpowiedzialne: AIPN.
- Szkoła Polska na Węgrzech / Uczniowie Szkoły Polskiej na Węgrzech goszczący w Krakowie wysłuchali prelekcji na temat pomocy udzielanej przez Polaków Węgom w 1956 r. – 10 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.

### Wielka Brytania

- Living History Group „First to Fight” / 19 lutego na cmentarzu polskich lotników w Newark zaprezentowano nagrobki dwóch uczestników drugiej wojny światowej: por. Adama Marcinkiewicza i chor. pil. Henryka Bolcewicza. Dzięki inicjatywie Piotra Hodyry (portal Lista Krzystka) i Marcina Kunickiego (portal Polskie Miejsca w Wielkiej Brytanii) ustalono na podstawie badań Shauna Noble’a miejsca ich pochówku. W uroczystości zorganizowanej przez Living History Group „First to

- Fight” przy wsparciu i udziale innych polskich stowarzyszeń uczestniczyli: weteran spod Monte Cassino por. Witold Szmidt, przedstawiciele polskiej dyplomacji i Związku Karpaczyków 3. Dywizji Strzelców Karpackich, dyrektor AIPN, burmistrz Newark, Polonia oraz liczni Brytyjczycy. Dyrektor AIPN złożyła z konsulem generalnym RP w Manchesterze Michałem Mazurkiem wieńce przy pomniku Ireny Sendlerowej w parku Fountain Gardens nieopodal cmentarza w Newark. Odpowiedzialne: AIPN.
- Klub Polski w Nottingham / 23 kwietnia w Klubie Polskim w Nottingham odbył się wernisaż wystawy *Dzieje 2 Korpusu... inaczej! Karykatury Mieczysława Kuczyńskiego*. W otwarciu wystawy wzięli udział weterani: por. Antoni Grudzień i por. Witold Szmidt (prezes Związku Karpaczyków 3. Dywizji Strzelców Karpackich), przedstawiciele miejscowej Polonii, Konsulatu Generalnego RP w Manchesterze, a także pracownicy IPN z dyrektor AIPN na czele. Przedstawiciele Archiwum zaprezentowali projekty „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” i Archiwum Pełne Pamięci. Dla uczestniczących w wydarzeniu dzieci i młodzieży zorganizowane zostały zajęcia historyczno-edukacyjne z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych IPN, które przekazano szkołom polskim w Nottingham. Goście obejrżeli filmy z zasobu AIPN: *Monte Cassino* i *General Anders mało znany*. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja umundurowania, uzbrojenia i wyposażenia żołnierzy 2. Korpusu Polskiego w wykonaniu Living History Group „First to Fight”. Podczas wernisażu przedstawiciele Związku Karpaczyków wręczyli osobom zasłużonym dla związku, m.in. pracownikowi AIPN, pamiątkowe Krzyże Pięćdziesięciolecia 3. DSK. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Szkoła bez Granic im. Niedźwiedzia Wojtka w Edynburgu, Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Ameryce / OBEN Rzeszów przeprowadziło międzynarodowy konkurs historyczny na komiks i pocztówkę na temat niedźwiedzia Wojtka – „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”. Finał konkursu odbył się 18 maja. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.
  - Polish Social Club w Loughborough / 24 czerwca przedstawiciele IPN spotkali się w dyrektor The Polish Social Club w Loughborough Małgorzatą Khrais oraz małżeństwem Sybiraków – Zuzanną i Jerzym Kowalskimi, którzy zgodzili się zostać ambasadorami projektu Archiwum Pełne Pamięci. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Parafia Polska w Leicester, Konsulat Generalny RP w Manchesterze / 25 czerwca w Klubie Polskim w Leicester odbył się wernisaż wystawy *Dzieje 2 Korpusu... inaczej! Karykatury Mieczysława Kuczyńskiego*, któremu towarzyszyła prezentacja projektów IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” oraz Archiwum Pełne Pamięci. Obecni byli przedstawiciele miejscowej Polonii, Konsulatu Generalnego RP w Manchesterze i pracownicy IPN z dyrektor AIPN. Wystawie towarzyszył piknik przy parafii polskiej w Leicester, podczas którego prowadzono zajęcia dla dzieci i młodzieży z Polskiej Szkoły im. św. Jana Pawła II z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych IPN. Trzy pakiety gier edukacyjnych IPN przekazano polskim harcerzom w Leicester. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Związek Harcerstwa Polskiego działający poza granicami Kraju (Londyn) / We wrześniu podpisano w Londynie umowę między IPN a ZHPpgK o współpracy przy opracowaniu i wydaniu *Atlasu dziejów harcerstwa na obczyźnie 1918–1990*; 16 listopada odbyło się pierwsze zebranie Rady Programowej. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Radomiu.
  - Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.
  - Polish Social Club w Loughborough, Konsulat Generalny RP w Manchesterze / 8 października w Polskim Klubie w Loughborough pracownicy IPN z dyrektor Archiwum IPN wzięli udział w obchodach złotego jubileuszu Klubu. Podczas uroczystości zaprezentowano anglojęzyczną wersję wystawy IPN o gen. Stanisławie Sosabowskim oraz promowano projekt Archiwum Pełne Pamięci. Dla uczestniczących w wydarzeniu dzieci i młodzieży zorganizowane zostały zajęcia historyczno-edukacyjne z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny w Londynie / 29 października zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wziął udział w brytyjskiej premierze albumu IPN *General broni Władysław Anders*

1892–1970. *Czyny i pamięć* wydanego w 130. rocznicę urodzin generała. Prezentacja albumu odbyła się w POSK z udziałem ambasador RP w Rzymie Anny Marii Anders oraz ambasadora RP w Wielkiej Brytanii prof. Piotra Wilczka. Odpowiedzialne: BWM.

- Polska Szkoła w Glasgow / W październiku pracownicy OBEN Warszawa wzięli udział w spotkaniach z rodakami w Szkocji. Dla uczniów przygotowali warsztaty edukacyjne „Cichociemni”, natomiast dla nauczycieli „Miś Wojtek i inne zwierzaki, czyli Szlak Nadziei dla najmłodszych” oraz pokaz możliwości wykorzystania gry „Polak Mały”. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.
- Edukacyjne Centrum Polonijne w Musselburgh-Edynburg / W październiku pracownicy OBEN Warszawa przeprowadzili warsztaty dla nauczycieli polonijnych z Edynburga i okolic „Miś Wojtek i inne zwierzaki, czyli Szlak Nadziei dla najmłodszych” oraz prezentację możliwości wykorzystania gry „Polak Mały”. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.
- „Edukator” – Centrum Dyrektorów i Kadr Zarządzających polskich szkół w UK, Polska Szkoła Hanwell im. Heleny Modrzejewskiej w Londynie / Wykład online pracownika IPN *Ojczyzna zniewolona – językowy obraz Ojczyzny w poezji i listach Marii Konopnickiej* na sesji naukowej dla dyrektorów i nauczycieli polskich szkół sobotnich w Wielkiej Brytanii z okazji Święta Niepodległości – 8 listopada. Odpowiedzialne: BBH.
- Parafia Polska w Reading / 13 listopada na zaproszenie ks. Rafała Jarosławskiego, proboszcza Parafii Polskiej w Reading, pracownicy IPN wzięli udział w Pikniku Historycznym. Podczas imprezy przedstawicielka Archiwum zaprezentowała Polonii projekt Archiwum Pełne Pamięci. Odpowiedzialne: AIPN, BPH.
- Kościół polski pw. Nawrócenia św. Pawła w Leicester, Polish Social Club w Loughborough, Polski Ośrodek Katolicki w Leeds / Od 30 listopada do 6 grudnia delegacja AIPN przebywała w Wielkiej Brytanii w celu uzyskania materiałów archiwalnych oraz ich kopii w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci. W kilku ośrodkach polonijnych pracownicy AIPN spotkali się z osobami planującymi przekazanie swoich zbiorów do IPN. Dokonano przeglądu materiałów, sporządzono protokoły ich odbioru od darczyńców prywatnych i włączenia do zasobu archiwalnego IPN, na miejscu digitalizowano archiwalia. Odpowiedzialne: AIPN.
- Studium Polski Podziemnej / W 2022 r. w SPP w Londynie pracowały dwie delegacje archiwistów z Centrali IPN oraz Oddziałów IPN Poznań i Warszawa. Zajmowały się m.in. dodaniem nowo zeskanowanych jednostek z zespołu Komisji Weryfikacyjnej oraz zespołu Ministra Spraw Wewnętrznych – Wywiadu Społecznego. Opracowano technicznie Kolekcję Jerzego Uszyckiego wraz z przygotowaniem inwentarza i skanowaniem. Prace informatyczne polegały na dodaniu do elektronicznej bazy danych 5790 j.a., co stanowi ok. 50 tys. stron. Do jednostek archiwalnych wprowadzone zostały metadane opisu, wykonano konwersję na format pdf oraz nałożono warstwy OCR. Do systemu wyszukiwania treści podłączono ogółem 21 480 j.a. obejmujących 680 tys. stron. Uporządkowano oraz utworzono katalog archiwalny Kol. 66 – Leonarda Jastrzębskiego obejmujący 92 j.a. Odpowiedzialne: AIPN.
- Lokalni działacze Polish Media Issues / Wysyłka materiałów edukacyjnych na potrzeby reagowania na dyfamacje. Odpowiedzialne: BWM.

### **Włochy**

- Ludoteka – Szkoła „Kwiaty Polskie” w Pontenure / Przekazanie materiałów edukacyjnych, broszur, podręczników do historii oraz gier edukacyjnych. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.
- Papieski Instytut Myśli Katolickiej w Rzymie / Współpraca przy wykonaniu reprintu *Księgi Pamiętkowej Komisarza Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku Kazimierza Papée* z 1936 r. w ramach obchodów 100. rocznicy powstania klubu sportowego Polskich Patriotów z Wolnego Miasta Gdańska – KS Gedania. Papieski Instytut wypożyczył Oddziałowi IPN Gdańsk tom ze swoich zbiorów. Jezuici uczestniczyli w obchodach 100. rocznicy powstania Gedanii w Gdańsku i rozpowszechnili reprint w Rzymie. Odpowiedzialne: OBUWiM Gdańsk.



### 2.3. Inne działania międzynarodowe

- Arolsen Archives:
  - Archiwum IPN uczestniczy w projekcie #everynamecounts, którego celem jest stworzenie cyfrowego pomnika ofiar reżimu nazistowskiego. 27 i 28 stycznia pracownicy Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej zasilili bazę 1496 rekordami. Odpowiedzialne: AIPN;
  - pracownik OBEN Wrocław rozpowszechnił informację o projekcie wśród pozostałych pracowników Biura, jak również zindeksował 102 dokumenty, co stanowi ponad 0,5 proc. całego zbioru opracowanego w ramach ogólnoswiatowej 48-godzinnej akcji. Pracownicy OBEN Wrocław wzięli udział w wirtualnej wycieczce po Arolsen Archives, oprowadzanej przez wicedyrektora tej instytucji, Giora Zwillinga. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.
- Kontynuacja międzynarodowego projektu prezentacji rzeźb Samuela Willenberga *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga*:
  - w styczniu pokazano wystawę rzeźb Samuela Willenberga *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* – sprowadzoną do Polski z Izraela przez IPN w 2020 r. – równoległe w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie (12 rzeźb) oraz w Centralnym Muzeum Jeńców wojennych w Opolu (3 rzeźby). Odpowiedzialne: BWM;
  - z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu przygotowano dwujęzyczny spot z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego *Ocalić od zapomnienia* dotyczący rzeźb. Odpowiedzialne: BWM;
  - 27 lipca odbył się wernisaż wystawy we wrocławskim Centrum Historii Zajezdnia podczas festiwalu kultury żydowskiej SIMCHA. W oficjalnej inauguracji ekspozycji udział wzięli prezes IPN dr Karol Nawrocki, dyrektor Centrum Historii Zajezdnia i przewodniczący Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia dr Marek Mutor. Gościem honorowym była wdowa po artyście Ada Krystyna Willenberg. Odpowiedzialne: BWM;
  - w kolejnych miesiącach wystawa była pokazywana kolejno w Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, Wielkiej Synagodze w Tykocinie (obecnie oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku) oraz w Domu Polonii z siedzibą w hotelu Zamek Pułtusk. Odpowiedzialne: BWM;
  - BWM nawiązało kontakt z przedstawicielem wspólnoty mieszkaniowej Marszałkowska 60 będącej właścicielem kamienicy, w której podczas drugiej wojny światowej ukrywał się ojciec Samuela Willenberga, Perec Willenberg. Wraz z BUWiM zaprojektowano wstępnie tablicę memoratywną poświęconą obu artystom na fasadzie budynku. Oficjalne odsłonięcie upamiętnienia planowane jest na sierpień 2023 r. Odpowiedzialne: BWM;
  - IPN zamierza we współpracy z Adą Willenberg nadać projektowi wymiar światowy, pokazując kolekcję w byłych niemieckich obozach koncentracyjnych oraz innych miejscach pamięci w Niemczech. Potem wystawa zostałaby zaprezentowana we Francji oraz w Stanach Zjednoczonych. Odpowiedzialne: BWM;
  - dzięki staraniom IPN udało się przedłużyć pobyt sprowadzonych rzeźb autorstwa Willenberga w Polsce do 2024 r. Odpowiedzialne: BWM.
- Uniwersytet w Hamburgu / Seminarium Środkowoeuropejskie dotyczące relacji polsko-niemiecko-ukraińskich w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. z wystąpieniem prof. Franka Golczewskiego „Polski aspekt stosunków niemiecko-ukraińskich w okresie międzywojennym” – 3 marca. Odpowiedzialne: OBBH Wrocław.
- Ładowisko Kultury w Redzikowie / Otwarcie biograficznej wystawy elementarnej *Ryszard Kukliński* z okazji 23. rocznicy wstąpienia Polski do NATO (12 marca 1999 r.); w uroczystości udział wzięli dowódcy Amerykańskiej Bazy w Redzikowie (Naval Support Facility Redzikowo): kmdr Michael Smith i kmdr por. Joshua Wolf. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.
- Projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” / 18 marca na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się uroczysta inauguracja międzynarodowego projektu memoratywno-edukacyjnego „Szlaki

Nadziei. Odyseja Wolności”. Projekt ma na celu upamiętnienie szlaku bojowego i wędrówki żołnierzy Armii Polskiej gen. Władysława Andersa oraz towarzyszącej jej ludności cywilnej po ewakuacji z ZSRS oraz ukazanie udziału polskich żołnierzy w walkach na frontach drugiej wojny światowej. Honorowy patronat nad wydarzeniem objęła ambasador RP we Włoszech Anna Maria Anders, która odczytała fragment rozkazu gen. Andersa dotyczącego ewakuacji polskich jednostek z ZSRS. W uroczystości – oprócz kierownictwa IPN z prezesem dr. Karolem Nawrockim – wzięli udział liczni przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, instytucji kultury, środowisk kombatanckich i wojska. Listy do uczestników skierowali marszałek Sejmu Elżbieta Witek i premier Mateusz Morawiecki. Głos zabrał szef Służby Zagranicznej Arkady Rzegocki, wyemitowano także wystąpienia ambasadora RP w Rosji Krzysztofa Krajewskiego i dyrektor Narodowo-Kulturalnego Centrum „Dom Polski” w Pietropawłowsku Kameczackim Eleny Karatkowej. Uroczystości towarzyszyła prezentacja wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* na dziedzińcu Zamku Królewskiego oraz na Targu Węglowym w Gdańsku. Projekt obejmuje swoim zasięgiem kilkadziesiąt państw na sześciu kontynentach. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BWM.

- Uniwersytet Karola w Pradze / Seminarium Środkowoeuropejskie z wystąpieniem prof. Jana Rychlika *Czesi – Słowacy – Polacy – specyfika narodów w XX w.* – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH Wrocław.
- Europejska Sieć Instytucji Archiwalnych Zajmujących się Aktami Tajnych Służb (The European Network of Official Authorities in Charge of the Secret Police Files):
  - w dniach 28–30 czerwca odbyło się w Budapeszcie robocze spotkanie przedstawicieli Sieci skupiającej instytucje z Albanii, Bułgarii, Czech, Niemiec, Polski, Rumunii, Słowacji i Węgier oraz członków obserwatorów z Ukrainy, Estonii, Litwy i Łotwy. Organizatorem spotkania było Archiwum Historyczne Węgierskich Służb Bezpieczeństwa Narodowego (ABTL). Uczestnicy zapoznali się z ekspozycją stałą ABTL *The legacy of the leadership – state security documents and stories*. Podczas obrad omawiano działalność instytucji w 2021 r. oraz wpływ pandemii na funkcjonowanie poszczególnych archiwów. Dyrektor Archiwum UIPN Ihor Kułyk przedstawił sytuację na Ukrainie oraz zaapelował o wsparcie. Członkowie Sieci jednogłośnie uchwalili Deklarację Solidarności z ukraińskimi kolegami. Zmieniony został dokument założycielski: ustalono, że pełnoprawnym członkiem Sieci mogą być tylko te instytucje, którym powierzono zarządzanie dokumentacją wytworzoną przez aparaty represji systemów totalitarnych i które jednocześnie udostępniają ją ofiarom oraz badaczom. IPN był reprezentowany online przez zastępcę prezesa dr. Mateusza Szpytmę oraz dyrektor AIPN. Odpowiedzialne: AIPN.
  - w okresie sprawozdawczym pracownik AIPN uczestniczył w pracach nad stroną internetową Sieci przy udziale ABTL (Archiwum Historycznego Węgierskich Służb Bezpieczeństwa Narodowego) jako instytucji koordynującej. Odpowiedzialne: AIPN.
- Instytut Historii i Etnologii im. Czokana Walichanowa w Ałmaty, Archiwum Państwowe w Astanie (Kazachstan) / 4–8 lipca AIPN gościło delegację z Kazachstanu w składzie: prof. dr hab. Gulżauchar Kokiebajewa – kierownik Działu Historii Powszechnej w Instytucie Historii i Etnologii im. Czokana Walichanowa Komitetu Nauki Ministerstwa Edukacji i Nauki Republiki Kazachstanu oraz Gaiza Isachan – kierownik Działu Naukowo-Badawczego w Archiwum Państwowym w Astanie i członek Państwowej Komisji ds. Całkowitej Rehabilitacji Ofiar Represji Politycznych. Celem wizyty było przeprowadzenie kwerendy dokumentów na temat historii turkiestańskich jeńców na terytorium okupowanej Polski w okresie drugiej wojny światowej. Szczególnym przedmiotem badań jest udział turkiestańskich jeńców w polskim podziemiu i służba w Legionie Turkiestańskim, kolaboracyjnej formacji zbrojnej wchodzącej w skład Wehrmachtu. Pracownicy AIPN przedstawili strukturę, zasób i projekty realizowane w Archiwum oraz udzielili wszechstronnej pomocy w prowadzeniu kwerendy. Odpowiedzialne: AIPN.
- Instytut Pamięci Narodu (ÚPN) na Słowacji, Instytut Badania Reżimów Totalitarnych (USTR) w Czechach, Komitet Pamięci Narodowej (NEB) na Węgrzech / Współpraca przy organizacji międzynarodowej konferencji naukowej „The Communist Parties in the Soviet Bloc 1968–1980. Belle Époque of the

- Eastern Bloc?” w Bratysławie 28–29 września jako czwarta z cyklu: „Revolution accomplished. Communists in power”. Obrady obejmowały okres od stłumienia procesu reform w Czechosłowacji (tzw. praskiej wiosny) w sierpniu 1968 r. do powstania Solidarności w Polsce w 1980 r. Odpowiedzialne: BBH.
- IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance – Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście) / Sojusz działa od 1998 r.; jego celem jest mobilizowanie i koordynowanie wsparcia ze strony liderów politycznych i społecznych dla edukacji, podtrzymywania pamięci i prowadzenia badań naukowych o Holokauście na szczeblach krajowym i międzynarodowym; skupia 31 państw członkowskich i 11 państw obserwatorów, a Polska jest jego członkiem od 1999 r. Odpowiedzialne: BWM.
  - International Centre for Defence and Security (Tallin, Estonia), Center for Cold War Studies of the University of Southern Denmark (Odense, Dania), King’s College London (Londyn, Wielka Brytania), Norwegian Aviation Museum (Bodø, Norwegia), Ludwig Boltzmann Institute (Graz, Austria) / Współorganizacja konferencji „Need to Know XI: Defence Intelligence in the Cold War and Beyond” z cyklu „Need to Know” poświęconego historii wywiadu w okresie drugiej wojny światowej i zimnej wojny. Edycja w 2022 r. odbyła się w Cold War Museum Langelands Fort (Dania). Jej tematem był wywiad wojskowy w czasie drugiej wojny światowej i w czasie zimnej wojny oraz obecnie – z uwzględnieniem aktualnej sytuacji na Ukrainie. W debacie wziął udział przedstawiciel ukraińskich archiwów, który mówił o bezpieczeństwie zbiorów w obliczu rosyjskiej agresji. W okresie sprawozdawczym redaktorzy ukończyli prace nad naukową redakcją kolejnych tomów studiów „Need to Know” (t. 2 i 3), które ukażą się drukiem i online w 2023 r. – 6–7 października. Odpowiedzialne: BBH.
  - Wojskowy Instytut Historyczny w Pradze / Międzynarodowa konferencja „Polsko-czechosłowacka współpraca wojskowa u progu wojny w 1939 roku”. Badacze z Czech i Słowacji omawiali dzieje Legionu Czechów i Słowaków w Polsce, historię ruchu oporu w Protektoracie Czech i Moraw w obliczu nadejścia wojny, rolę emigracyjnego ośrodka wywiadu czechosłowackiego w Londynie, działalność wywiadu czeskiego w Protektoracie Czech i Moraw oraz jego kontakty z Polską; historycy poświęcili uwagę także roli czechosłowackich lotników i słowackich wojskowych w Polsce. Pracownik OBBH Wrocław wygłosił dwa referaty: *Podpułkownik Adolf Dostal, oficer kontaktowy przy Legionie Czechów i Słowaków, ofiara zbrodni katyńskiej* oraz *Porucznik Arnošt Valenta* – Wrocław, 11 października. Odpowiedzialne: OBBH Wrocław.
  - Archiwum Prezydenta Republiki Kazachstanu / Przedstawiciele IPN z dyrektora AIPN oraz zastępcą dyrektora BPII na czele wzięli udział I Międzynarodowym Kongresie Archiwistów „Archiwa Otwarte – Społeczeństwo Otwarte” zorganizowanym w Ałmaty przez Archiwum Prezydenta Republiki Kazachstanu pod auspicjami Międzynarodowej Rady Archiwów (18–21 października). Przedstawiciele archiwów i instytucji z 15 krajów omawiali m.in. kwestie związane z dostępem do materiałów archiwalnych, odtajnianiem dokumentacji niejawnej i prawnymi zasadami udostępniania dokumentów w archiwach. Uczestnicy odwiedzili Muzeum Ofiar Represji Politycznych w Kazachstanie. Prezes Fundacji na Rzecz Badania Dziedzictwa Represjonowanej Inteligencji Kazachstanu „Arys” prof. Anes Garifoła Kabdołkajyruły przekazał na ręce przedstawicieli IPN listę Polaków – ofiar NKWD pogrzebanych w miejscowości Żanałyk. IPN znalazł się wśród instytucji zaproszonych do organizacji kolejnego kongresu. Odpowiedzialne: AIPN, BPII.
  - The Cold War Archives Research (CWAR) Institute (Wilson Center, Waszyngton, USA) / Od października pracownik AIPN uczestniczy w międzynarodowym projekcie CARE (The Cooperative for American Relief Europe/Everywhere) International 1945–1990, który służy wymianie informacji i doświadczeń dotyczących badań historycznych i archiwalnych okresu zimnej wojny. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia:
    - organizacja została powołana do życia w 2011 r. w Pradze – ze strony polskiej jej założycielami były IPN i Muzeum Powstania Warszawskiego; celem Platformy jest współpraca na rzecz rozpowszechniania wiedzy na temat systemów totalitarnych i upamiętnianie ofiar zbrodniczych reżimów; Platforma zrzesza 70 organizacji z 23 krajów i jest czołową europejską instytucją pamięci;

- co roku przyznaje nagrodę za wkład w działania przeciwko odradzającym się reżimom totalitarnym, a IPN ma prawo przyznawania nominacji;
- przedstawiciele IPN wzięli udział w międzynarodowej konferencji „Wojna hybrydowa Rosji przeciwko demokratycznemu światu. Wyzwanie dla europejskiej polityki pamięci” zorganizowanej przez Platformę; IPN reprezentowany był przez zastępcę prezesa IPN dr. hab. Karola Polejowskiego, który wystąpił podczas pierwszej sesji „Rosyjska dezinformacja historyczna jako narzędzie agresji”, przedstawiając przykłady najczęstszych propagandowych oskarżeń wobec Polski ze strony Rosji i działania, jakie podejmuje IPN, aby walczyć z dezinformacją; zaprezentował także przygotowany przez BWM krótki film przedstawiający kampanie antydyfamacyjne Instytutu; 16 listopada wręczono rosyjskiej organizacji Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyczno-Oświatowe, Dobroczynne i Obrony Praw Człowieka „Memoriał” nagrodę Platformy za rok 2021 – 16–18 listopada. Odpowiedzialne: BWM;
  - jednym z projektów Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia, w którym Instytut Pamięci Narodowej uczestniczy, jest „Justice 2.0”; jego celem jest wykazanie, że ściganie zbrodni komunizmu jest wciąż możliwe na podstawie zasad prawa międzynarodowego; w ramach „Justice 2.0” prowadzone są badania archiwalne i analizy prawne. Odpowiedzialne: BWM;
  - IPN współpracował z Platformą Europejskiej Pamięci i Sumienia przy tworzeniu Międzynarodowej Wystawy Objazdowej *Męczennicy XX wieku* przedstawiającej sylwetki męczenników dwóch totalitaryzmów – nazistowskiego i komunistycznego; BWM przygotowało materiały do ekspozycji, która została zaprojektowana również w formie wirtualnej, sporządziło biogramy bł. ks. Jerzego Popiełuszki do wystawy głównej oraz św. Maksymiliana Marii Kolbego do ekspozycji wirtualnej; wystawa objazdowa była prezentowana w Tiranie (17 lutego), Pradze (25 lipca) i Paryżu (21 września). Odpowiedzialne: BWM.
  - Gedenkstätte Roter Ochse Halle (Saale) – Miejsce Pamięci Czerwony Wół w Halle nad Saalą (Niemcy), Mémorial de l'internement et de la déportation – Camp de Royallieu (Francja), Fort Breendonk, Willebroek (Belgia), Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo (Norwegia) / Współpraca nad projektem wielojęzycznej wystawy objazdowej *Wojenny Sąd Rzeszy – prawodawstwo dla zabezpieczenia wojny i zwalczania europejskiego ruchu oporu w latach 1939–1945*. Celem projektu jest udokumentowanie losów ofiar Sądu Wojennego Rzeszy z lat 1939–1945 i ich godne upamiętnienie oraz porównawcze przedstawienie zmagania ruchów oporu w różnych krajach okupowanych przez Niemcy (przy uwzględnieniu niemieckich organizacji antyhitlerowskich) z narodowosocjalistycznym totalitaryzmem, a także ukazanie zbrodniczych działań podejmowanych przez Sąd Wojenny Rzeszy. Odpowiedzialne: BBH.
  - Bundesarchiv / 8 grudnia goszcząca w Polsce w ramach współpracy z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych dr Susan Pethe z Bundesarchiv odwiedziła AIPN. Pracownicy AIPN i BBH przedstawili jej strukturę IPN, zadania pionu archiwalnego oraz historię środowisk antysystemowych po II wojnie światowej. Archiwiści zaprezentowali kartotekę ogólnoinformacyjną byłego Biura C, a także zasób po byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Odpowiedzialne: AIPN, BBH.

### **Ministerstwo Spraw Zagranicznych**

- Instytut Polski w Budapeszcie / Udział pracownika OKŚZpNP w obchodach Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych, wygłoszenie wykładu *Plk Łukasz Ciepliński 1913–1951*, prezentacja publikacji *Sny wstaną... Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci* – 1 marca. Odpowiedzialne: OKŚZpNP Kraków.
- Ambasada RP w Brukseli / Delegacja IPN z dyrektorem Biura Przystanków Historia na czele spotkała się z ambasadorem Rafałem Siemianowskim i Barbarą Wojdą – prezes Polskiej Macierzy Szkolnej w Belgii – 24–30 maja. Odpowiedzialne: BPH.
- Konsulat Generalny RP w Łucku / Delegacja IPN z zastępcą prezesa dr. hab. Karolem Polejowskim na czele oddała w obecności konsula generalnego RP w Łucku Sławomira Misiaka cześć obywatelom polskim pomordowanym przez ukraińskich nacjonalistów w czasie rzezi wołyńskiej. Uro-

czystości rozpoczęły się mszą św. w Ostrówkach, następnie złożono kwiaty i zapalono znicze na cmentarzach w Ostrówkach i Zasmykach. Następnego dnia delegacja IPN udała się do Kisielina i Pawliwki (daw. Poryck), gdzie na cmentarzach i pod pomnikami polskich ofiar OUN-UPA złożono kwiaty i zapalono znicze. Kilka dni wcześniej cmentarze zostały uporządkowane przez ukraińskich wolontariuszy – 9–10 lipca. Odpowiedzialne: BWM.

- Konsulat Generalny RP w Chicago / Delegacja IPN z dyrektorem Biura Przystanków Historia na czele spotkała się z konsulem generalnym RP dr. Pawłem Zyzakiem oraz z konsulem Małgorzatą Bąk-Guzik. Odwiedziła Muzeum Polskie w Ameryce i najstarszą organizację polonijną – Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce. Spotkała się z prezesem Kongresu Polonii Amerykańskiej i Związku Narodowego Polskiego Frankiem Spulą, władzami Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce oraz z przedstawicielami Związku Narodowego Polskiego i redakcji „Dziennika Związkowego” (gazety ukazującej się w Ameryce w jęz. polskim nieprzerwanie od 1908 r.). Uczestniczyła we mszy św. z Polonią amerykańską na Trójcowie oraz promowała Przystanek Historia w Radio WPNA, TVP Polvision, Radio 1030 AM, Radio Polski FM – 16–24 października. Odpowiedzialne: BPH, OBBH Poznań.
- Konsulat RP w Houston / 30 października dyrektor Oddziału IPN Rzeszów i pracownik OBBH Rzeszów wzięli udział w Dniu Dziedzictwa Polskiego i spotkali się m.in. z przedstawicielami środowisk polonijnych, także tych reprezentujących emigrację z 1919 r., z byłym konsulem generalnym w Houston Robertem Rusieckim, prof. Jimem Mazurkiewiczem z Texas A&M University, prof. Waldemarem Priebe z Uniwersytetu w Teksasie MD Anderson Center, reprezentantem lokalnej władzy komisarzem Jackiem Cagle, nauczycielami i uczniami Szkoły Polskiej im. Mikołaja Kopernika w Houston oraz kierownictwem Studium Polskiego przy Uniwersytecie Katolickim im. św. Tomasza w Houston. Odpowiedzialne: OIPN Rzeszów.
- Ambasada RP w Bukareszcie, Instytut Polski w Bukareszcie / W październiku odbył się wernisaż angielskiej wersji wystawy *Zimna wojna. Krótka historia podzielonego świata* na Uniwersytecie im. Constantina Brâncușiego w Târgu Jiu w Rumunii. W otwarciu wystawy udział wzięli: rektor Uniwersytetu im. Constantina Brâncușiego w Târgu Jiu prof. Luminița Georgeta Popescu, dyrektor Instytutu Polskiego w Bukareszcie Natalia Mosor, mjr Daniel Witkowski reprezentujący Polski Kontyngent Wojskowy w Rumunii, naczelnik OBEN Warszawa oraz autorzy wystawy. Po wernisażu odbyła się projekcja filmu dokumentalnego *Polska w Rumunii* w reż. Dorina Brozby, poświęconego polskim uchodźcom wojennym z 1939 r., którzy znaleźli się na terytorium Królestwa Rumunii. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.
- Ambasada RP w Rzymie, Fundacja im. Rodziny Ulmów SOAR / 16 listopada odbył się w Rzymie Festiwal Psalmów Dawidowych „Psalmy Pokoju i Miłosierdzia”. IPN był reprezentowany przez zastępcę prezesa dr. Mateusza Szpytmę. Odpowiedzialne: BWK.
- Konsulat Generalny RP w Edynburgu / Delegacja IPN z dyrektorem Biura Przystanków Historia na czele spotkała się z Aileen Orr, autorką książki *Niedźwiedź Wojtek – niezwykle żołnierz Armii Andersa*, oraz prezesem i członkami Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Edynburgu – 2–4 grudnia. Odpowiedzialne: BPH.
- Ambasada RP w Berlinie / W związku z 100. rocznicą powstania Związku Polaków w Niemczech w Ambasadzie RP w Berlinie odbył się wernisaż wystawy „*Jesteśmy Polakami!*” *Związek Polaków w Niemczech* przygotowanej w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.
- Ambasada RP w Lublanie, Ambasada RP w Pretorii, Ambasada RP w Taszkencie, Ambasada RP w Tbilisi, Konsulat Generalny RP w Mediolanie, Konsulat Generalny RP w Stambule, Konsulat Generalny RP w Toronto / Wysyłka materiałów edukacyjnych. Odpowiedzialne: BWM.

## 2.4. Dyfamacje

Komórka zajmująca się reagowaniem na dyfamacje powstała w odpowiedzi na nowelizację ustawy o IPN-KŚZpNP w 2016 r., nakładającą na Instytut zadanie reagowania na zniesławienia godzące w do-

bre imię Polski i narodu polskiego. Obecnie jest to Wydział Reagowania na Dyfamacje, stanowiący część Biura Współpracy Międzynarodowej.

Wydział prowadzi na bieżąco monitoring mediów zagranicznych, przygotowuje komunikaty na stronę internetową IPN prezentujące stanowisko Instytutu oraz wysyła korespondencję do redakcji z prośbą o sprostowanie nieprawdziwych informacji. Poza bezpośrednim kontaktem z redakcjami zamieszcza posty antydyfamacyjne i edukacyjne w anglojęzycznych mediach społecznościowych Instytutu.

Procedowanie reagowania na zniesławienia obejmuje również zapytania do BBH o opinię merytoryczną oraz zapytania do Biura Prawnego IPN o opinię prawną.

We współpracy z MSZ przesyłane są materiały edukacyjne w różnych językach do polskich placówek dyplomatycznych za granicą oraz do instytucji partnerskich zajmujących się walką z dyfamacjami i zakłamaniem historycznymi. Instytut reaguje na zniesławienia pojawiające się w mediach zagranicznych, m.in. w Rosji, Izraelu, Wielkiej Brytanii, USA, Niemczech i Szwecji. W roku sprawozdawczym procedowanych było blisko 100 spraw.

Do najczęstszych przypadków, z jakimi – mimo licznych kampanii informacyjnych – IPN wciąż ma do czynienia, należy stosowanie określenia „obóz śmierci Auschwitz-Birkenau (Oświęcim) na terytorium Polski”, „obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau w Polsce”, „polskie getta” lub „obozy koncentracyjne w Polsce”. Jednym z najbardziej nośnych tematów wymagających przedsięwzięć antydyfamacyjnych była zainicjowana przez IPN akcja wyburzania sowieckich „pomników wdzięczności” w Polsce. Odbiła się ona bardzo szerokim echem przede wszystkim w nieprzychylnych mediach rosyjskich, które zarzucały stronie polskiej próby zakłamywania historii, umniejszania roli Armii Czerwonej w pokonaniu III Rzeszy Niemieckiej czy wręcz gloryfikację nazizmu (szczególnie w kontekście polskiego poparcia dla walczącej z Rosją Ukrainy). Odnotowano przypadki wszczęcia śledztw w tej sprawie przez Komitet Śledczy Federacji Rosyjskiej. W okresie największego nasilenia oddźwięku medialnego w ciągu dwóch dni ukazało się w mediach zagranicznych blisko 500 informacji na temat burzenia pomników poświęconych Armii Czerwonej.

Interwencje podejmowane były w stosunku do redakcji stron internetowych i redakcji prasowych, mediów społecznościowych i innych podmiotów w przestrzeni wirtualnej. Działalność IPN została zauważona roku sprawozdawczym przez ok. 2250 zagranicznych tytułów prasowych, agencji informacyjnych oraz portali (np. Associated Press, Jerusalem Post, Haaretz, Jewish Telegraphic Agency, Times of Israel, The Washington Post).



## 3. Informacja i komunikacja społeczna

### 3.1. Patronaty

#### CENTRALA

##### Biuro Prezesa

Od 1 stycznia do 31 grudnia Instytut Pamięci Narodowej za kadencji prezesa dr. Karola Nawrockiego wyraził 43 zgody na udzielenie patronatu honorowego.

Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej:

- obchody jubileuszu 100-lecia Związku Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej / Wydarzenie o wymiarze historyczno-patriotycznym. Celem było oddanie hołdu polskim żołnierzom, którzy walczyli o niepodległą ojczyznę w kraju i poza jego granicami;
- uroczystości w Krośniewicach, rodzinnym mieście gen. Władysława Andersa, z okazji 130. rocznicy jego urodzin oraz 15. rocznicy nadania jego imienia Szkole Podstawowej w Nowem. Celem uroczystości było przybliżenie historii dowódcy i oddanie mu hołdu.

Senator Stanisław Karczewski / X edycja konkursu historycznego „Żołnierze Wyklęci. Walka o pamięć i cześć” / Konkurs dla młodzieży szkół ponadpodstawowych, specjalnych oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych z powiatów: białobrzskiego, grójeckiego, kozienickiego i przysuskiego oraz gminy Tarczyn. Celem było krzewienie wśród młodzieży pamięci o polskich bohaterach podziemia powojennego.

Fundacja Filii Dei / „Bieg Pamięci Matki Matyldy Getter” w kompleksie edukacyjnym Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi dla młodzieży i rodzin w Markach. Celem było promowanie postawy matki Matyldy Getter, która z narażeniem życia ratowała zagrożonych Żydów i pomagała ofiarom II wojny światowej.

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni / I Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Historycznej Szkół Resortowych „Żołnierze Wyklęci – Niezlomni Bohaterowie” / Konkurs dla uczniów szkół resortowych. Celem było kształtowanie postaw patriotycznych wśród młodzieży.

Stowarzyszenie „Paczka dla Bohatera”:

- VI Wakacje dla Bohatera / Zbiórka pieniężna na organizację wyjazdów rehabilitacyjno-wypoczynkowych dla kombatantów;
- VI Wielkanocna Paczka / Wolontariusze z całego kraju wyruszyli z darami do osób, które walczyły o wolność Polski. W paczkach znajdowały się artykuły spożywcze pierwszej potrzeby. Celem było wsparcie materialne;
- XII Bożonarodzeniowa Paczka dla Bohatera / Wolontariusze z całego kraju wyruszyli z darami do osób, które walczyły o wolność Polski. W paczkach znajdowały się artykuły spożywcze pierwszej potrzeby. Celem inicjatywy było wsparcie materialne dla kombatantów.

Związek Solidarności Polskich Kombatantów w Wałbrzychu, Zarząd Regionu Dolny Śląsk / Koncert *Tobie Ojczyzno* dla młodzieży i dorosłych. Zamiarem organizatorów było krzewienie dumy narodowej i postaw patriotycznych.

Konferencja naukowa „Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki” / Wydarzenie dla archiwistów i studentów archiwistyki. Celem było zachęcenie uczestników do dzielenia się doświadczeniem i wiedzą z dziedziny archiwistyki oraz umocnienie w nich przekonania o wartości ich pracy.

Telewizja Polska / Film fabularny *Marzec '68* / Telewizja Polska jest producentem filmu dla szerokiej grupy odbiorców o wydarzeniach marca 1968 r., walce o wolność słowa i swobody obywatelskie. Film miał na celu przypomnienie wydarzeń marcowych.

Patria Nostra / VII edycja „Filmowego Konkursu Historycznego Patria Nostra” / 5 niezależnych konkursów odbywających się jednocześnie: 1. Konkurs Światowy wyłącznie dla młodzieży polskiej i polonijnej z całego świata; 2. Konkurs Region Wschód i Świat dla uczniów z województw: mazowieckiego, podlaskiego, łódzkiego, lubelskiego oraz młodzieży polskiej i polonijnej; 3. Konkurs Region Zachód i Świat dla uczniów z województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, lubuskiego, dolnośląskiego oraz młodzieży polskiej i polonijnej; 4. Konkurs Region Północ i Świat dla uczniów z województw: pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego oraz młodzieży polskiej i polonijnej; 5. Konkurs Region Południe i Świat dla uczniów z województw: małopolskiego, opolskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego oraz młodzieży polskiej i polonijnej. Celem konkursu jest pielęgnowanie pamięci historycznej wśród młodzieży polskiej w kraju i zagranicą.

Stowarzyszenie Historyczne Mazowsza Północnego / Uroczystość ku czci dowódcy ostatniego oddziału NZW por. Wacława Grabowskiego ps. „Puszczyk” i jego oddziału żołnierzy niezłomnych na Mazowszu Północnym. Celem uroczystości było przybliżenie historii dowódcy i oddanie mu hołdu.

Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej w Urlach / V Konkurs Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej / Konkurs był przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych i średnich województwa mazowieckiego. Celem było szerzenie postaw patriotycznych wśród młodzieży przez artystyczną rywalizację.

Stowarzyszenie Passionart / Festiwal Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima” / Tematem były pieśni i wydarzenia czasu II wojny światowej oraz pierwszej dekady po jej zakończeniu. Zamiarem organizatorów było zachęcenie młodych ludzi do pogłębiania wiedzy o najnowszej historii Polski.

Wójt Gminy Dąbrówka / „Weller 2. Kołaków '44” / Obchody 78. rocznicy zrzutu cichociemnych i sprzętu na placówkę odbioru „Imbryk” pod Kołakowem w gminie Dąbrówka w ramach operacji lotniczej „Weller 2”. Celem było oddanie hołdu legendarnym żołnierzom.

Wójt Gminy Leszno / „Cross z historią w tle” / Bieg uczył zbrojny zryw stolicy 1 sierpnia 1944 r. i uczestników Powstania Warszawskiego.

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” / Wystawa *Podziemie łączy* / Kontynuacja projektu „Współpraca polskiego i litewskiego podziemia zbrojnego w walce z okupacją sowiecką”.

Stowarzyszenie Klub Historyczny „Prawda i Pamięć” / Odslonięcie pomnika Żołnierzy Wyklętych Niezłomnych / Poświęcenie monumentu ku czci bohaterów drugiej konspiracji w Mielcu. Celem było upamiętnienie polskich żołnierzy.

ZHP Chorągiew Łódzka Centrum Dialogu Kostiuchnówka / Obóz harcerski dla harcerzy z Polski i Ukrainy / Współpraca organizacji harcerskich podczas służby na cmentarzach legionowych na Wołyniu; pełnienie służby na mogiłach żołnierzy Ukraińskiej Republiki Ludowej, która walczyła u boku Rzeczypospolitej w wojnie polsko-bolszewickiej.

Muzeum w Przeworsku / „Bieg Montera w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego” – coroczna edycja biegu dla dzieci, młodzieży i dorosłych na ziemi przeworskiej. Celem było kultywowanie pamięci o bohaterach Powstania Warszawskiego i ich dowódcy gen. bryg. Antonim Chruścielu ps. „Monter”.

Parafia pw. św. Stanisława Kostki w Warszawie / II edycja Ogólnopolskiej Szkoły Letniej „Prawda, wolność, solidarność – wakacyjne spotkania z ks. Jerzym Popiełuszką” / Zajęcia dydaktyczne, gry, zabawy edukacyjne, warsztaty historyczne i dziennikarskie dla młodzieży i nauczycieli historii oraz religii. Celem było przybliżenie młodym ludziom postaci błogosławionego męczennika oraz historii Polski w czasach komunizmu ze szczególnym uwzględnieniem fenomenu Solidarności.

Starostwo Powiatowe w Zawierciu / Uroczyste odsłonięcie pomnika Trzech Generałów Wojska Polskiego: gen. dyw. Aleksandra Osińskiego, gen. bryg. Stefana Hubickiego i gen. bryg. Wacława Piekarskiego.



skiego wywodzących się z powiatu zawierciańskiego. Celem było utrwalenie pamięci o zasłużonych dla niepodległości Polski wybitnych dowódcach.

Starostwo Powiatowe w Wołominie / Uroczystość 102. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 roku / Obchody ku czci bohaterów 1920 r., m.in. rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej na Polach Ossowskich, odsłonięcie popiersi w Dolinie 96 Dębów Smoleńskich i piknik wojskowy. Celem uroczystości było przybliżenie historii o uczestnikach Bitwy Warszawskiej i oddanie im hołdu.

Stowarzyszenie Motocyklistów Patria / VII Międzynarodowy Motocyklowy Rajd „Śladami Gąsienic Pierwszej Dywizji Pancerniej gen. Maczka” / Coroczne wydarzenie upamiętniające szlak bojowy 1. Dywizji Pancerniej pod dowództwem gen. Maczka w latach 1944–1945 przez Francję, Belgię, Holandię i Niemcy. Rajd o charakterze edukacyjnym i patriotycznym dla członków i sympatyków Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Boniewo / VI Bieg Pamięci Armii Pomorza walczącej pod Szczytnem. Celem było promowanie historii II wojny światowej wśród młodzieży i dorosłych, uczczenie żołnierzy oraz szerzenie postaw patriotycznych.

I Liceum Ogólnokształcące PUL im. 111. Eskadry Myśliwskiej / IV edycja Biegu Patrolowego Pamięci Halinki Brzuszczyńskiej ps. „Mała” / Bieg dla służb mundurowych i szkół mundurowych upamiętniający piętnastoletnią sanitariuszkę i jej trzech towarzyszy, którzy zginęli 20 lipca 1944 r. w Majdanie, rozstrzelani przez niemieckich żandarmów podczas próby niesienia pomocy rannemu koledze. Celem jest pielęgnowanie pamięci historycznej oraz promowanie zdrowej rywalizacji przez zadania sportowe.

Zespół Szkół Zakonu Pijarów im. św. Józefa Kalasancjusza / XI Poznański Bieg im. o. Józefa Jońca / Upamiętnienie o. Józefa Jońca SP w 12. rocznicę jego śmierci w katastrofie smoleńskiej. Celem jest promocja wychowania dzieci i młodzieży przez wiarę, kulturę i sport.

Associazione Pugliese Italo Polacca, Bari / VI edycja Tygodnia Kultury Polskiej w Bari (Włochy) / Koncerty oraz wykłady o historii i literaturze polskiej pod hasłem „z ziemi włoskiej do Polski”. Celem była promocja kultury i historii Polski w południowych Włoszech.

Inspektorat Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość Beskidy / Odsłonięcie tablicy ku czci żołnierzy z VII Śląskiego Okręgu NSZ / Tablica upamiętnia miejsce spotkań modlitewnych żołnierzy z VII Śląskiego Okręgu NSZ, podkomendnych kpt. Henryka Flamego ps. „Bartek”, w kaplicy pw. Matki Bożej Anielskiej i św. Andrzeja Boboli w Ciścu (Barani Cisieckiej). Celem była popularyzacja tekstu modlitwy NSZ autorstwa ks. bp. Henryka Strąkowskiego.

Stowarzyszenie GROM / XIX Ogólnopolski Turniej Niepodległości 11 listopada / Bieg dla młodzieży i dorosłych. Celem było połączenie imprezy sportowej z propagowaniem historii wśród dzieci i młodzieży.

Fundacja Centrum Solidarności / IX edycja Olimpiady Solidarności / Konkurs z wiedzy historycznej lat 1970–1990. Celem było budowanie tożsamości narodowej wśród młodzieży, szczególnie uczniów klas II liceum i III technikum.

Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie / Szkolenie „Historia rodzinna i historia lokalna, czyli jak wychować młodych odkrywców przeszłości” / szkolenie na temat metod nauczania historii regionalnej i rodzinnej w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Celem było poszerzenie wiedzy i umiejętności oraz zainteresowanie młodych ludzi historią miejsca, w którym mieszkają.

Stowarzyszenie Odnowy Chrześcijańskiej „Pamięć i Tożsamość” w Działdowie / Konferencja „Budowanie tożsamości narodowej poprzez politykę historyczną” / Główne założenie: promowanie polityki pamięci, która stanowi element budowy państwa polskiego w przestrzeni międzynarodowej oraz element wychowania kolejnych pokoleń Polaków. Celem było zachęcenie do aktywności na wielu płaszczyznach, m.in. przez badania naukowe i programy edukacyjno-wychowawcze.

Stowarzyszenie Strzelcy Rzeczypospolitej / „Bieg Pamięci Rotmistrza Witolda Pileckiego” / Bieg w Markach dla młodzieży i dorosłych. Celem było upamiętnienie bohaterskiej postawy i wartości, które wyznawał rtm. Witold Pilecki.

Stowarzyszenie Grupy Oporu „Solidarni” / Obchody 40-lecia Grup Oporu „Solidarni” / Przejazd zabawkowym tramwajem szlakiem miejsc, gdzie Grupy Oporu „Solidarni” organizowały w latach osiem-

dziesiątych akcje wymierzone przeciwko władzy komunistycznej; spotkanie z dawnymi członkami Grup Oporu i zapoznanie się z tematyką opozycji antykomunistycznej lat osiemdziesiątych.

Szkoła Podstawowa nr 66 im. Zbigniewa Herberta we Wrocławiu / Ogólnopolski Konkurs Literacki „Płynąć pod prąd” / Konkurs dla uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Celem było szerzenie postaw patriotycznych wśród młodzieży przez artystyczną rywalizację.

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 82 im. Jana Pawła II w Warszawie / VIII edycja Festiwalu Piosenki Patriotycznej „Zapytaj o Polskę” / Temat: pieśni patriotyczne i utwory historyczne. Celem było zachęcenie młodych ludzi do pogłębiania wiedzy na temat historii Polski i rozwijania ich zdolności artystycznych.

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności / XVII Bieg Pamięci Ku Czcii Męczenników Stanu Wojennego / Uczestnicy pielgrzymki z Katowic do Warszawy uczcili pamięć ofiar stanu wojennego; w 75. rocznicę urodzin bł. ks. Jerzego Popiełuszki biegacze-pielgrzymi dotarli do grobu kapelana Solidarności przy kościele pw. św. Stanisława Kostki na warszawskim Żoliborzu.

Urząd Miejski w Radomyślu Wielkim – V Radomyski Test Wiedzy Historycznej „Polska Niepodległa” / Konkurs z okazji 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Celem było kształtowanie postaw patriotycznych oraz pogłębienie i sprawdzenie wiedzy historycznej.

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach / Uroczystość odsłonięcia makiety obozu dwóch totalitaryzmów, funkcjonującego w latach 1942–1945 w Świętochłowicach. Celem było pielęgnowanie pamięci i oddanie hołdu ofiarom II wojny światowej.

Wojewoda Wielkopolski Michał Zieliński / Konkurs „Moje Powstańcze Korzenie. Powstanie Wielkopolskie we wspomnieniach rodzinnych – edycja 2” / Konkurs dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Celem było propagowanie pamięci o Powstaniu Wielkopolskim i jego znaczeniu dla losów Polski.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość / Obchody 80. rocznicy wybuchu Powstania Zamojskiego. Celem było przywołanie pamięci i oddanie hołdu ofiarom wysiedleń oraz żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego.

### **ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK**

Muzeum Przyrody – Dwór Lutosławskich w Drozdowie / Konkurs na film pod hasłem „Chleb i Ojczyzna” / Konkurs dla dzieci i młodzieży regionu łomżyńskiego ma na celu indywidualne ujęcie dawnego i dzisiejszego patriotyzmu w formie wideo. Zwycięzcy biorą udział w warsztatach pogłębiających wiedzę.

Zespół Szkół w Wojewodzinie / Konkurs plastyczny „Wokół polskich symboli narodowych” / Konkurs dla uczniów szkół średnich powiatu grajewskiego.

Szkoła Podstawowa nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku / Międzyszkolny konkurs „Kartki z historii Polski” / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych województwa podlaskiego. Celem było zainspirowanie dzieci i młodzieży do poznawania historii Polski i kształtowanie postaw patriotycznych. W pracach komisji konkursowej wziął udział pracownik IPN. Gala finałowa – 2 czerwca.

Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi „Bajeczka” w Niewodnicy Kościelnej / Międzynarodowy Festiwal Sztuk Plastycznych i Muzycznych „Dzieci chcą żyć w pokoju, nigdy więcej wojen” / Protest dzieci oraz młodzieży przeciw wojnie, przemocy i okrucieństwu – 8 września.

Wójt Gminy Białowieża / I Bieg Pamięci Sybiru w Białowieży / Bieg dla uczniów szkół podstawowych i średnich oraz dorosłych miał na celu upamiętnienie deportowanych podczas II wojny światowej mieszkańców gminy Białowieża.

Przedszkole Niepubliczne nr 6 im. Bł. Bolesławy Lament Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Świętej Rodziny w Białymstoku / Konkurs piosenki patriotycznej pod hasłem „Śpiewajmy dla Polski” / Konkurs dla dzieci w wieku 5–6 lat. Celem było uczczenie 104. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę, popularyzacja pieśni patriotycznych wśród dzieci, zachęcanie do poznawania historii i tradycji narodowych oraz rozwijanie umiejętności muzycznych – listopad.

### **Delegatura IPN w Olsztynie**

Szkoła Podstawowa nr 9 w Olsztynie / Konkurs „Polska piosenka jest dobra na wszystko” / Ufundowanie nagród w kategorii: piosenka patriotyczna.

### **ODDZIAŁ IPN GDAŃSK**

Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych Okręg Pomorski, Fundacja Młodzi dla Polski Trójmiasto, Młodzież Wszechpolska Okręg Pomorski / Gdański Marsz Pamięci Żołnierzy Wyklętych na trasie od pomnika Jana III Sobieskiego pod pomnik Żołnierzy Wyklętych w Gdańsku – 1 marca.

Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych Okręg Pomorski, Fundacja Młodzi dla Polski Trójmiasto, Młodzież Wszechpolska Koło Gdynia / IX Gdyński Marsz Żołnierzy Wyklętych – 1 marca.

Kosakowo Sport, Gmina Kosakowo / X edycja Biegu „Tropem Wilczym” organizowanego przez Kosakowo Sport / Bieg odbył się na dystansie 1963 metrów (liczba jest odwołaniem do roku, w którym zginął w walce ostatni Żołnierz Wyklęty Józef Franczak ps. „Lalek”). Trasa: Pierwoszyno – Kosakowo. W ramach patronatu odbyły się: wystawa na banerach *V Wileńska Brygada Armii Krajowej na Pomorzu*, krótka lekcja historii na temat żołnierzy wyklętych przeprowadzona przez pracownika OBEN oraz test z wiedzy o żołnierzach wyklętych z nagrodami dla uczestników – 6 marca.

Związek Piłsudczyków Okręgu Kaszubsko-Pomorskiego / VIII Kartuskie Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Msza św. oraz złożenie kwiatów pod obeliskiem Danuty Siedzikówny „Inki” w Kartuzach – 6 marca; wykład pracownika OBEN w związku z 80. rocznicą powstania AK – 18 marca.

Szkoła Podstawowa nr 65 Gdańsku / Konkursy związane z żołnierzami wyklętymi: plastyczny „Bohaterowie Polskiego Podziemia Niepodległościowego”, recytatorski „Żołnierze Wyklęci w poezji”, wokalny „Żołnierze Wyklęci w pieśni”.

Szkoła Podstawowa nr 13 im. Lucjana Cyłkowskiego w Gdyni / IV Gdyński Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych w trzech kategoriach wiekowych – 2 czerwca.

Stowarzyszenie „Elbląscy Patrioci”, Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych Okręg Pomorski / II Rajd Rowerowy im. ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego” na trasie Elbląg – Tulice – Czernin – 11 czerwca.

Stowarzyszenie Historyczne im. 5. Wileńskiej Brygady AK / XX Rajd Pieszy Szlakiem Żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady AK w Borach Tucholskich – 25–29 czerwca.

Motocyklowy Rajd Piasnicky / V edycja Motocyklowego Rajdu Piasnicky na trasie Wejherowo – Las Piasnicky / IPN jako patron przekazał materiały edukacyjne dla uczestników rajdu – 18 września.

Parafia św. Marcina w Starej Kiszewie, Urząd Gminy Stara Kiszewa, Zespół Kształcenia i Wychowania w Starej Kiszewie / VIII Międzygminny Konkurs Poezji i Pieśni Patriotycznej w Starej Kiszewie / IPN jako patron wydarzenia przekazał materiały edukacyjne oraz nagrody dla laureatów – 5 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 39 w Gdyni, Port Gdynia S.A., Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Gdyni / Konkurs Wiedzy i Sprawności Morskiej „Polska nad Bałtykiem”. Celem było włączenie uczniów szkół podstawowych w obchody 100. rocznicy powstania Portu Gdynia, upowszechnianie wiedzy o tematyce morskiej oraz kultywowanie tradycji morskich Gdyni – 8 listopada.

Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Dębogórze i Kosakowo, Biblioteka Publiczna Gminy Kosakowo / Konkurs Pieśni Patriotycznych w Kosakowie – 10 listopada.

Strefa Zoltar, Pomorski Okręgowy Związek Biathlonu, Kosakowski Klub Sportowy Neptun / Otwarte Zawody Strzeleckie z okazji Święta Niepodległości na stadionie Polsat Plus Arena / IPN przekazał nagrody dla zwycięzców zawodów – 11 listopada.

Stowarzyszenie Zespołów Ludowych w Pucku / Konkurs plastyczny „Moja Niepodległa” / Konkurs organizowany w związku z Narodowym Świętem Niepodległości. Wpłynęło ponad 100 prac. IPN przekazał materiały na nagrody dla laureatów.

Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych w Gdyni / Konkurs „Zbrodnia Piasnicka – młodzi pamiętają” / Uczestniczyło ok. 50 uczniów pomorskich szkół – 25 listopada.

Szkoła Podstawowa im. Dzieci Potulic w Kamionce, Urząd Gminy w Smętowie Granicznym, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Smętowie Granicznym / XIV Międzygminny Konkurs Poezji i Pieśni Patriotycznej / Wzięło udział 71 osób. IPN przekazał materiały edukacyjne jako nagrody dla laureatów – 26 listopada.

### **ODDZIAŁ IPN KATOWICE**

Posel do Parlamentu Europejskiego Jadwiga Wiśniewska / VII Wojewódzki Konkurs „Żołnierze Wyklęci. Niezlomni Bohaterowie” / Objęcie patronatem merytorycznym konkursu, udział w jury oraz przekazanie nagród konkursowych. Gala finałowa odbyła się w Miejskim Domu Kultury w Lublińcu – 5 marca.

Wolność i Niezawisłość, Zrzeszenie Oddziałów Partyzanckich RP Inspektorat Śląsk / Bieg „Tropem Wilczy” w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Gliwicach / Oddział IPN Katowice przekazał wydawnictwa IPN dla uczestników biegu – 6 marca.

Komitet Organizacyjny Obchodów Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej oraz Katastrofy Lotniczej w Smoleńsku / Uroczystości w Katowicach upamiętniające 12. rocznicę katastrofy smoleńskiej i 82. rocznicę zbrodni katyńskiej – 21 kwietnia.

Szkoła Podstawowa nr 8 w Gliwicach / Uroczystość upamiętniająca 83. rocznicę wybuchu II wojny światowej w Bojkowie oraz zmarłych chor. Edwarda Szewczuka i kpr. Michała Plewaka, obrońców Westerplatte – 1 września.

Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Katowice / XXV Ogólnopolski Rajd Szlakiem Wieży Spadochronowej / W wydarzeniu wzięło udział kilkuset harcerzy i zuchów Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Śląskiej – 2–4 września.

Federacja Organizacji Polskich Pancerniaków / Uroczystość upamiętniająca 130. rocznicę urodzin gen. broni Stanisława Maczka – Częstochowa, 23 września.

Fundacja Katowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej / Plenerowa uroczystość „Śląskie bramy do Polski” / Uroczystość odbyła się w ramach obchodów 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski – Katowice-Szopienice, 28 września.

Zarząd Dzielnicy Rybnik-Kłokocin / Uroczyste obchody 104. rocznicy odzyskania niepodległości i 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski – Rybnik-Kłokocin, 11 listopada.

Stowarzyszenie Gildia Komiliton / III Festiwal Modelarski Gminy Rudziniec / Festiwal odbył się w hali sportowej Szkoły Podstawowej w Kleszczowie (gm. Rudziniec) – 12–13 listopada.

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli WOM w Częstochowie / Przegląd Pieśni i Piosenek Górnego Śląska / Festiwal odbył się w ramach obchodów 100. rocznicy włączenia części Górnego Śląska do Polski – Częstochowa, 15 listopada.

Stowarzyszenie NZS 1980 / Finał XIII edycji konkursu historyczno-literackiego dla uczniów szkół średnich „Jak było to możliwe? Powrót Śląska do Polski po sześciu wiekach oddzielenia” / Konkurs zorganizowano w ramach obchodów 100. rocznicy objęcia części Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą – 29 listopada.

### **ODDZIAŁ IPN KRAKÓW**

Gminne Centrum Kultury w Żabnie, Hufiec ZHP Tarnów im. gen. Józefa Bema / III Festiwal Piosenki Harcerskiej im. hm. płk. Jerzego Pertkiewicza – 9 lutego.

Szkoła Podstawowa im. Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich Obrońców Tobruku w Bukowskiej Woli / XX edycja konkursu „Ku Wolnej Polsce” połączona ze Zjazdem Rodzin Tobruckich / Konkurs wiedzy historycznej o walkach Polaków na frontach II wojny światowej współorganizowany przez szkołę z Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Stowarzyszeniem „Ułan Karpacki” oraz Małopolskim Kuratorium Oświaty.

Centrum Kultury im. Marii Płonowskiej w Bolesławiu / Konkurs „Z widokiem na wolność” dla dzieci i młodzieży. Celem przewodnim projektu jest krzewienie uczuć patriotycznych, intensyfikacja działań służących identyfikacji z miejscem pochodzenia i jego dziedzictwem kulturowym oraz upowszechnienie wiedzy o historii regionu oraz Powstaniu Styczniowym.

35. Wojskowy Oddział Gospodarczy w Krakowie / Akcja krwiodawstwa z okazji rocznicy Powstania Listopadowego i zwycięskiej bitwy z Rosjanami pod Kurowem.

Klub Historyczny im. Armii Krajowej przy Szkole Podstawowej w Szczucinie / obchody 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK z udziałem uczniów / Msza św. w kościele parafialnym i wystawa o Armii Krajowej w Domu Parafialnym Kana Szczucinie.

Zespół Szkół nr 1 im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach / Quiz historyczny „Ofiara dla Polski. Zamordowani w Katyniu oraz polegli i pomordowani niezłomni żołnierze podziemia antykomunistycznego” / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu gorlickiego, wykład pracownika Oddziału IPN Kraków.

I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Dąbrowie Tarnowskiej / Konkurs patriotyczny z okazji rocznicy przemianowania ZWZ w AK, zorganizowany przez Klub Historyczny im. Armii Krajowej / Wspomnienie żołnierzy wyklętych, przekazanie nagród przez Oddział IPN Kraków.

Szkoła Podstawowa im. 100-lecia Ruchu Ludowego w Wierzchosławicach / Program edukacyjny „Wolna i Niepodległa – Niezłomni Bohaterowie” z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz Bieg „Tropem Wilczym” / Oddział IPN Kraków przekazał materiały edukacyjne.

10. Tarnowska Drużyna Harcerska „Młody Las” im. płk. hm. Jerzego Pertkiewicza / Marsz „Tropem Wilczym” pamięci Żołnierzy Wyklętych w Bistuszowej.

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Stowarzyszenie Patriotyczno-Sportowe „Niezłomni” / X edycja Biegu „Tropem Wilczym” dla mieszkańców Sądecczyzny i turystów / W programie znalazły się: bieg, pokaz grupy rekonstrukcji historycznej, kiermasz rękodzieła i produktów regionalnych, wystawa IPN w Miasteczku Galicyjskim – Oddziale Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu. Przekazano materiały edukacyjne IPN.

Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Siedliskach / IV Pieszy Rajd „Tropem Wilczym” / Udział wzięli uczniowie i nauczyciele z 11 szkół podstawowych gminy Tuchów, goście, mieszkańcy i wolontariusze. Oddelegowany został pracownik Oddziału IPN Kraków, przekazano materiały edukacyjne.

Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Niezłomnych w Bączej-Kuninie / Konkurs wiedzy o żołnierzach podziemia niepodległościowego poświęcony Danucie Siedzikównie ps. „Inka” / Celem organizatorów było utrwalenie pamięci o Żołnierzach Wyklętych. Przekazano nagrody.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Francesco Nullo w Olkuszu / X edycja Biegu „Tropem Wilczym” pamięci Żołnierzy Wyklętych.

I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Olkuszu / XIX Powiatowy Konkurs Historyczno-Literacki „Jeszcze Polska nie zginęła...” / Konkurs zorganizowany w rocznicę powstania *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech* oraz 200. rocznicę śmierci jej autora Józefa Wybickiego. Przekazano nagrody.

Fundacja Kresowa „Memoria et Veritas”, Integracyjna Szkoła Podstawowa im. Ofiar Pacyfikacji w Radwanowicach, Fundacja im. Brata Alberta w Radwanowicach / V edycja ogólnopolskiego konkursu literacko-plastycznego „Opowieści kresowe – Białoruś” Radwanowice 2022 / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z całej Polski, w tym podopiecznych Fundacji im. Brata Alberta w Radwanowicach i Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko” – marzec–czerwiec.

Szkoła Podstawowa nr 5 im. Tadeusza Kościuszki w Tarnowie / Konkurs historyczno-plastyczny „Pomnik ofiar stalinizmu” i konkurs literacki „W hołdzie ofiarom zbrodni stalinowskich z rejonu tarnowskiego” / Ideą konkursów jest upamiętnienie ofiar zbrodni stalinowskich w latach 1939–1956 oraz kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych wśród uczniów z klas V–VII. Adresatem konkursów są szkoły podstawowe w Tarnowie.

Integracyjna Szkoła Podstawowa im. Ofiar Pacyfikacji w Radwanowicach / Konkurs stylizacji wzorowanych na Żołnierzach Wyklętych oraz bieg terenowy połączony z zadaniami związanymi z historią Żołnierzy Wyklętych. Przekazano nagrody.

Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne w Wierzchosławicach, Klub Judo „Tora” w Wierzchosławicach / VII Nocny Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych im. cc. płk. Adama Boryczki i X Drużynowy Turniej Judo Dzieci im. cc. płk. Adama Boryczki na cześć Żołnierzy Wyklętych. Przekazano nagrody.

Towarzystwo Krzewienia Tradycji Kawalerii Polskiej im. rtm. Witolda Pileckiego / VII Rajd Konny Ułanów na trasie ucieczki rtm. Pileckiego z KL Auschwitz do Nowego Wiśnicza / Podczas wydarzenia zaplanowano spotkania z młodzieżą i prelekcje o bohaterze. Przekazano materiały edukacyjne.

Szkoła Podstawowa nr 111 im. Wojska Polskiego w Krakowie / Konkurs plastyczny „Wojsko Polskie oczami dziecka” / Oddelegowano pracownika IPN do jury, przekazano materiały edukacyjne na nagrody.

Małopolska Federacja Świetlic / Konkurs historyczny dla dzieci w Żarnowcu podczas kolonii dla dzieci i młodzieży z potrzebujących rodzin w Żarnowcu. Przekazano materiały edukacyjne na nagrody.

Małopolska Wojewódzka Organizacja Ligi Obrony Kraju / Otwarte ogólnopolskie mistrzostwa seniorów i juniorów w strzelectwie sportowym w Tarnowie. Przekazano materiały edukacyjne dla medalistów.

Riding Center Sosnowice, Rajska Akademia Sportu Sosnowice / Konkursy sportowe dla jeźdźców konnych / Zastępca dyrektora Oddziału IPN Kraków wręczył nagrody. Przekazano materiały edukacyjne.

Stowarzyszenie Moc Radości w Jodłówce / V edycja Powiatowego Konkursu Historycznego oraz V Bieg Pileckiego w Jodłówce. Przekazano materiały dla uczestników i nagrody dla laureatów.

Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Jaksicach / Konkurs historyczny „Z ziemi włoskiej do Polski – Józef Wybicki – życie i twórczość” / Konkurs dla uczniów klas IV w ramach obchodów roku Józefa Wybickiego ustanowionego przez Sejm RP. Przekazano materiały edukacyjne na nagrody.

Szkoła Podstawowa nr 74 im. Stanisława Staszica w Krakowie / Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Kwiaty biało-czerwone” z okazji Święta Niepodległości / Zadaniem uczestników było sfotografowanie patriotycznych wiązanek kwiatowych.

Wójt Gminy Mszana Dolna, rektor Rektoratu Najświętszego Serca Pana Jezusa w Glisnem / Uroczystość patriotyczna związana z upamiętnieniem Oddziału Partyzanckiego por. Jana Stachury „Adama” i Placówki „Witolda” 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Glisnem koło Mszany Dolnej. Uczestnikom partyzanckiego święta przekazano materiały edukacyjne.

Wójt Gminy Poronin / Rajd Szlakami Oddziału Partyzanckiego Wojciecha Duszy „Szaroty” dla uczniów i nauczycieli z Gminy Poronin.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Biskupicach Radłowskich / Konkurs wiedzy o historii Orłąt. Przekazano materiały edukacyjne. Podczas finału konkursu Drużyna Orłąt im. Stanisława Mierzwę złożyła uroczystą przysięgę.

Związek Harcerstwa Polskiego, Szczep Czerwonych Maków / Gra miejska z okazji 60-lecia Nowej Huty. Przekazano materiały edukacyjne dla uczestników.

Jednostka Strzelecka nr 2007 im. kpt. Tadeusza Paolone Związku Strzeleckiego „Strzelec” Organizacji Społeczno-Wychowawczej w Tymbarku / Rajd Papieski. Przekazano broszury w formie PDF *Kapitan Tadeusz Paolone* oraz nagrody.

Muzeum Krakowa / XVI edycja Dni Pamięci Ofiar Gestapo / Tematem przewodnim była działalność konspiracyjna mieszkańców dzielnicy Krowodrza w okupowanym przez Niemców Krakowie. Zaprezentowano wystawy, odbyły się uroczystości, spotkania popularnonaukowe oraz quiz online połączony z grą miejską – 8–12 września.

Szkoła Podstawowa im. Heleny Marusarzówny w Pogórskiej Woli / Uroczystość pod pomnikiem pomordowanych w Pogórskiej Woli koło Tarnowa w 81. rocznicę rozstrzelania przez Niemców patronki szkoły / Msza św. w kościele parafialnym – 9 września.

Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne w Wierzchosławicach – VIII Zielona Wierzchosławicka Dycha / Piknik sportowy i bieg „O złoty sierp Wincentego Witosy” na dystansie 10 km – 10 września.

Stowarzyszenie Miłośników Historii, Tradycji i Kultury Ziemi Skrzydlańskiej / Sesja historyczna w Skrzydlniej i wystawa prezentująca szlak bojowy 10. Brygady Kawalerii – 10 września.

Stowarzyszenie Historii Spytkowic / „Rajd i Bieg Patriotyczny im. Wacława Felczaka” – 15 września; odsłonięcie tablicy pamięci bohaterskich obrońców Spytkowic – żołnierzy 12. Pułku Piechoty Ziemi Wadowickiej, batalionu Obrony Narodowej, 1. Korpusu Ochrony Pogranicza i 24. Pułku Ułanów – 28 września.

Stowarzyszenie Nasza Zawada / Festyn rodzinny. Celem było uczczenie bohaterów września 1939 r. oraz złożenie kwiatów na grobie kpr. Konrada Winklera – 17 września.

Gmina i Miasto Proszowice / V Bieg Proszowicki im. Jana Marynowskiego / Bieg odbył się na dystansach 5 i 10 km, meta została wyznaczona na proszowickim Rynku. Celem wydarzenia była promocja sportu i historii Proszowic – 18 września.

Urząd Miejski w Alwerni / Uroczystość odsłonięcia na budynku Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki tablicy w hołdzie żołnierzom AK z gminy Alwernia oraz żołnierzom Grupy Przerzutowej AK działającym w Regulicach i Grojcu – 25 września.

Szkoła Podstawowa im. Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich – Obrońców Tobruku w Bukowskiej Woli (gm. Miechów) / Konkurs „Ku Wolnej Polsce” pod hasłem „Generał polskich nadziei – Władysław Anders” w związku ze 130. rocznicą urodzin dowódcy 2. Korpusu Polskiego / Uczniowie przygotowali prace plastyczne i wzięli udział w testach wiedzy. Celem była popularyzacja Karpatczyków i ich historii wśród młodego pokolenia – 5 października.

Stowarzyszenie Visegrad Maraton Rytro, Gmina Rytro, Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział Beskid w Nowym Sączu / VII Rajd i Bieg Kurierów Sądeckich na dystansie ok. 11 km trasami kurierów Polskiego Państwa Podziemnego – 9 października.

Gmina Lipnica Wielka na Orawie / Uroczystości w klasztorze norbertanek w Krakowie i na cmentarzu Salwatorskim w 80. rocznicę bohaterskiej śmierci Józefiny Machay-Mikowej / Zamiarem organizatorów było oddanie hołdu Józefinie Machay-Mikowej, która walczyła o polskość Orawy, a w czasie II wojny światowej należała do Tajnej Organizacji Wojskowej i ZWZ. Aresztowana przez Niemców w 1941 r., więziona m.in. przy ul. Montelupich w Krakowie i w zakopiańskiej siedzibie gestapo „Pałace”, nie wydała nikogo mimo tortur. Zmarła wycieńczona 14 października 1942 r. – 13 i 14 października.

Szkoła Podstawowa nr 74 im. Stanisława Staszica w Krakowie / Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Kwiaty biało-czerwone” / Konkurs odbył się z okazji Święta Niepodległości. Ideą organizatorów było rozwijanie wśród młodzieży zainteresowania przyrodą, fotografią oraz popularyzacja wiedzy w związku ze 104. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości – 14 października.

Stowarzyszenie Youth Human Impact – Projekt „Traces of Memory – Zachować Pamięć” / Wymiana młodzieżowa między Polską a Niemcami w Krakowie / Młodzież pogłębiała wiedzę na temat Holokaustu, II wojny światowej oraz niemieckiej okupacji; spotykała się ze świadkami historii; odbyła wycieczkę do Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau – 17–26 października.

Hufiec ZHP Tarnów – VI Święto Latawca i Szarej Lilijki w Żabnie / Harcerze uczestniczyli w zawodach puszczania latawców, ćwiczeniach przygotowanych przez druhow z Ochotniczej Straży Pożarnej Żabno, warsztatach strzeleckich, zajęciach propagujących historię Polski, a zwłaszcza żołnierzy 2. Korpusu Polskiego – 22 października.

Komenda Niezależnego Związku Harcerstwa „Czerwony Mak” im. Bohaterów Monte Cassino w Skawinie / Konkurs plastyczny „Pamiętamy o Niepodległej – 130. rocznica urodzin gen. broni Władysława Andersa” – 7 listopada.

Publiczne Samorządowe Przedszkole nr 2 w Proszowicach / III edycja Przeglądu Piosenki Patriotycznej – 9 listopada.

Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” Zarząd Obszaru Południowego w Krakowie / III Małopolski Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Krakowie / W 75. rocznicę wykonania wyroków śmierci na trzech członkach II Zarządu WiN odprawiona została msza św. w kościele oo. kapucynów w Krakowie, zorganizowano uroczysty apel przy symbolicznych mogiłach na cmentarzu Rakowickim – 13 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 149 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Krakowie / Konkurs plastyczny „Portret Marszałka”. Jego celem było rozwijanie talentów plastycznych młodzieży i przybliżenie postaci patrona szkoły oraz popularyzacja historii Polski – 15 listopada.

Zespół Szkół w Jerzmanowicach / Gminny konkurs „Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Niezlomni” / Uczniowie wzięli udział w konkursie plastycznym oraz w konkursach wiedzy. Pierwszy etap odbył się w listopadzie, finał zaplanowano na luty 2023 r.

Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Juliusza Słowackiego Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Krakowie / Gra terenowa „Śladami Niepodległej” poświęcona początkom lotnictwa w Krakowie – listopad.

Stowarzyszenie MANKO – Głos Seniora w Krakowie / Projekt „Nieznani Bohaterowie Niebios” / Celem jest przywrócenie i podtrzymywanie pamięci o bohaterskich lotnikach polskich i alianckich, którzy – podejmując się zrzutów dla AK – oddali życie za wolność Polski.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Kaszowie (Liszki) / IX Gminny Konkurs Wiedzy o Polsce „Kocham Polskę” o Puchar Jadwigi – Króla Polski / Konkurs miał na celu propagowanie patriotyzmu i szerzenie wiedzy o Polsce i jej historii – 14 grudnia.

Wojskowy Klub Honorowych Dawców Krwi „Aorta” przy 35. Wojskowym Oddziale Gospodarczym w Rząsce pod Krakowem / Akcja krwiodawstwa dla uczczenia marszałka Józefa Piłsudskiego w rocznicę jego chrztu w Sorokopolu (dziś: Litwa) w 1867 r. – 15 grudnia.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Tarnów, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Radłowskiej / VI Międzypowiatowy Konkurs Recytatorski poezji Tadeusza Kryzi w roku szkolnym 2022/2023 / Celem konkursu jest upamiętnienie Żołnierza Wyklętego i popularyzacja jego twórczości – 29 grudnia.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Batalionów Chłopskich w Sułoszowej / Gminny Konkurs „Moja Mała Ojczyzna” / Konkurs ma 25-letnią historię, uczniowie kultywują pamięć o bohaterach narodowych i poznają historię Polski.

Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych im. Józefa Piłsudskiego w Tarnowie / IX edycja Powiatowego Konkursu Wiedzy poświęconego Józefowi Piłsudskiemu / Uczniowie mieli za zadanie m.in. przygotowanie recytacji, pracy literackiej, pracy plastycznej, prezentacji multimedialnej oraz udział w teście wiedzy – grudzień 2022 – marzec 2023 r.

### **Delegatura IPN w Kielcach**

Szkoła Podstawowa im. ks. Piotra Ściegiennego w Bilczy / II Niepodległościowy Rajd Rowerowy / Udział dzieci i młodzieży w rajdzie, którego celem było uczczenie odzyskania przez Polskę niepodległości – 10 listopada.

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach / „Akademia źródeł historycznych 2022–2023” / Patronat przewiduje wsparcie warsztatów dla nauczycieli na temat analizy źródeł historycznych w pracy z uczniem – listopad 2022 – kwiecień 2023.

Dyrektor Świętokrzyskiego Festiwalu Kolęd i Pastorałek ks. Piotr Orlikowski / XVI Świętokrzyski Festiwal Kolęd i Pastorałek im. Ks. Piotra Klimczyka dla dzieci i młodzieży / Odbyły się eliminacje do etapu międzynarodowego – 9–11 grudnia.

Komenda Miejska Policji w Kielcach, Szkoła Podstawowa nr 33 w Kielcach / Konkurs wiedzy o Janie Piwniku „Ponurym” – 15 grudnia.

Komisja Międzyzakładowa Pracowników Oświaty i Wychowania w Starachowicach NSZZ „Solidarność”, I Liceum Ogólnokształcące im. Kościuszki w Starachowicach, Stowarzyszenie Przyjaciół I Liceum Ogólnokształcącego im. Kościuszki w Starachowicach „Nasza Jedyńka” / VI Konkurs historyczny „Drogi do niepodległości. Polacy w latach 1794–1918” / W ramach konkursu uczniowie sprawdzają swoją wiedzę o pieśniach patriotycznych, broni, symbolach, heraldyce i sławnych Polakach – 30 grudnia.

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach / „Historia i tożsamość – dwie drogi do niepodległości 2022–2023” / Patronat przewiduje współpracę przy projekcie poświęconym ważnym rocznicom przypadającym w 2023 roku. Warsztaty skierowane są do nauczycieli.

Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach / XI Szkolny Konkurs Wiedzy o Wilnie „Wilno – miasto bogatej historii i tradycji” / Uczniowie rozwiązali test na temat historii Wilna, jego mieszkańców, zwyczajów i atrakcji turystycznych.

Zespół Szkół Mechanicznych Technikum nr 2 w Kielcach im. Gen. Władysława Sikorskiego / 80. rocznica śmierci gen. Władysława Sikorskiego / Patronat przewiduje wsparcie przy organizacji obchodów rocznicowych śmierci patrona kieleckiej szkoły.



**ODDZIAŁ IPN LUBLIN**

Zamojski Klub Szachowy / Miejski turniej szachowy pamięci Żołnierzy Wyklętych „Wilczym Tropem” dla dzieci i młodzieży mający na celu upamiętnienie żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Szkoła Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Radomiu im. 72. Pułku Piechoty / I Międzyszkolny Konkurs Wiedzy Historycznej „Historia i pamięć 72. Pułku Piechoty im. płk. Dionizego Czachowskiego w Radomiu” – 12 kwietnia.

Zespół Szkół Technicznych im. Tadeusza Kościuszki w Radomiu / Konkurs Wiedzy o Polskim Państwie Podziemnym w latach 1939–1945 / Finał odbył się w czerwcu.

Stowarzyszenie Anthill – wydarzenie „Teraz przyszedł czas... Fulman, Wyszyński, Goral” / Wystawy i iluminacje oraz konferencja naukowa poświęcona trzem biskupom lubelskim z okresu II wojny światowej i powojennej Polski – 11–16 września.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej Okręg Staropolski:

– Bieg „Tropem Wilczym” w Zwoleniu – uczestnicy wzięli udział w rywalizacji sportowej dla upamiętnienia żołnierzy podziemia antykomunistycznego;

– uroczystość 76. rocznicy bitwy pod Zwoleniem z koncertami i projekcją animacji na temat bitwy pod Zwoleniem;

– turniej harcerski „Bieg Legionistów” dla harcerzy z regionu radomskiego w 104. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości – 11 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Puławach / II Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Przez nas ilustrowane to, co w wierszach Krzysztofa Kamila Baczyńskiego napisane” / Konkurs popularyzuje życie i twórczość K.K. Baczyńskiego na tle ważnych dla Polski wydarzeń.

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Lublinie:

– III edycja Rajdu Pamięci im. st. sierż. Walentego Waśkowicza „Strzały” połączona z piknikiem historyczno-wojskowym;

– XI Ogólnopolskie Zawody Strzeleckie o Puchar Żołnierzy Wyklętych upamiętniające Żołnierzy Niezłomnych.

Fundacja Rozwoju Sportu w Lublinie / Bieg „Tropem Wilczym” w Lublinie dla upamiętnienia żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Pawła II w Hańsku / Konkurs wiedzy „Katyń... ocalić od zapomnienia”.

Grupa Historyczna Zgrupowanie „Radosław” / IX Rajd Historyczny im. mjr. cc. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” / Rajd połączony ze zdobywaniem wiedzy o Hieronimie Dekutowskim i jego podkomendnych, pokazy kawaleryjskie, widowiska artystyczne, konkursy.

Stowarzyszenie Motocyklowe Patria / Bieg „Tropem Wilczym” w Łęcznej w celu upamiętnienia żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

XXVII Liceum Ogólnokształcące im. Zesłańców Sybiru w Lublinie / IV Międzyszkolny Konkurs „Co nam przekazują Zesłańcy Sybiru?”.

Fundacja Wspierania Rozwoju Osobistego „Studeo” / Konkurs poetycki dla dzieci szkół podstawowych województwa lubelskiego „Niezłomni w moich oczach” / Tematyka konkursu obejmuje historię podziemia antykomunistycznego.

Fundacja Pamięci Narodów / Upamiętnienie rocznicy Powstania Zamojskiego / Wystawa historyczna, widowisko i billboardy w Zamościu poświęcone rocznicy Powstania Zamojskiego.

Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Borowej / IV edycja Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy Historycznej „Żołnierze Wyklęci – Niezłomni Bohaterowie” / Konkurs sprawdzał wiedzę o Żołnierzach Wyklętych.

Szkoła Podstawowa nr 24 im. Partyzantów Lubelszczyzny w Lublinie / X edycja Wojewódzkiego Konkursu „Ocalić od zapomnienia... Mój bohater Państwa Podziemnego w latach 1939–1956” / Celem konkursu było utrwalanie pamięci i propagowanie wiedzy o bohaterach walk o wolność i niepodległość Polski.

Fundacja BezMiar / Bieg „Tropem Wilczym” w Puławach / Uczestnicy wzięli udział w rywalizacji sportowej w celu upamiętnienia żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Dzierżkówku Starym / Międzyszkolny Konkurs „1 marca – Narodowy Dzień Żołnierzy Wyklętych” / Celem organizatorów była popularyzacja wiedzy o bohaterach walk o wolną Polskę oraz pogłębienie świadomości narodowej.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (Katedra Metodologii i Badań nad XX–XXI w.) / Konkurs „Grabowiec w czasach II wojny światowej”.

Stowarzyszenie Narodowa Bychawa / Bieg „Tropem Wilczym” w Bychawie / Uczestnicy wzięli udział w rywalizacji sportowej, chcąc w ten sposób upamiętnić żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Poseł na Sejm RP Beata Strzałka / Konkurs plastyczny „W hołdzie Żołnierzom Wyklętym” w Biłgoraju / Celem konkursu jest edukacja patriotyczna dzieci i młodzieży.

Stowarzyszenie „Zabiegany Skaryszew” / Bieg „Tropem Wilczym” w Skaryszewie / Uczestnicy wzięli udział w rywalizacji sportowej, chcąc w ten sposób upamiętnić żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Urząd Gminy Wierzbica / Międzyszkolny Konkurs Historyczny „Niezlomni, Niepokorni, Wyklęci” / Konkurs artystyczny w dwóch kategoriach: plastycznej i multimedialnej.

Koło Gospodyń Wiejskich w Łuszczowie Pierwszym i Drugim / Uroczystość upamiętniająca Stefanię i Władysława Zarzyckich, którzy stracili życie za wspieranie podziemia antykomunistycznego.

Stowarzyszenie Patriotyczny Szczebrzeszyn / I Rajd Pieszy im. Tadeusza Kuncewicza ps. „Podkowa” ku czci żołnierzy AK.

Związek Piłsudczyków Oddział Lublin / XX Marsz Szlakiem Legionów Józefa Piłsudskiego na trasie Lublin – Jastków dla uczczenia 107. rocznicy bitwy pod Jastkowem.

Zarząd Dzielnicy Konstantynów / Piknik historyczno-wojskowy upamiętniający 78. rocznicę bitwy pod Monte Cassino.

Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Ognisko „Omega”:

– XI Turniej Piłki Nożnej „Święto Flagi” / Turniej piłkarski o charakterze patriotycznym;

– XXXV Turniej Piłki Nożnej „Konstytucja 3 Maja” / Turniej piłkarski o charakterze patriotycznym.

Stowarzyszenie Niezlomna Polska Dobre Słowo / Uroczystość „Zapał znicz Rotmistrzowi” upamiętniająca rtm. Witolda Pileckiego.

Fundacja im. Kazimierza Wielkiego / XI edycja „Ogólnopolskiego Konkursu Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Niezlomni” / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych odbył się w kategoriach literackiej, plastycznej i audiowizualnej.

Spółeczny Komitet Obchodów Uroczystości Patriotycznej na Uroczysku Baran w Kąkolewnicy / Uroczystość religijno-patriotyczna upamiętniająca zbrodnię popełnioną przez NKWD i funkcjonariuszy Informacji Wojskowej LWP.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kozienicach Dolnych / Uroczystość religijno-patriotyczna nadania szkole imienia sierżanta Józefa Franczaka ps. „Lalek”.

Stowarzyszenie Lubelska Grupa Historyczna im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny / Uroczystości we Włodawie i Zbereżu związane z 71. rocznicą śmierci ppor. Edwarda Taraszkiewicza ps. „Żelazny” / Rajd upamiętniający postać dowódcy lotnych oddziałów partyzanckich WiN – 8 października.

Stowarzyszenie Trzy Kropki / X Lubelska Retrospektywa Festiwalu Niepokorni, Niezlomni, Wyklęci / Seminaria, warsztaty filmowe i filmy dokumentalne związane tematycznie ze zbrojnym podziemiem antykomunistycznym – 19 października.

Stowarzyszenie Strażnicy Pamięci Ziemi Bychawskiej / III Edycja Rajdu Pamięci sierż. Juliana Bartosza / Rajd poświęcony jest pamięci poległego w walce z Sowietami żołnierza AK – 23 października.

Muzeum Regionalne w Tomaszowie Lubelskim / III edycja interaktywnego konkursu historycznego „Tomaszowski wrzesień 1939” o zasięgu regionalnym – 24 października.

Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Tomasz Zieliński, Wojewoda Lubelski, Kuratorium Oświaty w Lublinie Delegatura w Zamościu / Konkurs plastyczny „Kolory Niepodległości” dla dzieci ze szkół

podstawowych i przedszkoli oraz konkurs historyczny „Wolna Niepodległa” dla uczniów starszych klas szkół podstawowych i ponadpodstawowych – 9 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 16 w Lublinie / IV Konkurs Recytatorski Poezji Patriotycznej „Polska moja miłość” / Konkurs dla uczniów klas I–III szkół podstawowych, udział wzięło ok. 400 uczestników – 10 listopada.

Szkoła Podstawowa w Bystrzycy oraz Zarząd Kraśnickiego Towarzystwa Regionalnego w Kraśniku / V Międzyszkolny Konkurs Literacki „Historia sprzed lat” / Konkurs nawiązuje tematyką do 100-lecia obecności 24. Pułku Ułanów w Kraśniku oraz 80. rocznicy Akcji „Reinhardt” – 10 listopada.

Fundacja „Ruchu Solidarności Rodzin”:

– 29. Międzynarodowy Bieg Solidarności „Lubelski lipiec 1980” / Bieg stanowi element Lubelskiej Biegowej Triady Pamięci – cyklu wydarzeń o charakterze sportowym, upamiętniających ważne wydarzenia historyczne;

– 7. Lubelski Bieg Niepodległości – bieg patriotyczny w ramach Lubelskiej Biegowej Triady Pamięci jest formą świętowania odzyskanej przez Polskę niepodległości – 11 listopada.

Lubelska Wojewódzka Komenda OHP / Rajd Śladami Marszałka Piłsudskiego na Lubelszczyźnie / Wystawa zdjęć pokazująca pracę wolontariuszy na cmentarzach kresowych i dokumentująca pomoc Ukraińcom, wystawa *Niedokończone msze wołyńskie* – 13–17 listopada.

Szkoła Szachowa Konrad Szczygieł / Turniej szachowy w 104. rocznicę odzyskania niepodległości – 15–16 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 28 z Oddziałami Integracyjnymi w Lublinie / V Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Moja mała Ojczyzna” – 25 listopada.

Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli / Konferencja Wojewódzka „Prawda, dobro i piękno etycznym i estetycznym kanonem współczesnej odpowiedzialności” dla nauczycieli, dyrektorów placówek dydaktycznych oraz edukatorów – 28 listopada.

Stowarzyszenie Komitet Budowy Pomnika mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” w Bełżycach / Inicjatywa upamiętniająca działającego na terenie Lubelszczyzny polskiego bohatera narodowego mjr. Hieronima Dekutowskiego.

Szkoła Podstawowa im. Konstytucji 3 maja w Strachosławiu / Konkurs historyczny „Napisz dalszą historię Reisele...” / Rywalizacja miała na celu pogłębienie i utrwalenie wiedzy uczniów o Holokauście. Podsumowanie konkursu zapoczątkowanego w 2022 r. odbyło się 31 stycznia 2023 r.

## ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

Posel na Sejm RP Piotr Polak / Patronat nad VIII edycją konkursu „Żołnierze Wyklęci, obudźcie Polskę!”.

Szkoła Podstawowa nr 64 im. Hansa Christiana Andersena w Łodzi / Konkurs „Kapelani Wyklętych”.

Studenckie Koło Naukowe Historyków KLIO:

– XIX Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Człowiek a historia”;

– V Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kobieta na przestrzeni dziejów”;

– konkurs „Konstytucje w dziejach Polski”.

Zespół Szkół im. Jadwigi Grodzkiej w Łęczycy / Bieg „Tropem Wilczym” pamięci Żołnierzy Wyklętych w Łęczycy.

Urząd Miejski w Sulejowie / 83. rocznica bombardowania Sulejowa.

Stowarzyszenie Przyjaciół Katolickich / Widowisko patriotyczno-historyczne „Zrywy. Listy do potomnych”.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Konkurs z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK.

Miejsko-Gminny Klub Honorowych Dawców Krwi PCK w Zelowie / Akcja krwiodawstwa z okazji 65-lecia Miasta Zelowa.

Klub Strzelecki RCS Panaszew / Turniej Strzelecki z okazji Święta Żołnierzy Wyklętych.  
Szkoła Podstawowa nr 30 w Łodzi / „Spotkania z historią” / III edycja konkursu „Armia Krajowa w walce o niepodległość”.

Fundacja im. Stanisława Pomian-Srzednickiego:

- Bieg „Tropem Wilczym” / Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych Głownie;
- sztuka teatralna *Piekło dzieci z Przemysłowej 1942–1945*;
- II Wojewódzki Konkurs Pieśni i Piosenki Patriotycznej „Nasza radość i duma”.

Klub Gazety Polskiej w Krośniewicach / Bieg terenowy „Niepokonani – Niezlomni 2022” i Dzień Bohaterów.

Samorządowe Przedszkole nr 5 w Piotrkowie Trybunalskim / Konkurs piosenki patriotycznej „Tobie, Polsko, śpiewamy!”.

Centralne Archiwum Strzeleckie / VII Bełchatowski Turniej Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych.

Izabela Łapińska / Patronat honorowy nad cyklem wystaw *Ślad pamięciowy*.

Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna im. płk. Janusza Maleszewskiego, II Okręg Policji Państwowej / „Wolbórz Ratuje Życie” / Akcje krwiodawstwa połączone z obchodami rocznic wydarzeń historycznych – 27 marca, 5 czerwca, 28 sierpnia, 13 listopada.

Klub Honorowych Dawców Krwi PCK przy Ochotniczej Straży Pożarnej Brudzewice / „Krew za krew” / IV Patriotyczny Piknik Krwiodawstwa.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii nr 4 w Łodzi, Fundacja im. Stanisława Pomian-Srzednickiego / VIII edycja Międzyośrodkowego Konkursu Wiedzy o Józefie Piłsudskim – 17 listopada.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej Obwód Ostrzeszów / XI edycja projektu „Wolne Miasto”.

Parafia pw. św. Urszuli Ledóchowskiej w Łodzi / II Łódzkie Zaduszki – Żołnierze Wyklęci.

Międzyregionalna Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej / XIII edycja konkursu „Piosenka stanu wojennego”.

Uczniowski Klub Sportowy FUKS Sulejów:

- NETUNO-FCUP 2022 / Turniej piłki siatkowej młodziezek połączone z konkursem historycznym;
- „Śladami Żołnierzy Niezlomnych” / Turniej piłki siatkowej.

Fundacja Życie / III Przegląd Pieśni i Piosenki Patriotycznej „Listopadowa Duma 2022” / Konkurs dla szkół podstawowych i średnich regionu łódzkiego w dwóch kategoriach: soliści i zespoły.

## ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

Zespół Szkół w Mieście Obrzycko / VII Szkolny Konkurs Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

Szkoła Podstawowa im. Juliana Tuwima w Gaju Małym / IV Szkolny Konkurs Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych / Konkurs zorganizowany z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

Stowarzyszenie Odra–Niemen / „Barwy Powstania” / Konkurs plastyczny, udział wzięło ok. 200 szkół.

Klub 2. Skrzydła Lotnictwa Taktycznego / I Poznańska Konferencja Lotnicza / Tematyką konferencji były tradycje polskiego lotnictwa wojskowego od jego początków w latach 1918–1919 po czasy współczesne – 21 października.

Zespół Szkół Leśnych im. inż. Jana Kloski w Goraju / „Łuny goreją u brzegów Noteci” / Konkurs historyczny poświęcony Powstaniu Wielkopolskiemu.

Nekielskie Stowarzyszenie Kulturalne / Projekt „Klisze Pamięci. Śladami współbraci Ariego Goldsteina, ocalałego więźnia obozu pracy przymusowej dla Żydów w Nekli” / Centralnym elementem projektu było zaprezentowanie nieznanymi, odkrytymi przypadkiem fotografii z okresu funkcjonowania obozu.

Szkoła Podstawowa im. Bolesława Krzywoustego w Kozuchowie / Gminny Konkurs Piosenki Patriotycznej i Żołnierskiej im. Ewy Lewickiej w Kozuchowie / Konkurs będzie organizowany co roku w celu kultywowania w lokalnej społeczności pamięci o Ewie Lewickiej i Powstaniu Warszawskim.

Urząd Miejski w Rawiczu / Uroczystość upamiętniająca Bronisława Lachowicza – zasłużonego działacza NSZZ „Solidarność” w Rawiczu.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich w Grodzisku Wielkopolskim / VI edycja Gminnego Konkursu „Bohaterowie Powstania Wielkopolskiego”.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

Stowarzyszenie Pamięci Polskich Termopil i Kresów Wschodnich w Przemyślu / Obchody 78. rocznicy zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich z OUN-UPA w Hucie Pieniackiej, Korościatynie i innych miejscowościach na Kresach Wschodnich oraz na Podkarpaciu / Po mszy św. w kościele pw. Świętej Trójcy w Przemyślu uczestnicy uroczystości zapalili znicze i złożyli kwiaty pod pomnikiem pamięci ofiar. Oddział IPN Rzeszów przekazał broszury *Polskie Termopile 1920* oraz 3 egzemplarze publikacji *Kresy Południowo-Wschodnie Rzeczypospolitej pod okupacją sowiecką 1939–1941*.

Centrum Kultury i Sportu w Cieszanowie / Obchody 78. rocznicy pacyfikacji wsi Rudka przez nacjonalistów ukraińskich z OUN-UPA / Po mszy św. w kościele pw. Najświętszej Maryi Panny w Nowym Bruśniu złożono kwiaty pod pomnikiem-mogiłą zbiorową zamordowanych oraz pod pomnikiem poświęconym ich pamięci. Regionalista Tomasz Róg wygłosił wykład na temat pacyfikacji wsi.

Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej we współpracy z Gminą Bukowsko / X edycja Biegu „Tropem Wilczym” pamięci Żołnierzy Wyklętych / Bieg na dystansie 1963 metrów, konkurs wiedzy dla uczniów z gminy Bukowsko i zajęcia edukacyjne prowadzone przez pracowników IPN.

Szkoła Podstawowa im. Św. Brata Alberta w Żurawiczkach / Gminny Konkurs poświęcony pamięci płk. Wojciecha Szczepańskiego / Konkurs dla uczniów z gminy Zarzecze i rajd pieszy z miejsca narodzin dowódcy Obwodu Jarosław AK do szkoły w Żurawiczkach. W uroczystości uczestniczyli członkowie rodziny Wojciecha Szczepańskiego oraz przedstawiciel IPN.

Szkoła Podstawowa im. gen. Władysława Sikorskiego w Hyżnem / 11. edycja Gminnego Konkursu Poezji i Pieśni Patriotycznej „Strofy o Ojczyźnie” / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych w kategoriach recytatorskiej i wokalne. Pracownik IPN wygłosił prelekcję związaną z 40. rocznicą wprowadzenia stanu wojennego.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wysokiej / II edycja Gminnego Konkursu Interdyscyplinarnego „Armio Wyklęta, Armio Niezłomna – Pamiętamy” / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych gminy Łańcut w kategoriach plastycznej, muzycznej i wiedzy historycznej.

Zespół Szkół Sportowych w Rzeszowie / XVIII Wojewódzki Konkurs Recytatorski i Poezji Śpiewanej im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pod hasłem „Krzysztof Kamil Baczyński i Romantyzm Polski” / Konkurs dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych z województwa podkarpackiego w kategoriach recytatorskiej i wokalne. Przedstawiciel IPN wziął udział w pracach jury konkursu.

Powiatowe Centrum Edukacji Kulturalnej w Ropczycach, Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców Oddział w Sędziszowie Małopolskim / Konkurs „Zawsze wierni” / Celem organizatorów było rozbudzenie zainteresowania literaturą oraz historią najnowszej Polski, wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, upowszechnianie kultury żywego słowa. Oddział IPN Rzeszów uczestniczył w pracach jury i przekazał nagrody.

Stowarzyszenie Forum Współpracy i Rozwoju z Rzeszowa / X edycja Biegu „Tropem Wilczym” / Przekazanie nagród, wystawa *Śladami zbrodni komunistycznych na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1956* – 6 marca.

Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego Stal w Rzeszowie / Konkurs historyczny „Rzeszów, miasto, w którym się uczyć” / Konkurs polegał na odnalezieniu i opisaniu miejsc związanych z najnowszą historią Rzeszowa – 12 kwietnia.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Dębicy / Konkurs poświęcony Władysławowi Strumskiemu / Celem było przybliżenie postaci Władysława Strumskiego i jego walki o niepodległość w AK i WiN.

Spółeczny Komitet Upamiętnienia Mieszkańców Waclawic i Trójczyc – Więźniów KL Auschwitz-Birkenau w latach 1940–1944 / Odświeżenie tablicy pamiątkowej na cmentarzu komunalnym w Waclawicach / Po mszy św. w kościele parafialnym w Waclawicach nastąpiło poświęcenie tablicy sfinansowanej ze środków Oddziału IPN Rzeszów – 14 czerwca.

Zespół Szkół w Iwoniczu / Szkolny Konkurs Wiedzy o Rotmistrzu Witoldzie Pileckim / Cel: popularyzacja postaci patrona szkoły.

Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Kolbuszowej Górnej / XVII Gminny Konkurs „Śladami Szarych Szeregów” dla uczniów klas V–VIII szkół podstawowych z gminy Kolbuszowa, mający na celu popularyzację patrona szkoły, a zarazem promowanie wzorców postępowania.

Klub Sportowy HALO Hyżne / 3. Bieg Sikorskiego / Impreza sportowa dla uczestników w różnych kategoriach wiekowych, promująca postać gen. Władysława Sikorskiego, który spędził w Hyżnem lata swego dzieciństwa.

Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie / Podkarpacki Festiwal Patriotyczny.

Stowarzyszenie „Ocalić od Zapomnienia” / „Dumni z historii – 80. rocznica powstania Kompanii Narol” / uroczystości religijno-patriotyczne – 24 września.

3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej / „Mecz przyjaźni” – II Turniej Służb Mundurowych w Futsalu z okazji święta Wojsk Obrony Terytorialnej / Do udziału w rozgrywkach zaproszono reprezentacje różnych służb mundurowych z regionu. Udział wzięli żołnierze 101. Dywizji Powietrznodesantowej Armii Stanów Zjednoczonych – Rzeszów, 26 września.

Gminny Ośrodek Kultury Hyżne / Uroczystość otwarcia Skweru im. gen. Władysława Sikorskiego / Wystawa IPN poświęcona działalności polityczno-wojskowej gen. Władysława Sikorskiego, odsłonięcie jego pomnika – 9 października.

Szkoła Podstawowa w Górze Ropczyckiej / Uroczystość odsłonięcia i poświęcenia pomnika upamiętniającego mieszkańców Góry Ropczyckiej poległych i pomordowanych w czasie II wojny światowej / Tablica na pomniku została sfinansowana przez Oddział IPN Rzeszów.

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Oleszycach / Powiatowy turniej wiedzy „Duchy Miłkowa. Wieś, która pozostała pamięcią...” / Zamiarem organizatorów było przypomnienie tragicznych losów mieszkańców wsi zniszczonej podczas II wojny światowej.

Szkoła Podstawowa nr 9 w Rzeszowie / „Moja Ojczyzna” – szkolny konkurs poezji i pieśni patriotycznej / Celem było kształtowanie postaw patriotycznych.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Raniżowie / Gminny Konkurs Wiedzy Historycznej „Gmina Raniżów – moja mała Ojczyzna – przeszłość i teraźniejszość” / Konkurs dla uczniów starszych klas szkół podstawowych mający na celu zainteresowanie ich historią lokalną.

Szkoła Podstawowa nr 6 im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Przemyślu / Konkurs plastyczny „Narodowe święto Niepodległości – 11 listopada” dla dzieci uczęszczających do świetlicy szkolnej.

Starostwo Powiatowe w Łańcucie / „Mały Katyń” – 40. Powiatowy Rajd Rowerowy Czarna – Las Turzański / Rajd zorganizowany w 80. rocznicę powstania AK w hołdzie żołnierzom konspiracji z Obwodu Łańcut. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody.

Szkoła Podstawowa nr 31 im. Kazimierza Pułaskiego w Rzeszowie / „Kocham Cię, Polsko” – konkurs recytatorski dla uczniów klas I–III / Cele konkursu: wzmacnianie postaw patriotycznych, poszerzanie wiedzy o historii Polski, kształtowanie szacunku dla minionych pokoleń, zainteresowanie dzieci poezją, rozwijanie zdolności recytatorskich, prezentacja umiejętności artystycznych, nauka rywalizacji w przyjaznej atmosferze. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Raniżowie / Otwarty Konkurs plastyczny „11 Listopada – Święto Niepodległości” / Konkurs dla przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych w czterech kategoriach wiekowych: przedszkole i klasy 0; klasy I–III szkoły podstawowej; klasy IV–VI szkoły podstawowej; klasy VII–VIII szkoły podstawowej. Prace plastyczne o tematyce patriotycznej nawiązujące do Narodowego Święta Niepodległości / Zamiarem organizatorów było pielęgnowanie polskości i patriotyzmu oraz rozwijanie zainteresowań kulturą i sztuką. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów.

Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Błazowej Dolnej, Gminny Ośrodek Kultury w Błazowej / XVI Festiwal Piosenki Patriotycznej i Wojskowej / Uczestnikami byli uczniowie szkół podstawowych. Wykonawcy prezentowali po jednej piosence – patriotycznej lub wojskowej. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów, a jego przedstawiciel wziął udział w pracach jury konkursu – 10 listopada.

Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bohaterów 27. Pułku Piechoty w Rzeszowie / XIII edycja Międzyszkolnego Konkursu Poezji Patriotycznej „Polska, Ojczyzna Nasza” / Konkurs dla uczniów klas VII i VIII szkół

podstawowych. Zadanie polegało na napisaniu wiersza o tematyce patriotycznej. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów, a jego przedstawiciel wziął udział w pracach jury konkursu.

Szkoła Podstawowa nr 11 w Rzeszowie / Szkolny Konkurs Literacko-Plastyczny. „Patron mojej szkoły – generał Stanisław Maczek” / Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów i wyróżnionych w konkursie.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Krasnem / IV Gminny Konkurs Recytatorski Poezji Patriotycznej „Serce mam biało-czerwone” / OBEN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów i wyróżnionych w konkursie. Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów, a jego przedstawiciel wziął udział w obradach jury.

Szkoła Podstawowa nr 13 w Mielcu / Konkurs „Dyktando Niepodległościowe” / Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów i wyróżnionych w konkursie.

Niepubliczne Przedszkole Bajkowa Kraina w Mielcu / Konkurs „Orzeł Biały – symbole naszej historii w wierszu i piosence” / Oddział IPN Rzeszów przekazał nagrody dla laureatów i wyróżnionych w konkursie.

### **ODDZIAŁ IPN WARSZAWA**

Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Urlach / V Konkurs Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej / W ramach patronatu Oddział IPN Warszawa przekazał nagrody dla uczestników konkursu (książki, gry, komiksy IPN).

Publiczna Szkoła Podstawowa im. 11 listopada 1918 r. w Gołszach (gm. Błędów) / VIII Gminny Turniej Historyczny „Jeden z dziesięciu” z tytułowany „Polska – moja Ojczyzna” / W ramach patronatu przekazano nagrody dla uczestników – 3 czerwca.

Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych / Uroczystość upamiętniająca żołnierzy NZW z oddziału Mieczysława Dziemiszewicza ps. „Rój” – Popowo Borowe, 19 czerwca.

Szkoła Podstawowa im. Stefana Batorego w Lesznie, Szkoła Podstawowa im. prof. Jadwigi Kobendzy w Koczargach Starych / „Dzień Niepodległości” i „Moja mała ojczyzna” / Konkursy z okazji Narodowego Dnia Niepodległości.

Zespół Szkół nr 59 – Szkoła Podstawowa nr 371 im. Sandro Pertiniego i CX Liceum Ogólnokształcące im. Roberta Schumana w Warszawie / „Na skrzydłach wolności” / Koncert patriotyczny – 28 listopada.

### **ODDZIAŁ IPN WROCŁAW**

Lubomierskie Centrum Kultury w Lubomierzu / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Popielówku – Wiosce Żołnierzy Niezłomnych / Inicjatywa przypominająca żołnierzy powojennego podziemia niepodległościowego, m.in. Tadeusza Pietrykę ps. „Sokół” i ks. Bernarda Pyclika ps. „Żaba”.

Przedszkole Niepubliczne „Wesołe Przedszkole” w Polanicy-Zdroju / Festiwal Piosenki i Pieśni Patriotycznej „Polak Mały” dla przedszkolaków online / Projekt krzewiący postawy patriotyczne i budzący szacunek dla polskich symboli narodowych.

Fundacja „Dla Dziedzictwa” / VIII Opolski Test Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych / Inicjatywa nawiązująca do powojennej walki o niepodległość.

I Liceum Ogólnokształcące w Kłodzku / VI Powiatowy Konkurs „Katyń – Golgota Wschodu” / pracownik Oddziału IPN Wrocław wziął udział w finałowych rozrywkach, Oddział ufundował nagrody dla uczestników. Finał odbył się 3 marca.

Kłodzkie Stowarzyszenie Społeczno-Historyczne / X Edycja Biegu „Tropem Wilczym” w Kłodzku / Wydarzenie upamiętniające powojenne podziemie niepodległościowe – 6 marca.

Aleksandra Kopij / płyta *Piosenki w Bieli i czerwieni cz. I* / Patronat nad płytą ze współczesnymi piosenkami patriotycznymi dla młodzieży.

Stowarzyszenie Jednostka Sokołów, Urząd Miasta i Gminy Jelcz-Laskowice / Obchody 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego.

Szkoła Podstawowa im. Jerzego Badury w Międzyborzu / „W podziękowaniu za dar życia bł. ks. Jerzego Popiełuszki” / II Dolnośląski Konkurs Poetycki / Zamysłem organizatorów było wzbudzenie szacunku dla drugiego człowieka i wrażliwości na potrzeby innych przez promowanie wartości, którymi kierował się bł. ks. Jerzy Popiełuszko, oraz popularyzowanie wiedzy o jego życiu i działalności.

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna / „Przysięgam być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej...” / wernisaż prac konkursu plastycznego dla podopiecznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii oraz osadzonych z dolnośląskich aresztów śledczych i zakładów karnych – 23 listopada.

## 3.2. Współpraca z mediami

### 3.2.1. Audycje radiowe

#### CENTRALA

##### Polskie Radio Program 1

- Wywiad z wiceprezesem IPN Krzysztofem Szwaagrzykiem, w którym wiceprezes podsumował prace poszukiwawcze w 2021 r. oraz plany Biura Poszukiwań i Identyfikacji na 2022 r., 3 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Przystanek Historia” – realizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Program 1 Polskiego Radia. Audycje z udziałem pracowników Centrali i Oddziałów IPN były emitowane na antenie radiowej Jedynki co dwa tygodnie. Rozmowy poświęcono rocznicom ważnych wydarzeń z historii Polski, a także ludziom, którzy tę historię tworzyli. Pewna grupa zagadnień dotyczyła również recepcji określonych tematów historycznych przez młodzież i starszych pasjonatów przeszłości. Każda audycja miała formę magazynu, w którym prezentowano recenzje nowo wydanych książek, informacje o ciekawych wydarzeniach organizowanych przez IPN oraz nowościach na portalu przystanekhistoria.pl. Wśród głównych tematów poruszonych podczas audycji znalazły się: Klub Sportowy Gedania powstały w Wolnym Mieście Gdańsku 15 września 1922 r.; 80. rocznica likwidacji tzw. obozu cygańskiego w łódzkim getcie; sfałszowane wybory do Sejmu Ustawodawczego; *Bajończycy* – czwarta animacja z cyklu „Bohaterowie Niepodległej”; Polskie Państwo Podziemne; 40. rocznica akcji „Cokół”; nowy portal edukacyjny [opowiedziane.ipn.gov.pl](http://opowiedziane.ipn.gov.pl); „bunt” gen. Lucjana Żeligowskiego; nagroda „Kustosz Pamięci Narodowej”; Izba Pamięci IPN Strzelecka 8 w Warszawie; projekt memoratywno-edukacyjny „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”; Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie; projekt gamingowy „Gra Szyfrów”; stosunek współczesnych Rosjan do zbrodni katyńskiej; rząd RP na uchodźstwie; terror sowiecki na ziemiach polskich w latach 1944–1945; Radio Wolna Europa; Noc Muzeów w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej; otwarcie odnowionego cmentarza polskiego w Rusape; 40. rocznica powstania Solidarności Walczącej; projekt Biura Przystanków Historia #Druzyna Inki; 100-lecie powrotu części Górnego Śląska do Polski; konkurs fotograficzny „Patroni naszych ulic” dla uczniów szkół podstawowych w wieku 9–14 lat; sowiecka inwazja na Polskę 17 września 1939 r., uroczystości pogrzebowe prochów polskich więźniarek KL Ravensbrück w Fürstenberg/Havel – opowiadała o nich była więźniarka obozu Barbara Piotrowska; wystawa IPN *Zostali na Wschodzie. Polska inteligencja w ZSRS 1945–1991* przypominająca kapłanów, nauczycieli, naukowców i innych przedstawicieli polskich elit, którzy po 1945 r. pozostali w Związku Radzieckim; gen. Władysław Anders w oczach córki – w 130. rocznicę urodzin generała o swoim ojcu mówiła Anna Maria Anders; współpraca IPN z Narodowym Archiwum Uzbekistanu; prezentowany na XIV Międzynarodowym Festiwalu Filmowym Niepokorni Niezłomni Wyklęci film *Żelazny chłopiec* (reż. Andrzej Ciecierski) poświęcony życiu Zdzisława Badochy ps. „Żelazny”, żołnierza 5. Wileńskiej Brygady AK (o filmie opowiedział konsultant naukowy z IPN); upamiętnienie przez IPN Józefa Mackiewicza, który jako jeden z pierwszych opisał zbrodnię w Lesie Katyńskim; projekt „Przystanek



- Historia IPN Nowy Jork”; przekazanie przez IPN ponad 700 artefaktów do Muzeum Gross-Rosen; powstający w Kamesznicy (gm. Milówka) cmentarz wojenny żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych; obchody 100. rocznicy powstania Związku Polaków w Niemczech i wernisaż wystawy *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech*; otwarcie Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu oraz premiera aplikacji VR „Szybowcowa ’87” – wirtualnej drukarni Solidarności Walczącej; zbrodnie sądowe stanu wojennego; 10. rocznica rozpoczęcia prac na warszawskiej „Łączce”: przywracanie pamięci o żołnierzach wyklętych i ich godny pochówek. Tematami audycji były również publikacje IPN: Mariusz Niestrawski, *Polskie Wojska Lotnicze 1918–1920*, 12 stycznia; Piotr Grzelczak, „Dzień Historyczny”. *Wizyta marszałka Józefa Piłsudskiego w Koninie*, 21, 26 stycznia; Jerzy Stanisław Kuntz „Palant”, „Kotwicz”, *Spoowiedź konspiratora i partyzanta*, 9 lutego; *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 2, red. Witold Bagieński, Magdalena Dźwiągła, 23 lutego; *Nazwać zbrodnie po imieniu. Ustalenia Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie zbrodni z okresu II wojny światowej*, red. Sylwia Karowicz-Bienias, Rafał Łęskiewicz, Andrzej Pozorski, 9 marca; Aleksandra Namysło, *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej*, 23 marca; Mirosław Sikora, *Black Box. Wywiad jako instrument transferu technologii i wsparcia decyzji ekonomicznych w PRL 1955–1990*, 13 kwietnia; *Polska jesień, rosyjska zima. Spotkanie Juliana Bryana z misją UNRRA w Europie Środkowo-Wschodniej 1946–1947 – fotografie i zapiski / Polish Autumn, Russian Winter. Julien Bryan Meets the UNRRA Mission in Central and Eastern Europe 1946–1947 – Photographs and Notes*, oprac. Jacek Sawicki, 27 kwietnia; Michał Kuchciak, *Warszawska Brygada Pancerno-Motorowa jako zaporowy związek taktyczny w 1939 roku*, 11 maja; Ewa Kowalska, *Ślady zbrodni. Oblicza Pamięci. Katyń – Łączka – Ravensbrück*, 25 maja; Justyna Błażejowska, *Ta historia wciąż trwa. Wspomnienia Jana Olszewskiego*, 8 czerwca; Maria Radożycka-Paoletti, *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)*, 22 czerwca; Tomasz Łabuszewski, *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*, 14 września; Grzegorz Mika, Patryk Pleskot, *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski*, 28 września; Jarosław Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim*, 10 października; *Eksterminacja polskiego duchowieństwa w niemieckich obozach koncentracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen 1939–1945*, red. Andrzej Gąsiorowski, Anna Jagodzińska, 12 października; *General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut, 26 października; *CzasyPismo*, 9 listopada; Filip Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990*, 20 listopada i 28 grudnia; Maria Zima-Marjańska, *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu*, 23 listopada; Jarosław Molenda, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego*, 16 grudnia.
- Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat wyprowadzenia Polaków z ZSRS przez gen. Władysława Andresa, 23 lutego, i niemieckiej zbrodniczej Aktion „Reinhardt”, 23 marca; rozmowa z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem podsumowująca prace poszukiwawcze na powązkowskiej „Łączce”, 26 listopada; wywiad z wiceprezesem Mateuszem Szpytmą na temat rodziny Ulmów w kontekście papieskiego dekretu o jej męczeństwie, 28 grudnia.
  - Rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Prasowego IPN, redaktor naczelny portalu przystanekhistoria.pl Rafał Leśkiewicz był wielokrotnie gościem audycji: 12 i 26 stycznia, 9 i 23 lutego, 23 marca (o Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu, o planowanym na ten dzień przekazaniu do Muzeum Treblinka ponad 200 pamiątek po zamordowanych więźniach i o projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” – raz jeszcze 12 października), 8 czerwca (o projekcie „Drużyna »Inki«”). Pracownik BRP udzielił wypowiedzi 9 i 23 marca, 13 i 27 kwietnia, 11 i 25 maja, 8 i 22 czerwca, 14 i 28 września, 12 i 16 października, 9 i 23 listopada, 16 i 28 grudnia.
  - Pracownik BBH wziął udział w dyskusji poświęconej kampanii polskiej 1939 r. i początkom konspiracji, 11 września; pracownik Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym

- na ziemiach polskich w latach 1939–1945 – w audycji poświęconej m.in. książce *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu*, 23 listopada. Odpowiedzialne: BRP, Wydawnictwo IPN, BBH, BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945), OBBH Poznań.
- Wywiad z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat prac poszukiwawczych prowadzonych w Batumi, 7 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Wiadomości” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK, 14 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
  - Cykl audycji „Sygnały Dnia” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 4 marca. Odpowiedzialne: BRP.
  - Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat rozliczenia zbrodni sowieckich i dekomunizacji przestrzeni publicznej, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej i demontażu pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - *Ocal historię! Nowe możliwości – Archiwum Pełne Pamięci* / Wywiad z pracownikiem AIPN, prezentujący ideę oraz dotychczasowe osiągnięcia projektu Archiwum Pełne Pamięci, 28 czerwca. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Cykl audycji „Ekspres Jedyński” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat odkrycia pod Działdowem masowych grobów – ponad 17 ton prochów ofiar antypolskiej niemieckiej akcji eksterminacyjnej Intelligenzaktion, 13 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - *Gdzie jest Pan Cogito* / Rozmowa z pracownikiem BBH na temat Rosji, 20 sierpnia. Odpowiedzialne: BBH.
  - *Dziedzictwo współczesności* / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej porozumieniom sierpniowym, 27 sierpnia. Odpowiedzialne: BBH.
  - Cykl audycji o AK i Polskim Państwie Podziemnym / Gościem każdej audycji był historyk Instytutu; w rozmach podjęto następujące tematy: początki walki konspiracyjnej, działania AK w latach 1939–1944, działalność jej członków po 1 sierpnia 1944 r. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.
  - „Rozmowa Dnia” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat raportu dotyczącego reparacji dla Polski ze strony Niemiec, 2 września. Odpowiedzialne: BRP.
  - Cykl audycji „W Samo Południe” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat m.in. „Gry Szyfrów”, opowiadania światu historii Polski za pomocą projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, reparacji dla Polski ze strony Niemiec, 14 września. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Reportaż w Jedyńce” / Wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu poświęconego niemieckiej zbrodni w Szczuczkach, 25 października. Odpowiedzialne: BRP.
  - *Armia Krajowa i Polskie Państwo Podziemne* / Udział pracownika BBH w audycji, 13 listopada. Odpowiedzialne: BBH.
  - Rozmowa z dyrektorem BWK na temat działalności Biura, 28 grudnia. Odpowiedzialne: BWK.

### **Polskie Radio Program 2**

- Rozmowa z dyrektorem BRP o dekomunizacji przestrzeni publicznej i usunięciu z niej symboliki systemów totalitarnych (niemieckiego i sowieckiego), 15 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- „Rzeczypospolite” / Wywiad z pracownikiem AIPN w audycji prof. Antoniego Dudka na temat publikacji *Organizacja Ruch (1965–1970)*, 22 marca. Odpowiedzialne: AIPN.
- Cykl audycji „Zawsze w Kontrze” / Rozmowa z pracownikiem BBH *Świadectwo Józefa Mackiewicza o zbrodni katyńskiej*, 4 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH.
- Audycja „Strefa Literatury” / Udział pracownika IPN w audycji *Aurelia Wyleżyńska była kobietą odważną i zdeterminowaną* poświęconej życiu i twórczości Aurelii Wyleżyńskiej, 8 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o wystawie *Ostaszków: skrzynka pocztowa nr 37*, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

- „Poranek Dwójki” / Rozmowa z pracownikiem BWK o projekcie kulturalno-edukacyjnym „Historia niewypłakana” poświęconym przymusowym przesiedleniom Polaków na Dolny Śląsk, 16 lipca. Odpowiedzialne: BWK.

### **Polskie Radio Program 3**

- Cykl audycji „Klub Trójki” / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej Janowi Olszewskiemu, 3 lutego; uczestnictwo w dyskusji na temat monografii dotyczącej rozpracowania NSZZ „Solidarność” 13 kwietnia; rozmowa z pracownikiem BBH na temat Episkopatu Polski w PRL, 17 sierpnia; udział pracowników BBH w audycji poświęconej paktowi Ribbentrop–Mołotow, jego przyczynom, skutkom i znaczeniu; audycja o Emilu Barchańskim na podstawie publikacji Małgorzaty Winkler-Pogody *Miałam syna Emila. Wywiad rzeka z Krystyną Barchańską-Wardęcką*, 1 czerwca; udział pracownika AIPN w audycji *Historia nieznanego zbrodni II wojny światowej. Fort III Pomiechówek*, 7 czerwca; rozmowa z Jakubem Kornackim, reżyserem spektaklu *Obywatel Junod*, zaprezentowanego w ramach Teatru Pełnego Pamięci, 8 grudnia. Odpowiedzialne: BBH, Wydawnictwo IPN, BWK, AIPN.
- Cykl audycji „Trójka Literacka” / Udział pracownika IPN w audycji poświęconej Józefowi Łobodowskiemu *Ukraińskie wątki w życiu i twórczości Józefa Łobodowskiego*, 13 marca. Odpowiedzialne: BBH.
- Wypowiedź dyrektora BRP dotycząca usuwania pomników sowieckich, 31 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Trójka do Trzeciej” / Rozmowa z dyrektorem BRP na temat akcji PR „Gdzie jest czarny nesaser?” – poszukiwań trzeciej części zaginionej kolekcji płyt z września 1939 r., 12 maja; o Halinie Mikołajskiej i Stanisławie Lemie, 17 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wiadomości” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat rozmów dotyczących wznowienia prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych polskich ofiar drugiej wojny światowej na Ukrainie, 23 czerwca. Odpowiedzialne: BRP.
- *Sowiecka agresja na Polskę 17 września 1939 r.* / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej sowieckiej agresji na Polskę w 1939 r., 17 września. Odpowiedzialne: BBH.

### **Polskie Radio 24**

- Audycja „Temat Dnia. Gość PR24” / Wywiad z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat książki *Cmentarz Osobowicki we Wrocławiu. Pola Ofiar Komunizmu*, 15 stycznia; wywiad z prezesem Karolem Nawrockim z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca; na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 24 kwietnia; na temat publikacji IPN *Przewodnik po historii Polski*, który trafi do ukraińskich uczniów, oraz projektu „Gdzie jest czarny nesaser?” – poszukiwań trzeciej części zaginionej kolekcji płyt z września 1939 r., 5 maja; rozmowa z dyrektorem BRP o projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 7 maja; rozmowa w rocznicę śmierci Grzegorza Przemyka, 14 maja; na temat działalności IPN od 2000 r., 29 sierpnia; wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu poświęconego II wojnie światowej i współpracy Niemców z Sowietami, 22 września; wywiad z wiceprezesem Mateuszem Szpytmą na temat Festiwalu NNW, 1 października; rozmowa z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem podsumowująca prace poszukiwawcze na powązkowskiej „Łączce”, 26 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- Wypowiedź wiceprezesa Mateusza Szpytmy z okazji odsłonięcia tablicy upamiętniającej matkę Marię Symplicję Nehring przy klasztorze Sióstr Felicjanek w Marysinie Wawerskim, 24 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- Wywiad z pracownikiem AIPN na temat działalności wywiadu w historii ZSRS i Rosji, 26 marca. Odpowiedzialne: AIPN.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o totalitaryzmach w kontekście festiwalu „Echa Katynia”, 5 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o zbrodni katyńskiej w związku z festiwalem „Echa Katynia”, 6 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

- Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat dekomunizacji i wyburzenia trzech pomników poświęconych Armii Czerwonej, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o podsumowaniu dotychczasowej akcji dekomunizacji przestrzeni publicznej, 24 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Historyczne Wydarzenie Tygodnia” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 24 kwietnia; wywiad z pracownikiem BRP na temat Solidarności Walczącej w 40. rocznicę jej powstania, 12 czerwca; udział pracownika AIPN w audycji red. Tadeusza Płużańskiego poświęconej Adamowi Doboszyńskiemu, 19 czerwca; udział pracownika BBH w dyskusji poświęconej aneksji ziem wschodnich II RP, 30 października; na temat rozpracowania kierownictwa NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa, 11 grudnia. Odpowiedzialne: AIPN, BRP, BBH.
- „Wiadomości” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat wznowienia postępowania dotyczącego niewyjaśnionych śmierci kapłanów w PRL: Stanisława Suchowolca, Stefana Niedzielaka oraz Sylwestra Zycha, 24 czerwca. Odpowiedzialne: BRP.
- Audycja „Północ – Południe” / Rozmowa z prezesem Karolem Nawrockim oraz wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat poszukiwań szczątków polskich bohaterów – ofiar niemieckiego nazizmu i komunistycznego totalitaryzmu na terenie byłego więzienia na Rakowieckiej 37, 28 czerwca; wiceprezes Mateusz Szpytma udzielił wypowiedzi na temat rodziny Ulmów w związku z papieskim dekretem o jej męczeństwie, 17 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wieczór w Polskim Radiu 24” / Wywiad z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat prac poszukiwawczych IPN, 2 lipca; wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat pierwszego roku prezesury i planów IPN na najbliższy czas, 25 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
- Audycja „Towarzystwo Niepokornych” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat IPN, projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, sposobu opowiadania historii Polski – również za granicą – za pomocą tego projektu, 4 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
- „Poranek Polskiego Radia 24” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat przyczyn i skutków obławy augustowskiej, 13 lipca; rozmowa dyrektorem BRP o projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 4 października; gościem audycji w rocznicę wprowadzenia stanu wojennego był wiceprezes Krzysztof Szwagrzyk, 14 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Konfrontacje Idei” prof. Zdzisława Krasnodębskiego / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej ruchowi prometejskiemu, 11 września. Odpowiedzialne: BBH.
- Audycja „Suma Wydarzeń” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat rocznicy 17 września 1939 r. oraz przyczyn i konsekwencji sowieckiej agresji na Polskę, 17 września. Odpowiedzialne: BRP.

### **Polskie Radio Gdańsk**

- Audycja „Gość Dnia” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat nominacji nowego dyrektora Oddziału IPN Gdańsk oraz priorytetów w działaniu IPN, 17 stycznia; na temat rozliczania zbrodni sowieckich i dekomunizacji przestrzeni publicznej, 14 kwietnia; na temat zdjęcia polskich flag z Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu, historii najnowszej i podręcznika Wojciecha Roszkowskiego *Historia i teraźniejszość*, 28 czerwca; wypowiedź dyrektor BNT o działalności Biura, potrzebie prowadzenia dialogu z młodym pokoleniem i zdiagnozowania jego potrzeb w nauczaniu historii współczesnej, 19 grudnia. Odpowiedzialne: BRP, BNT, OIPN Gdańsk.
- „Wiadomości” / Rozmowa z dyrektorem BRP o rewizji wyroków z okresu stanu wojennego oraz czasów stalinowskich, 24 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Salonik Kresowy” / Udział pracownika Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 w audycji poświęconej zbrodni ponarskiej, dokonanej w latach 1941–1944, 21 września. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).

**Polskie Radio Kraków**

- Rozmowa z dyrektorem BRP o poszerzeniu Katalogu Biura Lustracyjnego IPN o nowe nazwiska i o Wojciechu Młynarskim, 31 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.

**Polskie Radio Koszalin**

- *Mężczyzna z tatuażem* / Udział pracownika AIPN w audycji Jolanty Rudnik, 14 czerwca. Odpowiedzialne: AIPN.
- *Marynarz z Leżajska* / Udział pracownika AIPN w audycji Jolanty Rudnik, 5 lipca. Odpowiedzialne: AIPN.

**Polskie Radio Lublin**

- *Wybawiciel* / Udział pracownika IPN w reportażu poświęconym Władysławowi Cieśli, który w czasie okupacji niemieckiej pracował w okolicy Biłgoraja i Janowa Lubelskiego jako granatowy policjant, 13 marca. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).
- Wiceprezes Mateusz Szpytma udzielił wywiadu z okazji 80. rocznicy Akcji „Reinhardt” oraz powstania niemieckiego obozu zagłady w Bełżcu, 18 marca. Odpowiedzialne: BRP.

**Polskie Radio Łódź**

- „Debata Historyczna” / Udział pracownika BBH w audycji na temat propagandy w PRL w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w., 10 października. Odpowiedzialne: BBH.

**Polskie Radio Olsztyn**

- „Poranne Pytania” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat nominacji nowego naczelnika Delegatury IPN w Olsztynie i priorytetów IPN w regionie Warmii i Mazur, 13 stycznia. Odpowiedzialne: BRP, Delegatura IPN w Olsztynie.

**Polskie Radio Poznań**

- Wywiad udzielony przez pracownika BWK z okazji spektaklu *Sprawiedliwi* upamiętniającego Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, wystawionego 25 marca w Pile. Odpowiedzialne: BWK.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o wojskach sowieckich stacjonujących na ziemiach polskich, 8 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wiadomości” / Wypowiedź wiceprezesa Karola Polejowskiego dotycząca Poznańskiego Czerwca, 29 czerwca. Odpowiedzialny: asystent prasowy OIPN Poznań.
- Cykl audycji „Popołudniówka Radia Poznań” / Wypowiedź wiceprezesa Karola Nawrockiego na temat projektu „Gra Szyfrów”, 21 września. Odpowiedzialne: BRP.

**Polskie Radio Rzeszów**

- „Wiadomości” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat usuwania z polskiej przestrzeni publicznej „pomników wdzięczności Armii Czerwonej”, 28 czerwca. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Gość Dnia w Polskim Radiu Rzeszów” / Wywiad z wiceprezesem Mateuszem Szpytmą na temat rodziny Ulmów w kontekście papieskiego dekretu o jej męczeństwie, 21 grudnia. Odpowiedzialny: asystent prasowy OIPN Rzeszów, BRP.

**Polskie Radio Szczecin**

- „Nie Tak Dawno Temu” / Wypowiedź pracownika AIPN na temat katastrofy lotniczej pod Goleniowem, 22 lutego. Odpowiedzialne: AIPN.
- „Trochę Kultury” / Rozmowa z pracownikiem BRP na temat publikacji *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990*, 27 listopada. Odpowiedzialne: BRP.

- *Gol zza kurtyny – mundiale w cieniu afer* / Udział pracownika BBH w audycji „Nie Tak Dawno Temu” – odc. 47, 27 listopada. Odpowiedzialne: BBH.

### **Polskie Radio Warszawa**

- Wypowiedź na temat konkursu edukacyjnego „Niezwykłe. Bohaterki Niepodległej”, 1 lutego. Odpowiedzialne: BEN.
- Wywiad z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat prac poszukiwawczych prowadzonych w Batumi i odnalezieniu szczątków 29 osób, 17 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Przewodnik Historyczny” / Udział pracownika IPN w audycji poświęconej podziemnemu Radiu „Solidarność”, 11 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH.
- „Fort III Pomiechówek” / Udział pracownika AIPN w 10 cyklicznych audycjach Karoliny Stachacz-Bartosik, 6–7, 13–14, 20–21, 27–28 sierpnia, 3–4 września. Odpowiedzialne: AIPN.
- „Rozmowy z Temidą” / Rozmowa z pracownikiem BRP o procesie norymberskim, 7 października; o Adolfie Eichmannie, 4 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z Jakubem Kornackim, reżyserem spektaklu *Obywatel Junod*, zaprezentowanego w ramach Teatru Pełnego Pamięci, 25 listopada. Odpowiedzialne: BWK.

### **Polska Agencja Prasowa**

- *Prokurator Pozorski: w sprawach sądów stanu wojennego prowadzimy 200 śledztw* / Wywiad z zastępcą prokuratora generalnego, dyrektorem Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 12 grudnia. Odpowiedzialna: GKŚZpNP.

### **Informacyjna Agencja Radiowa**

- Wiceprezes Krzysztof Szwagrzyk udzielił wywiadu na temat prac poszukiwawczych prowadzonych w Batumi, 28 stycznia i z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca; wiceprezes Karol Polejowski udzielił wypowiedzi dotyczącej pogrzebu żołnierzy WP zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich w Jaworniku Ruskim, 28 lipca. Odpowiedzialne: BRP.

### **Radio Maryja**

- „Aktualności Dnia” / Rozmowa z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem podsumowująca prace poszukiwawcze w 2021 r. i plany Biura Poszukiwań i Identyfikacji na 2022 r., 10 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- Wywiad z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem na temat planów Biura Poszukiwań i Identyfikacji na 2022 r. oraz prac poszukiwawczych prowadzonych w Batumi, 9 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wiadomości” / Materiał o możliwości zwrócenia się do prokuratorów IPN pisemnie w sprawie rewizji wyroków z okresu stalinowskiego i stanu wojennego, 22 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z dyrektorem BRP o nagrodzie „Kustosz Pamięci Narodowej”, 26 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Rozmowy Niedokończone” / Wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, 26 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- „Informacje Dnia” / Wiceprezes Mateusz Szpytma udzielił wypowiedzi na temat rodziny Ulmów w związku z papieskim dekretem o jej męczeństwie, 17 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Radio Wnet**

- Cykl audycji „Popołudnie Wnet” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim o stanie wojennym, 14 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Radio dla Ciebie**

- Rozmowa z Jakubem Kornackim, reżyserem spektaklu *Obywatel Junod*, zaprezentowanego w ramach Teatru Pełnego Pamięci, 23 listopada. Odpowiedzialne: BWK.

### **Pasmo Siódma9**

- „Siódma – Dziewiąta. Poranek rozgłośni katolickich” / Rozmowa z wiceprezesem Krzysztofem Szwagrzykiem podsumowująca prace poszukiwawcze w 2021 r. oraz plany BPII na 2022 r., 7 stycznia; rozmowy z dyrektorem BRP o burzeniu pomników (w związku z demontażem pomnika poświęconego Armii Czerwonej w Chrzowicach), 23 marca; o Polakach ratujących Żydów w czasie okupacji (w związku z upamiętnieniem rodziny Baranków z Miechowa, zamordowanej przez Niemców za ukrywanie Żydów), 24 marca; o projekcie IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 31 marca; o mordzie katyńskim, 13 kwietnia; o Zbigniewie Brzezińskim, 31 maja; w rocznicę Czerwca '56, 28 czerwca; w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; o wizycie w IPN przedstawicieli Obywatelskiego Sojuszu Obrony Praw Człowieka z Korei Północnej, 9 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Radio Centralnej Grupy Działań Psychologicznych w Bydgoszczy**

- Akcja „N” / Udział pracownika Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 w audycji poświęconej akcji „N”, 22 listopada. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).

### **Radio SuperNova**

- Rozmowa z dyrektorem BRP na temat likwidacji przez IPN sowieckich pomników, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Radio Vox FM Warszawa**

- Rozmowa z dyrektorem BRP na temat likwidacji przez IPN sowieckich pomników, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **RMF FM**

- Rozmowa z dyrektorem BRP na temat Akcion „Reinhardt”, 15 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Opinie i Komentarze” / Prezes Karol Nawrocki był gościem audycji, podczas której rozmawiano o projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 23 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- Sowiecka agresja na Polskę 17 września 1939 r. / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej sowieckiej napaści na Polskę w 1939 r., 17 września. Odpowiedzialne: BBH.

### **RMF24**

- Wywiad z pracownikiem AIPN *Udało się rozwiązać zagadkę fotografii z Powstania Warszawskiego* w związku z konferencją prasową poświęconą identyfikacji osób na jednym ze zdjęć z kolekcji warszawskiego fotografa i fotoreportera Henryka Śmigacza, pozyskanej do zasobu IPN w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci”, 24 stycznia. Odpowiedzialne: AIPN.
- Rozmowa z dyrektorem BRP *Łyżka to nie jest pospolita rzecz* – w Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu IPN przekazał do Muzeum Treblinka ponad 200 pamiątek po zamordowanych więźniach, 27 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z dyrektorem BRP *Duże i małe kotwice pamięci: Armia Krajowa jako wojsko legalnej polskiej władzy*, 10 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- *Jak Stalin w swej brudnej grze kopał nas po kolanie (Bugu)* / Udział pracownika IPN w audycji na temat korekty granicy w 1951 r., 15 lutego. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).
- Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat wyprowadzenia Polaków z ZSRS przez gen. Władysława Andresa, 18 marca. Odpowiedzialne: BRP.

**Tok FM**

- „Powrót do Przeszłości” / Rozmowa z pracownikiem BRP o procesie Amona Götha, 5 września. Odpowiedzialne: BRP.

**ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK****Polskie Radio Program 1**

- Cykl audycji „Przystanek Historia” / Tematami audycji były: przyłączenie Wileńszczyzny do Polski w latach 1919–1920 i wydawnictwo źródłowe Jerzy Stanisław Kuntz „Palant”, „Kotwicz”, *Spowiedź konspiratora i partyzanta* (rozmowa z pracownikiem OA). Odpowiedzialne: OBBH, OA.

**Polskie Radio Białystok**

- Cykl audycji „Tajemnice Naszych Czasów” / Obywatelski Komitet Poszukiwań Mieszkańców Suwalszczyzny zaginionych w lipcu 1945 r.; rozmowa o publikacji źródłowej *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Pomorzu i Kujawach (luty–grudzień 1945)*, red. naukowa Beata Binaszewska, Piotr Rybarczyk; rozmowa o płk. Władysławie Liniarskim ps. „Mściśław”; rozmowa o publikacji źródłowej autorstwa Jerzego Stanisława Kuntza „Palanta”, „Kotwicza”, *Spowiedź konspiratora i partyzanta*. Odpowiedzialne: OBBH, OA.
- Naczelnik OBBH wziął udział w audycji poświęconej ks. Jerzemu Popiełuszce, 25 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Naczelnik OBBH wziął udział w audycji poświęconej wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r., 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

**Radio „i”**

- „Puls Miasta” / Pracownicy OA wzięli udział w rozmowie poświęconej wydawnictwu źródłowemu autorstwa Jerzego Stanisława Kuntza „Palanta”, „Kotwicza”, *Spowiedź konspiratora i partyzanta*. Odpowiedzialne: OA.
- Cykl „Tydzień z Błogosławionym” / 7 audycji poświęconych bł. ks. Jerzemu Popiełuszce z okazji 75. rocznicy jego urodzin, 8–16 września. Odpowiedzialne: OBEN, asystent prasowy.
- *Zło dobrem zwyciężaj. Ostatnia droga ks. Jerzego Popiełuszki oraz kulisy procesu sprawców zbrodni / W związku z 38. rocznicą śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki przygotowano 7-odcinkowy cykl audycji, które przybliżają działalność kapelana Solidarności w ostatnich latach przed męczeńską śmiercią, okoliczności jego porwania oraz kulisy słynnego procesu toruńskiego, 19–27 października. Odpowiedzialne: OBEN.*
- *Fotografia ojczysta w obiektywie Jana Bułhaka – popularyzatora polskiej kultury narodowej / W ramach popularyzowania postaci zasłużonych w propagowaniu polskiej kultury narodowej przygotowano 7-odcinkowy cykl audycji przedstawiających postać fotografa Jana Bułhaka i jego pracę, dzięki której uwieczniona została Polska w przedwojennych granicach, obiekty architektoniczne, a także ważne postacie i wydarzenia historyczne, 12–20 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.*

**Delegatura IPN w Olsztynie****Polskie Radio 24**

- Cykl codziennych audycji „Temat Dnia” / Pracownik Delegatury wziął udział w audycji na temat niszczenia polskich mogił na Białorusi.

**Polskie Radio Olsztyn**

- Cykl codziennych audycji „Leksykon Historyczny IPN” / Audycja historyczna emitowana od poniedziałku do piątku o godzinie 9.15. Odcinki nawiązują do rocznic historycznych zbiegających się z czasem emisji. Pracownicy Delegatury Olsztyn uczestniczyli w następujących audycjach: *Wojenne losy polskich zimowych olimpijczyków II Rzeczypospolitej*, „Święto Pracy” w PRL,



*Generał Leopold Okulicki „Niedźwiadek”, ORP Gryf, Józef Mackiewicz, Ostatnie dni Hitlera, Związek Polaków w Niemczech, Powstanie PZPR, Zima stulecia, Wólka Wygonowska, Oddziały Akcji Specjalnej, Narodowe Zjednoczenie Wojskowe, Mikuliszki – koniec partyzanckiej nekropolii, Strzelcy ponarscy.*

- Cykl audycji „Blżej Dziejów” / Cykl audycji popularnonaukowych poświęconych głównie wydarzeniom rocznicowym. Pracownicy Delegatury uczestniczyli w następujących audycjach: *Pierwsze obozy w III Rzeszy, Organizacja i funkcjonowanie niemieckich obozów na okupowanych ziemiach Polski, Polacy ratujący Żydów podczas II wojny światowej, Zbrodnia katyńska – kaci, ofiary, ocaleni, Układ w Rapallo, Akcja scaleniowa Armii Krajowej, Kobiety w walce o niepodległość Polski, Związek Polaków w Niemczech, Wojciech Ziemiński.*
- Audycja „Odkryj Warmię i Mazury” / Odcinek poświęcony niemieckiemu obozowi w Działdowie.

### **Polskie Radio Gdańsk**

- Audycja „Kresowy Salonik Radia Gdańsk” / Odcinki z udziałem pracownika Delegatury poświęcone podziemiu niepodległościowemu.

### **ODDZIAŁ IPN GDAŃSK**

#### **Polskie Radio Program 1**

- Reportaż o Józefie Władysławie Bednarzu / W roli eksperta wystąpił pracownik OBBH, twórca jedynej biografii tego lekarza psychiatry, grudzień. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Gdańsk**

- Cykl 10 audycji *Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża. Oni ruszyli lawinę* / Odcinki poświęcone były twórcom i działaczom WZZ, 24–29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja „Strefa Historii” / *Co czwarty polski filmowiec zginął w czasie II wojny światowej* – rozmowa z pracownikiem OBEN na temat strat poniesionych w środowisku filmowym podczas II wojny światowej, 11 maja; *Studia wśród powojennych zniszczeń. Jak wyglądało życie akademickie po 1945 roku?*, 9 listopada; *Stoczniovcy do studentów w grudniu 1970: chodźcie z nami!*, 14 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Audycja „Kresowy Salonik Radia Gdańsk” / Rozmowa na temat V edycji Ogólnopolskiego Konkursu Edukacyjnego IPN „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX w.”, 8 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja „Co Za Historia” / *Gotenhafen zamiast Gdyni* – rozmowa z pracownikiem OBBH, autorem książki *Germanizacja nazw miejscowości w Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie 1939–1945*, na temat zmieniania nazw pomorskich miejscowości przez Niemców, 1 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl audycji w 40. rocznicę utworzenia Solidarności Walczącej / Zrealizowane przez OBBH przy współpracy z Radiem Gdańsk, sierpień. Odpowiedzialne: OBBH.
- Dyskusja z udziałem dyrektora Oddziału oraz dr. Adama Chmieleckiego i Mateusza Smolany w 40. rocznicę utworzenia Solidarności Walczącej, 26 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### **Radio z Charakterem**

- Audycja „Śniadanie z Mistrzem” / Rozmowa z autorem książki *Eugeniusz Bodo – z wielkiego ekranu w otchłań Gulagu*, 20 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Delegatura IPN w Bydgoszczy**

#### **Polskie Radio Pomorza i Kujaw**

- Konkurs o Armii Krajowej / Na antenie radia 1 marca przez cały dzień zadawane były pytania na temat Polskiego Państwa Podziemnego.

**Radio Maryja**

- Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / Wywiad z prof. Mirosławem Golonem, 27 stycznia.
- Deportacje mieszkańców Pomorza na Wschód / Wywiad z zastępcą dyrektora Oddziału.

**ODDZIAŁ IPN KATOWICE****Polskie Radio Katowice**

- Cykl audycji „Z Myślą o Niepodległej” / Cykl comiesięcznych audycji radiowych nawiązujących do kalendarza ściennego pod takim samym tytułem, wydawanego przez Oddział IPN Katowice od 2018 r. Wyemitowano audycje: *Górny Śląsk po październiku 1921 r.*, *Korfanty w początkach województwa śląskiego*, *General Stanisław Szeptycki i jego wojsko na Górnym Śląsku*, *Objęcie części Górnego Śląska przez administrację niemiecką*, *Józef Piłsudski na Górnym Śląsku*, 25 września. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Cykl audycji „Szkoła Bardzo Wieczorowa” / W ramach cyklu popularyzującego wiedzę z różnych dziedzin przygotowano audycję *Prawdy i mity o Katyniu*. Zaprezentowano w niej najnowszy stan wiedzy o zbrodni katyńskiej, zwracając uwagę na specyfikę operacji z 1940 r. wpisującej się w program masowych zbrodni politycznych popełnionych przez reżim komunistyczny w Rosji od 1918 r. Zaakcentowano brak współpracy ze stroną rosyjską w wyjaśnieniu wszystkich okoliczności zbrodni. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cykl audycji „Działo się” / Cykl cotygodniowych audycji i podcastów poświęconych różnym aspektom wydarzeń historycznych, mających wpływ na naszą dzisiejszą świadomość społeczną, narodową i kulturową. Wśród zrealizowanych tematów znalazły się: cykl dotyczący polskich badaczy Syberii (*Ewa Felińska, Maria Czaplicka, Agaton Giller, Jan Czerski, Aleksander Czekanowski*), cykl dotyczący bohaterów II RP (*Bolesław Wieniawa-Długoszowski, Jan Brandys, Edward Śmigły-Rydz*), cykl o przegranych wojnach Rosji (*Wojna krymska, Wojna zimowa, Biała śmierć, Wojna rosyjsko-japońska, Wojna czecheńska, Wojna Ojczyźniana*), cykl dotyczący rosyjskich antybohaterów i ich wpływu na współczesność (*Iwan IV Groźny, Iwan kobieciarz, Piotr I, Katarzyna II, Wielki książę Konstanty, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński, Józef Stalin*); cykl bohaterowie Ukrainy (zaprezentowano sylwetki Symona Petlury, Iwana Mazepy, Bohdana Chmielnickiego i Tarasa Szewczenki). Zrealizowano również audycje okolicznościowe: *Wakacje a historia, Biografia królowej Elżbiety I, Konstytucja 3 maja* oraz *Rocznica Bitwy Warszawskiej*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad w przededniu podpisania przez prezydenta RP Andrzeja Dudę ustawy o ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich. Dotyczył wagi nowego święta i związanych z nim oczekiwań społecznych, 7 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cykl audycji „Rozmowa Dnia” / Audycja nawiązująca do nowo ustanowionego przez prezydenta RP Narodowego Dnia Powstań Śląskich. Rozmawiano o znaczeniu nowego święta narodowego, wydarzeniach związanych z decyzją o przekazaniu Polsce części Górnego Śląska i uroczystych obchodach tego wydarzenia w 1922 r., 7 czerwca; 41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Rozmowa z dyrektorem Oddziału o wydarzeniach sprzed 41 lat i pamięci o nich, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, OIPN.
- Wypowiedź pracownika OBEN w związku z 95. rocznicą powstania Polskiego Radia w Katowicach oraz otwarciem wystawy IPN poświęconej przedwojennej radiofonii, 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Historia na Ekranie” / Cykl audycji nagranych w ramach projektu pod tym samym tytułem realizowanego przy współpracy IPN, Instytucji Filmowej „Silesia Film” i Polskiego Radia Katowice. W audycjach odniesiono się do filmowej historii Ewangeliarza z Kells, omówiono filmy: *Europa, Europa* w reż. Agnieszki Holland oraz *Gdzie jest Anne Frank* w reż. Ariego Folmana. Poruszono również kwestie II wojny światowej, Holokaustu oraz prześladowania Żydów. Odpowiedzialne: OBEN.

**Radio eM**

- Magazyn historyczny „A To Historia” / W ramach cyklu zaprezentowano tematy poświęcone historii najnowszej oraz bieżącą aktywność Oddziału. Rozmawiano m.in. o międzynarodowych reakcjach na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce, nowej tece edukacyjnej IPN o stanie wojennym, rocznicy wyzwolenia KL Ravensbrück. Wyemitowano audycje: *Policja Województwa Śląskiego* i *Bramy do Polski*. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Co wydarzyło się 11 listopada?* / Audycja zrealizowana na żywo 9 listopada dotycząca Święta Niepodległości. Przypomniano w niej wydarzenia sprzed ponad stu lat związane z przyjazdem Józefa Piłsudskiego do Warszawy oraz przekazaniem mu władzy wojskowej w powstającym niepodległym państwie polskim. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź dotycząca I Olimpiady Gier Planszowych organizowanej w Katowicach. Poruszono w niej kwestie popularności gier planszowych IPN oraz ich zastosowania jako narzędzia edukacyjnego, służącego przekazywaniu wiedzy historycznej, 24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

**Radio Fiat**

- Wypowiedź dotycząca działalności Przystanku Historia Centrum Edukacyjnego IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie / Zapowiedź m.in. wydarzeń w Przystanku z cyklu „Wieczór gier edukacyjnych”, 23 marca i 11 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rozmowa zapowiadająca wykład *Na terytorium wroga. Wypad na Grenzwinkel, czyli 74. Górnośląski Pułk Piechoty w obronie linii Liswarty 1 IX 1939* w Przystanku Historia IPN w Częstochowie, 28 marca / Wypowiedź dotycząca samego wykładu, 31 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rozmowa zapowiadająca wykład *Jak Dawid z Goliatem. Bataliony Obrony Narodowej w obronie Kłobucka i Koszęcina 1 IX 1939. Mity a rzeczywistość*, 20 kwietnia / Wypowiedź dotycząca wykładu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja z okazji 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej / Tematem rozmowy były pierwsze dni września 1939 r. w regionie częstochowskim, przebieg walk i niemiecka zbrodnia popełniona na mieszkańcach Częstochowy w „krwawy poniedziałek”, 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad zapowiadający wykład *Szkice z bojów Krakowskiej Brygady Kawalerii pod Kaletami i Woźnikami we wrześniu 1939 r.* w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie, 18 października. Odpowiedzialne: OBEN.

**Studio Częstochowa**

- Wywiad / Wypowiedź dotycząca wykładu *Jak Dawid z Goliatem. Bataliony Obrony Narodowej w obronie Kłobucka i Koszęcina 1 IX 1939. Mity a rzeczywistość*, który odbył się w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

**Radio Wnet**

- „Popołudnie Wnet ze Lwowa” / Audycja z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa na Wołyniu poświęcona trudnej tematyce relacji z Ukraińcami: poruszono kwestię genezy zbrodni wołyńskiej; przytoczono rozmowy z żyjącymi świadkami ukraińskich mordów; wskazano, że ich opowieści łączyło zapewnienie o dobrych stosunkach między Polakami na Wołyniu a ukraińskimi sąsiadami, 11 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

**Tvoja Polska Stacja**

- Wypowiedź dotycząca działalności Centrum Edukacyjnego IPN Przystanek Historia im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie, 7 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

**Radio Eska**

- Rozmowa na temat obchodów 100. rocznicy objęcia części Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą (w Katowicach, Warszawie, Krakowie i we Lwowie), a także znaczenia tego wydarzenia i jego wpływu na rozwój II RP, 26 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

**ODDZIAŁ IPN KRAKÓW****Polskie Radio Program 2**

- Cykl „Strefa Literatury” / *Józef Mackiewicz jako antykomunista*, rozmowa z pracownikiem OBBH, 1 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „Zawsze w Kontrze” / *Józef Mackiewicz – jego twórczość wciąż żyje*, rozmowa z pracownikiem OBBH, 4 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

**Polskie Radio Program 3**

- Cykl „Trójka Literacka” / *Pamiętajmy o Hemarze. Wszechstronny mistrz słowa*, 20 lutego; *Pary literackie emigracji. Adam Pragier i Stefania Zahorska*, 3 kwietnia – rozmowy z pracownikiem OBBH. Odpowiedzialne: OBBH.

**Polskie Radio Program 4**

- Audycja „Zaklinacze Czasu” / *Katyń. 47 lat czekania na prawdę* – rozmowa z naczelnikiem OBUWiM, 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

**Polskie Radio 24**

- Cykl „Temat Dnia” / Dyskusja z pracownikiem OBBH o polityce wschodniej w kontekście historycznym i współczesnym, 5 maja; audycja *17 września 1939*, 16 września; audycja *Londyn żywy. O wystawie portretów wybitnych Polaków w Krakowie* z udziałem pracownika OBBH, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „Stan Rzeczy” / Rozmowa z pracownikiem OBBH *Zygmunt Nowakowski. Najpopularniejszy krakowianin w latach trzydziestych*, 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Świat w Powiększeniu” / Wywiad z naczelnikiem OBUWiM na temat *Paktu Ribbentrop–Mołotow*, 23 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- „Informacje Dnia” / Wypowiedź pracownika OBBH na temat Mieczysława Gila w dniu jego pogrzebu, 7 października. Odpowiedzialne: OBBH.

**Polskie Radio Kraków**

- Cykl audycji „Posłuchaj Historii” / Audycje, w których omawiano tematy zarówno krakowskie, jak i małopolskie oraz ogólnokrajowe, a czasem zagadnienia z historii powszechnej z udziałem historyków IPN, zaproszonych gości, świadków historii bądź naukowców specjalizujących się w danym okresie. Można było usłyszeć ciekawe historie będące wynikiem badań naukowych IPN, odnalezione w zbiorach archiwalnych lub przedstawione w najnowszych publikacjach Oddziału. Dyskutowano m.in. o reakcji amerykańskich placówek dyplomatycznych na wprowadzenie stanu wojennego i jego przebieg, o sposobach przechwytywania przez peerelowskie służby specjalne korespondencji dyplomatycznej Stanów Zjednoczonych, o fenomenie „Buntu Młodych” i „Polityki” – jednego z najciekawszych środowisk intelektualnych dwudziestolecia międzywojennego, o Konspiracyjnym Wojsku Polskim – jednym z największych poakowskich oddziałów w Polsce centralnej, o pomocy Żydom w czasie II wojny światowej, o ks. Adolfie Chojnackim – laureacie przyznanej pośmiertnie nagrody „Kustosz Pamięci Narodowej” w 2022 r., o polskiej Policji Państwowej, PZPR w Krakowie, wywiadach z Biura „B”, kampanii polskiej 1939 r., Józefie Mackiewicz, sprawie Stanisława Zawady, operacji usunięcia krzyża w Nowej Hucie w 1960 r.; wyemitowano audycję z udziałem naczelnika OBUWiM i pracownika OBBH *Ratujcie – jeszcze nie jest za późno!*, 16 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN, WSdsPił.

- Cykl „»Przyjmuję Cię w szeregi Armii Polskiej...« – Armia Krajowa w Archiwum Radia Kraków” / Udział dyrektora Oddziału i pracownika WSdsPiI w audycji *Czym była Armia Krajowa?*, 22 lutego; wypowiedź pracownika WSdsPiI o książce *W oddziale „Babinicza”. Działalność oddziału Konspiracyjnego Wojska Polskiego „Jastrzębie”/„Oświęcim” i losy jego partyzantów*, 8 marca; rozmowa „*Steny – znakomite, a z granatami różnie było...*”, 27 kwietnia; rozmowa *Rozkaz: ognia! – wielkie bitwy partyzanckie*, 25 maja; audycja *Cenna przesyłka – Operacja Most III*, 29 czerwca; udział pracownika OA w audycji poświęconej akcjom likwidacyjnym wykonywanym przez żołnierzy AK, 27 lipca; audycje z udziałem pracownika OBUWiM: *Partyzanckie republiki – wolne skrawki Polski*, 31 sierpnia oraz *Polowanie na akowców o sytuacji żołnierzy AK na Kresach Wschodnich po wkroczeniu Armii Czerwonej*, 26 października; audycja z udziałem naczelnika OBUWiM: *Zamach na Baumgartena*, 25 listopada. Odpowiedzialne: OBBH, OBUWiM, OA, WSdsPiI.
- Cykl audycji „Po Co Nam Historia?” / Rozmowy z pracownikami OBBH podczas audycji: *Strajki w Nowej Hucie*, 27 maja; *Wybory kontraktowe 4 VI 1989 r.*, 10 czerwca; *Czerwiec 1956 i 1976 r.*, 24 czerwca; rozmowy z naczelnikiem OBUWiM: *Powstanie Warszawskie*, 5 sierpnia; *Wojna 1920 r.*, 12 sierpnia; rozmowa z pracownikami OBBH na temat kampanii wrześniowej 1939 r., 14 września; audycja z udziałem naczelnika OBUWiM *17 września 1939*, 17 września; rozmowa z pracownikiem OBBH *Wierny prawdzie – Józef Mackiewicz*, 12 października; rozmowy z pracownikami OBBH i OBEN *Wybór kard. Karola Wojtyły na papieża 1978* oraz *Zabójstwo ks. Jerzego Popiełuszki 1984*, 14 października; rozmowa z pracownikiem OBBH na temat przekazania Polsce dokumentów katyńskich, 21 października; rozmowa z pracownikiem OBBH *Odzyskanie niepodległości*, 4 listopada. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN, OBUWiM.
- Audycja „O Tym Się Mówi” / Pierwsza edycja konkursu historycznego z cyklu „2 pytania, 2 nagrody, 2 szanse – Armia Krajowa w Krakowie i Małopolsce” z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK, 25 kwietnia. Druga edycja radiowego konkursu edukacyjnego „2 pytania, 2 nagrody, 2 szanse. Armia Krajowa w Krakowie i Małopolsce”, 30 maja, 20 czerwca, 11 lipca, 17 października, 28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja *Co zdecydowało o tym, że w 1989 roku możliwa była implozja bloku wschodniego?* / Rozmowa z udziałem naczelnika OBUWiM, 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Cykl „Rozmowa Radia Kraków” / Rozmowa z pracownikiem OBBH na temat Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „Koło Kultury” / Rozmowa z pracownikiem OBBH *Niezlomni na wystawie „Londyn żywy”*, 6 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Polityka dla Dorosłych” / Rozmowa z pracownikiem OBBH *Aleksander Bocheński*, 7 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBBH na temat samospalenia Ryszarda Siwca, 8 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- *Mecenas idealów, czyli rzecz o Stanisławie Mierzwie* / Udział pracownika OA w audycji poświęconej wybitnej postaci ruchu ludowego, jednemu z przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, ofierze prześladowań komunistycznych, 18 września. Odpowiedzialne: OA.
- Audycja „Rozmowy o Wierze” / Rozmowa z pracownikiem OBBH *Niepodległość a katolicyzm*, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

### Radio Wnet

- *O Józefie Mackiewiczu w 37. rocznicę śmierci* / Dyskusja z udziałem pracownika OBBH na temat życia i działalności Józefa Mackiewicza, 31 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

### Radio Boboła Londyn

- Audycja „...po 18.00” / Rozmowa z pracownikiem OBBH na temat książki *Gmina. Życie codzienne na południu „Polskiego Londynu” od lat pięćdziesiątych po osiemdziesiąte XX wieku (dzieje Gminy Polskiej Londyn-Południe 1955–1988)*, 16 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

### Radio Nadzieja

- Wywiad udzielony przez pracownika OKŚZpNP o grypsach z celi płk. Łukasza Ciepłińskiego w związku z koncertem słowno-muzycznym *Grypsy z celi śmierci*, zaprezentowanym 13 września w Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.

### RDN Małopolska

- Audycja „Słowo za Słowo” / Pracownik OBBH wziął udział w rozmowie na temat rocznicy agresji sowieckiej na Polskę, 15 września. Odpowiedzialne: OBBH.

### Radio Plus

- Audycja *Sylwester w PRL* z udziałem pracownika OBUWiM, 29 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### Delegatura IPN w Kielcach

#### Polskie Radio Program 1

- Cykl audycji „Przystanek Historia” / Odcinek *Sfalszowane wybory do Sejmu Ustawodawczego* z udziałem pracownika OBBH dotyczący wyborów z 19 stycznia 1947 r., 26 stycznia.

#### Polskie Radio Kielce

- *Ciekawe spotkanie z historią w Ostrowcu* / Rozmowa z pracownikiem OBBH o żołnierzach wyklętych, 9 kwietnia.
- Audycje z udziałem historyków Delegatury dotyczące ważnych wydarzeń z najnowszej historii Polski, rocznic historycznych oraz wydarzeń naukowych organizowanych przez Delegaturę. Poruszano m.in. następujące tematy: okupacja niemiecka i straty wojenne, program działania i główne założenia Solidarności Walczącej, problemy wsi kieleckiej po II wojnie światowej na podstawie źródeł kościelnych, rocznica pogromu Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r., Sergiusz Papliński – jeden z najmłodszych żołnierzy „Szarego”, „Kawki”, Akcja „Reinhardt” w dystrykcie radomskim, publikacja *Stan badań nad pomocą Żydom na okupowanych ziemiach polskich. Przegląd piśmiennictwa* oraz konferencja naukowa „Akcja »Reinhardt« w regionie kieleckim. W 80. rocznicę niemieckiego ludobójstwa Żydów”.
- Cykl audycji „Dorota Koczwańska-Kalita” / Rozmowa *Solidarność Walcząca chciała radykalnego odcięcia od komunizmu* w związku z 40-leciem powstania SW, 13 czerwca; *Heda „Szary” był nieskazitelnym moralnie* w związku z rocznicą rozbicia więzienia kieleckiego i koncertem telewizyjnym, który upamiętnił to wydarzenie oraz żołnierzy biorących udział w akcji, 5 lipca.
- Debata radiowa *Punkty widzenia: czy Europa i świat wyciągnęły wnioski z podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow?* / Rozmowa w programie publicystycznym na temat historycznych i współczesnych kontekstów paktu Ribbentrop–Mołotow, 23 sierpnia.
- *Nasz kraj poniósł największe straty w wyniku działań Hitlera* / Rozmowa z naczelnik Delegatury o wojennych zniszczeniach Polski, 1 września.
- *Stan wojenny – czy pamiętamy, kto za niego odpowiada?* / Radiowy program publicystyczny na temat stanu wojennego z udziałem gości w studiu i słuchaczy wypowiadających się na antenie, 13 grudnia.

#### Radio eM Kielce

- *Akcja „Reinhardt” była ludobójstwem Żydów na masową skalę* / audycja w 80. rocznicę akcji „Reinhardt” z udziałem pracownika OBUWiM, 13 stycznia.
- Cykl audycji z udziałem historyków Delegatury na temat strat osobowych i materialnych na wsi kieleckiej, pogromu Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. i losu kieleckich Żydów w czasie II wojny światowej.
- Cykl „Historia na Fali” / W ramach cyklu audycji wyemitowano następujące odcinki: rozmowa z pracownikiem OBBH o wyborach 1947 r. *Sfalszowane wybory w 1947 roku ułatwiły komunistom rozprawienie się z demokratyczną opozycją*, 27 stycznia; pracownik OBEN opowiedział o polskim antykomunistycznym podziemiu niepodległościowym po II wojnie światowej – *Żołnierze Niezłom-*

- ni, 24 lutego; rozmowa z pracownikiem OBEN – *Siostry zakonne matkami dla żydowskich dzieci*, 7 kwietnia; rozmowa z pracownikiem OBEN *Katyńska zbrodnia ludobójstwa*, 21 kwietnia; audycja z udziałem pracownika Delegatury *W PRL istniały duże różnice między propagandą a rzeczywistością*, 12 maja; audycja z udziałem pracownika Delegatury *Wystawa multimedialna opowiada młodzieży o zbrodni katyńskiej*, 26 maja; audycja *Warto debatować o wydarzeniach z 4 lipca 1946 roku w Kielcach* – rozmowa z pracownikiem Delegatury przed debatą naukową na temat pogromu Żydów, 23 czerwca; 80. rocznica Akcji „Reinhardt”, strajk młodzieży Zespołu Szkół Zawodowych we Włoszczowie w grudniu 1984 r., stan wojenny i społeczne skutki wydarzeń z 13 grudnia 1981 r.
- *Armia Krajowa podczas II wojny światowej była fenomenem w Europie* / W audycji z okazji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK uczestniczył pracownik OA, 9 lutego.
  - Cykl „A To Historia” / W ramach cyklu wyemitowano następujące odcinki: rozmowa z udziałem pracownika OBEN *Przerwana czy zmarnowana? Dekada rządów Edwarda Gierka*, 18 lutego; rozmowa z udziałem pracownika OBBH na temat Polaków ratujących Żydów w czasie okupacji niemieckiej *Ratowali Żydów pomimo groźby śmierci*, 25 marca.
  - Cykl „Prawdę Mówiąc” / 1 marca w audycji dotyczącej Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych uczestniczył pracownik OBEN; rozmowa z naczelnik Delegatury *Solidarność Walcząca chciała obudzić Polaków* – w związku z 40-leciem powstania Solidarności Walczącej, 10 czerwca; *Pamiętajmy o Michniewie* – rozmowa w związku z 79. rocznicą pacyfikacji Michniewa, 12 lipca; *Pamiętajmy o Powstaniu Warszawskim* – rozmowa w związku z 78. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; rozmowa na temat strat osobowych i materialnych w regionie kieleckim w czasie II wojny światowej.
  - *Dziś 83. rocznica wybuchu II wojny światowej* / Rozmowa z pracownikiem Delegatury o kontekście historycznym wybuchu II wojny światowej z odniesieniem do aktualnej sytuacji na Ukrainie, 1 września.
  - *Dziś mija 83. rocznica agresji ZSRS na Polskę* / Rozmowa z pracownikiem Delegatury na temat agresji ZSRS na Polskę z nawiązaniem do wydarzeń z historii i aktualnej sytuacji na Ukrainie, 17 września.
  - *Święty Jan Paweł II wspominał z szacunkiem historię miejsc, do których przyjeżdżał* / Audycja historyczna o wizytach papieża Polaka w regionie świętokrzyskim i jego stosunku do tego regionu, 13 października.
  - *Wdzięczni bohaterom – żołnierzom Armii Krajowej walczącym na Kielecczyźnie* / Debata dotycząca AK z udziałem pracownika Delegatury oraz uczniów II Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Starachowicach, 21 października.
  - *Historia Polski pokazuje, że wolność nie była nam dana raz na zawsze* / Rozmowa z naczelnik Delegatury na temat Narodowego Święta Niepodległości i nowoczesnej edukacji historycznej, 10 listopada.
  - *Mam kontakt z rodzinami żołnierzy walczących na Westerplatte* / Rozmowa z pracownikiem Delegatury na temat westerplaczczyków pochodzących z Kielecczyzny, aktualnych badań nad obroną Westerplatte oraz późniejszych losów żołnierzy, 17 listopada.
  - *Po akcji „Reinhardt” wiele żydowskich miasteczek przestało istnieć* / Audycja o Akcji „Reinhardt” na Kielecczyźnie ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń w Chmielniku, 24 listopada.
  - *Absurdy PRL pokazane w popularnych serialach z lat 80. XX wieku* / Audycja popularnonaukowa z udziałem pracownika Delegatury, 27 listopada.
  - *Strajk o krzyże we Włoszczowie w 1984 roku był odważny* / Rozmowa o antykomunistycznej akcji protestacyjnej młodzieży z Włoszczowy, 1 grudnia.
  - *Stan wojenny w 1981 roku był wprowadzony bezprawnie* / Audycja historyczna na temat genezy i przebiegu stanu wojennego w Polsce, 15 grudnia.

## ODDZIAŁ IPN LUBLIN

### Polskie Radio 24

- Cykl „Towarzystwo Niepokornych” / Wypowiedź pracownika OBBH o strajkach Lubelskiego Lipca 1980 r., 11 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

- Wypowiedzi dyrektora Oddziału w różnych audycjach i programach informacyjnych. Odpowiedzialny: OIPN.

### **Polskie Radio Lublin**

- Wypowiedź pracownika OBEN w reportażu *Biskup Juliusz Bursche*, 20 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź pracownika OBEN na temat zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź pracownika OBEN dotycząca warsztatów „Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy”, 27 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Aktualności” / Udział w programie na temat kobiet w konspiracji czasu wojny i w podziemiu niepodległościowym w związku z Dniem Kobiet, 8 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedzi pracowników OBBH w reportażu historycznym *Wybawiciel*, 23 marca; *Cztery lata w ukryciu*, 3 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikami OBBH na temat Domu Sierot Sióstr Służebniczek w Turkowicach po konferencji z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów podczas okupacji niemieckiej „Dom ocalenia – siostry służebniczki z Turkowic na ratunek dzieciom żydowskim”, 24 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat „Spaceru pamięci” w Lublinie i rocznicy Powstania w Getcie w Warszawie, 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź asystenta prasowego Oddziału na temat koncertu *Szczęśliwa Trzynastka* zorganizowanego przez IPN, 20 kwietnia. Odpowiedzialny: asystent prasowy.
- Wypowiedzi dyrektora Oddziału dla różnych audycji i programów informacyjnych, m.in. „Gościa Radia Lublin”. Odpowiedzialny: dyrektor OIPN.
- Wypowiedź pracownika OA na temat Dni Otwartych w Oddziałowym Archiwum IPN w Lublinie z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów, 9 czerwca. Odpowiedzialne: OA.
- Reportaż historyczny *Janusz Rożek – dwa lata przed Lubelskim Lipcem* / Wypowiedź pracownika OBBH o działalności Janusza Rożka, współtwórcy Komitetu Samoobrony Chłopskiej Ziemi Lubelskiej i działacza „Solidarności” rolniczej, 3 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „Cisza w Eterze” / Wypowiedź pracownika OBBH o strajkach Lubelskiego Lipca 1980 r., 11 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Wolne Związki Zawodowe” / Wypowiedź pracownika OBBH o Lubelskim Lipcu 1980 i NSZZ „Solidarność”, 14 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Radio Maryja**

- „Aktualności Dnia” / Wypowiedzi dyrektora Oddziału związane z bieżącymi wydarzeniami. Odpowiedzialny: OIPN.
- Cykl „Rozmowy Niedokończone” / Udział dyrektora Oddziału w audycji na temat Dnia Wolności i Solidarności, 31 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### **Radio Wnet**

- Udział zastępcy naczelnika OA w audycji o Narodowym Dniu Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 28 lutego. Odpowiedzialny: OA.

### **Nowe Radio**

- Udział w audycji poświęconej mobilnym grom miejskim „O Wilkach mowa”, „Na ratunek Matejce”, „Przeszliśmy – Niepokonani”, 27 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Radio Centrum**

- Wypowiedź pracownika OBEN dotycząca wystawy multimedialnej *20 – 40 – 20*, 25 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.



- Audycja radiowa z okazji Dnia Solidarności i Wolności / Wypowiedź pracownika OBBH o Lubelskim Lipcu 1980 i NSZZ „Solidarność”, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Radio Nowy Świat**

- Wypowiedź pracownika OA dotycząca Dni Otwartych w Oddziałowym Archiwum IPN w Lublinie z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów, 9 czerwca. Odpowiedzialne: OA.

### **Delegatura IPN w Radomiu**

#### **Polskie Radio Program 4**

- Wywiad z pracownikiem Delegatury na temat prezydenta RP na uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego, 26 listopada.

#### **Polskie Radio Szczecin**

- Wypowiedź pracownika Delegatury z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, 27 stycznia.

### **Radio Plus Radom**

- Cykl „Historia, Jakiej Nie Znamy” / Audycje poświęcone wydarzeniom historycznym, ważnym dla regionu radomskiego oraz kraju: *Konkurs „Żołnierze Armii Krajowej z mojego regionu”*, 2 lutego; *Pamięć o żołnierzach drugiej konspiracji*, 28 lutego – 1 marca; *Pokolenie żołnierzy niezłomnych – „Zagończyk”*, 16 marca; *Szczególny Dzień Pamięci*, 31 marca; *Publikacja „Radomskie Życiorysy: Żołnierze Armii Krajowej”*, 1 maja; *Oddali hołd bohaterowi rtm. Witoldowi Pileckiemu*, 24 maja; *Wspomnienie o płk. pil. Władysławie Gnysiu*, 4 czerwca; *Powojenne tradycje lotnicze ziemi radomskiej*, 8 czerwca; *50 lat temu w Radomiu powrócił na peregrynację obraz Czarnej Madonny*, 19 czerwca; *Publikacja „Czerwcowe Kwiaty czyli (nie)ciche bohaterki Radomskiego Czerwca '76”*, 23 czerwca; *Pamięci rtm. Witolda Pileckiego*, 25 czerwca; *102. rocznica śmierci kpt. Józefa Marjańskiego*, 18 sierpnia; *95 lat lotnictwa wojskowego w Radomiu*, 12 września; *Akcja na stacji Rożki: 1942*, 20 września; *Obrona Grodna przed Sowiecami*, 21 września; *Sowiecki rozbiór osamotnionej Polski*, 28 września; *IPN przedstawił „Grę Szyfrów”*, 12 października; *Uczniowie z Iłży poznali „Grę Szyfrów”*, 20 października; *Polska Organizacja Wojskowa w Radomiu*, 26 października; *Jeden z trzech cichociemnych – Wincenty Michalczewski*, 21 listopada; *Grudniowe wspomnienia stanu wojennego*, 28 listopada; *Stan wojenny w Radomiu i regionie*, 14 grudnia; *Miejsca internowania w stanie wojennym*, 21 grudnia.

### **ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ**

#### **Polskie Radio Program 1**

- Wywiad na temat zagłady Romów i Sinti, 10 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Gość po 8” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o stosunku współczesnych Rosjan do zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad na temat komiksu edukacyjnego i operacji „Dorsze”, 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad z dyrektorem Oddziału na temat książki o Janie Kowalewskim, 26 października. Odpowiedzialny: OIPN.
- „Historyczne Wydarzenie Tygodnia” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o mjr. Bolesławie Kontrymie ps. „Żmudzin”, 9 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Debata Historyczna Radia Łódź” / Rozmowy poświęcone żołnierzom wyklętym, 31 stycznia, 28 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Dziennik Zachodni”/ Wywiad z pracownikiem OBBH o Stanisławie Sojczyńskim ps. „Warszyc” z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 6 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Udział pracownika OBBH w audycji „Towarzystwo Niepokornych” na temat zbrodni sowieckich w Polsce po II wojnie światowej, 9 maja. Odpowiedzialne: OBBH.

- Wywiad z dyrektorem Oddziału na temat wystawy *Z łagrów na Monte Cassino. General Władysław Anders i 2. Korpus Polski / From the Soviet Gulag to Monte Cassino. General Władysław Anders and the Polish II Corps / Dai gulag a Montecassino. Il generale Władysław Anders e il 2° Corpo Polacco* w Cassino we Włoszech, 12 maja. Odpowiedzialny: OIPN.
- Audycja „Temat Dnia” / Udział pracownika OBBH programie „Gość PR 24” na temat 76. rocznicy aresztowania dowódcy Konspiracyjnego Wojska Polskiego kpt. Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc”, 2 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Łódź**

- Wywiad na temat projektu OBUWiM „Łódzkie Bojowniczkę Niepodległości”, 8 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Debata historyczna z udziałem dyrektora Oddziału w 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK, 14 lutego. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat Stefana Roweckiego oraz poświęconej mu wystawy, 14 lutego i 16 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Konkurs radiowy „Stefan Rowecki”, 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Gość po 8” / Udział dyrektora Oddziału w audycji poświęconej żołnierzom wyklętym, 1 marca; wywiad z dyrektorem Oddziału w związku z promocją książki o Janie Kowalewskim, 25 października; rozmowa z pracownikiem OA – współautorem publikacji *Stan wojenny w regionie łódzkim w dokumentach Służby Bezpieczeństwa* – o przyczynach, przebiegu i konsekwencjach wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OIPN, OA.
- „Audycja po 22” / Udział dyrektora Oddziału w audycji o Polakach ratujących Żydów, 24 marca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat wystawy plenerowej *Pokolenie Baczyńskiego*, 15 i 17 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Debata” / Udział pracownika OBBH w programie na temat przewrotu majowego 1926 r., 16 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z dyrektorem Oddziału na temat międzynarodowej konferencji naukowej „Zwycięzcy i zwyciężeni – więźniowie obozów sowieckich, cz. II”, 2 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad z dyrektorem Oddziału w związku z uroczystościami pogrzebowymi ofiar terroru komunistycznego ekshumowanych przez IPN, 8 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału na temat Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, 14 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat Stefana Roweckiego oraz wystawy plenerowej poświęconej Armii Krajowej, 21 czerwca, 11 listopada. Odpowiedzialny: OBEN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z koncertem pamięci Jerzego Bożyka w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej SA, 24 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat łodzian w Powstaniu Warszawskim, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z uczczeniem pamięci bohaterów września 1939 r., 2 września. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat dydaktycznych walorów filmu dokumentalnego *Na zawsze melomani* w reż. Rafała Mierzejewskiego, współrealizowanego przez Oddział, 5 września. Odpowiedzialny: OIPN.
- Audycja z okazji Dnia Polskiego Państwa Podziemnego na temat misji „Freston” i rajdów – lekcji historii w terenie przeprowadzanych przez OBEN Łódź. W audycji wziął udział również uczeń z drużyny laureatów rajdu, 26 września. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad *Polskie Radio. Wrzesień '39* na temat wrześniowej obrony Warszawy i społecznej akcji poszukiwań zaginionych nagrań z Września 1939 r., 5 października. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat św. Maksymiliana Marii Kolbego w 51. rocznicę beatyfikacji, 18 października. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z upamiętnieniem żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Lubochni, 18 października. Odpowiedzialny: OIPN.

- Debata historyczna / Debata z udziałem dyrektora Oddziału *Czy w latach 1980–1981 groziła Polsce interwencja wojsk sowieckich?*, 12 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z akcją „Zapał Światło Wolności” w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Polskie Radio Katowice**

- Wywiad na temat narodzin polskiej radiofonii i jej roli państwowotwórczej w związku z otwarciem wystawy *Na fali... Historia radia w II RP*, 25 listopada. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Polskie Radio Olsztyn**

- Leksykon Historyczny IPN / Udział pracownika OBBH w audycji dotyczącej kobiet w konspiracji, 23 września. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polska Agencja Prasowa**

- Wywiad na temat obozu przy ul. Przemysłowej w Łodzi w związku z prezentacją książki *Dzieci z zielonego autobusu...*, 29 listopada. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Radio Jasna Góra, Polskie Radio, Radio Fiat**

- Wywiad na temat otwarcia na Jasnej Górze wystawy *Św. Maksymilian Maria Kolbe*, 10 i 11 października. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Radio ZW**

- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z obchodami Dnia Patrona Szkoły 72. Pułku Piechoty „Radom”, 2 września. Odpowiedzialny: OIPN.

### **ODDZIAŁ IPN POZNAŃ**

#### **Polskie Radio Program 1**

- „Przystanek Historia” / Promocja książki *Aparat bezpieczeństwa w województwie poznańskim 1945–1956. Wybrane kierunki i metody (dokumenty)*, 3 kwietnia; wypowiedź dotycząca Powstania Wielkopolskiego, 28 grudnia. Odpowiedzialne: OA, OBBH.

#### **Polskie Radio Poznań**

- „Wielkopolskie Popołudnie” / Rozmowa o rozejmie w Trewirze, 16 lutego; o zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia; o Witoldzie Pileckim, 25 maja; o Czerwcu '56, 28 czerwca; o „Ślepym Antku” i akcji „Bollwerk”, 15 lipca; wypowiedź pracownika OBEN dotycząca wystawy o Armii Krajowej, 22 listopada. Odpowiedzialne: OBBH, OBUWiM, OIPN, OBEN.
- „Mała Czarna” / Rozmowa o historii KKS Lech Poznań, 18 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Magazyn Kolejorz” / Rozmowa o historii KKS Lech Poznań, 24 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedzi na następujące tematy: wystawa *20 – 40 – 20*, półfinał konkursu „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück”, zbrodnie niemieckie w Lasach Pałędzko-Zakrzewskich, 20 kwietnia; Czerwiec '56, 28 czerwca; Powstanie Warszawskie, 2 sierpnia; Dni Wydawnictwa IPN, 16 sierpnia; Irena Bobowska (z okazji Dnia Polskiego Państwa Podziemnego), 27 września; masowe egzekucje w lasach Pałędzie i Dąbrówka, 13 października, a także: zapowiedź dyskusji w ramach cyklu „Czwartek z Książką” na temat publikacji Marcina Jurka *W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej*, 20 października; zapowiedź akcji medialno-edukacyjnej „Zapał znicz pamięci”, 21 października; rozmowa o historii zakładów H. Cegielski – Poznań SA oraz zapowiedź konferencji naukowej „Zakłady HCP w XX wieku”, 25 października. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Udział w audycji poświęconej 80. rocznicy śmierci przywódców Polskiego Państwa Podziemnego w Wielkopolsce, 7 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

- *Między niebem a ziemią* / audycja o błogosławionych męczennikach – Poznańskiej Piątce, 21 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **Polskie Radio Olsztyn**

- Nagranie audycji poświęconej Służbie Cywilnej Narodu, 11 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Szczecin**

- Wywiad na temat historii Kraju Warty i książki dr. Adama Pleskaczyńskiego *Wartheland. Dzieje zbrodni*, 28 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Maryja**

- Udział w audycji poświęconej 83. rocznicy powstania Narodowej Organizacji Bojowej w Wielkopolsce, 23 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Emaus**

- Rozmowa na temat akcji „Bollwerk”, 18 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedzi na temat: Czerwca '56, 28 czerwca; bazy „Wielkopole w Powstaniu Warszawskim”, 31 lipca; Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; Dni Wydawnictwa IPN, 17 sierpnia; spotkania „Pożegnanie z Marią”, 25 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN, OBBH.

#### **Radio Zachód**

- Rozmowa o pomniku Bohaterów w Zielonej Górze, 10 maja. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Radio Eska**

- Wypowiedź na temat Czerwca '56, 27 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Radio Deon Florida**

- Wywiad promujący Przystanek Historia Chicago, 17 października. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Adam's, Chicago**

- Wywiad promujący Przystanek Historia Chicago, 17 października. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio WPNA 103.1. FM, Chicago**

- Wywiad promujący Przystanek Historia Chicago, 18 października. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Polski FM, Chicago**

- Wywiad promujący Przystanek Historia Chicago, 20 października. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Afera**

- Wypowiedź na temat Narodowego Święta Niepodległości, 10 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

### **ODDZIAŁ IPN RZESZÓW**

#### **Polskie Radio 24**

- Audycja „Historyczne Wydarzenie Tygodnia” / Tematem audycji była posługa duszpasterska i działalność abp. Ignacego Tokarczuka oraz działalność wydziałów wojskowych KPRP/KPP. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Rzeszów**

- „Wiadomości” / 80. rocznica powołania do życia Armii Krajowej / Rozmowa z naczelnikiem OBUWiM, 14 lutego; podczas audycji 9 czerwca naczelnik OBUWiM przybliżył postać Henryka Stroki i jego udziału w Powstaniu Styczniowym. Odpowiedzialne: OBUWiM.

- „Gość Dnia w Polskim Radiu Rzeszów” / Rozmowa o Narodowym Dniu Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca; rozmowa o zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia; wypowiedzi na następujące tematy: wybuch II wojny światowej, 1 września; inwazja Sowieców na Polskę w 1939 r., 17 września; uroczystości pogrzebowe Franciszka Marciniaka oraz odsłonięcie w Lubaczowie pomnika gen. Stanisława Dąbka, 6 grudnia; wprowadzenie stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wypowiedź na temat organizowanego przez OBEN w Rzeszowie konkursu „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”, 14 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cykl „Kresowe Krajobrazy” / Audycja na temat żołnierzy pochodzących z Podkarpacia, walczących o niepodległość i granice Rzeczypospolitej, 20 marca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja „Studio Dokumentu” / Programy z udziałem pracowników Oddziału: *Zwycięskie Powstanie Wielkopolskie*, 2 stycznia; *Dramat brzeski 1920*, 20 marca; *Franciszek Kolbusz – niezłomny bohater*, 10 marca; *Franciszek Kolbusz – ofiara Katynia*, 17 marca; *Dywizja Górska*, 15 sierpnia; *Leopold Lis-Kula w walce z komunistami*, 18 grudnia. Ponadto wyemitowano audycje na następujące tematy: abp Ignacy Tokarczuk (w związku z 80. rocznicą jego święceń kapłańskich), bp Jan Niemiec, rocznica agresji sowieckiej 17 września 1939 r., napad oddziałów UPA na Kuźminę i Birczę. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Wypowiedź na temat znaczenia zaangażowania lokalnej społeczności w ważne wydarzenia patriotyczne i rocznicowe, 30 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Rozmowa na temat aktualnego stanu badań nad ratowaniem ludności żydowskiej przez polskich mieszkańców Podkarpacia i o obchodach Narodowego Dnia Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Historia Duża i Mała” / W ramach cyklu poruszane były tematy dotyczące historii Polski XX w. Wyemitowano odcinki poświęcone: Janowi Kantemu Dzianottowi, ostatniemu właścicielowi Lubli, oraz jego działalności patriotycznej, służbie w AK i w organizacji „Tarcza”, 6 czerwca; „rzeczypospolitym partyzantem”: żywieńsko-niebyleckiej i iwonickiej (w związku z 78. rocznicą akcji „Burza”); obronie Huty Brzuski przed nacjonalistami ukraińskimi w latach 1942–1943 i zniszczeniu tej wsi; budowie pierwszej w Polsce szkoły podstawowej im. gen. Władysława Sikorskiego w Hyżnem; książce *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką w zakresie wschodniej części byłego województwa lwowskiego*; historii 24. Pułku Ułanów w Rzeszowie i tablicy memoratywnej przy Oddziale, 12 września. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBBH, OIPN.
- Audycja „Radio Biwak” / Wywiad na temat Józefa Piłsudskiego i jego żołnierzy z okazji Święta Wojska Polskiego, 20 sierpnia; bezpośrednia transmisja z Parku Historycznego Blizna, miejsca walki wywiadowczej i zbrojnej AK na niemieckim poligonie raketowym oraz wywiad *Armia Krajowa w walce z niemiecką bronią V*, 24 sierpnia; wywiad z okazji Dnia Podziemnego Państwa Polskiego, 27 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja „Kalejdoskop” / Wywiad z okazji Narodowego Święta Niepodległości, 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Katolickie Radio Via**

- „Aktualności” / Wypowiedź przybliżająca postać uczestnika Powstania Styczniowego Antoniego Jabczyńskiego, którego mogiła w Rzeszowie została wyremontowana ze środków IPN, 21 stycznia; rozmowa na temat zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Cykl audycji „Historia w Pamięci Zapisana” / Audycje: *Historia napadu na Birczę*, *Upamiętnienia powstańców styczniowych*, *Porozumienia rzeszowsko-ustrzyckie*, *Postać ks. Eugeniusza Dryniaka, kapelana Solidarności*; *II Międzynarodowy Konkurs „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”*, 15 marca; *Relacje Rosja–Ukraina w kontekście napaści na Ukrainę*, 9 kwietnia; Rozmawiano na następujące tematy: pomniki budzące kontrowersje w Rzeszowie (m.in. pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej na pl. Ofiar Getta), Rzeczpospolita Iwonicka w związku z 78. rocznicą akcji „Burza”, 11 maja, działalność ks. Eugeniusza Dryniaka, posługa duszpasterska ks. Michała Józefczyka z Tarnobrzega, powstanie pierwszej w Polsce szkoły podstawowej im. gen. Władysława Sikorskiego

w Hyżnem, udział żeńskich zgromadzeń zakonnych w ratowaniu żydowskich dzieci podczas okupacji niemieckiej, pomoc udzielana ludności żydowskiej w latach 1939–1945 i wsparcie niesione Polakom przez Żydów w latach 1945–1949, por. Tadeusz Lutak ps. „Pancerz” – żołnierz AK, uczestnik kampanii wrześniowej, najstarszy żyjący czołgista WP z Żurawicy, 14 września. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN, OIPN, OBUWiM.

- Audycja poświęcona 83. rocznicy obrony Rzeszowa przed Niemcami oraz uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej 24. Pułk Ułanów w Rzeszowie, 5 września. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.
- „Wiara, Ludzie, Wydarzenia” / Pracownicy OBUWiM zaprezentowali sylwetkę Franciszka Marciniaka – żołnierza AK i NZW, którego szczątki zostały odnalezione i zidentyfikowane przez IPN, 3 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Rozmowa z dyrektorem Oddziału w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, 13 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### **Radio Leliwa**

- Rozmowa w serwisie dnia w związku z Dniem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej dotycząca stanu śledztwa i badań naukowych oraz rozliczeń za zbrodnię, 12 kwietnia. Odpowiedzialny: asystent prasowy.

### **Radio Fara**

- Audycja „W Rytmie Wydarzeń” / Odcinek z okazji Dnia Sybiraka, 16 września. Odpowiedzialne: OBEN.

## **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

### **Polskie Radio Program 2**

- Audycja „O Wszystkim z Kulturą” / Wywiad z pracownikiem OBBH na temat zabójstwa Gabriela Narutowicza, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Szczecin**

- „Pokolenie Baczyńskiego” / Cykl 10 felietonów poświęconych wystawie *Pokolenie Baczyńskiego*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad na temat dzieci z Isfahanu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad na temat wystawy *Pokolenie Baczyńskiego*. Odpowiedzialne: OBEN.
- Audycja poświęcona grze edukacyjnej „Polskie Państwo Podziemne” i albumowi rysunkowemu 39/45. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cykl audycji „Nie Tak Dawno Temu” / W każdą niedzielę po godzinie 17.05 radiosłuchacze mieli możliwość słuchania o tajemnicach z nieodległej przeszłości. Wyemitowano m.in. audycje: *Wampir z Zagłębia*, *PEWEX – znamię luksusu*, *Proces Jedenastu* i *Mięso w PRL*. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad dotyczący odsłonięcia pomnika Ofiar Grudnia '70 w Szczecinie, 15 grudnia. Odpowiedzialne: asystent prasowy.
- „Radio Szczecin na Wieczór” / Udział pracownika OBBH w audycji na żywo poświęconej ks. Jerzemu Popielusze, 20 października. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Koszalin**

- Wywiad z naczelnikiem OBUWiM na temat decyzji o upamiętnieniu ofiar zbrodni sowieckich z czasów powojennych, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wywiad z pracownikiem Delegatury na temat śledztwa w sprawie nieumyślnego spowodowania śmierci niezidentyfikowanej osoby, której szczątki znaleziono w Cichym Borze, 13 października. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Koszalinie.
- Cykl audycji „Klub Historyczny Polskiego Radia Koszalin” / Odcinek *Katalog Osób Rozpracowywanych – o publikacji Instytutu Pamięci Narodowej*. Gośćmi byli emerytowany nauczyciel z Biało-

gardu Edward Flik, represjonowany przez SB w PRL, oraz zastępcę naczelnika OBL IPN w Szczecinie, 26 października. Odpowiedzialne: OBL.

- Udział pracownika Delegatury w audycji poświęconej tematyce młodzieżowych organizacji niepodległościowych na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–1956, 21 listopada. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Koszalinie.

### **Polskie Radio Łódź**

- *Jak oceniamy rządy Władysława Gomułki w kontekście porozumienia z RFN i tragedii grudniowej* / Udział pracownika OBBH w audycji radiowej, 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Radio Plus Szczecin**

- Audycja poświęcona wydarzeniom w Przystanku Historia w Szczecinie. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad dotyczący otwarcia Księgarni IPN w Szczecinie, 21 grudnia. Odpowiedzialny: asystent prasowy.

### **Radio Zachód**

- Audycja „Poranny Gość” / *Sowieckie pomniki* / Wywiad z naczelnikiem OBUWiM, 23 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### **Radio Super FM**

- Wywiad dotyczący otwarcia Księgarni IPN w Szczecinie, 28 grudnia. Odpowiedzialne asystent prasowy.

## **ODDZIAŁ IPN WARSZAWA**

### **Polskie Radio Program 1**

- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat Emila Barchańskiego, 7 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź naczelnika OBBH na temat Armii Krajowej, 9 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Kulturalna Jedyńka” / Wywiad z pracownikiem OBBH o stratach osobowych w czasie II wojny światowej, 26 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat emigracji solidarnościowej, 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Program 2**

- Audycja „Rzeczpospolite” / *14 lat rządów Władysława Gomułki. Od popularności do osamotnienia*, rozmowa z pracownikiem OBBH, 14 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Program 3**

- Audycja „Klub Trójki” / Udział pracownika OBBH w audycji na żywo poświęconej zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad o żołnierzach polskiego antykomunistycznego podziemia, 4 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio Program 4**

- Audycja „Zaklinacze Czasu” / Pracownik OBBH mówił o Edwardzie Gierku, 12 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Polskie Radio 24**

- Audycja „Historyczne Wydarzenie Tygodnia” / Udział pracownika OBBH w audycji na żywo poświęconej historii Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie, 16 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Rozmowa z naczelnikiem OBBH o zajęciu Warszawy przez Armię Czerwoną 17 stycznia 1945 r., 17 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Rozmowa z naczelnikiem OBBH o Halinie Sosnowskiej ps. „Łuna”, 26 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź naczelnika OBBH na temat AK, 27 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „PRL – Historia Prawdziwa” / Udział pracownika OBBH w nagraniu na temat Emila Barchańskiego, 10 lutego; ks. Jerzego Popiełuszki, 30 września; komunistycznych świąt państwowych, 17 listopada; telewizji w PRL, 30 maja; roli resortu spraw zagranicznych w PRL, 23 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź naczelnika OBBH na temat sowieckiej okupacji Polski po 1944 r., 1 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat symboliki Pałacu Kultury i Nauki, 8 maja. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Szczecin**

- Audycja „Nie Tak Dawno Temu” / Udział pracownika OBBH w nagraniu na temat Jerzego Kalibabki, 28 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Radio Szczecin na Wieczór” / Udział pracownika OBBH w audycji poświęconej ks. Jerzemu Popiełuszcze, 20 października. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Warszawa**

- Audycja *Zabytkowe inskrypcje wzbogacają wystawę IPN* / Wypowiedź pracownika OBBH dotycząca relokowanych inskrypcji z budynku przy ul. 11 Listopada 66, 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź dr Marty Milewskiej w audycji „Gość Radia Warszawa” przed obchodami 78. rocznicy wkroczenia na warszawską Pragę wojsk sowieckich i ludowego Wojska Polskiego – 12 września. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Katowice**

- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat konferencji IPN „»Bóg, Honor, Ojczyzna«? Imponderabilia w wojsku, aparacie bezpieczeństwa i służbach specjalnych”, 8 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Kraków**

- Audycja „Posłuchaj Historii” / Udział pracownika OBBH w audycji na temat książki *Post po karnawale*, 11 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Białystok**

- Audycja „Tajemnice Naszych Czasów” / Wywiad z pracownikiem OBBH na temat mitu Edwarda Gierka, 20 września. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Radio Plus**

- Wywiad z naczelnikiem OBBH na temat *AK – armia inna niż wszystkie*, 16 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polskie Radio Studio Reportażu i Dokumentu**

- Wypowiedź naczelnika OBBH na temat miejsc zbrodni komunistycznych w Pruszkowie, 22 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Polska Agencja Prasowa**

- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat zabójstwa Bogdana Włosika, 7 października. Odpowiedzialne: OBBH.



**Informacyjna Agencja Radiowa**

- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat albumu *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski*, 26 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat konferencji „II RP: cienie i blaski. Próba bilansu z perspektywy stulecia”, 8 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

**Pasmo Siódma9**

- „Siódma – Dziewiąta. Poranek rozgłośni katolickich” / Rozmowa na temat Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” i Szarych Szeregów, 23 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

**ODDZIAŁ IPN WROCŁAW****Polskie Radio Program 3**

- Krótka historia „Koraba” / Wywiad z prof. Tomaszem Balbusem i Joanną Dardzińską o ostatnim komendancie 1. Wileńskiej Brygady AK, historyku, dr. Romanie Korab-Żebryku, maj. Odpowiedzialne: OA.

**Radio Rodzina**

- Cykl „Odkrywamy Historię z IPN” / Rozmowy w formie wywiadów z historykami i edukatorami emitowane co dwa tygodnie: wywiad z dyrektorem Oddziału na temat 80. rocznicy utworzenia AK, 11 lutego; wywiad z naczelnikiem OA o żołnierzach wyklętych, 3 marca; wywiad z pracownikiem OBEN o ratowaniu Żydów w czasie okupacji niemieckiej, 7 kwietnia; rozmowa z dyrektorem Oddziału poświęcona RWE, 7 lipca; rozmowa z pracownikiem OBBH w 40. rocznicę protestów 31 sierpnia 1982 r. na Dolnym Śląsku i zbrodni lubińskiej, 4 sierpnia; wywiad z pracownikiem OBBH w związku z rocznicą operacji antypolskiej NKWD 1937–1938, 11 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN, OA, OBBH.
- Wywiad / Rozmowa z naczelnikiem OA w 69. rocznicę śmierci gen. Augusta Emila Fieldorfa ps. „Nil”, 24 lutego. Odpowiedzialne: OA.
- *80 sylwetek żołnierzy Armii Krajowej na 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK* / Cykl audycji prezentuje przygotowane przez pracowników OBEN biogramy wybranych postaci związanych po wojnie z Dolnym Śląskiem. Emisja odbywa się w każdy wtorek i czwartek o godz. 9.30 i 19.30. W ramach cyklu wyemitowano następujące odcinki: *Ludwik Marszałek „Zbroja”*, 22 lutego; *Stanisław Kiałka ps. „Bolesław”*, „*Drzewica*”, „*Jelonek*”, „*Kaziuńcio*”, „*Szarotka*”, „*Ślęczek*”, 24 lutego; *Dragan Sotirovič ps. „Draža”*, 1 marca; *Generał Władysław Filipkowski ps. „Jan-ka”*, 3 marca; *Anatol Sawicki*, 8 marca; *Eugeniusz Werens ps. „Pik”*, 10 marca; *Mieczysław Huchla ps. „Wilbik”*, 15 marca; *Adam Lazarowicz ps. „Klamra”*, 17 marca; *Bolesław Tomaszewski ps. „Warta”*, 22 marca; *Łukasz Ciepłiński ps. „Antek”*, „*Bogdan*”, „*Grzmot*”, 24 marca; *Jan Michał Klamut ps. „Górski”*, „*Przystań*”, 29 marca; *Alfons Jabłoński ps. „Inżynier”*, „*Kmicic*”, „*Korsak*”, 31 marca; *Józef Belch ps. „Lipiński”*, „*Róża*”, 5 kwietnia; *Józef Śmietana ps. „Błyskawica”*, „*Cygan*”, 7 kwietnia; *Mieczysław Szumański ps. „Biały”*, 12 kwietnia; *Stanisław Dydo ps. „Franek Steinert”*, 14 kwietnia; *Władysław Cisek ps. „Rom”*, 19 kwietnia; *Zygfryd Kasper Sznalski ps. „Klin”*, „*Kulas*”, 21 kwietnia; *Zofia Orlicz ps. „Krystyna”*, 26 kwietnia; *Jan Wyrzykowski*, 28 kwietnia; *Józef Stefan Grzesiak ps. „Bobrowicz”*, 3 maja; *Tadeusz Jurkiewicz ps. „Ucho”*, 5 maja; *Józef Kruczkiewicz ps. „Wolski”*, 10 maja; *Bronisław Sobolak ps. „Igiel”*, 12 maja; *Emilia Trębicka ps. „Aleksandra”*, „*Luiza*”, „*Mila*”, „*Sollveg*”, 17 maja; *Henryk Trojanowski ps. „Hena”*, 19 maja; *Jan Engel ps. „Baczyński”*, „*Janek*”, „*Podhalańczyk*”, 24 maja; *Romuald Baczyński*, 26 maja; *Major Stanisław Maślanka ps. „Lasota”*, 31 maja; *Stanisław Stachowicz ps. „Konrad”*, „*Sławicz*”, 2 czerwca; *Antoni Pabianiak ps. „Błyskawica”*, 7 czerwca; *Kajetan Samborski ps. „Duch”*, 9 czerwca; *Ksiądz Bernard Pyclik ps. „Żaba”*, 14 czerwca; *Michał Mokrzycki ps. „Bartnik”*, 16 czerwca; *Ruta Czaplińska ps. „Ewa”*, 21 czerwca;

Antoni Roszczewski ps. „Znicz”, 23 czerwca; Podpułkownik Antoni Olechnowicz ps. „Pohorecki”, 28 czerwca; Tamara Dziondziak ps. „Chińczyk”, 30 czerwca; Waclaw Beynar ps. „Orszak”, 5 lipca; Aleksander Tomaszewski ps. „Bończa”, 7 lipca; Jadwiga Pawilonis-Kretowicz ps. „Jadzia”, 12 lipca; Henryk Urbanowicz ps. „Szczaw”, 14 lipca; Lesław Węgrzynowski ps. „Bartosz”, 19 lipca; Waclaw Walicki ps. „III”, 21 lipca; Klemens Panasiuk ps. „Olis”, 26 lipca; Roman Kłoczkowski ps. „Grosz”, 28 lipca; Piotr Stachowicz, 2 sierpnia; Feliks Stachowicz ps. „Hanka”, 4 sierpnia; Władysława Świętorzecka ps. „Teresa”, 9 sierpnia; Antoni Wodyński ps. „Odyniec”, 11 sierpnia; Zygmunt Rychcik ps. „Huragan”, „Lis”, „Łysy”, 16 sierpnia; Wanda Stanicka-Wielgosz ps. „Kryśka”, 18 sierpnia; Zbigniew Orzeszkowski ps. „Jeleń”, 23 sierpnia; Witold Lipiński ps. „Szczedroń”, 25 sierpnia; Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska ps. „Ren”, 30 sierpnia; Jan Benedykt Różycki ps. „Rola”, 1 września; Jerzy Stanisław Woźniak ps. „Nowak”, 6 września; Wanda Cejko-Kiałka ps. „Wilia”, „Marika”, „Erka”, 8 września; Podpułkownik Władysław Morasiewicz, 13 września; Władysław Załogowicz ps. „Felek”, 15 września; Franciszek Mazek ps. „Krogulec”, 20 września; Major Henryk Szopiński ps. „Los”, 22 września; Major Mikołaj Sukniewicz ps. „Gajowy”, 27 września; Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk”, 29 września; Aleksander Kamiński ps. „Dąbrowski”, „Kamyk”, 4 października; Lidia Lwow ps. „Ewa”, „Lala”, 6 października; Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek”, 11 października; Tadeusz Bieńkiewicz ps. „Rączy”, 13 października; Adolf Pilch ps. „Góra”, 18 października; Stefan Rowecki ps. „Grot”, 20 października; Mieczysław Dobrzański ps. „Leliwa”, 25 października; Jan Piwnik ps. „Donat”, „Ponury”, 27 października; Antoni Żurowski ps. „Papież”, „Bober”, 1 listopada; Feliks Selmanowicz ps. „Zagończyk”, 3 listopada; Tadeusz Komorowski ps. „Bór”, 8 listopada; Stefan Czerwiński ps. „Dalia”, 10 listopada; Czesław Grombaczewski ps. „Jurand”, 15 listopada; Artemi Aroniszydze ps. „Jan Pilecki”, 17 listopada; Franciszek Unrug ps. „Dąb”, 22 listopada; Maciej Kalankiewicz ps. „Kotwicz”, 24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

- Ewakuacja Polskich Sił Zbrojnych z ZSRR / Rozmowa z pracownikiem OBBH, 5 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- *Księża niepokorni* / W audycji o księżach, którzy odegrali doniosłą rolę w czasach Solidarności, wziął udział pracownik OBBH, 6 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Rocznicą stanu wojennego w Polsce / Historyk z OBBH opowiedział o okolicznościach i konsekwencjach wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### Radio Plus Legnica

- „IPN Odkrywa Karty Historii” / Cykl audycji mających na celu przybliżanie historii: wywiad o 80. rocznicy utworzenia AK, 14 lutego; wywiad o żołnierzach wyklętych, 1 marca; o ratowaniu Żydów w czasie okupacji niemieckiej, 6 kwietnia. Odpowiedzialne: OA, OBEN, OIPN.
- Cykl audycji *80 sylwetek żołnierzy Armii Krajowej na 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK* / Wyemitowano odcinki prezentujące biogramy następujących postaci: Ludwik Marszałek ps. „Zbroja”, 8 marca; Stanisław Kiałka ps. „Bolesław”, „Drzewica”, „Jelonek”, „Kaziuńcio”, „Szarotka”, „Ślęczek”, 10 marca; Dragan Sotirovič ps. „Draža”, 15 marca; Generał Władysław Filipkowski ps. „Janka”, 17 marca; Anatol Sawicki, 22 marca; Eugeniusz Werens ps. „Pik”, 24 marca; Mieczysław Huchla ps. „Wilbik”, 29 marca; Adam Lazarowicz ps. „Klamra”, 31 marca; Bolesław Tomaszewski ps. „Warta”, 5 kwietnia; Łukasz Ciepliński ps. „Antek”, „Bogdan”, „Grzmot”, 7 kwietnia; Jan Michał Klamut ps. „Górski”, „Przystań”, 12 kwietnia; Alfons Jabłoński ps. „Inżynier”, „Kmicic”, „Korsak”, 14 kwietnia; Józef Belch ps. „Lipiński”, „Róża”, 19 kwietnia; Józef Śmietana ps. „Błyskawica”, „Cygan”, 21 kwietnia; Mieczysław Szumański ps. „Biały”, 26 kwietnia; Stanisław Dydo ps. „Franek Steinert”, 28 kwietnia; Władysław Cisek ps. „Rom”, 3 maja; Zygfryd Kasper Szynalski ps. „Klin”, „Kulas”, 5 maja; Zofia Orlicz ps. „Krystyna”, 10 maja; Jan Wyrzykowski, 12 maja; Józef Stefan Grzesiak ps. „Bobrowicz”, 17 maja; Tadeusz Jurkiewicz ps. „Ucho”, 19 maja; Józef Kruczkiewicz ps. „Wolski”, 24 maja; Bronisław Sobolak ps. „Igiel”, 26 maja; Emilia Trębicka

ps. „Aleksandra”, „Luiza”, „Mila”, „Sollveg”, 31 maja; Henryk Trojanowski ps. „Hena”, 2 czerwca; Jan Engel ps. „Baczyński”, „Janek”, „Podhalańczyk”, 7 czerwca; Romuald Baczyński, 9 czerwca; Major Stanisław Maślanka ps. „Lasota”, 14 czerwca; Stanisław Stachowicz ps. „Konrad”, „Sławicz”, 16 czerwca; Antoni Pabianiak ps. „Błyskawica”, 21 czerwca; Kajetan Samborski ps. „Duch”, 23 czerwca; Ksiądz Bernard Pyclik ps. „Żaba”, 28 czerwca; Michał Mokrzycki ps. „Bartnik”, 30 czerwca; Ruta Czaplińska ps. „Ewa”, 5 lipca; Antoni Roszczewski ps. „Znicz”, 7 lipca; Podpułkownik Antoni Olechnowicz ps. „Pohorecki”, 12 lipca; Tamara Dziondziak ps. „Chińczyk”, 14 lipca; Waclaw Beynar ps. „Orszak”, 19 lipca; Aleksander Tomaszewski ps. „Bończa”, 21 lipca; Jadwiga Pawilonis-Kretowicz ps. „Jadzia”, 26 lipca; Henryk Urbanowicz ps. „Szczaw”, 28 lipca; Lesław Węgrzynowski ps. „Bartosz”, 2 sierpnia; Waclaw Walicki ps. „III”, 4 sierpnia; Klemens Panasiuk ps. „Olis”, 9 sierpnia; Roman Kłoczkowski ps. „Grosz”, 11 sierpnia; Piotr Stachowicz, 16 sierpnia; Feliks Stachowicz ps. „Hanka”, 18 sierpnia; Władysława Świętorzecka ps. „Teresa”, 23 sierpnia; Antoni Wodyński ps. „Odynec”, 25 sierpnia; Zygmunt Rychcik ps. „Huragan”, „Lis”, „Łysy”, 30 sierpnia; Wanda Stanicka-Wielgosz ps. „Kryśka”, 1 września; Zbigniew Orzeszkowski ps. „Jeleń”, 6 września; Witold Lipiński ps. „Szczedroń”, 8 września; Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska ps. „Ren”, 13 września; Jan Benedykt Różycki ps. „Rola”, 15 września; Jerzy Stanisław Woźniak ps. „Nowak”, 20 września; Wanda Cejko-Kiałka ps. „Wilia”, „Marika”, „Erka”, 22 września; Podpułkownik Władysław Morasiewicz, 27 września; Władysław Załogowicz ps. „Felek”, 29 września; Franciszek Mazek ps. „Krogulec”, 4 października; Major Henryk Szopiński ps. „Los”, 6 października; Major Mikołaj Sukniewicz ps. „Gajowy”, 11 października; Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk”, 13 października; Aleksander Kamiński ps. „Dąbrowski”, „Kamyk”, 18 października; Lidia Lwow ps. „Ewa”, „Lala”, 20 października; Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek”, 25 października; Tadeusz Bieńkiewicz ps. „Rączy”, 27 października; Adolf Pilch ps. „Góra”, 1 listopada; Stefan Rowecki ps. „Grot”, 3 listopada; Mieczysław Dobrzański ps. „Leliwa”, 8 listopada; Jan Piwnik ps. „Donat”, „Ponury”, 10 listopada; Antoni Żurowski ps. „Papież”, „Bober”, 15 listopada; Feliks Selmanowicz ps. „Zagończyk”, 17 listopada; Tadeusz Komorowski ps. „Bór”, 22 listopada; Stefan Czerwiński ps. „Dalia”, 24 listopada; Czesław Grombaczewski ps. „Jurand”, 29 listopada; Artemi Aroniszyszde ps. „Jan Pilecki”, 1 grudnia; Franciszek Unrug ps. „Dąb”, 6 grudnia; Maciej Kalankiewicz ps. „Kotwicz”, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### Radio Zachód

- Motocyklowy rajd „Śladami gąsienic Pierwszej Pancерnej”/ Rozmowa z pracownikiem OBBH na temat rajdu, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### Delegatura IPN w Opolu

#### Polskie Radio Opole

- „Otwarty Mikrofon Radia Opole” / Pracownik Delegatury opowiadał o okolicznościach wyborów 4 czerwca 1989 r., 3 czerwca.
- „Kultura i Rozrywka” / Wypowiedź na temat 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia.
- *Przy świątecznym stole* / Pracownik Delegatury wziął udział w audycji w rocznicę odzyskania niepodległości. Tematem była m.in. o działalność i postanowienia Polskiego Sejmu Dzielnicowego, 11 listopada.

### Radio Ziemi Wieluńskiej

- „Obrońcy Naszych Polskich Granic” / Cykl audycji radiowych: *Wspomnienia o strażniku granicznym Wojciechu Guzinie*, 17 września; *Wybuch wojny w Rudnikach*, 24 września; *Wspomnienia o strażniku granicznym Franciszku Wojtkowiaku z Komisariatu „Dzietrzkowice”*, 1 października; *Wspomnienia o strażniku granicznym Adamie Burgerze z Komisariatu w Dzietrzkowicach*, 8 października.

**Radio Doxa**

- „Wiadomości” / Krótka wypowiedź p.o. naczelnika Delegatury z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca.

**3.2.2. Audycje telewizyjne****CENTRALA****TVP 1**

- „Wiadomości” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat dekomunikacji przestrzeni publicznej, 15 marca; wypowiedź wiceprezesa Mateusza Szpytmy z okazji odsłonięcia tablicy upamiętniającej matkę Marię Symplicytę Nehring przy klasztorze Sióstr Felicjanek w Marysinie Wawerskim, 24 marca; wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat „Gry Szyfrów”, 6 kwietnia; wypowiedź wiceprezesa Krzysztofa Szwagrzyka na temat poszukiwań ofiar na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück, 30 kwietnia; wypowiedź pracownika BRP o Elim Rosenbaumie, 22 czerwca; wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego w czasie konferencji prasowej podsumowującej 20-letnią działalność IPN, 20 lipca; wypowiedź wiceprezesa Mateusza Szpytmy na temat rodziny Ulmów w kontekście dekretu o ich męczeństwie, 17 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Teleexpress” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat usuwania pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Magazyn Śledczy Anity Gargas” / Wypowiedzi prezesa Karola Nawrockiego na temat likwidacji sowieckich obiektów propagandowych, 19 maja; wypowiedź pracownika AIPN na temat sprawy nielegała Jerzego Kaczmarka w kontekście dokumentacji odnalezionej u byłego funkcjonariusza Departamentu I MSW, 1 września. Odpowiedzialne: BRP, AIPN.
- Święto Wojska Polskiego / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat bitwy warszawskiej i jej znaczenia dla Europy i świata, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Kwadrans Polityczny” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Tydzień” / Wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu w związku z XXXI Krajową Wystawą Rolniczą. Rozmowa dotyczyła znaczenia patriotycznej działalności rolników, 4 września. Odpowiedzialne: BRP.
- „Alarm!” / Udział pracownika BBH w audycji poświęconej rocznicy wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialne: BBH.

**TVP INFO**

- „Serwis Info” / Wywiady z prezesem Karolem Nawrockim na następujące tematy: niemiecka zbrodnia w Górach Szwedzkich, 6 stycznia; wyprowadzenie Polaków z ZSRS przez gen. Władysława Andersa – w związku z nadaniem nazwy „Anders” jednemu z pociągów, 17 lutego; polska historia, solidaryzm społeczny i pragnienie wolności w kontekście wojny na Ukrainie – w Zakopanem na XXX krajowym zjeździe delegatów NSZZ „Solidarność”, 26 maja; wypowiedzi prezesa Karola Nawrockiego i wiceprezesa Krzysztofa Szwagrzyka na temat poszukiwań szczątków polskich bohaterów – ofiar niemieckiego nazizmu i komunistycznego totalitaryzmu – na terenie byłego więzienia przy Rakowieckiej 37, obecnie Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, 29 czerwca; wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego podczas odsłonięcia pomnika Żołnierzy Wyklętych w Mielcu, 3 września; wypowiedź o projekcie #Archiwum Zbrodni – powracaniu do niezamkniętych śledztw z czasu stanu wojennego i z lat osiemdziesiątych w związku z powrotem do śledztwa dotyczącego niewyjaśnionej śmierci Piotra Majchrzaka, 20 września; udział pracownika BBH w odcinku poświęconym śmierci Edwarda Mosberga, 22 września, oraz pogrzebowi obrońców Westerplatte i obronie Wojskowej Składnicy Tranzytowej we wrześniu 1939 roku, 4 listopada; rozmowa z dyrektorem BRP

- o pogrzebie zidentyfikowanych przez IPN obrońców Westerplatte, 4 listopada. Odpowiedzialne: BRP, BBH, OIPN Łódź.
- „O Tym Się Mówi” – program publicystyczny poruszający najistotniejsze tematy minionych dni / Wywiady z prezesem Karolem Nawrockim na następujące tematy: dekomunizacja przestrzeni publicznej, 16 marca; demontaż pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia; dbałość o pamięć młodego pokolenia; „Gra Szyfrów”, 29 kwietnia; roszczenia od państwa rosyjskiego za zbrodnię katyńską i możliwe kroki na arenie międzynarodowej w związku z odszkodowaniem od Rosji za ten mord, 9 maja; zbrodnia wołyńska w Narodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Zbrodni Wołyńskiej, 11 lipca; stan wojenny, 13 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - „O Co Chodzi?” – program publicystyczny, w którym prowadzący wraz z gośćmi analizują zjawiska polityczne i społeczne / Wywiady z prezesem Karolem Nawrockim na następujące tematy: dekomunizacja przestrzeni publicznej, 22 marca; dekomunizacja przestrzeni publicznej i otwarcie wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności*, 26 kwietnia; wydany przez IPN *Przewodnik po historii Polski*, który trafi do ukraińskich uczniów, 6 maja; zwycięska bitwa z bolszewikami 15 sierpnia 1920 r., polskie pragnienie wolności, 16 sierpnia; rozmowa z dyrektorem BRP o dekomunizacji przestrzeni publicznej, 1 listopada; na temat wprowadzenia stanu wojennego 1981 r. i dekomunizacji w Polsce, 6 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Minęła Dwudziesta” – główny wieczorny program publicystyczny / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim o usuwaniu pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia; wywiad z prezesem Karolem Nawrockim po odnalezieniu koło Działdowa ponad 17 ton prochów ludzkich – ofiar antypolskiej akcji eksterminacyjnej Intelligenzaktion, 14 lipca; wypowiedź w związku z 78. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Jedziemy” / Rozmowa z prezesem Karolem Nawrockim o dekomunizacji przestrzeni publicznej w Polsce w kontekście wojny na Ukrainie, o wciąż żywych symbolach sowieckiego totalitaryzmu i demontażu kolejnych pomników poświęconych żołnierzom Armii Czerwonej, 21 kwietnia; o dekomunizacji w Polsce, 12 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Info Dzień” / Gościem programu był wiceprezes Krzysztof Szwagrzyk, który opowiadał o finale V edycji projektu „Łączka” i innych miejscach poszukiwań, 8 czerwca; rozmowa z dyrektorem BRP na temat oferty wydawniczej IPN, 20 sierpnia; wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego w czasie uroczystości otwarcia przekopu przez Mierzęję Wiślaną, 9 września. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Info Wieczór” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego po podpisaniu przez IPN porozumienia z Centrum Badań Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy dotyczącego wspólnego poszukiwania, ekshumacji i identyfikowania szczątków żołnierzy podziemia antykomunistycznego w Polsce na Litwie, 11 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Nie Da Się Ukryć” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego po konferencji prasowej IPN pod Działdowem, gdzie Instytut odnalazł ponad 17 ton prochów ludzkich – ofiar antypolskiej akcji eksterminacyjnej Intelligenzaktion, 13 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Panorama” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego w czasie wręczania w Belwederze not identyfikacyjnych rodzinom ofiar totalitaryzmów i czystek etnicznych, 22 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Debata” / Wiceprezes Karol Polejowski był jednym z gości programu w 40. rocznicę zbrodni komunistycznej w czasie manifestacji w Lubinie, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego z okazji odsłonięcia tablicy poświęconej stocznicom gdańskim, 31 sierpnia; wypowiedź w czasie uroczystości 42. rocznicy porozumień sierpniowych, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Wstaje Dzień” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na konferencji prasowej w Muzeum Gross-Rosen w związku z odnalezieniem szczątków 92 osób i ponad 700 artefaktów, 29 września; rozmowa z dyrektorem BRP o akcji „Zapał znicz pamięci”, 23 października. Odpowiedzialne: BRP.
  - Wywiad z pracownikiem Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 podczas promocji książki *Ekspertyza w sprawie obozu*

przejściowego w Pruszkowie (*Durchgangslager 121 Pruszków*) i jego statusu na temat tej publikacji i nadania uprawnień osobom wypędzonym do Dulag 121 Pruszków, 3 października. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).

- „Program Specjalny – Narodowe Święto Niepodległości” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat patriotyzmu i niepodległości, 11 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- „Gość Wiadomości” / Wiceprezes Karol Polejowski był gościem programu poświęconego pogrzebowi prezydentów RP na uchodźstwie w Mauzoleum Świątyni Opatrzności Bożej i przygotowanej przez IPN Izby Pamięci przy Mauzoleum, 12 listopada. Odpowiedzialne: BRP.

### TVP Historia

- *Łowca nazistów* / Wypowiedź pracownika BRP w filmie dokumentalnym Piotra Litki poświęconym życiu i działalności Jana Sehna, patrona krakowskiego Instytutu Ekspertyz Sądowych, 27 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Flesz Historii” / Wypowiedź pracownika BRP na temat akcji „Let Poland be Poland”, 30 stycznia; o układzie normalizacyjnym PRL–RFN, 5 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl audycji „Przystanek Historia” / Realizowany wspólnie przez IPN i TVP Historia. Audycje z udziałem pracowników Centrali IPN były emitowane na antenie TVP Historia co dwa tygodnie, a następnie powtarzane w TVP Historia, TVP Polonia i TVP 3. Od 1 stycznia do 31 grudnia zrealizowane zostały odc. 47–68: *Strzelecka 8 – katownia NKWD w Warszawie, Przywracamy imię i cześć pomordowanym – praca Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, Berlingowcy – polskojęzyczna armia Stalina, LWP 1945–1990 – wojsko nieludowe, niepolskie, Leninowska rewolucja obyczajowa, Zapomniane ogniwo – konspiracja młodzieżowa 1945–1956, Niepodległość kontra „pieriestrojka”, Wojskowa „bezpieka” – Informacja Wojskowa, Wojskowa Służba Wewnętrzna, Zarząd II Sztabu Generalnego WP, Technologie w służbie historii, Reżimowi katolicy, „Oaza” ks. Blachnickiego na pustyni komunizmu, Kontrwywiad Solidarności Walczącej, Wolne Związki Zawodowe – prekursor „Solidarności”, Komuniści wobec wybuchu wojny w 1939 r., Armia Ludowa czy Stalina?, Rosjanie, Ukraińcy i Białorusini przeciwko Armii Czerwonej w 1920 r., Archiwum zbrodni komunistycznych – nieskończone śledztwa, Komunistyczna Partia Polski – sowiecka piąta kolumna w II Rzeczypospolitej, Zbrodnia wołyńska – Ukraińcy ratujący Polaków, Osądzeni i nieosądzeni zbrodniarze niemieccy, „Polski” maharadża i dzieci „Szlaku Nadziei”, Wyspa wolności na „morzu czerwonym”. Działalność kulturalna Kościoła katolickiego w latach 1981–1990; „Niezwyciężone. Bohaterki Niepodległej” – wypowiedź na temat konkursu edukacyjnego wraz z promocją spotu, 17 lutego; wypowiedź zastępcy prokuratora generalnego, dyrektora GKŚZpNP Andrzeja Pozorskiego o projekcie „Archiwum Zbrodni”, 5 listopada; audycje na temat książek: Kazimierz Maciąg, *Sam jeden. Józef Mackiewicz – pisarz i publicysta*, 6 stycznia; Dariusz Węgrzyn, *Księga aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku*, t. 1–3, 20 stycznia; *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. Paweł Wąs, 17 marca; Wanda Barbara Kociuba, *„Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli”*. *Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu*, 14 kwietnia; Wojciech Paduchowski, *Karły pod krzyżem. Nowohucki Kwiecień '60*, 28 kwietnia; *Polska 1944–1991. Informator historyczny. Struktury i ludzie*, cz. 1 i 2, red. Aleksander Kochański, 12 maja; Attila Szalai, *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981, tłum. Krzysztof Wołoskiuk, 26 maja; *Anatol Wialiki, Dzierżyńskiżczyzna 1932–1937. Rejon skazany na likwidację*, red. naukowa Jan Szumski, 9 czerwca; Adam Szymanowicz, *Placówka „Nabuchodonozor” w Teheranie 1932–1937. Z działalności polskiego wywiadu wojskowego na Bliskim Wschodzie*, 23 czerwca; Elżbieta Kowalczyk, *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)*, 8 września; Tomasz Łabuszewski, *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*, 22 września; Jan Madejski, Sławomir Czuba, Maciej Czaplicki, Roman Kucharski, *Powstanie Warszawskie. Komiks paragrafowy*, t. 1, 6 października; Jan Madejski, Sławomir Czuba, Maciej Czaplicki, Roman Kucharski, komiks *Polskie Radio. Wrzesień '39*, 20 października; Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje**

- życia i posługi metropolity poznańskiego*, 3 listopada; Maciej Jasiński, Jacek Michalski, Janusz Skicki, *Wincenty Witos – premier rządu 1920*, 17 listopada; Kamil Dworaczek, *W cieniu radioaktywnej chmury. Konsekwencje katastrofy czarnobylskiej w Polsce*, 15 grudnia; Andrzej Waśko, *Pan Tadeusz. Media pamięci*, 29 grudnia. Odpowiedzialne: BRP, BEN, Wydawnictwo IPN, Oddziały IPN, GKŚZpNP.
- Dyrektor BRP, naczelny portalu przystanekhistoria.pl udzielał wypowiedzi w programach 6 stycznia, 20 stycznia, 8 lutego, 17 lutego, 4 marca, 17 marca, 31 marca, 14 kwietnia, 28 kwietnia, 12 maja, 26 maja, 9 czerwca, 8 września, 6 października, 20 października, 3 listopada, 17 listopada, 1 grudnia, 15 grudnia, 29 grudnia. Wypowiedzi udzielali także pracownicy BRP: 3 lutego, 17 marca, 31 marca, 23 czerwca, 22 września, 1 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.
  - Cykl audycji „Ex Libris” / Magazyn poświęcony książkom o tematyce historycznej. Goszczą w nim regularnie autorzy, którzy prezentują nowości wydawnicze Instytutu. Nagrania na temat książek: *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 5, *Dystrykt Galicja Generalnego Gubernatorstwa i Wołyń*, *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 2, 17 lutego; *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej*, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim*. Odpowiedzialne: BEN, Wydawnictwo IPN.
  - „Flesz Historii” / Wypowiedzi pracowników AIPN na tematy: działalność tzw. Komisji Burdenki, 24 stycznia; film z zasobu AIPN *Żeby Polska była Polską*, 31 stycznia. Odpowiedzialne: AIPN.
  - „Kalendarium” / Wypowiedź pracownika AIPN na temat paktu Ribbentrop–Mołotow, 23 sierpnia. Odpowiedzialne: AIPN.
  - Cykl „Giganci Historii” / Udział pracownika BBH w charakterze eksperta w odcinku z cyklu *Giganci Historii – Architekci i geneza Holocaustu*, 23–24 marca. Odpowiedzialne: BBH.
  - „W Powiększeniu” / Udział pracownika BBH w odcinkach poświęconych: Ferdynandowi Ossendowskiemu, 12 października; Sergiuszowi Piaseckiemu, 15 października; Wacławowi A. Zbyszewskiemu, 20 października. Odpowiedzialne: BBH.

### **TVP 3 Pasma Ogólnopolskie**

- „Dziennik Regionów” / Wypowiedź wiceprezesa Mateusza Szpytmy z okazji odsłonięcia tablicy upamiętniającej matkę Marię Symplicytę Nehring przy klasztorze Sióstr Felicjanek w Marysinie Wawerskim, 24 marca. Odpowiedzialne: BRP.

### **TVP 3 Warszawa**

- „Telewizyjny Kurier Warszawski” / Wypowiedź dyrektora BRP o Janie Rodowiczu ps. „Anoda”, 7 stycznia; wypowiedź wiceprezesa Karola Polejowskiego o Józefie Franczaku ps. „Laluś” w związku z wydaniem znaczka przez Poczta Polska, 1 marca; wypowiedź pracownika BBH na temat getta warszawskiego i wielkiej akcji latem 1942 r., 22 lipca. Odpowiedzialne: BRP, BBH.
- Cykl „Warszawski Dzień Ekstra” / Wypowiedź dyrektora BRP o zamordowaniu 7 marca 1949 r. w więzieniu przy ul. Rakowieckiej mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora”, 7 marca; rozmowa z pracownikiem BRP o powstaniu Solidarności Walczącej i działalności rodzinnej konspiracyjnej drukarni Błażewiczów, 17 czerwca; rozmowa z pracownikiem BRP o działalności Solidarności Walczącej w drugiej połowie lat osiemdziesiątych, 24 czerwca; rozmowy z dyrektorem BRP: o ofercie edukacyjnej IPN, 28 czerwca; w rocznicę wybuchu II wojny światowej, 1 września; o uroczystościach organizowanych przez IPN w Ravensbrück, 6 września; o reparacjach wojennych, 28 października i 3 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl „Warszawski Dzień” / Wypowiedź dyrektora BRP o projekcie IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, 18 marca; o polityce historycznej, 4 maja; rozmowa w rocznicę śmierci Grzegorza Przemyska, 19 maja; w rocznicę procesu szesnastu, 20 czerwca; o działalności IPN, 16 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- „CHIP – Rozmowy Niecodzienne” / Udział dyrektora BRP w nagraniu z cyklu „Cywilizacja, Historia, Polityka” – rozmowa o projekcie gamingowym IPN „Gra Szyfrów”, 12 kwietnia, 11 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.

- „Kurier Warszawy i Mazowsza” / Prezes dr Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat pozostałości systemu totalitarnego w wydaniu sowieckim, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- Wypowiedź pracownika BRP o rozpracowaniu Enigmy przez polskich kryptologów, 20 października. Odpowiedzialne: BRP.
- Cykl „Zawsze na Temat” / Rozmowa z dyrektorem BRP o VI edycji projektu „Łączka”, 15 listopada. Odpowiedzialne: BRP.
- Rozmowa z reżyserem spektaklu *Obywatel Junod* – Jakubem Kornackim i dyrektorem BWK. Sztuka została zaprezentowana w ramach Teatru Pełnego Pamięci, 29 listopada. Odpowiedzialne: BWK.

### **TVP 3 Lublin**

- Cykl „Polacy na Ratunek Żydom” / Wypowiedź pracownika IPN w filmie dokumentalnym, 27 stycznia, 23 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).
- „To Nas Dotyczy” / Wiceprezes Karol Polejowski był gościem programu w związku z pogrzebem Henryka Wieliczki ps. „Lufa”, 29 czerwca. Odpowiedzialne: asystent prasowy, OIPN Lublin.
- „Poranek między Wisłą a Bugiem” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego na temat Korpusu Ochrony Pogranicza, 29 września. Odpowiedzialne: BRP.

### **TVP 3 Gdańsk**

- „Sztuki Piękne” / Wiceprezes Karol Polejowski udzielił wywiadu na temat 5. Brygady Wileńskiej, 27 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Forum Panoramy” / Wywiad z wiceprezesem Karolem Polejowskim z okazji wręczenia not identyfikacyjnych rodzinom ofiar totalitaryzmów i czystek etnicznych, 25 lipca; udział pracownika Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 w odcinku poświęconym stanowi badań naukowych nad zbrodnią piasnicką, 5 października. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945), BRP.
- Gość „Obiektywu” / Zastępca dyrektora BNT opowiadała na przykładzie „Gry Szyfrów” o tym, jak mówić młodym ludziom o historii, 18 października. Odpowiedzialne: BNT.

### **TVP 3 Kraków**

- „Zbliżenia” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK, 14 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Tematy Dnia” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu w 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK, 14 lutego; rozmowa na temat Polskiego Państwa Podziemnego (w Dniu Polskiego Państwa Podziemnego), 27 września. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Kraków.
- „Kronika” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat Polaków ratujących Żydów w kontekście rodziny Baranków i Ulmów, 24 marca; na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 26 marca. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Kraków.

### **TVP 3 Bydgoszcz**

- „Zbliżenia” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat wyprowadzenia Polaków z ZSRS przez gen. Władysława Andersa – w związku z nadaniem nazwy „Anders” jednemu z pociągów, 17 lutego; wiceprezes Krzysztof Szwaagrzyk udzielił wypowiedzi na temat osób nagrodzonych Krzyżami Wolności i Solidarności, 16 marca; wypowiedź pracownika Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym w latach 1939–1945 o książce *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką – przegląd piśmiennictwa*, 7 października. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Łódź, BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).



**TVP 3 Katowice**

- „Aktualności” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat uczestników powstań śląskich, 12 marca. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Katowice.

**TVP 3 Łódź**

- „Łódzkie Wiadomości Dnia” / Wypowiedź dyrektora BRP o usuwaniu pomników upamiętniających sowieckich żołnierzy, 29 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- Wypowiedź pracownika BBH do filmu dokumentalnego o manifestacjach 31 sierpnia 1982 r. Odpowiedzialne: BBH.

**TVP 3 Opole**

- „Kurier Opolski” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 23 marca, oraz likwidacji pomników gloryfikujących sowieckich najeźdźców, 20 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
- Koncert *Treny Katyńskie* w Filharmonii Opolskiej, wypowiedź dyrektora BWK na temat wydarzenia, 11 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.

**TVP 3 Poznań**

- Wywiad z pracownikiem BWK z okazji wystawianego w Pile widowiska *Sprawiedliwi* upamiętniającego Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, 25 marca. Odpowiedzialne: BWK.
- *Wojenne historie* / Wywiad z pracownikiem BWK promujący widowisko *Sprawiedliwi* upamiętniające Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, 25 marca. Odpowiedzialne: BWK.
- „Temat Dnia” / Gośćmi w studiu byli prezes Karol Nawrocki oraz dyrektor BNT, którzy opowiedzieli o działalności IPN, zwłaszcza projektach BNT oraz planach dotarcia z przekazem historycznym do młodego pokolenia, 1 lipca. Odpowiedzialne: BNT.
- „Teleskop” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego w czasie konferencji prasowej w Muzeum Powstania Wielkopolskiego na temat wznowienia śledztwa w sprawie śmierci Piotra Majchrzaka, 21 września. Odpowiedzialne: BRP.

**TVP 3 Gorzów Wielkopolski**

- Prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 29 marca. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Szczecin.

**TVP 3 Białystok**

- Magazyn informacyjny „Obiektyw” / Rozmowa z dyrektorem BWK na temat koncertu *Hemar ODnowa* w Łomży, 4 maja. Odpowiedzialne: BWK.
- Wypowiedź dyrektora BWK w reportażu na temat przygotowanego przez BWK koncertu *Hemar ODnowa* w Filharmonii w Łomży, 7 maja. Odpowiedzialne: BWK.

**TVP 3 Kielce**

- „Informacje” / Wypowiedzi prezesa Karola Nawrockiego oraz wiceprezesa Krzysztofa Szwagrzyka podczas wręczenia w Belwederze not identyfikacyjnych rodzinom ofiar reżimów totalitarnych oraz czystek etnicznych, 28 lipca. Odpowiedzialne: BRP.

**TVP 3 Szczecin**

- Film dokumentalny poświęcony Wojskowemu Ośrodkom Internowania / Wypowiedź pracownika BBH do filmu dokumentalnego, 21 października. Odpowiedzialne: BBH.

**TVP Wilno**

- Wypowiedź dyrektora BWK na temat koncertu upamiętniającego 103. rocznicę ofensywy wileńskiej, 19 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.

**TVP Polonia**

- Rozmowa z dyrektorem BRP z okazji 79. rocznicy wybuchu Powstania w Getcie warszawskim, 19 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Polonia24” / Rozmowa z dyrektorem BRP na temat *Przewodnika po historii Polski* w języku ukraińskim, 4 maja; w rocznicę Czerwca '56 w Poznaniu, 28 czerwca; wywiad z wiceprezesem Karolem Polejowskim z okazji wręczania not identyfikacyjnych rodzinom ofiar totalitaryzmów i czystek etnicznych, 22 lipca; w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; w rocznicę śmierci bł. Jerzego Popiełuszki, 19 października; w 80. rocznicę powstania Rady Pomocy Żydom gościem programu był wiceprezes Mateusz Szpytma, 5 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.

**TVP World**

- Prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat usuwania pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- The 78th Anniversary of Warsaw Uprising / Wypowiedź pracownika BBH w programie poświęconym rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego na temat zbrodni popełnionych w trakcie powstania, sytuacji na froncie wschodnim latem 1944 r. i ówczesnej sytuacji geopolitycznej, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: BBH.

**TVP VOD**

- Cykl audycji „Sądy Przesady – W Powiększeniu” / Udział pracownika IPN w odcinku poświęconym Józefowi Łobodowskiemu, 3 marca; Henrykowi Józewskiemu, 10 marca. Odpowiedzialne: BBH.
- Wypowiedź pracownika IPN do filmu dokumentalnego o zbrodni w Ponarach, 19 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).

**TV Trwam**

- Wiceprezes Karol Polejowski udzielił wypowiedzi w dokumencie *Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Niezłomni*, cz. 1, 1 marca, wypowiedź pracownika IPN w filmie dokumentalnym, 1 marca. Odpowiedzialne: BRP, BBH.
- Wiceprezes Karol Polejowski udzielił wypowiedzi w dokumencie o żołnierzach wyklętych *Bohaterowie ze stali*, cz. 2, 24 marca; wypowiedź pracownika BBH w filmie dokumentalnym o żołnierzach niezłomnych. Odpowiedzialne: BRP, BBH.
- „Rozmowy Niedokończone” / Wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, 26 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- *Samarytanie czasu wojny* / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat Polaków ratujących Żydów w czasie II wojny światowej, 26 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP, OIPN Gdańsk.
- „Polski Punkt Widzenia” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat roszczeń od państwa rosyjskiego za zbrodnię katyńską, 9 maja; rozmowa z dyrektorem BRP o dekomunizacji przestrzeni publicznej, 29 października. Odpowiedzialne: BRP.
- „Informacje Dnia” / Wypowiedź dyrektora BRP o możliwości zwrócenia się do prokuratorów IPN pisemnie w sprawie rewizji wyroków z okresu stalinowskiego oraz stanu wojennego, 22 lutego; o najnowszym projekcie gamingowym BNT „Gra Szyfrów”, 1 kwietnia; prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi w Zakopanem na XXX krajowym zjeździe delegatów NSZZ „Solidarność” o solidaryzmie społecznym i pragnieniu wolności w kontekście wojny na Ukrainie, 26 maja; na temat odkrycia pod Działdowem masowych grobów – ponad 17 ton prochów ofiar antypolskiej ak-

- cji eksterminacyjnej Intelligenzaktion, 13 lipca; wypowiedź na konferencji prasowej w Kwidzynie o rozpoczęciu przez prokuratorów IPN, w ramach projektu #Archiwum Zbrodni, śledztwa dotyczącego pobicia internowanych w Kwidzynie przed 40 latami, 14 sierpnia; w ramach projektu IPN #Archiwum Zbrodni – wypowiedź podczas konferencji prasowej w Lubinie na temat powracania do śledztw z okresu stanu wojennego i z lat osiemdziesiątych, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Polski Punkt Widzenia” / Wiceprezes Mateusz Szpytma był gościem programu poświęconego rodzinie Ulmów w związku z papieskim dekretem o męczeństwie jej członków, 27 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **TV Republika**

- Wypowiedź dyrektora BRP o zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Dzień z Republiką” / Zastępca dyrektora BNT opowiadała o „Grze Szyfrów” i strategii działalności BNT, mającej na celu nawiązanie dialogu z młodym pokoleniem, 14 września. Odpowiedzialne: BNT.

### **Polsat NEWS**

- „Wydarzenia” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wywiadu na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej, 13 marca; na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej i wyburzenia trzech pomników poświęconych Armii Czerwonej, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Nowy Dzień w Polsat News” / Prezes Karol Nawrocki udzielił wypowiedzi na temat usuwania pomników poświęconych Armii Czerwonej, 21 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Obraz Dnia” / Wypowiedź prezesa Karola Nawrockiego o ofiarach rzezi wołyńskiej, 13 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
- „Gość Wydarzeń” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat zbrodni wołyńskiej, 13 lipca; na temat 42. rocznicy porozumień sierpniowych i Lecha Wałęsy, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: BRP.
- „Śniadanie Rymanowskiego” / Udział pracownika BBH w dyskusji na temat wojny na Ukrainie, 24 lipca. Odpowiedzialne: BBH.
- „Punkt Widzenia” / Wywiad z prezesem Karolem Nawrockim na temat nierozliczonych zbrodni komunizmu, 21 grudnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **TVN**

- „Fakty” / W reportażu o burzeniu pomników umieszczono fragment apelu prezesa Karola Nawrockiego z 4 marca o potrzebie dekomunizacji oraz jego wypowiedź z Siedlec (woj. wielkopolskie), gdzie wyburzono pomnik poświęcony żołnierzom Armii Czerwonej, 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Wydarzenia 24 TV**

- Rozmowa z dyrektorem BRP o demontażu pomników w miejscowościach: Siedlce (woj. wielkopolskie), Międzybłocie (woj. wielkopolskie) i Garncarsko (woj. dolnośląskie), 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Japońska telewizja publiczna NHK**

- Rozmowa z dyrektorem BRP o dekomunizacji, 22 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.

### **Media Kontakt**

- Wypowiedź pracownika BBH w filmie dokumentalnym o manifestacjach z 31 sierpnia 1982 r. Odpowiedzialne: BBH.

### **Pepe TV, TV Polonia**

- Wywiad telewizyjny / Pracownik AIPN promował album *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu / Polnische Spuren in Solothurn und Zuchwil* w Muzeum Kościuszki w Solurze w Szwajcarii, 16 października. Odpowiedzialne: AIPN.

## ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

### TVP Info

- Wystąpienie pracownika OBBH na temat obławy augustowskiej, 10 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP 3 Białystok

- „Gość Obiektywu” / Wypowiedź pracownika OBBH o zbrodni katyńskiej, 12 kwietnia; o zbrodniach niemieckich popełnionych na Białostoczanach, 17 czerwca; o Powstaniu Warszawskim, 1 sierpnia; o powstaniu w getcie białostockim, 16 sierpnia; o 42. rocznicy porozumień sierpniowych, 29 sierpnia; o „dekadzie Gierka”, 12 września; o Polskim Państwie Podziemnym, 27 września; o ks. Jerzym Popiełuszcze, 19 października. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Magazyn informacyjny „Obiektyw” / Wypowiedź pracowników OA na temat wydawnictwa źródłowego: Jerzy Stanisław Kuntz „Palant”, „Kotwicz”, *Spowiedź konspiratora i partyzanta*; wystąpienie pracownika OBBH o obławie augustowskiej, 8 lipca; o konferencji naukowej „Między propagandą sukcesu a krachem gospodarczym”, 15 września; o zbrodni katyńskiej, 16 września; o deportacjach w głąb ZSRS, 16 września; o stratach wojennych, 4 października; o gen. Władysławie Sikorskim, 12 października; o emigracji niepodległościowej, 25 października; o odzyskaniu niepodległości przez Polskę, 10 listopada; o rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, 14 grudnia. Odpowiedzialne: OA, OBBH.
- „Bez Kantów” / Naczelnik OBBH opowiedział o reparacjach wojennych, 10 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Pilna Sprawa” / Pracownik OBBH opowiedział o pacyfikacjach wsi w okręgu białostockim (Bezirk Białystok), 13 października. Odpowiedzialne: OBBH.

### TV Trwam

- Cykl „Wolność Słowa” / Reportaż *Zesłani na Sybir – sowieckie represje* / Wypowiedź pracowników OBEN o broszurze edukacyjnej *Zesłani na Sybir. Deportacje mieszkańców gminy Jedwabne i okolic na Syberię w latach 1940–1941*, 82. rocznicy zbrodni katyńskiej i drugiej deportacji obywateli polskich na Syberię. Wypowiedzi pracowników OBBH o obławie augustowskiej, cz. 1, 16 lipca, cz. 2, 23 lipca. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.

## Delegatura IPN w Olsztynie

### TVP 3 Olsztyn

- „Głos Regionów” / Wypowiedź pracownika Delegatury o pomniku Wdzięczności Armii Czerwonej w Olsztynie.
- „Opinie” / Wypowiedź pracownika Delegatury o stanie wojennym w Polsce, 13 grudnia.

## ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

### TVP 3 Gdańsk

- „Magazyn Katolicki Droga” / Wypowiedź asystenta prasowego Oddziału na temat strat duchowieństwa katolickiego na Pomorzu Gdańskim w latach 1939–1945, 15 maja. Odpowiedzialny: asystent prasowy.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat obrony Poczty Polskiej w Gdańsku, 25 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Dzień Dobry Tu Gdańsk” / Wywiad z pracownikiem OBBH na temat szkolnictwa wyższego w PRL, 16 listopada; na temat Grudnia '70, 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP 3 Szczecin

- Cykl „Pod Osłoną Nocy” / *Epitafium ofiar Grudnia '70*: cykl dziewięciu etiud filmowych (osiem dotyczących Gdyni, jedna – Elbląga). Materiały zostały wyemitowane w TVP 3 Szczecin i TVP 3 Gdańsk w grudniu i zamieszczone w serwisie YouTube. Odpowiedzialne: OBBH.

### Delegatura IPN w Bydgoszczy

#### TVP 3 Bydgoszcz

- „Rozmowy Dnia” / Rozmowa na temat teki edukacyjnej *Stan wojenny 1981–1983* przygotowanej przez IPN, 12 stycznia; zastępca dyrektora Oddziału wystąpił w programie z okazji Narodowego Dnia Pamięci o Żołnierzach Wyklętych, 1 marca; pracownik Delegatury udzielił wypowiedzi na temat raportu komisji sejmowej zawierającego m.in. wykaz zbrodni niemieckich na ziemiach polskich podczas II wojny światowej, 13 września; zastępca dyrektora Oddziału udzielił wywiadu na temat Polskiego Państwa Podziemnego, 13 września; zastępca dyrektora Oddziału udzielił wywiadu na temat Wojskowych Obozów Internowania, 4 listopada; pracownica Delegatury udzieliła wywiadu na temat poszukiwania szczątków ofiar terroru komunistycznego i wznowienia badań na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy, 24 listopada.
- Cykl „Lekcja Historii” / Projekt edukacyjny realizowany we współpracy z TVP 3 Bydgoszcz – cykl programów edukacyjnych poświęconych ważnym zagadnieniom i postaciom z dwudziestowiecznej historii Polski: realizacje filmów dokumentalnych oraz rozmowy historyków w studio podczas premiery dokumentu. Wyemitowano odcinek poświęcony Klemensowi Biniakowskiemu – wszechstronnemu lekkoatlecie z Nakła, olimpijczykowi z Amsterdamu i Berlina, dwudziestodwukrotnemu przedwojennemu mistrzowi Polski, żołnierzowi kampanii wrześniowej, więźniowi obozów koncentracyjnych – z udziałem pracownika Delegatury, 8 kwietnia; dokument *Koniec i początek 1945* oraz rozmowę w studio; scenariusz odcinka przygotowany we współpracy z pracownikiem Delegatury, 13 maja; odcinek poświęcony wysiedleniom z Pomorza Gdańskiego w czasie II wojny światowej i obozowi w Smukale – z udziałem pracownika Delegatury, 28 maja, 7 czerwca; odcinek poświęcony Waławowi Szewielińskiemu ps. „Zawisza”, żołnierzowi AK, podkomendnemu mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszko”, 20 września; odcinek poświęcony czołowemu zderzeniu pociągu osobowego z pociągiem towarowym 19 sierpnia 1980 r. pod Otłoczynem na trasie Aleksandrów Kujawski – Toruń (zginęło 67 osób, 64 osoby zostały ranne), 16 października.
- Cykl „Przechodzimy do Historii” / Odcinek poświęcony Bernardowi Drzydzde, jednemu z najważniejszych żołnierzy polskiego podziemia w czasie II wojny światowej, 9 kwietnia.

#### TV Trwam

- „Rozmowy Niedokończone” / Rozmowa z zastępcą dyrektora Oddziału IPN Gdańsk z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca; udział pracownika Delegatury w programie o zbrodni pomorskiej 1939 r., 25 maja; udział zastępcy dyrektora Oddziału IPN Gdańsk w audycji *Pomniki wdzięczności Armii Czerwonej w Polsce*, 26 maja; wywiad zastępcy dyrektora Oddziału IPN Gdańsk o księżach niezłomnych, 19 października.
- „Polski Punkt Widzenia” / Udział zastępcy dyrektora Oddziału IPN Gdańsk w audycji na temat porozumień sierpniowych, 31 lipca.

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

#### TVP 3 Katowice

- Wywiad na katowickim skwerze Rotmistrza Witolda Pileckiego z okazji 74. rocznicy śmierci rtm. Witolda Pileckiego, 26 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wspomnienie o Sławomirze Bugajskim, działaczu katowickiego oddziału Solidarności Walczącej, i znaczeniu oporu antykomunistycznego organizowanego przez SW w latach osiemdziesiątych, 5 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad poświęcony 100. rocznicy objęcia części Górnego Śląska przez Polskę, międzynarodowym aspektem konfliktu górnośląskiego w latach 1919–1922 z uwzględnieniem podziału terytorium plebiscytowego decyzją Ligi Narodów, 16 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Rozmowa Dnia” / Cykl programów telewizyjnych emitowanych codziennie, w jego ramach wyemitowano rozmowy na następujące tematy: Narodowy Dzień Powstań Śląskich, objęcie części Gór-

nego Śląska przez Rzeczpospolitą w czerwcu–lipcu 1922 r., a także znaczenia tych wydarzeń i ich konsekwencji. Odpowiedzialne: OBEN.

- „Aktualności” / Z okazji 100. rocznicy utworzenia Policji Województwa Śląskiego nakręcono materiał o historii policji na Górnym Śląsku przy współpracy merytorycznej OBEN Katowice. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Wręcz Przeciwnie” / Dyrektor Oddziału IPN Katowice rozmawiał o akcji „Tobie Polsko”, pamięci o bohaterach i powstańcach mogiłach w czasach niepokoju, obliczach Rosji w świetle historycznych dokumentów i obecnych wydarzeń, 1 listopada; 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wypowiedź w związku z 50. rocznicą budowy kościoła w Ciścu oraz otwartą z tej okazji wystawą IPN, 5 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź pracownika OBEN dotycząca organizowanych przez OBEN Katowice śląskich rozgrywek regionalnych I Olimpiady Gier Planszowych IPN, 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź pracownika OBEN o 95. rocznicy powstania Polskiego Radia w Katowicach oraz otwartej z tej okazji wystawie IPN, 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź o obecności w pamięci zbiorowej ofiar stanu wojennego, m.in. zabitych górników KWK „Wujek” w Katowicach, 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **TVT Rybnik**

- Wywiad dotyczący Armii Krajowej w związku z otwarciem w Katowicach ogólnopolskiej wystawy plenerowej *Armia Krajowa* ze szczególnym uwzględnieniem działalności AK na Górnym Śląsku. Odpowiedzialne: OBEN.

### **CTv Jaworzono**

- Wypowiedź z okazji otwarcia wystawy poświęconej 7. Kompanii Rezerwy Policji Państwowej w Jaworznie – podkreślenie roli tej formacji podczas kampanii wrześniowej 1939 r., 16 września, Odpowiedzialne: OBEN.

## **ODDZIAŁ IPN KRAKÓW**

### **TVP Info**

- „O Co Chodzi?” / Udział naczelnika OBUWiM w programie na temat bitwy warszawskiej, 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### **TVP Historia**

- Cykl „Księża Wolności 1914–1981” / wyemitowano: odc. 24 poświęcony ks. Kazimierzowi Jancazowskiemu z udziałem pracownika OBBH, 22 lutego; wypowiedź pracownika OBUWiM o ks. Zbigniewie Gadomskim, 30 sierpnia; odc. 39 na temat działalności ks. Władysława Palmowskiego z wypowiedzią pracownika OBBH, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH, OBUWiM.
- Cykl „Rodziny Wyklętych Mają Głos” / Emisja odcinka z udziałem pracownika OKŚZpNP o więźniach politycznych: oficerze AK i NSZ Kazimierzu Jakimku oraz członkini powojennej sieci wywiadowczej Stronnictwa Narodowego Krystynie Jakimek, maj. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.
- Cykl „Flesz Historii” / Wypowiedzi pracowników OBBH o ucieczce Kazimierza Piechowskiego, Eugeniusza Bendera, Stanisława Jastera i Józefa Lemparta z KL Auschwitz, 20 czerwca; procesie krakowskim WiN i PSL, 8 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBBH w filmie dokumentalnym *Król strzelców* poświęconym płk. Henrykowi Reymanowi, 24 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBBH w filmie *Doktor z Żeromskiego* o dr. Stanisławie Kownackim, 1 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „Towarzysze Sekretarze oraz Inni Dygnitarze” / W ramach cyklu powstały dwa odcinki z udziałem naczelnika OBUWiM: *Jaruzelski*, 23 września; *Bierut*, 23 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

- Program „Rozróby u Kuby” / Udział pracownika OBBH w programie o książce *Rewolucja konserwatywna – przypadek polski. Myśl polityczna środowiska „Buntu Młodych” i „Polityki” (1931–1939)*, 20 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Program „Sądy – Przesady. W Powiększeniu” / Udział pracowników OBBH w programie dotyczącym Waława Zbyszewskiego, 24 października; Jana Józefa Szczepańskiego, 31 października. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP Kultura

- Cykl „Co Dalej?” / Udział pracownika OBBH w dyskusji o pojęciu rewolucji konserwatywnej, 5 stycznia; w programach: *Fantastyczne imaginarium imperialne*, 21 maja; *Rzeczpospolita wielu narodów: mocarstwo przeszłości czy przyszłości?*, 13 sierpnia; w audycji poświęconej skutkom I wojny światowej, październik. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl „W Powiększeniu” / Udział pracownika OBBH w nagraniu programu o Adamie Pragierze, 20 marca. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP 3 Kraków

- „Kronika” / Wypowiedzi pracowników OBBH na temat Stanisława Marusarza, 13 stycznia; konferencji w Wannsee, 20 stycznia; pierwszej deportacji ludności żydowskiej z Krakowa do obozu zagłady w Bełżcu, 3 czerwca; karania niemieckich zbrodniarzy w Polsce, 8 czerwca; likwidacji tzw. obozu cygańskiego w KL Auschwitz, 2 sierpnia; Danuty Siedzikówny ps. „Inka”, 26 sierpnia; Mieczysława Gila w rocznicę jego śmierci, 29 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź naczelnika OBBH o zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Nagranie wypowiedzi pracownika OBBH do programu dokumentalnego o ks. Michale Rapaczu zamordowanym w 1946 r. przez bojówkę PPR, 9 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Udział naczelnika OBUWiM w nagraniu programu o Zakopanem w czasie wojny, 9 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wypowiedź pracownika WSdsPiI dotycząca prac poszukiwawczych przeprowadzonych przez IPN na cmentarzu Rakowickim, 20 września. Odpowiedzialne: WSdsPiI.
- Film dokumentalny *Odwet* / Konsultacja historyczna pracowników OBBH do filmu w reż. Krzysztofa Ridana o manifestacji nowohuckiej 31 sierpnia 1983 r., której uczestnicy rozbroili dwóch milicjantów w odwecie za zabójstwo Ryszarda Smagura przez funkcjonariuszy MO, 13 listopada i 19 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Tematy Dnia” / Udział pracownika OBBH w rozmowie na temat pamięci o rocznicy stanu wojennego, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Koncert *Niezwycięzony – Franciszek Niepokólczycki* zrealizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Passionart w hołdzie żołnierzom wyklętym, 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

### TVP 3 Warszawa

- „Historia, Cywilizacja i Polityka” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o piśmie „Bunt Młodych”, 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP 3 Bydgoszcz

- Program „Zbliżenia” / Wypowiedź pracownika OBBH o karaniu niemieckich zbrodniarzy w Polsce, 8 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.

### TVP Polonia

- Cykl „Magazyn z Wysp” / wyemitowano następujące odcinki z udziałem pracownika OBBH: *Rocznica urodzin Zygmunta Nowakowskiego – „Lajkonika na wygnaniu”*, 19 stycznia; *Rok 2022 – rokiem Józefa Mackiewicza*, 26 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Wypowiedź pracownika OBBH dla Polonia24 w związku z konferencją „Mit üzennek Hőseink? Co przekazują nam nasi bohaterowie?” w Szegedzie, 16 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl filmów dokumentalnych „Historie Obozowe” / wywiad z pracownikiem WSdPiI, 20 września. Odpowiedzialne: WSdPiI.

#### **TVP World**

- Wywiad z naczelnikiem OBUWiM *Likwidacja pozostałości totalitaryzmów*, 17 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **TV Republika**

- Cykl „Polska na Dzień Dobry – Weekend” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o życiu i twórczości Mariana Hemara w związku z przygotowywanym zbiorem prozy tego autora, 12 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **TV PCh24**

- Program „Prawy Prosty” / Wywiad z pracownikiem OBBH *Rewolucja październikowa wiecznie żywa?*, 6 listopada. Odpowiedzialna: OBBH.

#### **Telewizja Polsat**

- *Kwatery wojenne na Rakowicach* / Udział naczelnika OBUWiM w nagraniu programu, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **Delegatura IPN w Kielcach**

##### **TVP 3 Kielce**

- *Święto bohaterów. Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych* / W audycji o podziemiu niepodległościowym i żołnierzach niezłomnych uczestniczył pracownik OBBH, 1 marca.
- *Szukamy w archiwach* / Program z udziałem pracownika OBEN poświęcony obchodom świąt w PRL, 1 marca.
- *„Echa Katynia” teraz wybrzmiewają szczególnie* / W programie informacyjnym ukazał się materiał poświęcony Międzynarodowemu Festiwalowi Filmów o Totalitaryzmach „Echa Katynia” z udziałem pracownika OBEN; na temat istoty systemów totalitarnych wypowiedział się pracownik OBBH, 7 kwietnia.
- „Głos Dnia” / Rozmowa w związku z 76. rocznicą pogromu kieleckiego, 4 lipca; rozmowa z pracownikiem Delegatury, 12 lipca.
- „Informacje”, „Głos Dnia” / Wypowiedzi historyków Delegatury na temat różnych wydarzeń z najnowszej historii Polski, rocznic historycznych oraz przedsięwzięć naukowych organizowanych przez IPN. Omawiano m.in. następujące kwestie: edukacja polskiej młodzieży patriotycznej, Zgrupowanie Partyzanckie AK „Ponury”, powstanie i działalność Solidarności Walczącej, 76. rocznica pogromu Żydów w Kielcach, pacyfikacja wsi Michniów i represje niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie, gen. bryg. Antoni Heda „Szary”, rozbicie kieleckiego więzienia, działania naukowo-badawcze IPN dotyczące Holokaustu i relacji polsko-żydowskich, założenia i cel akcji „Zapał zniczy pamięci dla Westerplatte”, straty osobowe i materialne w regionie kieleckim w czasie II wojny światowej, Akcja „Reinhardt” w Generalnym Gubernatorstwie, represje wymierzone w ks. Jerzego Popiełuszkę (w związku z Narodowym Dniem Pamięci Duchownych Niezłomnych) oraz represje wobec obywateli w okresie stanu wojennego 1981–1983.
- Cykl „Bohaterowie Naszych Dziejów” / Program *Historia „Szarego” – rozmowy na Wzgórzu*. Wypowiedzi historyków Delegatury na temat działalności gen. bryg. Antoniego Hedy ps. „Szary”, 7 sierpnia.
- *Akcja „Reinhardt” w Chmielniku* / Program telewizyjny na temat Akcja „Reinhardt” w związku z konferencją naukową w Chmielniku, 23 października.



**TVP 3 Gdańsk**

- Wypowiedź historyka Delegatury dotycząca badań nad pomocą udzielaną Żydom w czasie II wojny światowej, 26 września.

**TVP 3 Łódź**

- Wypowiedź historyka Delegatury dotycząca badań nad pomocą udzielaną Żydom w czasie II wojny światowej, Łódź, listopad.

**ODDZIAŁ IPN LUBLIN****TVP 1**

- Wypowiedzi dyrektora Oddziału, m.in. w programach informacyjnych i publicystycznych. Odpowiedzialny: OIPN.

**TVP 2**

- Wypowiedzi dyrektora Oddziału, m.in. w programach informacyjnych i publicystycznych. Odpowiedzialny: OIPN.

**TVP Info**

- Wypowiedzi dyrektora Oddziału, m.in. w programach informacyjnych i publicystycznych. Odpowiedzialny: OIPN.

**TVP Polonia**

- Wypowiedzi dyrektora Oddziału, m.in. w programach informacyjnych i publicystycznych. Odpowiedzialny: OIPN.

**TVP 3 Lublin**

- „Zima z TVP 3 Lublin” / Audycja dotycząca działań Oddziału i jego współpracy z innymi podmiotami, złożona z 5 bloków prezentowanych przez całą sobotę. Rozmowy z zaproszonymi gośćmi oraz reportaże z udziałem pracowników OBEN Lublin dotyczyły m.in.: historii AK oraz działań IPN w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK, losów Polaków deportowanych w głąb ZSRS, oferty edukacyjnej na ferie 2022, ogólnopolskiej akcji „Z miłości do Polski”, premiery wystawy OBEN o Juliuszu Burschem, 12 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Wiosna z TVP 3 Lublin” / Audycja skoncentrowana na wiosennej ofercie Oddziału oraz całego IPN. Pracownicy IPN i goście, w tym młodzież ze szkół lubelskich, mówili o rocznicy zbrodni katyńskiej i projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, Andrzeju Rudolfe Czaykowskim i dzieciach tułaczach. Wykorzystano scenery punku księgarskiego, w związku z czym telewidzowie mogli zapoznać się z ofertą księgarską i edukacyjno-multimedialną tego miejsca, 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cykl audycji „Polacy na Ratunek Żydom” / Odcinki ukazujące postawy osób ratujących Żydów: *To nie ludzie, to anioły*, 22 stycznia; *Dar życia za życie. Historia błogosławionej s. Marty*, 29 stycznia; *Sprawiedliwe z Turkowic*, 19 marca; *Rodzina Gowinów*, 16 kwietnia; *Aniela Pfeiffer – historia pomocy*, 11 czerwca; *Uroczysko Haliczany*, 20 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiady z pracownikami OBBH na temat Domu Sierot Sióstr Służebniczek w Turkowicach przeprowadzone podczas zorganizowanej przez OBBH i Urząd Miasta Hrubieszów konferencji „Dom ocalenia – siostry służebniczki z Turkowic na ratunek dzieciom żydowskim”, 24 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBBH *Dzieci polskie z Pahiatua, czyli ewakuowane z Syberii do Nowej Zelandii*, 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat „Spaceru pamięci” w Lublinie i rocznicy Powstania w Getcie warszawskim, 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Programy cykliczne „To Nas Dotyczy”, „Poranek między Wisłą a Bugiem”, „Panorama Lubelska” / Wypowiedzi dyrektora Oddziału na temat bieżących wydarzeń. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **TV Trwam**

- „Serwis Informacyjny” / Wypowiedzi dyrektora Oddziału na temat bieżących wydarzeń. Odpowiedzialny: OIPN.
- „Rozmowy Niedokończone” / Wypowiedź dyrektora Oddziału z okazji Dnia Wolności i Solidarności, 31 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **Hrubieszowska Telewizja Kablowa (HTK)**

- Wywiady z pracownikami OBBH na temat Domu Sierot Sióstr Służebniczek w Turkowicach przeprowadzone podczas zorganizowanej przez OBBH i Urząd Miasta Hrubieszów konferencji „Dom ocalenia – siostry służebniczki z Turkowic na ratunek dzieciom żydowskim”, 24 marca. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Delegatura IPN w Radomiu**

##### **TVP 3 Lublin**

- Wywiady na temat ks. Romana Kotlarza i wydarzeń Czerwca 1976 r., 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Radomiu.

#### **ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ**

##### **TVP Info**

- Wypowiedź dyrektora Oddziału na temat niemieckich reparacji wojennych, 4 września; upamiętnienia żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Lubochni, 18 października. Odpowiedzialny: OIPN.

##### **TVP Historia**

- Wystąpienie pracownika OBBH o gen. Stanisławie Maczku, 16 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wystąpienie pracownika OBBH o znaczeniu bitwy pod Monte Cassino, 6 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wystąpienie pracownika OBBH na temat wydarzeń na Wybrzeżu 14 sierpnia 1980 r., 8 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wystąpienie pracowników OBBH i OBUWiM w filmie o AK, 30 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wystąpienie pracownika OBBH poświęcone rocznicy 3 września (wypowiedzenie wojny Niemcom przez Anglię i Francję), 24 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

##### **TVP 3 Łódź**

- „Łódzkie Wiadomości Dnia” / Relacja z inauguracji projektu „Łódzkie Bojowniczkę Niepodległości”, relacja z odsłonięcia tablicy poświęconej kpt. Stanisławowi Sojczyńskiemu ps. „Warszyc”, relacja z przekazania materiałów edukacyjnych młodzieży ukraińskiej, wypowiedź pracownika OBBH na temat amnestii 1947 r., 25 kwietnia; wypowiedzi pracownika OBBH na następujące tematy: ekshumacja „Henia z Zamojszczyzny” w Skierniewicach, prace ekshumacyjne na poligonie Brus w Łodzi, poszukiwanie miejsc pochówku ofiar zbrodni niemieckich, 13 października; wypowiedzi pracownika OBBH o poszukiwaniu, identyfikacji i upamiętnianiu grobów żołnierzy polskiego podziemia zbrojnego, 1 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBBH, OIPN.
- Podczas wernisażu wystawy *Zagłada Romów i Sinty 1939–1945* wywiad na temat zagłady Romów i Sinty oraz wręczania monet okolicznościowych NBP, 10 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału na temat 76. rocznicy procesu siedemnastu w Radomsku, 7 maja. Odpowiedzialny: OIPN.

- „Rozmowa Dnia” / Wywiad z dyrektorem Oddziału na temat międzynarodowej konferencji naukowej „Zwycięzcy i zwyciężeni – więźniowie obozów sowieckich, cz. II”, 3 czerwca; w związku z promocją książki o Janie Kowalewskim, 21 października; w związku z obchodami Święta Niepodległości, 11 listopada; w związku z 41. rocznicą wprowadzenia stanu wojennego i akcją „Zapal Światło Wolności”, 13 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad z dyrektorem Oddziału w związku z uroczystościami pogrzebowymi ofiar terroru komunistycznego ekshumowanymi przez IPN, 8 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat żołnierzy poległych w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1920 r., 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z dyrektorem Oddziału na temat gali zorganizowanej z okazji VIII edycji wręczenia nagrody „Świadek Historii”, 18 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat zbrodni katyńskiej i kłamstwa katyńskiego, 27 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału na temat niemieckich reparacji wojennych, 2 września. Odpowiedzialny: OIPN.
- Wywiad na temat dydaktycznych walorów filmu dokumentalnego *Na zawsze melomani* w reż. Rafała Mierzejewskiego, współrealizowanego przez Oddział IPN Łódź, 5 września. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wypowiedź pracownika OBBH o wrześniu 1939 r. w Łodzi, 15 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat konferencji „Z piekła ku wolności”, 6 października. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź dyrektora Oddziału w związku z upamiętnieniem żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Lubochni, 18 października. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **TVP Łódź; TV Toya**

- Wywiad podczas miejskich uroczystości w 130. rocznicę urodzin Jana Kowalewskiego, 24 października. Odpowiedzialny: OIPN.

#### **TVP 3 Poznań**

- „Teleskop” / Wypowiedź pracownika OA w programie informacyjnym, 2 lipca. Odpowiedzialne: OA.

#### **TV Trwam**

- Wypowiedź pracownika OBBH w filmie dokumentalnym *Żołnierze Wyklęci. Bohaterowie niezłomni*, 1 marca. Odpowiedzialne: OBBH, BBH.

#### **TV Toya**

- Rozmowa z pracownikiem OBBH na temat wystawy prof. Izabeli Łapińskiej *Ślad pamięciowy*, 22 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad na temat gier edukacyjnych IPN, 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### **ODDZIAŁ IPN POZNAŃ**

#### **TVP 1**

- Reportaż na temat Powstania Wielkopolskiego, 31 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **TVP Historia**

- Udział pracownika OBBH w filmie dokumentalnym *Zakazana poezja* w reż. Zbysława Kaczmarka, premiera 30 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Udział pracownika jako eksperta w teleturnieju „Giganci Historii”, 31 grudnia. Odpowiedzialne: WSdsPiI.

**TVP 3 Poznań**

- Cykl „Historia Każdego Dnia” / Stała współpraca przy tworzeniu programów dotyczących wydarzeń historycznych, postaci i miejsc ważnych z perspektywy Wielkopolski – programy mają formę krótkich informacji – kartek z kalendarza, które po premierze dostępne są w internecie. Odpowiedzialne: OA.
- „Witaj Wielkopolsko” / Rozmowy z pracownikami OBBH o Powstaniu Wielkopolskim, 5, 10 stycznia, 11 lutego; o rozejmie w Trewirze, 16 lutego; o historii KKS Lech Poznań, 14 marca; wywiad o wydarzeniach w Przystanku Historia IPN, 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH, OIPN.
- „Temat Dnia” / Rozmowa o rozejmie w Trewirze, 16 lutego; o zbrodni katyńskiej, 13 marca; o Powstaniu Warszawskim, 1 sierpnia; o Dniach Wydawnictwa IPN, 18 sierpnia; o Powstaniu Wielkopolskim, 27 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH, OA.
- „Głos Regionów” / Udział pracownika OBUWiM w dyskusji na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej w związku z wydarzeniami na Ukrainie oraz pomnikami w Poznaniu i Wielkopolsce, 1 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- „Lustra” / Udział pracownika OBUWiM w dyskusji na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej w związku z wydarzeniami na Ukrainie oraz pomnikami w Poznaniu i Wielkopolsce, 1 kwietnia; rozmowa na temat Czerwca '56, 28 czerwca; 42. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych, 26 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM OBBH, OA.
- „Teleskop” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o zbrodni katyńskiej, 13 kwietnia; o strajku poznańskich kolejarzy w 1920 r., 26 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Wielkopolska Warta Poznania” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o strajku poznańskich kolejarzy w 1920 r., 26 kwietnia; rozmowa z okazji Dnia Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w czasie II wojny światowej, 29 kwietnia; rozmowa na temat różnych aspektów Czerwca '56, 22 czerwca; rozmowa na temat projektu „Łączka i inne miejsca poszukiwań”, 8 grudnia, rozmowa o projekcie „Archiwum Pełne Pamięci”, 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH, WSdsPiI, OA.
- Wypowiedzi na temat: Czerwca '56, 28 czerwca; „Ślepego Antka” i akcji „Bollwerk”, 16 lipca; Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia; 42. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych, 31 sierpnia; akcji medialno-edukacyjnej „Zapał znicz pamięci”, 21 października; Konrada Doberschuetza, 27 października; historii klubu KKS Lech Poznań, 14 grudnia; Czerwca '56, 22 grudnia; Powstania Wielkopolskiego, 27 grudnia. Odpowiedzialne: OIPN, OBBH, OBEN.
- „Witaj Wielkopolsko!” / rozmowa o niedźwiedziu Wojtku w rocznicę oddania go do ogrodu zoologicznego w Edynburgu, prezentacja materiałów wydanych przez IPN, 15 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- „Wielkopolska Każdego Dnia” / Tematy historyczno-społeczno-kulturalne związane z historią Poznania. Odpowiedzialne: OBEN, WSdsPiI, OBUWiM, OA.

**TV Trwam**

- Udział w audycji poświęconej 83. rocznicy powstania Narodowej Organizacji Bojowej w Wielkopolsce, 23 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.
- Udział w reportażu *Zwycięskie Powstanie Wielkopolskie*, 5 odcinków: 28 listopada, 12 grudnia, 19 grudnia, 26 grudnia, 27 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

**Telewizja WTK**

- „Otwarta Antena” / Udział pracownika OBUWiM w dyskusji na temat dekomunizacji przestrzeni publicznej w związku z wydarzeniami na Ukrainie oraz pomnikami w Poznaniu i Wielkopolsce, 26 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Udział w audycji telewizyjnej poświęconej Powstaniu Warszawskiemu, 30 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź dotycząca wystawy o AK, 20 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

**TV internetowa Codzienny Poznań**

- Udział w programie na żywo „Hej Poznań” na temat Czerwca ’56, 27 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.

**Telewizja Asta**

- Udział w audycji telewizyjnej poświęconej Powstaniu Warszawskiemu, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

**ODDZIAŁ IPN RZESZÓW****TVP 1**

- „Wiadomości” / Wypowiedź w materiale *Niezapomniani bohaterowie* przybliżająca postać weterana Powstania Styczniowego Antoniego Jabczyńskiego w związku z uroczystością poświęcenia jego mogiły odremontowanej ze środków Oddziału, 21 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH.

**TVP Historia**

- „Księża Wolności” / Cykl reportaży historycznych poświęconych bp. Tadeuszowi Błaszkiwiczowi, ks. Adamowi Michalskiemu i ks. Józefowi Wałagowi. Odpowiedzialne: OBBH.
- Udział w nagraniu i konsultacja historyczna filmu *Pan Leon* (tytuł roboczy) o Leonie Mireckim (1905–2000), reż. Ewa Szakalicka. Odpowiedzialne: OBBH.

**TVP 3 Rzeszów**

- „Aktualności” / Wypowiedź w 159. rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego przybliżająca postać weterana Antoniego Jabczyńskiego, którego mogiła została odremontowana ze środków Oddziału, 21 stycznia; materiał dotyczący uroczystości Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Rzeszowie, 27 stycznia; wypowiedź udzielona z okazji konferencji w Sanoku na temat 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK i powołania Podokręgu Rzeszów AK, 10 lutego; wypowiedź na temat jasielskich żołnierzy wyklętych z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca; wywiad o publikacjach IPN w języku ukraińskim dostępnych w Oddziale, a szczególnie pozycji *Polszcza – narys istoriji*, 16 marca; informacje i zaproszenie na konkurs „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”; wypowiedź naczelnika OBUWiM na temat ks. Władysława Gurgacza, 19 czerwca; odwiedziny u por. Tadeusza Lutaka – żołnierza AK, uczestnika kampanii wrześniowej i Świadka Historii w 105. rocznicę urodzin; wypowiedzi dyrektora Oddziału oraz naczelnika OBUWiM przybliżające jego postać, 29 sierpnia; wypowiedź naczelnika OBUWiM na temat gen. Władysława Sikorskiego – premiera Rządu RP na uchodźstwie i naczelnego wodza PSZ, który w Hyżnem spędził dzieciństwo i chodził do szkoły, 9 października; wypowiedź na temat odnowionego przez IPN pomnika w Gwoźnicy Górnej, 11 listopada; wypowiedź o odnowionej przez IPN tablicy w Górze Ropczyckiej, 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.
- „Gość TVP 3 Rzeszów” / Rozmowa na temat przekształcenia ZWZ w AK, 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Cykl dokumentalny „Podkarpackie Tablice i Inskrypcje” / Odcinki poświęcone: Marii Grzegorzewskiej, patronce Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Przemyślu, 9 kwietnia; Franciszkowi Bylickiemu, Powstaniu Styczniowemu i Dniowi Sybiraka, 25 czerwca; Michałowi Krukowi, emerytowanemu kolejarzowi, który został rozstrzelany przez Niemców za udzielanie pomocy Żydom w Przemyślu; Janowi Newlinowi Mazarakiemu, 4 września; znanemu rzeszowskiemu pomnikowi płk. Leopolda Lisa-Kuli w 90-lecie jego powstania, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM, OIPN, OBEN.
- Konsultacje i pomoc w przygotowaniu filmu *Kościoty pod specjalnym nadzorem*, reż. ks. Józef Brzostowski. Odpowiedzialne: OBBH.

- „Nielegalne Kościoły na Podkarpaciu” / Cykl filmów w reżyserii ks. Józefa Brzostowskiego, poświęcony budowom kościołów w Bziance koło Rzeszowa, Przemyślu (na os. Kmiecie), Hucisku Jawornickim i Grzegorzówce. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Kamienie Pamięci” / Cykl filmowy przedstawiający nekropolie Podkarpacia. Odcinek poświęcony cmentarzom strzyżowskim, 1 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **TV Trwam**

- Wypowiedź pracownika OBEN na temat zbrodni katyńskiej, 12 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **TV Kablowa Stella**

- Relacja z wykładu historyka IPN *Początki Centralnego Okręgu Przemysłowego* dla młodzieży szkół ponadpodstawowych ze Stalowej Woli w Przystanku Historia IPN w Stalowej Woli, 29 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **iTVP Południe**

- „Aktualności” / Wypowiedź naczelnika OBUWiM na temat odnowionego przez IPN pomnika w Gwoźnicy Górnej, 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

#### **TVP 1**

- „Wiadomości” / Wywiad z pracownikiem Delegatury IPN w Koszalinie na temat skierowanego przez prokuratora OKŚZpNP do Sądu Okręgowego w Koszalinie wniosku o stwierdzenie nieważności wyroku Sądu Rejonowego w Koszalinie z 1982 r., skazującego Zofię Pietkiewicz, 30 listopada. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Koszalinie.

#### **TVP 2**

- „Magazyn Śledczy Anity Gargas” / Reportaż *Zatarte ślady* o zabójstwie działacza opozycji Piotra Bartoszcze, 22 listopada. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.

#### **TVP 3 Szczecin**

- „Kronika” / Wywiad naczelnika OBUWiM na temat ofiar zbrodni sowieckiej po II wojnie światowej w Szczecinku, 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Wywiad dotyczący trzech rocznic: 82. rocznicy pierwszej masowej deportacji Polaków w głąb ZSRS, 71. rocznicy śmierci mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszko” oraz 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wywiad z pracownikiem Delegatury na temat śledztwa w sprawie Wojskowych Obozów Internowania oraz zakończonego wyrokiem skazującym procesu byłego funkcjonariusza SB KWMO w Katowicach Mieczysława H., 19 października. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Koszalinie.

#### **TVP 3 Bydgoszcz**

- Wywiad z pracownikiem Delegatury Koszalin dot. śledztwa w sprawie Wojskowych Obozów Internowania oraz zakończonego wyrokiem skazującym procesu byłego funkcjonariusza SB KWMO w Katowicach – Mieczysława H., 7 listopada. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Koszalinie.

### **ODDZIAŁ IPN WARSZAWA**

#### **TVP 1**

- Nagranie wywiadu z pracownikiem OBBH do filmu dokumentalnego w reż. Sławomira Koehlera na temat pomocy Zachodu dla Solidarności. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Wiadomości” / Wypowiedź pracownika OBBH na temat znaku Polski Walczącej, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

- Premiera filmu dokumentalnego *Tajemnica Lema* w reż. Wojciecha Kusia z udziałem pracownika OBBH, 21 września. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP 2**

- Wywiad z dyrektorem OIPN na temat losów dzieci polskich w czasie II wojny światowej, 12 września. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP 3**

- Wywiad z pracownikami OBBH do reportażu o wojnie polsko-bolszewickiej, 22 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad o germanizacji dzieci polskich w czasie II wojny światowej, 27 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Telewizyjny Kurier Warszawski” / Wywiad pracownika OBBH na Jesiennych Targach Książki o monografii *Komuniści w Warszawie*, 16 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Emisja reportażu telewizyjnego „Wojna polsko-bolszewicka, język propagandy” z udziałem pracownika OBBH, 27 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBEN na temat filmu *Emil Barchański – najmłodsza ofiara stanu wojennego*, 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Udział pracownika OBBH w filmie dokumentalnym o Władysławie Gomułce *Traktat* w reż. Jacka Kubiaka. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP Info**

- Udział pracownika OBBH w programie na żywo – dyskusja na temat Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat konferencji „II RP: cienie i blaski. Próba bilansu z perspektywy stulecia”, 8 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP Historia**

- Wywiad z naczelnikiem OBBH o Zygmuncie Szendzielarzu ps. „Łupaszko”, 18 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z naczelnikiem OBBH o Ruchu Oporu Armii Krajowej, 23 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.
- Audycja „Przystanek Historia” / Wypowiedź naczelnika OBBH o oficerze WP, żołnierzu AK i podziemia antykomunistycznego Stefanie Szmakfeferze, 25 lutego; wywiad z pracownikiem OBEN na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach poświęcony młodzieżowym organizacjom antykomunistycznym działającym w latach 1944–1956 oraz Wojskowemu Korpusowi Górniczemu, marzec; wywiad z pracownikiem OBBH na temat Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie, 27 września. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat doktryny Trumana, 11 maja. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBBH na temat jego monografii *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)* – 4 października (emisja: 3 listopada.) Odpowiedzialne: OBBH.
- „Flesz Historii” / Wypowiedź pracownika OBBH *Kim był Józef Światło*, 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP Polonia**

- Komentarz pracownika OBBH w reportażu na temat niszczenia polskich miejsc pamięci na Białorusi, 30 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wystąpienie pracownika OBBH w filmie dokumentalnym o Władysławie Gomułce. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wypowiedź pracownika OBEN na temat filmu *Emil Barchański – najmłodsza ofiara stanu wojennego*, 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Telewizja Trwam**

- „Rozmowy Niedokończony” / Rozmowa z naczelnikiem OBBH na temat Armii Krajowej, 14 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Media Narodowe**

- Wywiad z naczelnikiem OBBH na temat żołnierzy wyklętych i miejsc zbrodni komunistycznych w Warszawie, 1 marca. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad pracownika OBBH na Jesiennych Targach Książki o monografii *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)*, 16 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH na temat publikacji *1920 rok – wojna światów*, t. 1: *Studia przypadków w stulecie Bitwy Warszawskiej*, red. Elżbieta Kowalczyk, Konrad Rokicki i Konrada Rokickiego *Kluby studenckie w Warszawie 1956–1980* oraz znaczenia epidemii podczas I wojny światowej, 18 września. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wywiad z pracownikiem OBBH przy okazji XXX Targów Książki Historycznej, 27 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

## **ODDZIAŁ IPN WROCŁAW**

### **TVP 3 Wrocław**

- „Fakty o Poranku” / Wypowiedź prokuratora OKŚZpNP na temat wyroku Sądu Rejonowego w Legnicy skazującego byłego funkcjonariusza MO w Legnicy Leonarda P. Odpowiedzialna: OKŚZpNP.
- „Fakty”/ Wypowiedź pracownika OBBH oraz dyrektora Oddziału podczas promocji książki *Wolni i solidarni. Solidarność Walcząca na Dolnym Śląsku w Encyklopedii Solidarności* na temat tej publikacji oraz Solidarności Walczącej, 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Rozmowa Faktów” / Rozmowa z pracownikiem OBBH o 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego i 45. rocznicy powstania Studenckiego Komitetu Solidarności we Wrocławiu, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP 3 Opole**

- „Kurier Opolski” / Promocja projektów kulturalno-edukacyjnych i naukowych Delegatury IPN w Opolu z udziałem pracownika Delegatury, 29 lipca. Odpowiedzialne: OBBH, Delegatura IPN w Opolu.

### **TVP 3 Łódź dla TVP Historia**

- Wypowiedź pracownika OBBH w filmie *Sierpień 1982* w reż. Waldemara Wiśniewskiego, 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### **TVP Wilno**

- Wywiad z pracownikiem OA na temat działalności podziemia niepodległościowego po 1944 r., 22 maja. Odpowiedzialne: OA.

### **TV Trwam**

- *Narodowe Siły Zbrojne* / Wywiad z naczelnikiem OA na temat NSZ, 29 września. Odpowiedzialne: OA.

### **Polska Telewizja Regionalna oddział Podkarpacie**

- *Podpułkownik „Zbroja” – komendant dębickiej Armii Krajowej* / Wywiad z naczelnikiem OA, 6 października. Odpowiedzialne: OA.



### Delegatura IPN w Opolu

#### TVP 3 Opole

- „Kurier Opolski” / Wypowiedź pracownika Delegatury z okazji organizowanego przez IPN przedstawienia teatralnego *Hiob '51*, 2 marca; wypowiedź p.o. naczelnika Delegatury na temat planowanych działań Delegatury, 29 lipca.
- „Rozmowa Dnia” / Udział pracownika Delegatury w rozmowie o kolejnej rocznicy zbrodni katyńskiej, dekomunizacji przestrzeni publicznej oraz edukacji historycznej, 13 kwietnia; rozmowa z p.o. naczelnikiem Delegatury na temat planowanych działań Delegatury, 29 lipca.

### 3.2.3. Dodatki prasowe

- „Echo Dnia”, 27 I 2022 – w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” opublikowano artykuły poświęcone 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK, m.in. rozmowę Tomasza Trepki z dr. Markiem Jedynakiem *80. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową*. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- „Dziennik Polski” i „Gazeta Krakowska”, 11 II 2022 – *Żołnierze wierni Ojczyźnie* – dodatek edukacyjny wydany z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
- „Dziennik Łódzki”, 11 II 2022 – *Z miłości do Polski. 80. rocznica przekształcenia struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego SZP-ZWZ-AK* – dodatek historyczny wydany z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK. Odpowiedzialne: OBBH Łódź.
- „Tygodnik eM” 2022, nr 6, 13 II 2022 – *Rozwiązanie Armii Krajowej 19 stycznia 1945 r.* – dodatek historyczny. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 14 II 2022 – *Pokolenie AK* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Super Express”, 14 II 2022 – *Z miłości do Polski* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Nowiny” i „Super Nowości”, 14 II 2022 – *80. rocznica przekształcenia struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego ZWZ w AK* – dodatek historyczny z trzema artykułami o strukturach, działalności i najważniejszych dowódcach Podokręgu AK Rzeszów. Odpowiedzialne: OBBH Rzeszów.
- „Dziennik Łódzki”, 18 II 2022 – „Warszyc”. *Legendarny dowódca Konspiracyjnego Wojska Polskiego* – dodatek historyczny poświęcony Stanisławowi Sojczyńskiemu ps. „Warszyc” w 75. rocznicę jego śmierci. Odpowiedzialne: OBBH Łódź.
- „Echo Dnia”, 24 II 2022 – *Pomoc zapisana w źródłach* – w związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką opublikowano w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” m.in. artykuł dr Alicji Gontarek *Księgi pamięci. Z naszego regionu zachowało się ich około 50. Co mówią?* Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- „Sandomierzanin. Pismo społeczno-kulturalne” 2022, nr 1/2, 28 II 2022 – *Bez tytułu* – w stałym dodatku „Sandomierskie Pocztywki Historyczne” ukazał się artykuł Roberta Piwki o propozycji nadania imienia „Sandomierskich Kolumbów” jednemu z rond w Sandomierzu. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- „Nowiny”, 28 II 2022, „Super Nowości”, 1 III 2022 – *Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych* – dodatek z trzema artykułami o działaczach WiN pochodzących z obecnego województwa podkarpackiego: płk. Janie Szczurku-Cergowskim ps. „Mestwin”, „Grom”, por. Marianie Wardzie ps. „Polakowski” i Marii Lechman ps. „Kora”. Odpowiedzialne: OBBH Rzeszów, OBEN Rzeszów.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 1 III 2022 – *Żołnierze polskiej wolności* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Gazeta Pomorska”, „Express Bydgoski”, „Nowości. Dziennik toruński”, 1 III 2022 – *Polacy ratujący Żydów na Pomorzu i Kujawach* – dodatek z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, artykuły m.in. dr. Tomasza Cerana *Uwarunkowania*, dr Kingi

- Czechowskiej *Gorąca zupa i dach nad głową*, Reginy Dąbkowskiej *Upamiętnienia Sprawiedliwych w województwie kujawsko-pomorskim* oraz wywiad z dr. Pawłem Warotem *IPN walczy o pamięć o przeszłości, ale także o przyszłość* (o roli IPN w badaniu historii pomocy udzielanej Żydom przez Polaków). Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Bydgoszczy.
- „Życie Podkarpackie”, „Nowiny”, „Super Nowości”, 9 III 2022 – *80 lat od „Akcji Reinhardt”* – dodatek historyczny z artykułami o deportacji mieleckich Żydów, Akcja „Reinhardt” w Rzeszowie i Distrikt Galizien (dystrykcie Galicja) oraz przykładach upamiętnień ofiar Holokaustu w województwie podkarpackim. Odpowiedzialne: OBBH Rzeszów.
  - „Dziennik Polski”, „Gazeta Krakowska”, 18 III 2022 – *Zbrodnicza akcja* – dodatek edukacyjny w 80. rocznicę rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
  - „Kurier Szczeciński”, 18 III 2022 – *Narodowy Dzień Pamięci o Polakach ratujących Żydów* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
  - „Tygodnik eM” 2022, nr 11, 20 III 2022 – *Kryjówki dla Żydów* – dodatek historyczny na temat ratowania Żydów w czasie II wojny światowej. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
  - „Dziennik Bałtycki”, „Gazeta Pomorska”, „Express Bydgoski”, „Nowości. Dziennik toruński”, 24 III 2022 – *Polacy ratujący Żydów na Pomorzu i Kujawach* – dodatek z okazji Narodowego Dnia Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, zawiera artykuły dr. Pawła Warota, dr. Tomasza Cerana, dr. Kingi Czechowskiej i Reginy Dąbkowskiej. Odpowiedzialne: OBBH Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.
  - „Kurier Szczeciński”, 8 IV 2022 – *Zbrodnia katyńska* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
  - „Sandomierzanin. Pismo społeczno-kulturalne” 2022, nr 3/4, 14 IV 2022 – *Wiktor Głuski* – w stałym dodatku „Sandomierskie Pocztywki Historyczne” zamieszczono artykuł Roberta Piwki o jednym z szefów PUBP w Sandomierzu. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
  - „Gazeta Polska” 2022, nr 16, 20 IV 2022 – *Ty bandyto, to ja już tyle czasu chodzę za tobą... Przypadek Piotra Smagały „Sroki”* – artykuł dr. Daniela Piekarusia. Odpowiedzialne: OA Lublin.
  - „Echo Dnia”, 28 IV 2022 – *W okowach władzy. PZPR w województwie kieleckim* – w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” opublikowano materiały o PZPR w województwie kieleckim, m.in. wywiad z prof. Adamem Massalskim *PZPR kierowała wszystkimi dziedzinami życia w województwie kieleckim*. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
  - „Kurier Poranny”, „Gazeta Współczesna”, 29 IV 2022 – *W obronie pamięci i prawdy* – dodatek zawiera wywiad z dr. hab. Piotrem Kardelą *IPN odkłamuje historię* oraz artykuły dr. hab. Krzysztofa Sychowicza *Ważne, by pamiętać, kto był katem, a kto ofiarą*, dr. Jarosława Schabieńskiego *Upamiętnienia odzyskania niepodległości i wojny polsko-bolszewickiej na terenie działania białostockiego Oddziału IPN*, dr. Marcina Markiewicza *Bunt w Olendach. Bo chłopcy nie chcieli kolchozu w swojej wsi*, Jarosława Wasilewskiego *Pomnik w Wiżajnach jako wyraz pamięci o przedwojennej Polsce*, Marka Kozaka *Bój pod Kodziowcami we wrześniu 1939 r. Miejsce pamięci na Grodzieńszczyźnie*. Odpowiedzialne: OBBH Białystok.
  - „Kurier Szczeciński”, 29 IV 2022 – *Święto Pracy 1 maja 1982 r.* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
  - „Kurier Lubelski”, 2 V 2022 – *Rozbicie więzienia w Zamościu – 8 maja 1946 r.* – dodatek autorstwa Marcina Krzysztofika. Odpowiedzialne: OA Lublin.
  - „Gazeta Polska” 2022, nr 18, 4 V 2022 – *W rocznicę bitwy pod Monte Cassino* – dodatek historyczny zawierający artykuły m.in. dr. hab. Jerzego Kirszaka *Monte Cassino – polski triumf*, dr. Daniela Korasia *O wielki finał: od Monte Cassino do Bolonii* i prezesa Karola Nawrockiego *Sztandar chwały*. Odpowiedzialne: BRP.
  - Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 6 V 2022 – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim *Zawsze jest dobry czas, by dokończyć proces dekomunizacji*. Odpowiedzialne: BRP.
  - Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 10 V 2022 – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim *Czas dokończyć dekomunizację*. Odpowiedzialne: BRP.

- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 16 V 2022 – *Daleka droga do Polski* – dodatek z okazji 80. rocznicy ewakuacji Armii Polskiej pod dowództwem gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego do Iranu, zawiera m.in. wywiad z prezesem Karolem Nawrockim oraz artykuły dr. hab. Sławomira Kalbarczyka *Ewakuacja Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego w 1942 roku*, dr. hab. Janusza Wróbla *Wielka ewakuacja – wiosna–lato 1942 roku*, dr. Bartosza Janczaka *80. rocznica powstania Armii Polskiej na Wschodzie*, dr. Justyny Dudek „*Pestki*” i *opiekunki – rola kobiet na szlaku nadziei* oraz *Ze wspomnień dzieci ewakuowanych do Indii, Iranu i Afryki Wschodniej*, oprac. dr. hab. Janusz Wróbel. Odpowiedzialne: BRP, OBBH Łódź.
- „Echo Dnia”, 26 V 2022 – *W różnych mundurach. Formacje policyjne w Polsce* – stały dodatek „Nasza Historia. Świętokrzyskie” poświęcony tym razem międzynarodowej konferencji naukowej „Formacje policyjne w Polsce na tle europejskich służb powołanych do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego”. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- „Gazeta Lubuska”, 30 V 2022 – *Wydarzenia Zielonogórskie – w obronie katolickich wartości* – dodatek w 62. rocznicę podjętej przez mieszkańców Zielonej Góry w maju 1960 r. obrony Domu Katolickiego parafii św. Jadwigi, wiary i małej ojczyzny, stworzonej wspólną pracą lokalnej społeczności i służących jej księży; dodatek zawiera artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Revolucja Zielonogórska*, dr. hab. Elżbiety Wojcieszek *Rozwój sytuacji społeczno-politycznej i wyznaniowej na Ziemi Lubuskiej w latach 1945–1960*, dr. hab. Rafała Reczka *Ksiądz Kazimierz Michalski (1898–1975) – życie i działalność w Zielonej Górze*. Odpowiedzialne: OIPN Poznań, BRP.
- „Gazeta Polska Codziennie”, 3–5 VI 2022 – *Zepsute zwycięstwo* – dodatek poświęcony wyborom czerwcowym 1989 r., zawiera artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Zepsute zwycięstwo*, dr. hab. Daniela Wicentego *Polski rok 1989 – pamięć społeczna i dziurawe mity polityczne*, dr. Sebastiana Pilarskiego *Wybory czerwcowe widziane z boku* oraz dr. Jana Hlebowicza *Nie pójdziemy na wyborczą lipę*. Odpowiedzialne: BRP.
- „Dziennik Polski”, „Gazeta Krakowska”, 3 VI 2022 – *Góral, znaczy Polak z ducha i krwi* – dodatek w 80. rocznicę rozbicia Konfederacji Tatrzańskiej. Odpowiedzialne: OBBH Kraków, WSdSPiI Kraków.
- „Echo Dnia”, 6 VI 2022 – *Zmagania z władzą. Relacje działaczy świętokrzyskiej opozycji z lat 1988–1989* – w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” opublikowano m.in. artykuł Marzeny Grosickiej ze wspomnieniami działaczy Solidarności. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 9 VI 2022 – *Najodważniejsi z odważnych. Solidarność Walcząca* – dodatek z okazji 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej, zawiera artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Najodważniejsi z odważnych*, Kamila Dworaczka *Jak rodziła się Solidarność Walcząca*, Łukasza Sołtysika *Struktury Solidarności Walczącej 1982–1990*, Tomasza Balbusa i Magdy Wysockiej „*Róbcie to, od czego komunizm upadnie...*”. *Formy działalności Solidarności Walczącej* oraz Grzegorza Waligóry *Imperium prasowe*. Odpowiedzialne: BRP, OBBH Wrocław.
- „Gazeta Krakowska”, 10 VI 2022 – *Zagłada Żydów w Tarnowie* – dodatek w 80. rocznicę rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 13 VI 2022 – *Do Polski! 1922. Przyłączenie części Górnego Śląska do II RP* – dodatek poświęcony 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w czerwcu 1922 r., zawiera 10 artykułów autorstwa historyków IPN, Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego i Instytutu Śląskiego w Opolu; teksty poświęcone są międzynarodowym aspektom decyzji o podziale Górnego Śląska, procesowi kształtowania się międzywojennego województwa śląskiego, bramom powitalnym na cześć Wojska Polskiego, Sejmowi Śląskiemu i migracjom etnicznym. Publikacja zawiera mapę i przewodnik turystyczny po miejscach związanych z wydarzeniami sprzed stu lat. Odpowiedzialne: OBEN Katowice, OBBH Katowice.
- „Gość Niedzielny” 2022, nr 24, 19 VI 2022 – *Powrót. 100-lecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski* – dodatek poświęcony 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do

- Polski w czerwcu 1922 r., składa się z 10 artykułów napisanych przez historyków z IPN, Muzeum Powstań Śląskich i Instytutu Śląskiego w Opolu; artykuły poświęcone są uroczystościom objęcia przyznanej Polsce części Górnego Śląska, międzynarodowym aspektom decyzji o podziale regionu i konsekwencjom tych postanowień, specyfice samorządu województwa śląskiego, roli przemysłu górnośląskiego w II RP, sylwetkom wybitnych osób związanych z wydarzeniami sprzed stu lat oraz historycznemu znaczeniu granicy z 1922 r. Dodatek powstał przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Odpowiedzialne: BRP, OBEN Katowice, OBBH Katowice.
- „Echo Dnia”, 20 VI 2022 – *Opór, przetrwanie, przystosowanie. Wieś kielecka wobec komunistycznego totalitaryzmu* – w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” opublikowano artykuły o sytuacji regionu pod rządami komunistów. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
  - „Głos Wielkopolski”, 20 VI 2022 – *Oddział Poznański Solidarności Walczącej. Historia i działalność* – dodatek z okazji 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej. Odpowiedzialne: OBBH Poznań.
  - Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 25 VI 2022 – *Solidarność Walcząca i działalność rodzinnej konspiracyjnej drukarni Błażewiczów* – wywiad Tadeusza Płużańskiego z dr. Pawłem Błażewiczem. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Sandomierzanin. Pismo społeczno-kulturalne” 2022, nr 5/6, 6 VII 2022 – *Sandomierscy Nieobecni* – w stałym dodatku „Sandomierskie Pocztywki Historyczne” opublikowano artykuł Roberta Piwki o wystawie ukazującej społeczność żydowską Sandomierza. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
  - „Kurier Poranny”, „Gazeta Współczesna”, 8 VII 2022 – *Oblawa Augustowska* – dodatek historyczny z artykułami pracowników Oddziału IPN Białystok, m.in. dr. hab. Krzysztofa Sychowicza *Zwalczanie podziemia niepodległościowego jako główny punkt komunistycznej polityki na polskich ziemiach*, Diany Maksimiuk *Memoriał pamięta*, Jarosława Wasilewskiego *Polscy pomocnicy*, Pawła Niziołka *Zespół do zadań specjalnych oraz Martwi i żywi zakładnicy reżimu*. Odpowiedzialni: asystent prasowy OIPN Białystok, OBBH Białystok.
  - „Gazeta Polska Codziennie”, 19 VII 2022 – *Napięcia w instytucie muszą być tonowane dla dobra misji* – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Sieci” 2022, nr 30, 25 VII 2022 – *Komuny trzeba się pozbyć raz na zawsze* – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Gazeta Polska”, 27 VII 2022 – *Rocznice. Powstanie Warszawskie* – dodatek w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego i akcji „Burza”, zawiera artykuły pracowników BBH, m.in. Marii Zimy *Tragizm exodusu warszawiaków*, dr. hab. Jacka Sawickiego *Decyzja ostatniej szansy*, dr Sorai Kuklińskiej *Miasto bez adresów*, dr. hab. Jacka Sawickiego *Uparta pamięć Powstania* oraz prezesa Karola Nawrockiego *Bohaterowie '44. Świadectwo patriotyzmu pokolenia II RP*. Odpowiedzialne: BRP, BBH.
  - „Gazeta Polska Codziennie”, 1 VIII 2022 – *Wspomnienie Powstania promieniuje na całą Polskę* – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim. Odpowiedzialne: BRP.
  - „W Sieci Historii” 2022, nr 7/8, 11 VIII 2022 – *130. rocznica urodzin gen. Władysława Andersa* – dodatek historyczny, zawiera m.in. wywiad z prezesem Karolem Nawrockim „*Odyseję wolności*” napisali nasi przodkowie. *Idziemy ich szlakiem*, artykuł dr. Mateusza Marka *Szlaki nadziei. Odyseja wolności* oraz wywiad z Anną Marią Anders, córką gen. Władysława Andersa, ambasador RP we Włoszech, zatytułowany *Ostatni rozdział. „Najważniejsza jest pamięć”*. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Dziennik Bałtycki”, 16 VIII 2022 – *Ponadczasowe ideały Sierpnia* – dodatek prasowy przygotowany przez Oddział IPN Gdańsk w rocznicę Sierpnia '80, zawiera artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Ponadczasowe ideały* i Daniela Wicentego *Trzyznaście powodów, dla których Sierpień '80 był wielkim czasem dla Polaków*. Odpowiedzialne: BRP.
  - „Dziennik Bałtycki”, 16–19 VIII 2022 – „Sierpień '80” – cykl wkładek we wtorkowych i piątkowych wydaniach gazety. Artykuły zamieszczone zostały również na portalach tytułów pra-

sowych wchodzących w skład grupy medialnej Polska Press Grupa. Odpowiedzialne: OBBH Gdańsk.

- „Gazeta Krakowska”, 19 VIII 2022 – *Zagłada Żydów w Nowym Sączu* – dodatek edukacyjny w 80. rocznicę rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
- „Głos Wielkopolski”, 23 VIII 2022 – *23 sierpnia. Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych* – dodatek poświęcony tragicznym losom pięciu osób pochodzących z Wielkopolski lub związanych z regionem, które zginęły z rąk nazistowskich i komunistycznych oprawców: Romana Bentkego, Adolfa Bnińskiego, Janiny Lewandowskiej, ks. Ignacego Prądyńskiego i Marcina Rożka. Odpowiedzialne: OBBH Poznań.
- „Gazeta Krakowska”, 26 VIII 2022 – *Zagłada Żydów na Podhalu* – dodatek edukacyjny w 80. rocznicę rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBBH Kraków.
- „Gazeta Wrocławska”, 27 VIII 2022 – *Solidarność żyje! Manifestacje i walki uliczne we Wrocławiu i byłym województwie legnickim w drugą rocznicę Porozumienia Gdańskiego* – dodatek prasowy na temat Solidarności, zawiera artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Mamy prawo do strajku!*, dr. Grzegorza Waligóry *Jak walczyć z komuną?*, Łukasza Sołtysika *Dlaczego strzelano w Lubinie?* oraz Przemysława Cieślaka *Śledztwa w sprawie zbrodni lubińskiej 31 sierpnia 1982 r.* Odpowiedzialne: BRP, OBBH Wrocław, OKŚZpNP Wrocław.
- „Sandomierzanin. Pismo społeczno-kulturalne” 2022, nr 7/8, 28 VIII 2022 – stały dodatek „Sandomierskie Pocztywki Historyczne” poświęcony obchodom 78. rocznicy rozpoczęcia akcji „Burza”, bitwie pod Pielaszowem oraz wybuchowi Powstania Warszawskiego. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 31 VIII 2022 – *W nocy z 12 na 13* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Gazeta Polska Codziennie”, 1 IX 2022 – *Wojna nierozliczona* – dodatek historyczny w rocznicę wybuchu II wojny światowej, zawiera teksty pracowników BBH, m.in. dr hab. Moniki Tomkiewicz *Zbrodnia w Piasznicy*, dr. Tomasza Sudoła *„Słyszałem śmiech i pojedyncze strzały pistoletowe. Oni dobijali moich rannych żołnierzy”* oraz prezesa Karola Nawrockiego *Wojna nierozliczona*. Odpowiedzialne: BBH.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 1 IX 2022 – *Nieznani bohaterowie Września 1939. Historię tworzą ludzie* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego. Odpowiedzialne: BRP.
- „Echo Dnia”, 2 IX 2022 – *Życie i śmierć żydowskich Działoszyce. W 80. rocznicę „Aktion Reinhardt” – niemieckiego ludobójstwa Żydów na okupowanych ziemiach polskich* – artykuł o losach żydowskiej społeczności z miasteczka Działoszyce. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- „Kurier Lubelski”, 6 IX 2022 – *Julian Liedtke (1835–1870). Polak z wyboru, założyciel i wydawca „Kuriera Lubelskiego”* – dodatek prasowy przygotowany przez Renatę Lesiakowską. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „Kurier Szczeciński”, 16 IX 2022 – *Cios w plecy. Sowiecka agresja na Polskę* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
- „Kurier Lubelski”, 20 IX 2022 – *Zabójca z UB* – dodatek prasowy przygotowany przez dr. Daniela Piekarusia. Odpowiedzialne: OA Lublin.
- „Kurier Poranny”, „Gazeta Współczesna”, 23–25 IX 2022 – *Wojna i okupacja* – dodatek poświęcony niemieckiemu i sowieckiemu totalitaryzmowi. Odpowiedzialne: OBBH Białystok.
- „Gość Niedzielny” 2022, nr 38, 25 IX 2022 – *Zdobyć broń na wrogu* – dodatek poświęcony akcji 2. Pułku Piechoty Legionów AK w Cebrze, zawiera artykuł prezesa Karola Nawrockiego *Armia Krajowa – Wojsko Polskie w podziemiu*. Odpowiedzialne: BRP, Delegatura IPN w Kielcach.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 26 IX 2022 – *Sowieckie relikty muszą zniknąć z naszej przestrzeni* – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim. Odpowiedzialne: BRP.
- „Kurier Lubelski”, 4 X 2022 – *„Złamać opór obszarników”. Jak wywłaszczano ziemian na terenie Lubelszczyzny w 1944 r.* – dodatek przygotowany przez dr. Tomasza Osińskiego. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.

- „Echo Dnia”, 6 X 2022 – *Niemiecka „Aktion Reinhardt”* – w stałym dodatku „Nasza Historia. Świętokrzyskie” opublikowano artykuły opisujące przebieg Aktion „Reinhardt” w regionie kieleckim. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.
- Tytuły prasowe wchodzące w skład grupy medialnej Polska Press Grupa, 11 X 2022 – *Czerwone gwiazdy muszą zniknąć z naszych miast, a Niemcy – pamiętać, co uczynili Polsce* – wywiad z prezesem Karolem Nawrockim. Odpowiedzialne: BRP.
- „Kurier Lubelski”, 11 X 2022 – *Akowcy w strukturach aparatu bezpieczeństwa* – dodatek prasowy przygotowany przez dr Justynę Dudek. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „W Sieci Historii”, 2022, nr 11/12, 17 X 2022 – *Czekając na sprawiedliwość* – zawiera artykuły m.in. dr Karoliny Trzeskowskiej-Kubasik *Wanien było 65, a jest 25, łóżek i stołów nie ma. Okupacja w Polsce „powiatowej” na przykładzie Kreishauptmannschaft Busko*, dr. Konrada Graczyka *Pierwsza przymiarka. Rząd RP na Uchodźstwie a odszkodowania od Niemiec*, dr. Grzegorza Majchrzaka *Nie tylko zabici i zniszczenia, czyli wojenne straty i szkody Polski* oraz prezesa Karola Nawrockiego *Czekając na sprawiedliwość*. Odpowiedzialne: BBH, BRP.
- „Kurier Lubelski”, 18 X 2022 – *Od „zebrania na beczkach” do „lubelskiego Oxfordu”, czyli o rozbudowie dzielnicy uniwersyteckiej w Lublinie* – dodatek przygotowany przez dr. Pawła Sokołowskiego. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „Gazeta Polska” 2022, nr 42, 19 X 2022 – *Enigma bez tajemnic* – dodatek na temat złamania niemieckiej maszyny szyfrującej przez trójkę poznańskich kryptologów, artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Sukces, który skrócił wojnę. Jak Polacy sprawili, że niemożliwe stało się możliwe*, a także Witolda Sobóckiego *Klucz do Enigmy. Trzech Polaków przeciw maszynie* oraz *Nie tylko matematycy... Biuro Szyfrów przejmuje inicjatywę*. Odpowiedzialne: BRP, OBEN Poznań.
- „Kurier Szczeciński”, 21 X 2022 – *38. Rocznica śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
- „Kurier Lubelski”, 25 X 2022 – *Branka '82. Nieznana odsłona stanu wojennego* – dodatek prasowy przygotowany przez dr. Marcina Dąbrowskiego. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „Kurier Szczeciński”, 4 XI 2022 – *Poddeptana godność. Pobór do wojska jako ukryta forma internowania 1982–1983* – teksty pracowników BBH i OBBH Szczecin. Odpowiedzialne: BBH, OBBH Szczecin.
- „Kurier Lubelski”, 8 XI 2022 – *Dzieje lubelskich ewangelików* – dodatek prasowy przygotowany przez Renatę Lesiakowską. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „Gazeta Polska”, 9 XI 2022 – *Polska niepodległa. Droga do odbudowy* – dodatek w 104. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, zawiera artykuł prezesa Karola Nawrockiego *Razem mimo różnic. Pokolenie Dmowskiego i Piłsudskiego*. Odpowiedzialne: BBH, BRP.
- „Kurier Poranny”, „Gazeta Współczesna”, 13 XII 2022 – *Uderzenie w nadzieję i marzenia* – dodatek z okazji 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego.
- „Kurier Lubelski”, 13 XII 2022 – *13 grudnia 1981 – przerwana wolność* – dodatek przygotowany przez dr. Marcina Dąbrowskiego. Odpowiedzialne: OBBH Lublin.
- „Gazeta Polska Codziennie”, 13 XII 2022 – *Nierozliczone zbrodnie* – dodatek w 41. rocznicę wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, artykuły m.in. prezesa Karola Nawrockiego *Nierozliczone zbrodnie*, dr. Sebastiana Pilarskiego *W służbie zbrodniczego systemu*, prok. Przemysława Cieślika *Zadośćuczynić ofiarom i ich rodzinom* oraz wywiad z prok. Andrzejem Pozorskim, dyrektorem Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępcą prokuratora generalnego, zatytułowany *Robimy, co w naszej mocy, by oddać sprawiedliwość ofiarom komunistycznego reżimu*. Odpowiedzialne: BRP, BBH.
- „Kurier Szczeciński”, 16 XII 2022 – *Republika Szczecińska. Grudzień '70 w Szczecinie* – dodatek historyczny. Odpowiedzialne: OBBH Szczecin.
- „W Sieci Historii”, 19 XII 2022 – *Arcypolskie święta* – dodatek na temat Bożego Narodzenia w czasach pogardy (okupacja, okres stalinowski, stan wojenny) zawierający teksty pracowników BBH oraz prezesa Karola Nawrockiego, m.in. „*Na samym dniu ludzkiego piekła*”, czyli wigilie w obozach

zagłady, *Więźniowie stanu wojennego. Puste miejsca przy wigilijnych stołach 1981 r.* Odpowiedzialne: BBH, Biuro Prezesa.

### 3.2.4. Projekt „Opowiadamy Polskę światu”

- „Wszystko co Najważniejsze”, 27 I 2022 – *By świat nie zapomniał* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego, opublikowany również w jęz. angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i rosyjskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wszystko co Najważniejsze”, 12 II 2022 – *Największa armia podziemna świata* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego, opublikowany także w kilkunastu językach, m.in. angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i rosyjskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wszystko co Najważniejsze”, 28 IV 2022 – *Konstytucja polskiej wolności* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego, opublikowany także w jęz. angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim, ukraińskim, rosyjskim i czeskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wszystko co Najważniejsze”, 13 VIII 2022 – *Wojna światów* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego, opublikowany także w jęz. angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i rosyjskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wszystko co Najważniejsze”, 1 IX 2022 – *Przez reparacje do pojednania* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego, opublikowany również w jęz. angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i ukraińskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.
- „Wszystko co Najważniejsze”, 9 XI 2022 – *Obroniona niepodległość* – artykuł prezesa Karola Nawrockiego opublikowany także w jęz. angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i rosyjskim w prasie zagranicznej oraz w internecie. Odpowiedzialne: BRP.

### 3.2.5. Konferencje prasowe

- W Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu na terenie Muzeum Treblinka odbyła się konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, podczas której placówce muzealnej przekazano przedmioty należące do więźniów niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady i obozu pracy (1941–1944), odnalezione podczas czynności wykonywanych przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Szczecinie – 27 stycznia. Odpowiedzialne: BRP.
- Z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, podczas której zaprezentowano przedsięwzięcia przygotowane przez Instytut dla upamiętnienia największej podziemnej armii Europy – 10 lutego. Odpowiedzialne: BRP.
- W związku z demontażem pomnika Armii Czerwonej w gminie Prószków (woj. opolskie) odbył się briefing prasowy prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego – 21 marca. Odpowiedzialne: BRP.
- W Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i dowódcy 5. Mazowieckiej Brygady Wojsk Obrony Terytorialnej płk. Mieczysława Gurgielewicza. W czasie spotkania zaprezentowano sylwetki terytorialsów – pracowników Instytutu – oraz materiały edukacyjne dotyczące podziemia niepodległościowego. Celem konferencji było promowanie postaw proobronnych – 14 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- W związku z demontażem pomnika Armii Czerwonej w Siedlcu odbył się briefing prasowy prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego – 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BRP.
- Konferencja prasowa MEiN z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego oraz ministra edukacji i nauki prof. Przemysława Czarnka, podczas której rozpoczęto akcję przekazywania kuratorom oświaty podręczników do historii Polski w języku ukraińskim – 4 maja. Odpowiedzialne: BRP.
- Na konferencji prasowej w Szkole Podstawowej im. Danuty Siedzikówny w Podjazach prezes IPN dr. Karol Nawrocki opowiedział o projekcie #DruzynaInki, który łączy lekcje historii z nauką pierw-

- szej pomocy przedmedycznej. Patronką projektu realizowanego przez Biuro Przystanków Historia IPN jest Danuta Siedzikówna ps. „Inka”, bohaterska sanitariuszka 5. Wileńskiej Brygady AK – 23 maja. Odpowiedzialne: OIPN Gdańsk, BRP.
- Konferencja prasowa z udziałem prezesa dr. Karola Nawrockiego i wiceprezesa dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka poświęcona kolejnemu etapowi prac poszukiwawczych IPN na terenie dawnego więzienia mokotowskiego przy ul. Rakowieckiej w Warszawie – 28 czerwca. Odpowiedzialne: BRP.
  - Konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego w Lesie Białuckim koło Działdowa, gdzie odnaleziono dowód niemieckiej zbrodni: grób kilku tysięcy więźniów niemieckiego obozu w Działdowie i ujawniono kilkanaście ton prochów ludzkich – 13 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - Konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego przed siedzibą IPN przy ul. Janusza Kurtyki 1 w Warszawie, podsumowująca ponad dwadzieścia lat działalności Instytutu – 20 lipca. Odpowiedzialne: BRP.
  - W ramach obchodów 40. rocznicy „krwawej soboty” w Kwidzynie (pacyfikacji internowanych w tamtejszym ośrodku odosobnienia) odbyła się konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, który poinformował opinię publiczną o projekcie IPN #ArchiwumZbrodni polegającym na podejmowaniu od nowa śledztw w sprawie zbrodni komunistycznych z lat osiemdziesiątych XX w. – 14 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN Gdańsk, BRP, GKŚZpNP.
  - W przeddzień 40. rocznicy zbrodni lubińskiej prezes IPN dr. Karol Nawrocki poinformował na konferencji prasowej o wznowieniu śledztwa w tej sprawie. Decyzję o wznowieniu postępowania podjął dyrektor GKŚZpNP, zastępca prokuratora generalnego Andrzej Pozorski – 29 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN Poznań, BRP, GKŚZpNP.
  - W Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 w Poznaniu odbyła się konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i dyrektora GKŚZpNP, zastępcy prokuratora generalnego Andrzeja Pozorskiego, której tematem było wznowienie śledztwa w sprawie śmierci Piotra Majchrzaka – 20 września. Odpowiedzialne: OIPN Poznań, BRP, GKŚZpNP.
  - Na briefingu prasowym w Głubczycach, który odbył się podczas demontażu pomnika Wdzięczności Armii Czerwonej, prezes IPN dr. Karol Nawrocki przypomniał, że o likwidacji pomników poświęconych Armii Czerwonej odbywa się zgodnie z ustawą z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy i symbole umieszczane w przestrzeni publicznej – 27 października. Odpowiedzialne: OIPN Wrocław, BRP.
  - W Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy odbyła się konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, dyrektora GKŚZpNP, zastępcy prokuratora generalnego Andrzeja Pozorskiego i dyrektora Muzeum Gross-Rosen Janusza Barszcza, podczas której prezes IPN przekazał Muzeum artefakty odnalezione w czasie ekshumacji szczątków ofiar na terenie niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Gross-Rosen (1940–1945) – 28 października. Odpowiedzialne: BRP, GKŚZpNP.
  - Konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i dyrektora GKŚZpNP, zastępcy prokuratora generalnego Andrzeja Pozorskiego podsumowująca działania IPN w sprawie ukarania osób odpowiedzialnych za zbrodnie sądowe stanu wojennego – 12 grudnia. Odpowiedzialne: BRP, GKŚZpNP.

### 3.3. Media społecznościowe

#### CENTRALA

Za pośrednictwem polsko- i angielskojęzycznych mediów społecznościowych IPN popularyzuje historię Polski (1917–1990). Facebook, Twitter, Instagram i LinkedIn są bardzo często pierwszymi kanałami informacyjnymi, które nadają rozgłos nie tylko licznym wydarzeniom, ale i reakcjom Instytutu na dyfamacje dotyczące historii Polski i narodu polskiego. Tworzą i wzmacniają społeczność skupioną wokół podobnie sprofilowanych polskich i światowych organizacji naukowych bądź archiwalnych, środowisk Polaków za granicą i cudzoziemców zainteresowanych historią Polski. Informują o działalności



IPN, upamiętniają wydarzenia, przybliżają ważne rocznice, sylwetki polskich bohaterów i realizują kampanie informacyjno-edukacyjne.

W ramach planowanych działań w mediach społecznościowych przygotowywane są:

- kampanie edukacyjno-informacyjne,
- cykle tematyczne związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi i rocznicami,
- cykle dotyczące promowania wydawnictw IPN,
- cykle promujące inne działania medialne IPN (filmy, dyskusje, wystawy).

Kampanie są prowadzone przez cały rok i obejmują konta na Facebooku i Twitterze. Każdego miesiąca IPN publikuje około 60–70 postów i około 200–300 tweetów. Większość z nich ma charakter ogólnopolski i międzynarodowy, niektóre – regionalny.

Oddziały i delegatury także mają swoje profile na Facebooku i Twitterze, na których informują o bieżących działaniach, prezentują swój dorobek i prowadzą działalność edukacyjną.

Ogólnopolski profil IPN na Facebooku miał w 2022 r. około 158 750 obserwujących, a zasięg strony na Facebooku wyniósł 8,5 mln użytkowników. Zwiększyła się liczba odwiedzin na profilu głównym IPN na Facebooku o 97 proc. – w roku sprawozdawczym wyniosła ona 387 645 (dla porównania w 2021 r. liczba odwiedzin wyniosła 196 775).

Treści publikowane na profilu służą głównie promowaniu wydarzeń i postaci historycznych o znaczeniu międzynarodowym oraz popularyzacji działalności i przedsięwzięć IPN. Charakter informacyjno-edukacyjny profilu przyczynia się do rozpowszechniania wiedzy na temat historii Polski w okresie objętym ustawą. Teksty są wzbogacane fotografiami, grafikami, infografikami, pokazami slajdów bądź filmami wideo. W treściach można znaleźć często odnośniki do szerszych edukacyjnych materiałów IPN w postaci publikacji, filmów oraz wystaw dostępnych online.

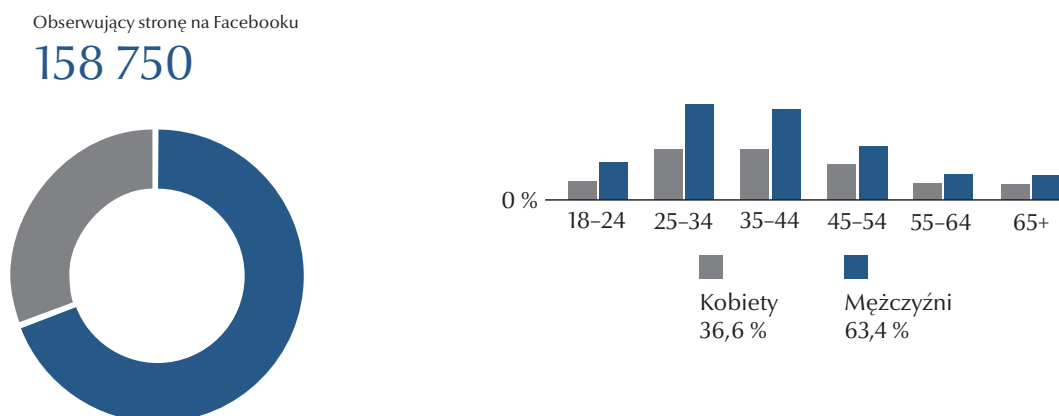
Profil anglojęzyczny IPN na Facebooku relacjonuje wydarzenia głównie o charakterze międzynarodowym, w mniejszym stopniu krajowym, oraz osiągnięcia, inicjatywy i projekty wszystkich pionów merytorycznych IPN na poziomie centrali i oddziałów.

Głównymi odbiorcami treści są Polacy i obcokrajowcy mieszkający zarówno w kraju, jak i za granicą. Profil skupia i rozwija społeczność internetową zainteresowaną najnowszą historią Polski.

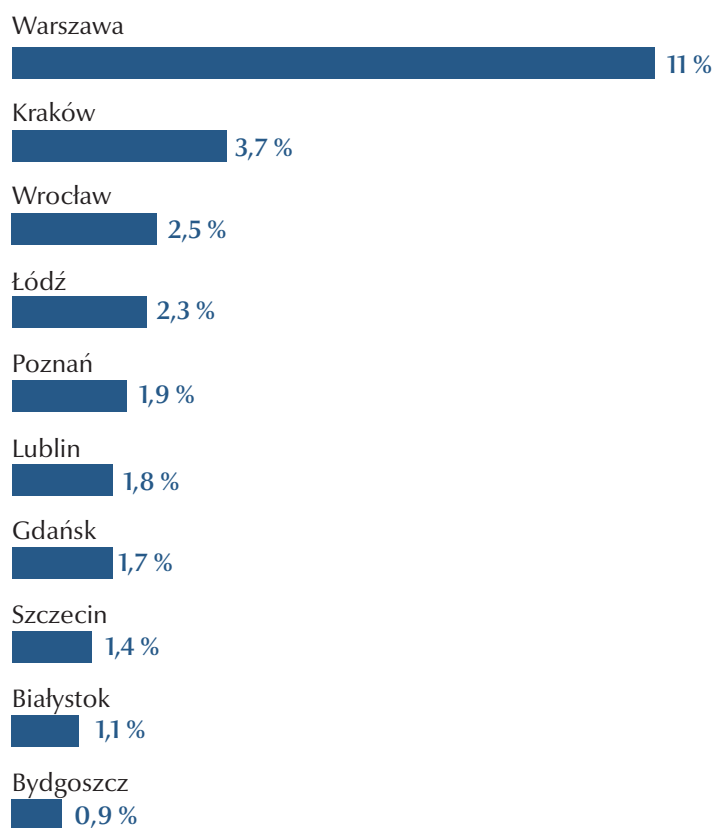
Ważną częścią działalności jest natychmiastowe i zdecydowane reagowanie na dyfamacje, przekłamania oraz manipulowanie historią, godzące w dobre imię Polski i narodu polskiego.

Posty, które dotarły do największej liczby odbiorców, dotyczyły treści historycznych oraz unikatowych materiałów archiwalnych w zasobie IPN.

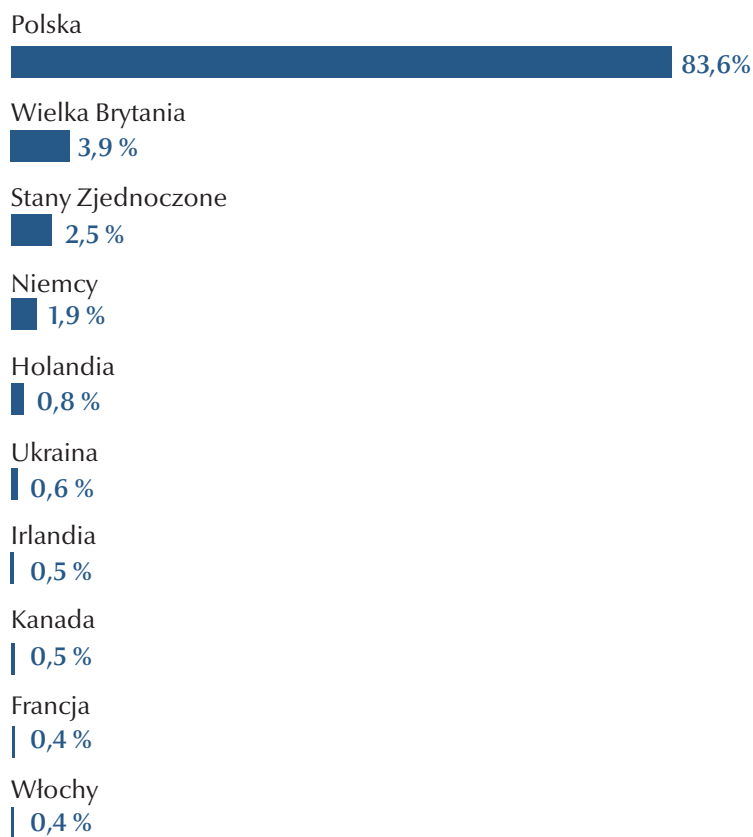
### Wykres nr 1. Zestawienie obserwujących profil IPN na Facebooku według wieku i płci



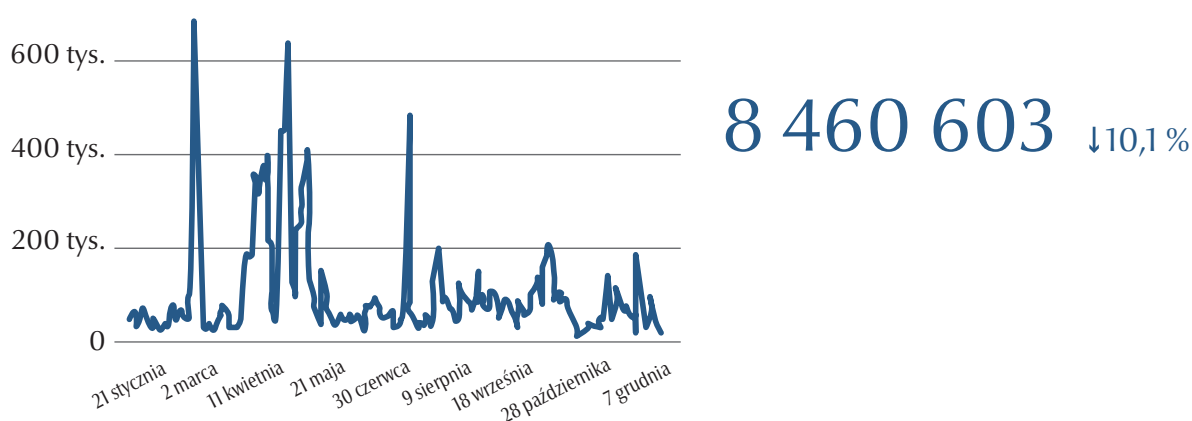
Wykres nr 2. Osoby odwiedzające profil IPN na Facebooku według miejscowości



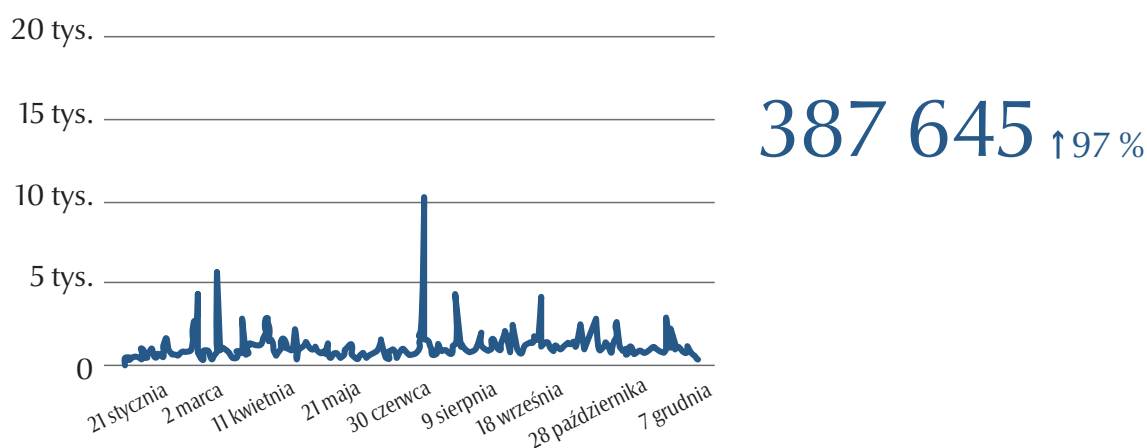
Wykres nr 3. Osoby odwiedzające profil IPN na Facebooku według krajów



Wykresy nr 4. Zasięg profilu IPN na Facebooku



Wykresy nr 5. Odwiedziny profilu IPN na Facebooku

**Posty o największych zasięgach:**

- „Krwawa niedziela” na Wołyniu – 11 lipca (700 tys. zasięgu).
- Jest decyzja Stolicy Apostolskiej o beatyfikacji rodziny Ulmów – 17 grudnia (314 712 zasięgu).
- Chcieli być wolni i wolność sobie zawdzięczają – 1 sierpnia (251 466 zasięgu).
- Lipiec 1943 roku na Wołyniu – 9 lipca (168 988 zasięgu).
- 94 lata temu na Igrzyskach w Amsterdamie zdobyła dla Polski pierwszy złoty medal olimpijski (Halina Konopacka) – 30 lipca (155 239 zasięgu).

**W mediach społecznościowych przygotowywane są kampanie edukacyjno-informacyjne. Kampanie o największym zasięgu to:**

- „Bohaterowie z Boiska” – 8 postów (627 276 zasięgu).
- „80/80” – 80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK – 70 postów (ok. 541 tys. zasięgu).
- „Gra Szyfrów” (promocja gry i mobilnego showroomu, wydarzenia) – 8 postów i 20 wydarzeń (227 600 zasięgu postów i 38 615 zasięgu wydarzeń).
- Dni Wydawnictwa IPN (promocja wydarzenia: zapowiedzi i posty historyczne z zapowiedzią wydarzenia) – 5 postów i 2 klipy wideo (203 805 zasięgu postów i ok. 3 200 wyświetleń filmów).

14 lutego 2022 r. z okazji 80. rocznicy przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową IPN przygotował szeroką kampanię społeczną przypominającą, że 14 lutego to dzień pamięci o żoł-

niierzach Armii Krajowej – ludziach kochających wolność i wierzących w niepodległą Rzeczpospolitą. Ogólnopolska kampania obejmowała liczne posty spójne graficznie, a poświęcone historii AK i związane z wydarzeniami w całej Polsce.

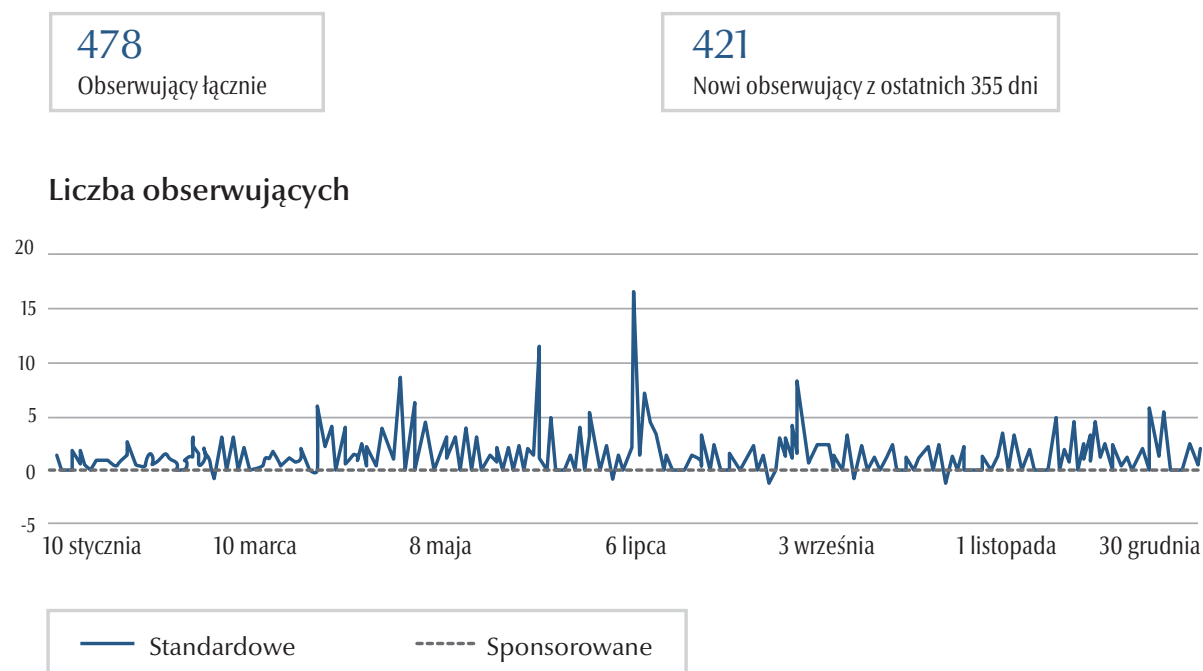
Ogólnopolskie konto IPN na Twitterze obserwuje ok. 43 600 osób (stan na 12 stycznia 2023 r.). Na tym kanale realizowane są zadania informacyjne (bieżąca działalność prezesa IPN), popularyzatorskie (popularyzacja dwudziestowiecznej historii Polski) oraz promocyjne (np. wydarzenia organizowane przez IPN, projekcje, dyskusje itd.). W roku sprawozdawczym tweety na profilu IPN zdobyły łącznie ok. 7 100 000 impresji, a na profilu odnotowano 677 000 odwiedzin.

#### Tweety o największych zasięgach:

- „Krwawa niedziela” – 11 lipca (86 886 impresji).
- Przemówienie Ronalda Reagana z 1983 r. – 8 marca (63 220 impresji).
- Śmierć Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” w więzieniu przy Rakowieckiej – 8 lutego (42 666 impresji)

Profil IPN na LinkedIn do końca grudnia obserwowało łącznie 478 użytkowników. Na LinkedIn zamieszczamy informacje na temat najważniejszych inicjatyw i wydarzeń z życia Instytutu, np. zapowiedzi konferencji, konkursów organizowanych przez IPN, a także relacje z organizowanych przez IPN inicjatyw społecznych i kulturalnych, upamiętnień oraz opisy wkładu w rozwój nowoczesnych metod przekazywania wiedzy historycznej. Wpisy na profilu IPN uzyskały w roku sprawozdawczym 29 454 wyświetleń i 648 reakcji (w tym 11 komentarzy i 103 udostępnienia).

#### Wykres nr 6. Obserwujący profil IPN na LinkedIn w okresie 10 stycznia – 31 grudnia 2022 r.



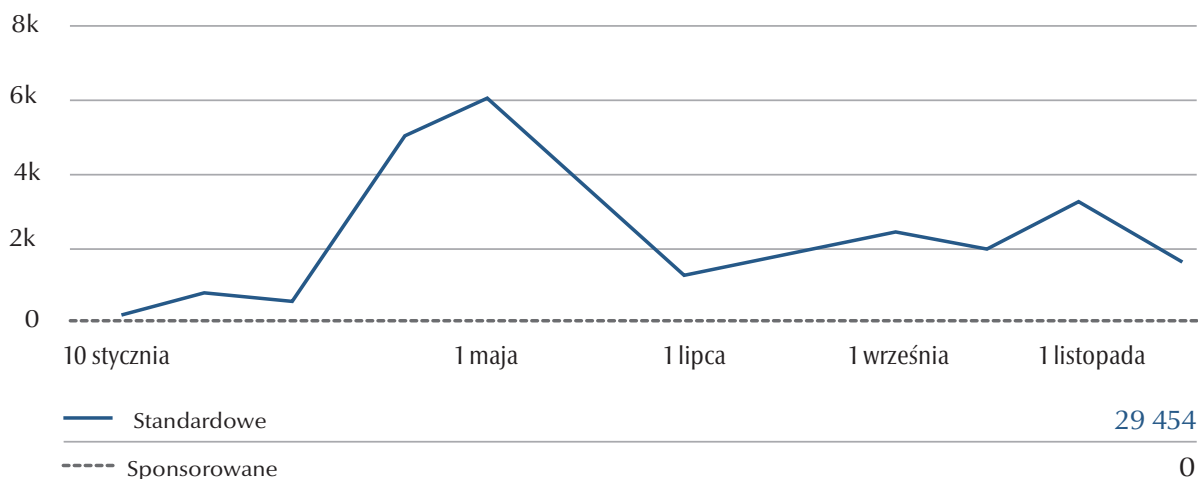
Wykres nr 7. Wyświetlenia profilu IPN na LinkedIn w okresie 10 stycznia – 31 grudnia 2022 r.

**648**  
Reakcje  
▲ 529,1 %

**11**  
Komentarze  
▲ 175 %

**103**  
Udostępnienia na LinkedIn  
▲ 1187,5 %

### Wyświetlenia



Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

### Anglojęzyczne media społecznościowe Facebook i Twitter

W roku sprawozdawczym anglojęzyczne profile IPN Facebook i Twitter odnotowały znaczny przyrost liczby obserwujących – w przypadku tego pierwszego był on skokowy i osiągnął 185 proc. (z 7 tys. do 20 tys.), a w przypadku drugiego wyniósł 53 proc. (z 8,5 tys. do 13 tys.). Wśród osób obserwujących anglojęzyczne media IPN wyraźnie przybyło odbiorców zagranicznych: na profilu FB ów odsetek powiększył się aż o 10 proc. i wynosi teraz 80 proc. Proporcjonalnie do liczby obserwujących wzrosły także zasięgi organiczne publikowanych treści: 12 postów FB dotarło do co najmniej 100 tys. odbiorców, w tym 4 – do ponad miliona, rekordowy zaś osiągnął 1832 tys. użytkowników. Również liczba wyświetleń tweetów – przekroczyła 100 tys., a najpopularniejszy przeczytało 613 tys. użytkowników.

Anglojęzyczne media społecznościowe IPN przeprowadziły wiele kampanii popularyzujących wiedzę na temat wydarzeń historycznych oraz propagowały związaną z nimi aktywność IPN. Najważniejsze z tych działań dotyczyły Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, projektu „Z miłości do Polski” upamiętniającego przekształcenie ZWZ w AK, Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 80. rocznicy rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”, Narodowego Dnia Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką oraz rocznic zbrodni wołyńskiej, Powstania Warszawskiego i wprowadzenia stanu wojennego. Zrealizowano lub rozpoczęto cykle tematyczne: „Bohaterowie z boiska” (o najlepszych piłkarzach II RP i jednocześnie polskich patriotach), oraz „Możesz mu wierzyć” (seria wypowiedzi znanych postaci historycznych o Polakach). Wydział Anglojęzycznych Mediów Społecznościowych przygotował dwa spoty wideo *Dziewczyny z AK* oraz *W obronie dobrego imienia Polski* na potrzeby kampanii medialnych IPN.

Istotną częścią działalności było relacjonowanie i promowanie sztandarowych przedsięwzięć Instytutu. Należały do nich: międzynarodowy projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” realizowany w 2022 r. w Azji, Afryce i Ameryce Północnej, inicjatywa dotycząca dekomunizacji przestrzeni publicznej przez demontaż pomników Armii Czerwonej oraz „Gra Szyfrów” – pierwsza gra komputerowa IPN o charak-

terze edukacyjnym. Niezmiennie popularyzowano również dorobek badawczy i wydawniczy w zakresie interesującym odbiorcę zagranicznego (np. kolejny tom „Polish-Jewish Studies”). Stałym elementem aktywności IPN było przeciwdziałanie dyfamacjom i zakłamywaniu polskiej historii, gdyż konta Facebook i Twitter oferują możliwość szybkiej reakcji oraz nadania szerokiego rozgłosu sprostowaniom wykrytych manipulacji medialnych. Wzorem lat ubiegłych podtrzymywano relacje ze środowiskami polonijnymi oraz osobami i organizacjami promującymi najnowszą historię Polski. Odpowiedzialne: BMW.

### **Archiwum IPN**

Facebook Archiwum IPN

- AIPN publikuje na profilu Facebook posty popularyzujące zasób IPN, postacie i wydarzenia z najnowszej historii Polski, a także najważniejsze wydarzenia z bieżącej działalności. Za prowadzenie profilu odpowiada Wydział Badań i Edukacji Archiwalnej. Wiele materiałów poświęcono prezentacji zbiorów zgromadzonych w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci. Średnio miesięcznie posty miały zasięgi ponad 100 tys. odbiorców. Ponad 10 tys. osób polubiło stronę AIPN. Największą poczytnością cieszyły się posty dotyczące Emiliana Kamińskiego (39 tys. odbiorców), Wacława Grabowskiego ps. „Puszczyk” (18 650 odbiorców), Doliny Śmierci w Bydgoszczy (16 800 odbiorców). Odpowiedzialne: AIPN;
- zaprezentowano nowe cykle tematyczne; z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych opublikowano 28 lutego apel o pomoc w identyfikacji żołnierzy podziemia niepodległościowego z powiatu Ostrów Mazowiecka i członków ich rodzin, przedstawionych na pochodzących z zasobu IPN zdjęciach.

### **Biuro Badań Historycznych**

Konto BBH IPN w serwisie Facebook obserwuje prawie 3 tys. osób. Na portalu publikowane są informacje dotyczące bieżącej pracy BBH: zapowiedzi konferencji i sesji naukowych, relacje z przebiegu obrad, prezentacje książek przygotowanych przez pracowników BBH. Na stronie prezentowana jest również aktywność BBH na płaszczyźnie popularnonaukowej, m.in. artykuły publikowane przez pracowników na portalu przystanekhistoria.pl i w innych środkach masowego przekazu. Celem jest popularyzacja inicjatyw naukowych BBH oraz przypominanie osobom odwiedzającym portal o istotnych datach i wydarzeniach historycznych.

### **Biuro Edukacji Narodowej**

Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych (WNIOM) BEN realizuje za pośrednictwem mediów społecznościowych cele ustawowe: prowadzi działalność edukacyjną i naukową oraz upamiętnia w kraju i za granicą wydarzenia, miejsca i postaci ważne w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego. Od 1 września do 31 grudnia WNIOM prowadził różnorodne działania za pomocą kanałów społecznościowych.

Spot *Niezwycięzone. Bohaterki Niepodległej* – przygotowanie i emisja w mediach społecznościowych spotu promującego IV edycję konkursu edukacyjnego „Niezwyciężeni 1918–2018” zatytułowanego „Niezwyciężone. Bohaterki Niepodległej”. Premiera spotu: 19 lutego.

**IPNtvPL na YouTube** – szeroki wachlarz materiałów dotyczących historii i działalności IPN (w tym konferencje prasowe i oświadczenia prezesa IPN), m.in.:

- akcje podejmowane wspólnie z WOT (spoty *W służbie Ojczyźnie* wyprodukowane przez WNIOM) i z MEiN (*Nauka historii Polski w języku ukraińskim*), poszukiwania mogił ofiar obozu NKWD – współpraca z Ministerstwem Sprawiedliwości (19 września), nowość wydawnicza – komiks o nieznanym losach radiowego archiwum *Polskie Radio – wrzesień 1939* – współpraca Polskim Radiem (30 września), dekomunizacja przestrzeni publicznej – Głęboczycy: demontaż pomnika wdzięczności Armii Czerwonej – współpraca z samorządami (27 października), przekazanie przez prezesa IPN artefaktów do Muzeum Gross-Rosen – współpraca śledczych z muzeum (28 października);

- działania związane z promocją najnowszych projektów IPN (projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, wystawy multimedialnej BEN *Patrioci. Żołnierze. Żydzi*, wystawy AIPN „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135 rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce i „Gry Szyfrów” BNT);
- filmy dokumentalne (*Matusia – opowieść o Sprawiedliwej*, premiera 4 grudnia) i fabularne (*Czarny sufit*, premiera 18 grudnia) wyprodukowane przez BEN;
- fragmenty notacji ze świadkami historii nawiązujące do kalendarium rocznicowego, wyprodukowane przez WNiOM (*Szlaki Nadziei – świadectwa Niezwycięzonych, Wrzesień '39 – świadectwa Niezwycięzonych*);
- reportaże z wydarzeń edukacyjnych, m.in. debat historycznych, wystaw, konkursów, warsztatów dla nauczycieli, spotkań z twórcami, rodzinnych pikników historycznych oraz wydarzeń wydawniczych (targów książek, w których udział bierze Wydawnictwo IPN);
- relacje z paneli dyskusyjnych (produkowane także przez Oddziały w Polsce), promocji książek Wydawnictwa IPN, konferencji prasowych, wykładów i wydarzeń;
- cykle edukacyjne, m.in.: „Polska na froncie sporów cywilizacyjnych”, „Tajemnice bezpieki”, „Kulisy historii”, „Portrety”, „Historie o historii”, „Warszawa, jakiej nie znacie”, „W oczekiwaniu na wolną”, „Jak Polacy tworzyli naukę”, „Jak Polki zadziwiały świat”, „Śląskie znaczy polskie”, „O podmiotowość...”, „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku”, „Tytani sportu”, „Historia zza kulis” (produkowane przez BPH), „Warszawskie wędrówki z historią” (produkowane przez Oddział IPN Warszawa), #PytaniaZhistorii (wyprodukowane przez BBH);
- kalendarium rocznic: *Ocaleni i Sprawiedliwi – świadectwa Niezwycięzonych* w związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką oraz *Wołyń 1943 – świadectwa Niezwycięzonych* w związku z Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej;
- koncerty (w tym produkowane przez BWK) i teledyski *Tropem żółwia* i *Blask* w ramach projektu edukacyjnego „Rytmy Pamięci” Oddziału IPN Białostok, a także teledysk *Pamiętaj, pamiętaj* – hołd dla cywilnych ofiar II wojny światowej oraz obecnej wojny na Ukrainie, przygotowany przez BEN;
- program telewizyjny „Przystanek Historia” produkowany dla IPN przez TVP, który przedstawia wybrane tematy z historii Polski, aktualne wydarzenia organizowane przez IPN, najciekawsze badania i śledztwa prowadzone przez Instytut oraz promuje artykuły na portalu edukacyjnym [przystanek-historia.pl](http://przystanek-historia.pl);
- wirtualny spacer „Śladami bohaterów *Kamieni na Szaniec*” (produkcja BPH);
- spot BWM *Defending Poland's Good Name*;
- filmy dokumentalne (status niepubliczny) – linki załączane w formie kodu QR do „Biuletynu IPN”;
- materiały dźwiękowe, m.in. audiobooki: Józef Bandzo „Jastrząb”, *Tak było... Wspomnienia partyzanta 3. i 5. Wileńskiej Brygady AK* (20 odcinków) oraz *Gdyńscy komunardzi* (19 odcinków), podcast z cyklu „Miejsca Pamięci Narodowej na Kresach” emitowany od końca kwietnia (9 odcinków), a także kolejne odcinki (3–6 z planowanych 7) podcastu z cyklu „Fragmenty Książek Wydawnictwa IPN”. Takie materiały cieszą się dużą popularnością, dlatego planowana jest publikacja kolejnych audiobooków i podcastów;
- w pierwszych miesiącach roku kontynuowano projekt animacji edukacyjnych *Bohaterowie Niepodległej* produkowanych przez BEN. 1 sierpnia na IPNtv odbyła się premiera odcinka *Ewa Matyszewska. Bohaterowie Niepodległej* to krótkie (4–7 minutowe) filmy animowane w konwencji nawiązującej do współczesnych gier komputerowych oraz animacji 2D o charakterze komiksowym, skierowane do młodych odbiorców. Scenariusze filmów powstają na podstawie serii wydawniczej IPN „Bohaterowie Niepodległej” poświęconej polskim bohaterom walk o niepodległość w XX w.; 14 stycznia na IPNtv odbyła się premiera odcinka *Bajonczycy*;
- 24 marca w Narodowym Dniu Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką opublikowano animację o Antoninie i Janie Żabińskich, którzy podczas II wojny światowej pomagali Żydom z warszawskiego getta. Odcinek ten rozpoczyna nową odsłonę tego cyklu poświęconą polskim bohaterom II wojny światowej. Dzięki zastosowaniu płatnej promocji animacji w mediach

społecznościach udało się dotrzeć do bardzo dużej grupy odbiorców. Sumaryczny czas oglądania tego odcinka (stan na 9 maja 1922 r.) to 1,8 tys. godzin;

- w związku z 82. rocznicą zbrodni katyńskiej na IPNtv odbyły się premiery filmów wyprodukowanych przez BEN: *20 – 40 – 20*, *Wybraniec bogów*, *Marsz Cieni* oraz *W imię prawdy. Tajny Instytut Katyński*.

Aktualna liczba subskrybentów IPNtvPL to 159 479 (stan na 5 grudnia 2022) i 1690 w ciągu ostatnich 28 dni roku sprawozdawczego). W omawianym okresie na kanale IPNtvPL zamieściliśmy 185 materiałów wideo (w tym podcasty w formacie mp4). 41 materiałów wideo to transmisje z konferencji prasowych.

Od 1 września do 4 grudnia (dane STAT z 5 grudnia 2022 r.) zanotowano 3,1 mln wyświetleń filmów, a czas oglądania wszystkich produkcji wyniósł 1,3 mln godzin.

**IPNtv Konferencje** – transmisje konferencji naukowych ukazujących dorobek naukowy IPN w dziedzinie historii najnowszej. Aktualna liczba subskrybentów IPNtv Konferencje wynosi 2551 (stan na 5 grudnia + 78 w ciągu ostatnich 28 dni 2022 r.).

W okresie sprawozdawczym na kanale IPNtv Konferencje opublikowano 17 premierowych materiałów wideo, w tym 5 konferencji naukowych: „Organizacje Polskiego Państwa Podziemnego na Pomorzu: Studia przypadków” (3 panele), „Aktion »Reinhardt« i zagłada polskich Żydów – w kręgu mechanizmów i sprawców” oraz „Lato 1922 roku na Górnym Śląsku”; umieszczono również: „What happened on 4 July 1946 at 7 Planty street in Kielce?” – 1 panel (odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach), „Działalność wywiadowcza Polaków i polskiego wywiadu emigracyjnego po 1945 roku na terenie kraju” – 5 paneli (odpowiedzialne: OBBH Warszawa); „Wywiad i kontrwywiad Polski niepodległej i PRL” – 3 panele (odpowiedzialne: BBH); „Okres Przydatności. Fotografia jako surowiec i narzędzie w działalności instytucji” – 3 panele (odpowiedzialne: AIPN); „Cienie i blaski II RP” – 3 panele (odpowiedzialne: OBBH Warszawa).

Od 1 września do 4 grudnia (dane STAT z 5 grudnia) zanotowano 171,3 tys. wyświetleń filmów, a czas oglądania wszystkich opublikowanych produkcji wyniósł 67,7 tys. godzin.

**Fanpage @Niezwycezeni.ipn na Facebooku i Instagramie** – służył w roku sprawozdawczym do promocji działalności WNiOM; został wygaszony na rzecz wspólnego profilu z Wydziałem Projektów Edukacyjnych pod nazwą Strefa Edukacyjna IPN. Wspólne regularne działania rozpoczęły się 30 września. Kontynuowano promocję portalu [opowiedziane.edu.pl](http://opowiedziane.edu.pl). Podjęto udaną współpracę z TVP: od 4 do 10 kwietnia na kanałach TVP 1, TVP 2, TVP 3 (16 Oddziałów), TVP Kultura, TVP Historia, TVP Polonia oraz TVP Info emitowany był spot społeczny o portalu historii mówionej IPN; TVP udzieliła Instytutowi bezpłatnie czasu antenowego, a emisja spotu bezpośrednio przełożyła się na wejścia na stronę internetową „Opowiedziane”. Z IPN kontaktują się świadkowie historii, którzy widzieli spot.

Na fanpage’u informowano m.in. o projektach IPN, nowych odcinkach filmów animowanych z cyklu „Bohaterowie Niepodległej”, postępach prac zespołu notacyjnego, relacjach świadków dotyczących PSZ, losach polskich emigrantów z okresu II wojny światowej, możliwości odbycia wolontariatu w BEN na portalu [opowiedziane.edu.pl](http://opowiedziane.edu.pl), premierach produkcji IPN na IPNtv, rocznicach, pokazach filmowych i wystawach IPN.

Większość postów i relacji organicznych na Facebooku i Instagramie „Strefa Edukacyjna IPN” dotyczyła promowania portalu [opowiedziane.ipn.gov.pl](http://opowiedziane.ipn.gov.pl) administrowanego przez WNiOM. Podjęto udaną współpracę z Polsat News przy propagowaniu nowej animacji z cyklu „Bohaterowie Niepodległej” o Ewie Matuszewskiej; 1 sierpnia zastępca naczelnika WNiOM mówił w porannym paśmie o projekcie, co przełożyło się na oglądalność animacji; 7 czerwca tematem audycji „Klub Trójki” był film *Fort*.

**„NiezwyceźONE. Bohaterki Niepodległej”** – reportaż z gali finałowej i warsztatów filmowych w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (premiery 22 października); prezentacja 11 filmów nagrodzonych w konkursie edukacyjnym „NiezwyceźONE. Bohaterki Niepodległej” na stronie internetowej IPN oraz IPNtv (premiery 11 listopada).



### Wydawnictwo IPN

**Fanpage @ksiegarnia.ipn** w mediach społecznościowych – jest miejscem spotkań czytelników, szczególnie młodych, z książką. Profil informuje o nowościach wydawniczych, rekomenduje pozycje zgodne z czytelnictwem użytkowników, publikuje recenzje i notki o autorach. Po wykonaniu audytu aktywności konta w mediach społecznościowych odświeżono profil na Facebooku – zwiększono liczbę postów, zastosowano nową grafikę, zmieniono nazwę profilu z Księgarnia IPN na Wydawnictwo IPN oraz zwiększono liczbę jego użytkowników – obecnie profil ma 4,3 tys. polubień oraz 5,4 tys. obserwujących. Wydawnictwo IPN jest aktywne także na portalach Instagram oraz LinkedIn.

**IPNtvPL na YouTube** – zaprezentowano podcasty *Attila Szalai, czyli Węgiel w Warszawie* – fragmenty książki Atilla Szaliego *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981 (czytał Mateusz Balcerkiewicz) – 29 czerwca i 15 lipca; podcast *Bitwa o Ankonę z perspektywy kpt. Władysława Drelicharza* – fragmenty książki Marii Radożyckiej-Paoletti *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza* (czytał Mateusz Balcerkiewicz) – 16 lipca; podcast *O czym Churchill rozmawiał z gen. Andersem?* – fragmenty książki *Generał broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (czytał Mateusz Balcerkiewicz) – 19 sierpnia.

### Biuro Poszukiwań i Identyfikacji

BPII prowadzi konta w serwisach społecznościowych Facebook (20,3 tys. obserwujących) i Twitter (13,7 tys. obserwujących). Z uwagi na duże zainteresowanie społeczne pracami poszukiwawczymi biuro systematycznie informuje o nich za pośrednictwem strony internetowej [poszukiwania.ipn.gov.pl](http://poszukiwania.ipn.gov.pl).

### Biuro Przystanków Historia

Profil Facebook BPH ma 9305 obserwujących i 8519 polubień. Konto Przystanku Historia na Twitterze śledzi 4461 osób, YouTube ma 1,47 tys. subskrybentów, a Instagram 107 osób obserwujących. Prowadząc profile w mediach społecznościowych, BPH promuje działalność kulturalno-edukacyjną, informuje o aktualnych wydarzeniach, między innymi spotkaniach otwartych, audycjach oraz bieżących projektach. Media społecznościowe pozwalają na bezpośredni kontakt z odbiorcami.

### Biuro Nowych Technologii

Na portalu Facebook BNT, koncie Twitter oraz stronie [ipn.gov.pl](http://ipn.gov.pl) zamieszczane są informacje o bieżącej pracy BNT, m.in. w formie artykułów publikowanych przez jego pracowników.

### ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

Profil FB ma 3,7 tys. obserwujących, a konto na Twitterze – 320 obserwujących. Na profilu FB dodawane są na bieżąco posty związane z działalnością oddziałowych historyków. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Białystok.

- Infografiki #365dniwokółhistorii – przedstawiają najważniejsze wydarzenia z historii XX w., tworząc kalendarz historii najnowszej Polski i świata. Udostępniono liczne grafiki informujące m.in. o rocznicach rozpoczęcia akcji „Burza”, pogrzebu prymasa Stefana Wyszyńskiego, zamordowania bł. Marianny Biernackiej oraz śmierci Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
- Prezentacje multimedialne – przygotowano spoty na różne tematy, m.in. we współpracy z Muzeum w Tykocinie powstał spot *Zagłada Żydów z Tykocina* z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu; spot *Czekamy na Twoją historię!* zachęca do kontaktu z OBEN Białystok i nagrania notacji; spot oraz filmik edukacyjny z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych *Anna Wysibirska* poświęcone są łączniczce Okręgu AK Białystok i Okręgu WiN Białystok; *Wiem, upamiętniam. Zagłada ludności żydowskiej województwa białostockiego w czasie II wojny światowej* informuje o konkursie dla szkół średnich oraz klas VIII szkoły podstawowej.
- Filmy na profilu Facebook – m.in. *Z miłości do Polski* w rocznicę przekształcenia ZWZ w AK (14 lutego), *Zdobycie Wilna w 1919 r.* o historii wyprawy wileńskiej (19 kwietnia), *9. Targi Książki w Bia-*

łymstoku promujący stoisko IPN (20 kwietnia) i film edukacyjny *17 września we wspomnieniach* w 83. rocznicę ataku ZSRS na Polskę (17 września).

- #TegoDnia – publikacja informacji o rocznicach wydarzeń wraz z materiałami archiwalnymi dokumentującymi te wydarzenia, m.in. o powstaniu Obywatelskiego Komitetu Poszukiwań Mieszkańców Suwalszczyzny Zaginionych w Lipcu 1945 r. i likwidacji białostockiego getta.
- Dyskusja online w ramach cyklu #muremzapolskimmundurem na Twitterze – podstawą cyklicznej dyskusji były wykłady pracownika OBBH *Polacy w wojnie domowej w Hiszpanii* (24 maja); wykład asystenta prasowego *Kim byli księża patrioci?* (26 lipca).

### Delegatura IPN w Olsztynie

Na stronie Facebook Delegatury na bieżąco dodawane są posty informujące o jej działalności: wydarzeniach, konkursach, audycjach radiowych z udziałem pracowników Delegatury. Regularnie zamieszczane są artykuły merytoryczne dotyczące m.in. wydarzeń historycznych, ważnych postaci i miejsc.

- Infografiki – m.in. infografika poświęcona Antoninie i Janowi Żabińskim, którzy w swoim domu dawali schronienie członkom polskiego podziemia oraz Żydom, zamieszczona z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.
- Konkurs internetowy „Kto? Co? Kiedy?” – konkurs w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK. Internauci odpowiadali na trzy pytania. Wygrywały trzy pierwsze osoby, które wysłały poprawne odpowiedzi – 14 lutego.
- Notacja – w związku z rocznicą śmierci żołnierza 3. Wileńskiej Brygady AK Tadeusza Żuka ps. „Kot” na profilu Facebook Delegatury zamieszczono fragment archiwalnej notacji z jego udziałem – 8 lipca.

### ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

Profil FB ma 5929 obserwujących oraz 5440 polubień. Konto na Twitterze ma 2296 obserwujących. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Gdańsk.

- Na profilu FB i na stronie [gdansk.ipn.gov.pl](http://gdansk.ipn.gov.pl) publikowane są artykuły popularnonaukowe, m.in. *Archiwum IPN Oddział w Gdańsku otrzymało zbiór cennych dokumentów dotyczących niemieckiego nauczyciela Artura Giese*. Materiały znaleźli po 1945 r. polscy mieszkańcy Gdańska. Dziennik wojenny (Kriegstagebuch) był pisany przez Gieseego od momentu ochotniczego zaciągu 5 sierpnia 1914 r. do demobilizacji w styczniu 1919 r. Zachowany w bardzo dobrym stanie dziennik liczy prawie 200 stron maszynopisu. Archiwum otrzymało także zbiór 43 opisanych zdjęć i pocztówek przedstawiających miejsca, gdzie Giese stacjonował i walczył, zbiory wycinków prasowych ze zdjęciami niemieckich żołnierzy z lat 1914–1918 – 30 marca.
- 83. rocznica napaści sowieckiej na Polskę – zamieszczono obszernie posty dotyczące dwóch prelekcji: *Rzeczpospolita utracona* oraz *Sowiety wkroczyły...*, a także opracowano obszerną relację z VI Rajdu Rowerowego IPN „Śladami Polaków z Gdańskich Wyżyn”.
- 52. rocznica Grudnia ’70 na Wybrzeżu – opublikowano relację z gry miejskiej „Gdańsk 1970”, która odbyła się w ramach obchodów rocznicowych.
- Obchody rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego – akcja w mediach internetowych na podstawie biogramów powstańców w formie pocztówek przygotowanych przez OBUWiM Gdańsk – od 1 sierpnia przez 63 dni przedstawiana była sylwetka jednego powstańca. 1 sierpnia przygotowano relację w mediach internetowych *Śladami Syrenki warszawskiej – wybiła godzina W*.

### Delegatura IPN w Bydgoszczy

Na stronie FB zamieszczane są posty informujące o jej działalności. Regularnie pojawiają się artykuły merytoryczne o wydarzeniach historycznych, ważnych postaciach i miejscach znaczących w dziejach Polski. Delegatura współredaguje także stronę internetową [gdansk.ipn.gov.pl](http://gdansk.ipn.gov.pl).

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

Profil FB Oddziału ma 4 tys. obserwujących. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Katowice.

- Na profilu FB prezentowana jest działalność edukacyjna OBEN i Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnego IPN w Katowicach im. Henryka Sławika jako miejsca spotkań z historią; powstał profil konkursu „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek z KL Ravensbrück”, na którym zamieszczane są informacje dotyczące projektu: ogłoszenie konkursu, przebieg półfinałów i gali finałowej, relacje z wyjazdu do Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück. Z okazji 100. rocznicy przyłączenia w czerwcu i lipcu 1922 r. części Górnego Śląska do Polski prezentowano materiały edukacyjne opracowane przez OBEN Katowice. Prowadzona jest zakładka oddziałowa na stronie edukacja.ipn.gov.pl, gdzie Oddział przedstawia swoją działalność edukacyjną.
- Na Facebooku powstał profil Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie, prezentujący bieżącą działalność edukacyjną pracowników częstochowskiego Przystanku Historia, m.in. zapowiedzi wydarzeń. Publikowane są informacje oraz ciekawostki związane z rocznicami ważnych wydarzeń z historii Częstochowy i okolic.
- Od czerwca Oddziałowe Archiwum IPN w Katowicach prowadzi projekt „Migawki archiwalne” – co drugi poniedziałek prezentowana jest historia odnaleziona w dokumentach z zasobu OA. „Migawki archiwalne” są zamieszczane na stronie internetowej Oddziału i na oddziałowym profilu Facebook.
- Raz w miesiącu w mediach społecznościowych i na stronie internetowej Oddziału przedstawiane są materiały uzyskane od osób prywatnych w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci.

### **ODDZIAŁ IPN KRAKÓW**

Oddział prowadzi dwa profile FB: główny (ponad 25 tys. obserwujących, zasięgi tygodniowe wynoszą średnio 100 tys. odbiorców) oraz Przystanku Historia (ok. 4200 użytkowników). Zasięg postów na profilu głównym wyniósł od 1 września do 28 grudnia ponad 402 tys. odbiorców, a na profilu Przystanku Historia IPN w Krakowie – ponad 4500 użytkowników. Profil na Instagramie ma ok. 1200 obserwujących, konto na Twitterze – ok. 2200 obserwatorów; od 1 września do 28 grudnia ponad 360 tys. wyświetleń tweetów. Dwa kanały YouTube: główny – ok. 1100 obserwujących, prawie 36 tys. wyświetleń filmów oraz kanał Przystanku Historia IPN w Krakowie. Na wszystkich platformach zamieszczane są materiały popularyzatorskie, relacje, multimedia, kalendaria, komunikaty.

- Streaming cyklicznych spotkań w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia” IPN w Krakowie: Klub im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”, Archiwalna Środa, Krakowska Loża Historii Współczesnej – 5, 12 i 28 września, 26 października, 23 i 30 listopada, 14 grudnia.
- Osiem spotów promujących publikacje IPN i spotkania z ich autorami; prezentowano je na Krakowskich Targach Książki – 14–17 października.
- Spot promujący wernisaż wystawy *Londyn żywy* – 11 listopada.
- Spotu promującego Olimpiadę Gier Planszowych IPN w Krakowie – 21 października.

### **Delegatura IPN w Kielcach**

Delegatura IPN w Kielcach posiada profil FB (5212 użytkowników, zasięgi tygodniowe wynoszą 13 605 odbiorców, od 16 września do 14 grudnia – 27 tys.) i na Instagramie (615 obserwujących), gdzie prezentowane są działania edukacyjne oraz publikowane materiały filmowe i posty stanowiące kalendarium wydarzeń historycznych.

- Transmisje online – m.in. dyskusja „Armia Krajowa – znana i nieznaną” w ramach cyklu „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku” w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK (16 lutego), debata z udziałem pracownika Delegatury w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie, debata z udziałem pracownika Delegatury w Przystanku Historia IPN Kielce „Pogrom Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. Między portretem społecznym a dynamiką zająć” w związku z 76. rocznicą pogromu Żydów w Kielcach (30 czerwca).
- Kampania „Co ciekawego w Archiwum” – publikacja na profilu FB materiałów archiwalnych Delegatury związanych z bł. ks. Jerzym Popiełuszką i jego śmiercią (19 października), materiałów na temat Mariana Łukasika, więźnia obozu koncentracyjnego (2 grudnia), materiałów archiwalnych Delegatury związanych ze stanem wojennym (13 grudnia).

- Kampania „Tu spoczęli bohaterowie ziemi świętokrzyskiej” – posty na profilu FB Delegatury na temat cmentarzy i innych miejsc pamięci w województwie świętokrzyskim w związku z uroczystością Wszystkich Świętych i Dniem Zaduszny – 1–2 listopada.

### **ODDZIAŁ IPN LUBLIN**

Oddział prowadzi aktywnie profile na platformach społecznościowych: Facebook, Twitter i Instagram. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Lublin.

- Kampanie rocznicowe – opublikowane zostały posty dotyczące rocznic historii lokalnej i ogólnopolskiej związane z podziemiem niepodległościowym po drugiej wojnie światowej; zamieszczono serię tekstów – ciekawostek historycznych (OBPiI); w marcu, w przeddzień uroczystości 80. rocznicy Akcji „Reinhardt”, zaprezentowano w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej pierwszą, w maju zaś – drugą część dokumentów z zasobu IPN dotyczących likwidacji getta w Lublinie oraz deportacji Żydów do niemieckiego obozu zagłady w Bełżcu (przede wszystkim akta śledztw prowadzonych przez Główną Komisję oraz Okręgową Komisję Badania Zbrodni Niemieckich w Lublinie, protokoły przesłuchań świadków i akta procesowe sprawców).
- Kampanie promujące realizowane z Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, m.in. program internetowy „Poranek u Hieronima” na żywo 3 sierpnia, skoncentrowany wokół mobilnej gry miejskiej „Na ratunek Matejce” oraz wokół koncertu *Powstanie Warszawskie – bitwa o Polskę*.
- Konkursy internetowe – od września do grudnia przeprowadzono cztery konkursy na platformie Quizizz, ogłoszone na profilu FB Oddziału: „Wrzesień 39”, „Ojcowie Niepodległości”, „Dzieci Zamajszczyzny” oraz „Stan Wojenny”.
- Premiera filmu animowanego *Miałem jasne włosy i niebieskie oczy* poświęconego dzieciom Zamajszczyzny, które podczas II wojny światowej zostały wywiezione do Niemiec i poddane germanizacji. Animację przygotowano we współpracy z Fundacją Pamięci Narodów oraz Polską Wytwórnią Papierów Wartościowych S.A. – 5 grudnia.
- Posty na Facebooku o serii tekstów – ciekawostek historycznych poświęconych ważnym rocznicom związanym z podziemiem niepodległościowym po drugiej wojnie światowej.
- Pracownicy biura przygotowują regularnie posty na fanpage’u Oddziału dotyczące prac poszukiwawczych, ważniejszych rocznic związanych z działalnością podziemia niepodległościowego na Lubelszczyźnie oraz zbrodniami popełnionymi na jego żołnierzach.

### **Delegatura IPN w Radomiu**

Delegatura prowadzi na Facebooku profil, upowszechniając wiedzę o historii najnowszej w formie spotów (krótkich reportaży i filmów). Od maja do końca sierpnia miały one ok. 95 tys. odsłon – zanotowano wzrost o 363 proc. w stosunku do lat 2015–2021. W sumie opublikowano w okresie sprawozdawczym 115 wpisów.

- „Bata”. *Schuh und Lederwerke A.G. in Chelmek, Zweigfabrik in Radom – największa fabryka obuwia Generalnego Gubernatorstwa (1939–1945)* – publikacja na FB nagrania wystąpienia pracownika Delegatury – 24 listopada.
- Nagranie materiału filmowego o zbrodni w Ciepeliowie w 1942 r. i udostępnienie go w mediach społecznościowych – 6 grudnia.

### **ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ**

Profil Oddziału na Facebooku ma 6,5 tys. obserwujących, konto na Instagramie – 545, a konto na Twitterze – 528. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Łódź.

- Na stronie internetowej Oddziału oraz na profilu FB Oddziału prezentowany jest cykl wywiadów z historykami i prokuratorami Oddziału, którzy przedstawiają wydarzenia z historii Łodzi i regionu, a także specyfikę swojej pracy.

- Projekt „Łódzkie Bojowniczkę Niepodległości” – film, posty okolicznościowe (8 marca), relacja z inauguracji projektu (9 marca) – jego pierwszym etapem jest odnalezienie informacji o kobietach odznaczonych Krzyżem i Medalem Niepodległości, które urodziły się lub mieszkały na terenie współczesnego województwa łódzkiego. Kolejnym krokiem jest poszukiwanie miejsc spoczynku bohaterek i wpisanie ich do prowadzonej przez IPN ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.
- „Stanisław Sojczyński i Konspiracyjne Wojsko Polskie” – konkurs wiedzy na oddziałowym profilu Facebook z wykorzystaniem aplikacji Action Track – 10 stycznia.
- „Śladami Armii Krajowej w Łodzi” – konkurs z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK dla klas VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych z województwa łódzkiego na oddziałowym profilu FB z wykorzystaniem aplikacji Action Track.
- „Żołnierze Wyklęci” – konkurs z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych na oddziałowym profilu FB z wykorzystaniem aplikacji Action Track – 1 marca.
- „Stanisława Leszczyńska – położna w niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau” – konkurs w związku z Międzynarodowym Dniem Położnej na oddziałowym profilu FB z wykorzystaniem aplikacji Action Track – 5 maja.
- Konkurs historyczny w 130. rocznicę urodzin Jana Kowalewskiego udostępniony na oddziałowym profilu FB z wykorzystaniem aplikacji Action Track – 24 października.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

Oddziałowy profil FB jest technicznie obsługiwany przez OBEN. Ma 2700 obserwujących. Od 4 września do 4 grudnia zamieszczono 335 postów i pozyskano 161 nowych obserwujących. W tym okresie wyświetlenia tygodniowe kształtowały się w przedziale od 6016 do 21 tys., co przekłada się na 74 218 w całym okresie.

Oddział posiada konto na Twitterze. W okresie sprawozdawczym obserwowało je 671 użytkowników, przybyło 16 nowych obserwujących. Zamieszczonych zostało 85 twittów, odnotowano 3510 wizyt.

- Na stronach Facebooka i Twittera prezentowane były kampanie edukacyjno-informacyjne w związku m.in. z projektem „Łączka i inne miejsca poszukiwań”, konkursami „Żołnierze w służbie historii”, „Policjanci w służbie historii” i „Niedźwiedz Wojtek – żołnierz generała Andersa”.
- Z okazji Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu odbyły się kampanie informacyjne związane z 80. rocznicą Akcji „Reinhardt”.
- W ramach obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK przeprowadzono kampanię reklamową w mediach społecznościowych i na ulicach miasta „AK z miłości do Polski”, zaprezentowano spot *80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK* nakręcony we współpracy ze Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej; zamieszczono relację z uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.
- Promocja katalogu osób rozpracowywanych – w mediach społecznościowych zaprezentowano spot zawierający najważniejsze informacje o katalogu. Wyekspozowano w nim Karola Kosteckiego jako przykład jednej z ciekawszych postaci, o których można dowiedzieć się więcej z publikacji IPN.
- Seria filmów w ramach projektu „Przystanek Historia IPN Rzeszów – historia bliżej nas”.
- Filmy powstałe we współpracy z Oddziałem: *Kobos – ocalić od zapomnienia* i *Zagłada miasteczka. Cieszanów 3/4 maja 1944 roku*.

### ODDZIAŁ IPN SZCZECIN

Oddziałowy profil FB ma 4,6 tys. obserwujących. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Szczecin.

- Kampanie edukacyjno-informacyjne związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi, rocznicami (spoty, filmy, biogramy, infografiki, zdjęcia, informacje o nowościach książkowych).

- Prezentacje na temat osób internowanych w stanie wojennym w latach 1981–1983, pochodzących z obecnego województwa zachodniopomorskiego.
- Relacje m.in. z wręczenia nagród zwycięzcom konkursów „Bohaterowie Ziemi Lubuskiej – ludzie i wydarzenia” oraz „Historyczna pamięć miejsca, w którym mieszkam 1945–1989” (12 maja), z panelu dyskusyjnego z cyklu „Dziecięce historie” *Chmielów – nasz utracony raj. Historia Czesi Wierzbińskiej* (2 czerwca), z uroczystości posadzenia Dębu Pamięci na terenie VII Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie (29 kwietnia), z uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej miejsce internowania w miejscowości Budowo oraz wernisażu wystawy dotyczącej wojskowych obozów internowania (3 listopada), z akcji społecznej „Ofiarom stanu wojennego. Zapal Światło Wolności” (13 grudnia), z odsłonięcia pomnika Ofiar Grudnia '70 na cmentarzu Centralnym w Szczecinie (13 grudnia), z odsłonięcia pomnika marsz. Józefa Piłsudskiego w Złocińcu (5 grudnia), z zajęć edukacyjnych w ramach projektu „Przystanek 13 Grudnia” w Przystanku Historia IPN Szczecin (12–15 grudnia).
- Komunikat na stronie internetowej IPN o wyroku skazującym Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie przeciwko inspektorowi Wydziału II Służby Bezpieczeństwa KWMO w Katowicach Mieczysławowi H. (24 czerwca).
- Promocja księgarni IPN w Szczecinie (16 grudnia 2022 – 9 stycznia 2023 r.).

### ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

Oddział i Strzelecka 8 posiadają profile na Facebooku, Oddział prowadzi konto na Twitterze od lutego 2021 r. Do sierpnia 2022 r. udało się zdobyć 1438 obserwujących. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Warszawa.

- Spotkania z Historią w ramach tzw. pokoju na Twitterze #MuremZaPolskimMundurem (co drugi wtorek miesiąca). W czasie spotkania przez pierwszą godzinę historyk prezentuje temat, przez drugą odpowiada na pytania zadawane przez uczestników. W tym czasie na profilu twitterowym Oddziału prezentowane są materiały, informacje i grafiki związane z omawianym tematem.
- Kampanie edukacyjno-informacyjne (spoty, filmy, biogramy, infografiki, zdjęcia) związane z najważniejszymi rocznicami historycznymi.
- Relacje m.in. z koncertu poświęconego Emilowi Barchańskiemu, ze spotkania *Stefan Szmakfer – człowiek widmo*, z dyskusji *Ruch Oporu Armii Krajowej – dzika gałąź AK?*, oraz cyklu „Historia z za Kulis”; transmisje wykładów w ramach cyklu „Warszawskie wędrówki z historią” i „Tajemnice bezpieki”.
- Kampanie dotyczące spacerów edukacyjnych „Czarna Niedziela. 17 września 1939 w Warszawie”, „Od rotmistrza Pileckiego do ks. Jerzego Popiełuszki”, „Getto warszawskie. Śladami Janusza Korczaka”.
- Akcje promocyjne i reklamowe – w sierpniu zorganizowano akcję związaną z wystawą *Pakt zbrodniarzy w 83. rocznicę podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow*: przygotowano spoty udostępniane w mediach społecznościowych i TV oraz kampanię reklamową w warszawskich tramwajach oraz citylightach na Krakowskim Przedmieściu i przy ul. Chmielnej w Warszawie. Przeprowadzono akcje promocyjne gry miejskiej „Poczty powstańczej Warszawy” oraz I Rajdu Rowerowego Pamięci ppor. Józefa Kozłowskiego „Lasa”.
- Strzelecka 8 informuje przede wszystkim o historii miejsca i odbywających się tam spotkaniach o charakterze edukacyjnym.

### ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

Profil FB Oddziału Wrocław ma 9517 obserwujących i 9021 polubień. Poniżej przykłady przedsięwzięć Oddziału IPN Wrocław.

- Przypomnienie postaci zasłużonych dla Wrocławia i Polski, m.in.: Tadeusza Ciałowicza (4 stycznia), Edyty Stein (31 stycznia), Emila Czecha – trębaczka z Monte Cassino (18 maja), Krystyny Skarbek (15 czerwca) i Bronisławy Wysłouchowej (21 czerwca).
- Przypomnienie ważnych postaci i wydarzeń z dziejów Polski i Ukrainy, m.in. gen. Mariusza Zaruskiego (8 kwietnia), sojuszu Piłsudski–Petlura (22 kwietnia), Marko Bezruczki (30 maja).

- Kampania wyjaśniająca potrzebę eliminacji z przestrzeni publicznej pomników upamiętniających Armię Czerwoną oraz relacje z usunięcia dwóch z nich w Folwarku oraz Sobótce.
- Informacje o obchodach 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej, m.in. o odsłonięciu tablicy poświęconej Kornelowi Morawieckiemu w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim (2 czerwca).
- Posty historyczne o ciekawych wydarzeniach, m.in. o próbie pozbycia się z kraju Kornela Morawieckiego (7 maja), antysowieckich napisach na murach i ulotkach kolportowanych w Świdnicy w 1973 r. (5 czerwca), aresztowaniu w 1983 r. studenta Sławomira Krzemińskiego (9 lipca).
- Promocja quizów historycznych online – seria konkursów przygotowanych w aplikacji Kahoot! Odbyły się trzy edycje: „Co ty wiesz o AK?!” (17 lutego), „Znaki polskie” (23 marca), „Polski wysiłek zbrojny w Wielkiej Wojnie” (28–29 kwietnia).
- Prezentacje sylwetek największych polskich piłkarzy w związku rozpoczęciem mistrzostw świata w piłce nożnej.
- Seria postów o adopcji Przemisi – informująca o przejęciu opieki nad niedźwiedzicą z wrocławskiego ZOO przez Oddział IPN we Wrocławiu.

### Delegatura IPN w Opolu

Poniżej przykłady przedsięwzięć Delegatury IPN w Opolu.

- Zamieszczenie informacji o akcji IPN usuwania pomników poświęconych Armii Czerwonej; kampania informacyjna na FB oraz Instagramie o potrzebie dekomunizacji przestrzeni publicznej na przykładzie usunięcia pomnika armii sowieckiej w Chrzowicach; zamieszczono relacje z wydarzenia, w którym uczestniczył m.in. prezes IPN dr Karol Nawrocki.
- Projekt gamingowy „Gra Szyfrów” – informowanie o projekcie i jego odsłonach w poszczególnych miastach.
- Promocja przedstawienia teatralnego *Hiob '51* w Nyskim Domu Kultury (1 marca).
- *Treny Katyńskie* – kampania promocyjna na Facebooku oraz Instagramie przedstawienia muzycznego w Filharmonii Opolskiej; zamieszczono relacje z koncertu – 11 kwietnia.

## 3.4. Historia w Internecie

### 3.4.1. Portale

**Strona główna Instytutu Pamięci Narodowej ([ipn.gov.pl](http://ipn.gov.pl))** jest źródłem zarówno informacji o strukturze i organizacji urzędu oraz działalności poszczególnych biur, jak i wiedzy historycznej. Umieszczono na niej artykuły, wystawy, zapisy dyskusji i konferencji, dokumenty, zdjęcia, grafiki oraz filmy historyczne, a także broszury i materiały edukacyjne w wersji do pobrania. Strona jest prowadzona zgodnie z zasadami WCAG 2.1, czyli wytycznymi dotyczącymi dostępności treści internetowych. W roku sprawozdawczym odnotowano 5 467 360 unikatowych wejść.

Główne zakładki:

**O IPN** (Biuro Prezesa, Kolegium IPN) – prezentuje strukturę Instytutu, jego misję, statut i ustawę, na podstawie której działa IPN; zawiera ogłoszenia, sprawozdania z działalności, informacje o ochronie danych osobowych i patronatach honorowych prezesa IPN oraz tekst łatwy do czytania i zrozumienia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (ETR) – zgodnie z Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

**Edukacja** (Biuro Edukacji Narodowej) – portal [edukacja.ipn.gov.pl/edu](http://edukacja.ipn.gov.pl/edu) przeznaczony głównie dla nauczycieli i uczniów, poświęcony działaniom edukacyjnym; zawiera informacje o konkursach, projektach, warsztatach, rajdach, lekcjach, zajęciach terenowych i programie polonijnym. Umieszczane są na nim wystawy, materiały edukacyjne, źródłowe i multimedialne.

**Nauka** (Biuro Badań Historycznych) – ukazuje działalność naukowo-badawczą IPN, informuje o konferencjach oraz centralnych i oddziałowych projektach badawczych; zawiera odsyłacz do Bibliografii Historii Polskiej online – wspólne przedsięwzięcia Instytutu Historii PAN i IPN.

**Archiwa** (Archiwum IPN) – informuje o strukturze AIPN, jego zasobie, zasadach udostępniania dokumentów, działalności naukowej i popularyzatorskiej, a także projektach: „Archiwum Pełne Pamięci” oraz Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej. Zawiera szczegółowe informacje o Krzyżu Wolności i Solidarności oraz formularze do pobrania.

**Wydawnictwo** (Wydawnictwo IPN) – prezentuje ofertę wydawniczą Instytutu w następujących działach: nowości, zapowiedzi, książki, e-booki, albumy, komiksy, gry edukacyjne, „Biuletyn IPN”, czasopisma IPN, audiobooki, publikacje bezpłatne, seria „Bohaterowie Niepodległej”, seria „Patroni Naszych Ulic”, publikacje w językach obcych. W zakładce znajdują się katalogi publikacji, informacje dla autorów, cykl wywiadów „Nie Tylko o Książkach” oraz odsyłacz do e-sklepu i biblioteki cyfrowej. Z myślą o ukraińskich uchodźcach wojennych powstała podstrona z publikacjami w języku ukraińskim.

**Śledztwa** (Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) – w zakładce publikowane są akty oskarżenia, komunikaty GKŚZpNP, informacje o stanie śledztw prowadzonych przez prokuratorów OKŚZpNP i postanowienia kończące śledztwa.

**Lustracja** (Biuro Lustracyjne) – zawiera katalogi BL (katalog kierowniczych stanowisk partyjnych i państwowych PRL; katalog pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy organów bezpieczeństwa państwa; wykaz osób pełniących funkcje publiczne; katalog osób „rozpracowywanych” przez organa bezpieczeństwa państwa komunistycznego), komunikaty prokuratorów, wzór oświadczenia lustracyjnego oraz system informacji o złożeniu oświadczenia lustracyjnego.

**Upamiętnianie** (Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa) – w zakładce znajdują się relacje z bieżącej działalności BUWiM oraz informacje o dekomunizacji przestrzeni publicznej, ekshumacjach grobów wojennych (także podstawa prawna i wnioski), polskich miejscach pamięci za granicą i dotacjach. Prowadzona jest ewidencja grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

**Poszukiwania** (Biuro Poszukiwań i Identyfikacji) – w zakładce znajduje się przekierowanie do portalu poszukiwania.ipn.gov.pl z listą nazwisk osób odnalezionych i zidentyfikowanych, informacjami o pracach poszukiwawczych i Bazie Materiału Genetycznego, gromadzącej profile genetyczne ofiar, których szczątki zostały odnalezione przez IPN, oraz materiał porównawczy pobrany od członków ich rodzin.

**Nowe Technologie** (Biuro Nowych Technologii) – portal bnt.ipn.gov.pl prezentuje nowoczesne projekty IPN: interaktywne gry, aplikacje i modele 3D, a także raport *Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych*.

**Dla mediów** (Biuro Rzecznika Prasowego) – zawiera zapowiedzi prasowe, komunikaty, press packi, szczegółowe zasady udostępniania materiałów dziennikarzom oraz informacje dla osób uczestniczących w uroczystościach organizowanych przez Instytut.

**Kontakt** – w zakładce podano dane kontaktowe z poszczególnymi biurami centrali, oddziałów i delegatur Instytutu.

Ze strony głównej można przejść do podobnych strukturalnie stron prowadzonych przez Oddziały IPN. Strona główna odzwierciedla bieżącą pracę Instytutu.

Blok **Aktualności** – główna część strony, z zapowiedziami i relacjami z przedsięwzięć IPN, m.in. uroczystości, konferencji prasowych, debat i wernisaży, często transmitowanych na kanale IPNtvPL. Zawiera również informacje o konkursach i projektach pionu edukacyjnego, m.in. o kolejnych odcinkach cykli spotkań z naukowcami lub autorami książek. Stale promowane są programy IPN w telewizji i radiu: „Przystanek Historia” w TVP Historia oraz tak samo zatytułowana audycja w Programie 1 Polskiego Radia.

Blok **Historia z IPN** – publikowane codziennie artykuły historyczne, m.in. najciekawsze teksty z „Biuletynu IPN”, informacje o rocznicach, prezentacje sylwetek wybitnych Polaków i materiały wideo. Można stąd pobrać wystawy, dodatki prasowe, notacje oraz cykle historyczne, np. cieszący się po-



pularnością najnowszy cykl „Bohaterowie z Boiska” o przedwojennych gwiazdach reprezentacji Polski – bohaterach wojennych.

Blok **Komunikaty** – komunikaty ogólne, obwieszczenia pionów śledczego i lustracyjnego, informacje o pracach poszukiwawczych i ekshumacyjnych, ogłoszenia o poszukiwaniu świadków wydarzeń, a także oświadczenia IPN oraz polemiki dotyczące ważnych kwestii historycznych.

Blok **Wydawnictwo** (dawniej Publikacje) – narzędzie *stricto* informacyjne promujące działalność wydawniczą; prezentacja najnowszych książek i czasopism, zapowiedzi i relacje ze spotkań promocyjnych, cykliczny raport o bestsellerach miesiąca, aktualizacje rankingów Książka Tygodnia, Bestsellery Miesiąca, Bestsellery Roku, wywiady z cyklu „Nie tylko o książkach”, informacje o targach wydawniczych oraz nagrodach i wyróżnieniach przyznanych publikacjom IPN, komunikaty o akcjach promocyjnych lub ofertach specjalnych. Z myślą o ukraińskich uchodźcach wojennych Wydawnictwo IPN wyodrębniło zakładkę poświęconą publikacjom w języku ukraińskim.

Blok **Multimedia i media społecznościowe** – nagrania, filmy, spoty, galerie zdjęć i rekomendacje portali historycznych.

Na dole strony wydzielono część **Na skróty**, pozwalającą szybko dotrzeć do najczęściej poszukiwanych informacji. Są one pogrupowane według kategorii: konkursy i nagrody, konferencje naukowe, wnioski i formularze, komunikaty i ogłoszenia, bazy danych, zamówienia publiczne.

Przy okazji ważnych rocznic poszczególne działy strony głównej IPN wypełniane są materiałami związanymi z konkretnymi wydarzeniami (filmami, spotami, artykułami, informacjami o upamiętnieniach). W ten sposób Instytut wypełnia swoją misję edukacji publicznej i upamiętniania wydarzeń, miejsc i postaci ważnych w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego w XX w.

- IPN tworzy specjalne podstrony tematyczne. W roku sprawozdawczym powstały m.in. następujące:
- **Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu** – uruchomiona 27 stycznia, gromadzi tematyczne materiały IPN: tekę edukacyjną, wystawy, spot, artykuły, bazy danych, a także zapis konferencji prasowej, podczas której do Muzeum Treblinka przekazano przedmioty należące do osób zamordowanych w miejscu straceń obok Karnego Obozu Pracy Treblinka I;
  - **Z miłości do Polski. Armia Krajowa** – utworzona z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK (14 lutego). Jej otwarciu towarzyszyła szeroko zakrojona ogólnopolska akcja informacyjna. Zawiera m.in. materiały do pobrania, spoty, dodatki prasowe, zapisy konferencji naukowych, dyskusji i audycji, infografiki, zbiór publikacji IPN na temat AK, quiz oraz aktualności związane z działaniami rocznicowymi;
  - **Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych** – uruchomiona 1 marca, dostarcza wiedzy o polskim powojennym podziemiu niepodległościowym. Prezentuje artykuły, fotografie, elektroniczną wersję publikacji *Sny wstana... Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci*, zapisy koncertów i spektakli okolicznościowych, cykl 20 etiud filmowych „Żołnierze Niezłomni. Żołnierze Wyklęci”, wystawy, katalog publikacji, nagrania dyskusji oraz wirtualny spacer po Izbie Pamięci Strzelecka 8 – miejscu kaźni żołnierzy podziemia niepodległościowego. Wyszczególniono tu również działania IPN podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych;
  - **Z miłości do Matki** – uruchomiona 26 maja, z okazji Dnia Matki. Ukazuje niezwykle Polki, które jako matki – także duchowe – stały się bohaterkami polskiej historii XX w. Zamieszczono tu biogramy Marii Skłodowskiej-Curie, bł. matki Elżbiety Róży Czackiej, Jadwigi Zarugiewiczowej, Emilii Wojtyły, Stefanii Dziemieszkiewicz, Stefanii Baczyńskiej, matki Marii Symplicyty (Stanisławy Nehring), Stanisławy Leszczyńskiej, Ireny Sendlerowej, Wiktorii Ulmy, Alicji Wnorowskiej, Marianny Popiełuszko, Janiny Przysiężniak ps. „Jaga”, Izabeli Godlewskiej, Anny Walentynowicz, Barbary Sadowskiej, Krystyny Barchańskiej-Wardęckiej i Aleksandry Zagórskiej;
  - **Rodzina Ulmów** – kompendium wiedzy na temat losów Samarytan z Markowej. 17 grudnia 2022 r. papież Franciszek zatwierdził dekret o męczeństwie rodziny Wiktorii i Józefa Ulmów zamordowanej 24 marca 1944 r. przez Niemców za ukrywanie Żydów. Tego samego dnia została uruchomiona podstrona. Dzieli się ona na 4 kategorie: rodzina Ulmów – z biogramami Józefa i Wiktorii Ulmów

oraz opisem okoliczności zbrodni; zdjęcia – z fotografiami autorstwa Józefa Ulmy oraz skanami zachowanych dokumentów; wystawa – z ekspozycją *Samarytanie z Markowej. Ulmowie – Polacy zamordowani przez Niemców za pomoc Żydom* (do pobrania); wybrane publikacje.

Dużą popularnością cieszą się informacje o nowościach wydawniczych IPN (80 597 unikatowych wejść), ale także artykuły historyczne. Najczęściej wyświetlany był artykuł dr Joanny Karbarz-Wilińskiej „Tylko w morzu krwi...” – początek zbrodni ukraińskich nacjonalistów na ludności polskiej Wołynia (36 814 unikatowych wejść) oraz artykuł dr. Marcina Przegiętki *Powstanie Warszawskie – bój o wolną Polskę* – fragment broszury *Powstańcy warszawscy* z serii „Patroni Naszych Ulic” (27 046 unikatowych wejść).

Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

#### **ipn.gov.pl/en** – anglojęzyczna strona internetowa IPN

Anglojęzyczna strona IPN została wzbogacona o ponad sto artykułów dotyczących wydarzeń rocznicowych i bieżącej działalności IPN. Rozbudowano moduł zawierający materiały audiowizualne i wyodrębniono informacje o publikacjach anglojęzycznych, dodano też przekierowanie do księgarni internetowej IPN. Rozszerzono i uporządkowano bazę materiałów cyfrowych, z którymi można się zapoznać na stronie lub je pobrać. Podzielono je na sześć grup (wystawy, infografiki, filmy, artykuły, portale i publikacje). Dla usprawnienia komunikacji z odbiorcami w górnych zakładkach umieszczono podstawowe informacje na temat IPN (jego misji, struktury, współpracy międzynarodowej) oraz linki do formularzy wniosków wraz z instrukcjami ich składania dla osób zainteresowanych dostępem do AIPN.

Liczba odwiedzin ipn.gov.pl/en w roku sprawozdawczym wyniosła 2 832 588, w tym 1 061 170 odsłon unikatowych użytkowników. Największym zainteresowaniem w wersji anglojęzycznej (ponad 1000 odwiedzin miesięcznie) cieszyły się tematy dekomunizacja, rodzina Ulmów oraz stan wojenny. Do najpopularniejszych tekstów należały: *Kłamstwo katyńskie* (17 295 odsłon), *Wystawa „The Holocaust”* (16 450 odsłon); *Oświadczenie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie dekomunizacji przestrzeni publicznej (Statement by the President of the Institute of National Remembrance on decommunisation of the public space)* – (11 859 odsłon). Odpowiedzialne: BMW.

Wśród najchętniej odwiedzanych portali IPN należy wymienić następujące:

- zbrodniawolynska.pl – 2 627 927 unikatowych wejść;
- przystanekhistoria.pl (portal zarządzany przez Biuro Rzecznika Prasowego) – 2 338 776 unikatowych wejść;
- niezwycezeni1918-2018.pl – 1 671 709 unikatowych wejść;
- encysol.pl (portal zarządzany przez Biuro Informatyki) – 1 151 709 unikalnych wejść;
- katyn.ipn.gov.pl – 980 911 unikalnych wejść.

Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

W roku sprawozdawczym powstał jeden nowy portal: **szlakinadziei.ipn.gov.pl** – hub informacyjny na temat projektu edukacyjno-memoratywnego IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Odnotowano 33 052 unikatowe wejścia na tę stronę. Odpowiedzialne: BRP.

Poniżej prezentujemy statystyki odwiedzin naszych portali (liczba wejść unikatowych).

**Tabela nr 1. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN w języku polskim**

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w 2022 r.	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
www.ipn.gov.pl	2006	5 467 360	90 623 370
kultura-niezalezna.pl	2009	115 999	1 178 626

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w 2022 r.	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
1wrzesnia39.pl	2009	149 361	2 831 998
sw.ipn.gov.pl	2018	84 011	379 060
slady.ipn.gov.pl	2007	336 344	3 069 403
zyciezazycie.pl	2011	136 124	1 096 506
bibliografia.ipn.gov.pl	2008	23 841	897 888
martyrologiawspolskich.pl	2011	93 634	1 158 840
truthaboutcamps.eu	2012	529 874	3 682 913
pamiec.pl	2012	327 742	13 289 448
zbrodniawolynska.pl	2013	2 627 927	6 620 499
poszukiwania.ipn.gov.pl	2014	201 707	1 288 872
wykleci.ipn.gov.pl	2012	278 856	913 176
centrumedu.ipn.gov.pl	2011	233 907	1 994 733
zolnierzewhistorii.ipn.gov.pl	2018	44 222	145 526
mojaniepodlegla.pl	2018	206 970	1 054 577
operacja-polska.pl	2017	62 346	396 343
indeksrepresjonowanych.pl	2016	96 266	569 049
archiwumpamieci.pl	2017	26 245	283 778
ofiary.ipn.gov.pl	2018	123 910	331 995
trzeciapielgrzymka.ipn.gov.pl	2017	33 822	208 892
policjanciwhistorii.ipn.gov.pl	2017	78 983	426 644
niezwyciezeni1918-2018.pl	2017	1 671 709	6 872 817
katyn.ipn.gov.pl	2017	980 911	2 127 113
wzz.ipn.gov.pl	2018	55 519	246 037
pw.ipn.gov.pl	2018	286 415	1 011 332
zbrodniapomorska1939.pl	2019	36 336	128 346
pierwszapielgrzymka.ipn.gov.pl	2019	41 580	157 590
przystanekhistoria.pl	2019	2 338 776	5 894 381
kop.ipn.gov.pl	2019	57 628	174 111
drugapielgrzymka.ipn.gov.pl	2020	25 853	63 712
pielgrzymki.ipn.gov.pl	2020	7 354	23 980
encysol.pl	2020	1 151 709	2 036 681
biogramy.ipn.gov.pl	2020	187 023	346 222
edukacja.ipn.gov.pl	2020	656 139	1 539 306
mapypamieci.ipn.gov.pl	2020	319 823	438 510
polskiemiesiace.ipn.gov.pl	2020	778 942	1 320 710
gigancinauki.pl/gn/	2021	203 088	314 212
odgrudniadogrudnia.ipn.gov.pl	2021	26 505	27 385
opowiedziane.ipn.gov.pl	2021	94 177	47 239
szlakinadziei.ipn.gov.pl	2022	33 052	33 052

**Tabela nr 2. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN w języku angielskim**

en.truthaboutcamps.eu	2016	43 641	552 350
volhyniamassacre.eu	2013	69 620	388 098
en.archiwumpamieci.pl	2017	6 740	89 215
operacja-polska.pl/nke	2017	20 297	105 914
pheh.pl	2019	24 259	97 869
sovietblocksecurity.eu	2019	58 080	190 144
1september39.com	2019	22 986	98 641
greaterpolanduprising.eu	2020	58 469	175 324
ipn.gov.pl/en (zmieniony layout)	2020	1 061 170	2 300 672
ofiary.ipn.gov.pl (en)	2021	4 488	7 551
polskiemiesiace.ipn.gov.pl/mon	2020	57 616	110 134
gigancinauki.pl/ge/	2021	17 741	28 074
szlakinadziei.ipn.gov.pl (en)	2022	13 130	13 130

**Tabela nr 3. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku bułgarskim**

bg.truthaboutcamps.eu	2016	32 363	217 769
-----------------------	------	--------	---------

**Tabela nr 4. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku francuskim**

fr.truthaboutcamps.eu	2016	28 382	191 012
-----------------------	------	--------	---------

**Tabela nr 5. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku niemieckim**

de.truthaboutcamps.eu	2016	33 255	1 035 096
-----------------------	------	--------	-----------

**Tabela nr 6. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN w języku ukraińskim**

wolynskyzloczyn.eu	2013	23 957	188 215
truthaboutcamps.eu/thu/	2018	17 525	61 337

**Tabela nr 7. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN w języku węgierskim**

truthaboutcamps.eu/thh/	2020	6 391	11 646
polskiemiesiace.ipn.gov.pl/en/	2020	12 782	24 783

**Tabela nr 8. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku słowackim**

sk.truthaboutcamps.eu/thz/	2018	25 027	101 579
----------------------------	------	--------	---------

**Tabela nr 9. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku litewskim**

lt.truthaboutcamps.eu/thl/	2018	19 479	54 930
----------------------------	------	--------	--------

**Tabela nr 10. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku rosyjskim**

operacja-polska.pl/nkr/	2017	20 723	126 379
ru.archiwumpamieci.pl/apr/	2018	5 616	41 388

**Tabela nr 11. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku włoskim**

truthaboutcamps.eu/thi/	2020	20 283	56 0711
-------------------------	------	--------	---------

**Tabela nr 12. Statystyka odwiedzin portalu internetowego IPN w języku czeskim**

truthaboutcamps.eu/thc/	2020	9 525	16 642
-------------------------	------	-------	--------

**bnt.ipn.gov.pl**

Pod koniec marca 2022 r. Biuro Nowych Technologii zakończyło proces przygotowania swojej strony internetowej opartej na odpowiedniej infrastrukturze IT, na którą składa się system CMS wraz z utrzymaniem sieci w dwóch wersjach językowych, spełniający wymagania WCAG 2.1 oraz mający certyfikat potwierdzający ich spełnienie. Strona internetowa została przygotowana w nowoczesny sposób, umożliwia dostęp do wszystkich projektów BNT, a także do bazy informacji o bieżących inicjatywach Biura. Znajdują się tu publikacje dotyczące aktualnych projektów prowadzonych przez BNT i wydarzeń, w których uczestniczy. Można też pobrać materiały edukacyjne dla uczniów i nauczycieli oraz informacje prasowe o BNT.

**Tabela nr 13. Statystyki odwiedzin**

Suma odsłon (IV–XII 2022)	Urządzenia		
	mobilne	desktop	tablet
120 606	66 467	53 251	888

Odpowiedzialne: BNT.

**sw.ipn.gov.pl**

W maju i czerwcu zaktualizowano nawigację i niektóre treści na stronie w związku z obchodami 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej. Odpowiedzialne: AIPN.

**zbrodniawolynska.pl**

W lipcu w związku z obchodami rocznicy ludobójstwa na Kresach zaktualizowano treści na stronie. Lubelscy archiwiści od 2019 r. zaangażowani są w tworzenie bazy. Obecnie liczy ona ok. 42 tys. wpisów. W 2022 r. zeskanowano ok. 100 tomów śledztwa w sprawie zbrodni ludobójstwa na Wołyniu, sygn. OKLu, S.1/00/Zi. Do chwili obecnej zostało wprowadzonych, uzupełnionych lub skorygowanych na podstawie materiałów ze śledztwa ok. 9 tys. rekordów. Odpowiedzialne: AIPN, OAIPN Lublin.

**polskiemiesiace.ipn.gov.pl/grudzień-81**

W grudniu zaktualizowano treści na stronie w związku z rocznicą wprowadzenia stanu wojennego w PRL. Odpowiedzialne: AIPN.

**odznaczeni-kwis.ipn.gov.pl**

Portal poświęcony byłym działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej z lat 1956–1989, którzy zostali odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności. Publikowane są tu biogramy osób uhonorowanych Krzyżem, które wyraziły na to zgodę. Podawane w treści biogramów informacje dotyczą tylko

tej części działalności opozycyjnej, która w chwili przedstawienia kandydatury prezydentowi RP stanowiła przesłankę do nadania odznaczenia zgodnie z art. 15a ust 1 lub 2 Ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. z 2022, poz. 1031). W roku sprawozdawczym zostały opublikowane łącznie 444 notki biograficzne, w tym 77 przez Archiwum IPN. Ogółem do 23 grudnia portal zawierał 6623 biografie, w tym 1763 opublikowane przez AIPN. Odpowiedzialne: AIPN, OAIPN.

#### **edukacja.ipn.gov.pl**

Zawiera m.in. informacje o konkursach i projektach, materiały edukacyjne, wystawy elementarne. Odpowiedzialne: BEN.

#### **antoniwasilewski.pl**

Serwis zapewnia dostęp do wersji online publikacji elektronicznej *Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie w rysunkach Antoniego Wasilewskiego*, a także umożliwia pobranie książki w formatach pdf oraz ibook. Serwis opracowano w wersji polskiej i angielskiej; materiały do pobrania w formatach pdf, epub oraz mobi. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

#### **lato39.pl**

Zawiera polską i angielską wersję elektroniczną wystawy *Cisza przed burzą... Ostatnie lato II RP*. Oprócz tego funkcjonuje publikacja elektroniczna w formatach epub, mobi i pdf. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

#### **ryszardsiwiec.com**

„Krzyk szarego człowieka” – zapewnia dostęp do projektu multimedialnego związanego z samospaleniem Ryszarda Siwca dokonanym 8 września 1968 r. w proteście przeciwko interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji. Serwis zawiera wspomnienia rodziny i świątków, fragmenty filmowe, w tym oryginalne nagranie ze Stadionu Dziesięciolecia w Warszawie, fragmenty filmu dokumentalnego *Usłyszcie mój krzyk* w reż. Macieja Drygasa, nagranie posłania pozostawionego przez Ryszarda Siwca oraz materiały tekstowe i zdjęciowe. Serwis dostępny w językach polskim, czeskim i angielskim. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

### **3.4.2. Inna działalność internetowa**

#### **CENTRALA**

**Cykl audycji internetowych „Kulisy Historii”** – rozmowy z historykami i publicystami dla kanału IPNtv emitowane w weekendy. Prowadzący audycje Rafał Dudkiewicz oraz zaproszeni goście szukali odpowiedzi na pytanie, jak kształtuje nas przeszłość. Punktem wyjścia wielu odcinków programu w 2022 r. były publikacje Wydawnictwa IPN. Prezentowano m.in. książki: *Kazania świętokrzyskie (1974–1976)* kard. Stefana Wyszyńskiego, *Przeciw socjalistom, Antykomunizm Polaków w XX wieku* i rozmawiano z ich redaktorami naukowymi. Odbyły się m.in. następujące audycje z udziałem wymienionych gości: *Jak PRL kradł wynalazki* (26 marca), Grzegorz Kuczyński, *Czystki* (7 maja), Paweł Skubisz, *Symbole narodowe* (14 maja), Kacper Kita, *Relacje polsko-francuskie. Sojusze i spory* (21 maja), Miłosz Lodowski, *Kraków, Warszawa – mity i stereotypy* (4 czerwca), Michał Patryk Sadłowski, *Rosja w obliczu rewolucji* (11 czerwca), Paweł Chojnacki, *Zygmunt Nowakowski: pisarz osobny* (18 czerwca), Krzysztof Rak, *Wojna jako element rosyjskiej polityki wewnętrznej* (25 czerwca), Przemysław Benken, *Donosiciel doskonały* (9 lipca), Filip Musiał, *Morderstwa UB* (17 lipca), Tomasz Krok, *Masoneria w Polsce* (23 lipca), Arkadiusz Stempin, *Skrytobójstwo jako narzędzie polityczne* (30 lipca), Paweł Skubisz, *Studia nad wywiadem i kontrwywiadem 1918–1990. Próba bilansu* (6 sierpnia), Andrzej Kowalski, *Kulisy zwycięstwa 1920 roku* (13 sierpnia), Grzegorz Łukomski, *Józef Mackiewicz* (20 sierpnia), Przemysław Benken, *Śmierć Jana Rodowicza Anody* (27 sierpnia), Witold Bagieński, *Jak nauczyć szpiega gubić trop?* (3 września), Piotr Dmitrowicz, *Błogosławiony*

kard. Stefan Wyszyński (10 września), Witold Jurasz, *Rosja – kolos na glinianych nogach* (17 września), Piotr Plebaniak, *Chińskie strategie walki* (24 września), Witold Bagieński, *Wywiad w Polsce Ludowej. Akt założycielski* (1 października), Marek Budzisz, *Jak uniknąć wojny?* (8 października), Piotr Litka, *Zabić Księdza* (15 października), Leszek Żebrowski, *Wywiad i kontrwywiad Narodowych Sił Zbrojnych* (22 października), Miłosz Lodowski, *Kino historyczne* (29 października), Piotr Plebaniak, *Siły psychohistorii* (5 listopada), Tomasz Sikorski, *Drogi do niepodległości – Liga Narodowa* (12 listopada), Grzegorz Kucharczyk, *III Rzesza Niemiecka* (19 listopada), Sebastian Ligarski, *Świat wobec Szczecina* (26 listopada), Robert Spalek, *Józef Cyrankiewicz* (3 grudnia), Dominik Hèjj, *Węgry na nowo* (10 grudnia), Filip Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w oczach NRD* (17 grudnia), Adam Hlebowicz, *Zostali na Wschodzie* (24 i 31 grudnia).

Zaproszeni eksperci wypowiadali się m.in. w następujących programach: *Jak ciekawie opowiadać o historii?*; *Czym jest śląska dusza?*; *Jak odtajniano zbiór zastrzeżony IPN?*; *Przemiany świadomości religijnej Polaków*; *Stan wojenny w krzywym (?) zwierciadle*; *Jak zabijają rosyjskie tajne służby?*; *Kazania świętokrzyskie kard. Wyszyńskiego*; *Kryzys dwudziestolecia*; *Co się stało z naszą wiarą?*; *Natura współczesnej wojny*; *O sztuce prowadzenia wojny. Przypadek Clausewitza*; *Polski antykomunizm – geneza i cele*; *Drogi do niepodległości – Liga Narodowa*; *Rosja – kolos na glinianych nogach?* Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN, Biuro Prezesa.

**„Książka Tygodnia”** – tytuły dobierane są według kalendarza historycznego, najczęściej są to nowości wydawnicze korespondujące z aktualnymi dyskusjami lub promocjami: *Niezależne obchody świąt narodowych 3 maja, 15 sierpnia, 11 listopada w latach 1978–1989. Wybór źródeł*, wstęp i wybór Piotr Byszewski, Aneta Nisiobęcka, Grzegorz Wołek (2 maja); *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa* red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek (9 maja); Sebastian Rosenbaum, Bogusław Tracz, Dariusz Węgrzyn, „*Turma NKWD nr 2 Tost*”. *Sowieckie więzienie w Toszku w 1945 roku* (16 maja); Karolina Trzeskowska-Kubasik, *Zbrodnie niemieckie w Lesie Weleckim koło Buska-Zdroju* (23 maja); Marcin Frybes, *Amerykańscy i francuscy przyjaciele „Solidarności”*. *Reakcje społeczne na „Solidarność” we Francji i w Stanach Zjednoczonych w latach 1980–1989* (30 maja); ks. Henryk Peszko, *A droga była niełatwa... Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910–1955*, wstęp i oprac. Ryszard Gryz, Karolina Święcich (6 czerwca); Maria Radożycka-Paoletti, *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześniowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* – (13 czerwca); Dariusz Palacz, Marzena Grosicka, *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, t. 2 (20 czerwca); Rafał Reczek, Áron Máthé, Stanisław Jankowiak, Rafał Kościański, *Miasta Wolności. Poznań – Budapeszt 1956* (27 czerwca); Attila Szalai, *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981 (4 lipca); Adam Rafał Kaczyński, *Sowietyzacja Wołynia 1944–1956* (11 lipca); Jerzy Kirszak, Bogusław Polak, Michał Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (18 lipca); *Obserwacja w służbie SB. Studia i szkice*, red. Monika Komaniecka-Łyp (25 lipca); Zbigniew Przyrowski, *Ciekawe czasy. Wspomnienia z lat 1939–1946* (1 sierpnia); Tomasz Niklas, *Obraz zwycięstwa. Motyw Bitwy Warszawskiej w sztuce polskiej 1920–1939* (8 sierpnia); *Warszawiacy przeciw bolszewikom 1920. Studia historyczne*, red. Michał Zarychta (15 sierpnia); Paweł Jaworski, *W cieniu „żelaznej kurtyny”. Szwecja wobec Szczecina 1945–1989* (22 sierpnia); Monika Tomkiewicz, *Zbrodnia ponarska 1941–1944* (29 sierpnia); *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa*, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek (5 września); *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*, oprac. Tomasz Łabuszewski, współpraca Anna Maria Adamus, Ewa Dyngosz, Edyta Gula (12 września); Grzegorz Mika, Patryk Pleskot, *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* (19 września); Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego* (26 września); Maria Zima-Marjańska, *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu* (3 października); Jarosław Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim* (10 października); *Eksterminacja polskiego duchowieństwa w niemieckich obozach kon-*

centracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen 1939–1945, red. Andrzej Gąsiorowski, Anna Jagodzińska (17 października); *General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut (24 października); Marcin K. Schirmer, *Polscy ziemianie w obronie ojczyzny podczas wojny z bolszewikami 1919–1921* (31 października); Filip Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990* (7 listopada); Jarosław Molenda, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* (14 listopada); Andrzej Waśko, „*Pan Tadeusz*” – media pamięci (21 listopada); Jafa Wallach, *Gorzka wolność. Wspomnienia ocalonej z Holocaustu*, oprac. i red. wydania polskiego Elżbieta Rączy (28 listopada); *Zostali na Wschodzie. Słownik inteligencji polskiej w ZSRS 1945–1991*, t. 2, red. Adam Hlebowicz (5 grudnia); *Leksykon bezpieczeństwa. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 3, red. Witold Bagiński, Magdalena Dźwiągł (12 grudnia); Tom Junes, *Pokolenia PRL. Ruch studencki w Polsce 1944–1989*, tłum. Jerzy Giebułtowski (19 grudnia); *Powstanie wielkopolskie 1918–1919*, red. Olaf Bergmann (26 grudnia). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

„**Bestseller Miesiąca**” – na stronie internetowej IPN w zakładce „Publikacje” kontynuowany jest comiesięczny cykl „Bestseller Miesiąca”: Michał Kuchciak, *Warszawska Brygada Pancerno-Motorowa jako zaporowy związek taktyczny w 1939 r.* (maj); Jerzy Kirszak, Bogusław Polak, Michał Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (czerwiec); Jerzy Kirszak, Bogusław Polak, Michał Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (lipiec); Mariusz Olczak, *Ignacy Jan Paderewski 1860–1941* (sierpień); Jerzy Kirszak, Bogusław Polak, Michał Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (wrzesień); *General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut (październik); Jarosław Molenda, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* (listopad). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

„**Nie Tylko o Książkach**” – na stronie internetowej i w mediach społecznościowych kontynuowany jest cykl rozmów z autorami publikacji Wydawnictwa IPN, świadkami historii oraz pracownikami miejsc pamięci narodowej. W maju i sierpniu ukazały się następujące rozmowy: z Mateuszem Kubickim z OBBH Gdańsk, autorem wstępu i opracowania publikacji *Germanizacja nazw miejscowości w Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie 1939–1945. Wybór źródeł*, z Moniką Komaniecką-Łyp z OBBH Kraków, redaktor naukową publikacji *Obserwacja w służbie SB. Studia i szkice*, z Maximilianem Beckerelem, autorem książki *Sądownictwo niemieckie i jego rola w polityce okupacyjnej na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy 1939–1945*, z Moniką Tomkiewicz z BBH, autorką książki *Zbrodnia ponarska 1941–1944*, z Krzysztofem Kieresiem, autorem książki *Gdy człowiek był numerem. Losy obozowe Juliana Szczotki w latach 1942–1945 w świetle wspomnień oraz korespondencji obozowej*, z Filipem Gańczakiem z Wydziału Analiz i Opracowań BRP, autorem książki *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990*. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

Wywiady online z autorami w serwisach Histmag.org, Historykon.pl, tygodnik.tvp.pl:

**Histmag.org** – z Tomaszem Domańskim na temat rocznika „Polish-Jewish Studies”, t. 2 (24 maja), z Marią Radożycką-Paoletti na temat książki *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* – (6 lipca), z Moniką Komaniecką-Łyp, redaktor publikacji *Obserwacja w służbie SB. Studia i szkice* (7 lipca), z Jerzym Kirszakiem, współautorem albumu *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (12 lipca), z Adamem Szymanowiczem na temat książki *Placówka Nabuchodonozor w Teheranie 1932–1937. Z działalności polskiego wywiadu wojskowego na Bliskim Wschodzie* (2 sierpnia), z Michałem Zarychtą, autorem książki *Warszawiaci przeciw bolszewikom 1920* (23 sierpnia), z Moniką Tomkiewicz, autorką książki *Zbrodnia ponarska 1941–1944* (25 sierpnia), z Szymonem Nowakiem na temat książki *Czeraniaków 1944* (20 września), z Izabelą Mazanowską, autorką książki *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreußen* (20 września), z Jarosławem Pałąką na temat książki *Polskie wojska opera-*



cyjne w Układzie Warszawskim (30 września), z Jarosławem Molendą na temat książki Alfred Szklar-ski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego (14 października), z ks. Jarosławem Wąsowiczem na temat książki Eksterminacja polskiego duchowieństwa w niemieckich obozach koncentracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen 1939–1945 (21 października), z Mirosławem Szumiłą na temat książki Tajni księży. Historia nielegalnego pobytu słowackich werbistów w Polsce w latach 1957–1964 (26 października), z Filipem Gańczakiem, autorem książki Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990 (18 listopada), z Adamem Hlebowiczem na temat książki Zostali na Wschodzie. Słownik inteligencji polskiej w ZSRS 1945–1991, t. 2, z Konradem Graczykiem na temat książki Sprawa Ignacego Kaczmarka. Studium przypadku niemieckiego zabójstwa sądowego z 1944 r. oraz rozliczeń z okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN;

**Historykon.pl** – rozmowy z Michałem Kuchciakiem (31 maja), z Marią Radożycką-Paoletti na temat książki Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześniowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944) (29 czerwca), z Pawłem Jaworskim, autorem W cieniu „żelaznej kurtyny”. Szwecja wobec Szczecina 1945–1989 (22 sierpnia), z Marcinem Bukalą i Tomaszem Berezą na temat albumu Wincenty Witos 1874–1945 (13 września), z Patrykiem Pleskotem na temat książek Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie (1946–1955). Widok od wewnątrz oraz Twarze Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie (1946–1955) (27 września), z ks. Jarosławem Wąsowiczem na temat książki Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977) (19 października), z Andrzejem Waską na temat książki „Pan Tadeusz” – media pamięci (23 listopada), z Konradem Graczykiem na temat książki Sprawa Ignacego Kaczmarka. Studium przypadku niemieckiego zabójstwa sądowego z 1944 r. oraz rozliczeń z okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

**Fragmety książek w serwisie Histmag.org:** W. Paduchowski, *Karły pod krzyżem. Nowohucki Kwiecień '60* (20 maja); A. Szalai, *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981 (7 czerwca); A. Drażkowska, *Ślady zbrodni. Oblicza Pamięci. Katyń – Łączka – Ravensbrück* (8 czerwca); M. Radożycka-Paoletti, *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześniowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* (10 czerwca); M. Sikora, *Black box. Wywiad jako instrument transferu technologii i wsparcia decyzji ekonomicznych w PRL 1955–1990* (11 czerwca); R. Kolasa, artykuł z książki *Nadzieje i rozczarowania. Środowiska katolików świeckich w Polsce (1944/1945–1956)* pod red. M. Siedziaki i T. Sikorskiego (11 czerwca); A.R. Kaczyński, *Sowietyzacja Wołynia 1944–1956* (13 czerwca); M. Kuchciak, *Warszawska Brygada Pancerno-Motorowa jako zaporowy związek taktyczny w 1939 roku* (22 czerwca); J. Kirszak, B. Polak, M. Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* (3 lipca); A. Szymanowicz, *Placówka Nabuchodonozor w Teheranie 1932–1937. Z działalności polskiego wywiadu wojskowego na Bliskim Wschodzie. Wybór źródeł* (21 lipca); S.A. Karowicz-Bienias, *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, t. 2 (7 sierpnia); A. Zawistowski, *Warszawiacy przeciw bolszewikom 1920* (21 sierpnia); M. Tomkiewicz, *Zbrodnia ponarska 1941–1944* (4 września); I. Mażanowska, *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreusen* (12 września); K. Pięciak, *W oddziale „Babinicza”. Działalność oddziału Konspiracyjnego Wojska Polskiego „Jastrzębie”/„Oświęcim” i losy jego partyzantów* (17 września); G. Majchrzak, *Rozpracowanie organów kierowniczych NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa 1980–1982* (19 września); J. Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim* (1 października); C. Szurmiak, *Z ulańskim rodowodem. Wspomnienia własne* (1 października); J. Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego* (2 października); K. Tochman, *Samozwańczy oficer Zygmunt Augustowski. Z dziejów „Wachlarza”, Okręgu Wileńskiego AK i komunistycznej bezpieki* (3 października); U. Kozłowska, T. Sikorski, *Andrzej Niesiołowski (1899–1945). Z dziejów nurtu chrześcijańsko-społecznego w polskiej socjologii* (29 października); P. Pleskot, G. Mika, *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* (30 października); D. Zielińska, *Eksterminacja polskiego duchowieństwa w niemieckich obozach koncentracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen 1939–1945* (31 paź-

dziennika); F. Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990* (28 listopada); A. Waśko „*Pan Tadeusz*” – *media pamięci* (11 grudnia); S. Keselman, *Wspomnienia ocalonego. Wołyń 1941–1944* (12 grudnia); B. Noszczak, *Ze wsi do miasta. Polskie Stronnictwo Ludowe w Warszawie 1945–1947–1949* (13 grudnia); J. Molenda, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* (16 grudnia); S. Keselman, *Wspomnienia ocalonego. Wołyń 1941–1944* (18 grudnia); *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa*, red. T. Domański, A. Gontarek, (19 grudnia). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

**Fragmety publikacji IPN w serwisie wszytskoconajwazniejsze.pl:** J. Grzybowski, *Białoruski ruch niepodległościowy w czasie II wojny światowej* (4 maja); M. Kuchciak, *Warszawska Brygada Pancerno-Motorowa jako zaporowy związek taktyczny w 1939 roku*, (21 maja); S. Rosenbaum, B. Tracz, D. Węgrzyn, „*Tiurma NKWD nr 2 Tost*”. *Sowieckie więzienie w Toszku w 1945 roku* (22 maja); M. Radożycka-Paoletti, *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* (1 czerwca); P. Byszewski, *Organizacja „Ruch” (1965–1970)* (7 czerwca); *Obserwacja w służbie SB. Studia i szkice*, red. M. Komaniecka-Łyp (23 czerwca); G. Michalik, *Psychiatria w Polsce w latach 1945–1956. Nauka i opieka zdrowotna* (8 lipca); Z. Przyrowski, *Ciekawe czasy. Wspomnienia z lat 1939–1946* (31 lipca); T. Jaskułowski, *Szczecin. Miasto, którego nie było* (2 sierpnia); J. Tebinka, *Kanada i Szczecin 1945–1990. W cieniu granicy* (6 sierpnia); I. Mazanowska, *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreusen* (18 sierpnia); J. Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim* (12 października); T. Łabuszewski, *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood* (16 października); G. Śliżewski, *Karmazynowy błękit nieba. Działania bojowe I Polskiego Skrzydła Myśliwskiego w 1941 roku* (18 października); P. Pleskot, G. Mika, *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* (19 października); M.K. Schirmer, *Polscy ziemianie w obronie ojczyzny podczas wojny z bolszewikami 1919–1921* (24 października); M. Szumiło, *Tajni księży. Historia nielegalnego pobytu słowackich werbistów w Polsce w latach 1957–1964* (1 listopada); F. Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990* (12 listopada); E. Kowalczyk, *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)* (18 listopada). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

**Podcasty do serwisu Histmag.org na profilu IPNtv:** Mateusz Balcerkiewicz czyta fragmenty książek Wydawnictwa IPN: *O czym Winston Churchill rozmawiał z gen. Andersem?* (16 września), *Obraz wojny polsko-bolszewickiej 1920 w sowieckich filmach* (21 października), *Samozwańczy oficer Zygmunt Augustowski* (18 listopada), *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* (16 grudnia). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

**„Portrety”** na profilu IPNtv – rozmowa z dyrektorem Oddziału IPN Łódź na temat Jana Kowalewskiego (odc. 7) – 31 grudnia. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

#### **Rejestracje rozmów z autorami podczas targów:**

- Targi Wydawców Katolickich – D. Zamiatała, R. Łatka: *Prymas Stefan Wyszyński w świetle zachowanych źródeł* (1 października); A. Hlebowicz: *Zostali na Wschodzie*, t. 2: (20 listopada); M. Szumiło, D. Zamiatała: *Tajni księży. Historia nielegalnego pobytu słowackich werbistów w Polsce* (21 listopada); M. Mutor, J. Pietrzak: *Droga do Wrocławia. Życie i działalność ks. Bolesława Kominka* (23 listopada). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN;
- Targi Książki Historycznej – J. Molenda: *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* (26 listopada); M. Radożycka-Paoletti: *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)*; M. Zima-Marjańska: *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu*; K. Pawlak-Weiss: autorka opracowania wspomnień S. Keselmana *Wołyń 1941–1944*. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

- Targi Książki Historycznej – F. Gańczak: *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990* (27 listopada), P. Pleskot: *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski*; G. Śliżewski: *Karmazynowy błękit nieba. Działania bojowe I Polskiego Skrzydła Myśliwskiego w 1941 r.* Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

**Transmisje dyskusji o książkach na kanale IPNtv:** *Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)* – udział wzięli dr M. Radożycka-Paoletti, prof. dr hab. B. Polak (5 września), *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką* – dr T. Domański, dr A. Gontarek, dr M. Szpytma (7 września), *Sowietyzacja Wołynia 1944–1956* – dr A.R. Kaczyński, dr D. Markowski, dr hab. J. Szumski (21 września); *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* – dr K. Nawrocki, D. Piontkowski, S. Adamiec, prof. dr hab. J. Lewicki, dr hab. W. Kozyra, dr hab. P. Pleskot, dr M. Przegiętka (26 września); *Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia* – dr J. Wąsowicz, dr hab. K. Białecki, dr hab. R. Łatka (26 września); *Generał broni Władysław Anders 1892–1970* – dr hab. J. Kirszak, prof. dr hab. B. Polak, prof. dr hab. M. Polak (1 października); *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 – Pruszków)* – M. Zima-Marjańska, M. Bojanowska, dr A. Praga, prof. W.J. Wysocki (3 października); *Czasopisma IPN wobec wyzwań społeczeństwa opartego na wiedzy* – dr hab. F. Musiał, A.K. Piekarska, dr hab. M. Kruszyński, dr hab. M. Szumiło, dr hab. T. Domański, P. Tomasik (5 października); *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim* – dr J. Pałka, prof. dr hab. A. Dudek, prof. dr hab. J. Eisler (12 października); *Polscy ziemianie w obronie ojczyzny podczas wojny z bolszewikami 1919–1921* – dr M.K. Schirmer, prof. dr hab. J. Żaryn (19 października); *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977)* – ks. dr J. Wąsowicz, abp M. Jędraszewski (24 października); *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* – J. Molenda, W. Holewiński (9 listopada); *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956* – dr hab. M. Szumiło, dr R. Kościński, R. Kurek, P. Niziołek, M. Dźwigał, dr W. Bagieński (16 listopada); „*Pan Tadeusz*” – między dawnymi i młodszymi laty – prof. A. Waško, prof. E. Szczeglacka-Pawłowska, prof. E. Hoffmann-Piotrowska (26 listopada); *Jubileusz prof. Wiesława Jana Wysockiego połączony z wręczeniem książki pamiątkowej* – prof. W.J. Wysocki, Ł. Kudlicki, F. Frąckowiak, dr E. Paziewska, M. Olczak, prof. R. Szeremietiew (9 grudnia). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.

- Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego (kanał YouTube) – seminarium online „Twierdza Archiwum”. Janusz Piwowar i Mariusz Żuławnik uczestniczyli w spotkaniu *Uciekinierki z getta i inne tajemnice IPN* (16 lutego). Odpowiedzialne: AIPN.
- Seria podcastów *...aby każdy okrucich historii został uratowany!* Na stronie projektu „Archiwum Pełne Pamięci” (w dziale „Okrucich historii”) lub na platformie Spotify są systematycznie zamieszczane podcasty poświęcone archiwaliom pozyskanym w ramach projektu APP. Od maja opublikowano ponad 30 audycji. Odpowiedzialne: AIPN.
- Premiera kolejnego odcinka z serii animacji „Bohaterowie Niepodległej” (1 sierpnia). Odcinek poświęcony był Ewie Matuszewskiej ps. „Mewa”, bohaterskiej sanitariuszce AK. Odpowiedzialne: BEN.
- Przygotowanie i emisja audiobooka *Gdyńscy komunardzi*, który powstał na podstawie książki Andrzeja Kołodzieja pod tym samym tytułem. Audiobook został podzielony na 19 odcinków i opublikowany na kanale IPNtv w serwisie YouTube (13–31 sierpnia). Odpowiedzialne: BEN.
- Przygotowanie i publikacja sześciu odcinków zawierających fragmenty wspomnień świadków historii o zbrodni wołyńskiej. Odpowiedzialne: BEN.
- Przygotowanie i publikacja dwóch odcinków zawierających fragmenty wspomnień świadków historii poświęconych Polskim Siłom Zbrojnym na Zachodzie. Odpowiedzialne: BEN.
- Publikacja pełnometrażowego filmu dokumentalnego *Fort* na kanale IPNtv w serwisie YouTube. Film opowiada mało znaną historię niemieckich zbrodni popełnianych na Polakach i Żydach w Fortcie III w Pomiechówku. Odpowiedzialne: BEN.

- Publikacja pełnometrażowego filmu dokumentalnego *W imię prawdy. Tajny Instytut Katyński* na kanale IPNtv w serwisie YouTube. Dokument przedstawia powstanie i działalność tajnego Instytutu Katyńskiego założonego w Krakowie 1978 r. przez Andrzeja Kostrzewskiego (żołnierza AK), Adama Macedońskiego (znanego artystę grafika) oraz Stanisława Tora. Odpowiedzialne: BEN.
- Polska Agencja Prasowa, Dzieje.pl:
  - zastępca dyrektora AIPN, udzielił wypowiedzi na temat operacji antypolskiej NKWD (15 sierpnia). Odpowiedzialne: AIPN;
  - pracownik AIPN udzielił wypowiedzi na temat dokumentów katyńskich z Pakietu nr 1, ujawnionych 14 października 1992 r. (14 października). Odpowiedzialne: AIPN.
- Profil Facebook Archiwum Prezydenta Republiki Kazachstanu – pracownik AIPN uczestniczył w nagraniu filmowym wypowiedzi dla Służby Prasowej Archiwum Prezydenta Republiki Kazachstanu (27 października). Odpowiedzialne: AIPN.
- polskatimes.pl, naszahistoria.pl – rozmowa redaktora naczelnego magazynu „Nasza Historia” Tadeusza Płużańskiego z dyrektorem BRP na temat wojny na Ukrainie w ujęciu historycznym (18 marca). Odpowiedzialne: BRP.
- naszahistoria.pl – rozmowa redaktora naczelnego magazynu „Nasza Historia” Tadeusza Płużańskiego z dyrektorem BRP na temat wojny na Ukrainie pod kątem sowieckiej propagandy i mordów na ludności cywilnej (4 kwietnia). Odpowiedzialne: BRP.
- IPNtv na kanale YouTube – liczne wzmianki o działalności BNT ukazały się na kanale IPNtv, m.in. o „Grze Szyfrów” autorstwa profesjonalnych gamerów. Odpowiedzialne: BNT.
- Sketchfab – platforma internetowa poświęcona modelom 3D, służy do publikowania, udostępniania, odkrywania, kupowania i sprzedawania treści 3D, VR i AR. Na koncie BNT na Sketchfab publikowane są m.in. wirtualne modele 3D, które można znaleźć w grach i aplikacjach IPN. Odpowiedzialne: BNT.
- Steam – cyfrowa platforma dla graczy, miejsce do grania, omawiania i tworzenia gier. Opublikowano tu projekty gamingowe, takie jak „Gra Szyfrów” i „Szybowcowa ‘87”, do pobrania za darmo. Odpowiedzialne: BNT.
- Apple Store – platforma do dystrybucji cyfrowej z aplikacjami dla iPada, iPhone’a oraz iPoda touch, stworzona przez Apple Inc. BNT opublikowało tu mobilną wersję „Gry Szyfrów” na IOS. Odpowiedzialne: BNT.
- Sklep Play – platforma służy do dystrybucji cyfrowej z aplikacjami do urządzeń z systemem Android. BNT opublikowało tu mobilną wersję „Gry Szyfrów”. Odpowiedzialne: BNT.
- businessinsider.com.pl:
  - *Historia wersja 4.0* – w opublikowanym 14 kwietnia materiale zawarto informacje o premierze „Gry Szyfrów” oraz rozmowę z dyrektorem BNT, która opowiedziała o projekcie i misji biura. Odpowiedzialne: BNT;
  - *Jak dzisiaj uczyć historii generację Zet i milenialsów?* – opublikowany 9 września artykuł prof. Wojciecha Turka o raporcie badawczym Biura Nowych Technologii IPN wskazującym na potrzeby młodych pokoleń oraz ich styl życia, a także dynamiczny rozwój technologii sprawiających, że konieczne jest budowanie nowych modeli edukacyjnych, które będą łączyć świat rzeczywisty i cyfrowy oraz obszar edukacji historycznej z rozrywką. Odpowiedzialne: BNT.
- computerworld.pl – *Technologia nie zastąpi wychowania, ale może je wesprzeć* – wywiad z dyrektorem BNT (9 września) z okazji publikacji raportu z szeroko zakrojonych badań *Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych*. Zastanawiano się, w jaki sposób wzbudzać zainteresowanie historią. Odpowiedzialne: BNT.

## ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

### Delegatura IPN w Olsztynie

Kanał YouTube, kwartalnik „Wyklęci” – wykład Michała Ostapiuka *Wileński Okręg ZWZ–AK 1939–1944*. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Olsztynie.

### ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

- przystanekhistoria.pl:
  - artykuł P. Namsółek *Materiały poświęcone Zbrodni Katyńskiej w zasobie Oddziałowego Archiwum IPN w Gdańsku*, zamieszczony również na profilu facebookowym Gdańskiej Rodziny Katyńskiej. Autor opisał materiały, które pokazują starania Polaków o przekazanie prawdy o zbrodni katyńskiej w latach PRL i sposoby walki komunistycznego aparatu represji z pamięcią o zbrodni;
  - rozmowa z Ewą Siemaszko *Genocidium Atrox: O ludobójstwie na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej* – publikacja na kanale YouTube z okazji 79. rocznicy „krwawej niedzieli” na Wołyniu. Rozmowę poprowadzili pracownicy OBBH i OBEN. Odpowiedzialne: OBEN;
  - prezentacja w internecie mapy Trójmiasta z zaznaczonymi miejscami, których nazwy upamiętniają wydarzenia i postaci związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości (11 listopada).

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

**edukacja.ipn.gov.pl** – zakładka oddziałowa, zawiera informacje i komunikaty dotyczące bieżących projektów edukacyjnych i konkursów realizowanych przez OBEN, a także związane z nimi dokumenty i pliki do pobrania, relacje z wydarzeń oraz aktualności.

### ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

- „Archiwalna Środa” – cykliczne spotkania w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie, prezentowane na kanale IPNtv:
  - spotkanie *Historia polskiego ruchu ludowego w obrazach, czyli tysiąc fotografii z archiwum Stanisława Mierzwy w zbiorach krakowskiego Oddziału IPN* poświęcone jednemu z najciekawszych darów, które IPN pozyskał w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci”. W spotkaniu udział wzięli: zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, dyrektor Archiwum IPN, darczyńca kolekcji dr Wojciech Mierzwa oraz pracownicy OA Kraków (26 stycznia). Odpowiedzialne: OA;
  - spotkanie „*Z takim wysiłkiem pomogliśmy im przetrwać, a i tak nie ocaleli...*”. *Losy żydowskiej rodziny Künstlichów z Jadownik Mokrych w latach 1939–1946* poświęcone złożonym relacjom polsko-żydowskim w rzeczywistości kształtowanej przez dwa totalitaryzmy – nazistowski i komunistyczny. Spotkanie poprowadził naczelnik OA, a prelekcję wygłosił pracownik OA (23 lutego). Odpowiedzialne: OA;
  - spotkanie *Aktion „Reinhardt”. Ideologiczne podstawy, przebieg i pamięci o ofiarach niemieckiego ludobójstwa* poświęcone niemieckim przygotowaniom do wymordowania europejskich Żydów, przebiegowi zbrodniczej operacji oraz zachowywaniu pamięci o Zagładzie. Prelekcja i prezentacja przygotowana i wygłoszona została przez pracownika OA, wiceprzewodniczącego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów Oddział w Krakowie, członka Rady Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau. Spotkanie poprowadził naczelnik OA (23 lutego). Odpowiedzialne: OA;
  - spotkanie *W krypcie u Marszałka. Udział środowisk harcerskich w niezależnych uroczystościach patriotycznych lat 80.* poświęcone działalności patriotycznej i niepodległościowej niezależnych środowisk harcerskich w Krakowie. Prelekcja i prezentacja pracownika OA, instruktora ZHR. Spotkanie poprowadził naczelnik OA (27 kwietnia). Odpowiedzialne: OA;
  - spotkanie *Rzecz o Leonie Sperlingu – piłkarzu Cracovii, reprezentancie Polski.* Prelekcja i prezentacja pracownika OA, prowadzenie: naczelnik OA (18 maja). Odpowiedzialne: OA;
  - spotkanie „*Jawor*”, „*Szerszeń*” i inni. *O żołnierzach AK z Rudawy w 30. rocznicę ujawnienia depozytu broni.* Prelekcja i prezentacja pracownika OA, prowadzenie: naczelnik OA (22 czerwca). Odpowiedzialne: OA.
- wszystkoconajwazniejsze.pl – publikacja tekstów pracowników OBBH *Rewolucja konserwatywna – przypadek polski* (27 stycznia), *Obserwacja w służbie SB* (27 czerwca). Odpowiedzialne: OBBH.
- tygodniktvp.pl – publikacja tekstu pracownika OBBH *Jerzy Giedroyc i polska rewolucja konserwatywna. Przeciw czemu buntował się w młodości szef paryskiej „Kultury”* (25 lutego). Odpowiedzialne: OBBH.

- „Archiwum Pełne Pamięci” – cykl wpisów o zbiorach archiwalnych zgromadzonych w ramach projektu APP publikowanych na stronie i Facebooku oddziału krakowskiego:
  - *Pamiętki po por. Romanie Stachańskim* – wpis poświęcony pamiętkom po harcerzu, oficerze Wojska Polskiego, zamordowanym przez Sowieców w Charkowie, ofierze zbrodni katyńskiej (5 marca). Odpowiedzialne: OA;
  - *Stalinowski „sędzia” Ludwik Kieltyka* – wpis poświęcony funkcjonariuszowi zaliczanemu do najbardziej bezwzględnych przedstawicieli organów wojskowego wymiaru sprawiedliwości okresu stalinowskiego w Polsce (17 kwietnia). Odpowiedzialne: OA;
  - *Listy z „piekła kobiet”. Korespondencja Jadwigi Seifert z FKL Ravensbrück* – wpis poświęcony byłej więźniarce niemieckiego obozu FKL Ravensbrück (30 kwietnia). Odpowiedzialne: OA;
  - *Kaplan, naukowiec, artysta – pamiętki po ks. prof. Józefie Kaczmarczyku w zasobie archiwalnym krakowskiego Oddziału IPN* – wpis poświęcony ks. Józefowi Kaczmarczykowi (29 czerwca). Odpowiedzialne: OA;
  - *Christo in pauperibus* – obrazy z życia i działalności duszpasterskiej bp. Karola Pękali (26 października). Odpowiedzialne: OA;
  - *Stanisław Guńkiewicz – od legionisty do szopkarza* (10 listopada). Odpowiedzialne: OA.
- „Przystanek Historia” – cykl wpisów o historii XX w. podanych w przystępnej formie, m.in. *Bełżec. Zapomniane miejsce kaźni polskich Żydów* (9 marca). Odpowiedzialne: OA.
- „Krakowski Oddział IPN i »Dziennik Polski« Przypominają” – cykl cotygodniowych czwartkowych publikacji popularnonaukowych o historii najnowszej Polski i świata w „Dzienniku Polskim” (w wersji internetowej), promowanych w mediach społecznościowych. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Małopolscy Bohaterowie Armii Krajowej” – cykl comiesięcznych publikacji na stronie internetowej Oddziału IPN Kraków oraz w „Gazecie Krakowskiej” (wydanie internetowe), promowanych w mediach społecznościowych. Odpowiedzialne: OBBH.
- „Galeria Plakatu IPN w Krakowie” – rocznicowe plakaty edukacyjne do pobrania ze strony internetowej IPN, publikowane także w mediach społecznościowych. W galerii jest już ponad 100 plakatów, przybywa średnio kilka w miesiącu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Głos24:
  - *Czy manewr, który ocalił Kraków, miał naprawdę miejsce. Minęła 77. rocznica wkroczenia Armii Czerwonej do Krakowa* – wywiad z naczelnikiem OBUWiM (23 stycznia). Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - *Wtedy tylko zmiana geopolityczna mogła przynieść odmianę losu. Na to się Polacy nie doczekali* – wywiad z naczelnikiem OBUWiM dotyczący Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych (1 marca). Odpowiedzialne: OBUWiM.
- Realna Historia – rozmowa Piotra Zychowicza z pracownikiem OBBH w programie *Egzekucje niemieckich zbrodniarzy w Polsce* (10 lutego). Odpowiedzialne: OBBH.
- Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego – udział pracownika OBBH w seminarium online „Procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym. Sąd zwycięzców nad zwycięzonymi?” z udziałem prof. Grzegorza Kucharczyka (2 marca). Odpowiedzialne: OBBH.
- Dzieje.pl:
  - wywiad z pracownikiem OBBH *Mija 45 lat od zabójstwa Stanisława Pyjasa. Złożono wieniec od prezydenta w miejscu morderstwa* (7 maja), wypowiedź *Targowica była aktem zaprzędania obcemu mocarstwu pod pozorem obrony formalnej praworządności* (18 maja). Odpowiedzialne: OBBH;
  - komentarz pracownika OBBH dla PAP w związku z zakończeniem procesu lekarzy (28 sierpnia). Odpowiedzialne: OBBH;
  - komentarz pracownika OBBH dla PAP z okazji rocznicy podpisania umowy luksemburskiej *70. rocznica zawarcia umowy rekompensacyjnej pomiędzy Izraelem a RFN* (10 września), *Polska otrzymała zaledwie 2–3 proc. z całości odszkodowań wypłaconych po wojnie przez Niemcy* (12 września), *Dr Joanna Lubecka: po II wojnie Niemcy przyjęły strategię, żeby w kwestii repara-*

- cji wymanewrować mniejsze kraje* (23 września), *Grecka droga do wojennych reparacji i odszkodowań* (12 października). Odpowiedzialne: OBBH;
- komentarz pracownika OBBH w związku z wystawą *Londyn żywy* (8 listopada). Odpowiedzialne: OBBH.
- „Polonia Christiana” – wywiad z pracownikiem OBBH dla programu „Rozmowa PCh24” – *Odkrywamy prawdę o nieznannej zbrodni! Operacja polska NKWD rozmowa PCh24* (11 sierpnia). Odpowiedzialne: OBBH.
  - Polska Agencja Prasowa – wypowiedź pracownika WSdSPiI dla PAP na temat 80. rocznicy największej egzekucji dokonanej na polskich więźniach obozu Auschwitz (28 października), wypowiedź pracownika OBBH o ppłk. Walerianie Tumanowiczu (7 listopada) i o III Zarządzie Głównym WiN (1 grudnia), wypowiedź pracownika WSdSPiI na temat dzieci Zamojszczyzny, które w trzech transportach trafiły do KL Auschwitz (8 grudnia). Jednostki Odpowiedzialne: OBBH, WSdSPiI.
  - Wydawnictwo *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)* – dyskusja o publikacji z udziałem pracownika OA w związku z promocją trzeciego tomu w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie, transmitowana na kanale IPNtv w serwisie YouTube (16 listopada). Odpowiedzialne: OA.

### Delegatura IPN w Kielcach

- „Nasza Historia” – serwis internetowy „Echa Dnia” redagowany we współpracy z Delegaturą:
  - quiz „Pozdrówcie Góry Świętokrzyskie” w ramach kampanii związanej z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK;
  - rocznicowe materiały historyczne IPN (artykuły, szkice, ikonografika, spoty, filmy itp.) poruszające następujące zagadnienia: przekształcenie ZWZ w AK (styczeń), Polacy ratujący Żydów (marzec), Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych (marzec), Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej (kwiecień), PZPR w województwie kieleckim, PRL – propaganda a rzeczywistość (kwiecień–maj), zbrodnie sądowe – formacje policyjne (maj–czerwiec), wieś kielecka po II wojnie światowej (czerwiec).
- Dzieje.pl – „Polish-Jewish Studies” nr 1. Czasopismo spotkało się z pozytywnym odzewem. 21 kwietnia na portalu zamieszczono wywiad z pracownikiem OBBH na temat wydania kolejnego numeru.
- Przygotowanie tekstu *Aktion „Reinhardt” na okupowanych ziemiach polskich 1942–1943* do ulotki promującej udział IPN w XXX Targach Książki w Warszawie (24–27 listopada).

### ODDZIAŁ IPN LUBLIN

- poszukiwania.ipn.gov.pl – zakładka Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN – przygotowano komunikaty dotyczące prac poszukiwawczych na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie, na Górkach Czechowskich w Lublinie oraz w miejscowości Małków-Kolonia, umieszczono je na portalu oraz stronie głównej IPN. Pracownicy WSdSPiI regularnie przygotowywali posty na fanpage’u Oddziału związane z pracami poszukiwawczymi, a także ważniejszymi rocznicami podziemia niepodległościowego na Lubelszczyźnie oraz zbrodni popełnionych na jego przedstawicielach. Przygotowano trzy komunikaty dotyczące prac poszukiwawczych w lesie Zielona koło miejscowości Wyrąb w powiecie Sokołów Podlaski oraz na Górkach Czechowskich w Lublinie, które umieszczono na portalu BPiI oraz na stronie głównej IPN. Odpowiedzialne: OBPiI.
- przystanekhistoria.pl:
  - publikacja artykułu K. Rewer, *Śmierć przyniesiona w święconce. Likwidacja szefa PUBP w Hrubieszowie Jacentego Grodka* (16 kwietnia). Odpowiedzialne: OBPiI;
  - publikacja artykułu J. Kłapeć, *Stefan Sendlak – bohater (nie)zapomniany*. Odpowiedzialne: OBBH;
  - publikacja artykułów A. Piekarz, *Bunkier „Uskoka”* (30 czerwca) oraz *Zatrzymanie i śmierć „Lufy”* (30 czerwca). Odpowiedzialne: OBPiI;
  - publikacja artykułu Ł. Pasztaleniec, *Sprawa śmierci Stanisława Szklarza „Zawiszy”* (17 października). Odpowiedzialne: OBPiI.

- kurierlubelski.pl – publikacja artykułów R. Lesiakowska, *Dzieje lubelskich ewangelików* (6 grudnia) oraz *Julian Liedtke (1835–1870). Polak z wyboru, założyciel i wydawca „Kuriera Lubelskiego”* (6 grudnia). Odpowiedzialne: OBBH.

### Delegatura IPN w Radomiu

- Polska Agencja Prasowa:
  - wywiad z pracownikiem Delegatury na temat Szarych Szeregów (1939–1945) i ich walki (9 października);
  - wywiad z pracownikiem Delegatury na temat trzech prezydentów RP na uchodźstwie: Władysława Raczkiewicza, Augusta Zaleskiego i Stanisława Ostrowskiego (10 listopada).
- Histmag.pl – wywiad z pracownikiem Delegatury na temat agresji sowieckiej na Polskę 17 września 1939 r. (14 września).

### ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

- niedziela.pl – wywiad na temat wystawy o Stefanie Roweckim. Odpowiedzialny: OIPN.
- Opublikowanie na stronie internetowej IPN infografiki *Jesień Narodów 1989*. Odpowiedzialny: OIPN
- „Dokumenty z zasobu Oddziałowego Archiwum IPN w Łodzi” – zakładka na łódzkiej stronie IPN opublikowana 19 lutego, prezentująca wybór i opracowanie materiałów pod tytułem *Śledztwo, proces i egzekucja kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca”*. OA w Łodzi po raz pierwszy opublikowało w całości: akt oskarżenia z 23 listopada 1946 r., protokół rozprawy głównej przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi, wyrok z 17 grudnia 1946 r., protokoły wykonania kary śmierci z 19 lutego 1947 r. na Stanisławie Sojczyńskim i jego podkomendnych: Marianie Knopie, Henryku Głapińskim, Albinie Ciesielskim, Stanisławie Żelanowskim, Ksawerym Błasiaku. Odpowiedzialne: OA.
- Broszura edukacyjna *Zagłada Romów i Sinti w Europie. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej IPN* opublikowana na stronie internetowej IPN (27 lipca). Odpowiedzialne: OBEN.
- ipn.gov.pl – opublikowanie na stronie internetowej IPN materiałów edukacyjnych w związku z akcją „Zapał Znicz Pamięci”, w tym filmu krótkometrażowego *Zbrodnia niedoskonała. Las Łućmiński* (23 października). Odpowiedzialne: OBEN.

### ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

- Przystanek Historia Online:
  - cykl rozmów, dyskusji i wykładów przygotowanych przez pracowników IPN z udziałem zaproszonych gości, transmitowanych lub nagrywanych w Przystanku Historia i prezentowanych online na kanale YouTube, Facebooku i stronie Oddziału. Wyemitowano następujące tytuły: wykład *Żydzi z Wielkopolski – uczestnicy powstań w gettach i żydowskiej konspiracji* (19 kwietnia), dyskusja *Akcja „Bollwerk”* na kanale YouTube IPNtv, Facebooku i stronie Oddziału okazji 80. rocznicy najbardziej spektakularnego przedsięwzięcia wielkopolskiego podziemia w okresie okupacji (21 lutego), *Leon Wasilewski. Polityk i pisarz polityczny* (3 maja), *Wybory czerwcowe 1989 r. w województwie poznańskim. Wybór dokumentów* (7 czerwca), *Solidarność Walcząca* (21 czerwca), *Poznański Czerwiec 1956 i jego pamięć* (28 czerwca), *Zofia Sokolnicka: nauczycielka, mistrzyni szyfrów i poselka* (5 lipca), *Granice muzyki – granice wolności* (2 sierpnia), *Radykałowie Solidarności* (30 sierpnia), *Ukradzione dzieciństwo. Zenon Ulatowski* (6 września), *Narodowa Organizacja Bojowa* (4 października), *Patriotyzm w myśli Karola Libelta* (1 listopada), *Obraz Rosji Sowieckiej na łamach baptystycznego miesięcznika „Słowo Prawdy”* (6 grudnia). Odpowiedzialni: asystent prasowy, OBBH, OBEN;
  - w cyklu „Zapomniane Historie Opowiedziane na Nowo” wyemitowano następujące tytuły: *Pogrzeb głów* (24 lutego), *Gwiazda* (31 marca), *Katastrofa w Luboniu* (28 kwietnia), *Zbudzone miasto* (26 maja), *Tobie Ojczyzno* (30 czerwca), *Nie tylko Błękitni Rycerze* (28 lipca), „*Bora*” (25 sierpnia), *Kryptonim „Horyzont”* (29 września), *Twarzą w twarz z generałem* (27 paździer-



nika), *Poniewierka* (24 listopada), *Błysk* (29 grudnia). Odpowiedzialni: asystent prasowy, OBBH, OBEN.

- Archiwum Pełne Pamięci – cykl wpisów o zbiorach archiwalnych zgromadzonych w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci” publikowanych na stronie i Facebooku poznańskiego oddziału: *Maria Kuntaras-Dittberner, Upadek muru berlińskiego, Wyzwolenie obozu na Majdanku, List z więzienia przy ulicy Młyńskiej w Poznaniu, KOR i opozycja przedsierniowa w Wielkopolsce* (4 stycznia), *Między Wschodem a Zachodem. Ryszard Kukliński dla Polski* (1 lutego), *Armia Polska – konspiracja antykomunistyczna w Wielkopolsce w 1945 r.* (1 marca), *Wyrok na poetę. Sprawa Konrada Doberschuetza w świetle nowych badań* (5 kwietnia), *Kidugala – polscy wygnańcy w Afryce* (5 czerwca), *Roch Piątkowski – bohater akcji „Bollwerk”, Operacja „Dunaj”*. Odpowiedzialne: OA.
- „Powstanie Wielkopolskie w Pigułce” IPNtv – cykl miniwykładów przybliżających kulisy przygotowań do Powstania Wielkopolskiego, a także prezentujących najważniejsze epizody batalii o przyłączenie Wielkopolski do odradzającej się Rzeczypospolitej. Wyemitowano następujące odcinki: *Niemcy wobec aspiracji niepodległościowych Wielkopolan* (11 lutego), *Francja i Wielka Brytania wobec sprawy polskiej w trakcie i tuż po zakończeniu I wojny światowej* (12 lutego), *Spółczesność wobec powstania* (13 lutego), *Niemieckie reakcje na wybuch powstania* (14 lutego), *Reakcje Francji i Wielkiej Brytanii na powstanie* (15 lutego), *Rozejm w Trewirze* (16 lutego), *Wielkopolskie dla Rzeczypospolitej* (17 lutego), *Pamięć* (18 lutego). Odpowiedzialne: OIPN, OA, OBBH, OBEN.
- „Wielkopolski w przestworzach” – plakaty w wersji elektronicznej do pobrania ze strony internetowej Oddziału przedstawiające polskie lotniczki: Janinę Lewandowską – jedyną kobietę, która zginęła w Katyniu, Wandę Modlibowską i Ewę Korczyńską; plakaty prezentujące członków AK z Wielkopolski: dr. Franciszka Witaszka, Marię Marszałkowską-Kaniewską, mjr. Jana Kamińskiego, płk. Henryka Kowalówkę, ppłk. Andrzeja Rzewuskiego; plakat prezentujący Antoniego Gąsiorowskiego – bohatera akcji „Bollwerk”; plakat prezentujący wielkopolskiego żołnierza wyklętego kpt. Jana Kempiańskiego ps. „Błysk”; plakat upamiętniający Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: OBEN.
- Infografiki z serii „80/80”, czyli 80 żołnierzy AK na 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK – Oddział przygotował infografiki prezentujące lokalnych bohaterów Armii Krajowej: dr. Franciszka Witaszka, Jana Kamińskiego, Antoniego Gąsiorowskiego, Marię Marszałkowską-Kaniewską, Henryka Kowalówkę, Konrada Doberschuetza, Kazimierza Grendę. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.
- Publikacja na stronie internetowej Oddziału – z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych zaprezentowano pochodzące ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu wspomnienia ks. Hieronima Lewandowskiego, proboszcza parafii św. Wojciecha w Poznaniu, w latach 1945–1952 kapelana w więzieniu karno-śledczym przy ulicy Młyńskiej w Poznaniu. W czasie posługi ks. Lewandowski przygotował na śmierć blisko sześćdziesiąt osób skazanych przez komunistów. Wyroki były wykonywane metodą katyńską przez szefa aresztu UB Jana Młynarka. Odpowiedzialne: dyrektor OIPN.
- Plakaty w wersji elektronicznej do pobrania ze strony internetowej Oddziału – cztery nowe plakaty na rocznicę Czerwca ’56, plakaty „Wielkopolskie w Powstaniu Warszawskim” przedstawiające Romana Wojciecha Brzezińskiego, Eleonorę Kasznicę, ppłk. Franciszka Rataja, Edwarda Mieczysława Serwańskiego, Teodora Zygmunta Szychalskiego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Cztery infografiki na rocznicę wydarzeń zielonogórskich. Odpowiedzialne: OBEN.
- Baza 841 nazwisk powstańców warszawskich pochodzących z Wielkopolski opublikowana na portalu biogramy.ipn.gov.pl. Odpowiedzialne: OBBH.
- Wiadomości zbiorowe gromadzące materiały (publikacje, wystawy, archiwalia, filmy, materiały edukacyjne i popularyzatorskie) na temat rocznic rozruchów zielonogórskich i Czerwca ’56. Odpowiedzialny: asystent prasowy.

- Spot *Razem przed laty – razem dziś. Poznań – Warszawa wspólna sprawa* mający na celu przypomnienie o licznych udziale Wielkopolan w Powstaniu Warszawskim, umieszczony na stronie internetowej i Facebooku Oddziału. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN RZESZÓW

- Relacja na żywo z konferencji „Struktura i działalność ZWZ AK na Rzeszowszczyźnie w latach 1939–1945” w Sanoku (10–11 lutego). Odpowiedzialne: OBBH.
- FaraTV – relacja z uroczystości pogrzebowych kpr Jana Borka ps. „Jastrząb” w Lubatowej, współorganizowanych przez Oddział (15 maja). Odpowiedzialne: OBUWiM.

### ODDZIAŁ IPN SZCZECIN

- Przystanek Historia Online:
  - cykl rozmów, dyskusji i wykładów przygotowanych przez pracowników IPN z udziałem zaproszonych gości, transmitowanych lub nagrywanych w Przystanku Historia i prezentowanych online na kanale YouTube IPNtv oraz na fanpage’u Facebooka Oddziału Szczecin. Wyemitowano następujące spotkania: *Powiew Demokracji. Wybory do Sejmu PRL w 1957 roku* (13 stycznia), *Narwik* (20 stycznia), *Wartheland. Dzieje zbrodni* (27 stycznia), *Las śmierci nad Obrą. Akcja T4 na Ziemi Lubuskiej* (3 lutego), *Szczecińskie losy byłych żołnierzy AK. Jolanta Szyłkowska, Amelia Korycka ps. „Mela”* (10 lutego), *Dzieci z Isfahanu* (17 lutego), *Szczecin. Niewidzialna strona miasta* (24 lutego), *Wyklęci. Fakty i mity* (3 marca), dyskusja o książce *Bunt, podziemie, władza* (10 marca), dyskusja o książce *Pogoń Szczecin. Szkice z tajnej historii* (17 marca), dyskusja o książce *Jak Ci się uda uratować, pamiętaj. Relacje „Sprawiedliwych” i o „Sprawiedliwych” z województwa zachodniopomorskiego* (24 marca), *Zbrodnia katyńska. Pamiętamy* (7 kwietnia), *Cyganie/Romowie 1945–1989. Nie takie zwykłe życie w PRL* (14 kwietnia), dyskusja *Za 10 dni w Amsterdamie? Plany wojenne Układu Warszawskiego a realia Zimnej Wojny* (21 kwietnia), dyskusja poświęcona buntowi w maju 1982 w Szczecinie *Tajemnice Szczecina. 1–5 maja 1982 r. w Szczecinie* (28 kwietnia), *Zbrodnia w Ponarach* (5 maja), *Synergia DA. Wokół historii duszpasterstwa akademickiego w Szczecinie* (12 maja), *Ludowe Wojsko Polskie w operacji berlińskiej 1945* (19 maja), panel dyskusyjny *Akcja „Reinhardt” – technologia zagłady* (26 maja), panel dyskusyjny z cyklu „Dziecięce Historie”: *Chmielów – nasz utracony raj. Historia Czesi Wierzbińskiej* (2 czerwca), *Wampir – realna zbrodnia i socjalistyczna kara* (9 czerwca), dyskusja o książce *Demiurg. Biografia Adama Michnika* (23 czerwca), dyskusja *Polityka zagraniczna PRL* (30 czerwca), *Zbrodnia katyńska. Pamiętamy* (1 września), promocja książek Błażeja Torańskiego *Mały Oświęcim, Kat polskich dzieci Eugenia Pol* (8 września), dwa panele dyskusyjne *Polskie Państwo Podziemne 1939–1945* (29 września, 11 października), promocja albumu *Ukradzione dzieciństwo* (13 października), wykład *Jack Strong. Bohater w służbie Polski* (14 października), panel dyskusyjny *Oflag II C Woldenberg – historia i teraźniejszość* (25 października), panel dyskusyjny *Polskie Państwo Podziemne 1939–1945* (27 października), panel dyskusyjny *Wojna światów w planach operacyjnych Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z lat 1965, 1970, 1986* (27 października), cykl „Salon Książki Biograficznej”: *O niepodległość i prawa kobiet. Zofia Moraczewska 1873–1958. Życie i działalność* – dyskusja z autorką dr Kamilą Cybulską (3 listopada), panel dyskusyjny *Nie ma wolności bez Solidarności! Demonstracja z 31 sierpnia 1982 r. w Gorzowie Wlkp. – geneza, przebieg i następstwa* (8 listopada), wykład w Bibliotece Gminnej w Wolinie w Przystanku Historia Pomorze Zachodnie *Polskie malarstwo narodowe* (9 listopada), dyskusja *Fenomen polskiego malarstwa narodowego* (17 listopada), dyskusja o książce *KS Gwardia Koszalin Klub Piłkarski* w Przystanku Historia Koszalin (17 listopada), udział w Przystanku Historia Pomorze Zachodnie: dyskusja o książce *Granica szeroko zamknięta. Polityczne, prawne i społeczne aspekty ucieczek z Polski Ludowej – Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu* (18 listopada), *Dyplomacja polska okresu przełomu 1989 roku* (24 listopada), cykl „Salon Książki Biograficznej”: *Aleksandra Piłsudska (1882–1963)* – dyskusja z autorką dr hab., prof. UŁ Martą Sikorską (1 grudnia), dyskusja

*Szczeciński Grudzień '70* (7 grudnia), dyskusja *III Rzesza wobec Romów Sinti. Od rasizmu do ludobójstwa* (8 grudnia), dyskusja „*Zrobimy wam tu drugi Katyń*”. *Wojskowe Obozy Internowania* (8 grudnia). Odpowiedzialne: OBBH, OBEN, OBUWiM, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolski, Delegatura IPN w Koszalinie.

- Szkolenia dla nauczycieli, seminaria, wykłady:
  - „Giganci i gigantki nauki” – szkolenie online w ogólnopolskim cyklu szkoleń dla nauczycieli, udział wzięło 57 osób (28–29 stycznia). Odpowiedzialne: OBEN;
  - warsztaty dla maturzystów w trybie online, udział wzięło 25 osób (16 marca). Odpowiedzialne: OBEN;
  - „O historii w szkole. Spotkania dydaktyczne” – szkolenie online dla nauczycieli *Jak można uczyć o Polakach ratujących Żydów? Jak można uczyć o Zagładzie Romów i Sinti?*, udział wzięły 22 osoby. Odpowiedzialne: OBEN.
- IPNtv w serwisie YouTube – reportaże na temat trzech bohaterów regionalnej części wystawy *Pokolenie Baczyńskiego* – Marii Bakki-Gierszanin, Telesfora Badetki i Mieczysława Lisowskiego. Odpowiedzialne: OBEN.
- Projekt „80/80”, czyli 80 żołnierzy AK na 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK w lutym 1942 r. Przygotowanie i prezentacja w Internecie 7 biogramów: Macieja Kalenkiewicza ps. „Kotwicz”, Aleksandra Krzyżanowskiego ps. „Wilk”, Stanisława Sędziaka ps. „Warta”, Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszka”, Danuty Szyksznian-Ossowskiej ps. „Sarenka”, Janiny Wasiłojć-Smoleńskiej ps. „Jachna”, Czesława Zajączkowskiego ps. „Ragner”. Odpowiedzialne: OBEN.

#### ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

- Portal Muzeum Historii Polski – wywiad z naczelnikiem OBBH o Armii Krajowej dostępny na stronie (luty). Odpowiedzialne: OBBH.
- Histmag – wywiad z naczelnikiem OBBH o historii Ruchu Oporu Armii Krajowej (15 lutego) promujący książkę *Warszawiacy przeciw bolszewikom 1920*. Odpowiedzialne: OBBH.
- Dyskusje i wykłady online wokół publikacji: *Ruch Oporu Armii Krajowej?* (dostępna na IPNtv) oraz *Prześlona rewolucja – rozmowa o głośnym eseju Andrzeja Ledera*, cykl „Co Kształtuje Naszą Świadomość Historyczną?”. Odpowiedzialne: OBBH.
- Cykl wykładów online na Strzeleckiej 8 „Warszawskie Wędrówki z Historią” (wszystkie dostępne na IPNtv): *Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie (1946–1955) i jego sędziowie; Chłopi z Marszałkowskiej? Organizacja warszawska PSL (1945–1947–1949); Żydowskie getto w Warszawie okupowanej przez Niemców. Przyczynek do współczesnych nieporozumień na temat historii relacji polsko-żydowskich; Między urzędem a służbą. Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego m.st. Warszawy 1954–1956; Antykomunistyczna prasa konspiracyjna w Polsce w latach 1944–1947; Wywiad kominternowski w międzywojennej Polsce; Zdradcy czy patrioci? Ucieczki Romualda Spasowskiego i Zdzisława Rurarza w grudniu 1981 r.; Wolni solidarni. Terenowa „Solidarność” Regionu Mazowsze 1980–1981; Akcja „Daniłowiczowska”. Odbicie więźniów z aresztu Kriminalpolizei (27 lipca 1942); Zamach na prezydenta II RP Gabriela Narutowicza i jego reperkusje. Odpowiedzialne: OBBH.*
- Cykl spotkań online „Tajemnice Bezpieki” (wszystkie dostępne na IPNtv): *Nieujawnione tajemnice Zwiadu Wojsk Ochrony Pogranicza; Sowiecka wojna napastnicza – atomowy holokaust; Sukcesy komunistycznego wywiadu naukowo-technicznego – mity i rzeczywistość; Polski wywiad vs. sowiecki wywiad wojskowy GRU* (dyskusja toczyła się wokół książki gen. Andrzeja Kowalskiego *Założycielska kłęska GRU*, udział wzięli: autor, dr Paweł Piotrowski, dr hab. Dominik Smyrgała i Piotr Woyciechowski). Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.
- Konferencje, debaty i wykłady online (wszystkie dostępne na IPNtv): *Stefan Szmakfefer – człowiek widmo*; wykład w Centrum Pieniądza NBP na temat napadu na NBP w 1964 r.; dyskusja online *Twarze Edwarda Gierka; Masoneria w Polsce* z cyklu „Historia zza Kulisy”; dyskusja wokół książki *Granice muzyki – granice wolności...; Działalność wywiadowcza Polaków i polskiego wywiadu emigracyjne-*

- go po 1945 roku na terenie kraju; *Autentyzm miejsc pamięci i jego rola w budowaniu tożsamości narodowej*; *Cienie i blaski II RP*; *Władysław Gomułka wobec RFN i granicy zachodniej* z cyklu „Portrety” (emisja IPNtv, 25 listopada); *Józef Cyrankiewicz* z cyklu „Kulisy Historii” (emisja IPNtv, 3 grudnia); *Próby jawnej opozycji w Polsce pojaltańskiej* z cyklu „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku” (emisja IPNtv, 26 października); dyskusja o albumie *Ukradzione dzieciństwo*; wykłady *Akcja AB, VI Obwód Praga w Powstaniu Warszawskim* oraz *W oczekiwaniu na wolną Polskę*; podcast „Ekspres Czytelniczy IPN” – nagranie wywiadu na temat Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie oraz albumu *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* oraz nagranie spotkania *Z literaturą Marii Paszyńskiej wokół historii*. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN.
- Spoty edukacyjne (dostępne na IPNtv): *Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie*; *Janusz Korczak. Pedagog, wychowawca, lekarz, pisarz*; *Pakt zbrodniarzy* w 83. rocznicę podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow (we współpracy z Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce); spot dotyczący I Rajdu Rowerowego pamięci ppor. Józefa Kozłowskiego ps. „Las”; relacja z Jesiennych Targów Książki w Warszawie; spot edukacyjny *Jak straszny sen... Świadectwo Danuty Charkiewicz z Powstania Warszawskiego i wypędzenia*; spot edukacyjno-promocyjny *Warszawa Nie?pokonana. Seria wydawnicza OIPN Warszawa*; spot *Boże Narodzenie na kartkach świątecznych w XX w.* Odpowiedzialni: OBEN, asystent prasowy.
  - Film dokumentalny *Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie*. Odpowiedzialne: OBEN.
  - Mapy multimedialne: „Europa w ogniu 1917–1923”, „Wyzwolenie przez zniewolenie. Sowietci w Polsce po 1944 r.” – trzy mapy (cztery animacje). Odpowiedzialny: asystent prasowy.
  - Spot *Ukradzione dzieciństwo*. Odpowiedzialny: asystent prasowy.
  - Publikacje internetowe i wywiady pisane:
    - artykuły na portalu IPN przystanekhistoria.pl: *Odstraszanie przez nagłaśnianie? Historyczny kontekst amerykańskiej dyplomacji wobec Rosji w 2022*; „*Idą żołnierze*”... czyli o udostępnianiu, rozpowszechnianiu i cenzurze muzyki rockowej w latach osiemdziesiątych; *Ofiary – szmalcownicy, pomoc – bierność, czyli o wybranych wątkach dotyczących historii stosunków polsko-żydowskich podczas okupacji niemieckiej*. Odpowiedzialne: OBBH;
    - artykuł na portalu wszystkoconajwazniejsze.pl: *Polska pomostem ratunkowym dla Żydów ze wschodu*. Odpowiedzialne: OBBH;
    - artykuł na portalu teologiapolityczna.pl: *Ani jastrzęb, ani gołąb*. Odpowiedzialne: OBBH;
    - artykuł na portalu dlapolonii.pl: *Zbigniew Brzeziński – transatlantycki patriota*. Odpowiedzialne: OBBH;
    - wywiad na portalu Histmag.org promujący książkę *Komuniści w Warszawie* oraz na portalu Historykon.pl wywiad z historykiem *Ile wyroków śmierci wydał Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie?*. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

- Histmag – rozmowa z pracownikiem OBBH o gen. Władysławie Andersie. Odpowiedzialne: OBBH.
- Przystanek Historia Online – cykl rozmów, dyskusji i wykładów przygotowanych przez pracowników IPN z udziałem zaproszonych gości, transmitowanych lub nagrywanych w Przystanku Historia i prezentowanych online na kanale YouTube IPNtv oraz na Facebooku Oddziału. Wyemitowano następujące spotkania: *Studenckie Komitety Solidarności – nowe pokolenie w opozycji wobec PRL*, dyskusja m.in. z udziałem naczelnika OBBH (18 maja), *Solidarność Walcząca – fenomen czy „zwyuczajna” opozycja?* (1 czerwca), *80. rocznica ewakuacji armii gen. Andersa z ZSRS do Iranu* – dyskusja z udziałem dr. Daniela Koresia, dr. hab. Sławomira Kalbarczyka, dr. hab. Janusza Wróbla i dr. Pawła Libery (9 sierpnia). Odpowiedzialne: OBBH.
- IPNtv – w cyklu wykładów „Przywracanie Pamięci” w Wielkiej Lipie odbyło się spotkanie autorskie połączone z wykładem historycznym dr. Katarzyny Pawlak-Weiss, promujące książkę *Wspomnienia ocalonego. Wołyń 1941–1944*. Spotkanie było transmitowane online 25 października. Odpowiedzialne OBEN.

- Fanpage Przystanek Historia Wrocław – założenie fanpage’a na profilu Facebook miało na celu zainteresowanie odwiedzających bogatą ofertą Przystanku Historia, promowanie jego działań oraz informowanie o bieżących i planowanych wydarzeniach. Zamieszczane tu informacje są aktualizowane na bieżąco, a posty pojawiają się zazwyczaj codziennie. W ciągu kilku miesięcy istnienia strona na FB zyskała ponad 400 obserwujących. Odpowiedzialne: Przystanek Historia IPN Wrocław.
- Podcast na stronie Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego z udziałem pracownika OBBH na temat historii stosunków ukraińsko-rosyjskich, nagrany we współpracy z Uniwersytetem Wrocławskim. Opublikowany we wrześniu. Odpowiedzialne: OBBH.





## 4. Wydarzenia

### 4.1. Uroczystości rocznicowe

#### CENTRALA

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / W związku z obchodami przygotowana została okolicznościowa karta QSL z oficjalnym numerem radiowym – umieszczono na niej informacje o wystawie elementarnej IPN *Armia Krajowa*. Celem było dotarcie z informacją o święcie, a także o materiałach IPN za pomocą innej formy komunikacji. Skutki akcji były przedstawiane przez uczestników na kartach QSL. Wydarzenie zorganizowane z Klubem 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej – 14 lutego. Odpowiedzialne: BEN.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / W ramach działań upamiętniających największą podziemną armię Europy oraz z okazji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK IPN zaprezentował na budynku PAST-y przy ul. Zielnej 39 w Warszawie mapping przedstawiający ogólnoinformacyjną akcję „Armia Krajowa – z miłości do Polski”. Ten sam materiał został pokazany na budynku TVP przy pl. Powstańców Warszawy, gdzie połączono go z projekcją filmu *Dziewczyny z Armii Krajowej – z miłości do Polski* – 14 lutego. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Organizacja debaty historycznej „»Dla oczyszczenia terenu z band«. »Ludowe« Wojsko Polskie przeciwko żołnierzom polskiego podziemia niepodległościowego”. Dyskutanci opowiedzieli m.in. o roli komunistycznych sił zbrojnych podczas oblawy augustowskiej, działaniach Państwowej Komisji Bezpieczeństwa i prokuratur wojskowych, a także o tym, jak swoje obowiązki wykonywał w tamtym okresie Wojciech Jaruzelski – 1 marca. Odpowiedzialne: BBH.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / IPN we współpracy z Telewizją Polską zorganizował „Wielki Test TVP – Bohaterowie Polskiego Podziemia”. W studiu telewizyjnym TVP1 na pytania odpowiadali w duetach popularni artyści, sportowcy i dziennikarze, a w sali Muzeum Powstania Warszawskiego grupa młodzieży interesującej się historią. Widzowie mogli rozwiązywać test online na stronie wielkitest.tvp.pl lub w aplikacji na smartfonach – 2 marca. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

80. rocznica Akcji „Reinhardt” / W Bełżcu odbyła się ceremonia upamiętniająca eksterminację Żydów z Generalnego Gubernatorstwa i okręgu białostockiego w latach 1942–1943 przeprowadzoną przez Niemców. Podczas ceremonii odczytano relacje trojga świadków ocalałych z obozu w Bełżcu i odmówiono modlitwę w intencji ofiar obozu; uczestnicy uroczystości zapalili znicze w niszy Ohel. Ceremonię w 80. rocznicę pierwszej deportacji Żydów do niemieckiego obozu zagłady w Bełżcu zorganizował IPN we współpracy z Państwowym Muzeum na Majdanku – 15 marca. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, OIPN Kraków, OIPN Lublin, OIPN Rzeszów.

80. rocznica powstania symbolu Polski Walczącej / „P” i „W”, czyli „P” – jak „Polska” i „W” jak „Walka”. Znany wszystkim Polakom znak Polski Walczącej nierozzerwalnie połączony jest z Pol-

skim Państwem Podziemnym i Powstaniem Warszawskim. „Kotwica” – bo pod taką nazwą funkcjonuje w powszechnej świadomości znak Polski Walczącej – powstała w wyniku konspiracyjnego konkursu przeprowadzonego na początku 1942 r. przez Biuro Informacji i Propagandy ZWZ. Do konkursu zgłoszono 27 projektów, z których najlepszy okazał się projekt Anny Smoleńskiej – instruktorki harcerskiej i studentki historii sztuki na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim. IPN przedstawił na budynku PAST-y przy ul. Zielnej 39 mapping w hołdzie autorce i znakowi, który mimo upływu czasu pozostaje symbolem walki, męstwa i honoru – 20 marca. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

40. rocznica emisji pierwszej audycji Radia „Solidarność” / Wykład pracownika BBH na temat historii warszawskiego Radia „Solidarność”. Wydarzenie współorganizowane ze Stowarzyszeniem Podziemnego Radia „Solidarność” – 12 kwietnia. Odpowiedzialne: BBH.

80. rocznica Aktion „Reinhardt” / Sympozjum „Aktion »Reinhardt« i zagłada polskich Żydów – w kręgu mechanizmów i sprawców” otworzyła dyskusja panelowa z cyklu „Najważniejsze wydarzenia XX wieku” poświęcona niemieckiej polityce zagłady Żydów – 9 maja. Odpowiedzialne: BBH.

30. rocznica odwołania rządu Jana Olszewskiego / Wernisaż wystawy *Jan Olszewski. Spojrzeć ludziom prosto w oczy* / Wystąpienie pracownika BBH na zorganizowanej w Sejmie RP konferencji „Polski program niepodległościowy: geneza i przyszłość” – 3 czerwca. Odpowiedzialne: BBH.

78. rocznica likwidacji więzienia śledczego gestapo w Forcie III w Pomiechówku / Zastępca dyrektora AIPN reprezentował prezesa IPN podczas uroczystości w rocznicę likwidacji więzienia w Forcie III oraz największej masowej egzekucji wykonanej przez Niemców na więźniach Fortu. W uroczystościach udział wzięli p.o. naczelnik OBUWiM w Warszawie i pracowniczka AIPN zaangażowana w przywracanie pamięci o Forcie III oraz jego ofiarach. Przedstawiciele IPN złożyli kwiaty przy pomniku Polskiego Państwa Podziemnego, przed bramą Fortu III i na grobach zamordowanych więźniów. Uczestniczyli w polowej mszy św., apelu poległych oraz w odsłonięciu muralu patriotycznego na ścianie budynku administracyjnego Fortu III. Odbył się pokaz filmu dokumentalnego IPN *Fort* o zbrodniach w Pomiechówku. Uroczystości zostały zorganizowane przez MON oraz Fundację Fort III Pomiechówek – 30 lipca. Odpowiedzialne: AIPN, OBUWiM Warszawa.

54. rocznica śmierci matki Matyldy Getter / Zastępca dyrektora AIPN oraz zastępca dyrektora BEN złożyli kwiaty i zapalili znicze na grobie matki Matyldy Getter na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Matka Matylda – zasłużona na polu oświatowo-wychowawczym i charytatywnym – prowadziła w czasie II wojny światowej akcję ukrywania żydowskich dzieci z warszawskiego getta, za co została pośmiertnie wyróżniona medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” – 8 sierpnia. Odpowiedzialne: AIPN, BEN.

100. rocznica wręczenia sztandaru 23. Pułku Ułanów Grodzieńskich / W Przysusze pracownik BUWiM wziął udział w uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej – 13 sierpnia. Odpowiedzialne: BUWiM.

83. rocznica agresji ZSRS na Polskę / Wykład pracownika IPN *Od agresora do fałszywego sojusznika – polityka ZSRS wobec Polski*; IPN był reprezentowany podczas społecznych obchodów rocznicy zorganizowanych przez Stowarzyszenie „Wspólnota i Pamięć” – 17 września. Odpowiedzialne: BBH.

80. rocznica śmierci mieszkańców Majdanu Nowego zamordowanych za pomoc udzielaną Żydom / Odsłonięcie obelisku w Majdanie Nowym (pow. biłgorajski) poświęconego Polakom zamordowanym za pomoc ludności żydowskiej – 29 września. Odpowiedzialne: BBH (Zespół Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945).



41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / Kampania społeczna „Ofiarom stanu wojennego »Zapal Światło Wolności«” organizowana po raz dziesiąty przez BEN. Co roku 13 grudnia o godz. 19.30 na pl. Józefa Piłsudskiego prezydent RP i prezes IPN zapalają znicze w hołdzie ofiarom stanu wojennego. Telewizja nadaje na żywo transmisję z tego wydarzenia. Władze państwowe, samorządowe i kościelne proszone są o zapalenie o tej samej godzinie świeczki ustawionej w oknie – 13 grudnia. Odpowiedzialne: BEN.

### ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

82. rocznica pierwszej deportacji Polaków w głąb Związku Sowieckiego / „Światełko pamięci” / Sybiracy, rodziny Sybiraków, władze miasta i białostoczanie wspólnie z pracownikami Oddziału złożyli kwiaty i zapalili znicze przed pomnikiem Bohaterskim Matkom Sybiraczkom oraz na torach kolejowych niknących we wnętrzu Muzeum Pamięci Sybiru – 9 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Obchody upamiętniające największą w czasie II wojny światowej armię podziemną – Armię Krajową / Na obchody składały się: złożenie kwiatów przy pomnikach i miejscach pamięci, otwarcie wystawy *Władysław Liniarski „Mścisław”* oraz promocja rocznicowego folderu filatelistycznego. W ramach akcji „Z miłości do Polski” okolicznościowe bilborden zaprezentowano w Białymstoku (4) oraz Augustowie, Zambrowie, Suwałkach i Łomży (po jednym). Wydarzenie współorganizowane z wojewodą podlaskim Bohdanem Paszkowskim, marszałkiem województwa podlaskiego dr. Arturem Kosickim, dowódcą 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej płk. Sławomirem Kocanowskim oraz Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Widowisko muzyczne w Operze i Filharmonii Podlaskiej *I że Was nie zapomnę...* / Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Operą i Filharmonią Podlaską – Europejskim Centrum Sztuki im. Stanisława Moniuszki, Fundacją EAST przy wsparciu marszałka województwa podlaskiego dr. Artura Kosickiego – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

Rocznica pierwszego namalowania znaku Polski Walczącej / Zorganizowano grę miejską „Szlakiem Polski Walczącej”, celem gry było zapoznanie młodzieży z symbolem Polski Walczącej oraz miejscami w Białymstoku, w których można ten symbol odnaleźć. Uczestnicy zdobyli informacje na temat postaci związanych z Polskim Państwem Podziemnym. W wydarzeniu wzięła udział 2. Parafialna Drużyna Harcerska „Szare Szeregi” – 21 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej:

- projekcja filmu *Wybraniec bogów* / Film przedstawiający postać Józefa Marcinkiewicza, pokazany w kinie Sokół w Sokółce. Wydarzenie współorganizowane z Sokólskim Ośrodkiem Kultury i Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Sokółce – 7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- udział w uroczystościach zorganizowanych przez Starostwo Powiatowe w Sokółce / Wykład o prof. Józefie Marcinkiewiczu *Mała ojczyzna – wielka historia. Józef Marcinkiewicz – matematyczny geniusz z Cimoszki, ofiara zbrodni katyńskiej* wygłoszony podczas finału konkursu. Odpowiedzialne: OBBH.

82. rocznica drugiej deportacji Polaków w głąb Związku Sowieckiego, Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej / W Jedwabnem odbyła się promocja broszury edukacyjnej autorstwa pracowników OBEN Białystok *Zesłani na Sybir. Deportacje mieszkańców gminy Jedwabne i okolic na Syberię w latach 1940–1941*. Termin premiery publikacji wpisał się w obchody 82. rocznicy drugiej z czterech masowych deportacji ludności polskiej z zagarniętych przez Sowieców ziem II RP oraz Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej. Wydarzenie współorganizowane z burmistrzem gminy Jedwabne i Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Jedwabnem – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

Święto 10. Pułku Ułanów Litewskich / W Białymstoku odbyło się święto 10. Pułku Ułanów Litewskich zorganizowane przez Koło Żołnierzy 10. Pułku Ułanów Litewskich i Ich Rodzin w Białymstoku: nabożeństwo w kościele pw. św. Stanisława – patrona pułku, wręczenie odznaczeń i dyplomów na placu parafialnym, złożenie kwiatów pod tablicą pamiątkową przy bramie koszar białostockiego garnizonu. W uroczystościach wzięła udział pracownik OBEN – 7 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

VII edycja biegu „Droga do Wolności” / Delegacja pracowników Oddziału wzięła udział w biegu ku czci ks. Stanisława Suchowolca, zorganizowanym w Parku Lubomirskich w Dojlidach. Organizatorem przedsięwzięcia był Klub Więzionych, Internowanych i Represjonowanych – Oddział w Białymstoku – 21 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

74. rocznica śmierci rtm. Witolda Pileckiego / Uroczystości upamiętniające śmierć rtm. Witolda Pileckiego. Delegacja pracowników Oddziału złożyła kwiaty pod tablicą na murze kina Ton (dawnym miejscu komunistycznych procesów pokazowych) w Białymstoku, a o godz. 21.30 zapalono znicz pod tablicą upamiętniającą rotmistrza w XI Liceum Ogólnokształcącym im. Rotmistrza Witolda Pileckiego – 25 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

Wojewódzkie obchody Dnia Strażaka i 30-lecia Straży Pożarnej / W Białymstoku odbyły się wojewódzkie obchody Dnia Strażaka i 30-lecia Straży Pożarnej. Oddział zaprezentował w centrum miasta wystawę IPN *Ile wyjazdów, tyle powrotów. Rzecz o straży pożarnej* – 27 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

Święto 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego / Z okazji obchodów rocznicowych 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego, do którego zadań należy prowadzenie rozpoznania dla dowództw, OBEN zaprezentowało stoisko edukacyjne IPN – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

103. rocznica podpisania traktatu wersalskiego / Prelekcja pracownika OBEN o podpisaniu traktatu wersalskiego i przedstawicielach Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu – Józefie Hallerze, Ignacym Janie Paderewskim i Romanie Dmowskim – 23 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

81. rocznica spalenia przez Niemców Wielkiej Synagogi w Białymstoku / Delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystościach i złożyła kwiaty pod pomnikiem-kopułą Wielkiej Synagogi przy ul. Suraskiej. Obok Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku zaprezentowana została wystawa elementarna IPN *Niemieckie obozy zagłady* – 27 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.

60. rocznica działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa / Delegacja pracowników Oddziału uczestniczyła w obchodach jubileuszu w Białymstoku – 1 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

77. rocznica oblavy augustowskiej / W siedzibie Oddziału odbyła się konferencja prasowa poświęcona bieżącej i przeszłej działalności IPN na rzecz upamiętniania ofiar oblavy augustowskiej oraz badaniom naukowym mającym odpowiedzieć na najważniejsze pytania dotyczące oblavy lipcowej. Od 15 do 17 lipca trwały uroczystości rocznicowe w Gibach: wieczornica połączona z wykładem historyka OBBH, pieśni patriotyczne w wykonaniu Grzegorza Kucharzewskiego – bratanka Zyty Kucharzewskiej, zamordowanej podczas oblavy, rajd rowerowy trasą ścieżki edukacyjnej upamiętniającej ofiary oblavy augustowskiej, msza św. i złożenie kwiatów na symbolicznym grobie – 6 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

40. rocznica zamknięcia Ośrodka Odosobnienia dla Internowanych Kobiet w Gołdapi / Obchodom w Gołdapi towarzyszyły dwie wystawy IPN: *Kobiety internowane. Gołdap 1982 r.* oraz *Anna Walentynowicz. Legenda „Solidarności” 1929–2010*. Podczas konferencji popularnonaukowej „Represje wobec działaczek związkowych w stanie wojennym” zaprezentowano stoisko z bezpłatnymi materiałami

edukacyjnymi IPN. Na profilu Facebook Oddziału udostępniono relację wideo z wydarzenia – 22–24 lipca. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego / W Białymstoku delegacja pracowników Oddziału wzięła udział w uroczystościach miejskich i złożyła kwiaty pod pomnikiem Armii Krajowej – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

102. rocznica bitwy warszawskiej i Święto Wojska Polskiego / Delegacja pracowników Oddziału wzięła udział w uroczystościach miejskich; OBEN zaprezentowało stoisko z materiałami edukacyjnymi IPN – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN, WSdPiI.

79. rocznica wybuchu powstania w getcie białostockim / Delegacja pracowników Oddziału wzięła udział w obchodach rocznicy drugiego pod względem wielkości – po powstaniu w getcie warszawskim – żydowskiego zrywu wolnościowego pod dowództwem Mordechaja Tenenbauma-Tamaroffa – 16 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

10. rocznica reaktywowania Polskiej Organizacji Wojskowej / W Gibach naczelnik OBEN wzięła udział w jubileuszu reaktywowania POW – 21 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

75. rocznica urodzin bł. ks. Jerzego Popiełuszki / Uroczystości rocznicowe w Suchowoli: okolicznościowe przemówienia, złożenie kwiatów pod pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki, msza św. w kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Suchowoli celebrowana przez metropolitę białostockiego abp. Józefa Guzdkę, spotkanie wspomnieniowe w Szkole Podstawowej w Suchowoli, spektakl Teatru Nie Teraz *Pokonać piekło* w reż. Tomasza Żaka, finał IV edycji konkursu organizowanego przez OBEN Białystok „Piosenką zło zwyciężaj”, podczas którego wystąpili zwycięzcy w swoich kategoriach wiekowych. Wydarzenie współorganizowane przez burmistrza Suchowoli, Fundację im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki „Dobro”, parafię św. św. Piotra i Pawła w Suchowoli – 11 września. Odpowiedzialne: OBEN.

83. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / W Orzyszu odbyły się uroczystości w 83. rocznicę agresji sowieckiej oraz z okazji Światowego Dnia Sybiraka; wykład *Losy Polaków deportowanych do ZSRS w latach 1940–1941*. Wydarzenie współorganizowane przez Starostwo w Piszcu, Urząd Miejski w Orzyszu – 17 września. Odpowiedzialne: OBEN.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / NSZZ „Solidarność” Region Podlaski, Klub Więzionych, Internowanych i Represjonowanych / 12 i 13 grudnia odbyły się dwudniowe obchody rocznicy. Pierwszego dnia delegacja Oddziału złożyła kwiaty pod tablicą upamiętniającą działaczy NSZZ „Solidarność” przy ul. Świętojańskiej i wzięła udział w okolicznościowym spotkaniu rocznicowym. Drugiego dnia złożono kwiaty pod pomnikiem Solidarności przy kościele pw. św. Kazimierza, pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki na skwerze między katedrą pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny a pałacem Branickich oraz pod tablicą memoratywną przy ul. Suraskiej. W Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim zaprezentowano spektakl *Jeśli my zapomnimy, kamienie wołać będą!* Po wieczornej mszy św. w kościele pw. św. Rocha odbył się uroczysty apel pamięci przy tablicy poświęconej ofiarom stanu wojennego przy ul. Lipowej, gdzie mieszkańcy Białegostoku z delegacją Oddziału zapalili „Światła Wolności”. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **Delegatura IPN w Olsztynie**

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Podczas uroczystości upamiętniających żołnierzy polskiego podziemia pod pomnikiem AK w Olsztynie zaprezentowano wystawę elementarną IPN *Armia Krajowa*. Delegatura włączyła się w akcję IPN „Z miłości do Polski”. Spot reklamowy o AK był prezentowany na telebimie w centrum Olsztyna – 11 lutego.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Na wielkoformatowym telebimie u zbiegu ulic Sy-nów Pułku i gen. Władysława Sikorskiego w Olsztynie prezentowany był okolicznościowy materiał przy-pominający o bohaterach antykomunistycznego podziemia związanych z Warmią i Mazurami – 1 marca.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Otwarcie trzech wystaw elementarnych w gmachu Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie: *Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*, *Niemieckie obozy zagłady* oraz *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach w latach 1939–1945* – 24 marca.

82. rocznica zbrodni katyńskiej / Wystawa IPN *Zbrodnia Katyńska 1940 r. Zagłada polskich elit* w pobliżu Dębów Katyńskich w al. Ofiar Katynia w kampusie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – 13 kwietnia.

Święto Narodowe Trzeciego Maja / Delegatura zaprezentowała w gmachu Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wystawę elementarną IPN *Polskie symbole narodowe* – 2–6 maja.

5. rocznica powstania 4. Warmińsko-Mazurskiej Brygady Obrony Terytorialnej / W jednostce woj-skowej przy ul. Saperskiej w Olsztynie zorganizowano otwarty piknik militarny. W wydarzenie włączy-ła się Delegatura, prezentując wystawę elementarną *Armia Krajowa*, a także promując wydawnictwa IPN, m.in. gry edukacyjne oraz album poświęcony postaci kpt. Gracjana Fróga ps. „Szczerbiec” (patro-nowi 4. WMBOT) – 22 maja.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego / W budynku Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie Delegatura zaprezentowała wystawę elementarną IPN *Powstanie War-szawskie 1944. Bitwa o Polskę*, odbył się otwarty pokaz notacji z uczestnikami i świadkami powstania, na telebimie w centrum Olsztyna emitowano przygotowany przez Delegaturę okolicznościowy spot ze zdjęciami z Powstania, Delegatura wzięła udział w obchodach miejskich w Olsztynie pod pomnikiem Bohaterów Powstania – 1 sierpnia.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej / Delegatura prezentowała w gmachu Biblioteki Uniwer-sytetu Warmińsko-Mazurskiego wystawę elementarną IPN *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Pola-kach 1939–1945*. Ekspozycja prezentowana była od września do października.

80. rocznica powstania Narodowych Sił Zbrojnych / Delegatura we współpracy z Zespołem Szkół im. Władysława Jagiełły zorganizowała uroczystości w Nowym Mieście Lubawskim – ich częścią był okolicznościowy panel dyskusyjny poświęcony działalności NSZ. Zaprezentowano plansze mini-wsta-wy, a także „kości pamięci”, na których zarejestrowano audycje historyków przybliżające historię NSZ.

### **ODDZIAŁ IPN GDAŃSK**

159. rocznica wybuchu Powstania Styczniowego:

- na cmentarzu w Nowym Mieście Lubawskim poświęcono odrestaurowany przez OBUWiM zabytkowy nagrobek powstańca styczniowego Franciszka Klonowskiego – 21 stycznia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- na cmentarzu w Dąbrówce koło Bobowa poświęcono odrestaurowany przez OBUWiM nagrobek powstańca styczniowego Ignacego Stanisława Kuchty – 21 stycznia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK:

- pracownicy OBUWiM zorganizowali uroczystości przy pomnikach i na cmentarzach, m.in.: uro-czyste oznakowanie tabliczką wyremontowanego przez OBUWiM grobu żołnierza AK Henryka Barana na cmentarzu Łostowickim w Gdańsku, oznakowanie tabliczką grobu żołnierza AK Wandy

Minkiewicz na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku, oznakowanie tabliczką wyremontowanego przez OBUWiM grobu żołnierza AK Eugenii Mireckiej na cmentarzu farnym w Grudziądzu, oznakowanie tabliczką grobu żołnierza AK Franciszka Owczarka na cmentarzu Ludwikowo w Bydgoszczy, oznakowanie tabliczką grobu żołnierza AK Ksawery Kędzierskiej na cmentarzu parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Bydgoszczy, oznakowanie tabliczką grobu powstańców warszawskich Barbary i Zbigniewa Adamczyków na cmentarzu Łostowickim w Gdańsku, wpisanego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski pod nr 3088/1 i 3088/2. Przekazano opiekę nad grobem płk. Władysława Czermińskiego, dowódcy 2. Batalionu 27. Dywizji Wołyńskiej AK, pedagogom i wychowankom Szkoły Podstawowej nr 65 w Gdańsku na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM;

- wydanie okolicznościowej wpinki upamiętniającej 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK. Wpinka towarzyszyła rocznicowym obchodom i była kolportowana na terenie całego kraju. Wydarzenie współorganizowane ze Stowarzyszeniem im. gen. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Warmińsko-Mazurski. Odpowiedzialne: OBEN;
- otwarcie wystawy plenerowej *Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu 1939–1945* w Gdańsku na placu między Bramą Wyżynną a Katownią. Wydarzenie było głównym punktem uroczystości rocznicowych organizowanych przez Oddział – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- otwarcie wystawy w Muzeum Stutthof w Sztutowie *Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu 1939–1945*. Wystawa towarzyszyła ogólnopolskiej konferencji naukowej „Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu: struktury i ludzie konspiracji. W 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK” – 15 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- ogólnopolski konkurs plastyczny i multimedialny dla młodzieży szkolnej „AK 80. Największa podziemna armia Europy” współorganizowany ze Stowarzyszeniem im. gen. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego, 4. Warmińsko-Mazurską Brygadą Obrony Terytorialnej. 21 marca nastąpiło ogłoszenie wyników. Odpowiedzialne: OBEN;
- akcja „Z miłości do Polski. Armia Krajowa”. Na Pomorzu Gdańskim promowano akcję na wielkopowierzchniowych billboardach (2 na drodze krajowej nr 7 przy wjeździe do Gdańska od strony Warszawy oraz wyjeździe z Gdańska na Kaszuby w Lniskach; 2 przy autostradzie A1 – z obu stron bramek wjazdowych; 1 przy rondzie w Pruszczu Gdańskim i 1 w centrum Gdyni). Ustawiono 4 ekrany ledowe w najlepszych lokalizacjach w Gdyni i Rumi oraz umieszczono wielkopowierzchniowe plakaty na wiatach 13 przystanków komunikacji miejskiej w Gdańsku. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- wykład Michała Ostapiuka *Oficerowie i żołnierze „Szczerbca” w walce z okupantami 1943–1947* oraz promocja albumu IPN *Kapitan Gracjan Fróg „Szczerbic” 1911–1951*. Wydarzenie współorganizowane z Fundacją Pomorskich Kresowian, Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku w czytelnicy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku w ramach cyklu Kresowe Środy Literackie – 23 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- koncert rapera Tadeusza „Tadka” Polkowskiego w Studiu Koncertowym Polskiego Radia Gdańsk – wydarzenie retransmitowane na kanale IPNtv – 27 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- w Zespole Szkół Jezuitów w Gdyni odsłonięto tablicę upamiętniającą członków antykomunistycznej organizacji Ruch Wyzwoleńczy Młodzieży – 4 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- oddano hołd bohaterom przez złożenie kwiatów na grobach Danuty Siedzikówny ps. „Inka” i Feliksa Selmanowicza ps. „Zagończyk” oraz pod pomnikiem Żołnierzy Wyklętych w Gdańsku i pod pomnikiem rtm. Witolda Pileckiego – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
- prezentacja serii monet „Wyklęci przez komunistów Żołnierze Niezlomni” w siedzibie Oddziału NBP w Gdańsku; IPN wsparł przygotowanie wystawy – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
- uroczystość odsłonięcia Serca dla „Inki”. W kościele pw. św. Jana Bosko w Gdańsku-Oruni zaprezentowano kolejne Serce dla „Inki” w ramach akcji upamiętnienia Danuty Siedzikówny ps. „Inka” – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

23. rocznica wstąpienia Polski do NATO / W Ładowisku Kultury przy bramie bazy wojsk amerykańskich w Redzikowie odbyło się otwarcie wystawy poświęconej płk. Ryszardowi Kuklińskiemu. W wydarzeniu wzięli udział dowódcy amerykańskiej bazy w Redzikowie (Naval Support Facility Redzikowo) – kmdr Michael Smith i kmdr por. Joshua Wolf – 11 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica pojawienia się na ulicach Warszawy znaku Polski Walczącej:

- 18 marca w Szkole Podstawowej nr 57 im. gen. Władysława Andersa w Gdańsku odbyła się akcja edukacyjna i promocyjna znaku Polski Walczącej – prelekcja i zajęcia z wykorzystaniem gry edukacyjnej IPN „ZnajZnak”, dzięki której uczniowie poznali znaczenie wielu historycznych symboli, w tym Polski Walczącej. Obok szkoły rozstawiono namiot edukacyjny IPN, w którym dostępne były bawełniane torby z ręcznie malowanym przez uczniów znakiem Polski Walczącej. Od 18 do 21 marca na budynku Oddziału przy al. Grunwaldzkiej 216 wyświetlany był wielkoformatowy znak Polski Walczącej. Odpowiedzialne: OBEN;
- pracownicy OBUWiM zorganizowali uroczystości przy pomnikach i na cmentarzach, m.in: złożenie kwiatów na wyremontowanej przez OBUWiM mogile żołnierza Wileńskiej Brygady AK ppor. Jerzego Lejkowskiego ps. „Szpagat” na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku, złożenie kwiatów pod pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego i AK na Targu Rakowym w Gdańsku oraz pod pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego i AK w Sopocie, Gdyni, Elblągu oraz Słupsku – 20 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

82. rocznica egzekucji przez Niemców 67 wybitnych Polaków z Wolnego Miasta Gdańska w niemieckim obozie zagłady Stutthof / Przed budynkiem Poczty Polskiej w Gdańsku została zaprezentowana pierwsza z trzech planowanych odsłon wystawy *Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku 1920–1939* – 22 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką/ Pracownicy OBUWiM złożyli kwiaty i współorganizowali uroczystości pod tablicą memoratywną Sprawiedliwego wśród Narodów Świata Józefa Kolasińskiego, zrealizowaną przez OBUWiM w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1, oraz pod tablicą upamiętniającą Sprawiedliwego wśród Narodów Świata Antoniego Puszkiewicza, zrealizowaną przez OBUWiM w Szkole Podstawowej im. Gustawa Zielińskiego – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

82. rocznica zbrodni katyńskiej / Pracownicy OBUWiM zorganizowali uroczystości przy pomnikach i na cmentarzach, m.in.: złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą oficerów zamordowanych w Katyniu w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Kcyni, złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą ofiary zbrodni katyńskiej i katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem na cmentarzu katolickim w Strzelnie, złożenie kwiatów w Bydgoszczy pod pomnikiem upamiętniającym ofiary zbrodni katyńskiej i na grobie por. Władysława Konkla – jeńca obozu w Starobielsku, ofiary zbrodni katyńskiej; złożenie kwiatów w Bydgoszczy pod upamiętnieniem nauczycieli zamordowanych przez Niemców i Sowieców w budynku Copernicanum oraz na grobie Jana Janowskiego – ofiary zbrodni katyńskiej na cmentarzu Nowofarnym; złożenie kwiatów pod tablicą zrealizowaną przez OBUWiM poświęconą pamięci Marii Odyniec – nauczycielki, która została skazana przez komunistyczny aparat represji za mówienie prawdy o zbrodni katyńskiej w Zespole Szkół Chłodniczych i Elektronicznych w Gdyni; złożenie kwiatów przy pomniku Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej zrealizowanym przez OBUWiM w Kadynach przy klasztorze Braci Mniejszych Franciszkanów; uroczystości pod opiniowanym przez OBUWiM pomnikiem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej w Pruszczu Gdańskim – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

44. rocznica powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża:

- cykl 10 audycji poświęconych założycielom i działaczom WZZ *Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża. Oni ruszyli lawinę* w Radiu Gdańsk emitowany od 24 do 29 kwietnia. 27 kwietnia w Studiu Koncer-

towym Radia Gdańsk odbyła się na debata o WZZ Wybrzeża z udziałem historyków. W obecności zaproszonych do studia działaczy WZZ Wybrzeża dyskutowali dyrektor Wojskowego Biura Historycznego i doradca prezesa IPN ds. naukowych dr hab. Sławomir Cenckiewicz, dyrektor Oddziału IPN w Gdańsku oraz prezes Radia Gdańsk dr Adam Chmielecki. Odpowiedzialne: OBEN;

- złożenie kwiatów przy zrealizowanych przez OBUWiM od 2018 r. 11 tablicach upamiętniających działaczy WZZ i NSZZ „Solidarność” w Gdańsku i Gdyni oraz odsłonięcie zrealizowanej przez OBUWiM tablicy pamięci Alojzego Szablewskiego, działacza NSZZ „Solidarność”, w siedzibie Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” – 28 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

100. rocznica utworzenia Administratury Apostolskiej dla Wolnego Miasta Gdańska / W parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Gdańsku-Brętowie odbyły się obchody z okazji utworzenia Administratury Apostolskiej dla Wolnego Miasta Gdańska oraz powołania pierwszego biskupa gdańskiego Edwarda O'Rourke: msza św. w kościele pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Gdańsku-Brętowie, konferencja popularnonaukowa, podczas której pracownik Oddziału wygłosił referat *Kwestia własności kościelnej po reorganizacji w 1922 r. na przykładzie szpitala Mariackiego w Gdańsku*; wernisaż wystawy przygotowanej przez prezes Akcji Katolickiej w Gdańsku Joannę Olbert *Błogosławieni Kościoła gdańskiego – Bogu i Ojczyźnie* – 7 maja. Odpowiedzialne: WSdPiI.

100. rocznica uroczystego otwarcia Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku i 100. rocznica powstania Klubu Sportowego Gedania / W holu Wydziału Historycznego UG odbył się wernisaż wystawy *Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku 1920–1939* przygotowanej przez OBEN Gdańsk. W wydarzeniu wziął udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

Dzień pamięci ofiar obozu wysiedleńczego i pracy w Smukale / Na cmentarzu wojennym w Bydgoszczy w dzielnicy Smukała podczas uroczystego apelu przedstawiciele wojska i władz miasta złożyli kwiaty przy grobach. Odprawiona została msza św. polowa – 20 maja. Odpowiedzialne: OBBH.

31. rocznica powołania Morskiego Oddziału Straży Granicznej / W siedzibie MOSG w Nowym Porcie w Gdańsku przekazano MOSG podczas uroczystości publikację popularnonaukową przygotowaną na zlecenie OBEN Gdańsk *Niezwykła historia zwykłych obiektów. Historia zamknięta w murach. Koszary w Gdańsku Nowym Porcie*, poświęconą historii miejsca, gdzie swoją siedzibę ma MOSG. Broszura jest częścią szerszego cyklu wydawniczego traktującego o historii ciekawych obiektów Trójmiasta w kontekście historii Polski i Polaków – 26 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

102. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / Prezentacja tablicy edukacyjnej „Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu” w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Złotowie z prelekcjami zastępcy dyrektora Oddziału i prof. PAN Przemysława Olstowskiego; występ dzieci oraz złożenie kwiatów pod zrealizowanym przez OBUWiM Gdańsk pomnikiem w Lubstynku z okazji 100. rocznicy plebiscytu – 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

20. rocznica utworzenia Centrum Operacji Morskich – Dowództwa Komponentu Morskiego / Wykład pracownika OBBH *Przylączenie Pomorza do Polski 1920* – 7 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej / Odbyły się uroczystości w hołdzie ofiarom; rozkolportowane zostały publikacje autorstwa pracowników pionu upamiętniania i archiwum IPN Gdańsk: *Wołyń 1943, Ludobójstwo Polaków na Wołyniu 1939–1945, Świadectwa pod tablicą upamiętniającą Zbrodnię Wołyńską*. W Grudniądzu uroczystości odbyły się pod zrealizowanym przez OBUWiM Gdańsk w 2016 r. pomnikiem pamięci obywateli polskich, ofiar ludobójstwa ze szczególnym okrucieństwem dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów z OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich Rzeczypospolitej.

W Malborku, Prabutach i Zielonce Pasłęckiej przy upamiętnieniach zamontowane są zrealizowane przez OBUWiM tablice edukacyjne „Genocidium Atrox” – 11 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.

105. rocznica osadzenia marszałka Józefa Piłsudskiego oraz Kazimierza Sosnkowskiego w gdańskim więzieniu / Przed bramą wjazdową do Aresztu Śledczego przy ul. Kurkowej odbyły się uroczystości, oddano hołd bohaterom oraz złożono kwiaty. Wydarzenie współorganizowane przez Związek Piłsudczyków RP Okręg Gdański, wojewodę pomorskiego, prezydent Miasta Gdańska, dyrektora Aresztu Śledczego w Gdańsku, dyrektora Oddziału PKP w Gdańsku oraz komendanta Miejskiej Policji w Gdańsku – 22 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego:

- przygotowano relację dotyczącą dwóch najstarszych upamiętnień Powstania Warszawskiego w Polsce (pomnika Powstańców Warszawskich w Słupsku i kapliczki poświęconej powstańcom warszawskim w Dąbrównie). Pracownicy OBUWiM przeprowadzili na gdańskim cmentarzu Srebrzysko edukacyjny spacer patriotyczny z dziećmi i harcerzami do grobów powstańców warszawskich, wpisanych do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski prowadzonej przez IPN. Spacer został poprzedzony krótką prelekcją o Powstaniu Warszawskim, a dzieci i harcerze otrzymali pocztówki z biogramami weteranów. Uczestnicy zapalili znicze na każdej odwiedzonej mogile – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- na Targu Węglowym w Gdańsku rozstawiono stoisko edukacyjne IPN, w którym kolportowano materiały edukacyjne i malowano torby z symbolami patriotycznymi. Została przeprowadzona akcja krwiodawstwa „Powstańcy warszawscy oddali krew za Polskę, Ty oddaj ją potrzebującym” oraz gra miejska „Harcerska Poczta Polowa” – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

40. rocznica pacyfikacji protestu internowanych działaczy opozycji antysystemowej w Zakładzie Karnym w Kwidzynie / Pod Zakładem Karnym w Kwidzynie odbyły się uroczystości rocznicowe, m.in. msza św. oraz prezentacja wystawy plenerowej *Krwawa sobota. Pacyfikacja internowanych w ośrodku odosobnienia w Kwidzynie* – 14 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

102. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość przy zrealizowanym przez OBUWiM w 2020 r. w Gdańsku pomniku Pamięci Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych w Toruniu – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

76. rocznica śmierci polskich bohaterów: Danuty Siedzikówny ps. „Inka” oraz Feliksa Selmanowicza ps. „Zagończyk” / Główne uroczystości odbyły się w miejscu doczesnego spoczynku bohaterów na cmentarzu garnizonowym w Gdańsku; następna część odbyła się przy murze Aresztu Śledczego w Gdańsku. „Inka” i „Zagończyk” spędzili tam swoje ostatnie dni i tam zostali zamordowani. Pod tablicą ich pamięci umieszczoną na murze aresztu zebrani złożyli kwiaty. Uroczystości zakończyła msza św. w kościele księży salezjanów w gdańskiej Orunii i złożenie kwiatów przy pobliskim pomniku Danuty Siedzikówny „Inki”. Przygotowano także wirtualną grę miejską „Śladami Danuty Siedzikówny »Inki« po Gdańsku” w aplikacji ActionTrack – 28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

42. rocznica Sierpnia '80:

- wykonanie marmurowej tablicy w hołdzie gdańskim portowcom, którzy w latach 1946, 1970, 1980–1989 walczyli o godne warunki pracy i życia oraz o prawa obywatelskie, strajkowali i demonstrowali przeciw komunistycznemu wyzyskowi i bezprawiu oraz wprowadzeniu stanu wojennego. Tablicę odsłonięto na murze budynku Zarządu Portu w Nowym Porcie – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- przygotowano wirtualną grę miejską śladami Solidarności po Gdańsku w aplikacji ActionTrack. Odpowiedzialne: OBEN.



83. rocznica wybuchu II wojny światowej:

- mobilna gra miejska „Śladami Września '39 w Gdańsku” w aplikacji ActionTrack; udział wzięło 45 osób – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN;
- wykład popularnonaukowy pracownika OBEN *Polska inspekcja celna w Wolnym Mieście Gdańsku* ze szczególnym uwzględnieniem placówki w Kałdowie – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Duchownych Niezłomnych / Otwarcie biograficznej wystawy elementarnej *Ks. Stanisław Bogdanowicz (1939–2017)* w bazylice Mariackiej w Gdańsku w 5. rocznicę śmierci kapłana i dzień po obchodach Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.

100. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech / W przestrzeni publicznej w Gdyni, Kwidzynie i Elblągu prezentowano baner z „Pięcioma Prawdami Polaków spod znaku Rodła”; otwarto wystawę „*Jesteśmy Polakami!*” *Związek Polaków w Niemczech* w Kwidzynie (10 listopada), Lęborku (15 listopada) oraz części ogólnej i wszystkich regionalnych wystaw (łącznie 9 części) w Warszawie (2 grudnia) oraz Berlinie (16 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowe Święto Niepodległości:

- prezentacja w Internecie mapy Trójmiasta z zaznaczonymi miejscami, których nazwy upamiętniają wydarzenia i postaci związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
- wsparcie organizacyjne Parady Niepodległości w gdańskiej dzielnicy Siedlce – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

52. rocznica Grudnia '70 na Wybrzeżu:

- emisja dziewięciu etiud filmowych *Epitafium Ofiar Grudnia '70* poświęconych ofiarom Grudnia 1970 r. w Gdyni i Elblągu: Zbigniewowi Godlewskiemu, Ludwikowi Piernickiemu, Jerzemu Kuchcikowi, Brunonowi Drewie, Stanisławowi Sieradzanowi, Zygmuntowi Policie, Jerzemu Skonieczce, Janowi Polechonce i Marianowi Sawiczowi na antenie TVP3 Gdańsk i TVP3 Szczecin. Po emisji w telewizji nastąpiła premiera w serwisie YouTube na kanale IPNtv – 6–15 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN;
- gry miejskie w aplikacji ActionTrack „Śladami Grudnia '70 w Gdańsku, Gdyni, Elblągu”. Odpowiedzialne: OBEN;
- kolportaż publikacji pionu upamiętniania *Grudzień '70*; uroczystości przy tablicy poświęconej młodym ofiarom Grudnia '70 zastrzelonym przez milicję i wojsko (tablica została zrealizowana przez pion upamiętniania w Gdańsku na murze budynku Szybkiej Kolei Miejskiej w Gdyni na Wzgórzu św. Maksymiliana); zapalenie zniczy na grobach ofiar w Gdańsku i Gdyni – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Dzień Darczyńcy Pamięci / W sali konferencyjnej Oddziału odbył się pierwszy Dzień Darczyńcy Pamięci zorganizowany przez Oddział. W spotkaniu uczestniczyły osoby, które przekazały swoje prywatne zbiory, dokumenty, pamiątki i inne artefakty do zasobu archiwalnego Oddziału. W czasie uroczystości zaprezentowano najciekawsze zbiory, przedstawiono założenia projektu „Archiwum Pełne Pamięci” oraz przybliżono tajniki pracy archiwisty. Darczyńcom wręczono pamiątkowe dyplomy i upominki – 6 grudnia. Odpowiedzialne: OA.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego:

- konkurs „Wojna polsko-jaruzelska. 41 rocznica wprowadzenia stanu wojennego” dla szkół średnich; udział wzięło 20 dwuosobowych zespołów z województwa pomorskiego – 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN;

– odsłonięcie na murze Aresztu Śledczego przy ul. Kurkowej tablicy w hołdzie kobietom, działaczkom NSZZ „S” oraz innych organizacji niepodległościowych i opozycyjnych, więzionym przez władze komunistyczne w latach 1981–1989; kolportaż publikacji *Gdańsk w stanie wojennym 1981–1983* – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

70. rocznica zamordowania komandorów / We współpracy z 3. Flotyllą Okrętów, Akademią Marynarki Wojennej oraz Stowarzyszeniem Byłych Żołnierzy Morskich Sił Specjalnych Formoza zorganizowano sesję popularnonaukową na Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Delegatura IPN w Bydgoszczy**

103. rocznica wyzwolenia Inowrocławia w Powstaniu Wielkopolskim / Uroczystości pod pomnikiem Powstańców Wielkopolskich – delegacja IPN złożyła wiązkę kwiatów i zapaliła znicze. W obchodach udział wzięli: wojewoda kujawsko-pomorski Mikołaj Bogdanowicz, władze samorządowe Inowrocławia i powiatu, a także przedstawiciele stowarzyszeń, szkół i instytucji – 6 stycznia.

102. rocznica powrotu Bydgoszczy do Macierzy / Uroczystości z ceremoniałem wojskowym na Starym Rynku w Bydgoszczy; delegacje złożyły kwiaty pod pomnikiem Walki i Męczeństwa Ziemi Bydgoskiej. Kwiaty w imieniu Delegatury IPN w Bydgoszczy złożyła naczelnik – 19 stycznia.

38. rocznica śmierci Piotra Bartoszcze / Mszą św. w kościele pw. Ducha Świętego w Inowrocławiu rozpoczęły się obchody rocznicowe zorganizowane przez NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Delegacje udały się na cmentarz parafii pw. św. Józefa, by złożyć kwiaty i zapalić znicze na grobie Piotra Bartoszcze, a następnie pod siedzibę Banku Spółdzielczego w Inowrocławiu, w którym w 1981 r. odbył się strajk okupacyjny rolników zakończony rejestracją Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Przed Urzędem Gminy Inowrocław otwarto wystawę *O wieś wolną, niezależną, samorządną*. Okolicznościowy wykład wygłosił zastępca dyrektora Oddziału IPN Gdańsk – 6 lutego.

76. rocznica skazania Żołnierzy Wyklętych Władysława Raczyńskiego, Konrada Krzyżelewskiego i Bolesława Kobusa na karę śmierci / Uroczystości rocznicowe zostały zorganizowane przez Urząd Gminy Rojewo oraz Szkołę Podstawową w Rojewie, gdzie wystawiono montaż słowno-muzyczny *...kto scałuje z Twych oczu łez ślad...?*. 1 marca 1946 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu skazał Władysława Raczyńskiego, Konrada Krzyżelewskiego i Bolesława Kobusa na kary śmierci. Prowadzili akcje przeciw maruderom z Armii Czerwonej i zostali oskarżeni o przynależność do „bandy AK mającej na celu zmianę przemocą ustroju demokratycznego”, a także o rabunki napady i morderstwa. Władysław Raczyński spędził w więzieniu kilka miesięcy, podczas których pisał grypsy do przebywającej również w inowrocławskim więzieniu Maryli Sobocińskiej, skazanej na 6 lat pozbawienia wolności, damy orderu *Virtuti Militari*. Na podstawie tych grypsów pracownik REN napisał scenariusz przedstawienia – 4 marca.

Stowarzyszenie Represjonowanych Politycznie Żołnierzy-Górników / Do sanktuarium maryjnego w Licheniu przybyła Ogólnopolska Pielgrzymka Represjonowanych Politycznie Żołnierzy-Górników w 25. rocznicę powstania Związku. Delegacje złożyły kwiaty pod pomnikiem represjonowanych żołnierzy-górników, a w bazylice odprawiono mszę św. W uroczystości udział wzięli zastępca dyrektora Oddziału IPN Gdańsk oraz naczelnik Delegatury – 13 lipca.

100. rocznica powstania miejsca pamięci Powstańców Wielkopolskich w Lisewie Kościelnym / Mszą św. rozpoczęła się uroczystość w 100-lecie powstania miejsca pamięci Powstańców Wielkopolskich w Lisewie Kościelnym (gm. Złotniki Kujawskie). W miejscowości znajduje się grób siedmiu

powstańców poległych w walce. IPN reprezentowała naczelnik Delegatury IPN w Bydgoszczy. Wydarzenie zorganizowane przez Urząd Gminy Złotniki Kujawskie – 22 lipca.

77. rocznica potyczki żołnierzy DSZ na Pomorzu 6 maja 1945 r. / Uroczystość odsłonięcia w Pszczółczynie obelisku Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej „Świerki-2”, upamiętniającego potyczkę żołnierzy DSZ z żołnierzami sowieckimi 6 maja 1945 r. Obchody rozpoczęto mszą św., podczas której odczytano list od prezydenta RP Andrzeja Dudy. Następnie odczytano apel poległych oraz oddano salwę honorową. Wydarzenie współorganizowane ze Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Bydgoszcz – 18 września.

83. rocznica zbrodni pomorskiej / W Drzewianowie odbyły się uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni pomorskiej w 1939 r. w Słupówku. Uroczystość rozpoczęła się mszą św. w kościele parafialnym pw. św. Anny w Drzewianowie, następnie odsłonięto obelisk z tablicą memoratywną. Wydarzenie współorganizowane z Urzędem Miasta i Gminy Mroczka – 8 października.

38. rocznica śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki / Spotkanie z ks. dr. Antonim Ponińskim, sprawozdawcą podczas procesu zabójców ks. Popiełuszki, autorem publikacji historycznych, m.in. *Proces. Zabójcy ks. Jerzego Popiełuszki przed sądem w Toruniu*. Rozmowę poprzedził multimedialny pokaz fotografii kapłana. Zastępca dyrektora Oddziału IPN Gdańsk przypomniał sylwetki duchownych niezłomnych. Przewodniczący Zarządu Regionu Bydgoskiego NSZZ „Solidarność” Leszek Walczak opowiedział o roli ks. Jerzego Popiełuszki w historii NSZZ „Solidarność” oraz realiach życia społeczno-politycznego w PRL – 19 października.

40. rocznica powstania Wojskowych Obozów Internowania / W holu głównym gmachu Sejmu odbył się wernisaż wystawy *I nazywali to Wojskiem Polskim...! Wojskowe Obozy Internowania w Polsce (1982–1983)*. W uroczystości wzięła udział wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska. Inicjatorką była poseł Ewa Kozanecka. Wystawa przygotowywana została przez pracowników Delegatury – 15 listopada.

100. rocznica urodzin płk. Zbigniewa Dębskiego ps. „Zbych”, „Prawdzie” / W Łasinie odbyła się uroczystość upamiętniająca urodzonego w tej miejscowości bohatera Powstania Warszawskiego. Wydarzenie zorganizowane przez Klub Historyczny im. Armii Krajowej – Łasin – 25 listopada.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Przed tablicą na fasadzie budynku Zakładu Karnego w Potulicach, upamiętniającą internowanych w czasie stanu wojennego, odbyły się uroczystości rocznicowe: konkurs wiedzy na temat stanu wojennego, wykład pracownika Delegatury *Stan wojenny w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej 1981–1983*, przemarsz pod tablicę poświęconą działaczom internowanym i więzionym przez władze PRL w Potulicach po wprowadzeniu stanu wojennego. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz samorządowych, instytucji i organizacji społecznych, służb mundurowych, uczniowie, byli internowani – 13 grudnia.

### **ODDZIAŁ IPN KATOWICE**

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / W urządzonej przez OBUWiM kwaterze Żołnierzy Niezłomnych na katowickim cmentarzu komunalnym odbyła się uroczystość z ceremoniałem wojskowym z udziałem kompanii honorowej 34. Śląskiego Dywizjonu Rakietowego Obrony Powietrznej w Bytomiu, apelem pamięci i salwą honorową. Odczytano list premiera RP Mateusza Morawieckiego i przypomniano żołnierzy niezłomnych Franciszka Skroboła oraz Józefa Wawrzyńczyka, których groby Oddział wybudował pod koniec 2021 r. Wśród uczestników uroczystości znaleźli się m.in. wojewoda śląski Jarosław Wierczok oraz marszałek województwa śląskiego Jakub Chęłstowski. Uczestnicy wysłuchali koncertu pieśni patriotycznych w wykonaniu Chóru Mieszanego „Ogniwo”, wzięli udział we

mszy św. w intencji poległych i pomordowanych Żołnierzy Wyklętych w kościele pw. Najświętszej Marii Panny w Katowicach i złożyli kwiaty oraz wieńce w kaplicy Golgota Polska – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / Na katowickim cmentarzu komunalnym przy ul. Murkowskiej, przy kwaterze z 27 grobami żołnierzy – weteranów AK, przedstawiciele instytucji państwowych szczebla wojewódzkiego oddali hołd Armii Krajowej. W czasie spotkania przypomniano genezę AK, odmówiono modlitwę i złożono kwiaty – 14 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Tablicą pamiątkową umieszczoną na elewacji Szkoły Podstawowej nr 16 im. Rudolfa Ranszka w Jastrzębiu-Zdroju upamiętniono rodzinę Parzychów, która w czasie II wojny światowej uratowała uciekinierów z „marszu śmierci”. Za czyn ten została uhonorowana tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. W czasie uroczystości odsłonięto tablicę ufundowaną przez OBUWiM, a także posadzono Dąb Pamięci – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

54. rocznica śmierci Zofii Kossak, 80. rocznica utworzenia Rady Pomocy Żydom „Żegota” / W Górach Wielkich wiceprezes IPN dr Mateusz Szpytma oznaczył grób pisarki tabliczką „Grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski”; na sympozjum poświęconym jej wojennym losom z wykładami wystąpiły biografka Zofii Kossak dr Joanna Jurgała-Jureczka, pracownica OBBH Katowice. Uczestnicy wysłuchali listu Zofii Kossak do Władysława Raczkiewicza w interpretacji Joanny Gruszki (Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie). Uroczystość zaszczylił swoją obecnością prof. François Rosset – wnuk pisarki, nauczyciel akademicki specjalizujący się w literaturze francuskiej na Uniwersytecie w Lozannie. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja wystawy „Żegota”. Rada Pomocy Żydom – 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

12. rocznica katastrofy smoleńskiej, 82. rocznica zbrodni katyńskiej / Po mszy św. w intencji ofiar zbrodni katyńskiej i katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem odbyły się uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej kapelanów Wojska Polskiego posługujących na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim – ofiary zbrodni katyńskiej: ks. mjr. Stanisława Matznera i ks. kpt. Jerzego Wrazidłę. Tablica została sfinansowana ze środków IPN. Pod pomnikiem Ofiar Katynia złożono kwiaty i wiązanki. W wydarzeniu wziął udział naczelnik OBUWiM. Uroczystości zorganizował Komitet Organizacyjny Obchodów Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej oraz Katastrofy Lotniczej w Smoleńsku – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

100. rocznica utworzenia Policji Województwa Śląskiego:

- w Katowicach odbył się Katyński Marsz Pamięci służb mundurowych województwa śląskiego zorganizowany przez Oddział we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach, Stowarzyszeniem Rodzina Policyjna 1939 r. oraz Urzędem Miasta Katowice. Marsz spod pomnika Ofiar Katynia zakończył się przy Grobie Policjanta Polskiego obok budynku KWP złożeniem wspólnego wieńca przez organizatorów uroczystości. IPN był reprezentowany przez dyrektora Oddziału i naczelnika OBEN – 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- podczas obchodów rocznicowych w Katowicach otwarto wystawę plenerową „Pamiętaj, że nosisz mundur”. *Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia* i zaprezentowano okolicznościowy znaczek pocztowy „100 lat Policji Województwa Śląskiego”; uroczystości zakończyła msza św. w archikatedrze pw. Chrystusa Króla – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN;
- podczas konferencji edukacyjnej dla uczniów szkół i klas mundurowych „»Pamiętaj, że nosisz mundur«. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia” w Sali Sejmu Śląskiego w Urzędzie Marszałkowskim w Katowicach pracownicy OBEN wygłosili referaty: *...ofiary były całkowicie zaskoczone śmiercią – modus operandi Zbrodni Katyńskiej a pamięć zbiorowa Polaków i Utwor-*

rzenie Policji Województwa Śląskiego II Rzeczypospolitej Polskiej. Wydarzenie współorganizowane z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Rodzina Policyjna 1939 r. z siedzibą w Katowicach, Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Muzeum Śląskim w Katowicach – 21 października. Odpowiedzialne: OBEN.

74. rocznica śmierci rtm. Witolda Pileckiego / Pod pomnikiem Witolda Pileckiego na skwerze jego imienia w Katowicach zapalono znicze i złożono kwiaty. W uroczystości uczestniczył naczelnik OBEN z dyrekcją, nauczycielami i młodzieżą XV Liceum Ogólnokształcącego im. rtm. Witolda Pileckiego w Katowicach oraz harcerzami Hufca ZHP Lubliniec im. 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty. W Częstochowie zapalono znicze oraz złożono kwiaty przy tablicy poświęconej rtm. Witoldowi Pileckiemu przy al. Wolności – 25 maja. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Katowice.

100. rocznica przyłączenia części Górnego Śląska do Polski:

- 2 czerwca podsumowano kilkuletni projekt edukacyjny „Pamiętamy, szanujemy – oddajemy hołd powstańcom” realizowany przez Szkołę Podstawową nr 5 im. Powstańców Śląskich w Łaziskach Górnych z merytorycznym wsparciem OBEN: zaprezentowano ponad stuletnią historię szkoły, uczczono setną rocznicę Powstań Śląskich i przyłączenia części Górnego Śląska do Polski, organizowano konkursy i wycieczki, na terenie szkoły powstały dwa murale dotyczące Powstań Śląskich, otwarto salę tradycji historycznej. Odpowiedzialne: OBEN;
- w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach odbyła się uroczysta prezentacja wchodzącego do obiegu znaczka pocztowego Poczty Polskiej S.A. „100. rocznica powrotu Górnego Śląska do Polski”. Okolicznościowy folder ze znaczkiem i projektem graficznym koperty FDC został przygotowany we współpracy Poczty Polskiej S.A. z OBEN Katowice. Folder zawiera fotografię oddziałów 74. Pułku Piechoty przekraczających granicę w Herbach Śląskich 26 czerwca 1922 r., fotografię Józefa Piłsudskiego podczas wizyty w Katowicach 26 sierpnia 1922 r. i tekst poświęcony wydarzeniom sprzed 100 lat – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN;
- akcja rozdawania na Rynku Głównym w Lublińcu wydanych przez Oddział odznak pamiątkowych Orzeł Śląski 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty, zorganizowana we współpracy z Hufcem ZHP Lubliniec im. 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty, Stowarzyszeniem Historycznym Reduta Częstochowa – 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN;
- „Tobie Polsko” / Konferencja naukowa w Starochozowskim Domu Kultury w Chorzowie; pracownik OBEN wygłosił wykład *Rok 1922 na Górnym Śląsku* połączony z prezentacją materiałów edukacyjnych OBEN związanych tematycznie z programem konferencji. Wydarzenie zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Seniorzy dla Chorzowa i Śląska, Śląską Telewizją Miejską – 19 września. Odpowiedzialne: OBEN;
- w ramach obchodów rocznicowych w Katowicach-Szopienicach odbyła się plenerowa uroczystość „Śląskie bramy do Polski”. Wydarzenie zorganizowane przez Fundację Katowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej pod patronatem dyrektora Oddziału – 28 września. Odpowiedzialny: OIPN;
- w Częstochowie odbył się Przegląd Pieśni i Piosenek Górnego Śląska zorganizowany przez Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli WOM w Częstochowie. Wydarzenie pod patronatem Oddziału – 15 listopada. Odpowiedzialny: OIPN;
- finał XIII edycji konkursu historyczno-literackiego „Jak było to możliwe? Powrót Śląska do Polski po sześciu wiekach oddzielenia” dla uczniów szkół średnich; w klubie Marchoń w Katowicach prezes Stowarzyszenia NZS 1980 Zbigniew Kopczyński i dyrektor Oddziału wręczyli laureatom nagrody. Wydarzenie zorganizowane przez Stowarzyszenie NZS 1980 – 29 listopada. Odpowiedzialny: OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady oraz 82. rocznica pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz:

- w Czeladzi odsłonięto i poświęcono grób wojenny z urną zawierającą szczątki ofiar KL Auschwitz; w uroczystości udział wzięli m.in: wicestarosta będziński Dariusz Waluszczyk, przewodniczący

- Rady Powiatu Będzińskiego Jan Powałka, burmistrz Czeladzi Zbigniew Szaleniec, wiceprzewodniczący Rady Miejskiej Czeladzi Marcin Gadecki, proboszcz parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Czeladzi ks. Jarosław Wolski – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- Rajd Rowerowy dla uczniów szkół chorzowskich w 82. rocznicę pierwszego transportu 728 więźniów do niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz, zorganizowany we współpracy z Zespołem Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batki w Chorzowie; uczestnicy rajdu przejechali 60 km trasą od obelisku upamiętniającego chorzowską filię KL Auschwitz pod bramę obozu, a następnie wzięli udział w obchodach 82. rocznicy pierwszego polskiego transportu do KL Auschwitz – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

92. rocznica bitwy pod Torczynem / Obchody święta pułkowego 27. Pułku Piechoty / Obchody zorganizowane w Częstochowie we współpracy ze Stowarzyszeniem Historycznym Reduta Częstochowa i Ogólnokrajowym Związkiem Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Po mszy św. w kościele pw. św. Jakuba Apostoła w intencji poległych żołnierzy 27. Pułku Piechoty i 7. Dywizji Piechoty odbyła się część konferencyjna w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego: przedstawiono przebieg obchodów w latach 2011–2019 i wysiłki na rzecz upamiętnienia żołnierzy 27. Pułku Piechoty oraz 7. Dywizji Piechoty w latach 2014–2022. Święto pułkowe częstochowskiego 27. Pułku Piechoty obchodzono w okresie międzywojennym 15 czerwca na pamiątkę zwycięskiej bitwy stoczonej przez pułk pod Torczynem w czerwcu 1920 r. z bolszewicką 4. Dywizją Kawalerii Armii Konnej Siemiona Budionnego – 15 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Powstań Śląskich / Odślonięto Pomnik Orląt i Kadetów Lwowskich upamiętniający udział Kadetów Lwowskich w III Powstaniu Śląskim oraz posadzono pamiątkowy dąb poświęcony przez Ojca Świętego Franciszka w 100. rocznicę powrotu części Górnego Śląska do Macierzy. Pomnik został ufundowany przez IPN oraz Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. W uroczystości udział wzięli m.in. abp metropolita lwowski Mieczysław Mokrzycki, konsul RP we Lwowie Rafał Kocot, zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, wicewojewoda śląski Robert Magdziarz, wiceprezydent Katowic Mariusz Skiba, prezes Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Adam Kiwacki – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

101. rocznica zakończenia III Powstania Śląskiego / W Gierałtowicach odsłonięto i poświęcono odrestaurowany przez Oddział pomnik upamiętniający powstańców śląskich – mieszkańców Gierałtowic. W uroczystości udział wzięli m.in. wójt gminy Gierałtowice Leszek Żogała i proboszcz parafii pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Gierałtowicach ks. Marek Sówka – 5 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego:
- w Katowicach na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Francuskiej oznaczono grób uczestniczki Powstania Warszawskiego Zofii Książek-Bregułowej tabliczką „Grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski”; w uroczystości udział wzięli m.in.: członkowie rodziny zmarłej, nauczyciele i młodzież ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Zofii Książek-Bregułowej w Dąbrowie Górniczej wraz z dyrektorką Wiolettą Trzciną, prezes Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Śląski Janusz Kwapisz, wicedyrektor Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego dr Andrzej Krzystyniak oraz Barbara Adamczyk i Antoni Wilgusiewicz – przedstawiciele Komitetu Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przy Oddziale – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
  - w Częstochowie na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Rocha oznaczono grób uczestniczki Powstania Warszawskiego Romany Zdziarskiej-Rawskiej tabliczką „Grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski”; w uroczystości udział wzięli m.in.: senator Wojciech Konieczny, wicestarosta powiatu częstochowskiego Jan Mierzyński, zastępca prezydenta Częstochowy dr Ryszard Stefaniak, kierownik Referatu Kultury UM Częstochowy Michał Mroczek, prezes Fundacji Wolności i Rozwo-

ju Społecznego Przemysław Onoszko, wiceprezes Fundacji Łukasz Noszczyński i ks. gen. Stanisław Rospondek – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

103. rocznica zakończenia I Powstania Śląskiego / W Przystowicach odsłonięto i poświęcono odrestaurowany przez Oddział pomnik upamiętniający powstańców śląskich – mieszkańców Przystowic. W uroczystości udział wzięli m.in.: wójt gminy Leszek Żogała, radni powiatu gliwickiego Eugeniusz Loska i Mirosław Marcol, radny Rady Gminy Gierałtówice Krzysztof Tomaszek, sołtys Przystowic Andrzej Gawlik, przewodnicząca Koła Związku Górnośląskiego w Gierałtówicach Janina Cicha-Rożek, prezes Towarzystwa Miłośników Przystowic Krystyna Nocoń, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Przystowicach Barbara Jałowicka-Cempura, prezes chóru „Słowik” Józef Długaj i prezes Klubu Abstynenta „Stokrotka” Roman Kurzyniec – 16 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej:

- akcja „Pamiętamy o żołnierzach broniących Westerplatte” / W Gliwicach-Bojkowie odbyły się uroczystości przy grobach chor. Edwarda Szewczuka, kpr. Michała Plewaka i st. strz. Aleksego Kowalika, którzy we wrześniu 1939 r. uczestniczyli w obronie Westerplatte. Przy grobie wystawiono posterunek honorowy, a obecna podczas ceremonii młodzież szkolna zaprezentowała część artystyczną związaną z rocznicą wybuchu II wojny światowej – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN;
- obchody w Krzepicach: wykład pracownika OBEN *Krzepice w ogniu! Działania Oddziału Wydzielonego „Kłobuck” przeciwko niemieckiemu XVI Korpusowi Armijnemu 1 IX 1939* ilustrowany dokumentacją zdjęciową oraz archiwalną; prezentacja sprzętu i uzbrojenia żołnierzy 7. Dywizji Piechoty WP z września 1939 r. przygotowana przez Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa; ekspozycja dotycząca września 1939 r. przygotowana przez Krzepickie Koło Kolekcjonerów oraz wystawa nieznanymi archiwalnymi zdjęciami Krzepic z okresu okupacji niemieckiej. Wydarzenie współorganizowane z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Krzepicach, Krzepickim Kołem Kolekcjonerów, Stowarzyszeniem Historycznym Reduta Częstochowa – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN;
- wykład pracownika OBEN *Wrzesień 1939 r. pod Boronowem* podczas uroczystości odsłonięcia i poświęcenia nowego pomnika na grobie sześciu żołnierzy 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty poległych 1 września 1939 r. pod Boronowem. Odpowiedzialne: OBEN.

Światowy Dzień Sybiraka / Podczas obchodów wojewódzkich uczczono dr. Józefa Zemłę – współorganizatora pierwszego w Polsce Zrzeszenia Sybiraków (1926), przed II wojną światową wiceprezesa Sądu Okręgowego w Katowicach – pod tablicą mu poświęconą; pod sybirackim pomnikiem upamiętniono zesłanych na „niełudzką ziemię”. Wydarzenie współorganizowane przez Oddział Katowice Związku Sybiraków, Sąd Okręgowy w Katowicach – 16 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

130. rocznica urodzin gen. broni Stanisława Maczka / W Częstochowie odbyły się obchody współorganizowane przez Federację Organizacji Polskich Pancerniaków oraz Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. OBEN Katowice zaangażował się w przygotowanie w Muzeum Częstochowskim konferencji popularnonaukowej poświęconej płk. dypl. Stanisławowi Maczkowi, dowódcy Piechoty Dywizyjnej 7. Dywizji Piechoty w latach 1935–1938 i częstochowskiej dywizji – 23 września. Odpowiedzialne: OBEN.

40. rocznica powstania Solidarności Walczącej / Prelekcja pracownika OA *Od „Solidarności” do wolności* dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Skoczowie. Wydarzenie współorganizowane przez Śląską Komendę Wojewódzką Ochotniczych Hufców Pracy – 27 września. Odpowiedzialne: OA.

50. rocznica budowy kościoła w Ciścu / W parafii pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu OBEN zaprezentował stałą wystawę plenerową *Kościół jednej doby. Społeczna budowa kościoła 5 listo-*

pada 1972. Pracownicy IPN opracowali scenariusz wystawy, IPN sfinansował jej druk, a parafia udostępniła miejsce do jej prezentacji – 5 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości:

- wieczór patriotyczny w Przystanku Historia Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie; program obejmował m.in. wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych oraz prelekcję *Ojcowie Niepodległości*. Wydarzenie zorganizowane przez Fundację Wolności i Rozwoju Społecznego, Fundację dla Życia i Rodziny im. Jana Pawła II – 10 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
- w Rybniku-Kłokocinie odbyły się uroczystości z okazji 104. rocznicy odzyskania niepodległości połączone z obchodami 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski: prezentacja wystawy przygotowanej przez OBEN *Bramy do Polski 1922*, prelekcja pracownika OBBH, rozstrzygnięcie współorganizowanego przez OBEN konkursu historycznego „Powstania Śląskie oraz przyłączenie części Górnego Śląska do Polski w 1922 r.”. Wydarzenie współorganizowane przez Radę i Zarząd Dzielnicy Rybnik-Kłokocin – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

100. rocznica utworzenia Związku Polaków w Niemczech, 90. rocznica powstania Polskiego Gimnazjum w Bytomiu / W ramach obchodów odbył się wernisaż wystawy plenerowej *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech – Górny Śląsk* – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

95. rocznica powstania Polskiego Radia Katowice / OBEN zaprezentował w siedzibie Polskiego Radia Katowice wystawę *Na fali... Historia radia w II Rzeczypospolitej* – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Dyskusja „Armia Krajowa – znana i nieznana” w ramach cyklu „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku”. W debacie udział wzięli pracownicy WSdSPiI Kraków, OBBH Warszawa, Wydziału Archiwalnego Delegatury IPN w Kielcach; prowadził ją dyrektor Oddziału. Oddział przygotował cykl infografik „80/80, czyli 80 żołnierzy AK na 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK” – 16 lutego. Odpowiedzialny: OIPN.

159. rocznica bitwy o Miechów / Uroczystości zorganizowane we współpracy z Muzeum Ziemi Miechowskiej oraz Urzędem Miasta i Gminy w Miechowie: msza św. w kościele pw. św. Barbary na cmentarzu w Miechowie, złożenie kwiatów pod pomnikiem Powstania Styczniowego na cmentarzu, przemarsz na Rynek, apel pamięci i złożenie kwiatów pod pomnikiem z Orłem – 17 lutego. Odpowiedzialne: OBEN, OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- uroczystości rocznicowe: msza św. w bazylice archikatedralnej pw. św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu, uroczysty pochód przez Rynek Główny do Galerii Wielkich Polaków w Parku im. Henryka Jordana. Obecni byli kombatanci, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, parlamentarzyści, duchowni, wojsko i inne służby mundurowe, przedstawiciele organizacji i środowisk patriotycznych. Licznie i ze sztandarami stawiła się młodzież krakowskich szkół. Po wprowadzeniu kompanii honorowej oraz meldunku dowódcy orkiestra wojskowa odegrała hymn narodowy. Uczestnicy wysłuchali apelu poległych, po którym nastąpiła salwa honorowa. Wojewoda małopolski Łukasz Kmita wręczył odznaczenia państwowe, m.in. Krzyż Zesłańców Sybiru Janinie Goli, i odczytał posłanie premiera Mateusza Morawieckiego, a gen. Grzegorz Grodzki – list ministra obrony Mariusza Błaszczaka. Po modlitwie w intencji Żołnierzy Niezłomnych złożono kwiaty pod pomnikami w Galerii Wielkich Polaków. Współorganizatorami obchodów byli wojewoda małopolski, IPN i Stowarzyszenie Parku im. Henryka Jordana – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN;



- dyskusja online połączona z promocją książki *W oddziale „Babinicza”. Działalność oddziału Konspiracyjnego Wojska Polskiego „Jastrzębie”/„Oświęcim” i losy jego partyzantów*. Spotkanie poprowadził pracownik WSdsPiI – 1 marca. Odpowiedzialny: OIPN;
- w Mielcu pracownik WSdsPiI wygłosił wykład otwarty *Niezlomni do końca – Oddział Wiarusy 1947–1949* – 5 marca. Odpowiedzialny: OIPN;
- w miejscu aresztowania mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszko” w Osielcu odbyły się uroczystości rocznicowe, w których udział wziął pracownik OBEN. Wydarzenie zorganizowane zostało przez Urząd Gminy w Osielcu – 6 marca. Odpowiedzialny: OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką:

- na ul. Szerokiej na Kazimierzu w Krakowie oddano hołd ofiarom Holokaustu; delegacja Oddziału złożyła kwiaty pod tablicą poświęconą Radzie Pomocy Żydom „Żegota” i głazem pamięci; w uroczystościach wzięli udział wicewojewoda małopolski Ryszard Pagacz oraz przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie Tadeusz Jakubowicz – 24 marca. Odpowiedzialny: OIPN;
- w Nowym Targu zaprezentowano wystawy *Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej i Zagłada Żydów europejskich*; uroczystości zostały zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć” – 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej / obchody w Zespole Szkół nr 1 w Gorlicach: sesja edukacyjna, wystawa *Zbrodnia Katyńska*, quiz konkursowy „Ofiara dla Polski. Zamordowani w Katyniu oraz polegli i pomordowani Niezlomni Żołnierze podziemia antykomunistycznego” – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

82. rocznica zbrodni katyńskiej, 79. rocznica odkrycia masowych grobów w Katyniu / Główne krakowskie uroczystości pod Krzyżem Katyńskim na pl. o. Studzińskiego poprzedzone zostały mszą św. w kościele garnizonowym pw. św. Agnieszki. W obchodach wzięli udział dyrektor i zastępca dyrektora Oddziału. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim i Stowarzyszeniem Rodzin Ofiar Katynia Polski Południowej – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

77. rocznica rozbicia więzienia PUBP w Miechowie / Uroczystości zorganizowano w Miechowie we współpracy ze Stowarzyszeniem Społeczno-Kombatanckim Zrzeszenie WiN Obszar Południowy – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica niemieckiej zbrodni w ramach Akcji „Reinhardt” / Uroczystość odbyła się w Zbylitowskiej Górze, w Miejscu Pamięci „Buczyna”. Uczestniczył w niej pracownik OA – 17 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.

80. rocznica deportacji Żydów z rzeszowskiego getta do obozu w Bełżcu / W uroczystościach, m.in. w „marszu pamięci”, wziął udział pracownik OA – 7 lipca. Odpowiedzialny: OIPN.

76. rocznica pogromu kieleckiego / W Kielcach odbyły się uroczystości rocznicowe m.in. „marsz pamięci”. W wydarzeniu uczestniczył pracownik OA – 4 lipca. Odpowiedzialne: OIPN, Delegatura IPN w Kielcach.

78. rocznica akcji „Koppe” / W Krakowie odbyły się uroczystości w rocznicę nieudanego zamachu na Wilhelma Koppego, wyższego dowódcę SS i policji w Generalnym Gubernatorstwie, przeprowadzonej przez żołnierzy batalionu „Parasol”: msza św. za duszę poległych i zmarłych żołnierzy „Parasola” w kościele oo. kapucynów; złożenie kwiatów pod pomnikiem Czynu Zbrojnego Żołnierzy Polski Walczącej oraz tablicą upamiętniającą miejsce zamachu przy ul. Powiśle; apel poległych i modlitwa za zmarłych. W uroczystości uczestniczył pracownik OA – 9 lipca. Odpowiedzialny: OIPN.

78. rocznica akcji „III Most” / Uroczystości zorganizowane przez Miasto i Gminę Radłów, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Tarnów, Parafię Rzymskokatolicką Trójcy Przenajświętszej w Zabawie, Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Radłowie. Oddział IPN Kraków był reprezentowany przez pracownika OA, który wygłosił referat *Oni ocalili Londyn... – udział Zdzisława Baszaka „Pirata” (zastępcy dowódcy ubezpieczenia lądowiska „Motyl”) w operacji „III Most”* – 24 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

Europejski Dzień Pamięci o Holokauście Romów / Uroczystość zorganizowana przez Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau odbyła się w Oświęcimiu, uczestniczył w niej pracownik OA – 2 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

80. rocznica niemieckiej zbrodni w ramach Aktion „Reinhardt” / W Nowym Sączu otwarto skwer Pamięci Ofiar Zagłady. W uroczystości uczestniczył pracownik OA – 28 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

83. rocznica walk oddziałów gen. bryg. Jana Jagmina-Sadowskiego z niemiecką 5. Dywizją Pancerną i 28. Dywizją Piechoty w 1939 r. w okolicach Płazy (pow. chrzanowski). Udział przedstawicieli IPN w uroczystościach upamiętniających, złożenie kwiatów – 4 września. Odpowiedzialne: WSdSPiI.

Uroczystości poświęcone pamięci polskich patriotów zamordowanych w więzieniu przy ul. Montelupich w latach 1945–1956 / Wydarzenie zorganizowane przez Porozumienie Organizacji Kombatanckich i Niepodległościowych w Krakowie. Pracownik WSdSPiI wygłosił prelekcję na temat prac pionu upamiętniania oraz poszukiwanych i odnalezionych żołnierzy i działaczy podziemia niepodległościowego – 3 listopada. Odpowiedzialne: WSdSPiI.

### **Delegatura IPN w Kielcach**

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / W 77. rocznicę wyzwolenia KL Auschwitz-Birkenau pracownik Delegatury złożył kwiaty pod pomnikiem Menora w Kielcach, upamiętniającym zagładę 20 tys. Żydów z kieleckiego getta, zamordowanych przez Niemców w sierpniu 1942 r. Odczytano relacje świadków. Organizatorem uroczystości było Stowarzyszenie im. Jana Karskiego – 27 stycznia.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Uroczystości rocznicowe w Kielcach: msza św. w bazylice katedralnej, złożenie kwiatów pod pomnikiem Armii Krajowej na skwerze Stefana Żeromskiego. Współorganizatorami uroczystości byli: Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Kielce, prezydent Kielce, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Garnizon Kielce oraz 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej – 14 lutego.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- uroczystości: msza św. w bazylice katedralnej w Kielcach w intencji Żołnierzy Wyklętych, złożenie kwiatów pod pomnikiem Armii Krajowej na skwerze Stefana Żeromskiego oraz pod pomnikiem żołnierzy AK, NSZ i WiN zamordowanych przez funkcjonariuszy UB, zlokalizowanym na cmentarzu Kielce-Piaski – 1 marca;
- w Sandomierzu pracownik Delegatury wygłosił przemówienie okolicznościowe, złożono kwiaty na grobie płk. Antoniego Wiktorowskiego ps. „Kruk” – 1 marca;
- uczniom szkół średnich z województwa świętokrzyskiego zaprezentowano spektakl *Golgota Wrocławska*. Współorganizatorami byli Wojewódzki Dom Kultury w Kielcach i Kuratorium Oświaty w Kielcach – 4, 7, 8 marca.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej / Pod rzeźbą *Sen Gustawa Zemły* w kieleckim Kamiennym Kręgu Pamięci złożono kwiaty i zapalono znicze. Wydarzenie współorganizowane ze Stowarzyszeniem Kielecka Rodzina Katyńska – 13 kwietnia.

231. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja / Wojewódzkie obchody w Kielcach, złożenie wieńców i kwiatów pod pomnikiem Stanisława Staszica – 3 maja.

77. rocznica zakończenia II wojny światowej w Europie / Uroczystości rocznicowe w Kielcach przed pomnikiem Czwórki Legionowej i na cmentarzu Partyzanckim, gdzie złożono wieńce – 8 maja.

78. rocznica śmierci płk. Jana Piwnika ps. „Ponury” / Odślonięto tablicę upamiętniającą Władysława Wasilewskiego ps. „Oset” w Bodzentynie; odbyła się uroczystość na Wykusie upamiętniająca żołnierzy AK. Obchody zorganizowane przez Świętokrzyskie Zgrupowanie Partyzanckie Armii Krajowej „Ponury”-„Nurt” – 10–11 czerwca.

100. rocznica przybycia 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów Polskich do Kielc / Złożono wieńce i kwiaty przed pomnikiem Kieleckich Artylerzystów. Uroczystość zorganizowana przez Stowarzyszenie Rodzin i Sympatyków 2 PALL – 12 czerwca.

40. rocznica powstania Solidarności Walczącej / Wojewódzkie obchody rocznicy w Kielcach: msza św., złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą Stanisława Raka, ofiarę stanu wojennego; debata historyków, prezentacja wystawy o Solidarności Walczącej. Wydarzenie współorganizowane przez Starostwo Powiatowe w Kielcach – 13–14 czerwca.

79. rocznica śmierci gen. Władysława Sikorskiego / Na Wzgórzu Zamkowym w Kielcach zapalono znicze przed obeliskiem upamiętniającym gen. Władysława Sikorskiego – 4 lipca.

76. rocznica pogromu Żydów w Kielcach / Przed tablicą upamiętniającą ofiary napaści 4 lipca 1946 r. na ul. Planty w Kielcach złożono wieńce. Uroczystość zorganizowana przez Region Świętokrzyski NSZZ „Solidarność” – 4 lipca.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej / Złożono kwiaty pod Krzyżem Wołyńskim na cmentarzu Partyzanckim w Kielcach – 11 lipca.

79. rocznica pacyfikacji Michniowa / Z okazji uroczystości rocznicowych współorganizowanych przez Urząd Marszałkowski w Kielcach, Nadleśnictwo Suchedniów i Muzeum Wsi Kieleckiej złożono wieńce przed zbiorowym grobem ofiar pacyfikacji Michniowa – 12 lipca.

46. rocznica śmierci ks. Romana Kotlarza / Obchody rocznicowe: msza św. w Szydłowcu, złożenie kwiatów przed tablicą pamiątkową, projekcja filmu *Klecha*. Uroczystość współorganizowana przez posła na Sejm RP Agnieszkę Górską, burmistrza Szydłowca, starostę szydłowieckiego, parafię pw. św. Zygmunta Króla w Szydłowcu, Mazowieckie Stowarzyszenie Integracja oraz Towarzystwo Patriotyczne im. ks. Romana Kotlarza w Szydłowcu – 17 lipca.

77. rocznica rozbicia więzienia w Kielcach / Złożono kwiaty i zapalono znicze przy ścianie straceń na terenie dawnego więzienia kieleckiego, odbyła się rekonstrukcja historyczna. Uroczystość współorganizowana przez Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „Jodła”, Ośrodek Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej – 29 lipca.

78. rocznica rozpoczęcia akcji „Burza”, bitwy pod Pielaszowem i wybuchu Powstania Warszawskiego / Odbyła się sesja popularnonaukowa „Pamięci Sandomierskich Kolumbów”, złożono kwiaty w miejscach pamięci i zapalono znicze – 30 lipca – 1 sierpnia.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego / Uroczystości rocznicowe: msza św. w kościele garnizonowym w Kielcach, złożenie kwiatów pod pomnikiem Szarych Szeregów na skwerze Harcerskim – 1 sierpnia.

108. rocznica wkroczenia do Kielc I Kompanii Kadrowej / Uroczyste zakończenie Marszu Szlakiem I Kompanii Kadrowej z Krakowa do Kielc współorganizowanego ze Stowarzyszeniem Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej – 6 sierpnia.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / W 82. rocznicę pierwszego masowego transportu więźniów do KL Auschwitz złożono kwiaty i zapalono znicze w Jędrzejowie na grobie Wacława Lutyńskiego, który znalazł się w pierwszym transporcie, oraz przed pomnikiem ofiar obozów koncentracyjnych na cmentarzu Partyzanckim w Kielcach. Uroczystość współorganizowana przez Urząd Miasta Jędrzejowa – 14 sierpnia.

40. rocznica manifestacji antykomunistycznej w Starachowicach / W ramach obchodów rocznicowych współorganizowanych przez Stowarzyszenie „Wolni i Solidarni 1980–1989” historyk IPN wygłosił prelekcję „Solidarność” w Świątokrzeskim; odsłonięto wystawę *Nie oddamy Sierpnia* – 17 sierpnia.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej / W ramach obchodów rocznicowych odbył się II Rajd Rowerowy im. Westerplatte z Kielc do Gdańska upamiętniający żołnierzy i promujący wiedzę o obrońcach Westerplatte. Przeprowadzono również akcję „Pamiętajmy o żołnierzach broniących Westerplatte – 1 września 2022 r.”. Wydarzenie współorganizowane przez Społeczny Komitet „Pamiętamy o Westerplataczkach” – 27 sierpnia – 1 września.

42. rocznica podpisania porozumień sierpniowych / Złożono wieńce przed tablicą upamiętniającą powstanie NSZZ „Solidarność”, odprawiona została msza św. w intencji ojczyzny. Wydarzenie współorganizowane przez Region Świątokrzeski NSZZ „Solidarność” – 31 sierpnia.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej / Uroczystości rocznicowe pod pomnikiem Żołnierzy Września 1939 r. na cmentarzu Wojska Polskiego: złożono kwiaty i zapalono znicze; pracownik Delegatury przedstawił rys historyczny. Następnie zebrani przeszli na grób Stefana Artwińskiego, ostatniego przedwojennego prezydenta Kielc, gdzie również złożono kwiaty i zapalono znicze – 1 września.

Uroczystości kombatanckie „Konecki Wrzesień” / W Końskich odbyły się uroczystości patriotyczne poświęcone żołnierzom AK. Zapalono znicze i złożono kwiaty przed pomnikiem mjr. Henryka Dobrzańskiego ps. „Hubal” w Końskich. Pracownik Delegatury wygłosił prelekcję przed pomnikiem Partyzantów na cmentarzu w Końskich – 3–4 września.

83. rocznica kapitulacji obrony Wojskowej Składnicy Tranzytowej / Członkowie Społecznego Komitetu „Pamiętamy o Westerplataczkach” odwiedzili cmentarz Stary i cmentarz prawosławny przy ul. Ściegiennego w Kielcach, gdzie spoczywa czterech żołnierzy uczestniczących w obronie Westerplatte. W ramach uroczystości rocznicowych w katedrze w Kielcach została odprawiona msza św. w intencji ojczyzny i poległych żołnierzy. Odbył się również pokaz filmu *Kieleckie Westerplatte* – 7 września.

79. rocznica śmierci Marii i Wacława Stradowskich / W Chmielniku odbyły się uroczystości w 79. rocznicę stracenia Marii Stradowskiej i jej syna Wacława, którzy w czasie II wojny światowej udzielili pomocy pięciorgu Żydom. Stradowscy zostali skazani przez Niemców na karę śmierci, którą wykonano 23 grudnia 1943 r. Z okazji rocznicy poświęcono tablicę ku czci zamordowanych w Chmielniku – 15 września.

83. rocznica agresji ZSRS na Polskę, Dzień Sybiraka / W Kielcach złożono kwiaty i zapalono znicze przed pomnikiem Sybiraków na cmentarzu Starym oraz przed pomnikiem Katyńskim na cmentarzu Partyzanckim – 16 września.

83. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Pod pomnikiem Armii Krajowej „Jodła” na skwerze Stefana Żeromskiego w Kielcach odbyła się uroczystość z okazji 83. rocznicy utworzenia Polskiego Państwa Podziemnego, zorganizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego – 27 września.

Narodowe Święto Niepodległości:

- w przeddzień Narodowego Święta Niepodległości w Kielcach pod tablicą poświęconą gen. Bolesławowi Roi, jednemu z najważniejszych dowódców legionowych i współtwórcy niepodległego Wojska Polskiego, odbyła się uroczystość patriotyczna. Zebrani złożyli wieńce i zapalili znicze – 10 listopada;
- udział w wojewódzkich uroczystościach zorganizowanych w Kielcach przez wojewodę świętokrzyskiego – 11 listopada;
- w Rakowie (pow. kielecki) odbyły się uroczystości z okazji Narodowego Święta Niepodległości. Odprawiona została msza św. w sanktuarium Matki Bożej Cudownej Przemiany w Rakowie, złożono kwiaty pod pomnikiem na pl. Wolności – 11 listopada.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / Odbyła się msza św. sprawowana przez bp. Jana Piotrowskiego w bazylice katedralnej w Kielcach, złożono kwiaty pod pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki oraz tablicą poświęconą pamięci Stanisława Raka – kieleckiej ofiary stanu wojennego – 13 grudnia.

### **ODDZIAŁ IPN LUBLIN**

75. rocznica zamordowania śp. Czesława Czaplńskiego / Na rynku w Sosnowicy odsłonięto tablicę memoratywną poświęconą śp. Czesławowi Czaplńskiemu – żołnierzowi AK-DSZ-WiN. Uroczystość poprzedzono prelekcją historyczną pracownika OBEN. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Gminną Biblioteką Publiczną im. Krystyny Kraheńskiej w Sosnowicy i Stowarzyszeniem Historyczna Sosnowica – 17 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN, OBUWiM.

82. rocznica masowych deportacji Polaków na Sybir / W Lublinie uroczystości rocznicowe rozpoczęto wernisażem wystawy *Co nam przekazują Zesłańcy Sybiru*. Znalazły się na niej prace nagrodzone w 5 edycjach Międzyszkolnego Konkursu zorganizowanego przez Związek Sybiraków i XXVII Liceum Ogólnokształcące im. Zesłańców Sybiru w Lublinie. Odprawiona została msza św. w intencji Polaków zmarłych i pomordowanych na zesłaniu, złożono kwiaty i zapalono znicze pod pomnikiem Matki Sybiraczki. Udział w uroczystościach wzięli pracownik OA i prezes Stowarzyszenia Środowiska Borowiczan-Sybiraków – 10 lutego. Odpowiedzialne: OA.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- w Lublinie odbyła się konferencja popularnonaukowa „Żołnierze Niezłomni – historia i przywracanie pamięci” transmitowana na żywo na Facebooku Oddziału, zorganizowana przez OA, OBPIi oraz OBEN. Pracownicy OA, OBPIi i OBEN wygłosili referaty – 1 marca. Odpowiedzialne: OBPIi, OBEN;
- w Urzędzie Wojewódzkim w Lublinie odbyła się sesja historyczna „Bohaterowie Tacy jak Wy”. Prelekcje edukacyjne wygłosili pracownicy OBEN i OBUWiM, zaprezentowano monetę NBP „Wyklęci przez komunistów Żołnierze Niezłomni – Zdzisław Broński »Uskok«” oraz przeprowadzono quiz Kahoot wśród uczestników sesji – 8 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

79. rocznica pacyfikacji wsi Sochy / 1 czerwca 1943 r. Niemcy przeprowadzili pacyfikację wsi Sochy, mordując prawie wszystkich jej mieszkańców w odwecie za pomoc partyzantom. IPN ufundował dwie tablice upamiętniające masakrę. Na ścianie frontowej kościoła pw. Miłosierdzia Bożego w Sochach została umieszczona granitowa tablica pamiątkowa z fragmentem wiersza Bronisławy Szawary, ocalałej z pacyfikacji mieszkanki wsi. Przy wejściu na cmentarz wojenny zainstalowano dwujęzyczną tablicę informującą o tragedii mieszkańców Soch. Oddział reprezentowany był na uroczystościach przez dyrektora – 1 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego i rocznica akcji „Burza” / W ramach obchodów rocznicowych na Lubelszczyźnie przygotowano koncert patriotyczny *Powstanie Warszawskie – bitwa o Polskę*, który odbył się na pl. Litewskim w Lublinie. Koncert rozpoczął dyrektor Oddziału, przedstawił krótki rys historyczny Powstania Warszawskiego. Oprawę muzyczną zapewnili artyści scen lubelskich z Centrum Inicjatyw Artystycznych w Lublinie, a część utworów patriotycznych i powstańczych zaśpiewano wspólnie z publicznością, która otrzymała przygotowany specjalnie na tę okazję śpiewnik z tekstami piosenek – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości / W siedzibie Oddziału odbył się turniej szachowy upamiętniający wydarzenie i popularyzujący tę grę wśród dzieci i młodzieży województwa lubelskiego. Turniej został zorganizowany przez Oddział oraz Lubelski Klub Szachowy. Wydarzenie rozpoczęła film *Gra o Niepodległość*, a pracownik Oddziału przybliżył sylwetki dwóch wybitnych szachistów, uczestników Powstania Styczniowego. W przerwie zaprezentowano film edukacyjny *Polskie symbole narodowe* i spot o misji IPN. Wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy za udział, a laureaci pierwszych trzech miejsc w swoich kategoriach – gry i wydawnictwa Instytutu. Turniej cieszył się ogromnym zainteresowaniem. Pierwszego dnia wzięło w nim udział 78 dzieci z 29 szkół podstawowych; w kategorii szkół średnich wystartowało 59 zawodników z 16 szkół – 15–16 listopada. Odpowiedzialne: OA.

80. rocznica wysiedleń mieszkańców Zamojszczyzny / W Szkole Podstawowej im. Ignacego Mościckiego w Skierbieszowie Oddział uczestniczył w uroczystościach z udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy, podczas których zaprezentowano nową wystawę elementarną *Dzieci Zamojszczyzny* przygotowaną przez OBEN oraz ogłoszono konkurs „Młodzi w hołdzie Dzieciom Zamojszczyzny”. W kolejnym dniu obchodów, 28 listopada, w Zespole Szkół Ponadpodstawowych nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Dzieci Zamojszczyzny w Zamościu otwarto wystawę plenerową *Dzieci Zamojszczyzny*, ogłoszono konkurs „Młodzi w hołdzie Dzieciom Zamojszczyzny” oraz zaprezentowano film animowany *Miałem jasne włosy i niebieskie oczy* poświęcony Dzieciom Zamojszczyzny – 27–28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### **Delegatura IPN w Radomiu**

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- w Wierzbicy odbyły się gminne uroczystości połączone z wręczeniem nagród w konkursie historycznym „Niezlomni, Niepokorni, Wyklęci” ufundowanych przez wójta gminy Wierzbica i IPN. Honorowy patronat nad uroczystościami objął Oddział IPN Lublin. W trakcie spotkania przedstawiciel Delegatury wygłosił prelekcję na temat Żołnierzy Wyklętych. Odbyła się prezentacja Grupy Rekonstrukcyjnej ze Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznej 51. Pułku Piechoty Strzelców Kresowych. Wydarzenie współorganizowane przez Urząd Gminy Wierzbica oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zalesicach – 1 marca;
- we współpracy ze Szkołą Podstawową w Dzierzkówku Starym została zorganizowana akademii z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych połączona z rozstrzygnięciem międzyszkolnego konkursu objętego patronatem burmistrza miasta i gminy Skaryszew oraz Oddziału IPN Lublin. Laureatom i uczestnikom konkursu wręczono nagrody ufundowane przez Delegaturę – 1 marca.

231. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja / Uczestnicy uroczystości złożyli kwiaty na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Radomiu. Wydarzenie organizowane przez komendanta Garnizonu Radom, prezydenta Radomia, parafię wojskową pw. św. Stanisława. W imieniu Delegatury wieniec złożył jej pracownik – 3 maja.

Narodowy Dzień Zwycięstwa / Z okazji 77. rocznicy zakończenia II wojny światowej odprawiono mszę św. w kościele garnizonowym, złożono też kwiaty na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza. Wydarzenie organizowane przez komendanta Garnizonu Radom, prezydenta Radomia, parafię wojskową pw. św. Stanisława. Delegaturę reprezentowała naczelnik – 8 maja.

76. rocznica bitwy pod Zwoleniem / Uroczystości upamiętniające największe starcie podziemia niepodległościowego na ziemi radomskiej z armią sowiecką 15 czerwca 1946 r. Kwiaty pod Ścianą Straceń – pomniku upamiętniającym rozstrzelanych żołnierzy AK i cywilów – złożyli dyrektor Oddziału IPN w Lublinie oraz naczelnik Delegatury – 12 czerwca.

46. rocznica robotniczego protestu 25 czerwca 1976 r. / 24 czerwca z inicjatywy Delegatury odbyła się uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji antysystemowej. 25 czerwca dyrektor Oddziału IPN Lublin oraz naczelnik Delegatury złożyli kwiaty pod pomnikiem robotniczego protestu. Przygotowano i wydrukowano broszurę edukacyjną *Czerwcowe kwiaty. (Nie) ciche bohaterki Czerwca 1976*, zorganizowano panel dyskusyjny o kobietach biorących udział w wydarzeniach Czerwca 1976 r.

80. rocznica pacyfikacji Garbatki-Letniska / W Garbatce-Letnisku odbyły się uroczystości w rocznicę pacyfikacji tej miejscowości przez Niemców i wywiezienia blisko 800 osób do obozów koncentracyjnych. Po mszy św. kwiaty pod pomnikiem Ku Czcii Ofiar Oświęcimia na pl. 12 lipca 1942 roku złożyła naczelnik Delegatury – 12 lipca.

102. rocznica Bitwy Warszawskiej / W dniu Święta Wojska Polskiego w kościele garnizonowym odprawiona została uroczysta msza św. Kwiaty na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza złożyła m.in. naczelnik Delegatury – 15 sierpnia.

80. rocznica Akcji „Reinhardt” / Na placu przy ul. Bóźnicznej otwarto wystawę *Akcja „Reinhardt” 1942–1943*, przygotowaną w związku z rocznicą likwidacji radomskiego getta, którą Niemcy rozpoczęli 17 sierpnia 1942 r. Po uroczystości pod pomnikiem Żydów Męczenników Miasta Radomia naczelnik Delegatury złożyła kwiaty. Wydarzenie współorganizowane przez Oddział IPN Lublin, prezydenta Radomia – 17 sierpnia.

46. rocznica śmierci ks. Romana Kotlarza / W Przystanku Historia IPN w dawnej plebanii, gdzie mieszkał ks. Roman Kotlarz, odbyły się uroczystości związane z rocznicą jego śmierci. Przedstawiciele Oddziału IPN Lublin i Delegatury złożyli kwiaty przed kamieniem poświęconym ks. Kotlarzowi. W programie znalazły się m.in. okolicznościowe koncerty w Jedlni-Letnisku i Pelagowie, pokaz Izby Pamięci ks. Romana Kotlarza i spotkanie z wicepremierem prof. Piotrem Glińskim. Uroczystość współorganizowana przez Urząd Gminy Kowali, Starostwo Powiatowe, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, Powiatowy Instytut Kultury w Iłży, parafię pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Pelagowie-Trablicach, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala – 18 sierpnia. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Radomiu, OBEN Lublin.

102. rocznica śmierci kpt. Józefa Marjańskiego / Akcja „Znicz Pamięci” / Upamiętniono kpt. Józefa Marjańskiego, żołnierza Polskiej Organizacji Wojskowej, który przyczynił się do wyzwolenia ziemi

radomskiej w listopadzie 1918 r. spod zaborów. Poległ w sierpniu 1920 r. podczas wojny polsko-bolszewickiej. Znicz na jego grobie na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Limanowskiego w Radomiu zapaliła naczelnik Delegatury – 22 sierpnia.

72. rocznica śmierci Aleksandra Młyńskiego „Drażala” / 25 sierpnia 1950 r. funkcjonariusze WUBP w Kielcach zabili w Kolonii Wawrzyszów Aleksandra Młyńskiego ps. „Drażal”, Zbigniewa Ejneberga ps. „Powstańczyk” oraz Zygmunta Chmielewskiego ps. „Lew”. Zorganizowano uroczystości rocznicowe. Po mszy św. ich uczestnicy udali się do Kolonii Wawrzyszów, gdzie prelekcję wygłosił pracownik Delegatury, a przed krzyżem upamiętniającym zamordowanych partyzantów złożono kwiaty. Uroczystość współorganizowana przez Bractwo Kurkowe św. Sebastiana w Radomiu, parafię pw. św. Jana Chrzciciela i św. Stanisława Kostki – 25 sierpnia.

80. rocznica zbrodni popełnionych przez Niemców na Polakach i Żydach w Starym Ciepeliowie i Rekówce / Przedstawiciele IPN oddali hołd pomordowanym, złożono kwiaty na grobach ofiar w rocznicę niemieckich zbrodni w 1942 r. – 6 grudnia.

### **ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ**

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / W Łodzi na pl. gen. Józefa Hallera odbyły się uroczystości rocznicowe, w których wzięli udział żołnierze AK: por. Barbara Mazurkiewicz ps. „Muszka”, ppłk Jan Gliszczyński ps. „Sęp”, ppłk Tadeusz Michalski ps. „Rys” oraz ppłk Włodzimierz Pajdowski. Obecni byli również przedstawiciele władz województwa, miasta, służb mundurowych oraz członkowie organizacji i stowarzyszeń. Oddano hołd żołnierzom Polski podziemnej, składając kwiaty i zapalając znicze pod pomnikiem Armii Krajowej. Modlitwę w intencji poległych i zmarłych żołnierzy AK poprowadził ks. ppor. Józef Łągwa, kapelan środowiska AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

75. rocznica zamordowania przez UB Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc” / W Sądzie Okręgowym w Łodzi odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej Stanisława Sojczyńskiego – organizatora i pierwszego dowódcy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Przedstawiciele władz państwowych, wojewódzkich, służb mundurowych oraz instytucji, organizacji i stowarzyszeń złożyli kwiaty i zapalili znicze. Listy okolicznościowe na uroczystość przysłali: premier Mateusz Morawiecki oraz prezydent Łodzi Hanna Zdanowska – 19 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / W Parku Ocalałych w Łodzi odbyła się uroczystość pod pomnikiem Sprawiedliwych – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

42. rocznica strajków lipcowych w ostrowskich zakładach pracy połączona z XXIV sesją Walnego Zebrania Delegatów Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa / Uroczystości rocznicowe odbyły się w Ostrowskim Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja wystawy plenerowej IPN *Tu rodziła się „Solidarność”* – lokalnej wersji ekspozycji powstałej w ramach ogólnopolskiego projektu IPN upamiętniającego 40. rocznicę strajków lipcowo-sierpniowych. Odbył się recital muzyczny. Prelekcję na temat wydarzeń w lipcu i sierpniu 1980 r. wygłosił pracownik OBBH, wypowiedzi dla programu informacyjnego „Teleskop” TVP3 Poznań udzielił pracownik OBBH. Wydarzenie organizowane przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa w Kaliszu, Stowarzyszenie Centrum Edukacji Dialogu i Dobrych Praktyk w Kaliszu – 2 lipca. Odpowiedzialne: OA.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego, Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego / Na cmentarzu Starym w Łodzi odbyły się uroczystości rocznicowe, w których wzięli udział kombatanci, przedstawiciele władz, służb, stowarzyszeń, harcerze oraz mieszkańcy Łodzi – 1 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.



Wojewódzkie obchody Święta Wojska Polskiego oraz 102. rocznicy bitwy warszawskiej / „Weekend z wojskiem” w 32. Bazie Lotnictwa Taktycznego w Łasku. Promocja wydawnictw i gier oraz materiałów edukacyjnych przygotowywanych przez IPN – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

41. rocznica wprowadzenia w Polsce stanu wojennego / Z okazji obchodów rocznicowych pracownik OBBH przygotował ulotkę informacyjną, która została rozpowszechniona w pociągach ŁKA, Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Łodzi, podczas spotkania ze środowiskiem kombatantów łódzkich i przy okazji uroczystości rocznicowych – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

159. rocznica wybuchu Powstania Styczniowego / W związku z inicjatywą Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wojewoda wielkopolski Michał Zieliński oraz dyrektor Oddziału zapalili znicze, upamiętniając uczestników zrywu niepodległościowego spoczywających na cmentarzu garnizonowym na stokach poznańskiej Cytadeli – 21 stycznia. Odpowiedzialny: OIPN.

80. rocznica śmierci Stanisława Kaszyńskiego – bohatera z Chełmna nad Nerem, zamordowanego za alarmowanie świata o Holokauście / Złożenie kwiatów i zapalenie znicza pod pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego w Poznaniu – 2 lutego. Odpowiedzialny: OIPN.

82. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb ZSRS / Złożono kwiaty pod pomnikiem Ofiar Katynia i Sybiru w Poznaniu – 10 lutego. Odpowiedzialny: OIPN.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Udział delegacji Oddziału w uroczystościach w Zielonej Górze i Poznaniu; opublikowano plakaty przedstawiające żołnierzy AK z Wielkopolski; odbyła się akcja billboardowa „AK – z miłości do Polski” w Poznaniu i Zielonej Górze; przeprowadzono lekcje „Pracuj Polaku powoli. Działania sabotażowe w czasie II wojny światowej” – 12, 14 lutego. Odpowiedzialne: OIPN, OBEN, asystent prasowy, Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze.

80. rocznica akcji „Bollwerk”:

- w ramach obchodów rocznicowych na dziedzińcu Urzędu Miasta Poznania została zaprezentowana wystawa *Akcja Bollwerk* – 18 lutego – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
- udział delegacji Oddziału w uroczystościach, odczytanie listu prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i złożenie kwiatów – 20 lutego. Odpowiedzialny: OIPN;
- dyskusja na żywo *Akcja Bollwerk* – 21 lutego. Odpowiedzialne: OBEN, OBBH, asystent prasowy OIPN;
- nowe wydanie broszury *Akcja Bollwerk. Poznań, 20/21 lutego 1942 r.* Odpowiedzialne: OBEN;
- przygotowano plakat z wizerunkiem Antoniego Gąsiorowskiego ps. „Ślepy Antek” do pobrania przez zainteresowanych. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- 1 marca delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystościach w Poznaniu i Zielonej Górze. Odbył się wykład online *Armia Polska, organizacja antykomunistyczna w Wielkopolsce w 1945 r.* Odpowiedzialne: OBBH, asystent prasowy OIPN, Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze, dyrektor OIPN;
- przygotowano plakat z wizerunkiem Jana Kempnińskiego ps. „Błysk” do pobrania przez zainteresowanych. Odpowiedzialne: OBEN.

63. rocznica śmierci Kazimierza Grendy / Zapalono znicze na grobie Kazimierza Grendy na cmentarzu przy ul. Bluszczowej. W Luboniu odsłonięto tablicę mu poświęconą – 10 marca. Odpowiedzialne: OIPN, OBUWiM.

80. rocznica zbrodni zgierskiej / Otwarcie wystawy *Wartheland. Dzieje zbrodni* oraz debata historyków o zbrodni zgierskiej – 18 marca. Odpowiedzialne: OBBH.

80. rocznica powstania znaku Polski Walczącej / Warsztaty edukacyjno-artystyczne „Znak ma moc – społeczna funkcja znaku Polski Walczącej”. Odpowiedzialne: OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką:

- w Wijewie odsłonięto tablicę upamiętniającą Marię Wojciech – Sprawiedliwą wśród Narodów Świata. 31 marca i 5 kwietnia w Zielonej Górze i Poznaniu odbył się pokaz filmu *Fort*. Na stronie przystranekhistoria.pl opublikowano artykuł *Zosia – Lusja – Naomi. O żydowskiej dziewczynce ukrywanej w Konarzewie k. Poznania* – 24 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM, Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze, OBEN;
- z okazji obchodów rocznicowych pracownicy OBEN przeprowadzili lekcje o Janie i Antoninie Żabińskich; opublikowano plakat upamiętniający Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Odpowiedzialne: OBEN.

Upamiętnienie ofiar okupacji niemieckiej – inauguracja Miesiąca Pamięci / Udział delegacji IPN w uroczystości w Forcie VII w Poznaniu – 6 kwietnia. Odpowiedzialny: OIPN.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej:

- 2 marca w Grodzisku Wielkopolskim delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystości upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej pochodzące z ziemi grodzickiej; w dniach 7–24 marca i 4–22 kwietnia w Zielonej Górze i Poznaniu prezentowano wystawę *20 – 40 – 20*. Odpowiedzialne: OIPN, OBEN;
- w Wolsztynie odbył się VIII Marsz Katyński – 2 kwietnia. Odpowiedzialne: OIPN, OBEN;
- w Lusowie delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystości zorganizowanej przez Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie przy grobie gen. Dowbora-Muśnickiego, w którym spoczywa też czaszka jego córki Janiny Lewandowskiej, zamordowanej w Katyniu – 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystości pod pomnikiem Ofiar Katynia i Sybiru w Poznaniu – 13 kwietnia. Odpowiedzialny: OIPN;
- konferencja prasowa poświęcona odnalezionemu w zasobach OA Poznań katyńskiemu płótnu, które w lipcu 1988 r. zostało rozpięte na brzozy w miejscowości Siedlisko koło Trzcianki. Zaprezentowano wyniki historycznego dochodzenia, które pozwoliło odnaleźć autorów katyńskiej komemoracji. Jej głównym pomysłodawcą i wykonawcą okazał się zasłużony działacz trzecieckiej Solidarności, a także konspirator zaangażowany w ruch Solidarności Walczącej Stanisław Przybył z miejscowości Rychlik, który wraz z grupą kolegów w lipcową noc 1988 r. wznosił na cmentarzu w Siedlisku czytelny dla wszystkich znak niezgody na kłamstwo katyńskie – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.

IX Marsz Pamięci Ofiar Obozu Zagłady Kulmhof / Delegacja OBBH wzięła udział w uroczystościach upamiętniających – 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.

74. rocznica stracenia Stanisława Kasznicy i Lecha Neymana / Zapalenie znicza w krużgankach klasztoru oo. dominikanów w Poznaniu pod tablicą upamiętniającą ostatnich przywódców NSZ – 12 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.

82. rocznica zbrodni katyńskiej / Przy pomniku Pamięci Pomordowanych Policjantów II RP Województwa Poznańskiego odbyły się uroczystości rocznicowe. Wzięli w nich udział przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, duchowieństwa, służb mundurowych oraz urzędów i instytucji współpracujących z Policją – 13 maja. Odpowiedzialny: OIPN.

40. rocznica śmierci Piotra Majchrzaka, ofiary stanu wojennego / Po mszy św. i złożeniu kwiatów przy głazie upamiętniającym Piotra Majchrzaka przy ul. Fredry odbył się wernisaż wystawy *Czekając na prawdę. Piotr Majchrzak 1963–1982* w Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956. Wystawa została przygotowana na podstawie zbiorów Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, akt IPN oraz archiwum rodziny Majchrzaków. IPN był reprezentowany przez dyrektora Oddziału – 18 maja. Odpowiedzialny: OIPN.

74. rocznica śmierci rtm. Witolda Pileckiego / Zapalenie zniczy w podcieniach dziedzińca klasztoru oo. dominikanów w Poznaniu pod tablicą upamiętniającą rtm. Witolda Pileckiego oraz w Śremie w Parku Śremskich Odlewników pod pomnikiem rtm. Witolda Pileckiego – 25 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM, OA.

80. rocznica śmierci gen. Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego / Opublikowanie na stronie internetowej IPN wystawy z serii „Biografie Elementarne” *Bolesław Wieniawa-Długoszowski*. Odpowiedzialne: OBEN.

62. rocznica protestu mieszkańców Zielonej Góry / Obchody w Zielonej Górze: msza św. w konkatedrze pw. św. Jadwigi Śląskiej, złożenie kwiatów na grobie ks. Kazimierza Michalskiego. IPN reprezentowany był przez dyrektora Oddziału. W Internecie opublikowano cztery infografiki na temat protestów zielonogórskich – 30 maja. Odpowiedzialne: OIPN, OBEN.

78. rocznica zamordowania gen. Henryka Kowalówki / W Żabikowie odbyły się uroczystości rocznicowe, w których wzięli udział przedstawiciele władz oraz członkowie stowarzyszeń kombatanckich, rodzin ofiar Niemieckiego Obozu Karno-Śledczego w Żabikowie i uczniowie szkół lubońskich z nauczycielami. Gospodarzami były Miasto Luboń oraz Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie. Spotkanie uświetnił występ Orkiestry Reprezentacyjnej Sił Powietrznych z Poznania. Po mszy św. polowej i powitaniu gości sylwetkę Henryka Kowalówki przedstawił kustosz Muzeum Jacek Nawrociak. Naczelnik OBEN Poznań zaprezentowała zebrany plakat z wizerunkiem Henryka Kowalówki oraz jego biogramem – jeden z serii przygotowanej przez IPN na 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK. Plakaty zostały przekazane uczestniczącym w spotkaniu reprezentantom szkół oraz burmistrz Lubonia Małgorzacie Machalskiej – 2 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

Wydarzenie patriotyczne „Wiktoria. Powstanie Wielkopolskie na Ziemi Przemęckiej” / Udział dyrektora Oddziału w obchodach w Buczu, podczas których odbyła się konferencja „Refleksje na temat Narodowego Dnia Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego 1918–1919” oraz prezentacja wystawy *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* udostępnionej przez IPN – 19 czerwca. Odpowiedzialny: OIPN.

82. rocznica egzekucji więźniów Pawiaka w Palmirach / Pracownicy OBEN w Poznaniu udali się na Cmentarz-Mauzoleum w Palmirach, by uczcić pamięć Agnieszki Dowbor-Muśnickiej. Organizatorem wyjazdu była gmina Tarnowo Podgórne i Towarzystwo Pamięci Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie. Posterunek przy grobie Agnieszki Dowbor-Muśnickiej objęli żołnierze 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej z Międzyrzecza, członkowie pocztów sztandarowych Towarzystwa Pamięci Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego, uczniowie Liceum Ogólnokształcącego im. Powstańców Wielkopolskich w Tarnowie Podgórnym oraz Szkoły Podstawowej w Lusowie im. gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego. Delegacje złożyły kwiaty i zapaliły znicze na grobie Agnieszki Dowbor-Muśnickiej. Uroczystość prowadziła prezes Towarzystwa Pamięci Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie Zofia Smolarz, która przypomniała życiorys bohaterki. Po uroczystościach przy grobie Agnieszki Dowbor-Muśnickiej odbyły się główne obchody 82. rocznicy egzekucji więźniów Pawiaka zorganizowane przez Muzeum – Miejsce Pamięci w Palmirach. Podczas ceremonii prowadzonej przez

kierowniczkę Muzeum – Miejsca Pamięci w Palmirach Dominikę Jarzyńską-Pokojską przemówienia wygłosili wójt gminy Tarnowo Podgórne Tadeusz Czajka i prezes Towarzystwa Pamięci Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego Zofia Smolarz – 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

66. rocznica Poznańskiego Czerwca 1956 r. / Udział przedstawicieli IPN w uroczystościach od 23 do 28 czerwca, publikacja na stronie Oddziału informacji zbiorczej o działaniach IPN i materiałach edukacyjnych związanych z rocznicą, wykład online pracownika OBBH *Poznański Czerwiec 1956 i jego pamięć*, publikacja w Internecie nowych plakatów o Czerwcu '56, spotkanie z cyklu „Czwartek z Książką”: *Miasta Wolności. Poznań – Budapeszt 1956* – 30 czerwca. Odpowiedzialne: OIPN, OBUWiM, OBBH, OBEN, asystent prasowy.

80. rocznica tajnej egzekucji 20 przywódców Polskiego Państwa Podziemnego w Wielkopolsce / W ramach uroczystości rocznicowych zapalono znicze pod pomnikiem Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz tablicą upamiętniającą Adolfa Bnińskiego na murze budynku Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, a także opublikowano na stronie Oddziału nazwiska zamordowanych oraz broszurę w formacie pdf na ten temat – 7 lipca. Odpowiedzialne: OBBH.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego / W Poznaniu odbyły się uroczystości rocznicowe: prezentacja spotu *Razem przed laty – razem dziś. Poznań – Warszawa wspólna sprawa*, publikacja listy uczestników Powstania Warszawskiego pochodzących z Wielkopolski, przygotowanie plakatów „Wielkopoleanie w Powstaniu Warszawskim”, zapalenie zniczy na grobach powstańców warszawskich. Wystawiono spektakl *A ponad ziemią z kulami latały brylanty. Rzecz o Krzysztofie Kamiliu Baczyńskim* – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN, OBBH, OBUWiM, OBEN.

80. rocznica męczeńskiej śmierci Poznańskiej Piątki / Publikacja na stronie poznańskiego oddziału tekstu przypominającego Poznańską Piątkę. Odpowiedzialne: OBBH.

42. rocznica podpisania porozumień sierpniowych / Obchody rocznicy: msza św. w kościele oo. dominikanów w Poznaniu; spotkanie uczestników pod pomnikiem Poznańskiego Czerwca 1956 r. na pl. Adama Mickiewicza; wystąpienie przewodniczącego Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” Jarosława Lange; złożenie kwiatów. IPN był reprezentowany przez dyrektora Oddziału – 31 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej / Udział w uroczystościach z reprezentacją 12. Wielkopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej; zapalenie zniczy i złożenie kwiatów na grobie obrońcy Westerplatte, kmdr. ppor. Zdzisława Kręgielskiego, na cmentarzu komunalnym Junikowo w Poznaniu – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Dzień Hołdu i Pamięci Ofiar Komunizmu / Delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystościach przed dawną siedzibą UB w Poznaniu przy ul. Jarochońskiego. 22 września podczas uroczystości w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 33 w Poznaniu pracownik OBEN wygłosił wykład *Antykomunistyczne organizacje młodzieżowe działające na terenie Polski w latach 1944–1956*. Pracownicy Oddziału wzięli udział w uroczystościach w lasach gądeckich, gdzie komuniści wykonywali wyroki śmierci na polskich patriotach; wygłoszono wykład o historii tego miejsca – 30 września. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.

83. rocznica wydania rozkazu utworzenia pierwszych obozów dla polskich oficerów, żołnierzy i policjantów przez władze ZSRS / Pracownik OBUWiM wziął udział w uroczystościach, podczas których złożono kwiaty pod tablicą upamiętniającą ofiary zbrodni katyńskiej w kościele pw. św. Jana Kantego w Poznaniu – 23 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Podczas uroczystości upamiętniających powstanie Polskiego Państwa Podziemnego pracownik Oddziału wygłosił referat *Irena Bobowska* – 27 września. Odpowiedzialne: OA.

100. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech w Babimoście / Pracownik OBUWiM wziął udział w uroczystości, podczas której odsłonięto tablicę pamiątkową – 22 października. Odpowiedzialne: OBUWiM.

66. rocznica Powstania Węgierskiego 1956 r. / W poznańskich Jeźyczach odbyły się uroczystości pod tablicami upamiętniającymi Petera Mansfelda i Romka Strzałkowskiego. Dyrektor Oddziału wygłosił w Przystanku Historia IPN wykład ilustrowany archiwalnymi fotografiami – 23 października. Odpowiedzialny: OIPN.

83. rocznica pierwszych transportów więźniów do niemieckiego obozu Lager Głowna w Poznaniu / Pracownik OBUWiM wziął udział w uroczystości, podczas której złożono wiązkę kwiatów pod głazem upamiętniającym wydarzenie – 5 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowe Święto Niepodległości / W związku z obchodami rocznicowymi w Kościanie odbyła się prezentacja filmu *Z wycieczki Stowarzyszenia Weteranów do Polski* ze wstępem historyka OA – 11 listopada. Odpowiedzialne: OA.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Udział w uroczystościach rocznicowych w Rawiczu, podczas których odsłonięto tablicę informacyjną poświęconą Bronisławowi Lachowiczowi oraz złożono wiązkę kwiatów pod pomnikiem więzionych w rawickim Wojskowym Obozie Internowania. Odbyły się prelekcja i warsztaty dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego w Turku – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.

104. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego / Obchody rocznicowe w Poznaniu, Warszawie, Lusowie i Wiehlicach – 22–28 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### **ODDZIAŁ IPN RZESZÓW**

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu / Uroczystości rocznicowe zostały zorganizowane po raz czternasty. Podczas obchodów odmawiano modlitwy za pomordowanych Żydów, wygłaszano prelekcje i wykłady, odbywały się sesje naukowe poświęcone stosunkom polsko-żydowskim i Zagładzie. Prezentowano cykle filmowe, wystawy oraz wspomnienia ocalałych świadków. W 2022 r. ze względu na pandemię uroczystości odbyły się w ograniczonej formie w 17 miejscowościach regionu – 24–28 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH, OIPN.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / W programie obchodów znalazły się: msza św., przemarsz pod pomnik Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów, wystawienie warty honorowej przez żołnierzy 21. Brygady Strzelców Podhalańskich i 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej, złożenie kwiatów, przemówienia przedstawicieli władz i organizatorów. W uroczystości uczestniczyli m.in. przedstawiciele władz parlamentarnych, Urzędu Miejskiego w Rzeszowie, Oddziału IPN Rzeszów, delegacje 21. Brygady Strzelców Podhalańskich, 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej, Związku Strzeleckiego „Strzelec”, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Rzeszów i mieszkańcy miasta – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Uroczystości rozpoczęła msza św. w kościele farnym pw. św. Wojciecha i św. Stanisława w Rzeszowie. Przy pomniku Żołnierzy Wyklętych wystawiono posterunek honorowy oraz wartę honorową żołnierzy 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej

i 21. Brygady Strzelców Podhalańskich. Głos zabrali przedstawiciele władz parlamentarnych i samorządowych oraz IPN. Złożono wieńce i wiązanki kwiatów, zapalono znicze – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

103. rocznica śmierci płk. Leopolda Lisa-Kuli / W II Liceum Ogólnokształcącym im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie pracownik OBEN wygłosił wykład *Pułkownik Leopold Lis-Kula – żołnierz Niepodległości*. Obchodom święta patrona szkoły towarzyszył program słowno-muzyczny przygotowany przez społeczność szkolną – 7 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

87. rocznica śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego / Przy Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie odbyła się ceremonia poświęcenia sztandaru i wręczenia go Związkowi Strzeleckiemu „Strzelec” Józefa Piłsudskiego, którego Komenda Główna znajduje się w Rzeszowie. Sztandar wręczyli marszałek Sejmu Elżbieta Witek oraz minister Jan J. Kasprzyk. Oddział IPN Rzeszów objął opieką jedną z najbardziej oddalonych od stolicy jednostek strzeleckich województwa podkarpackiego w Kołczycach, zapewnił uczestnikom uroczystości z tego miasteczka transport oraz możliwość wysłuchania prelekcji o Józefie Piłsudskim – 12 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica akcji „Burza” na Podkarpaciu / Obchody rocznicowe: msza św. w intencji uczestników i poległych w akcji „Burza”, apel pamięci prowadzony przez wojskową asystę oraz okolicznościowa salwa honorowa, złożenie wieńców i kwiatów pod tablicą Ziemi Wileńskiej na froncie kościoła farnego w Rzeszowie. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Podkarpacki, Oddział IPN Rzeszów, Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Oddział w Rzeszowie – 19 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.

141. rocznica urodzin gen. Władysława Sikorskiego / Uroczystości rocznicowe rozpoczęła msza św. w intencji gen. Sikorskiego oraz o błogosławieństwo dla ojczyzny. Uczestnicy złożyli kwiaty pod pomnikiem gen. Sikorskiego przed jego domem rodzinnym. Na ścianie budynku szkoły został odsłonięty i poświęcony mural upamiętniający generała, sfinansowany przez Oddział IPN Rzeszów. W uroczystości uczestniczyli reprezentanci władz samorządowych, radni gminy, przedstawiciele służb mundurowych, żołnierze 82. Dywizji Armii USA, delegacja Jednostki Strzeleckiej im. gen. Władysława Sikorskiego w Mielcu, przedstawiciele Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego im. gen. Sikorskiego w Tuszowie Narodowym, społeczność szkoły, mieszkańcy Tuszowa Narodowego oraz inni goście – 20 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego / Żołnierze 21. Brygady Strzelców Podhalańskich i 3. PBOT wystawili wartę honorową pod Pomnikiem Pamięci Żołnierzy AK Podokręgu Rzeszów. Zebrani uczcili pamięć powstańców minutą ciszy i modlitwą. Odśpiewano hymn państwowy, odczytano apel poległych, rozległa się salwa honorowa. Po złożeniu wiązańek kwiatów odbyły się okolicznościowe przemówienia oraz wspólne śpiewanie pieśni powstańczych. W kościele Świętego Krzyża odprawiono mszę św. w intencji poległych i pomordowanych. W uroczystości uczestniczyli m.in. przedstawiciele władz parlamentarnych i samorządowych, służb mundurowych, Oddziału IPN Rzeszów, kombatanci, przedstawiciele instytucji naukowych oraz mieszkańcy miasta. Obchody współorganizowane przez Urząd Miejski w Rzeszowie, 21. Brygadę Strzelców Podhalańskich, 3. PBOT, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Rzeszów – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Dzień Solidarności i Wolności / O historycznej roli Solidarności w obaleniu systemu komunistycznego przypomniła debata pokoleniowa „O Solidarności, która zmieniła bieg historii” zorganizowana na pamiętkę podpisania porozumienia w Gdańsku w sierpniu 1980 r. Dyrektor Oddziału był moderatorem dyskusji. Wydarzenie współorganizowane przez Region Rzeszowski NSZZ „Solidarność” i wojewodę podkarpackiego – 31 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

40. rocznica powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów / Obchody rocznicowe rozpoczęły się od mszy św. w sanktuarium Matki Boskiej Rzeszowskiej, przejścia pod budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie minister edukacji i nauki odsłonił tablicę poświęconą strajkom studenckim, i okolicznościowych przemówień. Następnie delegacje udały się do nowego budynku Uniwersytetu na uroczystość jego otwarcia, w której wzięli udział parlamentarzyści, przedstawiciele władz wojewódzkich, samorządowych i Oddziału IPN Rzeszów, działacze NZS oraz uczestnicy strajku z 1981 r., środowisko akademickie ówczesnego UMCS i WSP, studenci i młodzież kontynuująca tradycje NZS. Uroczystość współorganizowana przez Uniwersytet Rzeszowski i NZS Uniwersytetu Rzeszowskiego – 20 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica powstania Kompanii „Narol” / Na Rynku w Narolu odbyły się uroczystości religijno-patriotyczne „Dumni z historii – 80. rocznica powstania Kompanii Narol”. Z udziałem kompanii honorowej 14. Dywizjonu Artylerii Samobieżnej w Jarosławiu oraz orkiestry wojskowej z Rzeszowa odsłonięto mural oraz tablicę informacyjną poświęconą Kompanii „Narol”. Pośmiertnie awansowano do stopnia majora dowódcę kompanii – Karola Kazimierza Kosteckiego. Mural i tablicę ufundował Oddział IPN Rzeszów. W wydarzeniu udział wzięli kombatanci i ich rodziny, mieszkańcy Narola oraz przedstawiciele władz – 24 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego i święto Wojsk Obrony Terytorialnej / Po mszy św. w kościele Świętego Krzyża zebrani udali się pod pomnik Żołnierzy Armii Krajowej Okręgu Rzeszów, gdzie odbyła się kolejna część obchodów. Po apelu pamięci nastąpiły przemówienia. Odznaczono żołnierzy 3. PBOT, a szef Gabinetu Politycznego MON wręczył mjr. Stefanowi Michalczakowi ps. „Brzoza” nominację na stopień podpułkownika. Złożono wiązanki kwiatów pod pomnikiem Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej – 27 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości:

- w Gwoźnicy Górnej odbyły się uroczyste obchody Narodowego Święta Niepodległości: msza św. w intencji ojczyzny w kościele parafialnym pw. św. Antoniego, apel pamięci, uroczyste odsłonięcie odrestaurowanego ze środków Oddziału pomnika ufundowanego przez mieszkańców w 1928 r., w 10. rocznicę odzyskania niepodległości. Po przemówieniach i złożeniu wieńców przed pomnikiem Odzyskania Niepodległości odbył się koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu Orkiestry Dętej z Niebylca – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- mszą św. w intencji ojczyzny w kościele farnym rozpoczęły się rzeszowskie obchody święta. Na pl. Wolności pod pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego dowódca Garnizonu Rzeszów złożył meldunek, zebrani odśpiewali hymn państwowy, nastąpiły przemówienia okolicznościowe, odbył się apel pamięci, rozbrzmiała salwa honorowa, złożono kwiaty pod pomnikiem marszałka. Odsłonięto tablicę pamiątkową z sylwetkami Ojców Niepodległości: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfatego i Ignacego Daszyńskiego, sfinansowaną ze środków Oddziału IPN Rzeszów. Sali Kolumnowej w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie nadano imię Ojców Niepodległości – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBUWiM.

#### **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

79. rocznica zbrodni w Parośli / Na cmentarzu Centralnym w Szczecinie odbyła się uroczystość pod pomnikiem Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947. Wydarzenie współorganizowane ze Stowarzyszeniem Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć – 9 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / Złożono kwiaty pod tablicą „Żołnierzom Armii Krajowej” z popiersiem gen. Leopolda Okulickiego, umieszczoną na gmachu Urzędu Miasta Szczecin. Na

cmentarzu Centralnym w Szczecinie odbył się apel poległych oraz ceremonia złożenia kwiatów pod pomnikiem Na Chwałę Armii Krajowej. W uroczystości udział wzięli żołnierze AK, władze wojewódzkie i samorządowe oraz służby mundurowe, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

130. rocznica urodzin gen. broni Stanisława Maczka / Na cmentarzu Centralnym w Szczecinie przy grobach żołnierzy 1. Dywizji Pancерnej odbyły się uroczystości rocznicowe – 31 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

82. rocznica zbrodni katyńskiej / na cmentarzu Centralnym w Szczecinie odbyły się uroczystości Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej, podczas których złożono kwiaty i zapalono znicze m.in. pod pomnikiem Krzyż Katyński oraz na grobie zmarłej w 2020 r. dr n. med. Ewy Gruner-Żarnocho, wieloletniej prezes Stowarzyszenia Katyń w Szczecinie – 13 kwietnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej / O godz. 4.45 na Międzynarodowym Cmentarzu Wojennym w Stargardzie odbyły się wojewódzkie obchody rocznicy z udziałem wojewody zachodniopomorskiego Zbigniewa Boguckiego, dyrektora Oddziału IPN Szczecin oraz prezydenta Stargardu Rafała Zająca – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

80. rocznica utworzenia NSZ / W katedrze pw. św. Jakuba Apostoła w Szczecinie odbyły się uroczystości rocznicowe, w których wzięła udział delegacja pracowników OBEN – 10 września. Odpowiedzialne: OBEN.

83. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Złożono kwiaty pod tablicą „Żołnierzom Armii Krajowej” umieszczoną na gmachu Urzędu Miasta Szczecin. W składzie delegacji znalazł się m.in. prezydent Szczecina Piotr Krzystek. Oficjalna część obchodów, z apelem pamięci oraz modlitwą w intencji twórców i działaczy Polskiego Państwa Podziemnego, odbyła się pod pomnikiem Na Chwałę Armii Krajowej na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Udział w nich wzięli m.in. wicewojewoda Mateusz Wagemann oraz zastępca prezydenta Szczecina Daniel Wacinkiewicz. Złożono kwiaty w kaplicy Armii Krajowej w bazylice archikatedralnej pw. św. Jakuba Apostoła. Uroczystość zorganizowana przez pracowników OBUWiM – 27 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Upamiętnienie ofiar stanu wojennego w ramach ogólnopolskiej inicjatywy „Zapal Światło Wolności” – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

41. rocznica pacyfikacji KWK „Wujek” / Przy grobie Jana Stawisińskiego w Koszalinie odbyły się uroczystości upamiętniające poległych górników – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM, Delegatura IPN w Koszalinie.

52. rocznica Grudnia '70:

- oddanie hołdu przy grobach ofiar Grudnia '70 oraz odsłonięcie pomnika Ofiar Rewolty Grudniowej na cmentarzu Centralnym w Szczecinie – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- udział zastępcy naczelnika OBL w odsłonięciu na cmentarzu komunalnym w Polanicy-Zdroju nowego pomnika nagrobnego Romana Kużaka, ofiary Grudnia '70. Odpowiedzialne: OBL.

#### **Delegatura IPN w Koszalinie**

42. rocznica podpisania porozumień sierpniowych / Złożenie kwiatów pod tablicą na budynku PKP w Koszalinie oraz pod pomnikiem św. Jana Pawła II – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie.



83. rocznica wybuchu II wojny światowej / Uroczystości upamiętniające żołnierzy z Westerplatte, złożenie kwiatów m.in. pod pomnikiem marsz. Józefa Piłsudskiego w Koszalinie oraz na grobach żołnierzy Westerplatte: Michała Pryczka w Wierchowiu i Jana Kruczyka w Staniewicach – 1 września. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / pracownik Delegatury uczestniczył w mszy św. w intencji ofiar stanu wojennego – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie.

### ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

87. rocznica akcji bojowej „Kutschera” / W Warszawie oddano hołd żołnierzom oddziału specjalnego Kedywu Komendy Głównej AK „Pegaz”, uczestnikom akcji bojowej, podczas której polskie podziemie wykonało wyrok na dowódcy SS i policji dystryktu warszawskiego GG gen. Franzu Kutscherze. Organizatorami obchodów były Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Społeczny Komitet Opieki nad Grobami Poległych Żołnierzy Batalionu „Zośka”. W uroczystościach wziął udział wicedyrektor Oddziału IPN Warszawa – 1 lutego. Odpowiedzialny: OIPN.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK:

- 14 lutego IPN zorganizował w całej Polsce akcję billboardową, która miała przypomnieć o kluczowych, a coraz mniej znanych faktach dotyczących AK. Oddział włączył się w tę akcję, prezentując 4 bilbordy na ulicach wylotowych z Pruszkowa, Jabłonnej, Płońska i Nowych Igań do Warszawy – 1–28 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- prezentacja grafiki oraz spotu promującego debatę online „Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie” na ekranach cyfrowych w pociągach Express Intercity Premium (ED250) oraz InterCity (ED160 i ED161) – 9–14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- siatki edukacyjne prezentowane na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu – 25 stycznia – 6 lutego. Odpowiedzialne: OBEN;
- dyskusja online „Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie” z udziałem dr. Andrzeja Chmielara, dr. Bartłomieja Szyrowskiego, naczelnika OBUWiM Kraków, p.o. dyrektora OIPN Warszawa i pracownika OBBH Warszawa, której celem było wyważone spojrzenie na węzłowe zagadnienia związane z działaniem tej wielkiej struktury niepodległościowej. Dyskusja dostępna jest na IPNtv – 10 lutego. Odpowiedzialne: OBBH, OIPN;
- zorganizowano konkurs fotograficzny „Chwała nieśmiertelna bohaterom AK” oraz adresowany do uczniów szkół podstawowych z Mazowsza konkurs „Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie”, którego celem było poszerzenie wiedzy o AK wśród młodego pokolenia Polaków oraz pogłębienie zainteresowania najnowszą historią Polski. Konkurs miał charakter dwuetapowy; w pierwszym uczestnicy rozwiązali test (pytania otwarte i zamknięte) wiedzy o AK, w drugim – przedstawili prezentację dotyczącą wybranego żołnierza AK z terenu ich zamieszkania. 5 kwietnia w Izbie Pamięci Strzelecka 8 odbył się drugi etap i finał konkursu. Wyłoniono trzech laureatów, którzy oprócz nagród otrzymali dodatkowe punkty przy rekrutacji do szkoły ponadpodstawowej. Odpowiedzialne: OBEN;
- w lutym przed kościołem pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Grodzisku Mazowieckim przy ul. Piaskowej prezentowano wystawę plenerową *Armia Krajowa* przygotowaną przez OBEN. W dzielnicy Warszawa-Włochy od 14 do 28 lutego pokazywano grafiki edukacyjne dotyczące najważniejszych faktów z historii AK, zaprezentowano również wystawę biograficzną *Kazimierz Sosnkowski* (materiały dostępne na stronie IPN). Przygotowano krótki spot edukacyjny zapowiadający dyskusję o AK oraz film edukacyjny *Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie* (obydwie produkcje dostępne na IPNtv). Odpowiedzialne: OBEN, OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- uroczystość odsłonięcia w Zakroczymiu tablicy upamiętniającej Stefana Szmakfefera, odznaczonego pośmiertnie przez prezydenta RP Andrzeja Dudę Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia

- Polski oraz awansowanego decyzją ministra obrony narodowej do stopnia podpułkownika: msza św. w kościele pw. św. Wawrzyńca w klasztorze Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów przy ul. o. Honorata Koźmińskiego 36, w miejscu, w którym po kapitulacji Warszawy w 1939 r. Stefan Szmakfefer ukrywał się przez blisko dwa lata; odsłonięcie tablicy i przekazanie rodzinie orderu oraz aktu mianowania na stopień podpułkownika. W uroczystości udział wzięli członkowie rodziny Stefana Szmakfefera, przedstawiciele IPN, Kancelarii Prezydenta RP, MON oraz Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, a także burmistrz Zakroczymia, kapucyni i mieszkańcy miasta. Tablica została ufundowana ze środków OBUWiM Warszawa – 20 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM, OIPN;
- dyskusja online *Ruch Oporu Armii Krajowej*, podczas której omówiono najnowszą publikację Oddziału IPN Warszawa *Ruch Oporu Armii Krajowej – dzika gałąź AK*. Udział wzięli: p.o. dyrektor Oddziału, pracownik OBBH oraz prowadzący red. Rafał Dudkiewicz (nagranie dostępne na IPNtv) – 25 lutego. Odpowiedzialne: OBBH;
  - uroczystość w hołdzie ofiarom komunistycznych represji – przed dawnym aresztem Informacji Wojskowej przy ul. Świerszcza 2 złożono kwiaty pod tablicą upamiętniającą osoby więzione i torturowane. W imieniu IPN wiązanekę złożyli zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk oraz pracownik OIPN – 25 lutego. Odpowiedzialne: OBEN, OIPN;
  - wystawa *Ocal naszego Tatusia! Listy dzieci Żołnierzy Wyklętych do Bolesława Bieruta*, prezentowana w galerii plenerowej Ministerstwa Sprawiedliwości, przygotowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Archiwum Akt Nowych i IPN. Oddział przygotował materiały dla uczestników i gości wydarzenia oraz uczestniczył w otwarciu wystawy – od 26 lutego. Odpowiedzialny: OIPN;
  - OBEN przygotował okolicznościowe siatki edukacyjne, prezentowane od 27 lutego przez prawie miesiąc na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 25. Przedstawiały wizerunki Danuty Siedzikówny ps. „Inka”, kpt. Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc” i Kazimierza Kamińskiego ps. „Huzar”. Odpowiedzialne: OBEN;
  - marsz na warszawskiej Pradze szlakiem miejsc kaźni Żołnierzy Wyklętych – rozpoczął się przy ul. Sierakowskiego 9 przy Szkole Podstawowej nr 395 im. Rotmistrza Witolda Pileckiego. Na trasie znalazły się: siedziba NKWD w latach 1944–1946, a następnie WUBP w latach 1946–1954 przy ul. Sierakowskiego; VIII LO im. Władysława IV; Trybunał Wojskowy Armii Czerwonej w latach 1944–1946 przy ul. Jagiellońskiej; dawna Kwatera Główna NKWD w Polsce, następnie WUBP (dziś: Izba Pamięci Strzelecka 8); dawny Wojskowy Trybunał Wojenny przy ul. 11 Listopada; pomnik Ku Czci Pomordowanych w Praskich Więzieniach 1944–1956 przy ul. Namysłowskiej. W każdym z punktów wystawione były warty, składano kwiaty i zapalono znicze, a pracownicy Izby Pamięci Strzelecka 8 opowiadali historię tych miejsc. Przy ul. Namysłowskiej z krótką prelekcją wystąpił naczelnik OBBH. Odpowiedzialne: OBBH, Izba Pamięci Strzelecka 8;
  - wykład online *Stefan Szmakfefer – człowiek widmo* o jednej z najmniej znanych postaci z kręgów dowódczych polskiej konspiracji niepodległościowej w okresie okupacji niemieckiej i sowieckiej po 1944 r. (Szmakfefer m.in. organizował wywiad AK na północnym Mazowszu, a w latach 1945–1947 położył wielkie zasługi dla formowania podziemnego ruchu niepodległościowego, tworząc Samoobronę Społeczną przekształconą w Ruch Oporu Armii Krajowej); wykład dostępny na IPNtv. Odpowiedzialne: OBBH, Izba Pamięci Strzelecka 8;
  - „Wyklęci z Łączki” – spacer po Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie z pracownikiem OBEN, który opowiadał o ofiarach terroru komunistycznego pochowanych na cmentarzu – zarówno tych, których szczątki zostały odnalezione i zidentyfikowane, jak i tych wciąż poszukiwanych – 1 marca. Odpowiedzialne: OBEN;
  - Oddział IPN Warszawa oraz Szkoła Podstawowa Integracyjna nr 317 im. Edmunda Bojanowskiego zaprosili wszystkich chętnych do rozegrania gry edukacyjnej na smartfony. Uczestniczyło 316 osób. Dla trzech, które zgromadziły największą liczbę punktów w danej kategorii wiekowej, przewidziano gry planszowe i publikacje IPN. Odpowiedzialne: OBEN;
  - wykład o Żołnierzach Wyklętych w ujęciu regionalnym wygłoszony w Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce – 4 marca. Odpowiedzialne: OBBH.

- odsłonięcie pomnika poświęconego polskim patriotom i żołnierzom podziemia niepodległościowego więzionym, przesłuchiwanym i torturowanym przez NKWD i UB na terenie Otwocka (m.in. w willech Alba i Wanda oraz w obozie NKWD nr 11 – punkcie przyjęć jeńców wojennych przy 1. Froncie Białoruskim Armii Czerwonej). Uroczystość odbyła się przed budynkiem Miejskiej Biblioteki Publicznej, przy skrzyżowaniu ul. Hożej i Andriollego w Otwocku, z udziałem przedstawicieli IPN, prezydenta i wiceprezydenta Otwocka, przewodniczącego Rady Miasta oraz posłów z okręgu. Poprowadziła ją msza św. w intencji ofiar stalinizmu odprawiona w kościele pw. św. Wincentego á Paulo. Dyrektor Oddziału wygłosił prelekcję. Upamiętnienie sfinansowane zostało ze środków OBUWiM – 15 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej:

- pracownik OBEN przeprowadził warsztaty edukacyjne „Śledztwo katyńskie” w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Miedzeszynie; młodzież poznała przyczyny i konsekwencje zbrodni katyńskiej oraz historię walki o pamięć o oficerach zamordowanych przez NKWD. Na podstawie odnalezionych przy szczątkach rzeczy osobistych uczniowie starali się zidentyfikować ofiary i poznać ich biografie – 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- konferencja naukowa „Operacja polska i zbrodni katyńska – dwa sowieckie ludobójstwa na Polakach” w auli Komendy Głównej Policji przy ul. Orkana 14. Współorganizatorzy: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie oraz Biuro Edukacji Historycznej – Muzeum Policji KGP; partner: Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Wydarzenie objęte honorowym patronatem ministra edukacji i nauki prof. Przemysława Czarnka. Naczelnik OBEN zaprezentował temat *Przestrzeń szkolna jako miejsce pamięci o zbrodniach sowieckich na Polakach* – 7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- gra miejska „Poznajmy historię Sadyby i jej mieszkańców – oficerów WP” w dawnym forcie IX Czerniaków (Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej); uczestnicy dowiedzieli się, jak żyli i kim byli oficerowie zamieszkujący warszawską Sadybę, a na trasie gry spotkali rekonstruktorów. Organizatorzy: OBEN Warszawa, Stowarzyszenie Grupa Historyczna „Zgrupowanie Radosław”, Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej, wolontariusze ze Szkoły Podstawowej nr 115 – 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- uroczyste odsłonięcia pomnika przy skwerze Ormiańskim w Warszawie, składającego się z tablicy pamiątkowej oraz 18 dębów kolumnowych, upamiętniającego 18 oficerów WP, którzy zginęli w Katyniu i Charkowie. W uroczystości wzięli udział m.in. dyrektor Muzeum Katyńskiego, burmistrz dzielnicy Mokotów, prezes Stowarzyszenia Rodzina Katyńska w Warszawie, rodziny zamordowanych oficerów i mieszkańcy Warszawy. Naczelnik OBEN wygłosił prelekcję o zbrodni katyńskiej – 9 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- prezentacja plenerowej wystawy elementarnej *Zbrodnia katyńska 1940* m.in. przed willą Jasny Dom przy ul. Świerszcza 2, w areszcie śledczym w Białołęce i w Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce. W Grodzisku Mazowieckim pokazano wystawę elementarną IPN *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945*. Odpowiedzialne: OBEN;
- p.o. dyrektor Oddziału wziął udział w obchodach rocznicy zbrodni katyńskiej w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie – 22 kwietnia. Odpowiedzialny: OIPN.

79. rocznica Powstania w getcie warszawskim / Z okazji obchodów rocznicowych pracownik OBBH wygłosił referat online Żydowskie getto w Warszawie okupowanej przez Niemców. Przyczynę do współczesnych nieporozumień na temat historii relacji polsko-żydowskich (wykład dostępny na IPNtv). Odpowiedzialne: OBBH.

80. rocznica rozpoczęcia Akcji „Reinhardt” i 80. rocznica śmierci Janusza Korczaka:

- spacer edukacyjny „Getto warszawskie. Śladami Janusza Korczaka” oraz warsztaty online dla nauczycieli „Losy dzieci w getcie warszawskim”, w których wzięło udział 40 osób – 3 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

- materiały edukacyjne dla nauczycieli *Co to jest wojna? Dzieci w getcie warszawskim*, zawierające teksty źródłowe, utwory literackie i zestawy zadań, które można wykorzystać na lekcjach historii, języka polskiego i wychowawczych oraz podczas zajęć dodatkowych; publikacja jest próbą odpowiedzi na pytanie, jak z dziećmi i młodzieżą rozmawiać o wojnie. Odpowiedzialne: OBEN.
- biograficzna wystawa elementarna poświęcona Henrykowi Goldszmitowi – Januszowi Korczakowi, wybitnemu pedagogowi, wychowawcy, lekarzowi i pisarzowi, prezentowana na ogrodzeniu XLV LO im. Romualda Traugutta przy ul. Miłej 26 w Warszawie od 5 sierpnia do 15 września. Towarzyszy jej spot edukacyjny o Januszu Korczaku. Odpowiedzialne: OBEN.

33. rocznica wyborów parlamentarnych w Polsce w 1989 r. – prezentacja przygotowanych przez OBEN siatek edukacyjnych: *Polski rok 1989 – Bałtycki łańcuch wolności – Krwawy Bukareszt* na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 25 – od 12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego:

- wystawa elementarna *Cichociemni* prezentowana przed kościołem pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy przy ul. Piaskowej w Grodzisku Mazowieckim, przedstawiająca historię żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych w czasie II wojny światowej, którzy zgłosili się do służby specjalnej – lipiec–sierpień. Odpowiedzialne: OBEN, asystent prasowy;
- „Przed godziną »W«” – rodzinne spotkanie z historią w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – OBEN zorganizowało stoisko edukacyjne z ofertą edukacyjną skoncentrowaną wokół komiksów z serii „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939–1946” – 30–31 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
- wpinki okolicznościowe „Harcerska Poczta Polowa” – lipiec. Odpowiedzialne: OBEN;
- wystawa okolicznościowa *Powstanie Warszawskie 1944. Bitwa o Polskę* prezentowana przed willą Jasny Dom w dzielnicy Warszawa-Włochy – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- wykład w ramach „Pokoju na Twitterze” na temat Powstania Warszawskiego. Asystentka prasowa Oddziału udostępniała na profilu materiały (grafiki, artykuły, nagrania itp.) związane z Powstaniem – 2 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN, asystent prasowy.

83. rocznica podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow / Na skwerze Hoovera przy Krakowskim Przedmieściu została otwarta wystawa plenerowa *Pakt zbrodniarzy* w polsko-angielskiej wersji językowej, przygotowana przez pracowników Oddziału. Otwarcia dokonał prezes dr Karol Nawrocki wraz z dyrektorem Oddziału. W wydarzeniu uczestniczyły media, dzięki którym przekaz za pośrednictwem telewizji, radia, gazet i portali internetowych dotarł do szerokiego grona odbiorców w kraju i za granicą. Pomogły w tym specjalnie przygotowane spoty związane z wystawą oraz kampania reklamowa w warszawskich tramwajach i citylightach – 22 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

103. rocznica wybuchu Powstania Sejneńskiego / Udział OBEN w uroczystościach rocznicowych. Przy Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie został wygłoszony okolicznościowy wykład – 27 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

83. rocznica agresji Niemiec i ZSRS na Polskę:

- dla upamiętnienia tragicznych wydarzeń z lat 1939–1945 OBEN przygotował wystawę plenerową *Pakt zbrodniarzy*, prezentowaną na skwerze Hoovera (22 sierpnia – 12 września) oraz na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego (17–30 września). Odpowiedzialny: OIPN.
- w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki pokazano wystawę *Ukradzione dzieciństwo*, a na ogrodzeniu XLV Liceum Ogólnokształcącego im. Romualda Traugutta – ekspozycję *Janusz Korczak. Henryk Goldszmit* – 1–23 września. Odpowiedzialne: OBEN;

- 17 września podczas Jesiennych Targów Książki w Arkadach Kubickiego w Warszawie przeprowadzono dyskusję o albumie *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*. Kolejne spotkanie na ten temat odbyło się w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie 23 września. Odpowiedzialny: OIPN;
- spacer edukacyjny „Czarna Niedziela. 17 września 1939 w Warszawie”, przenoszący uczestników w czasie na ulice oblężonej Warszawy – do dnia, w którym Stalin zaatakował Polskę. Tłem narracji były miejsca ostrzelane przez Niemców owego dnia, nazwanego później „czarną niedzielą”. Spacer zorganizowany przez pracownika OBEN rozpoczął się na pl. Zamkowym. Przygotowano materiały edukacyjne dla nauczycieli *Losy dzieci pod okupacją sowiecką – 17 września*. Odpowiedzialne: OBEN;
- w kwaterze wojennej cmentarza w Legionowie odsłonięto tablicę poświęconą Karolowi Szwedowskiemu – uczestnikowi obrony Westerplatte. W uroczystości udział wzięli dyrektor BUWiM, wicedyrektor Oddziału, naczelnik OBUWiM, prezydent Legionowa Roman Smogorzewski, przedstawiciele Rady Miasta Legionowa oraz Rady Powiatu Legionowskiego, przedstawiciele szkół i przedszkoli, wojska, policji oraz Straży Miejskiej, a także wnukowie i prawnukowie Karola Szwedowskiego. Proboszcz parafii pw. św. Jana Kantego w Legionowie ks. Grzegorz Kownacki poświęcił tablicę, a dyrektor Muzeum Historycznego w Legionowie dr hab. Jacek Szczepański opowiedział o Karolu Szwedowskim. Budowa nowego nagrobka została sfinansowana ze środków OBUWiM – 12 września. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- uroczystości upamiętniające żołnierzy z Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte, którzy w 1939 r. stawiali bohaterski opór niemieckiej agresji. Wicedyrektor Oddziału i przedstawiciele OBUWiM złożyli kwiaty na grobie chor. Jana Gryczmana na cmentarzu Bródnowskim oraz na grobie por. Stefana Ludwika Grodeckiego na cmentarzu Powązkowskim. Odpowiedzialne: OBUWiM.

78. rocznica zajęcia warszawskiej Pragi przez Armię Czerwoną / Izba Pamięci Strzelecka 8 i Stowarzyszenie Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury zorganizowały uroczystości rocznicowe: wykład *VI Obwód Praga AK w Powstaniu Warszawskim*, zwiedzanie piwnic przy Strzeleckiej 8, złożenie kwiatów przed tablicą poświęconą więźniom WUBP, umieszczoną na kamienicy przy ul. Strzeleckiej 8, przez dyrektora Oddziału i kierowniczkę Izby Pamięci. Centralnym punktem obchodów była msza św. w kościele pw. Matki Bożej Loretańskiej w intencji osób zamordowanych i zadreńczonych przez NKWD i UB w katowniach praskich. Złożono kwiaty przed tablicami na budynkach przy ul. Cyryla i Metodego i ul. Sierakowskiego upamiętniającymi więzionych i zamordowanych przez NKWD i UB. W uroczystościach wzięli udział rekonstruktorzy z Towarzystwa Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury. Patronat medialny: Radio Warszawa – 14 września. Odpowiedzialne: OBBH.

38. rocznica zamordowania ks. Jerzego Popiełuszki / Spacer edukacyjny po Żoliborzu – dzielnicy, w której ks. Popiełuszko sprawował posługę, trasą spod pomnika rtm. Witolda Pileckiego w al. Wojska Polskiego do Cytadeli Warszawskiej. Uczestnicy odwiedzili miejsca ważne dla opozycji czasów PRL i wysłuchali opowieści o postaciach, które mieszkały na Żoliborzu. Zapalono znicze przed pomnikiem rtm. Pileckiego, złożono kwiaty przy grobie bł. ks. Jerzego Popiełuszki – 29 października. Odpowiedzialne: OBEN.

100. rocznica zamachu na prezydenta RP Gabriela Narutowicza / w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „II RP: cienie i blaski. Próba bilansu z perspektywy stulecia”. Organizatorzy podjęli wysiłek obiektywnego i otwartego spojrzenia na bilans II RP – 8 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości:

- materiały edukacyjno-promocyjne *Obchody uroczystości patriotycznych w II Rzeczypospolitej 1918–1939*, zawierające bogaty materiał ikonograficzny obrazujący obchody świąt narodowych,

- rocznic państwowych, spontaniczne zabawy w wolnym kraju, ale i uroczystości żałobne ku czci szczególnie zasłużonych Polaków. Na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie zaprezentowano siatki z wizerunkami Ojców Niepodległości: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego i Ignacego Jana Paderewskiego. W szkołach województwa mazowieckiego przeprowadzono wykłady, lekcje i szkolenia na temat odzyskania przez Polskę niepodległości. Pracownicy wzięli udział w koncertach okolicznościowych oraz objęli patronatem szkoły z województwa mazowieckiego i udzielili im wsparcia merytorycznego, a także rzeczowego. Odpowiedzialne: OBEN;
- przy Strzeleckiej 8 zorganizowano spotkanie muzyczne *Strzelecka 8 śpiewa dla Niepodległej*; poprowadził je konferansjer muzyczny i śpiewak operowy. Wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych miało charakter otwarty i spotkało się z dużym zainteresowaniem. Odpowiedzialne: OBBH;
  - w Katedrze Polskokatolickiej św. Ducha w Warszawie podczas dorocznego święta 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego odsłonięto tablicę poświęconą marsz. Józefowi Piłsudskiemu. Oryginalna tablica, umieszczona w świątyni w 1935 r., zaginęła w latach czterdziestych XX w. OBUWiM wykonało jej replikę. W ceremonii uczestniczyli: dowódca Garnizonu Warszawa gen. bryg. Tomasz Dominikowski, wicedyrektor Oddziału i proboszcz parafii Kościoła Polskokatolickiego ks. Henryk Dąbrowski. Odprawiono mszę św., okolicznościowe przemówienie wygłosił dowódca 1. Batalionu Kawalerii Powietrznej z Leżnicy Wielkiej, dziedziczącej tradycję 1. Pułku Szwoleżerów. Obecny był poczet sztandarowy Szwadronu Reprezentacyjnego WP oraz Stowarzyszenia 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego. Upamiętnienie zostało sfinansowane ze środków OBUWiM – 11 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

41. rocznica wprowadzenia w Polsce stanu wojennego / W Izbie Pamięci Strzelecka 8 odbył się koncert *Emil Barchański – przywrócony pamięci* upamiętniający najmłodszą ofiarę stanu wojennego. Wykonano piosenki Jacka Kaczmarskiego i utwory przygotowane przez Leszka Czajkowskiego – kompozytora, poetę i piosenkarza, szkolnego kolegę Emila Barchańskiego – oraz Dominikę Świątek, wokalistkę, kompozytorkę i autorkę tekstów. Pracownik OBEN wygłosił wykład. Przypomniano film o Emilu Barchańskim, który był pokazywany w mediach społecznościowych Oddziału. Dla uczniów województwa mazowieckiego przygotowano cykl warsztatów o tematyce związanej ze stanem wojennym – 16 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

### ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / W księgarni IPN we Wrocławiu zaprezentowano dioramę finalizującą warsztaty modelarskie i nawiązującą do 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. Miała ona odwzorować pacyfikację Wrocławskich Zakładów Maszyn Budowlanych „Fadroma” przy ul. Grabiszyńskiej przeprowadzoną w nocy z 17 na 18 grudnia 1981 r., powstała przy udziale uczestników warsztatów – 21 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN.

75. rocznica śmierci Alojzego Piaskowskiego ps. „Tornado”, „Drukarz”, żołnierza AK i Konspiracyjnego Związku Harcerstwa Polskiego „Odra” w Nowej Soli, 17-letniej ofiary zbrodni komunistycznej. Został stracony w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu i pochowany na cmentarzu Osobowickim, gdzie odbyły się uroczystości – 22 stycznia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

159. rocznica wybuchu Powstania Styczniowego / Delegacja OBUWiM z przedstawicielami władz wojewódzkich, miejskich, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz wojska uczciła rocznicę przed tablicą poświęconą studentom Uniwersytetu Wrocławskiego uczestniczącym w zrywie niepodległościowym – 23 stycznia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK:
- 23 stycznia w parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego we Wrocławiu została odprawiona msza św. w intencji żyjących i zmarłych żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. Pod tablicą poświę-

coną Dywizji, przy asyście wojskowej wystawionej przez 16. Dolnośląską Brygadę Obrony Terytorialnej, zostały złożone wiązanki kwiatów przez żołnierzy Dywizji, przedstawiciele władz miasta, środowiska kresowe. Organizatorem uroczystości było środowisko wrocławskie żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej. IPN był reprezentowany przez pracownika OBEN. Odpowiedzialne: OBEN;

- Oddział zorganizował uroczystości przed Pomnikiem Żołnierzy Armii Krajowej na cmentarzu Świętej Rodziny we Wrocławiu w obecności kombatantów, władz wojewódzkich, wojska i środowisk kultywujących pamięć o AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.
- quiz historyczny online „Co ty wiesz o AK?!” w aplikacji Kahoot! złożony z 30 pytań, przybliżający wydarzenia i postaci związane z AK. Zwycięzcy konkursu otrzymali nagrody w postaci książek, gier planszowych i broszur – 17–18 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych (8–11, 12–15 i powyżej 16 lat). Zadaniem uczestników było sklejenie modeli żołnierzy AK. Warsztaty odbyły się w lokalu Bolter Cafe we Wrocławiu – 22–24 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- wydanie reprintu unikatowej pozycji Bohdana Kwiatkowskiego *Sabotaż i dywersja* (1949), I tomu „Biblioteczki Żołnierza AK” publikowanej przez londyńską Bellonę. Reprint został opatrzony komentarzem pracownika OBBH. Odpowiedzialne: OBBH.
- uroczysta przysięga wojskowa żołnierzy 16. Dolnośląskiej Brygady Obrony Terytorialnej im. Ludwika Marszałka – Oddział zapewnił obsługę techniczną: platformę LED i transmisję na żywo – 27 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

82. rocznica pierwszej masowej deportacji w głąb ZSRS / Uroczystości przed wrocławskim pomnikiem Zesłańcom Sybiru na pl. Strzeleckim – 10 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

30. rocznica śmierci płk. Witolda Sztarka / Uroczystości rocznicowe na cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu przy grobie płk Sztarka, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej i kampanii polskiej 1939 r., kawalera Orderu Virtuti Militari. Na grobie pułkownika zostały złożone wieńce i zapalone znicze – 22 lutego. Odpowiedzialne: OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Umieszczono tabliczki memoratywne na rondzie Żołnierzy Wyklętych w Oleśnicy. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Miastem Oleśnica, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Obwód Oleśnica – 1 marca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

84. rocznica ogłoszenia Pięciu Prawd Polaków spod Znak Rodła i 100. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech / 6 marca na Ostrowie Tumskim we Wrocławiu odbyły się uroczystości, w których wziął udział pracownik OBEN. Ponadto OBEN koordynował techniczne przygotowanie znaczka wraz z załącznikiem upamiętniającym 100-lecie Związku Polaków w Niemczech. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica pojawienia się na ulicach Warszawy znaku Polski Walczącej:

- 20 marca OBUWiM oraz Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów AK obchodziły 80. rocznicę powstania symbolu w ramach projektu edukacyjno-memoratywnego „Rozkodować AK”. Znak Polski Walczącej wpisany jest w logo Rodziny Szkół powstałej przed piętnastu laty. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- quiz historyczny online „Znaki polskie” w aplikacji Kahoot! złożony z 30 pytań. Uczestnicy musieli wykazać się znajomością logotypów związanych z najnowszą historią Polski oraz wiedzą na temat instytucji, organizacji, partii politycznych i zasłużonych oddziałów wojskowych. Zwycięzcy otrzymali nagrody w postaci gier planszowych, kubków i broszur IPN – 24–25 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

82. rocznica zbrodni katyńskiej / Podczas uroczystości w Świdnicy pracownik OBEN zabrał głos i złożył kwiaty pod pomnikiem oraz dębem katyńskim na pl. św. Małgorzaty. Wydarzenie zorganizowa-

ne przez Świdnickie Stowarzyszenie Patriotyczne, Świdnicki Oddział Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Hufiec ZHP im. Szarych Szeregów w Świdnicy, Młodzieżowy Dom Kultury w Świdnicy – 12 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica ewakuacji Armii Polskiej z ZSRS / Warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii 2022” poświęcone historii 2. Korpusu Polskiego. Tematem pierwszych zajęć (29–31 marca) była Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich. Podczas zajęć dla najmłodszych przeprowadzono quiz historyczny. Pracownik OBBH przedstawił wstęp merytoryczny dla grupy w wieku powyżej 16 lat. Tematem drugich zajęć (25–28 kwietnia) była geneza Armii Polskiej na Wschodzie. „Modele powstałe z historii” zostały włączone w projekt centralny „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Odpowiedzialne: OBEN.

10. rocznica śmierci płk. Jerzego Woźniaka / Oddział IPN wraz z Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim zorganizował uroczystości rocznicowe na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. Grób płk. Woźniaka oznaczono insygnium „Ojczyzna Swemu Obrońcy”. Wydarzenie odbyło się w ramach wspólnie prowadzonego od kilku lat projektu „Ocalamy” – 10 kwietnia. Odpowiedzialny: OIPN.

231. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja / W Saloniku Trzech Muz pracownik OBEN wygłosił wykład dotyczący ustanowienia Konstytucji – 3 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica przekształcenia ZWZ w AK / Kontynuowano cykl „Spotkań z Historią” dla osadzonych w Areszcie Śledczym we Wrocławiu; odbyły się wykłady: *Zakonspirowane siły zbrojne Polskiego Państwa Podziemnego ZWZ/AK w latach drugiej wojny światowej* z prezentacją edukacyjnego filmu dokumentalnego wyprodukowanego przez OBEN *Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie* (13 maja), *„Akcja Burza” – operacja wojskowa AK w końcowej fazie okupacji niemieckiej* z prezentacją filmu dokumentalnego *Partyzanci spod Łysicy* (10 czerwca). Odpowiedzialne: OBEN.

74. rocznica śmierci rtm. Witolda Pileckiego / Pod pomnikiem rtm. Pileckiego harcerze zapalili 40 przygotowanych przez OBEN biało-czerwonych zniczy ułożonych w znak Polski Walczącej. Spotkanie odbyło się 25 maja o godz. 21.30 dla upamiętnienia godziny wykonania wyroku śmierci na Witoldzie Pileckim. Odpowiedzialne: OBUWiM, OBEN.

78. rocznica bitwy pod Monte Cassino / Warsztaty „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych. Zadaniem uczestników było sklejenie modeli żołnierzy 2. Korpusu Polskiego. W czasie zajęć wykorzystano również quiz, który sprawdził wiedzę na temat udziału polskich oddziałów w kampanii włoskiej. Wydarzenie współorganizowane przez Towarzystwo Edukacji Historycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis” oraz Koło Naukowe Historyków Wojskowości Uniwersytetu Wrocławskiego – 23–26 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

77. rocznica zakończenia II wojny światowej / Uroczyste obchody na Cmentarzu Żołnierzy Polskich na wrocławskim Oporowie, zorganizowane przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki i Garnizon Wrocław – 8 maja. Odpowiedzialne: OBUWiM.

100. rocznica powołania Związku Polaków w Niemczech / Finał konkursu plastycznego dotyczącego historii Związku Polaków w Niemczech – 19 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

79. rocznica alianckiej inwazji na Włochy / Cykl rekonstrukcji bitew historycznych „Włoski gambit – Włochy 1943”: walk o Sycylię (25 maja), operacji „Avalanche” (1 czerwca) oraz bitwy o Termoli (8 czerwca). Gry zostały poprzedzone prelekcjami historycznymi. Ważną częścią projektu była publikacja na Facebooku Oddziału trzech tekstów związanych z polskimi wątkami walk prowadzonych we Włoszech w latach 1943–1945. Wydarzenie współorganizowane przez Towarzystwo Edukacji Histo-



rycznej i Patriotycznej „Semper Fidelis” oraz Koło Naukowe Historyków Wojskowości Uniwersytetu Wrocławskiego Odpowiedzialne: OBEN.

40. rocznica powstania Solidarności Walczącej:

- 2 czerwca zainaugurowano obchody rocznicowe w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim. Złożono kwiaty pod zaprojektowaną i ufundowaną przez IPN tablicą poświęconą przywódcy Solidarności Walczącej Kornelowi Morawieckiemu, a także na cmentarzu Osobowickim na grobie Jana Maksymiliana Sokołowskiego, działacza konspiracyjnej struktury wydawniczej RKS Solidarność i Solidarności Walczącej, żołnierza Legionów Polskich i AK. 11 czerwca odbyły się uroczystości pod pomnikiem Kornela Morawieckiego na skwerze jego imienia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- zaprezentowano najnowszą publikację *Wolni i solidarni. Solidarność Walcząca na Dolnym Śląsku w Encyklopedii Solidarności*; wręczono książkę działaczom Solidarności Walczącej, odbyła się dyskusja panelowa – 10 czerwca. Odpowiedzialne: OBBH;
- quiz historyczny online „Solidarność Walcząca” w aplikacji Kahoot!. Jego uczestnicy musieli odpowiedzieć na 27 pytań i wykazać się wiedzą o początkach, najważniejszych działaczach i sferach działalności Solidarności Walczącej, o dziejach opozycji demokratycznej lat osiemdziesiątych oraz historii Polski ostatniej dekady PRL. Zwycięzcy otrzymali nagrody w postaci zestawów książek IPN poświęconych SW – 27–28 lipca. Odpowiedzialne: OBEN;
- w związku z obchodami 40. rocznicy zbrodni lubińskiej OBBH we współpracy ze Stowarzyszeniem Opozycji Antykomunistycznej Zagłębia Miedziowego oraz Gminą Polkowice zorganizowało w Centrum Kultury w Polkowicach konferencję „Uczestnicy niezależnego obiegu wydawniczego w Zagłębiu Miedziowym 1980–1990”. Obrady poprzedziła uroczystość wręczenia przez prezesa IPN Krzyży Wolności i Solidarności czterem działaczom opozycji antykomunistycznej. Wygłoszono dwa referaty, odbyła się dyskusja panelowa z udziałem uczestników ruchu wydawniczego: Jarosława Hładczuka, Franciszka Kamińskiego, Jerzego Osickiego i Stanisława Pierzchały, której moderatorem był pracownik OBBH („Autorzy, wydawcy, drukarze i organizatorzy nielegalnego druku w Zagłębiu Miedziowym po 13 grudnia 1981 r.”) – 29 sierpnia. Odpowiedzialne: OBBH.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady oraz 66. rocznica przybycia pierwszego masowego transportu więźniów do KL Auschwitz / Delegacja Oddziału wzięła udział w uroczystościach upamiętniających ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych w Muzeum Gross-Rosen – 14 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica walk o Linie Gotów / Warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” zorganizowane od 20 do 23 czerwca dla trzech grup wiekowych. Zadaniem uczestników było sklejenie modeli czołgu Sherman, który był na wyposażeniu jednostek 2. Korpusu Polskiego. W czasie zajęć wykorzystano również quiz związany tematycznie z udziałem Polaków w walkach o Linie Gotów. Odpowiedzialne: OBEN.

77. rocznica bitwy o Okinawę / Cykl rekonstrukcji bitew historycznych „Ostatni żabi skok – Okinawa 1945”. Rekonstrukcje zostały poprzedzone fachowymi prelekcjami historycznymi. Ważną częścią projektu była publikacja na portalu Facebook Oddziału trzech tekstów opisujących polskie akcenty walk amerykańsko-japońskich podczas II wojny światowej – 21 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

81. rocznica zamordowania polskich profesorów we Lwowie / Uroczystości pod pomnikiem Martyrologii Pomordowanych Profesorów na skwerze prof. Kazimierza Idaszewskiego przy pl. Grunwaldkim, gdzie złożono kwiaty – 4 lipca. Odpowiedzialne: OBUWiM.

78. rocznica bitwy o Ankonę / W związku z rocznicą zwycięstwa sił 2. Korpusu Polskiego PSZ w bitwie o Ankonę odbyło się spotkanie dla dzieci i młodzieży z cyklu „Wakacje z IPN”. Zajęcia otworzył wy-

kład rekonstruktora, następnie uczestnicy rozwiązywali quiz i wzięli udział w nieformalnym turnieju gry planszowej IPN „Miś Wojtek”. Najlepsi gracze otrzymali nagrody – 22 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego:

- „Powstanie Warszawskie. Bitwa o honor miasta” / Zajęcia w Przystanku Historia IPN we Wrocławiu w ramach cyklu edukacyjnego „Wakacje z IPN”. W programie wykłady, m.in. *Krzysztof Kamil Baczyński – legenda i rzeczywistość*, wspomnienia powstańców ze zbiorów Archiwum Historii Mówionej IPN oraz projekcje filmów, m.in. *Bitwa o honor miasta* – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- pod pomnikiem Witolda Pileckiego odbyły się uroczystości w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego – 1 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

102. rocznica bitwy warszawskiej:

- w Przystanku Historia IPN im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu odbyło się spotkanie z cyklu „Wakacje z IPN” poświęcone bitwie warszawskiej. Uczestnicy wysłuchali wykładu rekonstruktorów, rozwiązywali quiz „Na front!”, poznali zasady gier planszowych „Bitwa Warszawska” i „Niepodległa”. Uczestnicy quizu, którzy osiągnęli najlepszy wynik, otrzymali nagrody – 19 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- we Wrocławiu odbyły się uroczystości rocznicowe zorganizowane przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki i Garnizon Wrocław. IPN był reprezentowany przez dyrektora Oddziału – 19 sierpnia. Odpowiedzialny: OIPN.

90. rocznica urodzin Teresy Kadłuczki z wrocławskiego środowiska 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej / Pracownik OBEN wziął udział w obchodach urodzin Teresy Kadłuczki, córki Walentego Kościelaka ps. „Krawiec”, kowelskiego delegata rządu w czasie II wojny światowej – 16 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

70. rocznica śmierci Wiktora Komorowskiego / Na cmentarzu Osobowickim odbyły się uroczystości upamiętniające Wiktora Komorowskiego, asa lotnictwa w czasie I wojny światowej, kawalera Orderu Virtuti Militari, który z 4. eskadrą lotniczą przy V Dywizji Legionów uczestniczył w wyprawie kijowskiej. Zmarł w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, poddany komunistycznym represjom – 23 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

42. rocznica powstania NSZZ „Solidarność” / Delegacja OBUWiM uczestniczyła w uroczystościach na cmentarzu Grabiszyńskim przy grobach Kazimierza Michalczyka i Piotra Bednarza – legendarnych postaci dolnośląskiej Solidarności. Wydarzenie zorganizowane przez Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność” – 28 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

78. rocznica operacji „Olive” / Od 29 do 31 sierpnia oraz 1 września odbyły się warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych. Zadaniem uczestników było sklejenie gniazda ciężkiego karabinu maszynowego Vickers, który był na wyposażeniu 2. Korpusu Polskiego. Odpowiedzialne: OBEN.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej:

- uroczystości upamiętniające cywilne ofiary niemieckich nalotów we wrześniu 1939 r. odbyły się na terenie lotniska w Polskiej Nowej Wsi, przed tablicą memoratywną ufundowaną w 2019 r. przez IPN; wydarzenie współorganizowane przez wojewodę opolskiego, gminę Komprachcice, Aeroklub Opolski im. Lotników Powstania Warszawskiego – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- na cmentarzu Żołnierzy Polskich na Oporowie odbyły się obchody rocznicy zorganizowane przez Oddział, wojewodę dolnośląskiego oraz dowódcę Garnizonu Wrocław – 1 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

90. rocznica zwycięstwa Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury w konkursie Challenge oraz 90. rocznica śmierci obu lotników / Powstały kartonowe puzzle przestrzenne „RWD-6” przedstawiające model samolotu sportowego polskiej produkcji z 1932 r. w skali 1:50, opatrzone tekstem popularnonaukowym o losach obu pilotów oraz historii RWD-6. Puzzle wykonała firma Zen Terrain – 11 września. Odpowiedzialne: OBEN.

78. rocznica bitwy o Rimini / Warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych (8–11, 12–15 i powyżej 16 lat) oraz dla grupy mieszanej. Zadaniem uczestników było sklejenie modeli amerykańskiego czołgu Stuart, który był na wyposażeniu 2. Korpusu PSZ. Zajęcia składały się także z wykładów oraz quizów. Warsztaty odbyły się w Bolter Cafe – 19–22 września. Odpowiedzialne: OBEN.

80. rocznica powstania NSZ / Uroczystość umieszczenia insygnium „Ojczyzna Swemu Obrońcy” na grobie żołnierza NSZ sierż. Jana Dymka na cmentarzu Osobowickim – 20 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

83. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Uroczystości w Kaplicy Polskiego Państwa Podziemnego w kościele pw. św. Elżbiety we Wrocławiu, zorganizowane przez OBUWiM i Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – 25 września. Odpowiedzialne: OBUWiM.

77. rocznica bitwy o Bolonię / Warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych (8–11, 12–15 i powyżej 16 lat) oraz dla grupy mieszanej. Uczestnicy sklejali modele żołnierzy piechoty 2. Korpusu PSZ, wysłuchali wykładów oraz rozwiązywali quizy – Bolter Cafe, 17–20 października. Odpowiedzialne: OBEN.

108. rocznica bitwy I Brygady Legionów Polskich pod Laskami / Obchody rocznicowe w formie Turnieju Piłkarskiego im. ppłk. Jana Kruka-Śmigli, w którym udział wzięły drużyny piłkarskie czterech dolnośląskich jednostek wojskowych. Przygotowana przez Oddział oprawa historyczna obejmowała wystawę poświęconą patronowi turnieju, ulotkę informacyjną oraz wielkoformatowy baner prezentujący fotografie z epoki. Oddział ufundował puchary dla uczestników zawodów. Wydarzenie współorganizowane przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki i Dolnośląski Związek Piłki Nożnej – 21–22 października. Odpowiedzialne: OBEN.

90. rocznica powstania Znak Rodła / Uroczystości rocznicowe we wrocławskim ratuszu, m.in. wykład *Polonia w Breslau*. W uroczystościach wziął udział pracownik OBEN. Wydarzenie zorganizowane przez Fundację Rodzina Polaków spod znaku Rodła Wrocław – 6 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości:

- organizacja przedstawienia teatralnego w wykonaniu przedszkolaków dla działaczy Solidarności Walczącej z okazji Święta Niepodległości. Wydarzeniu towarzyszyła projekcja filmu *Cud nad Wisłą* – 8 listopada. Odpowiedzialny: Przystanek Historia IPN im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu;
- w Saloniku Trzech Muz we Wrocławiu pracownik OBEN wygłosił wykład *Stefan Wyszyński* z cyklu „Wielcy Polacy XX w.” – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
- w Centrum Kultury „Agora” we Wrocławiu odbył się festyn „Wolność kocham i rozumiem” zorganizowany we współpracy z ZHP. IPN miał swoje stoisko. Przeprowadzono rozgrywki w grze planszowej „303” (bitwa o Wielką Brytanię) – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;
- wydarzenie rocznicowe „Radosna parada niepodległości” zorganizowane przez Centrum Historii Zajezdnia przy koordynacji IPN oraz pod opieką harcerzy wolontariuszy czuwających nad bezpieczeństwem parady – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN;

- opracowano tegoroczny wizerunek orła Wojsk Powstańców Wielkopolskich, który widniał na medalu oraz materiałach edukacyjnych; na trasie marszu Wrocwalk Marathon Oddział przygotował stoisko promujące działalność IPN oraz materiały edukacyjne dla uczestników: krzyżówki o różnym stopniu trudności, kolorowanki dla najmłodszych, biało-czerwone balony i flagi, wydawnictwa IPN. Wydarzenie współorganizowane przez Urząd Miasta Wrocławia, Młodzieżowe Centrum Sportu we Wrocławiu – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

76. rocznica powstania Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia / Warsztaty modelarskie „Modele powstałe z historii” dla trzech grup wiekowych (8–11, 12–15 i powyżej 16 lat) oraz dla grupy mieszanej. Zadaniem uczestników było sklejenie modeli oficerów 2. Korpusu Polskiego PSZ: generała, młodszego oficera, medyka i oficera łączności. Zajęcia składały się także z wykładów oraz quizów – Bolter Cafe, 21–24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

100. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech / W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 15 we Wrocławiu odbyły się uroczystości rocznicowe, m.in. premiera wystawy *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech* – 29 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego:

- w Auli Politechniki Wrocławskiej odbył się koncert *13 grudnia roku pamiętnego...*, w programie były piosenki internowanych oraz zakazane ballady z okresu stanu wojennego i lat osiemdziesiątych autorstwa Jacka Kaczmarskiego, Jana Krzysztofa Kelusa, Leszka Wójtowicza, Jana Pietrzaka. Wydarzenie współorganizowane przez Politechnikę Wrocławską, NSZZ „Solidarność” Region Dolny Śląsk – 9 grudnia. Odpowiedzialny: Przystanek Historia IPN im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu;
- uroczystości pod tablicami na budynku Dozamelu przy ul. Fabrycznej upamiętniające legendarnego działacza Solidarności Piotra Bednarza oraz opór pracowników Dozamelu i sąsiednich zakładów przeciwko władzom i represjom stanu wojennego – 12 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- o godz. 19.30 pod katedrą pw. św. Jana Chrzciciela zapalono znicze upamiętniające ofiary stanu wojennego w Polsce – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN;
- złożono kwiaty pod tablicą upamiętniającą doc. Tadeusza Huskowskiego, matematyka, żołnierza AK batalionu „Zośka” w Powstaniu Warszawskim, działacza Solidarności; pod pomnikiem Wszystkim Współtwórcom, Obrońcom i Bohaterom Solidarności; pod tablicą pamięci Tadeusza Kosteckiego, ofiary stanu wojennego – 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM;
- promocja tomu 3 i 4 *Encyklopedii Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, połączona z wręczeniem publikacji działaczom Solidarności; wystąpienie pracownika OBBH *Historia NSZZ „Solidarność” Regionu Jeleniogórskiego na kartach Encyklopedii Solidarności*; w dyskusji nad książką udział wzięli dyrektor Oddziału i pracownik OBBH. Odbył się też koncert Jana Pietrzaka w Filharmonii Dolnośląskiej – Jelenia Góra, 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH, OIPN.

52. rocznica Grudnia '70 / Na cmentarzu komunalnym w Polanicy-Zdroju, przy mogile zastrzelonego w Szczecinie nauczyciela Romana Kużaka, odbyła się uroczystość upamiętniająca ofiary Grudnia '70. Odsłonięto nowy pomnik ufundowany przez Oddział – 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

41. rocznica pacyfikacji kopalni „Wujek” / Uroczystość przy tablicy upamiętniającej internowanych i represjonowanych w stanie wojennym na murze więzienia przy ul. Kleczkowskiej – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

100. rocznica zabójstwa prezydenta RP Gabriela Narutowicza / Prezentacja w przestrzeni internetowej broszury poświęconej mało znanym fragmentom życiorysu wybitnego inżyniera, przedsiębiorcy

i polityka odrodzonej Polski, pierwszego prezydenta RP Gabriela Narutowicza, zamordowanego w Warszawie – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

41. rocznica pacyfikacji Zakładów Górniczych „Rudna” / W Polkowicach odbyły się uroczyste obchody rocznicy pacyfikacji kopalni ZG Rudna, w których udział wziął dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu. Uczestnicy uroczystości złożyli kwiaty przy tablicy upamiętniającej strajk i pacyfikację kopalni. Główne uroczystości rocznicowe odbyły się w siedzibie ZG „Rudna”. Pracownik OBBH Wrocław przybliżył okoliczności strajku, odbył się także panel z udziałem uczestników protestu – 17 grudnia. Odpowiedzialne: OBBH.

104. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego / Uroczystości przy grobie powstańca wielkopolskiego Jana Kantego Dzierżykraj-Morawskiego na cmentarzu przy ul. Bujwida we Wrocławiu. Zapalono znicze „Ocalamy Pamięć” na grobach innych uczestników walk powstańczych – 27 grudnia. Odpowiedzialne: OBUWiM.

### Delegatura IPN w Opolu

82. rocznica pierwszej masowej deportacji Polaków w głąb Związku Sowieckiego / W Opolu obchodzone uroczystości upamiętniające deportowanych do ZSRS. Wydarzenie zorganizowane przez Koło Związku Sybiraków w Opolu – 13 lutego.

80. rocznica przemianowania ZWZ na AK / W Opolu odbyły się uroczystości rocznicowe, podczas których zapalono znicze pod pomnikiem Armii Krajowej. IPN reprezentowany był przez pracownika Delegatury. Organizatorzy obchodów: Opolski Urząd Wojewódzki i Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Opole – 14 lutego.

99. rocznica powstania I Dzielnicy Związku Polaków w Niemczech / Pod pomnikiem Bojowników o Polskość Śląska Opolskiego w Opolu odbyła się uroczystość zorganizowana przez Urząd Miasta w Opolu – 20 lutego.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych:

- pod pomnikiem Żołnierzy Niepodległościowego Podziemia w Opolu odbyły się uroczystości upamiętniające Żołnierzy Niezlomnych. Po okolicznościowych przemówieniach nastąpiło złożenie kwiatów – 1 marca;
- w Nyskim Domu Kultury odbyło się przedstawienie teatralne *Hiob '51* w reż. Jana Nowary, inspirowane życiem i tragiczną śmiercią ppłk. Łukasza Cieplińskiego, prezesa IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Wydarzenie współorganizowane przez Nyski Dom Kultury im. Wandy Pawlik, Starostwo Powiatowe w Nysie, Urząd Miejski w Nysie, Nyski Dom Kultury, Teatr im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie – 1 marca.

77. rocznica wyzwolenia Stalagu 344 Lamsdorf / Obchody połączone z otwarciem ekspozycji *Miejsce z blizną*. W Łambinowicach pod pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyły się uroczystości upamiętniające wyzwolenie Stalagu 344 Lamsdorf. Specjalnym gościem był prof. Piotr Gliński. Po okolicznościowych przemówieniach nastąpiło złożenie wieńców oraz zapalenie zniczy. Obecna była p.o. naczelnik Delegatury – 17 marca.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Przedstawiciele Delegatury zapalili znicze na grobie Szczepana Tokarza, który w latach 1942–1944 wraz z innymi żołnierzami polskimi obwodu AK Gródek Jagielloński zorganizował akcję ratowania komanda roboczego Żydów z rodatyckiego folwarku Marianówka; przygotowano cztery bunkry leśne dla żydowskich uciekinierów, których uzbrojono i zaopatrzone w żywność – 24 marca.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej:

- w Filharmonii Opolskiej odbył się koncert *Treny Katyńskie* jako wyraz hołdu dla Polaków zamordowanych w 1940 r. m.in. w Katyniu i Charkowie. Organizatorami przedsięwzięcia były m.in. Centralne Muzeum Jeńców Wojennych i Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – 11 kwietnia;
- pracownik Delegatury IPN w Opolu wziął udział w uroczystościach upamiętniających 82. rocznicę zbrodni katyńskiej, które odbyły się przy pomniku Ofiar Zbrodni Katyńskiej. Wydarzenie zorganizowane przez Stowarzyszenie Rodziny Katyńskiej w Opolu – 13 maja.

101. rocznica wybuchu III Powstania Śląskiego, obchody Dnia Flagi RP / Na Górze Świętej Anny odbyły się uroczystości wojewódzkie. IPN był reprezentowany przez naczelnika Delegatury. Wydarzenie zorganizowane przez Opolski Urząd Wojewódzki – 2 maja.

231. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja:

- główne obchody uchwalenia Konstytucji 3 maja w Opolu zorganizowano pod pomnikiem Bojowników o Polskość Śląska Opolskiego. Następnie odbyła się uroczysta sesja Rady Miasta. Wydarzenie zorganizowane przez Opolski Urząd Wojewódzki i Urząd Miasta w Opolu. IPN był reprezentowany przez naczelnika Delegatury – 3 maja;
- miejskie uroczystości rocznicowe zorganizowane przez Urząd Miasta w Nysie odbyły się przy pomniku Patriotów Polskich. Delegaturę reprezentował jej pracownik.

77. rocznica zakończenia II wojny światowej / Wojewódzkie obchody pod pomnikiem Bojowników o Polskość Śląska Opolskiego, zorganizowane przez Opolski Urząd Wojewódzki. Delegaturę reprezentował jej pracownik – 9 maja.

78. rocznica bitwy o Monte Cassino / W Opolu zaprezentowano dioramę historyczną, złożono kwiaty na grobie pierwszego dowódcy 4. Pułku Pancernego „Skorpion” oraz przed pomnikiem Bojowników o Polskość Śląska Opolskiego, gdzie odbył się apel pamięci. Delegatura była partnerem wydarzenia zorganizowanego przez Stowarzyszenie „Pancerny Skorpion” w Opolu oraz prezydenta Opola – 14 maja.

74. rocznica śmierci rtm. Witolda Pileckiego / Delegatura włączyła się w ogólnopolską akcję zapalania zniczy, jej pracownik zapalił znicz pod pomnikiem Żołnierzy Wyklętych w Opolu – 25 maja.

79. rocznica „krwawej niedzieli” na Wołyniu / Przy ratuszu w Opolu – pod tablicą upamiętniającą ofiary deportacji w głąb ZSRS – odbyły się uroczystości zorganizowane przez Opolski Urząd Wojewódzki. Delegaturę reprezentował jej pracownik – 11 lipca.

100. rocznica wkroczenia wojsk polskich na Górną Śląsk, Narodowy Dzień Powstań Śląskich / Na Górze Świętej Anny obchodzono po raz pierwszy Narodowy Dzień Powstań Śląskich. Wydarzenie zorganizowane przez Opolski Urząd Wojewódzki. IPN reprezentowała p.o. naczelnik Delegatury – 16 lipca.

78. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego:

- pod pomnikiem Armii Krajowej w Opolu odbyły się wojewódzkie obchody. Delegaturę reprezentowali jej naczelnik i pracownik – 1 sierpnia;
- w Narodowym Centrum Polskiej Piosenki w Opolu odbył się koncert piosenek powstańczych. Delegatura IPN była współorganizatorem wydarzenia – 1 sierpnia.

83. rocznica wybuchu II wojny światowej:

- wojewódzkie uroczystości rocznicowe odbyły się na Dworcu Głównym w Opolu pod tablicą upamiętniającą masowe deportacje opolskich działaczy. Pracownik Delegatury wziął udział w uroczystościach, podczas których złożono kwiaty – 1 września;

– obchody 83. rocznicy wybuchu II wojny światowej rozpoczęły się o godz. 4.40 uroczystościami na pl. Kazimierza Wielkiego w Wieluniu. W wydarzeniu brali udział m.in. premier Mateusz Morawiecki, wiceminister spraw zagranicznych Ukrainy Jewhen Perebyjnis, wiceminister spraw zagranicznych Polski Marcin Przydacz, ambasador Niemiec w RP dr Thomas Bagger i pracownik Delegatury. Tego dnia zostały również zapalone znicze na grobach żołnierzy Korpusu Straży Granicznej poległych w pierwszych dniach wojny, pochowanych na cmentarzach w Praszce (pow. oleski), Skomlinie (pow. wieluński) oraz Wójcinie (pow. wieruszowski) – 1 września.

100. rocznica powstania stowarzyszeń i organizacji spod Znak Rodła / Podczas uroczystości na Górze Świętej Anny, która rozpoczęła się mszą św. w Grocie Lurdzkiej, wręczono medale abp. Józefa Gawliny, wielkiego orędownika sprawy polskiej na Śląsku. W uroczystościach wzięła udział p.o. naczelnik Delegatury – 3 września.

83. rocznica agresji sowieckiej na Polskę oraz Dzień Sybiraka / Z inicjatywy wojewody opolskiego Sławomira Kłosowskiego i Oddziału Wojewódzkiego Związku Sybiraków w Opolu odbyła się połączona uroczystość 83. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę oraz Dnia Sybiraka. W ramach uroczystości została odprawiona msza św., złożono kwiaty pod tablicą pamięci, odśpiewano hymn państwowy i odczytano apel pamięci. W uroczystościach wziął udział przedstawiciel Delegatury – 16 września.

76. rocznica operacji likwidacyjnej „Lawina” MBP i NKWD wymierzonej w NSZ / Uroczystości upamiętniające zamordowanych przez UB żołnierzy NSZ odbyły się w Starym Grodkowie oraz w Malerzowicach Wielkich. Pod pretekstem przerzutu do amerykańskiej strefy okupacyjnej w Niemczech wywieziono i zamordowano na Śląsku Opolskim około 100 żołnierzy NSZ. Partyzantów pozbawiono życia w ponemieckim majątku Scharfenberg pod Malerzowicami Wielkimi, na dawnym lotnisku polowym pod Starym Grodkowem oraz pod Barutem koło Strzelec Opolskich. Żołnierze NSZ, którzy uczestniczyli w pierwszym przerzucie, zostali rozstrzelani. Kolejnych zakwaterowano w zaminowanych budynkach, które wysadzono w powietrze. Delegatura wraz z partnerami zorganizowała akcję upamiętniającą zamordowanych żołnierzy – 17 września.

83. rocznica powołania Polskiego Państwa Podziemnego / Obchody odbyły się przed pomnikiem Armii Krajowej w Opolu; odprawiona została msza św., wygłoszono przemówienia okolicznościowe, złożono kwiaty pod pomnikiem. Helena Kamerska, sanitariuszka z Powstania Warszawskiego, została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W uroczystościach wzięła udział p.o. naczelnik Delegatury – 27 września.

110. rocznica urodzin ks. Michała Norka / W Krzywiźnie odbyły się uroczystości upamiętniające ks. Michała Norka, kresowiaka, więźnia okresu stalinowskiego, proboszcza parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Krzywiźnie w latach 1945–1948; odsłonięto poświęconą mu tablicę. IPN był jednym ze sponsorów wydarzenia, a przedstawiciel Delegatury uczestniczył w uroczystościach – 2 października.

51. rocznica bohaterskiego czynu braci Jerzego i Ryszarda Kowalczyków / Pod tablicą pamiątkową poświęconą braciom Kowalczykom w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim odbyły się uroczystości upamiętniające 51. rocznicę zamachu bombowego w budynku WSP w Opolu dokonanego w 1971 r.; zaprezentowano wspomnienia członków opozycji antysystemowej działającej w Opolu. W wydarzeniu wziął udział reprezentant Delegatury – 6 października.

78. rocznica przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf / Obchody w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach. Po apelu pamięci i salwie honorowej złożono kwiaty i zapalono znicze. W wydarzeniu wzięli udział reprezentanci Delegatury – 6 października.

104. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości / W Opolu zorganizowano wojewódzkie obchody rocznicy: odprawiono mszę św., odbył się przemarsz na pl. Wolności, gdzie pod pomnikiem Bojownikom o Polskość Śląska Opolskiego wygłoszono mowy okolicznościowe oraz złożono kwiaty. Podczas uroczystej sesji Rady Miasta Opola wręczono wyróżnienia miejskie zasłużonym mieszkańcom. W uroczystościach wziął udział przedstawiciel Delegatury – 11 listopada.

41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego:

- w Liceum Ogólnokształcącym w Kluczborku odbyły się warsztaty historyczne poświęcone drugiemu obiegowi wydawniczymu: prelekcja na temat cenzury w PRL i potrzebie przełamania monopolu władzy na dostęp do informacji oraz część praktyczna, podczas której omówiono pracę podziemnych drukarzy i zaprezentowano druk za pomocą repliki tzw. ramki. Gościem spotkania był Leszek Jaranowski, opozycjonista, kolporter wydawnictw podziemnych, drukarz z okresu PRL, w 2017 r. odznaczony Krzyżem Wolności i Solidarności. Prelekcję wygłosiła naczelnik Delegatury – 8 grudnia;
- przy ul. Ozimskiej w Opolu upamiętniono 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Złożono kwiaty i zapalono znicze upamiętniające ofiary funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL. W wydarzeniu wziął udział pracownik Delegatury – 13 grudnia.

## 4.2. Nagrody, konkursy

### **Nagroda Kustosz Pamięci Narodowej**

Nagroda Kustosz Pamięci Narodowej przyznawana jest za szczególnie aktywny udział w upamiętnianiu historii narodu polskiego w latach 1939–1989, a także za działalność publiczną zbieżną z ustawowymi celami IPN.

17 lutego opublikowany został komunikat o otwarciu naboru kandydatur do XXI edycji Nagrody IPN Kustosz Pamięci Narodowej. Kampania promocyjna mająca na celu rozpowszechnienie informacji o możliwości zgłaszania kandydatur obejmowała komunikat przesłany do prasy oraz wysyłkę pism do najważniejszych urzędów centralnych, samorządów, instytucji kultury i członków Kapituły Nagrody. Łącznie do IPN wpłynęło 68 wniosków. Największe uznanie Kapituły i tytuł Kustosza Pamięci Narodowej otrzymali: Waldemar Kowalski, Edward Müller, Bohdan Jerzy Urbankowski, Grupa Rekonstrukcji Historycznej „First to Fight” oraz ks. Adolf Chojnacki (pośmiertnie). W ramach projektu o każdym z laureatów został przygotowany około dwuminutowy film dokumentalny z materiałami archiwalnymi i wypowiedziami osób znających jego dorobek. Uroczystość wręczenia nagród – objęta Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości – odbyła się 2 czerwca w Zamku Królewskim w Warszawie. Patronat medialny nad uroczystością objęły: TVP Historia, Polskie Radio SA, Polska Agencja Prasowa, tygodnik „Gość Niedzielny”, portal dzieje.pl oraz przystanekhistoria.pl. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, OA Gdańsk.

### **Nagroda Semper Fidelis**

W lipcu IPN ogłosił nabór kandydatur do czwartej edycji nagrody Semper Fidelis, którą honoruje się osoby, instytucje i organizacje działające na rzecz upamiętniania dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej w kraju i za granicą. W 2022 r. nagrodą zostali uhonorowani: Alwida Bajor, hm. Jarosław Górecki, Wiesław Kapel, Stowarzyszenie Rodzina Ponarska oraz Mirosław Rowicki (pośmiertnie). Wyróżnienie otrzymał prof. Włodzimierz Bolecki. Uroczysta gala wręczenia nagród odbyła się 5 grudnia w murach dawnego XVII-wiecznego Pałacu Prymasowskiego w Warszawie. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BUWiM.

### **Krzyż Wolności i Solidarności**

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 r. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 r. przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu.



Ustawą o orderach i odznaczeniach prezes IPN otrzymał prerogatywę występowania do Prezydenta RP z wnioskiem o odznaczenie nim zasłużonych działaczy opozycji antysystemowej z lat 1956–1989. Źródłem ustanowienia Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP. W 2022 r. odbyło się 55 uroczystości organizowanych przez Centralę i jednostki terenowe IPN (w tym uroczystość w Ambasadzie RP w Pradze), podczas których prezes IPN lub jego zastępcy wręczyli 469 odznaczeń Krzyża Wolności i Solidarności działaczom opozycji niepodległościowej.

14 stycznia w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia zasłużonym opozycjonistom z czasów PRL. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Opolu.

25 stycznia w Łodzi dyrektor Oddziału IPN Łódź wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia Andrzejowi Juszcakowi i Józefowi Mileckiemu. Odpowiedzialne: OA Łódź.

24 lutego zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia zasłużonym działaczom opozycji z lat 1956–1989. Podczas wizyt domowych odznaczono 3 osoby. Odpowiedzialne: OA Lublin.

4 marca w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 11 osobom (2 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Kraków.

14 marca w Ustroniu dyrektor Oddziału IPN Katowice wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 2 osobom (1 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Gdańsk, OA Katowice, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

4 maja w Przystanku Historia IPN w Szczecinie zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 17 osobom (1 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Szczecin.

17 maja w siedzibie Oddziału IPN Lublin zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 25 osobom (2 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Lublin.

20 maja w siedzibie Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 20 osobom. Odpowiedzialne: OA Katowice.

3 czerwca w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie dyrektor Oddziału IPN Kraków wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 8 osobom. Odpowiedzialne: OA Kraków.

10 czerwca w Łodzi zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 18 osobom. Odpowiedzialne: OA Łódź.

11 czerwca w siedzibie Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” we Wrocławiu zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 14 osobom. W uroczystości wziął udział premier Mateusz Morawiecki. Odpowiedzialne: OA Wrocław.

11 czerwca w Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 4 osobom (2 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Wrocław.

24 czerwca w Radomiu zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 15 osobom. Odpowiedzialne: OA Lublin.

8 sierpnia zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialne: OA Lublin.

14 sierpnia w Kwidzyńskim Centrum Kultury prezes IPN dr Karol Nawrocki wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 10 osobom. Odpowiedzialne: OA Gdańsk.

29 sierpnia w sali kina w Polkowicach prezes IPN dr Karol Nawrocki wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 4 osobom. Odpowiedzialne: OA Wrocław.

31 sierpnia w Sali BHP w Gdańsku prezes dr Karol Nawrocki wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 14 osobom. Odpowiedzialne: OA Gdańsk.

31 sierpnia dyrektor Oddziału IPN Łódź wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialne: OA Łódź.

8 września w toruńskim domu Zgromadzenia Sióstr Świętej Elżbiety dyrektor Oddziału IPN Gdańsk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie Elżbiecie Stark (s. Bertilli). Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Bydgoszczy.

23 września w Rzeszowie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 22 osobom. Odpowiedzialne: OA Rzeszów.

27 września w siedzibie Oddziału IPN dyrektor Oddziału wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialne: OA Katowice.

29 września w Sali Kolumnowej im. Jerzego Woźniaka Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 15 osobom. Odpowiedzialne: OA Wrocław.

24 października w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” im. Henryka Sławika w Katowicach zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 17 osobom. Odpowiedzialne: OA Katowice.

27 października w Delegaturze IPN w Opolu dyrektor Oddziału IPN Wrocław wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 2 osobom (2 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Wrocław.

28 października w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Kielcach zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 14 osobom. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.

2 listopada dyrektor Oddziału IPN Gdańsk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Bydgoszczy.

3 listopada w Złocięncu zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 11 osobom. Odpowiedzialne: OA Szczecin.

4 listopada zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 10 osobom. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Bydgoszczy.

16 listopada w Teatrze Starym w Bolesławcu zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 14 osobom (3 pośmiertnie); 1 odznaczenie wręczono podczas wizyty domowej. Odpowiedzialne: OA Wrocław.

18 listopada w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 19 osobom. Odpowiedzialne: OA Kraków.

18 listopada w Mieroszowie podczas pogrzebu dr Elżbiety Morawiec-Węgrzyn odbyła się uroczystość przekazania w imieniu Prezydenta RP Krzyża Wolności i Solidarności rodzinie zmarłej. Odpowiedzialny: OIPN Kraków.

29 listopada w Sali Kolumnowej im. Jerzego Woźniaka Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 32 osobom (4 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Wrocław.

1 grudnia w Świdniku dyrektor Oddziału IPN w Lublinie wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialne: OA Lublin.

13 grudnia w Kaliszu sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Dera wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie małżonce śp. Jarosława Wilnera. Odpowiedzialne: OA Łódź.

16 grudnia w Zgierzu dyrektor Oddziału IPN w Łodzi wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenie 1 osobie. Odpowiedzialne: OA Łódź.

16 grudnia w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Szczecinie zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski wręczył w imieniu Prezydenta RP odznaczenia 19 osobom (2 pośmiertnie). Odpowiedzialne: OA Szczecin.

30 grudnia odbyła się uroczystość wręczenia odznaczenia w imieniu Prezydenta RP 2 osobom w miejscach ich zamieszkania. Odpowiedzialne: OA Kraków.

### **Konkurs „Książka Historyczna Roku” o nagrodę im. Oskara Haleckiego**

Konkurs organizowany przez Telewizję Polską, Polskie Radio, Instytut Pamięci Narodowej oraz Narodowe Centrum Kultury. Jego ideą jest popularyzowanie dziejów Polski XX w. oraz promowanie

czytelnictwa książek historycznych. Do XIII edycji konkursu zostało zgłoszonych 127 pozycji książkowych w czterech kategoriach: „Najlepsza książka naukowa poświęcona dziejom Polski i Polaków w XX wieku”, „Najlepsza książka popularnonaukowa poświęcona historii Polski w XX wieku”, „Najlepsze wydawnictwo źródłowe poświęcone historii Polski i Polaków w XX wieku” (publikacja opracowana zgodnie ze standardami naukowymi, opatrzona wstępem naukowym oraz przypisami) i „Najlepsze wspomnienia dotyczące historii Polski i Polaków w XX wieku” (dziennik, relacje lub wywiady, które nie muszą spełniać rygorów przyjętych przy publikacjach o charakterze naukowym). Do konkursu mogły być zgłaszane książki oraz publikacje elektroniczne (e-booki) wydane w języku polskim po raz pierwszy między 1 lipca 2019 a 31 grudnia 2021 r. Prawo zgłaszania książek do konkursu miały wydawnictwa oraz rektorzy wyższych uczelni. Zwycięzców wyłonili czytelnicy, którzy od 1 do 31 października w drodze głosowania internetowego wybrali najlepszą książkę w kategorii naukowej i popularnonaukowej oraz jury. 1 grudnia w gmachu Telewizji Polskiej zostały wręczone autorom nagrody w następujących kategoriach:

„Najlepsza książka naukowa poświęcona dziejom Polski i Polaków w XX wieku” – Tomasz Sikorski i Adam Wątor, *Liga Narodowa w zaborze pruskim i jej działacze*;

„Najlepsza książka popularnonaukowa poświęcona historii Polski w XX wieku” – Wojciech Wencel, *Lechoń. Rycerz i faun*;

„Najlepsze wydawnictwo źródłowe poświęcone historii Polski i Polaków w XX wieku” – *W obliczu Zagłady. Rząd RP na uchodźstwie wobec Żydów 1939–1945*, red. naukowa Piotr Długołęcki;

„Najlepsze wspomnienia dotyczące historii Polski i Polaków w XX wieku” – Stanisław Grygiel, *Życie znaczy filozofować*.

Jury przyznało również honorowe wyróżnienia tytułom:

*Odnova tej ziemi. I Pielgrzymka Jana Pawła II do Polski, czerwiec 1979* Pawła Skibińskiego;

*Pańska, szlachecka, faszystowska. Polska w sowieckiej propagandzie, kulturze i historiografii 1917–1945* Tadeusza Pawła Rutkowskiego;

*„Dialog należy kontynuować...” Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem z lat 1969–1985. Studium przypadku* w opracowaniu Rafała Łatki i Filipa Musiała;

*Polskie dokumenty dyplomatyczne. 1919 czerwiec–grudzień* w opracowaniu Sławomira Dębskiego.

Nagrody czytelników w kategorii „Najlepsza książka naukowa poświęcona dziejom Polski i Polaków w XX wieku” otrzymała książka Pawła Skibińskiego *Odnova tej ziemi. I Pielgrzymka Jana Pawła II do Polski, czerwiec 1979*, a w kategorii „Najlepsza książka popularnonaukowa poświęcona historii Polski w XX wieku” wygrała książka Wojciecha Wencela *Wierzyński. Sens ponad klęską*. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

### Nagroda „Świadek Historii”

Nagroda Honorowa IPN „Świadek Historii” jest przyznawana osobom fizycznym oraz instytucjom i stowarzyszeniom szczególnie zasłużonym dla upamiętniania historii narodu polskiego oraz wspierającym pion edukacyjny IPN w realizacji działalności ustawowej w obszarach edukacyjnym, naukowym i wydawniczym. Nagrodę przyznaje Kapituła Nagrody, której przewodniczącym jest prezes Instytutu Pamięci Narodowej.

18 sierpnia w Łodzi odbyła się gala VIII edycji Nagrody Honorowej IPN „Świadek Historii”. Odpowiedzialny: OIPN Łódź.

26 października w Muzeum Historii Katowic odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody Honorowej IPN „Świadek Historii”. W II edycji zorganizowanej przez Oddział IPN w Katowicach wyróżnienie to otrzymali: Barbara Adamczyk, emerytowana nauczycielka języka polskiego, była dyrektor Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących nr 5 im. Witolda Pileckiego w Katowicach; Aneta Kuberska-Bębas, dziennikarka Radia eM; Aleksander Markowski, artysta malarz, pedagog; Andrzej Rozpłochowski (pośmiertnie), współzałożyciel Porozumienia Katowickiego 1980 – Stowarzyszenia na Rzecz Pamięci w Katowicach, sygnatariusz Porozumienia Katowickiego z 11 września 1980 r.; XV Liceum Ogólnokształcące im. rtm. Witolda Pileckiego w Katowicach, organizator Ogólnopolskiego Zjazdu Szkół im. rtm. Witolda

Pileckiego w 2017 r.; Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, instytucja pielęgnująca pamięć o strajku w KWK „Wujek” w grudniu 1981 r., jego pacyfikacji i ofiarach. Odpowiedzialny: OIPN Katowice.

16 grudnia w Filharmonii Krakowskiej odbyła się gala XI edycji nagrody dla województwa małopolskiego i świętokrzyskiego. Nagrody odebrało sześciu laureatów. Odpowiedzialni: asystenci prasowi OIPN Kraków.

### **Konkurs im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na Najlepszy Debiut Historyczny Roku – XV edycja**

Konkurs organizowany jest przez IPN i Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk od 2008 r. Jego celem jest promowanie wyników prac młodych badaczy zajmujących się najnowszą historią Polski i zachęcanie ich do kontynuowania kariery naukowej. Adresatami konkursu są autorzy prac magisterskich i doktorskich z historii Polski i Polaków w XX w. Nagrodą w konkursie jest dyplom, opublikowanie części lub całości pracy przez wydawnictwo IPN i IH PAN oraz honorarium wypłacane po podpisaniu umowy wydawniczej: 10 tys. zł za najlepsze prace magisterskie i 25 tys. zł za najlepsze prace doktorskie. W XV edycji konkursu wzięli udział autorzy prac obronionych między 1 listopada 2021 a 31 października 2022 r. Posiedzenie Komisji Konkursowej XV edycji konkursu odbyło się 20 grudnia 2022 r. w siedzibie Instytutu Historii PAN przy Rynku Starego Miasta 29/31. Po wysłuchaniu ocen i przeprowadzeniu dyskusji zebrani członkowie Komisji Konkursowej podjęli jednogłośnie następujące rozstrzygnięcia.

#### **Prace doktorskie:**

- I nagroda: nie przyznano;
- II nagroda: *Relacje Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i Włoskiej Partii Komunistycznej w latach 1948–1990* – Bartosz Gromko (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego);
- wyróżnienie: *Brygadowe Koło Młodych „Pogoń” 1949–1967* – Renata Maria Żegunia (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu);
- wyróżnienie: *Obóz w okupowanym Konstantynowie k. Łodzi (1940–1943) w systemie obozów przesiedleńczych Kraju Warty* – Monika Jania-Szczechowiak (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- wyróżnienie: *Przyczyny i charakter ubóstwa popegeerowskiego w świetle koncepcji Amartyi Kumara Sena. Studium przypadku wojewódzkiego zachodniopomorskiego* – Damian Szymczak (Uniwersytet Łódzki);
- wyróżnienie: *Codziennosc i święteczność środowiska robotniczego Nowej Huty w latach 1949–1989. Perspektywa socjohistoryczna* – Artur Jatkowski (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie).

#### **Prace magisterskie:**

- I nagroda: *Reforma rolna w Polsce i Czechosłowacji w latach 1944–1948* – Mariusz Fornagiel (Uniwersytet Jagielloński);
  - II nagroda: nie przyznano;
  - wyróżnienie: *Życie i posługa kapłańska Franciszka Strzyża (1876–1942)* – Tomasz Nocoń (Uniwersytet Śląski);
  - wyróżnienie: *Sprawa Jana Kaima (1947–1949)* – Michał Puchalski (Uniwersytet Warszawski).
- Gala rozdania nagród zostanie zorganizowana w 2023 r. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.

### **Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa**

Z okazji przypadającego w czerwcu Międzynarodowego Dnia Archiwów 10 czerwca po raz piąty przyznane zostały Nagrody im. profesora Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego. W tym roku, na wniosek Kapituły, nagroda główna za wybitne osiągnięcia w pracy archiwalnej została wręczona Piotrowi Klimeckiemu z Archiwum Państwowego w Poznaniu, nagroda dla młodego archiwisty trafiła do Joanny Napierały z Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu / Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu, a nagrodę za całokształt dorobku archiwalnego otrzymała Barbara Bielawna z Archiwum Państwowego w Poznaniu. Fundatorem nagród jest Wojewoda Wielko-

polski Michał Zieliński we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Archiwum Państwowym w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu.

### **Nagroda im. Grażyny Langowskiej**

Nagroda dla nauczycieli i wychowawców szczególnie zaangażowanych w swoją pracę oraz krzewienie wartości patriotycznych. Została ustanowiona z inicjatywy Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” i w tym roku przyznana po raz drugi. Patronką nagrody jest Grażyna Langowska (1946–2009), wybitna nauczycielka i kurator oświaty, działaczka NSZZ „Solidarność” i posłanka na Sejm RP. Laureaci wylani są w trzech kategoriach: dla nauczyciela, wychowawcy, działającego w epoce Solidarności (fundatorem nagrody jest Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej); dla nauczyciela szkoły polonijnej (fundatorem nagrody jest Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”) oraz dla nauczyciela, wychowawcy, instruktora, opiekuna za krzewienie postawy patriotycznej w młodym pokoleniu (fundatorem nagrody jest Instytut Pamięci Narodowej). Odpowiedzialne: BEN.

Oddział IPN Łódź uhonorował nagrodą Macieja Pawłowskiego – nauczyciela historii w Zespole Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Kutnie. Odpowiedzialny: OIPN Łódź.

Oddział IPN Poznań uhonorował nagrodą Małgorzatę Rogal-Dropińską, historyka, nauczycielkę i zastępcę dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Dopiewie, zaangażowaną przez ostatnich 20 lat w wiele przedsięwzięć wpisujących się we wzorowe upowszechnianie historii oraz krzewienie i popularyzowanie patriotycznej postawy wśród młodzieży szkolnej. Uroczystość wręczenia nagrody ufundowanej przez IPN odbyła się 14 czerwca w siedzibie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie. Nagrodę główną wręczył laureatce prezes IPN dr Karol Nawrocki. Odpowiedzialny: OIPN Poznań.

### **Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Patroni Naszych Ulic”**

Konkurs odbył się między 10 a 30 czerwca. Uczestnicy zobowiązani byli do wykonania zdjęcia nawiązującego do serii wydawniczej IPN pod tym samym tytułem. Nagrodę dla zwycięzców stanowił pobyt na Obozie Patriotyczno-Historycznym w Nasicznem. Obóz podzielony był na dwa turnusy: od 31 lipca do 6 sierpnia i od 7 do 13 sierpnia. Liczba uczestników: 60 osób. Odpowiedzialne: BPH.

### **Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Chwała Bohaterom Bitwy Warszawskiej”**

Uczestnicy konkursu trwającego przez cały lipiec byli zobowiązani do wykonania fotografii nawiązującej do nazwy konkursu. Nagrodą dla zwycięzców był pobyt na półkoloniach organizowanych w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie od 16 do 29 sierpnia. Liczba uczestników: 30 osób. Odpowiedzialne: BPH.

### **V Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Moja mała Ojczyzna”**

25 listopada w sali konferencyjnej Oddziału IPN Lublin rozstrzygnięto V Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Moja mała Ojczyzna” zorganizowany przez Szkołę Podstawową nr 28 z Oddziałami Integrycyjnymi w Lublinie dla uczniów klas I–III szkół podstawowych województwa lubelskiego. Dyrektor Oddziału IPN Lublin złożył gratulacje laureatom i wręczył nagrody. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

### **IV Ogólnopolska Edycja Konkursu Edukacyjnego „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku”**

Konkurs IPN dla młodzieży szkolnej oraz opiekunów merytorycznych – nauczycieli, którego celem jest popularyzowanie wiedzy o historii polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej wśród młodzieży. Jednym z najważniejszych aspektów projektu jest uwrażliwianie uczestników na los Polaków mieszkających za obecną wschodnią granicą i kształtowanie świadomości, że nadal są oni częścią Rzeczypospolitej. Uczestnicy projektu wzięli udział w sesjach naukowo-edukacyjnych i spotkaniach warsztatowych, podczas których odbywały się wykłady lub pokazy filmów. Najważniejszą częścią projektu był konkurs wiedzy. Zadaniem uczestników polegało na przygotowaniu pracy pisemnej lub multimedialnej na wybrany przez siebie temat – na podstawie dostępnej literatury, zgromadzonych do-

kumentów, wspomnień i materiału ikonograficznego. Rozstrzygnięcie etapu centralnego w roku szkolnym 2021/2022 odbyło się w czerwcu. Laureaci wzięli udział w wyjeździe edukacyjnym na Litwę i Łotwę (5–10 września) – odwiedzili miejsca związane z najnowszą historią Polski, m.in. Rygę, gdzie podpisano traktat kończący wojnę polsko-bolszewicką, Kircholm, miejsce jednego z najświetniejszych zwycięstw I Rzeczypospolitej; Wilno m.in. z Kaplicą Ostrobramską, cmentarzem Na Rossie, kościołem pw. św. św. Piotra i Pawła. Uczniowie oraz nauczyciele mieli także okazję spotkać się i porozmawiać z nauczycielami oraz uczniami polskiej Szkoły Podstawowej im. Mariana Zdziechowskiego w Suderwie. W dworze Józefa Piłsudskiego w Pikieliszkach odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów i gier edukacyjnych IPN laureatom konkursu. Odpowiedzialne: BEN.

#### **Konkurs „Wojna polsko-jaruzelska. 41. rocznica wprowadzenia stanu wojennego”**

Konkurs dla uczniów szkół średnich. Udział wzięło 20 dwuosobowych zespołów z województwa pomorskiego. Finał odbył się 8 grudnia w Muzeum Sali BHP w Gdańsku. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

### **4.3. Inne koncerty, spektakle, filmy itp.**

#### **CENTRALA**

##### **Koncerty**

- Koncert *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* – w Szkole Muzycznej przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Zaprezentowano utwory m.in. Jerzego Petersburskiego, Mariana Hemara, Henryka Warsa i Alfreda Schutza, którzy znaleźli się w Armii Polskiej gen. Władysława Andersa – 18 marca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert zespołu Bellcanti – zorganizowany przez BWK dla celów wewnętrznych IPN: polska przedwojenna muzyka rozrywkowa ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Mariana Hemara – 22 marca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert Jozzka Brody – charytatywny, zorganizowany przez IPN w geście solidarności z ukraińskimi uchodźcami – 28 marca. Odpowiedzialne: BPH, BWK.
- Widowisko *Sprawiedliwi* – upamiętniające Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką odbyło się w Gdańsku (Muzeum II Wojny Światowej, 25 marca), Pile (Centrum Kultury – Fabryka Emocji, 26 marca) i Kwidzynie (Kwidzyńskie Centrum Kultury, 27 marca) w reż. Artura Hoffmana. Wykorzystano wiersze m.in.: Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Leopolda Staffa i Juliana Tuwima. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Treny Katyńskie* – zorganizowany w Filharmonii Opolskiej przez BWK we współpracy z Delegaturą IPN w Opolu oraz Oddziałem IPN Wrocław z okazji Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej. Partnerzy: Muzeum II Wojny Światowej i Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach. Muzykę skomponował pracownik BWK Adam Tański, zaprezentowano utwory zamordowanego w Katyniu poety Władysława Sebyły – 11 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert Mateusza Ziółki *Upamiętnienie rocznicy wyprawy wileńskiej 1919 r. – polskiej ofensywy dowodzonej przez Józefa Piłsudskiego podczas wojny polsko-bolszewickiej* – zorganizowany w Domu Polskim w Wilnie w 103. rocznicę wyprawy wileńskiej 1919 r., we współpracy z Oddziałem IPN Białystok z myślą o młodzieży polskiej w Wilnie. Wystąpił Mateusz Ziółko – polski piosenkarz, pianista i autor piosenek. Wydarzenie – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Szczęśliwa Trzynastka. Niezapomniane przeboje Jerzego Petersburskiego* – odbył się w ramach cyklu IPN „Artyści Andersa” (projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”) w 127. rocznicę urodzin artysty w Teatrze Muzycznym w Lublinie. Wystąpił Petersburski Junior Band. Wspomnieniami o Jerzym Petersburskim podzielił się syn kompozytora – 20 kwietnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Hemar od nowa* z cyklu „Artyści Andersa” w Filharmonii Kameralnej im. Witolda Lutosławskiego w Łomży – prezentacja twórczości Mariana Hemara w specjalnie na tę okoliczność powstałych aranżacjach – 6 maja. Odpowiedzialne: BWK.

- Widowisko słowno-muzyczne *Ocalony przez poezję* w podziemiach kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie – biografia Jerzego Kozarzewskiego, stryjecznego prawnuka Cypriana Kamila Norwida (szczęśliwe dzieciństwo i młodość, walka zbrojna, udział w Powstaniu Warszawskim i pobyt w komunistycznym więzieniu) opowiedziana jego wierszami – 13 maja. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *W hołdzie Rotmistrzowi w 74. rocznicę śmierci Witolda Pileckiego* w Muzeum Żołnierzy Wyklętych oraz Więźniów Politycznych PRL – oś narracyjną tworzą fragmenty dzieła Tomasza à Kempis O naśladowaniu Chrystusa, które niosło Pileckiemu duchową pociechę w mokotowskim areście – 25 maja. Odpowiedzialne: BWK.
- Spektakl muzyczny *Pejzaż polski* w podziemiach kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie – w ramach projektu „Z miłości do Matki”, nawiązujący do życia kobiet w XIX i XX w. Wykonawcy: zespół „Les Femmes” – 28 maja. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Dolny Śląsk* w studio koncertowym Polskiego Radia – prezentacja muzyki z Kresów przez Jozka Brodę z zespołem. Koncertem rozpoczęto projekt „Historia niewypłakana” (zbieranie wspomnień przesiedlonych po drugiej wojnie światowej ze Wschodu na Dolny Śląsk) – 14 czerwca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Już nie zapomnisz mnie* w Żuławskim Ośrodku Kultury w Nowym Dworze Gdańskim – w ramach cyklu „Artyści Andersa” zaprezentowano twórczość artystów okresu międzywojennego. Aktorka scen muzycznych i dramatycznych Sylwia Różycka oraz aktor musicalowy, reżyser musicali i koncertów Jakub Szydłowski wykonali m.in. przeboje *Umówiłem się z nią na dziewiątą*, *To ostatnia niedziela*, *Na pierwszy znak*, *Już nigdy* i *Miłość ci wszystko wybaczy* – 19 czerwca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert pieśni patriotycznych w Łodzi – poświęcony pamięci Jerzego Bożyka, działacza Związku Strzeleckiego „Strzelec” i Konfederacji Polski Niepodległej: pieśni w wykonaniu zespołu Taraka z Amelią Anisowicz, występ zespołu Zayazd z Lechem Makowieckim i Tenorem Dariuszem Stachurą – 20 czerwca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *...w drodze* w Auli Artis w Poznaniu – w ramach cyklu „Artyści Andersa” zaprezentowano twórczość legendarnych kompozytorów i autorów tekstów: Jerzego Petersburskiego, Mariana Hemara, Henryka Warsa i Alfreda Schutza – 1 lipca. Odpowiedzialne: BWK.
- Widowisko muzyczne *Historia Szarego* – wystawione z okazji 77. rocznicy rozbicia więzienia w Kielcach pod gmachem dawnego więzienia. Koncert poświęcono Antoniemu Hedzie ps. „Szary” – znane polskie utwory zaśpiewali wybitni artyści z towarzyszeniem Chóru Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie i Orkiestry Passionart – 26 lipca. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert powstańczych piosenek w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego – w Sali Kameralnej Narodowego Centrum Polskiej Piosenki w Opolu; wystąpili: podopieczni Nyskiego Domu Kultury z widowiskiem muzycznym *Morowe Panny*, zespół wokalny Cantorum Opoliensis i kwintet dęty Varsovia Brass Quintet – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert piosenek z dwudziestolecia międzywojennego w Opalenicy podczas gali wręczenia nagrody roku Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – 7 listopada. Odpowiedzialne: BWK.
- *Koncert Pieśni Patriotycznych* w kościele Notre-Dame de la Chapelle w Brukseli – w ramach obchodów Narodowego Święta Niepodległości, współorganizowany przez BWK – 11 listopada. Odpowiedzialne: BPH.
- Koncert *...w drodze* w Operze Wrocławskiej – w ramach cyklu „Artyści Andersa” artyści wykonali utwory Jerzego Petersburskiego, Mariana Hemara, Henryka Warsa i Alfreda Schutza – 14 listopada. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert *Franciszek Niepokólczycki – Patriota, Bohater, Człowiek* w Zakopanem (kino Sokół, 12 grudnia), Małopolskim Centrum Kultury w Nowym Sączu (16 grudnia) i w Centrum Kultury i Sportu w Miechowie (19 grudnia). Wydarzenie było nadzorowane artystycznie oraz obsługiwane pod względem technicznym przez Filharmonię w Krakowie im. Karola Szymanowskiego. Odpowiedzialne: BWK.

- Widowisko słowno-muzyczne *Kryptonim „Jodla”* w Teatrze Polskim w Warszawie – w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego transmitowane na żywo w TVP – 13 grudnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Koncert kolęd rodziny Pospieszalskich w Łomży – 28 grudnia. Odpowiedzialne: BWK.

### Teatr

Sztuka *Obywatel Junod* o aresztowaniu Eugeniusza Bodo, przesłuchaniach przez NKWD jako podejrzanego o szpiegostwo i jego śmierci – pokazy przedpremierowe w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (14–15 maja) i spektakl w Teatrze Syrena w Warszawie (w ramach Teatru Pełnego Pamięci – 29 listopada). Odpowiedzialne: BWK.

### Filmy

- Film *Dlaczego* – pracownik AIPN wziął udział w nagraniu do filmu fabularno-dokumentalnego o Stanisławie Mikołajczyku w reż. Macieja Janiszewskiego – 9 maja. Odpowiedzialne: AIPN.
- Film *Różyczka 2* – Archiwum IPN odwiedziła 24 czerwca ekipa filmowa w związku z przygotowaniami do realizacji filmu fabularnego Jana Kidawy Błońskiego *Różyczka 2*; zdjęcia w siedzibie AIPN realizowano 8 lipca. Odpowiedzialne: AIPN.
- Pokazy filmu *Zakazane Piosenki* – zorganizowane w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego w ośmiu miastach (m.in. w Buskim Samorządowym Centrum Kultury, Chełmińskim Domu Kultury, Krasnostawskim Domu Kultury, Miejskim Centrum Kultury w Leżajsku, Lęborskim Centrum Kultury, Miejskim Domu Kultury w Opocznie, Sandomierskim Centrum Kultury i Sanockim Domu Kultury) – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: BWK.
- Film *Idziemy do Ciebie, Polsko* – koprodukcja z TVP3 Białystok w reż. Stefana Skrzypczaka; premiera odbyła się 25 sierpnia w TVP Historia. Fabularyzowany dokument ukazujący przełomowy czas w historii mieszkańców Górnego Śląska, gdy po trzech powstaniach i plebiscycie Ślązacy zdecydowali o swojej przyszłości. Narracja toczy się wokół obchodów uroczystego włączenia części Górnego Śląska do Polski. Przedstawiono m.in. postaci działacza społecznego ks. Jana Kapicy oraz generała Stanisława Szeptyckiego. Wykorzystano niepublikowane wcześniej fotografie oraz oryginalne fragmenty filmów z uroczystego wkroczenia wojsk polskich latem 1922 r. do śląskich miast. Odpowiedzialne: BWK.
- Film – materiał promocyjny wystawy „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. 135 rocznica powstania *Sokolstwa Polskiego w Ameryce* przygotowany w 3 wersjach językowych do wystawy prezentowanej w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce. Odpowiedzialne: AIPN.
- Spoty – dwujęzyczne wersje filmów *Ocalić od zapomnienia – Prezes IPN o Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu*, *Ocalić od zapomnienia – karny obóz pracy przymusowej Treblinka I*, *Upamiętnienie ofiar akcji „Reinhardt”* oraz *Obraz Treblinka w oczach Samuela Willenberga*; filmy o projekcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” (dokumentacja inauguracji projektu w Afryce, m.in. relacja z otwarcia polskiego cmentarza w Rusape w RPA); *Misja IPN – Pamięć jest kluczem* (o działalności Instytutu); film prezentujący nowo powołany interdyscyplinarny zespół do spraw kontaktów międzynarodowych; materiał *W obronie dobrego imienia Polski* (reakcje IPN na zniesławianie Polski i narodu polskiego); spot *Wydawnictwo Instytutu Pamięci Narodowej wkracza na arenę międzynarodową* (publikacje Wydawnictwa IPN przeznaczone dla zagranicznego czytelnika); animacja *Dziewczyny z AK – z miłości do Polski* z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK. Odpowiedzialne: BWM.

### Gry

- „Gra Szyfrów” – projekt gamingowy IPN, gra FPP (First Person Perspective) – prapremiera w Reducie Banku Polskiego 31 marca, premiera z konferencją prasową w Reducie Banku Polskiego 1 kwietnia. Gra powstała w Biurze Nowych Technologii. Muzykę skomponował Przemysław Treszczotka, który



- z Kwartetem Opera i Marią Malinowską zaprezentował ścieżkę dźwiękową. Przy fortepianowym akompaniamencie Macieja Gańskiego artyści wykonali pieśni Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Mieczysława Karłowicza i Karola Szymanowskiego. Podczas prapremiery goście mogli wziąć udział w rozgrywce w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni Reduty Banku Polskiego. Jako pierwsi skorzystali z tej okazji uczniowie liceów z Warszawy i Pomorza, wykorzystując gogle VR oraz stanowiska PC wyposażone w kontrolery. Każdy element gry powstał na podstawie materiałów źródłowych lub jest dokładną repliką historycznego eksponatu. Misje bohaterów odwołują się do udokumentowanych wydarzeń z okresu wojny polsko-bolszewickiej. Tę zgodność udało się osiągnąć dzięki ścisłej współpracy dewelopera gry, firmy Chronospace, z historykami IPN. Gra promuje nieznaną szerzej dokonania polskich kryptologów, którzy złamali bolszewickie szyfry, przesądzając o losach wojny, i ukazuje znaczenie informacji w działaniach frontowych. Atrakcją dla gości stanowiła przenośna elektromechaniczna maszyna szyfrująca Enigma. Odpowiedzialne: BNT;
- światowa premiera gry odbyła się 21 kwietnia podczas PAX East w Bostonie – jednym z największych targów gamingowych na świecie. IPN po raz pierwszy wziął udział w tej imprezie. Targi, które zgromadziły od 21 do 24 kwietnia cały gamingowy świat, stały się dla Instytutu okazją do wymiany doświadczeń z innymi twórcami gier. BNT uczestniczyło m.in. w spotkaniu branży game dev z Polski z lokalną społecznością i studentami, zorganizowanym przez Indie Games w Venture Café w Cambridge. Stanowisko IPN odwiedziło ponad 2 tys. osób. Odpowiedzialne: BNT;
  - „Grą Szyfrów” na Steam zainteresowało się 41 tys. osób (stan z 10 maja), a ich liczba wciąż rośnie. Projekt cieszył się dużą popularnością podczas targów PAX East w Bostonie – stanowisko IPN odwiedziło ponad 2 tys. graczy. Odpowiedzialne: BNT, BWK;
  - 14 maja dzięki uprzejmości AIPN, które otworzyło swoje magazyny i pracownie dla zwiedzających w Europejską Noc Muzeów, udostępniono stanowiska PC z „Grą Szyfrów”. Goście mogli zagrać w „Grę Szyfrów” na PC i VR także w Oddziałowym Archiwum w Krakowie. Odpowiedzialne: BNT;
  - 7 i 8 czerwca w warszawskim EXPO XXI odbyła się największa w Europie impreza dla kobiet w technologiach – Perspektywy Women in Tech Summit. BNT zaprezentowało „Grę Szyfrów” jako współorganizator Strefy Laboratoria Przyszłości. Ponad tysiąc uczniów spróbowało swoich sił multiplatformowo – na PC, mobilnie oraz w goglach VR. Stoisko BNT cieszyło się ogromnym zainteresowaniem uczestników. Odpowiedzialne: BNT;
  - „Gra Szyfrów” zaprezentowana została w Kolonii w Niemczech na największych targach gamingowych w Europie GAMESCOM (24–28 sierpnia). W warsztatach IPN uczestniczyły tysiące uczestników. Odpowiedzialne: BNT;
  - BNT prezentowało „Grę Szyfrów” na wielkich międzynarodowych targach twórców gier i przedstawicieli z branży gamingowej Pax West w Seattle (USA) od 2 do 5 września. Odpowiedzialne: BNT;
  - „Gra Szyfrów” na VR i PC została zaprezentowana w strefie gier na Międzynarodowym Festiwalu Komiksu i Gier w łódzkiej Atlas Arenie 24 i 25 września podczas spotkania twórców i miłośników sekwencyjnych historii obrazkowych oraz elektronicznych mediów interaktywnych. Odpowiedzialne: BNT;
  - Ogólnopolski Kongres Dialogu Młodzieżowego: Eksplozja Młodych – pod honorowym patronatem premiera Mateusza Morawieckiego, z udziałem minister rodziny i polityki społecznej 24 i 25 listopada w centrum konferencyjnym ADN w Browarach Warszawskich odbyła się II edycja kongresu. W strefie wirtualnej rzeczywistości BNT zaprezentowało „Grę Szyfrów”. Odpowiedzialne: BNT;
  - Immersion Festival (11–13 grudnia) poświęcony był wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości, również promocji produktów i refleksji nad przyszłością technologii VR. W Pałacu Kultury i Nauki oraz w Centralnym Domu Technologii pojawili się edukatorzy, animatorzy, twórcy i badacze zajmujący się nowymi technologiami. Stoisko z „Grą Szyfrów”, zaprezentowaną na dwóch stanowiskach z goglami VR, spotkało się z ogromnym zainteresowaniem, czego dowodem były długie ko-

lejki chętnych do zanurzenia się w scenerii wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. Odpowiedzialne: BNT;

- podczas HackYeah!, największej imprezy w Europie zrzeszającej osoby wyspecjalizowane w nowych technologiach i ekspertów w różnych językach programowania rozwiązujących globalne problemy za pomocą posiadanych narzędzi, BNT po raz drugi przygotowało specjalne zadanie dla programistów. Polegało ono na stworzeniu generatora quizów bazującego na artykułach historycznych w serwisach internetowych IPN – rozwiązanie takie przydatne byłoby dla nauczycieli historii i terażniejszości, historii oraz wiedzy o społeczeństwie. Pula nagród dla zwycięzców konkursu wynosiła 30 tys. zł. 19 i 20 listopada w Tauron Arena w Krakowie przygotowano dla uczestników hackatonu cztery stanowiska VR z „Grą Szyfrów”. Odpowiedzialne: BNT.
- Dni otwarte dla szkół z cyklu „Spotkania z Dokumentem w Archiwum IPN” – 5 i 6 kwietnia w siedzibie AIPN odbyła się V edycja dni otwartych dla szkół „O wolność i nadzieję! Polskie Siły Zbrojne 1939–1945”. Uczniowie sprawdzali swą wiedzę w quizie historycznym w aplikacji Kahoot. Odwiedzali magazyn archiwalny, oglądali archiwalia związane z PSZ, ZWZ-AK i Armią Andersa, a także fragment niewyświetlanego dotychczas w Polsce filmu *General Anders mało znany*; odbyły się krótkie wykłady historyczne dotyczące poszczególnych formacji. W przedsięwzięciu wzięło udział ponad 250 uczniów ze szkół średnich oraz VII i VIII klas szkół podstawowych. Odpowiedzialne: AIPN.
- 6 i 7 czerwca AIPN zorganizowało kolejną edycję mobilnych gier miejskich dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Uczestnicy poznawali wydarzenia z najnowszej historii Polski, spacerując po Warszawie szlakiem miejsc związanych z historią powstańców warszawskich, Ewy i Jerzego Stolarskich, lub odwiedzając zakątki stolicy związane z ważnymi wydarzeniami kulturalnymi i społecznymi Polski w XX wieku („Spacer z historią i sztuką”). Odpowiedzialne: AIPN.
- W październiku archiwiści IPN trzykrotnie przeprowadzili mobilne gry miejskie „Spacer z historią i sztuką” oraz „Powstanie Warszawskie. Losy Ewy i Jerzego Stolarskich” dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Spacerowały się w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki. Odpowiedzialne: AIPN.

### Dni Wydawnictwa IPN

- Inauguracja pierwszych Dni Wydawnictwa IPN odbyła się 20 sierpnia w magazynie centralnym w Warszawie oraz w ośmiu Oddziałach w Polsce, gdzie umożliwiliśmy kupno publikacji IPN. Na odwiedzających czekało aż 950 tytułów. Przez 12 dni można było nabyć książki o 40 proc. taniej; ceny niektórych zaczynały się już od złotówki. Wszystkie Oddziały w Polsce przygotowały bogaty program wydarzeń towarzyszących. 20 sierpnia odbyło się kilka spotkań z autorami i redaktorami. Pokazano interesujące wystawy; odbyły się pokazy grup rekonstrukcyjnych i spotkanie z rysownikiem Krzysztofem Wyrzykowskim. Dla najmłodszych gości zorganizowano atrakcyjne zabawy z nagrodami, wspólne malowanie flagi i godła oraz gry edukacyjne. O szczegółach Dni Wydawnictwa IPN informowały plakaty, ulotki i media społecznościowe. Wydarzenie odbiło się echem również w tradycyjnych mediach. Partnerami instytucjonalnymi imprezy były Wojskowe Biuro Historyczne im. gen. broni. Kazimierza Sosnkowskiego oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. W związku z Dniami Wydawnictwa IPN zmieniono nazwę księgarni internetowej z książkami IPN z [ipn.poczytaj.pl](http://ipn.poczytaj.pl) na [ksiegarniaipn.pl](http://ksiegarniaipn.pl). Podsumowanie Dni Wydawnictwa IPN można obejrzeć na kanale IPNtvPL w serwisie YouTube. W dniu rozpoczęcia imprezy zamieszczono na tej platformie spot promocyjny *Wydawnictwo Instytutu Pamięci Narodowej wkracza na arenę międzynarodową*. Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN.
- W okresie sprawozdawczym Wydawnictwo IPN było obecne podczas Nocy Muzeów 2022 na stoiskach sprzedażowych w Warszawie (Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – 14 maja), w Krakowie (13 maja), we Wrocławiu (Muzeum w Mokej), w Rzeszowie, Białymstoku i Bydgoszczy, na Sąddeckich Targach Książki (14–15 maja), w Mławie (13 maja), na Zjeździe NSZZ „Solidarność” w Zakopanem (26–27 maja), na Warszawskich Targach Książki (26–29 maja),

na Targach Książki nad Odrą – Kędzierzyn-Koźle (2 czerwca), na Jarmarku Książki w Warszawie (9–12 czerwca), na Targach Wydawców Regionalnych w Radomiu (11–12 czerwca), w Wojskowej Akademii Lotniczej w Dęblinie podczas konferencji „Społeczeństwo w wojsku, wojsko w społeczeństwie w XIX i XX w. Relacje i procesy w ujęciu interdyscyplinarnym” (23 czerwca), na imprezie grup rekonstrukcyjnych we Wrocławiu Rekon 2022 (25 czerwca), na święcie Jednostki Strzeleckiej 2020 w Strzyżowie (26 czerwca), na Targach Książki w Kościerzynie (2 lipca), podczas Dnia Marynarza Rzecznego (2 lipca), na Jarmarku Jakubowym w Szczecinie (22 lipca – 24 sierpnia), na święcie 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej w Rzeszowie (26 lipca), na rodzinnym spotkaniu z historią w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL „Przed godziną »W«” w Warszawie (30–31 lipca), w strefie edukacyjnej w Ustroniu Morskim (12–13 sierpnia), na obchodach 102. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Ossowie (15 sierpnia); na pikniku militarnym w Woli Rzędzińskiej (15 sierpnia), na pikniku w Radomsku (21 sierpnia), na XXXI Krajowej Wystawie Rolniczej w Częstochowie (3–4 września), na Jesiennych Targach Książki w Arkadach Kubickiego (15–18 września), na Gdańskich Targach Książki w Europejskim Centrum Solidarności (16–18 września), na Festiwalu Gier i Komiksów w Atlas Arenie w Łodzi (24–25 września), na XXVII Targach Wydawców Katolickich w Arkadach Kubickiego (29 września – 2 października), podczas Nocy w Instytucie Lotnictwa w Warszawie (7 października), na Międzynarodowych Targach Książki w EXPO w Krakowie (27–30 października), na Śląskich Targach Książki w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach (4–6 listopada), na Targach Książki Historycznej w Arkadach Kubickiego (24–27 listopada), na Targach Książki i Gier w EXPO w Łodzi (26–27 listopada), na Wrocławskich Targach Dobrych Książek w Hali Stulecia (1–4 grudnia), na Targach Wydawców Katolickich w Collegium Jana Pawła II Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1–4 grudnia). Odpowiedzialne: Wydawnictwo IPN, BNT, OIPN w całej Polsce.

### Inne

- W siedzibie Archiwum IPN w Warszawie z udziałem mediów odbyło się spotkanie ze Stefanem Piątkowskim, bratem Barbary Bartoś (z domu Piątkowskiej) sfotografowanej przez Henryka Śmigacza na barykadzie na pl. Grzybowskiem. Stefan Piątkowski skontaktował się z IPN po opublikowaniu w 2021 r. przez AIPN apelu o pomoc w identyfikacji osób przedstawionych na zdjęciach. Gość opowiedział o wojennych losach swojej siostry i jej najbliższych, pokazał też album rodzinnych zdjęć siostry i siostrzenicy. Stefan Piątkowski zwiedził pracownię konserwacji i pracownię digitalizacji oraz magazyn archiwalny – 24 stycznia. Odpowiedzialne: AIPN.
- W Centralnym Przystanku Historia w Warszawie odbyła się dyskusja o wydawnictwie AIPN *Aparat bezpieczeństwa w województwie poznańskim 1945–1956. Wybrane kierunki i metody (dokumenty)*. Oprócz autora w spotkaniu uczestniczył pracownik OBBH Gdańsk. Dyskusję prowadził pracownik AIPN – 8 marca. Odpowiedzialne: AIPN, Wydawnictwo IPN, Centralny Przystanek Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie.
- XV Katyński Marsz Cieni – ulicami Warszawy przeszedł XV Katyński Marsz Cieni. Poprzedziła go msza św. w katedrze polowej Wojska Polskiego. Spod Muzeum Wojska Polskiego wyruszyło 300 rekonstruktorów z różnych stron Polski w mundurach Wojska Polskiego, Korpusu Ochrony Pogranicza i Policji Państwowej. Przeszli trakt Królewski i Stare Miasto. Przy kościele Świętego Krzyża odczytano fragmenty korespondencji wysyłanej przez jeńców z obozów do rodzin i bliskich. Na placu Zamkowym wyczytywane były nazwiska z listy zamordowanych oficerów, a na pl. Krasińskich wspominano zabitych duchownych. Marsz zakończył się wspólną modlitwą przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie. Cykliczne wydarzenie organizowane jest przez IPN i Grupę Historyczną „Zgrupowanie Radosław” – 3 kwietnia. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.
- Noc Muzeów – w kolejnej edycji Nocy Muzeów AIPN przygotowało ekspozycję *Okruchy pamięci... – archiwa osobiste w zbiorach Instytutu Pamięci Narodowej*, prezentującą kolekcje zgromadzone w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci” oraz rzadko eksponowane archiwalia. Zwiedzający obejrzeliby dokumenty związane m.in. z polonijną działaczką niepodległościową Agnieszką Wisłą,

- cichociemnym kpt. Tadeuszem Starzyńskim, fotografem Henrykiem Śmigaczem, harcmistrzem i żołnierzem AK Janem Rodowiczem ps. „Anoda” oraz przywódcą Stronnictwa Pracy Karolem Popielem. W postaci bohaterów ekspozycji wcielili się zaproszeni przez Archiwum rekonstruktorzy. Podczas imprezy goście odwiedzali magazyn archiwalny i pracownię digitalizacji akt, mogli sprawdzić swoje siły w „Grze Szyfrów” i podczas przedpremierowej prezentacji najnowszej gry „Cichociemni”. Dla najmłodszych przygotowano strefę zabaw i gier historycznych – 14 i 15 maja. Odpowiedzialne: AIPN, BNT, BEN, OBEN Kraków.
- Uroczystości pogrzebowe polskich więźniarek KL Ravensbrück – w Fürstenberg/Havel odbyły się główne uroczystości, które poprzedziło oficjalne przekazanie przez IPN w Miejscu Pamięci Muzeum Ravensbrück do zbiorów muzeum artefaktów odnalezionych w trakcie prac archeologicznych prowadzonych w 2019 r. przez BPII. Uczestnicy uroczystości oddali hołd kobietom zamordowanym w KL Ravensbrück, składając wieńce pod pomnikiem ofiar obozu, a także pod tablicą upamiętniającą polskie więźniarki. W grobie zamordowanych Polek umieszczono obok trumien ze szczątkami urnę z ziemią z Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie – 6 września. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, BUWiM.
  - Panel dyskusyjny „Edukacja przyszłości – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych” – 8 września podczas panelu dyskusyjnego zorganizowanego przy okazji XXXI Forum Ekonomicznego w Karpaczu zaprezentowany został raport Biura Nowych Technologii IPN *Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych*, objęty patronatem MEiN. Dyskusja dotyczyła potrzeb edukacyjnych młodego pokolenia i jego oczekiwań w sferze edukacji historycznej. Panel poprowadził Andrzej Horoch – założyciel Workroom Technologies, a w dyskusji wzięli udział: Antoni Rytel – wicedyrektor programu GovTech Polska, prof. Jan Pomorski – kierownik Katedry Humanistyki Cyfrowej i Metodologii Historii UMCS, Wojciech Janek – zastępca dyrektora Centrum Rozwoju Przemysłów Kreatywnych oraz dyrektor BNT. W raporcie omówiono najistotniejsze wyzwania współczesności, także w dziedzinie edukacji nowych pokoleń, i potrzeby najmłodszych; opisano generację Alpha, generację Z oraz milenialsów i ich determinanty (cechy charakteryzujące dane pokolenia); wskazano potrzeby osób uczących się w dziedzinie edukacji historycznej i opisano ich profile. Raport przynosi odpowiedzi na pytania, jakie wartości prezentują wybrane grupy, jakie mają oczekiwania w zakresie rozwiązań i edukacji oraz jak lepiej odpowiadać na ich potrzeby. Przedstawia ścieżki edukacyjne spełniające potrzeby grup z różnych profili. Mogą one stać się inspiracją do budowania innowacyjnych sposobów nauki historii współczesnej. Odpowiedzialne: BNT.
  - Obchody 100-lecia powstania Gdańskiego Klubu Sportowego Gedania 1922 – goście wzięli udział w mszy św. w kościele pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Gdańsku-Wrzeszczu i złożyli kwiaty pod pomnikiem Pomordowanych i Poległych Gedanistów. Oddział przygotował wystawę *Z miłości do sportu. Z dumy bycia Polakiem* poświęconą historii Gedanii i reprint *Księgi Pamiątkowej Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsk Kazimierza Papée*. Dla młodszych dzieci Oddział przygotował niespodziankę – kopię historycznej maskotki Gedanii z dwudziestolecia międzywojennego. Klub sportowy Gedania został uhonorowany przez IPN specjalnym złotym medalem „Reipublicae Memoriae Meritum” – 15 września. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, OIPN Gdańsk.
  - Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Niepokorni – Niezłomni – Wyklęci” – od 28 września do 1 października trwała w Teatrze Muzycznym w Gdyni XIII edycja festiwalu NNW, którego partnerem instytucjonalnym był IPN. Wręczono nagrody twórcom najlepszych filmów polskich i zagranicznych. Medal Pro Bono Poloniae odebrał redaktor naczelny „Biuletynu IPN”. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa.
  - Uroczystości nadania Klubowi Bokserskiemu Brzostek Top Team imienia Jana Biangi – uroczystość odbyła się 21 października w Gdańsku z okazji 100. rocznicy obchodów powstania Klubu Sportowego „Gedania”. Jan Bianga był jednym z najwybitniejszych zawodników w historii gdańskiego sportu, pięściarskim wicemistrzem Polski w 1930 r., trenerem młodych bokserów w trójmiejskich klubach:

HKS Sopot, Ogniwo Sopot, Flota Gdynia, Gwardia Gdańsk, Polonia Gdańsk oraz KS Gedania, asystentem Feliksa Stamma; pracował z polską kadrą narodową i olimpijską (1953–1955 i w 1961 r.). Członkowie Brzostek Top Team od lat angażują się w działania prospołeczne i patriotyczne. Odpowiedzialne: Biuro Prezesa, OIPN Gdańsk.

- Festiwal Polonijny „Losy Polaków” – 5 listopada w Centrum Prasowym Foksal w Warszawie odbyło się uroczyste rozdanie nagród XVII edycji festiwalu zorganizowanego przez Fundację Polska – Europa – Polonia. Pierwszą nagrodą w kategorii „Programy multimedialne” zostało uhonorowane BWM za cykl „Ocalić od Zapomnienia” i za działalność związaną z tym cyklem. Wyróżnione zostały filmy IPN: *Otwarcie odnowionego Polskiego Cmentarza w Rusape w Zimbabwe* oraz *Ocalić od zapomnienia – Prezes IPN o Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu*. Odpowiedzialne: BWM.
- Przedpremiery aplikacji VR „Szybowcowa ’87” – 14 listopada w Oddziale IPN Wrocław nadano imię Kornela Morawieckiego „Przystankowi Historia” IPN we Wrocławiu. Przy tej okazji zorganizowano przedpremierę aplikacji VR „Szybowcowa ’87”. Użytkownik aplikacji za pomocą gogli VR może wejść do mieszkania w peerelowskim bloku, gdzie ukryta jest konspiracyjna drukarnia, włączyć telewizor i usłyszeć audycję Radia „Solidarność Walcząca” wchodzącą w pasmo komunistycznego Dziennika Telewizyjnego. Może też wziąć do wirtualnej ręki gazetkę konspiracyjną i włączyć nasłuch kontrwywiadu SW, by usłyszeć zaszyfrowane rozmowy funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Odpowiedzialne: BNT.
- Projekt edukacyjny „Drużyna Inki” – lekcje historii połączone z nauką pierwszej pomocy przedmedycznej. Patronką działań była Danuta Siedzikówna ps. „Inka”. 45-minutowe zajęcia korespondowały z nowoczesną zasadą interdyscyplinarności w nauczaniu. Po historycznym wstępie prowadzone było teoretyczne i praktyczne szkolenie z pierwszej pomocy. Po zajęciach każdy uczestnik otrzymał apteczkę. Projekt prezentowany był w ponad 200 placówkach edukacyjnych, gdzie zgromadził ponad 6 tys. słuchaczy. Odpowiedzialne: BPH.
- Projekt edukacyjny o Tadeuszu Pietrzykowskim „Żołnierz – Bohater – Mistrz” – poświęcony postaci tego polskiego boksera, trenera, nauczyciela i więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych Auschwitz, Neuengamme oraz Bergen-Belsen, gdzie stoczył łącznie kilkadziesiąt walk bokserskich o życie. W obozach spotkał m.in. Maksymiliana Marię Kolbego i Witolda Pileckiego. Tadeusz Pietrzykowski w KL Auschwitz został członkiem Związku Organizacji Wojskowej. Po wyzwoleniu z KL Bergen-Belsen wstąpił do 1. Dywizji Pancerniej gen. Maczka. Ideą projektu było pokazanie patriotyzmu Tadeusza Pietrzykowskiego, któremu pozostał wierny przez całe życie. Na spotkaniach obecna była córka „Teddy’ego” opowiadająca historię ojca; odbywał się trening bokserki. Udział w projekcie wzięło udział około 4 tys. chętnych. Odpowiedzialne: BPH.

## ODDZIAŁ IPN BIAŁYSTOK

### Koncerty

- Widowisko muzyczne *I że Was nie zapomnę...* – IPN był jednym z organizatorów wydarzenia z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych na scenie Opery i Filharmonii Podlaskiej. Występy sceniczne poprzedziło wystąpienie marszałka województwa podlaskiego dr. Artura Kosickiego i dyrektora Oddziału. Widowisko powstało na kanwie rozmów z Żołnierzami Wyklętymi oraz ich wspomnień, wierszy i pieśni. Zaprezentowano utwory żołnierzy podziemia niepodległościowego, zwłaszcza 3. i 5. Wileńskiej Brygady AK, częściowo pochodzące z projektu „Wilczy ślad. Piosenki Niezłomnych”. Na scenie wystąpili m.in. Andrzej Lampert i Krzysztof Iwaneczko – 1 marca.
- Koncert *Początki Podlaskiej Policji, czyli rzecz o Ojczyzny ratowaniu* – na scenie zaprezentowano klasyczne utwory przedwojennej muzyki, głównie pieśni patriotyczne we współczesnej aranżacji. Oddział był współorganizatorem wydarzenia – 6 maja. Odpowiedzialne: OBEN.
- Koncert *Anioły Lipcowe* – z okazji 77. rocznicy obławy augustowskiej wykonano symfonię kameralną *Podziemne ptaki* na sopran, klarnet, orkiestrę smyczkową i instrumenty perkusyjne skom-

ponowaną przez dr. hab. Ignacego Zalewskiego do słów Erazma Stefanowskiego. Organizatorami przedsięwzięcia były IPN oraz Opera i Filharmonia Podlaska. Honorowym patronem i jednocześnie współorganizatorem był marszałek województwa podlaskiego Artur Kosicki – 12 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.

### Filmy

- Pokaz filmu *Wybraniec bogów* – z okazji Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej w kinie Sokół w Sokółce pokazano dokument wyprodukowany przez IPN. Widzowie spotkali się z historykiem OBBH oraz odtwórcą postaci Józefa Marcinkiewicza w części fabularyzowanej dokumentu, aktorem Sebastianem Słomińskim – 7 kwietnia.

### Spektakl

- *Pokonać Piekło* – z inicjatywy Oddziału przygotowany został spektakl Teatru Nie Teraz w reż. Tomasza Żaka. Zorganizowano trzy pokazy: 11 września premierowy podczas obchodów 75. rocznicy urodzin bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Szkole Podstawowej w Suchowoli, 12 września – dla uczniów białostockich szkół oraz mieszkańców Białegostoku w Podlaskim Instytucie Kultury Spodkach i 19 października – w Domu Amicus w Warszawie. Odpowiedzialne: OBEN.

### Delegatura IPN w Olsztynie

- Koncert *Pieśni Dekady Buntu – Pieśni Bardów Solidarności* – w rocznicę wprowadzenia stanu wojennego Delegatura zorganizowała – we współpracy z Wydziałem Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego – koncert zespołu „Stare Drobne Małże”, który przypomniał pieśni poświęcone pamięci ofiar i osób represjonowanych – 13 grudnia.

## ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

### Koncerty

- Koncert rapera Tedeusza „Tadka” Tadka Polkowskiego Studiu Koncertowym Radia Gdańsk 27 lutego podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Wydarzenie było retransmitowane na kanale IPNtvPL 6 marca. Odpowiedzialne: OBEN.

### Filmy

- Wypowiedź pracownika OBBH w filmie dokumentalnym *1982. Wielki Zryw* w reż. Jana Czarlewskiego o demonstracjach z sierpnia 1982 r. Odpowiedzialne: OBBH.
- *Niedokończona kronika. Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku* – premiera filmu w reż. Michała Krotowskiego odbyła się 15 września w budynku dawnej Dyrekcji Kolei w Gdańsku, gdzie w Wolnym Mieście Gdańsku działały liczne polskie organizacje. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Kryptonim „Wakacje Zuzanny”* – film w reż. Anny Jowity Ciołkiewicz zrealizowany w technice immersji poprzez ożywienie archiwalnych zdjęć przybliży widzowi historię działalności Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku. Premiera filmu odbyła się na dużym ekranie w Multikinie w Gdańsku 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Epitafium Ofiar Grudnia '70* – dziewięć etiud filmowych poświęconych ofiarom Grudnia 1970 w Gdyni i Elblągu: Zbigniewowi Godlewskiemu, Ludwikowi Piernickiemu, Jerzemu Kuchcikowi, Brunonowi Drywie, Stanisławowi Sieradzanowi, Zygmuntowi Policie, Jerzemu Skonieczce, Janowi Polechońskiemu, Tadeuszowi Sawiczowi. Premiera etiud odbyła się na antenie TVP3 Gdańsk i TVP3 Szczecin od 6 do 15 grudnia. Po emisji w telewizji nastąpiła premiera w serwisie YouTube na kanale IPNtvPL. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN.
- *Barbarka 1939. Zbrodnia pomorska 1939* – udział i konsultacja pracowników RBH w filmie dokumentalnym w reż. Sebastiana Bartkowskiego (Unisławskie Towarzystwo Historyczne). Oddział był współproducentem filmu – 27 listopada. Odpowiedzialny: OIPN.

### Dni Wydawnictwa IPN

- W ramach oddziałowej edycji tego wydarzenia OA Gdańsk pokazało swoje zbiory, m.in. akta sprawy obiektowej „Zorza II”, akta dotyczące Grudnia ’70, dowody osobiste Wolnego Miasta Gdańska, akta internowanych i akta paszportowe. Przygotowano wydarzenia towarzyszące sprzedaży publikacji IPN, np. malowanie symboli patriotycznych na torbach – 20 sierpnia. Odpowiedzialne: OA, OBBH, OBEN.

### Delegatura IPN w Bydgoszczy

#### Koncerty

- Koncert pieśni patriotycznych – w koncercie wystąpili: prof. dr hab. Bernard Mendlik – dziekan Wydziału Edukacji Muzycznej UKW, Justyna Gęsicka – mezzosopran, Krzysztof Zimny – tenor, Chór Akademicki UKW w Bydgoszczy przy akompaniamencie Rafała Tworka. Na widowni zasiędlili uczniowie Katolickich Pallotyńskich Szkół w Chełmnie i Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy – 11 listopada.
- Koncert pieśni patriotycznych – w kościele Opatrzności Bożej w Inowrocławiu podczas koncertu soliści zaśpiewali m.in. *Wojenka, Wojenka, Przybyli ulani pod okienko, Pierwsza Brygada*. Świątynię wypełniła również muzyka Fryderyka Chopina w wykonaniu pianisty Rafała Tworka. Na zakończenie koncertu wszyscy uczestnicy koncertu odśpiewali *Rotę*. Na koncercie wystąpili artyści scen bydgoskich: Justyna Gęsicka – mezzosopran i Krzysztof Zimny – tenor, przy akompaniamencie Rafała Tworka – 13 listopada.

### ODDZIAŁ IPN KATOWICE

#### Koncerty

- Festiwal Piosenki „O Wolności” – VI edycja festiwalu dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 25 lat z całej Polski; jego celem jest edukacja historyczna poprzez sztukę i kształtowanie postaw patriotycznych. Uczestnicy finału zaprezentowali na Scenie w Malarni – Teatr Śląski w Katowicach swoje interpretacje utworów – 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- III Ogólnopolski Festiwal Piosenki Harcerskiej i Niepodległościowej „Śladami Niepodległości” – cykliczny plenerowy festiwal piosenki, w którym uczestniczą drużyny harcerskie i skautowskie z całej Polski i spoza kraju, prezentując przygotowane przez siebie piosenki i biorąc udział w działaniach edukacyjnych oraz grach terenowych. W 2022 r. festiwal został zorganizowany w Rybniku. Na zakończenie odbył się koncert gwiazdy festiwalu, którą w 2022 r. był Janusz Radek z zespołem. Udział wzięło 300 osób, w tym 45 wykonawców – 10–12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.

#### Filmy

- Film edukacyjny z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – umieszczony 13 lutego na stronie katowice.ipn.gov.pl. Ukazano w nim dzieje polskiej konspiracji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945. Przedstawiono strukturę, zadania oraz najważniejsze akcje AK, a także wyjaśniono fenomen Polskiego Państwa Podziemnego na tle okupowanej przez Niemców Europy. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Śląski pirat. Marzenie o morzu i polskim Śląsku* – film krótkometrażowy w reż. Kamila Niestonego i Macieja Marmoli przygotowany na zlecenie OBEN Katowice: animowana historia życia kpt. Roberta Oszka, pochodzącego z Górnego Śląska oficera Marynarki Wojennej, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej i III powstania śląskiego. Animacje wykonali Ksawery Kaliski i Adam Gottscholl. Wykorzystano koloryzowane fotografie archiwalne z muzeów w całej Polsce. Film zrealizowano w koprodukcji Oddziału z Muzeum Śląskim w Katowicach w grudniu. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Mulier fortis. Kobieta mężna* – pełnometrażowy film dokumentalny o Zofii Kossak w reż. Adama Kraśnickiego, wyprodukowany we współpracy TVP Historia i Oddziału. Refleksją o bohaterce filmu dzielą się m.in. prof. Krystyna Heska-Kwaśniewicz, prof. Jan Żaryn, prof. Ryszard Koziółek, Joanna

Jurgała-Jureczka, Krzysztof Zanussi oraz członkowie rodziny – Anna Fenby Taylor i François Rosset. Odpowiedzialne: OBEN.

## ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

### Koncerty

- *Niezwycięzony – Franciszek Niepokólczycki* – organizacja koncertu galowego w hołdzie Żołnierzom Wyklętym o płk. Franciszku Niepokólczyckim. Utwory muzyczne przeplatane były opowieścią o jego życiu. W roli narratora wystąpił Tomasz Wolny, znany prezenter telewizyjny. Materiały graficzne, nagrania z procesu krakowskiego oraz wypowiedź radiowa z programu *Takie były początki* (wspomnienia Franciszka Niepokólczyckiego na temat produkowanej podczas wojny broni) oraz zdjęcia historyczne, dokumenty i pamiątki rodzinne uzupełniły historię jego działalności. Koncert został wyemitowany w TVP3 1 marca. Współorganizatorzy: Stowarzyszenie Passionart i Telewizja Polska S.A. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Sila Miłości* – współpraca przy organizacji IX edycji koncertu poświęconego polskim więźniarkom niemieckiego obozu koncentracyjnego w Ravensbrück rozstrzelanym 17 i 18 kwietnia 1943 r. – 25 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN.
- Koncert *Tryptyk Śląski* – wykonano utwory z trzech albumów *Tryptyku* Wojciecha Ciuraja (*Iskry w popiele, Dwa żywioły i Kwiaty na haldzie*) inspirowanych 100. rocznicą Powstań Śląskich i historią Śląska. Koncert dla uczniów szkół i klas mundurowych z Krakowa, współorganizowany przez Klub Garnizonowy 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie – 7 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.

### Filmy

- *Aktion Reinhardt w dystrykcie krakowskim* – film dokumentalny o niemieckiej operacji eksterminacyjnej polskich Żydów. Ponad 200 tys. ofiar Aktion „Reinhardt” pochodziło z okupacyjnego dystryktu krakowskiego – 16 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Wojna dwóch totalitaryzmów* – spot edukacyjny w językach rosyjskim i ukraińskim o wybuchu konfliktu między dwoma sojusznikami: ZSRS i III Rzeszą Niemiecką – 20 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN.
- Spot edukacyjny *Armia Krajowa* – z okazji dnia Polskiego Państwa Podziemnego. Upamiętnia założenie SZP 27 września 1939 r., w oblężonej Warszawie. W filmie wystąpił naczelnik OBUWiM. Publikacja w mediach społecznościowych odbyła się 27 września. Odpowiedzialne: OBEN.

### Noc Muzeów

- Pokazy rekonstruktorów, prezentacje wystaw *PRL. Propaganda a rzeczywistość* i *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności*, spacer szlakiem przedwojennych zbrodni, możliwość zagrania w „Grę Szyfrów” i grę krakowskiego IPN „Cichociemni”, turniej historycznych gier planszowych, m.in. „Znaj znak”, gry lotnicze „303”, „111” i „Kolejka” – 13 maja. Odpowiedzialne: OIPN i Delegatura IPN w Kielcach

### Dni Wydawnictwa IPN

- W ofercie znalazły się najnowsze publikacje Instytutu, gry edukacyjne, komiksy z serii „Antek Srebrny” i „Żołnierze Wyklęci” – łącznie ponad 700 tytułów. Publikacje wydane przez Oddział IPN Kraków można było kupić z 40-procentowym rabatem. Odpowiedzialny: OIPN.

### Inne

- Plakaty edukacyjne publikowane w internecie oraz na słupach ogłoszeniowych w Krakowie – w związku z 83. rocznicą wybuchu II wojny światowej 1 września, 83. rocznicą agresji ZSRS na Polskę 17 września, 83. rocznicą powstania Polskiego Państwa Podziemnego 27 września, Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych 19 października, Narodowego Święta Niepodległości 11 listopada, III Małopolskiego Dnia Pamięci Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych 13 listopada, 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego 13 grudnia, 104. rocznicy wybuchu powstania wielkopolskiego 27 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.



- Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie – udział w targach połączony ze spotkaniami autorskimi na stoisku IPN – 27–30 października. Odpowiedzialne: OBBH, OBEN, WSdsPiI, asystent prasowy.

### **Delegatura IPN w Kielcach**

#### **Koncerty**

- Koncert *Historia Szarego* – poświęcony rozbiciu kieleckiego więzienia przez poakowski oddział pod dowództwem Antoniego Hedy ps. „Szary”. Wydarzenie miało charakter plenerowy – scena stała w historycznym miejscu obok dawnego więzienia przy ul. Zamkowej. Znane polskie utwory zaśpiewali wybitni artyści: Kasia Moś, Olga Szomańska, Przemysław Branny, Eldo, Marek Piekarczyk, Tadek Seibert oraz Tomasz Szczepanik. Wokalistom towarzyszyli laureaci Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima”: Michalina Cedro, Anna Wieleńska, Maksymilian Kononow oraz Chór Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie i Orkiestra Passionart pod dyrekcją Janusza Wierzgacza. Wykonano utwory o wolności, odwadze i patriotyzmie zaaranżowane specjalnie na tę okazję przez Marka Pawełka oraz utwór premierowy Janusza Wierzgacza do słów Jerzego Łysińskiego o historii życia i walki Antoniego Hedy – 26 lipca.

#### **Filmy**

- *Popieluszko. Wolność jest w nas* – organizacja projekcji w Sandomierzu z okazji Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych – 23 października.
- *Zakazane piosenki* – projekcja filmu w kinie Starówka w Sandomierzu w ramach ogólnopolskiej akcji BWK – 1 sierpnia.

#### **Spektakl**

- *Golgota Wroclawska* – projekcja w kinie Starówka w Sandomierzu spektaklu z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca. Prezentacja odbyła się również w kinie Fenomen w Kielcach. Poprzedziły ją prelekcje dla uczniów szkół średnich województwa świętokrzyskiego – 4, 7 i 8 marca.

### **ODDZIAŁ IPN LUBLIN**

#### **Koncerty**

- *Pospieszalscy Wierszem* – w Filharmonii Lubelskiej odbył się koncert z okazji Narodowego Święta Niepodległości zorganizowany we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego w Lublinie – 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Muzyka z historią w tle* – w sali konferencyjnej Oddziału odbył się recital pieśni patriotycznych w wykonaniu Karola Śliwińskiego, ucznia XXIX Liceum Ogólnokształcącego im. Hieronima Dekutowskiego „Zapory” w Lublinie – 6 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **Inne**

- Międzynarodowy Dzień Archiwów – w siedzibie Oddziału odbyły się Dni Otwarte. Uczestnicy wydarzenia zobaczyli magazyny z najcenniejszymi archiwaliami oraz pracownię digitalizacji dokumentów i poznali tajniki opracowania technicznego akt. Zaprezentowano m.in. materiały archiwalne dotyczące Żołnierzy Niezłomnych (Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora”, Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok” i Henryka Wieliczki ps. „Lufa”) oraz dokumenty dotyczące działalności NSZZ „Solidarność” (przykładowe akta osób internowanych, akta dotyczące rozpracowania środowiska solidarnościowego, prasę i biuletyny drugiego obiegu, artefakty związane z ruchem solidarnościowym). Można było prześledzić prowadzenie kwerend w pomocach ewidencyjnych na przykładzie dwóch znanych osób: Elżbiety Górskiej Dzikowskiej, podróżniczki, współautorki programu „Pieprz i Wanilia”, która w latach pięćdziesiątych działała w Międzyrzeczu Podlaskim w organizacji ZEW („Związek Ewolucjonistów Wolności”) oraz Mieczysława Czechowicza, aktora znanego z filmów i kabaretów (niezapomniany głos Misia Uszatka), osadzonego w 1945 r.

w wieku 15 lat w więzieniu na Zamku w Lublinie za współpracę z AK. Przedstawiono projekt „Archiwum Pełne Pamięci” – 9 czerwca. Odpowiedzialne: OA.

### Delegatura IPN w Radomiu

#### Inne

- VIII Radomskie Targi Wydawnictw Regionalnych – na pl. Antonio Corazziego w Radomiu odbyła się kolejna edycja targów wydawnictw regionalnych. Ofertę wydawniczą IPN, zwłaszcza dotyczącą ziemi radomskiej, prezentowali przedstawiciele OBEN Lublin oraz Delegatury IPN w Radomiu – 11–12 czerwca.

### ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

#### Filmy

- *Na zawsze Melomani* – film dokumentalny w reż. Rafała Mierzejewskiego, współrealizowany przez Oddział. Przedstawiono w nim historię zespołu jazzowego Melomani, który powstał na przełomie 1949 i 1950 r. w Łodzi. Materiały archiwalne przeplatają się ze wspomnieniami ikon polskiego jazzu: Andrzeja „Idona” Wojciechowskiego, Jana „Ptaszyna” Wróblewskiego, Wojciecha Karolaka, Michała Urbaniaka, Przemka Dyakowskiego oraz wielu innych. Premiera filmu odbyła się 20 maja w łódzkim w Kinie Charlie. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Powstańcze wspomnienia w obiektywie IPN – Sławomir Zawadzki „Lech”* – film dokumentalny; w roli narratora wystąpił pracownik OBBH, który brał udział również w dwóch filmach z serii *Księża Wolności 1914–1981* poświęconych ks. Stanisławowi Piwowarskiemu z premierą w TVP Historia 4 października i ks. Rochowi Łaskiemu z premierą w TVP Historia 11 października. Odpowiedzialne: OBBH.

### ODDZIAŁ IPN POZNAŃ

#### Koncerty

- X edycja Koncertu Zaduszkowego – w Teatrze Muzycznym w Poznaniu odbył się koncert *Irena*, współorganizowany z Teatrem Muzycznym, poświęcony Sprawiedliwej wśród Narodów Świata, Irene Sendlerowej. Podczas koncertu podsumowano akcję „Zapał Znicz Pamięci”, która z roku na rok cieszy się coraz większym zainteresowaniem nauczycieli oraz uczniów. Po spektaklu goście złożyli wieńce i zapalili znicze pod tablicą upamiętniającą ofiary gestapo. W budynku Teatru Muzycznego znajdowała się podczas II wojny światowej siedziba gestapo – 30 października. Odpowiedzialne: OIPN, OBEN.
- Widowisko muzyczne *Nie zmarnujcie Niepodległości w 104. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego – we współpracy z Telewizją Polską S.A. oraz Muzeum Narodowym w Poznaniu* stworzono widowisko koncertowe w reż. Bolesława Pawicy – opowieść o drodze do niepodległości i pracy nad jej zachowaniem. Piosenki z epoki w wykonaniu wielkopolskich artystów przeplatane były przebojami współczesnymi w nowych aranżacjach. Całości dopełniła narracja historyczna świadków i uczestników Powstania Wielkopolskiego, prowadzona równoległe zarówno w scenograficznych wizualizacjach, jak i w warstwie filmowej. Wydarzenie odbyło się w gmachu Muzeum Narodowego w Poznaniu i było transmitowane w TVP1 i TVP Polonia – 27 grudnia. Odpowiedzialny: OIPN.

#### Filmy

- *Kto nie zna ojca twarzy...* – film w reż. Jacka Kubiaka zrealizowany wspólnie przez Oddział IPN Poznań, Stowarzyszenie Katyń w Poznaniu, Wydawnictwo Miejskie Poznania, Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Miasto Poznań oraz Fundację Zakłady Kórnickie. Film przybliżył historię ofiar zbrodni kateńskiej i ich rodzin. Premiera odbyła się 20 września w Kinie Rialto w obecności prezesa IPN, a pokaz dla uczniów – 25 października. Odpowiedzialny: OIPN, OBBH.
- Spot *Razem przed laty – razem dziś. Poznań – Warszawa wspólna sprawa* – przypomina udział około tysiąca Wielkopolan w Powstaniu Warszawskim. Byli wśród nich: powstaniec wielkopolski ppłk Franciszek Rataj „Paweł”, dowódca Zgrupowania „Paweł”; Eleonora Kasznica „Ela”, żołnierz

Grupy Bojowej „Krybar”; Teodor Spychalski „Tedzik”, harcerz w zgrupowaniu „Bartkiewicza”. Spot był emitowany od 29 lipca do 4 sierpnia w tramwajach w Warszawie oraz w autobusach i tramwajach w Poznaniu. Odpowiedzialne: OBBH.

### Spektakl

- *A ponad ziemię z kulami latały brylanty. Rzecz o Krzysztofie Kamilu Baczyńskim* – Oddział został partnerem wydarzenia przygotowanego przez Teatr Muzyczny w Poznaniu w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Tekst składa się z wierszy i prozy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Wykonano piosenki do muzyki Zygmunta Koniecznego i Andrzeja Zaryckiego, śpiewane niegdyś przez Ewę Demarczyk – 1 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN.

### Inne

Cykl spotkań w Przystanku Historia IPN

- Poniedziałek z filmem: *1970*, 6 czerwca  
Prezentacja filmu dokumentalnego Tomasza Wolskiego *1970* wyprodukowanego wspólnie z IPN. Emisję poprzedziło wprowadzenie historyczne prof. dr hab. Doroty Skotarczak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Odpowiedzialne: OBEN.
- Poniedziałek z filmem: *Zacheusz*, 14 listopada  
Pokaz fabularyzowanego filmu dokumentalnego o losach Zacheusza Pawlaka, harcerza, działacza konspiracyjnego, więźnia Majdanka, powojennego radomskiego lekarza i społecznika oraz autora jednego z najważniejszych dzieł literatury obozowej *Przeżyłem*. Emisję filmu dla uczniów poprzedziło wprowadzenie historyka. Odpowiedzialne OBEN.
- Wtorek z dokumentem: „Źródła do historii Poznańskiego Czerwca 1956”, 14 czerwca  
Spotkanie w Przystanku Historia na temat dostępności źródeł historycznych dotyczących poznańskiej tragedii 1956 r. Pracownicy Oddziału, współautorzy publikacji źródłowych i monograficznych stawiali pytania, czy wszystkie materiały stanowiące źródło poznania są dostępne i czy pozostały materiały nieodkryte. Odpowiedzialne: OA, OBBH.
- Wtorek z dokumentem: „Wrzesień 1939 w obiektywie niemieckich zbrodniarzy”, 13 września  
Niemcy dokumentowali dokonane przez siebie niszczenie miast oraz wsi, a zdjęcia publikowali w kronikach poświęconych kampanii przeciwko Polsce. Omawiane materiały pochodzą zarówno z oficjalnych wydawnictw propagandowych III Rzeszy, jak i z albumów niemieckich żołnierzy. Podczas spotkania przedstawiony został projekt „Archiwum Pełne Pamięci”. Odpowiedzialne OA.
- Wtorek z dokumentem: „Roch Piątkowski – bohater akcji »Bollwerk«”, 11 października  
Prezentacja materiałów archiwalnych przekazanych w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci” przez Elżbietę Janasz, córkę Rocha Piątkowskiego: rodzinnych pamiątek i nieznanymi dokumentów dotyczących uczestnika akcji „Bollwerk”, który jako jedyny wyszedł cało z największej akcji dywersyjno-sabotażowej Polskiego Państwa Podziemnego w Poznaniu i przeżył wojnę. Odpowiedzialne: OA.
- Wtorek z dokumentem: „Arthur Greiser – zbrodnia i kara”, 8 listopada  
Archiwiści przybliżyli sylwetkę Arthura Greisera: młodość podczas I wojny światowej, radykalizację poglądów, objęcie stanowiska gauleitera i namiestnika wcielonego do Rzeszy Kraju Warty oraz ogłoszenie przez Najwyższy Trybunał Narodowy w Poznaniu wyroku śmierci w 1946 r. Zaprezentowano materiały zgromadzone w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci” – prywatne listy, notatki i fotografie Arthura Greisera oraz wycinki z gazet poświęcone procesowi i egzekucji. Odpowiedzialne: OA.
- Czwartek z książką: *Miasta wolności. Poznań–Budapeszt 1956*, 30 czerwca  
Rozmowa na temat najnowszej publikacji wydanej przez IPN poświęconej protestowi poznańskich robotników i mieszkańców Poznania oraz Powstaniu Węgierskiemu 1956 r. Trzech polskich historyków oraz historyk węgierski przedstawili przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń. Autorzy opisali proces przejmowania władzy przez komunistów, fazy zniewalania społeczeństwa, represje, trudną sytuację gospodarczą, które doprowadziły do wybuchu niezadowolenia i dążeń niepodległościowych w obu krajach. Odpowiedzialne: OA, OBBH.

- Czwartek z książką: *Wyższy Sąd Krajowy w Poznaniu 1939–1945*, 29 września  
Monografia dr. Bogumiła Rudawskiego z Instytutu Zachodniego przybliży działania Wyższego Sądu Krajowego w Poznaniu w latach 1939–1945, zawiera wybór wyroków wydanych przez sąd – w języku niemieckim oraz w tłumaczeniu na język polski. Jej istotną częścią jest obszerny aneks z wykazem przeprowadzonych rozpraw oraz alfabetycznym spisem osądzonych osób. Wyższy Sąd Krajowy w Poznaniu był najważniejszym sądem powszechnym w Kraju Warty i jedną z głównych instytucji niemieckiego terroru. Odpowiedzialne: OBBH.
- Czwartek z książką: *W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej*, 20 października  
W rozmowie na temat książki podjęto temat historii wielkopolskich komunistów w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Wielkopolska, którą komuniści określali mianem Wandei, wydawała się w dwudziestoleciu międzywojennym ostoją konserwatyzmu i katolicyzmu – miejscem niesprzyjającym prowadzeniu działalności rewolucyjnej. W tych specyficznych warunkach funkcjonowała Komunistyczna Partia Polski.  
W Przystanku Historia odbyło się spotkanie przypominające postać Konrada Doberschuetza i zaprezentowano poświęcony mu film dokumentalny *Zakazana poezja* w reż. Zbysława Kaczmarka z komentarzem historyka o losach poety – 27 października. Odpowiedzialne: OBBH.

### **Inauguracja Dni Wydawnictwa IPN**

- Wydarzenia towarzyszące: wycieczka po Archiwum, namiot edukacyjny z kołem fortuny i nagrodami, wielkoformatowa gra „Dywizjon 303”, kurs szyfrowania oraz prezentacja najnowszej gry stworzonej w Oddziale „Powstanie Wielkopolskie 1918–1919”; namiot z filmami *Baśka Murmańska*, *Kasztanka*, *Niedźwiedź Wojtek*, *Niezwyciężeni. Czas Próby*, *Niezwyciężeni*; trailer „Gra Szyfrów”; cykl filmów: *Zbrodnia niedoskonała*; plenerowa ekspozycja wystawy o Powstaniu Wielkopolskim; wystawa gier i puzzli IPN; prezentacja najnowszych plakatów przygotowanych przez Oddział: lotniczki, mapa Kraju Warty, „Błysk”, Wielkopole w Powstaniu Warszawskim, Poznański Czerwiec 1956 r. – 20 sierpnia. Odpowiedzialne: OIPN.

### **ODDZIAŁ IPN RZESZÓW**

#### **Filmy**

- Film dokumentujący działania i udział IPN w „Pikniku Militarym Blizna”, podczas którego zaprezentowano barwę i broń WP z okresu niepodległej Rzeczypospolitej. Odbył się także pokaz Oddziału Kawalerii Ochotniczej. Pracownik OBEN wziął udział w nagraniu filmu udostępnionego następnie m.in. w serwisie internetowym YouTube – 7 lipca. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Zagłada miasteczka. Cieszanów 3/4 maja 1944 roku* – W Centrum Edukacji Ekologicznej w Cieszanowie odbyła się premiera filmu dokumentalnego oraz spotkanie, w którym udział wzięli: dyrektor Oddziału, pracownik OBBH oraz Krystian Kłysewicz, twórca filmu. Po premierze odbyła się dyskusja – 16 września. Odpowiedzialne: OBBH.

#### **Spektakle**

- *Przedwojenna kawiarnia* – spektakl muzyczny w reż. Jana Nowary w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie z udziałem aktorów teatru. Utwory z dwudziestolecia międzywojennego i zdjęcia z epoki przedstawiły ludzi, którzy przewinęli się przez symboliczną kawiarnię, i upamiętnił rocznicę wybuchu II wojny światowej oraz poległych żołnierzy i cywilów – 8 września. Odpowiedzialne: OBEN.

### **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

#### **Koncerty**

- Koncert zespołu „Fabryka” w Szczecinie z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBBH.

- Koncert zespołu „Fabryka” w Gorzowie Wielkopolskim z okazji 42. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych – 31 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN.

### Filmy

- *Żelazny* – pokaz filmu w kinie Gryf w Gryfnie z okazji Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych dla grupy dzieci klas VII–VIII szkół podstawowych z gminy – 29 lutego. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Poddeptana godność* – film zrealizowany wspólnie z TVP Szczecin, opowiadający o poborze do wojska jako ukrytej formie internowania w latach 1982–1983 r. oraz o Wojskowym Obozie Internowania w Budowie – 3 listopada. Odpowiedzialne: OBBH.

## ODDZIAŁ IPN WARSZAWA

### Spektakle

- *Obywatel Junod* – w Teatrze Syrena w Warszawie została zaprezentowana sztuka teatralna w reż. Jakuba Kornackiego o aresztowaniu, przesłuchaniach przez NKWD i śmierci jednego z najwybitniejszych twórców polskiego kina przedwojennego – Eugeniusza Bodo. Oddział odpowiedzialny był – oprócz współorganizacji – za kampanię promocyjno-medialną – 29 listopada. Odpowiedzialne: OIPN.

## ODDZIAŁ IPN WROCŁAW

### Koncerty

- *Treny Katyńskie* – w Filharmonii Opolskiej im. Józefa Elsnera odbył się koncert w hołdzie dla oficerów rozstrzelanych przez NKWD wiosną 1940 r. i rodzin poległych. Został zorganizowany w ścisłej współpracy z BWK. Partnerzy: Centralne Muzeum Jeńców Wojennych oraz Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – 11 kwietnia. Odpowiedzialne: Delegatura IPN w Opolu.
- *Piękno polskiej przyrody w poezji śpiewanej* – w Saloniku Trzech Muz we Wrocławiu odbył się koncert autorski Marka Gadowicza. Obecni usłyszeli utwory Przemysława Gintrowskiego, Edwarda Stachury, Jacka Kaczmarskiego i piosenki estradowe Agnieszki Osieckiej oraz Jacka Cygana – 17 października. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Co to jest niepodległość? Teraz wiem to na pewno!* – koncert dzieci z Przedszkola Integracyjnego nr 68 im. Roku 2000 we Wrocławiu zorganizowany w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego. Na występ z okazji Narodowego Święta Niepodległości zaproszeni zostali byli wrocławscy działacze opozycji antykomunistycznej. Po przedstawieniu wyświetlono film dokumentalny *Cud nad Wisłą* – 8 listopada. Odpowiedzialne: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.
- *Moniuszko w Operze* – koncert w Operze Wrocławskiej z udziałem IPN. Zaprezentowano utwory Stanisława Moniuszki ze *Śpiewnika domowego* w wykonaniu solistów oraz chóru Opery Wrocławskiej, a także laureatów III Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Antoniny Campi z Miklaszewiczów. Koncert zakończył się popisem Chóru Dziecięcego Opery Wrocławskiej z najsłynniejszą pieśnią kompozytora *Prząśniczka*. Wydarzenie dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu „Opera Młodych” – 11 listopada. Odpowiedzialne: OIPN, OBUWiM.
- *...w drodze* – koncert w ramach projektu „Artyści Andersa” zorganizowany w Operze Wrocławskiej z okazji nadania Przystankowi Historia imienia Kornela Morawieckiego. Artyści przedstawili twórczość legendarnych kompozytorów i autorów tekstu: Petersburskiego, Hemara, Warsa i Schutza w nowych aranżacjach – 14 listopada. Odpowiedzialne: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.
- *Niepodległość pieśnią pisana* – koncert gitarowy w Ośrodku Działań Społeczno-Kulturalnych „Piast” we Wrocławiu – 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN.
- *13 grudnia roku pamiętnego...* – koncert Dolnośląskiego Kuratora Oświaty na Politechnice Wrocławskiej w rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – 13 grudnia. Odpowiedzialne: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.

### Filmy

- *Sudety na podsłuchu* – wystąpienie pracownika OA w charakterze konsultanta w filmie dokumentalnym zrealizowanym przez Marcina Monetę w serii *13 minut w przeszłość. Archiwa Dolnego Śląska*. Film został umieszczony 2 lutego na stronie internetowej TVP3 Wrocław. Odpowiedzialne: OA.
- *Nierząd w służbie SB* – wystąpienie pracownika OA w charakterze konsultanta w filmie dokumentalnym zrealizowanym przez Macieja Żurawskiego w serii *13 minut w przeszłość. Archiwa Dolnego Śląska*. Film został umieszczony 20 kwietnia na stronie internetowej TVP3 Wrocław. Odpowiedzialne: OA.
- *Nierząd w służbie SB* – realizacja reportażu historycznego w cyklu *13 minut w przeszłość. Archiwa Dolnego Śląska*. Odpowiedzialne: OBEN.
- *Głos Wolności* – przedpremiery filmu Alicji Grzymalskiej o Radiu „Solidarność Walcząca”, przy tej okazji odbyło się też spotkanie młodzieży z twórcami radia – 25 października. Odpowiedzialne: Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu..
- *Fakir. W imieniu Rzeczypospolitej...* – fabularyzowany film dokumentalny w reż. Tomasza Bożerockiego o losach Sergiusza Kościalkowskiego „Fakira” – żołnierza konspiracji w czasie II wojny światowej. Konsultacja naukowa – prof. Tomasz Balbus. Odpowiedzialne: OA.

### Teatr

- *Hiob '51* – przedstawienie teatralne w Nyskim Domu Kultury z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w reż. Jana Nowary, inspirowane życiem i tragiczną śmiercią ppłk. Łukasza Cieplińskiego, prezesa IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Przedstawienie odegrał Teatr im. Wandy Siemaszkowej z Rzeszowa – 1 marca. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Opolu.

### Inne

- Demontaż pomników poświęconych Armii Czerwonej na granicy miejscowości Folwark i Chrzowice w gminie Prószków z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego (23 marca) oraz w miejscowości Garncarsko w gminie Sobótka (20 kwietnia). Odpowiedzialne: BUWiM, OBUWiM.
- XVI Przegląd Twórczości Zakazanej w PRL – w Centrum Biblioteczno-Kulturalnym „Fama” we Wrocławiu odbył się festiwal zorganizowany przez Dolnośląskie Kuratorium Oświaty, Oddział IPN Wrocław, Gminę Długołękę, NSZZ „Solidarność”, Whirlpool-Wrocław, Sejmiki Województwa Dolnośląskiego, CBK „Fama” i Szkołę Podstawową nr 6 we Wrocławiu – 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN.

### Delegatura IPN w Opolu

#### Koncerty

- Koncert upamiętniający rocznicę Powstania Warszawskiego – o godz. 17.00 w Narodowym Centrum Polskiej Piosenki w Opolu odbył się koncert w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego – 1 sierpnia.

#### Spektakle

- *Zupa rybna w Odessie* – monodram w reż. Julii Mark wystawiony w trzech miastach Śląska Opolskiego: Nysie (26 października), Opolu (27 października) i Prudniku (28 października). Monodram poświęcono Janowi Karskiemu, emisariuszowi Polskiego Państwa Podziemnego, który przekazywał rządowi polskiemu na uchodźstwie raporty o sytuacji w okupowanej Polsce.



## 5. Nowe technologie w edukacji historycznej

### Multimedia

#### CENTRALA

- „Gra Szyfrów” / Gra typu 3D FPP (First Person Perspective), której scenariusz powstał na podstawie wydarzeń historycznych z czasów wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1920. Jej środowisko odwzorowuje miejsca związane z trzema misjami tworzącymi fabułę: Centralną Stację Radiotelegraficzną Wojska Polskiego (CSR) (wcześniej Stację Radiotelegraficzną „WAR” w Cytadeli Warszawskiej), wagonownię i warsztaty kolejowe w Korosteniu, wewnątrz sowieckiego wagonu zaplecza logistycznego oraz tor kolejowy na linii Korosteń–Zwiahel. Bohaterami misji – polegających na uruchomieniu radiostacji i odszyfrowaniu sowieckiego szyfrogramu za pomocą „grzebień” w Cytadeli Warszawskiej, zdobyciu z sowieckiego wagonu oficerskiego map sztabowych z informacjami o rozmieszczeniu pięciu pociągów pancernych w okolicy Korostenia oraz wykolejeniu pociągu „Kommunar” na linii Korosteń–Zwiahel – są: oficer radiowywiadu por. Jan Kowalewski, szwoleżer wachm. Jan Chludziński i ułan wachm. Stefan Kajderowicz. Każdy z nich ma inne – kluczowe dla wyników misji – zadanie. „Gra Szyfrów” stanowi mieszankę stylów point and click, czyli gry przygodowej i skradanki. Jej gameplay wynosi od 1 do 2 godzin. Każdy element, z którym zetkną się gracze, powstał na podstawie materiałów źródłowych lub jest dokładną repliką historycznego eksponatu. Misje odwołują się do udokumentowanych wydarzeń. Tę zgodność udało się osiągnąć dzięki ścisłej współpracy dewelopera gry, firmy Chronospace, z historykami IPN. Równoległe z wersją PC powstał wariant VR i port mobilny na systemy iOS i Android. Grupą docelową jest młodzież powyżej 10. roku życia. „Grę Szyfrów” można pobrać za darmo na platformie Steam, gdzie dostała około 80 proc. pozytywnych ocen. Gra promuje nieznaną szerzej dokonania polskich kryptologów, którzy złamali bolszewickie szyfry, przesądzając o losach wojny. Dotychczas ponad 100 tys. osób pobrało grę na swoje urządzenie. Odpowiedzialne: BNT.
- Badania jakościowe i ilościowe wśród przedstawicieli generacji Z oraz milenialsów / Badania zostały przeprowadzone przy wsparciu infuture.institute, który na zlecenie IPN przeanalizował, w jaki sposób młodzież przyswaja dziś wiedzę. Informacje na ten temat są jednym z najistotniejszych elementów strategii Biura Nowych Technologii, ponieważ wytyczają przyszły kierunek rozwoju Biura oraz najnowszych projektów. Odpowiedzialne: BNT.
- Wirtualny spacer multimedialny „20–40–20” / Na początku 2022 r. Biuro Nowych Technologii zakończyło pracę nad wirtualnym spacerem po wystawie *20–40–20*, który jest dostępny na [bnt.ipn.gov.pl](http://bnt.ipn.gov.pl). Premiera multimedialnej wersji ekspozycji opracowanej przez BEN odbyła się 17 września 2020 r. w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie. Wystawa ukazuje losy pięciu niezwykłych bohaterów: Jana i Stanisława Ozimków – ojca i syna, por. Juliana Grunera, ppłk. dypl. Wilhelma Kasprzykiewicza oraz ks. Józefa Skoreła. Na wystawie można się zapoznać z ich biogramami ukazanymi w nowoczesnej multimedialnej formie. Wirtualny spacer umożliwia swobodne poruszanie się widza po wystawie. Odpowiedzialne: BNT.
- „Szybowcowa ’87” / Aplikacja VR, która przenosi uczestników w koniec lat osiemdziesiątych XX w., do tajnej drukarni Solidarności Walczącej. Nazwa nawiązuje do jednego z lokali konspiracyjnych we Wrocławiu. Dzięki najnowszym osiągnięciom technologicznym widz może się

zanurzyć w wirtualnej rzeczywistości. Użytkownicy zyskują możliwość swobodnego poruszania się po mieszkaniu i eksploracji przestrzeni, w której była drukowana podziemna prasa oraz inne materiały kolportowane przez członków Solidarności Walczącej. Za produkcję i wizualizację odpowiada firma Pictureworks, specjalizująca się od 2016 r. w produkcji aplikacji w technologii wirtualnej rzeczywistości, pracująca dla znanych polskich instytucji naukowych i kulturalnych. Odpowiedzialne: BNT, Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu.

### ODDZIAŁ IPN GDAŃSK

- Wykład online pracownika OBBH *Zagłada Żydów na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką* w związku z Międzynarodowym Dniem Pamięci o Ofiarach Holokaustu – 27 stycznia. Odpowiedzialne: OBBH, Delegatura IPN w Bydgoszczy.
- Dyskusja online w Oblackim Centrum Edukacji i Kultury w Gdańsku *Wojska sowieckie w „wyzwolonym” Gdańsku w 1945 r.*, w której udział wzięli pracownik Oddziału oraz dr Tomasz Gliniecki z Muzeum Stutthof – 30 marca. Retransmisja dyskusji w IPNtv – 10 kwietnia. Odpowiedzialne: OBBH.
- Dyskusja online *O ludobójstwie na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej: genocidum atrox* z udziałem Ewy Siemaszko oraz pracowników OBBH i OBEN Gdańsk – 10 lipca; dyskusja *Powstańcy warszawscy w obozie Stutthof* z udziałem pracownika OBBH Gdańsk i dr. Marcina Owsiańskiego z Muzeum Stutthof – 31 lipca. Nagrania zostały opublikowane na kanale IPNtv. Odpowiedzialne: OBBH.
- Film *Kryptonim „Wakacje Zuzanny”* w reż. Anny Jowity Ciołkiewicz, zrealizowany w technice immersji, ma przez ożywienie zdjęć archiwalnych przybliżyć widzowi historię Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku. Premiera odbyła się na dużym ekranie w Multikinie w Gdańsku – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN.

### ODDZIAŁ IPN KRAKÓW

Akcja promocyjna „Gry Szyfrów”, gamingowego projektu edukacyjnego, odbyła się w Nowym Targu w mobilnym showroomie zainstalowanym w tirze. Koordynacja rekonstruktorów i przygotowanie prezentacji punktu werbunkowego 1. Pułku Strzelców Podhalańskich oraz umundurowania i wyposażenia Wojska Polskiego w 1920 r. – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN, WSdSPiI.

### ODDZIAŁ IPN ŁÓDŹ

- Wykonanie prezentacji multimedialnej emitowanej na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej w rocznicę Akcji „Reinhardt”. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wykonanie prezentacji multimedialnej na temat Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc” w związku z nadaniem jego imienia pociągowi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej oraz otwarciem wystawy emitowanej na telebimach ŁKA i opublikowanej na profilu Facebook Oddziału. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wykonanie prezentacji multimedialnej o operacji „Dorsze” w związku z promocją najnowszego komiksu edukacyjnego. Prezentacja była emitowana na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i została opublikowana na profilu Facebook Oddziału. Odpowiedzialne: OBEN.
- Konsultacja historyczna pracownika OBBH na temat działalności Konspiracyjnego Wojska Polskiego przed nagraniem utworu *Warszyc* autorstwa łódzkiego rapera Bastiego (prapremiera na profilu Facebook Oddziału – 12 sierpnia; premiera na kanale YouTube artysty – 25 sierpnia).
- Wykonanie prezentacji multimedialnej na temat kpt. Stefana Pogonowskiego oraz przedsięwzięć edukacyjnych Oddziału. Prezentacja była emitowana na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i została opublikowana na profilu Facebook Oddziału. Odpowiedzialne: OBEN.
- Wykonanie prezentacji multimedialnej na temat wprowadzenia stanu wojennego emitowanej na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i opublikowanej na profilu Facebook Oddziału. Odpowiedzialne: OBEN.



- Wykonanie prezentacji multimedialnej na temat Powstania Wielkopolskiego emitowanej na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i opublikowanej na profilu Facebook OIPN Łódź. Odpowiedzialne: OBEN.

#### **ODDZIAŁ IPN SZCZECIN**

- Promocja projektu gamingowego „Gra Szyfrów” poprzedzona prelekcjami pracowników OBEN Szczecin i Delegatury IPN w Gorzowie Wielkopolskim – 19 września. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.
- Prezentacja projektu gamingowego „Gra Szyfrów” poprzedzona prelekcjami pracowników OBEN Szczecin i Delegatury IPN w Koszalinie – 22 września. Odpowiedzialne: OBEN, Delegatura IPN w Koszalinie.



## CZĘŚĆ II

# DZIAŁALNOŚĆ USTAWOWA POSZCZEGÓLNYCH PIONÓW IPN





## 1. Działalność archiwalna

Spośród działań podejmowanych w 2022 r. przez pion archiwalny wyróżnić należy kilka przedsięwzięć o wyjątkowym znaczeniu dla realizacji misji IPN.

Projekt „Archiwum Pełne Pamięci” (APP) w ciągu pięciu lat zdobył zaufanie 1827 darczyńców, którzy zdecydowali się przekazać do zasobu IPN swoje zbiory, aby zachować dla przyszłych pokoleń pamięć o losach Polek i Polaków w XX w. Nowa wersja strony internetowej projektu i szeroko zakrojona akcja promocyjna z udziałem wszystkich jednostek pionu archiwalnego w 2022 r. pozwoliła pozyskać od 412 darczyńców nabytki liczące blisko 179 metrów bieżących (m.b.). Stanowią one ponad połowę archiwaliów, które w okresie sprawozdawczym powiększyły zasób Instytutu, obejmujący łącznie blisko 93,3 kilometra bieżącego akt.

Archiwum realizuje również program „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”, którego celem jest tworzenie listy obywateli polskich zabitych lub represjonowanych przez niemieckiego okupanta. Baza – powszechnie dostępna w internecie pod adresem straty.pl – w 2022 r. powiększyła się o 191 tys. rekordów zawierających personalia i zwięzły opis prześladowań ofiar wojny.

Za największe przedsięwzięcie popularyzujące zasób AIPN w okresie sprawozdawczym należy uznać wystawę „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*” przygotowaną z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Ekspozycja ukazuje oryginalne dokumenty i artefakty pozyskane w ramach projektu APP. Towarzyszy jej bogata oferta edukacyjna upowszechniająca wiedzę o tej tak ważnej organizacji w dziejach amerykańskiej Polonii.

Jednym z najważniejszych narzędzi w bieżącej pracy Archiwum jest system Cyfrowe Archiwum (CA), który nie tylko zapewnia pełną informację o zasobie IPN, ale również ułatwia zarządzanie nim. Oprócz wprowadzenia pół miliona nowych rekordów uruchomiono także kolejne funkcjonalności, m.in. moduł multimedialny umożliwiający opracowanie i udostępnianie zdjęć, filmów i nagrań dźwiękowych. Rozszerzono także zakres dostępu do modułów związanych z opracowywaniem, wypożyczeniem i digitalizacją archiwaliów. Publikowane są kolejne rekordy w powszechnie dostępnym internetowym inwentarzu archiwalnym IPN, który zawiera prawie 2,5 mln opisów jednostek archiwalnych (j.a.).

Jednym z priorytetowych zadań pozostaje cyfryzacja zasobu. Obecnie zintegrowane z CA Repozytorium zawiera elektroniczne wersje blisko 625 tys. j.a. Zbiór kopii cyfrowych w 2022 r. wzbogacił się o prawie 54 tys. j.a., 40 tys. obrazów fotografii oraz około 360 tys. skanów kart kartotecznych.

Użytkownicy Archiwum chętnie korzystają ze zdigitalizowanych archiwaliów, o czym świadczy liczba ponad 65 tys. j.a. w wersji cyfrowej udostępnionych na wniosek podmiotów zewnętrznych – w dużej części zdalnie, za pomocą aplikacji pliki.ipn.gov.pl – oraz prawie 205 tys. j.a. pobranych z Repozytorium na potrzeby realizowanych zadań przez pracowników Instytutu.

W 2022 r. pion archiwalny przyjął ponad 60 tys. nowych spraw, a zakończył prawie 62 tys., w tym wszczętych przed 2022 r. Na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku kształtowała się liczba kwerend w pomocach ewidencyjnych – w okresie sprawozdawczym wykonano ich ponad 332 tys.

Szczególną formą upamiętniania zasług opozycjonistów przeciwstawiających się komunistycznemu reżimowi stanowi Krzyż Wolności i Solidarności. Archiwum opracowuje wnioski o przyznanie tego wyróżnienia i organizuje uroczystości ich wręczania nagrodzonym osobom. W 2022 r. do Kancelarii Prezydenta RP skierowano 500 wniosków o nadanie odznaczenia oraz przygotowano 59 uroczystości.

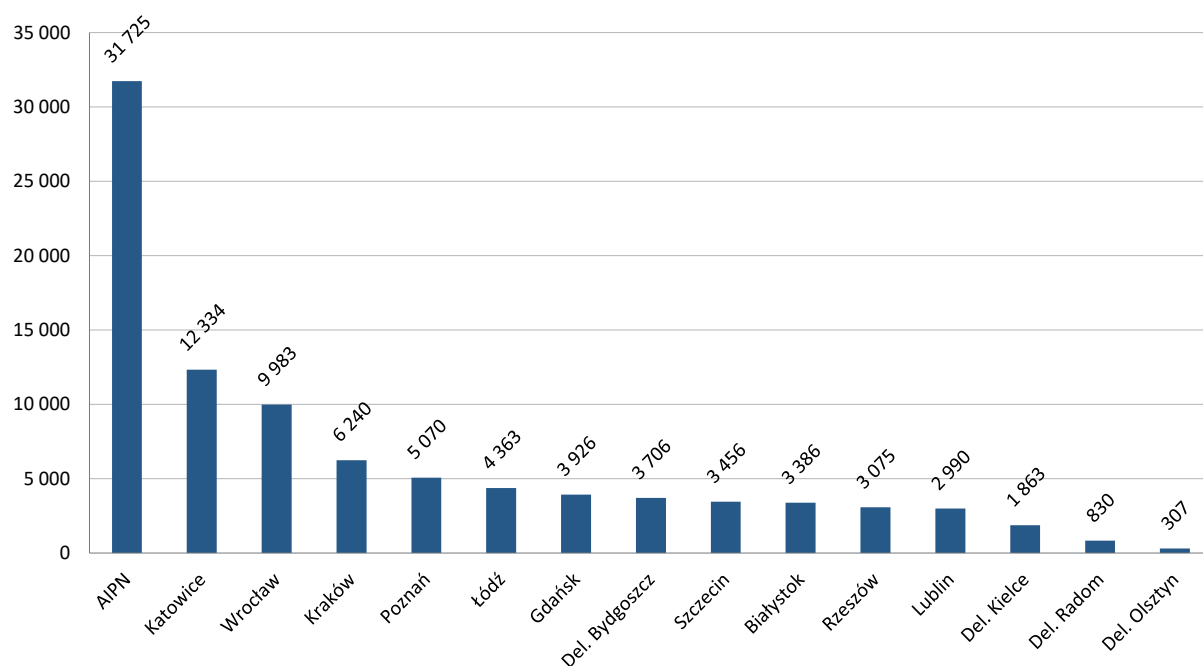
Archiwiści organizują wiele przedsięwzięć naukowych i edukacyjnych, takich jak: wystawy, lekcje, warsztaty, konkursy czy konferencje, których pokłosiem są publikacje.

## 1.1. Zasób

### 1.1.1. Stan zasobu

Instytut Pamięci Narodowej dysponuje zasobem archiwalnym liczącym 93 254,41 m.b. W Centrali IPN w Warszawie (AIPN) zgromadzono jedną trzecią zbiorów, czyli 31 725,03 m.b., natomiast pozostała część rozdzielona jest między archiwa 10 oddziałów i 4 delegatur. Stan zasobu poszczególnych jednostek organizacyjnych ukazuje wykres nr 1.

Wykres 1. Zasób archiwalny IPN na 31 grudnia 2022 r. (w metrach bieżących)

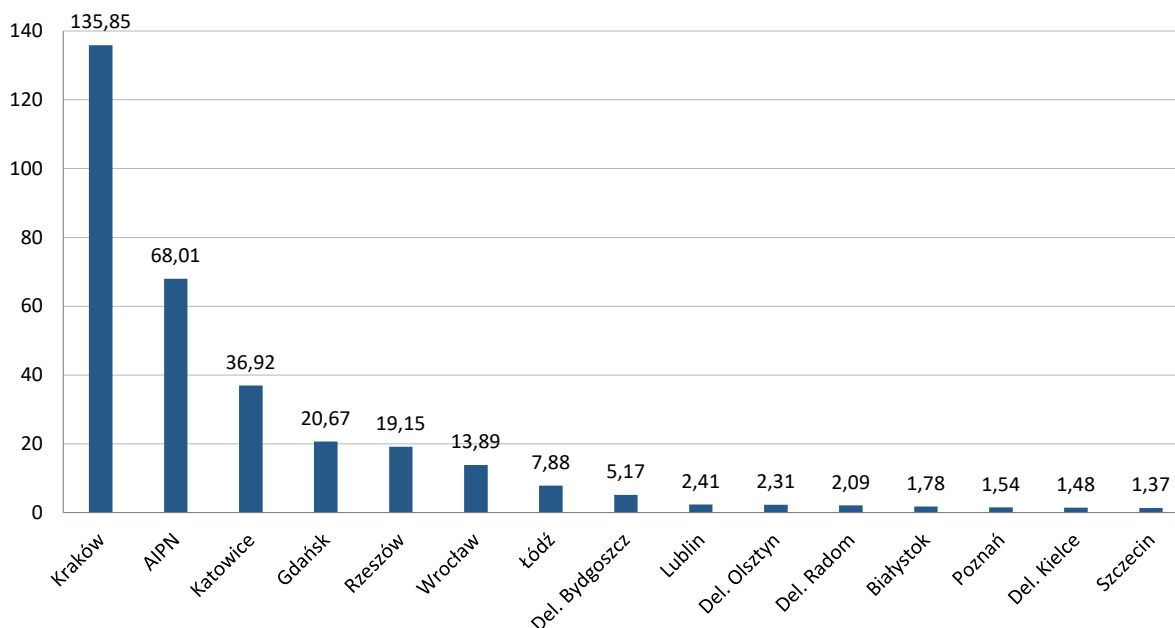


Zasób ewidencyjny obejmuje obecnie 11 067,83 m.b., w tym 6441,01 m.b. zgromadzono w AIPN w Warszawie i 4626,82 m.b. w jednostkach terenowych pionu archiwalnego.

Instytut dysponuje też obszernym zbiorem materiałów audiowizualnych, na który składa się: około 39 mln zdjęć (według danych szacunkowych), 2587 j.a. z nagraniami filmowymi i 2843 j.a. zawierające nagrania dźwiękowe.

W 2022 r. do zasobu Instytutu pozyskano łącznie 320,51 m.b. materiałów archiwalnych (o 40 proc. więcej niż w 2021 r.). Wśród nabytków znalazło się m.in. 27 j.a. z dokumentacją filmową, 205 j.a. z nagraniami dźwiękowymi oraz około 1 m.b. kartotek. Archiwum wzbogaciło się też o liczne materiały w formie cyfrowej pochodzące z darowizn oraz uzyskane w ramach współpracy międzynarodowej. Szczegółowe dane o wielkości nabytków w poszczególnych jednostkach pionu archiwalnego IPN przedstawia wykres nr 2.

Wykres 2. Nabytki pozyskane przez IPN w 2022 r. (w metrach bieżących)



W okresie sprawozdawczym ponad połowę nabytków stanowiły dary osób prywatnych i organizacji. IPN w ramach projektu APP zachęca do przekazywania zbiorów, aby w ten sposób zachować pamięć o losach Polaków w XX w. Promocja APP stanowi stały element działalności archiwistów IPN zarówno w kraju, jak i za granicą. Wśród wielu przedsięwzięć popularyzujących akcją wspomnieć należy o uroczystej inauguracji nowej odsłony projektu 24 maja w Łoży Platynowej PGE Narodowego w Warszawie, połączonej z dyskusją wokół książki „...aby każdy okruch historii został uratowany!” *Archiwum Pełne Pamięci* z udziałem naukowców – prof. dr. hab. Andrzeja Nowaka i dr. hab. Waldemara Chorążyczewskiego oraz darczyńców. Formą podziękowania dla osób, które przekazały swoje prywatne zbiory do zasobu archiwalnego IPN, stał się zorganizowany 6 grudnia po raz pierwszy w siedzibie Oddziału IPN Gdańsk Dzień Darczyńcy Pamięci.

Wymiernym efektem szeroko zakrojonej akcji promocyjnej projektu było pozyskanie blisko 179 m.b. dokumentacji, czyli trzykrotnie więcej niż w poprzednim roku. Archiwom IPN w całym kraju powierzyło swoje zbiory 412 darczyńców. Na zmodernizowanej w 2022 r. stronie <https://archiwumpamieci.pl> znaleźć można informacje o projekcie oraz o nowo pozyskanych materiałach m.in. w formie podcastów popularyzujących historie ukazane przez pryzmat nabytków zgromadzonych w ramach projektu.

Do najciekawszych zbiorów, które zasiliły zasób w Centrali IPN, zaliczyć można m.in. archiwum osobiste poety, naukowca i polityka emigracyjnego Wiesława Strzałkowskiego oraz materiały Zygmunta Adama Zybiewskiego – nauczyciela, uczestnika kampanii wrześniowej 1939 r., jeńca stalagu i działacza podziemia, zamordowanego przez gestapo w Forcie III w Pomiechówku.

Spośród licznych kolekcji, które wzbogaciły zasoby archiwów oddziałów i delegatur, wspomnieć należy: zbiór fotografii, dokumentów i listów dotyczących Wincentego Skreczki, żołnierza 2. Korpusu Polskiego, który po wojnie wyemigrował do Argentyny; dar Pawła Bartosza dokumentujący losy jego rodziny, od deportacji na Syberię, przez służbę w armii Andersa, pobyt w afrykańskich i indyjskich sierocińcach, po powrót do Polski; dar Henryka Krupy zawierający pamiątki wykonane w Ośrodku Odosobnienia w Zabrze-Zaborzu – chustę, proporczyk oraz „Kalendarz Internowanego”; obszerne archiwum płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki, Kustosza Pamięci Narodowej, byłego członka Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich, oficera Kedywu AK i WiN, dokumentujące działalność Okręgu Kraków i Okręgu Lwów AK oraz innych organizacji niepodległościowych; kartotekę osób z terenu województwa lubelskiego represjonowanych w latach 1981–1986, sporządzaną na bieżąco przez ówczesnych pracowników Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie; dar Chorągwi Łódz-

kiej ZHP, na który składają się archiwalia Obwodu Brzeziny-Koluszki AK; grafiki autorstwa Zenona Więckowskiego ilustrujące życie obozowe w Oflagu II C Woldenberg; kolekcję fotografii Andrzeja Kabały dokumentującą strajk studentów na rzeszowskim Zamiejscowym Wydziale Ekonomiki Produkcji i Obrotu Rolnego krakowskiej Akademii Rolniczej w listopadzie i grudniu 1981 r.; darowiznę Wiesława Barzyka zawierającą m.in. obrazy o tematyce patriotycznej i religijnej oraz koperty ze stemplami z obozu internowania w Zabrze; pamiątki po Marianie Marchewce, podoficerze KOP i żołnierzu AK, wywiezionym w głąb Związku Sowieckiego, wśród których znajdują się m.in. zdjęcia, sygnet, orzełek wojskowy oraz papierosnica z inicjałami współwięźniów i datami pobytu w kolejnych obozach; dar Bolesława Karandyszowskiego, prezesa Okręgowego Zarządu w Bydgoszczy Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników ukazujący zarówno działalność Związku, jak i losy jego członków; dar Zofii Staniszewskiej zawierający materiały dotyczące NSZZ „Solidarność”, szczególnie w opatowskiej „Wólczance”, w tym m.in. prasę związkową, oryginalne plakaty, fotografie i grafiki; dar Bolesława Bieniaka z dokumentacją dotyczącą mjr. dypl. Leona Marchwickiego, w czasie wojny internowanego w Szwajcarii oficera 2. DSP; dar Bronisława Kawęckiego zawierający zarejestrowane na taśmie magnetofonowej nagrania homilii ks. Romana Kotlarza.

Przekazaniu zbiorów towarzyszyły czasami niezwykle okoliczności. Efektem medialnych poszukiwań przez IPN „dziewczyny ze zdjęcia”, którą zidentyfikowano jako Marię Barr-Grabowską, było nawiązanie kontaktu z jej synową i digitalizacja materiałów rodzin: Chłusewiczów, Barrów i Grabowskich. Drugim niezwykle cennym zagranicznym nabytkiem, przekazanym za pośrednictwem dziennikarki tygodnika „Wprost” prosto z ogarniętego wojną ukraińskiego Mikołajowa, były zdjęcia wykonane przez Michała Kozaka w ramach działalności dokumentacyjnej Ruchu Młodzieży Niezależnej z lat osiemdziesiątych.

Kontynuowano również pozyskiwanie z instytucji państwowych dokumentów spełniających kryteria art. 25 ust. 1 ustawy o IPN-KŚZpNP (Dz.U. 2021, poz. 177 ze zm.) oraz akt pracowników służby zagranicznej i dokumentów osobowych wytworzonych lub gromadzonych w okresie do 31 grudnia 1990 r. przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych przekazywanych na podstawie art. 90 ustawy o służbie zagranicznej (Dz.U. 2022, poz. 1076 ze zm.). Najwięcej archiwaliów pozyskano z organów administracji publicznej (62 m.b.), sądów i prokuratur powszechnych (około 46 m.b.), jednostek więziennictwa (ponad 12 m.b.) i Policji (10 m.b.). Najobszerniejsza grupa nabytków – łącznie 31,4 m.b. – to dokumenty wytypowane przez MSZ i włączone do zasobu Archiwum IPN w Centrali. Część z pozyskanych wcześniej materiałów z MSZ (książeczki paszportowe) została zgodnie z zasadą pertynencji terytorialnej przesłana do jednostek terenowych pionu archiwalnego.

Archiwiści w całym kraju uczestniczyli w przeglądzie dokumentacji pod kątem wytypowania materiałów zawierających informacje z zakresu ustawowego zainteresowania IPN, we współpracy z jednostkami Policji, więziennictwa, archiwami wojskowymi, sądami, Strażą Graniczną oraz administracją publiczną. Przejrzano ponad 74 tys. j.a., spośród których jako spełniające kryteria przyjęcia do zasobu uznano około 6200 j.a.

Zasób Instytutu zmniejszył się o 1,48 m.b. dokumentacji niespełniającej kryterium określonego w art. 25 ustawy o IPN-KŚZpNP, w związku z czym została ona zwrócona poprzednim dysponentom, przede wszystkim Policji, Straży Granicznej, archiwom wojskowym oraz sądom i prokuraturom.

### 1.1.2. Zabezpieczenie i przechowywanie zasobu

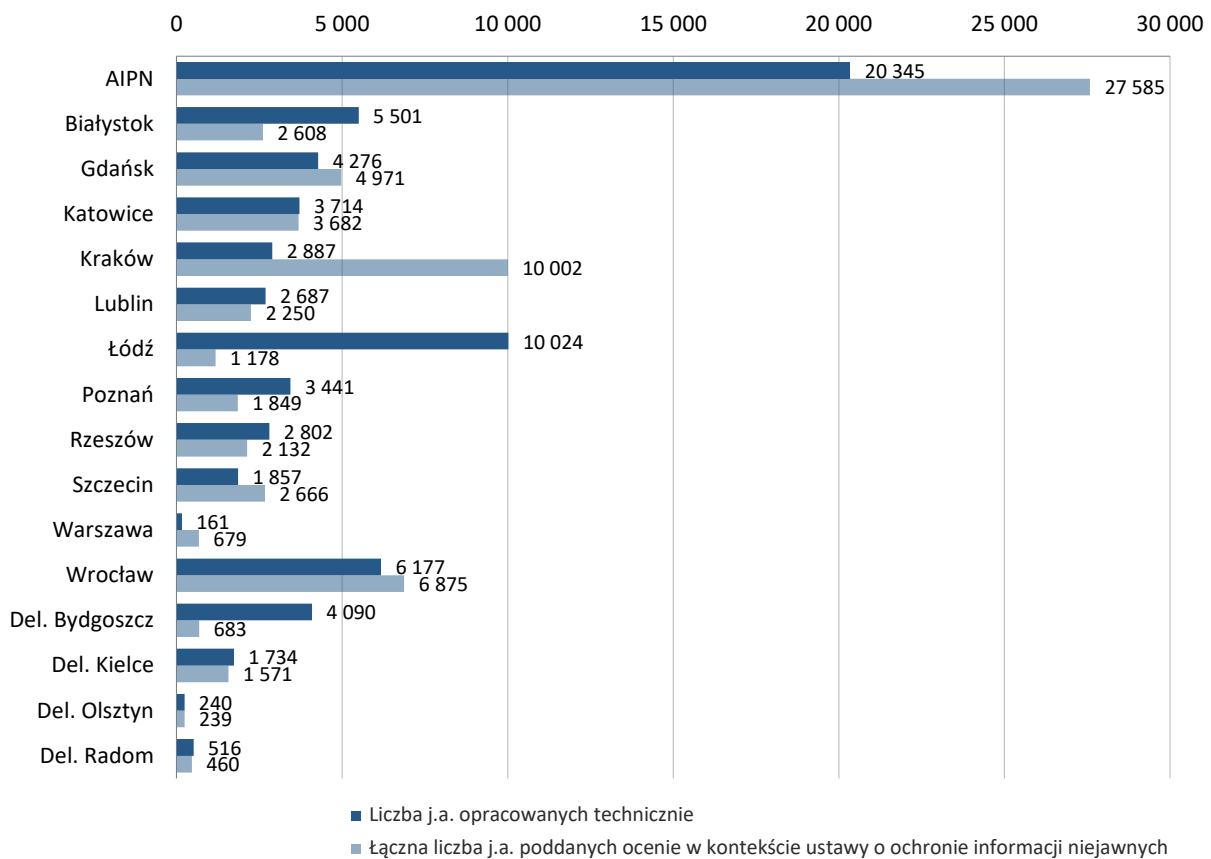
Jednostki archiwalne przed udostępnieniem lub przekazaniem do digitalizacji są opracowywane technicznie i porządkowane. W 2022 r. w ten sposób przygotowano 70 452 j.a., co stanowi wartość większą o jedną czwartą w odniesieniu do poprzedniego roku.

Udostępniane materiały są weryfikowane w kontekście przepisów ustawy o ochronie informacji niejawnych. Czynnościom tym poddano łącznie 69 430 j.a. (o ponad jedną trzecią więcej niż w 2021 r.).

Szczegółowe dane dotyczące opracowania technicznego oraz weryfikacji klauzul w poszczególnych jednostkach organizacyjnych IPN przedstawia wykres nr 3.



Wykres 3. Opracowanie techniczne i weryfikacja klauzul (liczba j.a. w poszczególnych jednostkach)



Zabezpieczaniem konserwatorskim zasobu zajmuje się specjalistyczna pracownia działająca w Archiwum IPN w Centrali. Oddziały i delegatury Instytutu we własnym zakresie wykonują tylko podstawowe zabiegi zabezpieczające, takie jak podklejanie rozdarć, prasowanie, laminowanie filmoplastem R pojedynczych dokumentów czy wykonywanie opraw.

Pracownia AIPN w Warszawie prowadzi zarówno działania prewencyjne, jak i profesjonalne zabiegi konserwatorskie. W okresie sprawozdawczym takim zabiegom poddano 16 146 kart w 233 j.a. z zasobu Centrali, Oddziałów IPN Łódź, Poznań i Gdańsk, Delegatury IPN w Radomiu oraz z instytucji polonijnych (archiwum Sokolstwa Polskiego w Ameryce, Polskiego Instytutu Badawczego i Muzeum w Budapeszcie), krajowych instytucji współpracujących z IPN i z darów pozyskanych w ramach projektu APP.

Decyzje dotyczące podejmowanych metod konserwacji uzależniano od formy fizycznej archiwaliów i artefaktów, stanu ich zachowania, wrażliwości materiału, rodzaju zniszczeń i wartości historycznej. Celem prac jest zahamowanie degradacji, wzmocnienie strukturalne obiektów, właściwe opakowanie umożliwiające bezpieczne przechowywanie, jak również zwiększenie walorów estetycznych.

W 2022 r. jednym z najważniejszych zadań pracowni konserwacji ze względu na różnorodność i liczbę materiałów stało się przygotowanie oryginałów obiektów wytypowanych na wystawę z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Wśród wybranych archiwaliów i muzealiów znalazły się fotografie, dokumenty papierowe, odznaczenia i przypinki. Ponadto wspomnieć można o innych pracach konserwatorskich, którym poddano m.in. archiwum Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, archiwum osobiste Wiesława Stypuły zawierające m.in. album dokumentujący działalność osiedli w Indiach utworzonych dla polskich dzieci uratowanych z ZSRS, archiwalia – w tym metalowe matryce i znaczki oraz zbiór stempli – wytypowane do prezentacji podczas konferencji prasowej poświęconej 80. rocznicy powołania AK, koszulkę piłkarską zaprojektowaną na planowany w 1980 r. w Gdańsku-Stogach mecz reprezentacji Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i Ruchu Młodej Polski.

Część archiwaliów zagrożonych skażeniami mikrobiologicznymi jest poddawana procesowi dezynfekcji w komorze fumigacyjnej. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono w Centrali dziewięć cykli dezynfekcji z zastosowaniem tlenu etylenu. Ponadto 188 m.b. z zasobu OA Kraków poddano zabiegowi odgrzybiania w komorze fumigacyjnej Biblioteki Jagiellońskiej.

W 2022 r. w Centrali zlecano badania mikrobiologiczne w celu sprawdzenia stanu czystości powierzchni dokumentów przed dezynfekcją i po niej, czystości mikrobiologicznej powietrza i parametrów fizykochemicznych w wybranych pomieszczeniach Archiwum. Warunki przechowywania zasobu są również systematycznie monitorowane w archiwach oddziałów i delegatur.

Zasób IPN przechowywany jest w 117 pomieszczeniach magazynowych. W 2022 r. wypożyczono z nich łącznie 212 615 j.a., natomiast zwrócono 198 012 j.a., w tym odpowiednio: w AIPN w Warszawie: 74 451 j.a. i 68 082 j.a., a w oddziałach i delegaturach: 138 164 j.a. i 129 930 j.a.

Archiwalia są zabezpieczane przez pakowanie w pudła lub koperty bezkwasowe. W magazynach Centrali przepakowano w ten sposób m.in. 670 m.b. materiałów po byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i dokumentów cywilnych organów bezpieczeństwa państwa, uporządkowano i zabezpieczono w nowych opakowaniach 14 tys. zdjęć, 290 szklanych negatywów oraz 22 tys. negatywów celulooidowych ze zbiorów Głównej Komisji, uporządkowano i zabezpieczono w kopertach bezkwasowych 10 tys. kart uposażeń z Wyższej Szkoły Oficerskiej im. Feliksa Dzierżyńskiego w Legionowie oraz 12 tys. fotografii dotyczących Centrali Przesiedleńczej w Poznaniu w latach 1939–1944. Porządkowano także i zabezpieczono w nowych opakowaniach materiały fotograficzne i audiowizualne przekazane przez ABW. W OA Katowice przepakowano w pudła bezkwasowe 420 m.b. akt różnej proveniencji, w OA Kraków 18 340 j.a. po fumigacji umieszczono w nowych pudłach oraz przełożono do bezkwasowych kopert 3868 j.a. mikrofilmów, w OA Łódź podobne prace objęły ponad 3500 j.a., w OA Rzeszów 1550 j.a., a OA Poznań 1143 m.b. akt paszportowych.

Kontynuowano prace porządkowe nad zbiorami akt paszportowych, m.in. w AIPN objęły one 95 tys. książeczek paszportowych i 42 tys. kwestionariuszy paszportowych, w OA Katowice ułożono większość ze zbiorów akt urzędów spraw wewnętrznych z Tych, Chorzowa i Siemianowic Śląskich oraz rozpoczęto prace w zbiorze z Katowic, w OA Wrocław uporządkowano 18 948 j.a.

W magazynach Centrali IPN na czas remontu trzech dużych magazynów przeniesiono do innych pomieszczeń 800 m.b. akt, natomiast w OA Łódź zmieniono rozmieszczenie ponad 10 m.b. materiałów archiwalnych wraz ze zmianą topografii w systemie Cyfrowe Archiwum.

W magazynach archiwalnych w całym kraju prowadzono też wiele innych prac porządkowych i zabezpieczających dla różnych rodzajów dokumentacji. W Centrali uaktualniono topografię w Cyfrowym Archiwum dla 2120 m.b. dokumentacji, przeprowadzono też skontrum materiałów cywilnych organów bezpieczeństwa państwa – łącznie 9178 j.a. (178 m.b.).

Opracowywano również dokumentację przekazaną w tzw. worach ewakuacyjnych m.in. w OA Katowice, gdzie odzyskano 1,5 m.b. akt.

Wiele prac związanych z porządkowaniem, opisem, weryfikacją i zabezpieczeniem, w tym w ramach przygotowania do procesu digitalizacji, przeprowadzono w zasobie ewidencyjnym. W Centrali największy zakres miały działania związane z przygotowaniem do skanowania kartoteki MON liczącej 190 m.b. kart. Do skanowania przygotowano ponadto 9,86 m.b. kartotek po byłej Głównej Komisji. Z kolei 9 m.b. kartotek poległych funkcjonariuszy oraz Oddziału II Sztabu Generalnego ułożono w porządku alfabetycznym i zabezpieczono przez podklejenie zniszczonych kart. Prace przygotowawcze przed digitalizacją w oddziałach objęły m.in. 2,6 m.b. pomocy ewidencyjnych w Katowicach; 2 m.b. kart w Szczecinie; karty ewidencyjne członków ZBoWiD (0,3 m.b.) w Gdańsku.

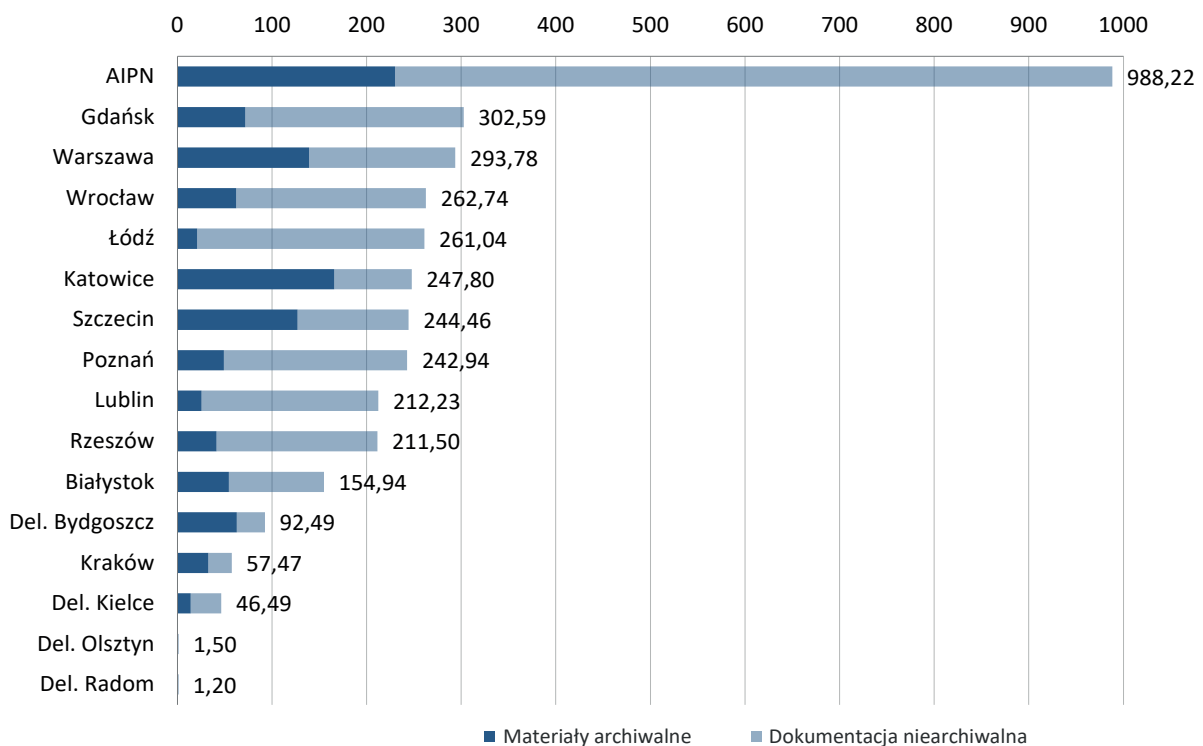
W OA Białystok porządkowano dopływy do kartoteki ogólnoinformacyjnej, dokonano przeglądu ponad 2,5 tys. kart w kontekście ustawy o ochronie informacji niejawnych i zabezpieczono je pod względem technicznym, w OA Katowice zweryfikowano klauzule 5,53 m.b. kartoteki zagadnieniowej i odtworzeniowej oraz umieszczono w nowych obwolutach 11,3 m.b. kartoteki odtworzeniowej, w OA Lublin uporządkowano 2,3 m.b. kartoteki faktologicznej, w OA Kraków zabiegom konserwatorskim

poddano dwie kartoteki WUSW Nowy Sącz (2,81 m.b.) oraz kartotekę paszportową WUSW w Krakowie, w OA Poznań rozpoczęto skonstruowanie kartoteki ewidencyjnej funkcjonariuszy.

Archiwa zakładowe IPN zgromadziły 3621,38 m.b. (332 055 j.a.) materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej. Dokumentacja kategorii A obejmuje 1097,41 m.b. (107 763 j.a.), a kategorii B – 2523,99 m.b. (224 294 j.a.). W 2022 r. przejęto łącznie 351,73 m.b. (89,44 m.b. kategorii A i 262,28 m.b. kategorii B). W okresie sprawozdawczym wybrakowano 45,64 m.b. dokumentacji niearchiwalnej kategorii B i BE. Z zasobu archiwów zakładowych udostępniono 3647 j.a.

Szczegółową strukturę zasobu archiwów zakładowych przedstawia wykres nr 4.

**Wykres 4. Stan zasobu archiwów zakładowych w poszczególnych jednostkach z podziałem na dokumentację archiwalną i niearchiwalną (w metrach bieżących)**



## 1.2. Opracowanie zasobu

Zadanie cyfrowego opracowania zasobu Instytutu jest realizowane przede wszystkim za pośrednictwem systemu informatycznego Cyfrowe Archiwum. Składa się on z 19 modułów i licznych funkcjonalności o zróżnicowanym poziomie dostępu, służących do zarządzania zasobem, jego opisu i udostępniania. Cyfrowe Archiwum stanowi również podstawę publikowanego na stronie internetowej IPN inwentarza archiwalnego.

### 1.2.1. Cyfrowe Archiwum

W 2022 r. uruchomiono w pełni moduł multimedialny, który zastąpił dotychczas używaną aplikację w roli narzędzia do opracowywania i udostępniania dokumentacji audiowizualnej, z kolei moduł ewidencjonowania zasobu archiwalnego powiększono o nowe funkcjonalności usprawniające korzystanie z książki nabytków.

W oddziałach i delegaturach wdrożono moduły służące do obsługi wypożyczeń i zwrotów magazynowych, cyrkulacji materiałów archiwalnych pomiędzy pracownikami, digitalizacji wraz z powiązany-

mi modułami wspierającymi, umożliwiającymi ewidencjonowanie czynności opracowania technicznego, rejestrowanie zmian klauzul tajności dokumentów i obsługę działań konserwatorskich.

System CA w skali kraju obejmował łącznie 17 580 919 rekordów opisujących poszczególne jednostki archiwalne oraz 23 521 201 rekordów w indeksie osobowym. Ponadto w systemie było dostępnych 785 519 rekordów odpowiadających zapisom ewidencyjnym. W 2022 r. we wszystkich jednostkach pionu archiwalnego do CA dodano 58 676 opisów j.a., edytowano 111 514 opisów j.a. i zweryfikowano 184 479 opisów j.a. Indeks osobowy uzupełniono o 385 951 nowych rekordów oraz wprowadzono 50 162 zapisy ewidencyjne. Szczegółowe dane zawiera tabela nr 1.

**Tabela 1. Cyfrowe Archiwum i inwentarz – liczba rekordów wprowadzonych, edytowanych i zweryfikowanych w 2022 r.**

Jednostki organizacyjne	Cyfrowe Archiwum				Inwentarz archiwalny IPN*
	Opisy j.a. – rekordy dodane	Opisy j.a. – rekordy edytowane	Opisy j.a. – rekordy zweryfikowane	Indeks osobowy	
AIPN	24 092	16 070	41 970	95 224	10 823
Białystok	1 472	5 234	6 845	25 935	2 477
Gdańsk	6 754	8 851	16 009	22 746	4 513
Katowice	5 960	13 344	19 948	34 183	4 579
Kraków	2 001	5 285	14 026	16 496	3 746
Lublin	2 190	8 730	10 977	16 086	3 841
Łódź	4 774	8 512	14 656	34 838	5 951
Poznań	1 871	9 224	11 185	10 998	7 913
Rzeszów	2 120	4 708	7 549	3 036	1 564
Szczecin	985	2 315	4 375	15 516	3 122
Wrocław	1 888	13 089	15 129	56 860	6 901
Del. Bydgoszcz	3 269	10 159	13 644	40 235	4 291
Del. Kielce	589	5 424	6 971	12 482	3 735
Del. Olsztyn	420	553	975	1 101	902
Del. Radom	291	16	220	215	795
Razem	58 676	111 514	184 479	385 951	65 163

\* Liczba opisów j.a. zamieszczonych w inwentarzu archiwalnym IPN w 2022 r.

System zawiera również 22 603 hasła geograficzne oraz 367 haseł osobowych. W 2022 r. dodano do tych indeksów 1378 nazw miejscowości i 29 biogramów.

Bazę uzupełniano także o indeksy osobowe przygotowane przez pracowników pionu archiwalnego w całym kraju w okresie pracy zdalnej. W pierwszej partii zaimportowano 1 505 395 rekordów. W celu wprowadzenia do CA sporządzono także bazę z opisami 45 493 j.a., która zostanie zaimportowana do systemu.

W związku z digitalizacją pomocy ewidencyjnych w Centrali IPN opracowano dla CA 210 381 opisów, w większości dotyczących kart kartotecznych z kartoteki osobowej funkcjonariuszy i pracowników resortu spraw wewnętrznych. Podobne prace, związane z weryfikacją i wprowadzaniem nowych rekordów w oparciu o pomoce ewidencyjne, były kontynuowane również w oddziałach i delegaturach Instytutu.

### 1.2.2. Inwentarz archiwalny

Na podstawie opisów jednostek archiwalnych z CA publikowane są kolejne rekordy w publicznym inwentarzu archiwalnym IPN.

Łączna suma rekordów prezentowanych na stronie internetowej <https://inwentarz.ipn.gov.pl> wynosi 2 494 779. Przyrost liczby rekordów w inwentarzu przedstawia tabela nr 1.

Do najciekawszych archiwaliów, których opisy udostępniono w okresie sprawozdawczym – oprócz danych o darach i kolekcjach prywatnych – można zaliczyć m.in.: zespół akt dotyczących pomocy finansowej dla ofiar eksperymentów pseudomedycznych w hitlerowskich obozach koncentracyjnych oraz zbiór fotografii wykonanych dla celów badań rasowych przez niemiecką Centralę Przesiedleńczą w Poznaniu.

Podjęto również prace przygotowawcze do przebudowy inwentarza archiwalnego IPN. W nowej odsłonie zostanie on wzbogacony o szereg funkcjonalności, w tym m.in. o możliwość dodawania opisów i ich aktualizacji bezpośrednio z systemu CA oraz prezentacji opisów materiałów audiowizualnych wraz z wglądówkami.

### 1.2.3. Opracowanie dokumentacji audiowizualnej

Po uruchomieniu modułu multimedialnego w CA głównym zadaniem stało się przyporządkowanie odpowiednich zapisów dotyczących majątkowych praw autorskich we wszystkich rekordach. Wykorzystano przygotowane w porozumieniu z Biurem Prawnym IPN ujednolicone formuły określające różne zakresy praw autorskich dla udostępnionych w bazie archiwaliów. Do końca 2022 r. wszystkie rekordy w module multimedialnym otrzymały nowe zapisy w słowniku praw autorskich.

Wprowadzono do systemu 2088 nowych rekordów, a 52 589 zmodyfikowano. Łącznie baza zawiera 177 547 rekordów opisujących fotografie, filmy i nagrania dźwiękowe, w tym 72 714 opracowanych w Centrali IPN w Warszawie.

Na mocy umowy z Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana” zasób IPN powiększy się o 205 filmów, przede wszystkim zrealizowanych na zlecenie Stowarzyszenia PAX, w tym dwa nieznanе dotąd filmy dokumentalne Edmunda Zbigniewa Szaniawskiego, będące zapisem wizyt Jana Pawła II w Polsce w 1983 i 1987 r. Opracowano i przyjęto do zasobu archiwalnego 207 nagrań wideo wykonanych przez Mariana Faryniarza, polskiego dokumentalistę mieszkającego na stałe w USA. Opracowano również merytorycznie materiały filmowe przekazane przez Sokolstwo Polskie w Ameryce. Ponadto przeprowadzono przegląd ponad 8 tys. zdjęć nadesłanych przez Gilles’a Lapersa z Belgii, laureata nagrody „Świadek Historii”, dotyczących szlaku bojowego 1. Dywizji Pancерnej gen. Stanisława Maczka pod kątem pozyskania ich do zasobu IPN.

W AIPN w Warszawie kontynuowano porządkowanie i skanowanie materiałów fotograficznych Biura „C” oraz rozpoczęto porządkowanie skanów fotografii ze zbioru po Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu przed umieszczeniem ich w Repozytorium Cyfrowym.

## 1.3. Digitalizacja zasobu

Cyfrowemu opracowaniu zasobu towarzyszy proces jego digitalizacji. W związku z dużą liczbą udostępnianych dokumentów większość kopii powstaje na bieżące zapotrzebowanie użytkowników Archiwum. Równolegle jednak prowadzona jest digitalizacja planowa, której podlegają przede wszystkim akta o dużym znaczeniu historycznym, archiwalia poddawane zabiegom konserwatorskim oraz mikrofilmy i mikrofiszę, w oryginałach często nieczytelne i wymagające specjalistycznego sprzętu. Planowo digitalizowano również kartoteki oraz dokumentację audiowizualną.

Pion archiwalny dysponuje łącznie 212 skanerami i innymi urządzeniami do wykonywania kopii, w tym w największej pracowni digitalizacji w Centrali IPN znajduje się 67 skanerów, a w oddziałach i delegaturach razem 145 urządzeń.

Dostęp do zasobu w formie elektronicznej i zarządzanie nim zapewnia moduł CA Repozytorium Cyfrowe. W ramach realizacji swoich zadań służbowych bezpośrednio mogą z niego korzystać pracownicy IPN, natomiast wnioskodawcom zewnętrznym kopie cyfrowe udostępnia się w czytelniach poprzez moduł DigiArch lub przesyła z zastosowaniem aplikacji pliki.ipn.gov.pl. Z końcem okresu sprawozdawczego w Repozytorium znajdowało się 624 687 j.a. (około 101 mln plików o pojemności 1,2 petabajta danych), z czego w 2022 r. wprowadzono 59 362 j.a. zdigitalizowane przez pion archiwalny IPN oraz przekazane do zasobu w formie cyfrowej.

W okresie sprawozdawczym wykonano kopie 46 675 j.a. dokumentacji aktowej, przy czym najwięcej kopii wzorcowych materiałów aktowych wykonano w AIPN oraz w oddziałowych archiwach we Wrocławiu i w Gdańsku.

Efektom digitalizacji dokumentów w formie mikrofilmów i mikrofisz były kopie 6869 j.a. Poza Centralą największą liczbę kopii w ramach planowej digitalizacji swoich zbiorów mikrofilmów wykonały OA Kraków i OA Katowice.

W pracowni Centrali kontynuowano digitalizację planową, która objęła skanowanie 2829 j.a., przede wszystkim mikrofisz z zasobu archiwalnego AIPN oraz akt i mikrofilmów szpulowych ze zbioru byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. W oddziałach i delegaturach oprócz wspomnianych wyżej mikrofilmów planowo digitalizowano m.in. dokumentację gestapo, akta wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych, wojskowych sądów rejonowych.

Cyfrowy zbiór fotografii powiększył się o 39 824 obrazy, z tego ponad połowę sporządzono w AIPN. Spośród oddziałów i delegatur najwięcej kopii tego typu archiwaliów wykonano w OA Gdańsk i OA Łódź.

Do najciekawszych kolekcji fotograficznych i audiowizualnych zdigitalizowanych w 2022 r. w Centrali IPN należą m.in.: zdjęcia ukazujące pobyt w Indiach Polaków uratowanych z ZSRS; negatywy zdjęć dokumentujących działalność Biura „B” MSW; fotografie dotyczące działalności Sokolstwa Polskiego w Ameryce; kolekcja negatywów Ottona Rosnera ze zbiorów fotograficznych byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Wśród nowych materiałów wprowadzonych w oddziałach i delegaturach znalazły się m.in.: album Jana Beszty-Borowskiego dokumentujący działalność NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych; album z fotografiami przedstawiającymi żołnierzy i działalność oddziału dywersyjnego „Baza-Miód” Okręgu Wileńskiego AK (1942–1944); fotografie z akt SB dotyczące pielgrzymek do Piekar Śląskich w latach siedemdziesiątych XX w.; zbiór zdjęć Leona Bednarskiego ukazujących jego służbę w Armii Polskiej na Bliskim Wschodzie; dokumentacja fotograficzna sporządzona w 1988 r. po katastrofie samolotu pasażerskiego AN-24 w Rogóżnie; zdjęcia operacyjne SB ze sprawy dotyczącej operacyjnego zabezpieczenia peregrynacji obrazu Matki Boskiej w diecezji kieleckiej (1973–1974).

W AIPN w Warszawie wykonano kopie 222 j.a. materiałów filmowych. W ramach przygotowania umowy z darczyńcą zdigitalizowano 99 rolek filmowych ze zbioru Stowarzyszenia PAX. Ponadto sporządzono cyfrowe kopie 22 j.a. wideo przekazanych przez Koło Polaków z Indii.

Digitalizowano również nośniki audio. Większość ze 174 j.a. skopiowano w OA Szczecin, OA Lublin i OA Gdańsk. Formę cyfrową uzyskały m.in. kasety magnetofonowe będące darem Jarosława Chudzińskiego zawierające audycje Radia Solidarność, a także nagrania dźwiękowe ze zbioru Koła Polaków z Indii.

W 2022 r. wykonano 359 210 skanów kart kartotecznych. W Centrali większość spośród sporządzonych w tym okresie skanów przypada na kartotekę osobową funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę w latach 1944–1968. Ponadto są digitalizowane i systematycznie umieszczane w Repozytorium pomoce ewidencyjne (dzienniki rejestracyjne i archiwalne). W 2022 r. zeskanowano w AIPN w Warszawie 196 pozycji.

W oddziałach i delegaturach wykonano 220 255 skanów kart kartotecznych (łącznie około 42 m.b. kartotek). Największy zakres miały prace w OA Szczecin, obejmujące 15,21 m.b. z kartoteki paszportowej WUSW w Gorzowie Wielkopolskim oraz w OA Katowice, gdzie wykonano skany 9,81 m.b. kart, w większości z kartoteki zagadnieniowej. Ponadto wprowadzono i weryfikowano opisy kart w CA oraz wykonywano kopie innych pomocy ewidencyjnych (łącznie ponad 300 j.a.).

Liczbę kopii wzorcowych wykonanych w 2022 r. przedstawia tabela nr 2.

**Tabela 2. Digitalizacja zasobu – liczba kopii wzorcowych wykonanych w 2022 r.**

Jednostki organizacyjne	Dokumentacja aktowa		Mikrofilmy i mikrofisz		Dokumentacja fotograficzna		Dokumentacja filmowa		Dokumentacja dźwiękowa		Kartoteki Liczba wykonanych skanów
	j.a.	GB	j.a.	GB	obrazy	GB	j.a.	GB	j.a.	GB	
AIPN	12 116	24 124,17	3 171	4 403,24	20 022	1 733,40	222	1 531,75	34	105,06	138 955
Białystok	2 509	2 420,37	45	11,30	676	23,34	0	0,00	0	0,00	1 619
Gdańsk	4 298	3 587,62	1	0,34	13 501	361,03	0	0,00	35	84,10	1 639

Jednostki organizacyjne	Dokumentacja aktowa		Mikrofilmy i mikrofiszki		Dokumentacja fotograficzna		Dokumentacja filmowa		Dokumentacja dźwiękowa		Kartoteki
	j.a.	GB	j.a.	GB	obrazy	GB	j.a.	GB	j.a.	GB	Liczba wykonanych skanów
Katowice	2 639	5 233,87	1 557	329,19	624	5,97	0	0,00	0	0,00	64 103
Kraków	1 662	3 383,20	1 587	508,08	69	0,87	0	0,00	0	0,00	13 123
Lublin	2 212	2 282,30	208	127,60	875	8,38	0	0,00	40	0,40	9 812
Łódź	2 717	4 711,10	0	0,00	3 676	19,89	0	0,00	0	0,00	0
Poznań	2 315	4 409,00	31	9,25	0	0,00	0	0,00	0	0,00	612
Rzeszów	1 988	2 564,21	0	0,00	117	6,62	0	0,00	0	0,00	13 830
Szczecin	2 353	4 650,63	104	74,11	132	2,44	0	0,00	65	113,23	89 556
Warszawa	1 313	3 535,36	91	49,29	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Wrocław	7 591	10 884,97	3	4,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00	11 160
Del. Bydgoszcz	1 570	2 759,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	12 132
Del. Kielce	744	1 702,68	71	41,72	120	3,01	0	0,00	0	0,00	2 669
Del. Olsztyn	240	271,47	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Del. Radom	408	685,13	0	0,00	12	0,44	0	0,00	0	0,00	0
Razem	46 675	77 205,07	6 869	5 558,47	39 824	2 165,39	222	1 531,75	174	302,79	359 210

### 1.3.1. Reprografia

Zgodnie z art. 33 ustawy o IPN-KŚZpNP wydawanie kopii dokumentów wnioskodawcom jest bezpłatne z wyjątkiem sporządzania i wydawania kopii w celu prowadzenia badań naukowych lub publikacji materiału prasowego, za które pobierana jest opłata. Stawki opłat, sposób ich naliczania i pobierania określa rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 15 września 2010 r. w sprawie opłat za usługi reprodukcyjne Instytutu Pamięci Narodowej (Dz.U. 2010, nr 173, poz. 1169 ze zm.). Zamówienia na kopie płatne realizują oddziały i delegatury. W 2022 r. wykonano 867 zamówień, z czego prawie połowę w OA Warszawa (412) ze względu na dużą liczbę wniosków naukowych i dziennikarskich realizowanych przez ten oddział.

Ogółem pion archiwalny sporządził skany użytkowe z 15 337 j.a. (779 809 plików cyfrowych), udostępnionych na 2952 nośnikach elektronicznych, a także wykonał 314 781 kart wydruków oraz 145 662 karty kserokopii.

### 1.4. Udostępnianie zasobu

Archiwum udziela informacji osobom zainteresowanym, prowadzi kwerendy i udostępnia dokumenty wnioskodawcom zewnętrznym (osobom fizycznym i prawnym) oraz pracownikom i prokuratorom Instytutu w związku z wykonywaniem ich obowiązków służbowych.

W 2022 r. do pionu archiwalnego wpłynęły łącznie 391 482 pisma, zapytania i wnioski, a zrealizowano ich 393 822. Łączną liczbę spraw, wniosków i zapytań wpływających i zrealizowanych z podziałem na jednostki organizacyjne przedstawia tabela nr 3.

**Tabela 3. Liczba spraw, wniosków, kwerend, zapytań realizowanych w 2022 r.\***

Jednostki organizacyjne	Liczba spraw, kwerend i zapytań wpływających	Liczba spraw, kwerend i zapytań zrealizowanych
AIPN	84 830	86 626
Białystok	22 325	22 449
Gdańsk	24 532	24 503
Katowice	25 369	24 837
Kraków	26 199	26 226

Jednostki organizacyjne	Liczba spraw, kwerend i zapytań wpływających	Liczba spraw, kwerend i zapytań zrealizowanych
Lublin	23 088	22 820
Łódź	22 867	22 855
Poznań	23 219	22 879
Rzeszów	23 726	23 766
Szczecin	21 783	22 143
Warszawa	6 194	6 328
Wrocław	24 516	25 966
Del. Bydgoszcz	22 520	22 252
Del. Kielce	20 084	20 104
Del. Olsztyn	605	621
Del. Opole	154	166
Del. Radom	19 471	19 281
Razem	391 482	393 822

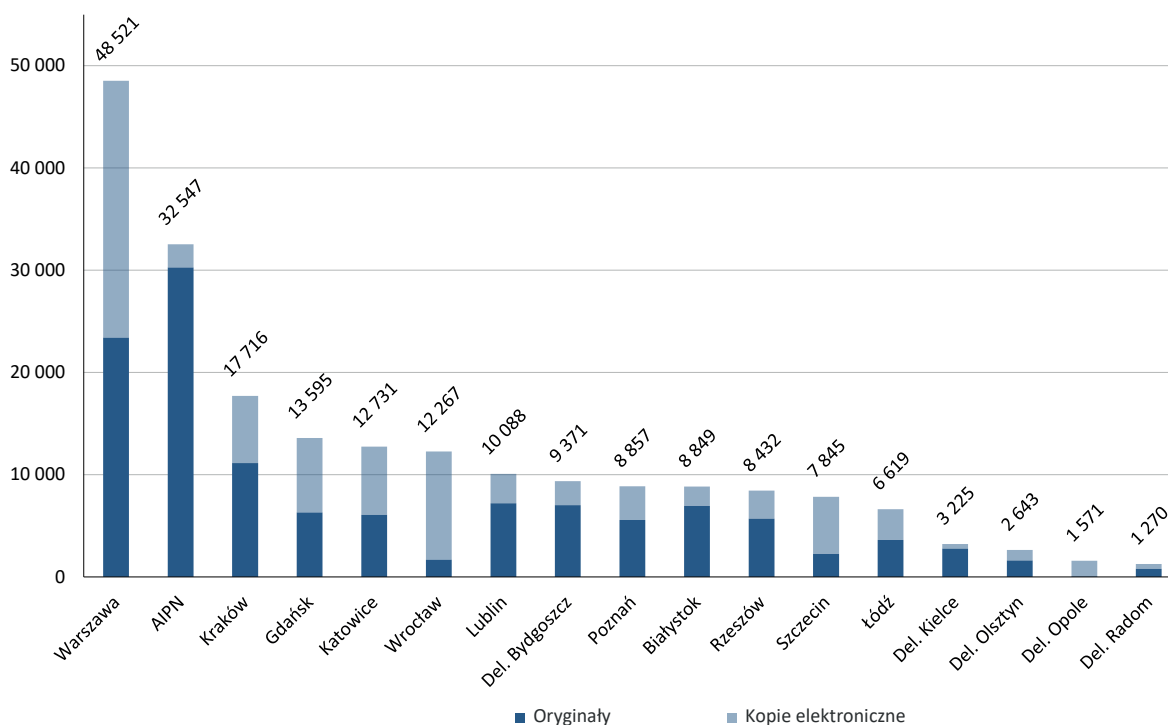
\* Powyższe dane zawierają: wnioski o udostępnienie dokumentów realizowane przez komórki udostępniania, wnioski o przyznanie odznaczenia KWiS, kwerendy przeprowadzane w związku z realizacją tzw. ustawy dezubekizacyjnej, zapytania kierowane do komórek informacji i sprawdzeń.

W ramach realizacji wniosków udostępniono bądź wypożyczono 206 147 j.a., w tym około 41 proc. (83 833 j.a.) w formie elektronicznej.

Znacznym ułatwieniem dla wnioskodawców zewnętrznych, głównie naukowców i dziennikarzy, jest możliwość zapoznania się z zamówionymi aktami poprzez aplikację pliki.ipn.gov.pl bez konieczności składania wizyty w czytelnii. W 2022 r. w ten sposób przekazano użytkownikom w ramach realizowanych dla nich wniosków kopie cyfrowe 36 842 j.a., czyli około 40 proc. więcej niż w roku poprzednim.

Liczbę udostępnionych jednostek archiwalnych przedstawia wykres nr 5.

**Wykres 5. Liczba jednostek archiwalnych udostępnionych lub wypożyczonych w ramach realizacji wniosków w 2022 r.**





### 1.4.1. Udostępnianie dokumentów i informacji o zasobie podmiotom zewnętrznym

Najczęściej do pionu archiwalnego IPN wpływały wnioski: podmiotów realizujących zadania ustawowe (art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o IPN-KŚZpNP), w tym sądów, prokuratur, urzędów administracji publicznej, Policji, osób fizycznych; o udostępnienie dokumentów w celu prowadzenia badań naukowych lub publikacji materiału prasowego (art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o IPN-KŚZpNP) oraz o udostępnienie do wglądu dokumentów dotyczących wnioskodawcy lub zmarłej osoby najbliższej, względnie zmarłej osoby spokrewnionej (art. 30 ust 1 ustawy o IPN-KŚZpNP). Dane dotyczące realizacji spraw dla podmiotów zewnętrznych ilustrują tabela nr 4 i wykres nr 6.

Największa liczba złożonych wniosków (13 273) dotyczyła pierwszej spośród wymienionych wyżej kategorii. Przede wszystkim składały je organy wymiaru sprawiedliwości i ścigania oraz organy administracji państwowej i samorządowej. W 2022 r. zmniejszyła się w tej grupie liczba pism z sądów w sprawach dotyczących odwołań byłych funkcjonariuszy od decyzji organów emerytalnych.

Częściej niż w roku poprzednim z zasobu IPN korzystali naukowcy i dziennikarze – skierowali oni łącznie 6316 wniosków. Spośród 77 040 j.a., z którymi się zapoznali, ponad połowę stanowiły kopie cyfrowe, w zdecydowanej większości udostępnione przez wspomnianą wyżej aplikację pliki.ipn.gov.pl. W niektórych przypadkach cały proces udostępniania odbywał się drogą elektroniczną – od złożenia wniosku po przesłanie zamówionych kopii.

Zwiększyła się również w stosunku do poprzedniego roku (o prawie 12 proc.) liczba wniosków o udostępnienie dokumentów dotyczących wnioskodawcy, zmarłej osoby najbliższej lub zmarłej osoby spokrewnionej – zarejestrowano 4802 sprawy. Wnioskodawcom udostępniono 24 511 j.a. Coraz częściej z tej możliwości korzystają osoby szukające informacji o swoich przodkach i krewnych, np. w OA Warszawa dwie trzecie wniosków złożonych na podstawie art. 30 dotyczyło osób zmarłych.

Zwiększył się napływ wniosków składanych przez jednostki wojskowe w związku z koniecznością wystawienia asyst honorowych w czasie uroczystości pogrzebowych. W 2022 r. w Centrali IPN zrealizowano 993 sprawy, w tym 569 kwerend na potrzeby wniosków realizowanych w oddziałach i delegaturach IPN.

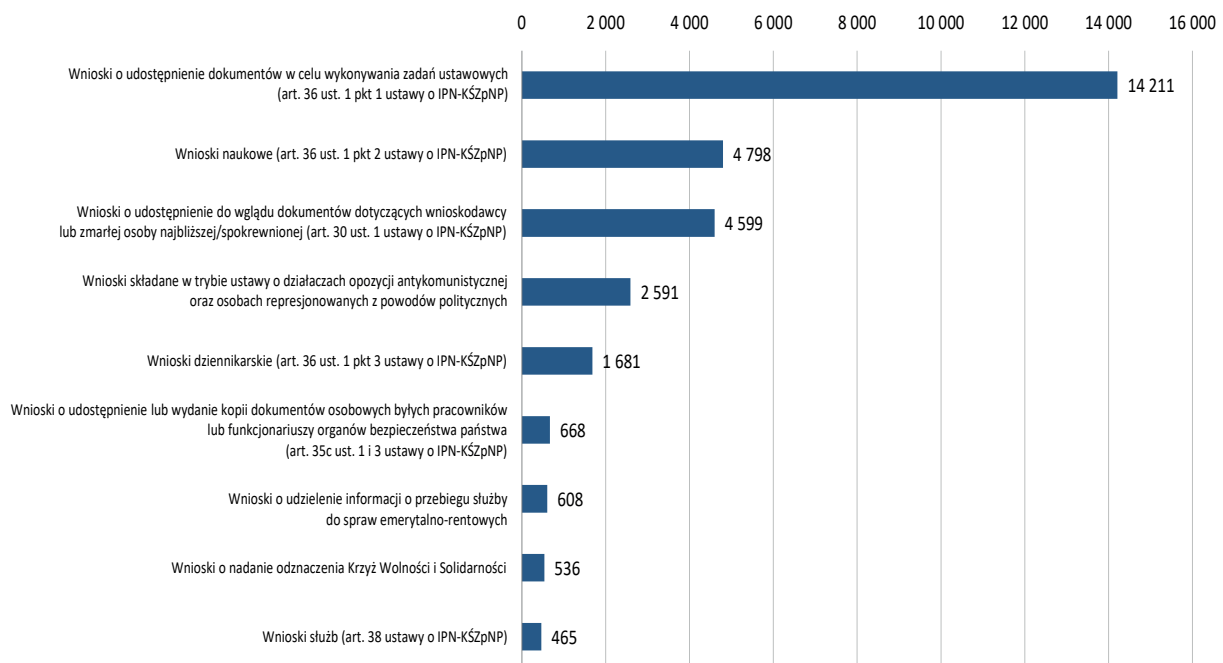
Oprócz realizowania wniosków związanych z udostępnianiem dokumentów archiwuści odpowiadają na zapytania podmiotów zewnętrznych, informują o zadaniach archiwum, zasadach dostępu do akt oraz o możliwości uzyskania pomocy w innych instytucjach. Tylko w Centrali IPN Wydział Udostępniania odpowiedział na 691 tego typu pism.

**Tabela 4. Sprawy realizowane dla podmiotów zewnętrznych w 2022 r.**

Jednostki organizacyjne	Liczba spraw		Liczba udostępnionych/wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
AIPN	6 797	7 607	18 200	1 807
Białystok	1 491	1 529	4 521	1 498
Gdańsk	2 729	2 776	9 224	3 969
Katowice	2 313	2 247	5 760	3 224
Kraków	2 697	2 853	13 132	6 586
Lublin	1 696	1 717	5 660	2 785
Łódź	1 917	1 855	5 112	2 565
Poznań	1 684	1 624	4 477	2 144
Rzeszów	1 725	1 736	4 737	2 139
Szczecin	1 517	1 543	5 066	3 343
Warszawa	5 863	6 017	47 615	24 949
Wrocław	2 213	2 308	6 881	5 378

Jednostki organizacyjne	Liczba spraw		Liczba udostępnionych/wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
Del. Bydgoszcz	1 330	1 213	6 648	1 667
Del. Kielce	666	674	1 265	357
Del. Olsztyn	103	124	1 569	876
Del. Opole	145	157	1 532	1 523
Del. Radom	478	481	901	468
Razem	35 364	36 461	142 300	65 278

Wykres 6. Liczba spraw zrealizowanych dla podmiotów zewnętrznych (wybrane kategorie)



### Wnioski o nadanie odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności

W 2022 r. wpłynęły do Centrali i jednostek pionu archiwalnego łącznie 464 wnioski o nadanie odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności, a zrealizowano – wraz ze sprawami z lat wcześniejszych – 536 wniosków. W Centrali Instytutu opracowano 92 wnioski oraz zweryfikowano 520 spraw przekazanych z oddziałów i delegatur IPN. Do Kancelarii Prezydenta RP przesłano 500 wniosków (w tym 1 wniosek o nadanie Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski) spełniających wymogi formalne i sygnowanych podpisem prezesa IPN.

Pion archiwalny odpowiadał za organizację 59 uroczystości wręczenia odznaczeń (w tym za granicą – w Pradze), podczas których prezes IPN i jego zastępcy wręczyli 10 Orderów Odrodzenia Polski (1 krzyż komandorski, 4 krzyże oficerskie oraz 5 krzyży kawalerskich) i 461 odznaczeń Krzyż Wolności i Solidarności.

Informacje o działaczach opozycji antykomunistycznej odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności, można znaleźć na stronie <https://odznaczeni-kwis.ipn.gov.pl>, która obejmuje łącznie 6628 biogramów. W 2022 r. archiwiści w Centrali, oddziałach i delegaturach wprowadzili do bazy 448 notek biograficznych.

### **Realizacja ustawy o działaczach opozycji i osobach represjonowanych z powodów politycznych**

Pion archiwalny IPN realizuje wnioski składane w trybie ustawy z 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz.U. 2021, poz. 1255). Dotyczą one wydania decyzji administracyjnej prezesa IPN w sprawie spełnienia warunków, o których mowa w art. 4 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej, oraz o wydanie dowodów potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 2 lub art. 3 ustawy. Realizowano także wnioski Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych składane w trybie art. 5 ust. 5 ustawy o przekazanie informacji o treści zgromadzonych przez Instytut dokumentów dotyczących warunków, o których mowa w art. 2 i art. 3 oraz o przekazanie uwierzytelnionych kopii tych dokumentów.

W 2022 r. zarejestrowano 2462 wnioski na podstawie ustawy, natomiast zrealizowano 2591 (wraz ze sprawami wszczętymi przed 2022 r.). W sprawach prowadzonych na podstawie art. 4 ustawy wydano 1459 decyzji administracyjnych.

### **Realizacja ustawy dezubekizacyjnej**

Pion archiwalny realizował sprawy wynikające z przepisów ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. 2020, poz. 723).

W okresie sprawozdawczym Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA i Biuro Emerytalne Służby Więziennej złożyły łącznie 7 wniosków o wydanie informacji o przebiegu służby wskazanego funkcjonariusza na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy. Informacje sporządzane były zgodnie z art. 13a ustawy na podstawie akt osobowych funkcjonariusza znajdujących się w zasobie IPN – łącznie przygotowano informacje dotyczące 168 osób.

Z wydziałów pracy i ubezpieczeń społecznych sądów okręgowych wpłynęło łącznie w skali kraju 3505 spraw w związku z odwołaniami od decyzji wydawanych przez organa emerytalne dotyczących ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalno-rentowego, składanymi przez byłych funkcjonariuszy.

Byli pracownicy lub funkcjonariusze organów bezpieczeństwa państwa mogą wnioskować o wydanie kopii swoich dokumentów osobowych na podstawie art. 35c ust. 3 ustawy o IPN-KŚZpNP. W 2022 r. jednostki pionu archiwalnego przyjęły 450 takich wniosków. Wpłynęło także łącznie 600 pism byłych funkcjonariuszy w sprawie weryfikacji informacji o przebiegu służby.

## **1.4.2. Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej**

Centrum udziela kompleksowych informacji o Polakach i obywatelach polskich innych narodowości – ofiarach represji niemieckich i sowieckich w okresie II wojny światowej i po jej zakończeniu (1939–1956). Takie wnioski składają zarówno komórki organizacyjne IPN, jak i podmioty zewnętrzne zainteresowane losami osób najbliższych aresztowanych, zmarłych lub zaginionych.

W 2022 r. do Centrum wpłynęło 13 580 zapytań, udzielono 11 554 odpowiedzi zawierających informacje pochodzące z materiałów pozostających w dyspozycji Instytutu, a także dane i adresy innych archiwów, w których mogą znajdować się informacje o poszukiwanych osobach. 1141 osób złożyło zapytanie przez kwestionariusz zamieszczony na stronie Centrum.

Wspólnie z Fundacją Fort III Pomiechówek tworzona jest internetowa baza więźniów, którą uzupełniono w 2022 r. o informacje dotyczące losów 260 byłych więźniów. Inny projekt z udziałem pracowników Centrum ma na celu upamiętnienie miejsc pochówku obywateli polskich zmarłych i zamordowanych w Rosji sowieckiej w latach 1937–1956. Przygotowywane są również kalendaria wydarzeń w więzieniu policyjnym w Forcie III w Pomiechówku w latach 1943–1944 oraz niemieckim obozie Soldau (Działdowo) w latach 1940–1945.

### 1.4.3. Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945

Jednym z kluczowych projektów realizowanych przez pion archiwalny stał się program dokumentacyjny „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”. Powstał on w 2006 r. z inicjatywy IPN oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w celu stworzenia imiennej listy obywateli polskich, którzy w latach 1939–1945 zostali zamordowani lub byli represjonowani pod okupacją niemiecką. Program służy gromadzeniu informacji, a także pozwala upamiętnić możliwe do zidentyfikowania ofiary. Udział w programie zadeklarowało 30 instytucji kultury i nauki, natomiast realizatorów projektu wyłaniano na drodze konkursu ogłaszanego przez IPN – do 2008 r. był to Ośrodek Karta, a następnie Fundacja „Polsko-Niemieckie Pojednanie”. W efekcie wieloletnich prac powstała ogólnodostępna internetowa baza straty.pl, będąca indeksem ofiar i osób represjonowanych i zawierająca podstawowe dane o represjach oraz wykorzystanych materiałach źródłowych.

Z początkiem 2022 r. decyzją prezesa IPN pion archiwalny przejął realizację tego zadania. Na podstawie kwerendy archiwalnej przeprowadzonej w zasobie archiwalnym IPN wytypowano ponad 446 000 j.a. mogących zawierać informacje dotyczące represji niemieckich. W 2022 r. archiwiści opracowali 77 386 j.a., na podstawie których wprowadzili do bazy 183 212 nowych rekordów. Dodatkowo w wyniku weryfikacji i łączenia informacji wcześniej wprowadzonych, scalono 115 692 rekordy dotyczące tych samych osób, ale pochodzące z różnych źródeł. Wsparcie dla projektu zadeklarował także pion śledczy IPN, którego pracownicy mają wzbogacić program o dane pochodzące z zakończonych śledztw. Do końca 2022 r. na podstawie 419 tomów akt śledczych wprowadzili do bazy 8103 rekordy i zweryfikowali 4 tys. już istniejących. Baza straty.pl jest rozbudowywana dodatkowo w oparciu o ankiety dotyczące represji przesyłane przez osoby prywatne.

### 1.4.4. Wnioski służbowe

Cyfryzacja zasobu IPN znacząco wpłynęła na liczbę spraw realizowanych dla innych pionów Instytutu. Prokuratorzy i pracownicy biur merytorycznych korzystają z bezpośredniego wglądu w kopie zeskanowanych akt zgromadzone w Repozytorium Cyfrowym. Pisemne wnioski o udostępnienie dokumentów do celów służbowych dotyczą teraz udostępnienia dokumentów niejawnych, dokumentów w formie oryginałów lub przeprowadzenia przez archiwistów szczegółowej kwerendy połączonej z udostępnieniem wytypowanych materiałów na potrzeby śledztw i postępowań lustracyjnych.

Do komórek udostępniania wpłynęło 16 229 wniosków służbowych. W całym kraju pracownicy pionu archiwalnego udostępnili prokuratorom i innym pracownikom Instytutu 37 914 j.a. w oryginale oraz 10 477 j.a. w postaci kopii cyfrowych (szczegółowe dane prezentuje tabela nr 5). Ponadto pracownicy innych pionów merytorycznych IPN pobrali łącznie 204 984 cyfrowe kopie znajdujące się w Repozytorium Cyfrowym. Dla porównania w 2019 r., czyli przed uruchomieniem Repozytorium, udostępniono do wniosków służbowych dwukrotnie mniej jednostek.

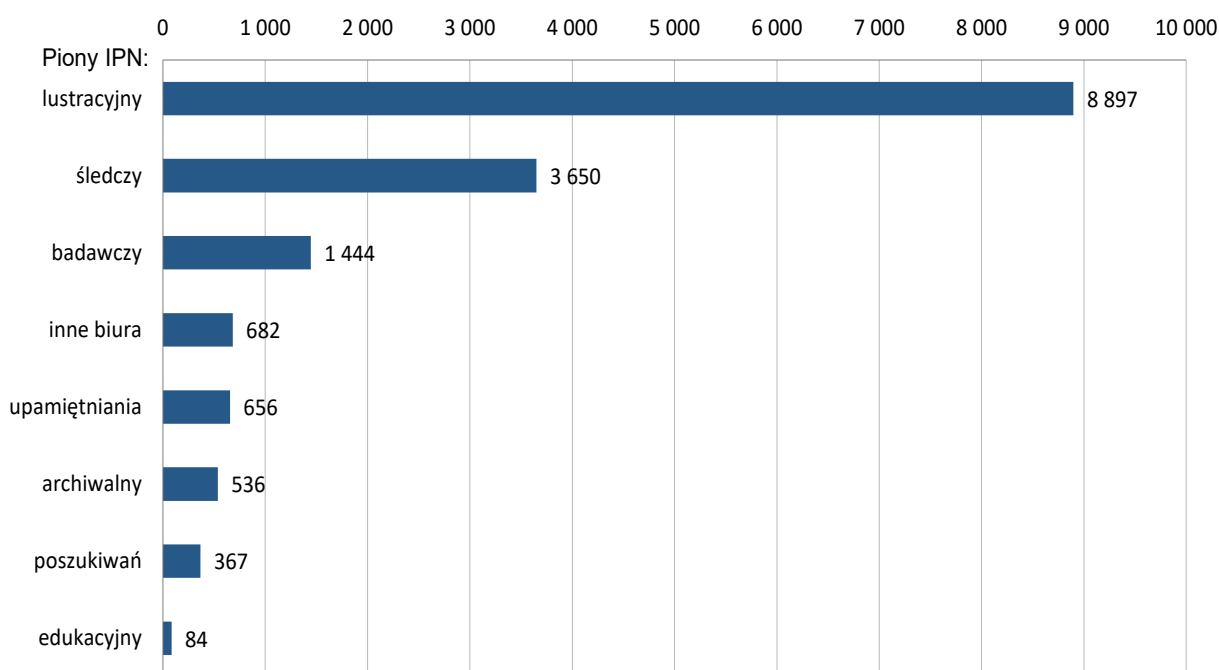
O ile większość biur IPN rzadziej niż w latach poprzednich kierowała wnioski do pionu archiwalnego, o tyle w przypadku pionów poszukiwań oraz upamiętniania wzrosło zapotrzebowanie na materiały archiwalne, ich pracownicy złożyli bowiem odpowiednio o 21 i 13 proc. więcej wniosków niż w 2021 r. Proporcje w zakresie spraw realizowanych dla poszczególnych biur pokazuje wykres nr 7.

Na potrzeby kwerend prowadzona jest także wysyłka akt pomiędzy jednostkami pionu archiwalnego. W związku z wypożyczeniami zrealizowano 8835 spraw, tj. przesłano 15 456 j.a.

Tabela 5. Realizacja wniosków służbowych przez pion archiwalny w 2022 r.

Jednostki organizacyjne	Liczba spraw		Liczba wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
AIPN	4 392	4 407	10 764	458
Białystok	684	702	3 982	142
Gdańsk	1 125	1 059	3 771	2 728
Katowice	2 247	2 252	4 462	1 250
Kraków	1 045	1 056	3 523	2
Lublin	690	806	3 373	110
Łódź	608	629	1 212	147
Poznań	674	672	3 734	591
Rzeszów	1 900	1 862	3 119	11
Szczecin	504	547	2 125	1 681
Warszawa	331	311	906	174
Wrocław	604	576	2 864	2 709
Del. Bydgoszcz	659	646	2 088	307
Del. Kielce	508	505	1 171	70
Del. Olsztyn	52	50	985	83
Del. Opole	9	9	39	0
Del. Radom	197	227	273	14
Razem	16 229	16 316	48 391	10 477

Wykres 7. Liczba wniosków służbowych z poszczególnych pionów IPN zrealizowanych w 2022 r.



Pracownicy pionu archiwalnego prowadzili również rozległe kwerendy do ogólnopolskich projektów badawczych, edukacyjnych oraz śledztw. Wśród nich wymienić można m.in.: projekt „Ludzie władzy w naczelnich instytucjach i organach PRL/RP”; kwerendę dokumentacji multimedialnej związanej ze zniszczeniem Warszawy i jej odbudową po wojnie w kontekście odbudowy Mariupola; typowanie dokumentacji do filmu *Z sowieckich łagrów po zwycięstwo pod Monte Cassino*; temat badawczy *Zagłada polskich niemowląt – dzieci robotnic przymusowych*; śledztwa dotyczące zbrodni niemieckich i sowieckich.

### 1.4.5. Kwerendy i sprawdzenia w zasobie ewidencyjnym

Pion archiwalny na podstawie danych z zasobu ewidencyjnego udziela informacji do kwerend prowadzonych przez pracowników IPN oraz w odpowiedzi na zapytania służb specjalnych.

W 2022 r. jednostki pionu archiwalnego przyjęły 330 963 zapytania. W wyniku sprawdzeń przeprowadzonych w zasobie ewidencyjnym udzielono odpowiedzi na 332 042 zapytania, w tym również złożone w poprzednim okresie sprawozdawczym.

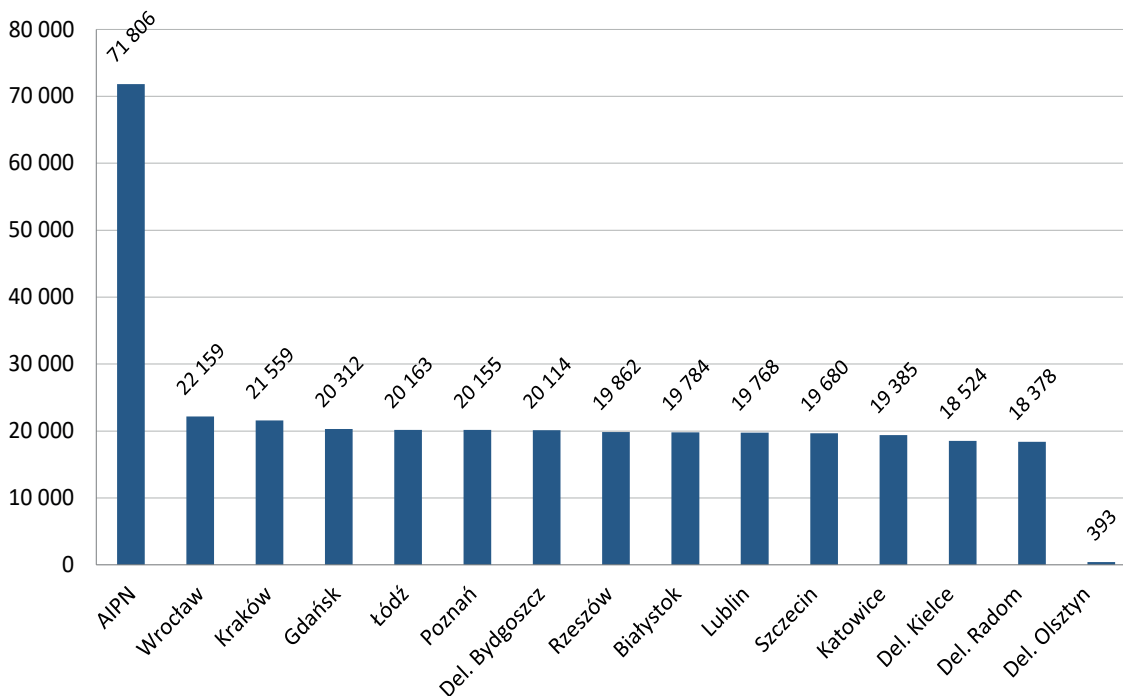
Wpływ największej liczby zapytań odnotowano w Warszawie (70 813) oraz w Krakowie (21 749).

Dwie trzecie ogólnej liczby kwerend realizowano dla pionu lustracyjnego (wpłynęło 223 105 zapytań, udzielono 225 616 odpowiedzi), a jedna czwarta przypadała na komórki archiwum w związku z realizowanymi wnioskami (wpłynęły 83 952 zapytania, udzielono 82 742 odpowiedzi). Pracownicy innych pionów IPN złożyli 5250 zapytań (zrealizowano 5231). W tej kategorii najliczniejsze były kwerendy dla pionu upamiętniania (5036 nowych zapytań), których liczba wzrosła o połowę w stosunku do poprzedniego roku.

Służby specjalne skierowały 18 656 zapytań, a udzielono odpowiedzi na 18 453 zapytania, przy czym na prawie wszystkie w Centrali IPN. Szczegółowe dane dotyczące liczby zrealizowanych zapytań ewidencyjnych prezentuje wykres nr 8.

Pomocnym narzędziem w sytuacji, gdy zapisy w dokumentach są nieczytelne, jest wideokomparator używany w Wydziale Informacji i Sprawdzeń AIPN. Przykładem jego przydatności był m.in. ponowny odczyt grypsów więziennych prezesa IV Zarządu WiN ppłk. Łukasza Cieplińskiego, przechowywanych w OA Kraków, dzięki czemu możliwa stała się korekta tekstu w stosunku do jego wcześniejszych publikacji.

**Wykres 8. Liczba zapytań zrealizowanych w 2022 r.**



### 1.4.6. Praca czytelnia

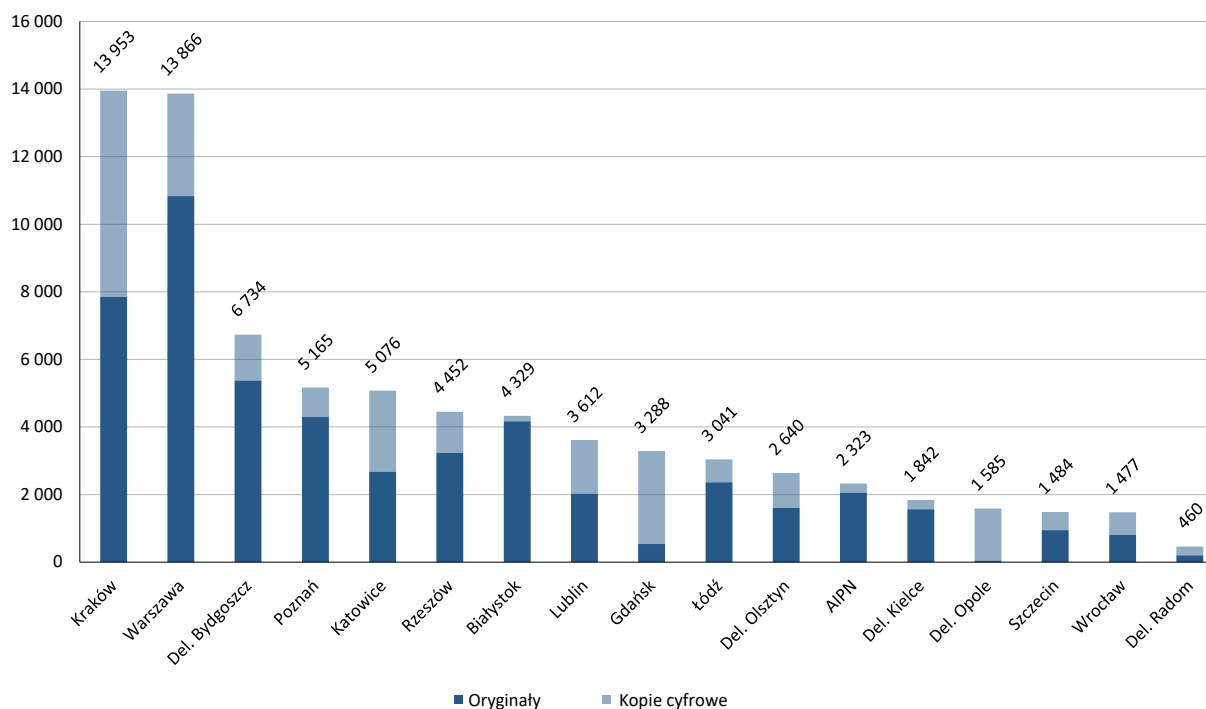
Udostępnianie dokumentów wnioskodawcom odbywa się w czytelnich akt oddziałów, delegatur i punktów zamiejscowych IPN, a także w pracowni naukowej znajdującej się w siedzibie AIPN w Warszawie. Zapewniają one użytkownikom od kilku do 21 stanowisk, z których część wyposażona jest w komputery z dostępem do elektronicznych pomocy archiwalnych oraz z możliwością przeglądania archiwaliów w formie cyfrowej. Dla korzystających z czytelnia dostępne są moduły CA: DigiArch – słu-

zący do przeglądania kopii z Repozytorium Cyfrowego i moduł multimedialny. W OA Warszawa można również skorzystać z elektronicznej kopii bazy Arolsen Archives. Czytelnie dysponują podręcznymi bibliotekami, na ogół złożonymi z publikacji IPN.

Omówione wyżej tendencje w zakresie udostępniania uwidoczniły się również w pracy czytelników. Ogółem w okresie sprawozdawczym zarejestrowano 9553 wizyty, czyli o kilka procent mniej niż w roku poprzednim, mniej także udostępniono jednostek archiwalnych – 75 327 j.a., w tym w formie elektronicznej 24 767 j.a., co stanowi jedną trzecią ogólnej liczby. Zmniejszenie tych wartości wynika przede wszystkim z rosnącej popularności aplikacji pliki.ipn.gov.pl.

Szczegółowe dane dotyczące liczby jednostek archiwalnych udostępnionych w czytelnictwie IPN w 2022 r. prezentuje wykres nr 9.

**Wykres 9. Liczba jednostek archiwalnych udostępnionych w czytelnictwie w poszczególnych oddziałach i delegaturach IPN (z podziałem na oryginały i kopie cyfrowe)**



## 1.5. Działalność naukowa i popularyzatorska

W 2022 r. w Archiwum IPN powstał Wydział Badań i Edukacji Archiwalnej, do którego zadań należy publikacja wyników badań zasobu i opracowywanie edycji źródłowych oraz przygotowywanie i realizacja projektów edukacyjnych. W niektórych jednostkach terenowych Instytutu za działalność edytorską odpowiadają wydzielone stanowiska, ale w aktywność naukową i popularyzatorską angażują się także pracownicy innych komórek pionu archiwalnego.

### 1.5.1. Publikacje

W okresie sprawozdawczym pracownicy Wydziału wydali trzeci tom słownika biograficznego *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*. Opracowano też wydawnictwa albumowe: *Polska jesień, rosyjska zima. Spotkanie Juliana Bryana z misją UNRRA w Europie Środkowo-Wschodniej 1946–1947 / Polish Autumn, Russian Winter. Julien Bryan Meets the UNRRA Mission in Central and Eastern Europe 1946–1947 – Photographs and Notes* oraz *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu / Polnische Spuren in Solothurn und Zuchwil*, a także „Ramię krzep – Ojczyźnie służ”. 135. rocz-

*nica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce*, które ukazało się również w wersji anglojęzycznej pt. „*Strengthen Your Arm – Serve Your Fatherland*”. *The 135th Anniversary of the Polish Falcons in America*. Owocem dwóch konferencji naukowych poświęconych martyrologii polskich duchownych jest zbiór tekstów *Eksterminacja polskiego duchowieństwa w niemieckich obozach koncentracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen 1939–1945*. W ramach prac Wydziału przygotowano również tłumaczenia dwóch tytułów z serii „Bohaterowie Niepodległej”: *Matka Matylda Getter* (jęz. angielski i hebrajski) i *Agnieszka Wisła* (jęz. angielski).

Autorami wydawnictw naukowych i popularyzatorskich byli również pracownicy oddziałowych archiwów i wydziałów archiwalnych delegatur. Ukoronowaniem wieloletnich badań archiwisty z OA Kraków jest monografia *Żydzi Krakowa w dobie zagłady (ZAL/KL Plaszow)*. We współpracy z KUL i Muzeum im. Sikorskiego w Londynie OA Lublin opublikowało trzeci tom *Dziennika czynności Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego*. OA Poznań wydało zbiór artykułów *Sfragistyka w warsztacie badawczym historyka dziejów najnowszych* będący rezultatem współpracy z UAM. Album poświęcony ppłk. Ludwikowi Marszałkowi ps. „Zbroja” powstał w OA Wrocław. W oddziale tym opublikowano także kalendarz *Wilno Józefa Mackiewicza* oraz reprinty wydawnictw Solidarności Walczącej: *Mały konspirator* oraz *Walka o serca i umysły*. Dwa wydawnictwa o charakterze popularyzatorskim opracowali archiwiści z Delegatury IPN w Radomiu: *Radomskie życiorysy: Żołnierze Armii Krajowej* oraz *Czerwone Kwiaty czyli (nie)ciche bohaterki Radomskiego Czerwca '76*. W OA Gdańsk przygotowano katalog wystawy *Przekop Mierzei Wiślanej – historyczna konieczność*, a także broszurę z serii „Bohaterowie Niepodległej” poświęconą gdańskiej działaczce opozycyjnej Magdalenie Modzelewskiej-Rybickiej.

W 2022 r. ukazał się czternasty tom „Przeglądu Archiwalnego IPN”, periodyku naukowego, w którym prezentowane są zagadnienia dotyczące szeroko rozumianej archiwistyki w kontekście funkcjonowania pionu archiwalnego Instytutu. Czasopismo znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW oraz w renomowanych międzynarodowych bazach indeksacyjnych.

### 1.5.2. Działalność naukowa, popularyzatorska i edukacyjna

Największym przedsięwzięciem zrealizowanym przez pion archiwalny była przygotowana przez Archiwum IPN w Centrali wystawa „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. *135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce*, prezentowana w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce. Ekspozycja otwarta uroczystie 16 września składa się z niemal czterystu eksponatów, stanowiących najcenniejszą część spuścizny przekazanej Archiwum IPN w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci” przez Sokolstwo Polskie w Ameryce. Przygotowano również planszową wystawę zewnętrzną dotyczącą historii Sokolstwa Polskiego i wkładu tej organizacji w kształtowanie postaw obywatelskich oraz odzyskanie przez Polskę niepodległości. Projekt zrealizowano we współpracy z Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce oraz Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie. Uzupełnieniem wystaw są publikacje książkowe oraz szeroka oferta edukacyjna obejmująca konkurs na komiks lub etiudę filmową, lekcje archiwalne w Muzeum w Warce oraz dwustopniowe seminarium dla nauczycieli.

W 2022 r. Archiwum IPN współorganizowało kolejne edycje cyklicznych konferencji naukowych. Pod tytułem „*My wśród obcych, obcy wśród nas – od średniowiecza do końca XX w.*” odbyła się szósta ogólnopolska konferencja archiwistów i historyków z cyklu „*Educare necesse est...*”. W Instytucie Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie podczas ósmego spotkania z cyklu „*Symposia Archivistica*” dyskutowano o naukowym charakterze pracy archiwisty. Odbyła się również czternasta konferencja z okazji Światowego Dnia Dziedzictwa Audiowizualnego przygotowana przez archiwistów z Centrali IPN pt. „*Okres przydatności. Fotografia jako surowiec i narzędzie w działalności instytucji*”.

Pion archiwalny prowadził akcje promujące swoje projekty oraz publikacje. W Warszawie WBiEA prezentował wydawnictwa przygotowane na kanwie pamiętnika Wandy Barbary Kociuby, serię „*Leksykon bezpieki*”, a także zbiór dokumentów opracowany w OA Poznań *Aparat bezpieczeństwa w województwie poznańskim 1945–1956*. Okazją do przedstawienia projektu APP były promocje książki „*...aby każdy okruch historii został uratowany!*”, które zorganizowały m.in. OA Katowice i OA Rze-



szów. OA Białystok kilkakrotnie zaprezentowało publiczności swoje publikacje *Rok pierwszy. Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w województwie białostockim (sierpień 1944 – lipiec 1945)* oraz *Spowiedź konspiratora i partyzanta*. Uroczystości wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności w Radomiu towarzyszyła promocja wydawnictwa delegatury poświęconego bohaterkom Radomskiego Czerwca.

Nową wystawę *Przekop Mierzei Wiślanej – historyczna konieczność* otwartą z okazji uruchomienia kanału przygotowali pracownicy OA Gdańsk. Celem ekspozycji jest przybliżenie idei budowy kanału żeglugowego przez Mierzę Wiślaną oraz tradycji morskich Elbląga.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano prace związane z rozbudową portali i baz internetowych opracowywanych w latach poprzednich przez pion archiwalny. Ukończono działania związane z kwerendami, indeksowaniem, opracowaniem i dodawaniem plików cyfrowych oraz opisów do Bazy Internowanych w Stanie Wojennym w PRL. Na stronie internetowej zostało udostępnionych 9426 rekordów dotyczących internowanych. Do 5500 spośród nich dołączono fotografie osób zatrzymanych, a do 7950 rekordów skany decyzji o internowaniu. W 2022 r. uzupełniono też o nowe dane Bazę Ofiar Zbrodni Wołyńskiej, zawierającą informacje o osobach zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich. Baza tworzona przez archiwistów z Centrali IPN, OA Gdańsk, OA Lublin i OA Wrocław we współpracy z pionami śledczym i poszukiwan liczy około 41 tys. wpisów dotyczących ofiar oraz faktów zbrodni. Na interaktywnej mapie miejsc zbrodni zostało oznaczonych 2710 punktów połączonych z opisami w bazie.

Pion archiwalny do popularyzacji historii i swojego zasobu obficie korzysta z możliwości, jakie daje internet. Wśród nich wspomnieć można cykl promujący APP na profilu Facebook Archiwum IPN, „Migawki archiwalne” publikowane przez OA Katowice, cykl kieleckiej delegatury „Co ciekawego w archiwum” czy serię podcastów „Posłuchaj Bohatera” przygotowaną przez Delegaturę IPN w Radomiu.

Archiwiści uczestniczyli również w audycjach radiowych i telewizyjnych, w tym m.in. w cyklu audycji Radia Plus Radom „Historia, jakiej nie znacie” oraz w serii programów „Historia każdego dnia” w TVP 3 Poznań. Byli też konsultantami historycznymi filmów dokumentalnych m.in. biografii ppor. Sergiusza Kościałkowskiego ps. „Fakir” i obrazu poświęconego franciszkanom szpitalnym ratującym Żydów na Opolszczyźnie.

Archiwum włącza się w działalność edukacyjną przez lekcje archiwalne, warsztaty dla nauczycieli i inne formy, jak np. gry miejskie. W Centrali zorganizowano po raz piąty dni otwarte dla szkół „O wolność i nadzieję! Polskie Siły Zbrojne 1939–1945”, przeprowadzono też wiele zajęć i lekcji archiwalnych dla pojedynczych grup studentów i uczniów. Uczniowie mogli uczestniczyć w zajęciach z wykorzystaniem przygotowanych w AIPN mobilnych gier miejskich: „Spacer z historią i sztuką” oraz „Powstanie Warszawskie. Losy Ewy i Jerzego Stolarskich”. Nauczyciele mazowieckich szkół korzystali z warsztatów metodycznych prowadzonych we współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Lekcje dla uczniów oraz zajęcia dla studentów połączone z prezentacją zasobu stanowiły też stały element aktywności w oddziałach i delegaturach.

Archiwiści brali udział w licznych imprezach dających możliwość zaprezentowania działalności i osiągnięć IPN. Centrala oraz niektóre oddziały i delegatury otworzyły swoje archiwa z okazji Nocy Muzeów. Pion archiwalny brał też udział w wielu imprezach otwartych organizowanych m.in. w związku z obchodami Międzynarodowego Dnia Archiwów. OA Kraków powróciło po okresie pandemii do cyklu otwartych spotkań „Środy archiwalne” w krakowskim Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia”. Pracownicy OA Warszawa zaangażowali się w akcję kursów adaptacyjno-językowych dla repatriantów, organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą.

Spśród konkursów współorganizowanych przez archiwistów należy wyróżnić przeprowadzony już po raz piąty przez OA Białystok konkurs poetycki „Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży”, na który nadesłano 68 utworów autorstwa uczniów szkół z województw podlaskiego oraz warmińsko-mazurskiego.





## 2. Działalność popularyzatorska i edukacyjna

Za działalność upowszechniającą porzbiórową i najnowszą historię Polski w kraju i za granicą w różnych formach edukacyjnych – jedno z podstawowych zadań IPN – odpowiadają Biuro Edukacji Narodowej (BEN) i powstałe w roku sprawozdawczym Biuro Przystanków Historia (BPH). W skład BEN wchodzi: Wydział Projektów Edukacyjnych, Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych, Samodzielna Sekcja Programowa oraz Samodzielna Sekcja Gier Planszowych. Edukacją historyczną w kraju zajmują się oddziałowe biura edukacji narodowej (OBEN) IPN. Pierwotnie BPH powstało na mocy Zarządzenia Prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego nr 2/22 z dnia 17 stycznia 2022 r. i składało się z Centralnego Przystanku Historia oraz Wydziału Projektów Krajowych i Międzynarodowych. 7 listopada 2022 r. na mocy Zarządzenia Prezesa IPN nr 40/22 nastąpiła reorganizacja BPH, a obecnie w jego skład wchodzi: Centralny Przystanek Historia (CPH), Samodzielna Sekcja Organizacyjna, Samodzielna Sekcja Planowania oraz Realizacji Projektów, Samodzielna Sekcja Projektów Aranżacyjnych.

Jednym z kluczowych celów szeroko rozumianej edukacji historycznej BEN, OBEN i BPH jest dotarcie do jak największej liczby odbiorców z różnych środowisk w kraju i za granicą, zgodnie z zapisami ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Umożliwia to współpraca instytucjonalna IPN oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki, a na poziomie regionalnym – edukatorów OBEN z poszczególnymi placówkami oświatowymi, szkołami, nauczycielami, wychowawcami czy placówkami doskonalenia zawodowego pedagogów. Ponadto BEN, OBEN i BPH współpracują z uczelniami, instytucjami oświatowymi lub kulturalnymi, a także stowarzyszeniami, fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi, mediami, polskimi organizacjami i instytucjami emigracyjnymi oraz organami władzy publicznej.

Do najważniejszych działań pionu edukacyjnego w okresie sprawozdawczym należało upamiętnienie 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK oraz 80. rocznicy ewakuacji armii gen. Andersa z ZSRS. Zaprezentowane zostały m.in. nowe wystawy plenerowe: *Armia Krajowa* 14 lutego na pl. Szczepańskim w Krakowie i *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* 18 marca z uroczystym wernisażem na dziedzińcu Zamku Królewskiego w Warszawie – pokazywane później w innych miastach w kraju i za granicą. Doniosłe znaczenie miało otwarcie 12 listopada przy mauzoleum w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie Izby Pamięci Prezydentów RP na Uchodźstwie, przygotowanej we współpracy z Fundacją „Pomoc Polakom na Wschodzie”. Towarzyszyła temu wydarzeniu prezentacja wystawy *Prezydenci RP na Uchodźstwie 1939–1990* w wersji plenerowej oraz internetowej. W ramach obchodów 100. rocznicy powstania Związku Polaków w Niemczech przygotowano ogólnopolską wystawę *Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech*, której premiera odbyła się 2 grudnia na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie.

Najważniejszym osiągnięciem BPH jest dotarcie do kilkunastu tysięcy słuchaczy w Polsce i za granicą – w tym dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, funkcjonariuszy służb mundurowych oraz żołnierzy – z projektami: „Historia misia Wojtka”, „Drużyna Inki”, „Tadeusz Pietrzykowski – żołnierz, bohater, mistrz” oraz „Łączka i inne miejsca poszukiwań”.

### 2.1. Kształcenie nauczycieli – seminaria i szkolenia

„80. rocznica przeprowadzenia Akcji »Reinhardt« w Małopolsce” – seminarium dla nauczycieli – Kraków, 25 maja – zorganizowane z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodkiem

Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie – wykłady: dr Rafał Opulski (OBBH Kraków), *Nowy człowiek w nowym społeczeństwie. Geneza i istota totalitaryzmów*; dr Roman Gieroń (OBBH Kraków), *Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim*; Michał Masłowski (OBEN Kraków), *Zagłada Żydów w powiecie olkuskim* – uczestniczyło 45 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„100-lecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski”** – szkolenie dla nauczycieli powiatu rybnickiego – Rybnik, 22 września – podsumowanie 4 lat działań edukacyjnych związanych z rocznicami Powstań Śląskich – uczestniczyło ok. 70 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**XVI edycja konferencji „Polonijne spotkania z historią najnowszą”** – konferencja dla nauczycieli polonijnych – Warszawa i Wilno, 3–13 lipca – przedstawiono najnowsze działania, materiały edukacyjne i osiągnięcia naukowe IPN – uczestniczyło 53 nauczycieli z 21 krajów: Australii, Austrii, Belgii, Białorusi, Brazylii, Estonii, Francji, Grecji, Gruzji, Irlandii, Kanady, Kazachstanu, Łotwy, Niemiec, Niderlandów, Rumunii, Szwecji, Tunezji, Ukrainy, Uzbekistanu i Stanów Zjednoczonych; zasadnicza część odbyła się w Wilnie, gdzie nauczyciele poznali historię najnowszą z perspektywy naszych sąsiadów i odwiedzili miejsca pamięci związane z polską historią. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Akademia Dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej** – cykl zajęć we współpracy z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie (VI edycja projektu MCDN-ODN w Krakowie) – Kraków, wrzesień–listopad – wykłady i warsztaty dla nauczycieli: „Stosunki polsko-litewskie od 1918 roku do współczesności” (27 września), „Śladami Józefa Piłsudskiego na Wileńszczyźnie” (18 października), „Cmentarze Wilna” (11 listopada) oraz współorganizowane edukacyjne wycieczki piesze dla nauczycieli poświęcone historii Krakowa. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Aleksander Kunicki ps. »Rayski« – bohater wywiadu”** – konferencja edukacyjna dla nauczycieli z powiatu bielskiego, żywieckiego, cieszyńskiego i czechowickiego – Bielsko-Biała, 27 września – temat: kpt. Aleksander Kunicki, żołnierz wywiadu AK, który pod niemiecką okupacją ubezpieczał akcje przeciwko katom Warszawy i kierował przygotowaniem do zamachu na dowódcę SS i policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa Franza Kutscherę – uczestniczyło ok. 40 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Armia Krajowa w Małopolsce”** – seminarium szkoleniowe dla nauczycieli – 3 marca – wykłady o 106. Dywizji Piechoty AK, oddziale partyzanckim „Surowiec” oraz Obwodzie Olkusz w Inspektoracie Miechów AK. Odpowiedzialne: OBEN Kraków, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie.

**„Armia terroru III Rzeszy. Działania Einsatzgruppen w Polsce w 1939 r.”** – seminarium dla nauczycieli – Poznań, 7 marca – omówienie działalności specjalnych niemieckich grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Einsatzgruppen), które popełniały masowe zbrodnie w 1939 r. w Polsce, założeń i przebiegu operacji „Tannenberg” wymierzonej w polskie warstwy przywódcze, działań nazistowskich szwadronów śmierci oraz mechanizmu niemieckich zbrodni w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Bohater lokalny – pomysły na to, jak uczyć historii lokalnej”** – seminarium online dla nauczycieli w ramach cyklu szkoleń metodycznych we współpracy z Podkarpackim Centrum Nauczycieli w Krośnie – 8 lutego – wykład oraz prezentacja wybranych tematów lokalnej historii najnowszej i materiałów edukacyjnych – uczestniczyło 37 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Drogi do Niepodległości”** – konferencja edukacyjna dla nauczycieli z rejonu Podbeskidzia, online – Katowice, 14 listopada – ukazano rolę Naczelnego Komitetu Narodowego, Tymczasowej Rady Stanu i Rady Regencyjnej w procesie odbudowywania struktur państwowości polskiej – uczestniczyło 44 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Dzieci z Przemysłowej. Historia niemieckiego obozu w Łodzi. Materiały do pracy z uczniem”** – szkolenia dla nauczycieli – Piotrków Trybunalski, 20 października – Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy”** – cykl szkoleń dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych i ścisłych w całym kraju w ramach porozumienia podpisanego przez IPN

i MEN w 2016 r. – styczeń–kwiecień – podczas warsztatów i wykładów przedstawiono materiały edukacyjne IPN, w szczególności pakiet edukacyjny *Giganci nauki*, oraz z historią osób, które wywarły wpływ na rozwój nauki i techniki w Polsce i na świecie – szkolenia ukończyło niemal 300 nauczycieli, uzyskując certyfikaty. Odpowiedzialne: Centrala BEN oraz wszystkie OBEN.

**„Historia podziemia niepodległościowego ze szczególnym uwzględnieniem Narodowych Sił Zbrojnych”** – seminarium dla nauczycieli – Łomża, 5 grudnia – prelekcja Leszka Żebrowskiego o podziemiu niepodległościowym i antykomunistycznym w Polsce po 1944 r. – uczestniczyło 50 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„I znowu tupot nóg soldackich...« – śląskie ofiary zbrodni katyńskiej”** – konferencja edukacyjna – Katowice, 25 kwietnia – omówienie regionalnego aspektu zbrodni katyńskiej, w tym sylwetek pomordowanych w Kalininie (dziś: Twer, Rosja) funkcjonariuszy policji województwa śląskiego; wykład „...ofiary były całkowicie zaskoczone śmiercią” – *modus operandi zbrodni katyńskiej a pamięć zbiorowa Polaków* – uczestniczyło ok. 150 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Interdyscyplinarność w nauczaniu historii”** – szkolenie metodyczne dla studentów Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego – Łódź, 27 kwietnia – przedstawienie głównych kierunków działań edukacyjnych IPN, walorów interdyscyplinarności w dydaktyce historii najnowszej oraz metody prowadzenia lekcji na podstawie gier edukacyjnych. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„Jak można uczyć o II wojnie światowej”** – zapoznanie nauczycieli ze źródłami, ikonografią oraz materiałami edukacyjnymi IPN; kształcenie umiejętności prowadzenia procesu dydaktycznego z wykorzystaniem wydawnictw *Mój rówieśnik. Losy obywateli Polski w latach II wojny światowej* oraz *Polskie Państwo Podziemne* – uczestniczyło 30 osób. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**„Jak można uczyć o Polakach ratujących Żydów? Jak można uczyć o Zagładzie Romów i Sinti?”** – szkolenie z cyklu „O historii w szkole. Spotkania dydaktyczne” – zapoznanie nauczycieli ze źródłami, ikonografią oraz materiałami edukacyjnymi IPN; kształcenie umiejętności nauczania o Polakach ratujących Żydów oraz o zagładzie Romów i Sinti – uczestniczyły 22 osoby. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**„Jak nauczać o Żołnierzach Wyklętych?”** – szkolenie dla nauczycieli regionu – Olsztyn, 30 marca – we współpracy z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Olsztynie.

**„Jak uczyć nowego przedmiotu historia i teraźniejszość?”** – warsztaty dla nauczycieli, Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach – Suwałki, 31 maja – prelekcja *Oblawa Augustowska 1945 r.* oraz prezentacja multimedialna ukazująca różne aspekty tego ludobójstwa; przekazanie materiałów edukacyjnych Oddziału IPN Białystok dotyczących oblawy augustowskiej. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Konstytucja marcowa i okoliczności jej uchwalenia oraz wdrażania ze szczególnym uwzględnieniem autonomicznego woj. śląskiego”** – konferencja edukacyjna online dla nauczycieli – 20 stycznia – omówienie prac nad przygotowaniem ustawy zasadniczej z uwzględnieniem Statutu Organicznego Województwa Śląskiego i związanych z nim rozwiązań prawnych stawiających województwo śląskie w wyjątkowej sytuacji względem pozostałych – uczestniczyło 40 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Króliki z Ravensbrück”** – szkolenie dla nauczycieli – Poznań, 28 kwietnia – przedstawienie historii niemieckiego nazistowskiego obozu dla kobiet KL Ravensbrück i przeżyć Polek poddawanych tam eksperymentom medycznym; gościem specjalnym była Krystyna Piwańska, która opowiedziała o doświadczeniach obozowych swojej matki Agnieszki Gierlachowskiej i ich wpływie na losy rodziny. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Losy dzieci w getcie warszawskim”** – warsztaty online dla nauczycieli – 3 czerwca – upamiętnienie ofiar Akcji „Reinhardt”, eksterminacji Żydów w Generalnym Gubernatorstwie w 80. rocznicę śmierci Janusza Korczaka – uczestniczyło 40 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Matki niepodległości”** – seminarium dla nauczycieli – 22 października – omówienie sylwetek kobiet, które wspierały czyn niepodległościowy i odbudowywały państwo polskie w okresie międzywojennym, m.in. Aleksandry Piłsudskiej i Zofii Moraczewskiej; warsztaty „Kobiety w mundurach: Maria Wittek, Aleksandra Zagórska, Zofia Zawiszana, czyli echa konkursu »NiezwykłośćONE. Bohaterki Niepodległej«”. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

„**»Na ziemiach piastowskich!« – wokół świadomości historycznej na Ziemiach Zachodnich**” – szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych, wspólne przedsięwzięcie z Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile „Akademia dla Historyka” – Piła, 14 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Poznań – Punkt Zamiejskowy w Zielonej Górze.

„**Nauczanie o losie dzieci w czasie II wojny światowej w praktyce szkolnej**” – warsztaty metodyczne – Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, 27 sierpnia – podczas Ogólnopolskiej Konferencji Metodycznej dla Nauczycieli i Edukatorów „Wysiedlenia polskiej ludności na Zamojczyźnie – wielowymiarowa historia”. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Nazistowscy zbrodniarze z okresu II wojny światowej. Anatomia zła**” – seminarium online dla nauczycieli – Poznań, 21 kwietnia – słuchacze poznali sylwetki niemieckich zbrodniarzy wojennych z okupowanej Wielkopolski, m.in. Herberta Langego (pierwszego komendanta Fortu VII w Poznaniu i obozu zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem), Gerharda Flescha (dowódcy Einsatzkommando 14 odpowiedzialnego za masowe zbrodnie popełnione na polskiej ludności w 1939 r.), Ericha Naumana (dowódcy Einsatzgruppe VI sądzonego przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norimberdze), Ericha Stielaua (szefa gestapo w Jarocinie) oraz Helmuta Bischoffa (odpowiedzialnego za masowe mordy w Bydgoszczy, późniejszego szefa gestapo w Poznaniu). Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Oblawa Augustowska**” – seminarium wyjazdowe dla nauczycieli z Wielkopolski i ziemi lubuskiej – Białystok, 12–14 maja – m.in. zwiedzanie Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, prelekcje o obławie augustowskiej zorganizowane w Instytucie Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego w Augustowie, zapoznanie nauczycieli z aplikacją ActionTrack (gra terenowa w Augustowie przygotowana przez pracowników OBEN Białystok). Odpowiedzialne: OBEN Poznań we współpracy z OBEN Białystok.

„**Oblawa Augustowska 1945 r.**” – warsztaty dla nauczycieli – Centrum Edukacji Nauczycieli w Łomży, 29 listopada – prelekcja połączona z prezentacją multimedialną, omówienie aplikacji ActionTrack oraz oferty edukacyjnej OBEN Białystok, przekazanie nauczycielom materiałów edukacyjnych Oddziału IPN Białystok – uczestniczyło 24 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Obóz krwawej zemsty**” – szkolenie dla nauczycieli – Fort VII w Poznaniu i Lasy Pałędzko-Zakrzewskie, 9 czerwca – zapoznanie uczestników z aktualnym stanem wiedzy i ekspozycją dotyczącą niemieckich zbrodni popełnionych na Wielkopolanach w czasach II wojny światowej; prezentacja interaktywnego przewodnika po Lasach Pałędzko-Zakrzewskich opartego o aplikację ActionTrack. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Od przeszłości do terażniejszości**” – cykl warsztatów przedmiotowo-metodycznych online zorganizowanych we współpracy z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli – wsparcie dla nauczycieli nowego przedmiotu historia i terażniejszość; każde spotkanie obejmowało wykład merytoryczny oraz prezentację materiałów edukacyjnych IPN związanych z tematem, zaproszono ekspertów z różnych struktur IPN i podmiotów zewnętrznych, w okresie sprawozdawczym przeprowadzono dwa spotkania. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**»Pan Tadeusz«. Media pamięci**” – seminarium online dla nauczycieli – Kraków, 15 grudnia – w ramach cyklu „Literatura i Pamięć”. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Pogrzebana pamięć**” – terenowe warsztaty edukacyjne – Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie, 7 października – w ramach szkolenia nauczycieli do projektu „BohaterOn” – uczestniczyło 62 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Polskie drogi do niepodległości**” – seminarium online współorganizowane z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie – 12 kwietnia – wykład *Polskie Termopile. Kształtowanie postaw patriotycznych na przykładzie obrońców Lwowa i Zadwórze w 1920 r.*; prezentacja pakietu materiałów edukacyjnych dla nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Polskie drogi do niepodległości 1914–1918**” – szkolenie stacjonarne oraz online – Częstochowa, 29 listopada – przedstawienie wydarzeń związanych z odzyskiwaniem przez Polskę niepodległości podczas I wojny światowej oraz po jej zakończeniu ze szczególnym uwzględnieniem udziału osób po-

chodzących z okolic Częstochowy i z Zagłębia Dąbrowskiego – uczestniczyło 34 nauczycieli. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie”** – seminarium online dla nauczycieli z cyklu szkoleń metodycznych – 18 stycznia – wykład i prezentacja materiałów edukacyjnych, w tym gry historycznej IPN „Polskie Państwo Podziemne” – uczestniczyło 20 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Powstanie Wielkopolskie 1918–1919. Znane i nieznane”** – szkolenie dla nauczycieli z regionu w ramach projektu „Akademia dla Historyka” prowadzonego z Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile – Piła, 16 marca. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Praca ze źródłem historycznym”** – seminarium dla nauczycieli z cyklu szkoleń metodycznych – Powiatowy Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Jaśle, 22 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet”** – seminarium online dla nauczycieli – 26 lutego – przedstawienie historii obozu, eksperymentów medycznych na więźniarkach z Konspiracyjnej Drużyny Starszych Harcererek „Mury” i egzekucji, a także twórczości więźniarek: Marii Hiszpańskiej-Neumann i Grażyny Chrostowskiej – uczestniczyło ok. 250 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice, CPH IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie.

**„Rok Józefa Rufina Wybickiego”** – konferencja szkoleniowa dla nauczycieli zorganizowana przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli we współpracy z OBEN Kraków – Kraków, 27 kwietnia – upamiętnienie postaci patrona 2022 r. Józefa Wybickiego. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Rola filmu w edukacji. Wykorzystanie materiałów IPN w nauczaniu HiT”** – szkolenie dla nauczycieli zorganizowane przez Miejski Ośrodek Doskonalenia Metodycznego – Białystok, 14 września. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Spotkania z historią najnowszą”** – cykl zajęć seminaryjnych online dla nauczycieli zorganizowany we współpracy z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie – Kraków, październik–grudzień – wykłady: *Polskie miesiące* (27 października), *Sylwetki PRL: Władysław Gomułka i Edward Gierek* (9 listopada), *Rola Kościoła w Polsce w czasach PRL* (17 listopada), *Przemiany roku 1989* (1 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Stan wojenny 1981–1983”** – konferencja edukacyjna online związana z publikacją teki edukacyjnej pod tym samym tytułem – Katowice, 19 stycznia – udział historyków Oddziału IPN Katowice, Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach oraz nauczycieli języka polskiego zaangażowanych w przygotowanie teki edukacyjnej – uczestniczyło 57 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Symbole naszej historii – propozycje zajęć dla dzieci w wieku przedszkolnym z zakresu edukacji historycznej”** – seminarium dla nauczycieli z cyklu szkoleń metodycznych – 28 kwietnia online i 25 października w Mielcu – wykład *Polskie symbole narodowe*, prezentacja materiałów edukacyjnych – uczestniczyło 65 osób (20 online). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Szkolenie dla rodziców realizujących edukację domową** – warsztaty – Łódź, 28 października – grupę rodziców zapoznano z przygotowanymi w Łodzi materiałami dydaktycznymi rozwijającymi umiejętność pracy z mapą, tekstem źródłowym, komiksem; uczestnicy szkolenia otrzymali pomoce edukacyjne, w tym puzzle „Walka o granice II Rzeczypospolitej 1918–1924”. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„W 100. rocznicę powrotu części Górnego Śląska do państwa polskiego”** – konferencja edukacyjna zorganizowana przez Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Katowicach – 9 czerwca stacjonarnie i online – przedstawienie procesu przyłączenia części Górnego Śląska do Polski, w tym sytuacji przed przyłączeniem, nastrojów ludności, stanu gospodarki, policji. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Walory edukacyjne gier planszowych IPN”** – warsztaty dla nauczycieli organizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Nowym Sączu oraz filie w Gorlicach i Zakopanem – Gorlice, 27 maja; Zakopane, 15 września – dwie grupy nauczycieli zapoznały się z ofertą edukacyjną gier planszowych IPN oraz ich walorami edukacyjnymi. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Wielkopolanki w przestworzach”** – szkolenia dla nauczycieli – Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie, 20 maja – przybliżenie postaci wielkopolskich kobiet lotników: Janiny Lewandowskiej – córki gen. Dowbora-Muśnickiego, jedynej kobiety zamor-

dowanej w Katyniu, Wandy Modlibowskiej – rekordzistki w szybownictwie, emisariuszki rządu RP na uchodźstwie, urzędniczki tajnej Delegatury Rządu RP na Kraj i uczestniczki Powstania Warszawskiego, Ewy Korczyńskiej – kurierki Odcinka Południe w Dziale Łączności Zagranicznej Komendy Głównej AK „Zagroda” i uczestniczki Powstania Warszawskiego. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Wojna Polska 1939 r. Jak nauczać?**” – spotkanie szkoleniowe dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych zorganizowane we współpracy z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli – Olsztyn, 26 października – wykład, przekazanie nauczycielom materiałów edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: OBEN Białystok, Delegatura IPN w Olsztynie.

„**Wybrane sylwetki żołnierzy Armii Krajowej walczących z niemieckim okupantem na ziemi częstochowskiej w latach 1942–1945**” – szkolenie online w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK – 16 lutego – omówienie m.in. struktury AK w dzisiejszym województwie śląskim, wybranych sylwetek dowódców i największych bojów partyzanckich w rejonie Częstochowy. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Wykorzystanie debaty oksfordzkiej w praktyce nauczania**” – seminarium dla nauczycieli współorganizowane z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Oddział w Krośnie – Krosno, 5 kwietnia – wykład i pokaz filmu edukacyjnego – uczestniczyło 26 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Wyjazd studyjny dla nauczycieli historii** – Poznań, 23 kwietnia – zwiedzanie Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fortu VII oraz Centrum Szyfrów Enigma, nowej placówki edukacyjnej poświęconej historii szyfrów i kodów oraz dziejom rozszyfrowania niemieckiej maszyny Enigma przez polskich kryptologów; wyjazd stanowił dopełnienie prowadzonych w lutym szkoleń dla nauczycieli na temat historii polskiej nauki w XIX i XX w. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Wyzwania edukacji regionalnej w XXI wieku**” – debata ekspercka dla nauczycieli z powiatu bytomskiego – Bytom, 19 października – próba zdefiniowania aktualnych potrzeb edukacji regionalnej, dyskusja nad realizacją programów regionalnych podczas lekcji na przykładzie działań na rzecz popularyzacji wiedzy o regionie podejmowanych przez instytucje i urzędy reprezentowane przez zaproszonych gości – uczestniczyło ok. 40 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Zagłada Romów i Sinti**” – cykl szkoleń dla nauczycieli podjętych we współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli – Siedlce, 3 października; Łódź, 15 października; Słupsk, 19 października; Sieradz, 26 października; Ciechanów, 16 listopada; Skierniewice, 5 grudnia – omówienie antyromskiej polityki nazistowskich Niemiec oraz losów społeczności romskich pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Zamek śmierci Hartheim**” – seminarium dla nauczycieli – Poznań, 15 marca – przedstawienie historii zamku Hartheim w Górnej Austrii, jednego z sześciu ośrodków zagłady, w którym w ramach Aktion „T4” Niemcy i Austriacy mordowali w sposób przemysłowy chorych psychicznie i niepełnosprawnych obywateli III Rzeszy; omówienie przebiegu Aktion „T4”, jej założeń i skutków, a także sylwetek sprawców mordu, głównie lekarzy i oficerów SS, m.in. komendanta dr. Rudolfa Lonauera i jego zastępcy dr. Georga Renno. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Zapomniani i mało znani żołnierze podziemia antykomunistycznego na terenie Podbeskidzia. Ksiądz mjr Rudolf Marszałek ps. »Opoka«**” – konferencja edukacyjna online dla nauczycieli – 3 marca – przybliżenie sylwetki mjr. Rudolfa Marszałka, kapelana i żołnierza NSZ z oddziału Henryka Flamego, skazanego na karę śmierci – uczestniczyło 50 osób z Bielska-Białej i powiatu żywieckiego, bielskiego, cieszyńskiego, czechowickiego. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Zbrodnia Katyńska**” – seminarium dla nauczycieli z cyklu szkoleń metodycznych – Przemyśl, 8 grudnia – wykład *Zbrodnia Katyńska i kłamstwo katyńskie*, prezentacja materiałów edukacyjnych IPN *Śledztwo katyńskie* – uczestniczyło 15 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Zbrodnia Katyńska. Historia – pamięć – edukacja**” – konferencja dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych w ramach obchodów rocznicy zbrodni katyńskiej i roku Józefa Mackiewicza – Bydgoszcz, 13 kwietnia – wykłady: *Józef Mackiewicz – biografia pisarza, Zbrodnia Katyńska 1940 r.*



*Archeologiczne aspekty Zbrodni Katyńskiej, Jak mówić i uczyć o Zbrodni Katyńskiej?*. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Zbrodnia Pomorska 1939**” – szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych – Giżycko (Zespół Szkół Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu), 22 kwietnia – promocja teki edukacyjnej pod tym samym tytułem. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

## 2.2. Konkursy i projekty

### 2.2.1. Ogólnopolskie projekty i konkursy własne

**I Olimpiada Gier Planszowych IPN** – ogólnopolski turniej gier planszowych IPN dla uczniów, harcerzy, członków organizacji młodzieżowych, studentów, dorosłych i graczy z klubów gier planszowych – w okresie sprawozdawczym przeprowadzono eliminacje lokalne i kwalifikacje regionalne: Ropczyce (7 października), Kraków (20–21 października), Wrocław (3–4 listopada), Lublin (17–18 listopada), Katowice (24–25 listopada), Kielce (2 grudnia) – popularyzacja najnowszej historii Polski w edukacji historycznej za pomocą gier: „Znaj Znak”, „Bitwa Warszawska”, „Miś Wojtek”, „Gwiazdzysta Eskadra” („303”, „111”, „7”), „Niepodległa” i „ORP Orzeł”. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Katowice, OBEN Kraków, OBEN Lublin, OBEN Rzeszów, OBEN Wrocław, REN Delegatury IPN w Kielcach.

**IV Wielkopolskie Forum Pamięci Narodowej w Poznaniu** – Poznań, 23–24 września – we współpracy z wielkopolskim kuratorem oświaty, partnerzy: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości oraz Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych, temat przewodni „Zbrodnia niedoskonała. Niemieckie ludobójstwo w okupowanej Wielkopolsce w latach 1939–1945” – ukazanie okupowanej Wielkopolski jako poligonu doświadczalnego dla masowych zbrodni popełnianych przez Niemców w Europie w okresie II wojny światowej; 3 panele edukacyjne, projekcje filmów, prezentacje wystaw, spotkania z autorami książek oraz wykłady i dyskusje panelowe w gronie specjalistów – uczestniczyło ponad 70 nauczycieli historii z regionu. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**VII Ogólnopolski Festiwal Piosenki Niezlomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima”** – upowszechnianie wiedzy o Polskim Państwie Podziemnym, AK oraz żołnierzach niezłomnych, zachowanie od zapomnienia pieśni patriotycznych śpiewanych w oddziałach partyzanckich w latach 1939–1956 oraz pieśni obozowych – gala finałowa: Filharmonia im. Karola Szymanowskiego w Krakowie, 8 stycznia. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Kraków.

„**»Bądźcie nadal apostołami Narodu!« Ziemianie jako sąsiedzi – kulturotwórcza rola dworów polskich w latach 1918–1945**” – ogólnopolski konkurs dla młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych współorganizowany z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego w Krakowie, Zarządem Głównym PTZ w Warszawie, Fundacją im. Zofii i Jana Włodków w Krakowie i Biblioteką Raczyńskich – przywrócenie pamięci o roli społecznej, politycznej i kulturalnej ziemiaństwa w latach 1918–1945 – w okresie sprawozdawczym zakończyły się etapy szkolny oraz wojewódzki – uczestniczyło 97 uczniów. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Kraków we współpracy ze wszystkimi OBEN oraz delegaturami IPN w Bydgoszczy, Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach i Radomiu.

„**Drużyna Inki**” – projekt edukacyjny poświęcony historii sanitariuszki Danuty Siedzikówny ps. „Inka” – na terenie Oddziału IPN Gdańsk: Starogard Gdański, Kosakowo, Reda, Elbląg, Sztum i Czarne, 17 października – 9 listopada – nauka pierwszej pomocy przedmedycznej – uczestniczyło ok. 1200 uczniów. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, OBEN Wrocław.

„**Epizody z najnowszej historii Polski w komiksie**” – druga międzynarodowa edycja konkursu dla uczniów z całego świata w wieku od 11 do 20 lat piszących w języku polskim – styczeń–kwiecień – zainteresowanie uczniów historią Polski z lat 1917–1990, utrwalenie w pamięci postaw i czynów Polaków zasługujących na uznanie, kształtowanie umiejętności opowiadania o dziejach przy użyciu współczesnych środków artystycznego wyrazu; zadanie uczestników polega na wykonaniu komiksu

przedstawiającego epizod rozgrywający się na tle wydarzeń historycznych lat 1917–1990 – ogłoszenie wyników: 25 kwietnia – uczestniczyły 132 osoby. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**„Historia misia Wojtka”** – projekt edukacyjny – Wrocław, 19–23 września – cykl 20 adresowanych do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym spektakli opowiadających historię niedźwiedzia, który towarzyszył polskim żołnierzom – uczestniczyło ok. 1000 dzieci. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Klasy patronackie IPN OBEN Gdańsk** – projekt zakłada objęcie patronatem IPN wybranych klas, które będą miały pierwszeństwo w dostępie do oferty OBEN; ma na celu m.in. zaktywizowanie młodzieży w środowisku lokalnym – do końca 2022 r. do projektu zgłosiło się 20 klas. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Konkurs wiedzy patriotycznej o Romanie Dmowskim** – X edycja konkursu organizowanego przez Fundację „Obowiązek Polski” we współpracy z Oddziałem IPN Białystok oraz Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego – nadesłano ok. 230 prac pisemnych i plastycznych – gala: Białystok, 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku”** – IV edycja ogólnopolskiego projektu edukacyjnego dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych – zapoznanie uczniów z historią dawnych ziem wschodnich Rzeczypospolitej, uwrażliwienie ich na los Polaków mieszkających za obecną wschodnią granicą, kształtowanie świadomości, że Polacy ci nadal są częścią ojczyzny; sesje naukowo-edukacyjne i warsztaty, wykłady, pokazy filmów – w etapie szkolnym wzięło udział 178 uczniów, w etapie centralnym wyłoniono 30 laureatów. Odpowiedzialne: Centrala BEN i wszystkie OBEN.

**„Łączka i inne miejsca poszukiwań...”** – V edycja ogólnopolskiego projektu edukacyjnego – wspieranie wychowania patriotycznego oraz przywiązania do „małych ojczyzn”, kształtowanie empatii wobec ofiar systemów totalitarnych i poszanowanie dla życia ludzkiego; spotkania na żywo lub online z archeologami, antropologami, archiwistami i historykami: przedstawienie miejsc poszukiwań i tajników ich pracy; zadanie końcowe: nakręcenie dwuminutowej etiudy filmowej – finał projektu: Zamek Królewski, 8 czerwca – uczestniczyło 120 uczniów szkół ponadpodstawowych i VIII klas szkół podstawowych. Odpowiedzialne: BPH we współpracy z Centralą BPII, Centralą BEN i REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”** – międzynarodowy konkurs dla dzieci i młodzieży współorganizowany z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli, Szkołą Podstawową nr 14 im. Orłąt Lwowskich w Rzeszowie, ze Szkołą Bez Granic im. Niedźwiedzia Wojtka w Edynburgu (Szkocja), Zrzeszeniem Nauczycieli Polskich w Ameryce, z Konsulem Generalnym RP w Edynburgu (Szkocja) – luty–kwiecień – nadesłano 300 prac z całego świata w 2 kategoriach: kartka pocztowa i komiks – finał: 18 maja. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Niezwykłość ONE. Bohaterki Niepodległej”** – konkurs edukacyjny – przygotowanie scenariusza i materiału filmowego, który posłuży do nagrania spotu promującego następną edycję konkursu – dwudniowe warsztaty filmowe przeprowadzone przez edukatorów filmowych ze Stowarzyszenia Filmowego „Dziki Bez”, udział w zajęciach prowadzonych przez edukatorów muzealnych i wykonanie kamer otworkowych – finał: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, 21 września. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Ogólnopolski konkurs „Genialne Miejsca”** – organizowany we współpracy z Polskim Towarzystwem Informatycznym, Sekcją Informatyki Szkolnej – przygotowanie prezentacji w postaci gry lub escape roomu (w aplikacji Genially) na temat miejscowości lub okolicy, w której znajduje się placówka uczniów – w pierwszym, regionalnym etapie wyłoniono prace umieszczone na mapie Genialna Polska (8 prac w kolekcji podkarpackiej). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Patriotyzm wczoraj i dziś widziany w obrazach”** – konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych zorganizowany we współpracy z Wojskowym Centrum Rekrutacji w Katowicach w ramach obchodów 100. rocznicy objęcia części Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą – Katowice, 31 maja (obrad komisji konkursowej), 23 czerwca (finał) – przygotowanie prezentacji multimedialnej: filmu lub prezentacji PowerPoint na temat Powstań Śląskich 1919–1921 lub przyłączenia Śląska do macierzy – komisja wyłoniła 10 najlepszych prac, które zostały umieszczone na stronie internetowej Wojskowego Centrum Rekrutacji. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„Piosenką zło zwyciężaj”. IV edycja Konkursu Piosenki im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki – Suchowola, 11 września – zainteresowanie młodzieży ideami wyznawanymi przez ks. Jerzego Popiełuskę, a także okresem powstawania i istnienia ruchu „Solidarność” – koncert finałowy: Suchowola, 11 września (z okazji obchodów 75. rocznicy urodzin bł. ks. Popiełuszki). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„Podziemna armia. Ludzie, miejsca i walki Armii Krajowej” – ogólnopolski konkurs dla uczniów szkół podstawowych oraz średnich pod patronatem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej z okazji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK – zadanie uczestników: przygotowanie vloga dotyczącego osoby (osób), wydarzenia, jednostki organizacyjnej lub miejsca związanego z dziejami ZWZ-AK – wręczenie nagród: Zamek Królewski w Warszawie, luty–kwiecień. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„Policjanci w służbie historii” – VI edycja ogólnopolskiego konkursu adresowanego do uczniów klas mundurowych w ramach współpracy IPN z Komendą Główną Policji – zainteresowanie młodzieży najnowszą historią Polski ze szczególnym uwzględnieniem historii policji w czasach II Rzeczypospolitej i II wojny światowej, odkrywanie przez uczniów tych policjantów, których postawa jest wzorem służby Polsce i Polakom, oraz miejsc pamięci z nimi związanych – uczestniczyło 31 zespołów, z których 12 zostało laureatami, a 8 wyróżniono – finał: 24 czerwca. W dniach 18–25 września odbyła się wyprawa edukacyjna laureatów – nagroda główna: wyjazd do Włoch i Niemiec szlakiem walk 2. Korpusu Polskiego – uczestniczyło 35 uczniów z opiekunami. Odpowiedzialne: Centrala BEN we współpracy z OBEN Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Delegaturą IPN w Bydgoszczy.

Sejm Dzieci i Młodzieży – XXVIII sesja projektu realizowanego przez Kancelarię Sejmu RP we współpracy z IPN, MEiN oraz Ośrodkiem Rozwoju Edukacji – marzec–maj – temat wiodący „Jakie ideały żołnierzy Armii Krajowej i Narodowych Sił Zbrojnych przetrwały i odniosły zwycięstwo? Które z tych wartości są dla Ciebie ważne? Przedstaw na przykładzie wybranego bohatera lub bohaterki” – kształtowanie postaw obywatelskich, szerzenie wiedzy o zasadach pracy sejmiku i funkcjonowaniu demokracji parlamentarnej; aktywizowanie młodych ludzi do działania na rzecz środowisk lokalnych – nadesłano 303 prace, autorzy 230 zakwalifikowali się do udziału w posiedzeniu Sejmu Dzieci i Młodzieży w Warszawie 1 czerwca. Odpowiedzialne: Centrala BEN we współpracy ze wszystkimi OBEN oraz delegaturami IPN w Bydgoszczy, Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach, Olsztynie.

„Sztafeta Pamięci. Losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej” – VI edycja ogólnopolskiego konkursu historycznego organizowanego we współpracy z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych z siedzibą w Poznaniu, partner: Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII w Poznaniu – Poznań, termin nadsyłania prac do 30 kwietnia – kształtowanie świadomości dotyczącej historii rodzinnych z okresu okupacji niemieckiej – wpłynęły 53 prace – w dniach 16–19 czerwca laureaci i wyróżnieni uczestniczyli z opiekunami w Wyjeździe Pamięci do Austrii „System niemiecko-austriackich obozów Mauthausen-Gusen”. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„Szybowcowa '87” – projekt – Wrocław, 14–18 listopada – cykl 16 zajęć dla młodzieży o drukarni Solidarności Walczącej; możliwość skorzystania z aplikacji VR Szybowcowa '87 – uczestniczyło ok. 500 uczniów szkół średnich. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

Turniej Debat Historycznych IPN – VII edycja ogólnopolskiego projektu edukacyjnego, współpraca z Fundacją Projekty Edukacyjne – popularyzowanie najnowszej historii Polski wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z wykorzystaniem formuły debaty oksfordzkiej – w etapie regionalnym uczestniczyło 95 drużyn pod opieką nauczycieli – finał dla 16 drużyn laureatów turniejów regionalnych: gmach Sejmu RP, 13–14 czerwca. Odpowiedzialne: Centrala BEN, wszystkie OBEN, REN delegatur IPN w Bydgoszczy, Kielcach i Olsztynie.

Turniej gry IPN „Miś Wojtek” – turniej współorganizowany z Zespołem Szkół im. ks. dr. Jana Zwierza – Ropczyce, 10 czerwca – udział wzięło 60 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„Tylko Niepodległość” – konkurs plastyczny dla uczniów z województwa warmińsko-mazurskiego zorganizowany przy wsparciu Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego – 1 września – 14 paź-

dziennika – nadesłano blisko 180 prac plastycznych; komisja wybrała 12, które posłużyły do stworzenia kalendarza na 2023 r. Odpowiedzialne: OBEN Białystok, Delegatura IPN w Olsztynie.

**„W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück”** – VIII edycja Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego dla uczniów klas VIII szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, organizowanego we współpracy z Miastem Ruda Śląska i Stowarzyszeniem Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück – wybór fragmentu prozy i utworu poetyckiego, przygotowanie recytacji – etap półfinałowy w oddziałach i delegaturach IPN, 14–18 marca – etap finałowy w Rudzie Śląskiej, 6 kwietnia – nagroda główna: wyjazd do Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück 22–25 kwietnia – uczestniczyło ok. 250 osób z Polski, do finału przeszło 28. Odpowiedzialne: OBEN Katowice we współpracy ze wszystkimi OBEN i delegaturami IPN w Bydgoszczy, Kielcach i Olsztynie.

**„Władysław Bartoszewski i Rada Pomocy Żydom »Żegota« na tle historii losów obywateli polskich w latach 1939–1945”** – finał trzyetapowego ogólnopolskiego konkursu historycznego online dla uczniów szkół ponadpodstawowych – 12 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„Z miłości do Polski. Armia Krajowa”** – ogólnopolski projekt w 80. rocznicę przemianowania ZWZ na AK – prezentacja wystawy poświęconej AK, zajęcia edukacyjne. Odpowiedzialne: Centrala BEN i wszystkie OBEN.

**„Zapal znicz pamięci”** – XIV edycja ponadregionalnej akcji medialno-edukacyjnej, miejsca pamięci w Lasach Rożnowskich (Wielkopolska, 23 października), Lasach Gniewkowskich (woj. kujawsko-pomorskie, 23 października), Katowicach (20 października), Lipowej (pow. żywiecki, 21 października) – upamiętnienie obywateli polskich zamordowanych przez Niemców w pierwszych miesiącach II wojny światowej na ziemiach zachodnich II RP; w Katowicach przypomniano zbrodnię popełnioną w styczniu 1940 r. w starej cegielni Grünfelda na mieszkańcach Lipowej, zapalono znicze pod murem katowickiego aresztu śledczego, w którym przetrzymywano aresztowanych, oraz w Lipowej pod pomnikiem zamordowanych w 1940 r. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Katowice, Łódź, Poznań, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**„Żołnierze w służbie historii”** – IV edycja konkursu ogólnopolskiego dla uczniów klas mundurowych zorganizowanego we współpracy z Ministerstwem Obrony Narodowej – zainteresowanie młodzieży najnowszą historią Polski ze szczególnym uwzględnieniem historii oręża polskiego w XX w. i jego roli w budowie niepodległego Państwa Polskiego; odkrywanie miejsc pamięci i sylwetek żołnierzy, których postawa jest wzorem służby Polsce – uczestniczyło 57 zespołów; 11 zostało laureatami, 5 wyróżniono – finał: 24 czerwca – w październiku laureaci i ich opiekunowie – nauczyciele otrzymali ekwiwalent nagrody (wypłatę pieniężną). Odpowiedzialne: Centrala BEN we współpracy z OBEN Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

## 2.2.2. Regionalne projekty i konkursy własne

**IV Lubuski Turniej Historyczny „Szare Szeregi”** – turniej dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych – Zielona Góra, 28 kwietnia – popularyzacja wiedzy o II wojnie światowej, m.in. o historii Szarych Szeregów, ewakuacji armii Andersa z ZSRS, udziale kobiet w AK oraz działalności Stefanii Wilczyńskiej i Janusza Korczaka – uczestniczyło 14 drużyn ze szkół z Dobiegniewa, Gorzowa Wielkopolskiego, Kłodawy, Międzyrzecza, Suchego Lasu, Witnicy, Zielonej Góry i Żagania. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, OBEN Poznań.

**XII Turniej Historyczny „Szare Szeregi”** – turniej dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych – Szczecin, 22 kwietnia – popularyzacja zagadnień dotyczących II wojny światowej, szczególnie udziału Polski i Polaków z uwzględnieniem zaangażowania młodzieży – uczestniczyło 11 drużyn. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**„1939–1945. Wojenne losy Polski i Polaków”** – wojewódzki konkurs dla uczniów szkół podstawowych – Poznań, finał: 31 maja – poszerzenie wiedzy o historii Polski w latach II wojny światowej, kształtowanie świadomości patriotycznej – uczestniczyło 30 osób. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Bohaterowie AK. 80. rocznica powstania Armii Krajowej**” – konkurs plastyczny współorganizowany z Wrocławskim Klubem „Anima” – Wrocław, 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

„**Bohaterowie Ziemi Lubuskiej**” – konkurs – województwo lubuskie, styczeń–maj – popularyzacja historii najnowszej Ziemi Lubuskiej wśród młodzieży ze starszych klas szkół podstawowych i ponadpodstawowych – uroczyste zakończenie: Lubuskie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, 12 maja. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

„**Chwała nieśmiertelna bohaterom AK**” – konkurs fotograficzny dla uczniów szkół ponadpodstawowych z Mazowsza w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK – finał: Izba Pamięci Strzelecka 8, 30 marca – uczestniczyło 35 osób. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Dzień kryptologii**” – konkurs w 75. rocznicę złamania szyfru niemieckiej maszyny kodującej Enigma – Bydgoszcz, 25 stycznia. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Gdy nad głowami świszczą kule...« Poezja i proza okresu II wojny światowej**” – III edycja wojewódzkiego konkursu recytatorskiego o tematyce wojennej dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych – do udziału zgłosiło się ponad 120 osób – przesłuchanie finałowe: Kielce, 27–28 września. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Gra o Górny Śląsk**” – konkurs na grę planszową dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Katowice, 7 czerwca – stworzenie prototypu gry planszowej inspirowanej historią Powstań Śląskich i plebiscytu, upowszechnienie wiedzy o tych wydarzeniach – zgłoszono 13 prac przygotowanych przez 32 uczestników. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Historia, Pamięć, Tożsamość, Terazniejszość**” – VI edycja Wojewódzkiego Turnieju Wiedzy Historycznej zorganizowanego we współpracy ze Szkołą Podstawową im. Żołnierzy Niezłomnych w Pobłociu. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Historie Lasu Galkowskiego 1914, 1941**” – rajd i konkurs wiedzy historycznej – Różycza, 10 czerwca – uczniowie dowiadują się o pomocy udzielanej przez ZWZ-AK zbiegłym alianckim jeńcom wojennym i o ich przetrzymaniu w okupowanej Polsce do Wielkiej Brytanii (akcja „Dorsze”); szczególną uwagę poświęcono żołnierzowi AK, aptekarce Marii Eugenii Jasińskiej zamordowanej w 1943 r. przez Niemców za udzielanie pomocy zbiegłym z niewoli Brytyjczykom, odznaczonej pośmiertnie Krzyżem Virtuti Militari przez ppłk. Michała Stempkowskiego, komendanta Okręgu Łódź AK, oraz operacji łódzkiej – największej bitwie manewrowej frontu wschodniego w 1914 r.; na liczącej 14 km trasie Justynów–Bukowiec–Żakowice 9 drużyn z łódzkich szkół podjęło zadania wymagające wiedzy historycznej, spostrzegawczości i pomysłowości. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Historyczna pamięć miejsca, w którym mieszkam 1945–1989**” – konkurs dla uczniów szkół podstawowych i średnich z województwa lubuskiego – styczeń–maj – zainteresowanie uczniów najnowszą historią Polski ze szczególnym uwzględnieniem dziejów rodziny i historii regionalnej – uroczyste zakończenie: Lubuskie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, 12 maja; kolejna edycja konkursu odbyła się w grudniu. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

„**Kresy Zachodnie w II Rzeczypospolitej Polskiej. Życie codzienne w autonomicznym województwie śląskim w latach 1922–1939**” – II edycja projektu edukacyjnego dla uczniów śląskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych – 18 maja – w 4 sesjach online uczestników zapoznano ze szkolnictwem, specyfiką górnictwa i pracy w tym zawodzie, sportem i historią wybitnych sportowców pochodzących z województwa – uczestniczyło 51 uczniów i 8 nauczycieli-opiekunów. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Lekcja historii**” – tworzenie we współpracy z TVP3 Bydgoszcz programów edukacyjnych poświęconych historii Polski w XX w. i emitowanych przez tę stację; podczas premiery dokumentu odbywała się rozmowa historyków w studio telewizyjnym – w okresie sprawozdawczym premiery odcinków: *1945. Koniec i początek* (13 maja), *Obóz w Smukale* (10 czerwca), *Misja „Zawiszy”* (18 września), *Niewłaściwy tor* (14 października; film o katastrofie kolejowej 19 sierpnia 1980 r. pod Otlóczynem, w której zginęło 67 osób), *Gorsze wojsko* (11 listopada; film o Wojskowych Obozach Internowania). Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Lekcje archiwalne**” – projekt edukacyjny dla uczniów i studentów – raz w tygodniu zajęcia z pracownikami Wydziału Archiwalnego Delegatury IPN w Bydgoszczy: prelekcja historyczna z analizą źródeł historycznych z zasobu IPN, w tym aparatu represji PRL, zwiedzanie archiwum i prezentacja materiału archiwalnego – uczestniczyło ok. 560 osób. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Młodzi w holdzie Dzieciom Zamojszczyzny**” – konkurs w związku z 80. rocznicą wysiedlenia mieszkańców Zamojszczyzny – Skierbieszów i Zamość, 27 i 28 listopada – dokumentowanie lokalnych inicjatyw upamiętniających najmłodsze ofiary wysiedleń. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

„**Mój przodek – mój bohater na plakacie**” – konkurs – Białystok, 14 czerwca – zainteresowanie dzieci i młodzieży udziałem własnej rodziny w odzyskiwaniu przez Polskę niepodległości, szczególnie w latach 1918–1989; wykonanie plakatu na podstawie znalezionych w rodzinnych zbiorach informacji oraz fotografii, ukazanie członka rodziny, który miał wkład w budowę suwerennego państwa polskiego – uczestniczyło 44 osób. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Na znojną walkę**” – konkurs recytatorski poświęcony twórczości Żołnierzy Wyklętych – województwo warmińsko-mazurskie, termin nadsyłania prac 1 marca – 30 kwietnia – wybór jednego z utworów wskazanych przez organizatora i przesłanie nagrania z prezentacją tego utworu – gala z wręczeniem nagród: Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, 13 czerwca – uczestniczyło 50 osób. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Olsztynie.

„**Od Solidarności do III Rzeczypospolitej**” – XXII edycja Dolnośląskiego Konkursu Historycznego dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i średnich – Wrocław, 18 marca – we współpracy z Małgorzatą Skrobot, nauczycielką Szkoły Podstawowej nr 17 im. prof. Stanisława Kulczyńskiego we Wrocławiu, przy współudziale Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, NSZZ „Solidarność” Zarządu Regionu Dolny Śląsk i Urzędu Miejskiego we Wrocławiu – temat przewodni „Solidarność wobec stanu wojennego” – gala finałowa: 23 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

„**Operacja »Freston« – historia misji brytyjskiej w Polsce 1944–1945**” – rajd i konkurs wiedzy historycznej – Żytno, 21 września – dla uczniów łódzkich i łaskich szkół podstawowych oraz średnich – trasa rajdu: ok. 12-kilometrowy odcinek Katarzynów – Żytno – uczestniczyło blisko 200 osób. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu**” – konkurs fotograficzny dla uczniów szkół podstawowych z Pomorza – luty i marzec – popularyzacja dziejów kraju i regionu poprzez upamiętnienie w kadrze miejsc związanych z historią. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie**” – konkurs dla uczniów szkół średnich – Włocławek, 16 lutego – uczestniczyło 50 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Powstanie Wielkopolskie w moim regionie**” – konkurs fotograficzny – upamiętnienie zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego – finał: Delegatura IPN w Bydgoszczy, 21 lutego. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Rogate dusze. Młodzież polska wobec przełomów politycznych**” – projekt dla młodzieży – Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy nr 3 w Miedzeszynie – uroczyste podsumowanie: zwiedzanie Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, 22 czerwca – uczestniczyło 25 osób. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Rytmy Pamięci. Armia Krajowa 1942**” – II edycja projektu edukacyjnego organizowanego przez Oddział IPN Białystok i Podlaską Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy – Białystok, 3 listopada – zapoznanie młodzieży z historią Polski za pośrednictwem muzyki hip-hopowej; tematyka: AK i używane przez Polaków znaki oporu, warsztaty językowo-rapowe prowadzone przez Piotra Maksima, stworzenie autorskich tekstów do 2 utworów muzycznych – uczestniczyła młodzież z OHP w Augustowie, Białymstoku i Zambrowie – 3 listopada podczas gali w Studio Rembrandt Polskiego Radia Białystok odbyła się premiera klipów stworzonych przez uczestników do utworów *Tropem żółwia* i *Blask*. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Serce mam białe-czerwone**” – IV Gminny Konkurs Recytatorski Poezji Patriotycznej organizowany przy wsparciu IPN – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Krasnem, 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Szlakiem ciekawych historii**” – projekt historyczno-turystyczny – prezentacja miejsc pamięci w „małych ojczyznach” – gala finałowa: Bydgoszcz, 22 listopada – ogłoszenie wyników, wręczenie nagród i wyróżnień dla laureatów i ich opiekunów. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Wiem, upamiętniam. Zagłada ludności żydowskiej województwa białostockiego w czasie II wojny światowej**” – projekt edukacyjny – przygotowanie pracy multimedialnej opisującej miejsce związane z zagładą ludności żydowskiej w regionie; realizacja projektu tablicy historyczno-pamiętkowej – ogłoszenie wyników: Białystok, 13 czerwca, nagrody dla 12 finalistów i 3 opiekunów – wyjazd edukacyjny laureatów 11–14 października do miejsc pamięci w dawnych niemieckich KL Treblinka i Stutthof, do Tykocina, na Westerplatte, do Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, Muzeum Emigracji w Gdyni, Muzeum Powstania Warszawskiego, spacer po Warszawie śladami getta warszawskiego. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Wokół symboli narodowych – z Kasztanką marszałka Piłsudskiego w tle**” – cykliczny konkurs dla uczniów młodszych klas szkół podstawowych z województwa zachodniopomorskiego oraz północnej części województwa lubuskiego – 10 listopada – upowszechnienie wiedzy o historii Polski ze szczególnym uwzględnieniem symboli narodowych, temat wiodący: odzyskanie niepodległości i losy ulubionego konia marsz. Piłsudskiego – uczestniczyło 1891 uczniów ze 116 szkół. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

„**Wystawa IPN w Twojej Szkole**” – wystawy IPN bezpłatnie wypożyczane wraz z folderami i katalogami szkołom oraz placówkom kulturalnym i oświatowym, propozycje zajęć dla młodzieży. Wypożyczono łącznie 15 wystaw. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Zapal Znicz Pamięci**” – VI edycja projektu regionalnego we współpracy z Kuratorium Oświaty w Kielcach, Ośrodkiem Myśli Obywatelskiej i Patriotycznej w Kielcach oraz Stowarzyszeniem Ochrony Dziedzictwa Narodowego w Kielcach – uczestnik był zobowiązany do odnalezienia miejsca pamięci narodowej, uporządkowania go i zapalenia znicza, a także do fotograficznego udokumentowania swojej pracy. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Znak Polski Walczącej**” – konkurs plastyczny dla uczniów szkół podstawowych z województwa kujawsko-pomorskiego – gala finałowa: Bydgoszcz, 10 czerwca – nagrody lub wyróżnienia dla autorów 12 zwycięskich prac i ich opiekunów. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Źródła mówią**” – projekt edukacyjny dla uczniów i studentów – zajęcia edukacyjne poświęcone najnowszej historii Polski odbywające się w Bydgoszczy raz w tygodniu – warsztaty źródłoznawcze, wizyta pogładowa w miejscowym Archiwum IPN, prelekcja z analizą źródeł historycznych z zasobu IPN. Tematy lekcji: „Zbrodnia pomorska 1939”, „Marian Rejewski”, „Stan wojenny”, „Polskie symbole narodowe” – 14 spotkań dla ok. 420 osób. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Żołnierze Armii Krajowej z mojego regionu**” – konkurs dla młodzieży szkolnej województwa lubelskiego oraz Radomia – Lublin, Radom, styczeń–marzec – zadanie: stworzenie prezentacji multimedialnej dotyczącej losów żołnierza lub oddziału AK z najbliższego otoczenia – nadesłano 174 prace indywidualne i zespołowe – gala finałowa: 5 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

### 2.2.3. Projekty i konkursy we współpracy

**I Poznańska Konferencja Lotnicza** – Poznań, 21 października – organizator: Klub 2. Skrzydła Lotnictwa Taktycznego – udział IPN: patronat honorowy Oddziału IPN Poznań. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**III Bieg Pamięci ze Światłem Pokoju** – Oświęcim – Gliwice, 21 stycznia – projekt edukacyjno-sportowy – współpraca z Zespołem Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batki w Chorzowie i władzami gmin Bieruń, Mikołów, Mokre, Borowa Wieś, Przyszowice i Gliwice – uczczenie ofiar „marszu śmierci” z KL Auschwitz-Birkenau w kierunku Gliwic ze stycznia 1945 r.: uczestnicy wyruszyli spod bramy obozu w biegu sztafetowym trasą „marszu śmierci”, odwiedzili miejsca pamięci związane z mar-

szem i spotkali się z opiekującymi się nimi przedstawicielami społeczności lokalnych – udział wzięło ok. 80 osób – podsumowanie projektu: 28 stycznia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**IV Gdyniński Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Żołnierzach Niezłomnych** – Gdynia, finał 2 czerwca – organizator: Szkoła Podstawowa nr 13 w Gdyni – udział IPN: promocja i logistyka. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**IX Krakowskie Zaduszki za Żołnierzy Wyklętych-Niezłomnych** – Kraków, 6 listopada – organizator: Grupa „Wyklęci-Niezłomni. Przywróćmy pamięć naszym bohaterom” – współpraca IPN w realizacji uroczystości zaduszkowych oraz organizacji mszy św. w bazylice pw. Bożego Ciała na Kazimierzu. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**XLVIII Ogólnopolska Olimpiada Historyczna** – Katowice, 15 stycznia – współpraca IPN z Polskim Towarzystwem Historycznym – Komitetem Głównym Olimpiady Historycznej – w katowickim Pałacu Młodzieży odbyła się część pisemna etapu okręgowego z adresowanym do nauczycieli wykładem *Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy* – udział wzięło ok. 200 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**83. rocznica wybuchu II wojny światowej oraz upamiętnienie walk 10. Brygady Kawalerii płk. Stanisława Maczka** – Skomielna Biała, 5 września – organizator: Komitet Społeczny im. św. Sebastiana w Skomielnej Białej – udział IPN: współorganizacja, złożenie kwiatów, wykład dla młodzieży. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„AK 80. Największa podziemna armia Europy”** – konkurs plastyczny i multimedialny w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK – zasięg ogólnopolski, luty–marzec – organizatorzy: 4. Warmińsko-Mazurska Brygada WOT, Stowarzyszenie im. gen. Bolesława Nieczui-Ostrowskiego w Elblągu – udział IPN: współorganizacja. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Akademia Historii Polski XX Wieku** – Brzesk – organizator: parafia NMP Matki Kościoła i św. Jakuba Apostoła w Brzesku – udział IPN: wykłady *Fenomen AK (25 października)* i *Polscy Sprawiedliwi (7 grudnia)*. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Barwy Powstania”** – konkurs plastyczny dla ok. 200 szkół – Wielkopolska, grudzień – organizator: Stowarzyszenie Odra – Niemen – udział IPN: patronat honorowy Oddziału IPN Poznań. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Dzieje polskiej nauki i techniki”** – IV edycja konkursu – Bielsko Biała, 1 czerwca – organizator: Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących w Bielsku-Białej – udział IPN: współorganizacja. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Dziedzictwo i rozwój Podkarpacia”** – konkurs prac dyplomowych dotyczących regionu powstałych na uczelniach wyższych – kwiecień–wrzesień – organizator: Departament Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego – udział IPN: pracownik IPN w kapitule konkursowej. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Festiwal Piosenki Patriotycznej i Wojskowej** – XVI edycja konkursu – Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Błazowej Dolnej, 11 listopada – przy wsparciu i pod patronatem IPN. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„FKL Ravensbrück. Historia i piętno”** – warsztaty edukacyjno-naukowe – Kraków, 8 grudnia – organizator: Stowarzyszenie „Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück” – udział IPN: organizacja i prowadzenie, zwłaszcza konkursu recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück”. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„General Władysław Anders – wielki Polak XX wieku”** – konkurs – Łomża, 27 maja – organizator: Szkoła Podstawowa nr 4 im. Generała Władysława Andersa w Łomży – udział IPN: patronat Oddziału IPN Białystok, udział przedstawiciela OBEN Białystok w komisji konkursowej, przekazanie finalistom nagród: gier edukacyjnych IPN i wydawnictw. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Historia i tożsamość – polskie symbole narodowe”** – projekt we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach – luty–kwiecień – popularyzacja wiedzy o polskich symbolach narodowych – udział IPN: wykłady *Symbole narodowe w PRL (online)* i *Polska tożsamość narodowa* na konferencji podsumowującej projekt. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.



„**Historia na ekranie**” – cykl spotkań i projekcji filmowych o historii współczesnej i jej kinowych interpretacjach dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Katowice, 17–19 października, 8 grudnia – współpraca IPN z Instytucją Filmową „Silesia Film” oraz Polskim Radiem Katowice pod honorowym patronatem marszałka województwa śląskiego – rozwijanie zainteresowań historycznych i filmowych; pokazy filmowe poprzedzone spotkaniami z historykami w kinie Kosmos w Katowicach – uczestniczyło ok. 300 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Historia regionalna – II wojna światowa na Pomorzu Gdańskim**” – XII Wojewódzki Konkurs Historyczny – cykliczny konkurs wiedzy dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Gdańsk, 16 marca – organizatorzy: I Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku, III Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku – uczestniczyło ok. 60 osób – udział IPN: współorganizacja. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Historia Solidarności w Małopolsce**” – konkurs realizowany przez Kuratorium Oświaty w Krakowie, Region Małopolski NSZZ „Solidarność”, Regionalny Ośrodek Kultury Doliny Karpia w Zatorze i Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli Ośrodek w Oświęcimiu – Zator, 10 czerwca – udział IPN: zajęcia online dla nauczycieli „Praca z filmem *Robotnicy '80*” na seminarium „Przedsięwzięcia patriotyczne i edukacyjne dla uczniów” i wykład na temat NSZZ „Solidarność” podczas finału projektu. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Kartki z historii Polski**” – tematyka edycji: stan wojenny z uwzględnieniem historii lokalnej – Białystok, 12–13 maja – organizator: Szkoła Podstawowa nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku – gala finałowa: 2 czerwca – udział IPN: współorganizacja ze strony Oddziału IPN Białystok. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Kocham Polskę**” – konkurs współorganizowany ze Szkołą Podstawową nr 24 w Bielsku-Białej, 7 czerwca – sprawdzenie wiedzy uczniów z historii Polski – uczestniczyło ok. 50 uczniów ze szkół z Bielska-Białej i powiatu bielskiego. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Konkurs o Żołnierzach Wyklętych** – konkurs dla upamiętnienia polskiego podziemia niepodległościowego – Bydgoszcz, 1 marca – współpraca IPN z Narodowym Bankiem Polskim – uczestniczyło 100 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**Konkurs wiedzy o prawie pracy, bhp i działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz o historii porozumień sierpniowych** – konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych z województwa śląskiego – współpraca IPN z Okręgowym Inspektoratem Pracy w Katowicach – popularyzacja wiedzy na temat działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz historii porozumień sierpniowych – dwa etapy: półfinały w szkołach oraz finał w Katowicach 8 kwietnia – uczestniczyło ok. 30 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Kościół w Polsce pod rządami komunistów**” – projekt edukacyjny dla mieszkańców powiatu szydłowieckiego – styczeń–maj – we współpracy z Mazowieckim Stowarzyszeniem Integracja oraz posłem na Sejm RP Agnieszką Górską – udział IPN: 5 wykładów popularnonaukowych o relacjach państwo–Kościół po II wojnie światowej oraz konkurs „Życie codzienne katolika w PRL”. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Ludzie ludziom zgotowali ten los**”. **Międzynarodowy Konkurs Plastyczny im. Augusta Kowalczyka** – XXIV edycja konkursu dla dzieci i młodzieży – Tychy, 24 marca – współpraca z Młodzieżowym Domem Kultury nr 1 im. Artystów Rodu Kossaków w Tychach – szerzenie wiedzy o KL Auschwitz oraz upamiętnianie ofiar Zagłady; temat edycji: „Jedenaste przykazanie: nie bądź obojętny, bo jeżeli nie, to się nawet nie obejrzycie, jak na Was, jak na Waszych potomków jakieś Auschwitz nagle spadnie z nieba” – wpłynęło ponad 300 prac z Polski i Czech – uroczysty finał: 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Łuny goreją u brzegów Noteci**” – konkurs historyczny poświęcony Powstaniu Wielkopolskiemu – Goraj, 20 grudnia – udział IPN: patronat honorowy Oddziału IPN Poznań. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Miejski Konkurs Wiedzy o Polskim Państwie Podziemnym** – II edycja dla uczniów – Bydgoszcz, 13 czerwca – współpraca z wojewodą kujawsko-pomorskim, prezydentem miasta Bydgoszczy, Kurato-

rium Oświaty w Bydgoszczy, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej, Szkołą Podstawową nr 57 – uczenie żołnierzy AK, zainteresowanie młodego pokolenia walką Polaków o niepodległość podczas II wojny światowej, poznawanie historii lokalnej – uczestniczyły 33 szkoły z województwa – gala finałowa: Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, 13 czerwca. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Modelarska Iskra 5**” – konkurs i wystawa modeli redukcyjnych, organizator: Szkoła Podstawowa „Iskry” we Wrocławiu – 26 marca – udział IPN: delegowanie pracownika do jury i zapewnienie części nagród, prezentacja materiałów edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

„**Moje powstańcze korzenie. Powstanie Wielkopolskie we wspomnieniach rodzinnych**” – konkurs historyczny wojewody wielkopolskiego – Poznań, 26 kwietnia – współorganizowany przez Oddział TVP w Poznaniu pod patronatem honorowym prezesa IPN – ukazanie Powstania Wielkopolskiego z perspektywy przodków przy wykorzystaniu m.in. dokumentacji archiwalnej z kolekcji rodzinnych i placówek kulturalnych – nadesłano 93 filmy multimedialne. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Namaluj historię dziadków**” – XVI edycja konkursu dla uczniów szkół podstawowych z województwa podkarpackiego – wrzesień–październik – organizatorzy: IPN, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli, Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie; partner: wojewoda podkarpacki – rozbudzanie zainteresowania historią najnowszą poprzez bezpośredni kontakt z jej świadkami lub przekaz rodzinny; prace dotyczyły historii Polski w latach 1939–1989 – uczestniczyło 168 uczniów z 30 szkół województwa podkarpackiego – wręczenie nagród laureatom: Rzeszów, 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Narodowy Dzień Żołnierzy Wyklętych we Włocławku** – Włocławek, 3 marca – we współpracy z Centrum Kultury „Browar B” zorganizowano pokazy filmów *Pamięć i honor* o płk. Łukaszu Cieplińskim i *Pseudonim „Ryśka”* o Marii Sobocińskiej, wernisaż wystawy o Witoldzie Pileckim i wykład o podziemiu niepodległościowym. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Niepodległościowy Turniej Debat Oksfordzkich**” – Katowice, 24 listopada – współpraca ze Śląską Ligą Debat i Fundacją Projekty Edukacyjne pod honorowym patronatem marszałka województwa śląskiego – debatowano nad tezami: „Walka zbrojna Polaków podczas I wojny światowej była istotniejsza od zabiegów dyplomatycznych na arenie międzynarodowej” oraz „11 listopada 1918 r. nie powinien być uznawany za datę utworzenia niepodległego państwa polskiego” – uczestniczyło 20 osób – udział IPN: partner merytoryczny. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**O Wolności**” – VI edycja Festiwalu Piosenki dla dzieci i młodzieży w wieku 10–24 lat z całej Polski – Katowice, 23 kwietnia – współpraca organizacyjna i finansowa ze Śląskim Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach – edukacja historyczna poprzez sztukę – uczestniczyło ok. 80 osób – 40 uczestników finału wyłonionych 30 marca w preeliminacjach zaprezentowało na Scenie w Malarni Teatru Śląskiego w Katowicach swoje interpretacje utworów o wolności. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Odzyskani bohaterowie**” – Turniej Debat Oksfordzkich organizowany przez Muzeum Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej we współpracy z IPN – marzec–kwiecień – finał: Ostrów Mazowiecka, 11 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

„**Ogniwo 2022**”. **XVI Konkurs Modeli Redukcyjnych** – Zespół Szkół Ekonomicznych im. Janusza Korczaka w Dębicy, 25–27 marca – organizator: Koło Historyczno-Modelarskie „Ogniwo” przy Zespole Szkół Ekonomicznych im. Janusza Korczaka w Dębicy – zaprezentowano ponad 360 modeli: 190 modeli i dioram (seniorzy), 171 modeli (44 uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i przedszkolaków) – udział IPN: fundacja nagród, udział pracownika w konkursie modeli oraz konkursie historycznym dotyczącym 1. Polskiej Dywizji Pancerniej. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Olimpiada Solidarności. Dwie dekady historii**” – VIII edycja ogólnopolskiego konkursu dla uczniów klas III liceum i IV technikum – gala finałowa: Sieradz, 8 czerwca – organizator: Fundacja „Centrum Solidarności” – udział IPN: partner Fundacji wspierający ją w organizacji kolejnych edycji. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Gdańsk.

**Patriotyczny Chór Radia Łódź** – finał konkursu dla uczczenia 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości – Łódź, 28 listopada – organizator: Radio Łódź – udział IPN: przekazanie nagród dla laureatów. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„Podlascy Żydzi”** – konkurs dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Białystok, 30 listopada – organizator: Zespół Szkół Technicznych im. Generała Władysława Andersa w Białymstoku – nadesłano 129 prac w kategoriach szkoły podstawowe i ponadpodstawowe – udział IPN: patronat, udział przedstawiciela IPN w jury, przekazanie nagród. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Poezja Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w malarstwie, grafice, rysunku”** – konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych współorganizowany z IV LO w Olkuszu – Olkusz, 23 czerwca – plastyczna interpretacja utworów poety czasu wojny, przedstawiciela pokolenia „Kolumbów” – nadesłano 274 prace w różnych technikach, do ścisłego finału zakwalifikowano 24; komisja przyznała nagrody i wyróżnienia w trzech kategoriach: techniki malarskie, techniki rysunkowe i grafika cyfrowa. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Polscy żołnierze w walce o wyzwolenie Włoch, Francji, Belgii i Holandii”** – rejonowy etap konkursu tematycznego dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2022/2023 – współorganizatorzy: Kuratorium Oświaty w Krakowie, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego – uczestniczyło 322 uczniów – IPN był współorganizatorem promocji konkursu oraz fundatorem nagród. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Polska nad Bałtykiem”** – VIII edycja konkursu – Gdynia, listopad – organizatorzy: Szkoła Podstawowa nr 39 w Gdyni, Port Gdynia S.A., Gdyniński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Gdyni, Oddział IPN Gdańsk – temat wiodący: „100 lecie Portu Gdynia” – uczestniczyło 40 osób. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Powstanie Wielkopolskie 1918/1919 w moim obiektywie”** – konkurs fotograficzny dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych – Poznań, 7 kwietnia – organizatorzy: wielkopolski kurator oświaty, Oddział IPN Poznań – wykonanie zdjęcia nawiązującego do Powstania Wielkopolskiego, przygotowanie krótkiego opisu sytuacji i tła historycznego zdjęcia; etapy: szkolny oraz wojewódzki w Poznaniu, do którego zgłoszono 415 prac. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Projekt historyczny „Pola Chwały”** – Niepołomice, 24–25 września – organizator: Fundacja „Pola Chwały” – udział IPN: współpraca przy realizacji projektu, prezentacja stanowiska promocyjno-edukacyjnego Oddziału IPN Kraków z mobilną księgarnią oraz gramami edukacyjnymi. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Przez historię z Niezwycięzonymi”** – I edycja projektu edukacyjnego współorganizowanego z Kuratorium Oświaty w Olsztynie – Olsztyn, 8 marca – 21 czerwca – cykl 6 spotkań online dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na najważniejsze tematy z historii II RP – lekcje poprzedzone fragmentem animacji IPN *Niezwyciężeni. Czas próby*. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Olsztynie.

**„Quiz wiedzy o Wojciechu Korfantom”** – konkurs dla uczniów klas VIII z okazji 100. rocznicy włączenia części Górnego Śląska do Polski organizowany we współpracy z Instytucją Filmową „Silesia Film” – Katowice, 20 kwietnia – rozbudzenie zainteresowań historycznych i filmoznawczych, przywrócenie pamięci o roli Wojciecha Korfanta na Górnym Śląsku i poza nim, kształtowanie umiejętności poszukiwania i analizowania informacji – uczestniczyło ok. 60 osób – uroczysty finał: kinoteatr Rialto w Katowicach – udział IPN: merytoryczna strona konkursu. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Solidarność i stan wojenny”** – Miejska Biblioteka Publiczna w Libiążu – wykład 15 grudnia dla mieszkańców miejscowości; Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Oświęcimiu – wykład 21 grudnia w Krakowie dla nauczycieli i uczniów szkół małopolskich, spotkanie z Piotrem Fugielem z Federacji Młodzieży Walczącej, który opowiedział o tej organizacji i o konspiracyjnej działalności młodzieży małopolskiej. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Śladami Niepodległości”. III Ogólnopolski Festiwal Piosenki Harcerskiej i Niepodległościowej** – plenerowy festiwal piosenki dla drużyn harcerskich i skautowskich z Polski i zagranicy – Ryb-

nik-Boguszowice, 10–11 czerwca – współpraca z Boguszowickim Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Ślady” i Śląskim Centrum Wolności i Solidarności – popularyzacja piosenki harcerskiej i patriotycznej, propagowanie twórczości harcerskiej, historii Polski i walk o jej niepodległość oraz integracja środowisk harcerskich – uczestniczyło 300 osób, w tym 45 wykonawców – udział IPN: jeden z partnerów festiwalu. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Śląska Policja, historia i terażniejszość**” – warsztaty historyczno-edukacyjne dla klas mundurowych z województwa śląskiego – Katowice, 25 marca, 29 kwietnia, 16 listopada – współpraca z Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach oraz Ogólnopolskim Stowarzyszeniem „Rodzina Policyjna 1939” w Katowicach – przybliżenie przedwojennego etosu zawodu policjanta i historii polskich formacji policyjnych z Górnego Śląska, zwiedzanie Izby Pamięci w KWP w Katowicach, spotkania z edukatorami IPN, oddanie hołdu ofiarom zbrodni katyńskiej przy Grobie Policjanta Polskiego – uczestniczyło ok. 70 osób – udział IPN: współorganizator odpowiedzialny za stronę merytoryczną. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Świętokrzyscy Pasjonaci Historii i Akademia Źródeł Historycznych** – projekty historyczne dla nauczycieli i uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych – styczeń–maj – we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach – przeprowadzono szkolenia, które pozwoliły na wykonanie wielodyscyplinarnych zadań. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**W holdzie Żołnierzom Wyklętym**” – konkurs piosenki – Bydgoszcz, 1 marca – współpraca z Inspektorem Sił Zbrojnych w Bydgoszczy – udział IPN: dostarczenie materiałów edukacyjnych na nagrody. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**W służbie państwu i obywatelom. 100-lecie Służby Cywilnej w Polsce**” – konkurs dla uczniów szkół podstawowych i średnich z województwa lubuskiego – Gorzów Wielkopolski, 3, 10 i 15 listopada – współpraca z Lubuskim Urzędem Wojewódzkim, Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim – popularyzacja wiedzy o działalności Służby Cywilnej w Polsce, jej tradycji i osiągnięciach – pierwszym etapem konkursu był test online, drugim – punktowana rozmowa z komisją konkursową. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

„**Wojskowe Obozy Internowania, a nie wojsko**” – konkurs wiedzy – Gdańsk, 21 października i 7 listopada – współpraca ze Stowarzyszeniem Osób Internowanych „Chełmniacy 1982” – upamiętnienie 40. rocznicy powołania Wojskowych Obozów Internowania – uczestniczyli uczniowie z Bydgoszczy, Chełmna i Torunia. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Wołyń. Pamięć pokoleń**” – konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych – Katowice, 16 maja – współpraca ze Światowym Kongresem Kresowian – zadanie: przygotowanie pracy pisemnej lub multimedialnej na temat *Refleksje młodego Polaka na temat filmu Wołyń w reż. Wojciecha Smarzowskiego* albo *Porównanie postaw Polaków Sprawiedliwych wśród Narodów Świata z postawami Ukraińców ratujących swoich sąsiadów Polaków przed śmiercią z rąk nacjonalistów ukraińskich* – udział wzięło ok. 70 osób – podsumowanie: 6 czerwca – udział IPN: opieka merytoryczna. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Wybitni ziemianie w okresie międzywojennym. Gospodarka, kultura, nauka, dyplomacja**” – inauguracja kolejnej edycji projektu edukacyjnego – grudzień – współpraca z oddziałem krakowskim Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego oraz Fundacją im. Zofii i Jana Włodków w Krakowie – udział IPN: prace koncepcyjne i przygotowanie organizacyjne nowej edycji konkursu oraz publikacji debaty historycznej z udziałem prof. Mariusza Wołosa i prof. Tomasza Łaskiewicza. Odpowiedzialne: OBEN Kraków we współpracy ze wszystkimi OBEN.

„**Zawsze wierni**” – Wojewódzki Turniej Poezji i Prozy organizowany przez Powiatowe Centrum Edukacji Kulturalnej w Ropczycach i Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców w Sędziszowie Małopolskim – rozbudzenie zainteresowań literaturą oraz historią najnowszej Polski, upowszechnianie kultury żywego słowa – uczestniczyło ok. 110 uczniów, wyłoniono 31 finalistów – finał: Ropczyce, 24 marca – udział IPN: patronat honorowy, praca w jury, przekazanie nagród. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Żołnierze Wyklęci. Niezlomni Bohaterowie**” – VII wojewódzki konkurs dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych z województwa śląskiego – Lubliniec, 5 marca – współpraca z posłem do

Parlamentu Europejskiego Jadwigą Wiśniewską – nadesłanie prezentacji multimedialnej, filmu, utworu muzycznego, teledysku lub animacji komputerowej związanej z tematyką Żołnierzy Wyklętych – udział wzięło 385 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

### 2.3. Lekcje i warsztaty

*II wojna światowa w regionie częstochowskim* – cykl wykładów dla funkcjonariuszy Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej w Kulach – Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie, 22–27 kwietnia – udział wzięło 120 słuchaczy. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**7. Eskadra** – Amerykańscy ochotnicy w walce o niepodległość Polski – prelekcja dla uczniów Poznań British International School – 15 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

*Akcja „Dorsze”* – pomoc alianckim jeńcom wojennym – wykład dla słuchaczy Salezjańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Łodzi – 31 marca. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

*Antykomunistyczne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944–1956* – wykład w Dniu Hołdu i Pamięci Ofiar Komunizmu – Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 33 w Poznaniu, 22 września. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

*Armia Krajowa – Armia Obywatelska* – wykłady dla uczniów szkół podstawowych i średnich w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK – liczba uczestników: ok. 200. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

*Atomowa zagłada* – prelekcja dla osadzonych w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Koszalinie (15 września), w Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wałcu (26 października) oraz dla osadzonych w Oddziale Zewnętrznym w Dobrowie Aresztu Śledczego w Koszalinie (25 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.

*Auschwitz-Birkenau* – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych w Jaśle i Połomii we współpracy z kinem Helios – styczeń–marzec. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

*Baśka Murmańska* – zajęcia w Szkole Podstawowej nr 23 w Gdańsku i Szkole Podstawowej „Vizja” w Gdańsku – liczba uczestników: 50. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

*Bl. ks. Jerzy Popiełuszko* – zajęcia dla uczniów Szkoły Podstawowej w Łupiance Starej, uczniowie poznali życiorys bohatera od narodzin przez drogę do kapłaństwa po męczeńską śmierć – 22 marca – liczba uczestników: ok. 70. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

*Brama triumfalna w Królewskiej Hucie* – wykład na temat powitania Wojska Polskiego w Królewskiej Hucie (dziś: Chorzów), największym mieście części Górnego Śląska objętej przez polską administrację w czerwcu 1922 r. – 25 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

*Bunt Młodych* – prelekcja wygłoszona w następujących miejscach: Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Koszalinie (5 września), Centrum Kształcenia Ustawicznego w Koszalinie (16 września), Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny dla Młodzieży w Czuciborze (23 września), Oddział Zewnętrzny w Dobrowie Aresztu Śledczego w Koszalinie (3 października), Szkoła Podstawowa nr 13 w Koszalinie (4 października), Szkoła Podstawowa w Witankowie (19 października). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.

**„Być zwyciężonym i nie ulec to zwycięstwo. Kamienie na szaniec – historyczne konteksty lektur szkolnych”** – warsztaty edukacyjne online dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 112 (21 października) i Szkoły Podstawowej nr 214 w Warszawie (25–26 października) – liczba uczestników: 76. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Cichociemni”** – warsztaty edukacyjne dla uczniów XLV LO im. Romualda Traugutta (22 września) i Szkoły Podstawowej nr 300 im. Wandy Rutkiewicz (26 września) w Warszawie, dla młodzieży szkół średnich zorganizowane w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Wola przy ul. Chłodnej w Warszawie (13 października), dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 300 w Warszawie (26 października), III LO w Płocku (23 listopada), Szkoły Podstawowej nr 79 w Płocku (23 listopada), Szkoły Podstawowej nr 79 w Warszawie (24 listopada), Szkoły Podstawowej w Starych Zawadach (12 grudnia), dla młodzieży

i dorosłych zorganizowane w Izbie Pamięci Rodziny Maklakiewiczów w Mszczonowie (15 grudnia) – łączna liczba uczestników: 389. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Cichociemni**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych o cichociemnych z czasów II wojny światowej – Lipiny i Krosno, marzec; Zespół Szkół im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie, 13 października. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Cichociemni. Straż przednia wyzwolenia Polski**” – lekcje o cichociemnych – Szkoła Podstawowa w Samsiecznie, Dom Opieki Społecznej w Nakle nad Notecią, Dom Dzienny dla seniorów w Bydgoszczy – łączna liczba uczestników: ok. 120. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

„**Cichociemni z Pomorza i Kujaw**” – cykl wykładów o cichociemnych z regionu dla uczniów szkół podstawowych i średnich – łączna liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?**” – zajęcia dla uczniów szkół podstawowych z Lubelszczyzny, Podlasia, Pomorza, Wielkopolski i Zachodniopomorskiego (23 spotkania). Odpowiedzialne: OBEN: Białystok, Lublin, Poznań i Szczecin.

„**Co kryją archiwa IPN?**” – warsztaty dla uczniów szkół ponadpodstawowych w dwóch częściach: zwiedzanie Oddziałowego Archiwum IPN przy ul. Józefowskiej w Katowicach, zapoznanie się z jego zasobem i procedurami udostępniania; uczestnictwo w warsztatach źródłoznawczych, zapoznanie się z wyselekcjonowanymi i zanonimizowanymi materiałami źródłowymi, których analiza pozwala na poznanie mechanizmów inwigilowania i represjonowania obywateli, zwłaszcza przedstawicieli opozycji demokratycznej w latach siedemdziesiątych XX w., przez SB, a także przybliży genezę powołania WZZ na Śląsku w lutym 1978 r. – 2 czerwca, 9 listopada, 7 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice, OA Katowice.

**Cykl zajęć edukacyjnych z grammi IPN** dla uczniów szkół podstawowych w Białymstoku, Jacowlanach, Wasilkowie wspólnie z WKU w Białymstoku; przybliżenie wybranych zagadnień z historii Polski w XX w. – marzec–kwiecień. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Czy zwierzę może być żołnierzem?**” – zajęcia dla uczniów młodszych klas szkół podstawowych; przybliżenie historii niedźwiedzia Wojtka, a także uzmysłowienie dzieciom, jak ważne dla żołnierzy były zwierzęta towarzyszące im na wojennym szlaku; wykorzystano karty pracy, przedstawiono film animowany z cyklu *Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?* – liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Czym jest Instytut Pamięci Narodowej?** – prelekcja na temat organizacji i działalności IPN – liczba uczestników: ok. 250. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Dziś, jutro, pojutrze**” – warsztaty edukacyjne dla młodzieży z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego nr 3 w Miedzeszynie, uczniów Szkoły Podstawowej nr 300 w Warszawie (17 października) i Szkoły Podstawowej nr 279 (29–30 listopada) z cyklu „Rogate dusze. Młodzież polska wobec przełomów politycznych”; uczniowie poznali postawy młodzieży podczas przełomowych wydarzeń historycznych, dowiedzieli się, dlaczego i w jaki sposób organizowano tajne komplety oraz czym był mały sabotaż. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Edukacja najmłodszych** – „**Polak Mały**”, „**Kasztanka**”, „**Baśka Murmańska**”, „**Miś Wojtek**” – cykl 15 zajęć edukacyjnych w przedszkolach i szkołach podstawowych – Białystok, Wąsosz, Łomża, Radziłów, Kuzie, Zbójna, kwiecień–grudzień. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Ewakuacja Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego**” – wykład dla Zespołu Szkół Leśnych im. Romana Gesinga w Zagnańsku – 10 czerwca – liczba uczestników: 60. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Ferie z IPN**” – warsztaty dla uczniów z grą „Polskie Państwo Podziemne”, wprowadzenie historyczne – Bielsk Podlaski, Łomża, Siemiatycze – luty. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**FKL Ravensbrück – obóz koncentracyjny dla kobiet**” – cykl zajęć dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na temat obozu koncentracyjnego dla kobiet w Ravensbrück (Niemcy): jego historii, załogi SS, operacji pseudomedycznych, polskiej konspiracji w obozie, tajnego nauczania,

egzekucji i śmiertelności; uczniowie poznali biogramy wybranych polskich więźniarek i pracowali nad tekstami źródłowymi – 15 listopada, 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Gdy grudniowy wstał świt** – prelekcja z elementami warsztatu poświęcona tematyce stanu wojennego – liczba uczestników: ok. 260. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Giganci nauki** – wykład dla klas pierwszych w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach – 13 października – liczba uczestników: 120. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**„Historia XX wieku. Powtórka do matury”** – fakultety dla maturzystów online – liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**„Historia hymnu”** – uczniowie szkół podstawowych zapoznali się z historią i znaczeniem *Mazurka Dąbrowskiego*, dowiedzieli się, dlaczego Polska straciła niepodległość i jakie podejmowano próby jej odzyskania – Rzeszów, Blizianka, Niebylec (łącznie 4 spotkania). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Historia misia Wojtka”** – zajęcia dla młodszych klas szkoły podstawowej – Rzeszów, Strzyżów, Czarna (4 spotkania) – liczba uczestników: 182. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Historia w kolorach”** – warsztaty dla przedszkolaków oraz uczniów klas I–III szkół podstawowych w Krakowie – poznanie polskiego hymnu i barw narodowych, wykonanie prac plastycznych nawiązujących do symboli narodowych oraz historii najważniejszych postaci z dziejów Polski w XX w.; łącznie przeprowadzono 25 warsztatów w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie oraz 9 spotkań w terenie. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**Irena Sendlerowa i inni Sprawiedliwi. Na ratunek Żydom w czasie II wojny światowej** – prelekcje historyczne dla uczniów szkół podstawowych w Braniewie i Gdańsku – marzec–kwiecień – liczba uczestników: ok. 90. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Jan Paweł** – prelekcja poświęcona postaci Karola Wojtyły – liczba uczestników: ok. 90. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Kapłan skazany na śmierć – ks. Jan Macha (1914–1942)”** – zajęcia warsztatowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych zorganizowane w areszcie śledczym w Katowicach – uczestnicy poznali życiorys ks. Jana Machy, kapłana diecezji katowickiej, który zaangażował się w pomoc charytatywną dla mieszkańców Górnego Śląska, a w 1942 r. został zgilotynowany w areszcie śledczym – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Kapral miś Wojtek”** – warsztaty plastyczno-muzyczne dla przedszkolaków i uczniów najniższych klas szkół podstawowych z Lubelszczyzny (15 spotkań) – wrzesień–grudzień. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

**„Konspiracja młodzieżowa w czasach stalinowskich na terenie Bielska i Białej”** – warsztaty dla młodzieży szkół ponadpodstawowych – ukazanie losu młodego człowieka, któremu złamano życie i przez wiele lat był pod nadzorem służb; prezentacja wybranych dokumentów wytworzonych przez UB, na podstawie których młodzież miała za zadanie zrekonstruować okoliczności aresztowania, a następnie śledztwa prowadzonego przez prokuraturę wojskową – 4 października. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Kresy Wschodnie – ziemie utracone Rzeczypospolitej”** – zajęcia do uczniów klas maturalnych XI LO w Poznaniu – 19 października. Odpowiedzialne: OBEN Poznań – Punkt Zamiejskowy w Zielonej Górze.

**„Krótki kurs szyfrowania”** – warsztaty przybliżające tematykę złamania przez poznańskich kryptologów niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma; oprócz części wykładowej przeprowadzono część praktyczną, podczas której uczestnicy poznali kilka technik szyfrowania – 31 lipca, 20 sierpnia, 24 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Kryzysowa Polska Ludowa** – wykład na Akademii im. Jakuba z Paradyża – 25 maja, 25 czerwca – łączna liczba uczestników: 50. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**„Ku Polsce idziemy przez krwawe stygmaty”** – warsztaty edukacyjne dla młodzieży ze szkół średnich zorganizowane w czytelnicy Pod Sowami w Warszawie (15 listopada), dla uczniów XLV LO

im. Romualda Traugutta w Warszawie (16 i 18 listopada), wychowanków Młodzieżowego Domu Wychowawczego w Międzylesiu (16 listopada), uczniów I LO im. Bolesława Limanowskiego w Warszawie (19 grudnia) – łączna liczba uczestników: 128. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Leopold Lis-Kula**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej, szkół ponadpodstawowych i dorosłych – prezentacja postaci płk. Leopolda Lisa-Kuli jako przykładu zaangażowania młodego pokolenia Polaków w walkę o niepodległość – Zespół Szkół w Łukawcu (20 października), Dom Pomocy Społecznej dla Osób w Podeszłym Wieku oraz Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Rzeszowie (10 listopada), Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego – SMS Stal Rzeszów. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Marzec '68**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych we współpracy z kinem Helios w Jaśle – kwiecień. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Militarne i medyczne aspekty I wojny światowej w regionie łódzkim**” – terenowa lekcja historii dla podchorążych Wojskowego Centrum Kształcenia Medycznego, studentów I roku Kolegium Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego – trasa: Justynów, las gąlkowski, Wiączyń, Łódź, 4 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Miś Wojtek**” – cykl zajęć dla przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych z prezentacją filmu *Co by było, gdyby zwierzęta mówiły? Miś Wojtek* – Jasło, Rzeszów, Golcowa, Barycz. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Miś Wojtek**” – cykl zajęć dla uczniów szkół podstawowych – Szkoła Podstawowa w Olesznie, 4 lutego – uczestniczyło łącznie 90 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Młodzież w PRL**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych – uczniowie zapoznali się m.in. z wzorcami wychowawczymi lansowanymi przez władze komunistyczne w Polsce w latach 1945–1989 i oporem młodzieży wobec nich, funkcjonowaniem szkoły w tym okresie, powszechną służbą wojskową jako elementem indoktrynacji (4 spotkania) – Rzeszów, Łąka. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Mobilne gry miejskie**” – zajęcia dla studentów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie – Kraków, 14 maja. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Modele powstałe z historii**” – warsztaty modelarskie poświęcone historii – tematem pierwszych zajęć (22–24 lutego) była 80. rocznica przemianowania ZWZ na AK, drugich (29–31 marca) – historia Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, trzecich (25–28 kwietnia) – geneza Armii Polskiej na Wschodzie; dla najmłodszych przeprowadzono quiz historyczny. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Modus operandi zbrodni katyńskiej** – wykład dla uczniów i miłośników historii; skonfrontowano stereotypowe wyobrażenie o sposobie uśmiercania polskich oficerów, policjantów i przedstawicieli wyższych warstw społecznych II RP przez NKWD z faktycznym przebiegiem zbrodni w Kalininie (dziś: Twer, Rosja), Charkowie, Smoleńsku i Katyniu, w związku z setną rocznicą powstania Policji Województwa Śląskiego uwzględniono wątek funkcjonariuszy policji – 5 i 22 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Narodowe Święto Niepodległości** – wykłady dla uczniów w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” w Nowej Soli (8 listopada) oraz w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 „Elektronik” w Zielonej Górze (9 i 23 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Poznań – Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze

„**Niech żyje wolna Polska. Konspiracja młodzieżowa w okresie stalinizmu. Studium jednego przypadku**” – zajęcia warsztatowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych o konspiracji młodzieżowej w latach 1948–1956 – 18 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Obraz Trebłinki w oczach Samuela Willenberga**” – zajęcia dla uczniów Zespołu Szkół w Tykocinie w związku z prezentowaną w Muzeum w Tykocinie wystawą rzeźb – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Obywatel na podsłuchu**” – lekcje online dla uczniów przybliżające działalność służb specjalnych w PRL, inwigilowanie osób sprzeciwiających się systemowi i pozyskiwanie tajnych informatorów (32 lekcje). Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Od Katynia do Łączki**” – warsztaty edukacyjne na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach dla młodzieży z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego nr 3 w Miedzeszynie (25 maja) oraz uczniów



LO im. Romualda Traugutta w Warszawie (9 czerwca) – łączna liczba uczestników: 63. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Odzyskanie niepodległości przez Polskę”** – zajęcia edukacyjne dla uczniów wraz z pokazem gier IPN – Białystok, Suraz (3 spotkania). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Ojcowie niepodległości i ich wizje przyszłej Polski** – wykład wygłoszony w następujących miejscach: V LO w Koszalinie (7 listopada), Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Koszalinie (8 listopada), Zespół Szkół nr 1 w Koszalinie (10 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Koszalinie.

**Ojcowie Niepodległości. Współtwórcy odrodzonej Rzeczypospolitej** – prelekcja uzupełniona prezentacją multimedialną – pokaz filmu *Gra o niepodległość*, edukacyjne gry historyczne – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia w Sanoku (25 listopada), Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie Filia nr 2 (1 grudnia), Szkoła Podstawowa nr 35 w Rzeszowie (16 grudnia) – łączna liczba uczestników: 72. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Ofiary Holokaustu. Losy dzieci żydowskich pod okupacją niemiecką”** – lekcje online dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych w Mielcu – 4 i 8 lutego – łączna liczba uczestników: 50. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Orląta Lwowskie”** – zajęcia przeprowadzone w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie Filii nr 7 (26 października), Zespole Szkół nr 2 w Łańcucie, Przyszpitalnej Szkole przy Szpitalu św. Michała w Łańcucie oraz LO w Sędziszowie Małopolskim (10 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Orląta polskie – Armia Ochotnicza 1920** – wykład dla słuchaczy Pruszkowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku poświęcony najmłodszym uczestnikom walk o odzyskanie i utrzymanie Polski niepodległej – 24 lutego. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Orla WRONa nie pokona”** – warsztaty edukacyjne dla uczniów XLV LO im. Romualda Traugutta w Warszawie (2 grudnia), Zespołu Szkół nr 33 w Warszawie (9 grudnia) i Zespołu Szkół im. Ignacego Mościckiego w Zielonce (13 grudnia) – łączna liczba uczestników: 73. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Pan Tadeusz” – arcydzieło polskiego kina niemego** – prelekcja historyczna wprowadzająca do filmu *Pan Tadeusz* z 1928 r. – uczestnicy: ok. 60 uczniów gdańskich szkół. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Paradoksy gospodarki PRL”** – lekcje dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – uczniowie poznali założenia gospodarki centralnie planowanej i porównali je z realiami gospodarki rynkowej; integralnym elementem zajęć była edukacyjna gra planszowa „Kolejka”, której warstwa mechaniczna służy zobrazowaniu wyzwań życia codziennego w gospodarce niedoboru, a fabularna przybliży terminologię z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. – 8 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Polacy ratujący Żydów”** – cykl zajęć dla uczniów wokół tematyki Holokaustu i roli Polaków ratujących Żydów – 28 marca (online), 29 listopada, 8 i 15 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Polska i niemiecka propaganda plebiscytowa”** – lekcje dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – 29 marca, 13 kwietnia, 23 maja i 16 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Polska Odrodzona** – wykład w LXII LO im. Adama Mickiewicza w Krakowie (10 listopada) i LO im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kazimierzy Wielkiej (16 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Polskie drogi do niepodległości 1914–1918”** – lekcje dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – 9 i 10 listopada, 19, 20 i 21 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Polskie drogi do niepodległości 1914–1921** – prelekcja z elementami pogadanki dla uczniów dwóch klas XIX LO w Gdańsku – liczba uczestników: ok. 60. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Polskie Państwo Podziemne** – prelekcja z elementami warsztatu – liczba uczestników: ok. 300. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Polskie Państwo Podziemne** – wykład w Akademii im. Jakuba z Paradyża – 5–6 i 17 listopada – łączna liczba uczestników: ok. 60. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

„**Polskie Państwo Podziemne**” – zajęcia edukacyjne wraz z prezentacją gry planszowej IPN dla uczniów Zespołu Szkół Mechanicznych w Białymstoku (21 września) oraz Autorskiej Szkoły Klanzy (27 września). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu**” – zajęcia przybliżające polską konspirację na Pomorzu w czasie II wojny światowej – liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Polskie podziemie antykomunistyczne ze szczególnym uwzględnieniem obszaru województwa białostockiego i wydarzeń, które się tu rozegrały w latach 1945–1947**” – zajęcia dla młodzieży szkolnej w Białymstoku i Łomży. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Polskie podziemie niepodległościowe po II wojnie światowej**” – zajęcia przybliżające działalność polskiego podziemia antysowieckiego – liczba uczestników: ok. 150. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, losy Polaków na Syberii** – wykłady dla społeczności lokalnej oraz uczniów szkół sądeckich z okazji prezentacji wystawy *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* w Podgrodziu oraz Nowym Sączu – 21 października, 5 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Polskie symbole narodowe**” – warsztaty dla dzieci dotyczące polskich symboli narodowych oraz podstawowych pojęć historycznych związanych z niepodległością – Radziłów, Białystok – liczba uczestników: ok. 60. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Polskie symbole narodowe**” – warsztaty edukacyjne dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej – liczba uczestników: ok. 200. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Pomoc Polaków dla ludności żydowskiej w czasie II wojny światowej**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych przybliżające realia okupacji niemieckiej i sytuację ludności żydowskiej – Krasne, Stalowa Wola i Nisko (kwiecień), Zespół Szkół nr 3 w Jaśle (28 października). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Porzucicie nadzieję, którzy tu wchodzić...«Areszt Śledczy w Katowicach w dwóch systemach totalitarnych**” – zajęcia warsztatowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów zorganizowane w areszcie śledczym – 11 maja, 8 czerwca, 7 września, 19 października, 17 listopada, 8 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Powstanie Wielkopolskie 1918–1919** – wykłady w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Nietązkowie (1 grudnia), Publicznej Bibliotece Gminnej w Grzegorzewie (8 grudnia), Zespole Szkół Leśnych w Goraju (20 grudnia) oraz Publicznej Bibliotece Gminy Grodziec (21 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Prawne aspekty wprowadzenia stanu wojennego w Polsce**” – warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych; uczniowie przeprowadzili analizę porównawczą materiałów źródłowych, m.in. obwieszczenia o wprowadzeniu stanu wojennego i Konstytucji PRL z 22 lipca 1952 r. – 1 i 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Prelekcje przed filmem Orzeł. Ostatni patrol** – przedstawienie historii ORP „Orzeł” przez pracowników IPN – kino Wars w Wysokiem Mazowieckiem, 8–9 listopada (we współpracy z Wojskowym Centrum Rekrutacji w Bielsku Podlaskim), kino Helios w Białymstoku, 14 października (we współpracy z Wojskowym Centrum Rekrutacji w Białymstoku), kino Iskra w Augustowie, 19 października, kino Cinema Lumiere w Suwałkach, 14 października (we współpracy z Wojskowym Centrum Rekrutacji w Suwałkach). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**PRL – państwo totalitarne?**” – warsztaty dla uczniów dwóch klas z XIX LO w Gdańsku – łączna liczba uczestników: 60. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Puść mnie matko do powstania**». **Powstania Śląskie 1919–1920–1921**” – lekcje dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – zaznajomienie uczniów z nastrojami panującymi wśród Górnoszlązaków pod koniec I wojny światowej i po jej zakończeniu, stosunkami narodowościowymi, przyczynami, przebiegiem i skutkami trzech Powstań Śląskich; zajęcia w formie warsztatów: uczniowie korzystali

z materiałów edukacyjnych (infografiki, map, plakatów, wystaw) przygotowanych przez OBEN Katowice oraz w przypadku starszych klas z arkusza do analizy SWOT – 17 i 27 maja, 21 października, 16 i 22 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Rotmistrz Witold Pilecki** – prelekcja dla uczniów Szkoły Podstawowej w Brodach oraz Zespołów Szkolno-Przedszkolnych w Krynkach i Rudzie – Biblioteka Publiczna w Brodach, 16 grudnia – uczestniczyło 30 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Rtm. Witold Pilecki – życiorys pisany patriotyzmem** – wykład o rtm. Witoldzie Pileckim ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń, które ukształtowały jego patriotyczną postawę – 11 marca i 21 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Rzeczpospolita utracona. Straty kultury polskiej w czasie II wojny światowej** – prelekcja z elementami pogadanki dla uczniów placówek oświatowych w Braniewie: Zespołu Szkół Zawodowych im. Jana Liszewskiego, Zespołu Szkół Budowlanych, LO im. Feliksa Nowowiejskiego oraz Ośrodka Szkolno-Wychowawczego – liczba uczestników: ok. 120. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Sowiety wkroczyły... Najazd ZSRS na Polskę w 1939 roku** – prelekcja z elementami pogadanki dla uczniów czterech klas Szkoły Policealnej „Cosinus” w Gdańsku – łączna liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Spotkania z historią” w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK** – Areszt Śledczy we Wrocławiu, 14–18 lutego – osadzeni wysłuchali przez radiowęzeł informacji o fenomenie Polskiego Państwa Podziemnego, obejrzeli także w świetlicy filmy dokumentalne: *Polskie Państwo Podziemne* (scenografia i reżyseria Andrzej Sapija, 2002), *Wykus – serce Wolnej Polski* (realizacja Michał Tamioło, 2009). Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„Stan wojenny”** – cykle zajęć warsztatowych dla uczniów Zespołu Szkół Ekonomicznych w Sandomierzu (9 grudnia), Szkoły Podstawowej nr 20 w Kielcach (13 grudnia) oraz LO im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Małogoszczu (14 grudnia) – łącznie uczestniczyło 180 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**„Stan wojenny 1981–1983”** – zajęcia edukacyjne dla uczniów we współpracy z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Bielsku-Białej – uczniowie poznali przyczyny stanu wojennego, represje zastosowane wobec społeczeństwa, reakcje innych państw na wprowadzenie stanu wojennego oraz bilans ofiar i strat; wykorzystano wystawę elementarną *Stan wojenny 1981–1983*. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Stan wojenny”** – zajęcia na temat stanu wojennego 1981–1983: okoliczności jego wprowadzenia, form oporu i stosowanych przez władzę represji, z uwzględnieniem wątków regionalnych – dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych w Sanoku (9 i 10 lutego, online), w Publicznym Katolickim Liceum Ogólnokształcącym w Jarosławiu, I LO im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu oraz Zespole Szkół Zawodowych i Rolniczych im. Adama Mickiewicza w Radymnie (13 grudnia), w Zespole Szkół Mistrzostwa Sportowego – SMS Stal Rzeszów (15 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Symbole narodowe”** – gry i zabawy z wykorzystaniem filmu i pomocy edukacyjnych IPN „Polak Mały” – liczba uczestników: ok. 60. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Symbole naszej historii”** – zajęcia (prelekcja, prezentacje, film, konkursy i gry historyczne) dla uczniów młodszych klas szkół podstawowych w Bliziance, Brzostku, Krasnem, Rzeszowie, Sędziszowie Małopolskim i Strzyżowie, pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej dla Osób w Podeszłym Wieku oraz Osób Niepełnosprawnych Fizycznie – łączna liczba uczestników: ponad 350. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Szkice z bojów Krakowskiej Brygady Kawalerii pod Kaletami i Woźnikami we wrześniu 1939 roku** – wykład o działaniach Krakowskiej Brygady Kawalerii w pierwszych dniach września 1939 r. – 20 października. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Śledztwo katyńskie”** – cykl warsztatów dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku oraz członków stowarzyszeń historycznych – pierwsza część: historia zbrodni katyńskiej, jej przyczyny, skutki oraz życiorysy wybranych ofiar na podstawie prezen-

tacji multimedialnej z fotografiami, dokumentami i mapami; druga część: indywidualna praca uczestników warsztatów, którzy na podstawie materiałów edukacyjnych poznają biografię konkretnej ofiary zbrodni katyńskiej – 13 stycznia (online), 1 i 6 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Śledztwo katyńskie”** – warsztaty: detektywistyczne ustalanie danych ofiar ludobójstwa sowieckiego na podstawie zachowanych medali i innych pamiątek wydobytych z dołów śmierci – Somonino i Nowa Wieś Przywidzka – łączna liczba uczestników: ok. 55. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Śledztwo katyńskie”** – warsztaty edukacyjne dla instruktorów ZHP z okazji 30-lecia Chorągwi Dolnośląskiej ZHP zorganizowane w Centrum Historii „Zajezdnia” we Wrocławiu (4 maja) oraz dla policjantów z Komendy Wojewódzkiej Policji zorganizowane w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu (10 maja, 22 czerwca i 7 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„Świat żydowski przed i po Zagładzie”** – cykl zajęć edukacyjnych dla uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych i ponadpodstawowych przygotowujący do wizyty w Miejscu Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau – część pierwsza: historia Żydów w Europie i Polsce oraz proces formowania się idei antysemickich przed II wojną światową; część druga: czasy powojenne, podnoszenie się narodu żydowskiego po Zagładzie – 17 marca (online), 9 czerwca, 3, 11 i 27 października. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Ubrane w historię”** – otwarte warsztaty dla uczniów, nauczycieli i osób zainteresowanych modą w latach 1918–1989 prowadzone przez eksperta, prezentacja ubiorów historycznych; cykl 5 spotkań – Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” w Krakowie, kwiecień–maj. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Uczniowie wyklęci”** – warsztaty edukacyjne poświęcone młodzieżowej konspiracji antykomunistycznej w latach 1944–1955 – Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy nr 3 w Miedzeszynie, Biblioteka Miejska w Grodzisku Mazowieckim, Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych w Ruchnie (5 maja dla 60 osób), areszt Warszawa-Białołęka. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

***Uwarunkowania międzynarodowe kwestii górnośląskiej w latach 1918–1922*** – wykład popularnonaukowy dla młodzieży szkół ponadpodstawowych: etapy walki o włączenie Górnego Śląska do Polski od przemówienia Wojciecha Korfatego w Reichstagu 25 października 1918 r. po objęcie części Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą w czerwcu 1922 r.; aspekty dyplomatyczne i związane ze stosunkami międzynarodowymi w Europie – 20 czerwca i 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

***Walki o Lwów 1918–1919 na tle odzyskania Niepodległości*** – wykład dla uczniów szkół ponadpodstawowych – 21 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Warsztaty edukacyjne dla harcerzy starszych i zuchów** Hufca Powiatu Trzebnickiego w bazie obozowej w miejscowości Lgiń – dla harcerzy: historia Polskiego Państwa Podziemnego i udziału w nim członków ZHP, dla zuchów: historia misia Wojtka – 26–28 sierpnia – łączna liczba uczestników: 180. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Warsztaty edukacyjne w Szkocji** – Polska Szkoła w Glasgow: warsztaty „Cichociemni” dla uczniów oraz „Miś Wojtek i inne zwierzaki, czyli Szlak Nadziei dla najmłodszych” dla nauczycieli, prezentacja możliwości wykorzystania gry „Polak Mały” – Edukacyjne Centrum Polonijne, Musselburgh koło Edynburga: warsztaty dla nauczycieli polonijnych z Edynburga i okolic „Miś Wojtek i inne zwierzaki, czyli Szlak Nadziei dla najmłodszych” oraz prezentacja gry „Polak Mały” – 7–11 października – łączna liczba uczestników: 136. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

***Wielkie osobowości. Ojciec Święty Jan Paweł II i Prymas Polski Kardynał Stefan Wyszyński – ich wpływ na przemiany w Polsce i Europie w XX wieku*** – wykład dla uczniów szkół z powiatu nowosądeckiego – Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, 29 marca. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Wielkopole 1939–1945: miejsca i ludzie”** – cykl lekcji poświęconych Florianowi Marciniakowi oraz członkom grupy dr. Franciszka Witaszka straconym przez Niemców w czasie II wojny światowej. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Wizyta historyka”** – lekcje dla uczniów: „Żołnierze niezłomni i komunistyczny aparat represji” oraz „Poznański Czerwiec 1956 r.”. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Wrzesień 1939 i Polskie Państwo Podziemne**” – wykład – Powiatowy Zespół Szkół w Chęcinach, 20 października – uczestniczyło 60 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Wydarzenia zielonogórskie** – wykłady na temat genezy, przebiegu i konsekwencji obrony Domu Katolickiego 30 maja 1960 r. – Zespół Szkół Zawodowych PBO (31 maja) i Szkoła Podstawowa nr 2 (8 czerwca) w Zielonej Górze. Odpowiedzialne: OBEN Poznań – Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze.

**Wykład na temat odzyskania przez Polskę niepodległości** – uczestniczyło łącznie 120 żołnierzy z jednostki w Elblągu. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Wywiadowcza łamigłówka**” – warsztaty online przybliżające tematykę złamania przez poznańskich kryptologów maszyny szyfrującej Enigma, złożone z wykładu oraz części praktycznej, podczas której uczestnicy poznali kilka technik szyfrowania; 20 spotkań – luty–marzec. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Zabijanie słowa – cenzura w PRL**” – zajęcia warsztatowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych – omówienie pojęcia cenzury i jej praktyk na przestrzeni wieków, charakterystyka cenzury stosowanej w systemach totalitarnych, zapoznanie uczniów z technikami i obszarami działania cenzury w PRL na konkretnych przykładach z literatury, życia codziennego i kulturalnego – 17 maja. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Zajęcia edukacyjne i warsztaty plastyczne** poświęcone symbolom narodowym dla dzieci z przedszkola na Zielonej Górze oraz Przedszkola Niepublicznego „Wesoła Niezapominajka” w Białymstoku (6 i 10 maja) – łączna liczba uczestników: ok. 100 osób. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Zajęcia poświęcone Konstytucji 3 maja** – w związku ze Świętem Narodowym Trzeciego Maja – sala edukacyjna Punktu Sprzedaży IPN przy ul. Staszica 22A w Lublinie, 10 zajęć tematycznych dla dzieci z lubelskich przedszkoli o podpisaniu Konstytucji 3 maja, wydarzeniu uwiecznionym na obrazie Jana Matejki. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

„**Zapomniani bohaterowie**” – warsztaty przedstawiające postacie Janiny Kruk-Szczerby i Henryka Wieliczki – Straduny, spływ kajakowy dla młodzieży z domu dziecka na Ukrainie oraz dzieci i młodzieży z szeroko pojętymi problemami; we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie w Wyszkowie – łączna liczba uczestników: ok. 80. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Zbrodnia Katyńska**” – cykl warsztatów dla uczniów na podstawie m.in. materiałów edukacyjnych *Śledztwo katyńskie* – Białystok, Radziłów, Perlejewo, Prostki, Łomża, Suwałki i Ciechanowiec. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Zbrodnia Katyńska** – wykład w ramach obchodów Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – Biblioteka Miejska w Tymbarku, 10 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Zbrodnia Katyńska 1940**” – zajęcia edukacyjne dla uczniów XIV LO w Białymstoku (20 października), Szkoły Podstawowej w Radziłowie (27 października), Szkoły Podstawowej w Kuziach; lekcje dla uczniów Internatu Zespołu Szkół Mechanicznych w Białymstoku połączone z projekcją filmu *Katyń* przygotowanego przez Delegaturę IPN w Bydgoszczy (28 września); warsztaty w Zespole Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących w Łomży z wykorzystaniem m.in. materiałów edukacyjnych *Śledztwo katyńskie* (29 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Ziemia Świętokrzyska na drodze do niepodległości 1914–1918**” – wykład dla uczniów V LO im. ks. Piotra Ściegiennego w Kielcach, 14 listopada – uczestniczyło 50 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

„**Znak ma moc**” – warsztaty historyczno-plastyczne dla uczniów szkół podstawowych poświęcone propagandowym aspektom symboliki używanej podczas II wojny światowej oraz historii znaku Polski Walczącej – kwiecień, październik, grudzień – liczba uczestników: ok. 420. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**ZnajZnak – symbole AK**” – akcja z okazji 80. rocznicy pojawienia się symbolu Polski Walczącej na murach Warszawy – uczestniczyło ok. 200 uczniów Szkoły Podstawowej nr 57 im. gen. Władysława Andersa w Gdańsku. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Zośka i inni – dalsze losy bohaterów Kamieni na szaniec**” – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej poświęcone warszawskim Grupom Szturmowym Szarych Szeregów (zamach na dowódcę SS i policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa Franza Kutscherę, udział

w Powstaniu Warszawskim, losy powojenne) na podstawie fragmentów filmu *Oni szli Szarymi Szeregami* – Hyżne (17 października), Babica (20 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Żołnierze Wyklęci** – wykłady i prelekcje z pokazem multimedialnym *Polskie antykomunistyczne podziemie niepodległościowe po II wojnie światowej* – siedziba IPN w Bydgoszczy – łączna liczba uczestników: 170. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Żołnierze Wyklęci”** – zajęcia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i szkół licealnych o podziemiu antykomunistycznym w Polsce w latach 1945–1956 – Bukowsk, Czudec, Dębica, Frysztak, Jarosław, Jasło, Komorowo, Lipiny, Łęki Strzyżowskie, Nisko, Nowotaniec (online), Pobiedno (online), Pstrągowa, Rzeszów, Stalowa Wola. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**„Żywa lekcja historii”** – zajęcia dla młodzieży licealnej w Białymstoku ze świadkami historii – działaczami opozycji antykomunistycznej (członkami NSZZ „Solidarność”, Klubu Więzionych, Internowanych i Represjonowanych) – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

## 2.4. Wyjazdy edukacyjne, rajdy i gry miejskie

**Wyjazd Pamięci do Górnej Austrii** – zorganizowany wraz ze Stowarzyszeniem Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych wyjazd dla laureatów ogólnopolskiego konkursu historycznego „Sztafeta Pamięci. Losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej” oraz dla rodzin ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych w Austrii – 16–19 czerwca, miejsce po obozach kompleksu Mauthausen-Gusen i zamek Hartheim, były główny niemiecki ośrodek eutanazji. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

### 2.4.1. Spacer edukacyjny

**„Czarna niedziela”** – spacer historyczny po Warszawie, wyruszył spod kolumny Zygmunta na pl. Zamkowym – losy warszawiaków w czasie II wojny światowej – 17 września – liczba uczestników: 13. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Drogi do wolności. Od Witolda Pileckiego do ks. Jerzego Popiełuszki”** – spacer historyczny po Żoliborzu w 38. rocznicę zamordowania ks. Jerzego Popiełuszki – 29 października – liczba uczestników: 16. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Getto warszawskie. Śladami Janusza Korczaka”** – spacer historyczny – 7 czerwca – liczba uczestników: 21. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Miasto ruin, miasto pionierów. Gorzów 1945”** – spacer historyczny po ulicach Gorzowa Wielkopolskiego śladami pionierów, którzy przybyli do miasta 27–28 marca 1945 r. – 5 listopada – uczestniczyło 50 harcerzy z III Gorzowskiej Drużyny Harcerskiej „Leśni Ludzie”. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**„Obóz dwóch totalitaryzmów. Jaworzno 1943–1956”** – zwiedzanie terenu poobozowego w Jaworznie dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych – uczniowie poznali historię obozu, który istniał w tym samym miejscu jako niemiecki obóz Neu-Dachs (1943–1945, filia KL Auschwitz), Centralny Obóz Pracy Jaworzno (1945–1949), Centralne Więzienie dla Młodocianych Więźniów Politycznych (1951–1955) i Centralne Więzienie Jaworzno (1956), okoliczności powstania, funkcjonowania i likwidacji każdego z etapów obozu oraz warunki bytowe i sposoby wykorzystywania pracy więźniów – 22 i 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku”** – spacer edukacyjny po Gdańsku dla grupy młodzieży z państw, które odzyskały niepodległość po rozpadzie ZSRS. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Spacer historyczny po Cmentarzu Orłąt Lwowskich”** – spacer po Cmentarzu Obrońców Lwowa na Łyczakowie w rocznicę wybuchu walk o Lwów w 1918 r. – polska młodzież z X Liceum im. św. Marii Magdaleny we Lwowie wysłuchała opowieści o Orłątach z 1918 i 1920 r. – 1 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Spacer historyczny ze Starego Rynku do Parku Cytadeli** – młodzież poznała najważniejsze miejsca pamięci związane z XX-wieczną historią Poznania oraz rolę stolicy Wielkopolski na przestrzeni

wieków – udział wzięło kilkudziesięciu uczniów z kraju i zagranicy, uczestników projektu „Wakacje z Historią” Stowarzyszenia Odra-Niemen – 26–27 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

„**Szlakiem niepodległości**” – na trasie w Rzeszowie znalazły się m.in. pomniki bohaterów, miejsca związane z ich pobytami i działalnością w mieście: Józefa Piłsudskiego, Władysława Sikorskiego, Stanisława Maczka, Leopolda Lisa-Kuli, Henryka Dobrzańskiego, Łukasza Cieplińskiego, a także ślady po organizacjach i formacjach: Związku Strzeleckim, harcerstwie, Legionach Polskich, Wojsku Polskim – 16 maja, 27 i 28 października oraz 14 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

„**Szlakiem pomników polskiej pamięci**” – spacer edukacyjny po cmentarzu Centralnym w Szczecinie, 24–28 września, 2–4 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

„**Śladami Danuty Siedzikówny**” – spacer edukacyjny po Gdańsku dla grupy młodzieży z państw, które odzyskały niepodległość po rozpadzie ZSRS. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Śladami okupacji niemieckiej**” – spacer edukacyjny po Krakowie – popularyzacja historii regionalnej z okresu okupacji niemieckiej – 19 maja i 29 listopada dla nauczycieli w ramach zajęć w Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli oraz cyklicznie (od czerwca do października) dla żołnierzy 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Śladami Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku**”, cz. 1: „Polenhof” – spacer historyczny śladami Polaków żyjących na „polskim podwórku” (niem. *Polenhof*) w Gdańsku-Wrzeszczu w związku z 100. rocznicą powstania Klubu Sportowego „Gedania” – liczba uczestników: ok. 30. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Śladami związków polsko-litewskich w Krakowie**” – spacer edukacyjny dla nauczycieli uczestników Akademii Dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej, w dwóch turach – przedstawienie związku Krakowa z Kresami Rzeczypospolitej od XV w. aż po czasy współczesne – 6 i 13 września. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Wyklęci z Łączki**” – spacer historyczny po Cmentarzu Wojskowym na Powązkach z okazji Narodowego Dnia Pamięci o Żołnierzach Wyklętych – uczestnicy poznali historie ofiar zbrodni komunistycznych zidentyfikowanych przez IPN. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

## 2.4.2. Gry miejskie

„**Akcja Krowodrza**” – gra miejska dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych opowiadająca o podziemiu niepodległościowym w Krakowie okresu okupacji – Muzeum Krakowa – Oddział „Ulica Pomorska”, 12 września – uczestniczyło 20 drużyn, każda złożona z 10 uczniów. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Bitwa o Monte Cassino**” – współorganizacja gry terenowej z okazji rocznicy bitwy oraz 60-lecia powstania Szczepu Czerwonych Maków ZHP – Kraków, 21 maja. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Gdańsk 1970**” – gra miejska dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych w Kartuzach – liczba uczestników: 22. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Grudzień 1970 w Elblągu**” – uczniowie poznawali miejsca związane z tragicznymi wydarzeniami grudnia 1970 r. w Elblągu – liczba uczestników: ok. 60. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Harcerska Poczta Polowa**” – gra miejska z okazji 78. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego zorganizowana we współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. Josepha Conrada-Korzeniowskiego w Gdańsku. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Kryptonim „Akcja Koppe”** – gra terenowa dla uczniów szkół podstawowych i harcerzy zorganizowana we współpracy ze Stowarzyszeniem Szarych Szeregów w Krakowie – Park im. Henryka Jordana w Krakowie, 30 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Maria Konopnicka i tajemnice Suwałk**” – współorganizator Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach – reprezentanci wszystkich szkół ponadpodstawowych Suwałk zapoznali się z życiorysem Marii Konopnickiej i postaci z dziejów najnowszych regionu suwalskiego, m.in. Aleksandry Piłsudskiej, Alfreda Wierusza-Kowalskiego, Adama Koca, sióstr Zofii i Hanny Nieciunskich rozstrzelanych przez Niemców za działalność w AK, ks. Kazimierza Hammerszmidta. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Ofiary i żołnierze. Dzieci i młodzież w okupowanej Łodzi**” – uczestnicy gry miejskiej wysłuchali kilku prelekcji oraz rozwiązyali zadania przybliżające losy polskich, romskich i żydowskich dzieci w Łodzi w czasie II wojny światowej; zobaczyli m.in. kaplicę cmentarza na Dołach, miejsce tajnej poligrafii łódzkich harcerzy, teren byłego obozu dla dzieci polskich przy ul. Przemysłowej i tzw. kuźnię Romów – 1 kwietnia – liczba uczestników: 5 drużyn z łódzkich szkół ponadpodstawowych. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

„**Oficerowie z Sadyby**” – gra miejska przygotowana w związku z rocznicą mordu katyńskiego, którego ofiarami było m.in. 12 oficerów zamieszkałych przed wojną na Sadybie w Warszawie – liczba uczestników: ponad 100. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Orla wrona nie pokona**” – gra miejska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zorganizowana we współpracy z Klubem Historycznym im. Armii Krajowej w Olkuszu i IV LO im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Olkuszu – opowieść o historii olkuskiej Solidarności; uczniowie odwiedzili najważniejsze punkty związane z NSZZ „Solidarność”, PZPR, MO i SB w Olkuszu; gra realizowana dzięki połączeniu systemu ActionTrack oraz klasycznej gry fabularnej – 16 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

„**Szlakiem Polski Walczącej**” – młodzież poznała najważniejsze miejsca w Białymstoku związane z okupacją niemiecką i walką z Niemcami oraz najważniejsze postacie podziemia niepodległościowego w regionie – 21 marca – liczba uczestników: 80. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

„**Śladami Polaków spod znaku Rodła**” – gra miejska zorganizowana we współpracy ze Szkołą Podstawową nr 61 w Szczecinie – 27 września – liczba uczestników: 30. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

„**Śladami »Solidarności« w Gdańsku**” – uczestnicy poznali miejsca związane z działalnością opozycji przedsierniowej i z wydarzeniami Sierpnia '80 – liczba uczestników: ok. 50. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

„**Tropem powstańców wielkopolskich**” – gra terenowa przeprowadzona w Gorzowie Wielkopolskim przez Koło Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918–1919 przy wsparciu IPN – zapoznanie zainteresowanych z historią Powstania Wielkopolskiego – 22 października – liczba uczestników: ok. 30. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

„**W szeregach niezłomnych**” – gra online w aplikacji mobilnej ActionTrack poświęcona żołnierzom podziemia niepodległościowego z Mazowsza, opracowana ze Szkołą Podstawową Integracyjną nr 317 w Warszawie – biblioteka klubu 1. Bazy Lotnictwa Transportowego w Warszawie, listopad–grudzień. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Wojskowa gra terenowa**” – przeprowadzona w Gorzowie Wielkopolskim – 11 listopada – liczba uczestników: ok. 100. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

„**zAKonspirowana Bydgoszcz**” – gra miejska dla młodzieży szkół podstawowych, średnich i mieszkańców Bydgoszczy w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK, przybliżyła historie miejsc związanych z działalnością konspiracji w Bydgoszczy. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

### 2.4.3. Rajdy

**I Rajd Rowerowy Pamięci ppor. Józefa Kozłowskiego „Lasa”** – 25–26 czerwca – trasa: Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce – bunkry żołnierzy XVI Okręgu NZW w pobliżu miejscowości Gleba (gm. Kadzidło) – 25 czerwca 1948 r. około 1,5 tys. funkcjonariuszy KBW, MO i UB otoczyło obóz „Lasa” w bunkrach, w których przebywało trzynaście osób, w tym kobiety i dziecko – uczestnicy rajdu wysłuchali prelekcji o oporze antykomunistycznym na ziemi ostrołęckiej i rozbiciu go przez komunistów – liczba uczestników: 60. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**III Wielkopolski Rajd Konny Szlakiem 3. Pułku Ułanów Wielkopolskich** – czerwiec – trasa: Gniezno–Szubin – trzydniowy rajd we współpracy z Oddziałem Terenowym im. 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski i Stowarzyszeniem „Garnizon Radoszyn”;



ułani odwiedzili miejsca walk Powstania Wielkopolskiego na froncie północnym. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**VI Historyczny Rajd Rowerowy IPN „Śladami Polaków z Gdańskich Wyżyn”** – 24 września – trasa rajdu: Pszczółki, Sobowidz, Ełganowo, Trąbki Wielkie, Pruszcz Gdański – liczba uczestników: 24. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**VII Rajd Szlakiem Żołnierzy Wyklętych w Wielkopolsce im. kpt. Jana Kempieńskiego „Błyska” oraz por. Kazimierza Skalskiego „Zapory”** – 21 maja, Lasy Taczanowskie – we współpracy ze Stowarzyszeniem „Dolina Giszki” w Sowinie Błotnej, Kołem Polskiego Towarzystwa Historycznego w Pleszewie, Drużyną Tradycji 70. Pułku Piechoty w Pleszewie i Niepubliczną Szkołą Podstawową im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Sowinie Błotnej – motyw przewodni: oddziały Konspiracyjnego Wojska Polskiego, w szczególności oddział por. Kazimierza Skalskiego „Zapory” – na trasie przygotowano 9 konkurencji i zagadek: radiostację i nadanie meldunku do Londynu, kurs pierwszej pomocy, patrol MO, pole minowe, rozpoznawanie postaci związanych z wielkopolskim podziemiem niepodległościowym, strzelnicę, posterunek UB, rzut granatem, komisję amnestyjną; odbyła się historyczna rekonstrukcja oblawy na oddział „Zapory” zorganizowanej w styczniu 1948 r. przez grupę operacyjną KBW-UB. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**X Rajd Szlakiem Ewakuacji Oflagu IIC Woldenberg** – rajd organizowany przez Chorągiew ZHP Ziemi Lubuskiej – trasa: Dobiegniew, Tuczno, Barlinek, Dziedzice – przeprowadzono zajęcia edukacyjne, gry, pokazy filmów oraz przygotowywano grę edukacyjną ukazującą życie jeńców w Oflagu IIC – uczestnicy aktywni na trasie: ok. 20, uczestnicy finałowej uroczystości: ok. 80. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**XI nocny marsz „Śladami gen. Nila – od zmierzchu do świtu”** – 2–3 września – prawie 50 km z Suchej Polany w Porębie koło Myślenic przez Beskid Wyspowy i Makowski – współorganizatorzy: Jednostka Wojskowa NIL i Stowarzyszenie Wojskowe „Kultura – Turystyka – Obronność” – marsz miał charakter nocnego sprawdzianu wytrzymałościowego, startowali w nim żołnierze jednostek specjalnych Wojska Polskiego z całego kraju i cywile uprawiający biegi ekstremalne – liczba uczestników: ok. 220. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**XII Rajd Szlakami 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej** – 10–12 czerwca, Beskid Sądecki – we współpracy ze Stowarzyszeniem Rekonstrukcji Historycznych 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej ze Słopnic oraz Gminą Ochotnica Dolna – trasa wiodła przez tereny podczas II wojny światowej podległe Obwodowi AK Limanowa oraz IV batalionowi 1. PSP AK; drużyny tworzyli uczniowie ze szkół ponadpodstawowych i podstawowych z Ciężkowic, Marcinkowic, Olkusza, Ochotnicy, Skawiny, Słopnic i Tarnowa. Uczestnicy pokonali ponad 40 km. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**XIV Podlaski Rajd Pieszy Śladami V i VI Wileńskiej Brygady Armii Krajowej** – 7–12 sierpnia – trasa: Drohiczyn, Miodusy Pokrzywne, Perlejewo, Ostrożany, Śledzianów, Osmola, Lachówka – organizatorzy: Stowarzyszenie Kulturalne „A La Longue”, Stowarzyszenie Historyczne im. Danuty Siedzikówny „Inki”, Oddział IPN Białystok i Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego – podczas spotkań otwartych zorganizowano turniej gier IPN. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**XVII Rajd Szlakami Żołnierzy Wyklętych mjr. Józefa Kurasia „Ognia”** – 30 września – 2 października – trasa: Raba Wyżna, Rabka-Zdrój, Olszówka, Maciejowa i Ponice – współorganizatorzy: Podhalańska Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Błyskawica”, Stowarzyszenie Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć”, Liceum nr 1 im. Eugeniusza Romera w Rabce-Zdroju i Starostwo Powiatowe w Nowym Targu – rajd był przeznaczony dla młodzieży starszych klas szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**XX Rajd Historyczno-Turystyczny „General Maczek i jego żołnierze”** – 28–30 września – we współpracy z Boguszowickim Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Ślady” w Rybniku – temat przewodni: losy gen. Maczka jako dowódcy 1. Dywizji Pancerniej na Zachodzie oraz jego bój pod pobliskim Jordanowem na czele 10. Brygady Kawalerii we wrześniu 1939 r.; uczniowie szkół ponadpodstawowych wysłuchali wykładu historycznego, wzięli udział w teście historycznym oraz w konkurencjach

sprawnościowych przygotowanych przez harcerzy, po czym ogłoszono wyniki i wręczono nagrody. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**XX Rajd Pieszy Szlakiem Żołnierzy V Wileńskiej Brygady AK** – 25–29 czerwca, Bory Tucholskie – współpraca ze Stowarzyszeniem Historycznym V Wileńskiej Brygady AK. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Edukacyjny Rajd Motocyklowy Szlakiem 24. DP** – VI edycja w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK – 13–14 sierpnia, Park Historyczny Blizna – wygłoszono prelekcję o roli AK w rozpracowaniu niemieckiego poligonu broni rakietowej V-2 i bomb latających V-1. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Niepodległościowy Rajd Rowerowy** – 11 listopada, Narodowe Święto Niepodległości, Szczecin – we współpracy ze Szczecińskim Klubem Rowerowym Gryfus – przejazd przez miasto ponad 150 rowerzystów ze Szczecina i Pomorza Zachodniego, złożenie kwiatów i odśpiewanie hymnu narodowego pod pomnikiem marsz. Józefa Piłsudskiego – IPN ufundował dla uczestników m.in. pamiątkowe koszulki, medale i flagi narodowe montowane na rowerach. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**Rajd Rowerowy Śladami Ofiar Obławy Augustowskiej** – 16 sierpnia – trasa wiodła z Gibów ścieżką wytyczoną przez Nadleśnictwo Pomorze i IPN – we współpracy z Gminą Giby i Gminnym Ośrodkiem Kultury w Gibach – udział wzięło 90 osób. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Rajd Rowerowy w 82. Rocznicę Pierwszego Transportu 728 Więźniów do Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego i Zagłady Auschwitz** – trasa: od obelisku upamiętniającego chorzowską filię obozu KL Auschwitz do bramy KL Auschwitz w Oświęcimiu – we współpracy z Zespołem Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batki w Chorzowie – uczniowie chorzowskich szkół przejechali 60 km, uczestniczyło 27 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Szlakiem Kurierów Karpackich** – rajd pieszy dla młodzieży – 4–6 października, Beskid Niski i Bieszczady – uczestniczyli uczniowie i opiekunowie z II LO im. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie (dwie drużyny) i I LO im. Henryka Sienkiewicza w Łąncucie (1 drużyna) – przeprowadzono konkursy: wiedzy, plastyczny, piosenki i gier; młodzież wzięła udział w spotkaniu z ratownikami GOPR, odwiedziła miejsce internowania prymasa Stefana Wyszyńskiego w Komańczy, obejrzała film przybliżający działalność kurierów karpackich, odwiedziła Muzeum Techniki i Militariów w Woli Sękowej. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Szlakiem Partyzantów AK w Borach Tucholskich** – marsz upamiętniający 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego i 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK – 20 sierpnia, Bory Tucholskie – we współpracy z PTTK Bydgoszcz – uczestnicy odwiedzili miejsca pamięci związane z bohaterami AK i podziemia niepodległościowego, poznali historie oddziałów partyzanckich działających w Borach Tucholskich – udział wzięło 37 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Ucieczka z Oflagu II C Woldenberg”** – rajd harcerski – 24–25 września – we współpracy z m.in. I Dobiegiewską Drużyną Harcerską i Muzeum Woldenberczyków w Dobiegiewie – uczestniczyło ok. 35 osób. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**„Wielkopolskie kobiety niepodległe”** – rajd rowerowy – 17 września – trasa: Poznań–Lusowo – motywy przewodnie: udział Wielkopolanek w odzyskaniu przez Polskę niepodległości, ich służba państwu, kobiety ofiary totalitaryzmów na przykładzie życiorysów Agnieszki Dowbor-Muśnickiej i Janny Lewandowskiej. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

#### 2.4.4. Inne

**III Cross Cichociemnych im. Bernarda Bzdawki w Kowalewku** – bieg przeprowadzony 1 października we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Urzędem Marszałkowskim, Trawers Team Nakło i Ochotniczą Strażą Pożarną – Jednostką Ratownictwa Specjalnego w Kowalewku im. 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK – popularyzacja postaci cichociemnych, w szczególności wybranej na patronkę biegu w 2022 r. gen. Elżbiety Zawackiej „Zo”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**III Ogólnopolska Konferencja i Zjazd Rodzin Katyńskich w Mogilnie** – 2 września – prezentacja filmu *20 – 40 – 20* i przeprowadzenie warsztatów „Śledztwo katyńskie”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**IV Piknik Leśny** – 9 lipca – Nadleśnictwo Hajnówka – przy stoisku edukacyjnym IPN dzieci, młodzież i dorośli mogli się zapoznać z grami edukacyjnymi oraz wziąć udział w quizie o wojnie polsko-bolszewickiej i wrześniu 1939 r. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**VII Ogólnopolski Konkurs Modeli Kartonowych** – 2 lipca – konkurs zorganizowany przez Dom Kultury w Czarnej Białostockiej oraz burmistrza Czarnej Białostockiej – zaprezentowano kilkadziesiąt modeli, m.in. polski lekki czołg 7 TP, niemiecki Panzerkampfwagen VI Tiger, brytyjski Supermarine Spitfire – Oddział IPN Białystok objął patronat nad wydarzeniem oraz nagroził zwycięzców materiałami edukacyjnymi, na zainteresowanych czekało stoisko edukacyjne IPN. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**XXIII Bieg Solidarności** – bieg uliczny – 3 września – we współpracy z Zarządkiem Regionu NSZZ „Solidarność” Gorzów Wielkopolski – imprezę poprzedziła wizyta Prezydenta RP, otwarcie miejsca pamięci gorzowskiego Sierpnia '82 i rocznicowej wystawy *Bitwa o wolność. Gorzów Wielkopolski* przygotowanej przez szczeciński oddział IPN – udział wzięło 190 osób. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**Bieg koleżeński „Szlakiem partyzantów AK w Borach Tucholskich”** – 1 sierpnia w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego – we współpracy z 8. Kujawsko-Pomorską Brygadą Obrony Terytorialnej – trasa biegu wiodła przez obszar działań pomorskiego zgrupowania partyzanckiego AK „Cisy-100”, a później podziemia niepodległościowego, m.in. V Brygady Wileńskiej AK. Odpowiedzialny: REN Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**Bieg „Tropem Wilczym”** – 6 marca – Bydgoszcz i Aleksandrów Kujawski – we współpracy z ZHP. Odpowiedzialny: REN Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**Bieg „Tropem Wilczym”** – 6 marca – Rabsztyn koło Olkusza – tradycyjny bieg na 1963 metry (odwołanie do roku, w którym zginął Józef Franczak „Lalek”, ostatni poległy w walce Żołnierz Wyklęty) oraz bieg klasyczny na dystansie 10 km – organizator: Fundacja „Wolność i Demokracja”, partner edukacyjny: IPN – udział wzięło 150 osób. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**Bieg „Tropem Wilczym”** – organizowany przez Urząd Miasta w Gryfinie. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**Dni Marynarza Rzecznego. Święto Flotyli Pińskiej** – 2–3 lipca – piknik edukacyjno-historyczny. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Filmowe wtorki z IPN w kinie „Zorza” w Rzeszowie** – pokaz filmów: *Legiony* (24 maja), *Mistrz* (21 czerwca), *1917* (20 września), *Wyszyński* (18 października), *Piłsudski* (15 listopada) oraz *Żeby nie było śladów* (13 grudnia) – udział wzięło łącznie ok. 1300 osób. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Gminne uroczystości z okazji 83. rocznicy zbrodni pomorskiej 1939 w Słupówku** – 8 października – wernisaż wystawy *Zapomniani kaci Hitlera. „Samoobrona” Niemiecka na Pomorzu Gdańskim (Selbstschutz Westpreussen) w 1939 r.* oraz prelekcja o zbrodni pomorskiej 1939 r. podczas odsłonięcia obelisku z tablicą memoratywną. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**„Gra Szyfrów”** – mobilny showroom IPN, który wyruszył z Warszawy w połowie września i odwiedził 20 miast w Polsce, promując gamingowy projekt edukacyjny „Gra Szyfrów”. Odpowiedzialne: BNT, Centrala BEN oraz wszystkie OBEN.

**Harcerski Bieg Nocny** – 4 lutego – popularyzacja wiedzy o wydarzeniach związanych z historią Bydgoszczy, w tym o powrocie miasta do macierzy i okupacji niemieckiej. Odpowiedzialny: REN Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**Noc Muzeów w Oddziale IPN w Rzeszowie** – prezentacja materiałów archiwalnych IPN, wystawa *Symbole naszej historii* i akcje towarzyszące (bingo, malowanie symboli na murach, malowanie twarzy), prezentacja zbiorów IPN w Rzeszowie, edukacyjne gry planszowe, konkursy i pokaz grupy rekonstrukcji historycznej w siedzibie Oddziału IPN Rzeszów. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Noc Muzeów w Oddziale IPN w Białymstoku** – 14 maja – pobyt uczestników w magazynach archiwalnych Oddziałowego Archiwum w Białymstoku i poznanie jego zasobów, a także procedur re-

alizowania spraw i udostępniania akt; zaprezentowano film *Wybraniec bogów*, przeprowadzono zajęcia z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych *Śledztwo katyńskie* – udział wzięło ok. 100 osób. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Nocny Szlak Kultury „W poszukiwaniu genius loci”** – 18 czerwca – wieczorny spacer historyczny po Gorzowie Wielkopolskim. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin, Delegatura IPN w Gorzowie Wielkopolskim.

**Piknik militarny w Białymstoku w Święto Wojska Polskiego** – 15 sierpnia – zorganizowany przez Wojskowe Centrum Rekrutacji w Białymstoku – OBEN Białystok zaprezentował swoje stoisko – mieszkańcy i turyści mogli zagrać w gry planszowe IPN („Polak Mały”, „Awans”, „ZnajZnak”), wygrać w konkursach materiały edukacyjne, otrzymać publikacje przygotowane przez Oddział IPN Białystok i poznać program Straty Osobowe i Ofiary Represji pod Okupacją Niemiecką w Latach 1939–1945 ([straty.ipn.gov.pl](http://straty.ipn.gov.pl)). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Pokaz filmu *Zakazane piosenki*** – Chełmno, w związku z 78. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy we współpracy z Biurem Wydarzeń Kulturalnych IPN.

**Projekt memoratywny „Miejsca naszej pamięci w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego”** – cykl imprez edukacyjnych poświęconych historii ośrodków odosobnienia w Potulicach i Mielcinie; prelekcje, spotkania ze świadkami historii, filmy edukacyjne oraz wernisaż wystawy *Stan wojenny* – 8 i 13 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**„Przed godziną »W«”** – 30–31 lipca – rodzinne spotkanie z historią w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie; prezentowano ofertę edukacyjną IPN oraz opowiadało o prowadzonych projektach. Odpowiedzialne: Centrala BEN we współpracy ze wszystkimi OBEN oraz Delegaturą IPN w Bydgoszczy.

**Regaty Żeglarskie im. gen. Mariusza Zaruskiego** – 3 lipca – regaty na trasie Rewa, Mecheliniki, Rewa we współpracy z Gminą Kosakowo – partnerzy: Konsulat Generalny RP w Odessie, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku, Związek Piłsudczyków RP, Biblioteka Publiczna Gminy Kosakowo im. Augustyna Necla, Kosakowskie Centrum Kultury, OSP Kosakowo, OSP Ratownictwo Wodne Gdynia, Sołectwo Rewa, Sołectwo Mecheliniki. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Święto 3. Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej im. płk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Plug”** – 26 lipca – namiot edukacyjny IPN podczas obchodów, w którym można było zagrać w gry IPN, ułożyć puzzle, rozwiązać zadania, pomalować twarz, a także zapoznać się z najnowszą ofertą wydawniczą i otrzymać darmowe publikacje; uroczystości towarzyszyła ekspozycja wystawy *Polska Walcząca / Fighting Poland* w holu Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Turniej Piłkarski Drużyn Wojskowych pamięci ppłk. Jana Kruka-Śmigli** – 21 i 22 października w związku z 108. rocznicą bitwy I Brygady Józefa Piłsudskiego pod Laskami – stadion w Bielawie i stadion WKS Śląsk we Wrocławiu – współorganizatorzy: wojewoda dolnośląski i Dolnośląski Związek Piłki Nożnej. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Uroczyste koncerty pieśni patriotycznych w 104. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości** – 8 i 13 listopada w Bydgoszczy i Inowrocławiu w wykonaniu artystów Wydziału Edukacji Muzycznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy pod kierownictwem prof. Bernarda Mendlika, dziekana Wydziału EM. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**Wydanie okolicznościowej broszury edukacyjnej poświęconej postaci Romka Lenczewskiego** – podczas uroczystego pogrzebu 19 maja rozpowszechniono broszurę edukacyjną *Bo tak go wychowano... Historia o Romku Lenczewskim, siedmioletniej ofierze niemieckich zbrodniarzy*, w której zawarto historię chłopca oraz informacje dotyczące prowadzonych prac identyfikacyjnych. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Urodziny Mariana Rejewskiego** – 13 sierpnia – rodzinny piknik międzypokoleniowy współorganizowany z Parkiem Kultury w Bydgoszczy w związku z 118. rocznicą urodzin bohatera – zaprezentowano wystawę plenerową o Rejewskim, grę mobilną „Marian Rejewski – cichy bohater” i edukacyjne gry planszowe IPN. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„Zbrodnia katyńska” – 27 maja – spotkanie poświęcone zbrodni katyńskiej zorganizowane we współpracy z Instytutem Prymasa Józefa Glempa w Inowrocławiu – projekcja filmu *Wybraniec bogów* i prelekcja *Pamiętniki znalezione w Katyniu. Świadectwo zbrodni*. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**Znicze pamięci w godzinę śmierci rotmistrza Witolda Pileckiego** – 25 maja, Inowrocław – akcja w hołdzie rtm. Witoldowi Pileckiemu w 74. rocznicę zamordowania go w mokotowskim więzieniu. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

## 2.5. Materiały edukacyjne

### 2.5.1. Teki edukacyjne i materiały dla nauczycieli

**Akcja „Bollwerk”**, Aleksandra Pietrowicz, Adam Pleskaczyński – drugie wydanie broszury z okazji 80. rocznicy akcji „Bollwerk”. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Co to jest wojna? Dzieci w getcie warszawskim**, red. Edyta Gula – materiały edukacyjne dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych z tekstami źródłowymi, utworami literackimi i zestawami zadań do wykorzystania przy omawianiu Holokaustu na lekcjach historii, języka polskiego, lekcjach wychowawczych oraz zajęciach dodatkowych. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Czerwiec '76 – krok ku wolności**, Artur Cieślak, Arkadiusz Kutkowski – cyfrowa wersja materiałów edukacyjnych dotyczących protestu robotniczego w czerwcu 1976 r. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, Delegatura IPN w Radomiu.

**Harcerstwo w służbie Rzeczypospolitej**, Zenon Fajger, Paweł Róg, Marek Wierzbicki – teka edukacyjna przygotowana we współpracy z różnymi strukturami IPN, zawiera eseje, materiały źródłowe, fragmenty notacji, scenariusze lekcji, propozycje ćwiczeń dla uczniów oraz wykaz publikacji i wystaw IPN związanych z tematyką harcerską. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**#kluczdohistorii Materiały dla uczniów z Ukrainy**, oprac. Radosław Wnorowski – zawiera publikacje, wystawy oraz inne materiały edukacyjne wydane przez IPN w języku ukraińskim. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Losy dzieci polskich pod okupacją sowiecką**, red. Edyta Gula – materiały edukacyjne dla nauczycieli dotyczące agresji ZSRS na Polskę 17 września 1939 r., m.in. wybór tekstów źródłowych – wspomnień osób, które jako dzieci doświadczyły konsekwencji napaści. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Marzec '68. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej**, Andrzej Kryński – broszura prezentuje zadania i różnorodne ćwiczenia odwołujące się do treści i zdjęć umieszczonych na wystawie elementarnej. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Obchody uroczystości patriotycznych w II Rzeczypospolitej 1918–1939**, Anna Maria Adamus – materiały edukacyjno-promocyjne przygotowane dla uczczenia rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości z myślą o nauczycielach, edukatorach, pracownikach instytucji kultury oraz uczniach. Mogą posłużyć do przeprowadzenia lekcji szkolnych z historii, języka polskiego, zajęć wychowawczych i pracy kół zainteresowań, a także do przygotowania szkolnych gazetek, plakatów i dekoracji okolicznościowych z okazji świąt narodowych. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Plakaty Armii Krajowej** – przedstawiające żołnierzy AK, m.in. dr. Franciszka Witaszka, Marię Marszałkowską-Kaniewską, Henryka Kowalówkę, Andrzeja Rzewuskiego i Jana Kamińskiego. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Plakaty Wielkopolanki w przestworzach** – przedstawiające wybitne Wielkopolanki, które w okresie dwudziestolecia międzywojennego zasłużyły się dla lotnictwa, a podczas II wojny światowej włączyły w działalność konspiracyjną lub zginęły za Polskę, m.in. Janinę Lewandowską, Wandę Modlibowską i Ewę Korczyńską. Odpowiedzialne: OBEN Poznań

**Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej**, Zenon Fajger – broszura zawiera materiały z plansz wystawy poszerzone o dodatkowe informacje;

zamieszczono w niej ćwiczenia dla uczniów nawiązujące do ekspozycji oraz materiał źródłowy, a także wykaz publikacji, stron internetowych i muzeów związanych z tematyką wystawy. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

***Polacy w bitwie o Wielką Brytanię. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej***, Artur Kolęda, Katarzyna Miśkiewicz. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

***Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej***, Piotr Ruciński – broszura stanowi uzupełnienie wystawy elementarnej; zawiera kalendarium, moduł edukacyjny, propozycje tematów esejów, wybór tekstów źródłowych, bibliografię i zestawienie pomocy naukowych. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

***Polskie podziemie niepodległościowe 1944–1963***, Krzysztof Fiołka, Kazimierz Krajewski, Tomasz Łabuszewski, Grzegorz Makus, Mariusz Solecki – materiały uzupełniające oraz cyfrowa wersja teki edukacyjnej; rozszerzenie elementów teki edukacyjnej o dodatkowe materiały źródłowe, ikonograficzne, eseje tematyczne i przygotowane na tej podstawie scenariusze lekcji. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

***Powstanie Wielkopolskie 1918/1919. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej***, Marcin Podemski, Witold Sobócki – publikacja edukacyjna ułatwiająca pracę dydaktyczną na podstawie ekspozycji, zawiera komentarz oraz propozycje ćwiczeń dla uczniów. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

***Zagłada Romów i Sinti w Europie. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej***, Zofia Fenrych, Katarzyna Helik, Magdalena Zapolska-Downar – broszura edukacyjna do wystawy elementarnej; zawiera plansze wystawy, dodatkowe informacje, zestaw ćwiczeń z wykorzystaniem różnorodnych źródeł oraz bibliografię pozycji naukowych, edukacyjnych i portali internetowych. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

## 2.5.2. Infografiki

**#365dniwokółhistorii** – kontynuacja cyklu infografik rozpoczętego w 2020 r.; przedstawiono najważniejsze wydarzenia wojskowe, kulturalne, społeczne i naukowe z historii najnowszej Polski i świata oraz postacie, które miały wpływ na Polskę w XX w., utworzono w ten sposób kalendarium historii najnowszej. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**„Antonina i Jan Żabińscy”** – historia małżeństwa Żabińskich, którzy kierowali warszawskim ogrodem zoologicznym w okresie dwudziestolecia, a pod okupacją niemiecką ratowali przed śmiercią ludność żydowską, za co zostali uhonorowani tytułem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Olsztynie.

**„Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku”** – infografika poświęcona wywózkom w 1945 r. ponad 46 tys. mieszkańców Górnego Śląska do ZSRS, zawiera mapę z głównymi miejscami zesłania oraz podstawowe informacje o przebiegu deportacji i ich konsekwencjach. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„General Kazimierz Sosnkowski 1885–1969”** – infografika z cyklu „Wodzowie Naczelnicy” w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Odpowiedzialne: Centrala BEN, OBEN Katowice.

**„Władysław Sikorski (1881–1943)”** – infografika opracowana w ramach projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Województwo śląskie (1922–1939)”** – piąta część projektu zapoczątkowanego w 2019 r., poświęconego Powstaniom Śląskim i plebiscytowi; przybliży międzywojenną historię województwa śląskiego z jego szeroką autonomią, olbrzymim potencjałem gospodarczym i najmniejszym obszarem w II RP. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**„Wydarzenia Zielonogórskie”** – infografiki poświęcone obronie Domu Katolickiego w Zielonej Górze 30 maja 1960 r. Całość składa się z 4 plansz. Odpowiedzialne: OBEN Poznań – Punkt Zamiejscowy w Zielonej Górze.

**#WzoremMatki** – cykl infografik zaprezentowanych w Dzień Matki, 26 maja, na facebookowym profilu Oddziału IPN Białystok; ukazuje kobiety, których wzorce osobowe wpłynęły na postawy boha-

terów, m.in. Marii Piłsudskiej, Aleksandry Zagórskiej i Marianny Popiełuszko. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**#WzoremOjca** – cykl infografik zaprezentowanych w Dzień Ojca, 1 czerwca, na facebookowym profilu Oddziału IPN Białystok dla ukazania wartości świadectwa życia ojca wobec dzieci; przybliżono postaci Wandy Piłsudskiej, Jadwigi Piłsudskiej, Agnieszki Dowbor-Muśnickiej, Janiny Lewandowskiej i Michała Mościckiego. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

## 2.5.3. Gry edukacyjne

### 2.5.3.1. Gry oparte na aplikacjach mobilnych

**„Armia Krajowa na Pomorzu”** – gra na aplikację mobilną ActionTrack. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Bitwa Miechowska 1863”** – Miechów, 16 lutego – gra na aplikację mobilną ActionTrack dla uczniów miechowskich szkół – opowiada historię jednej z największych bitew Powstania Styczniowego; jednym z jej elementów było poznanie projektu IPN „Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość”. Organizatorzy: Oddział IPN w Krakowie, Urząd Gminy i Miasta w Miechowie, Muzeum Ziemi Miechowskiej – udział wzięło ponad 100 osób. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Danuta Siedzikówna Inka”** – gra ukazująca losy sanitariuszki V Wileńskiej Brygady AK. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Elbląski Grudzień 1970”** – gra mobilna ukazująca najważniejsze miejsca związane z buntem grudniowym w Elblągu – udział wzięło ok. 35 osób. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Godzina W”** – 30 lipca–1 sierpnia – mobilna gra miejska w 78. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, wykorzystująca aplikację ActionTrack, adresowana do osób indywidualnych i rodzin. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.

**„Polskie Państwo Podziemne w Tarnowie”** – 26 września – gra miejska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z powiatu tarnowskiego zorganizowana we współpracy z Regionalnym Centrum Edukacji i Pamięci – Oddziałem Muzeum Okręgowego w Tarnowie – uczniowie przeszli szlakiem najważniejszych miejsc związanych z konspiracją i podziemiem niepodległościowym w okresie okupacji niemieckiej – uczestniczyło 12 drużyn, łącznie 115 osób – wręczenie nagród: 27 września, przed koncertem galowym *Franciszek Niepokólczycki* w Mościckim Centrum Kultury. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

**„Powstanie w obiektywie”** – 3 października – mobilna gra miejska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z województwa świętokrzyskiego, wykorzystująca aplikację ActionTrack, oparta na historii Powstania Warszawskiego ukazanego przez pryzmat archiwalnych fotografii. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.

**„Solidarność 1980”** – gra mobilna dla wszystkich pokazująca najważniejsze miejsca w Gdańsku związane z narodzinami Solidarności. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Spacer sentymentalny. W przedwojennych Kielcach”** – 8 czerwca – mobilna gra miejska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa świętokrzyskiego, wykorzystująca aplikację ActionTrack. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Kielcach.

**„Sprawdź swoją wiedzę o Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919!”** – gra na aplikację mobilną ActionTrack dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz dla dorosłych. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„Śladami stanu wojennego w Gdańsku”** – gra pokazująca najważniejsze punkty związane ze stanem wojennym w Gdańsku – uczestniczyło ok. 100 osób. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Twierdza Solidarność”** – Wrocław, 26 sierpnia – gra na aplikację mobilną ActionTrack przeprowadzona z okazji Dni Wydawnictwa IPN. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„W szeregach Niezłomnych”** – gra na aplikację mobilną ActionTrack w wersji stacjonarnej zorganizowana we współpracy ze Szkołą Podstawową Integracyjną nr 317 w Warszawie – uczestniczyło

314 osób w 3 kategoriach: klasy VII–VIII szkół podstawowych, szkoły ponadpodstawowe i dorośli. Od 7 do 31 marca trwała otwarta rozgrywka dla chętnych – poza konkursem. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Z widokiem na wolność”** – Centrum Kultury im. Marii Płonowskiej – Dworek w Krzykawce, 16 września – gra terenowa dla uczniów szkół z gmin bolesławskiej i olkuskiej, opowiadająca o bitwie pod Krzykawką, Departamencie Wojskowym Naczelnego Komitetu Narodowego, żołnierzach oddziału partyzanckiego AK „Surowiec” podczas II wojny światowej oraz o lokalnej społeczności żydowskiej przed wojną – udział wzięło 100 uczniów okolicznych szkół w 10 zespołach z opiekunami. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

### 2.5.3.2. Gry online

**„Armia Krajowa”** – 14 lutego, w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK – konkurs na platformie edukacyjnej Kahoot! – liczba uczestników: 100. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Co ty wiesz o AK?!”** – 17–18 lutego – quiz historyczny na platformie edukacyjnej Kahoot! w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK; składał się z 30 pytań, przybliżał wydarzenia i postaci związane z AK – udział wzięło 239 uczestników. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Cykl konkursów edukacyjnych** na platformie Quizizz, opartych na wystawach i biografiach elementarnych IPN; konkursy skierowane do internautów śledzących fanpage oraz stronę internetową Oddział IPN Lublin – od stycznia do kwietnia zorganizowano 8 konkursów – udział wzięło kilkuset uczestników. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

**„Giganci nauki. Osiągnięcia gospodarze II RP”** – quiz historyczny na platformie edukacyjnej Kahoot! dla uczestników seminarium „Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Giganci nauki. Polska matematyka i logika w XX wieku”** – quiz historyczny na platformie edukacyjnej Kahoot! dla uczestników seminarium „Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Giganci nauki. Straty nauki polskiej 1939–1945”** – quiz historyczny na platformie edukacyjnej Kahoot! dla uczestników seminarium „Giganci nauki. Zapomniani polscy naukowcy i wynalazcy”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**„Polski wysiłek zbrojny w Wielkiej Wojnie”** – 28–29 kwietnia – quiz historyczny w aplikacji Kahoot! – uczestnicy odpowiadali na 30 pytań z historii Legionów Polskich, Armii Polskiej we Francji oraz polskich korpusów na Wschodzie – zwycięzcy otrzymali nagrody: książki, gry planszowe i broszury IPN – udział wzięło 137 osób. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„Powrót Pomorza i Kujaw do Polski”** – 20 stycznia, rocznica odzyskania niepodległości przez Pomorze – konkurs online w aplikacji Kahoot! – liczba uczestników: 100. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**Seria konkursów internetowych** na platformie Quizizz dla internautów śledzących fanpage Oddział IPN Lublin. Tematykę konkursów oparto na wystawach elementarnych i biograficznych – od maja do grudnia przeprowadzono konkursy: „Niemieckie obozy zagłady”, „Rotmistrz Pilecki”, „Powstanie Warszawskie”, „Wojna z bolszewikami”, „Wrzesień 39”, „Ojcowie Niepodległości”, „Dzieci Zamojszczyzny” oraz „Stan Wojenny” – łącznie udział wzięło 194 internautów. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

**„Śladami Armii Krajowej w Łodzi”** – 7–10 lutego – konkurs-gra online; uczestnicy zmierzali się z 10 pytaniami i zadaniami wymagającymi wiedzy o realiach okupacji niemieckiej na ziemiach polskich, metodach walki AK i losach jej żołnierzy. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**„Uskok, Inka, Zagończyk – poznaj historie Wyklętych”** – 1–7 marca – ogólnopolska mobilna gra miejska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, wykorzystująca aplikację Action-Track. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**„Zagadkowy czwartek”** – 30 czerwca – 25 sierpnia – wakacyjny konkurs historyczny na platformie Kahoot! – 9 konkursów poświęconych wydarzeniom historycznym, których rocznice przypadały



w czasie jego trwania. Tematy konkursów: „Tajemnica »Liberatora«” (30 czerwca), „Operacja »Ostra Brama«” (7 lipca), „Bitwa o Anglię” (14 lipca), „Janusz Kusociński” (21 lipca), „Powstanie Warszawskie” (28 lipca), „Wielki prymas tysiąclecia” (4 sierpnia), „Cud Wisły” (11 sierpnia), „Zagadka enigmatyczna” (18 sierpnia); „Zielony берет” (25 sierpnia) – udział wzięło ponad 400 osób. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

„**Znaki polskie**” – 24–25 marca w związku z 80. rocznicą pojawienia się na murach Warszawy znaku Polski Walczącej – quiz historyczny w aplikacji Kahoot! – odpowiadając na 30 pytań, uczestnicy musieli wykazać się znajomością logotypów związanych z najnowszą historią Polski oraz wiedzą o instytucjach, organizacjach, partiach politycznych i zasłużonych oddziałach wojskowych – nagrodami były gry planszowe, kubki i broszury IPN – udział wzięło 74 uczestników. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

„**Żołnierze Wyklęci**” – 1 marca, w Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych – konkurs w aplikacji Kahoot! – liczba uczestników: 100. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

### 2.5.3.3. Inne

**Model kartonowy samolotu RWD-6** – model samolotu wykonany w skali 1:50 jako materiał towarzyszący wystawie *Żwirko i Wigura – duet asów przestworzy*, w formie książeczki: na okładkach syntetyczne informacje o samolocie RWD-6, Franciszku Żwirce, Stanisławie Wigurze, ich największym sukcesie w Challenge 1932 i tragicznej śmierci, wewnątrz rysunkowa i opisowa instrukcja złożenia modelu, który został wydrukowany na kartonie niewymagającym dodatkowego podklejania przy składaniu; liczy 27 numerowanych części. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Odnaka pamiątkowa „Orzeł śląski 74. Górnos Śląskiego Pułku Piechoty”** – odznaka dla kolekcjonerów i pasjonatów historii regionalnej wydana z okazji 100. rocznicy objęcia części Górnego Śląska przez Rzeczpospolitą w 1922 r.; jest repliką oryginalnej odznaki orła śląskiego – prawo noszenia jej na łapkach kurtek mundurowych i płaszczy przyznano w 1929 r. 74. Górnos Śląskiemu Pułkowi Piechoty na pamiątkę jego wkroczenia na ziemię lublińską i zajęcia Lublińca w czerwcu 1922 r. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

„**Zapal znicz pamięci**” – folder w wersji elektronicznej z opisem operacji „Tannenberg”, akcji ekshumacyjnej „1005” oraz wybranych zagadnień dotyczących zacierania przez Niemców śladów zbrodni w Polsce zachodniej. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

### 2.5.4. Komiksy i publikacje popularnonaukowe

„**Bohaterowie Niepodległej**”, koordynator dr hab. Marek Gałęzowski – seria bogato ilustrowanych broszur popularyzujących postacie zasłużone w polskich działaniach niepodległościowych w XX w. – żołnierzy i oficerów Legionów Polskich, Wojska Polskiego, uczestników konspiracji z czasów II wojny światowej i powojennej, działaczy opozycji demokratycznej w PRL. Wśród tytułów opublikowanych w roku sprawozdawczym znalazły się m.in. broszury Szymona Nowaka *Jan Żabiński „Franciszek”*, Małgorzaty Sokołowskiej *Antoni Kasztelan*, Mariana Mischuka *Stanisław Marian Sedlaczek*, Mai Lubiejewskiej-Chilickiej *Magdalena Modzelewska-Rybicka*, Grzegorza Gołębiewskiego *Mieczysław Głogowiecki*, Mariusza Kolmasiaka *Wanda Gertz*. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Bramy do Polski 1922**, Renata Skoczek – katalog wystawy przygotowanej w ramach obchodów 100. rocznicy przyłączenia części Górnego Śląska do Polski, uzupełniony o fotografie i dokumenty, które nie znalazły miejsca na planszach wystawienniczych. Publikacja przedstawia przebieg uroczystości powitania Wojska Polskiego w czerwcu i lipcu 1922 r. w części Górnego Śląska włączonej do II RP. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Kalendarz Nauczyciela. Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej w Białymstoku na rok szkolny 2022/2023**, red. Magdalena Dzienis-Todorczuk, współpraca Karolina Dobek – do poszczególnych wydarzeń dołączono propozycje publikacji, filmów, spotów oraz innych materia-

łów edukacyjnych, w publikacji umieszczono też ofertę edukacyjną OBEN Białystok na rok szkolny 2022/2023, opisy historycznych gier edukacyjnych; pozostawiono miejsce na wstawianie ocen, rozkłady lekcji i notatki. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Olszyńskie ślady „Łupaszki”**, Michał Ostapiuk – broszura edukacyjna o miejscach pobytu żołnierzy brygady mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. „Łupaszko”, akcjach bojowych i osobach współpracujących z oddziałem. Dla czytelnika pomocne są kody QR odsyłające do materiałów i publikacji związanych z treścią broszury, a także do podcastów Radia Olsztyn z audycjami cyklu „Historyczny leksykon IPN”. Odpowiedzialna: Delegatura IPN w Olsztynie.

**Pamiętaj, że nosisz mundur. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia**, Aleksandra Korol-Chudy, Grzegorz Grześkowiak – katalog wystawy przygotowanej pod tym samym tytułem uzupełniony o fotografie i dokumenty, które nie znalazły miejsca na planszach wystawienniczych. Opisuje historię formacji od powstania po kres jej istnienia i tragiczną śmierć wielu funkcjonariuszy – ofiar zbrodni katyńskiej. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku**, Izabela Brzezińska, Barbara Męczykowska – materiał edukacyjny z komiksem przybliżający wybrane postacie Polaków związanych z Wolnym Miastem Gdańskiem. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Ryszard Kaczorowski (1919–2010). Harcerz z Białegostoku prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie**, tekst Magdalena Dzienis-Todorczuk, ilustracje Paulina Gajda-Deszczka – kolejna publikacja z serii „Historie z Tej Ziemi” dla uczniów rozpoczynających szkolną edukację; przystępny tekst i kolorowe ilustracje mają na celu przybliżenie dzieciom postaci Ryszarda Kaczorowskiego. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood**, red. Tomasz Łabuszewski, współpraca Anna Maria Adamus, Ewa Dyngosz, Edyta Gula – album poświęcony najbardziej bezbronniemu polskiemu ofiarom II wojny światowej – dzieciom. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Wincentyna Teskowa (1888–1957)**, Anna Nadolska – broszura opublikowana w związku z osłonięciem w Bydgoszczy tablicy upamiętniającej postać bohaterki. Wincentyna Teskowa była współzałożycielką „Dziennika Bydgoskiego” oraz najaktywniejszą działaczką społeczno-polityczną w Bydgoszczy na początku XX w. i w okresie międzywojennym. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

**Z Kielecczyny na Westerplatte. Losy obrońców Wojskowej Składnicy Tranzytowej**, Jakub Mularczyk. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

## 2.6. Wystawy i ich ekspozycje

### 2.6.1. Wystawy w kraju

Spśród nowych wystaw powstałych w okresie sprawozdawczym (pełna lista w zał. nr 3) najważniejsze były:

**Armia Krajowa** – ogólnopolska wystawa plenerowa przygotowana w 80. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową. Jej premiera odbyła się w Krakowie 14 lutego, później regionalne edycje prezentowane były w polskich miastach. Odpowiedzialne: BEN we współpracy z Centralą OBEN.

**Jesteśmy Polakami! Związek Polaków w Niemczech** – wystawa ogólnopolska przygotowana w ramach obchodów 100. rocznicy powstania Związku Polaków w Niemczech. Składa się z części głównej przygotowanej przez IPN w Gdańsku oraz plansz regionalnych prezentujących działalność organizacji na poszczególnych terenach. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk, Katowice, Poznań, Szczecin i Wrocław oraz Delegatury IPN w Opolu i Olsztynie.

**Patrioci. Żołnierze. Żydzi** – wystawa multimedialna prezentująca sylwetki Żydów walczących o niepodległość i granice Polski w latach 1914–1921 oraz ich późniejsze losy. Wystawa ma postać mobilnego

pawilonu ekspozycyjnego. Dzięki interaktywnym ekranom i narracji lektora zwiedzający mogą zapoznać się z nieznanymi historiami bohaterów. Ekspozycja przygotowana w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i ukraińskiej; do wystawy dołączono katalog. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Prezydenci RP na Uchodźstwie 1939–1990** – wystawa plenerowa i internetowa przygotowana we współpracy z Fundacją „Pomoc Polakom na Wschodzie”, prezentowana w Izbie Pamięci Prezydentów RP na Uchodźstwie przy mauzoleum w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności** – wystawa przypominająca bohaterskie walki żołnierzy PSZ w czasie II wojny światowej, m.in. pod Tobrukiem, Narwikiem i Monte Cassino, oraz tułaczkę polskich cywilnych uchodźców wojennych ewakuowanych z ZSRS. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Zostali na Wschodzie. Polska inteligencja w ZSRS 1945–1991** – wystawa plenerowa pokazywana na Zamku Królewskim w Warszawie od 16 września do 9 listopada. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

Oprócz tego prezentowane były liczne wystawy z lat ubiegłych, w tym: **Pokolenie Baczyńskiego** – przedstawiająca wybitne osoby urodzone na początku dwudziestolecia międzywojennego, m.in. Karola Wojtyłę i Ryszarda Kaczorowskiego; **Tu rodziła się opozycja** – poświęcona protestom robotniczym w czerwcu 1976 r.; **Tu rodziła się „Solidarność” Rolników** – opowiadająca o odrodzeniu ruchu chłopskiego w latach osiemdziesiątych XX w.

### 2.6.2. Wystawy za granicą

Wśród prezentacji zagranicznych szczególna rola przypadła nowej wystawie IPN **Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności**, która w okresie sprawozdawczym była pokazywana w Pretorii (26 kwietnia – 25 maja) i Johanenesburgu (26 kwietnia – 25 maja) w Republice Południowej Afryki, w Teheranie (9–15 maja) i Isfahanie (9 maja – 16 czerwca) w Iranie, w Nur-Sułtanie w Kazachstanie (2–25 czerwca), w Houston w USA (7–31 lipca), w Mississaudze w Kanadzie (22 sierpnia – 12 września). Wystawa przypominała o tysiącach obywateli polskich, którzy – jako uchodźcy po ewakuacji ze Związku Sowieckiego – w latach II wojny światowej znaleźli czasową przystań w różnych miejscach na świecie.

We współpracy z Ambasadą RP przy Stolicy Apostolskiej zaprezentowano w Rzymie dwie wystawy IPN: **Stefan Wyszyński** – w sali przy kościele św. Stanisława – oraz **Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia** – na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża. We włoskim Cassino (12–19 maja) pokazano wystawę plenerową **Z łagrów na Monte Cassino. General Władysław Anders i 2. Korpus Polski** – w angielskiej i włoskiej wersji językowej. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

W Rumunii zaprezentowano wystawę **Zimna wojna. Krótka historia podzielonego świata** (w angielskiej wersji językowej) – w Muzeum Memoriału Rewolucji 1989 w Timișoarze (Asociația Memorialul Revoluției 16–22 Decembrie 1989 Timișoara) od 9 czerwca do 3 października oraz na Uniwersytecie im. Constantina Brâncușiego w Târgu Jiu (wernisaż 6 października). Szacuje się, iż odwiedziło ją 1500 osób. Po wernisażu odbyła się (z udziałem reżysera) projekcja filmu dokumentalnego **Polska w Rumunii** w reż. Dorina Brozby, poświęconego polskim uchodźcom wojennym z 1939 r., którzy znaleźli się na terytorium Królestwa Rumunii. Obie ekspozycje zorganizowały: Oddział IPN Warszawa, Instytut Polski w Bukareszcie i Ambasada RP w Bukareszcie. Członkowie delegacji IPN, Instytutu Polskiego oraz Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Rumunii oddali hołd wojskowym i cywilnym obywatelom Polski, którym nie udało się wrócić do ojczyzny. Złożono kwiaty na miejscowym cmentarzu katolickim Târgu Jiu, gdzie znajdują się groby polskich żołnierzy z okresu II wojny światowej. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

W Londynie 1 października otwarto wystawę **Józef Haller** przygotowaną przez OBEN Gdańsk.

### 2.6.3. Wystawy elementarne

Projekt „Wystawy elementarne IPN” ma na celu przygotowanie wystaw, których narracja skupiona jest na kwestiach podstawowych i ważnych dla społeczeństwa. Ekspozycje opracowane w języku polskim i angielskim, są gotowe do samodzielnego pobrania ze strony internetowej IPN i wydrukowania

przez zainteresowane instytucje, w tym szkoły, oraz osoby fizyczne. W okresie sprawozdawczym IPN przygotował 26 nowych wystaw elementarnych (wymienione w zał. nr 3), m.in. *Policja Województwa Śląskiego w II RP* (OBEN Katowice) i *Złamanie szyfru Enigmy* (OBEN Poznań). Najwięcej powstało wystaw biograficznych (20), m.in. *Janusz Korczak. Henryk Goldszmit* (OBEN Warszawa), *Lucjan Żeligowski* (OBEN Białystok) i *Władysław Anders* (OBEN Wrocław).

## 2.7. Projekty multimedialne

### 2.7.1. Notacje

Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych BEN od wielu lat koordynuje wielowymiarowy projekt notacyjny polegający na nagrywaniu relacji świadków historii. Wywiady są archiwizowane, zabezpieczane oraz opracowywane merytorycznie. W procesie postprodukcji montażowej, przygotowywania napisów, transkrypcji rozmów jest aktualnie kilkadziesiąt notacji, które zostaną zamieszczone na portalu <https://opowiedziane.ipn.gov.pl>. Na bieżąco prowadzone są prace techniczne umożliwiające wprowadzenie kolejnych funkcjonalności na stronie www.

W maju odbył się cykl notacji w Iławie związany z wydaniem książki *Dzieci wojny. Wspomnienia*. W czerwcu pracownicy BEN uczestniczyli w konferencji oraz walnym zjeździe Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej, którego są członkami.

BEN kontynuował współpracę z Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego w realizacji wspólnego projektu notacyjnego „NSZZ »Solidarność« Oświaty i Wychowania. Represje wobec nauczycieli Solidarności w latach 1981–1989”. Współdziałał również z Fundacją Fort III Pomiechówek, nagrywając liczne relacje o więźniach fortu, który był miejscem zbrodni, pełnił funkcję obozu dla przesiedleńców i Żydów oraz więzienia śledczego gestapo. Przeprowadził kilka wywiadów z członkami środowiska Grup Oporu „Solidarni”. W roku sprawozdawczym zrealizowano łącznie 163 notacje. Odpowiedzialne: Centrala BEN oraz wszystkie OBEN.

### 2.7.2. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia”

W dniach 5–9 kwietnia Biuro Edukacji Narodowej zorganizowało 3. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia” w formie online. Tematyką było szeroko rozumiane zagadnienie totalitaryzmu, a kolejna rocznica mordu katyńskiego była okazją do przypomnienia o zbrodniczych systemach XX w.

Do udziału w wydarzeniu zaproszono twórców różnych gatunków filmowych z całego świata. W zorganizowanym podczas festiwalu konkursie filmów wzięły udział 23 tytuły: *Ostatnia egzekucja*, reż. Franziska Stünkel; *Wierzyć*, reż. Artem Shemet; *Carol of the bells*, reż. Olesya Morgunets-Isaenko; *Homo sovieticus*, reż. Ivo Briedis; *W świetle dnia*, reż. Dénes Nagy; *Naoczny świadek*, reż. Jiří Havelka; *Śmierć Zygielbojma*, reż. Ryszard Brylski; *W ciągłym ruchu*, reż. Salar Ghazi; *Dzieci Maharadży. Fajna ferajna w Indiach*, reż. Tomasz Stankiewicz; *Ziemia jest niebieska jak pomarańcza*, reż. Iryna Tsilyk; *1986. Kroniki grudniowe. Przebłysk prawdy*, reż. Assiya Baigozhina; *Matka Apostołów*, reż. Zaza Budadze; *Góra, której nie było*, reż. Michael Steinhauser; *Dryfujące sny*, reż. José Luis Aparicio, Fernando Fraguela; *Opór*, reż. Kyle Portbury; *Marika... nie bój się?!*, reż. Matthaios Frantzeskakis; *Oszolomiony, pozostają czujny*, reż. Lucas H. Rossi dos Santos, Henrique Amud; *Mydło*, reż. Riccardo Di Gerlando; *Partyzant*, reż. Daniel Dahl Jensen; *Wiś sprawiedliwych. Świadkowie*, reż. Andrzej Dudziński. Zaprezentowano również filmy koprodukowane w poprzednich latach przez IPN: *1970*, reż. Tomasz Wolski; *My trzymamy z Bogiem*, reż. Dariusz Walusiak; *Droga krzyżowa Janosa Esterhazego*, reż. Artur Janicki.

Podczas festiwalu oprócz projekcji filmów odbyło się sześć debat („Czy Rosja pamięta o Gulagu?”, „Jak zrobić film historyczny na światowym poziomie?”, „Kino w służbie rosyjskiego totalitaryzmu”, „Prześladowania. Religia w systemach totalitarnych”, „Józef Mackiewicz – świadek totalitaryzmów?”).

„Dzieci – ofiary totalitaryzmu”) oraz warsztaty („Twórcze Archiwa!” – bezpłatne warsztaty filmowe dla początkujących twórców i młodzieży, oraz „Gotowe tematy na film w archiwach IPN” – dla profesjonalnych twórców). Po raz pierwszy zorganizowano Pitching Forum dla reżyserów, scenarzystów i producentów filmów dokumentalnych o tematyce historycznej, które są na etapie rozwoju projektu, developmentu i pisania scenariusza. Twórcy brali udział w warsztatach, a następnie prezentowali swoje projekty przed organizatorami. Wyłoniono dwóch laureatów, z którymi IPN będzie współpracował przy realizacji filmu.

Przed inauguracją projektu przeprowadzono kampanię reklamową – dzięki działaniom promocyjnym festiwal cieszył się dużą popularnością. Kampania marketingowa dotarła do 4 457 100 osób. Festiwalową stronę totaliatryzmy.pl odwiedziło 133 480 osób. Według raportu firmy obsługującej internetową platformę festiwalową wygenerowano 8826 kodów dostępu do naszych filmów. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

### 2.7.3. Inne projekty multimedialne o charakterze edukacyjnym

„2 pytania, 2 nagrody, 2 szanse – Armia Krajowa w Krakowie i Małopolsce” – konkurs na antenie Radia Kraków zorganizowany z okazji 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK – 25 kwietnia, 23 maja, 24 czerwca, 11 lipca, 12 września, 17 października i 28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

*17 września we wspomnieniach* – film edukacyjny przygotowany w związku z 83. rocznicą ataku ZSRS na Polskę, oparty na notacjach z zasobów IPN. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

*100. rocznica włączenia części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej* – interaktywny reportaż multimedialny <https://dziennikzachodni.pl/100-rocznica-wlaczania-czesci-gornego-slaska-do-rzeczpospolitej/re> z okazji obchodzonego po raz pierwszy Narodowego Dnia Powstań Śląskich, zrealizowany we współpracy z „Dziennikiem Zachodnim”; składa się z 13 tekstów historycznych, fotografii i dokumentów archiwalnych, przewodnika po miejscach pamięci, map, dwóch teledysków z pieśniami powstańczymi w aranżacji Grzegorza Płonki oraz infografik prezentujących najważniejsze wydarzenia plebiscytu i Powstań Śląskich. Odpowiedzialne: OBEN Katowice we współpracy z OBBH Katowice.

*Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim* – film dokumentalny o zbrodniczej niemieckiej operacji wymierzonej w polskich Żydów, która rozpoczęła się 17 marca 1942 r. i trwała dwa lata. Ponad 200 tys. spośród ponad 2 mln ofiar pochodziło z okupacyjnego dystryktu krakowskiego – 16 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

*Armia Krajowa* – spot edukacyjny z okazji Dnia Polskiego Państwa Podziemnego; upamiętnia założenie w oblężonej Warszawie SZP, powołanie w listopadzie 1939 r. ZWZ i przekształcenie go 14 lutego 1942 r. w AK – 27 września. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

*Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie* – film edukacyjny prezentujący wartości, które przyświecały AK, opowiadający o losach jej dowódców i żołnierzy. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

„**Bohaterowie Niepodległej**” – realizacja dwóch filmów animowanych z tej serii w konwencji nawiązującej do współczesnych gier komputerowych oraz animacji 2D o charakterze komiksowym. Filmy upamiętniają Jana Żabińskiego oraz Ewę Matuszewską. Scenariusze powstały na podstawie broszur z serii wydawniczej IPN „Bohaterowie Niepodległej” poświęconych polskim uczestnikom walk o niepodległość na przestrzeni XX w. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

*Czarny sufit* – w związku z przypadającym w 2022 r. Rokiem Józefa Mackiewicza IPN przygotował pierwszy w historii film fabularny poświęcony tej niezwykłej postaci. Obraz jest skierowany przede wszystkim do przedstawicieli młodego pokolenia. Intencją jego twórców jest wzbudzenie refleksji i zainteresowania życiem i twórczością pisarza. Akcja toczy się w 1968 r. w Monachium w mieszkaniu Józefa Mackiewicza i jego żony Barbary Toporskiej. Jest zapisem rozmowy Mackiewicza z Jerzym Giedroyciem, wieloletnim korespondencyjnym przyjacielem pisarza, na temat ówczesnej sytuacji międzynarodowej oraz istoty systemu komunistycznego. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

***Dzieci II Rzeczypospolitej*** – film udostępniony 1 czerwca na profilu facebookowym Oddziału IPN Białystok, ukazujący wspomnienia osób, które przeżyły dzieciństwo w przedwojennej Polsce. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

***Jak straszny sen... Świadeństwo Danuty Charkiewicz z Powstania Warszawskiego i wypędzenia*** – reż. Jacek Persa. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Konsultacja merytoryczna oraz udział Jakuba Mularczyka w filmie *Kieleckie Westerplatte* w reż. Sławomira Mazura** – premiera filmu: Kielce, 7 września. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

***Kryptonim „Wakacje Zuzanny”*** – reż. Anna Jowita Ciołkiewicz, premiera 20 października. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

***Matusia*** – fabularyzowany film dokumentalny przedstawiający niezwykłą historię Matyldy Getter – matki przełożonej prowincji warszawskiej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, która wraz z innymi zakonnice, ryzykując życie, udzielała schronienia żydowskim dzieciom i ratowała je przed śmiercią z rąk Niemców. Dzięki rozbudowanej sieci sierocińców prowadzonych przez Zgromadzenie Franciszkanek zdołała ocalić ponad 500 dzieci oraz ok. 250 dorosłych. Dzięki staraniom ocalonych Żydów Instytut Yad Vashem pośmiertnie nadał jej tytuł Sprawiedliwej wśród Narodów Świata. Matka Matylda Getter współpracowała z konspiratorami z Polskiego Państwa Podziemnego, udzielała pomocy osobom aresztowanym przez Niemców. Wspierała też ludność cywilną podczas Powstania Warszawskiego. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

***Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu*** – spot na 27 stycznia o zagładzie 400-letniej diaspory żydowskiej w Tykocinie. Odpowiedzialne: OBEN Białystok we współpracy z Muzeum w Tykocinie (Muzeum Podlaskim).

**Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych** – spot oraz filmik edukacyjny na 1 marca poświęcony Annie Wysibirskiej, łączniczce Okręgu Białystok AK, następnie Okręgu WiN Białystok, aresztowanej przez UB i skazanej na 6 lat więzienia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

***Niedokończona kronika. Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku*** – reż. Michał Krotowski, premiera 15 września. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

***Pokojówka*** – film dokumentalny z elementami animacji, koprodukowany przez IPN. Opowiada historię Ewy Waleckiej, więźniarki niemieckich obozów KL Lublin (Majdanek) i KL Ravensbrück. Doświadczyła ona okrucieństwa i zła, ale także spotkała się z dobrocią, przyjaźnią i pomocą ze strony tych, od których nigdy się tego nie spodziewała. Współczesna forma dokumentalna została połączona z filmem animowanym, który fabularnie dopełnia treści. Liczbę użytych zdjęć archiwalnych celowo zminimalizowano, aby ręcznie rysowanymi scenami nadać filmowi bardziej emocjonalny charakter, pozostając w duchu minimalistycznej skromności wobec wydarzeń i bohaterów. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Reportaż z przebiegu IV Wielkopolskiego Forum Pamięci Narodowej**, 23–24 września, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII w Poznaniu; dostępny na IPNtv. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Reportaż z Wyjazdu Pamięci do Górnej Austrii** (KL Gusen – KL Mauthausen – Zamek Śmierci Hartheim), 16–19 czerwca; dostępny na IPNtv. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Spot z 31 stycznia informujący o projekcie notacyjnym OBEN**, zachęcający do udziału w nim i dzielenia się wspomnieniami. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Spot z 11 kwietnia informujący o konkursie „Wiem, upamiętniam”** dla młodzieży szkolnej; celem konkursu jest przywracanie pamięci o Holokauście w przedwojennym województwie białostockim. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

***Testament*** – utwór muzyczny promujący płytę *Hold Polakom zaangażowanym w walkę o wolną i suwerenną Polskę oraz tym, którzy zginęli tylko dlatego, że byli Polakami*, a także powstały do niego teledysk autorstwa Macieja Ciesielskiego, opublikowany 2 listopada. Premierę płyty zaplanowano na 1 marca 2023 r. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

***W służbie Ojczyźnie, z miłości do Polski*** – seria 5 spotów wyprodukowanych przez IPN we współpracy z 5. Mazowiecką Brygadą WOT, prezentujących sylwetki pracowników Instytutu będących żołnierzami WOT. Kampania miała na celu promowanie postaw społecznych i proobronnych. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Wdrożenie na platformie sketchfab trzech wirtualnych postaci:** ułana 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich, ułana 26. Pułku Ułanów Wielkopolskich i więźnia KL Auschwitz. Odpowiedzialne: BNT we współpracy z OBEN Poznań.

**„Wiek Niepodległości”** – cykl audycji zrealizowanych przez Oddział IPN Rzeszów we współpracy z Katolickim Radiem Via poświęconych najnowszej historii Polski i regionu; w okresie sprawozdawczym nagrano i zaprezentowano 6 audycji. Odpowiedzialne: OBEN Rzeszów.

**Z miłości do Polski** – spot z 14 lutego z okazji 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK. Odpowiedzialne: OBEN Białystok we współpracy z OBBH Białystok.

## 2.8. Inne działania popularyzujące wiedzę

**11. edycja Biegu im. o. Józefa Jońca** – zorganizowany przez Zespół Szkół Zakonu Pijarów im. św. Józefa Kalasancjusza – patronat honorowy prezesa IPN – medale i nagrody ufundowane przez IPN – udział drużyny IPN – Poznań, 30 września. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**„80/80, czyli 80 żołnierzy AK na 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK”** – infografiki prezentujące w mediach społecznościowych sylwetki wybranych bohaterów AK – 12 lutego – 1 sierpnia. Odpowiedzialna: Centrala BEN oraz wszystkie OBEN.

**VIII Marsz Katyński** – zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Miłośników Historii Wojskowości w Drzonowie – Wolsztyn, 2 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**XXX jubileuszowa edycja Targów Książki Historycznej w Arkadach Kubickiego w Warszawie** – współorganizacja – 25 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Akcja zapalania zniczy na grobach i pomnikach bohaterów wojskowej konspiracji z okresu II wojny światowej w 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK** – 2 lutego. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Cykl wieczorów z grami edukacyjnymi IPN** – zorganizowany w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie – prelekcje oraz udostępnienie gier edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Dni Wydawnictwa IPN** – stoiska z zajęciami dla dzieci i młodzieży, m.in. promocja materiałów edukacyjnych i gier IPN. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Elżbieta Zawacka** – film o patronce WOT w województwie kujawsko-pomorskim, jedynej kobiecie cichociemnej, kurierce i emisariuszce AK. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**Europejska Noc Muzeów** – prezentacja pokoju gier IPN, pokaz filmów wspólnie z TVP3 Bydgoszcz, spotkanie z reżyserem dokumentów historycznych Marcinem Tomaszewskim – 14 maja. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Historia Ruchu Oporu Armii Krajowej – przyczynek do budowy patriotyzmu lokalnego”** – konferencja edukacyjna we współpracy z Powiatowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Mławie dla nauczycieli historii oraz wiedzy o społeczeństwie, a także dla zainteresowanych mieszkańców – Mława, 13 maja. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**„Inka Cup Wrocław 2022”** – I edycja Międzyszkolnych Mistrzostw Piłki Siatkowej Dziewcząt w LO nr 1 im. Danuty Siedzikówny „Inki”; konkurs na retrospektywny wizerunek Danuty Siedzikówny – Wrocław, 9 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„Jak zachęcić do nauki historii?”** – spotkanie dla nauczycieli, studentów historii, przedstawicieli wojska i służby więziennej z dolnośląskim kuratorem oświaty – 18 października. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Jesienne Targi Książki w Arkadach Kubickiego w Warszawie** – współorganizacja – 15–18 września. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Koncert Zaduszkowy: spektakl Irena. Historia Ireny Sendlerowej** – koncert podsumowujący akcję „Zapał Znicz Pamięci” zorganizowany we współpracy z Teatrem Muzycznym w Poznaniu – 30 października. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Koncert pieśni patriotycznej *Na skrzydłach wolności*** – współorganizacja i patronat – Zespół Szkół nr 59 w Warszawie – 28 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

***Między Wschodem a Zachodem. Ryszard Kukliński dla Polski*** – emisja wykładu Filipa Frąckowiaka, dyrektora Izby Pamięci Generała Kuklińskiego w Warszawie – 1 lutego. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

***Monte Cassino*** – wykład pracownika Delegatury IPN w Bydgoszczy na uroczystości z okazji 78. rocznicy bitwy o Monte Cassino – Muzeum Diecezjalne we Włocławku, 18 maja. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Bydgoszczy.

**„Ocalić od zapomnienia”** – cykl spotkań z młodzieżą „Pokolenie Baczyńskiego” z udziałem Hanny Lisowskiej, żony Mieczysława Lisowskiego, bohatera regionalnej części wystawy *Pokolenie Baczyńskiego*, wystawa plenerowa *Świat zgładzony w Katyniu*, projekcja filmu *Pseudonim Lufa* oraz rozmowa z jego twórcą Marcinem Maślanką. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

**Odślonięcie muralu z wizerunkiem mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora”** na ścianie kamienicy przy ul. Unickiej 2 w Lublinie – prezentacja broszury edukacyjnej *Hieronim Dekutowski „Zapora” (1918–1949)* – 29 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

**Otwarta lekcja historii dla uczniów szkół średnich** – przeprowadzona przez dyrektora Oddziału IPN Lublin w rocznicę bombardowania Lublina przez Niemców; uczestnicy otrzymali reprinty albumów z fotografiami zniszczonego miasta – 9 września. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

**Pokaz filmu *Mistrz*** – reż. Maciej Barczewski, sala kina Ton w Białymstoku; spotkanie z Eleonorą Szafran – córką tytułowego mistrza, Tadeusza Pietrzykowskiego; prezentacja wystawy *Sport i sportowcy w KL Auschwitz* przygotowanej przez Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau; współorganizacja z Fundacją w Dobrym Tonie – uczestniczyło 300 osób: mieszkańcy regionu, żołnierze 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej oraz uczniowie szkoły mundurowej Centrum Naukowo-Biznesowe Feniks – 1 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Pokazy spektaklu *Golgota Wrocławska*** dla uczniów świętokrzyskich szkół – w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, we współpracy ze Świętokrzyskim Kuratorium Oświaty – Kielce, 4 i 7 marca. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**„Polscy żołnierze po zakończeniu II wojny światowej posiadali moralny obowiązek kontynuowania walki”** – debata oksfordzka z udziałem prezesa IPN – Gdańsk, 4 marca. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Prelekcje edukacyjne dla młodzieży w multikinach Ursynów i Targówek w Warszawie przed seansami filmu *Orzeł. Ostatni patrol*** – 8, 16, 21 i 25 października, 2 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Premiera filmu *Czarny sufit*** – 14 grudnia, FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny w Warszawie. Pierwszemu pokazowi towarzyszył panel dyskusyjny z udziałem Arkadiusza Biedrzyckiego (autora scenariusza i reżysera), Roberta Kaczmarka (dyrektora FINA oraz reżysera pierwszych filmów dokumentalnych o Józefie Mackiewicz) i Włodzimierza Boleckiego (znawcy twórczości pisarza). Rozmowę poprowadził Adam Hlebowicz, dyrektor BEN. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Premiera filmu *Matusia*** – 1 grudnia, kino Atlantic w Warszawie – w 80. rocznicę powołania Rady Pomocy Żydom „Żegota” przy Delegaturze Rządu RP na Kraj. Na pokaz przybyli m.in. przedstawiciele władz, siostry ze Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi z przełożoną generalną, członkowie Polskiego Towarzystwa Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. W dyskusji po seansie udział wzięli: reż. Maciej Fijałkowski, przełożona Domu Generalnego Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi s. Magdalena Abramow-Newerly, zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma oraz dyrektor Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego prof. Jan Żaryn. Rozmowę poprowadziła dr Barbara Stanisławczyk-Żyła z BEN. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Prezentacja siatek edukacyjnych „Ojcowie Niepodległości”** na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 25 – pokazano wizerunki Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego i Ignacego Jana Paderewskiego – 6–30 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.



**Prezentacja siatek edukacyjnych „Polski rok 1989” – „Bałtycki łańcuch wolności” – „Krwawy Bukareszt”** na budynku Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 25 – od 12 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

**Projekt i wykonanie tablicy oraz napisu o nadaniu Sali Kolumnowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie imienia Ojców Niepodległości** – 11 listopada. Odpowiedzialne: OBEN i OBUWiM Rzeszów.

**Przygotowanie wielkoformatowych rysunków na burty pociągu „Warszyc”** Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej ze scenami ukazującymi dwa wydarzenia historyczne: akcję oddziału AK dowodzonego przez por. Stanisława Sojczyńskiego na niemieckie więzienie w Radomsku, podjętą nocą z 7 na 8 sierpnia 1943 r., i oswobodzenie więzionych tam Polaków i Żydów, a także uwolnienie z aresztu PUBP w Radomsku przez podkomendnych „Warszyc” kilkudziesięciu żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego nocą z 19 na 20 kwietnia 1946 r.; otwarcie wystawy Oddziału IPN Łódź *Stanisław Sojczyński (1910–1947) – nauczyciel, żołnierz, konspirator* – 15 czerwca. Odpowiedzialne: OBEN Łódź.

**Spotkanie w Domu Polskim w Wilnie** w 100. rocznicę wyprawy wileńskiej – wykład Waldemara Tyszuka (OBEN Białystok) *Wyprawa wileńska 1919 r.* oraz koncert piosenkarza, pianisty i autora piosenek Mateusza Ziółki z zespołem – 19 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Spotkanie z badaczami lokalnej historii w Jelczu-Laskowicach** – upamiętnienie ofiar Holokaustu pod pomnikiem w miejscu dawnej filii KL Gross-Rosen – pozyskanie odnalezionych lokalnie tabliczek identyfikacyjnych więźniów oraz robotników przymusowych z okresu II wojny światowej. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Spotkanie z kombatantami, pedagogami oraz młodzieżą** Szkoły Podstawowej im. Władysława Andersa – upamiętnienie losu Polaków w czasie II wojny światowej – 3 marca. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Spotkanie z Piotrem Górskim**, dr. nauk o kulturze fizycznej, byłym żołnierzem, trenerem bokserkim – upamiętnienie postaci Tadeusza Pietrzykowskiego; dwa treningi dla żołnierzy 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej im. gen. bryg. Władysława Liniarskiego ps. „Mścisław” – 2 grudnia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Stanowisko promocyjno-informacyjne podczas X edycji biegu „Tropem Wilczym”** – w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Park Etnograficzny w Tokarni, 6 marca. Odpowiedzialne: REN i WA Delegatury IPN w Kielcach.

**Stoiska IPN na Targach Książki w Katowicach** – podczas spotkań autorskich zaprezentowano najnowsze publikacje OBEN Katowice: katalogi wystaw *Bramy do Polski 1922* i *Pamiętaj, że nosisz mundur. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia* oraz przewodnik *„Idąc po śladach...” Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przystrogi Ravensbrück* – 4–6 listopada. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**Udział w obchodach 80. rocznicy wybuchu Powstania Zamojskiego** – podczas konferencji zorganizowanej przez posła na Sejm RP Sławomira Zawisłaka, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość i Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Zamojszczyzna, pod honorowym patronatem m.in. prezesa IPN, zaprezentowana została wystawa elementarna IPN *Powstanie Zamojskie 1942–1943* – jej autor dr hab. Tomasz Panfil wygłosił wykład *Dawid i Goliat, czyli Zamojszczyzna w walce z III Rzeszą* – Klub 3. Zamojskiego Batalionu Zmechanizowanego w Zamościu, 21 grudnia. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Udział w pikniku rodzinnym 10. Świętokrzyskiej Brygady Obrony Terytorialnej** – prezentacja wydawnictw i gier edukacyjnych IPN – Kielce, 11 czerwca. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Udział w uroczystościach poświęconych gen. Józefowi Dowborowi-Muśnickiemu** w 155. rocznicę jego urodzin i 85. rocznicę śmierci, a także prezentacja gry „Powstanie Wielkopolskie 1918–1919” – Lusowo, 26 października. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Udział w uroczystościach upamiętniających obrońców Westerplatte** – w cyklu wydarzeń organizowanych przez Społeczny Komitet „Pamiętamy o Westerplatczykach”; IPN uczestniczył w otwarciu

II Rajdu Rowerowego im. Westerplatte z Kielc na Westerplatte (27 sierpnia), akcji zapalenia zniczy na grobach żołnierzy z Westerplatte (1 i 7 września) oraz premierze filmu *Kieleckie Westerplatte* w reż. Sławomira Mazura, podczas której Jakub Mularczyk wygłosił prelekcję o obronie Westerplatte (7 września), a także w uroczystości odsłonięcia tablicy w Czostkowie (gm. Krasocin) poświęconej Bolesławowi Więckowiczowi, żołnierzowi 4. Pułku Piechoty Legionów na Westerplatte (25 listopada). Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Udział w wieczornicy z okazji 82. rocznicy zbrodni katyńskiej** – zorganizowanej przez Miasto i Gminę Pińczów oraz Hufiec ZHP Pińczów – Pińczów, 12 kwietnia. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

**Uroczystości z okazji 102. rocznicy Bitwy Warszawskiej** – Świdnica – 15 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**„Urodziny Maczka”** – uroczystości szkolne w 130. rocznicę urodzin gen. Stanisława Maczka zorganizowane we współpracy z V LO im. Stanisława Maczka w Katowicach; młodzież uczestniczyła w konkursie wiedzy o patronie szkoły i spotkaniu z wdową po kpt. Józefie Zwierzyńskim, oficerze 1. Dywizji Pancерnej, odbył się pokaz filmu o generale i jednostce, a także prezentacja wystawy złożonej z pamiątek podarowanych szkole przez weteranów jednostki pancерnej – 31 marca – udział wzięło ok. 600 osób. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

**W kleszczach totalitaryzmów. Sytuacja duchowieństwa katolickiego na Pomorzu Gdańskim w latach 1939–1956** – wykład dr. Jana Hlebowicza w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych organizowanych przez Gminę Cedry Wielkie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Cedrach Wielkich, Dyskusyjny Klub Filmu i Książki Historycznej – 4 marca. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

**Wirtualna paczka edukacyjna o 1. Dywizji Pancерnej** z plakatami i innymi materiałami edukacyjnymi przekazana 10. Brygadzie Kawalerii Pancерnej w Świętoszowie – 24 lutego. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Wirtualna paczka edukacyjna o AK** z plakatami i innymi materiałami edukacyjnymi przekazana we współpracy z wrocławskim Kuratorium Oświaty szkołom i placówkom oświatowym na Dolnym Śląsku – 14 lutego. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Wprowadzenie historyczne dla szkół w kinie Rialto w Poznaniu przed emisją filmu *Kto nie zna ojca twarzy... O zbrodni i kłamstwie katyńskim*** – 25 października. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Współpraca dr. hab. Tomasza Panfila** w opracowaniu wydanej przez Poczta Polską okolicznościowej kartki „80. rocznica wybuchu Powstania Zamojskiego”, wprowadzonej do obiegu 20 listopada. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Współpraca dr. hab. Tomasza Panfila** przy przygotowaniu uchwały Sejmu RP z 1 grudnia 2022 r. w sprawie uczczenia 80. rocznicy wybuchu Powstania Zamojskiego. Odpowiedzialna: Centrala BEN.

**Wybraniec bogów** – pokaz filmu o Józefie Marcinkiewiczu, świetnie zapowiadającym się matematyku, który we wrześniu 1939 r. zamiast kariery naukowej za granicą wybrał udział w obronie ojczyzny, następnie został zamordowany podczas zbrodni katyńskiej; spotkanie z historykiem Pawłem Niziołkiem z Oddziału IPN Białystok – autorem publikacji *Placąc za wolność. Wojenne losy rodziny Marcinkiewiczów* – Sokółka, 7 kwietnia. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

**Wykłady i pokazy filmu *Paszporty Paragwaju*** – w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką – Ośrodek Działań Społeczno-Kulturalnych „Piast” we Wrocławiu, Salonik 3 Muz, 24 marca. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław.

**Zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas Pikniku Historycznego** – organizator: Stowarzyszenie Historyczne Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej w Wilkowie Polskim – 4 września. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

**Zajęcia edukacyjne dla polskich dzieci i młodzieży z Litwy** – w ramach projektu „Polskie Wakacje” realizowanego przez Wspólnotę Polską – lekcja o historii Polski, spotkanie z Edwardem Zujewiczem, żołnierzem 5. batalionu 77. Pułku Piechoty AK, uczestnikiem walk o Wilno w 1944 r., pokaz umundurowania z okresu II wojny światowej przez rekonstruktorów NSZ, turniej gier planszowych – Szczecin, 17 sierpnia. Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

## 2.9. Kluby Historyczne im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”

W krakowskim Klubie Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” zorganizowano na początku roku sprawozdawczego trzy wykłady: *Armia Krajowa – Wojsko Polskie w konspiracji*, *Leopold Kwiatkowski – sportowiec, kurier i partyzant*, *Bandytyzm w województwie krakowskim w latach II wojny światowej i jego zwalczanie przez konspirację*. Wykłady transmitowano w Internecie. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

W łódzkim Klubie Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” odbyło się 31 maja spotkanie na temat „Oleg Zakirow i jego walka o wyjaśnienie zbrodni katyńskiej”; udział wzięli: Jarosław Mańka, autor filmu dokumentalnego *Prywatne śledztwo majora Zakirowa*; prof. Marian Głosek, w połowie lat dziewięćdziesiątych kierownik prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych w Katyniu; Zbigniew Natkański, prezes Oddziału Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich w Łodzi, który mówił o kontaktach polskich dziennikarzy z Olegiem Zakirowem. Na spotkaniu 21 czerwca zaprezentowano komiks *Operacja „Dorsze”* wydany przez Oddział IPN Łódź, ponadto naczelnik pionu edukacyjnego Artur Ossowski wygłosił wykład *Ratowanie jeńców alianckich w czasie II wojny światowej (operacja „Dorsze”) i wykorzystanie najnowszej powieści graficznej Oddziału IPN w Łodzi w nauczaniu historii*. Odpowiedzialne: OBEN Łódź, współpraca: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

## 2.10. Krajowe Centra Edukacyjne IPN i Przystanki Historia

### CENTRALNY PRYZSTANEK HISTORIA IPN IM. JANUSZA KURTYKI W WARSZAWIE

Centralny Przystanek Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie (CPH) jest miejscem otwartym dla wszystkich zainteresowanych historią najnowszą. Zorganizowane grupy dzieci i młodzieży mogą uczestniczyć m.in. w warsztatach edukacyjnych, grach i spacerach, a starsi – w dyskusjach, wykładach, promocjach książek i pokazach filmów.

#### Przedsięwzięcia dla nauczycieli i dorosłych

##### Seminaria

„Cały naród buduje swoją stolicę” – seminarium stacjonarno-terenowe poświęcone symbolicznemu, propagandowemu i praktycznemu znaczeniu odbudowy Warszawy w latach 1945–1978, połączone z krótkim wykładem na temat polskiej wersji socrealizmu i promującej go propagandy – 11 czerwca – liczba uczestników: 24.

„Historie o historii” – seminarium online na temat tradycji polskiej powieści historycznej na początku XX w., w II RP i PRL – 29 stycznia – liczba uczestników: 64.

„Matki niepodległości” – seminarium online i stacjonarne dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych poświęcone kobietom, które wspierały czyn niepodległościowy i odbudowywały państwo polskie w okresie międzywojennym; omówiono życiorysy m.in. Aleksandry Piłsudskiej, Zofii Moraczewskiej, Marii Wittek, Wandy Gertz i Zofii Zawiszanki – 3 grudnia, 22 października – liczba uczestników: 30.

„Niepodległa Rzeczpospolita Kampinoska” – zorganizowane we współpracy z Muzeum – Miejscem Pamięci Palmiry seminarium stacjonarno-terenowe na temat roli Puszczy Kampinoskiej w najnowszej historii Polski; omawiano organizację i działalność polskiej partyzantki podczas II wojny światowej, zwłaszcza Niepodległą Rzeczpospolitą Kampinoską i udział Zgrupowania Kampinos AK w Powstaniu Warszawskim, zbrodnię w Palmirach, a także tradycje partyzanckie z czasów Powstania Styczniowego – 17 września – liczba uczestników: 25.

„W 80. rocznicę Akcji »Reinhardt«” – seminarium dla nauczycieli we współpracy z Muzeum Getta Warszawskiego poświęcone zbrodniczej operacji. Liczba uczestników: 35.

„Wyzwania dla nauczycieli wynikające z wojny na Ukrainie” – webinarium dla nauczycieli poświęcone relacjom polsko-ukraińskim w XX w., zagrożeniom ze strony rosyjskiej propagandy, pracy z uczniami po traumie oraz integracji cudzoziemców w społeczeństwie – 20–21 maja – liczba uczestników: 38.

### Cykle spotkań otwartych

Spotkania w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki odbywają się z udziałem publiczności. Maksymalna liczba uczestników w czasie spotkań otwartych wynosi 40 osób. Nie jest wymagana rejestracja (obowiązuje kolejność przyjścia).

Spotkania popularyzujące historię odbywały się w 13 cyklach programowych:

1. „Historia zza kulis” – Rafał Dudkiewicz – 9 dyskusji.
2. „Jak Polacy tworzyli naukę” – Karolina Wanda Olszowska – 6 dyskusji.
3. „Jak Polki zadziwiały świat” – Karolina Wanda Olszowska – 4 dyskusje.
4. „Kulisy historii” – Rafał Dudkiewicz – 58 dyskusji.
5. „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku” – dr hab. Filip Musiał – 5 dyskusji.
6. „Podmiotowość” – prof. Mariusz Wołos – 6 dyskusji.
7. „Portrety” – Rafał Dudkiewicz – 5 dyskusji.
8. „Polska na froncie sporów cywilizacyjnych” – dr Barbara Stanisławczyk-Żyła – 2 dyskusje.
9. „Śląskie znaczy polskie” – Jędrzej Lipski – 4 dyskusje.
10. „Tajemnice bezpieki” – Piotr Woyciechowski – 3 dyskusje.
11. „Tytani sportu” – Paweł Sztama – 2 dyskusje.
12. „W oczekiwaniu na wolną Polskę” – Jędrzej Lipski – 3 dyskusje.
13. „Warszawa, jakiej nie znacie” – Marek Teler – 3 dyskusje.

Nagrania ze spotkań są udostępnione na portalu YouTube na kanałach IPNtv oraz Przystanek Historia, a także umieszczone na stronie internetowej CPH.

### Przedsięwzięcia dla młodzieży

Lekcje stacjonarne (112 zajęć) oraz online (93 zajęcia) dla przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych oraz liceów o historii Polski w XX w. Największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia:

- „11 listopada 1918 r. – odzyskanie niepodległości” – dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych; uczniowie dowiedzieli się, dlaczego 11 listopada obchodzimy Narodowe Święto Niepodległości.
- „Ferie zimowe z historią najnowszą” – kurs online z historii Polski XX w. dla maturzystów – poszerzenie kompetencji wymaganych na egzaminie maturalnym – 31 stycznia – 4 lutego.
- Projekt edukacyjny „Łączka i inne miejsca poszukiwań” – dla uczniów szkół ponadpodstawowych i VIII klas szkół podstawowych. Grupy spotykały się (na żywo lub online) z archeologami, antropologami, archiwistami i historykami, uczniowie poznawali zarówno miejsca poszukiwań, jak i tajniki pracy specjalistów. Zadaniem finałowym było nakręcenie dwuminutowej etiudy filmowej – refleksji nad tematyką projektu. W roku sprawozdawczym zakończono V edycję projektu (1 października 2021 – 8 czerwca 2022) oraz rozpoczęto VI edycję (inauguracja 15 listopada w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie). W zorganizowanym przez pracowników CPH oraz Centrali BPiI projekcie uczestniczyło 120 osób (V edycja) oraz 220 osób (VI edycja) – finał V edycji: Zamek Królewski w Warszawie, 8 czerwca 2022 r.; finał VI edycji: zaplanowany na 26 maja 2023 r.
- „Symbole narodowe” – dla grup przedszkolnych oraz uczniów klas I–III szkół podstawowych, zajęcia na podstawie filmu *Polak mały*.
- „Szeregowy Wojciech Miś. Historia niedźwiedzia, który został żołnierzem” – dla uczniów klas I–III szkół podstawowych.

Przeprowadzono 35 spacerów edukacyjnych. Najczęściej uczestnicy wybierali następujące:

- „Szlakiem *Kamieni na szaniec*” – przeznaczony dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej oraz uczniów szkół ponadpodstawowych spacer po miejscach związanych z działalnością Szarych Szeregów w Warszawie w czasie II wojny światowej. Liczba uczestników: 12.
- „Powązki” – spacer po Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, podczas którego uczestnicy poznawali drogę z Wojskowych Powązek do Panteonu Narodowego, kwaterę „Ł”, kwaterę harcerską i pomnik Gloria Victis. Liczba uczestników: 10.

### Filmy, materiały edukacyjne, gry na aplikacje mobilne

Film animowany *Sambo* z cyklu *Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?* dla dzieci według scenariusza edukatorów CPH – premiera 12 kwietnia. Bohaterem i narratorem filmu jest pies Eugeniusza Bodo. Dzieci poznają dwudziestolecie międzywojenne, najważniejsze osiągnięcia II RP oraz filmy, w których zagrał jeden z najsłynniejszych aktorów tamtych czasów. *Sambo* to również tytuł materiałów pomocniczych w formie karty pracy do filmu.

„Historie Poli i Poldka” – seria materiałów edukacyjnych dla dzieci klas I–III szkół podstawowych poświęcona najważniejszym świętom państwowym. Dotychczas udostępniono karty: „Narodowy Dzień Niepodległości”, „Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego”, „Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką”. 1 sierpnia udostępniona została kolejna karta: „Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego”.

Gra „Szare Szeregi – szlakiem *Kamieni na szaniec*” na aplikacje mobilne – premiera 18 lutego, w związku z 80. rocznicą przekształcenia ZWZ w AK; trasa przybliży losy bohaterów książki Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*, najsłynniejsze akcje sabotażowe i dywersyjne Szarych Szeregów i miejsca niemieckiego terroru.

### Wystawy

CPH udostępniał swoje sale na wystawy przygotowane przez biura i oddziały IPN.

W roku sprawozdawczym eksponowano wystawy powstałe przed 2022 r.: *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* (22 grudnia 2021 – 10 stycznia 2022 r.), *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* (1 stycznia – 28 lutego 2022 r.), *Witold Pilecki* (1 marca – 8 kwietnia 2022 r.), *Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945* (11 kwietnia – 8 maja 2022 r.), *Przez Morze Czerwone. Rzeczpospolita Polska na Uchodźstwie 1945–1990* (14 czerwca – 22 lipca 2022 r.), *Dni Powstania – Warszawa 1944* (28 lipca – 31 sierpnia 2022 r.), *Ukradzione dzieciństwo* (1–22 września 2022 r.), *Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość (1768–1918)* (8 listopada – 17 stycznia 2022 r.), *Kino i teatr pod okupacją. Polskie środowisko filmowe i teatralne w czasie II wojny światowej* (10 października – 8 listopada 2022 r.).

Prezentowano także wystawę powstałą w roku sprawozdawczym: *Epizody z najnowszej historii Polski w komiksie* – wystawa prac laureatów II międzynarodowej edycji konkursu pod tym samym tytułem z roku szkolnego 2021/2022, zorganizowanego przez Centralę BEN (23 września – 9 października).

CPH systematycznie udostępnia informacje o ważnych wydarzeniach i postaciach z historii Polski oraz promuje swoją działalność w mediach społecznościowych:

- Facebook: <https://www.facebook.com/przystanek.historia>, 8519 osób „lubiących” stronę, 9305 obserwujących;
- Twitter: <https://twitter.com/PrzystanekH>, 4461 osób śledzących profil CPH;
- YouTube: [https://www.youtube.com/channel/UCZ-Zo-6jy\\_8yAPVufe6hmuA](https://www.youtube.com/channel/UCZ-Zo-6jy_8yAPVufe6hmuA), 1,47 tys. subskrybentów;
- strona internetowa: <https://centrumedu.ipn.gov.pl/>;
- Instagram: <https://www.instagram.com/przystanekhistoria.ipn/>, 107 osób obserwujących.

### BIAŁYSTOK

Przystanek Historia w Białymstoku współpracuje z Książnicą Podlaską im. Łukasza Górnickiego, w której gmachu odbywają się spotkania. Poruszana jest tematyka zarówno regionalna, jak i ogólnopolska. W okresie sprawozdawczym odbyły się promocje książek: Jerzy Stanisław Kuntz ps. „Palant”, „Kotwicz”, *Spowiedź konspiratora i partyzanta*, oprac. Anna Chmielewska i Justyna Gogolewska, Białystok–Warszawa 2021 (29 marca), Zbigniew Przyrowski, *Ciekawe czasy. Wspomnienia z lat 1939–1946*, oprac. Katarzyna i Jarosław Wasilewscy, Białystok–Warszawa 2022 (27 września), a także dyskusja wokół publikacji *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa*, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek, Warszawa–Kielce 2022 (29 listopada). 14 czerwca prof. Janusz Wróbel wygłosił wykład *Losy żołnierzy PSZ na Zachodzie po zakończeniu II wojny światowej*. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

Na spotkaniu Przystanku Historia w Hajnówce w Miejskiej Bibliotece Publicznej Paweł Niziołek wygłosił wykład *Czerwona jutrzienka po czarnej nocy. Południowa Białostoczczyzna w pierwszych miesiącach po tzw. wyzwoleniu w lipcu 1944 r.* (18 maja), a Jerzy Autuchiewicz – wykład *Literaci w PRL. Komunizm, socrealizm, opozycja* (6 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

Profesor Janusz Wróbel wystąpił w Przystanku Historia w Siemiatyczach z wykładem *Losy żołnierzy PSZ na Zachodzie po zakończeniu II wojny światowej* (15 czerwca), a Waldemar Tyszuk – w Siemiatyckim Ośrodku Kultury z wykładem *Drogi ku wolności. Odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1918 r.* (22 listopada). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

30 listopada w Kamienicy Tyzenhausa w Sokółce Waldemar Tyszuk wygłosił wykład *Drogi ku wolności. Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r.* (organizacja: Przystanek Historia w Sokółce). Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

W Przystanku Historia w Łomży odbył się wykład Waldemara Tyszuka o walkach o Łomżę w 1920 r. Odpowiedzialne: OBEN Białystok.

## GDAŃSK

Uroczysta inauguracja Przystanku Historia w Malborku odbyła się 7 czerwca 2022 r.; partnerem jest Muzeum Zamkowe w Malborku. Zorganizowano zajęcia edukacyjne dla szkół podstawowych z wykorzystaniem gry planszowej IPN „Miś Wojtek”, natomiast dla szkół ponadpodstawowych Bartosz Januszewski wygłosił wykład *Katyń*. Promowano wydawnictwa i materiały edukacyjne Oddziału IPN Gdańsk. 1 września 2022 r. Karolina Masłowska wystąpiła z wykładem *Polska inspekcja celna w Wolnym Mieście Gdańsku ze szczególnym uwzględnieniem placówki w Kałdowie*. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

Otwarcie Przystanku Historia w Elblągu odbyło się 19 maja 2022 r.; partnerem jest Urząd Miejski w Elblągu. Uroczystości towarzyszyła gala konkursu plastycznego i multimedialnego „AK 80. Największa podziemna armia Europy” poświęconego historii AK. Latem i jesienią przeprowadzono prelekcje dotyczące Polskiego Państwa Podziemnego, mobilną grę miejską na temat wydarzeń Grudnia '70 w Elblągu, a także warsztaty w ramach projektu „Drużyna »Inki«”. Odpowiedzialne: OBEN Gdańsk.

## KATOWICE

Kontynuując działalność popularyzatorską, Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Henryka Sławika w Katowicach zorganizowało dwa panele dyskusyjne z cyklu „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku” – „Czym była akcja »Reinhardt«?” (9 marca) i „Przymierze ze Śląskiem. O Alfredzie Jesionowskim (1902–1945?)” – z udziałem prof. Olgi Płaszczewskiej, prof. Macieja Urbanowskiego oraz prof. Krystyny Heski-Kwaśniewicz (30 listopada).

Odbyły się promocje następujących publikacji: Andrzej Linert, *Jerzego Adama Brandhubera obraz Auschwitz* (20 stycznia); „...aby każdy okrucieństwo historii zostało uratowane!”, red. Teresa Gallewicz-Dołowa, Wojciech Kujawa (10 marca); Aleksandra Namysł, *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej* (22 marca); Piotr Uwijała, *Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921. Pozyskiwanie i transport zagranicznego materiału wojennego dla Wojska Polskiego w okresie wojny polsko-sowieckiej* (14 czerwca); Wojciech Korfanty, „Górny Śląsk to wielka rzecz”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929)*, wybór i oprac. Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki (10 października); „CzasyPismo” 2022, nr 21 (22 listopada).

Na zajęciach edukacyjnych dla szkół goszczono liczne grupy młodzieży. 23 maja zorganizowano spotkanie z nauczycielami połączone z przekazaniem dyrektorom szkół publikacji w języku ukraińskim.

Wygłoszono następujące wykłady: Kacper Perkowski, *Ksiądz Wilhelm Kubsz – życie kapelana 1. Armii Wojska Polskiego* (8 sierpnia), dr. hab. Bogdan Musiał, *Geneza II wojny światowej* (1 września), prok. dr Przemysław Piątek, *Praktyczny wymiar represji karnych stanu wojennego wobec strajkujących górników na terenie byłego województwa katowickiego* (13 grudnia).

7 czerwca rozstrzygnięto konkurs „Gra o Górny Śląsk”, 22 czerwca zaś zorganizowano sesję popularno-naukową „Koniec i początek. Lato 1922 roku na Górnym Śląsku” z udziałem historyków IPN oraz Instytutu Śląskiego w Opolu. Odbyła się uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności.

Często współpracowano z OBBH Katowice i AIPN Katowice. We wrześniu odnowiono współpracę z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Katowicach, którego cykliczne spotkania odbywają się w sali konferencyjnej Przystanku. Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie organizował warsztaty i prelekcje dla uczniów szkół średnich, turnieje gier, a także wykłady dla pasjonatów historii. Bezpлатnie wydawano lub udostępniano materiały edukacyjne, publikacje, plakaty i kalendarze, służyło też pomocą merytoryczną.

Zorganizowano warsztaty dla drużyn zakwalifikowanych do udziału w konkursach „Żołnierze w służbie historii” oraz „Policjanci w służbie historii” (18 maja), Noc Muzeów na Przystanku Historia (21 maja), zajęcia dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 9 na temat zadań i roli IPN w edukacji najmłodszych (26 maja), lekcje dla uczniów IV LO im. Henryka Sienkiewicza oraz TEB Edukacja Liceum w Częstochowie „Paradoksy gospodarki PRL” (8 czerwca), konferencję popularno-naukową „Iskra Wolności i inne młodzieżowe organizacje antykomunistyczne po aresztowaniu »Warszycy«” (26 czerwca), „Walczyć, ale czym? Jak Polacy sformowali i uzbroili swoją milionową armię do wojny z Rosją Sowiecką w latach 1919–1921” – spotkanie autorskie z dr. Piotrem Uwijałą, autorem monografii *Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921. Pozyskiwanie i transport zagranicznego materiału wojennego dla Wojska Polskiego w okresie wojny polsko-sowieckiej* (30 czerwca), zajęcia dla podopiecznych Stowarzyszenia Hospicjum Częstochowa „Dar serca” na temat zadań i roli IPN w edukacji najmłodszych połączone z prezentacją materiałów edukacyjnych IPN (10 listopada), szkolenie dla nauczycieli historii z województwa śląskiego „Polskie drogi do niepodległości 1914–1918” (29 listopada). Odbyły się również zajęcia dla uczniów częstochowskich szkół podstawowych: „Z misiem Wojtkiem na szlaku polskich żołnierzy” (14 października), „Polskie symbole narodowe” (27 października) oraz „Niepodległa w Częstochowie” (14 grudnia).

Wygłoszono następujące wykłady z cyklu „II Wojna Światowa w rejonie częstochowskim”: *Niemiecki aparat bezpieczeństwa w Częstochowie 1939–1945. Struktury, ludzie, działania* (12 maja), *Spalona ziemia. Saperzy i pionierzy 7. Dywizji Piechoty jako oddziały zaporowe we wrześniu 1939 roku* (26 maja), *Wakacje na szlakach września 1939 pod Częstochową. Wybrane atrakcje, szlaki turystyczne, zachowane obiekty, pomniki, mogiły i wiele innych* (9 czerwca), *II wojna światowa w regionie częstochowskim: szkice z bojów Krakowskiej Brygady Kawalerii pod Kaletami i Woźnikami we wrześniu 1939 roku* (20 października), *O pamięć i tożsamość. Tajemnice żołnierskich mogił z 1939 r. w Częstochowie, Złotym Potoku i innych wybranych miejscach regionu częstochowskiego* (9 listopada), *Umocnienia pozycji opóźniającej „Częstochowa”. Wprowadzenie do działań 7 Dywizji Piechoty w dniu 2 IX 1939* (24 listopada), *Fakty i mity na temat obrony Częstochowy w 1939 roku. Reduta częstochowska 2 IX 1939* (15 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Katowice.

## KIELCE

W ramach działalności Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” w Kielcach organizowane są prezentacje wystaw, wykłady otwarte, projekcje filmów, konferencje i dyskusje. Na początku roku zaprezentowano wystawy: *Lukasz Ciepliński* (marzec), *Nieobecni – z dziejów społeczności żydowskiej w Sandomierzu* (marzec–kwiecień) z zasobów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu.

Podczas obchodów 80. rocznicy powstania znaku Polski Walczącej zaprezentowano prace wyróżnione w konkursie „Kotwica – symbol Polski Walczącej” zorganizowanym przez REN Delegatury IPN w Kielcach (20 marca). Z okazji Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej w kwietniu eksponowana była wystawa *Na niehumanitarnej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR* przygotowana przez Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach. 25 kwietnia odbyła się promocja książki dr. Karoliny Trzeskowskiej-Kubasik *Zbrodnie niemieckie w Lesie Weleckim koło Buska-Zdroju*. W czerwcu RBH Delegatury IPN

w Kielcach zorganizował V edycję konferencji naukowej poświęconej wsi na Kielecczyźnie – „Wieś kielecka po II wojnie światowej w źródłach kościelnych” – oraz debatę naukową „Pogrom Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. Między portretem społecznym a dynamiką zająć”.

W sierpniu eksponowano wystawę *Zagłada Żydów europejskich*, a na przełomie sierpnia i września wystawę pokonkursową *Nasi tam byli – Westerplatte 1939. Żołnierze 2. Dywizji Piechoty Legionów WP w walkach na Westerplatte* z niemal 30 pracami uczniów świętokrzyskich szkół. Do końca roku przedstawiono wystawy: „*First to fight*”. *Polacy na frontach II wojny światowej*; *Niemieckie obozy zagłady*; *Roman Dmowski*; *Stefan Rowecki „Grot”*. Podczas filmowego „Seansu historycznego” 9 listopada pokazano dokument *Opowieści Rodowiczów po kądzieli i po mieczu*, a 14 grudnia RBH Delegatury IPN w Kielcach zorganizował dyskusję „Czy SB rozpracowała Solidarność?”.

W ramach działalności Przystanku Historia w Kielcach pracownicy REN Delegatury IPN w Kielcach prowadzą podczas roku szkolnego zajęcia (warsztaty, lekcje i wykłady) dla średnio 450–500 osób miesięcznie – dzieci przedszkolnych oraz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Dominuje tematyka dotycząca odzyskania przez Polskę niepodległości, wybuchu II wojny światowej i okupacji (w tym Polaków ratujących Żydów), zbrodni katyńskiej, Żołnierzy Wyklętych, Solidarności i stanu wojennego. Grupy przedszkolne niezmiennie zainteresowane są zajęciami dotyczącymi symboli narodowych oraz zajęciami z cyklu „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”. Odpowiedzialny: REN Delegatury IPN w Kielcach.

## KRAKÓW

W Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie realizowane są działania edukacyjne OBEN oraz popularnonaukowe prowadzone razem z OBBH, OBUWiM, OA i WSdSPiI. Ze względów pandemicznych na początku 2022 r. dominowały działania multimedialne i online. Prezentowane były wystawy: *Ks. Władysław Gurgacz. Kapelan Polski Podziemnej*; *Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*; *Aktion „Reinhardt” 1942–1943*; *Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności* oraz *Londyn żywy*. W sali wykładowej odbywały się nagrania Krakowskiej Łoży Historii Współczesnej, Klubu Historycznego im. gen. Stefana Roweckiego „Grot”, „Archiwalnych Śród”, dyskusji na temat książek historycznych, a ponadto briefing prasowy, wykłady i spotkania dla nauczycieli. Dokonano łącznie ponad 30 nagrań i rejestracji wydarzeń. Zorganizowano 10 warsztatów dla dzieci na podstawie projektu „Historia w kolorach”, szkolenia przygotowujące do debat historycznych i konkursów edukacyjnych IPN oraz kilka warsztatów dla dzieci i młodzieży z cyklu „Najważniejsze wydarzenia i postacie w trakcie II wojny światowej”. Placówka była również bazą organizacyjną gier miejskich przygotowanych przez Oddział IPN Kraków oraz turniejów i debat historycznych. Na antresoli prezentowane są zbiory Muzeum 20. Pułku Piechoty, mundury z okresu II wojny światowej i z czasów walk podziemia niepodległościowego. Eksponowane są również artefakty wydobyte podczas prac poszukiwawczych w Małopolsce. Ekspozycja jest stale uzupełniana. Odpowiedzialne: OBEN Kraków.

## LUBLIN

Przystanek Historia w Tomaszowie Lubelskim przeprowadził 11 maja zajęcia na temat Konstytucji 3 maja dla przedszkolaków z Niepublicznego Przedszkola Językowo-Artystycznego „Król Maciuś Pierwszy” (w Muzeum Regionalnym im. Janusza Petera) oraz dla uczniów klas I–III (w Szkole Podstawowej nr 3 w Tomaszowie Lubelskim – szkoła otrzymała również pakiet gier i materiałów edukacyjnych IPN). 15–16 września odbyły się edukacyjne warsztaty „Wrześniowe drogi”: uczniowie tomaszowskich szkół przemierzali leśne ścieżki i próbowali swoich sił w terenowej grze z udziałem rekonstruktorów ze Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznej „Wrzesień ’39”. Podczas imprezy odbyła się żywa lekcja historii – pokaz sprzętu, wyposażenia i umundurowania WP z 1939 r. – wygłoszono też wykład na temat działań wojennych w okolicach Tomaszowa Lubelskiego we wrześniu 1939 r. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

Przystanek Historia w Chełmie został uroczystie otwarty 29 września 2022 r. na terenie Komendy Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja mobilnego show-



roomu promującego gamingowy projekt edukacyjny IPN „Gra Szyfrów” – innowacyjną grę służącą edukacji historycznej, przybliżającą realia wojny polsko-bolszewickiej oraz pracę i dokonania polskich kryptologów. Poprowadzono również prelekcje o wojnie polsko-bolszewickiej. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

14 lutego w ramach obchodów 80. rocznicy przemianowania ZWZ na AK w Muzeum Fortyfikacji i Broni Arsenał w Zamościu (Przystanek Historia IPN w Zamościu) odbyła się sesja poświęcona temu wydarzeniu. Dr Bartłomiej Szyprowski przedstawił działalność AK na Zamojszczyźnie, Dariusz Górny przybliżył sylwetkę Zygmunta Klukowskiego, a dr Jakub Żygawski zapoznał zgromadzonych ze źródłami do dziejów AK na Zamojszczyźnie ze zbiorów Archiwum Państwowego w Zamościu. Odpowiedzialne: OBEN Lublin.

### OLSZTYN

Promocja czwartego tomu *Warmińsko-mazurskich studiów z historii najnowszej*, serii wydawniczej Delegatury IPN w Olsztynie (12 grudnia). Odpowiedzialne: OBEN Białystok, Delegatura IPN w Olsztynie.

### OPOLE

Przystanek Historia w Brzegu został otwarty 23 listopada 2022 r. w budynku ratusza. Odwiedzający mieli możliwość obejrzenia dwóch wystaw: multimedialnej *20 – 40 – 20* oraz plenerowej *Tu rodziła się „Solidarność”*. 12 i 13 grudnia dzieci przedszkolne uczestniczyły w projekcie edukacyjnym „Historia misia Wojtka”. Odpowiedzialne: OBEN Wrocław, Delegatura IPN w Opolu.

### POZNAŃ

W pierwszych miesiącach roku z powodu pandemii Przystanek Historia w Poznaniu służył jako miejsce nagrań materiałów filmowych i prowadzenia zdalnych lekcji przez pracowników OBEN Poznań. Po powrocie szkół do standardowego trybu pracy w placówce realizowano regularnie zajęcia warsztatowe dla uczniów, szkolenia dla nauczycieli i spotkania ze świadkami historii. W kwietniu prezentowano wystawę *20 – 40 – 20*, co zaowocowało odwiedzinami osób z zewnątrz oraz uczniów. W związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką zaproszono uczniów wraz z nauczycielami na pokaz filmu *Fort. Zapomniana zbrodnia*. Wprowadzenie historyczne wygłosił Witold Sobócki.

W placówce odbywają się cykliczne spotkania „Poniedziałek z filmem” oraz „Spotkania z książką i dokumentem”. 6 czerwca zaprezentowano film dokumentalny Tomasza Wolskiego *1970* wyprodukowany w koprodukcji z IPN. Emisja została poprzedzona wprowadzeniem historycznym prof. dr hab. Doroty Skotarczak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, która zajmuje się m.in. historią wizualną oraz filmem i literaturą jako źródłem historycznym. 5 lipca wyemitowano nagraną w placówce rozmowę Olgi Wiechnik i Anny Chmielewskiej-Metki *Zofia Sokolnicka: nauczycielka, mistrzyni szyfrów i poselka* (IPNtv) – o bohaterce tajnego nauczania języka polskiego i historii w Poznaniu pod zaborem pruskim. 10 października odbyła się prezentacja dokumentu interaktywnego *Dzieci maharadży. Fajna fajna w Indiach* przygotowanego przez Fundację Nil Desperandum, autorem wprowadzenia historycznego był Piotr Krzyżański. 14 listopada pokazano fabularyzowany dokument *Zacheusz* adresowany do uczniów szkół poznańskich, z wprowadzeniem historycznym dr. hab. Sebastiana Piątkowskiego. Odpowiedzialne: OBEN Poznań.

Przystanek Historia w Zielonej Górze został otwarty 18 września 2022 r. w tamtejszej Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Cypriana Norwida. 28 września odbyło się tam spotkanie „Rodzinne pamiętki po Kresach. O świadomości kresowej mieszkańców województwa lubuskiego”; gościem był pomysłodawca Archiwum Kresowego Bogusław Mykietów, który opowiadał o gromadzeniu i udostępnianiu materiałów. Przeprowadzono dyskusję na temat świadomości kresowej mieszkańców województwa lubuskiego, otwarto też wystawę współautorstwa Bogusława Mykietowa. Odpowiedzialne: OBEN Poznań, Punkt Zamiejscowy Zielona Góra.

## RADOM

27 września w Przystanku Historia w Izbie Pamięci ks. Romana Kotlarza w Trablicach-Pelagowie przeprowadzono warsztaty i konkurs dla młodzieży o II wojnie światowej; najlepsi uczestnicy zostali nagrodzeni. 11 listopada zorganizowano prezentację patriotyczną dla uczestników Biegu Niepodległości w gminie Kowala; wręczono im pakiet gier i materiałów edukacyjnych IPN. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, REH Delegatury IPN w Radomiu.

8 października w Leśnym Przystanku Historia IPN w Puszczy Kozienickiej zorganizowano Noc Wyklętych: warsztaty historyczne oraz biegi. Uczestnicy zapoznali się z gramami planszowymi IPN oraz materiałami edukacyjnymi dotyczącymi historii Polski. Odpowiedzialne: OBEN Lublin, REH Delegatury IPN w Radomiu.

## WARSZAWA

Przystanek Historia Muzeum Dulag 121 w Pruszkowie zorganizował pokaz filmu *Pilecki* i prelekcję dr. Dariusza Gałaszewskiego (4 czerwca). Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

W związku z dużym zainteresowaniem historią Żołnierzy Wyklętych Przystanek Historia w Grodzisku Mazowieckim proponuje zajęcia „Uczniowie wyklęci” poświęcone młodzieżowej konspiracji antykomunistycznej w latach 1944–1955. Zorganizowano warsztaty edukacyjne dla młodzieży licealnej w Bibliotece Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim (23 lutego). Odpowiedzialne: OBEN Warszawa.

## SZCZECIN

W ramach projektu „Teddy – żołnierz – bohater – mistrz” – kierowanego głównie do funkcjonariuszy służb mundurowych, mającego na celu przybliżenie postaci legendarnego polskiego żołnierza, więźnia KL Auschwitz oraz boksera Tadeusza Pietrzykowskiego – Przystanek Historia w Szczecinie zorganizował we współpracy z BPH dwa spotkania z Eleonorą Szafran, córką Tadeusza Pietrzykowskiego: 8 sierpnia w Klubie 12. Dywizji Zmechanizowanej w Szczecinie (odbył się tu także pokaz filmu *Mistrz* w reż. Macieja Barczewskiego, koncert rapera Tadeusza „Tadka” Polkowskiego, popularyzatora historii Polski, a w sali sportowej na terenie jednostki zorganizowano trening bokserski dla kilkudziesięciu żołnierzy 12. Brygady Zmechanizowanej) oraz 9 sierpnia w Ośrodku Rehabilitacyjno-Readaptacyjnym dla Młodzieży w Rudkach koło Wałcza. Przystanek zorganizował ponadto dyskusje: „Las śmierci nad Obrą. Akcion »T4«” (3 lutego), „Dzieci z Isfahanu” (17 lutego) oraz „Cyganie/Romowie 1945–1989. Nie takie zwykłe życie w PRL” (14 kwietnia). Odpowiedzialne: OBEN Szczecin.

## WROCLAW

Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” we Wrocławiu im. Kornela Morawieckiego działa od lipca 2022 r. przy Oddziale IPN Wrocław. 13 września został założony jego fanpage, który ma na celu zainteresowanie odwiedzających bogatą ofertą IPN, promowanie działań, informowanie o bieżących i planowanych wydarzeniach. 14 listopada Przystanek Historia otrzymał imię Kornela Morawieckiego, twórcy Solidarności Walczącej, a w wolnej Polsce Marszałka Seniora Sejmu VIII kadencji. W roku sprawozdawczym odbyły się m.in.:

- wykłady: *Noblesse oblige. Życie i działalność Karoliny Lanckorońskiej 1898–2002*; *Stan wojenny w Polsce*; *Sport i sportowcy w KL Auschwitz*; *Danuta Siedzikówna „Inka” – żołnierz wyklęty*;
- projekty edukacyjne: „Historia misia Wojtka” (cykl spektakli dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym opowiadający historię misia Wojtka), „Drużyna Inki” (lekcje o Danucie Siedzikównie „Ince” połączone z nauką pierwszej pomocy przedmedycznej dla uczniów szkół średnich), „Szybocowa ’87” (zajęcia dla uczniów szkół średnich o drukarni Solidarności Walczącej połączone z możliwością skorzystania z aplikacji VR), Inka Cup Wrocław 2022 (I edycja Międzyszkolnych Mistrzostw Piłki Siatkowej Dziewcząt; konkurs na retrospektywny wizerunek Danuty Siedzikówny „Inki”); adopcja niedźwiedzicy brunatnej Przemisi i działania edukacyjne, m.in. lekcja dla dzieci szkoły podstawowej o losach misia Wojtka wraz z wykładem o zagrożonych gatunkach zwierząt);

- spotkania: „Jak zachęcić do nauki historii” (spotkanie dla nauczycieli, studentów historii, przedstawicieli wojska i służby więziennej z dolnośląskim kuratorem oświaty Romanem Kowalczykiem), przedstawienie przedszkolaków dla działaczy Solidarności Walczącej z okazji Święta Niepodległości, spotkanie młodzieży ze świadkami historii – twórcami Radia „Solidarność Walcząca”, przedpremierowy pokaz filmu Alicji Grzymalskiej o Radiu „Solidarność Walcząca”;
- koncerty: *W drodze...* w Operze Wrocławskiej z okazji nadania Przystankowi Historia imienia Kornela Morawieckiego; *13 grudnia roku pamiętnego...* w auli Politechniki Wrocławskiej, na którym wystąpił dolnośląski kurator oświaty Roman Kowalczyk;
- konkursy plastyczne: dla dzieci przedszkolnych dotyczący misia Wojtka oraz zatytułowany „Przyśięgam być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej... 80. rocznica przemianowania ZWZ na AK”.





### 3. Badania naukowe

Biuro Badań Historycznych (BBH) powstało w 2016 r. dzięki nowelizacji ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej. Jego podstawowym zadaniem jest prowadzenie szeroko rozumianej działalności naukowej. W skład Centrali BBH wchodzi następujące wydziały: Wydział Historii Polski do 1945 r., Wydział Historii Polski w latach 1945–1990 oraz – do 7 listopada 2022 r. – Wydział Koordynacji Prac Badawczych, Ekspertyz i Analiz. W miastach będących siedzibami oddziałów IPN funkcjonują oddziałowe biura badań historycznych (OBBH). Zakres chronologiczny i rzeczowy badań naukowych obejmuje porozbiorową i najnowszą historię Polski, w tym historię polskiej emigracji i polskiego dziedzictwa kulturowego na Wschodzie w latach 1917–1990.

#### 3.1. Projekty badawcze

Ze względu na istnienie ogólnopolskiej struktury organizacyjnej IPN może prowadzić badania o charakterze przekrojowym, porównawczym, a także realizować projekty dokumentacyjne. W tym celu powołano do życia konkretne projekty badawcze, sformalizowane obecnie w postaci Centralnych Projektów Badawczych (CPB), a w przypadku zagadnień o charakterze regionalnym, lokalnym – Oddziałowych Projektów Badawczych (OPB). Na podstawie zarządzenia prezesa IPN z 10 lutego 2022 r. wprowadzono zmiany w dotychczasowych projektach BBH, w związku z czym obecnie prowadzonych jest dwanaście Centralnych Projektów Badawczych: „Uchodźstwo, emigracja niepodległościowa 1939–1990”, „Polacy w Rosji i Związku Sowieckim oraz w województwach wschodnich II RP (Kresy utracone)”, „Ruch komunistyczny i aparat władzy 1917–1990”, „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989/90”, „Podziemie niepodległościowe 1944–1956 i ofiary represji zamordowane za działalność na rzecz niepodległego państwa polskiego”, „Solidarność i opór społeczny 1956–1989”, „Transformacja ustrojowa PRL”, „II wojna światowa i okupacje ziem polskich 1939–1944/45”, „Dzieje Żydów w Polsce i stosunki polsko-żydowskie w latach 1917–1990”, „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989”, „Twórcy, dziennikarze i naukowcy wobec władz komunistycznych” oraz „Ludowe Wojsko Polskie jako element aparatu represji”.

##### 3.1.1. Centralne Projekty Badawcze

###### 3.1.1.1. Uchodźstwo, emigracja niepodległościowa 1939–1990

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Uchodźstwo, emigracja niepodległościowa 1939–1990” jest dr hab. Krzysztof Kaczmarski (współpraca dr hab. Mirosław Supruniuk). W projekcie uczestniczy 28 naukowców, w tym 14 spoza IPN. Zasadniczym celem CBP jest prowadzenie badań nad dziedzictwem uchodźstwa i emigracji niepodległościowej w latach 1939–1990. Obszar badań obejmuje zarówno dzieje polityczne polskiego uchodźstwa i historię myśli politycznej, jak i życie kulturalne i naukowe oraz szeroko pojętą migracyjną codzienność.

W okresie sprawozdawczym ukończono prace nad trzema publikacjami zwartymi: *Polska pod reżimem komunistycznym. Rok 1945. Anatomia okupacji kraju w raportach cywilnych i wojskowych insty-*

tucji Rządu RP na wychodźstwie, red. Wojciech Jerzy Muszyński, Jolanta Mysiakowska-Muszyńska; Paweł Chojnacki, *Gmina. Życie powszednie na południu Polskiego Londynu od lat pięćdziesiątych po osiemdziesiąte XX wieku. (Dzieje Gminy Polskiej Londyn-Południe)*; *Znani – nieznan. Polska emigracja niepodległościowa 1939–1990*, red. Jerzy Autuchiewicz, Bożena Koszel-Pleskaczuk. Ponadto opublikowano dziesięć artykułów naukowych oraz ukończono prace nad pięcioma artykułami naukowymi i popularnonaukowymi.

W ramach projektu oraz obchodów Roku Józefa Mackiewicza ustanowionego przez Sejm RP w dniach 31 marca – 1 kwietnia we współpracy z Kancelarią Sejmu RP zorganizowano międzynarodową konferencję „Jedynie prawda jest ciekawa». Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin”. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa poświęcona wybitnemu pisarzowi. 15 października we współpracy z Konsulatem Generalnym RP w Monachium odbyła się debata historyczna poświęcona Józefowi Mackiewiczowi, podczas której pracownicy IPN dyskutowali o jego życiu i twórczości. Przygotowano również prezentację wspomnień Marii Mireckiej *Przed wszystkim Polska. Zapiski amerykańskie z lat 1952–2010*, oprac. i red. Krzysztof Kaczmarski, Rafał Sierchuła.

W okresie sprawozdawczym prowadzono prace badawcze nad historią polskich wydawnictw emigracyjnych w Wielkiej Brytanii (Małgorzata Choma-Jusińska), emigracyjnymi dziejami Stronnictwa Narodowego (Krzysztof Kaczmarski) oraz środowiska Organizacji Polskiej (Robert Witalec), historią Polskiego Narodowego Komitetu Demokratycznego (Rafał Sierchuła), ucieczkami żołnierzy AK z Polski po II wojnie światowej (Marek Jedynak), *Atlasem emigracji niepodległościowej 1939–1990*, t. 1 (Małgorzata Ptasńska, Rafał Habielski, Janusz Wróbel) i *Atlasem dziejów harcerstwa na obczyźnie* (Marek Wierzbicki, Patryk Pleskot).

### 3.1.1.2. Polacy w Rosji i Związku Sowieckim oraz w województwach wschodnich II RP (Kresy utracone)

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Polacy w Rosji i Związku Sowieckim oraz w województwach wschodnich II RP (Kresy utracone)” jest dr hab. Jan Szumski. W projekcie uczestniczy 19 badaczy, w tym 12 spoza IPN. Głównym celem CBP jest zbadanie roli, jaką odgrywali Polacy w życiu politycznym, społecznym, naukowym i gospodarczym w Rosji, a później ZSRS w okresie od rozbiorów I Rzeczypospolitej do rozpadu Związku Sowieckiego. 10 lutego 2022 r. na podstawie zarządzenia prezesa IPN ramy tematyczne projektu zostały rozszerzone o nowy obszar badawczy – Kresy Wschodnie, co znalazło swoje odzwierciedlenie w tytule projektu.

W okresie sprawozdawczym ukazały się trzy publikacje: Anatol Wiałiki, *Dzierżyńszczyzna 1932–1937. Rejon skazany na likwidację*, red. Jan Szumski; Adam Rafał Kaczyński, *Sowietyzacja Wołynia 1944–1956*; monografia zbiorowa *General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut. Ponadto ukończono prace nad dwiema publikacjami: *Ocaleni z ludobójstwa. Wspomnienia Polaków z Wołynia*, oprac. Joanna Karbarz-Wilińska, Bartosz Januszewski, oraz tomem studiów *Operacja polska NKWD*, red. Paweł Libera i Maciej Wyrwa, a także trzema artykułami naukowymi oraz popularnonaukowymi.

Zorganizowano trzy konferencje naukowe: „Z piekła ku wolności». Losy ludności cywilnej ewakuowanej z armią gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego w 1942 r.” (6–7 października, Łódź), podczas której 17 prelegentów z różnych dziedzin i ośrodków naukowych zaprezentowało najnowsze wyniki badań dotyczące losów żołnierzy oraz ludności cywilnej (na przykładach indywidualnych i zbiorowych) w latach II wojny światowej oraz po jej zakończeniu; konferencję „Sowieckie i komunistyczne represje wobec oficerów i współpracowników wywiadu i kontrwywiadu podziemia niepodległościowego” (24–25 listopada, Emów); międzynarodową interdyscyplinarną konferencję naukową „Józef Mackiewicz – odczytania współczesne. W 120. rocznicę urodzin” (17 listopada, Wrocław). Odbyły się również dwie dyskusje o wydanej w ramach CPB książce *Sowietyzacja Wołynia 1944–1956* (16 września, Warszawa; 19 września, Gdańsk).

Prowadzono prace nad trzema publikacjami pokonferencyjnymi: *Pobieditieli i pobiedzionnyje. Uzniki sowieckich łagieriej (1939–1956)* (Zwycięzcy i zwyciężeni. Więźniowie obozów sowieckich 1939–1956), cz. 1, red. Dariusz Rogut; *Niemieckie i sowieckie ustawodawstwo wobec Polaków i obywateli polskich 1939–1945*, red. Sebastian Pilarski, Dariusz Rogut; *Zwycięzcy i zwyciężeni – więźniowie obozów sowieckich*, cz. 2, red. Dariusz Rogut, oraz biografią językową gen. Władysława Andersa autorstwa Małgorzaty Misiak. Marcin Kruszyński kontynuował pracę nad publikacją *Spoleczeństwo Rosji bolszewickiej i ZSRS w obiektywie pracowników polskich polskiej placówki dyplomatycznej w Moskwie (1921–1939)*.

Uczestnicy projektu prowadzili także dalsze badania dotyczące żołnierzy Wojska Polskiego w niewoli sowieckiej w latach 1939–1941 ze szczególnym uwzględnieniem ocalałych od zagłady katyńskiej oraz nad dziejami 6. Lwowskiej Brygady Piechoty, w której służyli głównie żołnierze z Kresów Wschodnich. Trwały również prace naukowe nad tematyką ostatniej deportacji Polaków w latach 1951–1952 oraz nad podprojektem dotyczącym krytycznej edycji sprawozdań wojewodów z województw wschodnich II RP na temat życia społeczno-politycznego, z zakresu bezpieczeństwa publicznego oraz działalności polskich organizacji społecznych.

### 3.1.1.3. Ruch komunistyczny i aparat władzy 1917–1990

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Ruch komunistyczny i aparat władzy 1917–1990” jest dr hab. Adam Dziuba (współpraca dr Bogusław Tracz). W projekcie uczestniczy 34 naukowców, w tym pięciu spoza IPN. Zasadniczym celem CPB jest pogłębienie badań nad ruchem komunistycznym w Polsce, jego założeniami, strukturami, kadrami oraz ideologią, a także jego relacjami z władzami II RP oraz charakterem powiązań z organami administracji państwowej i specjalnej oraz organizacjami społecznymi w PRL.

W okresie sprawozdawczym ukazały się cztery publikacje zwarte: Sebastian Drabik, *Krakowska organizacja PZPR 1948–1990. Struktury, członkowie, działalność; Osłabić tendencje emigracyjne. Komitet Wojewódzki PZPR w Katowicach wobec wyjazdów do RFN w latach 1970–1978. Wybór źródeł*, oprac. Bogusław Tracz; Kamil Dworaczek, *Katastrofa czarnobylska i jej konsekwencje w Polsce* oraz tom zbiorowy *W województwie i w „terenie”. Działalność Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na szczeblu lokalnym*, red. Adam Dziuba, Bogusław Tracz. Opublikowano ponad czterdzieści artykułów naukowych i popularnonaukowych.

Uczestnicy projektu ukończyli także prace nad sześcioma publikacjami zwartymi: Adam Dziuba, *Nowa linia na czasy po odwilży (1957–1961)*, t. 3 – monografia z cyklu *Czas przełomu. Destalinizacja, rok 1956 i koniec odwilży w województwie stalinogrodzkim/katowickim (1953–1961)*; Tomasz Kurpierz, *Stalinizm i początek odwilży (1953–1955)*, t. 1 – monografia z cyklu *Czas przełomu. Destalinizacja, rok 1956 i koniec odwilży w województwie stalinogrodzkim/katowickim (1953–1961)*; Piotr Hac, *Rzeczywistość równoległa. Plany dotyczące wprowadzenia w Polsce w latach 1987–1989 stanu wyjątkowego na tle rozmów rządzących z opozycją* – monografia; Mateusz Sokulski, *Polska w polityce Jugosławii 1968–1981* – monografia; *Eastern Europe and the Far East during the Cold War: International, Economic, Security and Humanitarian Aspects*, red. Przemysław Gasztold, Marek Hańderek, Sylwia Szyć – zbiór referatów wygłoszonych podczas międzynarodowej konferencji naukowej „Eastern European Communist Countries towards the Far East during the Cold War” w 2019 r. w Krakowie; *Kryzys w partii – partia w kryzysie. Ostatnia dekada PZPR* – tom zbiorowy, red. Michał Siedziako, Tomasz Kozłowski. Zamknięto prace nad 35 artykułami naukowymi i popularnonaukowymi.

W ramach CPB zorganizowano konferencję: „»Bóg, Honor, Ojczyzna«? Imponderabilia w wojsku, aparacie bezpieczeństwa i służbach specjalnych” (8–10 czerwca, Częstochowa). Jej celem było zaprezentowanie szczegółowych badań nad postrzeganiem ojczyzny, patriotyzmu, suwerenności państwa, wiary w Boga, tradycji, honoru, etosu i zasad etyki przez żołnierzy oraz funkcjonariuszy służb mundurowych i specjalnych od 1918 r. do czasów współczesnych (położono tu nacisk na porównanie trzech okresów: II RP, Polski „ludowej” oraz III RP).

Ponadto w okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad szesnastoma monografiami: *Propaganda komunistyczna i jej zwalczanie w łódzkim garnizonie w okresie międzywojennym* (Artur Kuprianis); *Środowisko tygodnika „Kuźnica” w Łodzi w latach 1945–1949* (Artur Kuprianis); *Komunistyczna Partia Niemiec na Śląsku w latach 1919–1933* (Kamil Frączkiewicz); *General Wojciech Jaruzelski – biografia polityczna* (Piotr Gontarczyk); *Województwo pomorskie w 1945 r.* (Remigiusz Ławniczak); *KW PZPR w Lublinie w latach 1956–1975* (Konrad Majchrzyk); *PZPR na Białostocczyźnie 1956–1975* (Marcin Markiewicz); *Bestiariusz komunistów. Mitologizacja wroga w propagandzie politycznej Polski w okresie stalinizmu* (Rafał Opulski); *Obraz ziemiaństwa polskiego w propagandzie komunistycznej lat 1944–1956* (Tomasz Osiński); *Proces pokazowy kierownictwa Państwowych Nieruchomości Ziemijskich w 1951 r.* (Tomasz Osiński); *Leon Chajm – biografia* (Robert Piwko); *Jerzy Putrament. Biografia polityczna i literacka* (Konrad Rokicki); *Trudne rozliczenia z przeszłością 1944–1989* (Elżbieta Romanowska); *1956. Kryzys systemu władzy i przebudzenie społeczeństwa* (Paweł Sasanka); *Relacje PRL–ZSRS na przełomie lat 80. i 90. XX w.* (Mateusz Sokulski); *Falszywie odrodzona. Polska Partia Socjalistyczna w komunistycznym obozie władzy 1943–1948* (Rober Spałek).

Piotr Cichoracki, Kamil Frączkiewicz oraz Magdalena Gibiec kontynuowali prace nad publikacją źródłową *Sprawozdanie Wydziału Bezpieczeństwa MSW z ruchu komunistycznego i anarchistycznego (1 września 1930 – 31 grudnia 1932)*, natomiast Marcin Markiewicz – nad tomem zbiorowym *Pierwsi sekretarze KW PPR/PZPR w Białymstoku 1944–1975*.

### 3.1.1.4. Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989/90

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989/90” jest dr hab. Filip Musiał. W projekcie uczestniczy 18 badaczy, a jego celem jest wypełnienie luk badawczych w badaniach nad Ministerstwem Bezpieczeństwa Publicznego, co pozwoli na przygotowanie syntezy historii MBP w latach 1945–1954, a także poszerzenie stanu badań dotyczących komunistycznego aparatu represji po 1956 r. Prace prowadzone są w ramach czterech nurtów badawczych: struktur UB/SB na poziomie centralnym, wojewódzkim i powiatowym; metod, form i środków pracy operacyjnej UB/SB; prozopografii; komparatystyki ze służbami innych państw totalitarnych. Poza czterema głównymi nurtami trwają także badania nad sądownictwem powszechnym w Polsce „ludowej” oraz wydawany jest rocznik „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”.

W okresie sprawozdawczym opublikowano: *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 3, red. Witold Bagieński, Magdalena Dźwigał oraz książkę *Obserwacja w służbie SB. Studia i szkice*, red. Monika Komaniecka-Łyp.

Ukończono prace nad dwudziestym numerem rocznika naukowego IPN „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”. Pracę nad monografią autorską *UB w Krośnie w latach 1944–1956*, obejmującą opis struktur, działalności oraz obsady kierowniczej urzędu zakończył Paweł Fornal.

W ramach projektu przygotowywana jest monografia *PUBP/PUdsBP w lokalnym aparacie władzy na przykładzie powiatu miechowskiego 1944–1956* na podstawie przewodu doktorskiego Elżbiety Pietrzyk-Dąbrowskiej.

Zorganizowano dwie konferencje naukowe. 26–27 maja w Krakowie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „W sieci zależności. Relacje Urzędu/Służby Bezpieczeństwa z innymi instytucjami Polski »ludowej« i tajnymi służbami państw bloku sowieckiego”. Naukowcy z całej Polski zaprezentowali niezbadane dotychczas zagadnienia relacji policji politycznej z innymi instytucjami państwa komunistycznego – partią, administracją komunistyczną, sowieckimi służbami, w tym także służbami tzw. demoludów, „ludowym” wojskiem, prokuraturą, sądami cywilnymi i wojskowymi oraz aparatem wyznaniowym. 6–7 października w Cold War Museum Langelands Fort (Dania) odbyła się międzynarodowa konferencja „Need to Know XI: Defence Intelligence in the Cold War and Beyond” – opisana szerzej w rozdziale *Inne działania międzynarodowe*.



### 3.1.1.5. Podziemie niepodległościowe 1944–1956 i ofiary represji zamordowane za działalność na rzecz niepodległego państwa polskiego

Koordinatorem Centralnego Projektu Badawczego „Podziemie niepodległościowe 1944–1956 i ofiary represji zamordowane za działalność na rzecz niepodległego państwa polskiego” jest dr Tomasz Łabuszewski. W projekcie uczestniczy 17 badaczy, w tym trzech spoza IPN. Głównym celem CPB jest opracowanie serii publikacji poświęconych polskiemu antykomunistycznemu podziemiu niepodległościowemu, m.in. monografii Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, monografii poświęconych koncepcjom walki zbrojnej polskiego antykomunistycznego podziemia niepodległościowego, działalności propagandowej/informacyjnej oraz patologiom w szeregach polskiego antykomunistycznego podziemia niepodległościowego. Ponadto przedmiotem projektu jest sformułowanie postulatu badawczego dotyczącego zliczenia żołnierzy polskiego antykomunistycznego podziemia niepodległościowego.

W okresie sprawozdawczym ukończono prace nad dwiema publikacjami zwartymi: *Z bronią w rękę. Koncepcje walk zbrojnych polskiego antykomunistycznego podziemia niepodległościowego*, red. Kazimierz Krajewski, Tomasz Łabuszewski, oraz monografią Piotra Niwińskiego *Legalizacja Okręgu Wileńskiego AK*. Ponadto sfinalizowano prace nad imiennym katalogiem żołnierzy podziemia antykomunistycznego.

Uczestnicy projektu prowadzili także prace nad siódmym tomem *Słownika biograficznego. Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944–1956*, red. Kazimierz Krajewski.

### 3.1.1.6. „Solidarność” i opór społeczny 1956–1989

Koordinatorem Centralnego Projektu Badawczego „„Solidarność» i opór społeczny 1956–1989” jest dr hab. Cecylia Kuta. W projekcie uczestniczy 29 badaczy. Celem CBP są prace nad *Encyklopedią Solidarności* oraz portalem encysol.pl, a także umiędzynarodowienie badań, studia porównawcze i komparatystyczne, przygotowanie publikacji monograficznych oraz przyczynkarskich dotyczących opozycji i oporu społecznego.

W okresie sprawozdawczym ukazała się monografia autorstwa Marty Marcinkiewicz *Poddeptana godność. Pobór do wojska jako ukryta forma internowania 1982–1983* oraz 56 artykułów naukowych i popularnonaukowych. Ponadto opublikowano dodatek prasowy do „Gazety Wrocławskiej” *Solidarność żyje! Manifestacje i walki uliczne we Wrocławiu i byłym województwie legnickim w drugą rocznicę Porozumienia Gdańskiego* oraz dodatek prasowy do „Gazety Polskiej Codziennie” *Nierozliczone zbrodnie z okazji 41. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego*. Ukazał się także artykuł *Ośrodek Odosobnienia w Nowym Łupkowie*, przygotowany na potrzeby folderu okolicznościowego z okazji uroczystości odsłonięcia obelisku z tablicą upamiętniającą działaczy opozycji internowanych w 1982 r.

Uczestnicy projektu ukończyli prace i przekazali do recenzji piąty tom *Encyklopedii Solidarności*, red. Jan Olaszek, Piotr Abryszeński, Marcin Dąbrowski, Przemysław Zwiernik. Sfinalizowano także prace nad monografią *Organizacja Zakładowa NSZZ Solidarność Politechniki Białostockiej* autorstwa Bożeny Koszel-Pleskaczuk; publikacją pokonferencyjną *Rok 1989 w Małopolsce*, red. Cecylia Kuta i Rafał Opulski; albumem *Niezależni w Hucie Warszawa 1980–1989* przygotowanym przez Tadeusza Ruzikowskiego oraz piętnastoma artykułami naukowymi i popularnonaukowymi.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano prace nad portalem internetowym encyklopedii „Solidarności” encysol.pl oraz prowadzono prace nad następującymi publikacjami zwartymi: *NSZZ „Solidarność” Regionu Południowo-Wschodniego i inne ugrupowania antykomunistyczne w województwie przemyskim w latach 1977–1990* (Artur Brożyniak); *Rok 1956 w województwie rzeszowskim* (Marcin Bukala); *Postawy społeczeństwa w okresie rządów Władysława Gomułki* (Jacek Wołoszyn); *Niezależne Zrzeszenie Studentów w Białymstoku* (Marek Kozak); *Strajki grudniowe 1981 r. w województwie katowickim. Studia i materiały* (red. Tomasz Kurpierz, Jarosław Neja); *Internowani w województwie katowickim (1981–1982)* (red. Tomasz Kurpierz, Jarosław Neja); *Kroniki z protestu głodowego w Krakowie-Bieżanowie w 1985 roku* (Monika Litwińska); *Rok 1956 w województwie stalinogrodzkim/katowickim*

(Jarosław Neja); *Porozumienia 1980 r. w województwie katowickim* (Jarosław Neja); *Opozycja i opór społeczny w województwie katowickim w latach 1976–1980* (Jarosław Neja); „*Solidarność*”, *opozycja i opór w regionie świętokrzyskim 1980–1989* (Marzena Grosicka, Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki); *W cieniu Warszawy. Struktury terenowe NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze 1980–1981* (Tadeusz Ruzikowski); *NSZZ „Solidarność” w województwie jeleniogórskim 1980–1989* (Łukasz Sołtysiak); *Opozycja polityczna w PRL 1971–1980* (Grzegorz Waligóra); *Szaleńcy niepodległości. Konfederacja Polski Niepodległej w latach 1979–1990* (Grzegorz Wołk); *NSZZ „Solidarność” Regionu Toruńskiego* (Przemysław Wójtowicz); *Marian Jurczyk i Andrzej Milczanowski: biografie (nie)równoległe* (Michał Siedziako), a także nad monografią i wyborem źródeł poświęconych działalności Grupy Roboczej Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” oraz Porozumienia na rzecz Przeprowadzenia Demokratycznych Wyborów w NSZZ „Solidarność” (Sebastian Pilarski), syntezą dotyczącą NSZZ „Solidarność” 1980–1990 (Włodzimierz Suleja), historią podziemnej „Solidarności” Huty Warszawa 1981–1989 (Tadeusz Ruzikowski), a także nad tematem wymiaru sprawiedliwości na Białostocczyźnie wobec opozycji solidarnościowej (Bożena Koszel-Pleskaczuk).

### 3.1.1.7. Transformacja ustrojowa PRL

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Transformacja ustrojowa PRL” jest dr hab. Daniel Wicenty. W projekcie uczestniczy trzech badaczy. Cele CPB są realizowane na trzech płaszczyznach. W okresie sprawozdawczym ukończono prace nad publikacją *Transformacja ustrojowa w Polsce. Nowe perspektywy*, red. Daniel Wicenty, Michał Przeperski. W zakresie badań nad syntetycznym ujęciem historii politycznej i gospodarczej Polski na tle rywalizacji Związku Sowieckiego oraz Stanów Zjednoczonych w ostatnich latach zimnej wojny (1980–1989) Tomasz Kozłowski pracuje nad monografią *Historia końca zimnej wojny i transformacji gospodarczej*. Ponadto Krzysztof Brzechczyn prowadzi prace nad wydawnictwem źródłowym dotyczącym tematyki okrągłego stołu (lub okresu 1988–1991) w publicystyce opozycji radykalnej, monografią dotyczącą sporów ideowo-politycznych w latach 1988–1991/1993 oraz cyklem artykułów o teoretycznych i metodologicznych aspektach transformacji ustrojowej i jej badaniu.

W okresie sprawozdawczym uczestnicy projektu przygotowali do „Gazety Polskiej Codziennie” dodatek historyczny, wydany 3–5 czerwca 2022 r., poświęcony wyborom czerwcowym w 1989 r. i zmianie ustrojowej.

### 3.1.1.8. II wojna światowa i okupacje ziem polskich 1939–1944/45

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „II wojna światowa i okupacja ziem polskich 1939–1944/45” jest dr Konrad Graczyk. W projekcie uczestniczy 31 naukowców. Celem CPB jest prowadzenie badań nad II wojną światową oraz okupacją niemiecką i sowiecką ziem polskich, opracowywanie monografii, edycji źródełowych dotyczących m.in. polityki okupanta niemieckiego i sowieckiego, Intelligenzaktion, zbrodni pomorskiej i losu Polek w okupowanym Krakowie.

W okresie sprawozdawczym opublikowano monografię autorstwa Izabeli Mazanowskiej *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreussen* oraz broszurę *Obóz przesiedleńczy w Smukale (1941–1943)* przygotowaną przez Mateusza Maleszkę. Ponadto ukończono prace nad 35 artykułami naukowymi i popularnonaukowymi oraz następującymi publikacjami zwartymi: *Zbrodnie Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińskiej Powstańczej Armii na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej (1939–1945) w dokumentach. Studia i materiały*, red. Tomasz Bereza; *Polska pod okupacją 1939–1945*, t. 4, red. Marcin Przegiętka.

Zorganizowano pięć spotkań promujących książkę *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreussen*. Uczestnicy projektu brali również udział w licznych dyskusjach naukowych. W związku z rocznicą wybuchu II wojny światowej przygotowano dodatek prasowy do „Gazety Polskiej Codziennie” (1 września 2022 r.), w którym znalazły się teksty uczestników projektu.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano prace nad następującymi publikacjami zwartymi: *Atlas Powstania Warszawskiego* (red. Jacek Sawicki); *Terror okupacyjny na obszarze Kreishauptmannschaft Jaroslau 1939–1944* (Tomasz Bereza, Piotr Chmielowiec); *Wspólnota narodowa (Volksgemeinschaft) w III Rzeszy w latach 1933–1939. Teoria i praktyka*, t. 1–2 (Wojciech Wichert); *Praca przymusowa podczas II wojny światowej, jej pamięć i konsekwencje* (red. Wojciech Wichert, Tomasz Ślepowroński); *Wkład Polskiej Partii Socjalistycznej „Wolność – Równość – Niepodległość” w kształtowanie i funkcjonowanie Polskiego Państwa Podziemnego* (Maciej Żuczkowski); *Atak III Rzeszy Niemieckiej na ZSRS w czerwcu 1941 r. i jego reperkusje dla sprawy polskiej* (Maciej Żuczkowski); *Obóz przesiedleńczy w Smukale (1941–1943) – wersja książkowa* (Mateusz Maleszka); *„Barka”. Okręg Łódź Armii Krajowej* (Tomasz Toborek); *Zbrodnia pomorska 1939. Początek ludobójstwa Niemiec w okupowanej Polsce* (Tomasz Ceran); wydanie krytyczne *Dziennika Hansa Franka* (Paweł Kosiński); *Biografia F.W. Krügera* (Marcin Przegiętka); *Terror i niemiecki aparat terroru w powiecie okupacyjnym Krakau-Land* (Marcin Chorążki); *Polki w okupowanym Krakowie 1939–1945* (Anna Czocher); *Polska i jej armia w przededniu wojny w świetle raportów oficerów francuskiej misji wojskowej i francuskich attaché wojskowych w Warszawie* (Andrzej Olejniczak); *Czas bestii. Terror w okupowanej Polsce 1939–1945* (Adam Pleśkaczyński); *Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945*, t. 3–5 (red. Waldemar Grabowski); leksykon *Bohaterowie pogranicza II RP na zachodnim odcinku granicy polsko-niemieckiej* (Ksawery Jasiak); *Polityka władz nazistowskich wobec prowincji opolskiej w latach 1933–1939* (Miroslaw Węcki); *Zbrodnie wojenne Wehrmachtu na żołnierzach Wojska Polskiego we wrześniu – październiku 1939 r.* (Tomasz Sudoł); *Zbrodnia pomorska 1939 roku. Dokumentacja terroru niemieckiego*, t. 1–2 (red. Tomasz Ceran, Izabela Mazanowska, Monika Tomkiewicz); *Kreishauptmannschaft Radom 1939–1945. Niemieckie działania eksterminacyjne na terenie obecnych powiatów białobrzeskiego, kozienickiego, puławskiego, radomskiego, szydlowieckiego i zwolenńskiego* (Sebastian Piątkowski); *Intelligenzaktion w prowincji śląskiej 1940 r.* (Grzegorz Bębniak); *Z archiwum Hansa-Albrechta Herznera* (Grzegorz Bębniak); *Początki ruchu oporu na Górnym Śląsku* (Grzegorz Bębniak); *Mikołów podczas II wojny światowej. Casus górnośląskiego miasta* (Grzegorz Bębniak), a także nad albumem poświęconym Juliuszowi Burschemu (1862–1942), wieloletniemu zwierzchnikowi Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Polsce (oprac. Renata Lesiakowska) oraz monografią dotyczącą obrazu Polski, Polaków, Niemców żyjących na ziemiach polskich (spolonizowanych i nie) w prasie niemieckiej (Renata Lesiakowska).

### 3.1.1.9. Dzieje Żydów w Polsce i stosunki polsko-żydowskie w latach 1917–1990

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Dzieje Żydów w Polsce i stosunki polsko-żydowskie w latach 1917–1990” jest dr Tomasz Domański. W projekcie uczestniczy 20 badaczy, w tym dwóch spoza IPN. Cele CPB koncentrują się wokół trzech obszarów. Po pierwsze – prowadzone są badania z zakresu strat osobowych poniesionych przez Polaków oraz obywateli polskich za pomoc Żydom w okresie II wojny światowej. Po drugie – badana jest skala i zakres pomocy świadczonej Żydom przez Polaków i obywateli pod okupacją niemiecką dla całego obszaru ziem polskich. W tym celu w ramach CPB utworzona została seria wydawnicza „Pomoc Żydom na Ziemiach Polskich podczas Okupacji Niemieckiej”. Po trzecie – rozwój szerokich badań z obszaru Jewish Studies. Ten zakres zadań realizowany jest dwutorowo. W pierwszej kolejności historycy z IPN oraz naukowcy zewnętrzni publikują cząstkowe wyniki swoich badań na łamach czasopisma projektowego (rocznika) „Polish-Jewish Studies”. Celem czasopisma jest konsolidacja badaczy zajmujących się wspomnianą tematyką w taki sposób, aby powstał przede wszystkim możliwie najpełniejszy obraz relacji polsko-żydowskich w warunkach wytworzonych przez Niemców i Sowieców w okresie okupacji i przez władze komunistyczne po II wojnie światowej oraz historii Żydów w Polsce (myśl polityczna, społeczna), a zwłaszcza Holokaustu dokonanego przez władze niemieckie na okupowanych ziemiach polskich. Jednocześnie obszar Jewish Studies oraz relacji między obydwoma narodami w XX w. eksplorowany jest przez badania indywidualne uczestników CPB.

W okresie sprawozdawczym w ramach serii wydawniczej „Pomoc Żydom na Ziemiach Polskich podczas Okupacji Niemieckiej” opublikowano książki: *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach*

polских pod okupacją niemiecką – przegląd piśmiennictwa, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek; Aleksandra Namysło, *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej*. Ponadto wydano drugi numer czasopisma naukowego „Polish-Jewish Studies”, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek; opublikowano opracowanie wieloautorskie: *Persecution for Providing Help to Jews in Occupied Polish Territories during World War II*, vol. 1, red. Martyna Grądzka-Rejak, Aleksandra Namysło; dwadzieścia artykułów naukowych i dwadzieścia artykułów popularnonaukowych oraz dodatek edukacyjny do gazety „Echo Dnia”, przygotowany przez Tomasza Domańskiego, *Niemiecka „Aktion Reinhardt” w regionie kieleckim*, który ukazał się 6 października.

Uczestnicy projektu ukończyli prace nad trzecim numerem czasopisma naukowego „Polish-Jewish Studies”, trzema publikacjami naukowymi zwartymi: *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 6: *Białostoczczyzna, Nowogródzczyzna, Polesie, Wileńszczyzna* (wybór i oprac. Sebastian Piątkowski); *Dokumenty i relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945 i Polakom przez Żydów w latach 1946–1949. Wybór dokumentów z Centralnego Komitetu Żydów w Polsce. Wydział Opieki Społecznej* (wybór i oprac. Elżbieta Rączy); monografia *Jedwabne i wokół Jedwabnego. Nowe ustalenia i reinterpretacja* (Paweł Kornacki); dwiema książkami popularnonaukowymi: *Sprawiedliwi i ratownicy w dystrykcie lubelskim* (Rafał Drabik, Alicja Gontarek); *Zagłada ludności żydowskiej regionu radomskiego 1939–1945* (Sebastian Piątkowski) oraz trzynastoma artykułami naukowymi i czterema artykułami popularnonaukowymi. Ponadto przygotowano siedemnaście not o osobach represjonowanych za pomoc Żydom do słownika biograficznego *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, t. 2, opracowywanego pod nadzorem merytorycznym Aleksandry Namysło i Martyny Grądzkiej-Rejak. W ramach obchodów 79. rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim współorganizowano wystawę w Koninie „Bojownicy i bojowniczkę z Poznania i Wielkopolski w żydowskim ruchu oporu”.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano prace nad następującymi publikacjami zwartymi: *Aktion „Reinhardt” w dystrykcie krakowskim – wybór źródeł* (red. Martyna Grądzka-Rejak, Roman Gieroń); *Procesy b. policjantów granatowych i kryminalnych z b. dystryktu radomskiego w latach 1945–1956* (Tomasz Domański); *Opór Żydów przeciwko Niemcom w czasie II wojny światowej* (red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek); *Położenie ludności żydowskiej w tzw. Ostoberschlesien w okresie II wojny światowej* (Aleksandra Namysło); *Fakty represji za pomoc Żydom w okresie II wojny światowej*, t. 2 (red. Aleksandra Namysło, Martyna Grądzka-Rejak); *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 7 (Sebastian Piątkowski); *Pogrom Żydów w Kielcach 1946* (Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki); *Dzieje dziennika Adama Czerniakowa* (Marcin Urynowicz); *Relacje polsko-żydowskie w Kreis Sokolow-Wengrow* (Damian Sitkiewicz); *Stefan Sendlak – zarys biografii* (Janusz Kłapeć) oraz monografiemi o pomocy Żydom w województwach: stanisławowskim, tarnopolskim, pomorskim, krakowskim, lwowskim, lubelskim, warszawskim, kieleckim, wileńskim, białostockim, łódzkim i nowogrodzkim.

### 3.1.1.10. Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989” jest dr hab. Rafał Łatka. W projekcie uczestniczy 37 badaczy, w tym 22 spoza IPN. Zasadniczym celem projektu jest dalszy rozwój badań nad historią Kościoła katolickiego i innych związków wyznaniowych w Polsce w latach 1944–1989. Z wielu powodów największy nacisk położony został na badania nad Kościołem katolickim. W zasadniczej mierze wynika to z faktu, iż siła i struktury wspomnianego Kościoła były nieporównywalne z innymi związkami wyznaniowymi. W 2022 r. kontynuowano działania w ramach rozpoczętych w 2017 r. trzech ścieżek badawczych, ukierunkowanych na działania dotychczas niepodejmowane lub podejmowane w niewystarczający sposób: „Biskupi w realiach komunistycznego państwa”, „Kościół katolicki w do-

kumentach”, „Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie”. W ramach pierwszej ze wspomnianych ścieżek prowadzone są badania dotyczące hierarchii Kościoła katolickiego w Polsce. Druga z serii badawczych ukierunkowana jest na wydawanie ważnych źródeł proveniencji zarówno kościelnej, jak i państwowej. Najważniejszym elementem tego projektu jest publikacja dziennika *Pro memoria* kard. Stefana Wyszyńskiego. W ramach ścieżki badawczej „Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie” przygotowywane są: monografia struktur centralnych UdsW, edycja najważniejszych dokumentów wytworzonych przez struktury centralne UdsW, monografie i edycje źródłowe poświęcone działalności wojewódzkich urzędów ds. wyznań (m.in. w Łodzi, we Wrocławiu, w Opolu, Poznaniu i Białymstoku).

W okresie sprawozdawczym ukazało się siedem publikacji zwartych: *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”*, t. 2, red. Rafał Łatka; *Nadzieje i rozczarowania. Środowiska katolików świeckich w Polsce (1944/1945–1956)*, red. Michał Siedziako, Tomasz Sikorski; Marek Mutor, *Droga do Wrocławia. Życie i działalność ks. Bolesława Kominka w latach 1903–1956*; Tomasz Resler, *Wydział do spraw Wyznań Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu w latach 1950–1973. Studium historycznoprawne*; Mirosław Szumiło, *Tajni księża. Historia nielegalnego pobytu słowackich werbistów w Polsce w latach 1957–1964*; Urszula Kozłowska, Tomasz Sikorski, *Andrzej Niesiołowski (1899–1945). Z dziejów nurtu chrześcijańsko-społecznego w polskiej socjologii*; Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*.

Uczestnicy projektu ukończyli prace nad trzema monografiami: Bogusław Wójcik, „*Być pomocnikiem Partii*”. *Towarzystwo Krzewienia Kultury Świeckiej w służbie PZPR i ideologii marksistowsko-leninowskiej (1969–1990)*; Tomasz Sikorski, *Wartości i rozdroża. Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych oraz środowiska z nim związane (1967–1989)*, t. 1–2; Ariel Orzełek, *Czerwoni katolicy. Polityczne i ideowe drogi Jana Frankowskiego (1912–1976) i Konstantego Łubieńskiego (1910–1977) na tle działalności ich ugrupowań*. Ponadto sfinalizowano prace nad pięcioma tomami dziennika prymasa Stefana Wyszyńskiego *Pro memoria* – t. 11: 1963, oprac. Albert Warso; t. 18: 1971, oprac. Monika Wiśniewska; t. 14: 1967, oprac. Michał Sołomieniuk, Rafał Kościański; t. 21: 1974, oprac. Ewa Czackowska; t. 17: 1970, oprac. Wojciech Kucharski – oraz popularną biografią prymasa Wyszyńskiego – Rafał Łatka, Beata Mackiewicz, Dominik Zamiatąła, *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia* – w wersji hiszpańskiej i słowackiej.

Uczestnicy projektu doprowadzili do końca prace nad pięcioma pozycjami zbiorowymi, z których cztery to publikacje pokonferencyjne: *Prymas Stefan Wyszyński i Episkopat Polski*, red. Rafał Łatka, Dominik Zamiatąła; „...są w Łodzi serca gorące...”. *W setną rocznicę powstania Diecezji (Archidiecezji) Łódzkiej*, red. Waldemar Gliński, Ewelina Ślązak; *Urząd do spraw Wyznań: struktury, działalność, ludzie*, t. 3: *Struktury administracji wyznaniowej i pierwsze lata działalności Urzędu ds. Wyznań w Polsce „ludowej” 1950–1975*, red. Rafał Łatka; *Urząd do spraw Wyznań: struktury, działalność, ludzie*, t. 4: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności w latach 1975–1990*, red. Rafał Łatka. Piąta praca to *Arcybiskup Jerzy Stroba (1909–1999)*, red. Konrad Białecki.

Zorganizowano dwie ogólnopolskie konferencje naukowe: „Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989), cz. III” (5–6 maja, Warszawa); „Urząd ds. Wyznań: kadry” (5–7 września, Wólka Magierowa).

W okresie sprawozdawczym uczestnicy projektu prowadzili także prace nad następującymi publikacjami zwartymi: dwoma kolejnymi tomami dziennika prymasa Stefana Wyszyńskiego – *Pro memoria*, t. 13: 1966 (oprac. Rafał Łatka, Paweł Skibiński), t. 12: 1964 (oprac. Łucja Marek); publikacją źródłową *Józef Keller, ksiądz, profesor, donosiciel, apostata, marksistowski religioznawca – przypadek tajnego współpracownika „Piotrowski”/„Ostrożny”* (oprac. Rafał Łatka, Patryk Pleskot); publikacją źródłową – Antoni Baraniak, *Diariusz czynności prymasa Polski arcybiskupa Stefana Wyszyńskiego 23 lutego 1949 r. – 31 grudnia 1951 r.* (oprac. Rafał Łatka, Jarosław Wąsowicz); edycją źródłową *Spór o przejście podziemne w Częstochowie 1979–1981. Wybór dokumentów* (wybór i oprac. Justyna Durke); edycją źródłową *Kardynał Bolesław Kominek w rzeczywistości społeczno-politycznej Polski „ludowej”* (oprac. Rafał Łatka, Wojciech Kucharski, Dominik Zamiatąła); nową biografią bp. Czesława Kaczmar-

ka *Niezlomny z Kielc. Biskup Czesław Kaczmarek w starciu z systemem komunistycznym (1945–1963)* (Ryszard Gryz); albumem biograficznym *Biskup Adolf Piotr Szelązek (1863–1950)* (red. Józef Marecki, Leszek Zygnier); publikacją pokonferencyjną *I pielgrzymka Jana Pawła II do Polski* (red. Konrad Białecki, Łucja Marek); pracą zbiorową *Urząd do spraw Wyznań: struktury, działalność, ludzie*, t. 5: *Kadry* (red. Rafał Łatka); zbiorem studiów *Księża dla władzy groźni*, t. 3 (red. Rafał Łatka); publikacją *Sobór oczami komunistów*, t. 2: *Sobór Watykański II w świetle dokumentów UdsW i PZPR* (oprac. Dariusz Misiejuk, Wojciech Kucharski) oraz dwudziestoma monografiami: *Relacje rządców diecezji warmińskiej z władzami komunistycznymi Polski (1945–1989)* (Krzysztof Kierski); *Wydział do spraw Wyznań Prezydium Rady Narodowej miasta Wrocławia w latach 1957–1975. Studium historycznoprawne* (Tomasz Resler); *Zrzeszenie Katolików „Caritas” w rzeczywistości społeczno-politycznej PRL* (Dominik Zamiatąła); *Boży wojownik. Życie i działalność ks. Franciszka Musiela (1915–1992), biskupa pomocniczego diecezji częstochowskiej* (Paweł Kostrzewski); *Państwowy aparat wyznaniowy w Łodzi i województwie łódzkim w latach 1945–1975* (Ewelina Ślązak); *Wydział do spraw Wyznań w Krakowie* (Łucja Marek); *Dominikański konwent św. Józefa na Służewie (1945–1958)* (Bartłomiej Noszczak); *Jan Paweł II w Szczecinie* (Zbigniew Stanuch, Grzegorz Wejman); *Łowca ludzkich serc. O. Honoriusz Stanisław Kowalczyk OP (1935–1983)* (Leszek Zygnier); *Urząd ds. Wyznań – struktury centralne* (Konrad Białecki, Bartłomiej Noszczak, Dominik Zamiatąła); *Historia Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny w Wielkim Klinczu niedaleko Kościerzyny od przybycia w 1937 r. do 1989 r.* (Leszek Molendowski); *Szczeciński Klub Katolików: korzenie i działalność w latach 1980–1989* (Michał Siedziako); *Arcybiskupi i biskupi poznańscy w rzeczywistości politycznej PRL* (Elżbieta Wojcieszek); *Organizacja Urzędu do spraw Wyznań i wybrane aspekty jego działalności w latach 1950–1989* (Marek Strzała, Michał Ożóg, Katarzyna Krzysztofek); *Wydział ds. Wyznań w Gdańsku* (Dominik Gucewicz); *Wydział ds. Wyznań w Białymstoku* (Krzysztof Sychowicz); *Wydziały do spraw Wyznań w Polsce południowo-wschodniej w latach 1950–1989* (Bogusław Wójcik); *Kościół Ewangelicko-Reformowany w Polsce w latach 1945–1989* (Konrad Białecki); *Polityka władz wobec Kościołów nierymskokatolickich i związków wyznaniowych w Wielkopolsce w latach 1945–1989* (Mateusz Szłapka); *Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej w latach 1945–1989. Organizacja, duszpasterstwo, relacje z władzami PRL i Episkopatem Polski* (Zbigniew Stanuch).

### 3.1.1.11. Twórcy, dziennikarze i naukowcy wobec władz komunistycznych

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „Twórcy, dziennikarze i naukowcy wobec władz komunistycznych” jest dr hab. Sebastian Ligarski. W projekcie uczestniczy 11 badaczy, w tym trzech spoza IPN. Główne cele projektu obejmują prowadzenie polityki wydawniczej opierającej się na monografiach i studiach, przygotowywanie konferencji naukowych oraz próby poszerzenia współpracy międzynarodowej dotyczącej tematyki projektu.

W okresie sprawozdawczym opublikowano osiem artykułów naukowych oraz osiem popularnonaukowych. Ukończono prace nad publikacją pokonferencyjną *Prawnik poznański. Stanisław Hejrowski (1900–1969)* (red. Piotr Grzelczak) oraz dwoma artykułami naukowymi i dwoma popularnonaukowymi.

Ponadto w okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad pięcioma monografiami: *Osobny. Biografia Romana Zimanda* (Jan Ołaszek); *Rodowody społeczne i postawy polityczne inteligencji w woj. białostockim (1944–1956)* (Jerzy Autuchiewicz); *Wojskowa Agencja Fotograficzna* (Paweł Miedziński); *Nauki historyczne w Polsce 1944–1970*, wyd. 2 (Tadeusz Rutkowski); *Kadra i studenci Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku w politycznych, kulturowych i demograficznych realiach północno-wschodniej Polski (1968–1997)* – dysertacja doktorska Pawła Niziołka. Cecylia Kuta kontynuowała prace nad publikacją popularnonaukową o postawach pisarzy w PRL, Mikołaj Wolski prowadził prace nad biografią i twórczością Leopolda Tyrmanda. Nad publikacjami źródłowymi pracowali: Tadeusz Rutkowski, *Czarna księga reakcji polskiej (1946–1948)* oraz Andrzej Boboli, *Publiczne funkcje filmu w latach 1960–1970*. W ramach projektu pracownicy przygotowywali materiały do publikacji zbiorowej pod redakcją Eweliny Kristanowej *Polityka a media w Polsce (XIX–XXI w.)*.

### 3.1.1.12. „Ludowe” Wojsko Polskie jako element aparatu represji

Koordynatorem Centralnego Projektu Badawczego „»Ludowe« Wojsko Polskie jako element aparatu represji” jest dr hab. Sławomir Cenckiewicz. W projekcie uczestniczy 12 badaczy, w tym dziewięciu spoza IPN. Główne cele projektu obejmują opracowanie zbiorowej syntetycznej monografii Ludowego Wojska Polskiego w latach 1943–1990.

W okresie sprawozdawczym ukazało się trzynaście artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz cztery biogramy opublikowane w *Polskim słowniku biograficznym*.

Ponadto ukończono prace nad monografią wieloautorską *Alianse z wyboru i przymusu. Polskie sojusze militarne w XX i XXI wieku. Studia przypadków* (red. Daniel Koreś, Jacek Jędrysiak); monografią autorstwa Daniela Koresia *W cieniu wyroku na miasto. Pułkownik dypl. Józef Szostak „Filip” (1897–1984). Biografia szefa Oddziału III i szefa operacji KG AK*; edycją źródeł *Front Wschodni 8 X 1918 – 31 XII 1919. Dokumenty operacyjne, t. 2: 6 II 1919 – 9 V 1919*, cz. 1 i 2 (red. Daniel Koreś, Grzegorz Nowik) oraz książką *Polska Armia Czerwona* Pawła Piotrowskiego. Uczestnicy projektu ukończyli prace nad trzynastoma artykułami naukowymi i popularnonaukowymi oraz dwoma biogramami do *Polskiego słownika biograficznego*.

19 maja w ramach CPB zorganizowano panel dyskusyjny „Ludowe Wojsko Polskie w operacji berlińskiej 1945 r.”. Uczestnicy projektu brali także udział w licznych konferencjach, sesjach naukowych i panelach dyskusyjnych.

W okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad następującymi publikacjami zwartymi: syntezą dziejów LWP; monografią *Wojskowa Służba Wewnętrzna w latach 1957–1968* (Bartosz Kapuściak); publikacją pokonferencyjną *Imponderabilia w wojsku, aparacie bezpieczeństwa i służbach specjalnych* (red. Bartosz Kapuściak); edycją wspomnień Jacka Ostrowskiego „*Artyleryjski niewypał*” z czasów służby w LWP w latach 1980–1981 (oprac. Jacek Jędrysiak); „*Intelligence work cannot wait*”. *Wywiad wojskowy PRL w Stanach Zjednoczonych we wspomnieniach płk. Pawła Monata* (oprac. Bartosz Kapuściak); *Normatywy wywiadu wojskowego* (oprac. Bartosz Kapuściak) oraz tomem poświęconym kompaniom polowym w czerwcu 1976 r. (Jacek Jędrysiak, Paweł Piotrowski).

Na uwagę zasługuje współpraca naukowa uczestników projektu z Zentrum für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr oraz płk. w st. spoczynku Friedrichem Jeschonkiem w ramach projektu „Bundeswehr und Nationale Volksarmee in den 1980er Jahren im Vergleich”.

### 3.1.2. Oddziałowe Projekty Badawcze

Projekty badawcze o charakterze regionalnym są realizowane przez poszczególne OBBH. Ich zakres merytoryczny koncentruje się najczęściej na wydzielonym terytorium, a ich celem jest m.in. realizacja postulatów i potrzeb różnych środowisk lokalnych, zaangażowanych w pielęgnowanie historii danego obszaru. Projekty te stanowią również ważną płaszczyznę współpracy IPN z miejscowymi regionalistami i badaczami historii najnowszej.

OBBH Białystok kontynuowało projekt regionalny „Pierwsi sekretarze KW PZPR w Białymstoku”, który zostanie włączony do Centralnego Projektu Badawczego „Ruch komunistyczny i aparat władzy 1917–1990”.

OBBH Gdańsk powołało do życia nowy projekt badawczy „Ludzie władzy w PRL – Pomorze”. Jego przedmiotem są studia nad regionalnymi elitami władzy komunistycznej, w tym analizy biograficzne, leksykograficzne i prozopograficzne oraz analizy poświęcone strukturom instytucjonalnym, normatywnym oraz mechanizmom decyzyjnym.

OBBH Katowice kontynuowało oddziałowy projekt „Powstania śląskie 1919–1921”, którego koordynatorem jest dr Mirosław Węcki. W okresie sprawozdawczym ukazały się trzy publikacje: *Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych*, wybór, wstęp i oprac. Grzegorz Bębnik, Michał Mączka, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki; Wojciech Korfanty, „*Górny Śląsk to wielka rzecz*”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929)*, wybór i oprac. Sebastian Rosen-

baum, Mirosław Węcki; *Rok 1920 na Górnym Śląsku. Alianci – kampania plebiscytowa – powstanie*, red. Zbigniew Gołasz i Sebastian Rosenbaum, a także dodatek prasowy *Do Polski! 1922 – Przyłączenie części Górnego Śląska do II Rzeczypospolitej*, opublikowany 13 czerwca w osiemnastu tytułach prasowych wchodzących w skład grupy medialnej Polska Press Grupa. Ponadto uczestnicy projektu we współpracy z „Gościem Niedzielnym” oraz Instytutem Śląskim w Opolu przygotowali dodatek prasowy do tygodnika „Gość Niedzielny” *Powrót. 100-lecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski*, który ukazał się 19 czerwca. W ramach OPB zorganizowano sesję popularnonaukową „Koniec i początek. Lato 1922 roku na Górnym Śląsku” (22 czerwca, Katowice) oraz promocję dwóch publikacji: *Rok 1919 na Górnym Śląsku. Czas eskalacji konfliktów* oraz *Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych*, a także panel dyskusyjny, któremu towarzyszyła promocja książki „*Górny Śląsk to wielka rzecz*”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929)*. Prowadzono także prace badawcze nad wydarzeniami 1921 r. na Górnym Śląsku, przygotowując do wydania dwie publikacje: *Plebiscyt górnośląski z 1921 roku – sto lat później. Akt samostanowienia czy geopolityczna rozgrywka?*, oprac. Sebastian Rosenbaum; *Rok 1921 na Górnym Śląsku*, red. Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, oraz kontynuowano prace nad drugim tomem wystąpień Wojciecha Korfanteo na forum Sejmu Śląskiego (kadencje w latach 1930–1935).

OBBH Kraków kontynuowało prace nad projektem „Władza i społeczeństwo w Małopolsce i na Ziemi Świętokrzyskiej 1945–1989/1990”, którego koordynatorem jest dr Michał Wenklar. W okresie sprawozdawczym ukazała się monografia Marzeny Grosickiej „*Nasza broń to karta wyborcza*”. *Polskie Stronnictwo Ludowe w województwie kieleckim w latach 1945–1949*, a także trzy artykuły naukowe i popularnonaukowe oraz broszura edukacyjna *Małopolscy bohaterowie „Solidarności”*, red. Filip Musiał, Michał Wenklar, stanowiąca zbiór dwunastu biogramów działaczy małopolskiej „Solidarności”, które prezentowane były co miesiąc na łamach „Gazety Krakowskiej”. Ponadto uczestnicy projektu prowadzili prace badawcze w związku z edycją *Moich wspomnień* Władysława Zwiejskiego (wstęp i oprac. Marzena Grosicka) oraz nad publikacją o charakterze albumowo-popularyzatorskim *Ośrodek Duszpasterski Mistrzejowice* (oprac. Łucja Marek i Wojciech Paduchowski).

OBBH Lublin kontynuowało prace nad projektem „Dzieje Lubelszczyzny 1918–1980”, którego koordynatorem jest dr Tomasz Osiński. W okresie sprawozdawczym ukończono prace nad publikacjami: *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne*, red. Marcin Kruszyński, Tomasz Osiński, Robert Litwiński, Waldemar Kozyra, Dariusz Magier; *Dzieje Lubelszczyzny 1956–1970. Aspekty polityczne*, red. Tomasz Osiński, Mariusz Mazur, oraz kontynuowano prace nad publikacjami: *Dzieje Lubelszczyzny 1956–1970. Aspekty społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne*, red. Tomasz Osiński, Mariusz Mazur; *Dzieje Lubelszczyzny 1971–1980. Aspekty społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne*, red. Małgorzata Choma-Jusińska, Mariusz Mazur oraz *Dzieje Lubelszczyzny 1971–1980. Aspekty polityczne*, red. Małgorzata Choma-Jusińska, Mariusz Mazur.

Ponadto powołano nowy regionalny projekt badawczy „Dokumenty zbrodni wołyńskiej” – koordynator dr Edward Gigilewicz, w ramach którego w okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad t. 1 edycji źródłowej *Dokumenty zbrodni wołyńskiej*.

OBBH Łódź kontynuowało prace nad projektem „Łódź i region łódzki na tle historii Polski 1914/18–1989”, którego koordynatorem jest dr Tomasz Toborek. W okresie sprawozdawczym zorganizowano trzy panele dyskusyjne: „Jak żołnierze Armii Krajowej stali się »Żołnierzami Wyklętymi«” (4 marca, Łódź), „Amnestia 1947 w Łódzkiem – wybrane aspekty” (25 kwietnia, Łódź), „Tragiczny Wrzesień 1939” (15 września, Łódź). Ponadto zostały przygotowane i opublikowane dwa dodatki prasowe do „Dziennika Łódzkiego”: *Z miłości do Polski. 80. rocznica przekształcenia struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego SZP-ZWZ-AK* oraz *Warszyc. Legendarny dowódca Konspiracyjnego Wojska Polskiego*. Witold Jarno i Artur Kuprianis kontynuowali pracę nad monografią *4 Pułk Artylerii Ciężkiej w latach 1921–1939*.

OBBH Poznań kontynuowało realizację pięciu projektów regionalnych. W ramach pierwszego – „Wielkopolska w latach 1945–1989”, którego koordynatorem jest dr hab. Konrad Białecki – opublikowano w okresie sprawozdawczym 21 artykułów naukowych i popularnonaukowych, przygotowano



dodatek do dziennika „Głos Wielkopolski” 23 sierpnia. *Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych*, red. Konrad Białecki, opublikowany 23 sierpnia. We współpracy z Wydziałem Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza zorganizowano konferencję naukową „Harcerstwo w Wielkopolsce w czasach PRL” (24–25 listopada, Poznań). Drugi projekt – „Żydzi w Wielkopolsce w XX w.” – koordynuje Szymon Pietrzykowski. W okresie sprawozdawczym opublikowano liczne teksty na profilu facebookowym kwartalnika społeczno-kulturalnego „Miasteczko Poznań” oraz dwa artykuły popularnonaukowe. Ponadto przygotowano i wygłoszono prelekcje oraz wykład online. Trzeci projekt – „Metodologiczne i teoretyczne problemy badania najnowszej historii Polski” – koordynuje prof. dr hab. Krzysztof Brzechczyn. W okresie sprawozdawczym opublikowano pięć artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz prowadzono prace badawcze nad problemem winy w refleksji filozoficznej i historiograficznej w kontekście przygotowań do dyskusji nad książką Karla Jaspersa *Problem winy*. Czwarty projekt – „Wielkopolska w okresie II wojny światowej” – koordynuje dr Adam Pleskaczyński. W okresie sprawozdawczym opublikowano artykuł naukowy, zamieszczono także 1 sierpnia na stronach internetowych IPN bazę danych „Wielkopole w Powstaniu Warszawskim”, której celem jest przybliżenie postaci Wielkopolan – uczestników Powstania Warszawskiego. Baza zawiera 841 rekordów. Koordynatorem piątego projektu – „Wielkopolska w okresie XX-lecia międzywojennego” – jest dr Piotr Grzelczak. W okresie sprawozdawczym opublikowano siedem artykułów naukowych i popularnonaukowych. Ponadto Paweł Kochański ukończył prace nad albumem *17 Pułk Ułanów Wielkopolskich*, składającym się z ponad tysiąca fotografii, dokumentującym dzieje legendarnej jednostki, niezwykle zasłużonej zarówno w walkach o odzyskanie przez Polskę niepodległości, jak i w wojnie obronnej 1939 r. Na łamach „Gazety Obywatelskiej” 4–11 listopada opublikowano wywiad z Marcinem Jurkiem na temat monografii *W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej (Gdzie w Polsce leżała Wanda? Wywiad z dr. Marcinem Jurkiem)*. Uczestnicy projektu współorganizowali 27 października w Poznaniu z uczestnikami CPB „Twórcy, dziennikarze i naukowcy wobec władz komunistycznych” wydarzenie „Poeta niezłomny – Konrad Doberschuetz (1921–2000). Spuścizna i pamięć”. Po uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej Konrada Doberschuetza odbyło się spotkanie poświęcone poecie, połączone z prezentacją filmu dokumentalnego o Doberschuetzu *Zakazana poezja w reżyserii Zbysława Kaczmarka*. Prowadzono także prace nad monografią *Pamięć powstania wielkopolskiego* autorstwa Piotra Grzelczaka.

OBBH Rzeszów kontynuowało prace nad projektem „Osobowy wykaz ofiar konfliktu polsko-ukraińskiego w latach 1939–1948”, którego koordynatorem jest dr Tomasz Bereza. W okresie sprawozdawczym opublikowano dwa artykuły popularnonaukowe i ukończono prace nad artykułem naukowym. Ponadto Tomasz Bereza prowadził prace nad monografią dotyczącą konfliktu polsko-ukraińskiego na terenie powiatu jarosławskiego w latach 1939–1947.

OBBH Szczecin kontynuowało prace nad dwoma projektami regionalnymi. Pierwszy – „Świat wobec Szczecina” – koordynuje dr hab. Sebastian Ligarski. W okresie sprawozdawczym ukazały się dwie publikacje: Paweł Jaworski, *W cieniu żelaznej kurtyny. Szwecja wobec Szczecina 1945–1989*; Filip Gańczak, *Gryf, młot i cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990*. Ponadto Jakub Tyszkiewicz prowadził prace nad publikacją *USA wobec Szczecina*, a Jacek Tebinka i Ryszard Techman – nad książką *Wielka Brytania wobec Szczecina*. Drugi projekt regionalny – „Raporty polskie Stasi 1981–1989” – koordynuje dr hab. Tytus Jaskułowski. W okresie sprawozdawczym Tytus Jaskułowski prowadził prace nad publikacją *Raporty polskie Stasi 1981–1989*, t. 3: 23 VII – 31 XII 1983.

OBBH Warszawa kontynuowało prace nad trzema regionalnymi projektami. Pierwszy – „Warszawa nie?pokonana” – koordynuje dr Tomasz Łabuszewski. W okresie sprawozdawczym opublikowano cztery monografie: Elżbieta Kowalczyk, *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)*; Bartłomiej Noszczak, *Ze wsi do miasta. Polskie Stronnictwo Ludowe w Warszawie 1945–1947–1949*; Patryk Pleskot, *Twarze Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie*; Patryk Pleskot, *Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie*; tom studiów *Warszawiacy przeciw bolszewikom*, red. Michał Zarychta, a także artykuł naukowy. Ukończono prace nad publikacją *Obwód VI Praga Okręgu Warszawa AK w powstaniu warszawskim – wybór dokumentów*, wstęp i oprac. Radosław Stróżyk.

Ponadto Konrad Rokicki pracował nad monografią *Ekspansja symboliki komunistycznej w powojennej Warszawie*, wraz z Elżbietą Kowalczyk był też redaktorem naukowym tomu artykułów *1920 – wojna światów. Europa wobec wojny polsko-bolszewickiej*. Prace nad publikacją *Przedsiębiorstwo MBP* rozpoczął Patryk Pleskot. Dodatkowo realizowano badania naukowe dotyczące następującej tematyki: warszawscy komuniści w czasie II wojny światowej, historia ekshumacji w Warszawie w latach 1945–1947 oraz GL WRN (OW PPS) w Warszawie w latach 1939–1945. Drugi projekt – „Mazowsze i Podlasie w ogniu 1944–1956” – koordynuje dr Tomasz Łabuszewski. W okresie sprawozdawczym Tomasz Łabuszewski kontynuował przygotowywanie edycji źródłowej *Trzy komendy Okręgu Warszawskiego NZW* oraz monografii *Konspiracja antykomunistyczna na terenie b. Obszaru Warszawskiego AK*. Damian Sitkiewicz prowadził badania potrzebne do edycji dokumentów Obwodu Węgrów Armii Krajowej (1939–1944). Trzeci projekt – „Dopalenie Kresów” – koordynuje również dr Tomasz Łabuszewski. W ramach projektu Grzegorz Rąkowski ukończył przygotowywanie publikacji *Kresowe rezydencje. Zamki, pałace i dwory na dawnych ziemiach wschodnich II RP*, t. 3: *Województwo białostockie (część wschodnia), województwo poleskie*. Tomasz Łabuszewski kontynuował prace nad monografią *Zapomniane ziemie. Inspektorat Grodzieński AK-AKO-WiN*.

OBbH Wrocław kontynuowało prace nad projektem regionalnym „Polska i Europa Środkowo-Wschodnia w XX wieku”, którego koordynatorem jest dr Dariusz Dąbrowski. W okresie sprawozdawczym zorganizowano trzy spotkania seminaryjne z cyklu seminariów „Polska i Europa Środkowo-Wschodnia w XX wieku”: Krzysztof Nowak, *Stosunki rumuńsko-sowieckie w opiniach dyplomacji PRL (1956–1989)*, 10 listopada (wykład prelegenta połączony z dyskusją); Mateusz Sokulski, *Jugosłowiańska opozycja antysystemowa wobec wydarzeń w Polsce 1968–1989*, 9 grudnia (wykład prelegenta połączony z prezentacją i dyskusją); Dušan Segeš, *Wspólne wizje przyszłości? Polskie, czeskie i słowackie emigracyjne koncepcje ładu środkowoeuropejskiego od II wojny światowej do lat 50. XX wieku*, 20 grudnia.

### 3.2. Badania nad terrorem okupacyjnym

Głównym celem Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 jest przeanalizowanie i opisanie terroru oraz represji stosowanych przez niemiecką i sowiecką administrację cywilną i wojskową podczas II wojny światowej na terenach II RP. W roku sprawozdawczym kontynuowano prace nad monografiami autorskimi ukazującymi sytuację okupowanego społeczeństwa w poszczególnych powiatach Generalnego Gubernatorstwa, na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy oraz na Kresach Wschodnich (powiat wejherowski, buski, biłgorajski oraz województwo nowogródzkie). W publikacjach przedstawione zostaną struktury aparatu represji, omówiony będzie charakter ich działań (egzekucje, aresztowania, osadzenia w obozach koncentracyjnych i łagrach, wywózki na roboty przymusowe, wysiedlenia i przesiedlenia, konfiskaty, rabunki mienia itp.) wraz z imienną listą ofiar oraz zbrodniarzy. W ramach prac zespołu w roku sprawozdawczym opublikowano książki: Karolina Trzeskowska-Kubasik, *Zbrodnie niemieckie w Lesie Weleckim koło Buska-Zdroju*, monografia; Maria Zima-Marjańska, *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu*; Konrad Graczyk, *Sprawa Ignacego Kaczmarka. Studium przypadku niemieckiego zabójstwa sądowego z 1944 r. oraz rozliczeń z okupacją niemiecką*. Tematyka terroru okupacyjnego, popełnionych zbrodni oraz ich sprawców przedstawiona została również w publikacjach: *Nazwać zbrodnie po imieniu. Ustalenia Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie zbrodni z okresu II wojny światowej*, t. 1, red. Sylwia Karowicz-Bienias, Rafał Leśkiewicz, Andrzej Pozorski; Monika Tomkiewicz, *Zbrodnia ponarska 1941–1944*, monografia (wyd. 2, uzupełnione i poprawione). Ponadto ukończono prace nad listą ofiar zamordowanych mieszkańców powiatu buskiego zawierającą 12 438 nazwisk, której opublikowanie planowane jest w 2023 r. w książce Karoliny Trzeskowskiej-Kubasik *Ofiary terroru i działań wojennych z terenu Kreishauptmannschaft Busko w latach 1939–1945*. Zakończone zostały także prace nad publikacją Karoliny Trzeskowskiej-Kubasik *Terror okupacyjny na terenie Kreishauptmannschaft Busko* oraz anglojęzyczną wersją monografii Moniki Tomkiewicz *Zbrodnia ponarska 1941–1944*.

W roku sprawozdawczym kontynuowano badania naukowe, których efekty zostaną w przyszłości zaprezentowane w publikacjach: Monika Tomkiewicz, *Terror niemiecki wobec ludności narodowości polskiej na terenie powiatu wejherowskiego i powiatu miejskiego Gdynia w latach 1939–1945*; Rafał Drabik, *A po nocy przychodzi dzień. Polska pomoc dla ludności żydowskiej ma terenie kreis Bilgoraj*.

W ramach prac Zespołu przygotowana jest analiza historyczna protokołów sekcji zwłok więźniów obozu KL Płaszów odnalezionych w Zakładzie Medycyny Sądowej w Krakowie oraz lista załogi SS z niemieckiego obozu w Płaszowie.

Efektami prac Zespołu w 2022 r. były liczne artykuły naukowe i popularnonaukowe, które ukazały się w periodykach IPN, na portalu przystanek historia.pl oraz w zewnętrznych czasopiśmie (m.in. „Niepodległość i Pamięć”, „Roczniki Świątokrzyskie. Seria A. Nauki Humanistyczne”, „Archiwum Kryminologii”, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne”, „Lekarz Wojskowy”, „Biuletyn Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej”, „Biuletyn Studium Polski Podziemnej”, „Świątokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne”, „Biuletyn Informacyjny Studium Polski Podziemnej”, „Studium Vilnense”, „Do Rzeczy Historia”, „Gazeta Polska”, „Nasz Dziennik”, „Kurier Lubelski”, „Gazeta Polska Codziennie”).

Członkowie Zespołu udzielają także wywiadów w mediach oraz biorą udział w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach organizowanych przez IPN oraz inne instytucje.

### 3.3. Konferencje naukowe i popularnonaukowe, sympozja, debaty historyczne

Konferencje naukowe, popularnonaukowe i podobne wydarzenia zajmują szczególne miejsce w sferze aktywności pionu naukowego IPN. Organizacja tego rodzaju przedsięwzięć to jedna z najważniejszych form prezentowania dorobku historyków i aktualnego stanu badań nad historią Polski w XX w. Wiele konferencji, sesji oraz paneli dyskusyjnych o charakterze naukowym jest wynikiem wieloletnich prac prowadzonych w ramach realizowanych przez IPN centralnych i regionalnych projektów badawczych. Ta forma działalności pionu naukowego stanowi płaszczyznę do nawiązywania współpracy z krajowymi i zagranicznymi placówkami naukowymi, ośrodkami badawczymi, uniwersytetami, uczelniami oraz instytucjami i organizacjami polonijnymi. Liczne konferencje, sympozja oraz debaty historyczne zorganizowane przez pion naukowy we współpracy z podmiotami zewnętrznymi zostały szczegółowo opisane w pierwszej części sprawozdania dotyczącej współpracy międzynarodowej. Warto jednak podkreślić, że większość tego rodzaju przedsięwzięć została przygotowana samodzielnie przez BBH i OBBH. Wśród nich na uwagę zasługują wymienione poniżej wydarzenia.

Centrala BBH zorganizowała 19 stycznia w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie dyskusję panelową „Od referendum do sfałszowanych wyborów: 1946–1947 r. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce”. Jej celem było szerokie ukazanie procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów, którego jednym z głównych elementów było sfałszowanie wyborów z 19 stycznia 1947 r. Podczas spotkania nakreślone zostały trzy płaszczyzny tego wydarzenia: działania komunistów (z uwzględnieniem roli KBW i wojska), działania opozycyjnej partii PSL oraz stosunek do wyborów podziemia niepodległościowego. Omówiono również reakcje społeczne na działania komunistów w czasie kampanii wyborczej, w dniu wyborów oraz po ogłoszeniu wyników.

1 marca odbyła się debata „»Dla oczyszczenia terenu z band«. »Ludowe« Wojsko Polskie przeciwko żołnierzom polskiego podziemia niepodległościowego” zorganizowana przez BBH w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie. W trakcie debaty zostało poruszone zagadnienie zwalczania polskiego podziemia niepodległościowego przez oddziały „ludowego” Wojska Polskiego.

Na uwagę zasługuje również zorganizowane 9 marca w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie sympozjum „Aktion Reinhardt i Zagłada polskich Żydów – w kręgu mechanizmów i sprawców”, poświęcone niemieckiej polityce zagłady Żydów, zorganizowane przez BBH w ramach dyskusji z cyklu „Najważniejsze wydarzenia XX wieku”.

W 80. rocznicę ewakuacji armii Andersa i towarzyszących jej cywilów z ZSRS BBH zorganizowało dyskusję historyków „80. rocznica ewakuacji armii gen. Andersa z ZSRS do Iranu”. Wydarzenie odbyło

się w ramach międzynarodowego projektu edukacyjno-memoratywnego „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Celem spotkania było przypomnienie ostatecznej ewakuacji Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego do Iranu w sierpniu 1942 r. Wydarzenie odbyło się 28 lipca w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie.

1 września BBH zorganizowało dyskusję „Zbrodnie Wehrmachtu na jeńcach polskich we wrześniu 1939 r.”. Dyskusja odbyła się w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie w rocznicę niemieckiej napaści na Polskę, a jej celem było przypomnienie zbrodni popełnionych przez niemieckie siły zbrojne na żołnierzach Wojska Polskiego w okresie najazdu na Polskę w 1939 r.

Rocznicy podpisania układu Ribbentrop–Mołotow 23 sierpnia 1939 r. oraz sowiecko-niemieckiego układu o przyjaźni i granicach 28 września 1939 r. poświęcono dyskusję „Razem przeciwko Polsce. Układy niemiecko-sowieckie z 1939 r.”, która odbyła się 21 września w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie. Celem spotkania było przypomnienie okoliczności zawarcia obu układów, a także tragicznych konsekwencji, jakie niesły one dla Polski i jej obywateli.

OBBH Białystok zorganizowało warte uwagi następujące wydarzenia: konferencję popularnonaukową „Antykomunistyczne podziemie na Warmii i Mazurach”, która odbyła się 1 marca w trybie online; konferencję naukową „Między propagandą sukcesu a krachem gospodarczym. Polska dekady Gierka (1970–1980) w ujęciu regionalnym”, 15–16 września, Białystok; konferencję naukową „Na wojnie z komunizmem. Literaci i pisarze polityczni wobec sowietyzacji pojałtańskiej Polski”, 28–29 września, Olsztyn, oraz konferencję naukową „Wygnańcy, tułacze – trudne powroty 1944–1989”, 25 października, Białystok.

OBBH Gdańsk zorganizowało 11 lutego w Bydgoszczy sesję naukową „Polska kryptologia w służbie niepodległości”.

OBBH Katowice zorganizowało sesję popularnonaukową „Geneza i rozwiązanie Armii Krajowej na Górnym Śląsku”, która odbyła się 14 lutego w trybie online w ramach 80. rocznicy przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową.

OBBH Kraków zorganizowało konferencję popularnonaukową „Sowieci w Małopolsce w świetle dokumentów urzędowych 1945–1946”, która odbyła się 6 maja w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie. Na podstawie dokumentów urzędowych ukazano skalę zbrodni Armii Czerwonej w Małopolsce.

25 kwietnia w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Kielcach odbyła się dyskusja połączona z prezentacją książki *Zbrodnie niemieckie w Lesie Weleckim koło Buska-Zdroju*. 19 sierpnia z kolei zorganizowano tam panel dyskusyjny „Losy kieleckich Żydów w czasie II wojny światowej”. Uczestnicy panelu rozmawiali m.in. o kształtowaniu niemieckiej polityki antyżydowskiej na okupowanych ziemiach polskich i w regionie kieleckim w latach 1939–1945, planowaniu i przeprowadzeniu przez państwo niemieckie poszczególnych etapów eksterminacji Żydów. Poruszono również temat zagłady kieleckiego getta, przeprowadzonej w ramach Akcji „Reinhardt”.

24 października w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Krakowie zorganizowano panel dyskusyjny wokół książki *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*. 17 listopada w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Kielcach zorganizowano dyskusję, której towarzyszyła promocja książki *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką – przegląd piśmiennictwa*, red. Tomasz Domański i Alicja Gontarek (podobne wydarzenia odbyły się również w Oddziałach IPN Gdańsk, Białystok, Rzeszów, Łódź, Lublin, Katowice, Wrocław, Kraków, w Delegaturze IPN Bydgoszcz oraz w Centrali IPN). Dużym zainteresowaniem cieszył się także panel dyskusyjny zorganizowany 14 grudnia w Kielcach „Czy Służba Bezpieczeństwa rozpracowała »Solidarność«?”.

OBBH Lublin zorganizowało konferencję naukową „Prymas Wyszyński a Lublin i diecezja lubelska”, która odbyła się 14 września w Lublinie, oraz konferencję o charakterze naukowo-wspomnieniowym „Represyjne obozy wojskowe w PRL 1982–1984. Powołanie do wojska jako forma represji wobec związkowców NSZZ »Solidarność« i przedstawiciele opozycji politycznej na przykładzie Lubelszczyzny”, poświęconą represyjnemu poborowi do wojska przeprowadzonemu jesienią 1982 r. przez władze

komunistyczne PRL wśród osób ze środowiska NSZZ „Solidarność” i opozycji. Wydarzenie odbyło się 27 października w Lublinie.

OBBH Łódź zorganizowało 1–3 czerwca międzynarodową konferencję naukową „Zwycięzcy i zwyciężeni – więźniowie obozów sowieckich, cz. II”. Wydarzenie odbyło się w Łodzi w ramach cyklu konferencji poświęconych zarówno ogólnemu podsumowaniu stanu badań dotyczących Głównego Zarządu ds. Jeńców Wojennych i Osób Internowanych NKWD-MWD z lat 1939–1956, jak i egzemplifikacji tego problemu, tj. omówieniu struktur i funkcjonowania sowieckich obozów dla jeńców wojennych i internowanych oraz losów osadzonych w nich jeńców i więźniów. Ponadto zorganizowano panel dyskusyjny „Tragiczny wrzesień 1939 r. Pierwsze tygodnie okupacji niemieckiej w Łodzi” (15 września) oraz dyskusję, której towarzyszyła prezentacja książki *General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut (19 października).

OBBH Poznań zorganizowało w cyklu „Czwartek z książką” dyskusję na temat książki Marcina Jurka *W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej* (20 października). Ponadto 26 października odbyła się konferencja naukowa „Zakłady HCP w XX wieku”.

OBBH Rzeszów zorganizowało konferencję naukową „Żołnierze tułacze. Losy żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych i ich rodzin podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu (1939–1947)”, która odbyła się w Sanoku 20–21 października.

OBBH Szczecin zorganizowało debatę historyczną oraz dwie dyskusje. 13 października w Przystanku Historia IPN w Szczecinie odbyła się dyskusja połączona z prezentacją albumu Tomasza Łabuszewskiego *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*, natomiast 20 października także w Przystanku Historia IPN w Szczecinie zorganizowano dyskusję wokół książki Jarosława Pałki *Polskie Wojska Operacyjne w Układzie Warszawskim*. Ponadto 3 listopada w Złocieńcu odbyła się debata historyczna „Podeptana godność. Internowania i pobór do wojska 1982–1983”. Panelowi towarzyszył pokaz (premiery) filmu *Podeptana godność* w reżyserii Edyty Strub i Moniki Kwasigroch.

OBBH Warszawa zorganizowało ogólnopolskie konferencje naukowe oraz festiwal nauki. 21–28 września (podczas 26. Festiwalu Nauki) w Izbie Pamięci Strzelecka 8 pracownicy OBBH Warszawa zorganizowali cykl wykładów i lekcji festiwalowych połączonych ze zwiedzaniem Izby Pamięci. 29 września w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „Działalność wywiadowcza Polaków i polskiego wywiadu emigracyjnego po 1945 roku na terenie kraju”. Podczas spotkania naukowcy zaprezentowali szczegółowe badania dotyczące przykładów faktycznej powojennej działalności wywiadowczej, a także gier operacyjnych bezpieki. Obrady zwieńczył panel dyskusyjny „Działalność wywiadowcza w powojennej Polsce: fakty, mity i zjawisko szpiegomanii”. Ponadto zorganizowano ogólnopolską interdyscyplinarną konferencję naukową „Autentyzm miejsc pamięci i jego rola w budowaniu tożsamości narodowej”. Celem obrad była wymiana wiedzy i doświadczeń na temat roli autentyczności miejsc pamięci w identyfikowaniu się z własnym narodem. Wydarzenie odbyło się w Warszawie 25 października w Izbie Pamięci przy ul. Strzeleckiej 8 w Warszawie.

OBBH Wrocław zorganizowało ogólnopolską konferencję naukową oraz dwa seminaria środkowoeuropejskie. Pierwsze – „Polski aspekt stosunków niemiecko-ukraińskich w okresie międzywojennym” – odbyło się we Wrocławiu 3 marca. Drugie seminarium „Czesi – Słowacy – Polacy – specyfika narodów w XX w.” zorganizowano 21 kwietnia we Wrocławiu. 13–14 czerwca w Rudzie Sułowskiej koło Milicza odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Antropologia przemocy. Aparat bezpieczeństwa Polski Ludowej jako źródło przemocy na tle epoki oraz skutki przemocy stosowanej przez systemy autorytarne”. Była to czwarta konferencja z cyklu „W stronę antropologii bezpieki”, będącego okazją do interdyscyplinarnej refleksji nad komunistycznym aparatem bezpieczeństwa.

### 3.4. Letnia Szkoła Historii Najnowszej IPN

W roku sprawozdawczym odbyła się XVI edycja Letniej Szkoły Historii Najnowszej IPN, którą zorganizowano 5–10 września w ośrodku konferencyjnym w Palczewie koło Warki.

Letnia Szkoła Historii Najnowszej jest najdłużej organizowaną przez IPN konferencją naukową, sięgającą swoimi początkami 2007 r. Przedsięwzięcie od wielu lat cieszy się dużym zainteresowaniem. Jest skierowane do studentów ostatnich lat oraz doktorantów wydziałów politologicznych i historycznych, którzy podejmują badania nad historią najnowszej Polski. Zajęcia mają charakter wykładów, warsztatów oraz seminariów naukowych. Uczestnicy zobowiązani są do przygotowania dwudziestominutowych wystąpień dotyczących prowadzonych przez siebie badań, które następnie omawiane są podczas seminariów. Do ich prowadzenia zapraszani są specjaliści w poruszanej przez uczestników tematyce. Pokłosiem wydarzenia jest publikacja referatów w recenzowanym wydawnictwie wielotomowym IPN *Studia z historii najnowszej Polski*.

W XVI edycji Letniej Szkoły Historii Najnowszej IPN wzięło udział 14 młodych naukowców reprezentujących kilka ośrodków naukowych w Polsce. Istotnym celem zajęć jest zapoznanie ich uczestników z metodologią badań historycznych dotyczących dziejów najnowszych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki źródeł archiwalnych zgromadzonych w IPN. Zrealizowane w tym roku wykłady dotyczyły m.in. katolików zaangażowanych społecznie w okresie PRL, problemu restytucji, reparacji i zwrotu dóbr kultury po II wojnie światowej, wykorzystania *oral history* oraz fotografii prasowej w badaniach naukowych, charakterystyki i znaczenia subkultur młodzieżowych w Polsce w okresie PRL i dokumentów dotyczących Polski oraz Polaków w archiwach zagranicznych.

Zajęcia ze słuchaczami prowadzili: prof. dr hab. Antoni Dudek, prof. dr hab. Wojciech Kowalski, dr hab. Konrad Białecki, dr hab. Władysław Bułhak, dr hab. Wojciech Kucharski, dr hab. Patryk Plekot, dr Konrad Graczyk, dr Joanna Lubecka, dr Paweł Miedziński, dr Bogusław Tracz oraz mgr Paweł Zielony.

Wydarzenie było koordynowane przez pracowników Biura Badań Historycznych IPN. Idea szkoły na podobnych zasadach będzie kontynuowana w 2023 r.

### 3.5. Ekspertyzy i opinie, recenzje, konsultacje

Jednym z ważnych i zarazem czasochłonnych zadań stawianych przed pracownikami BBH jest sporządzanie ekspertyz i opinii historycznych dotyczących najróżniejszej tematyki, przygotowywanych dla podmiotów zewnętrznych i na użytek wewnętrzny. W większości przypadków ich pomyślne sfinalizowanie wymaga szeroko zakrojonych kwerend archiwalnych i bibliotecznych. W roku sprawozdawczym pion naukowy IPN przygotował łącznie ponad 80 różnego rodzaju pogłębionych ekspertyz i opinii naukowych, m.in. dla Ambasady RP w Ottawie, Senatu RP, Prokuratury Generalnej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Edukacji i Nauki, Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Wojsk Obrony Terytorialnej, Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Sądów Okręgowych w Białymstoku, Legnicy, Nowym Sączu, Rybniku, Gorzowie Wielkopolskim, Warszawie i Wrocławiu, Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, Starostwa Powiatowego w Zamościu, Urzędów Miast: Kielce oraz Ostrów Wielkopolski, Urzędu Miasta i Gminy Końskie, Urzędów Gmin: Kodrąb, Gruta, Izdebki, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Bydgoszcz, Muzeum w Przeworsku, Chorągwi Białostockiej Związku Harcerstwa Polskiego, Wojskowego Centrum Rekrutacji w Suwałkach, Fundacji Kulturalne Pomorze/Sołectwo Lubichowo, Krajowego Stowarzyszenia Byłych Żołnierzy Wojsk Kolejowych, 10. Świętokrzyskiej Brygady Obrony Terytorialnej, Stowarzyszenia Pamięci Narodowej „Czwartak” w Kielcach, Instytutu Pileckiego. Znaczną część prac o omawianym charakterze stanowiły również zlecenia wewnętrzne ze strony pionu archiwalnego IPN, związane z procedurami dotyczącymi przyznania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub przyznania Krzyża Wolności i Solidarności (łącznie wykonano ich ponad 200). Zwłaszcza w tym pierwszym wypadku opinie wiązały się często z decyzjami kluczowymi dla rozstrzygnięcia spraw związanych z postępowaniem odszkodowawczym dla osób skazanych za czyny mogące mieć związek z działalnością niepodległościową.

Pracownicy BBH przygotowali również ponad 250 recenzji (jako recenzenci wewnętrzni i zewnętrzni) licznych monografii autorskich, prac zbiorowych, publikacji popularnonaukowych, albumów, arty-

kułów do czasopism naukowych, edycji źródeł, edycji zbioru korespondencji, antologii wierszy, broszury popularnonaukowej, scenariusza filmu fabularnego, dysertacji doktorskich, materiałów edukacyjnych o najróżniejszym charakterze (m.in. podręcznika do historii, komiksu oraz wystaw i katalogów do nich). Byli również konsultantami przy opracowywaniu książek, artykułów, wystaw, koncertów, spektakli, a także przy produkcji programów telewizyjnych, m.in. *Niezlomny – Franciszek Niepokólczycki; Nie oplakała ich Elektra, nie pogrzebała Antygona; Czas superbohaterów – w holdzie świętokrzyskim partyzantom!; Historia Szarego*, oraz w procesie kanonicznym Służebnicy Bożej Kościoła katolickiego s. Magdaleny Marii Epstein OP. Udzielili także konsultacji przy produkcji ponad 70 filmów i reportaży oraz audycji radiowych, m.in. *Poddeptana godność. Internowania i pobór do wojska 1982–1983; Indeks i karabin; Epitafium Piaśnickie; Więcej niż jedno życie; To był maj... 3–4 maja 1982 w Szczecinie; Odwet; Gniazdo sierot; Kto nie zna ojca twarzy...; Nielegalne Kościoły; Kobos – ocalić od zapomnienia; Pan Leon*; filmu dokumentalnego o Waławie Felczaku i kurierach budapeszteńskich; reportażu PAP poświęconego wysiedleniom na Zamojszczyźnie, a także w związku z nagraniem utworu muzycznego *Warszyc*.

### 3.6. Uzyskane stopnie naukowe

Pracownicy Instytutu kontynuowali również indywidualne badania związane z awansami naukowymi. W omawianym okresie stopień doktora habilitowanego uzyskali Maciej Zakrzewski z OBBH Kraków (na podstawie pracy *Rewolucja konserwatywna – przypadek polski. Myśl polityczna środowiska „Buntu Młodych” i „Polityki” (1931–1939)* – uchwałą Rady Dyscypliny Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego) oraz Dariusz Iwaneczko, dyrektor Oddziału IPN Rzeszów (na podstawie pracy *Zmierzch dekady Gierka. Polska południowo-wschodnia 1975–1980* – uchwałą Rady Dyscypliny Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego).

Pięciu pracowników pionu naukowego uzyskało stopień doktorski: Tomasz Sudoł z Centrali BBH (na podstawie pracy *Zbrodnie wojenne Wehrmachtu na żołnierzach Wojska Polskiego we wrześniu – październiku 1939 r.* – uchwałą Rady Dyscypliny Historia Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie); Sylwia Karowicz-Bienias z Zespołu Pełnomocnika Prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 (na podstawie pracy *Standardy międzynarodowego procesu karnego a polskie postępowania karne w sprawach o zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione w latach 1939–1956* – uchwałą Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku); Krzysztof Kierski z Delegatury IPN w Olsztynie (na podstawie pracy *Relacje rządców diecezji warmińskiej z władzami komunistycznymi Polski w latach 1945–1989* – uchwałą Rady Naukowej Dyscypliny Historia Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie); Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska z OBBH Kraków (na podstawie pracy *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego/Powiatowy Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego jako element systemu lokalnej władzy w latach 1944–1956 na przykładzie powiatu miechowskiego*) oraz Milena Bykowska z OBBH Łódź (na podstawie pracy *Badania historyczne w procesie identyfikacji skazanych na karę śmierci i rozstrzelanych w Polsce w latach 1944–1956* – uchwałą Rady Naukowej Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk).

Ponadto stopień doktorski uzyskał Arkadiusz Sołtysik z AIPN Rzeszów (na podstawie pracy *Emigracja żydowska do Palestyny w okresie II Rzeczypospolitej – w świetle syjonistycznego dziennika „Chwiła”* – uchwałą Rady Naukowej Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego).







## 4. Budżet

### 4.1. Budżet w układzie klasyfikacji budżetowej

Budżet Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu został określony ustawą budżetową na 2022 rok z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 270) w następujących wielkościach:

**Tabela 1. Dochody i wydatki IPN-KŚZpNP wg ustawy budżetowej na 2022 r. w tys. zł**

<b>Dochody budżetowe</b>	<b>2 296</b>
<b>Wydatki budżetowe</b>	<b>430 032</b>
z tego:	
– dotacje	1 100
– świadczenia na rzecz osób fizycznych	12 121
– wydatki bieżące	384 009
– wydatki majątkowe	32 802

W 2022 r. ustawą z dnia 27 stycznia 2022 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wprowadzono zmianę w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zgodnie z którą prezes Instytutu Pamięci Narodowej prowadzi Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (Dz.U. poz. 375).

Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2022 r. (Dz.U. poz. 719) dokonano przeniesienia dotacji podmiotowej, w tym wynagrodzeń oraz dotacji celowej z części 37 – Sprawiedliwość, rozdziału 92118 – Muzea, w łącznej kwocie 6 070 tys. zł, do części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu. Następnie na podstawie art. 154 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.) oraz w związku z Wnioskiem Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 8 sierpnia 2022 r. zwiększono plan Instytutu w rozdziale 92118 Muzea o kwotę 800 tys. zł z rezerwy z poz. 44.

Plan Instytutu po zmianach przedstawiał się następująco:

**Tabela 2. Wydatki IPN-KŚZpNP według ustawy budżetowej na rok 2022 i wprowadzonych ww. zmian w tys. zł**

<b>Wydatki budżetowe</b>	<b>436 902</b>
z tego:	
– dotacje	7 213
– świadczenia na rzecz osób fizycznych	12 121
– wydatki bieżące	384 009
– wydatki majątkowe	33 559

### 4.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych

W 2022 r. dochody budżetowe Instytutu Pamięci Narodowej zostały zaplanowane w wysokości 2 296 tys. zł, w tym w dziale 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa w wysokości 2 288 tys. zł oraz w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w wysokości 8 tys. zł.

Wykonanie dochodów budżetowych w dziale 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa wyniosło ogółem 2 985 tys. zł, co stanowi 130,5 proc. planu, w tym:

– **rozdział 75101** Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa – 2 232 tys. zł;

– **rozdział 75112** Jednostki podległe IPN-KŚZpNP – 753 tys. zł.

Dochody budżetowe w dziale 751 dotyczyły:

– wpływów ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielanych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych (§ 0700) – 415 tys. zł;

– wpływów z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze (§ 0750) – 130 tys. zł;

– wpływów z usług (§ 0830) – 129 tys. zł;

– wpływów ze sprzedaży wyrobów (§ 0840) – 1 515 tys. zł (sprzedaży publikacji i gier edukacyjnych);

– wpływów ze sprzedaży składników majątkowych (§ 0870) – 108 tys. zł;

– wpływów z pozostałych odsetek (§ 0920) – 119 tys. zł;

– wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940) – 137 tys. zł;

– wpływów z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (§ 0950) – 223 tys. zł;

– wpływów z różnych dochodów (§ 0970) – 103 tys. zł;

– wpływów z różnic kursowych (§ 1510) – 6 tys. zł;

– wpływów ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości (§ 2910) – 100 tys. zł.

Wykonanie dochodów budżetowych w **dziale 921** – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wyniosło ogółem 2 tys. zł, co stanowi 25,0 proc. planu i dotyczyło **rozdziału 92128** – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Były to dochody z wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940) – 2 tys. zł.

**Tabela 3. Wykonanie dochodów budżetowych IPN-KŚZpNP w 2022 r.**

Lp.	Wyszczególnienie	§	2022	
			Ustawa budżetowa	Wykonanie
			w tys. zł	
	<b>Dział 751 – ogółem</b>		<b>2 288</b>	<b>2 985</b>
1.	Wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych	0700	330	415
2.	Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	0750	53	130
3.	Wpływy z usług	0830	135	129
4.	Wpływy ze sprzedaży wyrobów	0840	1 300	1 515

Lp.	Wyszczególnienie	§	2022	
			Ustawa budżetowa	Wykonanie
			w tys. zł	
	<b>Dział 751 – ogółem</b>		<b>2 288</b>	<b>2 985</b>
5.	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	0870	13	108
6.	Wpływy z pozostałych odsetek	0920	60	119
7.	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	0940	177	137
8.	Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	0950	0	223
9.	Wpływy z różnych dochodów	0970	216	103
10.	Różnice kursowe	1510	4	6
11.	Wpływ ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości	2910	0	100
	<b>Dział 921 – ogółem</b>		<b>8</b>	<b>2</b>
1.	Wpływy z usług	0830	1	0
2.	Wpływy z rozliczeń zwrotów z lat ubiegłych	0940	4	2
3.	Wpływy z różnych dochodów	0970	2	0
4.	Różnice kursowe	1510	1	0

#### 4.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych

Plan wydatków Instytutu Pamięci Narodowej na 2022 r. został ustalony w ustawie budżetowej w wysokości 430 032 tys. zł, a następnie w wyniku zmian zwiększony do kwoty 436 902 tys. zł.

W trakcie roku, w związku z decyzjami prezesa IPN w sprawie blokowania planowanych na rok 2022 wydatków:

- decyzja nr 13.4143.12.1.2022.BD rezerwa poz. 44 na kwotę 219 tys. zł,
  - decyzja nr 13.4143.12.2.2022.BD na kwotę 613 tys. zł,
  - decyzja nr 13.4143.12.3.2022.BD na kwotę 162 tys. zł
- na podstawie:
- art. 15zi pkt 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm.),
  - art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 568, z późn. zm.).

dokonano zmniejszenia budżetu państwa w części 13 o kwotę 994 tys. zł. Po uwzględnieniu powyższych zmian plan wydatków Instytutu Pamięci Narodowej na 2022 r. wynosił 435 908 tys. zł.

Wydatki w działach 751 oraz 921 dotyczą bieżącej działalności Instytutu związanej z realizacją zadań ustawowych określonych ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Wydatki w dziale 753 obejmują wypłaty uposażeń dla prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych. Uposażenia dla prokuratorów w stanie spoczynku są wypłacane prokuratorom, dla

których Instytut był ostatnim miejscem zatrudnienia, a uposażenia rodzinne uprawnionym członkom rodziny prokuratora.

Strukturę wykonania wydatków budżetowych w części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w poszczególnych działach i rozdziałach, według grup ekonomicznych określonych w ustawie budżetowej, przedstawiono w tabeli poniżej.

**Tabela 4. Wykonanie planu wydatków IPN-KŚZpNP w 2022 r.**

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
<b>Część 13 – ogółem</b>	<b>403 038</b>	<b>430 032</b>	<b>435 908</b>	<b>434 204</b>	<b>99,6</b>	<b>107,7</b>
Dotacje	358	1 100	6 409	6 169	96,3	1 723,2
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	10 132	12 121	10 848	10 836	99,9	106,9
Wydatki bieżące	356 377	384 009	390 599	389 187	99,6	109,2
Wydatki majątkowe	36 171	32 802	28 052	28 012	99,9	77,4
w tym:						
<b>Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa</b>	<b>375 813</b>	<b>399 341</b>	<b>399 341</b>	<b>397 948</b>	<b>99,7</b>	<b>105,9</b>
Dotacje	200	200	0	0	0,0	0,0
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 276	1 502	1 401	1 391	99,3	109,0
Wydatki bieżące	338 731	365 048	370 796	369 438	99,6	109,1
Wydatki majątkowe	35 606	32 591	27 144	27 119	99,9	76,2
w tym:						
<b>Rozdział 75101 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa</b>	<b>172 254</b>	<b>189 711</b>	<b>189 186</b>	<b>188 692</b>	<b>99,7</b>	<b>109,5</b>
Dotacje	200	200	0	0	0,0	0,0
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	696	728	731	726	99,3	104,3
Wydatki bieżące	141 832	159 410	164 625	164 149	99,7	115,7
Wydatki majątkowe	29 526	29 373	23 830	23 817	99,9	80,7
<b>Rozdział 75112 – Jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej</b>	<b>203 559</b>	<b>209 630</b>	<b>210 155</b>	<b>209 256</b>	<b>99,6</b>	<b>102,8</b>
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	580	774	670	665	99,3	114,7
Wydatki bieżące	196 899	205 638	206 171	205 289	99,6	104,3
Wydatki majątkowe	6 080	3 218	3 314	3 302	99,6	54,3
<b>Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne</b>	<b>8 199</b>	<b>9 568</b>	<b>8 811</b>	<b>8 811</b>	<b>100,0</b>	<b>107,5</b>

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
w tym:						
<b>Rozdział 75302 – Uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne</b>	<b>8 199</b>	<b>9 568</b>	<b>8 811</b>	<b>8 811</b>	<b>100,0</b>	<b>107,5</b>
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	8 199	9 568	8 811	8 811	100,0	107,5
<b>Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</b>	<b>19 026</b>	<b>21 123</b>	<b>27 756</b>	<b>27 445</b>	<b>98,9</b>	<b>144,2</b>
Dotacje	158	900	6 409	6 169	96,3	3 904,4
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	657	1 051	636	634	99,7	96,5
Wydatki bieżące	17 646	18 961	19 803	19 749	99,8	111,9
Wydatki majątkowe	565	211	908	893	98,3	158,1
w tym:						
<b>Rozdział 92118 – Muzea</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>6 633</b>	<b>6 378</b>	<b>96,2</b>	<b>0,0</b>
Dotacje	0	0	5 894	5 654	95,9	0,0
Wydatki majątkowe	0	0	739	724	98,0	0,0
<b>Rozdział 92127 – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa</b>	<b>9 289</b>	<b>11 201</b>	<b>10 557</b>	<b>10 533</b>	<b>99,8</b>	<b>113,4</b>
Dotacje	158	900	515	515	100,0	325,9
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	643	1 010	618	617	99,8	96,0
Wydatki bieżące	7 923	9 091	9 255	9 232	99,8	116,5
Wydatki majątkowe	565	200	169	169	100,0	29,9
<b>Rozdział 92128 – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe IPN-KŚZpNP</b>	<b>9 737</b>	<b>9 922</b>	<b>10 566</b>	<b>10 534</b>	<b>99,7</b>	<b>108,2</b>
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	14	41	18	17	94,4	121,4
Wydatki bieżące	9 723	9 870	10 548	10 517	99,7	108,2
Wydatki majątkowe	0	11	0	0	0,0	0,0

Dane na podstawie rocznego sprawozdania RB-28 z wykonania planu wydatków budżetowych w 2022 r.

W wykonaniu 2021 r. uwzględniono wydatki, które nie wygasają z upływem roku 2021.

W porównaniu do 2021 r. wydatki w części 13 były w 2022 r. wyższe o 31 166 tys. zł, tj. o 7,7 proc.

#### **4.1.2.1. Wykonanie wydatków w poszczególnych działach i grupach wydatków**

##### **4.1.2.1.1. Dział 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa**

Plan wydatków na 2022 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 399 341 tys. zł.

W 2022 r. wykonanie wydatków Instytutu w dziale 751 wyniosło 397 948 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu. W porównaniu do 2021 r. (375 813 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 22 135 tys. zł, tj. o 5,9 proc. Struktura wydatków w poszczególnych grupach ekonomicznych przedstawia się następująco:

##### **Dotacje**

Plan wydatków określony w ustawie budżetowej wynosił 200 tys. zł, a plan po zmianach – 0 zł.

W porównaniu do 2021 r. (200 tys. zł) wydatki na dotacje w 2022 r. były niższe o 200 tys. zł.

##### **Świadczenia na rzecz osób fizycznych**

Plan po zmianach wynosił 1 401 tys. zł. Wydatki wyniosły 1 391 tys. zł, co stanowi 99,3 proc. planu po zmianach i przedstawiały się następująco:

- wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń (§ 3020) – 928 tys. zł;
- różne wydatki na rzecz osób fizycznych (§ 3030) – 436 tys. zł;
- nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń (§ 3040) – 27 tys. zł.

Wydatki dotyczyły świadczeń wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, m.in.: zakupu środków ochrony osobistej i odzieży ochronnej dla pracowników, zwrotu kosztów zakupu okularów pracownikom zatrudnionym przy monitorach komputerowych, zakupu profilaktycznych posiłków i napojów dla pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych, zakupu umundurowania dla pracowników wewnętrznej służby ochrony i wypłaty ekwiwalentu za jego czyszczenie, zwrotów kosztów podróży świadkom przesłuchiwanym w toku prowadzonych śledztw, wypłat diet członkom Kolegium Instytutu.

Ponadto wypłacono odprawy wojskowe w związku z powołaniem pracowników do Terytorialnych Służb Wojskowych, zasądzone odszkodowania w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy oraz odprawy pośmiertne.

Przyznano i wypłacono również nagrodę im. Grażyny Langowskiej w kategorii nauczyciela, który krzewi postawy patriotyczne w młodym pokoleniu, w związku z porozumieniem pomiędzy Stowarzyszeniem Wspólnota Polska oraz Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej.

W porównaniu do 2021 r. (1 276 tys. zł) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w 2022 r. były wyższe o 115 tys. zł, tj. 9,0 proc.

##### **Wydatki bieżące**

Wydatki bieżące stanowią pozycję o największej wartości w strukturze wydatków działu 751. Dotyczyły prowadzenia działalności statutowej Instytutu, utrzymania obiektów oraz wypłaty wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń.

Plan po zmianach w tej grupie wynosił 370 796 tys. zł. Wydatki wyniosły 369 438 tys. zł, co stanowi 99,6 proc. planu po zmianach i w porównaniu do 2021 r. (338 731 tys. zł) były wyższe o 30 707 tys. zł, tj. o 9,1 proc.

Wydatki kształtowały się następująco:

**Wynagrodzenia osobowe**

Wydatki na wynagrodzenia osobowe, wykazane w sprawozdaniu dotyczącym wykonania planu wydatków budżetu państwa Rb-28, wyniosły ogółem 214 466 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach (214 531 tys. zł) i kształtowały się następująco:

- wynagrodzenia osobowe pracowników (§ 4010) – 171 563 tys. zł;
- wynagrodzenia osobowe sędziów i prokuratorów oraz asesorów i aplikantów (§ 4030) – 28 662 tys. zł;
- dodatkowe wynagrodzenie roczne (§ 4040) – 14 241 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (206 239 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 8 227 tys. zł, tj. o 4,0 proc.

**Honoraria i wynagrodzenia bezosobowe**

Wydatki na honoraria (§ 4090) zaplanowane w wysokości 996 tys. zł wyniosły 995 tys. zł, co stanowi 99,9 proc. planu. Wydatki dotyczyły działań statutowych Instytutu, przede wszystkim działalności edukacyjnej i wydawniczej. Były to głównie wynagrodzenia przekazywane autorom za korzystanie z utworów oraz opłaty płacone organizacjom zbiorowego zarządzania prawami autorskimi z tytułu udzielonych licencji.

W porównaniu do 2021 r. (1 219 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 224 tys. zł, tj. o 18,4 proc.

Wydatki na wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170) zaplanowane w wysokości 3 860 tys. zł wyniosły 3 835 tys. zł, co stanowi 99,4 proc. planu. Dotyczyły wynagrodzeń wypłaconych na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło związanych m.in. z prowadzoną działalnością edukacyjną, wydawniczą, artystyczną.

W porównaniu do 2021 r. (3 091 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 744 tys. zł, tj. o 24,1 proc.

**Pochodne od wynagrodzeń**

Pochodne od wynagrodzeń zaplanowano w wysokości 35 347 tys. zł, wykonanie wyniosło 35 241 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach, w tym:

- składki na ubezpieczenia społeczne (§ 4110) – 30 052 tys. zł;
- składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (§ 4120) – 3 773 tys. zł;
- wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający (§ 4710) – 1 416 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (33 701 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 540 tys. zł, tj. o 4,6 proc.

**Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych**

Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych zaplanowano w wysokości 4 094 tys. zł i zrealizowano w 100,0 proc.

W porównaniu do 2021 r. (3 812 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 282 tys. zł, tj. o 7,4 proc.

**Podatki i opłaty na rzecz budżetu państwa**

Wydatki zaplanowano w wysokości 97 tys. zł i zrealizowano w 100,0 proc. Wydatki dotyczyły:

- cła (§ 4470) – 39 tys. zł;
- podatku od towarów i usług VAT (§ 4530) – 58 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (45 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 52 tys. zł, tj. o 115,6 proc.

**Podatki i opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego**

Wydatki zaplanowano w wysokości 755 tys. zł, wykonanie wyniosło 754 tys. zł, co stanowi 99,9 proc. planu po zmianach, i dotyczyły:

- podatku od nieruchomości (§ 4480) – 683 tys. zł;
- opłat na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego (§ 4520) – 71 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (659 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 95 tys. zł, tj. o 14,4 proc.

### Zakup towarów i usług

Pozycja obejmuje wydatki związane z prowadzeniem działalności statutowej Instytutu oraz utrzymaniem zajmowanych obiektów. Wydatki zaplanowano w wysokości 97 089 tys. zł, wykonanie wyniosło ogółem 96 025 tys. zł, co stanowi 98,9 proc. planu po zmianach.

W porównaniu do 2021 r. (80 205 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 15 820 tys. zł, tj. o 19,7 proc.

Wykonanie wydatków obejmuje:

- 1) grupę wydatków bieżących jednostki (§ 4000) w wysokości 89 625 tys. zł, w tym:
  - zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210 – 12 984 tys. zł) w związku z bieżącym funkcjonowaniem IPN oraz realizacją zadań merytorycznych, m.in.: materiałów biurowych, papierniczych i eksploatacyjnych do sprzętu biurowego, drobnego wyposażenia, komputerów stacjonarnych, laptopów, drukarek, akcesoriów komputerowych, telefonicznych, materiałów i urządzeń niezbędnych do utrzymania systemów, instalacji i urządzeń technicznych, paliwa i materiałów eksploatacyjnych do samochodów służbowych, środków czystości, sprzętu AGD, niszczarek, urządzeń wielofunkcyjnych, mebli biurowych, kwiatów i wiązanek okolicznościowych, prenumeraty prasy; w porównaniu do 2021 r. (14 636 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 1 652 tys. zł, tj. o 11,3 proc.;
  - zakup środków żywności (§ 4220 – 200 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (162 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 38 tys. zł, tj. o 23,5 proc.;
  - zakup energii (§ 4260 – 9 034 tys. zł), w tym dostawy energii elektrycznej, ciepłej, gazu oraz wody; w porównaniu do 2021 r. (6 866 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 2 168 tys. zł, tj. o 31,6 proc.;
  - zakup usług zdrowotnych (§ 4280 – 237 tys. zł) dotyczących badań okresowych i kontrolnych pracowników; w porównaniu do 2021 r. (209 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 28 tys. zł, tj. o 13,4 proc.;
  - zakup usług pozostałych (§ 4300 – 59 610 tys. zł), w tym m.in.: wydatki eksploatacyjne i obsługa użytkowanych przez IPN obiektów, ochrona i monitoring, utrzymanie terenów wokół budynków i czystości pomieszczeń, pranie i odkażanie odzieży ochronnej, usługi transportowe i parkingowe, przeglądy techniczne, usługi pocztowe i kurierskie, opłata za częstotliwość radiową, wynajem powierzchni reklamowych, opłaty bankowe, ogłoszenia prasowe, monitoring mediów, druk wizytówek, wyrobienie pieczęci, druk dodatków prasowych, projekt broszur, kalendarza, obsługa prawna, doradztwo podatkowe, obsługa informatyczna Instytutu, w tym: transmisja danych, dostęp do sieci informatycznych, kluczy licencyjnych do programów komputerowych, praw autorskich i licencji, usługa serwisowa systemu księgowego, opieka serwisowa systemu kancelaryjnego, usługa HELP-DESK systemów, usługi asyst technicznych, usługa aplikacji portalowo-katalogowej, aktualizacja oprogramowania, dostęp do Pesel-Net, dostęp do serwisu Lex, subskrypcja oprogramowania, dostęp do serwisów internetowych, usługi serwisowe sprzętu biurowego, hosting serwisów internetowych, najem samochodów, wywóz odpadów komunalnych. Wydatki obejmują również przedsięwzięcia merytoryczne realizowane przez Instytut w związku z prowadzoną działalnością ustawową, w tym m.in.: druk publikacji, broszur, plakatów, wystaw; organizacja wystaw, koncertów, konferencji, gali, debat, sesji naukowych, programów badawczych, kampanii informacyjno-edukacyjnych, rekonstrukcji historycznych, spektakli teatralnych; produkcja i koprodukcja filmów, konkursy edukacyjne, audycje radiowe, emisje spotów i reklam na telebimach, wykonanie murali, organizacja Turnieju Debat Historycznych oraz przeprowadzenie szkolenia merytorycznego z zasad debaty oksfordzkiej dla uczniów biorących udział w turnieju; usługi związane z prowadzonymi pracami poszukiwawczo-ekshumacyjnymi, m.in.: transport i pochówek szczątków ludzkich, badania identyfikacyjne szczątków ludzkich odnalezionych podczas prac poszukiwawczych, przechowywanie materiału biologicznego, izolacja DNA oraz doradztwo i konsultacje w zakresie genetyki; wydatki eksploatacyjne zajmowanych przez IPN obiektów, ochrona i monitoring, utrzymanie terenów wokół budynków i czystości pomieszczeń, usługi transportowe i parkingowe, przeglądy techniczne, usługi pocztowe i kurierskie, opłaty bankowe, ogłoszenia prasowe, obsługa informatyczna Instytutu; w porównaniu do 2021 r. (45 153 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 14 457 tys. zł, tj. o 32,0 proc.;



- opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych (§ 4360 – 731 tys. zł) dotyczą telefonii stacjonarnej, komórkowej i internetu; w porównaniu do 2021 r. (647 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 84 tys. zł, tj. o 13,0 proc.;
  - zakup usług obejmujących tłumaczenia (§ 4380 – 760 tys. zł) dotyczących m.in.: tłumaczenia artykułów i dokumentów do publikacji i albumów wydawanych przez IPN, folderów i tekstów wystawienniczych, materiałów archiwalnych, jak również tłumaczeń konsekwentnych i symultanicznych podczas imprez edukacyjnych; w porównaniu do 2021 r. (594 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 166 tys. zł, tj. o 27,9 proc.;
  - zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii (§ 4390 – 76 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (259 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 183 tys. zł, tj. o 70,7 proc.;
  - opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe (§ 4400 – 5 993 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (6 303 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 310 tys. zł, tj. o 4,9 proc.;
- 2) zakup środków dydaktycznych i książek (§ 4240 – 44 tys. zł) na potrzeby bibliotek IPN; w porównaniu do 2021 r. (56 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 12 tys. zł, tj. o 21,4 proc.;
- 3) zakup usług remontowych (§ 4270 – 6 356 tys. zł), w tym m.in.: przegląd, naprawa i konserwacja urządzeń biurowych (serwerów, sprzętu komputerowego, drukarek, skanerów, faksów), konserwacja urządzeń wentylacyjnych, klimatyzacyjnych, grzewczych, dźwigów; konserwacja i serwis systemów zabezpieczeń elektronicznych, systemu alarmowego, wykrywania i sygnalizacji pożaru, sygnalizacji napadu i włamania; naprawa samochodów służbowych, remonty budynków; w porównaniu do 2021 r. (5 320 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 036 tys. zł, tj. o 19,5 proc.

### Pozostałe wydatki

Wydatki zaplanowano w wysokości 14 027 tys. zł, wykonanie wyniosło 13 931 tys. zł, co stanowi 99,3 proc. planu po zmianach. Wydatki dotyczyły:

- wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (§ 4140 – 2 916 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (2 797 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 119 tys. zł, tj. o 4,3 proc.;
- nagród konkursowych (§ 4190 – 831 tys. zł) w konkursach edukacyjnych i historycznych organizowanych przez Instytut; w porównaniu do 2021 r. (761 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 70 tys. zł, tj. o 9,2 proc.;
- podróży służbowych krajowych (§ 4410 – 2 025 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (1 433 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 592 tys. zł, tj. o 41,3 proc.;
- podróży służbowych zagranicznych (§ 4420 – 3 324 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (1 042 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 2 282 tys. zł, tj. o 219,0 proc.;
- różnych opłat i składek (§ 4430 – 599 tys. zł), w tym m.in.: opłat za dozór techniczny dźwigów, opłat za RTV, ubezpieczeń majątkowych, w tym: ubezpieczenia OC i AC samochodów służbowych, budynków i sprzętu elektronicznego; w porównaniu do 2021 r. (406 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 193 tys. zł, tj. o 47,5 proc.;
- udzielonych pożyczek na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów (§ 4450 – 170 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (180 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 10 tys. zł, tj. o 5,6 proc.;
- składek do organizacji międzynarodowych (§ 4540 – 1 tys. zł); wydatki zrealizowano na tym samym poziomie, jak w 2021 r.;
- pozostałych odsetek (§ 4580 – 5 tys. zł); w porównaniu do 2022 r. (6 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 tys. zł, tj. o 16,7 proc.;
- kar i odszkodowań wypłaconych na rzecz osób fizycznych (§ 4590 – 20 tys. zł); w porównaniu do 2022 r. (7 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 13 tys. zł, tj. o 185,7 proc.;
- kosztów postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 4610 – 2 054 tys. zł), w tym m.in. zwrot opłat i kosztów postępowania sądowego, przejazdów prokuratorów z powodu czynności w toku postępowania, doręczeń pism i wezwań oraz kosztów opinii i badań podjętych w toku postępowania proku-

- ratorskiego; w porównaniu do 2021 r. (1 853 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 201 tys. zł, tj. o 10,8 proc.;
- szkoleń pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej (§ 4700 – 1 970 tys. zł), w tym specjalistyczne szkolenia dla prokuratorów, dla pracowników Instytutu z zakresu archiwizacji, administracji państwowej, zarządzania kadrami, finansów, zagadnień informatycznych, zamówień publicznych, prawa budowlanego, prawa pracy, ZFŚS, bhp, dla pracowników Wewnętrznej Służby Ochrony z samoobrony i technik interwencyjnych oraz strzeleckie, przygotowania pracowników wyznaczonych do drużyn ratownictwa ogólnego do realizacji zadań w czasie kryzysu i wojny; w porównaniu do 2021 r. (1 244 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 726 tys. zł, tj. o 58,4 proc.;
  - różnic kursowych (§ 4950 – 16 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (10 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 6 tys. zł, tj. o 60,0 proc.

### Wydatki majątkowe

Wydatki majątkowe zaplanowano w wysokości 27 144 tys. zł. Wykonanie wydatków wyniosło 27 119 tys. zł, co stanowi 99,9 proc.

Realizacja przedstawia się następująco:

- § 6050 – wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych – 15 040 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach;
- § 6060 – wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych – 12 079 tys. zł, tj. 99,8 proc. planu po zmianach.

**Tabela 5. Wydatki majątkowe IPN-KŚZpNP w 2022 r. – Dział 751**

Wyszczególnienie	Rok 2021		Rok 2022			
	Wykonanie*	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie*	5:4	5:2
					w tys. zł	
1	2	3	4	5	6	7
<b>Wydatki majątkowe dział 751, z tego:</b>	35 606	32 591	27 144	27 119	99,9	76,2
<b>rozdział 75101 w tym:</b>	29 526	29 373	23 830	23 817	99,9	80,7
§ 6050	18 658	19 340	15 040	15 040	100,0	80,6
§ 6060	10 868	10 033	8 790	8 777	99,9	80,8
<b>rozdział 75112</b>	6 080	3 218	3 314	3 302	99,6	54,3
§ 6060	6 080	3 218	3 314	3 302	99,6	54,3

\* W kwocie wykonania uwzględniono wydatki, które nie wygasają z upływem roku 2021.

### Realizacja wydatków inwestycyjnych jednostek budżetowych – § 6050

**Tabela 6. Realizacja wydatków inwestycyjnych w 2022 r.**

Lp.	Nazwa inwestycji	Wydatki realizowane w 2022 r. (w tys. zł)
1	2	3
<b>1</b>	<b>Inwestycje pozostałe polegające na budownictwie ujęte w § 6050 w tym:</b>	<b>15 040</b>
0.1.	Rozbudowa siedziby Delegatury IPN w Kielcach, al. Na Stadion 1	5 199

Lp.	Nazwa inwestycji	Wydatki realizowane w 2022 r. (w tys. zł)
1	2	3
0.2.	Przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Stefana Czarnieckiego 3 w Krakowie na potrzeby Oddziału IPN Kraków	7 211
0.3.	Budowa nowego budynku przy ul. Stefana Czarnieckiego 3 w Krakowie na potrzeby Oddziału IPN Kraków	38
0.4.	Rozbudowa hali magazynowej Wydawnictwa IPN, ul. Kłobucka 21 w Warszawie	211
0.5.	Budowa mikroinstalacji fotowoltaicznych w siedzibie Centrali IPN przy ul. Janusza Kurtyki 1 i budynku „B” przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie oraz w siedzibie Oddziału IPN Łódź, ul. Elizy Orzeszkowej 31/35	730
0.6.	Adaptacja części pomieszczenia sali konferencyjnej na pomieszczenia biurowe w budynku Oddziału IPN Poznań, ul. Rolna 45a	363
0.7.	Modernizacja instalacji hydrantowej w budynku Oddziału IPN Rzeszów, ul. Juliusza Słowackiego 18	116
0.8.	Wykonanie stacji ładowania pojazdów elektrycznych w siedzibie Oddziału IPN Rzeszów, ul. Juliusza Słowackiego 18	27
0.9.	Modernizacja systemu sygnalizacji włamania i napadu (SWIN) w siedzibie Oddziału IPN Rzeszów, ul. Juliusza Słowackiego 18	141
0.10.	Montaż stacji ładowania pojazdów elektrycznych przy siedzibie Oddziału IPN Szczecin, ul. Klemensa Janickiego 30	140
0.11.	Przebudowa szybu windowego w siedzibie Oddziału IPN Szczecin, ul. Klemensa Janickiego 30	477
0.12.	Przebudowa, remont i rewaloryzacja zabytkowej willi z ogrodem – siedziby Oddziału IPN Szczecin, ul. Piotra Skargi 14	4
0.13.	Modernizacja szafy klimatyzacji precyzyjnej w budynku Oddziału IPN Szczecin, ul. Klemensa Janickiego 30	13
0.14.	Wykonanie stacji ładowania pojazdów elektrycznych w siedzibie Oddziału IPN Łódź, ul. Elizy Orzeszkowej 31/35	46
0.15.	Modernizacja instalacji w zakresie kompensacji mocy biernej w siedzibie Oddziału IPN Gdańsk, al. Grunwaldzka 216	34
0.16.	Wykonanie stacji ładowania pojazdów elektrycznych w siedzibie Oddziału IPN Gdańsk, al. Grunwaldzka 216	24
0.17.	Modernizacja budynku Centrali IPN, ul. Janusza Kurtyki 1 w Warszawie	227
0.18.	Adaptacja pomieszczeń 007 i 008 w siedzibie Centrali IPN w Warszawie, ul. Janusza Kurtyki 1 na potrzeby BRP (wyciszenie pomieszczeń)	39

### Ważniejsze efekty rzeczowe realizowanych w 2022 r. zadań inwestycyjnych (§ 6050):

W siedzibie Delegatury IPN w Kielcach przy al. Na Stadion 1 rozpoczęto inwestycję, która ma na celu rozbudowę istniejącego budynku oraz stworzenie odpowiednich warunków do przechowywania i zabezpieczenia, a także opracowywania i udostępniania materiałów archiwalnych. Obecnie powierzchnia magazynowa archiwum jest maksymalnie wykorzystana. Brakuje miejsca na przechowywanie dokumentów w Archiwum Zakładowym oraz w bibliotece. Nie ma możliwości przejmowania dokumentów, kolekcji itp. Powstający obiekt, w którym przewidziano wszystkie niezbędne funkcje, w tym konferencyjno-wystawiennicze, pozwoli na realizację działań statutowych, w tym prowadzenie lekcji archiwalnych czy seminariów. Prace związane z realizacją przedmiotowej inwestycji zostały rozpoczęte w 2021 r., natomiast ich zakończenie planowane jest na 2023 r. Na początku 2022 r. zakończono prace projektowe i uzyskano pozwolenie na budowę. Po przeprowadzeniu postępowania przetargowe-

go wyłoniono wykonawcę robót budowlanych, który w lipcu przejął plac budowy i rozpoczął prace. Do końca roku udało się osiągnąć stan surowy otwarty z pokryciem dachu oraz wykonaniem podłoża pod posadzki. Częściowo przeprowadzono prace związane z instalacjami elektrycznymi zewnętrznymi, w tym instalacją odgromową. Z branży sanitarnej wykonano przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne oraz częściowo przyłącze kanalizacji deszczowej. Całość prac została zafakturowana na łączną kwotę **4 989 tys. zł**. Roboty są prowadzone pod nadzorem inwestora zastępczego, na którego w 2022 r. wydatkowano kwotę rzędu **63 tys. zł**. Dodatkowo – w związku z trwającą rozbudową – rozpoczęto w 2022 r. prace projektowe związane ze zmianą zagospodarowania obecnego Magazynu Głównego oraz modernizacją istniejących systemów ochronnych i ich pełną integracją z systemami w rozbudowywanej części. Opracowanie dokumentacji projektowej zaplanowano na początek 2023 r. W 2022 r. wykonano projekt budowlany i uzyskano ostateczną zamienną decyzję pozwolenia na budowę, na co wydatkowano kwotę rzędu **31 tys. zł**. W celu ograniczenia zużycia energii przez Delegaturę IPN w Kielcach zamontowano na dachu istniejącego budynku instalację fotowoltaiczną o mocy 18,095 kWp za kwotę **116 tys. zł**, na którą składają się koszty opracowania dokumentacji projektowej, wykonania robót budowlanych oraz te związane z nadzorem inwestorskim branży elektrycznej.

W Krakowie rozpoczęto adaptację nieruchomości przy ul. Stefana Czarnieckiego 3 na potrzeby siedziby Oddziału IPN Kraków. Podstawowym elementem zagospodarowania przestrzennego działki jest pochodzący z 1905 r., wpisany do rejestru zabytków miasta Krakowa, budynek dawnego sądu. W ramach inwestycji planowana jest przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku na cele biurowe oraz budowa nowego budynku archiwum z częściami biurową, edukacyjną i wystawowo-konferencyjną. W 2021 r. opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy oraz zmiany użytkowania istniejącego budynku, a we wrześniu została wydana ostateczna decyzja pozwolenia na budowę. W grudniu 2021 r. podpisano umowę z inwestorem zastępczym, a w lutym 2022 r. z generalnym wykonawcą. W trakcie roku sprawozdawczego zostały zrealizowane roboty wyburzeniowe i demontażowe, dokonano częściowej wymiany konstrukcji i pokrycia dachu oraz rekonstrukcji elewacji, rozpoczęto prace nad wymianą instalacji elektrycznej wewnętrznej oraz wykonano instalacje kanalizacji zewnętrznej, a także częściowo montaż instalacji deszczowej. Całość robót wraz z nadzorami została zafakturowana na łączną kwotę **7 211 tys. zł**. Zakończenie prac związanych z adaptacją zabytkowego budynku planuje się – zgodnie z zawartą umową – na 2024 r., jednak wykonawca deklaruje zakończenie adaptacji budynku do końca 2023 r. W 2022 r. zlecono opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego nowego budynku i w ramach tej inwestycji trwają uzgodnienia koncepcji architektonicznej z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków. Przygotowana dotychczas dokumentacja została opłacona w kwocie **38 tys. zł**.

Z uwagi m.in. na zmiany organizacyjne w Centrali IPN, której siedziba jest zlokalizowana w budynku przy ul. Janusza Kurtyki 1, tj. w związku z utworzeniem Biura Współpracy Międzynarodowej oraz Biura Kadr, zaszła konieczność wydzielenia pomieszczeń dla nowo powstałych komórek. Wszystkie prace modernizacyjne zostały zrealizowane na łączną kwotę **235 tys. zł**. Ważnym zadaniem inwestycyjnym było zamontowanie na dachu budynku przy ul. Janusza Kurtyki 1 w Warszawie instalacji fotowoltaicznej – będzie ona generować oszczędności opłat za energię elektryczną niezbędną do funkcjonowania budynku. Całość prac związanych z mikroinstalacją fotowoltaiczną, w tym projekty, nadzory oraz roboty budowlane, została rozliczona na kwotę **267 tys. zł**. Dodatkowym zadaniem proekologicznym w celu uzyskania oszczędności przy stale rosnących cenach energii elektrycznej była wymiana opraw oświetleniowych na klatkach schodowych w budynku na oświetlenie ledowe, na co wydatkowano kwotę w wysokości **31 tys. zł**.

Mikroinstalacje fotowoltaiczne o mocy odpowiednio 49,61 kWp i 38,95 kWp zainstalowano również na dachach budynków Archiwum IPN przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie oraz Oddziału IPN Łódź przy ul. Elizy Orzeszkowej 31/35. Rozbudowanie źródeł zasilania budynków w energię elektryczną o jej odnawialne źródła w postaci instalacji fotowoltaicznych znacząco wpłynie na obniżenie opłat przy jednoczesnym zminimalizowaniu szkodliwego oddziaływania. Całość prac przeprowadzono w 2022 r. Wszystkie prace, tj. opracowanie dokumentacji projektowej oraz roboty budowlane, a także nadzory

z branży elektrycznej związane z realizacją powyższych instalacji, zostały rozliczone na łączną kwotę **463 tys. zł**. Symulacja produkcji energii z zainstalowanych systemów fotowoltaicznych wykazuje roczne uzyski rządu 45 MWh dla budynku przy ul. Kłobuckiej 21 oraz 31,5 MWh dla budynku w Łodzi. Przy aktualnych cenach energii pobieranej z sieci (~2,09 zł brutto za kWh) szacunkowy czas zwrotu inwestycji wyniesie niecałe 3 lata.

W 2022 r. w budynku Oddziału IPN Poznań przeprowadzono roboty budowlane w celu uzyskania dodatkowej powierzchni biurowej na podstawie wykonanego rok wcześniej projektu częściowej przebudowy pomieszczenia sali konferencyjnej. Dzięki tej realizacji zostaną odpowiednio zabezpieczone potrzeby lokalowe pracowników nowo utworzonych komórek Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz Oddziałowego Biura Poszukiwań i Identyfikacji. W rezultacie otrzymano 3 dodatkowe pomieszczenia biurowe oraz pomniejszoną salę konferencyjną. Na realizację robót budowlanych oraz nadzory wydatkowano kwotę w wysokości **363 tys. zł**.

W 2022 r. zrealizowano inwestycję związaną z przebudową istniejącego szybu windowego ze zjazdem do poziomu piwnicy wraz z wymianą dźwigu windowego w budynku Oddziału IPN Szczecin przy ul. Janickiego 30. Modernizacja dźwigu usprawni pracę i umożliwi dostęp do magazynów na poziomie kondygnacji piwnicy. W 2021 r. wykonano prace projektowe oraz uzyskano pozwolenie na budowę. W drugiej połowie 2022 r. został wyłoniony wykonawca na wykonanie robót budowlanych, podpisano także umowę z inspektorem nadzoru na sprawowanie nadzoru inwestorskiego branży budowlanej oraz elektrycznej. Całość prac została zakończona w grudniu 2022 r. i zafakturowana na łączną kwotę **477 tys. zł**. W siedzibie Oddziału IPN Szczecin przy ul. Klemensa Janickiego 30 zmodernizowano szafę klimatyzacji precyzyjnej HiRef w pomieszczeniu archiwum, aby uzyskać w nim optymalną temperaturę powietrza i wilgotność. Wartość inwestycji wyniosła **13 tys. zł**.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych nakłada na Instytut Pamięci Narodowej obowiązek posiadania samochodów z napędem elektrycznym we flocie użytkowanych pojazdów. W związku z zakupem przez kolejne oddziały samochodów z napędem elektrycznym zaszła konieczność doposażenia nieruchomości IPN w stacje ładowania o odpowiedniej wydajności. W 2022 r. wykonano stacje ładowania samochodów elektrycznych przy budynkach Oddziałów IPN w Rzeszowie, Gdańsku, Łodzi oraz Szczecinie. Wydatkowano na te realizacje kwotę **237 tys. zł**. We wszystkich wskazanych lokalizacjach zostały zainstalowane nowoczesne urządzenia, co zostało poprzedzone odpowiednimi pracami projektowymi.

W 2022 r. zakończono rozbudowę hali magazynowej dla Wydawnictwa IPN w Warszawie przy ul. Kłobuckiej 21. Inwestycję rozpoczęto w 2021 r. w ramach podpisanej z wykonawcą umowy w konwencji „zaprojektuj i wybuduj”. Po uzgodnieniach projektowych oraz uzyskaniu pozwolenia na budowę wykonawca został w styczniu 2022 r. wprowadzony na teren robót. Zakończenie budowy wraz z uzyskaniem wszelkich pozwoleń na użytkowanie nastąpiło w listopadzie 2022 r. W rezultacie otrzymano powiększony budynek magazynowy hali, którego powierzchnia zostanie wykorzystana do właściwego przechowywania i konfekcjonowania wydawnictw IPN. Całkowita wartość prac, które obejmowały opracowanie dokumentacji projektowej, wykonanie robót budowlanych oraz pełnienie nadzoru inwestorskiego nad realizacją robót, wyniosła **3 533 tys. zł**.

W celu zapewnienia właściwych parametrów pracy instalacji hydrantowej w budynku Oddziału IPN Rzeszów przy ul. Szopena 23 zaprojektowano w 2021 r. rozdział oraz modernizację instalacji hydrantowej i wody użytkowej. W 2022 r. zrealizowano na podstawie projektu roboty budowlane w zakresie modernizacji instalacji hydrantowej, w tym wymianę pompy utrzymującej odpowiednie ciśnienie w instalacji. Modernizacja ma zapobiec rozszczelnieniu instalacji, wpłynie na wydajność wody w instalacji hydrantowej, a także w znacznym stopniu zmniejszy zużycie energii elektrycznej, której koszty były wcześniej wysokie z uwagi na ciągłe działanie pompy bez odpowiedniego sterowania. Koszty całej realizacji obejmujące roboty budowlane oraz nadzory wyniosły w 2022 r. **116 tys. zł**. W budynku Oddziału IPN Rzeszów przy ul. Juliusza Słowackiego 18 w sprawozdawczym roku zmodernizowano system sygnalizacji włamania i napadu, co przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w obiekcie. Zintegrowane zostały wszystkie systemy związane z ochroną budynku, dzięki czemu Służba Ochrony

ma możliwość szybszej reakcji w przypadku niebezpiecznych zdarzeń. Całość robót została zafakturowana na kwotę **141 tys. zł**.

W budynku Oddziału IPN Gdańsk przy ul. Grunwaldzkiej 216 po przeprowadzeniu pomiarów kompensacji mocy biernej dokonano modernizacji instalacji elektrycznej w zakresie kompensacji mocy biernej, aby zapewnić optymalne użytkowanie instalacji elektrycznej oraz obniżyć koszty dystrybucji energii elektrycznej w pozycjach mocy biernej. Wydatek poniesiony na tę inwestycję to kwota rzędu **34 tys. zł**, a szacowany czas zwrotu poniesionych kosztów w ramach tej inwestycji to okres około 9 miesięcy.

### **Realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych § 6060 w rozdziale 75101**

Wydatki na zakupy inwestycyjne wyniosły ogółem 8 777 tys. zł, w tym:

- prawa autorskie i licencje do utworów i publikacji – kwota 672 tys. zł
  - w 2022 r. Instytut Pamięci Narodowej zakupił w ramach wykonywania zadań edukacyjnych prawa autorskie lub uczestniczył w charakterze producenta bądź koproducenta w realizacji produkcji filmowych i programów telewizyjnych, a w ramach prowadzonej działalności wydawniczej zakupił prawa autorskie i licencje do utworów literackich;
- środki transportu – kwota 1 168 tys. zł
  - w związku z potrzebą realizacji założeń ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych z dnia 7 maja 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 908), która nakłada obowiązek, aby udział pojazdów elektrycznych we flocie użytkowanych pojazdów od 1 stycznia 2022 r. w IPN wynosił co najmniej 10 proc., zakupiono 3 samochody marki Skoda ENIAQ iV. Do zadań transportowych, które ze względów technicznych nie mogą być realizowane przez pojazdy z napędem elektrycznym, zakupiono samochód marki Renault Trafic do przewozu 9 osób oraz 2 samochody marki Skoda Superb, z czego jeden został odkupiony po zakończeniu czteroletniego okresu najmu;
- sprzęt techniczny i meble – kwota 1 374 tys. zł, w tym m.in.:
  - ploter wielkoformatowy umożliwiający m.in. wydruk niewielkich nakładów plakatów informujących o organizowanych przez Instytut wydarzeniach,
  - urządzenia wielofunkcyjne dla nowo powstałych biur oraz w celu wymiany urządzeń wyeksploatowanych,
  - depozytor kluczy kompatybilny z systemami bezpieczeństwa na potrzeby lokalizacji przy ul. Postępu 18B w Warszawie ze względu na zapewnienie spójnego systemu kontroli dostępu w obiektach IPN,
  - system wystawienniczy, system profesjonalnego oświetlenia wystaw, mobilny pawilon wystawienniczy, wielofunkcyjny ekspozytor wystawienniczy w ramach działalności edukacyjnej,
  - kopia zabytkowej flagi prezydenckiej na potrzeby wystaw,
  - system prezentacji oraz zewnętrzny totem multimedialny umożliwiający – obok przedstawiania typowych projekcji – również wyświetlanie imitujące otwartą księgę do prezentacji multimedialnych,
  - nowoczesny ekran wielkoformatowy typu video wall zapewniający lepszą widoczność wyświetlanych materiałów niezależnie od zewnętrznych warunków oświetleniowych,
  - UPS Symmetra PX oraz urządzenia do kompensacji mocy biernej w celu zapewnienia zasilania gwarantowanego w serwerowni oraz obniżenia kosztów energii elektrycznej,
  - profesjonalne zestawy pozycjonowania GPS typu GNSS TOPCON HiPer HR dla Biura Poszukiwań i Identyfikacji. Urządzenia umożliwiają pracę w najtrudniejszych warunkach terenowych,
  - zestaw fotograficzny składający się z aparatu, dwóch obiektywów oraz statywu do prowadzenia dokumentacji fotograficznej odnalezionych artefaktów oraz miejsc poszukiwań,
  - schodołaz towarowy ułatwiający transport materiałów na jedenaste piętro budynku przy ul. Janusza Kurtyki 1, na które nie ma możliwości wjazdu windą,
  - pompa paliwowa do agregatu prądotwórczego przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie;

- sprzęt informatyczny – kwota 1 949 tys. zł w tym:
  - zestaw komputerowy – komputer (AMD Ryzen/16GB/512GB), monitor 27 cali Iiyama, nagrywarka zewnętrzna DVD, Kingston Hyperx Cloud II Headset Czarne, gogle Oculus Quest,
  - skanery Fujitsu fi-7700,
  - komputerowe stacje graficzno-multimedialne,
  - laptop Dell Precision 7750,
  - dotykowy monitor interaktywny 75" Newline ATLAS TT-7520ER,
  - sprzęt sieciowy – 4 routery,
  - rozbudowa macierzy IBM Storwize V7000 o dodatkowe 12 dysków 16TB,
  - rozbudowa dwóch macierzy obiektowych EMC ECS U400T po 40 dysków 8 TB;
- wartości niematerialne i prawne w zakresie IT – kwota 3 614 tys. zł, w tym m.in.:
  - wdrożenie modułów aplikacji Teta Me „Delegacje”, „Profil pracownika”, „Wnioski urlopowe”, „Plany urlopowe” wraz z licencjami.
  - dostarczenie licencji rozszerzającej prędkość urządzenia Cisco Router ASR1001-X (1NG),
  - wytworzenie, dostarczenie, instalacja i wdrożenie aplikacji dla Archiwum IPN „Sędziowie i Prokuratorzy”,
  - zaprojektowanie i utworzenie strony internetowej na potrzeby projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”,
  - wytworzenie serwisu internetowego securityarchives.eu dla AIPN na bazie posiadanego przez IPN system zarządzania treścią, tzw. CMS,
  - rozwój – stworzenie nowych funkcjonalności posiadanego przez IPN systemu ABEL,
  - rozwój aplikacji Cyfrowe Archiwum;
  - stworzenie odpowiedniej infrastruktury IT, na którą będzie składał się system CMS z utrzymaniem sieci w 2 wersjach językowych, spełniający wymagania WCAG 2.1,
  - gra 3d typu FPP (First Person Perspective) w środowisku przeglądarki internetowej systemu Windows oraz w środowisku VR (wirtualna rzeczywistość) oraz w wersji przeznaczonej do urządzeń mobilnych z systemami IOS oraz Android, wykonanie animacji 3D oraz kreacji wideo typu intro zapowiadającej grę ukazującą wojnę polsko-bolszewicką;
  - rozbudowa „Gry szyfrów” o wprowadzenie mechanizmu wyświetlania tekstów dialogowych zarówno w trakcie gry, jak i w trakcie przerywników filmowych dla wersji polsko- i anglojęzycznej, wprowadzenie dodatkowych języków z opcjami wyboru z poziomu menu jako wyświetlane teksty, dodanie ustawień gry, w tym możliwość zmiany z poziomu menu (PL i ENG),
  - aplikacja komputerowa wykonana w technologii wirtualnej rzeczywistości, przenosząca użytkownika w czasie do Wrocławia lat osiemdziesiątych XX w. i przybliżająca temat Solidarności Walczącej.

### **Realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych § 6060 w rozdziale 75112**

Wydatki na zakupy inwestycyjne wyniosły ogółem 3 302 tys. zł, w tym:

- sprzęt techniczny – kwota 806 tys. zł, w tym m.in.:
  - urządzenie do archiwizacji zdarzeń i kopii zapasowych systemów bezpieczeństwa, urządzenie do pomieszczenia serwerowni zasysające dym, aparaty fotograficzne z akcesoriami, zasilacz UPS DPH z modułami mocy wraz z zestawem akumulatorów, skanery FUJITSU FI-7700, urządzenia wielofunkcyjne Konica Minolta BIZHUB C250i, centrala telefoniczna, skaner RTG do kontroli bagażu, paczek, przesyłek VOTI XR3D-50s, system zabezpieczenia elektronicznego zalania wodą;
- środki transportu – kwota 1 596 tys. zł, w tym m.in.:
  - zakup samochodów służbowych w związku z dużym zapotrzebowaniem na środki transportu, wynikającym z konieczności przewozu osób oraz mienia (np. paneli wystawowych) do miejsc organizacji wystaw i konferencji, których organizatorami są oddziały IPN oraz z konieczności

realizacji obowiązku nałożonego ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 110) – udział pojazdów elektrycznych we flocie użytkowanych pojazdów od dnia 1 stycznia 2022 r. w IPN ma wynosić co najmniej 10 proc.);

- sprzęt informatyczny – kwota 729 tys. zł, w tym m.in.:
  - serwery, laptopy i komputery, switche do serwerowni, rozbudowa istniejącej macierzy Hewlett Packard MSA2050 SAN o 72 TB, biblioteka taśmowa, przełączniki sieciowe 10,100, 1000 GB Ethernet i Cisco C9200C-48PI-4X;
- wartości niematerialne i prawne w zakresie IT – kwota 146 tys. zł, w tym m.in.:
  - aktualizacja oprogramowania do tworzenia kopii bezpieczeństwa do serwerowni, aktualizacja oprogramowania do wirtualizacji środowiska serwerowego VMware vSphere, program IronCAD Kamieniarz 3D, aplikacja „Wirtualny Przystanek Historia”;
- autorskie prawa majątkowe – kwota 25 tys. zł – do filmu dokumentalnego *Przeznaczenie*.

#### 4.1.2.1.2. Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

Wydatki w dziale 753 są realizowane w ramach rozdziału 75302 Uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne (§ 3110 Świadczenia społeczne). Plan wydatków na 2022 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 9 568 tys. zł.

W 2022 r. w związku z podjętymi przez dysponenta części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – decyzjami w sprawie blokowania planowanych wydatków nr 13.4143.12.2.2022.BD z dnia 2 grudnia 2022 r. oraz 13.4143.12.3.2022.BD z dnia 20 grudnia 2022 r., jak również Decyzją Ministra Finansów MF/BP4.4143.16.6.2022.RC z dnia 22 grudnia 2022 r. plan wydatków w dziale 753 został zmniejszony łącznie o 757 tys. zł, tj. do kwoty 8 811 tys. zł.

Wydatki wyniosły 8 811 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach.

Do pobierania ww. uposażeń były uprawnione 54 osoby, w tym 48 do uposażeń w stanie spoczynku i 6 do uposażeń rodzinnych.

W porównaniu do 2021 r. (8 199 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 612 tys. zł, tj. o 7,5 proc.

#### 4.1.2.1.3. Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Plan wydatków na 2022 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 21 123 tys. zł. Po uwzględnieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2022 r. (Dz.U. poz. 719), na podstawie którego przeniesiono dotację podmiotową, w tym wynagrodzenia, oraz dotację celową z części 37 – Sprawiedliwość rozdział 92118 – Muzea, w łącznej kwocie 6 070 tys. zł do części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu został zwiększony do kwoty 27 193 tys. zł. Następnie na podstawie art. 154 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.) oraz w związku z wnioskiem Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 8 sierpnia 2022 r. wprowadzono zmianę w budżecie Instytutu w rozdziale 92118 Muzea polegającą na zwiększeniu planu o 800 tys. zł z rezerwy z poz. 44.

W 2022 r. w związku z podjętymi przez dysponenta części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – decyzjami w sprawie blokowania planowanych wydatków nr 13.4143.12.1.2022.BD z dnia 2 grudnia 2022 r. i nr 13.4143.12.3.2022.BD z dnia 20 grudnia 2022 r. oraz Decyzją Ministra Finansów MF/BP4.4143.16.6.2022.RC z dnia 22 grudnia 2022 r. plan wydatków w dziale 921 został zmniejszony łącznie o 237 tys. zł, tj. do kwoty 27 756 tys. zł.

W 2022 r. wykonanie wydatków Instytutu w dziale 921 wyniosło 27 445 tys. zł, co stanowi 98,9 proc. planu po zmianach. W porównaniu do 2021 r. (19 026 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 8 419 tys. zł, tj. o 44,2 proc. Struktura wydatków w poszczególnych grupach ekonomicznych przedstawia się jak poniżej.

#### Dotacje

Zgodnie z ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz.U. z 2018 r. poz. 2529) Instytut może udzielać dotacji w celu sfinansowania albo dofinanso-



wania zadań związanych z opieką nad grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych do wykonywania czynności związanych z budową, remontem i utrzymaniem grobów. Od kwietnia 2022 r. Instytut udziela dotacji podmiotowej z budżetu państwa dla państwowej instytucji kultury – Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Zgodnie z ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Prezes Instytutu został organizatorem muzeum.

Plan po zmianach wynosił 6 409 tys. zł i został zrealizowany w wysokości 6 169 tys. zł tj. 96,3 proc.

Wykonane wydatki obejmują:

- dotacje podmiotowe z budżetu dla państwowej jednostki kultury (§ 2550) – 5 654 tys. zł;
- dotacje celowe z budżetu dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych (§ 2800) – 17 tys. zł;
- dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom (§ 2820) – 424 tys. zł;
- dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych (§ 2830) – 74 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (158 tys. zł) wydatki na dotacje w 2022 r. były wyższe o 6 011 tys. zł, tj. o 3 804,4 proc.

### **Świadczenia na rzecz osób fizycznych**

Plan po zmianach wynosił 636 tys. zł i został zrealizowany w wysokości 634 tys. zł, tj. 99,7 proc.

Wydatki przedstawiały się następująco:

- wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń (§ 3020) – 19 tys. zł;
- różne wydatki na rzecz osób fizycznych (§ 3030) – 615 tys. zł;

Na wydatki złożyły się zwrot kosztów zakupu okularów pracownikom zatrudnionym przy monitorach komputerowych oraz świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o niepodległość Polski.

W porównaniu do 2021 r. (657 tys. zł) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w 2022 r. były niższe o 23 tys. zł, tj. o 3,5 proc.

### **Wydatki bieżące**

Wydatki bieżące dotyczyły prowadzenia działalności statutowej Instytutu, utrzymania obiektów oraz wypłaty wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń.

Plan po zmianach w tej grupie wynosił 19 803 tys. zł. Wydatki wyniosły 19 749 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach. W porównaniu do 2021 r. (17 646 tys. zł) były o 2 103 tys. zł wyższe, tj. o 11,9 proc.

Wykonanie wydatków kształtowało się następująco:

### **Wynagrodzenia osobowe**

Wydatki na wynagrodzenia osobowe, wykazane w sprawozdaniu dotyczącym wykonania planu wydatków budżetu państwa Rb-28, wyniosły ogółem 7 854 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach i kształtowały się następująco:

- wynagrodzenia osobowe pracowników (§ 4010) – 7 350 tys. zł;
- dodatkowe wynagrodzenie roczne (§ 4040) – 504 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (7 509 tys. zł) były wyższe o 345 tys. zł, tj. o 4,6 proc.

### **Honoraria i wynagrodzenia bezosobowe**

Wydatki na honoraria (§ 4090) zaplanowane w wysokości 25 tys. zł zrealizowano w 100,0 proc. W porównaniu do 2021 r. (32 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 7 tys. zł, tj. o 21,9 proc.

Wydatki na wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170) zaplanowane w wysokości 180 tys. zł zostały również zrealizowane w 100 proc. Wydatki obejmowały wynagrodzenia wypłacone na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło za wykonanie upamiętnień.

W porównaniu do 2021 r. (357 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 177 tys. zł, tj. o 49,6 proc.

#### **Pochodne od wynagrodzeń**

Pochodne od wynagrodzeń zaplanowano w wysokości 1 539 tys. zł, wykonanie wyniosło 1 534 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach, w tym:

- składki na ubezpieczenia społeczne (§ 4110) – 1 291 tys. zł;
- składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (§ 4120) – 168 tys. zł;
- wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający (§ 4710) – 75 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (1 462 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 72 tys. zł, tj. o 4,9 proc.

#### **Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych**

Wydatki na Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych zaplanowano w wysokości 156 tys. zł, zrealizowano na kwotę 155 tys. zł, co stanowi 99,4 proc. planu po zmianach.

W porównaniu do 2021 r. (150 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 5 tys. zł, tj. o 3,3 proc.

#### **Podatki i opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego**

Wydatki zaplanowano w wysokości 16 tys. zł, wykonanie wyniosło 14 tys. zł, co stanowi 87,5 proc. i dotyczyły:

- podatku od nieruchomości (§ 4480) – 12 tys. zł;
- opłat na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego (§ 4520) – 2 tys. zł.

W porównaniu do 2021 r. (11 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 3 tys. zł, tj. o 27,3 proc.

#### **Zakup towarów i usług**

Pozycja obejmuje wydatki związane z prowadzeniem działalności statutowej przez pion upamiętniania walk i męczeństwa oraz utrzymaniem zajmowanych obiektów. Wydatki zaplanowano w wysokości 9 707 tys. zł, wykonanie wyniosło 9 667 tys. zł, co stanowi 99,6 proc. planu po zmianach.

W porównaniu do 2021 r. (7 930 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 737 tys. zł, tj. o 21,9 proc.

Wykonanie wydatków obejmuje:

- 1) grupę wydatków bieżących jednostki (§ 4000) w wysokości 6 407 tys. zł, w tym:
  - zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210 – 299 tys. zł) w związku z bieżącym funkcjonowaniem IPN oraz realizacją zadań merytorycznych, m.in.: zniczy i wiązanek upamiętniających wydarzenia historyczne; namiotu Octa Optima II do wykorzystania podczas wydarzeń o charakterze państwowo-patriotycznym, których organizatorem był IPN, materiałów biurowych i drobnego wyposażenia, urządzeń biurowych, laptopów, paliwa do samochodów służbowych; w porównaniu do 2021 r. (469 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 170 tys. zł, tj. o 36,2 proc.;
  - zakup środków żywności (§ 4220 – 6 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (4 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 2 tys. zł, tj. o 50,0 proc.;
  - zakup energii (§ 4260 – 217 tys. zł), w tym dostawy energii elektrycznej, ciepłej, gazu oraz wody; w porównaniu do 2021 r. (129 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 88 tys. zł, tj. o 68,2 proc.;
  - zakup usług zdrowotnych (§ 4280 – 4 tys. zł) dotyczących badań okresowych i kontrolnych pracowników; w porównaniu do 2021 r. (3 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 tys. zł, tj. o 33,3 proc.;
  - zakup usług pozostałych (§ 4300 – 5 635 tys. zł), w tym m.in.: wydatki eksploatacyjne i porządkowe użytkowanych obiektów, usługi transportowe, pocztowe i kurierskie, monitoring, wykonanie tablic pamiątkowych oraz nagrobków upamiętniających weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, porządkowanie polskich cmentarzy, w szczególności grobów osób za-

- służonych i weteranów walk o niepodległość Polski, organizacja uroczystości upamiętniających ważne wydarzenia historyczne, wykonanie trumien ekshumacyjnych; w porównaniu do 2021 r. (4 908 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 727 tys. zł, tj. o 14,8 proc.;
- opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych (§ 4360 – 20 tys. zł) dotyczą telefonii stacjonarnej, komórkowej i Internetu; w porównaniu do 2021 r. (17 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 3 tys. zł, tj. o 17,6 proc.;
  - zakup usług obejmujących tłumaczenia (§ 4380 – 2 tys. zł); w 2021 r. wydatki zrealizowano w tej samej wysokości;
  - zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii (§ 4390 – 2 tys. zł);
  - opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe (§ 4400 – 222 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (251 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 29 tys. zł, tj. o 11,6 proc.;
- 2) zakup środków dydaktycznych i książek (§ 4240 – 1 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (1 tys. zł) wydatki w 2022 r. były na tym samym poziomie;
- 3) zakup usług remontowych (§ 4270 – 3 259 tys. zł), w tym m.in.: prace remontowo-konserwacyjne mogił i nagrobków, prace restauratorskie pomników, tablic pamiątkowych i kwater, a także konserwacja instalacji i urządzeń biurowych; w porównaniu do 2021 r. (2 146 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 113 tys. zł, tj. o 51,9 proc.

### Pozostałe wydatki

Wydatki zaplanowano w wysokości 324 tys. zł, wykonanie wyniosło 320 tys. zł, co stanowi 98,8 proc. planu po zmianach. Wydatki dotyczyły:

- wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (§ 4140 – 129 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (125 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 4 tys. zł, tj. o 3,2 proc.;
- podróży służbowych krajowych (§ 4410 – 57 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (35 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 22 tys. zł, tj. o 62,9 proc.;
- podróży służbowych zagranicznych (§ 4420 – 90 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (11 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 79 tys. zł, tj. o 718,2 proc.;
- różnych opłat i składek (§ 4430 – 4 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (3 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 1 tys. zł, tj. o 33,3 proc.;
- szkoleń pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej (§ 4700 – 37 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (12 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 25 tys. zł, tj. o 208,3 proc.;
- różnice kursowe (§ 4950 – 3 tys. zł); w porównaniu do 2021 r. (9 tys. zł) wydatki w 2022 r. były niższe o 6 tys. zł, tj. o 66,7 proc.

### Wydatki majątkowe

Wydatki majątkowe zaplanowano w wysokości 908 tys. zł (plan po zmianach). Wykonanie wydatków wyniosło 893 tys. zł, co stanowi 98,3 proc., w porównaniu do 2021 r. (565 tys. zł) wydatki w 2022 r. były wyższe o 328 tys. zł, tj. o 58,1 proc.

**Tabela 7. Wydatki majątkowe IPN-KŚZpNP w 2022 r.**

Wyszczególnienie	Rok 2021		Rok 2022			
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
<b>Dział 921 z tego:</b>	<b>565</b>	<b>211</b>	<b>908</b>	<b>893</b>	<b>98,3</b>	<b>158,1</b>
<b>rozdział 92118</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>739</b>	<b>724</b>	<b>98,0</b>	<b>0,0</b>
§ 6220	0	0	739	724	98,0	0,0

Wyszczególnienie	Rok 2021		Rok 2022			
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
1	2	3	4	5	6	7
<b>rozdział 92127</b>	<b>565</b>	<b>200</b>	<b>169</b>	<b>169</b>	<b>100,0</b>	<b>30,0</b>
§ 6050	446	200	169	169	100,0	37,9
§ 6060	119	0	0	0	0,0	0,0
<b>rozdział 92128</b>	<b>0</b>	<b>11</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
§ 6060	0	11	0	0	0,0	0,0

Realizacja przedstawia się następująco:

- § 6050 – wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych – 169 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach. Zrealizowano budowę pomnika Grudnia’70 na cmentarzu Centralnym w Szczecinie (106 tys. zł) oraz przygotowano dokumentację projektowo-kosztorysową związaną z realizacją przez IPN urządzenia Cmentarza Wojennego żołnierzy NSZ w miejscowości Kamesznica (63 tys. zł);
- § 6060 – wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych – nie realizowano;
- § 6220 dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych – 724 tys. zł, w tym:
  - nakłady na rzeczowe aktywa trwałe – kwota 676 tys. zł: zakup urządzenia ogrodowego STIGA, macierzy dyskowej, systemu monitoringu i przejść automatycznych, systemu detekcji pożaru, urządzenia WIFI, wyposażenia serwerowni, zabezpieczenia magazynu broni, samochodu osobowego marki Toyota, komputera graficznego, pojazdu historycznego marki Nysa;
  - wartości niematerialne i prawne – kwota 48 tys. zł – zakup komputerowego systemu muzealnego MONA.

## 4.2. Budżet Instytutu w układzie zadaniowym

W 2022 r. Instytut Pamięci Narodowej realizował zadania w ramach budżetu zadaniowego, zgodnie z następującą klasyfikacją zadaniową:

### Funkcja 1. Zarządzanie państwem

#### Zadanie 1.9. Działalność ustawowa Instytutu Pamięci Narodowej

Na realizację zadania zaplanowano 399 341 tys. zł, wykonanie wydatków wyniosło 397 948 tys. zł, co stanowi 99,7 proc.

I. Cel zadania: Upowszechnianie wiedzy o najnowszej historii Polski na podstawie zgromadzonego materiału archiwalnego i ściganie zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Miernik: Liczba zrealizowanych wniosków o udostępnienie dokumentów (w szt.)

Plan miernika – 49 550 szt.; wykonanie – 48 058 szt. (97,0 proc. planu)

II. Cel zadania: Prowadzenie działalności edukacyjnej i badań naukowych oraz popularyzacja ich wyników

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (w szt.)

Plan miernika – 3 449 szt.; wykonanie – 4 427 szt. (128,4 proc. planu)

III. Cel zadania: Poszukiwanie miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (w szt.)

Plan miernika – 92 szt.; wykonanie – 100 szt. (108,7 proc. planu)

W ramach zadania 1.9. Instytut realizował następujące podzadania:

**Podzadanie 1.9.1. Gromadzenie, opracowywanie, digitalizacja i udostępnianie dokumentów z archiwum IPN**

Na realizację podzadania zaplanowano 147 325 tys. zł, wydatki wyniosły 146 818 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu.

Cel podzadania: udostępnianie dokumentów w postaci cyfrowej wszystkim kategoriom wnioskodawców

Miernik: Liczba uporządkowanych i opracowanych dokumentów udostępnianych w postaci cyfrowej wszystkim kategoriom wnioskodawców (w szt.)

Plan miernika – 220 720 szt.; wykonanie – 264 902 szt. (120,0 proc. planu).

**Podzadanie 1.9.2. Prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich, komunistycznych oraz przeciwko ludzkości i innych**

Na realizację zadania zaplanowano 40 713 tys. zł, wydatki wyniosły 40 566 tys. zł, co stanowi 99,6 proc. planu.

Cel podzadania: Zagwarantowanie obywatelom konstytucjonalnego prawa do wszechstronnego i bez nieuzasadnionej zwłoki wyjaśnienia przez uprawniony organ wszystkich okoliczności dotyczących zbrodni nazistowskich, komunistycznych, wojennych, przeciwko ludzkości, pokojowi i innych

Miernik: Liczba postępowań zakończonych przez prokuratorów IPN w ciągu roku kalendarzowego (w szt.)

Plan miernika – 1245 szt.; wykonanie – 1333 szt. (107,0 proc. planu)

**Podzadanie 1.9.3. Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz katalogach tematycznych, prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych i ich analiza, przygotowywanie postępowań lustracyjnych**

Na realizację zadania zaplanowano 42 513 tys. zł, wydatki wyniosły 42 314 tys. zł, co stanowi 99,5 proc. planu.

Cel podzadania: Publikacja w BIP IPN zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy lustracyjnej z 2006 r. oraz katalogach z art. 52a pkt 6, 7 i 8 ustawy o IPN z 1998 r. oraz przygotowanie postępowań lustracyjnych

Miernik: Liczba osób, odnośnie do których zebrano i ostatecznie zweryfikowano informacje (liczba całkowita)

Plan miernika – 26 280; wykonanie – 27 583 (105,0 proc. planu)

**Podzadanie 1.9.4. Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna**

Na realizację zadania zaplanowano 168 790 tys. zł, wydatki wyniosły 168 250 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu.

I. Cel podzadania: Upowszechnianie wiedzy na temat najnowszej historii Polski

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć/publikacji (w szt.)

Plan miernika – 2893 szt.; wykonanie – 3804 szt. (131,5 proc. planu)

II. Cel podzadania: Prowadzenie badań naukowych nad najnowszą historią Polski i ich upowszechnianie

Miernik: Liczba publikacji naukowych (szt.)

Plan miernika – 556 szt.; wykonanie – 623 szt. (112,1 proc. planu)

III. Cel podzadania: Prowadzenie prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego i upowszechnianie ich wyników

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (szt.)

Plan miernika – 92 szt.; wykonanie – 100 szt. (108,7 proc. planu)

**Funkcja 9. Kultura i dziedzictwo narodowe****Zadanie 9.1. Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą****Podzadanie 9.1.1. Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i za granicą**

Na realizację zadania zaplanowano 27 756 tys. zł, wydatki wyniosły 27 445 tys. zł, co stanowi 98,9 proc. planu.

Cel podzadania: Utrzymanie i ochrona miejsc pamięci narodowej

Mierniki:

- 1) Liczba obiektów wprowadzonych do ewidencji miejsc pamięci narodowej (szt.),  
Plan miernika – 3253; wykonanie – 4274 (131,4 proc. planu)
- 2) Liczba przeprowadzonych lustracji miejsc pamięci narodowej (szt.),  
Plan miernika – 866; wykonanie – 1174 (135,6 proc. planu)

**Funkcja 13. Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny****Zadanie 13.2. Świadczenia społeczne**

Na realizację zadania zaplanowano 8 811 tys. zł, wydatki wyniosły 8 811 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu.

**Podzadanie 13.2.6. Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne**

Odstąpiono od definiowania celu oraz miernika ze względu na kategorię wydatków.

Wykonanie wydatków w układzie zadaniowym w 2022 r. przedstawia się jak w poniższej tabeli.

**Tabela 8. Wykonanie wydatków w układzie klasyfikacji zadaniowej IPN-KŚZpNP w 2022 r.**

Kod klasyfikacji zadaniowej (nr funkcji/zadania/podzadania/działania)	Nazwa działania	Plan (po zmianach)	Wykonanie	4:3
		w tys. zł		%
1	2	3	4	5
<b>1.9.</b>	Działalność ustawowa Instytutu Pamięci Narodowej	<b>399 341</b>	<b>397 948</b>	<b>99,7</b>
<b>1.9.1.</b>	Gromadzenie, opracowywanie, digitalizacja i udostępnianie dokumentów z archiwów IPN	147 325	146 818	99,7
<b>1.9.1.1.</b>	Gromadzenie, opracowywanie i digitalizacja dokumentów	71 593	71 401	99,7
<b>1.9.1.2.</b>	Udostępnianie dokumentów	75 732	75 417	99,6
<b>1.9.2.</b>	Prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich, komunistycznych oraz przeciwko ludzkości i innych	40 713	40 566	99,6
<b>1.9.2.1.</b>	Sprawowanie nadzoru służbowego i instancyjnego, środki odwoławcze, prowadzenie postępowań skargowych, wizytacje i kontrole oraz realizacja zadań wynikających ze skontrum	6 124	6 104	99,7
<b>1.9.2.2.</b>	Prowadzenie postępowań karnych dotyczących zbrodni komunistycznych, nazistowskich, wojennych przeciwko ludzkości i pokojowi oraz innych przewidzianych w ustawach	34 589	34 462	99,6
<b>1.9.3.</b>	Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz katalogach tematycznych, prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych i ich analiza, przygotowywanie postępowań lustracyjnych	42 513	42 314	99,5

Kod klasyfikacji zadaniowej (nr funkcji/zadania/pod zadania/działania)	Nazwa działania	Plan (po zmianach)	Wykonanie	4:3
		w tys. zł		%
1	2	3	4	5
1.9.3.1.	Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz w katalogach tematycznych	21 245	21 168	99,6
1.9.3.2.	Przygotowywanie i prowadzenie postępowań lustracyjnych	21 244	21 147	99,5
1.9.4.	Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna	168 790	168 250	99,7
1.9.4.1.	Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna	168 790	168 250	99,7
9.1.	Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą	<b>27 756</b>	<b>27 445</b>	<b>98,9</b>
9.1.1.	Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i zagranicą	27 756	27 445	98,9
9.1.1.2.	Opieka nad miejscami pamięci narodowej oraz grobami i cmentarzami wojennymi	6 633	6 378	96,2
9.1.1.7.	Opieka nad miejscami pamięci narodowej oraz grobami i cmentarzami wojennymi	10 949	10 916	99,7
9.1.1.9.	Upamiętnianie wydarzeń historycznych	10 174	10 151	99,8
13.2.	Świadczenia społeczne	<b>8 811</b>	<b>8 811</b>	<b>100,0</b>
13.2.6.	Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne	8 811	8 811	100,0
13.2.6.2.	Uposażenia dla prokuratorów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń	8 067	8 067	100,0
13.2.6.3.	Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń	744	744	100,0
<b>Razem funkcje 1.9.+9.1.+13.2.</b>		<b>435 908</b>	<b>434 204</b>	<b>99,6</b>

### 4.3. Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie pracowników w 2022 r. w Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynosiło 2473,23 etatu.

IPN to instytucja o wyjątkowo złożonym profilu, nieporównywalna z innymi podmiotami realizującymi cele publiczne. Jej specyficzny charakter polega na połączeniu wielu interdyscyplinarnych obszarów, technik i metod badawczych. Zakres działalności Instytutu zmieniał się w ciągu ponad 20-letniej historii, ale zmiany polegały zawsze na poszerzaniu obszaru działań, co wymagało nieustannych zmian liczby zatrudnianych pracowników. Realizacja zadań ustawowych i wypełnianie misji są możliwe w najlepszy sposób dzięki stale przekształcanej strukturze Instytutu, czyli poprzez działalność śledczą i lustracyjną, badawczą i edukacyjną, archiwalną, upamiętniającą i poszukiwawczą, wydawniczą oraz w obszarze nowych technologii. Elastyczne podejście do struktury pozwala na szybkie dostosowanie Instytutu do zmieniających się oczekiwań Polek i Polaków w obszarze nie tylko historii, ale i kultury. Dlatego w 2022 r. powstały nowe biura: przystanków historii i wydarzeń kulturalnych. Wymagania współczesności, a więc konieczność korzystania ze zdobyczy techniki, nowych technologii informatycznych i wizualnych, a także środków komunikacji, postawiły przed kierownictwem Instytutu nowe wyzwania dotarcia do jak największego grona odbiorców, w tym przede wszystkim do ludzi młodych, pragnących poszerzać swoją wiedzę historyczną oraz budować właściwą postawę patriotyczną. Najwyższa jakość realizowanych zadań możliwa jest dzięki zasobom finansowym i organizacji pracy, ale przede wszystkim dzięki wysoko wykwalifikowanym pracownikom zatrudnionym w wyniku procesów

rekrutacyjnych weryfikujących kompetencje, wiedzę, doświadczenie zawodowe, odpowiednią postawę pracowniczą. Zmieniająca się sytuacja kadrowa, duża dynamika i zwiększenie zatrudnienia związane z powołaniem nowych biur oraz konieczność optymalizacji procesów kadrowych stały u podstaw powołania nowego biura kadr odpowiedzialnego za sprawną realizację tych nowych wyzwań.

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. w Instytucie zatrudnionych było 2541 osób, co w przeliczeniu na etaty stanowi 2492,34 etatu, w tym 112 etaty prokuratorskie. W pionie śledczym Instytutu zatrudnienie w etatach wynosiło 76 prokuratorów, a w pionie lustracyjnym – 36 prokuratorów.

Instytut zatrudnia osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Przeciętne zatrudnienie tych osób w IPN w 2022 r. wynosiło 43,16 etatu. Według stanu na 31 grudnia 2022 r. zatrudnione były 44 osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności na 44,00 etatach.

Pośród 2541 pracowników Instytutu 2256 posiada wykształcenie wyższe, co stanowi 88,79 proc. zatrudnionych, w tym sześć osób posiada tytuł naukowy profesora, 45 osób – stopień naukowy doktora habilitowanego, 245 osób – stopień naukowy doktora.

**Tabela 9. Wykształcenie pracowników na 31 grudnia 2022 r.**

Wykształcenie	Liczba osób	Procent*
wyższe (licencjackie, magisterskie)	2256	88,79
średnie (ogólnokształcące, średnie zawodowe, policealne)	243	9,56
inne (zasadnicze, podstawowe)	42	1,65

\* Procent w stosunku do zatrudnienia ogółem w osobach na 31 grudnia 2022 r.

Stopień/tytuł naukowy	Liczba osób
doktor	245
doktor habilitowany	45
profesor	6

Największy odsetek pracowników Instytutu stanowią pracownicy zatrudnieni w pionach merytorycznych IPN według stanu na 31 grudnia 2022 r.:

- w Archiwum IPN oraz w oddziałowych biurach – 825,93 etatu, co stanowi 34,14 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Badań Historycznych oraz oddziałowych biurach – 203,40 etatu, co stanowi 8,16 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Edukacji Narodowej oraz oddziałowych biurach – 168,50 etatu, co stanowi 6,76 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Poszukiwań i Identyfikacji, oddziałowym biurze oraz oddziałowych wieloosobowych stanowiskach do spraw poszukiwań i identyfikacji – 68,70 etatu, co stanowi 2,76 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz oddziałowych biurach – 92,50 etatu, co stanowi 3,71 proc. zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Lustracyjnym oraz w oddziałowych biurach (łącznie z prokuratorami) – 216,58 etatu, co stanowi 8,68 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i w oddziałowych komisjach (łącznie z prokuratorami) – 146,75 etatu, co stanowi 5,89 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Wydawnictwie IPN – 63,50 etatu, co stanowi 2,55 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Przystanków Historia – 22,00 etaty, co stanowi 0,88 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;



- w Biurze Prezesa – 32,15 etatu, co stanowi 1,30 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Nowych Technologii – 9,00 etatów, co stanowi 0,36 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Rzecznika Prasowego oraz samodzielne stanowiska asystentów prasowych – 7,50 etatu, co stanowi 1,10 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Współpracy Międzynarodowej – 16,00 etatów, co stanowi 0,64 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.;
- w Biurze Wydarzeń Kulturalnych – 9,60 etatu, co stanowi 0,39 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.

Łącznie stanowi to 76,32 proc. ogółu zatrudnionych w etatach na 31 grudnia 2022 r.

W pozostałych komórkach organizacyjnych centrali i oddziałów, zajmujących się m.in. zagadnieniami z zakresu prawa, zamówień publicznych, informatyki oraz programowania, księgowości, kadr oraz płac, ochrony informacji niejawnych, służby ochrony, bezpieczeństwa teleinformatycznego, zarządzania nieruchomościami, według stanu na 31 grudnia 2022 r. zatrudnienie wynosiło 590,23 etatu, co stanowi 23,68 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.

**Tabela 10. Zatrudnienie według stanu na 31 grudnia 2022 r.**

Komórki organizacyjne IPN	Liczba etatów	Procent*
Archiwum IPN oraz oddziałowe biura	825,93	33,14
Biuro Badań Historycznych oraz oddziałowe biura	203,40	8,16
Biuro Edukacji Narodowej oraz oddziałowe biura	168,50	6,76
Biuro Poszukiwań i Identyfikacji, oddziałowe biuro oraz wieloosobowe stanowiska w oddziałach	68,70	2,76
Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz oddziałowe biura	92,50	3,71
Biuro Lustracyjne oraz oddziałowe biura (łącznie z prokuratorami)	216,58 (w tym 36 prokuratorów)	8,68
Główna Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz oddziałowe komisje (łącznie z prokuratorami)	146,75 (w tym 76 prokuratorów)	5,89
Wydawnictwo IPN	63,50	2,55
Biuro Prezesa, Biuro Nowych Technologii, Biuro Rzecznika Prasowego wraz z samodzielnymi stanowiskami asystentów prasowych, Biuro Współpracy Międzynarodowej, Biuro Wydarzeń Kulturalnych, Biuro Przystanków Historia	116,25	4,67
pozostałe komórki organizacyjne centrali oraz oddziałów (w tym pracownicy ochrony)	590,23 (w tym 167,38 pracowników ochrony)	23,68 (w tym 6,72 pracownicy ochrony)

\* Procent w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2022 r.

Dodatkowo Instytut oferuje możliwość zdobywania doświadczenia zawodowego w ramach staży zawodowych, praktyk studenckich i wolontariatów. W ten sposób w roku 2022 69 osób niebędących pracownikami Instytutu wykonywało czynności, w tym w ramach staży zawodowych – 3 osoby, praktyk studenckich – 48 osób, wolontariatu – 32 osoby.





## 5. Poszukiwania i identyfikacja

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji (BPiI) realizuje działania badawczo-historyczne, poszukiwawcze oraz identyfikacyjne w ramach ustawowych zadań poszukiwania miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym, represji totalitarnych lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 do dnia 31 lipca 1990 r.

### 5.1. Badania historyczne

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN (BPiI) prowadzi badania naukowe zmierzające do ustalenia okoliczności śmierci ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu i wytypowania miejsca ich pochówku w celu przeprowadzenia prac poszukiwawczych. Badania historyczne realizowane są na podstawie:

- kwerend w zasobach archiwalnych IPN, Wojskowego Biura Historycznego, Polskiego Czerwonego Krzyża, a także w zbiorach archiwalnych innych podmiotów publicznych i prywatnych oraz kościelnych, w tym zagranicznych;
- gromadzonych i analizowanych relacji świadków;
- poszukiwania i opracowywania dokumentacji historycznej.

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji zarejestrowano 332 nowe sprawy badawczo-historyczne. Kontynuowano również kwerendy rozpoczęte w latach ubiegłych. Badania historyczne prowadzone są przez Wydział Analiz Historycznych oraz Wydział Kresowy w centrali, a także przez pracowników pionu poszukiwań i identyfikacji w oddziałach i delegaturach IPN. Warto podkreślić, że w 2022 r. do BPiI wpłynęła także liczna korespondencja wykraczająca poza zakres spraw badawczych, wymagająca podjęcia odpowiednich działań. Poniżej zostały wymienione przykładowe sprawy będące w 2022 r. przedmiotem prac badawczych oraz kwerend archiwalnych prowadzonych w pionie poszukiwań i identyfikacji IPN.

#### 5.1.1. Badania historyczne dotyczące miejsc pochówku w Polsce

##### Wydział Analiz Historycznych

W 2022 r. w Wydziale Analiz Historycznych zarejestrowano 145 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Wydział oprócz prowadzenia spraw własnych nadzoruje merytorycznie i koordynuje prace badawcze pracowników pionu w oddziałach i delegaturach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące weryfikacji danych osób pochowanych w kwaterze C Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie, a także badania genealogiczne dotyczące ustalenia ich krewnych – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku szczątków żołnierzy WP przeniesionych z nieistniejącego obecnie cmentarza przyszpitalnego z 1939 r. w Legionowie – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar obozu NKWD w Rembertowie zabitych w trakcie akcji uwalniania więźniów w nocy z 20 na 21 maja 1945 r. przez żołnierzy AK pod dowództwem ppor. Edwarda Wasilewskiego ps. „Wichura”, a także zamordowanych w odwecie przez sowieckich żołnierzy – kontynuacja;

- badania historyczne dotyczące możliwości wskazania nieznanymi mogił z okresu II wojny światowej i okupacji niemieckiej znajdujących się na terenie Puszczy Kampinoskiej w pobliżu miejscowości Palmiry, z których nie zostały jeszcze przeprowadzone ekshumacje szczątków ofiar na cmentarz wojenny – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące osób pochowanych w kwaterze F II Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie;
- badania historyczne mające na celu potwierdzenie istnienia potencjalnych miejsc pochówku ofiar zbrodni niemieckich na terenie dawnego obozu pracy przymusowej w Wildze;
- badania historyczne dotyczące ustalenia potencjalnych miejsc pochówku ofiar okupacji niemieckiej w miejscowości Podczasza Wola (gm. Klwów, pow. przysuski);
- badania historyczne dotyczące pochówków odkrytych w trakcie budowy obwodnicy Starachowic w okolicy miejscowości Tychów Stary;
- badania historyczne dotyczące potwierdzenia istnienia pochówków ofiar okupanta niemieckiego na terenie lasu pomiędzy dzielnicami Wesoła i Rembertów w Warszawie;
- badania historyczne mające na celu potwierdzenie istnienia pochówków ofiar zbrodni komunistycznych na terenie Ciechanowa;
- badania historyczne mające na celu weryfikację otrzymanych informacji o pochówkach w siedzibie PUBP w Grodzisku Mazowieckim.

W Wydziale Analiz Historycznych kontynuowano także badania historyczne związane z tworzeniem bazy danych dotyczących nieupamiętnionych i ulegających zatarciu miejsc pochówku obywateli polskich na obszarze byłego ZSRS. Głównym celem projektu jest pozyskiwanie i gromadzenie dokumentacji w celu typowania miejsc do prowadzenia prac poszukiwawczych. Projekt realizowany jest przy wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Białymstoku**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Białymstoku zarejestrowano 25 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar masowych zbrodni niemieckich na terenie Białegostoku i w okolicach miasta – m.in. w Grabówce, Nowosiólkach, Bacieczkach oraz w lesie Pietrasze – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku żołnierzy polskiego antykomunistycznego podziemia niepodległościowego oraz współpracujących z nimi osób narodowości litewskiej – ofiar zbrodni popełnionych przez funkcjonariuszy PUBP w Suwałkach – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia listy osób, które zginęły w obławach i potyczkach oraz zostały zamordowane w siedzibach Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w powiecie przasnyskim, oraz wytypowania miejsc ich pochówku – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące rzekomego miejsca pochówku żołnierzy WP poległych w okolicach Starego Rogowa (gm. Stary Lubotyń);
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Kazimierza Porzyckiej i Adama Krajnika, żołnierzy AK zamordowanych przez Niemców w powiecie łomżyńskim;
- badania historyczne dotyczące rzekomego miejsca pochówku żołnierzy WP poległych w okolicach Zabłudowa;
- badania historyczne dotyczące miejsca pochówku nieznanymi z nazwisk osób w miejscowości Serski Las (gm. Płaska, pow. augustowski) – określenie ewentualnego związku z obławą lipcową 1945 r.;
- badania historyczne dotyczące zbrodni NKWD popełnionych na ludności cywilnej w miejscowości Szepietowo;
- badania historyczne dotyczące lokalizacji nieoznaczonych miejsc pochówku żołnierzy WP poległych we wrześniu 1939 r. w pobliżu miejscowości Pruszanek Stara (gm. Brańsk);

- badania historyczne dotyczące ustalenia danych ofiar zbrodni NKWD dokonanych na żołnierzach podziemia niepodległościowego w okolicach miejscowości Szumowo w sierpniu 1945 r.;
- analiza dokumentacji jednostek prokuratury wojskowej poszczególnych szczebli w celu ustalenia procedur stosowanych podczas wykonywania wyroków śmierci w dawnym województwie białostockim.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Gdańsku**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Gdańsku zarejestrowano 12 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ppor. Zdzisława Badochy ps. „Żelazny”, zabitego przez funkcjonariuszy MO i UB w majątku Czernin pod Sztumem – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące wytypowania miejsc tajnych pochówków członków podziemia niepodległościowego na Cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku kpt. Stefana Dębickiego ps. „Kmicic” – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ppłk. Adama Niedzielskiego ps. „Podkowa”, szefa organizacyjnego „Semper Fidelis Victoria”, zmarłego w trakcie śledztwa w gdańskim więzieniu przy ul. Kurkowej;
- badania historyczne dotyczące weryfikacji działalności osób związanych z grupą Jana Turzynieckiego ps. „Mogiłka”, żołnierza AK i WiN; grupa działała od sierpnia 1946 do kwietnia 1947 r. w Gdyni, Gdańsku, Sopocie i Poznaniu;
- badania historyczne dotyczące domniemanej mogiły żołnierza WP poległego w obronie Kępy Oksywskiej i pochowanego w okolicach Babich Dołów w Gdyni;
- badania historyczne dotyczące wytypowania na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku miejsca pochówku Franciszka Zycha, który został skazany za przynależność i pomoc nielegalnej organizacji Konfederacja Obrony Wiary i Ojczyzny działającej w Elblągu i Kwidzynie;
- kwerenda archiwalna dotycząca losów braci Hermannów: Jana, Juliusza i Franciszka, którzy wedle relacji rodzinnych podczas II wojny światowej należeli do Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski” i prawdopodobnie zostali aresztowani oraz rozstrzelani przez Niemców.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Delegatura IPN w Bydgoszczy**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Delegatury IPN w Bydgoszczy zarejestrowano 15 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar terroru stalinowskiego na cmentarzu przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia danych oraz miejsca pochówku osób zamordowanych przez funkcjonariuszy PUBP w Grudziądzu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar zbrodni niemieckich w okolicach fortu Wielkie Księże Góry koło Grudziądza – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku osób rozstrzelanych na miejscowym cmentarzu ewangelickim na mocy wyroków sądów komunistycznych w więzieniu w Grudziądzu;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Franciszka Rochowiaka ps. „Franciszek”, kierownika Okręgowej Delegatury Rządu na Pomorze, na cmentarzu komunalnym nr 2 przy ul. Grudziądzkiej w Toruniu;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Janusza Gołębiewskiego ps. „Muszka”, żołnierza Okręgu Pomorskiego DSZ, który poległ w walce z Sowietami 6 maja 1945 r. w Pszczółczynie;
- badania historyczne dotyczące poszukiwań miejsc pochówku osób rozstrzelanych w więzieniu w Działdowie za działalność niepodległościową;

- badania historyczne dotyczące wyjaśnienia okoliczności śmierci i odnalezienia miejsca pochówku ppłk. Bronisława Benjaszewicza, zmarłego 12 czerwca 1946 r. w areszcie PUBP w Bydgoszczy.

### **Wielosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Katowicach**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Katowicach zarejestrowano 21 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia danych krewnych ofiar pochowanych na cmentarzu Jeruzalem w Raciborzu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku zmarłych z sosnowieckich więzień przy ul. Ostrogórskiej i na Radosze, będących żołnierzami oraz współpracownikami podziemia niepodległościowego, pogrzebanych na cmentarzu parafii katedralnej Wniebowzięcia NMP przy ul. Smutnej w Sosnowcu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar komunizmu zmarłych lub straconych w katowickich więzieniach i aresztach, pochowanych na cmentarzu przy ul. Panewnickiej w Katowicach – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca spoczynku ofiar komunizmu poległych w obławach i zmarłych lub straconych w więzieniach i aresztach, pochowanych na cmentarzu przy ul. Cmentarnej w Zawierciu. Pierwszy etap badań objął ustalenie potencjalnych miejsc pochówku żołnierzy ze zgrupowania DSZ-ROAK Władysława Musialika ps. „Bolesław”;
- badania historyczne mające na celu wyznaczenie dokładnych miejsc pochówku żołnierzy podziemia niepodległościowego na cmentarzu parafii Wniebowzięcia NMP w Milówce;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca spoczynku ofiar komunizmu pochowanych na cmentarzu komunalnym Kule w Częstochowie;
- badania historyczne dotyczące potwierdzenia miejsca spoczynku Pawła Sojki ps. „Gruszka”, żołnierza AK i Zgrupowania ROAK Władysława Musialika „Bolesława”, który zmarł z ran lub został zamordowany w siedzibie PUBP w Będzinie po obławie 1 września 1946 r. i prawdopodobnie jest pochowany w Będzinie na cmentarzu parafialnym pw. Świętej Trójcy przy ul. Podzamcze.

### **Wielosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Krakowie**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Krakowie zarejestrowano 26 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- kwerenda archiwalna oraz sporządzenie zestawienia „nietypowych” zgonów na podstawie ksiąg zmarłych cmentarza Rakowickiego z lat 1939–1944 – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia danych osób zamordowanych w czasie wojny w więzieniu św. Michała w Krakowie, których ciała pochowano na cmentarzu Rakowickim – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące opracowania wykazu ofiar zbrodni niemieckich i komunistycznych pochowanych w nieoznaczonych miejscach na cmentarzu Podgórskim w Krakowie – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia prawdopodobnego miejsca pochówku żołnierza amerykańskiego na terenie Gorceńskiego Parku Narodowego – kontynuacja;
- kwerenda archiwalna dotycząca działalności oddziału sierż. Ludwika Byrskiego ps. „Żbik” wchodzącego w skład zgrupowania partyzanckiego NSZ kpt. Henryka Flamego ps. „Bartek” oraz partyzantów tego oddziału skazanych na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie: Ludwika Kłuski ps. „Wigura”, Antoniego Mrowcy ps. „Jama” i Czesława Olmy ps. „Biegły”;
- kwerenda archiwalna dotycząca organizacji konspiracyjnej Armia Podziemna i jej działaczy: Henryka Adamusa ps. „Oldon”, „Wierzbą”, Zdzisława Łupki ps. „Orzeł” i Tadeusza Podsiadły ps. „Kruk”;
- kwerendy w księgach parafialnych w Łękawicy, Barwałdzie Dolnym, Budzowie, Zawoi oraz Woli Radziszowskiej dotyczące ustalenia nieznanymi miejsc pochówków ofiar represji z lat 1939–1956 na cmentarzach w wymienionych wyżej miejscowościach;

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Stanisława Tippego, żołnierza AK i konspiracji antykomunistycznej, zastrzelonego w Krakowie 15 listopada 1946 r.;
- badania historyczne dotyczące dwóch potencjalnych miejsc pochówku ofiar okupacji niemieckiej z okresu II wojny światowej w miejscowości Czarna (gm. Uście Gorlickie, pow. gorlicki);
- badania historyczne dotyczące domniemanego miejsca pochówku partyzantów oddziału Armia Polska w Kraju „Burza” por. Mieczysława Wądolnego ps. „Mściciel” w rejonie miejscowości Palcza (pow. wadowicki);
- badania historyczne dotyczące żołnierzy Legionów Polskich poległych w 1914 r. oraz nieznanego żołnierza WP poległego w 1939 r., pochowanych w kwaterze wojennej nr 366 w Limanowej;
- badania historyczne dotyczące ustalenia historii grobu przy nasypie kolejowym w Trzebini.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Delegatura IPN w Kielcach**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Delegatury IPN w Kielcach zarejestrowano 1 nową sprawę. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku kpr. Andrzeja Paska, żołnierza AK z drużyny ochronnej Jana Piwnika ps. „Ponury”, zamordowanego 7 października 1943 r. przez Niemców – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące dwóch mogił ziemnych zlokalizowanych w miejscowości Dąbrowa koło Kielc, w których spoczywają prawdopodobnie szczątki nieznanymi ofiar zbrodni niemieckiej – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące mogiły ziemnej zlokalizowanej w miejscowości Podłęże, zawierającej prawdopodobnie szczątki żołnierza WP poległego 5 września 1939 r. – kontynuacja.

### **Oddziałowe Biuro Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Lublinie**

W 2022 r. w Oddziałowym Biurze Poszukiwań i Identyfikacji Oddziału IPN Lublin zarejestrowano 31 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia indywidualnych i zbiorowych miejsc pochówku blisko 500 osób straconych i zmarłych w więzieniu na Zamku w Lublinie w latach 1944–1954 oraz poległych w operacjach skierowanych przeciw partyzantom na Lubelszczyźnie, pogrzebanych na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Unickiej w Lublinie – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące opracowania kompletnej listy osób straconych w więzieniu w Radomiu wraz z określeniem miejsca ich pochówku – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku partyzantów poległych w walkach z grupami operacyjnymi na terenie województwa lubelskiego oraz wybranych powiatów województwa mazowieckiego po 14 lipca 1952 r. (w oparciu o rozesłane do wojewódzkich i powiatowych urzędów bezpieczeństwa pismo Gabinetu Ministra Bezpieczeństwa Publicznego, nakazujące przekazywanie ciał osób zabitych w obławach do placówek więziennych) – kontynuacja;
- badania historyczne mające na celu opracowywanie wykazów strat osobowych z lat 1944–1956 dla poszczególnych powiatów województwa lubelskiego oraz wybranych powiatów województwa mazowieckiego – kontynuacja;
- analiza dokumentacji Najwyższego Sądu Wojskowego dotyczącej osób skazanych na karę śmierci i straconych na Lubelszczyźnie;
- badania historyczne dotyczące ustalenia pełnej listy osób straconych na mocy wyroków orzeczonych przez Wojskowy Sąd Garnizonu Lubelskiego, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Chełmie, Wojskowy Sąd Okręgowy w Lublinie i Sąd 3. Dywizji Piechoty;
- badania historyczne dotyczące mogiły prawdopodobnie Teofila Borkowskiego, zastrzelonego przez Niemców w 1943 r. w miejscowości Niedrzwica Kościelna (pow. lubelski);
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku osób zamordowanych w lipcu 1940 r. w masowej egzekucji w Kumowej Dolinie (Chełm);

- badania historyczne mające na celu weryfikację informacji dotyczącej miejsc pochówku osób narodowości żydowskiej zamordowanych w latach 1942–1943, znajdujących się na terenie parku miejskiego oraz bocznic kolejowej w miejscowości Lubycza Królewska (pow. Tomaszów Lubelski).

### **Wielosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Łodzi**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Łodzi zarejestrowano 14 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące zbrodni niemieckich i komunistycznych popełnionych na terenie dawnego poligonu wojskowego na Brusie w Łodzi – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku dzieci zmarłych i zamordowanych w prewencyjnym obozie niemieckim dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej w Łodzi, pochowanych na terenie cmentarza rzymskokatolickiego św. Wojciecha przy ul. Kurczaki 81 w Łodzi;
- badania historyczne dotyczące zbrodni niemieckich popełnionych na terenie powiatu żyrardowskiego, w szczególności domniemanej mogiły Polaków rozstrzelanych we wrześniu 1944 r. na terenie parku pałacowego w Radziejowicach (gm. Radziejowice) – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące zbrodni niemieckich popełnionych w powiecie pączęzańskim, w szczególności okoliczności śmierci i danych ofiar pochowanych w nieoznaczonych mogiłach w miejscowości Patrzyków;
- badania historyczne dotyczące ustalenia danych krewnych ofiar zbrodni niemieckich pochowanych prawdopodobnie w grobie wojennym na cmentarzu w Złoczewie;
- badania historyczne dotyczące pracowni antropologii Uniwersytetu Łódzkiego prowadzonej przez prof. Ireneusza Michalskiego, do której wysyłano ciała więźniów;
- badania historyczne dotyczące domniemanej zbiorowej mogiły z okresu II wojny światowej w Zygmuntowie koło Nieborowa;
- badania historyczne dotyczące mogiły osoby cywilnej rozstrzelanej przez Niemców w lesie w Nieborowie;
- badania historyczne dotyczące mogiły leśnej w miejscowości Wielgie;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Zygmunta Nowicza ps. „Bruzda”, który zginął prawdopodobnie w bitwie stoczonej z NKWD 8 lipca 1945 r. pod Majkowicami;
- badania historyczne dotyczące domniemanego miejsca pochówku pięciu partyzantów z oddziału ppor. Zygmunta Borostowskiego ps. „Bora”, straconych 7 czerwca 1946 r. w Krotoszynie.

### **Wielosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Poznaniu**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Poznaniu zarejestrowano 16 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia wykazu ofiar PUBP w Poznaniu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia listy ofiar Arbeitserziehungslager „Oderblick” w Świecku w pow. słubickim oraz miejsca ich pochówku, a także ustalenia tożsamości więźniów pochowanych na cmentarzu ewangelickim w Świecku oraz wytypowania kolejnych miejsc grzebania zwłok więźniów obozu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące weryfikacji listy ofiar – więźniów politycznych zamordowanych i zmarłych po 1945 r. w zakładzie karnym w Rawiczu, których miejsca pochówku prawdopodobnie znajdują się na cmentarzu parafialnym w Rawiczu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące weryfikacji listy ofiar – więźniów politycznych zamordowanych i zmarłych po 1945 r. w zakładzie karnym we Wronkach, których miejsca pochówku prawdopodobnie znajdują się na cmentarzu parafialnym we Wronkach – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Franciszka Leszczyńskiego ps. „Desant”, członka organizacji Zielony Trójkąt, pochowanego prawdopodobnie na cmentarzu w Gnieźnie.



- nie – sprawa realizowana we współpracy z Wieloosobowym Stanowiskiem ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddziału IPN Gdańsk – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia danych osobowych oraz wytypowania potencjalnych miejsc pochówku osób zamordowanych przez okupanta niemieckiego w Forcie VII w Poznaniu, pogrzebanych na terenie Lasów Pałędzko-Zakrzewskich koło Poznania – kontynuacja;
  - badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar zbrodni niemieckich w miejscowości Kalinowa (gm. Turek);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Franciszka Kuklewskiego ps. „Wilk”, pochowanego – według otrzymanych relacji – prawdopodobnie na śmietniku cmentarza w Czempiniu;
  - badania historyczne dotyczące ustalenia losów pochówku domniemanej ofiary, której śmierć mogła mieć związek z wydarzeniami Poznańskiego Czerwca 1956 r.;
  - badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku zamordowanych przez Niemców w czasie okupacji pacjentów Szpitala Psychiatrycznego Dziekanka w Gnieźnie.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Rzeszowie**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Rzeszowie zarejestrowano 20 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar UPA w Muczmem – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni niemiecko-ukraińskich w lesie Niwki koło Lubaczowa, popełnionych 16 sierpnia 1941 r. – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni NKWD w Sanoku – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków więziennych na terenie cmentarza komunalnego Pobitno w Rzeszowie – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ppłk. Wincentego Stefana Rutkowskiego, zmarłego w więzieniu we Wronkach, ekshumowanego i prawdopodobnie potajemnie pochowanego w Jarosławiu;
- badania historyczne dotyczące weryfikacji miejsca pochówku żołnierzy podziemia niepodległościowego w Woli Raniżowskiej;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Kazimierza Wohańskiego, szefa wywiadu i kontrwywiadu AK w Przemyślu, zamordowanego 14 lipca 1943 r.;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy Wojska Polskiego poległych 12 września 1939 r. w bitwie pod Birczą;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Rudolfa Poliniewicza oraz Władysława Sępa, żołnierzy oddziału NSZ Antoniego Żubryda, zamordowanych w 1946 r. w Trześniowie przez funkcjonariuszy PUBP w Brzozowie.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Szczecinie**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN w Szczecinie zarejestrowano 2 nowe sprawy badawczo-historyczne. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku robotników przymusowych zmarłych przy budowie autostrady, tzw. Berlinki – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku żołnierzy Wojska Polskiego zmarłych w wyniku odniesionych ran w szpitalu wojskowym w 1939 r. w Bornem Sulinowie – kontynuacja.

### **Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN we Wrocławiu**

W 2022 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Oddziału IPN we Wrocławiu zarejestrowano 7 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia danych osób spokrewnionych z ofiarami represji komunistycznych, które zostały pochowane na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, w celu identyfikacji ich szczątków – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące weryfikacji informacji o rzekomych pochówkach w siedzibie PUBP w Ząbkowicach Śląskich – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące danych i miejsc pochówku zmarłych w areszcie PUBP w Głubczycach;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar zmarłych w więzieniu w Strzelcach Opolskich;
- badania historyczne dotyczące okoliczności śmierci i miejsca pochówku braci Molke: Bronisława, Leonarda i Franciszka, zamordowanych w 1945 r. w okolicy Namysłowa (prace badawcze realizowane wspólnie z Wydziałem Analiz Historycznych).

### 5.1.2. Badania historyczne dotyczące miejsc pochówku poza granicą Polski

#### Wydział Kresowy i Wydział Analiz Historycznych

W 2022 r. w Wydziale Kresowym wszczęto 17 nowych spraw badawczo-historycznych dotyczących poszukiwań miejsc pochówków obywateli polskich zmarłych bądź zamordowanych na Kresach Wschodnich II RP oraz w Związku Sowieckim. Kontynuowano także badania rozpoczęte przez Wydział Kresowy i Wydział Analiz Historycznych w poprzednich latach. Wydział Kresowy prowadzi kompleksowo sprawy dotyczące obszarów znajdujących się w obecnych granicach Republiki Litwy, Republiki Białorusi oraz Ukrainy. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące poszukiwań nieznanymi miejsc pochówku Polaków, ofiar II wojny światowej poległych lub zamordowanych na Wileńszczyźnie, m.in. w miejscowościach: Borczak, Cypliszki, Dajnowa, Gudele, Krzyżówka, Norulańce, Raściuny, Szwajcary, Werkowska Rzesza, Zwierzyniec, w związku z przygotowaniem formalnym wniosku o pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych w wyżej wymienionych lokalizacjach – kontynuacja (Wydział Kresowy);
- badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące Polaków, ofiar NKWD zamordowanych na terenie dawnego majątku Tuskulanum w Wilnie w latach 1945–1947. Badania prowadzone w związku z realizacją projektu dotyczącego identyfikacji szczątków Polaków ekshumowanych z grobów zbiorowych w 1994 r. (Wydział Kresowy);
- kwerendy genealogiczne mające na celu ustalenie potomków i krewnych żołnierzy AK, których szczątki ekshumowano na Litwie, m.in.: Franciszka Hojana ps. „Szary”, Jarosława Skrodzkiego ps. „Zeks”, Edwarda Borkowskiego, Mariana Kończy ps. „Głaz”, Jana Podworskiego ps. „Sęp” – kontynuacja (Wydział Kresowy);
- badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące polskich żołnierzy poległych w okolicy miejscowości Zawiasy w lipcu 1920 r., których szczątki ekshumowano we wrześniu 2022 r. (Wydział Kresowy);
- badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące Napoleona Antoniego Ciukszy ps. „Waligóra”, żołnierza z oddziału Antoniego Burzyńskiego ps. „Kmicic”, którego szczątki odnaleziono i ekshumowano prawdopodobnie we wrześniu 2022 r. (Wydział Kresowy);
- kwerendy genealogiczne mające na celu ustalenie danych potomków i krewnych legionisty o nazwisku Madziewicz, urodzonego w miejscowości Worniki koło Trok, którego szczątki mogły zostać ekshumowane w miejscowości Zwierzyniec (obecnie Litwa) – (Wydział Kresowy);
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku por. Jana Borysewicz ps. „Kryśia”, dowódcy i komendanta Zgromadzenia Północ Okręgu Nowogródek AK, który zginął w zasadzce zorganizowanej przez NKWD 21 stycznia 1945 r. pod Kowalkami koło Dubicz na Litwie – kontynuacja (Wydział Kresowy);
- badania historyczne i genealogiczne dotyczące ustalenia tożsamości trzech żołnierzy z oddziału dowodzonego przez por. Sergiusza Kościałkowskiego ps. „Fakir”, poległych w lipcu 1944 r. w starciu

- z frontowymi jednostkami sowieckimi w miejscowości Družyle na Litwie – kontynuacja (Wydział Kresowy);
- badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące ustalenia tożsamości oraz danych krewnych żołnierzy z oddziału dowodzonego przez por. Sergiusza Kościałkowskiego ps. „Fakir”, poległych w lutym 1945 r. w starciu z jednostkami sowieckimi w miejscowości Raubiszki na Litwie – kontynuacja (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku oraz identyfikacji tożsamości żołnierzy AK pochowanych w lipcu 1944 r. w zbiorowej mogile na Kalwarii Wileńskiej w Wilnie (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Stanisława Zapotocznego ps. „Płomień”, „Bicz”, „Kąkol”, żołnierza AK, który zginął 18 lutego 1944 r. w Wilnie (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Władysława Komara ps. „Malutki”, żołnierza AK, który został zamordowany w Podbrodziu w 1944 r. (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące ustalenia krewnych żołnierzy WP poległych i pochowanych w okolicach miejscowości Dobrostan i Wola Dobrostańska (przedwojenny pow. gródecki, dziś: rej. gródecki, Ukraina) (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne związane z opracowaniem ewidencji miejsc pochówku oraz ustaleniem listy ofiar, a także żyjących krewnych Polaków zamordowanych na Wołyniu i Małopolsce Wschodniej w latach 1939–1945, ze szczególnym uwzględnieniem zbrodni w miejscowości Huta Pieniacka na Ukrainie – kontynuacja (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne dotyczące zbrodni popełnionych przez członków UPA na mieszkańcach miejscowości Optowa na Ukrainie (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne i kwerendy genealogiczne dotyczące żołnierza AK Adolfa Ciocha, który zginął z rąk członków UPA w obronie wsi Stanisłówka (Ukraina) w 1944 r. (Wydział Kresowy);
  - badania historyczne dotyczące przygotowania wykazu osób narodowości polskiej zmarłych bądź zamordowanych i pochowanych w nieupamiętnionych lub zapomnianych mogiłach w miejscowościach Nikołajew, Odessa, Chersoń na Ukrainie – kontynuacja (Wydział Kresowy we współpracy z Wydziałem Analiz Historycznych);
  - badania historyczne mające na celu odtworzenie wykazu osób narodowości polskiej z tzw. katyńskiej listy białoruskiej pochowanych w Kuropatach – kontynuacja (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące przygotowania wykazu osób narodowości polskiej zmarłych bądź zamordowanych i pochowanych w nieupamiętnionych lub zapomnianych mogiłach w miejscowościach Olmozor III, Dekhonabad, Karakol, Kegen, Navoi w Uzbekistanie – kontynuacja (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące przygotowania wykazu osób narodowości polskiej zmarłych bądź zamordowanych i pochowanych w nieupamiętnionych lub zapomnianych mogiłach w miejscowościach Żezkazgan i Bałchasz w Kazachstanie – kontynuacja (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia danych osób o polskobrzmiących nazwiskach pochowanych na przeznaczonym do likwidacji cmentarzu w miejscowości Żezkazgan-Rudnik w Kazachstanie (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia listy funkcjonariuszy Policji Państwowej, ofiar zbrodni katyńskiej związanych z miastem Legionowo (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące ustalenia listy ofiar zbrodni katyńskiej związanych ze Szkołą Główną Handlową w Warszawie (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące możliwości ustalenia miejsca pochówku Henryka Hryniewskiego, polskiego działacza społecznego, malarza, architekta i badacza architektury Gruzji, zamordowanego w czasie czystek politycznych NKWD w 1937 r. w Kutaisi (Gruzja) (Wydział Analiz Historycznych);
  - badania historyczne dotyczące możliwości ustalenia miejsca pochówku Kazimierza Piłsudskiego, brata marsz. Józefa Piłsudskiego, urzędnika II RP oraz działacza i honorowego członka Polskiego

Związku Szachowego, który po agresji ZSRS na Polskę w 1939 r. został aresztowany w Wilnie przez NKWD, a następnie przeszedł przez sowieckie więzienia. Zmarł w Bucharze (Uzbekistan) 19 grudnia 1941 r. (Wydział Analiz Historycznych).

## 5.2. Poszukiwania

W 2022 r. BPiI IPN przeprowadziło prace poszukiwawcze w 50 miejscach w kraju i za granicą. Ponadto przeprowadzono wizje lokalne w 30 miejscach w Polsce oraz kilkunastu na Litwie, w Kazachstanie i Uzbekistanie. Badania archeologiczne zostały zrealizowane przez pracowników Wydziału Archeologii i Wydziału Kresowego. W wizjach lokalnych brali udział ponadto pracownicy Wydziału Analiz Historycznych lub wieloosobowych stanowisk ds. poszukiwań i identyfikacji w Oddziałach IPN. Z uwagi na obowiązek zabezpieczania artefaktów odnajdowanych podczas badań archeologicznych Wydział Archeologii sprawuje nadzór nad ich przechowywaniem i konserwacją. W inwentarzu zabytków BPiI znajduje się obecnie 77 pozycji, które odpowiadają 49 miejscom, w których prowadzono prace poszukiwawcze w latach 2012–2022. Łącznie zmagazynowano ponad 3680 przedmiotów, z czego ok. 1200 poddano zabiegom konserwatorskim.

### 5.2.1. Poszukiwania w Polsce

**Warszawa** (Praga-Północ, m.st. Warszawa). W styczniu oraz lutym na terenie dawnego Aresztu Śledczego nr III (tzw. Toledo) przy ul. Namysłowskiej kontynuowano rozpoczęty w sierpniu 2021 r. nadzór archeologiczny nad budową nowego osiedla. Relacje świadków wskazywały, że na obszarze ogrodu więziennego grzebano ofiary terroru komunistycznego, co potwierdzono w 2021 r., ujawniając pięć jam grobowych. Prowadzone na szeroką skalę prace odkrywkowe pozwoliły na przebadanie pozostałej części działki, co zakończyło kolejny etap działań oraz nadzór nad terenem o powierzchni około 5 tys. m<sup>2</sup>. Jednoznacznie wykluczono możliwość istnienia kolejnych pochówków na przebadanej działce.

**Lublin** (pow. lubelski, woj. lubelskie). W marcu oraz kwietniu na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Unickiej kontynuowano wieloetapowe, trwające od 2017 r., prace poszukiwawcze, których celem jest odnalezienie szczątków ofiar terroru komunistycznego straconych lub zmarłych w więzieniu na Zamku w Lublinie w latach 1944–1954. Bazując na odtworzonym w oparciu o księgi cmentarne pierwotnym wykazie pochówków, wytypowano kolejne trzy lokalizacje. W każdej z nich pod współczesnymi mogiłami natrafiono na szczątki. Charakter ich pochówku wskazywał, że były to ofiary terroru komunistycznego. W trakcie wstępnych oględzin ujawniono na czaszkach ślady postrzałów. Łącznie ekshumowano szczątki ośmiu osób, które przewieziono do Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej UM w Lublinie. Zabezpieczono przedmioty osobiste: guziki, kawałki tkanin, sprzączkę, haftkę oraz fragment pocisku. Prace przeprowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Lublinie.

**Szumowo** (pow. zambrowski, woj. podlaskie). W marcu w remontowanej bibliotece gminnej przy ul. 1 Maja 37 przeprowadzono czynności archeologiczne. Budynek od lat czterdziestych do siedemdziesiątych XX w. pełnił funkcję posterunku, a następnie komisariatu MO. W trakcie remontu pracownicy firmy budowlanej odkryli ludzkie szczątki pod posadzką jednego z pomieszczeń – dawnej celi. Założeniem badań było ustalenie, czy pod pozostałymi pomieszczeniami znajdują się kolejne szczątki, a w przypadku ich odnalezienia – ekshumacja. Ujawniono pojedyncze ludzkie szczątki zarówno wewnątrz nieruchomości, jak i na zewnątrz. Prace prowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Białymstoku.

**Góra** (pow. górowski, woj. dolnośląskie). W kwietniu na cmentarzu parafialnym przy ul. Zielonej 17 przeprowadzono poszukiwania miejsca pochówku Teofila Wróblewskiego, którego zamordowano w 1945 r. w trakcie ewakuacji więzienia w Rawiczu. W wytypowanym na podstawie analizy źródeł miejscu szczątków nie odnaleziono. Prace prowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP we Wrocławiu.

**Kobyłka** (pow. wołomiński, woj. mazowieckie). W kwietniu w lesie przy ul. Radzymińskiej przeprowadzono prace archeologiczne w celu weryfikacji informacji, według której w bezimiennej mogile spoczywają szczątki brytyjskiego lotnika bądź kobiety zamordowanej przez Niemców. Poszukiwania

podjęto na wniosek lokalnego działacza, który wskazał miejsce pochówku. W centralnie utworzonym sondażu natrafiono na przemieszane szczątki dwóch osób, które ekshumowano i przekazano do dalszych badań antropologicznych oraz genetycznych. Przy szczątkach odnaleziono grzebień, guzik oraz fragment zamka błyskawicznego.

**Racibórz** (pow. raciborski, woj. śląskie). W kwietniu na cmentarzu parafialnym Jeruzalem przy ul. Mickiewicza przystąpiono do trzeciego etapu badań mających na celu odnalezienie ofiar komunizmu straconych lub zmarłych w raciborskim więzieniu w latach 1947–1952. W wytypowanym miejscu poszukiwano szczątków Henryka Skąleckiego ps. „Suchy”, członka AK, DSZ i WiN. Ujawnione w trakcie prac szczątki poddano analizie antropologicznej, która wykluczyła zgodność z profilem biologicznym poszukiwanej osoby, co zakończyło prace poszukiwawcze na cmentarzu Jeruzalem.

**Warszawa** (Wola, m.st. Warszawa). W kwietniu na Cmentarzu Wojskowym przy ul. Powązkowskiej przeprowadzono prace poszukiwawcze na terenie kwatery F II. Celem działań była weryfikacja granic pierwotnego pola pochówków w tej kwaterze, opracowanie sekwencji pochówków z lat 1950–1953 pod współczesnymi chodnikami oraz korelacja zebranych danych z dostępnymi informacjami.

**Ostrowite** (pow. słupecki, woj. wielkopolskie). W kwietniu na cmentarzu parafialnym przy ul. Lipowej przeprowadzono prace poszukiwawcze, których celem było odnalezienie miejsca pochówku 27-letniego Ignacego Woltmana, mieszkańca wsi Skrzyńka Mała. Założony wykop pozwolił na odkrycie mogiły ze szczątkami jednej osoby. Zostały one podjęte i przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Białystok** (pow. białostocki, woj. podlaskie). W maju na terenie Lasu Pietrasze przeprowadzono drugi etap prac mających na celu odnalezienie szczątków ofiar reżimu komunistycznego. W wytypowanym miejscu poszukiwano m.in. szczątków Mieczysława Kaźmierskiego ps. „Huragan”. Odkryto mogiłę zbiorową, w której odsłonięto przemieszane i złożone wtórnie szczątki minimum trzech osób. Zostały one podjęte i przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Krasnosielec** (pow. makowski, woj. mazowieckie). W połowie maja przeprowadzono trzeci etap badań archeologicznych – na terenie przylegającym do dawnej siedziby PUBP przy ul. Mostowej. Według akt śledztwa i relacji świadka w miejscu tym znajdować się miały szczątki dwóch osób zastrzelonych przez funkcjonariuszy UB w sierpniu 1945 r. Przebadano cały wyznaczony obszar o powierzchni ok. 100 m<sup>2</sup> i wykluczono możliwość występowania jam grobowych.

**Lublin** (pow. lubelski, woj. lubelskie). W maju na terenie Górek Czechowskich przeprowadzono trzeci etap poszukiwań. Ich celem była weryfikacja miejsc, w których mogły się znajdować groby ofiar egzekucji z okresu II wojny światowej. Wykonano wykopy sondażowe oraz odwierty geologiczne. Podczas prospekcji ujawniono przemieszane fragmenty ludzkich szczątków kostnych minimum dwóch osób. Przewieziono je do Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej UM w Lublinie w celu wykonania dalszych badań. Prace objęto śledztwem OKŚZpNP w Lublinie.

**Łódź** (pow. łódzki, woj. łódzkie). W maju i czerwcu, we współpracy z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, na terenie dawnego poligonu wojskowego na os. Brus przy ul. Krańcowej przeprowadzono kolejny etap poszukiwań. Celem prac było odnalezienie grobów ofiar terroru niemieckiego i komunistycznego – w szczególności Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc” i siedmiu żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego straconych na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi w lutym 1947 r. Przebadano obszar o powierzchni ok. 52 arów i odnaleziono wtórnie przemieszane szczątki kostne jednej osoby. Przekazano je do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Cisiec** (pow. żywiecki, woj. śląskie). Pod koniec maja przeprowadzono badania archeologiczne, które miały na celu odnalezienie szczątków Józefa Maślanki ps. „Borsuk”, żołnierza zgrupowania NSZ kpt. Henryka Flamego „Bartka”, grupy Antoniego Bieguna ps. „Sztubak”. W wyniku kwerendy ustalono, że prawdopodobne miejsce pochówku znajduje się w lesie, przy dawnej drodze prowadzącej do Węgierskiej Górki. Przebadano obszar 120 m<sup>2</sup>, szczątków nie odnaleziono.

**Marianka** (pow. suwalski, woj. podlaskie). W maju i w lipcu prowadzono badania archeologiczne we wsi Marianka, gdzie w czasie II wojny światowej niemiecki żołnierz miał rozstrzelać dwie młode osoby – kobietę i mężczyznę. Podczas dwóch etapów prac przebadano obszar ok. 240 m<sup>2</sup> i odnaleziono

szczątki jednej osoby. Zostały one podjęte i przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych. Drugiego grobu nie odnaleziono.

**Czarne** (pow. człuchowski, woj. pomorskie). W drugiej połowie czerwca na terenie działki leśnej przeprowadzono badania archeologiczne mające na celu weryfikację obszaru przyległego bezpośrednio do cmentarza Stalagu 315 II F w Hammerstein. Według relacji świadków w miejscu nieupamiętnionym miały się znajdować mogiły zbiorowe jeńców wojennych różnych narodowości. Przebadano obszar ponad 500 m<sup>2</sup> i nie natrafiono na żadne jamy grobowe.

**Warszawa** (Mokotów, m.st. Warszawa). Na przełomie czerwca i lipca na terenie byłego Aresztu Śledczego Warszawa I przy ul. Rakowieckiej przeprowadzono ósmy etap poszukiwań. Przebadano dziedziniec dawnego komunistycznego więzienia. Zweryfikowano powierzchnię ok. 650 m<sup>2</sup> i odsłonięto relikty XX-wiecznej zabudowy aresztu oraz liczne elementy infrastruktury. Szczątków ludzkich ani pozostałości jam grobowych nie odnaleziono.

**Kraków** (pow. krakowski, woj. małopolskie). W lipcu na cmentarzu Rakowickim przeprowadzono poszukiwania szczątków żołnierzy podziemia niepodległościowego – partyzantów z oddziału NSZ sierż. Ludwika Byrskiego ps. „Żbik” oraz członków organizacji konspiracyjnych, którzy zostali straceni na mocy wyroków Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie w latach 1946–1951. Sprawdzono dwie lokalizacje i ujawniono wtórnie złożone szczątki sześciu osób, które podjęto i przekazano do dalszych badań do Zakładu Medycyny Sądowej w Krakowie. Prace przeprowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Krakowie.

**Zabludów** (pow. białostocki, woj. podlaskie). W ostatnim tygodniu lipca w kwaterze wojskowej cmentarza parafialnego przy ul. Kościelnej przeprowadzono badania archeologiczne. Prace miały na celu weryfikację informacji dotyczących miejsca pochówku żołnierzy poległych w walce z Niemcami we wrześniu 1939 r., ustalenie faktycznej liczby osób pochowanych w tym miejscu oraz podjęcie próby identyfikacji. Odsłonięto obszar ok. 14 m<sup>2</sup>, znaleziono szczątki dwunastu osób, w tym przemieszane szczątki pięciu osób złożone w jednej trumnie. Na miejscu dokonano oględzin antropologicznych i pobrano materiał do badań genetycznych. Po zakończeniu czynności szczątki pochowano w tym samym miejscu.

**Wierzbowa** (pow. bolesławiecki, woj. dolnośląskie). Na początku sierpnia przeprowadzono drugi etap badań mających na celu odnalezienie grobów jeńców alianckich, którzy zginęli w niewyjaśnionych okolicznościach w lutym 1945 r., gdy byli przetrzymywani w pobliskim podobozie Arbeitskommando 10001 [filia Stalagu VIII A w Görlitz (Zgorzelec)]. Obszar badań wytypowano na podstawie analizy źródeł historycznych i dostępnych obrazowań terenu. Przebadano obszar ok. 2,5 tys. m<sup>2</sup>, szczątków nie odnaleziono.

**Muczne** (pow. bieszczadzki, woj. podkarpackie). W sierpniu przeprowadzono prace poszukiwawcze w okolicy dawnej leśniczówki Brenzberg, gdzie w sierpniu 1944 r. oddział OUN-UPA dokonał zbrodni na 74 polskich uchodźcach ze wschodu szukających tam schronienia. Wśród ofiar było trzech leśniczych i dwóch księży. Ocalały z masakry szesnastoletni syn leśniczego kilka dni po zdarzeniu dotarł do Sokolnik i opowiedział o mordach popełnionych przez Ukraińców. Założono dwanaście wykopów sondażowych i przebadano powierzchnię ok. 700 m<sup>2</sup>. Zlokalizowano fundamenty budynku mieszkalnego leśniczówki Brenzberg i ustalono topografię budynków gospodarczych. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

**Małków** (pow. hrubieszowski, woj. lubelskie). W połowie sierpnia na terenie nieczynnego cmentarza prawosławnego w miejscowości Małków-Kolonia przeprowadzono prace poszukiwawcze. Celem badań było odnalezienie szczątków dwóch policjantów zamordowanych przez Ukraińców we wrześniu 1939 r. Sprawdzono obszar ok. 35 m<sup>2</sup> i odnaleziono szczątki dwóch osób. Zabezpieczono guziki z orzełkiem w koronie, fragmenty szelek, obuwia i tkanin, haftki, sprzączki, spinki do mankietów oraz obrączkę i sygnet, na których znajdował się grawer z inicjałami i datą. Szczątki podjęto i przekazano do dalszych badań do Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej UM w Lublinie. Prace przeprowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Lublinie.

**Krężce** (pow. skierniewicki, woj. łódzkie). Pod koniec sierpnia w pobliżu drogi Maków–Skierniewice, nad rzeką Zwierzynką, przeprowadzono poszukiwania szczątków Stefana Janusza Drażkiewicza

ps. „Murzynek”, który według relacji świadków został zamordowany przez Niemców w sierpniu 1944 r. nad rzeką Zwierzynką. Przebadano obszar 100 m<sup>2</sup> i odnaleziono szczątki jednej osoby. Prace objęto śledztwem OKŚZpNP w Łodzi.

**Wyrań** (pow. sokołowski, woj. mazowieckie). Na początku września na obszarze Lasu Zielona przeprowadzono prace poszukiwawcze. Badania miały na celu odnalezienie ofiar straconych na mocy wyroków Wydziału ds. Doraźnych przy Sądzie Okręgowym w Siedlcach na sesjach wyjazdowych w Sokołowie Podlaskim w lutym i marcu 1946 r. Miejsce poszukiwań obejmowało teren, na którym znajduje się upamiętnienie powstałe w 2008 r. Przebadano obszar ponad 400 m<sup>2</sup>, szczątków ludzkich nie odnaleziono.

**Warszawa** (ul. Skierdowska, m.st. Warszawa). W pierwszej połowie września w lesie przy ul. Skierdowskiej przeprowadzono drugi etap poszukiwań. W pierwszym etapie (2021 r.) odnaleziono mogiłę zbiorową zawierającą szczątki 35 osób. Prace w 2022 r. miały na celu odnalezienie mogiły zbiorowej ze szczątkami trzynastu mężczyzn, którzy – według relacji świadka – mieli zostać zamordowani w tym miejscu przez Niemców we wrześniu 1939 r. Sprawdzone powierzchnię ok. 500 m<sup>2</sup>, szczątków ludzkich nie odnaleziono.

**Kraków** (pow. krakowski, woj. małopolskie). W połowie września na cmentarzu Rakowickim przeprowadzono – w ramach kolejnego etapu badań – poszukiwania szczątków żołnierzy AK zmarłych w kwietniu 1944 r. w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie oraz partyzantów poległych w walce z organami aparatu represji, których ciała przewieziono do Zakładu Medycyny Sądowej w Krakowie w latach 1946–1947. Sprawdzone obszar w obrębie trzech współczesnych grobów i odnaleziono wtórnie złożone szczątki jedenastu osób. Podjęto je i przekazano do dalszych badań do Zakładu Medycyny Sądowej w Krakowie. Prace przeprowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Krakowie.

**Katowice** (pow. katowicki, woj. śląskie). W drugiej połowie września na cmentarzu komunalnym w Katowicach-Panewnikach przeprowadzono kolejny etap poszukiwań dwóch osób, których identyfikacja pozwoliłaby na odtworzenie pierwotnego układu grobów w tym miejscu i wytypowanie kolejnych grobów do weryfikacji w następnych etapach. Sprawdzone obszar w obrębie jednego grobu i odnaleziono szczątki dwóch osób. Zostały one podjęte i przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Przepalkowo** (pow. sępoleński, woj. kujawsko-pomorskie). Pod koniec września w kompleksie dworsko-parkowym przeprowadzono poszukiwania szczątków osoby cywilnej – więźniarki obozu koncentracyjnego w Potulicach, która w lutym 1945 r. została zamordowana przez Sowieców i pochowana w parku, prawdopodobnie przez okolicznych mieszkańców. Miejsce prac znajdowało się na terenie upamiętnienia z 1996 r. Przebadano obszar ok. 8 m<sup>2</sup> i odnaleziono złożone w trumnach szczątki dwóch osób. Podjęto je i przekazano do dalszych badań do Zakładu Medycyny Sądowej w Bydgoszczy. Prace przeprowadzono w ramach śledztwa OKŚZpNP w Gdańsku.

**Warszawa** (ul. Świerszcza 2, m.st. Warszawa). Na przełomie września i października przeprowadzono badania archeologiczne na terenie willi Jasny Dom przy ul. Świerszcza 2, gdzie od lutego do października 1945 r. Główny Zarząd Informacji Wojska Polskiego miał swoją siedzibę i areszt. Szacuje się, że represjonowano tam ponad tysiąc osób, w większości żołnierzy podziemia niepodległościowego. Celem badań było sprawdzenie, czy na terenie przylegającym do budynku mogą się znajdować miejsca tajnych pochówków ofiar – więźniów osadzonych w Willi Jasny Dom. Sprawdzone powierzchnię 55 m<sup>2</sup>, szczątków ludzkich ani śladów po jamach grobowych nie odnaleziono.

**Goszczyno** (pow. płocki, woj. mazowieckie). Pod koniec września na terenie prywatnej działki przeprowadzono badania archeologiczne. Poszukiwania miały na celu odnalezienie szczątków ułana Franciszka Michalskiego, rannego w bitwie z bolszewikami pod miejscowością Góra i zmarłego w Goszczynie w 1920 r. Przebadano powierzchnię 860 m<sup>2</sup> i odnaleziono szczątki jednej osoby, które zostały podjęte, a następnie przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Skierniewice** (pow. skierniewicki, woj. łódzkie). Na początku października w Lesie Zwierzynieckim przy ul. Makowskiej (obecnie obszar Kompleksu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Zwierzyniec Królewski”) przeprowadzono poszukiwania szczątków czternastoletniego chłopca, ofiary zbrodni niemieckiej, prawdopodobnie jednego z wysiedlonych z Zamojszczyzny w ramach „Aktion Zamosc”. Prace wyko-

nywano na terenie leśnego upamiętnienia. Przebadano powierzchnię 10 m<sup>2</sup> i odnaleziono pochówki jednej osoby. Odsłonięte szczątki zostały podjęte i przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych. Prace objęto śledztwem OKŚZpNP w Łodzi.

**Szumowo** (pow. zambrowski, woj. podlaskie). W pierwszej połowie października na cmentarzu parafialnym przeprowadzono drugi etap badań archeologicznych. Prace miały na celu odnalezienie mogiły zbiorowej ofiar zbrodni komunistycznych z rejonu łomżyńskiego. Przebadano obszar ok. 5 m<sup>2</sup> i odsłonięto szczątki czterech osób złożone w jednej jamie grobowej, które następnie podjęto i przekazano do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Jabłonna** (pow. legionowski, woj. mazowieckie). W drugiej połowie października na obszarze leśnym należącym do Nadleśnictwa Jabłonna przeprowadzono prace poszukiwawcze. Według zebranych informacji w miejscu tym Niemcy dokonywali masowych egzekucji mieszkańców Legionowa oraz więźniów Pawiaka. W 1946 r. Polski Czerwony Krzyż przeprowadził tam częściowe ekshumacje. Celem badań było odnalezienie pozostałych pochówków ofiar zbrodni niemieckich oraz żołnierzy poległych na tym terenie w 1944 r. Sprawdzone obszar ok. 90 m<sup>2</sup> i nie natrafiono na miejsca pochówków.

**Jarosław** (pow. jarosławski, woj. podkarpackie). Pod koniec października na cmentarzu Starym przeprowadzono poszukiwania szczątków ppłk. Stefana Rutkowskiego ps. „Haszysz”, uczestnika powstania wielkopolskiego, wojny polsko-bolszewickiej i wojny obronnej we wrześniu 1939 r. Według dostępnych źródeł szczątki po wcześniejszej ekshumacji na cmentarzu parafialnym we Wronkach miały zostać pochowane w grobowcu rodziny Łubkowskich na cmentarzu w Jarosławiu. W trakcie prac odnaleziono szczątki w trumnie, które ekshumowano z grobowca i przekazano do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Rembertów** (dzielnica Warszawy, woj. mazowieckie). Na przełomie października i listopada na terenie jednostki wojskowej JW 4226 w Rembertowie przeprowadzono poszukiwania pochówków ofiar terroru niemieckiego i komunistycznego. W latach 1944–1945 znajdował się tam obóz NKWD dla jeńców wojennych, a wcześniej niemiecki obóz pracy przymusowej dla Polaków (filia Stalag 333). Sprawdzone obszar ok. 45 arów i ujawniono osiem grobów, w tym dwa zbiorowe. Ponadto natrafiono na liczne luźne fragmenty ludzkich szczątków kostnych przemieszczonych na skutek prowadzonych w tym miejscu różnych prac ziemnych. Ze względu na duży obszar ujawnionych pochówków dalszą eksplorację grobów oraz ekshumację szczątków zaplanowano na 2023 r.

**Lublin** (pow. lubelski, woj. lubelskie). W pierwszej połowie listopada na terenie Górek Czechowskich przeprowadzono czwarty etap poszukiwań. Badania skoncentrowano w centralnej części wąwozu, w rejonie tzw. mogiły legionisty. Miejsce wytypowano na podstawie analizy relacji oraz wskazań lokalnych społeczników. Podstawą źródłową były ustalenia poczynione w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. przez płk. Rudolfa Ostrzyńskiego. Na podstawie zebranych świadectw i wizji lokalnych określił on orientacyjne położenie miejsc, w których na przełomie lat 1947 i 1948 dokonano ekshumacji. Podczas prospekcji odsłonięto szczątki w układzie anatomicznym minimum dwóch osób, a także szczątki przemieszane w obrębie całej badanej powierzchni. Podjęto je i przewieziono do Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej UM w Lublinie w celu wykonania dalszych badań. Prace objęto śledztwem OKŚZpNP w Lublinie. Ze względu na brak możliwości przeprowadzenia w zaplanowanym czasie eksploracji całego obszaru z ujawnionymi ludzkimi szczątkami prace będą kontynuowane w 2023 r.

**Warszawa** (woj. mazowieckie). W połowie listopada na cmentarzu Bródnowskim przeprowadzono trzeci etap prac poszukiwawczych w obrębie kwater 43 L i 45 N. Badania miały na celu odnalezienie pochówków więźniów Więzienia Karno-Śledczego Warszawa III, tzw. Toledo. Sprawdzone obszar w obrębie trzech współczesnych grobów: jednego w kwaterze 45 N i dwóch w kwaterze 43 L. Szczątków ludzkich należących do poszukiwanych osób nie odnaleziono.

**Bielsk Podlaski** (pow. bielski, woj. podlaskie). W połowie listopada na cmentarzu parafialnym przeprowadzono poszukiwania miejsc pochówku osób, które zginęły w wyniku represji komunistycznych w latach 1949–1950 w miejscowym PUBP, w walkach oddziałów podziemia antykomunistycznego oraz w obławach prowadzonych przez grupy operacyjne w okolicy Bielska Podlaskiego. Odnaleziono



szczątki dwóch osób – kobiety i mężczyzny, które zostały przekazane do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Wrocław** (pow. wrocławski, woj. dolnośląskie). W drugiej połowie listopada na cmentarzu Osobowickim przeprowadzono prace poszukiwawcze. Celem badań było odnalezienie szczątków ofiary zbrodni komunistycznej skazanej na karę śmierci w 1946 r. przez Wojskowy Sąd Rejonowy we Wrocławiu. Do wytypowania miejsca poszukiwań doprowadziła analiza dokumentacji więziennej, ksiąg cmentarnych oraz zdjęć lotniczych. Odsłonięto i podjęto szczątki jednej osoby, a następnie przekazano je do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Bydgoszcz** (pow. bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie). W drugiej połowie listopada na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej przeprowadzono poszukiwania szczątków żołnierza AK skazanego na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Bydgoszczy i rozstrzelanego jesienią 1952 r. w więzieniu w Bydgoszczy. Sprawdzone obszar w obrębie wytypowanego grobu, odsłonięto szczątki dwóch osób – kobiety i mężczyzny. Szczątki mężczyzny podjęto i przekazano do dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

**Węglińiec** (pow. zgorzelecki, woj. dolnośląskie). Pod koniec listopada przeprowadzono badania na cmentarzu komunalnym w Węglińcu, gdzie według relacji świadków miały się znajdować szczątki Jana Dudziaka ps. „Sęp”, żołnierza AK i DSZ. Sprawdzone powierzchnię w obrębie jednego wytypowanego grobu i odsłonięto szczątki trzech osób. Na miejscu dokonano oględzin antropologicznych, które wykłużyły pochówek poszukiwanego w tym miejscu.

## 5.2.2. Poszukiwania za granicą

### • Gruzja (Adżarska Republika Autonomiczna)

Na przełomie stycznia i lutego, na zaproszenie duchowieństwa diecezji Batumi i Lazeti oraz Institute for Development of Freedom of Information (IDFI), podjęto prace poszukiwawczo-ekshumacyjne na terenie bazy wojskowej w Batumi, gdzie w ubiegłych latach ujawniono szczątki ok. 150 ofiar terroru komunistycznego z lat 1937–1938. Na podstawie badań archiwalnych ustalono, że wśród nich mogą być Polacy zamordowani podczas operacji antypolskiej NKWD. W ramach czynności dokonano ekshumacji grobu szóstego, w którym ujawniono szczątki 29 osób. Ofiary mordowano strzałem w głowę, a większość z nich miała skrępowane ręce. W trakcie prac odkryto liczne przedmioty osobiste – zabezpieczono je i przekazano stronie gruzińskiej. Przeprowadzono także szerokopłaszczyznowe wykopaliska, dzięki którym przebadano obszar o powierzchni ok. 3,5 tys. m<sup>2</sup>, co pozwoliło na ujęcie koncentracji zbiorowych mogił oraz nakreślenie kierunku przyszłych prac.

### • Uzbekistan

W maju podjęto rekonesans w Uzbekistanie i Kazachstanie. W każdym z miejsc wykonano pełen zakres dokumentacji archeologicznej oraz liczne analizy, które pozwolą w przyszłości na rozpoczęcie prac ekshumacyjnych. W Uzbekistanie przeprowadzono wizje lokalne w nieupamiętnionych miejscach pochówków obywateli polskich pod kątem ich ewentualnej ekshumacji lub upamiętnienia. Wielu Polaków, którzy trafili do Uzbekistanu na skutek deportacji oraz w związku z formowaniem się Armii Andersa, zmarło w wyniku wycieńczenia i chorób.

**Olmazor III.** W 1942 r. znajdowało się tam Centrum Wyszkozenia formującej się w ZSRS Armii Andersa. Celem wizji było odnalezienie pochówków osób cywilnych podążających za armią, które żyły w niedalekim prowizorycznym obozie. Bazując na informacjach przekazanych przez Biuro Badań Historycznych, odnaleziono cmentarz i ustalono układ polskich pochówków (ok. 25–30) w wydzielonej kwaterze. Na miejscu świadkowie potwierdzili, że pochowani są w niej Polacy.

**Dekhonabad (Beli-Bayli).** Celem rekonesansu było odnalezienie pochówków osób cywilnych, które zmarły w trakcie ewakuacji z Ośrodka Wyszkozenia Artylerii w Kara-Suu w Tadżykistanie. Z pomocą opiekuna cmentarza wyznaczono obszar ok. 900 m<sup>2</sup>, gdzie spoczywają Polacy. Z zebranych wcześniej informacji wynika, że może się tam znajdować ok. 130 grobów. Według ustaleń do jam grobowych wkładano butelki z kartkami zawierającymi dane osobowe, co potwierdził opiekun cmentarza.

**Kegen (Kogon).** Świadkowie wskazali fragment wielowyznaniowego cmentarza, na którym chowano Polaków. Na wydzielonym i odizolowanym od współczesnych pochówków obszarze (bezpośrednio zagrożonym zniszczeniem), gdzie przypuszczalnie spoczywają poszukiwane osoby, natrafiono na ludzkie szczątki.

**Karakul (Qorako’l).** Podczas działań podjęto próbę ustalenia miejsca pochówku zsyłanych lub osiedlanych w miejscowości Ketmanczi Ota Polaków, w tym żołnierzy Armii Andersa wraz z towarzyszącymi im osobami cywilnymi. Dzięki analizom na zniszczonym przez funkcjonariuszy KGB cmentarzu wyznaczono obszar ok. 3700 m<sup>2</sup>, gdzie spoczywają Polacy pochowani w pojedynczych mogiłach.

**Navoi.** Na miejscu poszukiwano mogił Polaków, które miały się znajdować na opuszczonym cmentarzu w pobliżu wąskiego kanału. W wyniku czynności potwierdzono występowanie pochówków.

**Narpay.** Przeprowadzono wizję lokalną w miejscu, gdzie grzebano zmarłych Polaków deportowanych tam po 1944 r. Pilnowani przez sowieckie wojsko, Polacy umierali z głodu i wycieńczenia średnio po dziesięciu dniach. Ciała wydawano do pochówku miejscowym, którzy następnie grzebali je w zbiorowych mogiłach.

- **Kazachstan**

W Kazachstanie, przy współpracy z Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Żezkazganie, wykonano wizję lokalną na cmentarzach w ramach badań naukowych związanych z projektem ewidencji nieupamiętnionych miejsc pochówku obywateli polskich represjonowanych przez władze sowieckie w latach 1936–1956.

**Rudnik, Żezkazgan.** Poszukiwano mogił Polaków deportowanych do Kazachstanu w 1945 r., którzy z różnych powodów nie powrócili do kraju. Cmentarz znajduje się w pobliżu kopalni miedzi wciąż poszerzającej obszar swojej działalności, w związku z czym os. Rudnik oraz pobliski cmentarz zostały przygotowane do niwelacji. W wyniku przeglądu napisów wytypowano i namierzono za pomocą urządzenia GPS oraz udokumentowano fotograficznie 27 nagrobków mogących kryć szczątki obywateli polskich.

**Karaganda – Kompaniejsk.** Celem działań był powtórny rekonesans w miejscu spoczynku Zygmunta Olechnowicza ps. „Zygma” zmarłego na początku lat czterdziestych w szpitalu psychiatrycznym w Karagandzie. W trakcie działań wytypowano domniemany obszar zajmowany przez pochówki szpitalne.

**Karaganda – okolice kopalni Kostenki.** Celem działań było poszukiwanie mogił Polaków deportowanych do Kazachstanu w 1945 r., którzy z różnych powodów nie powrócili do kraju. Zgodnie z archiwaliami na cmentarzach przyległych do kopalni miały się znajdować groby Polaków, a podstawą do podjęcia poszukiwań w Karagandzie była lokalizacja cmentarza znajdującego się w niedużej odległości od kopalni Kostenki. W trakcie rekonesansu nie zlokalizowano mogił Polaków, lecz w związku z dużą liczbą nieoznaczonych lub zniszczonych nagrobków nie można wykluczyć ich występowania.

- **Litwa**

W 2022 r. zespół BPiI prowadził prace rekonesansowe, poszukiwawcze i ekshumacyjne na Wileńszczyźnie. Rekonesans terenowy dotyczył weryfikacji nieoznaczonych miejsc pochówku, poszukiwania świadków oraz krewnych ofiar, których szczątki zostały już ekshumowane lub których grobów BPiI nadal poszukuje. Rekonesans przeprowadzono w ponad 30 miejscowościach – były to m.in.: Bareikiskes, Chmielniki, Dziechciary (Dziechciarai), Ejszyszki, Giełuńce, Gudzie (Gudziai), Jacewicze, Janczuny, Jundziliczki, Kena, Maliszki, Miedniki Królewskie, Nielidziszki, Niewojniańce, Nowokuńce, Nowosady, Podborze, Podworańce, Podworniki, Połuknia, Porzeczkowszczyzna, Rukojnie, Sirokomla, Stoki, Szaterniki, Szumsk, Syrvidy, Tetiańce, Turgiele, Wiszkuńce, Żłoukty. Prace poszukiwawcze i ekshumacyjne przeprowadzono w dziewięciu lokalizacjach: Dajnowa, Gudele, Kijany, Rzesza Werkowska, Zwierzyniec, Cypliszki, Krzyżówka, Raściuny, Zawiasy.

**Dajnowa.** Drugi etap prac. Na cmentarzu parafialnym w miejscowości Dajnowa (Dajnowo Karolinowskie) zostali pochowani we wspólnej mogile polscy i litewscy partyzanci, którzy zginęli w okolicach miejscowości Gilwiniszki (obecnie: Gilviniškės, gm. Dajnowa, rej. solecznicki, okr. wileński) w starciu oddziału Zgrupowania Północ Okręgu Nowogródzkiego AK dowodzonego przez NN ps. „Poręba” i oddziału partyzantów litewskich z wojskiem sowieckim w końcu marca 1945 r. W trakcie prac założono pięć wykopów sondażowych. Miejsca pochówku nie odnaleziono. Ustalono przebieg połu-

dniowej granicy pierwotnego obszaru cmentarza. Uzyskane wyniki badań zostaną przeanalizowane i na tej podstawie zapadnie decyzja dotycząca dalszego prowadzenia prac.

**Gudele.** Pierwszy etap prac. W wytypowanym miejscu poszukiwano mogiły żołnierza AK, który zmarł w wyniku odniesionych ran w bitwie pod Krawczunami. Prace poszukiwawcze przeprowadzono metodą sondażu wiertniczych. Przebadano powierzchnię 1,5 ara, mogiły nie odnaleziono; zaplanowano kolejny etap prac.

**Kijany.** Drugi etap prac. We wskazywanym przez świadków miejscu poszukiwano pochówku żołnierza AK, który zmarł na skutek postrzelenia przez litewskiego policjanta. W wyniku przeprowadzonych badań grobu nie odnaleziono. Poszukiwania miejsca pochówku będą kontynuowane.

**Rzesza Werkowska.** Pierwszy etap prac. We wskazywanym przez świadka miejscu na przedmieściach Wilna poszukiwano pochówku żołnierza polskiego podziemia z okresu operacji „Ostra Brama” w lipcu 1944 r. Wykonano sondáže wiertnicze i wykop sondażowy. Grobu nie odnaleziono. Poszukiwania miejsca pochówku będą kontynuowane.

**Zwierzyniec.** Pierwszy etap prac. Weryfikacja miejsca pochówku polskich żołnierzy z 1918 lub 1919 r., którzy zostali pochowani na nieistniejącym już cmentarzu parafialnym w pobliżu miejscowości Zwierzyniec. W trakcie prowadzenia prac odnaleziono dwa pochówki. Szczątki ekshumowano. Wydobyto m.in. fragmenty różańca i munduru z pagonami. Trwa opracowywanie wyników badań. Szczątki przekazano do ekspertyzy antropologicznej do Centrum Badań Bioarcheologicznych Uniwersytetu Wileńskiego.

**Cypliszki.** Przeprowadzono prace poszukiwawcze i ekshumacyjne szczątków Napoleona Ciukszy ps. „Waligora”. Miejsce pochówku odnaleziono w lesie, w okolicach nieistniejącej dziś miejscowości Cypliszki. Zostało ono zatarte w czasie prowadzonych prac melioracyjnych po II wojnie światowej. Obecnie trwają badania porównawcze materiału genetycznego DNA pobranego ze szczątków oraz żyjących krewnych Napoleona Ciukszy.

**Krzyżówka.** Przeprowadzone prace poszukiwawcze miały na celu odnalezienie miejsca pochówku trzech żołnierzy 7. Wileńskiej Brygady AK, którzy polegli niedługo przed rozpoczęciem operacji „Ostra Brama” (w czerwcu lub lipcu 1944 r.). Przybliżone miejsce pochówku wskazał nieżyjący już łącznik AK Feliks Sermiłowicz. Mogiły nie odnaleziono. Prace będą kontynuowane w kolejnym etapie.

**Raściuny.** Prowadzono poszukiwania zbiorowej mogiły żołnierzy z oddziału Zgrupowania Północ dowodzonego przez Franciszka Wojciechowicza ps. „Bocian” oraz oddziału NN ps. „Marek”. 18 listopada 1944 r. pod Raściunami oddział „Bociana” zorganizował zasadzkę, której celem było odbicie z rąk sowieckich więzionych żołnierzy. Poległo 24 żołnierzy, w tym kpr. „Bocian”, a dwóch dostało się do niewoli. Według wskazań obecnych i dawnych mieszkańców okolic miejsce pochówku znajduje się w lesie pomiędzy miejscowościami Raściuny i Posol, na lewym brzegu rzeki Solczycy. Obecnie nie ma żadnych widocznych śladów mogiły. Był to pierwszy etap prac, w trakcie którego przebadano obszar ponad 30 arów. Mogiły nie odnaleziono, prace będą kontynuowane.

**Zawiasy.** Na wniosek administracji samorządu rejonu elektreńskiego przeprowadzono prace poszukiwawcze i ekshumacyjne grobu polskich i litewskich żołnierzy, którzy zginęli w lipcu 1920 r. Przy stacji kolejowej Zawiasy odbyła się wówczas jedna z ostatnich potyczek w czasie konfliktu polsko-litewskiego z lat 1919–1920. Z „Wykazu poległych i zmarłych żołnierzy armii litewskiej pochowanych w Wilnie, Nowych Trokach, Oranach, Duksach, Lejpunach, Bortelach, Mejszagole i Zawiasach”, sporządzonego w 1938 r., wynika, że we wspólnym grobie zostało pochowanych siedmiu żołnierzy litewskich oraz czterech nieznanymi żołnierzy polskich. W wyniku przeprowadzonych prac odnaleziono mogiłę i ekshumowano szczątki czternastu osób. Znalaziono przy nich elementy wyposażenia i umundurowania wojskowego, w tym polskie guziki mundurowe. Szczątki oraz znalezione przy nich artefakty zostały przekazane do analiz specjalistycznych.

### 5.3. Identyfikacja

Do zadań Wydziału Identyfikacji należy w szczególności prowadzenie Bazy Materiału Genetycznego IPN, kontakt z krewnymi ofiar, pobieranie materiału biologicznego z zabezpieczonych szczątków oraz

od krewnych ofiar, prowadzenie czynności przez specjalistów z dziedziny antropologii sądowej i medycyny sądowej podczas prac ekshumacyjnych, dokonywanie oględzin antropologicznych i medyczo-sądowych oraz wydawanie opinii w tym zakresie. Zadaniem Wydziału jest także planowanie, zlecenie i weryfikacja wykonania umów w zakresie badań genetycznych przez jednostki współpracujące z IPN oraz analiza otrzymanyh wyników badań. W Wydziale Identyfikacji prowadzone są w pełnym zakresie analizy porównawcze wyników badań genetycznych dzięki zaawansowanym funkcjonalnościom systemu Combined DNA Index System (CODIS). W ramach administrowania Bazą Materiału Genetycznego Wydział Identyfikacji zapewnia również realizację wniosków prokuratorów pionu śledczego IPN o wydanie w związku z prowadzonymi postępowaniami karnymi danych i informacji z bazy, w tym prób materiału porównawczego i wyników badań.

Wydział Identyfikacji prowadzi też, ciągle zwiększając jej zasobność, Bazę Materiału Genetycznego w celu wykorzystania zgromadzonego materiału biologicznego i informacji genetycznej w dalszym procesie identyfikacji. Rejestracji danych w Bazie dokonuje się w sposób ciągły, co zapewnia jej stałe poszerzanie o materiał pochodzący od żyjących i nieżyjących krewnych poszukiwanych osób oraz informacje i wyniki badań genetycznych dotyczących ekshumowanych szczątków. Od ustawowego powołania Bazy Materiału Genetycznego IPN w 2016 r. do końca grudnia 2022 r. zarejestrowano łącznie 3435 prób materiału biologicznego do badań genetycznych, w tym 1935 prób materiału porównawczego, pochodzącego od krewnych poszukiwanych ofiar, i 1500 prób pozyskanych z ekshumowanych szczątków. W 2022 r. w Bazie Materiału Genetycznego zarejestrowano 372 próby materiału biologicznego do badań genetycznych, w tym 225 prób materiału porównawczego pochodzącego od krewnych poszukiwanych ofiar i 147 prób pozyskanych z ekshumowanych szczątków.

Gromadzenie materiału porównawczego w Bazie jest możliwe m.in. dzięki zgłoszeniom osób poszukujących swoich zaginionych krewnych. Wydział Identyfikacji prowadzi rozmowy z rodzinami ofiar i centralnie koordynuje wszystkie pobrania materiału porównawczego, zarówno te od osób zgłaszających się do biura za pośrednictwem skrzynki mailowej [genetyka@ipn.gov.pl](mailto:genetyka@ipn.gov.pl) oraz infolinii, jak i inicjowane przez poszczególne oddziały BPiI. W 2022 r. za pomocą kontaktu mailowego [genetyka@ipn.gov.pl](mailto:genetyka@ipn.gov.pl) i infolinii przyjęto 48 zgłoszeń od krewnych poszukujących swoich bliskich – ofiar reżimów totalitarnych.

Wydział Identyfikacji uczestniczy bezpośrednio w pracach poszukiwawczych, zapewniając merytoryczne wsparcie antropologów sądowych i medyków sądowych w miejscu odnalezienia szczątków. Działania BPiI w 2022 r. doprowadziły do odnalezienia w 25 lokalizacjach szczątków kostnych 111 osób, z czego szczątki 42 osób ekshumowano w ramach prac objętych śledztwem prokuratorów oddziałowych KŚZpNP. Szczątki 69 osób podjęto w wyniku prac biura nieobjętych śledztwami. Poza granicami Polski w czterech spośród dziesięciu badanych lokalizacji (Gruzja – Chelwaczauri, Litwa – Zwierzyniec, Cypliszki, Zawiasy), odnaleziono łącznie szczątki 46 osób.

Pracownicy Wydziału Identyfikacji pobrali w 2022 r. 147 prób materiału kostnego ze szczątków odnalezionych podczas prac poszukiwawczo-archeologicznych, z czego 44 próby pobrano w ramach prowadzonych postępowań karnych. Specjaliści zatrudnieni w BPiI, w tym antropolodzy, biolodzy oraz genetycy, postanowieniami prokuratorów oddziałowych KŚZpNP zostali powołani w charakterze biegłych w ośmiu postępowaniach karnych (sygn.: S 69.2005.Zk, S 9.2018.Zk, Ds. 150/67, S 63.2022.Zn, S 116.2019.Zk, S 54.2014.Zk, S 92.2016.Zk, S 18.2022.Zn).

Badania genetyczne szczątków ekshumowanych w sprawach objętych postępowaniami karnymi zostały zlecone przez prokuratorów właściwych oddziałowych KŚZpNP. W pozostałych przypadkach badania genetyczne ekshumowanych szczątków były zlecane przez BPiI.

Gromadzenie danych i informacji w Bazie Materiału Genetycznego, w tym rejestracja danych o osobach zaginionych i ich krewnych oraz rejestracja informacji dotyczących prób materiału kostnego zabezpieczonych z ekshumowanych szczątków, umożliwiają wykorzystanie zasobów Bazy przez pion śledczy IPN. Na potrzeby prowadzonych postępowań karnych w 2022 r. na wniosek prokuratorów wydano 27 prób materiału porównawczego (16 wymazów z jamy ustnej, 3 izolaty, 8 wyników profilowania materiału porównawczego) oraz 11 prób materiału kostnego (7 prób materiału kostnego, 4 wyniki profilowania materiału kostnego).

Wydział Identyfikacji zleca badania genetyczne, w tym dokonuje merytorycznego planowania zakresu prowadzonych badań, weryfikuje poprawność otrzymanych wyników i wykonuje analizy porównawcze uzyskanych profili. W 2022 r. Wydział Identyfikacji zlecił badania genetyczne mające na celu uzyskanie profili DNA 381 osób (70 prób materiału kostnego i 311 prób materiału porównawczego od krewnych ofiar). W ramach umowy ramowej Konsorcjum Firm, którego Liderem był Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy, wykonano cztery zlecenia, badając łącznie 234 próby, natomiast Konsorcjum Firm, którego Liderem był Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, przeprowadziło badania 75 prób w ramach siedmiu zleceń. Na podstawie umów zleceń UMK w Toruniu – CM im. L. Rydygiera w Bydgoszczy wykonał profilowanie łącznie 22 prób (14 prób materiału porównawczego i 8 prób materiału kostnego).

Na mocy nowej umowy ramowej obowiązującej od 7 września 2022 r. Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie wykonał trzy zlecenia na profilowanie łącznie 50 prób (25 prób materiału porównawczego i 25 prób materiału kostnego). Zwiększenie liczby uzyskanych profili w stosunku do 2021 r. bezpośrednio wpływa na zwiększenie prawdopodobieństwa uzyskania kolejnych identyfikacji.

Na podstawie porozumienia z Federalnym Biurem Śledczym Stanów Zjednoczonych od 2019 r. w IPN funkcjonuje system informatyczny służący m.in. do gromadzenia i automatycznego porównywania profili DNA w celu określenia pokrewieństwa: Combined DNA Index System (CODIS). Od 2020 r. trwają systematyczne prace związane z rejestracją w systemie CODIS uzyskanych przez IPN profili DNA. Zasoby systemu stanowią profile DNA ustalone w wyniku badań genetycznych zleczanych przez BPiI IPN zewnętrznym laboratorium genetycznym w trybie ustawy o zamówieniach publicznych oraz profile DNA ustalone przez laboratoria w trybie postępowania karnego, przekazane do Bazy przez prokuratorów pionu śledczego IPN.

CODIS jest narzędziem wspierającym Bazę Materiału Genetycznego IPN. Umożliwia skuteczne wykorzystywanie danych zarejestrowanych w Bazie zgodnie z celem ustawowym i zadaniami Instytutu. Zwiększając funkcjonalność systemu dla potrzeb identyfikacyjnych, w 2022 r. pracownicy BPiI zarejestrowali w programie CODIS 558 profili genetycznych, zarówno pochodzących od krewnych ofiar (485 profili), jak i pozyskanych ze szczątków NN odnalezionych w wyniku prac ekshumacyjnych (73 profile). Analizy genetyczne prowadzone w BPiI w oparciu o funkcjonalności systemu CODIS mogą być z powodzeniem zlecane i wykorzystywane na potrzeby postępowań karnych prowadzonych przez prokuratorów pionu śledczego IPN, stanowią one dodatkowe narzędzie procesowe umożliwiające określenie tożsamości ofiar zbrodni. Wykorzystanie CODIS umożliwia identyfikację ofiar, których profilem DNA dysponują zewnętrzne laboratoria genetyczne, a jedynie brak odpowiedniego narzędzia informatycznego uniemożliwia identyfikację. W związku z szerokimi zasobami Bazy Materiału Genetycznego w zakresie materiału porównawczego w postaci gotowych profili DNA wystosowano do prokuratorów oddziałowych komisji propozycje wsparcia przez BPiI procesu identyfikacji szczątków kostnych objętych pięcioma postępowaniami karnymi (w sprawach o sygn.: S 69.2015.Zk, S 21.2000.Zk, S 116.2019.Zk, S 18.2021.Zn, S 54.2015.Zk). Wnioski prokuratorów oddziałowych KŚZpNP o dokonanie przez BPiI analiz uzyskanego profilu kostnego z wykorzystaniem systemu CODIS odnotowano trzykrotnie w sprawach: S 9.2018.Zk, S 116.2019.Zk, S 54.2015.Zk.

22 lipca 2022 r. w Belwederze odbyła się uroczystość wręczenia not identyfikacyjnych, podczas której ogłoszono nazwiska trzydziestu zidentyfikowanych przez IPN ofiar totalitaryzmów i czystek etnicznych: Tadeusza Bejta, Józefa Bosia, Stanisława Chmielewskiego, Eugeniusza Chudowolskiego, Kazimierza Człowiekowskiego, Jana Drożdża, Józefa Dudaczyka, Edwarda Dziewy, Antoniego Fojcika, Władysława Grada, Józefa Jankowskiego, Antoniego Kielocha, Stanisława Kopika, Tadeusza Kościółka, Wacława Laskowskiego, Stanisława Lewandowskiego, Franciszka Marciniaka, Rudolfa Mojeścika, Jana Mulaka, Ireny Odrzywołek, Henryka Sity, Stanisława Stankiewicza, Romana Trukawki, Bronisława Wawera, Henryka Wieliczki, Juliana Wojciucha, Stanisława Zyskowskiego, Jana Żaka, Władysława Żwirka i Feliksa Żyty.

W przypadku ośmiu odnalezionych identyfikację genetyczną uzyskano dzięki zastosowaniu systemu CODIS: Kazimierza Człowiekowskiego, Józefa Dudaczyka, Stanisława Kopika, Franciszka Marciniaka, Henryka Sity, Stanisława Stankiewicza, Stanisława Zyskowskiego, Władysława Żwirka.

Identyfikacje ofiar były możliwe dzięki zastosowaniu w badaniach genetycznych materiału porównawczego zabezpieczonego przez pracowników BPiI i zarejestrowanego w Bazie Materiału Genetycznego IPN, a także prób zabezpieczonych w ramach postępowań prowadzonych przez oddziałowe KŚZpNP.

Od 22 lipca do 31 grudnia 2022 r. IPN zidentyfikował trzynaście kolejnych ofiar totalitaryzmów. W ośmiu przypadkach identyfikację genetyczną uzyskano dzięki zastosowaniu systemu CODIS. Nazwiska zidentyfikowanych zostaną podane do publicznej wiadomości podczas kolejnej konferencji.

Wydział Identyfikacji nadzoruje zabezpieczanie oraz przechowywanie ludzkich szczątków kostnych ekshumowanych podczas prac realizowanych w kraju i za granicą, w tym w ramach postępowań karnych. W 2022 r. zarejestrowano łącznie 32 protokoły przyjęcia i wydania szczątków z chłodni IPN (21 protokołów przyjęcia i 11 protokołów wydania szczątków), w tym 12 sporządzonych w związku z przyjęciem lub wydaniem szczątków zabezpieczonych w ramach postępowań karnych.

W 2022 r. działania pracowników Wydziału Identyfikacji doprowadziły do zdiagnozowania uchybień w funkcjonowaniu systemu CODIS, mających wpływ na proces automatycznego dopasowywania wyników. Pracownicy Wydziału Identyfikacji wykryli dwa potwierdzone błędy, w efekcie czego usprawniono funkcjonowanie systemu w skali globalnej.

W ramach współpracy międzynarodowej pracownicy Wydziału Identyfikacji wzięli udział w pracach przeprowadzonych na zaproszenie diecezji Batumi i Lazeti oraz Institute for Development of Freedom of Information w Gruzji, a także na Litwie.

## 5.4. Organizacja prac poszukiwawczych

Organizacją prowadzonych w terenie prac poszukiwawczych w zakresie technicznym i formalno-prawnym, procesem przygotowania projektów umów i porozumień, korespondencją z podmiotami zewnętrznymi w sprawach dotyczących planowanych i prowadzonych prac poszukiwawczych zajmuje się Wydział Logistyki.

W ramach organizowania prac poszukiwawczych we współpracy z Biurem Prawnym IPN przygotowano 35 umów o udostępnienie (użyczenie/dzierżawę) nieruchomości w 46 lokalizacjach na terenie całego kraju i za granicą:

- 20 umów z osobami fizycznymi;
- 4 umowy z instytucjami kościelnymi;
- 2 umowy z jednostkami samorządu terytorialnego lub ich jednostkami organizacyjnymi;
- 4 umowy z jednostkami Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- 1 umowę z Zarządem Cmentarzy Komunalnych w Warszawie;
- 1 umowę z Zakładem Usług Komunalnych w Węglińcu;
- 1 umowę z Zarządem cmentarza Bródnowskiego w Warszawie;
- 1 umowę z Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL;
- 1 umowę z Biurem Mienia Miasta i Skarbu Państwa Urzędu m.st. Warszawy przy udziale administratora nieruchomości, 26. Wojskowego Oddziału Gospodarczego.

Wydział Logistyki wspierał organizacyjnie prowadzenie jednego nadzoru archeologicznego oraz prac na Litwie i w Gruzji.

W Wydziale Logistyki ponadto przygotowano i zawarto następujące umowy/porozumienia:

- umowę badawczą z Uniwersytetem Wileńskim na wykonanie badań genetycznych szczątków ludzkich odnalezionych podczas prac poszukiwawczych na Litwie w 2021 r.;
- umowę badawczą z Uniwersytetem Wileńskim na wykonanie badań genetycznych szczątków ludzkich odnalezionych podczas prac poszukiwawczych na Litwie w 2022 r.;
- umowę z Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce dotyczącą wynajmu eksponatów pochodzących z prac poszukiwawczych;
- porozumienie o współpracy ze Związkiem Harcerzy Polskich na Litwie w sprawie udziału członków ZHPnL w prowadzonych przez BPiI pracach rekonesansowych i poszukiwawczych na terytorium Litwy;

- umowę o współpracy z Litewskim Centrum Ludobójstwa i Ruchu Oporu na Litwie w przedmiocie współpracy naukowo-badawczej w zakresie poszukiwań ofiar, które zginęły w walkach z reżimem totalitarnym, oraz koordynacji ekshumacji i identyfikacji ich szczątków na terytorium Polski i Litwy;
  - umowę o współpracy z 31. Wojskowym Oddziałem Gospodarczym i Jednostką Wojskową w Tomaszowie Mazowieckim w zakresie oczyszczenia terenu z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych podczas prac poszukiwawczych na terenie dawnego poligonu wojskowego zlokalizowanego na terenie os. Brus w Łodzi;
  - aneks do umowy z Gminą Miasta Łodzi na rozszerzenie obszaru prac poszukiwawczych na terenie dawnego poligonu wojskowego na os. Brus w Łodzi,
  - 1 aneks do umowy wypożyczenia eksponatów z Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce dotyczący przedłużenia okresu obowiązywania umowy;
  - umowę o współpracy z Konsorcjum, w skład którego wchodzi: Uniwersytet Mikołaja Kopernika – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, na przechowywanie materiału biologicznego;
  - aneks do umowy z Konsorcjum, w skład którego wchodzi: Uniwersytet Mikołaja Kopernika – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, dotyczący przedłużenia terminu przechowywania materiału biologicznego;
  - umowę ramową na prowadzenie badań genetyczno-identyfikacyjnych na rzecz IPN z Pomorskim Uniwersytetem Medycznym w Szczecinie;
  - umowę ramową na prowadzenie badań genetyczno-identyfikacyjnych na rzecz IPN z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy.
- W czterech lokalizacjach przeprowadzono prace na podstawie:
- zgody wydanej przez Nadleśnictwo Stuposiany – prace poszukiwawcze na terenie miejscowości Muczne w województwie podkarpackim (sierpień 2022 r.);
  - zgody wydanej przez Prezydenta Miasta Lublina – prace poszukiwawcze na terenie Górek Czechowskich w Lublinie (maj i listopad 2022 r.);
  - zezwolenia wydanego przez Polskie Koleje Państwowe S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami we Wrocławiu – prace na terenie gminy Gromadka, w miejscowości Wierzbowa (sierpień 2022 r.);
  - decyzji Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy – prace poszukiwawcze na terenie Warszawy przy ul. Skierdowskiej (wrzesień 2022 r.).

Badania archeologiczne na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez właściwych wojewódzkich konserwatorów zabytków przeprowadzono w następujących lokalizacjach:

- Łódź, teren dawnego poligonu na os. Brus, pozwolenie wydał Łódzki Konserwator Zabytków;
- cmentarz parafialny w miejscowości Góra, pozwolenie wydał Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie, pozwolenie wydał Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Górki Czechowskie w Lublinie, pozwolenie wydał Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Muczne w woj. podkarpackim, pozwolenie wydał Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- cmentarz komunalny w Katowicach, pozwolenie wydał Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Marianka w woj. podlaskim, pozwolenie wydał Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Rembertów w woj. mazowieckim, pozwolenie wydał Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Bielsk Podlaski w woj. podlaskim, pozwolenie wydał Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- cmentarz Bródnowski w Warszawie, pozwolenie wydał Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- cmentarz Osobowicki we Wrocławiu, pozwolenie wydał Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków;

- cmentarz parafialny w Szumowie w woj. podlaskim, pozwolenie wydał Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Prace ekshumacyjne na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego przeprowadzono w następujących lokalizacjach:

- cmentarz komunalny w Jarosławiu w woj. podkarpackim, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- cmentarz parafialny w Bielsku Podlaskim w woj. podlaskim, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- cmentarz komunalny w Bydgoszczy, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- cmentarz komunalny w Katowicach, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- cmentarz Bródnowski w Warszawie, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- cmentarz Osobowicki we Wrocławiu, pozwolenie wydał Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

W ramach działań związanych z pracami poszukiwawczymi BPiI przygotowano 43 delegacje zagraniczne, w tym: 6 delegacji do Gruzji, 4 – do Uzbekistanu, 6 – do Kazachstanu, 18 – na Litwę oraz 9 – do Niemiec (delegacje dotyczyły prac poszukiwawczych, rekonesansów, kwerend archiwalnych, konferencji i uroczystości pogrzebowych).

W BPiI podpisano umowy o świadczenie wolontariatu i zorganizowano pracę dla 25 wolontariuszy podczas prac poszukiwawczych prowadzonych w następujących lokalizacjach:

- Warszawa, ul. Rakowiecka – 16 osób;
- Muczne, woj. podkarpackie – 2 osoby;
- Warszawa, ul. Świerszcza – 3 osoby;
- Bydgoszcz, woj. kujawsko-pomorskie – 4 osoby.

W 2022 r. w BPiI zarejestrowano 3939 pism korespondencji zewnętrznej (w tym 2462 przychodzące i 1477 wychodzących) oraz 2221 pism korespondencji wewnętrznej, co daje łącznie sumę 6160 jednostek korespondencyjnych.

## 5.5. Działalność edukacyjna i informacyjna

Samodzielna Sekcja Informacji i Sprawozdawczości jest komórką organizacyjną BPiI, do której zadań należy m.in.: opracowywanie informacji o bieżącej i programowej działalności pionu poszukiwań i identyfikacji, działalność popularyzatorska, współpraca z Biurem Prezesa i Biurem Rzecznika Prasowego, przygotowywanie komunikatów prasowych oraz kontaktów z dziennikarzami. W ramach współpracy z BEN, BBH i innymi komórkami sekcja podejmuje działania w zakresie przygotowywania projektów edukacyjnych.

### 5.5.1. Strona internetowa

Z uwagi na duże zainteresowanie społeczne pracami poszukiwawczymi BPiI IPN prowadzi systematyczną działalność informacyjną za pośrednictwem strony internetowej ([poszukiwania.ipn.gov.pl](http://poszukiwania.ipn.gov.pl)), która prezentuje bieżącą aktywność pionu; daje także możliwość zapoznania się zarówno z działaniami poszukiwawczymi Biura w latach 2016–2022, jak i z wcześniejszymi działaniami IPN w latach 2003–2016. O aktywności Biura odbiorcy są również informowani za pośrednictwem profili w serwisach społecznościowych (Facebook i Twitter). Stałym elementem edukacyjnym jest wystawa „Dowody Zbrodni. Przedmioty z Łączki w Pawilonie X więzienia na Rakowieckiej” eksponowana w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie (otwarta 1 marca 2018 r.).

### 5.5.2. Projekt „Łączka i inne miejsca poszukiwań”

8 czerwca 2022 r. na Zamku Królewskim w Warszawie odbył się finał V edycji projektu „Łączka i inne miejsca poszukiwań”. Jego celem jest przybliżenie uczniom ostatnich klas szkół podstawowych



i szkół średnich działalności IPN w zakresie poszukiwania i identyfikacji szczątków ofiar totalitaryzmów. Podczas gali finałowej zaprezentowano 14 etiud filmowych przygotowanych przez uczestników jako podsumowanie całorocznej pracy. Ukazywały one sylwetki polskich bohaterów, a także misję poszukiwania i identyfikacji szczątków realizowaną przez Instytut. Zajęcia w ramach projektu zorganizowały oddziały i delegatury IPN w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Łodzi, Rzeszowie i Warszawie. W V edycji wystartowało 214 osób w 38 zespołach, w tym – po raz pierwszy – trzy zespoły harcerzy z Wilna (18 osób).

15 listopada 2022 r. w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie zainaugurowano VI edycję projektu „Łączka i inne miejsca poszukiwań”. Do udziału zgłosiło się 302 uczniów w 59 zespołach. Zajęcia prowadzone są w oddziałach i delegaturach IPN w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Łodzi, Poznaniu i Warszawie. Białostocka edycja projektu realizowana jest w systemie hybrydowym (stacjonarnie oraz online), natomiast pozostałe oddziały prowadzą projekt w trybie stacjonarnym.

Projekt został objęty Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Realizowany jest we współpracy Biura Poszukiwań i Identyfikacji, Biura Edukacji Narodowej i Biura Przystanków Historia.

### 5.5.3. Media społecznościowe

W ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej Biuro prowadzi w serwisie Facebook stronę „Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN”. 31 grudnia 2022 r. obserwowało ją 20 390 osób. W okresie sprawozdawczym opublikowano 352 wpisy. W serwisie Twitter konto „Poszukiwania IPN” obserwuje 13,7 tys. osób. Publikowane treści zostały wyświetlone ok. 544 tys. razy. W okresie sprawozdawczym w kanałach społecznościowych zamieszczono łącznie ponad 650 wpisów informujących zarówno o bieżącej działalności Biura, jak i o przypadających rocznicach. Treści publikowane w serwisie Twitter są regularnie i często cytowane w materiałach prasowych w kraju i poza granicami, co uzasadnia konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych za pośrednictwem kanałów społecznościowych. Zamieszczane tam informacje są systematycznie tłumaczone i publikowane na anglojęzycznych profilach prowadzonych przez IPN.

W ramach działalności Samodzielnej Sekcji Informacji i Sprawozdawczości gromadzona jest dokumentacja fotograficzna i wideo z realizowanych prac terenowych. W 2022 r. zgromadzono w archiwum ponad 20 tys. jednostek (zdjęć i ujęć wideo). Cały zasób multimedialny Biura obejmuje prawie 69 tys. jednostek. W 2022 r. opublikowano w mediach społecznościowych 48 etiud filmowych popularyzujących działalność Biura.

Nową formą popularyzacji działalności Biura jest podcast internetowy #PowracamyPoSwoich, przygotowywany zarówno w wersji wideo, jak i w formie słuchowiska. Dotychczas wyemitowano osiem odcinków wideo poświęconych historii poszukiwań szczątków ofiar totalitaryzmów, pracom poszukiwawczym na Łączce, działalności Biura na byłych Kresach Wschodnich oraz historiom i sylwetkom ofiar, których szczątki zostały odnalezione oraz zidentyfikowane w ramach działalności pionu poszukiwań. Biuro zajmuje się nie tylko przygotowaniem merytorycznym podcastów, lecz także ich realizacją multimedialną.

Na stronie [poszukiwania.ipn.gov.pl](https://poszukiwania.ipn.gov.pl) opublikowano ponad 50 wpisów informujących o bieżącej działalności Biura.





## 6. Upamiętnianie walk i męczeństwa

Zadania IPN związane z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc i postaci w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego w kraju i za granicą oraz miejsc walki i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r. polegają w szczególności na:

- inicjowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania faktów, wydarzeń i postaci związanych z tymi miejscami;
- dokonywaniu trwałych upamiętnień faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walki i męczeństwa;
- ocenianiu stanu opieki nad miejscami i trwałymi obiektami pamięci narodowej, w szczególności nad grobami i cmentarzami wojennymi oraz miejscami walk narodowowyzwoleńczych i cmentarzami ofiar terroru totalitarnego;
- opiniowaniu pod względem historycznym wniosków o trwałe upamiętnienie miejsc i wydarzeń historycznych;
- współdziałaniu ze środowiskami i organizacjami emigracyjnymi i polonijnymi oraz polskimi poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w sprawowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa narodu polskiego za granicą.

Ponieważ Instytut Pamięci Narodowej nie jest organem administracji rządowej w sprawach, które mogą mieć wpływ na realizację polityki państwa oraz umów międzynarodowych dotyczących miejsc pamięci narodowej, grobów i cmentarzy wojennych, podejmuje takie działania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Za realizację powyższych zadań, opisanych w rozdziale 6b ustawy o IPN, odpowiada powołane 1 sierpnia 2016 r. Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa, podejmujące następujące działania:

- zajmowanie stanowisk, wydawanie opinii oraz występowanie z wnioskami w sprawach opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania związanych z tymi miejscami faktów i wydarzeń;
- sprawowanie opieki nad miejscami walk i męczeństwa Narodu Polskiego w Polsce i za granicą, zwłaszcza polskimi cmentarzami wojennymi;
- poszukiwanie i upamiętnianie miejsc męczeństwa Polaków oraz miejsc ich pochówku poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- ekshumacje i przenoszenie szczątków Polaków poległych lub pomordowanych za granicą na cmentarze w Polsce;
- popieranie tworzenia lokalnych izb pamięci i muzeów walk o niepodległość;
- finansowanie i przeprowadzanie prac mających na celu trwałe upamiętnianie faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walk i męczeństwa.

Zgodnie z ustawą z 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski Instytut Pamięci Narodowej realizuje zadania związane z:

- prowadzeniem ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- podejmowaniem działań dotyczących opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności przez dofinansowanie zadań związanych z opieką nad tymi grobami;

– udzielaniem dotacji celowych oraz przyznawaniem świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowanej opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Szczegółowe zestawienia upamiętnień (nowych oraz poddanych renowacji) zrealizowanych przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN w 2022 r., a także grobów wojennych i grobów weteranów, na których wykonano nowe nagrobki lub wyremontowano dotychczasowe, znajdują się w załącznikach nr 9, 10 i 11 do sprawozdania.

## 6.1. Budowa i remonty upamiętnień

### 6.1.1. Wykonywanie nowych upamiętnień

**Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** zrealizowało w roku sprawozdawczym 48 nowych upamiętnień. W kraju sfinansowano lub dofinansowano powstanie 42 upamiętnień, m.in. wykonanie 18 tablic – elementów pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej w Wolicy Śniatyczej upamiętniającego bitwę pod Komarowem 31 sierpnia 1920 r. oraz pomnik plutonowego Emila Czecha w Parku Przyjaźni Wojsk Górskich w Kłodzku. W Folwarku powstał pomnik poświęcony ofiarom zbrodniczych totalitaryzmów: komunizmu oraz nazizmu. W Miechowie upamiętniono rodzinę Baranków z Siedlisk zamordowaną przez Niemców w 1943 r. za ukrywanie Żydów. Ponadto wykonano upamiętnienie w formie instalacji artystycznej poświęconej demonstracji przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego i władzom komunistycznym, która odbyła się 31 sierpnia 1982 r. w Gorzowie Wielkopolskim.

W Warszawie BUWiM sfinansowało powstanie wielu tablic, w tym tablicy na murze Aresztu Śledczego przy ul. Rakowieckiej poświęconej kobietom uwięzionym z powodów politycznych w latach 1981–1989. Przy kościele Matki Bożej Częstochowskiej przy ul. Zagórnej 5 w Warszawie wykonano ławeczkę multimedialną upamiętniającą bł. ks. Józefa Stanka oraz uczestników Powstania Warszawskiego. W Dęblinie sfinansowano tablicę pamiątkową poświęconą kapelanowi katyńskiemu ks. mjr. Mieczysławowi Janasowi.

Liczne upamiętnienia realizowane są na wniosek jednostek samorządowych, instytucji państwowych oraz organizacji społecznych. Należą do nich tablice poświęcone funkcjonariuszom Policji Państwowej, którzy w okresie międzywojennym polegli w służbie Rzeczypospolitej, zamontowane w budynku Biura Edukacji Historycznej – Muzeum Policji Komendy Głównej Policji przy ul. Orkana 14 w Warszawie. W gmachu Ministerstwa Edukacji i Nauki przy al. Szucha w Warszawie umieszczono tablicę upamiętniającą bł. Natalię Tułasiewicz zamordowaną przez Niemców 31 marca 1945 r. w komorze gazowej w Ravensbrück.

W okresie sprawozdawczym BUWiM sfinansowało lub dofinansowało 6 upamiętnień poza granicami kraju, m.in. pomnik Pułku Ułanów Karpackich przy bramie św. Stefana w Ankonie (Włochy), natomiast na polskim cmentarzu w Rusape (Zimbabwe) wykonano tablice upamiętniające polskich uchodźców w Afryce Wschodniej i Południowej w latach 1942–1952. W Czechach powstała tablica poświęcona żołnierzom WP i funkcjonariuszom SG, którzy w sierpniu 1939 r. podjęli walkę w obronie Przełęczy Jabłonkowskiej. W Bredzie (Holandia) upamiętniono pomnikiem żołnierzy Batalionu Strzelców Podhalańskich 1. Dywizji Pancерnej gen. Stanisława Maczka.

**OBWiM Białystok** zrealizowało 7 trwałych upamiętnień, m.in. w Olsztynie wykonano tablicę memoratywną „W hołdzie Polakom spod znaku Rodła”, a w Dąbrowie-Moczydłach został odsłonięty pomnik upamiętniający 77. rocznicę bitwy żołnierzy podziemia niepodległościowego z siłami sowieckimi pod tą miejscowością.

**OBWiM Gdańsk** zrealizowało w okresie sprawozdawczym 17 trwałych upamiętnień. W związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych wykonano i 4 marca odsłonięto na budynku Zespołu Szkół Jezuitów w Gdyni tablicę poświęconą działaczom młodzieżowej antykomunistycznej organizacji Ruch Wyzwoleńczy Młodzieży Słowiańskiej, działającej w latach 1949–1950.

W Wysokiej koło Tucholi upamiętniono działaczy na rzecz odzyskania niepodległości i ustalenia granic II RP, w Wejherowie powstała tablica w hołdzie mjr. Edmundowi Łakomemu, żołnierzowi wojny polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej, w Bydgoszczy zaś pomnik Wincentyny Teskowej, patriotki, działaczki społecznej i dziennikarki.

**OBUWiM Katowice** wykonało w okresie sprawozdawczym 10 nowych upamiętnień, w tym tablice upamiętniające miejsce stacjonowania 3. Pułku Ułanów Śląskich w Tarnowskich Górach i Młodzieżowy Ruch Oporu Solidarności Walczącej w Katowicach oraz tablicę upamiętniającą Polaków rozstrzelanych 17 czerwca 1942 r., zamontowaną na głazie w Międzyrzeczu Górnym.

Wynikiem działań **OBUWiM Kraków** było 20 nowych upamiętnień, w tym zamontowana na budynku Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Reja w Topoli tablica upamiętniająca mieszkańców wsi, którzy w latach I wojny światowej działali w POW, a następnie walczyli o niepodległość i granice Rzeczypospolitej.

**OBUWiM Lublin** wykonało w okresie sprawozdawczym 5 nowych upamiętnień, w tym tablicę upamiętniającą 79. rocznicę pacyfikacji wsi Sochy, tablicę upamiętniającą konspiracyjną organizację młodzieżową – Pierwszą Trawnicką Drużynę Harcerską w Trawnikach oraz tablicę upamiętniającą rodzinę Bielińskich umieszczoną na budynku Szkoły Podstawowej w Turce.

**OBUWiM Łódź** wykonało 5 upamiętnień, w tym tablicę poświęconą kpt. Stanisławowi Sojczyńskiemu ps. „Warszyc” i jego podkomendnym w Łodzi oraz tablicę upamiętniającą mjr. Ludwika Siemińskiego zamordowanego przez NKWD w 1940 r. w Katyniu, umieszczoną na terenie parafii pw. Wszystkich Świętych w Sieradzu.

Wskutek działań **OBUWiM Poznań** wykonano 15 upamiętnień, w tym tablicę w Luboniu poświęconą ppor. Kazimierzowi Grendzie, prezesowi Okręgu Łódzkiego WiN, harcmistrzowi i instruktorowi harcerskiemu ZHP, szefowi Komendy Głównej Szarych Szeregów w Powstaniu Warszawskim.

**OBUWiM Rzeszów** zrealizowało 17 nowych upamiętnień, w tym 15 tablic i 2 murale. Upamiętniono m.in. żołnierza AK Jana Kantego Dzianotta ps. „Drzewko”, ostatniego właściciela dworu w Lubli, a w Narolu sfinansowano wykonanie tablicy i muralu poświęconych kompanii „Narol”.

Wśród 7 upamiętnień wykonanych przez **OBUWiM Szczecin** należy wyróżnić tablicę w Koszalinie poświęconą marsz. Józefowi Piłsudskiemu, której odsłonięcie odbyło się 12 maja w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej. Ponadto w Gryficach wykonano tablicę upamiętniającą ofiary reżimu komunistycznego, umieszczoną na budynku dawnej siedziby PUBP/PUdsBP.

**OBUWiM Warszawa** wykonało 7 upamiętnień. Na szczególną uwagę zasługuje tablica upamiętniająca Marię Symplicytę Nehring, przełożoną warszawskiej prowincji Zgromadzenia Sióstr Świętego Feliksa, i inne felicjanki, które we wrześniu 1939 r. niosły pomoc rannym żołnierzom polskim oraz ludności cywilnej, a w latach 1939–1945 dawały schronienie sierotom po poległych i zaginionych oraz dzieciom żydowskim.

**OBUWiM Wrocław** zrealizowało 7 upamiętnień, m.in. tablicę upamiętniającą MKZ NSZZ „Solidarność” Ziemi Nyskiej w Nysie. W miejscowości Stary Las – w ramach cyklu upamiętnień dramatu więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych – została odsłonięta tablica poświęcona pamięci ofiar „marszów śmierci” z Auschwitz-Birkenau.

### 6.1.2. Remonty upamiętnień

**Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** zrealizowało 10 remontów upamiętnień, w tym m.in. prace remontowe pomnika Ku Czci Legionistów Śląskich Poległych za Polskę w Cieszynie (tzw. Cieszyńska Nike). W Dachau (Niemcy) wykonano remont drewnianego krzyża z cmentarza Walfriedhof, upamiętniającego polskie ofiary zamordowane w niemieckim obozie koncentracyjnym Dachau w latach 1939–1945. Na szczególną uwagę zasługuje przeprowadzenie prac remontowo-konserwacyjnych cmentarza wojennego 2. Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa w Acquafondata (Włochy).

**OBUWiM Białystok** wykonało w roku sprawozdawczym 3 remonty, w tym odrestaurowało pomnik marsz. Józefa Piłsudskiego w Nowoberezowie, którego odsłonięcie 12 listopada było połączone z ob-

chodami Narodowego Święta Niepodległości oraz z odsłonięciem w Tamie wyremontowanego pomnika upamiętniającego bitwę partyzancką 9. Pułku Strzelców Konnych AK z Niemcami z 8 września 1944 r.

**OBUWiM Katowice** wyremontowało w okresie sprawozdawczym 2 pomniki Powstańców Śląskich w Gierałtowicach i Przyszowicach.

**OBUWiM Kraków** dokonało wymiany tablicy na zbiorowej mogile niemieckiego terroru z 1941 r. w lesie Kruk w Skrzyszowie.

**OBUWiM Lublin** wykonało remont pomnika Walk i Męczeństwa w Skierbieszowie.

**OBUWiM Rzeszów** przeprowadziło w Gwoźnicy Górnej remont pomnika Niepodległości, upamiętniającego dziesiątą rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

**OBUWiM Szczecin** wykonało remont nagrobka Łucji Łukasiewicz, Sprawiedliwej wśród Narodów Świata, na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Prezentacja nagrobka odbyła się 24 marca 2022 r. w ramach obchodów Narodowego Dnia Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

## 6.2. Groby wojenne – budowa i remonty, ekshumacje

W 2022 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)**, zgodnie z art. 531 Ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, tj. „Organy właściwe w sprawach wydawania zezwoleń na wykonywanie trwałych znaków i obiektów upamiętniających walki i męczeństwo wydają zezwolenie po zasięgnięciu opinii prezesa Instytutu Pamięci Narodowej”, wydało w 2022 r. ponad 150 opinii w sprawie planowanych prac remontowych przy mogiłach wojennych, nowego wystroju obiektów, ich urządzenia, zmian treści inskrypcji na tablicach pamiątkowych i imiennych oraz innych spraw związanych z problematyką grobownictwa wojennego.

Opinie wydawano na wnioski Fundacji Zapomniane, która poszukuje, lokalizuje, bada i upamiętnia zapomniane groby ofiar Holokaustu, oddziałowych biur upamiętniania walk i męczeństwa, urzędów wojewódzkich (Dolnośląski UW, Kujawsko-Pomorski UW, Lubuski UW, Małopolski UW, Podlaski UW, Śląski UW, Świętokrzyski UW i Warmińsko-Mazurski UW) oraz urzędów gmin (w ramach programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz środków pozyskanych z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów).

W 2022 r. w związku z agresją Rosji na Ukrainę do Centrali BUWiM wpływały zgłoszenia od mieszkańców, społeczników oraz samorządów dotyczące usunięcia z cmentarzy wojennych Armii Czerwonej pomników centralnych, symboli czerwonej gwiazdy oraz sierpa i młota, aktualizacji treści napisów lub nawet likwidacji całych obiektów przez ekshumację szczątków żołnierzy i przeniesienie ich w inne miejsca. W przypadku wspomnianych elementów infrastruktury nie obowiązuje ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki. Pomniki centralne są elementem wyposażenia obiektów wojennych i nie stosuje się do nich zapisów ww. Ustawy (art. 5a pkt 3 ust. 2 – przepisy ust. 1 nie stosuje się do pomników znajdujących się na terenie cmentarzy albo innych miejsc spoczynku). Z uwagi na powyższe każde działanie w tym kierunku wymaga przede wszystkim, zgodnie z Ustawą o grobach i cmentarzach wojennych, uzyskania zezwolenia wojewody oraz zgody MKiDN odpowiedzialnego za realizację umowy międzyrządowej. BUWiM odpowiedziało na 43 takie zgłoszenia.

Opinie i stanowiska wyrażano także w sprawach związanych z procedurą przeniesienia cmentarzy lub miejsc pochówku mogących się znajdować na terenie planowanych dróg i autostrad lub możliwością ekshumacji szczątków polskich bohaterów z zagranicy.

Podobnie jak w latach poprzednich na wnioski rodzin prowadzono działania zmierzające do ustalenia miejsc pochówku polskich żołnierzy oraz ofiar cywilnych poległych i zmarłych podczas II wojny światowej na terytorium Polski. Przeprowadzono również na wnioski Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge weryfikację nazwisk żołnierzy niemieckich pochowanych na terytorium Polski.

Zakończono prace mające na celu stworzenie bazy polskich grobów wojennych i weteranów w Republice Słowackiej.

**Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** nadal było zaangażowane w nowelizację Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, do której włączono ustawę z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz zapisy związane z ekshumacjami. Kontynuowano prace z KPRM w sprawie aplikacji CMP (Cyfryzacja Miejsc Pamięci), w skład której wejdzie ewidencja grobów weteranów zarówno w kraju, jak i poza jego granicami.

### 6.2.1. Wykonywanie nowych nagrobków

Jednym z najważniejszych zadań **Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** związanych z budową nowych nagrobków wojennych było wykonanie na cmentarzu parafialnym w Jaworniku Ruskim kwatery 14 żołnierzy oddziału manewrowego 28. Pułku Piechoty WP z Przemyśla, którzy zostali zamordowani przez ukraińskich nacjonalistów w lipcu 1946 r. oraz wykonanie na cmentarzu parafialnym w Garwolinie nagrobka na mogile Stanisława Kopika ps. „Zemsta”, oficera WP, AK i NSZ VII Okręgu Śląskiego. Na cmentarzu komunalnym w Grudziądzu wykonano nowy nagrobek na mogile wojennej Żołnierza Wyklętego ppor. Zygmunta Libery ps. „Babinicz”, skazanego na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie.

**OBUWiM Białystok** wykonało nagrobki na 3 grobach wojennych, m.in. na cmentarzu parafialnym w Augustowie na mogile ppor. Wacława Sobolewskiego ps. „Sęk”, zidentyfikowanej ofiary oblawy augustowskiej.

**OBUWiM Kraków** wykonało w Bolesławiu na starym cmentarzu parafialnym nowy nagrobek na mogile wojennej Bolesława Zmysły, żołnierza V Batalionu Strzelców Olkuskich, który zmarł z ran w Krasławiu w 1920 r. Na cmentarzu komunalnym w Ryglicach zrealizowano nowy nagrobek na mogile Wincentego Kręcichwosta, żołnierza września 1939 r., kaprała 38. Pułku Piechoty poległego 7 września 1939 r.

**OBUWiM Lublin** wykonało w Boniewie na cmentarzu z okresu I wojny światowej nowe nagrobki na mogiłach żołnierzy WP z 1939 r. Ponadto na cmentarzu parafialnym w Kolonii Ostrówka wykonano nowy nagrobek na mogile Stanisława Augustyniaka ps. „Gołąb”, żołnierza BCh poległego 13 kwietnia 1945 r. podczas starć z MO i wojskiem. W Horyszowie Polskim wykonano na cmentarzu parafialnym na grobie wojennym żołnierzy WP z 1939 r. tablicę z nazwiskami poległych.

**OBUWiM Rzeszów** wykonało na cmentarzu komunalnym w Lubatowie nagrobek na mogile kpr. Jana Borka ps. „Jastrząb” oraz w Rzeszowie nagrobek na mogile Franciszka Marciniaka ps. „Kuna”, których szczątki zostały odnalezione podczas prac poszukiwawczych prowadzonych przez IPN.

**OBUWiM Szczecin** wykonało w okresie sprawozdawczym na cmentarzu komunalnym w Golczewie nowy nagrobek na mogile ppor. Antoniego Wąsowicza ps. „Roch”.

### 6.2.2. Remonty grobów wojennych

**Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** sfinansowało wykonanie prac remontowych mogił wojennych na wniosek podmiotów zewnętrznych lub z inicjatywy własnej na 7 cmentarzach w Polsce i poza jej granicami. Działania te były poprzedzone zaopiniowaniem zaproponowanych projektów urządzenia mogił, aktualizacją treści napisów i weryfikacją nazwisk oraz danych ofiar z uwzględnieniem umieszczania na mogiłach stopni wojskowych oraz symboli przynależności do armii.

Prace remontowe zostały wykonane m.in. przy pomniku nagrobnym plut. Harry’ego Rosenberga na cmentarzu parafialnym w Pułtusk, a także przy pomniku nagrobnym plut. Mikołaja Dolniaka na cmentarzu parafii pw. św. Rocha w Łukowie. Zakończono prace renowacyjne przy mogiłach zbiorowych cywilnych ofiar wojny w Gniewkowie – Dąblinie, w miejscu masowych zbrodni niemieckich popełnionych w 1939 r. na polskich elitach z powiatu inowrocławskiego. Na cmentarzu rzymskokatolickim w Zwoleniu wykonano remont kwatery żołnierzy AK i ofiar II wojny światowej, a na cmentarzu parafialnym w Cieszanowie prace remontowo-konserwatorskie pomnika nagrobnego Marii Maciejewicz-Godowskiej.

Poza granicami kraju, na cmentarzu Vestre Gravering w Oslo (Norwegia), wykonano remont tablicy nagrobnej polskich lotników, cichociemnych oraz Polaków zmarłych podczas II wojny światowej w Norwegii.

**OBUWiM Białystok** wyremontowało w Augustowie grób wojenny Józefa Klupca, ułana 2. szwadronu 16. Pułku Ułanów Wielkopolskich, dziewiętnastoletniego ochotnika, który poległ w obronie ojczyzny 7 września 1920 r. pod wsią Wysoki Most.

**OBUWiM Katowice** wykonało remonty 3 grobów wojennych, w tym zbiorowego grobu zawierającego urnę z prochami ofiar KL Auschwitz na cmentarzu parafialnym przy ul. Nowopogońskiej w Czela-dzi oraz grobu żołnierza WP Adama Zająca, który poległ 11 września 1939 r., na cmentarzu parafialnym przy ul. Armii Krajowej w Czerwionce-Leszczynach.

**OBUWiM Kraków** dokonało na cmentarzu komunalnym w Wieliczce na mogile 7 żołnierzy WP poległych 4 września 1939 r. wymiany dwóch elementów z wizerunkiem komunistycznego orderu Krzyż Grunwaldu na elementy z wizerunkiem rewersu Krzyża Walecznych.

**OBUWiM Lublin** wykonało 4 remonty mogił wojennych, w tym na cmentarzu komunalnym w Lublinie przy ul. Białej wyremontowano nagrobki na mogiłach Zygmunta Szczygielskiego oraz Stefana Raczyńskiego, żołnierzy WP z 1920 r.

**OBUWiM Poznań** wykonało na cmentarzu komunalnym w Okonku remont nagrobków na mogi-łach Marianny Brzezińskiej i Józefa Fałka, cywilnych ofiar zbrodni sowieckiej w latach 1945–1946 na ziemi szczecineckiej.

**OBUWiM Warszawa** przeprowadziło 6 remontów, m.in. w kwaterze wojennej na cmentarzu przy parafii pw. św. Michała Archanioła w Nowym Dworze Mazowieckim remont zbiorowej mogiły żołnie-rzy WP poległych we wrześniu 1939 r.

Ponadto w Warszawie wykonano na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach remont mogiły Bronisła-wy Czapówny, ochotniczki Sekcji Sanitarnej Komitetu Obywatelskiego Powiatu Błońskiego, która wraz z 21 innymi osobami zginęła 30 lipca 1915 r. podczas bombardowania Warszawy przez niemieckie lotnictwo.

### 6.2.3. Ekshumacje

W 2022 r. – podobnie jak w latach poprzednich – prezes IPN wydawał zgodnie ze swoimi kompeten-cjami decyzje zezwalające na ekshumację na wnioski podmiotów zewnętrznych.

**Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** przeanalizowało wnioski i przygotowało do podpisu prezesa IPN 249 decyzji na wniosek Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge oraz 13 decy-zji na wniosek innych podmiotów. Wnioski VDK dotyczyły przeprowadzenia prac mających na celu przeniesienie licznych polowych mogił żołnierzy niemieckich poległych podczas II wojny światowej na wyznaczone cmentarze zbiorcze. Wpłynęły również wnioski o ekshumację szczątków żołnierzy Armii Czerwonej odnajdowanych przy budowie dróg i autostrad.

Podobnie jak w latach poprzednich realizowano z urzędu – na podstawie otrzymanych zgłoszeń – prace ekshumacyjne, dzięki którym szczątki poległych żołnierzy oraz ofiar cywilnych I i II wojny światowej zostały przeniesione z pobojuwisk bądź prowizorycznych miejsc pochówku na cmentarze wojenne. W związku z tym wydano 14 decyzji ekshumacyjnych z urzędu, a prace ekshumacyjne prze-prowadzono w 8 miejscach.

W Błądzimiu (gm. Lniano, woj. kujawsko-pomorskie) na cmentarzu odnaleziono szczątki co naj-mniej 4 żołnierzy WP poległych w 1939 r. w Złoczewie (woj. łódzkie) – szczątki 7 żołnierzy i cywili z 1939 r., a w Janowie Podlaskim (woj. lubelskie) – szczątki żołnierza WP z 1920 r.

W miejscowości Luboniek (gm. Kłodawa, woj. wielkopolskie) odnaleziono szczątki żołnierza WP z okresu II wojny światowej, natomiast w miejscowości Wilczkowice Dolne (gm. Łęczycza, woj. łódz-kie) – szczątki 18 żołnierzy niemieckich i rosyjskich poległych w 1914 r. Cywilne ofiary II wojny świa-towej – 4 osoby z rodziny Książków – zostały ekshumowane w Wierzbicy (gm. Kozłów, woj. małopol-skie). Na wniosek rodziny przeniesiono szczątki żołnierza AK Witolda Sulika ps. „Pług” z mauzoleum w Białymstoku do grobu rodzinnego w Dąbrowie Białostockiej.



### 6.3. Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

W 2022 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** kontynuowało prace związane z realizacją ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, podejmując działania związane z wpisami do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski na terytorium RP i poza jej granicami oraz z prowadzeniem systemu wsparcia finansowego ze środków publicznych (dotacje celowe i świadczenia) opieki sprawowanej nad grobami weteranów. Prace remontowe mogił weteranów w kraju i za granicą podejmowano również z urzędu.

#### 6.3.1. Ewidencja grobów weteranów

W 2022 r. do prowadzonej przez **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski wpisano 2199 mogił, tj. 42 proc. ogólnej liczby mogił wpisanych do ewidencji grobów (5199). Wpisów dokonano po rozpatrzeniu wniosków osób prywatnych (rodzin, krewnych lub społeczników) zamieszkałych zarówno w kraju, jak i za granicą, stowarzyszeń, muzeów, jednostek administracji samorządowej, wojewódzkiej i rządowej, placówek dyplomatycznych, a także z urzędu.

Najwięcej spraw, podobnie jak w latach poprzednich, zostało opracowanych przez **OBUWiM Poznań**, które na wnioski „Genealogii Powstania Wielkopolskiego” Facebook opiniowało wpisy do ewidencji grobów uczestników Powstania Wielkopolskiego, a na wnioski Zarządu Okręgu Wielkopolskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – wpisy grobów żołnierzy AK.

**OBUWiM Gdańsk** opiniowało wpisy do ewidencji grobów żołnierzy walczących w wojnie polsko-bolszewickiej oraz grobów uczestników Powstania Warszawskiego, natomiast **OBUWiM Łódź** i **OBUWiM Lublin** – wpisy grobów powstańców styczniowych i legionistów.

Z Wielkiej Brytanii (Manchester), Kanady (London, prowincja Ontario), Holandii oraz Belgii wpływały wnioski społeczników, m.in. na wnioski Stowarzyszenia 1. Polskiej Dywizji Pancerniej wpisano do ewidencji mogiły 51 żołnierzy – uczestników walk II wojny światowej.

Pracownicy Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa podczas wizji lokalnych na cmentarzach oraz w wyniku przeszukiwania stron internetowych typowali mogiły osób, których groby mogły się kwalifikować do wpisania do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Podjęto również działania zmierzające do wpisania grobów ponad 380 uczestników walk II wojny światowej znajdujących się na cmentarzu Delio w Pwllheli w Walii (Wielka Brytania) oraz kwatery uczestników Powstania Styczniowego na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie. Nadal do wnioskodawców w kraju i za granicą wysyłane były tabliczki „Grób weterana” do umieszczenia na wpisanych do ewidencji mogiłach. Oznaczenie takie cieszy się popularnością – wciąż zgłaszają się nowi wnioskodawcy.

W 2022 r. wpisano do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski 184 groby uczestników Powstania Styczniowego, 516 grobów uczestników Powstania Wielkopolskiego, 93 groby uczestników Powstań Śląskich, 222 groby uczestników wojny polsko-bolszewickiej, 1184 groby uczestników walk II wojny światowej (w tym 110 grobów uczestników Powstania Warszawskiego). W ogólnej liczbie wpisów znajdują się groby 164 kobiet, głównie uczestniczek walk z okresu II wojny światowej, w tym walczących w Powstaniu Warszawskim (76).

Wpisane w 2022 r. do ewidencji mogiły znajdują się na terenie Polski (1896) oraz poza granicami naszego kraju: w Australii, Azerbejdżanie, Belgii, na Białorusi, we Francji, w Holandii, na Litwie, w Pakistanie, USA, Ukrainie, na Węgrzech i w Wielkiej Brytanii.

#### 6.3.2. Realizacja wniosków o udzielenie dotacji celowych i świadczeń pieniężnych

Na podstawie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski udzielano świadczeń pieniężnych i dotacji celowych na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów

walk o niepodległość Polski. Warunkiem uzyskania środków pieniężnych na ten cel jest wpisanie grobu, którego ma dotyczyć opieka, do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Wymieniona ustawa stanowi, że fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o dotację celową z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych do wykonywania czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

Na mocy tej ustawy również osoba fizyczna sprawująca opiekę nad wpisaniem do ewidencji grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski może się ubiegać o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych do wykonywania czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem grobu.

W celu uzyskania środków finansowych należy złożyć odpowiedni wniosek do prezesa IPN. Wypłata świadczenia pieniężnego lub dotacji celowej następuje po podpisaniu odpowiedniej umowy między wnioskodawcą a IPN, która zobowiązuje wnioskodawcę do odpowiedniego rozliczenia przyznanej kwoty.

W 2022 r. udzielono 48 świadczeń pieniężnych oraz 17 dotacji celowych.

### 6.3.3. Budowa i remonty grobów weteranów

Na podstawie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski IPN może z urzędu podejmować działania dotyczące opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności ponosić koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym ich remontów.

W 2022 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** przeprowadziło remonty 11 nagrobków oraz wykonało 6 nowych nagrobków na grobach weteranów, m.in. w Warszawie na cmentarzu Powązkowskim wykonano remont nagrobka na mogile Zofii Popławskiej, działaczki POW, żołnierza AK oraz uczestniczki Powstania Warszawskiego ps. „Nida”. Prace te były współrealizowane z Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego. Wykonano również na cmentarzu South Ealing w Londynie prace remontowo-konserwatorskie grobu mjr. WP Ryszarda Wiszowatego, działacza emigracyjnego.

W Łomży na cmentarzu przy ul. Mikołaja Kopernika wykonano pomnik nagrobny na mogile weterana walk o wolność i niepodległość Polski mjr. Gwidona Bursy, dowódcy 3. batalionu 33. Pułku Piechoty, który za swoje czyny w wojnie polsko-bolszewickiej otrzymał Order Wojenny Virtuti Militari i został trzykrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych za śmiałe i zwycięskie akcje w czerwcu 1920 r. Zginął tragicznie, zastrzelony przez niepoczytalnego oficera.

**OBUWiM Gdańsk** przeprowadziło na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku remont nagrobka weterana ppor. Jerzego Lejkowskiego ps. „Szpagat”, żołnierza 5. Wileńskiej Brygady AK, a w Lubieniu Kujawskim – renowację pomnika nagrobnego na mogile Józefa Nowakowskiego, weterana Powstania Styczniowego.

Przy okazji odnawiania nagrobków publikowane są foldery dotyczące weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, przybliżające każdą z postaci, której mogiłę poddano renowacji.

**OBUWiM Katowice** wyremontowało w Rybniku, Sosnowcu, Katowicach i Gliwicach nagrobki na 4 mogiłach uczestników Powstań Śląskich, weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

**OBUWiM Kraków** poddało renowacji grobowiec legionistów Zbigniewa i Bolesława Machowiczów na cmentarzu komunalnym w Wieliczce oraz wykonało 2 nowe nagrobki, m.in. na mogile st. sierż. Jerzego Kudasa ps. „Karaś”, żołnierza AK – na cmentarzu parafialnym w Kunowie.

**OBUWiM Lublin** przeprowadziło prace remontowe 9 grobów oraz wykonało 3 nowe pomniki na grobach uczestników Powstania Styczniowego, m.in. remont na grobach Bolesława Kaczanowskiego i Jana Mitrockiego w Grabowcu.

Ponadto na cmentarzu rzymskokatolickim w Lublinie przy ul. Lipowej wykonano krzyż na mogile weterana Powstania Styczniowego Leona Stadnickiego.

**OBUWiM Łódź** przeprowadziło na Starym Cmentarzu w Łodzi kompleksową renowację konserwatorską grobu uczestnika Powstania Styczniowego Ignacego Budzyna.

**OBUWiM Poznań** poddało renowacji grób weterana wojny polsko-bolszewickiej Ryszarda Woltersdorfa na cmentarzu ewangelicko-augsburskim w miejscowości Bierzwienna Długa-Kolonia. Ponadto wykonano 2 nowe nagrobki, m.in. na mogile weteranów Powstania Wielkopolskiego Kazimierzy i Kazimierza Zygmąńskich na cmentarzu parafialnym w Nowym Tomysłu.

**OBUWiM Warszawa** przeprowadziło 3 remonty grobów weteranów, m.in. na cmentarzu Północnym mogiły Wiktora Saramy, żołnierza 6. Pułku Artylerii Ciężkiej, uczestnika kampanii wrześniowej 1939 r. i obrony Lwowa, członka Brygad Wywiadowczych, aresztowanego i 15 maja 1953 r. skazanego przez WSR w Rzeszowie na 12 lat więzienia.

**OBUWiM Wrocław** wykonało w Dzieńmorowicach na cmentarzu parafialnym nowe pomniki na mogiłach Jana Banasiaka i Stanisława Miodońskiego, weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu wykonano nowy nagrobek Ignacego Kuszeli, oficera Legionów Polskich i WP.

## 6.4. Opiniowanie upamiętnień i nazw

### 6.4.1. Realizacja ustawy o IPN-KŚZpNP

W związku z realizacją art. 53k pkt 1 oraz art. 53l ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w 2022 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** wszczęło łącznie 378 spraw, a także kontynuowało realizację wniosków z lat poprzednich. W ramach prowadzonych postępowań przygotowano łącznie 384 opinie dotyczące przede wszystkim projektów nowych pomników, tablic i innych trwałych upamiętnień poświęconych historycznym wydarzeniom, miejscom oraz postaciom w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego oraz innych narodów na terytorium Polski. Zgodnie z właściwością ustawową opiniowaniu podlegają planowane lub istniejące miejsca pamięci upamiętniające postaci, wydarzenia w dziejach walk i męczeństwa w okresie od 8 listopada 1917 do 31 lipca 1990 r.

Wpływające sprawy pochodzą od bardzo zróżnicowanych podmiotów, m.in. instytucji centralnych, samorządów, organizacji pozarządowych, instytucji wojskowych oraz osób prywatnych. Podczas przygotowania każdej odpowiedzi przeprowadzana jest szczegółowa kwerenda archiwalna (AIPN, archiwa państwowe, Arolsen Archives) oraz bibliograficzna, która w wielu przypadkach stanowi podstawę do zaproponowania korekt przewidzianych napisów czy koncepcji planowanych miejsc pamięci.

Wnioski dotyczą w głównej mierze upamiętnienia wydarzeń z okresu II wojny światowej, żołnierzy podziemia niepodległościowego walczących z narzuconym systemem komunistycznym po 1944 r. oraz ofiar represji komunistycznych z lat 1944–1989.

Wśród opiniowanych inicjatyw dominują – jak w poprzednich latach – te dotyczące upamiętnienia lokalnych bohaterów lub wydarzeń, których powstanie ma duże znaczenie dla mieszkańców danej miejscowości czy regionu, wpływa bowiem na wzmacnianie tożsamości i poczucia wspólnoty lokalnej. Wśród analizowanych spraw można wymienić:

- Augustów – na wniosek Związku Sybiraków – Oddział w Augustowie zaopiniowano projekt upamiętnienia polskich zesłańców – ofiar rosyjskich i sowieckich represji;
- Bircza – na wniosek Stowarzyszenia „Tworzymy lepszą przyszłość” zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej kierowników szkoły, nauczycieli oraz uczniów – ofiary okupacji niemieckiej, sowieckiej oraz działań UPA w latach 1939–1947;
- Błaszki – na wniosek Stowarzyszenia na rzecz Budowy Pomnika zaopiniowano projekt pomnika upamiętniającego Wincentego Witosa;

- Brzoza Królewska – na wniosek Instytutu Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego zaopiniowano projekt upamiętnienia Katarzyny i Sebastiana Kazaków zamordowanych przez Niemców za pomoc niesioną Żydom;
- Chełmno nad Nerem – na wniosek Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej zagładę Żydów z Luksemburga oraz regionu Mosel Eifel (Niemcy) w niemieckim obozie zagłady Kulmhof am Nehr;
- Choroszcz – na wniosek Urzędu Miejskiego zaopiniowano tablicę upamiętniającą Żydów zamordowanych w niemieckim obozie zagłady w Treblince;
- Drawno – na wniosek Urzędu Gminy zaopiniowano projekt nowego urządzenia pomnika upamiętniającego włączenie miejscowości w granice Rzeczypospolitej po 1945 r.;
- Drobnice – na wniosek Urzędu Gminy Osjaków zaopiniowano projekt tablicy pamiątkowej poświęconej por. Ignacemu Batorowi, żołnierzowi AK oraz PSZ;
- Dubiecko – na wniosek Urzędu Miasta i Gminy zaopiniowano projekt upamiętnienia poświęconego Polakom zamordowanym przez ukraińskich nacjonalistów w czerwcu 1947 r.;
- Gryfino – na wniosek mieszkańca zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej żołnierzy AK i NSZ;
- Katowice – na wniosek Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939” w Katowicach zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej policjantów II Rzeczypospolitej Polskiej, pełniących służbę na terenie województwa śląskiego;
- Krasnystaw – na wniosek Urzędu Miejskiego zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej ks. Zygmunta Pisarskiego, jednego ze 108 męczenników Kościoła katolickiego z okresu II wojny światowej;
- Lubieszów – na wniosek dyrektora Szkoły Podstawowej im. Orła Białego zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej Żołnierzy Wyklętych;
- Ocieka – na wniosek parafii rzymskokatolickiej pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej byłych parafian, żołnierzy 2. Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa;
- Oszczów – na wniosek Urzędu Gminy Dołhobyczów zaopiniowano projekt miejsca pamięci upamiętniającego mieszkańców zamordowanych przez ukraińskich nacjonalistów w marcu 1944 r.;
- Piaski Szlacheckie – na wniosek Społecznego Komitetu Obchodów zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej strajki chłopskie z 1989 r.;
- Przasnysz – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej osoby represjonowane przez funkcjonariuszy PUBP;
- Przeworsk – na wniosek Komendy Powiatowej Policji zaopiniowano projekt tablicy poświęconej funkcjonariuszom policji związanym z powiatem przeworskim – ofiarom zbrodni katyńskiej;
- Rzeszów – na wniosek Niezależnego Zrzeszenia Studentów filii UMCS w Rzeszowie zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej strajki studentów w 1981 r.;
- Sieradz – na wniosek Społecznego Komitetu Budowy Pomnika zaopiniowano projekt napisu upamiętniającego członków organizacji „Samoobrona” podległej Konspiracyjnemu Wojsku Polskiemu i działającej w sieradzkim więzieniu; umożliwiła ona więźniom ucieczkę z komunistycznego aresztu w 1947 r.;
- Sobolew – na wniosek Polanski Foundation zaopiniowano projekt upamiętnienia społeczności żydowskiej zgładzonej przez Niemców w czasie II wojny światowej;
- Sosnowiec – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej cadyka Salomona Henocha Rabinowicza zabitego przez Niemców w getcie warszawskim;
- Warszawa – na wniosek Stowarzyszenia Grom zaopiniowano projekt muralu z wizerunkiem pilota ppłk. Jana Zumbacha;
- Warszawa – na wniosek Żydowskiego Instytutu Historycznego zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej Stanisławę Jaszczyk, która ukrywała Emanuela Ringelbluma, twórcę podziemnego archiwum getta warszawskiego pod okupacją niemiecką;
- Zabrze – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano projekt miejsca pamięci upamiętniającego kpt. Stanisława Sojczyńskiego ps. „Warszyc”;

- Zabrzeg – na wniosek Stowarzyszenia na rzecz Wspierania Talentu Dzieci i Młodzieży „Protalent” zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych z tej miejscowości;
- Zielona Góra – na wniosek Fundacji „Civitas Christiana” zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni sądowych komunistycznego Wojskowego Sądu Rejonowego z lat 1950–1954;
- Żyrardów – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano projekt pomnika upamiętniającego marsz. Józefa Piłsudskiego.

#### **6.4.2. Realizacja Ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. z 2018 r. poz. 1103)**

W 2022 r. wszczęto łącznie 129 spraw związanych z zaopiniowaniem nazw oraz pomników mogących naruszać ustawę, a także kontynuowano sprawy z lat poprzednich. Łącznie w okresie sprawozdawczym wydano 130 opinii. Za ich przygotowanie odpowiada Centrala we wsparciu oddziałowych biur upamiętniania walk i męczeństwa, które realizują kwerendy archiwalne oraz biblioteczne.

Działania IPN w tym zakresie można – jak w latach poprzednich – podzielić na dwa segmenty:

- 1) opinie dotyczące nazw miejsc publicznych formułowane na wniosek wojewodów na podstawie art. 2 ustawy; dodatkowo sformułowano liczne opinie na zapytania samorządów, które w związku planowanym nadaniem nowych nazw ulic, rond i placów zwracały się z prośbą o ocenę, czy planowane zamierzenie nie będzie stało w sprzeczności z ustawą. Jest to bez wątpienia pozytywny efekt wprowadzenia ustawy, pozwala bowiem uniknąć upamiętniania osób lub organizacji, które swoją działalnością przyczyniły się do ugruntowania systemu totalitarnego oraz zniewolenia Polski.
- 2) opinie dotyczące pomników formułowane na wniosek wojewodów na podstawie art. 5b ustawy; udzielono również licznych odpowiedzi na pytania innych podmiotów w sprawie trwałych znaków upamiętniających mogących stać w sprzeczności z ustawą. Wnioskodawcami byli m.in. posłowie, samorządy, instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe.

W sprawach dotyczących nazw miejsc publicznych (pkt 1) przygotowano 82 opinie dotyczące 93 istniejących lub planowanych patronów miejsc publicznych, w tym na wniosek wojewodów przygotowano 7 opinii, uznając 4 nazwy za niezgodne z ustawą. Dla innych podmiotów sformułowano 75 opinii – za niezgodne z ustawą uznano 4 nazwy.

Wśród opiniowanych nazw można wymienić:

- Gliwice – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano planowane nazwanie ulicy imieniem Wiesława Chrzanowskiego, żołnierza AK, adwokata, marszałka Sejmu RP I kadencji;
- Krośniewice – na wniosek wojewody łódzkiego zaopiniowano nazwę Rodzinne Ogródki Działkowe im. gen. Karola Świerczewskiego;
- Nowy Dwór Mazowiecki – na wniosek dyrekcji szkoły zaopiniowano nazwę Zespół Szkół Zawodowych nr 1 im. Porucznika Władysława Jakubowskiego;
- Olsztyn – na wniosek dyrekcji szkoły zaopiniowano nazwę Szkoła Podstawowa nr 7 im. Leona Kruczkowskiego;
- Szydłowiec – na wniosek przewodniczącego Rady Miejskiej zaopiniowano planowane nazwanie miejsca publicznego imieniem płk. Przemysława Nakoniecznikoffa-Klukowskiego, oficera WP, cichociemnego, kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari;
- Warszawa – na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano nazwę Szkoła Podstawowa nr 33 im. Wojsk Obrony Powietrznej Kraju.

W sprawach dotyczących upamiętnień (pkt 2) na wniosek wojewodów wydano 12 opinii o planowanych pomnikach, tablicach i napisach, uznając 8 z nich za niezgodne z ustawą. W odpowiedzi na zapytania innych podmiotów sformułowano 36 opinii, uznając 14 planowanych upamiętnień za niezgodne z ustawą.

Wśród opiniowanych obiektów można przywołać następujące przykłady:

- Gawłówek – na wniosek wojewody małopolskiego zaopiniowano pomnik sowieckiego pilota zestrzelonego przez Niemców w 1945 r.;
- Jasieniec Iłżecki – na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano pomnik poświęcony 2. Brygadzie Armii Ludowej „Świt”;
- Olsztyn – na wniosek wojewody warmińsko-mazurskiego zaopiniowano pomnik Wyzwolenia Ziemi Warmińsko-Mazurskiej;
- Pruszków – na wniosek Urzędu Miasta zaopiniowano pomnik poświęcony partyzantom komunistycznej Armii Ludowej;
- Sochaczew – na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano pomnik działaczy Polskiej Partii Robotniczej zabitych przez żołnierzy podziemia niepodległościowego w 1946 r.;
- Wałbrzych – na wniosek wojewody dolnośląskiego zaopiniowano pomnik poświęcony Armii Czerwonej;
- Warszawa – na wniosek Komendy Głównej Straży Granicznej zaopiniowano tablicę upamiętniającą Wojska Ochrony Pogranicza.

Ponadto na podstawie weryfikacji przeprowadzonej przez pion upamiętniania oraz w odpowiedzi na prośby samorządów przygotowano 37 pism dotyczących propozycji współpracy przy usunięciu obiektów propagandowych, przede wszystkim poświęconych Armii Czerwonej.



## 7. Ściganie zbrodni

Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w 2022 r. realizowała zadania ustawowe w formie tożsamej dla lat ubiegłych. Zakres kompetencji prokuratorów pionu ścigania w tym okresie nie uległ zmianie i obejmuje ściganie zbrodni komunistycznych, zbrodni nazistowskich oraz innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, wskazanych w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (ustawy o IPN-KŚZpNP).

Do zadań prokuratorów należy także ściganie sprawców występków wskazanych w art. 54 i 55 przywołanej ustawy, dopuszczających się niszczenia, ukrywania, zmiany treści i niedostępiania dokumentów archiwalnych podlegających przekazaniu do zasobu archiwalnego IPN oraz publicznego i wbrew faktom zaprzeczania zbrodniom określonym w przywołanym powyżej art. 1 pkt 1 ustawy o IPN-KŚZpNP.

Kolejnym zadaniem pionu śledczego IPN jest gromadzenie i analiza materiałów dowodowych w sprawach o stwierdzenie nieważności orzeczeń wydanych przez sądy wojskowe i sądy powszechne na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Realizując dyspozycję art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP, prokuratorzy z urzędu występują do sądów okręgowych z wnioskami o stwierdzenie nieważności oczywiście niesprawiedliwych orzeczeń wydanych w okresie państwa komunistycznego oraz uczestniczą w posiedzeniach sądowych rozpoznających tego rodzaju wnioski skierowane przez prokuratorów i strony postępowania.

W ramach prowadzonych postępowań karnych oraz na podstawie unormowań zawartych w art. 53d ustawy o IPN-KŚZpNP prokuratorzy uczestniczą także w realizacji działań IPN związanych z poszukiwaniem miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym, w tym wskutek represji lub czystek etnicznych, oraz w upamiętnianiu ofiar przez prowadzenie prac ekshumacyjnych i uzyskiwanie opinii genetycznych pozwalających na identyfikację odnalezionych szczątków.

W opisie funkcjonowania Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie sprawozdawczym należy zwrócić uwagę na ten zakres pracy Komisji, na który w roku sprawozdawczym położono szczególny nacisk i który pozostawał w centrum zainteresowania opinii publicznej. Obszarem działalności budzącym zainteresowanie oraz wymagającym znacznego zaangażowania ze strony prokuratorów Komisji były postępowania karne w sprawach zbrodni komunistycznych popełnionych w Polsce w okresie stanu wojennego w ramach przedsięwzięcia określonego mianem „Archiwum zbrodni”, o którym poinformował Prezes IPN na konferencji 14 sierpnia 2022 r. w Kwidzynie. Celem projektu jest podjęcie na nowo lub wszczęcie śledztw w sprawach zbrodni komunistycznych popełnionych w latach osiemdziesiątych XX w. Postępowania te obejmują bardzo szeroki przekrój zdarzeń kwalifikowanych jako zbrodnie komunistyczne oraz jako zbrodnie przeciwko ludzkości i odnoszą się zarówno do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu osób pokrzywdzonych, jak i do bezprawnego pozbawienia wolności tych osób, czego szczególnym przejawem są czyny określane jako zbrodnie sądowe, polegające na wydawaniu decyzji o zatrzymaniach i tymczasowych aresztowaniach oraz wymierzaniu przez sądy wieloletnich kar pozbawienia wolności w ramach represyjnego systemu prawnego skierowanego na zorganizowane i zinstytucjonalizowane przez organy państwa

komunistycznego zwalczanie przeciwników politycznych w okresie obowiązywania stanu wojennego w Polsce.

W ramach projektu „Archiwum zbrodni” w 2022 r. przeprowadzono ponowną analizę śledztw zakończonych przez prokuratorów prokuratury powszechnej oraz prokuratorów IPN w minionych latach. Na podjęcie decyzji o prowadzeniu śledztw w tych sprawach pozwoliło zaistnienie nowych możliwości dowodowych, związanych między innymi z procesem systematycznego uzupełniania i opracowywania zasobu archiwalnego IPN. Działania te prowadzą bowiem do ujawniania nowych, nieznanych dotąd dokumentów, które dają podstawy do wszczęcia śledztw lub podjęcia śledztw już zakończonych, co stwarza kolejną szansę na wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawców zbrodni.

Także kilkuletnia batalia sądowa, toczona przez prokuratorów pionu śledczego IPN w prowadzonych przez nich sprawach, doprowadziła do uzyskania licznych prawomocnych wyroków uznających przestępstwa popełniane w okresie stanu wojennego przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego za nieulegające przedawnieniu zbrodnie przeciwko ludzkości.

W ramach projektu przeanalizowano również dostępne, ale dotychczas niebędące przedmiotem ocen procesowych informacje o zdarzeniach związanych z tłumieniem przez władze komunistyczne niezadowolonych społecznych i prześladowaniem osób internowanych. Wspomniane działania doprowadziły do ponownego podjęcia postępowań zakończonych w okresie wcześniejszym oraz wszczęcia nowych śledztw w licznych tego rodzaju sprawach. Wśród takich postępowań zwraca uwagę śledztwo w sprawie zbrodni lubińskiej polegającej na tym, że 31 sierpnia 1982 r. funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej brutalnie zaatakowali uczestników pokojowej demonstracji, używając między innymi broni palnej, środków chemicznych i pałek szturmowych. Warto wspomnieć także o innych podobnych postępowaniach, takich jak: postępowanie w sprawie pobicia przez funkcjonariuszy Służby Więziennej 14 sierpnia 1982 r. osób internowanych, osadzonych w Ośrodku Internowania w Kwidzynie; śledztwo w sprawie pobicia przez funkcjonariuszy MO osób demonstrujących w czasie obchodów świąt 1 i 3 maja 1982 r. w Gdańsku; pobicia przez funkcjonariuszy MO 14 grudnia 1981 r. w Hucie Baildon w Katowicach robotników, którzy protestowali przeciwko bezprawnemu wprowadzeniu stanu wojennego; pobicia przez funkcjonariuszy MO 1 września 1982 r. w Częstochowie młodzieży szkolonej wracającej z mszy św. inaugurującej nowy rok szkolny; pobicia przez funkcjonariuszy MO 13 października 1982 r. osób biorących udział w demonstracji w Krakowie-Nowej Hucie; pobicia przez funkcjonariuszy MO 14 grudnia 1981 r. w Lublinie studentów protestujących przeciwko bezprawnemu wprowadzeniu stanu wojennego; pobicia przez funkcjonariuszy MO w nocy z 16 na 17 grudnia 1981 r. strajkujących robotników w Lubelskich Zakładach Naprawy Samochodów; pobicia przez funkcjonariuszy MO osób zatrzymanych w czasie demonstracji we Wrocławiu 31 sierpnia 1982 r. oraz postępowanie w sprawie zabójstwa działacza opozycji Antoniego Jacka Jerza 31 stycznia 1983 r. w Radomiu przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa.

W zakresie spraw z kategorii tzw. zbrodni sądowych prokuratorzy Komisji prowadzą postępowania, w toku których weryfikują okoliczności związane z działaniami funkcjonariuszy komunistycznych – ówczesnych sędziów i prokuratorów – pod kątem dopuszczenia się przez nich „świadomego i celowego przekroczenia uprawnień i niedopełnienia obowiązków służbowych” w trakcie wydawania decyzji procesowych na etapie postępowań przygotowawczych i sądowych. Działania te doprowadzały do pozbawienia wolności i izolowania przez umieszczanie w aresztach i zakładach karnych osób wyrażających niezadowolony z wprowadzenia stanu wojennego oraz sprzeciwiających się bezprawnemu ograniczeniu swobód obywatelskich. Takie decyzje prokuratorów i orzeczenia sądów stanowiły celową realizację założeń opresyjnej polityki państwa komunistycznego, naruszały ówczesne obowiązujące przepisy prawa i tym samym wypełniały znamiona zbrodni przeciwko ludzkości w rozumieniu art. 3 ustawy o IPN-KŚZpNP.

Po skompletowaniu materiału dowodowego prokuratorzy Komisji Ścigania sformułowali w 2022 r. postanowienia o przedstawieniu zarzutów popełnienia komunistycznych zbrodni przeciwko ludzkości, związanych z przekroczeniem uprawnień i bezprawnym pozbawieniem wolności pokrzywdzonych, wobec 36 byłych sędziów i prokuratorów. Było to możliwe przede wszystkim wobec tych z ówczes-



nych funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości, którzy nie są objęci ochroną immunitetową z uwagi na wcześniejsze zrzeczenie się przez nich statusu sędziego lub prokuratora. W pozostałej grupie sędziów i prokuratorów, wciąż korzystających z ochrony immunitetowej, możliwość pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej uzależniona jest od uzyskania zgody Sądu Dyscyplinarnego na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wspomnianych sprawców zbrodni sądowych.

W 2022 r. opracowano i skierowano do Sądu Najwyższego 24 wnioski o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej 22 sędziów i prokuratorów. Złożone wnioski dotyczyły 92 czynów ocenionych przez prokuratorów Komisji jako zbrodnie sądowe. Innymi słowy, sędziowie i prokuratorzy ci występowali (między innymi oskarżali lub wydawali wyroki skazujące) w kilkudziesięciu sprawach, w których zatrzymano lub doprowadzono do skazania uczestników protestów społecznych z okresu stanu wojennego.

W 2022 r. zapadły jedynie dwa orzeczenia sądowe zezwalające na pociągnięcie do odpowiedzialności byłego sędziego sądu wojskowego z okresu stanu wojennego, którego nazwisko pojawia się w wielu sprawach sądowych z tego okresu, oraz byłego prokuratora.

Zmiany ustawowe w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i prokuratorów zahamowały proces rozpoznawania przez Sąd Najwyższy złożonych przez prokuratorów pionu ścigania wniosków o uchylenie immunitetów. Pokreślić należy, że jedynie uzyskanie orzeczeń zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej pozwala na kontynuowanie prowadzonych śledztw przeciwko byłym sędziom i prokuratorom, a w konsekwencji – na skierowanie w tych sprawach aktów oskarżenia.

Oprócz spraw z okresu stanu wojennego w 2022 r. w dalszym ciągu prowadzono istotne – głównie z uwagi na wiedzę historiograficzną (choć nadal żyją członkowie rodzin ofiar zbrodni nazistowskich i coraz rzadziej – same ofiary) – postępowania w sprawach niezakończonych śledztw dotyczących zbrodni popełnionych przez niemieckiego okupanta w czasie II wojny światowej. Dotyczą one zwłaszcza funkcjonowania obozów koncentracyjnych. Przykładami tego rodzaju postępowań są między innymi: śledztwo w sprawie zbrodni dokonanych w latach 1941–1944 na więźniach niemieckiego obozu pracy przymusowej Treblinka I, śledztwo w sprawie zbrodni dokonanych w latach 1940–1945 na więźniach niemieckiego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen czy też śledztwo w sprawie ofiar niemieckiej eksterminacji ludności polskiej z okolic Działdowa, w toku którego ujawniono spopielone szczątki i prochy ludzkie co najmniej 8 tys. osób. W ramach tych postępowań oraz licznych kolejnych, prowadzonych w sprawach z okresu II wojny światowej, prokuratorzy Komisji w dalszym ciągu pozyskują nowe dowody i informacje pozwalające na ustalenie osób pokrzywdzonych czy danych bezpośrednich sprawców zbrodni nazistowskich. Postępowania te dokumentują także okoliczności popełnienia zbrodni wojennych, ludobójstwa i zbrodni przeciwko ludzkości przez funkcjonariuszy III Rzeszy i osoby z nią kolaborujące.

Położenie nacisku na wyżej przedstawione zagadnienia nie wpłynęło negatywnie na realizację pozostałych ustawowych zadań pionu śledczego IPN, w tym na prowadzenie postępowań karnych oraz innych zadań ustawowych Komisji, z których za jedno z bardziej angażujących należy uznać działanie w zakresie czynności podejmowanych w związku z opracowywaniem wniosków o unieważnienie orzeczeń wydanych przez sądy komunistyczne. W okresie sprawozdawczym skierowano do sądów okręgowych w całym kraju 712 takich wniosków, co było poprzedzone procesem gromadzenia i analizą materiałów archiwalnych związanych z zapadłymi orzeczeniami. Prokuratorzy IPN doprowadzili w 2022 r. do stwierdzenia nieważności 500 orzeczeń wydanych w stosunku do 526 skazanych wówczas osób.

Odnotować również należy, że Główna Komisja od lipca 2022 r. uczestniczy w realizacji programu „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”, w którego ramach tworzona jest baza danych o ofiarach i stratach wojennych. Pracownicy pionu śledczego IPN niebędący prokuratorami prowadzą analizę informacji zawartych w aktach zakończonych oraz prowadzonych śledztw w celu wyselekcjonowania informacji o osobach pokrzywdzonych działaniami okupanta niemieckiego w latach 1939–1945. GKŚZpNP przekazała do tak powstającej bazy danych informacje o 8103 osobach oraz okolicznościach związanych z popełnionymi na szkodę tych osób zbrodniami nazistowskimi.

Poniżej zostaną przedstawione szczegółowe dane ilustrujące sposób działalności Głównej Komisji w zakresie prowadzonych śledztw, postępowań sądowych, w tym postępowań unieważnieniowych, oraz działalności związanej z realizacją innych obowiązków służbowych prokuratorów.

## 7.1. Stan zatrudnienia prokuratorów w Komisji

Struktura organizacyjna GKSZpNP w 2022 r. nie uległa zmianie i składa się z jednostki nadrzędnej – Głównej Komisji z siedzibą w Warszawie oraz jedenastu oddziałowych komisji działających w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu. Dodatkowo w ramach niektórych oddziałowych komisji (w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Szczecinie i we Wrocławiu) funkcjonuje 7 delegatur, umiejscowionych w Olsztynie, Bydgoszczy, Kielcach, Radomiu, Gorzowie Wielkopolskim, Koszalinie oraz w Opolu.

W Głównej i oddziałowych komisjach na koniec 2022 r. było zatrudnionych łącznie 76 prokuratorów, w tym 7 prokuratorów Głównej Komisji wraz z Dyrektorem Głównej Komisji – Zastępcą Prokuratora Generalnego oraz 69 prokuratorów oddziałowych komisji. Obowiązki służbowe na koniec 2022 r. faktycznie wykonywało 71 prokuratorów, w tym 7 prokuratorów Głównej Komisji i 64 prokuratorów oddziałowych komisji. Dwóch prokuratorów przebywało w 2022 r. na długotrwałych zwolnieniach, dwóch prokuratorów zakończyło pracę, przechodząc w stan spoczynku, a jeden prokurator pozostaje zawieszony w czynnościach prokuratorowskich. Odnotować należy, że w 2022 r. nastąpiło ponowne zmniejszenie liczby prokuratorów oddziałowych komisji w porównaniu do roku poprzedniego. Stanowiska funkcyjne zajmuje 13 osób – są to naczelnicy oddziałowych komisji w liczbie 11 oraz naczelnik Wydziału Nadzoru nad Śledztwami Głównej Komisji i Dyrektor Głównej Komisji – Zastępcą Prokuratora Generalnego. Liczba stanowisk funkcyjnych w okresie sprawozdawczym nie uległa zmianie. Osoby pełniące funkcje kierownicze nie mają zastępców.

**Tabela 1. Stan zatrudnienia od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.**

Komisja	Stan zatrudnienia na 1 I 2022 r.	Stan zatrudnienia na 31 XII 2022 r.	Liczba prokuratorów faktycznie wykonujących obowiązki stan na 1 I 2022 r.	Liczba prokuratorów faktycznie wykonujących obowiązki stan na 31 XII 2022 r.
Białystok	7	6	5	5
Gdańsk	8	8	7	7
Katowice	5	5	5	5
Kraków	5	5	5	5
Lublin	9	9	9	9
Łódź	5	5	4	4
Poznań	4	4	4	4
Rzeszów	7	7	6	6
Szczecin	5	5	5	5
Warszawa	9	9	8	9
Wrocław	6	6	6	5
Główna Komisja	7	7	7	7
Razem	77	76	71	71

## 7.2. Działalność śledcza Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w liczbach

Prokuratorzy oddziałowych komisji w całym 2022 r. prowadzili łącznie 1896 postępowań przygotowawczych, z których na 1 stycznia 2022 r. 580 spraw stanowiły postępowania niezakończone w 2021 r., a 1316 – nowe sprawy, które zostały zarejestrowane w 2022 r. Zarejestrowano 1010 nowych postępowań w sprawach zbrodni komunistycznych (Zk), 246 postępowań dotyczących zbrodni nazistowskich (Zn) i 60 postępowań dotyczących innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne (Zi), z których 25 dotyczyło czynów określonych w art. 54–55 ustawy o IPN-KŚZpNP. Zakończono 1334 postępowania, w tym: 1026 dotyczących zbrodni komunistycznych, 237 – zbrodni nazistowskich oraz 71 postępowań w sprawach innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, w tym 33 dotyczące czynów wskazanych w art. 54–55 ustawy o IPN-KŚZpNP. W ramach prowadzonych postępowań przesłuchano 1994 świadków oraz 31 podejrzanych, wydano również 47 postanowień o przedstawieniu zarzutów w 35 śledztwach.

**Tabela 2. Postępowania przygotowawcze prowadzone w 2022 r.**

Jednostka	Pozostało z poprzedniego okresu	W tym			Wpływ	W tym			Załatwiono	W tym		
		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55
Bi	46	42	4	–/–	100	82	17	1/–	96	80	16	–/–
Gd	56	22	29	4/1	76	31	38	4/3	85	29	46	6/4
Ka	50	32	17	–/1	136	105	30	–/1	125	89	34	–/2
Kr	61	50	7	1/3	80	59	17	1/3	90	67	16	2/5
Lu	71	57	11	2/1	124	51	72	1/–	100	43	55	1/1
Łd	37	32	5	–/–	73	67	4	–/2	79	73	4	–/2
Po	52	40	12	–/–	84	52	31	–/1	80	50	29	–/1
Rz	33	27	4	2/–	350	311	11	28/–	361	320	12	29/–
Sz	50	46	3	–/1	99	93	6	–/–	99	92	6	–/1
Wa	86	73	6	–/7	111	84	14	–/13	132	104	12	–/16
Wr	38	34	4	–/–	83	75	6	–/2	87	79	7	–/1
Razem	580	455	102	9/14	1316	1010	246	35/25	1334	1026	237	38/33

W 2022 r. skierowano 9 aktów oskarżenia wobec 15 osób. Postanowieniami o umorzeniu śledztwa zakończono 1176 postępowań, w tym 333 sprawy na podstawie art. 322 kpk, a kolejne 843 sprawy – z innych powodów wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1–11 kpk. Z uwagi na potwierdzoną śmierć sprawców zbrodni umorzono postępowania w odniesieniu do 2723 czynów, a z uwagi na niewykrycie tych sprawców – w odniesieniu do 2064 popełnionych czynów. Odmową wszczęcia śledztwa prokuratorzy zakończyli 101 postępowań, a bieg dziewięciu śledztw został zawieszony z uwagi na długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą kontynuowanie postępowań. Postępowania w 39 sprawach zakończono w inny sposób – włączając materiały tych postępowań do innych śledztw. W tym samym okresie sprawozdawczym wydano postanowienia o podjęciu z zawieszenia sześciu śledztw oddziałowych komisji.

**Tabela 3. Sprawy zakończone w 2022 r. z uwzględnieniem sposobu zakończenia**

Oddziałowa Komisja	Akty oskarżenia	Umorzone art. 322 kpk art. 17§1 pkt 1–11 kpk	Odmowy wszczęcia	W inny sposób	Zawieszono	Podjęto z zawieszenia
Białystok	0	83	9	3	1	0
Gdańsk	0	65	16	4	0	1
Katowice	3	111	6	4	1	0
Kraków	4	69	12	3	2	2
Lublin	0	87	8	5	0	0
Łódź	1	72	2	3	1	1
Poznań	1	63	10	5	1	1
Rzeszów	0	352	4	4	1	0
Szczecin	0	83	14	1	1	0
Warszawa	0	113	13	6	0	1
Wrocław	0	78	7	1	1	0
Razem	9	1176	101	39	9	6

**Tabela 4. Umorzenia na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 kpk i art. 322 § 1 kpk**

Oddziałowa Komisja	Umorzenia w zakresie art. 17 § 1 pkt 5 kpk		Umorzenie w zakresie art. 322 § 1 kpk	
	czyny	sprawy	czyny	sprawy
Białystok	56	35	122	37
Gdańsk	27	16	125	49
Katowice	519	85	318	95
Kraków	543	44	116	12
Lublin	59	28	160	75
Łódź	69	47	26	18
Poznań	99	47	88	44
Rzeszów	335	155	604	206
Szczecin	469	65	142	58
Warszawa	337	87	133	77
Wrocław	210	45	230	41
Razem	2723	654	2064	712

Postanowienia prokuratorów o umorzeniu śledztw lub odmowie ich wszczęcia, kończące postępowanie na etapie postępowania przygotowawczego, były w 2022 r. zaskarżone w 36 sprawach. Rozstrzygnięcia sądu uchylające postanowienia prokuratora zapadły w trzech sprawach, w przypadku dwóch postępowań złożone zażalenia zostały uwzględnione przez prokuratorów w trybie wskazanym w art. 463 § 1 i art. 465 § 1 kpk. Sądy w roku sprawozdawczym nie uwzględniły złożonych zażeń i utrzymały w mocy postanowienia prokuratorów o zakończeniu postępowania w odniesieniu do 31 postępowań. W pozostałym zakresie złożone zażalenia nie zostały rozpoznane.

**Tabela 5. Zaskarżone w 2022 r. postanowienia prokuratora o zakończeniu postępowania**

Oddziałowa Komisja	Liczba zaskarżonych postanowień	Utrzymane w mocy postanowienia prokuratora	Uchylone	Uwzględnione zażalenia przez prokuratora	Odmówiono przyjęcia zażalenia
Białystok	5	3	–	1	–
Gdańsk	2	2	–	–	–
Katowice	5	2	1	1	–
Kraków	4	3	–	–	–
Lublin	6	8	–	–	–
Łódź	–	1	–	–	–
Poznań	2	2	–	–	–
Rzeszów	3	3	1	–	–
Szczecin	1	1	–	–	–
Warszawa	7	5	–	–	–
Wrocław	1	1	1	–	–
Razem	36	31	3	2	0

Wśród spraw zarejestrowanych w okresie sprawozdawczym należy wyodrębnić grupę śledztw dotyczących zbrodni nazistowskich, podjętych z zawieszenia, a poprzednio prowadzonych w okresie funkcjonowania byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce (GKBZHWP) i byłej GKBZpNP. Wskazane śledztwa nie zostały w poprzednich Komisjach zakończone decyzjami merytorycznymi, co obliguje obecnie prokuratorów do ich ponownego podjęcia i kontynuowania aż do zakończenia ich decyzją merytoryczną. W okresie objętym sprawozdaniem podjęto z zawieszenia 97 takich spraw, a zakończono 115 tego rodzaju postępowań podjętych w 2022 r. i w latach poprzednich. Szczególnie dużo tego rodzaju spraw prowadziły oddziałowe komisje w Gdańsku i Lublinie.

**Tabela 6. Załatwianie spraw zawieszonych byłej GKBZH**

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw podjętych/prowadzonych w 2022 r.	Liczba spraw zakończonych decyzjami merytorycznymi w 2022 r.
Białystok	11	9
Gdańsk	20	36
Katowice	9	9
Kraków	7	7
Lublin	32	34
Łódź	2	1
Poznań	3	3
Rzeszów	6	6
Szczecin	5	5
Warszawa	2	5
Wrocław	0	0
Razem	97	115

Prowadzone w oddziałowych komisjach śledztwa pozwoliły w 2022 r. na zgromadzenie materiału dowodowego i wydanie postanowień o przedstawieniu zarzutów w toku 35 postępowań przygotowaw-

czych wobec 41 osób o czyny stanowiące zbrodnie komunistyczne oraz zbrodnie z kategorii występków z art. 54–55 ustawy o IPN. Postanowienia o przedstawieniu zarzutów ogłoszono 31 osobom, wobec pozostałych podejrzanych nie było to możliwe między innymi z uwagi na stan zdrowia niepozwalający na ich udział w postępowaniu karnym.

**Tabela 7. Postanowienia o przedstawieniu zarzutów w 2022 r.**

Oddziałowa Komisja	Wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów		Osoby podejrzane, którym ogłoszono postanowienia o przedstawieniu zarzutów
	sprawy	liczba podejrzanych	
Białystok	1	1	0
Gdańsk	1	2	2
Katowice	7	9	9
Kraków	4	8	7
Lublin	2	2	2
Łódź	5	5	5
Poznań	4	3	1
Rzeszów	0	0	0
Szczecin	4	4	3
Warszawa	3	3	1
Wrocław	4	4	1
Razem	35	41	31

Z przedstawionych danych statystycznych wynika, że w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym wzrosła liczba skierowanych aktów oskarżenia, których w 2022 r. skierowano dziewięć, podczas gdy w 2021 r. – osiem. Wzrosła także liczba osób, wobec których wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów – w 2022 r. zostały wydane postanowienia o przedstawieniu zarzutów wobec 41 osób podejrzanych, a w 2021 r. – wobec 32 osób podejrzanych.

Przy analizie danych statystycznych dotyczących działalności pionu śledczego IPN należy zwrócić uwagę na specyfikę postępowań przygotowawczych prowadzonych w oddziałowych komisjach, które charakteryzują się wieloczynowością rozpoznawanych zdarzeń, dużą liczbą osób pokrzywdzonych występujących w poszczególnych sprawach oraz odmiennie sformułowanymi przez ustawodawcę niektórymi z celów prowadzenia śledztw należących do właściwości KŚZpNP niż w przypadku śledztw prowadzonych w prokuraturze powszechnej. Prokuratorzy pionu śledczego IPN mają za zadanie wyjaśnić istotne okoliczności ujawnionych przestępstw bez względu na uzyskane potwierdzenie śmierci sprawców czynu, co ma ogromny wpływ na długotrwałość tych postępowań. Okres trwania śledztw przedłuża również konieczność prowadzenia postępowań osobiście przez prokuratora – wszystkie czynności, z wyjątkiem czynności biegłych specjalistów, są wykonywane przez referenta sprawy. Nie bez znaczenia dla długotrwałości prowadzonych postępowań pozostaje również charakter czynności dowodowych wykonywanych przez prokuratorów Komisji, które to czynności opierają się w dużej mierze na korzystaniu z szeroko pojętych źródeł archiwalnych i często wymagają oczekiwania na wyniki poszukiwań materiałów archiwalnych oraz muszą uwzględniać czas potrzebny na uzyskanie opinii specjalistycznych, zwłaszcza z zakresu badań genetycznych. Wskazać również należy, że wszystkie śledztwa „Zn” podejmowane do dalszego prowadzenia po byłych GKBZHWP i GKBZpNP w momencie ich rejestracji są wykazywane jako sprawy długotrwałe, których okres prowadzenia przekracza nierzadko 5 lat.

W bieżącym okresie sprawozdawczym na czas trwania postępowań karnych oraz możliwość ich kontynuowania wpływała także konieczność uzyskania stosownych orzeczeń sądowych w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłych sędziów i prokuratorów w sprawach z okresu stanu wojennego.

**Tabela 8. Ogólna liczba spraw na 1 stycznia 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa w oddziałowych komisjach przekroczył 1 rok, 3 lata i 5 lat, ze wskazaniem kategorii tych spraw (Zk, Zn, Zi)**

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Białystok	1	0	0	0	0	0	5	2	0	8
Gdańsk	3	4	0	1	4	0	3	11	0	26
Katowice	3	3	1	0	0	0	4	0	0	11
Kraków	4	0	1	2	1	0	3	2	0	13
Lublin	1	1	0	1	4	0	3	4	2	16
Łódź	15	0	0	0	0	0	1	3	0	19
Poznań	0	0	0	1	1	0	1	3	0	6
Rzeszów	2	1	0	0	1	0	10	0	2	16
Szczecin	1	0	0	1	2	0	1	1	0	6
Warszawa	6	0	2	0	0	1	8	4	0	21
Wrocław	1	0	0	0	0	0	1	1	0	3
Razem	37	9	4	6	13	1	40	31	4	145

**Tabela 9. Ogólna liczba spraw na 31 grudnia 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa w oddziałowych komisjach przekroczył 1 rok, 3 lata i 5 lat, ze wskazaniem kategorii tych spraw (Zk, Zn, Zi)**

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Białystok	6	0	0	0	1	0	4	0	0	11
Gdańsk	5	1	2	1	6	0	6	0	0	21
Katowice	2	4	0	2	0	0	6	1	0	15
Kraków	3	0	0	5	0	0	2	3	0	13
Lublin	2	4	0	1	0	0	4	4	1	16
Łódź	14	0	0	1	0	0	1	4	0	20
Poznań	0	0	0	1	0	0	1	1	0	3
Rzeszów	1	0	0	0	0	0	8	1	1	11

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 1 I 2022 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Szczecin	4	0	0	0	1	0	2	2	0	9
Warszawa	4	1	1	2	0	1	7	4	0	20
Wrocław	8	1	0	1	0	0	0	1	0	11
Razem	49	11	3	14	8	1	41	21	2	150

Przedstawione dane wskazują na wzrost w stosunku do roku ubiegłego (o 5 spraw) ogólnej liczby postępowań prowadzonych przez okres przekraczający rok, przy jednoczesnym spadku (o 11 spraw) liczby spraw najstarszych, których okres prowadzenia przekracza 5 lat. Odpowiednio w 2022 r. spraw takich było 64 w stosunku do 75 postępowań odnotowanych na koniec 2021 r.

W ramach prowadzonych śledztw prokuratorzy w szerokim zakresie korzystają ze środków dowodowych uzyskiwanych z zagranicy po uprzednim skierowaniu do organów państw obcych wniosków o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych. Okres realizacji odezwo przez organy państw obcych nie jest zależny od strony polskiej i nierzadko trwa dłużej niż rok. W 2022 r. skierowano 47 takich wniosków w ramach 33 prowadzonych śledztw i uzyskano odpowiedź na 53 wnioski skierowane w 2022 r. i w latach poprzednich. W okresie sprawozdawczym realizacji przesłanych wniosków odmówiły w dwóch sprawach organy Federacji Rosyjskiej.

**Tabela 10. Międzynarodowa pomoc prawna w 2022 r.**

Komisja SZpNP	Liczba postępowań, w których wystąpiono z wnioskami o międzynarodową pomoc prawną/liczba skierowanych wniosków	Liczba wniosków, w których wystąpiono o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej, ze wskazaniem państw, do których wnioski skierowano					Liczba wniosków o pomoc prawną zrealizowanych w 2022 r.
		Niemcy	Francja	Ukraina	USA	Inne (jakie)	
Białystok	2/2	2	–	–	–	–	2
Gdańsk	3/4	2	–	–	2	–	8
Katowice	4/7	6	–	1	–	–	6
Kraków	3/3	2	–	1	–	–	4
Lublin	3/3	2	–	–	–	1 Austria	3
Łódź	3/3	3	–	–	–	–	4
Poznań	4/11	11	–	–	–	–	6
Rzeszów	4/6	3	–	–	2	1 Australia	11
Szczecin	4/4	3	1	–	–	–	4
Warszawa	–/–	–	–	–	–	–	1
Wrocław	3/4	–	–	–	3	1 Belgia	4
GKŚZpNP	–/–	–	–	–	–	–	–
Razem	33/47	34	1	2	7	3	53



Prokuratorzy Komisji wykonują także czynności dowodowe na potrzeby realizacji wniosków o międzynarodową pomoc prawną skierowanych z państw obcych. W okresie sprawozdawczym czynności takie prowadzone były na rzecz pięciu wniosków skierowanych z Białorusi, Rosji i Niemiec. Spośród otrzymanych wniosków o udzielenie pomocy prawnej zrealizowano dwa wnioski (z Niemiec i Białorusi); dwa wnioski z Białorusi i jeden z Rosji nie zostały zrealizowane w okresie sprawozdawczym (pozostają w trakcie procedowania). Spośród wniosków skierowanych do innych państw przez prokuratorów pionu śledczego IPN na realizację oczekuje 18 spraw.

**Tabela 11. Realizacja międzynarodowej pomocy prawnej w 2022 r.**

Komisja SZpNP	Liczba wniosków, których realizacja trwa powyżej 1 roku, i państw, do których wnioski te skierowano	Wnioski skierowane do OK w 2022 r.	Zrealizowane wnioski o pomoc prawną z zagranicy/pozostające w realizacji	
			liczba wniosków zrealizowanych	liczba wniosków pozostających w realizacji
Białystok	2 Izrael	–	–	–
Gdańsk	–	–	–	–
Katowice	–	–	–	–
Kraków	2 Ukraina	–	1 Niemcy	–
Lublin	1 Rosja	–	–	–
Łódź	1 Izrael	–	–	–
Poznań	5 Niemcy	–	–	–
Rzeszów	–	–	–	–
Szczecin	1 Kazachstan 1 Gruzja	–	–	–
Warszawa	1 Irlandia	1 Białoruś	–	1 Białoruś
Wrocław	4 Belgia	–	1 Białoruś	–
GKŚZpNP	–	–	–	1 Rosja 1 Białoruś
Razem	18	1	2	3

Ostatnia przedstawiona w tym rozdziale tabela ilustruje statystyczne obciążenie prokuratorów pionu śledczego IPN prowadzonymi postępowaniami karnymi. W 2022 r. prokuratorzy prowadzili średnio 29,62 postępowań przygotowawczych, a zakończyli średnio po 20,84 postępowań. Najwięcej spraw przypadało na prokuratorów w oddziałowych komisjach w Rzeszowie i Katowicach.

**Tabela 12. Obciążenie prokuratorów prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi w 2022 r.**

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw prowadzonych w 2022 r.	Liczba spraw zakończonych w 2022 r.	Liczba prokuratorów faktycznie pracujących w komisji na dzień 31 XII 2022 r.	Średnie obciążenie prokuratora prowadzonymi sprawami w 2022 r.	Średnie załatwienie spraw przez prokuratora w 2022 r.
Białystok	146	96	5	29,2	19,2
Gdańsk	132	85	7	18,86	12,14
Katowice	186	125	5	37,2	25
Kraków	141	90	5	28,2	18

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw prowadzonych w 2022 r.	Liczba spraw zakończonych w 2022 r.	Liczba prokuratorów faktycznie pracujących w komisji na dzień 31 XII 2022 r.	Średnie obciążenie prokuratora prowadzonymi sprawami w 2022 r.	Średnie załatwienie spraw przez prokuratora w 2022 r.
Lublin	195	100	9	21,66	11,11
Łódź	110	79	4	27,5	19,75
Poznań	136	80	4	34	20
Rzeszów	383	361	6	63,8	60,16
Szczecin	149	99	5	29,8	19,8
Warszawa	197	132	9	21,89	14,66
Wrocław	121	87	5	24,2	17,4
Razem	1896	1334	64	29,62	20,84

### 7.3. Działalność Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawach o unieważnienie orzeczeń w trybie wskazanym w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP

Prokuratorzy Komisji realizują również zadania określone w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP w zakresie kierowania do sądów wniosków o unieważnienie wyroków wydawanych w okresie rządów komunistów w Polsce wobec osób represjonowanych za działalność opozycyjną, na podstawie unormowań prawnych wynikających z ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. W przypadku systemów totalitarnych wymiar sprawiedliwości traktowany był przez władze jako jeden z instrumentów służących do walki z przeciwnikami tego systemu, stąd wiele z wyroków zapadłych w okresie komunizmu wydano w sposób niezgodny nawet z obowiązującym wówczas prawem. Powyższa ustawa otwiera drogę do uzyskania odszkodowania za niesłuszne skazanie zarówno samym pokrzywdzonym – osobom niesłusznie skazanym w okresie PRL – jak i członkom ich rodzin. Postępowania związane z sądową rehabilitacją osób niesłusznie skazanych stanowią ważny element pracy wszystkich prokuratorów Komisji. Polegają one nie tylko na kierowaniu do sądów, po uprzednim zgromadzeniu materiału dowodowego, wniosków inicjujących postępowanie, lecz także na udziale w posiedzeniach sądowych i sporządzaniu środków odwoławczych od uznanych za niesłuszne orzeczeń sądowych. Ponadto Dyrektor Głównej Komisji – Zastępca Prokuratora Generalnego, nie zgadzając się z zapadłymi orzeczeniami, oddalającymi niekiedy wnioski kierowane do sądów na podstawie przepisów powyższej ustawy, występuje do Sądu Najwyższego ze skargami kasacyjnymi, które należą do nadzwyczajnych środków odwoławczych.

W 2022 r. prokuratorzy rozpoczęli czynności w 712 nowo zarejestrowanych sprawach „unieważnieniowych”, skierowali w tym okresie 430 wniosków o unieważnienie zapadłych orzeczeń dotyczących 432 osób. W tym samym okresie zapadło 560 postanowień sądowych wobec 526 osób skazanych w sprawach, w których wnioski skierowano w 2022 r. i latach poprzednich. Rozpoznając złożone wnioski, sądy uwzględniły 500 z nich, stwierdzając nieważność zapadłych orzeczeń sądów komunistycznych. W stosunku do 60 wniosków sądy I instancji odmówiły ich uwzględnienia. Postanowienia odmowne zostały zaskarżone w 26 sprawach, z których w 2022 r. sądy apelacyjne uchyliły 11 postanowień sądów okręgowych nieuwzględniających wniosków o stwierdzenie nieważności orzeczeń, w 2 sprawach utrzymały w mocy rozstrzygnięcia sądów I instancji, a w przypadku 13 kolejnych spraw nie zapadły rozstrzygnięcia w okresie statystycznym. Przykłady prowadzonych postępowań w sprawach unieważnieniowych zostały przytoczone w dalszej części sprawozdania.

**Tabela 13. Sprawy o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego**

Oddziałowa Komisja	Sprawy wpisane do rejestru Ns w 2022 r.	Wnioski o unieważnienie skierowane do sądu/co do ilu osób	Orzeczenia sądu/co do ilu osób	Wniosek uwzględniony/nieuwzględniony	Liczba spraw, w których skierowano środek odwoławczy	Liczba spraw, w których sąd uwzględnił/nie uwzględnił środka odwoławczego	Odwołanie od orzeczeń/liczba osób	Odwołanie uwzględnione/nieuwzględnione
Białystok	61	35/37	49/9	40/9	2	0/1	2/2	0/0
Gdańsk	38	16/16	35/35	29/6	3	1/2	3/3	0/0
Katowice	30	9/9	14/21	10/4	0	0/0	0/0	0/0
Kraków	81	61/61	83/83	75/8	7	3/2	7/7	0/0
Lublin	100	51/54	74/74	69/5	0	0/0	0/0	0/0
Łódź	38	24/24	32/32	29/3	0	0/0	0/0	0/0
Poznań	97	66/66	60/60	58/2	2	0/2	2/2	0/0
Rzeszów	93	65/60	72/68	66/6	1	0/0	1/1	0/0
Szczecin	70	41/41	54/54	47/7	6	2/3	6/5	0/2
Warszawa	43	31/33	43/46	36/7	5	5/1	5/5	0/0
Wrocław	61	31/31	44/44	41/3	0	0/0	0/0	0/0
Razem	712	430/432	560/526	500/60	26	11/11	26/25	0/2

## 7.4. Udział prokuratorów Komisji Ścigania w postępowaniach sądowych w związku z realizacją zadań ustawowych

Nieodłącznym elementem wypełniania obowiązków ustawowych przez prokuratorów oddziałowych i Głównej Komisji jest udział w sądowym etapie postępowań w sprawach, w których prokuratorzy skierowali akty oskarżenia, wydali decyzje merytoryczne w toku prowadzonych postępowań lub skierowali wnioski o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W 2022 r. prokuratorzy Komisji Ścigania skierowali do sądów 9 aktów oskarżenia przeciwko 15 oskarżonym, z czego 4 akty oskarżenia skierowali prokuratorzy OKŚZpNP w Krakowie, 3 akty oskarżenia prokuratorzy OKŚZpNP w Katowicach i po jednym akcie oskarżenia wnieśli do sądów prokuratorzy OKŚZpNP w Łodzi i w Poznaniu. Prokuratorzy uczestniczyli w 53 rozprawach sądów I i II instancji, wzięli udział w 60 posiedzeniach sądowych w sprawach karnych oraz w 837 posiedzeniach w sprawach o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Ponadto prokuratorzy Głównej Komisji dwukrotnie występowali w sprawach, w których Dyrektor Głównej Komisji jako Zastępca Prokuratora Generalnego, działając z jego upoważnienia, skierował kasacje w sprawach unieważnieniowych.

Wśród skierowanych w okresie sprawozdawczym aktów oskarżenia siedem spraw dotyczyło tak zwanych zbrodni sądowych, przy czym sześć – zbrodni sądowych popełnionych w okresie stanu wojennego, a jeden – zbrodni sądowych popełnionych w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Dwa akty oskarżenia skierowano w związku z uchylaniem się od przekazania dokumentów archiwalnych IPN.

W 2022 r. sądy umorzyły pięć postępowań ze względu na śmierć oskarżonych. Wyroki skazujące zapadły w trzech sprawach, w jednym przypadku sprawa zakończyła się ostatecznie umorzeniem postępowania przez sąd II instancji z powodu przedawnienia karalności czynu zabronionego.

Wyrok skazujący zapadł w sprawie Mieczysława H. – byłego inspektora Wydziału II SB KWMO w Katowicach. Akt oskarżenia skierował 16 grudnia 2020 r. do Sądu Rejonowego w Gliwicach prokurator OKŚZpNP w Szczecinie. Prokurator zarzucił Mieczysławowi H., że 22 października 1982 r. w Poznaniu, działając wspólnie z ustalonymi skazanymi oraz nieżyjącymi funkcjonariuszami Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wojskowej Służby Wewnętrznej, Komendy Głównej MO i nieustalonymi funkcjonariuszami MSW, Ministerstwa Obrony Narodowej, Sztabu Generalnego WP, Wojskowej Służby Wewnętrznej, Komitetu Centralnego PZPR wytypował Ryszarda K. ze względu na jego poglądy polityczne, działalność i przekonania na ćwiczenia wojskowe od 5 listopada 1982 r. do 2 lutego 1983 r. w 4. Łużyckiej Brygadzie Saperów w Gorzowie Wielkopolskim; w ten sposób odizolował działacza opozycji, członka NSZZ „Solidarność”, w celu poddania go represyjnej, intensywnej reedukacji społecznej, czym działał na szkodę Ryszarda K. Skierowanie Ryszarda K. na „ćwiczenia wojskowe” – którego jedynym powodem było sprzeciwianie się totalitarnej władzy – jest w opinii prokuratora represją o charakterze poważnym, a izolowanie działaczy opozycji demokratycznej pod pozorem odbywania ćwiczeń wojskowych uznać należy za bezprawną postać pozbawienia wolności, która była zastępczą formą internowania. Działacze opozycji byli umieszczani w specjalnych obozach, w których poddawano ich intensywnemu szkoleniu wojskowemu z wykorzystaniem wszelkich rygorów regulaminów wojskowych. Pobyt działaczy opozycji na poligonie wiązał się z ciężką pracą fizyczną w niesprzyjających warunkach atmosferycznych połączoną z terrorem psychicznym, z nasiloną indoktrynacją polityczną oraz z inwigilacją służb specjalnych i nie miał nic wspólnego z realizacją zadań związanych z obronnością państwa. Powoływanie na ćwiczenia wojskowe działaczy opozycji demokratycznej jest przykładem wykorzystania ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w celu represyjnego oddziaływania na przeciwnika politycznego. W działanie to, w ramach swoich czynności urzędowych, wpisał się także Mieczysław H. 24 czerwca 2022 r. Mieczysław H. został uznany za winnego zarzucanych mu czynów i skazany przez Sąd Rejonowy w Gliwicach na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 2 lat oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 30 zł każda. Ponadto zarządzono podanie wyroku do publicznej wiadomości oraz zobowiązano skazanego do przeproszenia pokrzywdzonego poprzez zamieszczenie stosownego tekstu odpowiednią czcionką na pierwszej stronie lokalnej prasy.

Kolejny wyrok skazujący zapadł w 2022 r. w stosunku do jednego z dwóch oskarżonych wymienionych w akcie oskarżenia przygotowanym przez prokuratora OKŚZpNP w Szczecinie – Jerzego W., byłego zastępcy komendanta wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej ds. Służby Bezpieczeństwa w Kaliszu. Prokurator Oddziałowej Komisji w Szczecinie w dniu 23 września 2016 r. skierował do Sądu Rejonowego akt oskarżenia przeciwko Józefowi S. (byłemu komendantowi wojewódzkiemu Milicji Obywatelskiej w Kaliszu) i Jerzemu W. (byłemu zastępcy komendanta wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej ds. Służby Bezpieczeństwa w Kaliszu). W akcie oskarżenia Józefowi S. zarzucono, że w okresie od 12 do 16 grudnia 1981 r. w Kaliszu jako komendant wojewódzki MO przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że wydał decyzje o zatrzymaniu i internowaniu 46 osób, ówczesnych działaczy opozycji, w większości należących do NSZZ „Solidarność”, powołując się na przepisy nieistniejącego aktu prawnego w postaci dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. „o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego”. W konsekwencji bezprawnie pozbawił wolności pokrzywdzonych na okres od kilku dni do kilku miesięcy. Z kolei Jerzemu W. prokurator zarzucił, że w okresie od 12 do 15 grudnia 1981 r., działając jako zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB, przekroczył swoje uprawnienia, wydając decyzje o zatrzymaniu i internowaniu pięciu osób, ówczesnych działaczy opozycji, w większości należących do NSZZ „Solidarność”, przy czym powoływał się na przepisy nieistniejącego aktu prawnego, o którym mowa wyżej. W konsekwencji bezprawnie pozbawił wolności pokrzywdzonych na okres od 13 do 24 grudnia 1981 r. W obydwu przypadkach czyny popełnione przez oskarżonych stanowiły formę represji i poważnego prześladowania z powodu przynależności pokrzywdzonych do określonej grupy społeczno-politycznej. 6 października 2017 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu umorzył postępowanie karne w stosunku do oskarżonego Jerzego W., uznając, że karalność czynów określonych w akcie oskarżenia uległa przedawnieniu. 10 listopada 2017 r. prokurator złożył zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego, które zostało

uwzględnione przez Sąd Okręgowy w Kaliszu na posiedzeniu 16 maja 2018 r. Sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji. 24 października 2022 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu skazał Jerzego W. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz umorzył postępowanie karne w stosunku do Józefa S. z powodu śmierci sprawcy.

Następny wyrok skazujący, który zapadł w 2022 r., dotyczył dwóch oskarżonych wymienionych w skierowanym 17 marca 2021 r. do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza akcie oskarżenia, przygotowanym przez prokuratora OKŚZpNP w Warszawie. Prokurator zarzucił oskarżonym, że w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 18 września 2020 r. w Warszawie, będąc w posiadaniu dokumentów wytworzonych w okresie II wojny światowej przez organy III Rzeszy Niemieckiej w latach 1939–1944 w Łodzi i innych miejscowościach, w tym przez jednostkę Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (NSDAP) w Łodzi, w łącznej liczbie 310 kart, uchylali się od przekazania tych dokumentów archiwalnych IPN. 19 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza uznał oskarżonych za winnych popełnienia czynów zarzucanych im w akcie oskarżenia i skazał ich na kary po 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania orzeczonych kar na okres 2 lat próby. Ponadto Sąd wymierzył oskarżonym karę grzywny w wysokości po 1000 zł oraz podanie wyroku do publicznej wiadomości przez umieszczenie jego odpisu na tablicy ogłoszeń w siedzibie sądu orzekającego na okres 14 dni.

Ostatnie orzeczenie dotyczyło Leonarda P., w którego sprawie akt oskarżenia skierował prokurator OKŚZpNP we Wrocławiu 9 grudnia 2019 r., zarzucając mu, że od stycznia do kwietnia 1983 r. jako funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Legnicy, a zarazem funkcjonariusz państwa komunistycznego, w celu uzyskania od pozbawionego wolności Stanisława Z. określonych wyjaśnień i informacji, znęcał się nad nim poprzez poddawanie go wielokrotnym przesłuchaniom, w czasie których między innymi uderzał go pięściami w okolice żołądka i nerek, każąc uprzednio przyjąć pozycję klęczącą na podstawionym krześle. Bicie trwało aż do upadku pokrzywdzonego na podłogę. Zadawał także Stanisławowi Z. uderzenia pałką milicyjną po piętach, kiedy ten klęczał na krześle. Zachowanie oskarżonego stanowiło jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości w postaci naruszenia praw człowieka: prawa do zdrowia, bezpieczeństwa osobistego, godności człowieka i humanitarnego traktowania oraz było formą represji z powodu aktywnej działalności pokrzywdzonego w nielegalnym, pozostającym w opozycji do ówczesnej władzy NSZZ „Solidarność”. 5 stycznia 2022 r. Sąd Rejonowy w Legnicy uznał Leonarda P. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów i wymierzył karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat. Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca oskarżonego 27 lutego 2022 r. 12 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Legnicy uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie z powodu przedawnienia karalności czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 6 kpk), uznając, że czyn zarzucony oskarżonemu nie stanowi zbrodni przeciwko ludzkości.

W 2022 r. w jednej ze spraw, w których prokuratorzy oddziałowych komisji skierowali akty oskarżenia, nastąpił zwrot sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia braków formalnych (art. 337 § 1 kpk); nie zwrócono żadnej sprawy w celu uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego (art. 339 § 3 pkt 3a kpk). Nie zaistniał również przypadek zobowiązania prokuratora do przedstawienia dowodów w wyniku ujawnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego w toku rozprawy głównej (art. 396a kpk).

Ostatnim etapem postępowania sądowego jest ewentualne wniesienie kasacji w danej sprawie i jej rozpoznanie przez Sąd Najwyższy. Na podstawie Zarządzenia Prokuratora Generalnego nr 23/18 z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie ustalenia zakresu czynności Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego i pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego Dyrektor Głównej Komisji w zastępstwie Prokuratora Generalnego wnosi do Sądu Najwyższego kasacje od prawomocnych orzeczeń sądowych w postępowaniach lustracyjnych. W związku z tym Dyrektor GKŚZpNP kieruje do Sądu Najwyższego nie tylko kasacje w sprawach należących do właściwości Komisji Ścigania, ale także w sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego.

W okresie sprawozdawczym do Sądu Najwyższego skierowano 15 kasacji: 12 kasacji od prawomocnych orzeczeń lustracyjnych, dwie kasacje w trybie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego

bytu Państwa Polskiego oraz jedną kasację od orzeczenia wydanego w sprawach, w których akty oskarżenia skierowali prokuratorzy oddziałowych komisji.

Kasacja skierowana w 2022 r. w sprawie oddziałowej komisji, związana z działalnością pionu śledczego IPN, dotyczyła aktu oskarżenia skierowanego 6 lipca 2006 r. przez prokuratora OKŚZpNP w Lublinie przeciwko Aleksandrowi R. oskarżonemu o to, że w okresie od 8 marca 1952 r. do 23 lipca 1952 r., będąc funkcjonariuszem Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie, przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że znęcał się fizycznie i moralnie nad pozostającym w przemijającym stosunku zależności zatrzymanym do sprawy karnej Józefem Z. – bił go pięścią po brzuchu oraz pluł mu w twarz, tj. o przestępstwa z art. 246 kk w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o IPN-KŚZpNP. Sprawa przed sądem długo oczekiwała na rozstrzygnięcie. Dopiero cztery lata po skierowaniu aktu oskarżenia (13 stycznia 2010 r.) sąd zawiesił postępowanie z uwagi na zły stan zdrowia oskarżonego, a jedenaście lat później – 28 maja 2021 r. – Sąd Rejonowy Lublin-Zachód umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego z powodu przedawnienia karalności zarzucanego czynu. Prokurator zaskarżył powyższe postanowienie Sądu Rejonowego i wniósł 2 czerwca 2021 r. o jego uchylenie. Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 22 lipca 2021 r. utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, w następstwie czego 24 marca 2022 r. Dyrektor Głównej Komisji wniósł kasację, która została rozpatrzona przez Sąd Najwyższy w dniu 8 czerwca 2022 r. Sąd Najwyższy wydał postanowienie o uchyleniu zaskarżonego postanowienia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie.

W okresie sprawozdawczym Sąd Najwyższy wydał orzeczenia w 17 sprawach, w tym w 13 sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego. W dwóch ze wspomnianych spraw lustracyjnych Dyrektor Głównej Komisji skierował kasacje jeszcze w 2020 r., w 7 sprawach – kasację skierowano w 2021 r., a w 4 sprawach – w okresie sprawozdawczym. Sąd Najwyższy uwzględnił kasacje Dyrektora Głównej Komisji, uchylając zaskarżone orzeczenia i kierując sprawy do ponownego rozpatrzenia w 10 sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego, jednej sprawie unieważnieniowej i w jednej sprawie należącej do właściwości Komisji ŚZpNP. W pięciu sprawach kasacje oddalono: w trzech sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego i dwóch należących do właściwości Głównej Komisji, w tym jednej sprawie unieważnieniowej.

## **7.5. Udział prokuratorów w identyfikacji osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym, wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych**

Realizując zadania IPN w zakresie identyfikacji osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych od 8 listopada 1917 do 31 lipca 1990 r., prokuratorzy komisji ścigania w 2022 r. przeprowadzili ekshumacje w trybie wskazanym w art. 210 kpk w 18 śledztwach prowadzonych w oddziałowych komisjach w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu. Czynności dowodowe przy udziale powołanych przez prokuratorów biegłych specjalistów z dziedziny genetyki, w tym specjalistów z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, doprowadziły do identyfikacji 17 osób. Zidentyfikowane w 2022 r. osoby to głównie żołnierze AK, BCh i NSZ, którzy w latach 1946–1949 za swoją niepodległościową działalność zostali skazani wyrokami Wojskowych Sądów Rejonowych na kary śmierci, a następnie pochowani w bezimiennych mogiłach. Prokuratorzy w tym samym okresie przekazali Prezesowi IPN celem umieszczenia w Polskiej Bazy Genetycznej profile genetyczne 226 osób.

## **7.6. Nadzór służbowy nad działalnością Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu**

Nadzór służbowy nad działalnością prokuratorów Komisji jest sprawowany przez przełożonych, którymi są Dyrektor Głównej Komisji będący przełożonym służbowym wszystkich prokuratorów oraz naczelnicy oddziałowych komisji kierujący pracą podległych im komisji. Naczelnicy oddzia-

łowych komisji sprawują bieżący nadzór nad prokuratorami wykonującymi czynności służbowe w kierowanych przez nich oddziałowych komisjach, czuwając nad sprawnością oraz merytoryczną poprawnością realizacji obowiązków służbowych. W zakresie zleconym przez Dyrektora Głównej Komisji prokuratorzy Głównej Komisji sprawują nadzór służbowy i instancyjny nad pracą prokuratorów oddziałowych komisji. W zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru służbowego i zgodnie z dyspozycją art. 310 § 2 kpk naczelnicy oddziałowych komisji dokonywali obligatoryjnie kontroli postępowań prowadzonych przez podległych im prokuratorów, w których okres śledztwa przekroczył 3 miesiące, oceniając zasadność podejmowanych czynności oraz wydając postanowienia o przedłużeniu okresu trwania śledztw na czas nieprzekraczający roku. Prokuratorzy Głównej Komisji w zakresie zleconego im nadzoru wykonywali tożsame czynności w odniesieniu do śledztw, w których czas prowadzenia postępowania przekroczył rok, wydając w 2022 r. 462 postanowienia w trybie przewidzianym w art. 310 § 2 kpk o przedłużeniu okresu trwania śledztwa na dalszy czas oznaczony, z czego 287 dotyczyło zbrodni komunistycznych, 150 – zbrodni nazistowskich, a 25 – innych zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych.

Postępowania o skomplikowanym charakterze, istotne dla realizacji celów ustawowych Komisji Ścigania, są obejmowane na podstawie zarządzeń Dyrektora Głównej Komisji zwierzchnim nadzorem służbowym ze strony wyznaczonych prokuratorów Głównej Komisji. Na początku 2022 r. zwierzchnim nadzorem służbowym było objętych 13 śledztw, na koniec 2022 r. nadzór służbowy sprawowany był również nad 13 śledztwami. Przy czym w ciągu roku objęto nadzorem służbowym dwa kolejne postępowania, uchylono nadzór w przypadku dwóch innych spraw oraz powołano Zespół Śledczy do prowadzenia postępowania OKŚZpNP we Wrocławiu w sprawie zbrodni lubińskiej.

Realizując zadania nadzorcze na mocy zarządzeń Dyrektora GKŚZpNP wydanych w 2022 r., przeprowadzono wizytacje w oddziałowych komisjach w Katowicach i Gdańsku oraz lustrację w OKŚZpNP w Rzeszowie. Podczas prowadzonych wizytacji i lustracji oceniano sposób funkcjonowania Komisji, w tym poziom i sprawność wykonywania czynności służbowych przez pracujących tam prokuratorów. Ustalenia pokontrolne stały się podstawą do opracowania zaleceń powizytacyjnych, które zawierały ocenę sposobu funkcjonowania oddziałowych komisji oraz nakazywały usunięcie stwierdzonych uchybień.

Prokuratorzy Głównej Komisji rozpoznali dwa spory kompetencyjne między prokuratorami oddziałowych komisji. Naczelnicy oddziałowych komisji w 2022 r. rozpoznali dwie skargi skierowane na podległych im prokuratorów. Złożone skargi nie zostały uznane za zasadne. W tym samym okresie do GKŚZpNP wpłynęły dwie skargi na czynności naczelników i prokuratorów Głównej Komisji, z których jako bezzasadną rozpoznano jedną, a drugą przekazano do rozpatrzenia do Prokuratury Krajowej.

Prokuratorzy Głównej i oddziałowych komisji w 2022 r. udzielili odpowiedzi w przypadku 30 pytań złożonych przez zainteresowane podmioty w trybie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. W przypadku dwóch postępowań udzielone odpowiedzi nie zadowolili wnioskodawców, którzy złożyli skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W jednej sprawie Sąd Administracyjny nie przychylił się do złożonej skargi, druga ze skarg oczekuje na rozpoznanie.

Dyrektor Głównej Komisji w okresie sprawozdawczym wydał 21 zarządzeń regulujących pracę Głównej Komisji, wśród których można wskazać zarządzenia wydane w związku z realizacją planu najważniejszych działań Głównej Komisji dotyczących przeprowadzenia wizytacji oddziałowych komisji w Katowicach i Gdańsku oraz przeprowadzenia lustracji w Rzeszowie. Nowym zarządzeniem zmieniono podział czynności prokuratorów Głównej Komisji. Wydano również cztery zarządzenia dotyczące zwierzchniego nadzoru służbowego nad prowadzonymi postępowaniami oraz sześć zarządzeń w przedmiocie przekazania spraw do dalszego prowadzenia innej OKŚZpNP z wyłączeniem zasad określających właściwość miejscową. Pozostałe zarządzenia regulowały bieżącą organizację pracy w Głównej Komisji. Dodatkowo w 254 sprawach prokuratorzy Głównej Komisji udzielili odpowiedzi zainteresowanym stronom i urzędowi państwowym w ramach tzw. korespondencji ogólnej dotyczącej działalności Komisji.

## 7.7. Szkolenia prokuratorów i pracowników Komisji

GKŚZpNP w 2022 r. zorganizowała dwa ogólnopolskie szkolenia dla prokuratorów i pracowników sekretariatów KŚZpNP. 25–27 kwietnia 2022 r. odbyło się szkolenie, w którym wzięło udział 43 prokuratorów oraz 37 pracowników sekretariatów Głównej i oddziałowych komisji. Tematy zajęć szkoleniowych dla prokuratorów w całości zostały poświęcone zagadnieniom praktycznym związanym z prowadzeniem śledztw w sprawach o bezprawie sądowe okresu stanu wojennego w Polsce. Szkolenie pracowników sekretariatów dotyczyło wybranych zagadnień praktycznych związanych z realizacją zadań służbowych przez sekretariaty Głównej i oddziałowych komisji w prowadzonych śledztwach na podstawie zarządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury. Drugie szkolenie odbyło się w dniach 23–25 listopada 2022 r. Wzięło w nim udział 19 prokuratorów, 16 pracowników sekretariatów oraz 13 historyków oddziałowych komisji. Szkolenie dotyczyło zagadnień związanych z prowadzeniem śledztw o zbrodnie komunistyczne zdefiniowane w art. 2 ust. 1 zd. drugie ustawy o IPN-KŚZpNP oraz było poświęcone unormowaniom prawnym w zakresie odpowiedzialności karnej sędziów i prokuratorów. W trakcie zajęć omówiono również problematykę związaną z metodologią prowadzenia śledztw w sprawach przestępstw sędziów i prokuratorów wojskowego wymiaru sprawiedliwości popełnionych w okresie obowiązywania w Polsce stanu wojennego. Zajęcia dla pracowników sekretariatów dotyczyły zagadnień związanych z bieżącym funkcjonowaniem oddziałowych komisji oraz z przygotowaniem planu budżetu i kontrolą wykorzystania jego środków. Szkolenie historyków oddziałowych komisji dotyczyło w całości zagadnień praktycznych związanych z realizacją programu „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”.

W trakcie obydwu szkoleń odbyły się narady służbowe Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z prokuratorami Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i naczelnikami oddziałowych komisji, w czasie których omawiano problemy związane z funkcjonowaniem Głównej Komisji w 2022 r.

## 7.8. Realizacja obowiązków pionu śledczego IPN innych niż wynikające z ustawy o IPN-KŚZpNP

Oprócz działalności śledczej prokuratorzy i pracownicy Komisji Ścigania uczestniczą w realizowaniu innych obowiązków związanych z funkcjonowaniem IPN w zakresie badań naukowych, działań edukacyjnych, informacyjnych oraz współpracy z instytucjami rządowymi, samorządowymi i stowarzyszeniami.

W zakresie działań informacyjnych należy wskazać na czynności podejmowane przez rzecznika prasowego Głównej Komisji, który jest odpowiedzialny za kształtowanie współpracy Głównej Komisji ze środkami masowego przekazu, udostępniając informacje na temat toczących się postępowań przygotowawczych, które budzą społeczne zainteresowanie, oraz uczestnicząc w organizowanych przez Instytut konferencjach prasowych.

W 2022 r. rzecznik prasowy Głównej Komisji przekazał dziennikarzom z krajowych i zagranicznych redakcji radiowych, telewizyjnych i prasowych oraz rzecznikowi prasowemu IPN 46 pisemnych informacji z toczących się śledztw w oddziałowych komisjach oraz w kwestiach związanych z działalnością całego pionu śledczego IPN. Opracował, a następnie przekazał do opublikowania na stronie internetowej IPN 37 komunikatów prasowych z informacjami o ustaleniach poczynionych w śledztwach pozostających w zainteresowaniu opinii publicznej, między innymi dotyczących wniesienia aktów oskarżenia i zapadłych wyroków sądów, wydania postanowień o przedstawieniu zarzutów, odnalezienia dokumentów podlegających przekazaniu do IPN czy zakończonych postępowań. Rzecznik prasowy Głównej Komisji był także współorganizatorem czterech konferencji prasowych, których przedmiotem były ustalenia poczynione w śledztwach, oraz przygotowywał materiały, wykorzystane następnie w czasie trzech konferencji prasowych Prezesa IPN. Utrzymuje on również bieżące kontakty ze środkami masowego



przekazu, udzielając dziennikarzom informacji telefonicznych w sprawach dotyczących działalności GKŚZpNP i oddziałowych komisji ścigania.

Kolejnym elementem działalności prokuratorów IPN jest ich aktywność na forum międzynarodowym. Jeden z prokuratorów Głównej Komisji pełni funkcję punktu kontaktowego Europejskiej Sieci Eurojust zajmującej się koordynowaniem ścigania sprawców odpowiedzialnych za popełnienie zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych. W 2022 r. prokurator GKŚZpNP dwukrotnie uczestniczył w Hadze w posiedzeniach punktów kontaktowych reprezentujących kraje członkowskie Unii Europejskiej oraz państwa posiadające status obserwatora (Stany Zjednoczone, Kanadę, Szwajcarię, Wielką Brytanię). Podczas spotkania przedstawiono bieżące informacje na temat śledztw prowadzonych przez prokuratorów Komisji Ścigania oraz udzielano odpowiedzi na pytania odnoszące się do ich działalności śledczej. W ramach wykonywania stałych zobowiązań opisanego powyżej punktu kontaktowego w marcu 2022 r. przesłano do Eurojust ogólną informację statystyczną dotyczącą śledztw prowadzonych przez prokuratorów pionu śledczego IPN, a w grudniu 2022 r. – odpowiadając na prośbę przedstawiciela Eurojust – informację o wydanych przez sądy polskie wybranych wyrokach odnoszących się do zbrodni komunistycznych będących zarazem zbrodniami przeciwko ludzkości. Ponadto, mając na względzie konflikt zbrojny w Ukrainie, kierownictwo Eurojust Genocide Network zorganizowało w marcu 2022 r. nadzwyczajne posiedzenie online punktów kontaktowych na temat sytuacji w tym kraju, szczególnie w kontekście zbrodni popełnianych w czasie działań wojennych. W spotkaniu tym uczestniczył prokurator Głównej Komisji. W marcu 2022 r. prokurator Głównej Komisji brał również udział w warsztatach zorganizowanych w formule online przez Eurojust Genocide Network na temat ścigania zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni ludobójstwa. Były one prowadzone między innymi przez specjalistów z Biura Prokuratora Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz przez prokuratora z Prokuratury Krajowej Królestwa Niderlandów. W ramach działalności punktu kontaktowego Eurojust udzielono odpowiedzi na zapytanie przesłane przez szefa Prokuratury Wojskowej Rumunii, które odnosiło się do śledztw prowadzonych przez prokuratorów IPN. Pośredniczono także w udzielaniu odpowiedzi dla Szwajcarii w zakresie kompetencji tamtejszych organów ścigania zajmujących się ściganiem zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości.

Odpowiadając – jak co roku – na prośbę dr. Efraima Zuroffa, dyrektora Centrum im. Szymona Wiesenthala, przygotowano i przesłano informacje statystyczne na potrzeby kwestionariusza dotyczącego prowadzonych przez prokuratorów oddziałowych komisji śledztw w sprawach zbrodni nazistowskich.

Prokuratorzy Głównej Komisji brali także udział w spotkaniach z przedstawicielami instytucji zagranicznych, z których wymienić można spotkanie 8–10 sierpnia 2022 r., na którym prokurator Głównej Komisji uczestniczył w wizycie studialnej delegacji z Korei Południowej reprezentującej Obywatelski Sojusz Obrony Praw Człowieka w Korei Północnej (Citizens' Alliance for North Korean Human Rights – NKHR). Organizacja ta zwróciła się do IPN z prośbą o zaaranżowanie warsztatów z dziedziny sprawiedliwości okresu przemian. Prokurator w trakcie spotkania przedstawił gościom informacje o działalności pionu śledczego IPN.

27 sierpnia 2022 r. prokurator Głównej Komisji wziął udział online w spotkaniu z przedstawicielami Departamentu Analitycznego Ministerstwa Sprawiedliwości Gruzji. Komórka ta poinformowała IPN o rozpoczęciu procesu oczyszczania gruzińskiego systemu prawnego z dziedzictwa epoki sowieckiej i doceniając doświadczenie IPN w tej materii, zwróciła się do Instytutu z prośbą o pomoc i podzielenie się z nimi naszymi doświadczeniami.

Prokurator Głównej Komisji uczestniczył także 24 października 2022 r. w wizycie studialnej albańskich parlamentarzystów, pracowników wymiaru sprawiedliwości oraz przedstawicieli mediów pod egidą Albanian Authority on Access to Information on the Former State Security Service (AIDSSH), zajmujących się tematyką sprawiedliwości okresu przemian.

W dniach 10–12 października 2022 r. we Wrocławiu prokurator Głównej Komisji wziął udział w spotkaniu grup roboczych zorganizowanym przez Platformę Europejskiej Pamięci i Sumienia, podczas którego w ramach obrad grupy Justice 2.0 zajmowano się szeroko rozumianą pomocą w ściganiu sprawców zbrodni komunistycznych popełnionych w byłych państwach bloku wschodniego. Na tle doświadczeń

Komisji Ścigania oraz działalności Eurojust Genocide Network prokurator przedstawił możliwości faktyczne i prawne, które posiadają organizacje pozarządowe w zakresie możliwości udzielenia pomocy organom państwowym oraz poszczególnym pokrzywdzonym i ich rodzinom w ściganiu zbrodni komunistycznych oraz możliwości rehabilitacji osób niesłusznie skazanych przez sądy komunistycznych państw totalitarnych, w tym uzyskiwania przez osoby uprawnione odszkodowania i zadośćuczynienia.

24–28 października 2022 r. odbyła się wizyta kontaktowa Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) w Polsce. Wizyta została zorganizowana w ramach trwającej obecnie szóstej rundy monitoringowej, w trakcie której ECRI bada sytuację we wszystkich państwach Rady Europy w następujących obszarach tematycznych: skuteczna równość i dostęp do praw; mowa nienawiści oraz przemoc motywowana nienawiścią; integracja i inkluzywność. ECRI bada też inne kwestie szczególnie istotne dla poszczególnych państw, zwłaszcza realizację zaleceń z poprzedniej, piątej rundy monitoringowej. Wizyta stanowiła jeden z etapów przygotowywania przez ECRI szóstego raportu na temat Polski, który zostanie opublikowany prawdopodobnie jesienią 2023 r. W związku z tym na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które organizowało wizytę ECRI, prokurator Głównej Komisji w zakresie swoich kompetencji wziął udział w spotkaniu z przedstawicielami tej organizacji.

Prokuratorzy oddziałowych komisji uczestniczyli również w wydarzeniach o charakterze międzynarodowym. Można tu wskazać wystąpienie w Gdańsku prokuratora OKŚZpNP, który wziął udział w międzynarodowym projekcie naukowym pod tytułem „Archeologia Zbrodni Pomorskiej 1939”. Prokurator OKŚZpNP w Krakowie uczestniczył natomiast w uroczystościach organizowanych przez Instytut Polski w Budapeszcie, związanych z Narodowym Dniem Żołnierzy Wyklętych, podczas których wygłosił wykład.

W 2022 r. kontynuowano działalność zespołu złożonego z prokuratora Głównej Komisji, zastępcy naczelnika OA Kraków, a także OKŚZpNP w Katowicach, który działa w związku z wydanym przez Prezesa IPN zarządzeniem nr 24/17 w sprawie powołania zespołu koordynującego poszukiwanie, przetwarzanie i przekazywanie na potrzeby prowadzonych śledztw materiałów dotyczących zbrodni popełnionych w niemieckich obozach koncentracyjnych i obozach zagłady. Praca zespołu w 2022 r. skupiała się na czynnościach związanych z opracowywaniem bazy informatycznej dotyczącej niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Stutthof. Zorganizowano spotkanie seminaryjno-dyskusyjne w sprawie opracowywania tej bazy, w którym wzięli udział między innymi prokuratorzy prowadzący śledztwa dotyczące niemieckich obozów koncentracyjnych, dyrektor BRP IPN, pracownik Muzeum KL Stutthof w Sztutowie, pracownicy z Centrali BBH oraz pracownik naukowy z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Rezultatem spotkania było ustalenie ostatecznego kształtu przedmiotowej bazy, omówienie pojawiających się trudności i sposobów ich rozwiązywania, rozstrzygnięcie problemów metodologicznych oraz opracowanie harmonogramu dalszych prac. W ramach bieżących prac zespół udzielił pomocy prokuratorowi OKŚZpNP w Lublinie prowadzącemu śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych w niemieckim obozie koncentracyjnym KL Majdanek w zakresie opracowywania dla potrzeb tego śledztwa bazy informatycznej osób pokrzywdzonych, sprawców oraz wydanych wyroków.

Prokuratorzy Głównej Komisji współpracowali z urzędami centralnymi: Sejmem RP, Senatem RP, Prokuraturą Krajową, opiniując i przedstawiając stanowiska prawne co do opracowywanych aktów ustawowych: ustawy o zmianie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw; przedstawionej Senatowi RP petycji w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; przedstawionego przez Senat RP projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; określenia stanowiska RP w przedmiocie przyznania Ukrainie statusu obserwatora sieci Eurojust Genocide Network.

W ramach współpracy z innymi podmiotami krajowymi prokuratorzy Komisji Ścigania uczestniczyli w różnych wydarzeniach, z których można wskazać: udział prokuratora w realizacji filmu dokumentalnego *Zagłuszana wolność* przedstawiającego wydarzenia 18 listopada 1956 r. związane ze

spaleniem bydgoskiej zagłuszarki fal radiowych; udział w wystawie *Archeologia Zbrodni Pomorskiej 1939 – chojnicka Dolina Śmierci* organizowanej przez Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach; współpracę z Instytutem Dziedzictwa Solidarności w Gdańsku w zakresie wystawy *Solidarność do wojska! Obozy wojskowe jako forma dotkliwej represji przeciw członkom Solidarności*; współpracę z Centrum Badań Historii „Solidarności” i Oporu Społecznego w PRL UMK w Toruniu w zakresie dotyczącym represji wobec członków NSZZ „Solidarność”; współpracę ze Stowarzyszeniem Osób Internowanych „Chełmniacy 1982” w zakresie upowszechniania wiedzy na temat wojskowych obozów internowania; współpracę z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Internowanych i Represjonowanych w Siedlcach w zakresie możliwości dochodzenia swoich praw w związku z represjami ze strony aparatu bezpieczeństwa państwa komunistycznego, w szczególności kierowania wniosków w zakresie uznania za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz w sprawach o odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania orzeczenia lub decyzji.

## 7.9. Wybrane postępowania KŚZpNP prowadzone w 2022 r. obrazujące pracę prokuratorów

Przedstawione poniżej opisy postępowań charakteryzują spektrum zagadnień objętych bieżącą działalnością prokuratorów Oddziałowych Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

S 43.2022.Zn (OKŚZpNP w Białymstoku)

20 maja 2022 r. Oddziałowa Komisja ŚZpNP w Białymstoku podjęła do dalszego prowadzenia zawieszona śledztwo byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w sprawie nazistowskiej zbrodni wojennej, stanowiącej także zbrodnię przeciwko ludzkości, polegającej na zabójstwie poprzez rozstrzelanie w czasie zbiorowej egzekucji Józefa Balcewicza, Franciszka Balcewicza s. Franciszka, Franciszka Balcewicza (ojca), Błażeja Bogaciela, Konstantego Hańczuka, Anny Nazarowskiej, Aleksandra Nazarowskiego, Antoniego Różańskiego, Konstantego Turowskiego, Justyna Zawadzkiego, dokonanej 24 kwietnia 1940 r. w Sejnach przez funkcjonariuszy niemieckiego aparatu okupacyjnego. Zamordowane ofiary były mieszkańcami Rygolu i Płaskiej. Z ustaleń poczynionych w toku śledztwa wynikało, że w kwietniu 1940 r. szesnastoletni Aleksander Nazarowski został dotkliwie pobity przez niemieckiego leśniczego za łowienie ryb w jeziorze Brożany; następnie chłopiec zastrzelił leśniczego z karabinu znalezionej w lesie. W odwecie za ten czyn niemiecka żandarmeria otoczyła Rygol. Zabrano wszystkich mężczyzn i chłopców powyżej czternastego roku życia, w tym Aleksandra Nazarowskiego, a także jego matkę. Zatrzymanych osadzono na posterunku gestapo w Sejnach i tam przesłuchiowano. Z relacji świadków wynikało, że zakładników bito przez kilka dni pałkami i szczotkami. Annę Nazarowską – matkę Aleksandra Nazarowskiego – żandarmi niemieccy szczuli psami i kopali. Aleksander Nazarowski był także torturowany. Świadkowie opisywali, iż bezpośrednio po zatrzymaniu Niemcy ciągnęli go na zderzaku samochodu po drodze, a przed osadą w Brożanach przywiązali go do drzewa i znęcali się nad nim. 24 kwietnia 1940 r. Aleksander Nazarowski został rozstrzelany w Sejnach wraz z matką i wytypowanymi podczas przesłuchań ośmioma wymienionymi wyżej niewinnymi zakładnikami. Śledztwo umorzono wobec niewykrycia sprawców przestępstwa.

Ns 47.2022 (OKŚZpNP w Białymstoku)

24 października 2022 r. OKŚZpNP w Białymstoku skierowała do Sądu Okręgowego w Białymstoku wnioski o unieważnienie wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 15 grudnia 1950 r. w zakresie skazania tym wyrokiem Romana Kupisa na karę 2 lat więzienia za przestępstwa opisane w art. 86 § 2 kkWP. Roman Kupis został skazany za to, że z Antonim Wojtkielewiczem i Janem Klukowskim od 25 lutego 1950 r. do 3 marca 1950 r. w Goniądzu (pow. Białystok) „usiłował przemocą zmienić ustrój Państwa Polskiego, przynależąc do przestępnego związku pod nazwą »Wiara«, mającego na celu walkę z postępowym Związkiem Młodzieży Polskiej”. Zgromadzony materiał dowodowy

wskazuje, że Roman Kupis, działając pod pseudonimem Moczar, jako zwykły członek tego związku, 28 lutego 1950 r. opracował odezwę, w której nawoływał uczniów, by nie wstępować do Związku Młodzieży Polskiej, gdyż jest to organizacja komunistyczna, zwalczająca wiarę w Boga. Odezwa została wywieszona na korytarzu Szkoły Ogólnokształcącej w Goniądzu. Podkreślić należy, że Roman Kupis w chwili skazania liczył zaledwie 16 lat. Sąd Okręgowy w Białymstoku postanowieniem z 9 listopada 2022 r. uwzględnił powyższy wyrok.

#### S 1.2022.Zn (OKŚZpNP w Gdańsku)

Przed wybuchem II wojny światowej w Nakle mieszkało 11 694 osób, w tym 714 osób należących do mniejszości niemieckiej; po zajęciu tego terenu przez wojska niemieckie zaczęto zatrzymywać Polaków wyróżniających się zajmowanym stanowiskiem lub aktywnością społeczną. Umieszczano ich w więzieniu przy Sądzie Grodzkim w Nakle nad Notecią oraz w budynku miejscowego gimnazjum. W czasie pobytu w więzieniu byli bici i torturowani. Zatrzymywani Polacy byli rozstrzeliwani w okolicach Nakła. Szczególnym miejscem był Paterok, gdzie zabito co najmniej 205 osób, wśród których znalazło się 5 księży i 25 zakonników z klasztoru Misjonarzy Świętej Rodziny w Górcie Klasztornej. Egzekucje w żwirowni w Paterku rozpoczęły się 12 października 1939 r. Przeprowadzali je Niemcy w cywilnych ubraniach, z opaskami na ramieniu, należący do organizacji Selbstschutz. Egzekucje odbywały się w różnych porach dnia. Mężczyzn przyprowadzano na rozstrzelanie pieszo, powiązanych drutem kolczastym lub linkami, a kobiety i dzieci przywożono samochodem. Członkowie Selbstschutzu pragnęli osobiście przysłużyć się władzy narodowosocjalistycznej, nie byli zmuszani do wykonywania egzekucji. W toku śledztwa ustalono liczbę zabitych w Paterku osób pochowanych w 14 mogiłach, z których w okresie powojennym wydobyto ciała 205 Polaków. Śledztwo zostało umorzone wobec śmierci niektórych sprawców oraz niewykrycia pozostałych, a także wobec powagi rzeczy osądzonej.

#### Ns 22.2022 (OKŚZpNP w Gdańsku)

Postępowanie dotyczyło Jana Matykiewicza, który w 1950 r., działając na terenie Inowrocławia, rozpoczął wśród uczniów Państwowego Liceum Przemysłowego w Inowrocławiu werbunek do organizacji o charakterze niepodległościowym. Organizacja nosiła nazwę Młodzieżowa Armia Krajowa – Nadzieja, a jej celem była walka z ówczesnym ustrojem państwa. Członkowie posługiwali się pseudonimami. Opracowali tekst przysięgi, którą składali przed ryngrafem z wizerunkiem Matki Boskiej, oraz szyfr, za którego pomocą zapisywane miały być protokoły z zebrań, uchwały i zarządzenia. Formą walki z ustrojem było redagowanie i rozpowszechnianie ulotek o treści antyrządowej oraz malowanie hasel antypaństwowych na murach. W akcie protestu przeciwko ówczesnemu ustrojowi państwa Jan Matykiewicz zerwał i zniszczył portret marszałka Polski Konstantego Rokossowskiego oraz czerwone flagi z budynków użyteczności publicznej. Zniszczył także gablotkę oraz plakat Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Przed sądem jasno wyraził swoje przekonania i przedstawił motywy swojego działania. Sądy I i II instancji uznały, iż swoim zachowaniem wyczerpał znamiona przestępstwa z art. art. 87 w zw. z art. 86 § 2 kkWP, za co skazany został na karę więzienia w wymiarze czterech lat oraz kary dodatkowe: utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz przepadek całego mienia. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, przychylając się do wniosku prokuratora, unieważnił oba orzeczenia.

#### S 5.2020.Zi/54–55 (OKŚZpNP w Katowicach)

16 maja 2022 r. prokurator skierował do Sądu Rejonowego w Będzinie akt oskarżenia przeciwko Witoldowi Z. – byłemu funkcjonariuszowi Departamentu I MSW PRL, zajmującemu następnie kierownicze stanowisko służbowe w strukturach Urzędu Ochrony Państwa, oraz Kazimierzowi Z. – byłemu funkcjonariuszowi Milicji Obywatelskiej, zajmującemu także kierownicze stanowisko służbowe w Urzędzie Spraw Wewnętrznych jednego z miast województwa katowickiego. Oskarżonym zarzucono ukrywanie dokumentów wytworzonych przez organy bezpieczeństwa PRL, które podlegały przekazaniu IPN. Dokumenty te zostały odnalezione w czasie przeprowadzonych na szeroką skalę przeszukań pomieszczeń mieszkalnych i gospodarczych zajmowanych przez byłych funkcjonariuszy oraz osoby im najbliższe,

dokonanych przez prokuratora OKŚZpNP w Katowicach oraz funkcjonariuszy Delegatury ABW w Katowicach. W następstwie tych czynności zabezpieczono między innymi ponad 100 dokumentów wytworzonych w latach 1970–1990 przez organy bezpieczeństwa PRL, oznaczonych klauzulami „tajne”, „ściśle tajne” i „tajne specjalnego znaczenia”, które zostały wytworzone w związku z prowadzoną przez Departament I MSW działalnością agenturalną poza granicami Polski, ponadto z działaniami Służby Bezpieczeństwa podejmowanymi w okresie obowiązywania w Polsce stanu wojennego.

S 99.2021.Zk (OKŚZpNP w Katowicach)

29 września 2022 r. prokurator skierował do Sądu Rejonowego w Częstochowie akt oskarżenia przeciwko Włodzimierzowi C. – byłemu sędziemu Sądu Okręgowego w Częstochowie. Włodzimierzowi C. zarzucono, że 29 grudnia 1981 r. jako sędzia Sądu Rejonowego w Częstochowie bezprawnie pozbawił wolności Annę W., przypisując jej wydanym tego dnia wyrokiem popełnienie przestępstwa „polegającego na kontynuowaniu działalności związkowej w ramach NSZZ »Solidarność« – przez przepisanie na maszynie ulotki” – i wymierzając za ten czyn karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Z przeprowadzonego w tej sprawie postępowania przygotowawczego wynika, że działalność prowadzona przez pokrzywdzoną w okresie obowiązywania stanu wojennego w Polsce nie wyczerpała znamion przestępstwa, również w świetle przepisów prawa PRL, albowiem samo przepisanie treści ulotki nie było kontynuowaniem działalności związkowej. Sporządzenie ulotki o treści zaczynającej się od słów „Częstochowianie Rodacy!” stanowiło wyłącznie wyraz sprzeciwu pokrzywdzonej wobec sytuacji panującej w kraju w okresie obowiązywania stanu wojennego, stosowanie wobec niej środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, a następnie wydanie wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności było zatem aktem bezprawia i represji.

S 72.2021.Zn (OKŚZpNP w Katowicach)

Śledztwo dotyczyło zatrzymania, aresztowania i skazania Elzy P., żony Stanisława P., dowódcy Związku Odwetu – grupy sabotażowo-dywersyjnej Siły Zbrojnej Polski na obszar powiatów miejskich Katowice i Chorzów oraz powiatów ziemskich katowickiego i świętochłowickiego Górnego Śląska. Stanisława P. aresztowano 18 grudnia 1940 r., a 13 listopada 1942 r. został skazany przez Wyższy Sąd Krajowy w Katowicach na karę śmierci, którą wykonano 4 marca 1943 r. w więzieniu w Katowicach przez zgilotynowanie. Elzę P. aresztowano 2 listopada 1941 r. i osadzono w więzieniu w Bytomiu. 13 kwietnia 1942 r. Wyższy Sąd Krajowy w Katowicach uznał, iż Elza P., posiadając wiarygodne informacje o udziale jej męża w nielegalnej organizacji, nie doniosła o tym władzom i za to skazał ją na karę 1 roku i 3 miesięcy więzienia. Po odbyciu kary, 23 czerwca 1942 r., Elza P. ponownie została aresztowana przez placówkę gestapo w Cieszynie. Jej dalszych losów nie udało się ustalić. Postępowanie umorzono w stosunku do sprawców kierowniczych, a także wobec śmierci innych ustalonych sprawców i niewykrycia pozostałych.

Ns 40.2021 (OKŚZpNP w Katowicach)

W toku prowadzonego postępowania na podstawie archiwalnych akt Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Katowicach (ówczesnym Stalinogrodzie) ustalono, iż Lucyna K. w dniu 7 maja 1953 r. została skazana na karę 1 roku więzienia przez Sąd Wojewódzki w Stalinogrodzie za przechowywanie i rozpowszechnianie ulotki o treści antypaństwowej „zawierającej fałszywe wiadomości mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego i obniżyć powagę jego naczelnych organów”. Jak ustalono, Lucyna K. w czerwcu 1952 r., w święto Bożego Ciała, znalazła na ulicy ulotkę sporządzoną pismem maszynowym, zredagowaną przez Polskie Siły Wyzwoleńcze Okręg Zagłębiowski. Następnego dnia Lucyna K. przekazała ulotkę sąsiadce Władysławie K. z zaleceniem, by ta dała ją innym osobom. Prokurator skierował do Sądu Okręgowego w Katowicach wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku skazującego Lucynę K. oraz o odtworzenie akt Sądu Wojewódzkiego w Stalinogrodzie w zakresie treści wyroku skazującego Lucynę K. Zgodnie z wnioskiem prokuratora sąd wydał postanowienie o odtworzeniu akt i następnie stwierdził nieważność wyroku.

S 58.2019.Zi (OKŚZpNP w Krakowie)

Prokurator Oddziałowej Komisji w Krakowie 30 marca 2022 r. skierował do Sądu Rejonowego w Oświęcimiu akt oskarżenia przeciwko obywatelowi Niemiec Gottliebowi G., zarzucając mu popełnienie przestępstwa polegającego na publicznym i wbrew faktom zaprzeczeniu zbrodniom nazistowskim popełnionym przez członków załogi niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, tj. o czyn z art. 55 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o IPN-KŚZpNP. Ustalono, że Gottlieb G., uczestnicząc 23 lipca 2019 r. w zwiedzaniu Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w grupie 30 osób posługujących się językiem niemieckim, w wielokrotnych wypowiedziach odnoszących się do informacji przedstawianych przez edukatora-przewodnika grupy, a dotyczących zbrodni popełnionych przez członków załogi KL Auschwitz-Birkenau na więźniach osadzonych w wyżej wymienionym obozie, podważał wiarygodność systemowego charakteru zbrodni nazistowskich polegających na eksterminacji osób narodowości żydowskiej, w tym ustaleń w zakresie „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, kwestionował ponadto liczbę osób pozbawionych życia w KL Auschwitz-Birkenau oraz istnienie i zbrodnicze wykorzystanie komór gazowych i krematoriów w tym obozie koncentracyjnym. W związku z powyższym przewodnik zwrócił się o interwencję do funkcjonariuszy Straży Muzealnej. Wobec takiego rozwoju sytuacji Gottlieb G. przed przybyciem strażników muzealnych przerwał zwiedzanie i niezwłocznie opuścił muzeum. Tego samego dnia wyjechał z Polski. W drodze międzynarodowej pomocy prawnej bezspornie ustalono, iż Gottlieb G. był obywatelem Republiki Federalnej Niemiec – emerytowanym nauczycielem historii i politologii, zamieszkałym w Traunstein w Bawarii. W związku z ustaleniem, iż Gottlieb G. zmarł 20 marca 2022 r., postanowieniem Sądu Rejonowego w Oświęcimiu z dnia 1 września 2022 r., sygnatura akt II K 243/22, postępowanie karne przeciwko wymienionemu zostało umorzone wobec śmierci sprawcy.

S 83.2019.Zk (OKŚZpNP w Krakowie)

We wskazanej sprawie skierowano akt oskarżenia przeciwko byłemu prokuratorowi Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Krakowie Markowi G., który został oskarżony o popełnienie dwóch czynów związanych z udziałem w postępowaniu karnym, prowadzonym po wprowadzeniu stanu wojennego przeciwko członkom NSZZ „Solidarność”, którzy w grudniu 1981 r. zorganizowali strajk w Hucie im. Lenina w Krakowie i kierowali tym strajkiem. Prokurator Marek G. skierował przeciwko trzem osobom akt oskarżenia, zarzucając im między innymi działanie w celu osłabienia gotowości obronnej PRL oraz doprowadzenie do zakłócenia prawidłowego funkcjonowania zakładu, a następnie w trakcie rozprawy przed sądem wojskowym domagał się wymierzenia oskarżonym rażąco surowych kar pozbawienia wolności w wymiarze od 8 do 10 lat oraz pozbawienia ich praw publicznych. Ostatecznie pokrzywdzeni zostali skazani na kary od 3 lat i 6 miesięcy do 4 lat pozbawienia wolności. Przesłuchany w charakterze podejrzanego Marek G., który obecnie jest emerytem, nie przyznał się do winy i odmówił złożenia wyjaśnień.

S 42.2021.Zk (OKŚZpNP w Krakowie)

Prokurator skierował do sądu akt oskarżenia przeciwko byłemu wiceprokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Kielcach Kazimierzowi B., który został oskarżony o popełnienie zbrodni komunistycznych, polegających na tymczasowym aresztowaniu w maju 1982 r. i oskarżaniu przed sądem w czerwcu 1982 r. działacza NSZZ „Solidarność” Leszka T. Leszek T. był w 1982 r. wykładowcą fizyki na Uniwersytecie Warszawskim i w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach, gdzie opowiadał studentom o swoim udziale w manifestacji ulicznej, prezentował im w czasie zajęć dydaktycznych transparent z napisem „Solidarność” i namawiał ich do udziału w planowanej akcji protestacyjnej w Kielcach. Prokurator Kazimierz B. na rozprawie przed Sądem Wojewódzkim w Kielcach zażądał wymierzenia Leszkowi T. kary 4 lat pozbawienia wolności. Sąd wymierzył Leszkowi T. karę jednego roku pozbawienia wolności, której wykonanie Sąd Najwyższy, rozpoznający rewizje stron, warunkowo zawiesił. Oskarżonemu Kazimierzowi B. prokurator IPN zarzucił ponadto, iż w grudniu 1983 r. zastosował tymczasowe aresztowanie wobec nauczyciela, działacza NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych Tadeusza K.,

który przechowywał znaczne ilości materiałów i pism o treściach antykomunistycznych. W jego domu w czasie przeszukania zostały znalezione publikacje i wydawnictwa, których treść była krytyczna wobec sytuacji politycznej w Polsce po wprowadzeniu stanu wojennego. Kazimierz B. w kwietniu 1984 r. skierował do sądu akt oskarżenia przeciwko Tadeuszowi K. Sąd Rejonowy w Kielcach umorzył postępowanie przeciwko niemu w dniu 24 lipca 1984 r. na podstawie przepisów ustawy o amnestii z 1984 r. Kazimierz B. w lipcu 1982 r. oskarżał także przed Sądem Wojewódzkim w Kielcach czterech działaczy NSZZ „Solidarność”: Lecha M., Edwarda L., Stanisława K. i Zygmunta M., którym zarzucono kontynuowanie działalności związkowej, branie udziału w zebraniach oraz kolportowanie ulotek o treściach antykomunistycznych. Żądał wówczas wymierzenia wszystkim czterem oskarżonym kar w wysokości 4 lat pozbawienia wolności. Sąd wymierzył im kary po 3 lata pozbawienia wolności. Kazimierz B. w toku prowadzonego w Komisji Ścigania śledztwa nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i złożył wyjaśnienia, w których tłumaczył swoje postępowanie koniecznością wykonywania poleceń przełożonych.

S 45.2022.Zk (OKŚZpNP w Krakowie)

23 sierpnia 2022 r. prokurator skierował do Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie akt oskarżenia przeciwko byłym prokuratorom wojskowym Jerzemu Ch. i Markowi G. oraz byłemu sędziemu wojskowemu Januszowi S. Oskarżonym zarzucono popełnienie czynów polegających na przekroczeniu swoich uprawnień przez wydanie postanowień o tymczasowym aresztowaniu Zbigniewa B., Pawła Z. i Andrzeja W., którym zarzucano dopuszczenie się czynów z art. 48 ust. 2 w zb. z ust. 3 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i w zb. z art. 276 § 1 kk, w sytuacji, gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dawał podstaw do przyjęcia, by swoim zachowaniem wypełnili oni znamiona zarzuczonych im czynów. Oskarżonym zarzucono również, że uznali oni, iż Zbigniew B., Paweł Z. i Andrzej W. rozpowszechniali fałszywe wiadomości mogące wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, podczas gdy treść dystrybuowanych przez nich ulotek nie zawierała żadnych fałszywych wiadomości, a tym samym zarówno byli prokuratorzy, jak i sędzia naruszyli ich prawo do wyrażania przekonań i opinii dotyczących życia społecznego, które to represje prokurator IPN uznał za poważne prześladowanie z przyczyn politycznych. W ocenie prokuratora IPN byli prokuratorzy wojskowi Jerzy Ch. i Marek G. oraz były sędzia wojskowy Janusz S. dopuścili się zbrodni komunistycznej stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości przez bezprawne pozbawienie wolności pokrzywdzonych na okres powyżej 14 dni, działając na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych.

Ns 2.2022 (OKŚZpNP w Krakowie)

Jak ustalono w toku postępowania, grupa kolejarzy z Mszany Dolnej, w tym członkowie AK z okresu okupacji Władysław S. i Tadeusz G., kontynuowali po wojnie współpracę ze zbrojnym podziemiem niepodległościowym – zgrupowaniem partyzanckim dowodzonym przez Józefa Kurasia ps. Ogień. Działania wymienionych polegały na zabieraniu broni z sowieckich pociągów towarowych zatrzymujących się na stacji kolejowej w Mszanie Dolnej. Broń była później przekazywana partyzantom. Jedną z takich akcji odbyła się 22 grudnia 1945 r. W jej następstwie funkcjonariusze PUBP w Limanowej podjęli szerokie działania operacyjne zmierzające do ujęcia sprawców tych czynów. 15 lutego 1946 r. zatrzymano wyżej wymienionych kolejarzy i osadzono w budynku Posterunku MO w Mszanie Dolnej. W nocy z 18 na 19 lutego 1946 r. partyzanci podjęli nieudaną próbę odbicia zatrzymanych. W opisaną akcję uczestniczył Władysław S., który został za to skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie wyrokiem z dnia 21 lipca 1949 r. na karę 5 lat pozbawienia wolności. Po rozpoznaniu wniosku prokuratora IPN Sąd Okręgowy w Krakowie stwierdził nieważność opisanego powyżej wyroku w odniesieniu do Władysława S.

S 102.2021.Zk (OKŚZpNP w Lublinie)

Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej, stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, dokonanej przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Elblągu, polegającej na

tymczasowym aresztowaniu Elżbiety D., czym bezprawnie pozbawiono ją wolności od 16 stycznia 1982 r. do 12 lutego 1982 r. Elżbiecie D. zarzucono, że 13 i 14 stycznia 1982 r. w Elblągu sporządziła wierszowany tekst zawierający fałszywe wiadomości o braku niepodległości Polski i potępiła w nim decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego, a następnie tekst ten wywiesiła na tablicy informacyjnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Elblągu. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 1982 r., wydanym przez prokuratora Wiesława Z. z Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Elblągu, zastosowano wobec Elżbiety D. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy. Kierujący Wojskową Prokuraturą Garnizonową w Elblągu prokurator Tadeusz D. polecił podległemu prokuratorowi, wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, wszczęcie w trybie doraźnym śledztwa, zastosowanie wobec Elżbiety D. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, skierowanie do sądu aktu oskarżenia oraz złożenie w toku postępowania sądowego wniosku o uznanie oskarżonej za winną popełnienia zarzucanego jej czynu i wymierzenie kary zasadniczej 5 lat pozbawienia wolności. 12 lutego 1982 r. Sąd Marynarki Wojennej w Gdyni wydał wyrok uniewinniający Elżbietę D. Sąd stwierdził, że zebrany materiał dowodowy nie dawał podstaw do oskarżenia Elżbiety D. Postanowieniem z dnia 28 października 2022 r. śledztwo Oddziałowej Komisji zostało umorzone wobec stwierdzenia śmierci byłych prokuratorów Wiesława Z. i Tadeusza D.

#### S 41.2022.Zk (OKŚZpNP w Lublinie)

W toku śledztwa wyjaśniano okoliczności bezprawnego pozbawienia wolności Polaków z Lubelszczyzny i wschodnich powiatów Mazowsza, których organy bezpieczeństwa podejrzewały o przynależność do oddziałów niepodległościowych, w tym do Armii Krajowej, Batalionów Chłopskich i Narodowych Sił Zbrojnych. Osoby te były zatrzymywane i internowane na przełomie 1944 i 1945 r. na podstawie rozkazu sowieckiego oficera. Następnie zatrzymanych przewożono i osadzano w Specjalnym Obozie NKWD nr 10, przekształconym w obóz kontrolno-filtracyjny (PFŁ), w Rembertowie koło Warszawy. Ostatecznie po długotrwałym transporcie w wagonach towarowych, w ciężkich warunkach bytowo-sanitarnych, zatrzymanych Polaków osadzano w obozie jenieckim NKWD nr 231 podległym Zarządowi Siewurallągu z siedzibą w miejscowości Sośwa, a także w innych obozach jenieckich znajdujących się w Koszaju, w Otradnowie oraz w Wierchoturje w obwodzie swierdłowskim na terenie ZSRS. Pobyt w takich obozach najczęściej kończył się śmiercią lub ciężkim kalectwem osadzonych tam osób z uwagi na brak pożywienia i opieki lekarskiej oraz panujące skrajnie trudne warunki sanitarne. Więźniowie byli zmuszani do nieludzkiej pracy. Postępowanie po zgromadzeniu materiału faktograficznego zostało umorzone z uwagi na niewykrycie sprawców, a częściowo także ze względu na powagę rzeczy osądzonej.

#### Ns 11.2022 (OKŚZpNP w Lublinie)

Postępowanie, w którego toku Sąd Okręgowy w Lublinie, działając na wniosek prokuratora, postanowieniem z dnia 5 maja 2022 r. stwierdził nieważność wyroku z dnia 17 października 1952 r. byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie wydanego wobec Mieczysława P. Wyrok z 1952 r. zapadł w sprawie członka antykomunistycznej organizacji młodzieżowej założonej w Białej Podlaskiej na początku lat pięćdziesiątych XX w. Od 1951 r. Jerzy P. werbował swoich kolegów, głównie uczniów szkół zawodowych w Białej Podlaskiej, by przyłączyli się do organizowanej przez niego grupy. Organizacja nosiła nazwę „Strzelec”, a jej członkowie przechowywali również broń palną. W wyniku niezachowania zasad konspiracji członkowie grupy Jerzego M., w tym Mieczysław P., zostali zatrzymani przez funkcjonariuszy PUBP w Białej Podlaskiej. Wyrokiem z dnia 17 października 1952 r. Mieczysław P. został skazany na karę łączną 4 lat więzienia. Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie uznał wówczas jego winę w zakresie udziału w związku mającym na celu walkę z ówczesnym ustrojem oraz w związku z posiadaniem przez niego broni palnej bez zezwolenia władzy.

#### S 65.2020.Zk (OKŚZpNP w Łodzi)

Śledztwo przeciwko byłemu prokuratorowi Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi – Piotrowi K., wobec którego 3 czerwca 2022 r. skierowano akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w Siera-



dzu, zarzucając mu popełnienie zbrodni komunistycznej, stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, poprzez bezprawne pozbawienie wolności Leszka S. – przez tymczasowe aresztowanie go na okres trzech miesięcy od 26 stycznia 1982 r. do czasu wydania wyroku przez Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy na sesji w Łodzi w dniu 3 marca 1982 r. W ocenie prokuratora IPN Piotr K. przekroczył swoje uprawnienia, pozbawiając wolności Leszka S., co było represją i poważnym prześladowaniem pokrzywdzonego z powodu prezentowanych poglądów społeczno-politycznych. Leszek S. był w 1982 r. dziewiętnastoletnim uczniem Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Wieluniu. W czasie trwania stanu wojennego wywiesił w gablocie ogłoszeń na terenie swojej szkoły dwa odręcznie sporządzone przez siebie rysunki, które w sposób satyryczny przedstawiały godło Polski – orła jako wronę – i zawierały napis: „38 lat socjalizmu i współpracy z ZSRR”. Uczniowi przedstawiono zarzuty sporządzenia i rozpowszechnienia przez umieszczenie w gablocie ogłoszeń dwóch plakatów o treści osłabiającej gotowość obronną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy na sesji w Łodzi w dniu 3 marca 1982 r. Leszek S. został uznany za winnego zarzucanego mu czynu i skazano go na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 4 lat. Sąd Najwyższy w wyniku rewizji nadzwyczajnej wyrokiem z dnia 12 lipca 1994 r. uniewinnił Leszka S., uznając, że nie popełnił on żadnego przestępstwa i nie było podstaw do stawiania mu zarzutów i pozbawiania wolności. Sprawa przeciwko Piotrowi K. pozostaje w toku przed Sądem Rejonowym w Sieradzu.

S 42.2021.Zk (OKŚZpNP w Łodzi)

Śledztwo prowadzone było w sprawie zbrodni komunistycznej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości, dokonanej w okresie od 7 czerwca 1978 r. do grudnia 1989 r. w Łodzi, polegającej na stosowaniu przez naczelnika Wydziału III SB KWMO w Łodzi Czesława C., jako funkcjonariusza państwa komunistycznego, represji wobec Janusza F. z powodu prezentowanych i wyrażanych przez pokrzywdzonego przekonań i poglądów społeczno-politycznych w ramach jego działalności między innymi w ROPCiO, NSZZ „Solidarność” oraz KPN. W toku śledztwa zebrano obszerny materiał dowodowy dotyczący wieloletnich działań nękających podejmowanych wobec Janusza F., a polegających na jego wielokrotnych, bezpodstawnych zatrzymaniach, przeszukaniach, inwigilacji, uniemożliwieniu odbycia aplikacji prawniczej, rozpowszechnianiu na jego temat w środowisku opozycyjnym nieprawdziwych informacji zmierzających do podważenia zaufania do niego oraz oczernianiu wyżej wymienionego w tymże środowisku, wywieraniu presji skutkującej koniecznością wielokrotnej zmiany miejsca zatrudnienia, ściganiu pokrzywdzonego przez Kolegium ds. Wykroczeń w Łodzi za wykroczenie polegające na braku zameldowania w hotelu robotniczym oraz wywieraniu presji na rodzinę pokrzywdzonego. W ramach postępowania wykazano, że inicjatorem i sprawcą tych represji był Czesław C. – naczelnik Wydziału III SB KWMO w Łodzi. Postanowieniem z 14 czerwca 2022 r. śledztwo umorzono wobec śmierci sprawcy – Czesława C.

Ns 29.2021 (OKŚZpNP w Łodzi)

W wyniku prowadzonego przez prokuratora postępowania skierowano do Sądu Okręgowego w Łodzi wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 21 kwietnia 1951 r. w zakresie skazania tym wyrokiem Franciszka W. na karę 5 lat więzienia, jak też wyroku Sądu Najwyższego w Warszawie z dnia 17 sierpnia 1951 r. w zakresie dotyczącym utrzymania wymienionego wyroku w mocy. Franciszek W. został skazany za to, że od kwietnia 1945 r. do połowy lipca 1945 r. jako funkcjonariusz PUBP w Pabianicach przekazywał członkom „nielegalnej organizacji” (Armii Krajowej) wiadomości stanowiące tajemnicę państwową, a dotyczące liczby i nazwisk przebywających w areszcie tego Urzędu więźniów politycznych, miejsc rozstawienia posterunków i dyżurnych oraz spisu wszystkich funkcjonariuszy, to jest popełnienia przestępstwa z art. 90 kkWP. Żołnierze AK dzięki uzyskanym od Franciszka W. informacjom przeprowadzili 11 czerwca 1945 r. spektakularną akcję w siedzibie PUBP w Pabianicach. Przebrani w mundury oficerów, pod pozorem udzielenia pomocy medycznej jednemu z więźniów, wtargnęli do siedziby PUBP w Pabianicach, uwalniając osadzonych

tam nie tylko represjonowanych wówczas członków AK, lecz także wszystkich więźniów politycznych. Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 16 maja 2022 r. uwzględnił powyższy wniosek, uznając, że czyn przypisany Franciszkowi W. był bez wątpliwości związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

#### S 29.2021.Zk (OKŚZpNP w Poznaniu)

20 września 2022 r. prokurator oddziałowej komisji w Poznaniu skierował akt oskarżenia przeciwko byłemu prokuratorowi Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Zielonej Górze Januszowi Ś., któremu zarzucono, że 20 września 1951 r. podżegał skład orzekający Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze do wydania wyroku skazującego Jana K. na karę długoletniego więzienia za rozpowszechnianie fałszywych wiadomości godzących w sojusz polsko-sowiecki, mogących wyrządzić istotną szkodę interesom państwa, podczas gdy zachowanie tegoż oskarżonego nie wyczerpało znamion zarzucanego mu przestępstwa. Jan K. był urzędnikiem zatrudnionym w Rejonowym Urzędzie Likwidacyjnym w Świebodzinie. Wśród zatrudnionych w tym urzędzie osób znajdowali się między innymi byli oficerowie i podoficerowie II Rzeczypospolitej, część z nich pochodziła z regionów zajętych po wojnie przez ZSRS. Osoby te tworzyły grupę kolegów niekryjących niechęci do ustroju komunistycznego i niemogących pogodzić się z zależnością Polski od ZSRS, czemu częstokroć otwarcie dawali wyraz w rozmowach prowadzonych w pracy i poza nią. Zachowanie Jana K., które stało się przedmiotem oskarżenia o tzw. szeptaną propagandę, sprowadzało się do brania udziału w spotkaniach towarzyskich tej grupy, w czasie których opowiadano dowcipy polityczne lub krytycznie oceniano działania władz komunistycznych. Przeprowadzone śledztwo dostarczyło podstaw do przyjęcia, że działania pokrzywdzonego Jana K. nie wyczerpały znamion żadnego z obowiązujących wówczas przepisów prawa karnego, a przedstawione mu zarzuty były wyłącznie konsekwencją tendencyjnych działań komunistycznych organów ścigania, zmierzających do skazania domniemanego „wroga ludu”. Działanie to było – w ocenie prokuratora IPN – aktem bezprawia i represji oraz przejawem prowadzonej przez władze komunistyczne walki politycznej z osobami postrzeganymi jako wrogie ideologicznie, stąd nosi cechy zbrodni komunistycznej i zbrodni przeciwko ludzkości.

#### S 35.2022.Zn (OKŚZpNP w Poznaniu)

Śledztwo dotyczyło bezzasadnego skazania Bolesława K., Hieronima K., Stanisława R., Kazimierza K. i Marii N. na kary więzienia wyrokiem Sondergericht Posen 11 sierpnia 1941 r. Bolesław K. prowadził w Poznaniu drukarnię, w której nadal pracował po przejęciu zakładu przez władze okupacyjne we wrześniu 1939 r. Jako członek podziemnej organizacji Wojskowa Organizacja Ziem Zachodnich z zaufanymi pracownikami uruchomił tajną wytwórnię polskiej prasy podziemnej i niemieckich dokumentów: dowodów osobistych, kart przydziałów reglamentowanych towarów oraz przepustek, dzięki którym członkowie podziemia mogli przemieszczać się swobodnie do Generalnego Gubernatorstwa oraz poruszać się na terenie Rzeszy. Na skutek rozpracowania przez gestapo Bolesław K. wraz z pracownikami został 11 listopada 1940 r. aresztowany w drukarni. Mimo ciężkiego śledztwa władzom niemieckim nie udało się ustalić ich powiązań z polską organizacją podziemną, dlatego niemiecki sąd skazał ich „jedynie” na kary ciężkiego więzienia za „świadome i zuchwałe fałszowanie dokumentów, czym zagrożone zostały niemieckie interesy”. Większość ze skazanych przedmiotowym wyrokiem osób zmarła w obozach koncentracyjnych lub więzieniach. Śledztwo zostało umorzone z uwagi na zgon ustalonych niemieckich sędziów i prokuratora Sondergericht Posen.

#### Ns 22.2022 (OKŚZpNP w Poznaniu)

W wyniku przeprowadzonego postępowania Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu – na wniosek prokuratora OKŚZpNP w Poznaniu – postanowieniem z 3 sierpnia 2022 r. uznał za nieważny wyrok Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z 4 czerwca 1945 r. skazujący Michała K. na karę śmierci. Wyrok wykonano 7 czerwca 1945 r. w Poznaniu. Michał K. w 1944 r. był członkiem Uderzeniowych Batalionów Kadrowych Bolesława Piaseckiego i wraz z nim działał w zgrupowaniu nowogródzko-

-wileńskim AK. Po operacji „Ostra Brama”, wobec opanowania Kresów Wschodnich przez Sowieców, dowódca zwolnił go z przysięgi. Po powrocie w rodzinne strony 25 września 1944 r. został zmobilizowany przez RKU Wilno do nowo formowanego Wojska Polskiego i skierowany do 83. Pułku Artylerii Przeciwlotniczej, który w maju 1945 r. stacjonował w Poznaniu. W okresie służby w tej jednostce wyrażał publicznie negatywne opinie o panującym w Polsce po wojnie ustroju oraz potępiał sojusz z ZSRS, wyrażając się pozytywnie o Rządzie RP na uchodźstwie, co w opinii sądu, który skazał go na karę śmierci, było jednoznaczne z pochwałą faszyzmu reprezentowanego – zdaniem sądu – przez Rząd RP na uchodźstwie. Dzięki takim postawom jak wyżej wymienionego skazanego – co podkreślił WSO w postanowieniu o unieważnieniu przedmiotowego wyroku w 2022 r. – „mogła przetrwać wolna Polska i możliwe stało się w okresie późniejszym Jej odrodzenie”.

S 177.2020.Zk (OKŚZpNP w Rzeszowie)

Śledztwo przeprowadzone było w sprawie zbrodni komunistycznej, stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, polegającej na bezprawnym pozbawieniu wolności Kazimierza S. od 28 sierpnia 1944 r. we Lwowie oraz w bliżej nieustalonych dniach 1944 r. i na początku 1945 r. innych co najmniej 20 osób członków i współpracowników Delegatury Rządu RP na Uchodźstwie we Lwowie przez funkcjonariuszy NKWD. Przedmiotem śledztwa było bezprawne, długotrwałe pozbawienie wolności wymienionych osób oraz fizyczne i psychiczne znęcanie się nad pięciorgiem z nich w celu zmuszenia ich do złożenia określonych wyjaśnień. Ustalono, iż zatrzymanie tych osób było częścią operacji „Sejm”, zaplanowanej jeszcze w lutym 1944 r. przez kierownictwo ZSRS, a zmierzającej do zniszczenia struktur Podziemnego Państwa Polskiego oraz śladów polskości na terenie, który Związek Sowiecki uznał w tamtym czasie za swój. W trakcie śledztwa jeden z zatrzymanych zgodził się na współpracę z władzami i został zwolniony, a pozostałe osoby zostały oskarżone przed Wojskowym Trybunałem Lwowskiego Okręgu Wojskowego we Lwowie o zdradę Związku Sowieckiego, działalność na szkodę tego państwa, a ponadto współpracę z „rządem londyńskim” i nielegalne posiadanie broni. Od 15 do 21 stycznia 1945 r. zostali oni skazani na kary pozbawienia wolności w wymiarze od 10 do 20 lat oraz pozbawienie praw publicznych na 5 lat i konfiskatę mienia. Kary odbywali w łagrach na Syberii, gdzie byli zmuszani do niewolniczej pracy w bardzo trudnych warunkach bytowych, grożących ich biologicznym wyniszczeniem, w wyniku czego troje z nich zmarło, a pozostałe osoby wróciły do Polski w latach 1948–1959. W śledztwie zidentyfikowano czterech sprawców bezprawnego pozbawienia wolności, jednak osoby te już nie żyją. Postępowanie zostało zakończone 23 czerwca 2022 r. postanowieniem o umorzeniu śledztwa.

Ns 20.2022 (OKŚZpNP w Rzeszowie)

Prokurator oddziałowej komisji skierował wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku b. WSR w Rzeszowie z dnia 18 czerwca 1947 r., dotyczącego Tadeusza R. skazanego za to, że będąc funkcjonariuszem Posterunku MO w Ropiance, nie wrócił z urlopu okolicznościowego, opuścił służbę wraz z bronią służbową, a następnie wstąpił do AK (posiadając wspomnianą powyżej broń palną) oraz za posługiwanie się fałszywym dowodem osobistym. Sąd skazał Tadeusza R. na karę łączną 3 lat więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata. Zgromadzony materiał dowodowy w sposób bezsporny potwierdził, że czyny przypisane Tadeuszowi R. zostały popełnione w ramach walki o niepodległy byt Państwa Polskiego. Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy w Rzeszowie w dniu 21 lipca 2022 r. stwierdził nieważność powyższego wyroku.

S 41.2022.Zk (OKŚZpNP w Szczecinie)

Postępowanie dotyczące Stefana A., byłego żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, który na początku 1948 r. powrócił z Wielkiej Brytanii do Polski i zamieszkał w Białogardzie. Podjął pracę jako pracownik fizyczny w cukrowni w Gryficach. W dniu 15 czerwca 1948 r. został zatrzymany przez funkcjonariuszy PUBP z Białogardu za skierowanie do innych pracowników cukrowni krytycznych wypowiedzi o komunistycznym rządzie, niskim poziomie życia robotników w kraju, jak też za mówienie,

iż wyższe stanowiska w Wojsku Polskim zajmują obywatele ZSRS, a do PPR zapisują się jedynie szabrownicy, natomiast zwykli żołnierze WP są karmieni tylko kaszą. Stefan A. chwalił ponadto warunki socjalne stworzone pracownikom w Wielkiej Brytanii. Stefan A. został tymczasowo aresztowany przez prokuratora wojskowego z Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Szczecinie mjr. Mieczysława Fajnsztajna (na okres 3 miesięcy) i osadzony w areszcie UB. W dniu 13 listopada 1948 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Szczecinie, na sesji wyjazdowej w Białogardzie, skazał go na karę 4 lat więzienia. Został uznany, wbrew dowodom, za winnego prowadzenia przygotowań do usiłowania zmiany przemocą ustroju przez sianie niezadowolenia z warunków pracy wśród robotników, obelżywe wyrażanie się o najwyższych dostojnikach państwa i rozsiewanie fałszywych wiadomości o obsadzeniu przez Rosjan rządu i wojska polskiego. Skazanie Stefana A. przez sąd wojskowy na bezwzględną, surową karę więzienia stanowiło dotkliwą represję wobec osoby uznanej, między innymi z uwagi na służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie, za przeciwnika klasowego. Pokrzywdzony został zwolniony z więzienia we Wronkach po odbyciu całości orzeczonej kary. W dniu 9 listopada 2022 r. wydano postanowienie o umorzeniu śledztwa wobec śmierci ustalonych sprawców.

S 84.2021.Zk (OKŚZpNP w Szczecinie)

Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych popełnionych na szkodę Józefa P. Wymieniony w trakcie II wojny światowej był żołnierzem AK ps. Dzwonek, działającym na terenie Mińska Mazowieckiego. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. osiedlił się w miejscowości Śmierdowo, gdzie wstąpił do PSL Stanisława Mikołajczyka. W kontakcie z innymi osobami nie ukrywał negatywnego, wręcz wrogiego stosunku do wprowadzanej w Polsce władzy komunistycznej. Został zatrzymany 21 października 1950 r. przez funkcjonariuszy PUBP w Złotowie pod zarzutem usiłowania zmiany przemocą ustroju państwa przez wypowiedanie krytycznych opinii dotyczących władz komunistycznych, uzależnienia Polski od ZSRS oraz zakładania spółdzielni produkcyjnych na wzór sowieckich kołchozów. W dniu 27 listopada 1950 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Koszalinie skazał Józefa P. na karę 3 lat pozbawienia wolności za to, że „w obecności osób trzecich wyrażał się w sposób obrażający godność Generalissimusa Stalina, nawołując przez to do czynów skierowanych przeciwko jedności sojuszniczej Państwa Polskiego ze Związkiem Radzieckim”. Skazanie Józefa P. na bezwzględną karę pozbawienia wolności stanowiło poważną represję wobec osoby prowadzącej działalność na rzecz wolnej i demokratycznej Polski. Dla żołnierza AK walczącego o wolność i niepodległość ojczyzny był to szczególnie i dotkliwy rodzaj represji. W dniu 15 marca 2022 r. prokurator umorzył śledztwo wobec śmierci niektórych sprawców oraz z powodu niewykrycia pozostałych.

Ns 4.2022 (OKŚZpNP w Szczecinie)

Jan J. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 28 października 1982 r. za to, że 9 sierpnia 1982 r. dopuścił się przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu w ten sposób, że na drodze asfaltowej prowadzącej z Kolina do Morzycy wykonał przy użyciu wapna napisy o treści wyszydzającej Polską Rzeczpospolitą Ludową i jej ustrój. Jak wynikało z uzasadnienia przedmiotowego wyroku, zachowanie Jana J. polegało na namalowaniu przez niego na drodze publicznej za pomocą wapna napisów: „komuna zdycha”, „precz z PZPR” i „NSZZ Solidarność żyje”. Na skutek działań podjętych przez prokuratora Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 6 października 2022 r. stwierdził nieważność wskazanego wyroku.

S 15.2022.Zk (OKŚZpNP w Warszawie)

Postępowanie w sprawie bezprawnego pozbawienia wolności Tadeusza Bejta od 1 października 1947 r. do 11 lutego 1949 r. w Berlinie i w Warszawie poprzez niezasadne zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz zbrodni sądowych: zabójstwa pokrzywdzonego przez wymierzenie kary śmierci na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie utrzymanego w mocy postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego. Wyrok wykonano 11 lutego 1949 r. na terenie Więzienia Karno-Śledczego Warszawa I na Mokotowie. Tadeuszowi Bejtowi przypisano: członkostwo w grupie szpiegow-

skiej działającej z polecenia II Oddziału 2. Korpusu gen. Andersa, zorganizowanie zespołu wywiadowczo-przerzutowego z siedzibą w Berlinie, zbieranie materiałów wywiadowczych oraz organizowanie nielegalnych przerzutów członków rodzin oficerów 2. Korpusu z Polski do anglosaskich stref okupacyjnych, jak również opracowanie i zasztyfrowanie instrukcji wywiadowczej dla rtm. Witolda Pileckiego. Tadeusz Bejt został uprowadzony we wrześniu 1947 r. z brytyjskiej strefy Berlina. Celem śledztwa OKŚZpNP w Warszawie było w szczególności ustalenie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratorów i sędziów wojskowych, którzy bezprawnie pozbawili wolności Tadeusza Bejta, a także uczestniczyli w jego bezzasadnym oskarżaniu oraz orzekaniu w jego sprawie. Po ustaleniu, że odpowiedzialni za te czyny nie żyją, śledztwo umorzono postanowieniem z dnia 7 października 2022 r. Szczątki Tadeusza Bejta ekshumowano z obszaru „Łączki” na terenie Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie.

#### S 127.2021.Zk (OKŚZpNP w Warszawie)

Postępowanie w sprawie bezprawnego pozbawienia wolności, fizycznego i psychicznego znęcania się podczas śledztwa oraz zbrodni sądowej, popełnionych na szkodę Zdzisława Michalskiego – uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, profesora medycyny, przed II wojną światową ordynatora Szpitala Przemienienia Pańskiego w Warszawie. Zdzisław Michalski w czasie okupacji udzielał pomocy żołnierzom polskiego podziemia niepodległościowego rannym w akcjach prowadzonych przeciwko Niemcom na terenie Warszawy. Po wojnie swój sprzeciw wobec powojennej sytuacji politycznej w Polsce wyraził w napisanej przez siebie odezwie do narodów Związku Sowieckiego, wzywającej do buntu przeciwko reżimowi stalinowskiemu. Ulotkę przekazał Władysławowi Śliwińskiemu, byłemu oficerowi polskich sił lotniczych w Wielkiej Brytanii, który powrócił do Polski i miał ją przekazać Ministerstwu Spraw Zagranicznych Wielkiej Brytanii. W nieustalony sposób odezwa wpadła w ręce funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa i 12 czerwca 1948 r. Zdzisław Michalski został zatrzymany, a następnie tymczasowo aresztowany. W czasie prowadzonego przeciwko Zdzisławowi Michalskiemu śledztwa funkcjonariusze Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie znęcali się nad nim psychicznie i fizycznie. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 4 grudnia 1948 r., utrzymanym w mocy postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego z dnia 11 lutego 1949 r., Zdzisław Michalski został skazany za czyn z art. 5 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa na karę 7 lat więzienia. Cały majątek rodzinny, w tym posiadany przez Zdzisława Michalskiego folwark w Dębince, został skonfiskowany, a rodzina otrzymała nakaz wysiedlenia do Zielonej Góry. Po ustaleniu, że odpowiedzialni za te czyny funkcjonariusze państwa komunistycznego nie żyją, postanowieniem z dnia 21 lipca 2022 r. śledztwo zostało umorzone.

#### Ns 22.2022 (OKŚZpNP w Warszawie)

Wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie, zapadłego na sesji wyjazdowej w Gródku w dniu 3 lipca 1948 r., sygn. Sr 767/48, skazującego Marię Białowąs za to, że od grudnia 1946 r. do marca 1948 r. w Gródku (powiat Sokołów Podlaski) dysponując wiarygodną wiadomością „o istnieniu związku mającego na celu zbrodnię, a w szczególności znając członków tych band i ich miejsca kontaktowe oraz spotykając się z nimi, nie zawiadomiła o tym władzy powołanej do ścigania przestępstw”, czym dopuściła się przestępstwa przewidzianego w art. 18 § 1 w związku z art. 14 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, za co została skazana na karę 5 lat więzienia. Akta historycznego śledztwa potwierdziły, że Maria Białowąs od grudnia 1946 r. do marca 1948 r. utrzymywała kontakt z dowódcami oddziałów WiN-u Józefem Matczukiem ps. Brzask i Kazimierzem Wyrozębskim ps. Sokolik i nie powiadomiła o tym ówczesnych organów ścigania. Maria Białowąs wiedziała, że „Brzask” jest poszukiwany przez władze bezpieczeństwa. Postanowieniem z 13 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach stwierdził nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie, uznając, że działanie Marii Białowąs związane było z konspiracyjną działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

S 60.2011.Zk (OKŚZpNP we Wrocławiu)

27 maja 2022 r. prokurator umorzył śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej polegającej na przekroczeniu uprawnień przez członków składu orzekającego Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu, będących zarazem funkcjonariuszami państwa komunistycznego, poprzez skazanie wyrokiem z 31 maja 1946 r. Heleny M., Edwarda Sz., Romana R., Idziego P. i Mariana M. na kary śmierci jako kary łączne, a sześciu innych osób – na długoletnie więzienie za ich przynależność do nielegalnej dla ówczesnych władz organizacji zbrojnej o charakterze niepodległościowym i antykomunistycznym pod dowództwem Franciszka Olszówki ps. Otto, a po jego zabójstwie przez funkcjonariuszy KBW i UB poddowództwem Franciszka Panka ps. Rudy, i prowadzoną przez nich działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Śledztwo umorzono wobec śmierci sprawców wchodzących w skład sądu orzekającego oraz niewykrycia figurującego w tymże składzie ławnika. Ugrupowanie „Ottona”, a następnie „Rudego”, było dużym oddziałem polskiego zbrojnego podziemia niepodległościowego działającym na styku województw wrocławskiego, poznańskiego i łódzkiego w 1945 i na początku 1946 r. Oddział uczestniczył w wielu potyczkach z oddziałami MO, UB i KBW na tym terenie i w napadach na placówki UB, z których uwalniał osadzonych tam żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. W odwecie za zabójstwo „Ottona” pozostali członkowie jego oddziału pod dowództwem jego następcy Franciszka Panka ps. Rudy w nocy z 17 na 18 lutego 1946 r. dokonali na stacji Czastary zbrojnego napadu na przejeżdżający przez nią pociąg z żołnierzami Armii Sowieckiej, w wyniku czego zostało zastrzelonych dziewięciu żołnierzy sowieckich i dwóch żołnierzy Wojska Polskiego. Wszyscy uczestnicy zostali ujęci i poddani brutalnemu śledztwu. Helena M., która w chwili zatrzymania miała niecałe 22 lata, została skazana bez żadnych dowodów. Sprawa ta była częścią bardzo obszernego śledztwa prowadzonego przez pion śledczy wrocławskiego oddziału IPN w sprawie zbrodni komunistycznej polegającej na zabójstwach niustalonej liczby osób w latach 1945–1956 na terenie więzienia przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, które były osadzone w tymże więzieniu, dokonanych przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego w związku z ich przynależnością do polskich organizacji niepodległościowych.

S 3.2022.Zk (OKŚZpNP we Wrocławiu)

Prokurator po przeprowadzeniu śledztwa umorzył postępowania w sprawie zbrodni komunistycznej polegającej na przekroczeniu uprawnień przez członków składu orzekającego Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu, będących zarazem funkcjonariuszami państwa komunistycznego, poprzez skazanie wyrokiem z dnia 10 sierpnia 1948 r. Ludwika Marszałka na karę śmierci jako karę łączną, co stanowiło represję w związku z przynależnością skazanego do organizacji niepodległościowych: „Nie”, Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj oraz Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, w których pełnił funkcje kierownicze (między innymi jako komendant Okręgu Wrocławskiego WiN-u) i prowadzoną przez niego wcześniejszą działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Tym samym wyrokiem na kary śmierci zostali skazani także: Władysław Cisek – kierownik Informacji i Wywiadu Okręgu Wrocławskiego WiN, Stanisław Dydo – kierownik do spraw organizacyjnych Okręgu Wrocławskiego WiN, a na kary wieloletniego więzienia: Edward Fiołek – kierownik Referatu Młodzieżowego Okręgu Wrocławskiego WiN, Tadeusz Kopeć – kierownik Komórki Legalizacyjnej Okręgu Wrocławskiego WiN, Helena Sieleżyńska – kierowniczką Kancelarii Okręgu Wrocławskiego WiN, Wincenty Mucha – kierownik Rejonu Brzeskiego Okręgu Wrocławskiego WiN oraz Mieczysław Widel – kierownik Rejonu Wałbrzyskiego Okręgu Wrocławskiego WiN. Wydanie powyższego wyroku było formą odwetu politycznego ze strony funkcjonariuszy państwa komunistycznego i nosiło znamiona zbrodni przeciwko ludzkości. Wyrok został utrzymany w mocy przez Najwyższy Sąd Wojskowy, a kary śmierci przez rozstrzelanie zostały wykonane na terenie więzienia przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu 27 listopada 1948 r. Wszyscy skazani poddani byli brutalnemu śledztwu. Prowadzone przeciwko nim postępowanie było fragmentem wielkiej akcji, zorganizowanej przez komunistyczną władzę w Polsce, mającej na celu ostateczną likwidację największej antykomunistycznej organizacji niepodległościowej w kraju – Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Osoby skazane to ludzie bardzo zasłużeni w walce o wolną Polskę, tworzący ściśle kierownictwo WiN na Dolnym Śląsku. Postępowanie umorzono wobec

śmierci sprawców – przewodniczącego składu orzekającego Aleksandra Wareckiego i członka składu asesora Tadeusza Piaseckiego oraz niewykrycia trzeciego członka składu orzekającego.

Ns 11.2022 (OKŚZpNP we Wrocławiu)

Prokurator złożył do sądu wniosek o uznanie za nieważny wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu z 11 października 1946 r. w części dotyczącej skazania Mieczysława Rostkowskiego, na mocy którego został on uznany za winnego tego, że wstąpiwszy z początkiem 1946 r. do nielegalnej organizacji podziemnej nazwanej „AK w Bystrzycy Kłodzkiej”, „usiłował przemocą zmienić ustrój Państwa Polskiego”, tj. czynu z art. 86§2 kkWP, i skazany na karę siedmiu lat więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na pięć lat. Postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 13 lipca 2022 r. wyrok powyższy w części dotyczącej skazania Mieczysława Rostkowskiego został unieważniony.







## 8. Lustracja

Biuro Lustracyjne Instytutu Pamięci Narodowej (BL IPN) zajmuje się realizacją zadań określonych w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tj. Dz.U. 2021.177), zwanej dalej ustawą o IPN, jak również w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (tj. Dz.U. 2021.1633), zwanej dalej ustawą lustracyjną, na pięciu głównych polach:

- przyjmowanie i rejestracja oświadczeń lustracyjnych (art. 1 pkt 2c, art. 52a pkt 1 ustawy o IPN);
- sygnalizowanie odpowiednim organom o niewywiązywaniu się z obowiązków nałożonych przez ustawę (art. 52a pkt 4 ustawy o IPN); czynności te wykonuje Sekcja Ewidencji i Sygnalizowania;
- opracowanie katalogów tematycznych (art. 1 pkt 2b, art. 52a pkt 6, 7 i 8 ustawy o IPN) oraz informacji o osobach pełniących funkcje publiczne (art. 22 i 23 ustawy lustracyjnej), publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej IPN (BIP); czynności te wykonuje Sekcja Udostępniania i Publikacji oraz Wydział Przygotowywania i Publikowania Katalogów;
- analiza oświadczeń lustracyjnych i zbieranie materiałów niezbędnych do ich właściwej oceny, a także przygotowywanie i obsługa postępowań lustracyjnych (art. 1 pkt 2c, art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN);
- udział prokuratorów BL w charakterze oskarżycieli w postępowaniach lustracyjnych; czynności te wykonują referaty przygotowywania postępowań lustracyjnych (oddziałowe biura lustracyjne) i Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi (centrala).

W roku sprawozdawczym do biura wpłynęło 4576 nowych oświadczeń lustracyjnych od osób pełniących funkcje publiczne lub kandydujących do ich objęcia. Łącznie w zasobie biura znajduje się obecnie 471 815 zarejestrowanych oświadczeń lustracyjnych. Od początku działalności Biura Lustracyjnego zakończono 147 824 postępowania.

W trzech katalogach tematycznych opublikowano informacje dotyczące 11 518 nowych osób; łącznie od momentu powołania pionu lustracyjnego w strukturach IPN zamieszczono ponad 165 000 wpisów katalogowych.

W katalogu osób pełniących najważniejsze funkcje publiczne w 2022 r. zamieszczono dotychczas niepublikowane dane dotyczące 107 osób.

Powyższe katalogi, zamieszczone w BIP IPN na stronie internetowej (<http://katalog.bip.ipn.gov.pl>), wykazują co miesiąc ponad 280 000 odsłon, co wskazuje na stale wysokie zainteresowanie opinii publicznej tą częścią działalności biura.

W roku sprawozdawczym zainicjowano procedury weryfikujące prawdziwość oświadczeń lustracyjnych w 15 283 sprawach. W tym czasie zweryfikowano 15 967 oświadczeń lustracyjnych, a prokuratorzy skierowali 208 wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego z uwagi na uzasadnioną wątpliwość co do prawdziwości badanego oświadczenia; przedstawili również 9 stanowisk w tzw. postępowaniach autolustracyjnych.

W 243 sprawach zapadły prawomocne orzeczenia sądowe, w tym 177 orzeczeń uznających, że kwestionowane oświadczenia lustracyjne są niezgodne z prawdą. Podkreślić należy, iż od dnia wejścia w życie ustawy lustracyjnej z 2006 r. do końca 2022 r. zapadły 1702 prawomocne orzeczenia sądowe uznające, iż analizowane oświadczenia lustracyjne były niezgodne z prawdą w zakresie niewykazania

faktu pracy, służby lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa komunistycznego. W tych przypadkach osoby składające nieprawdziwe oświadczenia lustracyjne zostały mocą orzeczeń sądowych pozbawione pełnionych funkcji publicznych oraz orzekano wobec nich zakazy pełnienia takich funkcji w przyszłości na okres od 3 do 10 lat. Powyższe dane pokazują systematyczne zwiększenie obciążenia pracą prokuratorów i pracowników biura, zwłaszcza pod względem liczby zakończonych postępowań lustracyjnych.

W 2022 r. odnotowano ponad 17 000 sprawdzeń w udostępnionej na stronie internetowej IPN aplikacji „System informacji o złożeniu oświadczenia lustracyjnego” (<https://data-oswiadczenia.ipn.gov.pl>). Jest ona przeznaczona dla użytkowników zewnętrznych i umożliwia osobom, które na podstawie zapisów ustawowych były zobowiązane do złożenia oświadczenia lustracyjnego, sprawdzenie w systemie daty złożenia oświadczenia lustracyjnego, nazwy organu, któremu oświadczenie przedłożono, i funkcji publicznej. System nie udziela natomiast informacji o treści oświadczenia lustracyjnego.

Szczegółowe zestawienie danych dotyczących działalności BL i podległych mu oddziałowych biur lustracyjnych za 2022 r. przedstawiono poniżej.

## 8.1. Ewidencja oświadczeń lustracyjnych i publikacja informacji

Wydział Ewidencji Oświadczeń Lustracyjnych, Sygnalizowania i Publikacji tworzą dwie sekcje: Sekcja Ewidencji i Sygnalizowania oraz Sekcja Udostępniania i Publikacji. Wydział liczy 14 pracowników wraz z naczelnikiem i jego zastępcą.

### 8.1.1. Przyjmowanie oświadczeń lustracyjnych oraz informacji o ich uprzednim złożeniu (SEiS)

Podobnie jak w latach ubiegłych, głównym zadaniem sekcji było przyjmowanie oświadczeń lustracyjnych oraz informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego nadesłanych do BL przez organy wymienione w art. 8 ustawy lustracyjnej.

W roku sprawozdawczym do zasobu oświadczeń lustracyjnych przyjęto 4576 takich oświadczeń (wprowadzono do aplikacji ABEL i nadano numer). Ponadto przyjęto 3555 informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia.

Spśród wszystkich oświadczeń lustracyjnych, które wpłynęły do BL w 2022 r., ze względu na braki formalne zwrócono organom przesyłającym 2005 dokumentów, wyjaśniając jednocześnie przyczyny zwrotu.

**Tabela 1. Zwrot oświadczeń lustracyjnych**

Powód zwrotu	Liczba
Sprzeczne w treści	303 oświadczenia
Druk „Ściśle tajne”	232 oświadczenia
Inne (funkcje, wiek, oświadczenia niewłaściwie przekazane, brak podpisu oraz informacje o złożeniu oświadczenia na druku niekonstytucyjnym bądź z tytułu pełnienia funkcji niepodlegającej lustracji, a także na drukach innych niż przewidziane w ustawie lustracyjnej)	373 oświadczenia 65 informacji
Kolejne oświadczenie	1032 oświadczenia
Suma zwrotów (oświadczeń lustracyjnych i informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego)	1940 oświadczeń 65 informacji

Ponadto Sekcja Ewidencji i Sygnalizowania prowadziła korespondencję dotyczącą potwierdzenia złożenia oświadczenia lustracyjnego, udostępnienia treści oświadczenia, oryginału bądź jego kserokopii w związku z wnioskami od uprawnionych osób prywatnych i organów. W sumie na ww. wnioski podmiotów udzielono odpowiedzi dotyczących 25 osób.

Biuro Lustracyjne nie ma kompetencji w zakresie kontroli wywiązywania się z obowiązku złożenia oświadczenia lustracyjnego przez osoby do tego zobligowane na mocy art. 7 ust. 1 ustawy lustracyjnej. Dysponuje jedynie oświadczeniami przekazywanymi przez organy pozasądowe właściwe do ich przyjmowania, wskazane w art. 8 ustawy lustracyjnej. W świetle przepisów tej ustawy, to ww. organy wraz z podmiotami uprawnionymi do obsadzania konkretnych funkcji publicznych mają zapewnić dopełnienie obowiązku składania oświadczeń lustracyjnych przez osoby do tego zobowiązane (osoba, która nie złożyła takiego oświadczenia, bądź złożyła je po terminie, nie powinna objąć funkcji publicznej wymienionej w art. 4 ustawy lustracyjnej). Istotnym elementem pracy SEiS jest jednak sygnalizowanie odpowiednim organom niewywiązywania się organów pozasądowych z nałożonego obowiązku na podstawie art. 52a pkt 4 ustawy o IPN, tzn. z obowiązku odebrania i przesłania do BL oświadczeń lustracyjnych.

W 2022 r. dyrekcja BL zwróciła się z pismami informującymi o braku oświadczeń lustracyjnych do kół łowieckich, w wyniku czego do 31 grudnia 2022 r. BL pozyskało 3091 oświadczeń lustracyjnych oraz 761 informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego.

Stałym elementem pracy SEiS było wykonywanie poświadczonych za zgodność kserokopii oświadczeń lustracyjnych, które są niezbędne przy rozpoczęciu przez oddziałowe biura lustracyjne przygotowawczego postępowania lustracyjnego (Ppl). W 2022 r. wykonano 15338 szt. takich kserokopii.

**Tabela 2. Liczba kserokopii wykonanych dla OBL**

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Liczba
Białystok	795
Gdańsk	1470
Katowice	1720
Kraków	1708
Lublin	1181
Łódź	1533
Poznań	877
Rzeszów	1555
Szczecin	1497
Warszawa	1379
Wrocław	1623
Razem	15338

Do innych czynności wykonywanych przez pracowników SEiS należało:

- wprowadzanie na bieżąco do aplikacji ABeL (stanowiącej elektroniczny zapis oświadczenia) wpływających oświadczeń lustracyjnych oraz zatwierdzanie danych;
- selekcjonowanie oświadczeń lustracyjnych pod kątem art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej w związku z ustawowym obowiązkiem publikowania w BIP informacji zawartych w dokumentach organów bezpieczeństwa państwa, a dotyczących osób pełniących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 cyt. ustawy oraz informowanie Sekcji Udostępniania i Publikacji o wpływie oświadczeń lustracyjnych tych osób;
- udzielanie odpowiedzi (najczęściej telefonicznych) na zapytanie o datę złożenia oświadczenia lustracyjnego;
- obsługiwanie bazy „Źródło”;
- obsługiwanie systemu eKancelaria oraz wykonywanie wszelkich czynności kancelaryjnych związanych z ekspedycją poczty;
- przygotowanie 187 teczek zawierających dokumentację wytworzoną w SEiS w latach 2013–2017 w celu przekazania do Archiwum Zakładowego IPN na początku 2023 r.

Reasumując, w zasobie BL znajduje się 471 815 zewidencjonowanych oświadczeń lustracyjnych oraz 101 442 informacje o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego – według stanu na 31 grudnia 2022 r.

Wśród oświadczeń lustracyjnych przechowywanych w zasobie BL znajduje się 3527 oświadczeń, w których osoby je wypełniające oświadczyły, że pracowały, pełniły służbę bądź współpracowały z organami bezpieczeństwa PRL.

### 8.1.2. Przygotowanie i publikowanie informacji o osobach pełniących funkcje publiczne wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej (SUIP)

Sekcja Udostępniania i Publikacji przygotowała w ramach realizowania zadań wynikających z ustawy lustracyjnej 12 publikacji, które ukazały się: 24 stycznia, 22 lutego, 21 marca, 27 kwietnia, 23 maja, 20 czerwca, 25 lipca, 23 sierpnia, 26 września, 25 października, 21 listopada oraz 23 grudnia 2022 r.

W ich efekcie w BIP, w tzw. katalogu osób pełniących funkcje publiczne, zamieszczono niepublikowane dotychczas informacje dotyczące 107 osób obejmujących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej (szczegółowy wykaz w tabeli nr 3).

**Tabela 3. Nowe wpisy w katalogu osób pełniących funkcje publiczne z art. 22 ust. 1 (dane osób wcześniej nieobjętych katalogiem)**

Pkt art. 22	Funkcja publiczna	24 I 2022	22 II 2022	21 III 2022	27 IV 2022	23 V 2022	20 VI 2022	25 VII 2022	23 VIII 2022	26 IX 2022	25 X 2022	21 XI 2022	23 XII 2022	Razem
Pkt 3	Posel Sejmu RP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Pkt 5	Sędzia Sądu Najwyższego	0	0	3	1	1	1	1	0	0	3	0	0	10
Pkt 7	Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego	0	0	1	0	4	2	5	0	0	0	0	0	12
Pkt 11a	Członek Rady Polityki Pieniężnej	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	4
Pkt 12	Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	Prezes Sądu Apelacyjnego	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Pkt 13	Członek Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	5
Pkt 15	Prokurator Prokuratury Krajowej	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	3
	Prokurator IPN	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Pkt 17	Sekretarz stanu	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	4
	Podsekretarz stanu	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	2	1	7
Pkt 20	Wicemarszałek województwa	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3
	Członek zarządu województwa	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
	Prezydent miasta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	Burmistrz	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	5

Pkt art. 22	Funkcja publiczna	24 I 2022	22 II 2022	21 III 2022	27 IV 2022	23 V 2022	20 VI 2022	25 VII 2022	23 VIII 2022	26 IX 2022	25 X 2022	21 XI 2022	23 XII 2022	Razem
Pkt 20	Wójt	2	2	1	0	0	2	1	1	1	0	0	1	11
	Starosta powiatu	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	3
	Wicestarosta powiatu	0	2	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	5
	Członek zarządu powiatu	3	2	1	0	3	2	5	0	5	4	0	3	28
Razem	5	10	10	4	11	7	17	3	10	16	4	10	107	

Oprócz tego dokonano 154 modyfikacji już istniejących wpisów, uzupełniając wyniki kwerend archiwalnych, odnotowując zmiany funkcji publicznych, aktualizując dane osobowe oraz daty objęcia funkcji publicznych. W ramach modyfikacji kolejne 38 rekordów uzupełniono o sentencje zarządzeń wydanych przez prokuratorów IPN i informacje o prawomocnych orzeczeniach sądowych w zakończonych postępowaniach lustracyjnych.

W trakcie dokonywanych aktualizacji wykazu osób pełniących funkcje publiczne usunięto z BIP łącznie 129 wpisów katalogowych dotyczących osób, które przestały pełnić funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej.

**Tabela 4. Uzupełnienia i modyfikacje istniejących wpisów**

Data edycji katalogu	Modyfikacje: uzupełnienia wpisów, zmiany funkcji publicznych, reelekcje, zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe			Wpisy wycofane z BIP
	Liczba modyfikacji z podziałem na poszczególne publikacje	Zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe (w ramach uzupełnień)	Zarządzenia prokuratorów IPN i orzeczenia sądowe dot. nowo opublikowanych osób	
24 I 2022	37	2	2	13
22 II 2022	16	5	2	19
21 III 2022	13	2	1	5
27 IV 2022	13	1	1	10
23 V 2022	6	2	2	9
20 VI 2022	10	2	2	8
25 VII 2022	13	3	3	4
23 VIII 2022	7	4	0	11
26 IX 2022	8	4	3	17
25 X 2022	12	2	5	18
21 XI 2022	12	8	0	4
23 XII 2022	7	3	3	11
Razem	154	38	24	129

W 2022 r. BL zleciło pisemnie oddziałowym biurom lustracyjnym opracowanie łącznie 26 wpisów katalogowych do wykazu osób pełniących funkcje publiczne; 18 wpisów katalogowych zostało opracowanych na podstawie nowo zarządzonych kwerend archiwalnych. Pozostałe 8 opracowano na podstawie materiałów uzyskanych z wcześniej zgromadzonych i będących w posiadaniu oddziałowych biur lustracyjnych wyników kwerend archiwalnych.

Należy również zaznaczyć, że do 31 grudnia 2022 r. zostało wprowadzonych przez pracowników Sekcji Udostępniania i Publikacji 25 nowych rekordów. Pracownicy SUIP przeprowadzili w 2022 r. również kwerendę w zasobie Cyfrowego Archiwum pod kątem odnalezienia nowych informacji odnoszących się do 1191 osób, opublikowanych na stronie internetowej BIP w związku z art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej. W rezultacie na podstawie materiałów udostępnionych przez Archiwum IPN, oddziałowe archiwa oraz wspomniany zasób Cyfrowego Archiwum dokonano uzupełnienia wpisów o informacje i materiały dotychczas w nich nieujęte. Ze względu na ciągły proces opracowywania i uzupełniania wymienionego zasobu podobne działania będą kontynuowane w kolejnym okresie sprawozdawczym.

W 2022 r. pracownicy SUIP przygotowali 90 notatek sygnałnych odnoszących się do osób, które złożyły oświadczenie lustracyjne, co do których w zasobie Archiwum IPN zachowały się materiały podające w wątpliwość prawdziwość złożonego oświadczenia lustracyjnego.

W ramach czynności służbowych pracownicy Sekcji weryfikowali wpisy katalogowe przekazywane do weryfikacji centralnej przez oddziałowe biura lustracyjne oraz te, które zostały utworzone w BL, sporządzali notatki służbowe z analizy materiałów archiwalnych. Opracowywali także niezbędne dane statystyczne związane z poszczególnymi publikacjami informacji dotyczących osób wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej, pozyskiwali dane osobowe osób pełniących funkcje publiczne, odnotowywali w kolejnych publikacjach sentencje zarządzeń lustracyjnych i prawomocnych orzeczeń sądowych, monitorowali zmiany na określonych stanowiskach publicznych oraz wykonywali inne czynności służbowe – w tym monitorowali fakt rejestracji i wszczęcia procedury analizy oświadczeń lustracyjnych, udzielali odpowiedzi na zapytania kierowane od osób i instytucji zewnętrznych oraz przygotowali do archiwizacji dokumenty zgromadzone w trakcie prac SUIP w 2019 r., które następnie zostały przekazane do Archiwum Zakładowego IPN.

Ponadto wykonywali prace na rzecz Sekcji Ewidencji i Sygnalizowania w zakresie: udzielania informacji telefonicznej na zapytania interesantów o datę złożenia oświadczenia lustracyjnego, weryfikacji danych personalnych z wykorzystaniem aplikacji „Źródło”.

W celu aktualizacji wykazu osób pełniących funkcje publiczne pod kątem zmian personalnych w obrębie stanowisk wymienionych w art. 22 ust. 1 cyt. ustawy bazowano na oficjalnej korespondencji urzędowej, którą w 2022 r. przesyłały: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Sąd Najwyższy, Biuro Budżetu, Finansów i Kadr IPN, Biuro Kadr IPN (powstałe jako komórka organizacyjna na podstawie zarządzenia Prezesa IPN nr 40/22 z dnia 7 listopada 2022 r.), Prokuratura Krajowa oraz w zakresie pkt 20 art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej oddziałowe biura lustracyjne. W wyjątkowych sytuacjach pracownicy SUIP kontaktowali się z niektórymi instytucjami drogą telefoniczną lub mailową w celu szybkiego potwierdzenia informacji niezbędnych do publikacji danych w BIP. Realizując zadania ustawowe, przeprowadzano również monitoring ogólnodostępnych środków masowego przekazu, w głównej mierze prasy i Internetu, regularnie dokonywano przeglądu określonych stron serwisów informacyjnych, stron internetowych: Kancelarii Prezydenta RP, Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Stanu, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Dziecka, Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Najwyższej Izby Kontroli, Prokuraturii Generalnej RP, Narodowego Banku Polskiego, Sądów Apelacyjnych, Wojskowych Sądów Okręgowych, Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Instytutu Pamięci Narodowej – KŚZpNP, Prokuratury Krajowej, Prokuratur Regionalnych, Państwowej Komisji Wyborczej, poszczególnych ministerstw oraz organów administracji samorządowej wymienionych w pkt 20 i 21 art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej.

## 8.2. Przygotowywanie i publikowanie katalogów w Biuletynie Informacji Publicznej IPN

Biuro Lustracyjne wraz z oddziałowymi biurami lustracyjnymi, wypełniając zadania określone zapisami w art. 1 pkt 2b, w art. 52a pkt 6, 7 i 8, w art. 52aa pkt 3 oraz w art. 52b pkt 1 i 2a ustawy o IPN, przygotowuje na podstawie zachowanych dokumentów archiwalnych i publikuje następujące katalogi tematyczne: pracowników, funkcjonariuszy i żołnierzy organów bezpieczeństwa państwa PRL, osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa państwa PRL oraz osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL. Katalogi są zamieszczone na stronie internetowej <http://katalog.bip.ipn.gov.pl> w BIP IPN.

W 2022 r. BL przygotowało w trzech wyżej wymienionych katalogach tematycznych 12 publikacji, które zawierały informacje o odnalezionych materiałach archiwalnych dotyczących 12 312 osób. W tej liczbie nowe publikacje obejmują 11 518 osób, a modyfikacje już istniejących wpisów – 794 osoby. Modyfikacje wcześniejszych publikacji wiązały się z wprowadzaniem uzupełnień dzięki odnalezionym w materiałach archiwalnych nieznanym uprzednio danych, z dopisaniem informacji o zarządzeniach prokuratorskich i orzeczeniach sądowych po zbadaniu zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego, a także składanych przez osoby uzupełnień, sprostowań, uaktualnień oraz dokumentów na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o IPN.

**Tabela 5. Liczba osób w katalogach tematycznych, których dane opublikowano w 2022 r.**

Rodzaj katalogu	Wpisy nowe	Wpisy zmodyfikowane
Katalog funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL	8414	610
Katalog osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL	1504	117
Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL	1600	67
Razem	11518	794

Przygotowywanie wpisów do katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa państwa PRL wymaga przeprowadzenia w zasobie archiwalnym IPN szczegółowej kwerendy, co ma bezpośredni wpływ na liczbę danych przygotowywanych do publikacji.

W 2022 r. BL oraz oddziałowe biura lustracyjne przeprowadziły 2695 kwerend archiwalnych w celu odnalezienia materiałów źródłowych dotyczących postaci wytypowanych do publikacji w katalogu osób rozpracowywanych.

W katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL w pierwszej kolejności publikowane są informacje o osobach, które:

- otrzymały w Instytucie Pamięci Narodowej status „pokrzywdzonego” na podstawie art. 6 ustawy o IPN (uchylonego 15 marca 2007 r. w wyniku nowelizacji ustawy);
- złożyły do Instytutu wnioski o udostępnienie dokumentów (art. 30 ustawy o IPN);  
lub wobec których:
- prowadzone było postępowanie o nadanie Krzyża Wolności i Solidarności;
- prowadzone było postępowanie o nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby „rozpracowywanej” z powodów politycznych;
- BL prowadzi sprawdzenie lustracyjne.

W dalszej kolejności są publikowane informacje o osobach wytypowanych na podstawie zachowanych akt operacyjnych i śledczych oraz zapisów w zachowanej dokumentacji ewidencyjnej, wytworzonych przez cywilne i wojskowe organy bezpieczeństwa państwa PRL.

W 2022 r. Biuro Lustracyjne oraz oddziałowe biura lustracyjne kontynuowały zgodnie z wymogiem ustawowym wysyłanie pism z prośbą o udzielenie zgody na publikację w katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa państwa PRL. Instytut Pamięci Narodowej zwrócił się o zgodę na publikację do 1750 osób, w tym także do krewnych osób zmarłych (taką możliwość dopuszcza nowelizacja art. 52a pkt 7 ustawy o IPN z 18 marca 2010 r.). Zgodę na publikację danych w katalogu wyraziło 608 osób. Wprowadzona w 2016 r. nowelizacja ustawy o IPN dopuszcza również możliwość publikowania danych w katalogu osób rozpracowywanych bez konieczności uzyskania zgody na publikację w sytuacji, gdy od chwili śmierci wytypowanej osoby upłynęło co najmniej 20 lat, a w razie bezsprzecznego ustalenia braku osób uprawnionych do wyrażenia zgody umieszczenie w katalogu następuje na podstawie decyzji prezesa Instytutu Pamięci Narodowej (nowelizacja art. 52a pkt 7 ustawy o IPN z 29 kwietnia 2016 r.).

W katalogu osób rozpracowywanych opublikowano dotychczas informacje o ponad 19 000 osób będących w zainteresowaniu bądź inwigilowanych przez służby państwa komunistycznego. W roku sprawozdawczym przybliżono w formie krótkich biogramów wiele znanych postaci ze środowisk m.in. kultury, nauki, sportu, wojskowości. Noty te opublikowano w katalogu na stronach internetowych IPN. Zaprezentowano szerszej opinii publicznej informacje dotyczące m.in. autora piosenek i innych form literackich Wojciecha Młynarskiego, dziennikarza sportowego Janusza Atlasa, gen. Romana Abrahama, pisarza Stanisława Lema, aktorki i reżyserki filmowej Haliny Mikołajskiej, poety Zbigniewa Herberta, piłkarza Kazimierza Deyny.

Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe jest opracowywany na podstawie kwerend prowadzonych przede wszystkim poza IPN (m.in. w Archiwum Akt Nowych, Archiwum Sejmu RP, Archiwum Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w archiwach państwowych, uniwersyteckich), natomiast wpisy do katalogu funkcjonariuszy są przygotowywane na podstawie zgromadzonych w zasobie archiwalnym IPN akt osobowych pracowników, funkcjonariuszy i żołnierzy cywilnych oraz wojskowych organów bezpieczeństwa państwa PRL. Ponadto wymienione wyżej dwa katalogi są obecnie uzupełniane o informacje określone w art. 52b ust. 1 pkt 5 ustawy o IPN, który dotyczy zapisów ewidencyjnych, tj. informacji zawartych w dziennikach rejestracyjnych, dziennikach archiwalnych, kartotekach oraz dokumentach o podobnym charakterze.

Z uwagi na równoczesne wykonywanie przez BL licznych zadań nakreślonych przez ustawodawcę – prowadzenie sprawdzeń i przygotowywanie postępowań lustracyjnych oraz opracowywanie katalogów tematycznych i wykazu osób pełniących funkcje publiczne – przygotowywanie publikacji i publikowanie katalogów tematycznych nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem ciągłym, rozłożonym w czasie.

W 2022 r. BL oraz oddziałowe biura lustracyjne wprowadziły do aplikacji ABeL i przygotowały do publikacji w BIP dane dotyczące ponad 10 000 osób w trzech katalogach tematycznych oraz w wykazie osób pełniących funkcje publiczne. Szczegółową pracę jedenastu oddziałowych biur lustracyjnych oraz Biura Lustracyjnego w roku sprawozdawczym w zakresie przygotowywania wpisów katalogowych przedstawia poniższa tabela.



**Tabela 6. Zestawienie liczby wpisów przygotowywanych oraz przekazanych do publikacji w katalogach tematycznych i wykazie osób pełniących funkcje publiczne przez oddziałowe biura lustracyjne oraz Biuro Lustracyjne**

Katalog/ OBL-BL	Białystok	Gdańsk	Katowice	Kraków	Lublin	Łódź	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Biuro Lustracyjne	Razem
<b>Katalog funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL</b>													
Liczba osób, których dane przygotowywano do publikacji	122	4	15	11	26	161	344	44	31	21	258	6	1043
Liczba osób, których dane przekazano do publikacji	369	114	168	316	240	178	300	213	133	359	235	371	2996
Razem	491	118	183	327	266	339	644	257	164	380	493	377	4039
<b>Katalog osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL</b>													
Liczba osób, których dane przygotowywano do publikacji	103	111	188	236	55	61	360	280	38	10	16	151	1609
Liczba osób, których dane przekazano do publikacji	124	155	120	222	48	73	80	65	29	48	166	306	1436
Razem	227	266	308	458	103	134	440	345	67	58	182	457	3045
<b>Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL</b>													
Liczba osób, których dane przygotowywano do publikacji	60	11	23	60	5	687	0	102	135	0	49	19	1151
Liczba osób, których dane przekazano do publikacji	111	272	132	120	105	101	110	131	200	173	101	244	1800
Razem	171	283	155	180	110	788	110	233	335	173	150	263	2951
<b>Wykaz osób pełniących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ustawy lustracyjnej</b>													
Liczba osób, których dane przygotowywano do publikacji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba osób, których dane przekazano do publikacji	13	12	5	6	11	8	6	1	2	13	5	25	107
Razem	13	12	5	6	11	8	6	1	2	13	5	25	107
<b>Razem we wszystkich katalogach</b>	<b>902</b>	<b>679</b>	<b>651</b>	<b>971</b>	<b>490</b>	<b>1269</b>	<b>1200</b>	<b>836</b>	<b>568</b>	<b>624</b>	<b>830</b>	<b>1122</b>	<b>10142</b>

## 8.3. Przygotowywanie postępowań lustracyjnych

### 8.3.1. Sprawy zainicjowane zgodnie z treścią art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN

Na podstawie wymogów ustawowych i procedur realizowanych przez BL prokuratorzy oddziałowych biur lustracyjnych zgodnie z treścią art. 52a ust. 2 i 3 ustawy o IPN analizują oświadczenia lustracyjne, zbierają informacje niezbędne do ich prawidłowej oceny i przygotowują postępowania lustracyjne. W toku prowadzonych czynności, zgodnie z treścią art. 52e ust. 3, 3a, 4, mogą żądać nadesłania akt i dokumentów (zarówno przez AIPN, jak i inne instytucje i archiwa). Analizują je, koordynują prowadzoną w sprawie kwerendę archiwalną, przesłuchują świadków – przede wszystkim funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa PRL, którzy wytworzyli analizowaną dokumentację, i osoby rozpracowywane, których dotyczą wytworzone dokumenty, powołują biegłych (głównie z zakresu badania pisma ręcznego), a w razie ustalenia, że zgromadzony w ten sposób materiał dowodowy uzasadnia wątpliwość co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia – wysyłają do osoby składającej badane oświadczenie zawiadomienie o możliwości złożenia wyjaśnień zgodnie z treścią art. 52e ust. 3 i w konsekwencji przyjmują takie wyjaśnienia.

W każdej sprawie prokurator sporządza decyzję końcową:

- wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego;
- stanowisko w toku postępowania autolustracyjnego kierowane do sądu (art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej);
- w przypadku braku wątpliwości co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia – zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu.

Tak jak w poprzednich latach (2008–2021) prokuratorzy korzystają z pomocy historyków i archiwistów pracujących w BL i oddziałowych biurach lustracyjnych w wytyczaniu kierunków i zakresu poszukiwań materiałów archiwalnych, m.in. w zasobach Instytutu oraz w analizie wielu materiałów, mając na uwadze specyfikę tych działań, ich zakres i obszerność.

W roku sprawozdawczym oddziałowe biura lustracyjne zainicjowały 15 223 nowe postępowania mające na celu weryfikację prawdziwości złożonych oświadczeń. Kontynuowano bieg 6132 spraw niezakończonych w 2021 r. Zakończono łącznie 15 906 spraw, w tym:

- skierowano 208 wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego z uwagi na uzasadnioną wątpliwość co do prawdziwości badanych oświadczeń;
- skierowano 9 stanowisk w tzw. postępowaniach autolustracyjnych prowadzonych na podstawie art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej; w 2022 r. od osób zainteresowanych wpłynęło do sądów 14 wniosków o wszczęcie postępowania autolustracyjnego w tym trybie; w 4 sprawach sąd odmówił wszczęcia postępowania;
- wydano 13 820 zarządzeń o pozostawieniu spraw bez dalszego biegu wobec braku wątpliwości co do zgodności z prawdą badanych oświadczeń;
- w 1852 sprawach wydano zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu z innych przyczyn (np. na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 kpk wobec śmierci osoby lustrowanej i in.);
- 17 spraw wykreślono jako załatwione w inny sposób (np. przekazano według właściwości do innego biura).

Powyższe dane obrazuje tabela nr 7.

Tabela 7. Informacje o wpływie i załatwieniu spraw przygotowujących postępowanie lustracyjne w 2022 r.

Miesiąc	Pozostałość z poprzedniego okresu	Wpływ do Ppl	Zakończono ogółem	Liczba wniosków o autolustrację od osób zainteresowanych (art. 20 ust.5)	Odmowa wszczęcia postępowania autolustracyjnego	Etap postępowania		Zakończenie				
						Sprawy, w których przeprowadzono czynności z art. 52e ust.3 ustawy o IPN	Liczba przesłuchanych świadków	Stanowisko prokuratora w sprawie autolustracji	Skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z uwagi na brak wątpliwości	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z innych przyczyn, m.in. zgonu, błędu	Załatwiono w inny sposób
Styczeń	6132	1208	2038	0	0	28	70	1	7	1868	162	0
Luty	5302	1284	1396	0	1	29	46	1	11	1237	147	0
Marzec	5190	1411	1785	3	1	41	111	0	20	1526	235	4
Kwiecień	4815	1343	1723	1	1	27	66	3	12	1495	213	0
Maj	4436	1499	1598	3	0	33	63	0	23	1257	318	0
Czerwiec	4338	1336	1428	0	0	39	67	1	17	1212	196	2
Lipiec	4246	1185	1312	2	0	24	52	0	18	1102	190	2
Sierpień	4119	1120	1167	0	0	34	58	2	14	1089	59	3
Wrzesień	4072	1324	1084	1	0	38	60	0	24	953	105	2
Październik	4312	1181	968	2	0	33	48	0	18	862	88	0
Listopad	4525	1190	753	0	1	38	60	1	19	642	90	1
Grudzień	4962	1142	654	2	0	28	56	0	25	577	49	3
Razem		15223	15906	14	4	392	757	9	208	13820	1852	17

Prezentowane wyniki statystyczne uzyskano przy nieznacznie zmniejszonym stanie kadrowym prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych:

- w OBL w Białymstoku jeden prokurator prowadził 1334 sprawy (537 spraw niezakończonych w 2021 r. i 797 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadały 1334 sprawy rocznie (111,2 sprawy miesięcznie). Należy zaznaczyć, iż jeden z prokuratorów przebywał na zwolnieniu lekarskim od października 2021 r.;
- w OBL w Gdańsku trzech prokuratorów prowadziło 1976 spraw (517 spraw niezakończonych w 2021 r. i 1459 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 658,7 sprawy rocznie (54,9 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Katowicach czterech prokuratorów prowadziło 2042 sprawy (438 spraw niezakończonych w 2021 r. i 1604 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 510,5 sprawy rocznie (42,5 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Krakowie czterech prokuratorów prowadziło 2634 sprawy (972 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1662 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 658,5 sprawy rocznie (54,9 sprawy miesięcznie);

- w OBL w Lublinie dwóch prokuratorów prowadziło 1859 spraw (674 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1185 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 929,5 sprawy rocznie (77,5 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Łodzi trzech prokuratorów prowadziło 2144 sprawy (574 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1570 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 714,7 sprawy rocznie (59,6 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Poznaniu jeden prokurator prowadził 1350 spraw (367 spraw niezakończonych w 2021 r. i 983 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 1350 spraw rocznie (112,5 sprawy miesięcznie). Należy zaznaczyć, iż prokuratorowska obsada kadrowa w tym OBL to 2 etaty. Jeden z prokuratorów przebywał na długotrwałym zwolnieniu lekarskim cały rok 2022;
- w OBL w Rzeszowie trzech prokuratorów prowadziło 2205 spraw (646 spraw niezakończonych w 2021 r. i 1559 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 735 spraw rocznie (61,3 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Szczecinie trzech prokuratorów prowadziło 1921 spraw (432 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1489 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 640,3 sprawy rocznie (53,4 sprawy miesięcznie);
- w OBL we Wrocławiu trzech prokuratorów prowadziło 2064 sprawy (453 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1611 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 688 spraw rocznie (57,3 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Warszawie trzech prokuratorów prowadziło 1826 spraw (522 sprawy niezakończone w 2021 r. i 1304 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2022 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 608,7 sprawy rocznie (50,7 sprawy miesięcznie). Należy zaznaczyć, iż prokuratorowska obsada kadrowa w tym OBL to 4 etaty. Jeden z prokuratorów przebywał na długotrwałym zwolnieniu lekarskim cały rok 2022.

**Tabela 8. Statystyka obciążenia w 2022 r. w oddziałowych biurach lustracyjnych**

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Liczba spraw zarejestrowanych – stan na 1 I 2022 r.	Liczba spraw zarejestrowanych w 2022 r.	Liczba postępowań prowadzonych w okresie od 1 I do 31 XII 2022 r.	Liczba spraw załatwionych w 2022 r.	Liczba prokuratorów OBL – stan faktyczny na 31 XII 2022 r.	Obciążenie jednego prokuratora d/f	Średnie załatwienie spraw przez prokuratora e/f	Miesięcznie na 1 prokuratora
Białystok	537	797	1334	913	1	1334,0	913,0	111,2
Gdańsk	517	1459	1976	1624	3	658,7	541,3	54,9
Katowice	438	1604	2042	1704	4	510,5	426,0	42,5
Kraków	972	1662	2634	1664	4	658,5	416,0	54,9
Lublin	674	1185	1859	1518	2	929,5	759,0	77,5
Łódź	574	1570	2144	1412	3	714,7	470,7	59,6
Poznań	367	983	1350	1045	1	1350,0	1045,0	112,5
Rzeszów	646	1559	2205	1487	3	735,0	495,7	61,3
Szczecin	432	1489	1921	1455	3	640,3	485,0	53,4
Wrocław	453	1611	2064	1685	3	688,0	561,7	57,3
Warszawa	522	1304	1826	1399	3	608,7	466,3	50,7
Razem	6132	15223	21355	15906	30	711,8	530,2	59,3

Zróźnicowanie liczby spraw przypadających na prokuratora w poszczególnych jednostkach zależy od wielu czynników. Pierwszym elementem warunkującym obciążenie danego biura sprawami są limity zapytań kwerendowych w tzw. kwerendach wstępnych, uzgadniane corocznie z Archiwum IPN.

Przydział tych limitów został jednak zróźnicowany ze względu na liczbę etatów prokuratorskich w poszczególnych biurach. Określenie limitu było każdorazowo uzależniane od stanu osobowego (kadrowego) danej jednostki i od jakości (charakteru) spraw pozostających w biegu w danym biurze, a w ostatnim okresie także obciążeniem biur liczbą postępowań lustracyjnych pozostających w prowadzeniu przez sądy.

W toku prowadzonych czynności weryfikujących prawdziwość badanych oświadczeń lustracyjnych przesłuchano łącznie 757 świadków. Należy jednak wspomnieć, że przesłuchania świadków w toku procedur lustracyjnych są związane z istotnym obciążeniem czasowym – świadkowie są bowiem w przeważającej większości funkcjonariuszami organów bezpieczeństwa państwa i osobami rozpracowywanymi, których dotyczyły przekazywane informacje, będącymi obecnie w podeszłym wieku i wielokrotnie z uwagi na stan zdrowia oraz przebyte choroby nie mogą stawić się na przesłuchanie w siedzibie oddziałowego biura lustracyjnego. Wiąże się to zatem z koniecznością prowadzenia przesłuchań w miejscu zamieszkania świadka, na ogół odległym. Czynność przesłuchania świadka prowadzona jest bezpośrednio przez prokuratora i nie ma możliwości zlecenia jej np. Policji.

Zgodnie z treścią art. 52e ust. 3 ustawy o IPN do 392 osób, których oświadczenia analizowano, skierowano pismo informujące o możliwości złożenia wyjaśnień.

**Tabela 9. Informacje o wpływie i załatwieniu spraw według oddziałów w 2022 r.**

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Pozostałość z poprzedniego okresu	Wpływ do Ppl	Zakończono ogółem	Liczba wniosków o autolustrację od osób zainteresowanych (art. 20 ust. 5)	Odmowa wszczęcia postępowania autołustracyjnego	Etap postępowania		Zakończenie				
						Sprawy, w których przeprowadzono czynności z art. 52e ust. 3 ustawy o IPN	Liczba przesłuchanych świadków	Stanowisko prokuratora w sprawie autolustracji	Skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z uwagi na brak wątpliwości	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z innych przyczyn, m.in. zgonu, błędu	Załatwiono w inny sposób
Białystok	537	797	913	4	1	30	33	0	16	820	69	8
Gdańsk	517	1459	1624	0	0	39	74	0	18	1439	167	0
Katowice	438	1604	1704	2	0	46	123	0	27	1485	192	0
Kraków	972	1662	1664	1	0	37	47	4	14	1411	235	0
Lublin	674	1185	1518	3	0	24	40	0	18	1373	125	2
Łódź	574	1570	1412	1	0	32	69	0	15	1029	365	3
Poznań	367	983	1045	2	2	16	35	1	7	769	266	2
Rzeszów	646	1559	1487	1	0	36	82	1	18	1353	115	0
Szczecin	432	1489	1455	0	1	38	56	1	31	1325	98	0
Wrocław	453	1611	1685	0	0	39	59	1	25	1510	149	0
Warszawa	522	1304	1399	0	0	55	139	1	19	1306	71	2
Razem		15223	15906	14	4	392	757	9	208	13820	1852	17

Zbiorcze koszty zakończonych postępowań w 2022 r. (wezwania, zwroty kosztów dojazdu dla świadków, opinie biegłych) kształtowały się następująco.

**Tabela 10. Koszty postępowań prowadzonych i zakończonych w oddziałowych biurach lustracyjnych w 2022 r.**

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Poniesione koszty postępowań
Białystok	56784,21
Gdańsk	42867,15
Katowice	28266,70
Kraków	56866,69
Lublin	34744,50
Łódź	39335,72
Poznań	30988,90
Rzeszów	35799,98
Szczecin	42031,34
Wrocław	40429,28
Warszawa	31832,10
Razem	439946,57

Na uwagę zasługuje także to, że w okresie sprawozdawczym odnotowano 243 prawomocne orzeczenia sądowe, w tym w 177 sprawach stwierdzono niezgodność z prawdą złożonych i analizowanych przez sąd oświadczeń lustracyjnych. W 5 sprawach sąd podzielił stanowisko prokuratora BL złożone w trybie art. 20 ust. 5a ustawy lustracyjnej i orzekł o zgodności z prawdą złożonych oświadczeń (postępowania autolustracyjne).

W 30 przypadkach sąd orzekł o zgodności z prawdą złożonych oświadczeń lustracyjnych, nie podzielaając stanowiska zajmowanego przez prokuratora BL. W 30 sprawach sądy umorzyły postępowania lustracyjne z różnych przyczyn (m.in. śmierci lustrowanego, działania lustrowanych w usprawiedliwionym błędzie czy też z powodu wycofania wniosku o autolustrację).

Należy też wspomnieć, że w okresie statystycznym odnotowano 7 tzw. orzeczeń reformatoryjnych sądów odwoławczych, które zmieniły orzeczenia sądów I instancji oraz w 1 przypadku Sąd Najwyższy uchylił orzeczenia sądów obu instancji, uznając oświadczenie za zgodne z prawdą.

Odnosząc się do powyższych danych w świetle podnoszonych często w mediach zarzutów dotyczących niskiej skuteczności wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego, stwierdzić należy, że opinie takie są nieuzasadnione. Ostatnie pięć lat pracy BL pokazuje stale utrzymujący się wysoki poziom spraw wygranych przez prokuratorów – w roku sprawozdawczym w blisko 75 proc. orzeczeń sąd wydał orzeczenie zgodne ze stanowiskiem prokuratora.

Mając na względzie szczególny charakter tych procedur i ich specyfikę, należy uznać te wyniki za bardzo dobre.

Materiał dowodowy zgromadzony w tych sprawach to dokumentacja archiwalna wytworzona w zdecydowanej większości przez funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa PRL w latach 1944–1990. Obecnie są to osoby w podeszłym wieku, często przewlekłe chorujące, mające problemy z odtworzeniem zdarzeń sprzed wielu lat. Wielokrotnie na różnych etapach postępowania świadkowie ci składają odmienne w treści zeznania, tłumacząc to problemami z pamięcią. Wielu autorów badanych dokumentów nie można przesłuchać, ponieważ zmarli. Funkcjonariusze zeznający w postępowaniach lustracyjnych w charakterze świadków, w celu ochrony swoich dawnych źródeł informacji, a także z innych powodów wielokrotnie składają zeznania, z których wynika, że fałszowali dokumentację operacyjną jednoznacznie wskazującą na współpracę poszczególnych osób z organami bezpieczeństwa państwa

w różnych jej formach, podając w ten sposób w wątpliwość wiarygodność podstawowego materiału dowodowego zachowanego w tych sprawach. Zeznania są składane w poczuciu bezkarności za przestępstwo fałszerstwa dokumentów czy też poświadczania nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne w sporządzanych materiałach o charakterze operacyjnym (przedawnienie karalności czynu).

Niejednokrotnie materiał dowodowy zgromadzony na etapie przygotowywania postępowania lustracyjnego przez prokuratora jest uzupełniany także przez lustrowanego o jego wyjaśnienia, posiadane dokumenty lub dane świadków dopiero na etapie postępowania sądowego.

Sąd orzekający musi ocenić, czy dana osoba swoim działaniem wypełniła wszystkie przesłanki tajnej i świadomej współpracy w rozumieniu art. 3a ustawy lustracyjnej, dookreślone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (II KK 160/06) i Trybunału Konstytucyjnego (K 39/97):

- współpraca musi polegać na kontaktach z organami bezpieczeństwa państwa i przekazywaniu informacji tym organom;
- musi mieć charakter świadomy;
- winna być tajna, co oznacza, że nawiązanie współpracy oraz jej przebieg mają pozostać tajemnicą, w szczególności wobec tych osób i środowisk, których dotyczyły przekazywane informacje;
- musi wiązać się z operacyjnym zdobywaniem informacji przez organy bezpieczeństwa państwa;
- nie może ograniczać się do samej deklaracji woli, lecz winna realizować się w świadomie podejmowanych konkretnych działaniach w celu urzeczywistnienia podjętej współpracy.

Wszystkie zaistniałe wątpliwości rozstrzyga się – zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 5 § 2 kpk – na korzyść lustrowanych.

Należy też podkreślić, że często ocena materiału dowodowego dokonana przez sąd I instancji skrajnie różni się od oceny sądu odwoławczego czy nawet Sądu Najwyższego, o czym świadczą opisane powyżej przypadki zmiany orzeczenia sądu I instancji przez sąd odwoławczy lub zmiany prawomocnych orzeczeń przez Sąd Najwyższy. Procedur lustracyjnych i ich wyników nie można zatem w sposób prosty przyrównać do procedur karnych, o czym może świadczyć bardzo obszerne, chociaż niejedolite orzecznictwo, w tym orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego nie jest aktem oskarżenia.

Poziom skomplikowania materii w sprawach lustracyjnych jest również nieporównywalny z innymi sprawami, czemu dał wyraz ustawodawca, przekazując orzekanie w tych sprawach zawodowym składom sędziów sądu okręgowego. Prawdopodobieństwo skazania w następstwie aktu oskarżenia jest tym samym z wielu przyczyn znacznie większe aniżeli stwierdzenie nieprawdziwości oświadczenia lustracyjnego w następstwie wniosku prokuratora z przyczyn podanych powyżej.

Artykuł 52e ustawy o IPN zobowiązuje prokuratora BL do występowania z wnioskiem o wszczęcie postępowania lustracyjnego zawsze wtedy, gdy powstaje wątpliwość co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia. O zasadności kierowanych do sądu w tym trybie wniosków świadczy to, że w roku sprawozdawczym na 208 kierowanych wniosków sądy odmówiły wszczęcia postępowania w 1 sprawie.

Trzeba podkreślić, że w roku sprawozdawczym zarówno wnioski o wszczęcie postępowania lustracyjnego, jak i prawomocne orzeczenia o złożeniu niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego dotyczyły osób pełniących różne funkcje publiczne z art. 4 ustawy lustracyjnej.

W tym miejscu zasadne jest odnotowanie, że w toku prowadzonych postępowań prokuratorzy wnikliwie analizują materiały archiwalne wytworzone przez organy bezpieczeństwa państwa PRL pod kątem wiarygodności i rzetelności tych dokumentów. Działania te pozwalają na sformułowanie wniosku, że podnoszone wobec tych materiałów zarzuty o ich powszechnej „fikcyjności” i masowym tworzeniu fałszywych rejestracji nie znajdują potwierdzenia.

Udział prokuratorów w postępowaniach lustracyjnych prowadzonych przed sądami w roku sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

- w OBL Białystok jeden prokurator odnotował 31 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Gdańsk trzech prokuratorów odnotowało 75 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;

- w OBL Katowice czterech prokuratorów odnotowało 80 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Kraków czterech prokuratorów odnotowało 71 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Lublin dwóch prokuratorów odnotowało 114 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Łódź trzech prokuratorów odnotowało 42 dni wokandowe przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Poznań jeden prokurator odnotował 15 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Rzeszów trzech prokuratorów odnotowało 24 dni wokandowe przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Szczecin trzech prokuratorów odnotowało 62 dni wokandowe przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Wrocław trzech prokuratorów odnotowało 49 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL Warszawa trzech prokuratorów odnotowało 54 dni wokandowe przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi.

W okresie sprawozdawczym prokuratorzy skierowali 35 apelacji od orzeczeń sądów I instancji o zgodności z prawdą, sądy apelacyjne jako sądy odwoławcze uwzględniły 18 apelacji, 13 apelacji nie zostało rozpoznanych do końca 2022 r., w 4 sprawach sądy odwoławcze nie uwzględniły złożonych apelacji.

Prokuratorzy złożyli także 14 zażaleń na decyzje o umorzeniu postępowań lustracyjnych, 7 z nich zostało uwzględnionych, w 1 sprawie sąd nie uwzględnił zażalenia, 6 spraw pozostaje w toku.

### 8.3.2. Sprawy przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego

W roku sprawozdawczym kontynuowano jedno przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego postępowanie, w którym zapadło nieprawomocne orzeczenie o podjęciu zawieszono postępowania i następnie jego umorzeniu z uwagi na zgon lustrowanego.

### 8.3.3. Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi Biura Lustracyjnego

W wydziale tym obowiązki pełni obecnie sześciu prokuratorów (trzech na mocy decyzji Prokuratora Generalnego jest oddelegowanych do oddziałowych biur lustracyjnych w Krakowie i Rzeszowie, gdzie pełnią funkcję naczelników biur oraz prokuratora OBL), którzy nadzorują pracę 11 oddziałowych biur lustracyjnych. W zakresie obowiązków prokuratorów pozostaje nadzór nad postępowaniami Ppl prowadzonymi w poszczególnych oddziałach, analiza decyzji końcowych, monitorowanie postępowań prowadzonych przed sądami, a także środków odwoławczych. W ramach kompetencji prokuratorzy wydziału wizytują także podległe im jednostki stacjonarnie, przeprowadzając w roku sprawozdawczym kontrole w oddziałowych biurach lustracyjnych w Białymstoku, Krakowie, Lublinie i Poznaniu. Za nadzór nad sprawozdawczością prokuratorów oraz sprawami administracyjnymi w oddziałowych biurach lustracyjnych odpowiada kierownik sekretariatu Biura Lustracyjnego i podobnie jak prokuratorzy osobiście wizytuje w tym celu poszczególne oddziały (w 2022 r. Katowice, Rzeszów, Szczecin oraz Warszawę). Ponadto kierownik sekretariatu przeprowadził w Lublinie szkolenie dla pracowników oddziałowego biura lustracyjnego z obsługi systemu eKancelaria w określonym zakresie.

W roku sprawozdawczym trzech prokuratorzy Biura Lustracyjnego (Centrali) opracowali i skierowali do dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zastępcy Prokuratora Generalnego 10 wniosków o wniesienie kasacji w celu wystąpienia przez niego do Sądu Najwyższego,



zgodnie z treścią art. 21b ust. 6 ustawy lustracyjnej. Należy zaznaczyć, że dyrektor GKŚZpNP jako zastępca Prokuratora Generalnego ma obecnie kompetencje w zakresie kierowania w zastępstwie Prokuratora Generalnego skarg kasacyjnych również od orzeczeń zapadłych w sprawach lustracyjnych.

Dyrektor GKŚZpNP zastępca Prokuratora Generalnego przychylił się do 7 z 10 skierowanych w 2022 r. wniosków i skierował kasacje do Sądu Najwyższego (w 1 przypadku dyrektor GKŚZpNP zastępca Prokuratora Generalnego odstąpił od wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego, 1 wniosek został wycofany na wniosek Biura Lustracyjnego, 1 sprawa jest nadal analizowana). W roku sprawozdawczym dyrektor GKŚZpNP zastępca Prokuratora Generalnego przychylił się również do 5 wniosków skierowanych do niego przez Biuro Lustracyjne w roku 2021 i skierował kasacje do Sądu Najwyższego.

Do 31 grudnia 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał 15 kasacji wniesionych przez Prokuratora Generalnego w roku sprawozdawczym i latach ubiegłych, w 10 przypadkach Sąd Najwyższy uwzględnił kasacje, 3 kasacje zostały oddalone jako oczywiście bezzasadne, 2 sprawy na posiedzeniach Sąd Najwyższy pozostawił bez rozpoznania – skargi kasacyjne zostały wycofane na wniosek Biura Lustracyjnego.

W 2022 r. Biuro Lustracyjne skierowało do dyrektora GKŚZpNP zastępcy Prokuratora Generalnego również 3 wnioski o wniesienie do Sądu Najwyższego skargi nadzwyczajnej (2 skargi nadzwyczajne skierowano do Sądu Najwyższego, 1 jest nadal analizowana).

W tym samym okresie pełnomocnicy osób lustrowanych złożyli 14 kasacji od prawomocnych orzeczeń sądowych. W odniesieniu do 5 kasacji Sąd Najwyższy orzekł o ich oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych, w pozostałych przypadkach Sąd Najwyższy nie wyznaczył jeszcze terminów wokand.

W roku sprawozdawczym prokuratorzy Biura Lustracyjnego występowali przed Sądem Najwyższym w rozprawach związanych z kasacjami złożonymi przez obrońców lustrowanych (8 rozpraw) i kasacjami zastępcy Prokuratora Generalnego (8 rozpraw). Prokurator Biura Lustracyjnego wystąpił również przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku w zastępstwie prokuratora referenta z OBL z uwagi na kolizję terminów wokand.

## 8.4. Działania analityczno-studyjne

Sekcja Analityczno-Studyjna funkcjonuje w ramach Wydziału Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi. W roku sprawozdawczym w sekcji pracowały trzy osoby.

Do zadań Sekcji Analityczno-Studyjnej należy:

- dokonywanie analiz akt postępowań przygotowujących postępowania lustracyjne pod kątem oceny prawidłowości i rzetelności przeprowadzonej w sprawie kwerendy archiwalnej;
- analiza dostępnych pomocy ewidencyjnych i materiałów archiwalnych z zasobu IPN oraz innych archiwów dotyczących osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne;
- analiza materiałów archiwalnych mogących mieć znaczenie w postępowaniach Ppl;
- współpraca z prokuratorami Biura Lustracyjnego (w zakresie prawidłowości prowadzenia kwerendy) przy postępowaniach przygotowujących postępowania lustracyjne objętych nadzorem;
- udział w wizytach kontrolnych w oddziałowych biurach lustracyjnych;
- bieżące wsparcie merytoryczne oddziałowych biur lustracyjnych w prowadzonych postępowaniach;
- analiza we współpracy z prokuratorami BL zarządzeń prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu pod kątem oceny prawidłowości i rzetelności przeprowadzonej w sprawie kwerendy archiwalnej;
- dokonywanie sprawdzeń w elektronicznej bazie „Źródło” pod kątem odnalezienia informacji o danych osobowych, miejscu zamieszkania lub zgonie osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, ale czynności związane z weryfikacją prawdziwości ich treści nie zostały zakończone.

W 2022 r. w ramach pracy sekcji:

- w trakcie analizowania poszczególnych akt postępowań przygotowujących postępowania lustracyjne ujawniono zapisy świadczące o możliwej współpracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa PRL odnośnie do 56 osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, zaprzeczając temu, że pozostawały na służbie, pracowały lub współpracowały z organami bezpieczeństwa państwa PRL;

- w wyniku powyższych czynności skierowano do oddziałowych biur lustracyjnych pisma z poleceniem wszczęcia i przeprowadzenia postępowań przygotowujących procedurę lustracyjną;
- we współpracy z Sekcją Udostępniania i Publikacji Wydziału Ewidencji Oświadczeń Lustracyjnych, Sygnalizowania i Publikacji Biura Lustracyjnego ujawniono zapisy świadczące o możliwej współpracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa PRL odnośnie do 90 osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, zaprzeczając, że pozostawały na służbie, pracowały lub współpracowały z organami bezpieczeństwa państwa PRL; w wyniku powyższych czynności skierowano do oddziałowych biur lustracyjnych pisma z poleceniem wszczęcia i przeprowadzenia postępowań przygotowujących procedurę lustracyjną;
  - we współpracy z prokuratorem Biura Lustracyjnego dokonano analizy 604 zarządzeń wydanych przez prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych pod kątem ujawnienia nowych zapisów świadczących o ewentualnej współpracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa PRL (nieujętych w zarządzeniach), w części przypadków podjęto się samodzielnego uzupełnienia kwerendy;
  - we współpracy z prokuratorami Biura Lustracyjnego skontrolowano 56 postępowań Ppl zamówionych w wyniku analizy zarządzeń oraz dokonano analizy 12 postępowań Ppl prowadzonych z wyłączeniem jawności;
  - dokonano analizy całości zgromadzonej kwerendy archiwalnej w 45 trwających sprawach Ppl przesłanych do Biura Lustracyjnego w ramach konsultacji; w rezultacie udzielono wskazówek w zakresie dalszego prowadzenia kwerendy pogłębionej;
  - w ramach sprawdzeń osób figurujących łącznie w bazie Zaopatrzenia Emerytalnego Żołnierzy Zawodowych oraz ich Rodzin – ZEZSOR (baza zapytań Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA i Biura Emerytalnego Służby Więziennej) i bazie Biura Lustracyjnego ABeL zamówiono i poddano analizie dokumenty obrazujące przebieg służby (otrzymane z ZER MSWiA) odnośnie do 90 osób; następnie samodzielnie prowadzono kwerendę w archiwach wojskowych, Archiwum Straży Granicznej oraz w komendach wojewódzkich Policji (i równorzędnych) w celu ustalenia, czy osoby te były funkcjonariuszami organów bezpieczeństwa państwa PRL;
  - dokonano analizy 30 jednostek archiwalnych zamówionych z ww. instytucji i urzędów oraz 40 w ramach IPN (głównie dostępnych już w Repozytorium Cyfrowym IPN);
  - na bieżąco przekazywano pracownikom przygotowującym katalogi tematyczne („osoby rozpracowywane przez organy bezpieczeństwa państwa PRL”, „osoby pełniące funkcje publiczne”, „pracownicy, funkcjonariusze, żołnierze organów bezpieczeństwa państwa” i „osoby pełniące kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w byłej PRL”) ujawnione w toku analizy postępowań Ppl lub/i jednostek aktowych informacje mające wpływ na kształt wpisów w aplikacji portalowo-katalogowej bądź skutkujące utworzeniem nowych rekordów;
  - w związku z bieżącymi pracami Sekcji dokonano ponad 31 000 sprawdzeń w elektronicznej bazie „Źródło”. W rezultacie tych sprawdzeń m.in. odnaleziono informacje o zgonach 1158 osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, ale czynności związane z weryfikacją prawdziwości ich treści nie zostały zakończone; informacje o ww. zgonach zostały następnie przekazane do oddziałowych biur lustracyjnych;
  - we współpracy z prokuratorami Biura Lustracyjnego podejmowano działania w celu bieżącego uzupełniania kwerend w toczących się postępowaniach Ppl (uzupełnienia prowadzone samodzielnie przez pracowników Sekcji Analityczno-Studyjnej, a następnie przesyłane do oddziałowych biur lustracyjnych).



## 9. Wydawnictwo IPN

### 9.1. Książki

Rok 2022, szósty rok działalności Wydawnictwa IPN, był bardzo intensywny. Dwanaście ostatnich miesięcy przyniosło wiele sukcesów i satysfakcji, obfitowało w liczne premiery książek – zarówno tych autorów, którzy publikują u nas od dawna, jak i debiutantów, ale też nie oszczędziło problemów związanych z pozyskaniem surowca w przemyśle wydawniczym, a w konsekwencji zastoju produkcyjnego. Profil działalności wydawniczej jest zdefiniowany przez misję Instytutu zawartą w ustawie powołującej go do życia, dlatego publikacje IPN obejmują przede wszystkim okres 1917–1990. Wydawnictwo zapewnia kompleksową obsługę związaną z przygotowaniem do druku publikacji ukazujących się z logo IPN, dbając o najwyższe standardy i profesjonalizm pod względem redakcyjnym, graficznym i technicznym, oraz zajmuje się dystrybucją i rozpowszechnianiem wydawnictw.

Wydawnictwo IPN publikuje książki będące zwieńczeniem badań pracowników IPN oraz prace napisane na uczelniach lub przygotowane przez historyków regionalistów. Co roku oddaje w ręce czytelników obszerny katalog publikacji obejmujący zarówno opracowania naukowe, jak i popularyzatorskie, monografie i edycje źródeł, biografie i wspomnienia, albumy, a także komiksy, materiały edukacyjne, gry i puzzle. Jego celem jest nie tylko zainteresowanie czytelnika historią, lecz także przedstawienie wielowymiarowości i złożoności procesów dziejowych – to decyduje o wyjątkowości oferty wydawniczej IPN. Publikacje Wydawnictwa IPN są dostępne w 13 księgarniach IPN w całej Polsce; można je także kupić w sprzedaży wysyłkowej w księgarni internetowej [ksiegarniaipn.pl](http://ksiegarniaipn.pl).

W 2022 r. Wydawnictwo IPN opublikowało wiele wartościowych i dobrze przyjętych na rynku tytułów w ramach zainicjowanych wcześniej, znanych i lubianych serii wydawniczych. Łącznie ukazało się 175 nowych publikacji (w tym 77 nieprzeznaczonych do sprzedaży), 20 dodruków i 22 numery czasopism. W planie wydawniczym uwzględniono wiele tytułów poświęconych obchodzonemu w roku sprawozdawczym rocznicom historycznym: 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK, największą podziemną armię świata, i 80. rocznicy rozpoczęcia Akcji „Reinhardt”, czyli systematycznej eksterminacji przez Niemców ludności żydowskiej na terenach pod okupacją III Rzeszy. Ta pierwsza została zaznaczona m.in. następującymi pozycjami: Tomasz Balbus, *Podpułkownik Ludwik Marszałek „Zbroja”* (album); Czesław Szurmiak, *Z ulańskim rodowodem. Wspomnienia własne*; Zbigniew Przyrowski, *Ciekawe czasy. Wspomnienia z lat 1939–1946*; Maciej Czaplicki, Sławomir Czuba, Roman Kucharski, Jan Madejski, *Polskie Radio. Wrzesień 1939* (komiks wydany we współpracy z największą i najstarszą polską rozgłośnią radiową). W związku z rocznicą rozpoczęcia Akcji „Reinhardt” ukazało się kilka ważnych publikacji naukowych, w tym monumentalny zbiór artykułów *Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką – przegląd piśmiennictwa*, t. 1, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek (seria „Pomoc Żydom na Ziemiach Polskich podczas Okupacji Niemieckiej”), monografia Moniki Tomkiewicz *Zbrodnia ponarska 1941–1944* oraz książki: Ryszard Kotarba, *Żydzi Krakowa w dobie zagłady*; Szulim Keselman, *Wspomnienia ocalonego. Wołyń 1941–1944*.

Niezależnie od rocznic historycznych kontynuowano zainicjowaną w 2020 r. serię wydawniczą „Świat wobec Szczecina” poświęconą międzynarodowej recepcji wydarzeń z grudnia 1970 r. i przełomów w 1980 oraz w 1989 r., ze szczególnym uwzględnieniem roli tego miasta. Serię wzbogaciły dwie

ważne monografie: Paweł Jaworski, *W cieniu „żelaznej kurtyny”*. Szwecja wobec Szczecina 1945–1989; Filip Gańczak, *Gryf, młot, cyrkiel. Szczecin w polityce władz NRD 1970–1990*.

W innych cyklach wydawniczych ukazały się także kolejne tomy: *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 2, red. Witold Bagiński, Magdalena Dźwigał; *Zostali na Wschodzie. Słownik inteligencji polskiej w ZSRS 1945–1991*, t. 2, red. Adam Hlebowicz; Leon Babiński, *W służbie Najjaśniejszej Rzeczypospolitej*, t. 2, oprac. Janusz Faryś, Henryk Walczak; *Dziennik czynności Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego*, t. 3: *1 VIII 1941 – 31 VII 1942*, wstęp i red. Jarosław Rabiński, oprac. dokumentów Jadwiga Kowalska, Andrzej Gładysz, Gabriel Piotr Urban; zbiór studiów pokonferencyjnych *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, t. 2, red. Marzena Grosicka, Dariusz Palacz; *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”*, t. 2, red. Rafał Łatka; Grzegorz Rąkowski, *Kresowe rezydencje. Zamki, pałace i dwory na dawnych ziemiach wschodnich II RP*, t. 3: *Województwo białostockie (część wschodnia), województwo poleskie*.

Ukazującą się od 2019 r. pod patronatem honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy popularnonaukową serię wydawniczą „Literatura i Pamięć”, będącą efektem współpracy z Fundacją Rozwoju Systemów Edukacji, wzbogaciły dwie nowe pozycje: Andrzej Waśko, *Pan Tadeusz – media pamięci* (opublikowana w Roku Romantyzmu Polskiego) oraz Anna Rzymska, *Powracająca pamięć. O prozie i poezji Jarosława Marka Rymkiewicza*.

Kontynuowano również serię popularnonaukową „Bohaterowie Niepodległej”, która pod koniec roku sprawozdawczego liczyła 95 broszur udostępnionych równocześnie w Bibliotece Cyfrowej IPN.

Wydano kilka publikacji poświęconych tematyce regionalnej, istotnych z perspektywy lokalnej polityki historycznej: Izabela Mazanowska, *Radzim 1939. Zbrodnie w obozie Selbstschutz Westpreussen; Warszawiaci przeciw bolszewikom 1920. Studia historyczne*, red. Michał Zarychta; Dariusz Burczyk, *Renegaci przed sądem. Specjalny Sąd Karny i Prokuratura Specjalnego Sądu Karnego w Gdańsku (1945–1946)*; Wojciech Korfanty, „*Górny Śląsk to wielka rzecz*”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929)*; Bartłomiej Noszczak, *Ze wsi do miasta. Polskie Stronnictwo Ludowe w Warszawie 1945–1947–1949*; Elżbieta Kowalczyk, *Komuniści w Warszawie. Działalność Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP (1918–1938)*; tom studiów *Z powrotem w Krakowie. 150 lat jezuitów przy ul. Kopernika (1868–2018)*, red. Michał Wenklar; Patryk Pleskot, *Twarze Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie (1946–1955)*; Patryk Pleskot, *Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie (1946–1955). Widok od wewnątrz*; Maria Zima-Marjańska, *Ekspertyza w sprawie obozu przejściowego w Pruszkowie (Durchgangslager 121 Pruszków) i jego statusu*; Artur Ossowski, „*Dzieci z zielonego autobusu*”. *Z zeznań o niemieckim obozie dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi (1942–1945)*; studia *Powstanie wielkopolskie 1918–1919*, red. Olaf Bergmann.

Albumy Wydawnictwa IPN ze zdjęciami znakomitej jakości, interesującą zawartością merytoryczną oraz piękną szatą graficzną cieszą się niezmiennie uznaniem czytelników. W roku sprawozdawczym ukazało się kilka wartościowych i edytorsko dopracowanych perełek: Tomasz Niklas, *Obraz zwycięstwa. Motyw Bitwy Warszawskiej w sztuce polskiej 1920–1939*; Grzegorz Mika, Patryk Pleskot, *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski*; Marcin K. Schirmer, *Polscy ziemianie w obronie ojczyzny podczas wojny z bolszewikami 1919–1921*, a także albumy dwujęzyczne, polsko-angielskie: *Polska jesień, rosyjska zima. Spotkanie Julienu Bryana z misją UNRRA w Europie Środkowo-Wschodniej 1946–1947 – fotografie i zapiski / Polish Autumn, Russian Winter. Julien Bryan Meets the UNRRA Mission in Central and Eastern Europe 1946–1947 – Photographs and Notes*, red. Jacek Sawicki; *Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood*, oprac. Tomasz Łabuszewski, współpraca Anna Maria Adamus, Ewa Dyngosz, Edyta Gula; „*Ramię krzep – Ojczyźnie służ*”. *135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce / “Strengthen Your Arm – Serve Your Fatherland”*. *The 135th Anniversary of the Polish Falcons in America*. Sukcesem wydawniczym okazał się monumentalny album Jerzego Kirszaka, Bogusława Polaka i Michała Polaka *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć*. Otworzył on cykl wydawnictw wpisujących się we flagowy projekt memoratywno-edukacyjny IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Kolejne książki z tego cyklu to dwa ważne opracowania opublikowane w 2022 r.: Bartłomiej Noszczak, *Orient zesłańców. Bliski Wschód w oczach Polaków ewakuowanych ze Związku*

Sowieckiego (1942–1945); Grzegorz Śliżewski, *Karmazynowy błękit nieba. Działania bojowe I Polskiego Skrzydła Myśliwskiego w 1941 roku*, a także złożony do druku tom Pawła Politowskiego *Stanisław Wyskota Zakrzewski (1902–1986). „W drodze do domu”*. Warto odnotować także nieprzeznaczony do sprzedaży, polsko-niemiecki, przygotowany przez AIPN i Muzeum Kościuszki w Solurze album *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu / Polnische Spuren in Solothurn und Zuchwil*, opracowany przez Pawła Zielonego, Teresę Ackermann i Radosława Pawłowskiego, przedstawiający historię pomnika grobowego Tadeusza Kościuszki oraz Kaplicy Polskiej w Szwajcarii.

Mając na względzie ustawową misję popularyzowania historii najnowszej Polski za granicą, Wydawnictwo IPN nieustannie rozszerza ofertę obcojęzyczną. W 2022 r. powstało kilka publikacji w językach obcych, głównie w języku angielskim. Warto wymienić angielskie wydania *Represji za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, t. 1, red. Martyna Grądzka-Rejak, Aleksandra Namysło (Warszawa 2019) – *Persecution for Providing Help to Jews in Occupied Polish Territories during World War II*, t. 1 i albumu „Ramię krzep – Ojczyźnie służ”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce – “Strengthen Your Arm – Serve Your Fatherland”. *The 135th Anniversary of the Polish Falcons in America* oraz bogaty wachlarz wydawnictw popularnonaukowych, a wśród nich nową edycję *Przewodnika po historii Polski 966–2016* Łukasza Kamińskiego i Macieja Korkucia (Warszawa 2016) – *A Guide to the History of Poland*; nowe wydanie *Walczącej Rzeczypospolitej 1939–1945* Macieja Korkucia (Warszawa 2019) – *The Fighting Republic. Poland 1939–1945* oraz broszurę Przemysława Gasztolda *Maciej Nowicki (1910–1950) – pionier architektury światowej. Droga z Polski do ONZ – Maciej Nowicki (1910–1950) – pioneer of world architecture. Road from Poland to the United Nations*. Z myślą o popularyzacji historii Polski wśród anglojęzycznych miłośników komiksu wprowadzono do regularnej sprzedaży angielską edycję popularnej serii o Antku Srebrnym (*The Defence of Grodno 1939, The Battle of Monte Cassino 1944, Operation “Market Garden” 1944, Direction: Wilhelmshaven 1945*) w tłumaczeniu Jerzego Giebułtowskiego.

Wychodząc w roku sprawozdawczym naprzeciw potrzebom uchodźców ukraińskich, którzy znaleźli schronienie w Polsce, przygotowano w wersjach językowych polskiej i ukraińskiej – obok wspomnianej już angielskiej – specjalną edycję *Przewodnika po historii Polski 966–2016* uzupełnioną o rozdział *Polska i Ukraina. Dzieje sąsiedztwa*. Na stronie internetowej Instytutu wyodrębniono zakładkę przeznaczoną na wydawnictwa w języku ukraińskim, udostępniono również w formacie pdf historię Polski po ukraińsku *Polszcza – narys istoriji [Polska – zarys dziejów]*, red. Włodzimierz Mędrzecki, Jerzy Bracisiewicz, przekład z języka polskiego Iwan Swarnyk, wyd. 2. Realizując ustawową misję edukacyjną, dzięki wsparciu MEiN za pośrednictwem kuratorów oświaty przekazano do szkół w całej Polsce 8 tys., a dzięki współpracy z Polskim Holdingiem Hotelowym – do 51 hoteli, w których przebywali obywatele ukraińscy, 2,5 tys. egz. ukraińskiej wersji *Przewodnika po historii Polski 966–2016*.

W roku sprawozdawczym sukcesem wydawniczym okazały się książki: Jarosław Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim; General brygady Jan Kowalewski (1892–1965) – oficer wywiadu i kryptolog. Studia i szkice*, red. Dariusz Rogut (o losach wybitnego matematyka, który złamał sowieckie szyfry podczas wojny polsko-bolszewickiej); Tomasz Bereza, Marcin Bukała, Michał Kalisz, *Wincenty Witos 1874–1945*, wyd. 2 poprawione i uzupełnione (album); Kamil Dworaczek, *W cieniu radioaktywnej chmury. Konsekwencje katastrofy czarnobylskiej w Polsce* (pierwsze szczegółowe opracowanie historyczne przedstawiające ten temat).

Bestsellerem już drugi rok z rzędu pozostaje książka Michała Przeperskiego *Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna* (Warszawa 2021), która doczekała się trzech dodruków. Warto odnotować, że ceniona przez czytelników w ostatnich latach biografistyka także i w naszym wydawnictwie staje się coraz bardziej popularna. Tylko w 2022 r. ukazały się opracowania: Maria Radożycka-Paoletti, *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)*; Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*; Jarosław Molen-da, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego*; Krzysztof A. Tochman, *Samozwańczy oficer Zygmunt Augustowski. Z dziejów „Wachlarza”, Okręgu*

Wileńskiego AK i komunistycznej bezpieki; Urszula Kozłowska, Tomasz Sikorski, Andrzej Niesiołowski (1899–1945). *Z dziejów nurtu chrześcijańsko-społecznego w polskiej socjologii*; Marek Mutor, *Droga do Wrocławia. Życie i działalność ks. Bolesława Kominka w latach 1903–1956*.

Oprócz biografii niesłabnącym zainteresowaniem cieszą się dzienniki oraz pamiętniki znanych i mniej znanych bohaterów. W tej kategorii warto przywołać następujące pozycje: Szulim Keselman, *Wspomnienia ocalonego. Wołyń 1941–1944*, red. Katarzyna Pawlak-Weiss – zapis losów młodego mężczyzny, który za wszelką cenę chciał przeżyć, aby przekazać świadectwo o bestialskim zamordowaniu swoich bliskich, sąsiadów i społeczności żydowskiej przez Niemców; wywiad rzeka ks. Romana Dzwonkowskiego udzielony s. Renacie Zielińskiej OP *Spotkania na Wschodzie. Białoruś – Litwa – Łotwa – Ukraina – Rosja – Gruzja – Armenia – Kazachstan (1970–2020)*; Attila Szalai, *Na polskiej ziemi. Wspomnienia, dzienniki z lat 1976–1990*, t. 1: 1976–1981 – zapiski węgierskiego dziennikarza i tłumacza, dyplomaty, historyka, działacza opozycyjnego, animatora życia kulturalnego, diarysty i pasjonata fotografii, który w latach 1976–1990 mieszkał w Polsce; Zbigniew Przyrowski, *Ciekawe czasy. Wspomnienia z lat 1939–1946*, oprac. Katarzyna i Jarosław Wasilewscy – wspomnienia żołnierza organizacji niepodległościowych; Czesław Szurmiak, *Z ułańskim rodowodem. Wspomnienia własne* (wstęp i oprac. nauk. Piotr Chmielowiec) – zapiski uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza 23. Pułku Ułanów Grodzieńskich w Armii Odwodowej „Prusy”, oficera Obwodu Łańcut ZWZ-AK, a po II wojnie światowej żołnierza „ludowego” WP.

Ze względu na misję Instytutu ważne są: *Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych*, wybór, wstęp i oprac. Grzegorz Bębnik, Michał Mączka, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki – ze zbiorem map i planów do dziejów powstań śląskich, plebiscytu oraz podziału regionu górnośląskiego (lata 1919–1922); *Obozy i więzienia sowieckie na ziemiach polskich (1944–1945). Leksykon*, wstęp, oprac. i red. nauk. Dariusz Iwaneczko – pionierskie opracowanie naukowe, ukazujące nie tylko skalę sowieckich represji w Polsce, proces masowych aresztowań i wywózek żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego, lecz także proces sowietyzacji państwa; *Polska 1944–1991. Informator historyczny. Struktury i ludzie*, cz. 1 i 2, red. Aleksander Kochański przy współudziale Elżbiety Ciborskiej, Aleksandra Merkera i Grzegorza Sołtysiaka – z informacjami o osobach pełniących ważne funkcje w życiu publicznym powojennej Polski.

W 2022 r. zadbano także o mocną stronę oferty skierowanej do młodszego odbiorcy, którą od lat stanowią wydawnictwa komiksowe, wprowadzając nowe tytuły i gatunki. Zainicjowana przed rokiem seria komiksowa dla najmłodszych „Aga, Adam i Hamlet na Tropie Tajemnic” wzbogaciła się o zeszyt nr 2: „Uczeń Polski” *uczniowi nierówny* (scenariusz Maciej Kur, rysunki Agata Ronek, Hubert Ronek, koncepcja albumu, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski), a fani serii „W Imieniu Polski Walczącej” doczekali się zeszytu nr 5: *Akcja „Góral”. 12 sierpnia 1943* (scenariusz Sławomir Zajączkowski, rysunki Krzysztof Wyrzykowski, koncepcja serii, wkładka historyczna i konsultacja Tomasz Łabuszewski i Kazimierz Krajewski). Podążając za powszechnymi trendami wydawniczymi, wydano we współpracy z Muzeum Powstania Warszawskiego pierwszy komiks paragrafowy (Jan Madejski, Sławomir Czuba, Roman Kucharski, Maciej Czapliski, *Powstanie warszawskie. Komiks paragrafowy*, t. 1). Nowoczesna formuła pozwala czytelnikowi zostać uczestnikiem prawdziwych wydarzeń rozgrywających się na ulicach stolicy. Popularną serię komiksową o Antku Srebrnym rozszerzono o zeszyt ćwiczeń i łamigłówek – rozwiązując rysunkowe, matematyczne i słowne zagadki, najmłodszy utrwalał wiedzę historyczną (Hubert Ronek, *Obrona Grodna 1939 r. Łamigłówki*).

Dowodem tego, że wysiłki Wydawnictwa IPN są dostrzegane i doceniane nie tylko przez czytelników, lecz także ekspertów, są laury w konkursach branżowych. W roku sprawozdawczym publikacje IPN otrzymały 11 nagród głównych, 6 wyróżnień oraz 20 nominacji.

Monografia Joanny Lubeckiej *Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym* (Kraków 2021) zdobyła najwyższe uznanie jury konkursu o Międzynarodową Nagrodę im. Witolda Pileckiego w kategorii „Naukowa książka historyczna”.

Nagrody „Przeglądu Wschodniego” otrzymały książki Adama Hlebowicza *Podróż na Wschód* (Warszawa 2021) – w kategorii „Popularyzacja problematyki wschodniej” – i Dariusza Węgrzyna *Księga*

*aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku*, t. 1–3 (Katowice–Warszawa 2021) – w kategorii „Dzieje Polaków na Wschodzie”.

Dwie publikacje uhonorowano w 30. Ogólnopolskim Przeglądzie Książki Krajoznawczej i Turystycznej: pierwsze miejsce w kategorii „Mapy i atlasy” przyznano pozycji *Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych* (Warszawa–Katowice 2022), a trzecie – w kategorii „Monografie oraz inne opracowania krajoznawcze” – książce *Garnizon Suwałki 1921–1939* Krzysztofa Skłodowskiego (Warszawa 2021).

Stowarzyszenie Wydawców Katolickich FENIKS przyznało Wydawnictwu IPN główną nagrodę w kategorii „Historia – niepodległa” za publikację Michała Ceglarka *Kapelani Wojska Polskiego z okresu wojny polsko-sowieckiej 1919–1921* (Warszawa 2021) oraz dwa wyróżnienia za książki: Mieczysław Ryba, *Kościół i państwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej* (Lublin 2021) – w kategorii „Historia” i Stefan Wyszyński, *Kazania świętokrzyskie (1974–1976)*, wstęp i oprac. Rafał Łatka, Beata Mackiewicz, ks. Dominik Zamiatąła (Warszawa 2021) – w kategorii „Historia – niepodległa”.

W VI edycji konkursu Fundacji im. Janusza Kurtyki, której temat w 2022 r. brzmiał „Armia Krajowa i postawy Polaków w latach II wojny światowej. Historia i dziedzictwo”, zwyciężyła książka Przemysława Benkena *Tajemnica śmierci Jana Rodowicza Anody* (Warszawa 2016).

Album wydany w koedycji IPN i Verbi Causa *Orla WRONa nie pokona. Stan wojenny w Gdyni (lata 1981–1983)* Roberta Chrzanowskiego i Małgorzaty Sokołowskiej (Gdynia 2021) zdobył trzecią nagrodę w kategorii „Reportaż i literatura faktu” w Konkursie Literatury Kaszubskiej i Pomorskiej.

Szczególnym osiągnięciem jest tytuł Książki Miesiąca przyznawany na podstawie statystyk sprzedaży Biblioteki Analiz przez redakcję „Magazynu Literackiego Książki”. W roku sprawozdawczym przypadł on w udziale trzem publikacjom Wydawnictwa IPN: książką marca został tom *Sam jeden. Józef Mackiewicz – pisarz i publicysta* Kazimierza Maciąga (Warszawa 2021); książką lipca – album *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* Jerzego Kirszaka, Bogusława Polaka, Michała Polaka (Warszawa 2022); książką października zaś – *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego* Jarosława Molendy (Warszawa 2022).

Monografia Macieja Zakrzewskiego *Rewolucja konserwatywna – przypadek Polski. Myśl polityczna „Buntu Młodych” i „Polityki” (1931–1939)* (Warszawa 2021) zdobyła wyróżnienie kapituły konkursu o Nagrodę Literacką im. Józefa Mackiewicza. Jury reaktywowanego w 2022 r. 13. konkursu „Książka Historyczna Roku” o Nagrodę im. Oskara Haleckiego przyznało honorowe wyróżnienie publikacji IPN „*Dialog należy kontynuować...*”. *Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem z lat 1969–1985. Studium przypadku* w opracowaniu Rafała Łatki i Filipa Musiała (Warszawa–Kraków 2020). W VI edycji Konkursu Historycznego Ministra Spraw Zagranicznych na najlepsze publikacje promujące historię polskiej dyplomacji i historię Polski drugie wyróżnienie w kategorii „Najlepsza publikacja w języku polskim z zakresu historii polskiej dyplomacji” otrzymała monografia Jaremy Słowia-ka *Wielka improwizacja. Delegacja Polska w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie w latach 1954–1973* (Szczecin 2021). Jury XII edycji konkursu Fotograficzna Publikacja Roku wyróżniło książkę Pawła Miedzińskiego *Centralna Agencja Fotograficzna 1951–1991* (Szczecin–Warszawa 2021).

Publikacje wydane nakładem IPN były nominowane do licznych konkursów, spośród nich należy wymienić: Nagrodę Historyczną „Polityki” (*Czerwono-biało-czerwona Łódź. Lokalne wymiary polityki pamięci historycznej w PRL*, Warszawa–Łódź 2021); Konkurs im. Wacława Felczaka i Henryka Wereszyckiego („*Szczecin czechosłowackim oknem na morza i oceany*”. *Szczecin w stosunkach polsko-czechosłowackich 1945–1989*, Szczecin 2021; *Tajni księża. Historia nielegalnego pobytu słowackich werbistów w Polsce w latach 1957–1964*, Warszawa 2022; *Miasta Wolności. Poznań–Budapeszt 1956*, Poznań–Warszawa 2021); Konkurs o Nagrodę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za najlepszą publikację o Wielkopolsce (*W polskiej Wandei. Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w czasach II Rzeczypospolitej*, Poznań–Warszawa 2021; *Wartheland. Dzieje zbrodni*, Poznań–Warszawa 2021); Nagrodę im. Profesora Tomasza Strzembosza (*Synergia DA. Duszpasterstwo akademickie w życiu młodzieży studenckiej Szczecina w latach 1947–1990*, Szczecin 2021; *Czerwono-biało-czerwona Łódź. Lokalne wymiary polityki pamięci historycznej w PRL*); Nagrodę Historyczną

m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego (*Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna*, Warszawa 2021); Nagrodę Literacką im. Józefa Mackiewicza [*Rewolucja konserwatywna. Przypadek Polski. Myśl polityczna „Buntu Młodych” i „Polityki” (1931–1939)*]; Międzynarodową Nagrodę im. Witolda Pileckiego (*Rozpracowanie organów kierowniczych NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa 1980–1982*, Warszawa 2021); Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsze Polskie Książki Roku 2021” (*Centralna Agencja Fotograficzna 1951–1991*, Szczecin–Warszawa 2021); Nagrodę Literacką Gdynia (*Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna*); Konkurs „Książka Historyczna Roku” o Nagrodę Oskara Haleckiego (*Rozpracowanie organów kierowniczych NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa 1980–1982*, Warszawa 2021; *Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Kraków 2021; „*Szczecin czechosłowackim oknem na morza i oceany*”. *Szczecin w stosunkach polsko-czechosłowackich 1945–1989*, Szczecin 2021; *Stefan Żywotko. Ze Lwowa po mistrzostwo Afryki*, Szczecin 2021); Konkurs „Portrety” 2021 (*Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna*, Warszawa 2021).

## 9.2. Periodyki

W 2022 r. kontynuowano wydawanie periodyków naukowych, w tym tytułów wysoko ocenianych w środowisku naukowym: „Pamięć i Sprawiedliwość”, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”, „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja”, „Polish-Jewish Studies”, „Institute of National Remembrance Review”, oraz czasopism popularnonaukowych: „Biuletyn IPN” i „CzasyPismo” (o historii Górnego Śląska).

### 9.2.1. Periodyki naukowe

#### 9.2.1.1. „Pamięć i Sprawiedliwość”

„Pamięć i Sprawiedliwość” jest półrocznikiem poświęconym historii najnowszej, przygotowywanym przez Biuro Badań Historycznych we współpracy z Wydziałem Periodyków Wydawnictwa IPN. W 2022 r. ukazały się dwa numery czasopisma: 39 i 40. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **100 pkt.**

##### „Pamięć i Sprawiedliwość” 2022, nr 1 (39)

Głównym tematem numeru jest emigracja z Europy Środkowej i Wschodniej na Zachód oraz na Daleki Wschód (Harbin) w ujęciu syntetycznym oraz przekrojowym – przez dzieje poszczególnych środowisk politycznych i jednostek. Artykuły dotyczą wychodźstwa politycznego z Rosji, Ukrainy (Zachodniej i Naddnieprzańskiej), Kaukazu (Gruzini i Czerkiesi) i Polski oraz prób zjednoczenia wysiłków emigrantów w celu obalenia reżimu sowieckiego w ZSRS i odzyskania niepodległości. Tematem odrębnej grupy artykułów jest środowisko rodzinne, poglądy i przebieg kariery politycznej wybitnego przedstawiciela obozu piłsudczykowskiemu płk. Ignacego Matuszewskiego.

##### „Pamięć i Sprawiedliwość” 2022, nr 2 (40)

Tematem przewodnim numeru są twórcy w PRL ukazani w swoich zmaganiach z władzą. W zamysle komunistów mieli jako „inżynierowie dusz” legitymizować rządzących i ich koncepcje, dlatego różnymi metodami starano się ich zdobywać do współpracy. Wśród twórców nie brakowało koniunkturalistów, którzy system traktowali jako trampolinę do kariery – tych władza sowicie nagradzała. Karano natomiast każdy przejaw niesubordynacji lub sprzeciwu, np. zaangażowanie w działania opozycji lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. – po wprowadzeniu stanu wojennego w grudniu 1981 r. wielu przedstawicieli środowisk twórczych internowano. Dość powszechnie, choć oczywiście z wyrazistymi wyjątkami, ci, którzy pozostali na wolności, odpowiedzieli bojkotem. Z czasem obie strony zaczęły szukać porozumienia i sposobów neutralizacji swoich najbardziej radykalnych przedstawicieli.



### 9.2.1.2. „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”

„Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” to rocznik naukowy, którego głównym celem jest pogłębienie, skoordynowanie oraz upowszechnienie prac badawczych dotyczących aparatu represji w PRL: Resortu Bezpieczeństwa Publicznego PKWN, Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wojskowych i granicznych służb specjalnych, służb więziennych, Milicji Obywatelskiej, sądownictwa i prokuratury oraz jednostek paramilitarnych. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **40 pkt.**

#### „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2022, nr 20

Głównym tematem numeru jest Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1989. Opublikowane artykuły są rozszerzeniem referatów wygłoszonych na konferencji naukowej w Krakowie w dniach 27–28 maja 2021 r. Autorzy opisali m.in. przedsięwzięcia operacyjne aparatu represji w sektorze gospodarczym, rolę SB w blokowaniu aktywności opozycji, działania służb w środowisku twórców, strategię stosowaną wobec drugiego obiegu wydawniczego w latach 1980–1990 i akcje MO wymierzone w studenckie środowisko skupione wokół Niezależnego Zrzeszenia Studentów. W numerze znalazły się też teksty ukazujące mało znane akcje kontrwywiadu PRL, organizację i funkcjonowanie MO, lokalne struktury SB oraz funkcjonariuszy służb, m.in. odpowiedzialnych za porwanie i zabójstwo ks. Jerzego Popiełuszki. Kilka artykułów poświęcono historii osób uwikłanych we współpracę z policją polityczną Polski powojennej albo zarejestrowanych jako osobowe źródła informacji.

### 9.2.1.3. „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”

„Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej” jest rocznikiem wydawanym przez Archiwum IPN (wcześniej Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN) od 2008 r. we współpracy z Wydziałem Periodyków Wydawnictwa IPN. Na łamach czasopisma ukazują się artykuły dotyczące szeroko rozumianej archiwistyki, teksty poświęcone historii Polski i powszechnej, edycje źródeł oraz artykuły przybliżające archiwa zagraniczne i ich zasoby. Ważne miejsca zajmują także teksty dotyczące bieżącej aktywności pionu archiwalnego. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **40 pkt.**

#### „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej” 2021, t. 14

W tomie znalazł się m.in. artykuł Iwony Drag-Korgi, w którym scharakteryzowano zasób Archiwum Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce i możliwości jego wykorzystania. Omówiono jego najważniejsze zespoły, ich proveniencję, daty skrajne oraz wielkość. Numer zawiera także tekst Aleksandra Lasika prezentujący esesmańskie elity zajmujące ważne stanowiska w strukturach administracyjno-gospodarczych KL Stutthof. Dawid Chomej i Janusz Piwowar omówili losy małoletniego Henryka Ząbka z Pułtuska, który podczas II wojny światowej został wysłany do prac przymusowych w Berlinie. Artykuł wzbogacają przełożone na język polski materiały źródłowe z zasobu Archiwum IPN, nigdy dotychczas niepublikowane.

#### „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej” 2022, t. 15

W tomie opublikowano 11 artykułów, 4 edycje dokumentów, 4 teksty w dziale *Recenzje i omówienia* i 4 teksty w dziale *Kronika*. Julia Krajewska przedstawiła realizację programu „Archiwum Historii Mówionej IPN”, Radosław Kurek opisał realizację projektu „Archiwum Pełne Pamięci” w Oddziale IPN Kraków, Henning Borggräfe i Christian Höschler zajęli się historią Archiwum Arolsen w latach 1945–2020, a Janusz Szczepański omówił materiały archiwalne dotyczące kształtowania się komunistycznego systemu władzy w latach 1945–1948 w północno-wschodnich powiatach województwa warszawskiego, przechowywane w Archiwum Państwowym w Warszawie. W tomie znalazły się trzy artykuły napisane przez historyków z Ukrainy. W jednym z nich troje autorów (Maryna Palijenko, Andrij Rukkas, Ihor Sribniak) zaprezentowało biografię majora WP i pułkownika Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej Sergiusza Nahnybidy. Wśród tekstów opublikowanych w dziale *Dokumenty* Witold Bagieński scharak-

teryzował projekt struktury organizacyjnej Urzędu Ochrony Państwa przygotowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa w pierwszych miesiącach 1990 r., a Norbert Wójtowicz przy okazji publikacji tekstu broszury Konstantego Zygryda Hanffa *Mały zdrajca* przedstawił poświęcony mu szkic biograficzny.

#### 9.2.1.4. „Institute of National Remembrance Review”

„Institute of National Remembrance Review” to czasopismo adresowane do czytelników angielskojęzycznych. Celem publikacji jest rzetelna prezentacja problematyki najnowszej historii Polski i Europy Środkowej pod panowaniem dwóch totalitaryzmów. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **40 pkt.**

##### „Institute of National Remembrance Review” 2021–2022, nr 3 i 4

Tematem głównym obu numerów jest wojna niemiecko-sowiecka 1941–1945 – nazywana w byłym ZSRS i dzisiejszej Rosji Wielką Wojną Ojczyźnianą – a zwłaszcza jej współczesne i najnowsze konteksty narracyjne i propagandowe. W numerze 4 zaprezentowano także jedną z najważniejszych polskich instytucji pamięci: Muzeum Katyńskie w Warszawie, oddział Muzeum Wojska Polskiego.

#### 9.2.1.5. „Polish-Jewish Studies”

„Polish-Jewish Studies” wydawany przez Delegaturę IPN w Kielcach we współpracy z Wydziałem Periodyków IPN jest dwujęzycznym, polsko-angielskim rocznikiem poświęconym historii społeczności żydowskiej na ziemiach polskich w XX w., utrwalaniu pamięci o polskich Żydach oraz skomplikowanym relacjom polsko-żydowskim. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **20 pkt.**

##### „Polish-Jewish Studies” 2022, nr 3

Numer koncentruje się na relacjach polsko-żydowskich pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej. Niemiecka polityka antyżydowska, Holokaust oraz ich konsekwencje to zagadnienia wciąż absorbujące wielu badaczy na świecie. Czytelnik znajdzie w „Polish-Jewish Studies” – jak zawsze – recenzje ważnych publikacji związanych z problematyką polsko-żydowską.

#### 9.2.1.6. „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja”

„Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja” jest rocznikiem naukowym wydawanym przez Oddział IPN Lublin oraz Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”, poświęconym szeroko rozumianym zagadnieniom działalności partii komunistycznych w Polsce, Związku Sowieckim i krajach tzw. bloku wschodniego. Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki – **20 pkt.**

##### „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja” 2022, nr 11

Numer składa się z 10 artykułów poświęconych różnorodnym zagadnieniom z historii politycznej XX w. Jego uzupełnieniem są recenzja oraz sprawozdanie z konferencji naukowej. Autorzy tekstów, którzy prezentują wyniki swoich badań, udowadniają, jak złożonym i wielodomenowym obszarem był komunizm w różnych okresach XX w.

### 9.2.2. Periodyki popularnonaukowe

#### 9.2.2.1. „Biuletyn IPN”

Miesięcznik popularnonaukowy poświęcony dziejom Polski w latach 1917–1989 dla pasjonatów historii. Na łamach „Biuletynu” publikowane są rozmowy z badaczami, świadkami historii, artykuły historyków z IPN i innych ośrodków, archiwalia, wspomnienia. Do każdego numeru dołączany jest film

dokumentalny lub fabularny. Periodyk dostępny jest w placówkach Poczty Polskiej, w sieci Empik, Ruch, w księgarniach IPN i w prenumeracie.

### **1–2 (194–195) – Armia Krajowa i jej kontynuacja**

W 80. rocznicę przekształcenia ZWZ w AK ukazano jej działania w czasie okupacji i po wojnie. Żołnierzom AK udało się wykoleić ponad 700 pociągów, wysadzić 38 mostów kolejowych, zniszczyć blisko 4,5 tys. samochodów wroga, przeprowadzić 25 tys. akcji sabotażowych i ponad 5700 zamachów na przedstawicieli niemieckich sił okupacyjnych, wykonać ponad 3 tys. wyroków śmierci na zdrajcach. Także wywiad AK walnie przyczynił się do zwycięstwa aliantów nad nazistowskimi Niemcami. Dodatek: płyta DVD z filmem dokumentalnym Tadeusza Pawlickiego *Leski. Akcja 666* o oficerze wywiadu Kazimierzu Leskim.

### **3 (196) – Niemieckie obozy**

Przez wszystkie typy niemieckich obozów, więzienia policyjne oraz getta w okresie III Rzeszy przeszło 18 mln osób. Aż 11 mln z nich zagłodzono, zakatowano, zastrzelono i zagazowano. W tym systemie Niemcy nie zapomnieli nawet o dzieciach – w Łodzi stworzyli obóz wyłącznie dla polskich dzieci. W numerze przedstawiono też przykłady Polaków ratujących Żydów. Dodatek: kod QR do dokumentu Kamila Kulczyckiego *Dachau. Wyzwolenie*; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### **4 (197) – Opozycja przedsierniowa. Pamięć o Katyniu**

Opisano bohaterów i wydarzenia związane z opozycją lat siedemdziesiątych: Ruchem Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Studenckimi Komitetami Solidarności, Wolnymi Związkami Zawodowymi na Śląsku i Pomorzu, a także spotkanie członków Komitetu Obrony Robotników z kard. Karolem Wojtyłą. W bloku tekstów o Katyniu przedstawiono działalność niezależnego Instytutu Katyńskiego w Polsce, losy jednej z ofiar zbrodni katyńskiej, a także nielegalnie odprawioną mszę św. w Lesie Katyńskim w Rosji. Dodatek: kod QR do dokumentu Lesława Dobruckiego *Marsz Cieni* o corocznym upamiętnieniu ofiar zbrodni katyńskiej; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### **5 (198) – Zbrodnie spod czerwonej gwiazdy**

Główne tematy tego wydania to obozy NKWD, sowieckie deportacje, zbrodnie, gwałty i grabieże na ziemiach polskich dokonywane przez sowieckich żołnierzy w latach 1944–1946. Numer planowano w przekonaniu, że będzie przypomnieniem tragicznych wydarzeń historycznych. Nikt nie przypuszczał, że podobne barbarzyństwo będzie możliwe teraz, w XXI w., na terytorium Ukrainy. Dodatek: kod QR do dokumentu Beaty Hyży-Czołpińskiej *Oblawa* o przeprowadzonej przez Sowietów oblawie augu-stowskiej; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### **6 (199) – Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie**

Przedstawiono prawdziwe okoliczności wyjścia armii gen. Andersa ze Związku Sowieckiego, losy generałów Stanisława Maczka i Stanisława Sosabowskiego, Pomocniczą Służbę Kobiet, kapelanów i harcerzy. W 40. rocznicę powstania Solidarności Walczącej zamieszczono artykuł na temat zmagañ tej organizacji o wolność narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Dodatek: kod QR do dokumentu Włodzimierza Stępińskiego *Jak orły* o gen. Stanisławie Sosabowskim; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### **7–8 (200–201) – Czym była PRL**

Czy można mówić o suwerenności, jeśli państwo polskie było zależne politycznie, gospodarczo i w sferze wojskowej od Związku Sowieckiego? Jakiej Polski chciały po wojnie polskie ugrupowania polityczne, a jaką tworzyli komuniści? Dlaczego od pierwszych chwil komunistycznego państwa konieczna była cenzura rewolucyjna? – odpowiedzi na te pytania można znaleźć na łamach niniejszego numeru. Wydanie otwiera rozmowa z dr. Karolem Nawrockim, prezesem IPN, po pierwszym roku kadencji. Dodatek: kod QR do dokumentu Macieja Drygasa *Jeden dzień w PRL*; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### 9 (202) – Szlaki Nadziei

Międzynarodowy projekt IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” ukazuje wkład Polskich Sił Zbrojnych w wyzwolenie państw i narodów; opisuje szlaki, którymi Polacy zmierzali do wymarzonej Ojczyzny: polscy żołnierze od Narwiku przez Grecję i Tobruk, a polska ludność cywilna, zwłaszcza ta najmłodsza – z „niehumanitarnej ziemi” w jeszcze odleglejsze i często egzotyczne miejsca. Przedstawiono też porozumienie katowickie, w którym władze komunistyczne zgodziły się na powstawanie wolnych związków zawodowych w całej Polsce, a nie tylko w strajkujących w 1980 r. zakładach i regionach. Dodatek: kod QR do dokumentu Zbigniewa Wawra *Tobruk 1941* o udziale polskiej Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich w obronie przed Niemcami Tobruku w Północnej Afryce w październiku i listopadzie 1941 r.; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### 10 (203) – Oświata, kultura i nauka w okupowanym kraju

Tajne nauczanie w okupowanym kraju było równie istotne jak akcje bezpośrednie – partyzanckie czy dywersyjne, wywiad czy propaganda. Niemcy karali prowadzących nauczanie i uczniów, a także właścicieli lokali, w których odbywały się komplety – więzieniem, zsyłką do obozów koncentracyjnych lub rozstrzelaniem. Mimo to tajnym nauczaniem objęto ok. 1,5 mln dzieci, ok. 100 tys. młodzieży na poziomie szkoły średniej i wyższej. Spośród kilkudziesięciu tysięcy pedagogów 8,5 tys. straciło życie. Przedstawiono też postać bł. ks. Jana Machy w poruszających świadectwach członków jego rodziny. Dodatek: kod QR do dokumentu Hanny Etemadi *Indeks i karabin* o tajnym nauczaniu w Polsce okupowanej przez Niemców; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### 11 (204) – Reparacje

Numer zawiera *Wstęp do »Raportu o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej 1939–1945«* pióra Arkadiusza Mularczyka. Autor przedstawia treść raportu, który staje się podstawą do żądania przez Polskę zadośćuczynienia za straty wojenne. Na łamy pisma powrócił też cykl „Polskie rodziny” – o najnowszej historii przez pryzmat losów poszczególnych rodzin. W nawiązaniu do Międzynarodowego Festiwalu Filmowego „Niepokorni Niezłomni Wyklęci” scharakteryzowano rolę filmu w opowiadaniu naszych dziejów. Dodatek: kod QR do filmu Macieja Wojciechowskiego i Tadeusza Arciucha *Przełamać barierę strachu. Biskup Ignacy Tokarczuk*; dla prenumeratorów DVD z filmem.

### 12 (205) – Ludowe czy polskie wojsko

Autorzy zastanawiają się, czy ludowe wojsko było polskie. Czy można je nazwać polskim, jeżeli wcielano do niego karnie tzw. żołnierzy-górników, jeżeli zwalczało ono podziemie niepodległościowe, strzelało do bezbronnych robotników? Przypomniano stan wojenny, który miał zgasić wolnościowe aspiracje Polaków. Jednym z ważnych epizodów walki o Polskę naszych marzeń był strajk w obronie krzyży w szkole we Włoszczowie. Młodzież nie dała się zastraszyć. Nie zgodziła się na zdejmowanie krzyży w klasach. Dodatek: kod QR do filmu *Dzielnieśmy stali, celnie rzucali* w reżyserii Marii Dłużewskiej; dla prenumeratorów DVD z filmem.

## 9.2.2.2. „CzasyPismo”

Półrocznik przygotowywany przez Oddział IPN Katowice, mający za zadanie popularyzację badań historycznych nad XX-wiecznymi dziejami Górnego Śląska i obszarów sąsiednich.

### „CzasyPismo” 2022, nr 1 (21)

W numerze zamieszczono pakiet tekstów o II wojnie światowej na obszarze Górnego Śląska. Przypominają one tragedię ludności uciekającej przed okupacją i bombardowaniami; przedstawiają też losy Polaków przybywających w 1939 r. na Węgry oraz Niemców opuszczających zbombardowane domy i ewakuujących się na Górny Śląsk. Opisano bestialstwo Armii Czerwonej wkraczającej na te tereny

w 1945 r. Odrębnym zagadnieniem jest serwilizm niektórych mieszkańców regionu, służących w zbrodniczych formacjach lub wysługujących się okupantom. W numerze zamieszczony został również fragment ważkiej książki Alego Götza i Susanne Heim o „naukowych” wizjach przyszłości prowincji górnośląskiej. Znajdują się w nim artykuły o ratowaniu z Zagłady zagłębiowskich Żydów, o egzekucjach w katowickim więzieniu i zatrudnionych tam katach, a także charakterystyki kilku konspiratorów i organizacji podziemnych, teksty o górnośląskim przemyśle w służbie narodowego socjalizmu oraz o przekształcaniu niemieckiego lotnictwa cywilnego w wojskowe. Ciekawostką jest analiza funkcjonowania kadr NSDAP w Karniowie na Śląsku Opawskim.

### **„CzasyPismo” 2022, nr 2 (22)**

W numerze zamieszczono blok artykułów poświęconych problematyce szpiegostwa, „szpiegomanii”, sabotażu, dywersji, zwalczania wpływu obcych wywiadów na Górnym Śląsku zarówno w czasie II wojny światowej, jak i w okresie powojennym. Wiele z tych wydarzeń miało dramatyczne zakończenie w postaci kary śmierci dla rzeczywistych czy też rzekomych szpiegów lub sabotażystów. Niekiedy, jak w historii „sabotażystów” z Huty Gliwice, mamy do czynienia z ewidentną zbrodnią sądową. Jak zwykle w przypadku „CzasyPisma” oprócz części monograficznej numer składa się też z tekstów o luźnej tematyce formule. Czytelnicy znajdą więc artykuły o historii ogródków działkowych w PRL, początkach radykalizmu kibiców drużyn sportowych w latach osiemdziesiątych, sytuacji kolei państwowych na Górnym Śląsku po 1945 r., roli Wojciecha Korfatego w Sejmie Śląskim i o wyzwaniach edukacji regionalnej.

## **9.3. Promocja, popularyzacja, dystrybucja i sprzedaż**

Wydawnictwo IPN nie ogranicza się do działalności edytorskiej, ale stwarza różnorodne płaszczyzny spotkań swoich autorów z czytelnikami książki historycznej. Jest największym wydawcą książek historycznych, a jednocześnie jednym z wielu wydawców w tym segmencie rynku oferujących podobne, również jakościowo, publikacje. Dziś istotne staje się nie tylko to, co klient kupuje, ale również od kogo kupuje, dlatego w roku sprawozdawczym zwiększono atrakcyjność marki Wydawnictwo IPN na poziomie dystrybucji oraz spójność identyfikacji wizualnej – zarówno w sklepach stacjonarnych, księgarni internetowej, stoiskach targowych, jak i w zakładce Wydawnictwo na stronie internetowej Instytutu.

Dystrybucją i sprzedażą publikacji IPN w Centrali zajmuje się Wydział Upowszechniania złożony z Sekcji Dystrybucji i Popularyzacji oraz Sekcji Magazynowo-Logistycznej. Wydawnictwo IPN dysponuje własną siecią sprzedaży w 13 lokalizacjach, w tym 7 księgarniami stacjonarnymi:

- dwiema w Warszawie (ul. Marszałkowska 21/25, ul. Janusza Kurtyki 1);
- pięcioma oddziałowymi (ul. Grunwaldzka 216 w Gdańsku, ul. Teskowej 1 w Bydgoszczy, ul. Dunajewskiego 8 w Krakowie, ul. Staszica 22 w Lublinie, pl. Solny 8/9 we Wrocławiu).

W pozostałych siedmiu Oddziałach IPN funkcjonują ogólnodostępne punkty sprzedaży publikacji zorganizowane w pomieszczeniach biurowych. W 2022 r. w punktach tych wprowadzono standaryzację dystrybucji w zakresie wyposażenia i ekspozycji asortymentu, identyfikacji wizualnej, polityki cenowej i magazynowej, komunikacji oraz obsługi klienta.

Rok sprawozdawczy był czasem wzmożonej aktywności dystrybucyjnej, tej tradycyjnej, w trybie analogowym, stacjonarnym, jak też online, uwzględniającej aktualne trendy rynkowe i potrzeby grupy docelowej – Internet daje wszak ogromne możliwości transmisji reklamy i promocji, ale wciąż najskuteczniejszą strategią jest synergia marketingu cyfrowego i tradycyjnego. Skuteczność podjętej strategii potwierdzają satysfakcjonujące wyniki dystrybucji. W 2022 r. IPN sprzedał 116 997 egz. publikacji o łącznej wartości 1 507 537,30 zł. W stosunku do 2021 r. dystrybucja wzrosła o ponad 10 tys. publikacji. Wartość sprzedaży w księgarniach i punktach prowadzonych przez Instytut wyniosła w 2022 r. 451 593,35 zł (28 030 egz.), co w stosunku do 2021 r. daje wzrost sprzedaży detalicznej sięgający 50 proc. Sprzedaż publikacji IPN prowadzona za pośrednictwem ogólnopolskich dystrybutorów książek wyniosła 860 162,37 zł (78 021 egz.). Najważniejszymi partnerami IPN w dystrybucji

pozostają: Ateneum sp. z o.o. sp. j., OSDW Azymut sp. z o.o. oraz Platon sp. z o.o. Sprzedaż internetowa prowadzona jest natomiast przez firmę Dante s.j. G. Baran, G. Fugiel w ramach dedykowanej strony [www.ksiegarniaipn.pl](http://www.ksiegarniaipn.pl), dzięki której do czytelników trafiło 13 991 egz. Przez kanał dystrybucji prowadzony w ramach umowy z firmą Dante s.j. wydawnictwa IPN można kupić na międzynarodowej platformie Amazon.com. Niemal pełna oferta jest obecnie dostępna w Polsce, Niemczech, Holandii, Belgii, Szwecji, we Francji i Włoszech oraz w Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. W 2022 r. e-sklep także przeszedł transformację, poczynając od zmiany nazwy z [ipn.poczytaj.pl](http://ipn.poczytaj.pl) na [ksiegarniaipn.pl](http://ksiegarniaipn.pl), przez formę prezentacji produktów, okazji cenowych i promocji, a kończąc na dostosowaniu się do obecnych standardów dystrybucji – budowaniu wiarygodności i wspieraniu realizacji zdefiniowanych celów.

Wydawnictwo IPN współpracuje bezpośrednio z kilkudziesięcioma mniejszymi podmiotami, w tym wyspecjalizowanymi w zaopatrywaniu odbiorców instytucjonalnych, z księgarniami muzealnymi, księgarniami komiksowymi oraz dystrybutorami prasy. Za pośrednictwem tych ostatnich do sprzedaży trafia miesięcznik popularnonaukowy „Biuletyn IPN”. Czasopismo było dostępne w sieciach Ruch, Empik i w placówkach Poczty Polskiej, a jego sprzedaż kształtowała się w granicach 2–4 tys. egz., nie wliczając prenumeraty realizowanej przez Wydawnictwo IPN i wynoszącej 794 odbiorców w 2022 r.

Zysk nie jest determinantą działań promocyjnych, gdyż jest nią cel ustawowy, ale świadczy o skuteczności strategii. W ramach realizacji zadań ustawowych związanych z upowszechnianiem wiedzy o najnowszej historii Polski, a także promowania czytelnictwa książek historycznych Wydawnictwo IPN wdrażało nowoczesne techniki promocyjne i podejmowało wiele atrakcyjnych akcji specjalnych, obejmujących wybraną ofertę lub cały asortyment, których celem było wygenerowanie wzrostu wolumenu dystrybucji. Najczęściej wykorzystywano takie instrumenty sprzedaży, jak loterie promocyjne, akcje rabatowe, konkursy książkowe w mediach tradycyjnych i społecznościowych z okazji świąt narodowych lub rocznic historycznych. Informacje o akcjach specjalnych wysyłane były do grup docelowych na profilu Facebook, umieszczane na bannerach na stronie internetowej IPN i na platformach cyfrowych głównych branżowych serwisów internetowych, a poprzez kampanie reklamowe kierowane także do czasopism adresowanych do pasjonatów historii. Wszystkie kanały dotarcia przenoszą zainteresowanych na witrynę zakupową [ksiegarniaipn.pl](http://ksiegarniaipn.pl). Z najważniejszych akcji specjalnych podjętych w 2022 r. warto przywołać następujące:

- w rocznicę sfałszowanych wyborów do Sejmu Ustawodawczego w 1947 r. – od 19 stycznia na stałe, obniżka 30 proc. na wybraną ofertę tematyczną;
- z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu – w dniach 26–30 stycznia, obniżka 30 proc. na wybraną ofertę tematyczną;
- w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK – w dniach 11–20 lutego, obniżka 30 proc. na wybraną ofertę tematyczną;
- z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – do kupna *Atlasu polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956* (Warszawa 2021) gratis zestaw publikacji: *Sny wstaną. Grypsy Łukasza Ciepłińskiego z celi śmierci*, Warszawa 2020; *Obszar Zachodni Zrzeszenia WiN 1945*, Warszawa 2019; audiobook *Tak było. Wspomnienia partyzanta 3. i 5. Wileńskiej Brygady AK Józefa Bandzo ps. „Jastrzęb”*, „Biuletyn IPN” 2022, nr 3;
- w Roku Józefa Mackiewicza – od 31 marca do wyczerpania zapasów przy zakupie książki *Sam jeden. Józef Mackiewicz – pisarz i publicysta* (Warszawa 2021) możliwość zakupu za 1 zł wybranego albumu *Przez Morze Czerwone. Rzeczpospolita Polska na Uchodźstwie 1945–1990*, Warszawa 2019 lub *Władysław Raczkiewicz (1885–1947). Prezydent RP na Uchodźstwie. Biografia fotograficzna*, Warszawa 2020;
- z okazji Dni Wydawnictwa IPN – rabaty do 40 proc. na cały asortyment;
- w związku z premierą trzeciego tomu pozycji *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956* – trzy tomy w cenie dwóch;
- oferta grudniowa – obniżka 35 proc. na cały asortyment i gratis kalendarz ścienny IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” przy zakupach od 100 zł.

Obserwując trendy, oprócz okolicznościowych akcji specjalnych Wydawnictwo IPN regularnie rozszerzało ofertę w regale Tania Książka.

Dzięki nowym technologiom, mediom społecznościowym, grupom facebookowym i transmisjom na żywo kontakt z zainteresowanymi nigdy nie był tak powszechny i różnorodny. W drugim półroczu 2022 r., po wykonaniu audytu aktywności konta Wydawnictwa IPN w mediach społecznościowych oraz wysłuchaniu wniosków i przeanalizowaniu rekomendacji, odświeżono profil na Facebooku: zwiększono liczbę postów, zastosowano nową grafikę, zmieniono nazwę profilu z Księgarnia IPN na Wydawnictwo IPN; w konsekwencji zwiększyła się liczba jego użytkowników. Na tej platformie zamknięto rok sprawozdawczy z rekordowymi w historii działalności Wydawnictwa IPN wynikami: 6100 użytkowników, 7100 obserwujących, najlepsze posty w granicach 370 tys. zasięgu. Poza fanpage'em utworzono profile społecznościowe na Instagramie i LinkedIn – w ramach serwisów można otrzymać rekomendacje zgodne z czytelnickým gustem użytkowników, czytać recenzje i zdobywać informacje o autorach i bieżących wydarzeniach oraz poszerzać horyzonty w dziedzinie historii najnowszej ([facebook.com/wydawnictwo.ipn](https://facebook.com/wydawnictwo.ipn); [instagram.com/wydawnictwo.ipn](https://instagram.com/wydawnictwo.ipn); [linkedin.com/company/wydawnictwo-ipn](https://linkedin.com/company/wydawnictwo-ipn)).

Transmisje ze spotkań autorskich można oglądać na kanale IPNtv na platformie YouTube, [facebook.com/ipngovpl/](https://facebook.com/ipngovpl/) oraz [facebook.com/wydawnictwo.ipn](https://facebook.com/wydawnictwo.ipn). Obejrzało je łącznie 68 298 widzów. Najwyższą oglądalność (6032 widzów) osiągnęła transmisja dyskusji o książce *Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześnieowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913–1944)*. W roku sprawozdawczym Wydawnictwo IPN zorganizowało 37 paneli dyskusyjnych o nowościach wydawniczych, zdecydowaną większość online z transmisją bezpośrednią lub rejestracją video i retransmisją. Warto wspomnieć o zorganizowanej w październiku pierwszej debacie poświęconej periodykom naukowym wydawanym przez IPN „Użyteczność poznawcza, społeczna i akademicka. Czasopisma IPN wobec wyzwań społeczeństwa opartego na wiedzy”. Jej zapis dostępny jest na kanale IPNtv na platformie YouTube. Spotkania dotyczące książek wydawanych przez IPN – dyskusje lub rozmowy z autorami – odbywały się także w oddziałach i delegaturach IPN, m.in. w ramach stałych cykli w Krakowie i Szczecinie, a także w Kielcach, Poznaniu, Gdańsku, Lublinie oraz we Wrocławiu.

Poza sprzedażą wydawnictw w księgarniach IPN i punktach sprzedaży w całej Polsce Instytut uczestniczył w największych wydarzeniach wystawienniczych poświęconych literaturze oraz w wybranych imprezach związanych z tematyką historyczną lub umożliwiających dotarcie z ofertą wydawniczą do nowych odbiorców. Postpandemiczny rok 2022 przyniósł liczne wydarzenia targowe, kiermaszowe i festiwalowe oraz jarmarki i regionalne święta plenerowe – stanowiące ważne fora wymiany doświadczeń między przedstawicielami wydawców, miejsca spotkań i nawiązywania dobrych relacji wśród bibliotekarzy, księgarzy i czytelników. Skala tych działań była ogromna – stoiska z wydawnictwami IPN towarzyszyły 36 mniejszym lub większym wydarzeniom w całej Polsce. Do najważniejszych należały: Poznańskie Targi Książki, Warszawskie Targi Książki, Targi Wydawców Katolickich, Targi Książki Historycznej (IPN był po raz pierwszy jednym z głównym organizatorów tego przedsięwzięcia), Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie, Międzynarodowe Targi Gier i Komiksów w Łodzi, Gdańskie Targi Książki, Śląskie Targi Książki, Wrocławskie Targi Dobrej Książki oraz mające nieco inny charakter, ale ważne dla misji IPN Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Niepokorni Niezłomni Wyklęci” w Gdyni oraz Krajowa Wystawa Rolnicza towarzysząca corocznym Ogólnopolskim Dożynkom Jasnogórskim. Z tych o mniejszym zasięgu należy podać: Sądeckie Targi Książki, Targi Wydawnictw Regionalnych w Radomiu, Targi Książki Kaszubskiej i Pomorskiej „Costerina”. Mając na względzie zmianę pokoleniową w podejściu do tego rodzaju wydarzeń, Wydawnictwo IPN stopniowo unowocześnia i uatrakcyjnia prezentację oferty podczas targów. Dzięki ekspozycji ciekawych książek oraz licznym interesującym spotkaniom z autorami stoiska IPN cieszyły się dużym zainteresowaniem. Łącznie w roku sprawozdawczym przy stoiskach targowych odbyło się 78 spotkań z autorami. Oferta wydawnicza nie zawsze jest znana szerszemu kręgowi odbiorców, dlatego nasza obecność na najważniejszych imprezach targowych w Polsce była wyjątkową okazją do jej przedstawienia. Czytelnicy oglądali z zainteresowaniem i kupowali książki z dziedziny literatury faktu, publikacje naukowe i popularnonaukowe, książki dla dzieci i młodzieży, albumy. Nowością w zakresie popularyzacji są

reportaże z wydarzeń targowych poświęconych książce. W minionym roku udostępniono online zwiędzającym reportaż z Jesiennych Targów Książki w Warszawie, Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie, Śląskich Targów Książki w Katowicach, Targów Książki Historycznej i Wrocławskich Targów Dobrej Książki.

Najważniejszym autorskim wydarzeniem popularyzującym działalność wydawniczą Instytutu były zorganizowane po raz pierwszy Dni Wydawnictwa IPN. Wielka inauguracja odbyła się w sobotę 20 sierpnia w Warszawie oraz równocześnie w ośmiu oddziałach w Polsce: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie i Szczecinie. Na odwiedzających czekało aż 950 tytułów. Przez 12 dni w 13 punktach sprzedaży IPN w całej Polsce oraz w księgarni internetowej można było kupić bestsellerowe książki o 40 proc. taniej; ceny niektórych z nich zaczynały się już od złotówki. Dorobek naukowców IPN postanowiono pokazać przez efekt skali – wyrażonej liczbą tytułów. Dni Wydawnictwa IPN zorganizowano w formule piknikowej; była to doskonała okazja do spotkań rodzinnych, międzypokoleniowych rozmów o historii nie tylko dla pasjonatów historii, lecz także dla najmłodszych. W Warszawie zgromadziły się tłumy, chcące skorzystać z jedynej okazji wejścia do centralnego magazynu Wydawnictwa IPN przy ul. Kłobuckiej 21. Na gości czekały otwarte podwoje Archiwum IPN, kino plenerowe, wystawa, konkursy z nagrodami, spotkania z autorami, a także z rysownikiem komiksów, oraz warsztaty i zabawy dla najmłodszych. Wszystkie oddziały IPN w Polsce przygotowały bogaty program wydarzeń towarzyszących Dniom Wydawnictwa IPN; w czasie samej inauguracji w magazynie centralnym w Warszawie sprzedano 1998 egz. Podczas akcji sprzedano 10 129 egz. stacjonarnie (20–26 sierpnia) oraz 4552 egz. online (do 31 sierpnia). Klienci indywidualni kupili 14 681 egz. za pobraniem paragonu (bez faktury), co znaczy, że publikacja trafiła bezpośrednio do zainteresowanego czytelnika. Dzięki akcji przeprowadzonej w końcu sezonu wakacyjnego zazwyczaj skromniejsze pod względem dystrybucji miesiące lipiec i sierpień przyniosły rekordowe w historii działalności IPN statystyki sprzedaży: 311 890 zł i 30 335 egz. sprzedanych publikacji.

Biorąc pod uwagę skalę wydawanych rocznie tytułów, narzędziem wspierającym promocję publikacji IPN są patroni i partnerzy medialni. W roku sprawozdawczym najczęściej byli nimi: branżowy serwis informacyjny [dzieje.pl](http://dzieje.pl), [rynek-ksiazki.pl](http://rynek-ksiazki.pl), [histmag.org](http://histmag.org), [historykon.pl](http://historykon.pl), tygodniki opinii „Do Rzeczy”, „W Sieci”, miesięczniki „Nowe Książki”, „Polska Zbrojna”, „Do Rzeczy Historia”, „Nasza Historia”, „Uważam Rze Historia”, „Magazyn Literacki Książki”, dwumiesięcznik „W Sieci Historii”, TVP Historia, a także Polskie Radio oraz „Biuletyn IPN”. Dzięki takim działaniom jak recenzje, wywiady, przedruki fragmentów publikacji, konkursy książkowe, posty, infografiki, fotogalerie, filmy, reportaże, krótkie audiowizualne prezentacje czy animacje czytelnik mógł wybrać formę spotkań z książką. Nowością w ofercie promocyjnej było wdrożenie we współpracy z portalem [histmag.org](http://histmag.org) podcastów zawierających fragmenty książek o historii Polski czytane przez lektora. Popularności tej formy przekazu sprzyja walor poznawczy i edukacyjny, popularność urządzeń mobilnych i zmieniające się nawyki czytelnicze. Stały cykl podcastów Wydawnictwa IPN pod nazwą „Fragmenty Książek Wydawnictwa IPN” można śledzić na profilu IPNtv w serwisie YouTube. W 2022 r. zainicjowano także współpracę z serwisem [wszystkoconajwazniejsze.pl](http://wszystkoconajwazniejsze.pl). Dzięki aktywności na tej platformie udało się opublikować 45 rekordów z fragmentami naszych książek. Skala recenzji wydawniczych publikacji IPN w ogólnopolskich mediach utrzymuje się dzięki tym wielopłaszczyznowym działaniom promocyjnym niezmiennie na bardzo wysokim poziomie.

Książki IPN są widoczne i rozpoznawalne – są marką, którą warto się chwalić. Wydawnictwo IPN regularnie przygotowuje zarówno materiały reklamowe z aktualną ofertą wydawniczą, jak i katalogi publikacji. Oprócz półrocznych (wiosna – lato, jesień – zima) handlowych katalogów publikacji IPN wydano drukiem i opublikowano w formie cyfrowej trzy okolicznościowe, a także dwa katalogi tematyczne: w języku polskim i angielskim *Terror, Holokaust, represje. Społeczność żydowska pod władzą niemieckiego i sowieckiego totalitaryzmu na ziemiach polskich 1939–1945 / Terror, Holocaust, persecution. The Jewish community under the rule of the German and Soviet totalitarianism in Polish territories during 1939–1945* oraz *Polskie powojenne podziemie niepodległościowe 1944–1963*. W roku



sprawozdawczym zmieniono sposób implementacji na stronie internetowej IPN katalogów i broszur publikowanych nakładem Wydawnictwa IPN na formę animowaną, tzw. flipbook, łączącą w sobie tradycyjny świat druku z najnowocześniejszą technologią, aby dać odbiorcom produkt atrakcyjny w formie i treści.

W roku sprawozdawczym największą popularnością wśród czytelników cieszyły się publikacje:

### 1. książki:

- Michał Przeperski, *Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna*, Warszawa 2021;
- Jerzy Kirszak, Bogusław Polak, Michał Polak, *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyn i pamięć*, Warszawa 2022;
- Soraya Kuklińska, *Oskar Dirlewanger. SS-Sonderkommando „Dirlewanger”*, Warszawa 2021;
- Grzegorz Rąkowski, *Kresowe rezydencje. Zamki, pałace i dwory na dawnych ziemiach wschodnich II RP*, t. 1: *Województwo wileńskie*, Warszawa 2017, trzeci dodruk (album);
- Jarosław Molenda, *Alfred Szklarski – sprzedawca marzeń. Pierwsza biografia twórcy przygód Tomka Wilmowskiego*, Warszawa 2022;
- Jarosław Pałka, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim*, Warszawa 2022;
- Grzegorz Rąkowski, *Kresowe rezydencje. Zamki, pałace i dwory na dawnych ziemiach wschodnich II RP*, t. 2: *Województwo nowogródzkie*, Warszawa 2021, dodruk;
- Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*, Warszawa 2022.

### 2. literatura dla dzieci i młodzieży:

#### a) komiksy historyczne:

- *Obrona Grodna 1939 r.*, scenariusz Tomasz Robaczewski, rysunki Hubert Ronek, koncepcja serii, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2015 (seria „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939–1944”, z. 1), dodruk;
- *Ucieczka z nieludzkiej ziemi 1940 r.*, scenariusz Tomasz Robaczewski, rysunki Hubert Ronek, koncepcja serii, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2015 (seria „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939–1944”, z. 2), dodruk;
- *Szczury Tobruku 1941 r.*, scenariusz Tomasz Robaczewski, rysunki Hubert Ronek, koncepcja serii, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2015 (seria „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939–1944”, z. 3), dodruk;
- *Bitwa pod Monte Cassino 1944 r.*, scenariusz Tomasz Robaczewski, rysunki Hubert Ronek, koncepcja serii, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2015 (seria „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939–1944”, z. 4), dodruk;
- Jan Madejski, Sławomir Czuba, Roman Kucharski, Maciej Czaplicki, *Powstanie warszawskie. Komiks paragrafowy*, t. 1, IPN, Muzeum Powstania Warszawskiego, Warszawa 2022;

#### b) gry edukacyjne:

- „ORP »Orzeł«”, wydanie drugie;
- „Polak Mały”, wydanie czwarte;
- „Miś Wojtek”, wydanie czwarte;
- „Puzzle 303” (1000 elementów), wydanie drugie;
- „303. Bitwa o Wielką Brytanię”, wydanie ósme.

Realizując ustawową misję edukacyjną IPN, Wydawnictwo wspierało organizowane przez podmioty zewnętrzne w kraju i za granicą – w dużej mierze pod patronatem IPN – działania związane z edukacją historyczną, przekazując gry i książki w ramach nieodpłatnej dystrybucji wydawnictw. W roku sprawozdawczym przekazano zewnętrznym podmiotom ponad pół miliona publikacji książkowych i materiałów edukacyjnych. Do największych akcji popularyzujących historię najnowszą za pośrednictwem publikacji IPN w 2022 r. należały:

- 95 egz. publikacji do zbiorów działu „Polonia” Biblioteki Słowiańskiej Uniwersytetu Lublańskiego;
- 180 egz. broszur edukacyjnych na otwarcie Panteonu Górnośląskiego w Katowicach;
- 360 egz. publikacji dla 25. Brygady Kawalerii Powietrznej do wykorzystania na zajęciach z przedmiotu kształcenie obywatelskie dla żołnierzy;
- 100 egz. *Przewodnika po historii Polski* po ukraińsku dla Fundacji „Folkowisko” w ramach akcji wspierającej uchodźców wojennych;
- 500 egz. publikacji na konferencję w Zamku Królewskim organizowaną przez IPN i ŚZŻAK w związku z 80. rocznicą przemianowania ZWZ na AK;
- 300 egz. śpiewników *Piosenki z wilczych tropów* do działań edukacyjnych Przystanku Historia IPN w Giżycku;
- 315 egz. publikacji na Olimpiadę Historyczną Polskiego Towarzystwa Historycznego i edukację prowadzoną w ramach Garnizonu Warszawa;
- 45 egz. publikacji *Sam jeden. Józef Mackiewicz – pisarz i publicysta* Kazimierza Maciąga na konferencję „»Jedynie prawda jest ciekawa«. Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin” w Sejmie RP;
- 195 egz. publikacji na konkurs „Polskie serce pękło. Katyń 1940”;
- 250 egz. publikacji na premierę „Gry Szyfrów” IPN w Reducie Banku Polskiego;
- 1200 egz. podręcznika historii Polski po ukraińsku *Polszcza – narys istoriji* dla placówek edukacyjnych przyjmujących młodzież z Ukrainy;
- 56 egz. publikacji na konkurs „Żołnierze Wyklęci. Walka o pamięć”;
- 100 egz. publikacji na rajd pieszy „Szlakiem 5. Wileńskiej Brygady AK”;
- 130 egz. publikacji na konkursy „Prawda i kłamstwo o Katyniu” i „Żołnierze Wyklęci. Niezłomni bohaterowie”;
- 280 egz. publikacji na grę uliczną „Wilcze tropy”;
- 5000 egz. śpiewników *Piosenki z wilczych tropów* dla odwiedzających Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL;
- 40 000 egz. śpiewników *Piosenki z wilczych tropów* dla 400 szkół pod patronatem bohaterów podziemia wojennego i powojennego do wykorzystania w działaniach edukacyjnych (po 100 egz. dla szkoły);
- 8000 egz. *Przewodnika po historii Polski* po ukraińsku dla MEiN w celu wsparcia nauczania Ukraińców przebywających w Polsce;
- 2500 egz. *Przewodnika po historii Polski* po ukraińsku dla Polskiego Holdingu Hotelowego dla uchodźców ukraińskich;
- 50 egz. publikacji *O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982–1989* dla uczestników XXXI Krajowej Wystawy Rolniczej towarzyszącej Ogólnopolskim Dożynkom Jasnogórskim;
- 60 egz. publikacji dla Ogólnopolskiego Forum Wymiany Doświadczeń organizowanego przez Wojskowy Instytut Medyczny;
- 150 egz. publikacji dla Fundacji Dunajec na akcję „Książka dla Polaka Kresowiaka”;
- 170 egz. publikacji dla uczestników pokazu „Gry Szyfrów” na trasie mobilnego showroomu;
- 50 egz. *Przewodnika po historii Polski* po ukraińsku dla Delegatury Polskiej Prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Ukrainie;
- 400 egz. publikacji dla uczestników VI Międzynarodowej Olimpiady Geopolitycznej;
- 110 egz. publikacji dla uczestników XII Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego „Płynąć pod prąd” oraz IV Biegu Patrolowego Pamięci Halinki Brzuszczyńskiej;
- 300 egz. *Przewodnika po historii Polski* po ukraińsku dla Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” dla wsparcia nauczania Ukraińców przebywających w Polsce;
- 500 egz. publikacji *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu / Polnische Spuren in Solothurn und Zuchwil* dla Muzeum Kościuszki w Solurze (500 egz.);

- 270 egz. dla uczestników gali Nagrody BohaterOn;
- 300 egz. materiałów edukacyjnych dla uczestników VIII Festiwalu Piosenki Patriotycznej „Zapytaj o Polskę”;
- 230 egz. publikacji dla uczestników Konferencji Czterdziestolecia Duszpasterstwa Rolników;
- 270 egz. publikacji na nagrody dla zwycięzców Etapowego Maratonu 80-lecia Armii Krajowej;
- 1100 egz. „Biuletynu IPN” od nr 7/8 z 2021 r. do nr 7/8 z 2022 r. dla uczestników Grand Prix Piastowskich Biegów Historycznych.



## Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych
ABeL	– Aplikacja Biura Lustracyjnego
ABTL	– Archiwa Historyczne Węgierskich Służb Bezpieczeństwa Państwowego (Historical Archives of the Hungarian State Security)
ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AIDSSH	– Autoriteti për Informimin mbi Dokumentet e ish-Sigurimit të Shtetit (Authority for Information on Former State Security Documents)
AIPN	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
AK	– Armia Krajowa
AKO	– Armia Krajowa Obywatelska
AL	– Armia Ludowa
AP	– Archiwum Państwowe
APP	– „Archiwum Pełne Pamięci”
BBH	– Biuro Badań Historycznych
BCh	– Bataliony Chłopskie
BEN	– Biuro Edukacji Narodowej
BIP	– Biuletyn Informacji Publicznej
BL	– Biuro Lustracyjne
BNT	– Biuro Nowych Technologii
BP	– Biuro Polityczne
BPD	– Batalion Powietrznodesantowy
BPH	– Biuro Przystanków Historia
BPiI	– Biuro Poszukiwań i Identyfikacji
BRP	– Biuro Rzecznika Prasowego
BUWiM	– Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa
BWK	– Biuro Wydarzeń Kulturalnych
BWM	– Biuro Współpracy Międzynarodowej
CA	– Cyfrowe Archiwum
CAF	– Centralna Agencja Fotograficzna
CE	– Centrum Edukacyjne
CEJSH	– „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities”
CIA	– Central Intelligence Agency (Centralna Agencja Wywiadowcza)
CKiS	– Centrum Kultury i Sztuki
CDDG	– Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRS
CM	– Collegium Medicum
CMP	– Cyfryzacja Miejsc Pamięci
CODIS	– Combined DNA Index System (Połączony system Indeksu DNA)
CPB	– Centralny Projekt Badawczy
CPH	– Centralny Przystanek Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie
COM-DKM	– Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego
CSR	– Centralna Stacja Radiotelegraficzna

DP	– Dywizja Piechoty
DPAA	– Defense Prisoner of War / Missing in Action Accounting Agency
DSP	– Dywizja Strzelców Pieszych
DSZ	– Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
ECPAD	– Établissement de Communication et de Production Audiovisuelle de la Défense
ECRI	– European Commission against Racism and Intolerance (Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji)
ENRS	– European Network Remembrance and Solidarity (Europejska Sieć Pamięć i Solidarność)
EWP	– Elektroniczny Wykaz Postępowań
FBI	– Federal Bureau of Investigation (Federalne Biuro Śledcze)
FOPP	– Frontowy Obóz Przejściowo-Przesyłowy
FKL	– Frauenkonzentrationslager (kobięcy obóz koncentracyjny)
FPP	– First Person Perspective
FRSE	– Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
gestapo	– Geheime Staatspolizei (Tajna Policja Państwowa)
GG	– Generalgouvernement (Generalne Gubernatorstwo)
GK	– Główna Komisja
GKBZHwP	– Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce
GKBZpNP	– Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
GKŚZpNP	– Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
GL	– Gwardia Ludowa
GRH	– Grupa Rekonstrukcji Historycznej
HDA SBU	– Hałuzewyj derżawnyj archiw Służby bezpeky Ukrainy (Wydzielone Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy)
HTK	– Hrubieszowska Telewizja Kablowa
IAR	– Informacyjna Agencja Radiowa
IDFI	– Institute for Development of Freedom of Information (Instytut Rozwoju Wolności Informacji)
IHRA	– International Holocaust Remembrance Alliance (Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holocauście)
IH PAN	– Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej
IPN-KŚZpNP	– Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
j.a.	– jednostka archiwalna
KBW	– Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego
KC PZPR	– Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KGB	– Komitet Bezpieczeństwa Państwowego
KGHM	– Kombinat Górniczo-Hutniczy Miedzi
KGP	– Komenda Główna Policji
kk	– kodeks karny
kkWP	– kodeks karny Wojska Polskiego
KL	– Konzentrationslager (obóz koncentracyjny)
KOP	– Korpus Ochrony Pogranicza
KOR	– Komitet Obrony Robotników
kpk	– kodeks postępowania karnego
KPN	– Konfederacja Polski Niepodległej

KPP	– Komunistyczna Partia Polski
KPRM	– Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
KPRP	– Komunistyczna Partia Robotnicza Polski
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski
KW MO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
KW PZPR	– Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KWiS	– Krzyż Wolności i Solidarności
KWP	– Komenda Wojewódzka Policji
KWP	– Konspiracyjne Wojsko Polskie
LO	– liceum ogólnokształcące
LWP	– ludowe Wojsko Polskie
MBP	– Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego
MCDN	– Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
MDK	– Młodzieżowy Dom Kultury
MEiN	– Ministerstwo Edukacji i Nauki
MEN	– Ministerstwo Edukacji Narodowej
MIA	– Missing in Action (zaginieni w akcji)
MKDiN	– Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MKZ	– Międzyzakładowy Komitet Założycielski
MNiSW	– Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MO	– Milicja Obywatelska
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MOSG	– Morski Oddział Straży Granicznej
MPK	– Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne
MS	– Ministerstwo Sprawiedliwości
MSW	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWiA	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MSZ	– Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MUBP	– Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
MŻWiWP PRL	– Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL
NATO	– North Atlantic Treaty Organization (Sojusz Północnoatlantycki)
NBP	– Narodowy Bank Polski
NEB	– Nemzeti Emlékezet Bizottsága (Komitet Pamięci Narodowej)
NKGB	– Narodnyj Kommissariat Gosudarstwiennoj Biezopasnosti (Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państwowego ZSRS)
NKHR	– Citizens' Alliance for North Korean Human Rights (Obywatelski Sojusz Obrony Praw Człowieka w Korei Północnej)
NKWD	– Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł (Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRS)
MWD	– Ministerstwo wnutriennych dieł (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ZSRS)
NMP	– Najświętsza Maria Panna
NOSG	– Nadbużański Oddział Straży Granicznej
NRD	– Niemiecka Republika Demokratyczna
NSDAP	– Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników)
NSZ	– Narodowe Siły Zbrojne
NSZZ	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
NZS	– Niezależne Zrzeszenie Studentów
NZW	– Narodowe Zjednoczenie Wojskowe

OA	– Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
OBAG	– Oddziałowe Biuro Administracyjno-Gospodarcze
OBBH	– Oddziałowe Biuro Badań Historycznych
OBEN	– Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej
OBL	– Oddziałowe Biuro Lustracyjne
OBPiI	– Oddziałowe Biuro Poszukiwań i Identyfikacji
OBUWiM	– Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa
OBWE	– Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
ODSK	– Ośrodek Działań Społeczno-Kulturalnych
OHP	– Ochotnicze Hufce Pracy
OIPN	– Oddział Instytutu Pamięci Narodowej
OK	– Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
OKŚZpNP	– Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
ONZ	– Organizacja Narodów Zjednoczonych
OP	– Oddział Partyzancki
OPB	– Oddziałowy Projekt Badawczy
ORMO	– Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej
ORP	– Okręg Rzeczypospolitej Polskiej
OW PPS	– Oddziały Wojskowe Powstańczego Pogotowia Socjalistów
OUN-UPA	– Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów – Ukraińska Armia Powstańcza
PAN	– Polska Akademia Nauk
PAP	– Polska Agencja Prasowa
PAU	– Polska Akademia Umiejętności
PCK	– Polski Czerwony Krzyż
PFL	– Prowieroczno-filtracyjny łagier (Obóz Kontrolno-Filtracyjny)
PIBM	– Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie
PINK	– Polski Instytut Naukowy w Kanadzie
PJS	– „Polish-Jewish Studies”
PKP	– Polskie Koleje Państwowe
PKWN	– Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
POW	– Polska Organizacja Wojskowa
POW	– Prisoners of War (jeńcy wojenni)
Ppl	– Przygotowawcze postępowanie lustracyjne
PPR	– Polska Partia Robotnicza
PPS	– Polska Partia Socjalistyczna
PPS-WRN	– Polska Partia Socjalistyczna – „Wolność, Równość, Niepodległość”
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
PSP AK	– Pułk Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej
PSZ	– Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie
PTTK	– Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
PUBP	– Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
PUdsBP	– Powiatowy Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
pw	– portal „Powstanie Wielkopolskie”
PZŁ	– Polski Związek Łowiecki
PZPR	– Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RBH	– Referat Badań Historycznych
REN	– Referat Edukacji Narodowej
RFK	– Referat Finansowo-Księgowy
RFN	– Republika Federalna Niemiec



ROAK	– Ruch Oporu Armii Krajowej
RODN „WOM”	– Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „Wojewódzki Ośrodek Metodyczny”
ROPCiO	– Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela
RP	– Rzeczpospolita Polska
RPA	– Republika Południowej Afryki
SB	– Służba Bezpieczeństwa
SEiS	– Sekcja Ewidencji i Sprawdeń
SG	– Straż Graniczna
SGH	– Szkoła Główna Handlowa
SG WP	– Sztab Generalny Wojska Polskiego
SP	– Szkoła Podstawowa
Stalag	– Stammlager für kriegsgefangene Mannschaften und Unteroffiziere (podczas II wojny światowej niemiecki obóz jeniecki dla szeregowców i podoficerów)
SS	– Die Schutzstaffeln der NSDAP (Oddziały Ochronne NSDAP)
SUiP	– Sekcja Udostępniania i Publikacji
SW	– Solidarność Walcząca
SWAP	– Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce
SZP	– Służba Zwycięstwu Polski
ŚZpNP	– Ściganie Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
ŚZZAK	– Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
TVP	– Telewizja Polska
TW	– tajny współpracownik
UAM	– Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
UB	– Urząd Bezpieczeństwa
UBP	– Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
UdsW	– Urząd ds. Wyznań
UG	– Uniwersytet Gdański
UIPN	– Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej
UJ	– Uniwersytet Jagielloński
UKSW	– Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
UKW	– Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
UM	– Uniwersytet Medyczny
UM	– Urząd Miasta
UMCS	– Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UNESCO	– United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury)
UNRRA	– United Nations Relief and Rehabilitation Administration (Administracja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy)
UPA	– Ukraińska Powstańcza Armia
UPJPII	– Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
ÚPN	– Ústav Pamäti Národa (Słowacki Instytut Pamięci Narodu)
UR	– Uniwersytet Rzeszowski
USHMM	– United States Holocaust Memorial Museum (Muzeum Holokaustu w Waszyngtonie)
USTR	– Ústav pro studium totalitních režimů (Instytut Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze)
UŚ	– Uniwersytet Śląski

UW	– Urząd Wojewódzki
UW	– Uniwersytet Warszawski
UWr	– Uniwersytet Wrocławski
VDK	– Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge (Niemiecka Komisja Grobów Wojennych)
WA	– Wydział Archiwalny
WBH	– Wojskowe Biuro Historyczne
WBiEA	– Wydział Badań i Edukacji Archiwalnej
WDK	– Wojewódzki Dom Kultury
WiN	– Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”
WIPN	– Wydawnictwo Instytutu Pamięć Narodowej
WKP(b)	– Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików)
WKU	– Wojskowa Komenda Uzupełnień
WNiOM	– Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych
WOT	– Wojska Obrony Terytorialnej
WP	– Wojsko Polskie
WRON	– Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego
WSdsBH	– Wieloosobowe Stanowisko ds. Badań Historycznych
WSdsPiI	– Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji
WSO	– Wojskowy Sąd Okręgowy
WSR	– Wojskowy Sąd Rejonowy
WUBP	– Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WUdsBP	– Wojewódzki Urząd ds. Bezpieczeństwa Publicznego
WUSW	– Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
WZZ	– Wolne Związki Zawodowe
ZAL	– Zwangsarbeitslager (obóz pracy przymusowej)
ZBoWiD	– Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
ZER MSWiA	– Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
ZEZZOR	– baza Zaopatrzenia Emerytalnego Żołnierzy Zawodowych oraz ich Rodzin
ZFŚS	– Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych
ZG	– Zarząd Główny
ZHP	– Związek Harcerstwa Polskiego
ZHPnL	– Związek Harcerstwa Polskiego na Litwie
ZHR	– Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej
Zi	– zbrodnie inne
Zk	– zbrodnie komunistyczne
Zn	– zbrodnie niemieckie
ZOMO	– Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej
ZSRR	– Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ZSRS	– Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich
ZWZ	– Związek Walki Zbrojnej



[www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)

ISBN 978-83-8229-763-8



9 788382 297638

ISBN tom 1: 978-83-8229-763-8 (druk)  
ISBN tom 1: 978-83-8229-764-5 (pdf online)

